
UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 01771865 1

IOANNIS STOBAEI

ECLOGARUM

PHYSICARUM ET ETHICARUM

LIBRI DUO.

VOL. I.

IOANNIS STOBAEI

ECLOGARUM PHYSICARUM ET ETHICARUM

LIBRI DUO.

RECENSUIT

AUGUSTUS MEINEKE.

TOM. I.

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.
MDCCCLX.

LIPSIAE TYPIS B. G. TEUBNERI.

PRAEFATIO.

Ioannis Stobaei eclogas physicas et ethicas primus a. MDLXXV Antverpiae in officina Platini edidit Guilielmus Canterus. haec editio cum ex mutilato et vitiosissime scripto codice ducta esset et propter raritatem libri paucorum manibus versaretur, magno literarum emolumento Ludovicus Heerenius superiore saeculo ad finem vergente, critica supellectile ex pluribus bibliothecis collecta, novam Eclogarum editionem parare instituit*). qui vir, etsi neque a grammatica graecae linguae scientia satis instructus neque in critica factitanda exercitatus, vix tamen dici potest quam multis locis, recto et simplici iudicio usus, lucem salutemque restituerit. Heerenio nostra memoria successit Thomas Gaisfordus, qui Augustano codice iterum excusso Eclogas edidit Oxonii a. MDCCCL. comite adiuncto Hieroclis commentario in aurea carmina Pythagoreorum. de Gaisfordi opera nemo est qui intelligentius iudicarit Leonardo Spengelio in Münchner Gelehrte Anzeigen a. MDCCCL. no. 30—33. Gaisfordus, ut aperte dicam quod sentio, nihil nominis sui claritate dignum praestitit; vetera vitia nec ab Heerenio sublata, intacta reliquit fere omnia, novisque erroribus typothetae neglegentia illatis textum foede commaculavit.

Ipse quid in tanta Eclogarum corruptela et librorum ab Heerenio usurpatorum pravitate praestiterim, aliorum esto iudicium**). hoc certe effecisse mihi videor, ut in plurimis locis oratio a foedissimis vitiis purgata, in aliis certe via ad veritatem reperiendam aperta sit. sed de his quae dicenda sunt, suo

*) prodiit Göttingae MDCCXCII et MDCCCII.

**) Specimen mearum in Stobaeo emendationum exhibuit Philologus Gotting. XIV p. 34—43.

loco h. e. in critica adnotatione alteri volumini adicienda dicentur.

De codicibus suis Heerenius haec disseruit:

'*Codex Augustanus*. Codex est *chartaceus*, admodum recens, vix enim aetas eius saecul. XV superare videtur. Scriptus est forma maxima, continet 267 folia, quorum tamen tria priora misere sunt mutilata et vetustate detrita. In reliquis nil desideratur. Litterae initiales solent esse rubrae, nomina quoque auctorum, quae vel in margine, vel interdum in ipso contextu leguntur, rubro colore appinguntur. Litterarum ductum non quidem elegantem vocaveris, attamen perspicuum et accuratum; nec minorem in spiritibus et accentibus diligentiam adhibuit librarius; sequitur enim in his, ut et in vocalium elisione, rationem grammaticam; signa autem diagnostica, et Jota subscriptum, vel raro vel perverse adiiciuntur.'

'Continet autem codex Eclogas nostras et multo auctiores et emendatiores, quam illae in Canteri editione leguntur. Habet enim omnia supplementa, quae in ceteris codd. melioris notae exstant; (etsi ea quae in fronte adduntur, foliis primis laceratis, ex aliis codd. haurienda erant.) Lectionum autem egregiarum tantam copiam praebet, quantam praeter Vaticanum nullus alius. Quamvis enim ipse satis recens est, descriptus tamen esse debet ex cod. egregio, qui quis fuerit? frustra quaerimus, cum ne quidem, quomodo in bibliothecam Augustanam immigraverit, constet.'

'*Codex Vaticanus*. Codex hic itidem est *chartaceus*, scriptus forma maxima; continet 197 folia, atque inter codd. graecos Vaticanos No. 201 insignitus est. Quod ad aetatem eius attinet, eadem fere esse videtur qua Augustanus: certe haec ultra saeculum XIV non ascendit; ceterum nec temporis nota adiicitur; nec quis eum descripserit, vel quomodo in bibliothecam Vaticanam pervenerit, novimus. Exaratus autem est nitidissime, summa cura et diligentia, ita ut lectio eius expeditissima sit. Compendiis lectionis raro usus est librarius, in accentibus, spiritibus, signisque diagnosticis eandem rationem sequitur, quam Augustanus. Descriptus autem esse debet ab intelligenti librario, interdum enim, etsi perpaucis locis, coniecturae margini adspersae sunt. Nomina

auctorum, ita ut in Augustano, plerumque in margine addita, interdum tamen in ipso contextu locis suis superscripta sunt.'

'Continet hic codex omnia ea supplementa, quae in reliquis codd. melioris notae exstant; praeterea duobus locis, nempe in fronte cap. XII περὶ ὕλης, et cap. XV περὶ σωμάτων, nonnulla adiecta leguntur, quae in cod. Augustano et Escurialensi desiderantur. In quae cum primo inciderem, spes utique affulgebat, fore, ut novis opibus Stobaeus inde augeri posset. Mox tamen cum Neapoli *Farnesinum A* inspicerem, eadem haec cum pluribus aliis inter scholia a recentiori auctore profecta margini adscripta inveni, unde male ea in nostro cod. ex margine in contextum immigrasse apparet.'

'Ceterum hic quoque codex amplam praeclarissimarum lectionum copiam suppeditavit. Convenit quidem in plurimis cum Augustano, alias tamen solus sibi vindicat. Omnino vero, si quid huic nostrae editioni decoris accesserit, his maxime duobus codicibus illud debetur; qui tam largam saniorum lectionum messem praebuerunt, ut ipse, cuinam eorum primae partes assignandae sint, dubius haererem, nisi eo palmam praeriperet Vaticanus, quod et integer servatus sit, et ex meliori codice descriptus esse videatur.'

'*Unum* hunc tantum Eclogarum codicem in bibliotheca Vaticana reperi. *Duo* quidem ibi exstare innuere videtur *Lucas Holstenius in praefat. ad fragm. Porphyrii de Styge*, ex hoc Stobaei cod. cum aliis Porphyrii scriptis ab eo editum *Romae*, 1630. dum *alterum* cod. commemorat; sed hunc frustra quaesivi.'

'*Codices Farnesini duo.* Servantur hi codd. in bibliotheca *regia Neapoli a Capo di Monte*, in quam ex hereditate Farnesina pervenerunt. Inveni ibi eos, cum omnibus reliquis graecis codd. in terram deiectos, pulvere ac sordibus squalentes, atque ita neglectos ut certus fere interitus iis imminere videretur. Spes tamen est, fore, ut indignae huic sorti subtrahantur, cum post meum discessum bibliothecae huic praefectus sit Cl. *Pasquale Baffi*, vir graece doctissimus, mihique amicissimus; qui in ipsis quoque his codd. excutiendis operam suam mihi addixit. Ex iis vero

'*Farnesinus* A est *bombycinus*, scriptus forma ma-

xima 193 foliis, et quidem omnis ab eadem manu. Temporis quidem nota nulla adiecta est; exaratus tamen esse videtur saec. XIII; certe omnium, quos videre mihi contigit, est antiquissimus. Continet et hic eadem supplementa, quae reliqui codd. exhibent, eaque loca, quae in Cant. ed. desiderantur, recentiori manu notula adiecta, a reliquis distincta sunt. Scriptus est accurate et diligenter, formamque litterarum non quidem nitidam, attamen claram et distinctam dixeris. — Codicem hunc non me integrum cum editis conferre potuisse, supra iam in praefatione monui; cum tamen omnia poëtarum loca, et praeterea multa alia quae in editis corruptiora esse noveram, accurate inspexerim, lectionesque variantes enotaverim, sufficient haec ut certum de eo iudicium ferre possim. Continere eum inveni multas quidem praeclaras lectiones, sed nullam tamen ex omnibus, quam codex quoque Augustanus vel Vaticanus non suppeditasset. Quare, quamvis codex ipse optimae sit notae, nova tamen praesidia ad Eclogarum contextum corrigendum ex eo peti posse frustra speraveris.'

'Solus tamen sibi vindicat codex hic scholia, passim margini allita, quae ex eo descripta ad calcem Eclogarum a me publicabuntur. Sunt quidem haec recentioris autoris, utpote christiani, (laudatur enim in iis *S. Anastasius,*) scripta tamen eadem manu, qua codex exaratus est. Continent quidem interdum explicationem eorum quae in ipso contextu leguntur; plerumque tamen responsa exhibent ad quaestiones cognatas, quas auctor ipse sibi proposuit. Ceterum vero ab docto ea auctore profecta esse dubitari nequit; saepius enim in iis laudantur Plato, Aristoteles, et ceteri graecorum philosophorum principes.'

'*Codex Farnesinus* B. in eadem bibliotheca adservatus, est *chartaceus*, admodum recens, scriptus enim videtur sub finem saeculi XV, continet 347 folia in forma quarta. Habet eadem supplementa quae reliqui, exaratus autem est admodum negligenter ac manu festinanti. Lectiones variantes, quas exhibet, eadem sunt, quas habet cod. Escurialensis, cum quo in ipsis scriptionis vitiis convenit. Quae ex eo cum editis contuli satis me edocuerunt, nihil novi ad Stobaeum exornandum ab eo exspectari posse.'

'Provocat interdum *Canterus* in marg. editionis suae ad codicem Farnesinum, qui quis fuerit incertum est. Pauca enim quae inde emendatiora affert, ex utroque codice hausta esse possunt; nec utrum ipse codicem inspexerit, an vero lectiones quas laudat ab alio acceperit, ab eo additur. Nos vero si in annotationibus nostris ad codicis Farnesini auctoritatem lectores relegamus, semper intelligendus est cod. A. quem accuratius tractavimus.'

'*Codex Escurialensis.* Codicem hunc non me ipsum in manibus habuisse, sed collationem eius deberi *Tychsenii*, V. Cl. humanitati, supra iam in praefatione monui. Confecerat ille quoque accuratiorem codicis descriptionem, quae casu periit, quare, quae de eo in universum dicenda habeo pauca tantum erunt. Est quoque hic codex *chartaceus*, admodum recens, saeculi nempe XV; fuit autem olim in bibliotheca *Ant. Augustini*, Archiepiscopi Tarraconensis, ex qua in bibliothecam Escurialensem immigravit, unde passim quoque cod. *Augustinus* vocatur. Continet eadem supplementa quae reliqui, ac satis nitide scriptus esse dicitur; lectionis tamen varietas non tanta est quanta in Vaticano et Augustano. Innumera enim loca, quae illis corriguntur, in eo ut in Canteri editione depravata leguntur; ita ut eo solo Stobaeus nunquam restitui potuisset. Bonas autem lectiones, quas offert, tantum non omnes habent quoque codd. modo laudati, Augustanus et Vaticanus.'

'Praeter hunc codicem alium adhuc ibi exstare, Eclogas nostras continentem, edocuit me Cl. *Tychsenius;* descriptum tamen eum esse ex ipsa Editione Canteri, unde in lectione constituenda nulla eius auctoritas esse potest.'

'*Codex Regius Parisinus.* Est quoque hic codex *chartaceus*, inter codd. graecos 2129, exaratus forma octava, saeculo ut videtur XV. Scriptus est festinanti manu, atque obscuro haud raro charactere. Solus vero ex omnibus, qui supersunt, Eclogarum codd. convenit cum eo quo usus est Canterus in editione sua. Incipit enim ab iisdem verbis a quibus edita: *Ζεὺς οὖν ὁ πᾶς κόσμος, ζῶος ἐκ ζώων καὶ θεὸς ἐκ θεῶν* etc. quae in nostra editione exstant p. 46. nullo hic nomine nec praemisso nec in margine adiecto. Varia vero

supplementa, quae reliqui codd. passim exhibent, in eo desiderantur. Contulit autem hunc codicem cum editis *Grotius*, lectionesque variantes quas invenit, ad marginem Stobaei sui notavit. Asservatur hoc Grotii exemplar in bibliotheca Academica, *Lugduni Batavorum;* integra vero cod. collatio, inde descripta, amici benevolentia in manus meas pervenit; ita ut, cum Parisiis versarer, etsi codicem non modo inspexi, sed accurate quoque perlustravi, opera tamen eum totum conferendi supersedere potuerim. — Quod autem ad lectiones attinet, quas ille exhibet, raro tantum a Canteri editis differunt, unde parum tantum praesidii ad editionem meam exornandam in eo reperi.'

'*Codex Ambrosianus.* Codicis huius in bibliotheca Ambrosiana Mediolani fragmentum tantum superesse, supra iam monui. Est vero *chartaceus*, admodum recens, saeculi ut videtur XV, et negligenter scriptus. Incipit a verbis *μὴ ἀγνοήσας, ἀκριβῶς δύναται* quae in Cant. ed. leguntur p. 50, lin. 39, quae mox excipit caput *περὶ τάξεως τοῦ κόσμου*; desinit in verbis *οὐ τοῖς πρώτοις δ' ὁμοίους*, quae in editis exstant p. 118 l. penult. — Nomina auctorum in margine nunquam adiiciuntur; quod autem ad lectiones variantes attinet, post accuratiorem inspectionem facile vidi, praeter librarii sphalmata nullas omnino novas in eo deprehendi. Convenit enim in plurimis cum ed. Cant.; ubi vero ab ea discedit eadem habet, quae iam meliores codd. suppeditaverant.'

'Praeter hos Eclogarum codices alius adhuc commemoratur inter libros *Vossianos*, in ipso enim eorum catalogo mentionem eius iniectam esse reperio, ubi *in multis ab editis discrepare* dicitur*). Libri Vossiani, cum postea in bibliothecam Academicam *Lugdunum Batavorum* migraverint, codicem nostrum ibi quaerere non neglexi. Spe tamen mea excidi, non enim integer ibi Eclogarum codex nec exsistit, nec unquam exstitit, sed reperiuntur tantum variae lectiones, quas *Hugo Grotius* ex cod. Paris. excerptas margini Stobaei sui adscripsit; ac praeterea supplementa nonnulla, ex cod. Augustini vel Escurialensi descripta, quae publici iam iuris

*) Cf. *Catalog. Mss. in Anglia et Hibernia* T. II. p. 62.

facta sunt in *Observ. Miscell. Belg.* Vol. VII. p. 181—196. Ut tamen, unde fama illa de cod. Vossiano exorta sit, certior fierem, statim post reditum litteris adii amicisssimum *Ruhnkenium*, qui ad quaestionem a me propositam haec mihi respondit, (ipsa enim eius verba apponere liceat,): *Quod de Eclogarum codice quaeris, nullus unquam fuit in Bibliotheca Vossiana. Nam* P. Colomesius, *qui confecit indicem Vossianorum Mss. in Anglia editum, aut* Stobaei Eclogas ab editis discrepantes *appellavit supplementa ex cod. Antonini Augustini, quae sunt in Vossiana, aut ob oculos habuit alium praeclarum codicem Vossianum, Excerpta ex Stobaei Florilegio complectentem. Qui codex, cum obscure, vel potius inepte, indicatus esset in* catalogo Leidensi p. 399, *vir summus*, L. C. Valkenarius *operae pretium duxit, accuratissimam eius descriptionem dare in Diatrib. in Eurip.* c. 19, p. 198. — Haec ille! unde quid de codice hoc Vossiano existimandum sit, satis apparet.'

'Quod autem ad nostros codices attinet, cum iam de singulis disputaverim, certius iam de iis iudicium in universum ferri poterit, quo, quae eorum sit auctoritas, ex quibus fontibus profluxerint, et quomodo inter se vel conveniant vel a se invicem discedant, constituatur.'

'Melius utique consultum foret scriptorum antiquorum editoribus, si de codicum mss., qui in bibliothecis asservantur, origine ac familiis plura constarent. Quantis enim laboribus supersedere possemus in codicibus excutiendis, si unde quisque eorum ortum duxerit, cognitum haberemus, cum auctoritatem eorum magis inde quam ex ipsa eorum antiquitate pendere, facile intelligatur. Verum in his nos tantum non omnino caecutire fatendum est, neque in ipsis Stobaei nostri codd. cum de fatis eorum nihil fere constet, res omnino de singulis ad liquidum perduci potest. Accuratior tamen inspectio eorum satis me edocuit: *duplicem in codd. nostris exstare Eclogarum Stobaei recensionem; alteram auctiorem, alteram mutilatam; eosque omnes ex duobus codd. profluxisse, quorum alter pleniorem, alter mutilatam recensionem exhiberet.* Plenior illa superest in codd. *Vaticano*, *Augustano*, *Escurialensi*, *Farnesino* utroque;

alteram solus sequitur *Regius Parisinus;* eandem autem tenuit codex *Sambuci*, ex quo Canteri editio expressa est; unde fieri debebat, ut multa in illa desiderentur, quae in codd. melioribus reperiuntur. Deest enim in hac recensione in fronte integrum caput *περὶ ἀριθμητικῆς*, desunt passim varia loca in medio libro, desiderantur denique nonnulla in fine. Supplentur haec omnia codd. alterius recensionis, simulque innumeris mendis, quibus altera scatet, medela affertur.'

'Illud vero, quod modo monui, codices, qui adhuc supersunt, duplicis esse originis, seu ex duobus codd. genus ducere, probari quidem posset ipsa lectionis varietate, quae in codd. melioris notae talis est, ut eos ex communi fonte profluxisse dubitari nequeat; attamen gravius argumentum nobis suppeditat ipsa librariorum negligentia, quo res ita conficitur, ut nulli dubitationi subiecta esse possit. Accidit nempe eorum incuria, ut in utriusque recensionis codicibus, diversis tamen locis, transpositio paginarum facta sit, ita ut vice versa una recensio ex altera sit emendanda. Cernitur illa in edit. Canteri p. 2 lin. 42. post verba *καὶ τὸ μὲν ἓν*; ibi enim inserenda sunt quae p. 5. l. 2. inde a verbis *τὴν ἀνάγκην* usque ad p. 7. l. 68. *οἰκονομεῖται*, leguntur. Idem hic error, qui omnem sensum tollit, irrepsit in codicem Parisiensem, unde eum cum illo quo Canterus usus est (qui quod sciam, periit,) ex uno eodemque fonte profluxisse patet. Ceteri autem codices omnes h. l. veram nobis paginarum seriem conservarunt. Verum enim vero hi ipsi, qui locum modo adductum sanum nobis tradunt, alio postea loco in eundem errorem inciderunt. In iis enim p. 185. l. 38. post vocem *θηριώδη* male inseruntur quae edita exhibent pag. 188. l. 9. *καὶ περὶ τὴν κτῆσιν* vsque ad p. 189. l. 28. *προηγουμένην*. Communis est hic error omnibus, excepto tantum solo Parisiensi, qui cum Canteri codice, typis expresso, verum nobis ordinem servavit. Nisi itaque quis contendat, eundem errorem ab omnibus librariis casu quodam committi potuisse, nemo non videt, omnes hos codd. Eclog. Stobaei, solo tantum Parisiensi excepto, ex uno eodemque fonte derivatos esse.'

Codicibus ab Heerenio recensitis accedit unus Musei Britannici, Harleianus n. 6318. liber hic pessimi est generis ipso-

que Gaisfordo iudice nullius ad emendandum Stobaeum fructus. meliora fortasse de collatione alius libri expectari possunt, de quo adscribam verba Gaisfordi:

"Intellexi ex Catalogo Codd. Mss. Escurialensium, studio et labore Em. Milleri confecto et Parisiis edito a. 1849. (p. 89) etiamnum in Bibliotheca ista exstare n. Σ. 11. 14. Ioannis Stobaei Eclogarum codicem membranaceum saeculo XI exaratum. Subirascor viro egregio quod nullum ne brevissimum quidem specimen protulerit quo quis certius de codicis huius indole et praestantia statuere queat. Quanto melius fecisset et litterarum reipublicae gratius si dieculam unam atque alteram reposuisset huic codici accuratius explorando et lectiones ab editis diversas hinc inde excerpendo, missis aliis haud paucis, quibus absque incommodo careremus. Insuper satis mirari nequeo indiligentiam Tychsenii, qui annis abhinc plus minus sexaginta Bibliotheca Escuriali lustrata duos tantum ibi se reperisse profitetur codices Stobaei, utrumque chartaceum et recentem alterum olim Antonii Augustini, alterum ex ipsa editione Canteriana descriptum. Nam praeter vetustum illum tres recentes memorat Millerus, notatos R. I. 11. T. II, 2. V. 1. 6."

Equidem vehementor vereor, ne totum hoc de antiquo illo Eclogarum codice ad veritatem exactum in tenues auras dilapsurum sit.

Quod superest, Canterianae et Heerenianae editionis paginas in marginibus indicatas ita distinxi, ut Canterianos numeros rotundis Heerenianos rectis signis includerem.

Scribebam Berolini Cal. Martiis MDCCCLX.

Augustus Meineke.

P. 9, 15. *ἐφιέντος* corrige pro *ἐφίεντος*.

ΦΥΣΙΚΑ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ.

ΦΥΣΙΚΑ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗΣ

Αἰσχύλου [Prom. 454] 1
*Ἦν δ' οὐδὲν αὐτοῖς οὔτε χείματος τέκμαρ
οὔτ' ἀνθεμώδους ἦρος, οὔτε καρπίμου
θέρους βέβαιον· ἀλλ' ἄνευ γνώμης τὸ πᾶν* [4]
*ἔπραττον, ἔς τε δή σφιν ἀντολὰς ἐγὼ
ἄστρων ἔδειξα τάς τε δυσκρίτους ὁδούς,
ἀριθμὸν εὑρὼν ἔξοχον σοφισμάτων.*
[*Εὐριπίδου Παλαμήδους*]
*Ἔπειτα πάσης Ἑλλάδος καὶ ξυμμάχων
βίον διῴκησ' ὄντα πρὶν πεφυρμένον
θηρσίν θ' ὅμοιον· πρῶτα μὲν τὸν πάνσοφον
ἀριθμὸν εὕρηκ' ἔξοχον σοφισμάτων.*

. . . 2

Ὅτι καὶ τὴν περὶ τοὺς ἀριθμοὺς θεωρίαν Ὅμηρος [6] *ἠπίστατο, τοὺς μὲν ἐχθροὺς καὶ πολεμίους ἀναρσίους προσαγορεύων*

ἠδ' ὅσ' ἀνάρσιοι ἄνδρες ἐδηλήσαντ' ἐπὶ χέρσου.

τὸν δὲ ἵλεω καὶ φιλικὸν ἄρθμιον

ἤκαχε Θεσπρωτούς, οἵ δ' ἡμῖν ἄρθμιοι ἦσαν·

καὶ πάλιν

ἤ μὲν ἐμαρνάσθην ἔριδος περὶ θυμοβόροιο·

ἠδ' αὖτ' ἐν φιλότητι διέτμαγεν ἀρθμήσαντε.

ἀναρμοστίαν μὲν τὴν ἔχθραν ἡγούμενος ἁρμονίαν δὲ τὴν φιλίαν· τὸ γὰρ ἄρθμιον ἐναρμόνιόν ἐστιν, ἅτε δὴ πάσης ἁρμονίας ἐν λόγοις ἀριθμῶν τὴν γένεσιν ἐχούσης.

ἡ μονὰς γονὴ ὑπὸ Τιμαίου τοῦ Λοκροῦ προσαγορεύεται, ὡς ἄρχουσα τῆς τῶν ἀριθμῶν γενέσεως.

[8] *τοῦ περισσοῦ καὶ ἀδιαιρέτου λόγου Ἀριστοτέλης ἀπεφήνατο πρῶτον καὶ ἀμέριστον εἶδος τὸ ἕν· κατὰ δὲ τὴν τούτου ποίησιν εἰδοποιουμένη μονὰς ἀρχὴ καὶ στοιχεῖον τῶν ἀριθμῶν.*

3 *Φιλολάου*

Θεωρεῖν δεῖ τὰ ἔργα καὶ τὰν ἐσσίαν τῶ ἀριθμῶ καττὰν δύναμιν ἅ τις ἐστὶν ἐν τᾷ δεκάδι. μεγάλα γὰρ καὶ παντελὴς καὶ παντοεργὸς καὶ θείω καὶ οὐρανίω βίω καὶ ἀνθρωπίνω ἀρχὰ καὶ ἁγεμὼν κοινωνοῦσα δύναμις καὶ τᾶς δεκάδος, ἄνευ δὲ ταύτας πάντ' ἄπειρα καὶ ἄδηλα καὶ ἀφανῆ. γνωμονικὰ γὰρ ἁ φύσις ἁ τῶ ἀριθμῶ καὶ ἁγεμονικὰ καὶ διδασκαλικὰ τῶ ἀπορουμένω παντὸς καὶ ἀγνοουμένω παντί. οὐ γὰρ ἦς δῆλον οὐδενὶ οὐδὲν τῶν πραγμάτων οὔτε αὐτῶν ποθ' αὐτὰ οὔτε ἄλλω ποτ' ἄλλο, αἰ μὴ ἦς ἀριθμὸς καὶ ἁ τούτω ἐσσία. νῦν δὲ οὗτος καττὰν ψυχὰν ἁρμόσδων
[10] *αἰσθήσι πάντα γνωστὰ καὶ ποτάγορα ἀλλάλοις κατὰ γνώμονος φύσιν ἀπεργάζεται, σωματῶν καὶ σχίζων τὼς λόγως χωρὶς ἑκάστως τῶν πραγμάτων τῶν τε ἀπείρων καὶ τῶν περαινόντων. ἴδοις δέ κα οὐ μόνον*

ἐν τοῖς δαιμονίοις καὶ θείοις πράγμασι τὰν τῶ ἀριθμῶ φύσιν καὶ τὰν δύναμιν ἰσχύουσαν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις ἔργοις καὶ λόγοις πᾶσι παντᾶ, καὶ καττὰς δαμιουργίας τὰς τεχνικὰς πάσας, καὶ καττὰν μουσικάν. ψεῦδος δὲ οὐδὲν δέχεται ἁ τῶ ἀριθμῶ φύσις, οὐδὲ ἁρμονία· οὐ γὰρ οἰκεῖον αὐτοῖς ἐστι. τᾶς γὰρ ἀπείρω καὶ ἀνοάτω καὶ ἀλόγω φύσιος τὸ ψεῦδος καὶ ὁ φθόνος ἐστί. ψεῦδος δὲ οὐδαμῶς ἐς ἀριθμὸν ἐμπίτνει, πολέμιον γὰρ καὶ ἐχθρὸν τᾷ φύσι τὸ ψεῦδος, ἁ δ' ἀλάθεια οἰκεῖον καὶ σύμφυτον τᾷ τῶ ἀριθμῶ γενεᾷ.

κὰν τῷ αὐτῷ· ἐν τᾷ σφαίρᾳ σώματα πέντε ἐντί, πῦρ ὕδωρ καὶ γᾶ καὶ ἀὴρ καὶ ἁ τᾶς σφαίρας κυκλὰς πέμπτον.

Ἐκ τῶν Ἀρχύτου διατριβῶν 4

Καὶ δοκέει ἁ λογιστικὰ ποτὶ τὰν ἄλλαν σοφίαν [12] [τῶν μὲν ἄλλων τεχνῶν] καὶ πολὺ διαφέρειν, ἀτὰρ καὶ τᾶς γαμετρικᾶς ἐναργεστέρω πραγματεύεσθαι ἃ θέλει· καὶ ἃς ἐκλείπει αὖ ἁ γαμετρικὰ ἀποδείξιας ἁ λογιστικὰ ἐπιτελέει. καὶ ὅμως εἰ μὲν εἰδέων τε ἁ πραγματεία, καὶ τὰ περὶ τοῖς εἴδεσιν.

Βουθήρου περὶ ἀριθμῶν 5

Ἀριθμὸς ἐκ μονάδων σύγκειται, ὅπερ ἐστὶν ἀρχὴ τῶν ὄντων καὶ μέτρον καὶ ἀσύνθετον καὶ ἀγέννητον καὶ ἀίδιον καὶ μόνον καὶ εἰλικρινές· ὃ χωρὶς τῶν ἄλλων ἐστὶ καὶ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ καὶ ἀρχὴ καὶ πρώτη [14] φύσις, καὶ μαθεῖν αὐτὸ μηδ' ἄλλο διορισάμενος, ὃ μόνον ἐστὶν εἰλικρινὲς αὐτὸ δηλοῦν.

ὁ περισσὸς τοῦ ἀρτίου τελεώτερός ἐστιν. ὃ μὲν γὰρ ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ μέσον ἔχει, ὃ δὲ τοῦ μέσου ἐστέρηται. καὶ ὃ μέν, ὁπότ' ἂν γένωνται ἀνὰ λόγον καὶ πρὸς μονάδας, ταῖς αὑτοῦ χώραις καταλαμβάνει

τοὺς ταῖς γραμμαῖς περιεχομένους· ὃ δ' ἐν οἰκείᾳ μὲν γινόμενος οὐδέποτε περαίνεται, ὅταν δ' ἐν περισσῇ γένηται, αὐτός τε πέρατος τυγχάνει καὶ τὴν πλευρὰν λόγον ἔχουσαν ἴσχει.

τὸ ἓν οὐσία καὶ φύσις καὶ νοῦς καὶ πλήρωμα·
[16] ἀρχὴν γὰρ καὶ μέσον καὶ πέρας ἔχον ἐστί. καὶ τὰ ἄλλα διὰ τούτου μετείληφεν ἃ ἔστι, καὶ νοεῖται τῇ τούτου φύσει ἕκαστον ἀπὸ τῶν ἄλλων εἰλικρινούμενον, καὶ εἰκών τε καὶ εἴδωλα τοῦ ἑνὸς γιγνόμενα.

6 Ἐκ τῶν Ἀριστοξένου περὶ ἀριθμητικῆς

(2) Τὴν δὲ περὶ τοὺς ἀριθμοὺς πραγματείαν μάλιστα πάντων τιμῆσαι δοκεῖ Πυθαγόρας καὶ προαγαγεῖν εἰς τὸ πρόσθεν, ἀπαγαγὼν ἀπὸ τῆς τῶν ἐμπόρων χρείας, πάντα τὰ πράγματα ἀπεικάζων τοῖς ἀριθμοῖς. τά τε γὰρ ἄλλα ἀριθμὸς ἔχει καὶ λόγος ἐστὶ πάντων τῶν ἀριθμῶν πρὸς ἀλλήλους. Αἰγύπτιοι δὲ Ἑρμοῦ φασὶν εὕρημα ὃν καλοῦσι Θώθ, οἱ δὲ ἐκ τῶν θείων περιφορῶν ἐπινοηθῆναι. μονὰς μὲν οὖν ἐστὶν ἀρχὴ ἀριθμοῦ, ἀριθμὸς δὲ τὸ ἐκ τῶν μονάδων πλῆθος συγκείμενον. τῶν δὲ ἀριθμῶν ἄρτιοι μέν εἰσιν οἱ εἰς ἴσα διαιρούμενοι, περισσοὶ δὲ οἱ εἰς ἄνισα καὶ μέσον ἔχοντες. οὕτως ἐν περισσαῖς ἡμέραις αἱ κρίσεις τῶν
(3) νοσημάτων γίνεσθαι δοκοῦσι καὶ αἱ μεταβολαί, ὅτι
[18] ὁ περιττὸς καὶ ἀρχὴν καὶ τελευτὴν καὶ μέσον ἔχει, ἀρχῆς καὶ ἀκμῆς καὶ παρακμῆς ἐχόμενα.

7 Πλάτωνος ἐ τῶν νόμων [p. 747]

Καὶ κοινῷ λόγῳ νομίσαντα πρὸς πάντα εἶναι χρησίμους τὰς τῶν ἀριθμῶν διανομὰς καὶ ποικίλσεις, ὅσα τε αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς ποικίλλονται καὶ ὅσα ἐν μήκεσι παρέχονται καὶ ἐν βάθεσι ποικίλματα, καὶ δὴ καὶ ἐν φθόγγοις καὶ κινήσεσι ταῖς τε κατὰ τὴν εὐθυπο-

ρίαν τῆς ἄνω καὶ κάτω φορᾶς καὶ τῆς κύκλῳ περιφορᾶς. πρὸς γὰρ ταῦτα πάντα δεῖ βλέψαντα τόν γε νομοθέτην προστάττειν τοῖς πολίταις πᾶσιν εἰς δύναμιν τούτων μὴ ἀπολείπεσθαι τῆς συντάξεως. πρός τε γὰρ οἰκονομίαν καὶ πρὸς πολιτείαν καὶ πρὸς τὰς τέχνας πάσας ἓν οὐδὲν οὕτω δύναμιν παρέχει παιδείας μάθημα μεγάλην ὡς ἡ περὶ τοὺς ἀριθμοὺς διατριβή. τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι τὸν νυστάζοντα καὶ ἀμαθῆ φύσει ἐγείρει καὶ εὐμαθῆ καὶ μνήμονα καὶ ἀγχίνουν ἀπεργάζεται παρὰ τὴν αὑτοῦ φύσιν ἐπιδιδόντα θείᾳ τέχνῃ.

Ἐκ τῶν Μοδεράτου πυθαγορείου 8

Ἔστι δ᾽ ἀριθμὸς ὡς τύπῳ εἰπεῖν σύστημα μονάδων, ἢ προποδισμὸς πλήθους ἀπὸ μονάδος ἀρχόμενος καὶ ἀναποδισμὸς εἰς μονάδα καταλήγων, μονάδας δὲ περαίνουσα ποσότης, ἥτις μειουμένου τοῦ πλήθους κατὰ τὴν ὑφαίρεσιν παντὸς ἀριθμοῦ στερηθεῖσα μονήν τε καὶ στάσιν λαμβάνει. περαιτέρω γὰρ ἡ μονὰς τῆς ποσότητος οὐκ ἰσχύει ἀναποδίζειν· ὥστε μονὰς ἤτοι ἀπὸ τοῦ ἑστάναι καὶ κατὰ ταυτὰ ὡσαύτως ἄτρεπτος μένειν, ἢ ἀπὸ τοῦ διακεκρίσθαι καὶ παντελῶς μεμονῶσθαι τοῦ πλήθους εὐλόγως ἐκλήθη.

. . . 9

Τινὲς τῶν ἀριθμῶν ἀρχὴν ἀπεφήναντο τὴν μο- [20] νάδα, τῶν δὲ ἀριθμητῶν τὸ ἕν, τοῦτο δὲ σῶμα τεμνόμενον εἰς ἄπειρον· ὥστε τὰ ἀριθμητὰ τῶν ἀριθμῶν ταύτῃ διαλλάττειν ᾗ διαφέρει τὰ σώματα τῶν ἀσωμάτων. εἰδέναι δὲ καὶ τοῦτο χρὴ ὅτι τῶν ἀριθμῶν εἰσηγήσαντο τὰς ἀρχὰς οἱ μὲν νεώτεροι τήν τε μονάδα καὶ τὴν δυάδα, οἱ δὲ πυθαγόρειοι πάσας παρὰ τὸ ἑξῆς τὰς τῶν ὅρων ἐκθέσεις, δι᾽ ὧν ἄρτιοί τε καὶ περιττοὶ νοοῦνται.

10 . . .

Πυθαγόρας πλείστῃ σπουδῇ περὶ τοὺς ἀριθμοὺς ἐχρήσατο, τάς τε τῶν ζῴων γενέσεις ἀνῆγεν εἰς ἀριθμοὺς καὶ τῶν ἀστέρων τὰς περιόδους. ἔτι δὲ τοῖς θεοῖς ἀπεικάζων ἐπωνόμαζεν, ὡς Ἀπόλλωνα μὲν τὴν
[22] μονάδα οὖσαν, Ἄρτεμιν δὲ τὴν δυάδα, ... τὴν δὲ ἑξάδα Γάμον καὶ Ἀφροδίτην, τὴν δὲ ἑβδομάδα Καιρὸν καὶ Ἀθηνᾶν, Ἀσφάλειον δὲ καὶ Ποσειδῶνα τὴν ὀγδοάδα, καὶ τὴν δεκάδα Παντέλειαν. αὐτοῦ δὲ πάλιν τοῦ ἀριθμοῦ τὸν μὲν ἄρτιον ἀτελῆ, πλήρη δὲ καὶ τέλειον ἀπέφηνατο τὸν περιττόν, ὅτι μιγνύμενός τε πρὸς τὸν ἄρτιον ἀεὶ ποιεῖται περικρατεῖν τὸν ἐξ ἀμφοῖν περισσόν, αὐτῷ τε πάλιν συντιθέμενος γεννᾷ τὸν ἄρτιον, ὁ δ' ἄρτιος οὐδέποτε τὸν περισσόν, ὡς οὐ γόνιμος ὢν οὐδὲ ἔχων δύναμιν ἀρχῆς· ὥστε ἐν τῷ διαιρεῖσθαι δίχα πολλοὶ τῶν ἀρτίων εἰς περισσοὺς τὴν ἀνάλυσιν λαμβάνουσιν, ὡς ὁ ἑξκαίδεκα, τῶν δὲ περισσῶν εἰς ἀρτίους οὐδείς· ἀδιαίρετον γὰρ ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ στοιχεῖον εἰς ἕτερα· τοῖς δὲ ἄλλοις εἰς τὰ αὐτὰ
[24] πάλιν αἱ διαλύσεις. ἔτι δὲ τῇ μονάδι τῶν ἐφεξῆς περισσῶν γνωμόνων περιτιθεμένων, ὁ γινόμενος ἀεὶ τετράγωνός ἐστι· τῶν δὲ ἀρτίων ὁμοίως περιτιθεμένων, ἑτερομήκεις καὶ ἄνισοι πάντες ἀποβαίνουσιν· ἴσον δὲ ἰσάκις οὐδείς. καὶ μὴν εἰς δύο διαιρουμένων ἴσα, τοῦ μὲν περισσοῦ μονὰς ἐν μέσῳ περίεστι, τοῦ δὲ ἀρτίου κενὴ λείπεται χώρα καὶ ἀδέσποτος καὶ ἀνάριθμος, ὡς δὴ ἐνδεοῦς καὶ ἀτελοῦς ὄντος. περὶ δὲ τοῦ κοινοῦ λόγου τῶν ἀριθμῶν τοῦτον διέξεισι τὸν τρόπον.

Κεφ. β'

ΟΤΙ ΘΕΟΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ ΤΩΝ ΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΠΕΙ ΤΟ ΟΛΟΝ ΤΩΙ ΤΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΛΟΓΩΙ, ΚΑΙ ΠΟΙΑΣ ΟΥΣΙΑΣ ΥΠΑΡΧΕΙ. (3)

Θεοδέκτου 1

Ἀπὸ τῶν θεῶν ἀρχὴν δὲ ποιεῖσθαι πρέπον.

[Εὐριπίδου] 2

Ὁρᾷς τὸν ὑψοῦ τόνδ' ἄπειρον αἰθέρα, [26]
καὶ γῆν πέριξ ἔχονθ' ὑγραῖς ἐν ἀγκάλαις;
τοῦτον νόμιζε Ζῆνα, τόνδ' ἡγοῦ θεόν.

['Αράτου Phæn. 1] 3

Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα, τὸν οὐδέποτ' ἄνδρες ἐῶμεν
ἄρρητον, μεσταὶ δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγυιαί,
πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ἀγοραί, μεστὴ δὲ θάλασσα,
καὶ λιμένες, πάντῃ δὲ Διὸς κεχρήμεθα πάντες.
τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν, ὃ δ' ἤπιος ἀνθρώποισιν
δεξιὰ σημαίνει, λαοὺς δ' ἐπὶ ἔργον ἐγείρει
μιμνήσκων βιότοιο, λέγει δ' ὅτε βῶλος ἀρίστη
βουσί τε καὶ μακέλῃσι, λέγει δ' ὅτε δεξιαὶ ὧραι
καὶ φυτὰ γυρῶσαι καὶ σπέρματα πάντα βαλέσθαι.

['Ομήρου Il. υ'. 242] 4

Ζεὺς δ' ἀρετὴν ἄνδρεσσιν ὀφέλλει τε μινύθει τε
ὅππως κεν ἐθέλῃσιν, ὃ γὰρ κάρτιστος ἁπάντων. (3)

. . . 5

Ὁ γὰρ θεὸς μέγιστος ἀνθρώποις νόμος.

Σιμωνίδου 6

Ζεὺς πάντων αὐτὸς φάρμακα μοῦνος ἔχει. [28]

['Ομήρου Od. ζ'. 188] 7

Ζεὺς δ' αὐτὸς νέμει ὄλβον ὀλύμπιος ἀνθρώποισιν,
ἐσθλοῖς ἠδὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλῃσιν ἑκάστῳ.

['Ομήρου Od. π'. 212] 8

Ῥηΐδιον δὲ θεοῖσι τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,

ἠμὲν κυδῆναι θνητὸν βροτὸν ἠδὲ κακῶσαι.

9 . . .

Ζεὺς ὁ καὶ ζωῆς καὶ θανάτου πείρατα νωμῶν.

10 *Σιμωνίδου*

Οὔτις ἄνευ θεῶν ἀρετὰν λάβεν,
οὐ πόλις οὐ [βροτός].

11 *Μενάνδρου*

Ἅπαντα σιγῶν ὁ θεὸς ἐξεργάζεται.

12 *Κλεάνθους*

[30] *Κύδιστ' ἀθανάτων πωλυώνυμε παγκρατὲς αἰεί,*
Ζεῦ φύσεως ἀρχηγέ, νόμου μέτα πάντα κυβερνῶν,
χαῖρε· σὲ γὰρ καὶ πᾶσι θέμις θνητοῖσι προσαυδᾶν.
ἐκ σοῦ γὰρ γένος ἐσμέν, ἤχου μίμημα λαχόντες
μοῦνοι, ὅσα ζώει τε καὶ ἕρπει θνήτ' ἐπὶ γαῖαν.
τῷ σε καθυμνήσω καὶ σὸν κράτος αἰὲν ἀείσω.
σοὶ δὴ πᾶς ὅδε κόσμος ἑλισσόμενος περὶ γαῖαν
πείθεται ᾗ κεν ἄγῃς, καὶ ἑκὼν ὑπὸ σεῖο κρατεῖται.
τοῖον ἔχεις ὑποεργὸν ἀνικήτοις ἐνὶ χερσὶν
ἀμφήκη πυρόεντα ἀεὶ ζώοντα κεραυνόν.
τοῦ γὰρ ὑπὸ πληγῆς φύσεως πάντ' ἐρρίγασιν,
ᾧ σὺ κατευθύνεις κοινὸν λόγον, ὃς διὰ πάντων
φοιτᾷ μιγνύμενος μεγάλοις μικροῖς τε φάεσσιν...
ὡς τόσσος γεγαὼς ὕπατος βασιλεὺς διὰ παντός.
[32] *οὐδέ τι γίγνεται ἔργον ἐπὶ χθονὶ σοῦ δίχα δαῖμον,*
οὔτε κατ' αἰθέριον θεῖον πόλον οὔτ' ἐνὶ πόντῳ,
πλὴν ὁπόσα ῥέζουσι κακοὶ σφετέρῃσιν ἀνοίαις.
ἀλλὰ σὺ καὶ τὰ περισσὰ ἐπίστασαι ἄρτια θεῖναι,
καὶ κοσμεῖν τὰ ἄκοσμα, καὶ οὐ φίλα σοὶ φίλα ἐστίν.
ὧδε γὰρ εἰς ἓν πάντα συνήρμοκας ἐσθλὰ κακοῖσιν,
ὥσθ' ἕνα γίγνεσθαι πάντων λόγον αἰὲν ἐόντων,
ὃν φεύγοντες ἐῶσιν ὅσοι θνητῶν κακοί εἰσιν,
δύσμοροι, οἵ τ' ἀγαθῶν μὲν ἀεὶ κτῆσιν ποθέοντες

οὔτ' ἐσορῶσι θεοῦ κοινὸν νόμον οὔτε κλύουσιν,
ᾧ κεν πειθόμενοι σὺν νῷ βίον ἐσθλὸν ἔχοιεν.
αὐτοὶ δ' αὖθ' ὁρμῶσιν ἄνευ καλοῦ ἄλλος ἐπ' ἄλλα,
οἳ μὲν ὑπὲρ δόξης σπουδὴν δυσέριστον ἔχοντες,
οἳ δ' ἐπὶ κερδοσύνας τετραμμένοι οὐδενὶ κόσμῳ,
ἄλλοι δ' εἰς ἄνεσιν καὶ σώματος ἡδέα ἔργα
. . . . . . *ἐπ' ἄλλοτε ἄλλα φέρονται,*
σπεύδοντες μάλα πάμπαν ἐναντία τῶνδε γενέσθαι.
ἀλλὰ Ζεῦ πάνδωρε κελαινεφὲς ἀρχικέραυνε,
ἀνθρώπους [μὲν] ῥύου ἀπειροσύνης ἀπὸ λυγρῆς, [34]
ἣν σὺ πάτερ σκέδασον ψυχῆς ἄπο, δὸς δὲ κυρῆσαι
γνώμης, ᾗ πίσυνος σὺ δίκης μέτα πάντα κυβερνᾷς,
ὄφρ' ἂν τιμηθέντες ἀμειβώμεσθά σε τιμῇ,
ὑμνοῦντες τὰ σὰ ἔργα διηνεκές, ὡς ἐπέοικεν
θνητὸν ἐόντ', ἐπεὶ οὔτε βροτοῖς γέρας ἄλλο τι μεῖζον
οὔτε θεοῖς ἢ κοινὸν ἀεὶ νόμον ἐν δίκῃ ὑμνεῖν.

[*Μονόστιχα*] 13

Θεοῦ θέλοντος μετὰ πάντα γίγνεται.
Τί δ' οὐ γένοιτ' ἂν θεοῦ γ' ἐφίεντος τύχῃ;
Ξὺν τῷ θεῷ πᾶς καὶ γελᾷ κὠδύρεται.
Γεννᾷ τὸ θεῖον εὐτυχῆ δωρήματα.
Ζεὺς ἔσθ' ὁ πέμπων τὴν ἐφήμερον τροφήν.
Ἄνευ θεοῦ γὰρ οὐδὲ εἷς ἀνὴρ σθένει.
Θείᾳ προνοίᾳ πάντ' ἐγέννησεν φύσις. [36]
Θεὸς μόνος πέφυκεν ἐν βροτοῖς μέγας.

[*Ὁμήρου* Od. ρ'. 485] 14

Καί τε θεοὶ ξείνοισιν ἐοικότες ἀλλοδαποῖσιν
παντοῖοί τ' ἐλθόντες ἐπιστρωφῶσι πόληας,
ἀνθρώπων ὕβριν τε καὶ εὐνομίην ἐφορῶντες.

Ὁμήρου [Od. σ'. 135] 15

Τοῖος γὰρ νόος ἐστὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,
οἷον ἐπ' ἦμαρ ἄγῃσι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

16 . . . Πανταχοῦ
πάρεστι καὶ βλέπει τὰ πάντ' ἀεὶ θεός.

17 . . .
Θεοῦ γὰρ οὐδεὶς χωρὶς εὐτυχεῖ βροτῶν,
οὐδ' εἰς τὸ μεῖον ἦλθε, τὰς θνητῶν δ' ἐγὼ
χαίρειν κελεύω θεῶν ἄτερ προθυμίας.

18 [Ἀρχιλόχου]
[38] Τοῖος ἀνθρώποισι θυμός, Γλαῦκε Λεπτίνεω πάι,
γίνεται θνητοῖς, ὁκοίην Ζεὺς ἐφ' ἡμέρην ἄγῃ.

19 [Σοφοκλέους]
Θεοῦ θέλοντος κἂν ἐπὶ ῥιπὸς πλέοις.

20 . . .
Θνητοῖσιν ἀνθρώποισι καταφυγὴ θεοί.

21 . . .
Καὶ τἀμπλακήματ' ἔρχεται θεοὺς ἔπι,
ὅθεν λαβόντες οἱ κακῶς πεπραγότες
σωτηρίαν ἀπῆλθον ἐκ δυσπραξίας.

22 . . .
[40] Νῦν οὐκ ἔτι μοι δίχα θυμός·
ἀλλὰ σαφὴς [φάτις ἔσθ'], ὅτι καὶ τὰ βρότεια
Ζεὺς ἐπικάρσια τέμνει,
καθελὼν μὲν δοκέοντ', ἀδόκητον δ' ἐξαείρων.

23 [Ὀρφέως]
Ζεὺς πρῶτος γένετο, Ζεὺς ὕστατος ἀρχικέραυνος,
Ζεὺς κεφαλή, Ζεὺς μέσσα, Διὸς δ' ἐκ πάντα τέτυκται·
Ζεὺς ἄρσην γένετο, Ζεὺς ἄμβροτος ἔπλετο νύμφη,
[42] Ζεὺς πυθμὴν γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος·
[Ζεὺς πνοιὴ πάντων, Ζεὺς ἀκαμάτου πυρὸς ὁρμή·
Ζεὺς πόντου ῥίζα, Ζεὺς ἥλιος ἠδὲ σελήνη·]
Ζεὺς βασιλεύς, Ζεὺς αὐτὸς ἁπάντων ἀρχιγένεθλος·
ἓν κράτος, εἷς δαίμων γένετο, μέγας ἀρχὸς ἁπάντων·
ἓν δὲ δέμας βασίλειον, ἐν ᾧ τάδε πάντα κυκλεῖται,

πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γαῖα καὶ αἰθὴρ νύξ τε καὶ ἦμαρ·
καὶ μῆτις, πρῶτος γενέτωρ, καὶ ἔρως πολυτερπής·
πάντα γὰρ ἐν Ζηνὸς μεγάλῳ τάδε σώματι κεῖται· [44]
τοῦ δή τοι κεφαλὴ μὲν ἰδεῖν καὶ καλὰ πρόσωπα
οὐρανὸς αἰγλήεις, ὃν χρύσεαι ἀμφὶς ἔθειραι
ἄστρων μαρμαρέων περικαλλέες ἠερέθονται·
ταύρεα δ' ἀμφοτέρωθε δύο χρύσεια κέρατα
ἀντολίη τε δύσις τε, θεῶν ὁδοὶ οὐρανιώνων.
ὄμματα δ' ἠέλιός τε καὶ ἀντιόωσα σελήνη·
νοῦς δέ οἱ ἀψευδὴς βασιλήϊος ἄφθιτος αἰθήρ,
ᾧ δὴ πάντα κλύει καὶ φράζεται· οὐδέ τίς ἐστιν
αὐδὴ οὐδ' ἐνοπὴ οὐδὲ κτύπος οὐδὲ μὲν ὄσσα,
ἣ λήθει Διὸς οὖας ὑπερμενέος Κρονίωνος.
ὧδε μὲν ἀθανάτην κεφαλὴν ἔχει ἠδὲ νόημα·
σῶμα δέ οἱ περιφεγγὲς ἀπείριτον ἀστυφέλικτον
ἄτρομον ὀμβριμόγυιον ὑπερμενὲς ὧδε τέτυκται.
ὦμοι μὲν καὶ στέρνα καὶ εὐρέα νῶτα θεοῖο
ἀὴρ εὐρυβίης, πτέρυγες δέ οἱ ἐξεφύοντο
τῇς ἐπὶ πάντα ποτᾶθ', ἱερὴ δέ οἱ ἔπλετο νηδὺς [46]
γαῖά τε παμμήτωρ ὀρέων τ' αἰπεινὰ κάρηνα,
μέσση δὲ ζώνη βαρυηχέος οἶδμα θαλάσσης
καὶ πόντου· πυμάτη δὲ βάσις χθονὸς ἔνδοθι ῥίζαι,
τάρταρα τ' εὐρώεντα καὶ ἔσχατα πείρατα γαίης.
πάντα δ' ἀποκρύψας αὖθις φάος ἐς πολυγηθὲς
μέλλει ἀπὸ κραδίης προφέρειν πάλι θέσκελα ῥέζων.

. . . 24

Τί ποτ' ἐστὶ θεός; νοῦς, φρόνησίς ἐστι. Ζῆνα δὲ σὺ νόμιζε τοῦτον, ὅθεν ἔχομεν ἀεὶ τὸ ζῆν.

Πορφυρίου ἐκ τοῦ περὶ ἀγαλμάτων 25

(1) Ζεὺς οὖν ὁ πᾶς κόσμος, ζῷον ἐκ ζῴων καὶ θεὸς ἐκ θεῶν. Ζεὺς δὲ καὶ καθὸ νοῦς, ἀφ' οὗ προφέρει πάντα, ὅτι δημιουργεῖ τοῖς νοήμασιν.

26 *Χρυσίππου*

[48] Ζεὺς μὲν οὖν φαίνεται ὠνομάσθαι ἀπὸ τοῦ πᾶσι δεδωκέναι τὸ ζῆν. Δία δὲ αὐτὸν λέγουσιν, ὅτι πάντων ἐστὶν αἴτιος, καὶ δι' αὐτὸν πάντα.

27 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κρατύλου* [p. 396]

Οἱ μὲν γὰρ Ζῆνα, οἱ δὲ Δία καλοῦσι. συντιθέμενα δὲ εἰς ἓν δηλοῖ τὴν φύσιν τοῦ θεοῦ, ὃ δὴ προσήκειν φαμὲν ὀνόματι οἵῳ τε εἶναι ἀπεργάζεσθαι. οὐ γάρ ἐστιν ἡμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν, ὅστις ἐστὶν αἴτιος μᾶλλον τοῦ ζῆν ἢ ὁ ἄρχων τε καὶ βασιλεὺς τῶν πάντων.

28 *[Πορφυρίου]*

[50] Φημὶ κατ' ἀμφοτέρων λέγεσθαι τῶν θεῶν τὸ ὄνομα τοῦ τε δημιουργοῦ καὶ τοῦ κόσμου Διός. καί μοι δοκῶ πρῶτα κατὰ νόμους τοὺς ἐμαυτοῦ Πλάτωνι χρήσεσθαι μάρτυρι τῆς τοιαύτης δόξης. Πλάτων γάρ τοι καὶ αὐτὸς Δία μὲν καλεῖ τὸν δημιουργὸν τῶν ἁπάντων, Δία δὲ καὶ τόνδε τὸν κόσμον. τὸν μὲν δημιουργὸν τρόπῳ τοιῷδε· ἐπειδὰν ἐν Φαίδρῳ περὶ τῆς τοῦ παντὸς φορᾶς διαλέγηται, τάδε φησὶ περὶ τοῦ μεγάλου Διός. "ὁ δὴ μέγας ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ Ζεὺς "ἐλαύνων πτηνὸν ἅρμα πρῶτος πορεύεται, διακοσμῶν "πάντα καὶ ἐπιμελούμενος, [τῷ δ' ἕπεται στρατιὰ "θεῶν."] οἶμαι σαφὴς ἐν τούτοις ὑπάρχει μνημονεύσας τοῦ ποιητοῦ τῶν ἁπάντων· καὶ γὰρ ἀνέθηκεν αὐτῷ τὴν ἀκολουθίαν τῶν πρὸ τοῦ κόσμου θεῶν· ἔφη γοῦν ἕπεσθαι τῇ ἐκείνου προνοίᾳ τοὺς στρατιώτας θεούς· στρατιώτας δὲ ἐκάλεσε τοὺς τῇδε θεούς, οἳ τοῦδε τοῦ πολέμου τῆς γενέσεως στρατηγοῦσιν. ὁμοίως Ὀνάτας ὁ πυθαγόρειος ἐπεμνήσθη τοῦ τε δημιουργοῦ καὶ τῶν ἑπομένων τούτῳ θεῶν, λέγων οὕτως "τοὶ δ' ἄλλοι θεοὶ ποτὶ τὸν πρᾶτον θεὸν καὶ νοατὸν

"οὕτως ἔχοντι ὥσπερ χορευταὶ ποτὶ κορυφαῖον καὶ
"στρατιῶται ποτὶ στραταγόν." κατὰ ταυτὰ δὲ Πλά-
των ἀμφοτέρων ἐπεμνήσθη ἐν τῇ πρὸς Ἑρμείαν καὶ [52]
Κορίσκον ἐπιστολῇ· τὸν γὰρ δημιουργὸν ἡγεμόνα
πάντων τῶν θεῶν εἶπε τῶν τε ὄντων καὶ τῶν μελ-
λόντων. μέλλοντας δὲ ἴσμεν θεοὺς τοὺς ἀειγενεῖς,
τουτέστι συναπτομένους ποτὲ σώμασι. ἐν δὲ τῷ Τι-
μαίῳ χωρίσας τοῦ πλήθους τοὺς θεοὺς ἑνικῶς διὰ
τοῦ οἰκίστορος τοῦ κόσμου τοὺς πάντας ὠνόμασεν·
"οὗτος" γὰρ ἔφη "ὄντως ἀεὶ λογισμὸς θεοῦ περὶ τόν
"ποτε ἐσόμενον θεόν." δῆλος γὰρ ὁ μὲν λογιζόμενος
θεὸς ὁ δημιουργὸς ὤν, ὁ δὲ ἐσόμενος καὶ γιγνόμενος
ἀεὶ ὁ κόσμος λεγόμενος. ὡσαύτως δὲ καὶ Ὅμηρος

Ζεὺς γὰρ ἐπ' ὠκεανὸν μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας
χθιζὸς ἔβη μετὰ δαῖτα, θεοὶ δ' ἅμα πάντες ἕποντο.
δωδεκάτῃ δέ τοι αὖθις ἐλεύσεται οὔλυμπόνδε.

περὶ τοῦ κατὰ τὸν κόσμον Διὸς ταυτὶ λέλεκται, οἵ τε
γὰρ θεοὶ ἅμα πάντες εἵποντο, τό τε πλῆθος τῶν θεῶν
ἔργον ἐστὶ τοῦ δημιουργοῦ ἅμα τῷ κόσμῳ γενόμενον.
ὁπόταν δὲ εἰς τὸν ὄλυμπον ἀφίκωνται, δηλοῦσι κατὰ (2)
τὴν διαφορὰν ἑτέρου λεγομένου Διὸς τοῦ κεχωρισμέ- [54]
νου τῶν θεῶν. ἡ γοῦν Θέτις εἰς μὲν τὸν ὄλυμπον
ἧκεν (χρῆν γὰρ τὴν ποίησιν ἐκτελεῖν τὸ μύθευμα),

εὗρε δὲ εὐρύοπα Κρονίδην ἄτερ ἥμενον ἄλλων
ἀκροτάτῃ κορυφῇ πολυδειράδος οὐλύμποιο.

τὴν μέντοι δωδεκάτην ἀκουστέον τῶν θεῶν τῆς ἐπανό-
δου, ὁπόταν ὑπερβάντες τὰ δώδεκα ζῴδια ἐπὶ τῷ νώτῳ
γένωνται τοῦ οὐρανοῦ· στάντας δὲ αὐτοὺς ἐκεῖσε περιά-
γει ἡ περιφορά· λόγος γὰρ ὁ αὐτὸς ψυχῶν καὶ θεῶν.

. . . . 29

Θαλῆς ἐρωτηθεὶς τί πρεσβύτατον τῶν ὄντων
ἀπεκρίνατο "θεός· ἀγέννητον γάρ."

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τί θεὸς εἶπε "τὸ ἀθάνατον καὶ ἀίδιον."

Ἑρμῆς ἐρωτηθεὶς τί θεὸς εἶπεν "ὁ τῶν ὅλων δημιουργός, σοφώτατος νοῦς καὶ ἀίδιος".

[56] Θαλῆς νοῦν τοῦ κόσμου τὸν θεόν, τὸ δὲ πᾶν ἔμψυχον ἅμα καὶ δαιμόνων πλῆρες· διήκειν δὲ καὶ διὰ τοῦ στοιχειώδους ὑγροῦ δύναμιν θείαν κινητικὴν αὐτοῦ.

Ἀναξίμανδρος ἀπεφήνατο τοὺς ἀπείρους οὐρανοὺς θεούς.

Ἀναξιμένης τὸν ἀέρα. χρὴ δὲ ὑπακούειν ἐπὶ τῶν οὕτως λεγομένων τὰς ἐνδιοικούσας τοῖς στοιχείοις ἢ τοῖς σώμασι δυνάμεις.

Ἀρχέλαος ἀέρα καὶ νοῦν τὸν θεόν, οὐ μέντοι κοσμοποιὸν τὸν νοῦν.

Ἀναξαγόρας νοῦν κοσμοποιὸν τὸν θεόν.

Δημόκριτος νοῦν τὸν θεὸν ἐν πυρὶ σφαιροειδεῖ.

[58] Διογένης καὶ Κλεάνθης καὶ Οἰνοπίδης τὴν τοῦ κόσμου ψυχήν.

Πυθαγόρας τῶν ἀρχῶν τὴν μὲν μονάδα θεὸν καὶ τἀγαθόν, ἥτις ἐστὶν ἡ τοῦ ἑνὸς φύσις, αὐτὸς ὁ νοῦς, καὶ τὴν ἀόριστον δυάδα δαίμονα καὶ τὸ κακόν, περὶ ἣν ἐστι τὸ ὑλικὸν πλῆθος.

Ποσειδώνιος πνεῦμα νοερὸν καὶ πυρῶδες, οὐκ ἔχον μὲν μορφὴν μεταβάλλον δὲ εἰς ὃ βούλεται καὶ συνεξομοιούμενον πᾶσιν.

Σπεύσιππος τὸν νοῦν οὔτε τῷ ἑνὶ οὔτε τῷ ἀγαθῷ τὸν αὐτόν, ἰδιοφυῆ δέ.

Κριτόλαος καὶ Διόδωρος ὁ Τύριος νοῦν ἀπ' αἰθέρος ἀπαθοῦς.

[60] Ἡράκλειτος τὸ περιοδικὸν πῦρ ἀίδιον, εἱμαρ-

μένην δὲ λόγον ἐκ τῆς ἐναντιοδρομίας δημιουργὸν τῶν ὄντων.

Ζήνων ὁ στωικὸς νοῦν κόσμον πύρινον.

Μνήσαρχος τὸν κόσμον τὴν πρώτην οὐσίαν ἔχοντα ἐπὶ πνεύματος.

Βόηθος τὸν αἰθέρα θεὸν ἀφεφήνατο.

Παρμενίδης τὸ ἀκίνητον καὶ πεπερασμένον σφαιροειδές.

Μέλισσος καὶ Ζήνων τὸ ἓν καὶ πᾶν, καὶ μόνον ἀίδιον καὶ ἄπειρον τὸ ἕν, καὶ τὸ μὲν ἓν τὴν ἀ- (5) νάγκην, ὕλην δὲ αὐτῆς τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, εἴδη δὲ τὸ νεῖκος καὶ τὴν φιλίαν. λέγει δὲ καὶ τὰ στοιχεῖα θεούς καὶ τὸ μῖγμα τούτων τὸν κόσμον· καὶ πρὸς ταῦτα ἀναλυθήσεται τὸ μονοειδές· καὶ θείας μὲν οἴεται τὰς ψυχάς, θείους δὲ καὶ τοὺς μετέχοντας αὐτῶν καθα- [62] ροὺς καθαρῶς.

Πολέμων τὸν κόσμον θεὸν ἀπεφήνατο.

Ξενοκράτης, Ἀγαθήνορος, Χαλκηδόνιος, τὴν μονάδα καὶ τὴν δυάδα θεούς, τὴν μὲν ὡς ἄρρενα πατρὸς ἔχουσαν τάξιν, ἐν οὐρανῷ βασιλεύουσαν, ἥντινα προσαγορεύει καὶ Ζῆνα καὶ περιττὸν καὶ νοῦν, ὅστις ἐστὶν αὐτῷ πρῶτος θεός· τὴν δὲ ὡς θήλειαν, μητρὸς θεῶν δίκην, τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν λήξεως ἡγουμένην, ἥτις ἐστὶν αὐτῷ ψυχὴ τοῦ παντός. θεὸν δὲ εἶναι καὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τοὺς ἀστέρας πυρώδεις ὀλυμπίους θεούς, καὶ ἑτέρους ὑποσελήνους δαίμονας ἀοράτους. ἀρέσκεται δὲ καὶ αὐτὸς . . . καὶ ἐνδιοικεῖν τοῖς ὑλικοῖς στοιχείοις. τούτων δὲ τὴν μὲν ... ἀειδῆ ... προσαγορεύει, . . . τὴν δὲ διὰ τοῦ ὑγροῦ Ποσειδῶνα, τὴν δὲ διὰ τῆς γῆς φυτοσπόρον Δήμητρα. ταῦτα δὲ χορηγήσας τοῖς στωικοῖς τὰ πρότερα παρὰ τοῦ Πλάτωνος μεταπέφρακεν.

[64] Πλάτων δὲ τὸ ἕν, τὸ μονοφυές, τὸ μοναδικόν, τὸ ὄντως ὄν, τἀγαθόν. πάντα δὲ τὰ τοιαῦτα τῶν ὀνομάτων εἰς τὸν νοῦν σπεύδει. νοῦς οὖν ὁ θεός, χωριστὸν εἶδος· τὸ δὲ χωριστὸν ἀκουέσθω τὸ ἀμιγὲς πάσης ὕλης καὶ μηδενὶ τῶν σωματικῶν συμπεπλεγμένον, μηδὲ τῷ παθητῷ τῆς φύσεως συμπαθές. τούτου δὲ πατρὸς καὶ ποιητοῦ τὰ ἄλλα θεῖα ἔκγονα νοητὰ μέν, ὅ τε νοητὸς λεγόμενος κόσμος, παραδείγματα δέ ἐστι τοῦ ὁρατοῦ κόσμου, πρὸς δὲ τούτοις ἐναιθέριοί τινες δυνάμεις (ἄλογοι δ' εἰσὶ κἀσώματοι) καὶ ἐναέριοι καὶ ἔνυδροι, αἰσθητὰ δὲ τοῦ πρώτου θεοῦ ἔκγονα ἥλιος σελήνη ἀστέρες γῆ καὶ ὁ περιέχων πάντα κόσμος.

Ἀριστοτέλης τὸν μὲν ἀνωτάτω θεὸν εἶδος [χωριστόν], ὁμοίως Πλάτωνι, ἐπιβεβηκότα τῇ σφαίρᾳ τοῦ παντός, ἥτις ἐστὶν αἰθέριον σῶμα, τὸ πέμπτον ὑπ' αὐτοῦ καλούμενον.

οἱ στωικοὶ νοερὸν θεὸν ἀποφαίνονται, πῦρ
[66] (5) τεχνικόν, ὁδῷ βαδίζον ἐπὶ γενέσει κόσμου, ἐμπεριειληφὸς πάντας τοὺς σπερματικοὺς λόγους καθ' οὓς ἅπαντα καθ' εἱμαρμένην γίνεται, καὶ πνεῦμα ἐνδιῆκον δι' ὅλου τοῦ κόσμου, τὰς δὲ προσηγορίας μεταλαμβάνον διὰ τὰς τῆς ὕλης, δι' ἧς κεχώρηκε, παραλλάξεις· θεοὺς δὲ καὶ τὸν κόσμον καὶ τοὺς ἀστέρας καὶ τὴν γῆν· ἀνωτάτω δὲ πάντων νοῦν ἐναιθέριον εἶναι θεόν.

Ἐπίκουρος ἀνθρωποειδεῖς μὲν τοὺς θεούς, λόγῳ δὲ πάντας θεωρητούς, διὰ τὴν λεπτομέρειαν τῆς τῶν εἰδώλων φύσεως. ὁ δ' αὐτὸς ἄλλας τέσσαρας φύσεις κατὰ γένος ἀφθάρτους τάσδε, τὰ ἄτομα τὸ κενὸν τὸ ἄπειρον τὰς ὁμοιότητας· αὗται δὲ λέγονται ὁμοιομέρειαι καὶ στοιχεῖα.

Ἑρμοῦ Κρατῆρι 30

Τοιοῦτο γάρ ἐστι τὸ σῶμα ἐκείνου, οὐχ ἁπτὸν οὐδὲ ὁρατὸν οὐδὲ μετρητὸν οὐδὲ διαστατὸν οὐδ' ἄλλῳ [68] τινὶ σώματι ὅμοιον. οὔτε γὰρ πῦρ ἐστιν οὔτε ὕδωρ οὔτ' ἀὴρ οὔτε πνεῦμα, ἀλλὰ πάντα ἀπ' αὐτοῦ. ἀγαθὸς γὰρ ὢν [μόνος] μόνῳ ἑαυτῷ τοῦτο ἀναθεῖναι ἠθέλησε καὶ τὴν γῆν κοσμῆσαι.

. 31

Ἡρακλέος κρατεροῦ ὃς γᾶν ἐκάθαρεν ἅπασαν,
πετροβάτα τε θεοῦ Πανὸς νομίοιο βρυάκτα,
θνατῶν τ' ἰατῆρος Ἀσκληπιοῦ ὀλβιοδώτα,
πρεσβίστας τε θεᾶς Ὑγιείας μειλιχοδώρου,
ναυσί τ' ἐπ' ὠκυπόροισι Διοσκούρων ἐπιφάντων,
Κουρήτων θ' οἳ ματρὶ Διὸς Ῥέᾳ ἐντὶ πάρεδροι,
καὶ Χαρίτων μεμνᾶσθαι ἐν ἔργῳ παντὶ μέγιστον, [70] (6)
ἠδὲ Χρόνου παίδων Ὡρᾶν αἳ πάντα φύοντι,
Νυμφᾶν τ' ὠρειᾶν, αἳ νάματα κάλ' ἐφέποντι,
ὑμνέωμες μάκαρας, Μοῦσαι Διὸς ἔκγονοι, ἀφθίτοις ἀοιδαῖς.

[Φιλήμονος] 32

Ὃν οὐδὲ εἷς λέληθεν οὐδὲ ἓν ποιῶν,
οὐδ' αὖ ποιήσων οὐδὲ πεποιηκὼς πάλαι,
οὔτε θεὸς οὔτ' ἄνθρωπος, οὗτός εἰμ' ἐγὼ
ἀήρ, ὃν ἄν τις ὀνομάσειε καὶ Δία.
ἐγὼ δ', ὃ θεοῦ 'στιν ἔργον, εἰμὶ πανταχοῦ,
ἐνταῦθ' ἐν Ἀθήναις, ἐν Πάτραις, ἐν Σικελίᾳ,
ἐν ταῖς πόλεσι πάσαισιν, ἐν ταῖς οἰκίαις
πάσαις, ἐν ὑμῖν πᾶσιν· οὐκ ἔστιν τόπος
οὗ μή 'στιν ἀήρ· ὁ δὲ παρὼν ἁπανταχοῦ
πάντ' ἐξ ἀνάγκης οἶδε πανταχοῦ παρών.

33 *Ἀρριανοῦ Ἐπικτητείου ἐκ τῶν περὶ προνοίας* (I, 6)

Ἀφ' ἑκάστου τῶν ἐν τῷ κόσμῳ γιγνομένων ῥᾴ-
[72] *διόν ἐστιν ἐγκωμιάσαι τὴν πρόνοιαν, ἐὰν δύο ἔχῃ τις ταῦτα ἐν ἑαυτῷ, δύναμίν τε συνορατικὴν τῶν γεγονότων ἑκάστῳ καὶ τὸ εὐχάριστον. εἰ δὲ μή, ὃ μὲν οὐκ ὄψεται τὴν εὐχρηστίαν τῶν γεγονότων, ὃ δ' οὐκ εὐχαριστήσει ἐπ' αὐτοῖς οὐδ' ἂν ἴδῃ. χρώματα ὁ θεὸς εἰ ἐπεποιήκει καὶ καθόλου πάντα ὁρατά, δύναμιν δὲ θεατικὴν αὐτῶν μὴ ἐπεποιήκει, τί ἂν ἦν ὄφελος; οὐδ' ὁτιοῦν. οὐδὲ ἀνάπαλιν, εἰ τὴν μὲν δύναμιν ἐπεποιήκει, τὰ ὄντα δὲ μὴ τοιαῦτα οἷα ὑποπίπτειν τῇ δυνάμει τῇ ὁρατικῇ, καὶ οὕτως τί ὄφελος; οὐδέν. τί δ' εἰ καὶ ἀμφότερα ταῦτα ἐπεποιήκει, φῶς δὲ μὴ ἐπεποιήκει; οὐδ' οὕτως τι ὄφελος. τίς οὖν ὁ ἁρμόσας τοῦτο πρὸς ἐκεῖνο κἀκεῖνο πρὸς τοῦτο; τίς δὲ ὁ ἁρμόσας τὴν μάχαιραν πρὸς τὸν κουλεὸν καὶ τὸν κουλεὸν πρὸς τὴν μάχαιραν; οὐδείς; καὶ μὴν ἐξ αὐτῆς τῆς κατασκευῆς τῶν ἐπιτετελεσμένων ἀποφαίνεσθαι εἰώθαμεν, ὅτι τεχνίτου τινὸς πάντως τὸ ἔργον, οὐχὶ δὲ εἰκῇ κατεσκευασμένον. ἆρ' οὖν τούτων μὲν ἕκαστον ἐμφαίνει τὸν τεχνίτην, τὰ δὲ ὁρατὰ καὶ ὅρασις καὶ φῶς οὐκ ἐμφαίνει; τὸ δ' ἄρρεν καὶ τὸ θῆλυ καὶ*
[74] *ἡ προθυμία ἡ ἑκατέρου πρὸς τὴν συνουσίαν καὶ ἡ δύναμις ἡ χρηστικὴ τοῖς μορίοις τοῖς κατεσκευασμένοις, οὐδὲ ταῦτα ἐμφαίνει τὸν τεχνίτην; ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὔπω· ἡ δὲ τοιαύτη τῆς διανοίας κατασκευή, καθ' ἣν οὐχ ἁπλῶς ὑποπίπτοντες τοῖς αἰσθητοῖς τυπούμεθα ὑπ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκλαμβάνομέν τι καὶ ἀφαιροῦμεν καὶ προστίθεμεν καὶ συντίθεμεν τάδε τινὰ δι' αὐτῶν, καὶ νὴ Δία μεταβαίνομεν ἀπ' ἄλλων ἐπ' ἄλλα οὕτω πως παρακείμενα, οὐδὲ ταῦτα ἱκανὰ*

κινῆσαί τινας καὶ διατρέψαι πρὸς τὸ μὴ ἀπολιπεῖν τὸν τεχνίτην; ἢ ἐξηγησάσθωσαν ἡμῖν τί τὸ ποιοῦν ἐστὶ τούτων ἕκαστον, ἢ πῶς οἷόν τε τὰ οὕτως θαυμαστὰ καὶ τεχνικὰ εἰκῇ καὶ ἀπὸ ταυτομάτου γίγνεσθαι.

Ὅτι πάντα ἐφορᾷ τὸ θεῖον (Ibid. c. 14) 34

Πυθομένου δέ τινος πῶς ἄν τις πεισθείη, ὅτι ἕκαστον τῶν ὑπ' αὐτοῦ πραττομένων ἐφορᾶται ὑπὸ τοῦ θεοῦ; οὐ δοκεῖ σοι, ἔφη, ἡνῶσθαι τὰ πάντα; δοκεῖ, ἔφη. τί δέ; συμπαθεῖν τὰ ἐπίγεια τοῖς οὐρανίοις [76] *οὐ δοκεῖ σοι; δοκεῖ μοι, ἔφη. πόθεν γὰρ οὕτως τεταγμένως καθάπερ ἐκ προστάγματος τοῦ θεοῦ, ὅτ' ἂν ἐκεῖνος εἴπῃ τοῖς φυτοῖς ἀνθεῖν, ἀνθεῖ, ὅτ' ἂν εἴπῃ βλαστάνειν, βλαστάνει, ὅτ' ἂν ἐκφέρειν τὸν καρπόν,* (7) *ἐκφέρει, ὅτ' ἂν πεπαίνειν, πεπαίνει, ὅτ' ἂν ἀποβάλλειν, ἀποβάλλει, καὶ φυλλορροεῖν, φυλλορροεῖ, καὶ αὐτὰ εἰς αὑτὰ συνειλούμενα ἐφ' ἡσυχίας μένειν καὶ ἀναπαύεσθαι, μένει καὶ ἀναπαύεται. πόθεν δὲ πρὸς τὴν αὔξησιν καὶ μείωσιν τῆς σελήνης, καὶ τὴν τοῦ ἡλίου πρόσοδον καὶ ἄφοδον τοσαύτη παραλλαγὴ καὶ ἐπὶ τὰ ἐναντία μεταβολὴ τῶν ἐπιγείων θεωρεῖται; ἀλλὰ τὰ φυτὰ μὲν καὶ τὰ ἡμέτερα σώματα οὕτως ἐνδέδεται τοῖς ὅλοις καὶ συμπέπονθεν, αἱ ψυχαὶ δὲ αἱ ἡμέτεραι οὐ πολὺ πλέον; ἀλλ' αἱ ψυχαὶ μὲν οὕτως εἰσὶν ἐνδεδεμέναι καὶ συναφεῖς τῷ θεῷ, ἅτε αὐτοῦ μόρια οὖσαι καὶ ἀποσπάσματα, οὐ παντὸς δὲ αὐτῶν κινήματος, ἅτε οἰκείου καὶ συμφυοῦς, ὁ θεὸς αἰσθάνεται; ἀλλὰ σὺ μὲν περὶ τῆς θείας διοικήσεως καὶ περὶ ἑκάστου τῶν θείων ὁμοῦ καὶ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἐνθυμεῖσθαι δύνασαι, καὶ ἅμα μὲν* [78] *αἰσθητικῶς ἀπὸ μυρίων πραγμάτων κινεῖσθαι, ἅμα δὲ διανοητικῶς, ἅμα δὲ τοῖς μὲν συγκαταθετικῶς,*

τοῖς δὲ ἀνανευστικῶς ἢ ἐφεκτικῶς· τύπους τε τοσούτους ἀφ᾽ οὕτω πολλῶν καὶ ποικίλων πραγμάτων ἐν τῇ σαυτοῦ ψυχῇ φυλάττεις, καὶ ἀπ᾽ αὐτῶν κινούμενος εἰς ἐπινοίας ὁμοειδεῖς ἐμπίπτεις τοῖς πρώτως τετυπωκόσι, τέχνας τε ἄλλας ἐπ᾽ ἄλλαις, καὶ μνήμας ἀπὸ μυρίων πραγμάτων διασώζεις, ὁ δὲ θεὸς οὐχ οἷός τέ ἐστι πάντα ἐφορᾶν καὶ πᾶσι συμπαρεῖναι καὶ ἀπὸ πάντων τινὰ ἴσχειν διάδοσιν; ἀλλὰ φωτίζειν μὲν οἷός τέ ἐστιν ὁ ἥλιος τηλικοῦτον μέρος τοῦ παντός, ὀλίγον δὲ τὸ ἀφώτιστον ἀπολείπειν, ὅσον οἷόν τε ἐπέχεσθαι ὑπὸ τῆς σκιᾶς ἣν ἡ γῆ ποιεῖ, ὁ δὲ καὶ τὸν ἥλιον αὐτὸν πεποιηκὼς καὶ περιάγων, μέρος ὄντ᾽ αὐτοῦ μικρὸν ὡς πρὸς τὸ ὅλον, οὗτος δὲ οὐ δύναται πάντων αἰσθάνεσθαι;

35 Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς πρὸς Ποιμένιον ἐπιστολῆς

[80] Οἱ θεοὶ τὴν εἱμαρμένην συνέχοντες διὰ παντὸς ἐπανορθοῦνται· ἡ δ᾽ ἐπανόρθωσις αὐτῶν ποτὲ μὲν ἐλάττωσιν κακῶν ποτὲ δὲ παραμυθίαν ἐνιότε δὲ καὶ ἀναίρεσιν ἀπεργάζεται· ἀφ᾽ οὗ δὴ διακοσμεῖται ἡ εἱμαρμένη τοῖς ἀγαθοῖς, διακοσμουμένη δὲ οὐχ ὑποφαίνεται πᾶσα πρὸς τὴν ἄτακτον φύσιν τῆς γενέσεως. οὐκοῦν ἔτι μᾶλλον σώζεται ἡ πεπρωμένη διὰ τῆς τοιαύτης ἐπανορθώσεως, καὶ τὸ παρατρέπον αὐτῆς μένει κατὰ τὴν ἄτρεπτον τῶν θεῶν ἀγαθότητα συνεχόμενον, διότι οὐκ ἐᾶται ὑπορρεῖν εἰς τὴν ἄτακτον πλημμέλειαν. τούτων δὴ οὕτως ἐχόντων τό τε ἀγαθοειδὲς τῆς προνοίας τό τε αὐτεξούσιον τῆς ψυχῆς καὶ πάντα τὰ κάλλιστα διασώζεται, τῇ βουλήσει τῶν θεῶν συνυπάρχοντα.

Ἀριστοτέλους ἐκ τῆς πρὸς Ἀλέξαν- 36
δρον ἐπιστολῆς (περὶ κόσμου 6, 34)

Καθόλου δὲ ὅπερ ἐν νηῒ μὲν κυβερνήτης, ἐν ἅρ- [82] ματι δὲ ἡνίοχος, ἐν χορῷ δὲ κορυφαῖος, ἐν πόλει δὲ νόμος, ἐν στρατοπέδῳ δὲ ἡγεμών, τοῦτο θεὸς ἐν κόσμῳ, πλὴν καθόσον τοῖς μὲν καματηρὸν τὸ ἄρχειν πολυκίνητόν τε καὶ πολυμέριμνον, τῷ δὲ ἄλυπον ἄπονόν τε, πάσης κεχωρισμένον σωματικῆς ἀσθενείας. ἐν ἀκινήτῳ γὰρ ἱδρυμένος δυνάμει πάντα κινεῖ καὶ περιάγει ὅπου βούλεται καὶ ὅπως ἐν διαφόροις ἰδέαις καὶ φύσεσιν· ὥσπερ ἀμέλει καὶ ὁ τῆς πόλεως νόμος ἀκίνητος ὢν ἐν ταῖς τῶν χρωμένων ψυχαῖς πάντα οἰκονομεῖ τὰ κατὰ τὴν πολιτείαν. ἐφεπόμενοι γὰρ αὐτῷ δῆλον ὅτι ἐξίασιν ἄρχοντες μὲν εἰς τὰ ἀρχεῖα, θεσμοθέται δὲ εἰς τὰ οἰκεῖα δικαστήρια, βουλευταὶ δὲ καὶ ἐκκλησιασταὶ εἰς συνέδρια τὰ προσήκοντα· καὶ ὃ μέν τις εἰς τὸ πρυτανεῖον βαδίζει διαιτησόμενος, ὃ δὲ πρὸς τοὺς δικαστὰς ἀπολογησόμενος, ὃ δὲ εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀποθανούμενος. γίνονται δὲ καὶ δημοθοινίαι νόμιμοι καὶ πανηγύρεις ἐνιαύσιαι θεῶν τε θυσίαι καὶ ἡρώων θεραπεῖαι καὶ χοαὶ κεκμηκότων. ἄλλα δὲ ἄλλως ἐνεργούμενα κατὰ μίαν πρόσταξιν ἢ [84] νόμιμον ἐξουσίαν σώζει τὸ τοῦ ποιήσαντος ὅτι

πόλις δ' ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων γέμει,
ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων.

οὕτως ὑποληπτέον καὶ ἐπὶ τῆς μείζονος πόλεως, λέγω δὲ τοῦ κόσμου. νόμος μὲν γὰρ ἡμῖν ἰσοκλινὴς ὁ θεὸς οὐδεμίαν ἐπιδεχόμενος διόρθωσιν ἢ μετάθεσιν, κρείττων δ' οἶμαι καὶ βεβαιότερος τῶν ἐν ταῖς κύρβεσιν ἀναγεγραμμένων. ἡγουμένου δὲ ἀκινήτως αὐτοῦ καὶ ἐμμελῶς ὁ σύμπας οἰκονομεῖται δι' αὐτοῦ διάκοσμος οὐρανοῦ τε καὶ γῆς, μεμερισμένος κατὰ τὰς φύσεις

πάσας ὁμοίως διὰ τῶν οἰκείων σπερμάτων εἰς τὰ φυτὰ καὶ ζῷα κατὰ γένη τε καὶ εἴδη. καὶ γὰρ ἄμπελοι καὶ φοίνικες καὶ περσέαι συκέαι τε γλυκεραὶ καὶ ἐλαῖαι, ὥς φησιν ὁ ποιητής, τά τε ἄκαρπα μὲν ἄλλας δὲ παρεχόμενα χρείας, πλάτανοι καὶ πεῦκαι καὶ πύξοι κλῶνές τε

[86] κλήθρη τ' αἰγειρός τε καὶ εὐώδης κυπάρισσος,

αἵ τε καρπὸν ὀπώρας ἡδὺν ἄλλως δὲ δυσθησαύριστον φέρουσαι

ὄχναι καὶ ῥοιαὶ καὶ μηλέαι ἀγλαόκαρποι,

τῶν τε ζῴων τά τε ἄγρια καὶ ἥμερα τά τ' ἐν ἀέρι καὶ ἐπὶ γῆς καὶ ἐν ὕδατι βοσκόμενα γίνεταί τε καὶ ἀκμάζει καὶ φθείρεται τῷ τοῦ θεοῦ πειθόμενα θεσμῷ. πᾶν γὰρ ἑρπετὸν τὴν γῆν νέμεται, ὥς φησιν Ἡράκλειτος.

εἷς δὲ ὢν πολυώνυμός ἐστι, κατονομαζόμενος τοῖς πάθεσι πᾶσιν ἅπερ αὐτὸς νεοχμοῖ. καλοῦμεν γὰρ αὐτὸν καὶ Ζῆνα καὶ Δία, παραλλήλως χρώμενοι τοῖς ὀνόμασιν, ὡς κἂν εἰ λέγοιμεν δι' ὃν ζῶμεν. Κρόνου δὲ παῖς καὶ Χρόνου λέγεται διήκων ἐξ αἰῶνος ἀτέρμονος εἰς ἕτερον αἰῶνα, ἀστραπαῖός τε καὶ βρονταῖος
[88] καὶ αἴθριος καὶ ἀστέριος καὶ κεραύνιός τε καὶ ὑέτιος ἀπὸ τῶν ὑετῶν τε καὶ κεραυνῶν καὶ τῶν ἄλλων καλεῖται, καὶ μὴν κάρπιος μὲν ἀπὸ τῶν καρπῶν, πολιεὺς δὲ ἀπὸ τῶν πόλεων ὀνομάζεται, γενέθλιός τε καὶ ὁμόγνιος καὶ εὐόρκιός τε καὶ πατρῷος ἀπὸ τῆς πρὸς ταῦτα κοινωνίας, ἑταιρεῖός τε καὶ φίλιος καὶ ξένιος, ἔτι δὲ στράτιός τε καὶ τροπαιοῦχος, καθάρσιός τε καὶ παλαμναῖος καὶ ἱκέσιος καὶ μειλίχιος, ὥσπερ οἱ ποιηταὶ λέγουσι, σωτήρ τε καὶ ἐλευθέριος ἐτύμως οὕτως εἰπεῖν· ὡς δὲ τὸ πᾶν εἰπεῖν, οὐράνιός τε καὶ χθόνιος,

πάσης ἐπώνυμος φύσεως ὢν καὶ τύχης, ἅτε πάντων αὐτὸς αἴτιος ὤν.

Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ δ' ἀπομνημονευ- 37
μάτων [c. 3]

Εἶπέ μοι, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἤδη ποτέ σοι ἐπῆλ- [90]
θεν ἐνθυμηθῆναι ὡς ἐπιμελῶς οἱ θεοὶ ὧν οἱ ἄνθρωποι δέονται κατεσκευάκασι; Καὶ ὅς Μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐκ ἔμοιγε. Ἀλλ' οἶσθά γ', ἔφη, ὅτι πρῶτον μὲν φωτὸς δεόμεθα ὃ ἡμῖν οἱ θεοὶ παρέχουσι; Νὴ Δί', ἔφη, ὅ γ' εἰ μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν ἕνεκά γε τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἀναπαύσεώς γε δεομένοις ἡμῖν νύκτα παρέχουσι κάλλιστον ἀναπαυτήριον. Πάνυ γε, ἔφη, καὶ τοῦτο χάριτος ἄξιον. Οὐκοῦν καὶ ἐπειδὴ ὁ μὲν ἥλιος φωτεινὸς ὢν τάς τε ὥρας τῆς ἡμέρας ἡμῖν καὶ τἆλλα πάντα σαφηνίζει, ἡ δὲ νὺξ διὰ τὸ σκοτεινὴ εἶναι ἀσαφεστέρα ἐστίν, ἄστρα ἐν τῇ νυκτὶ ἀνέφηναν, ἃ ἡμῖν τῆς νυκτὸς τὰς ὥρας ἐμφανίζει, καὶ διὰ τοῦτο πολλὰ ὧν δεόμεθα πράττομεν; Ἔστι ταῦτα, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν ἥ γε σελήνη οὐ μόνον τῆς νυκτὸς ἀλλὰ καὶ τοῦ μηνὸς τὰ μέρη φανερὰ ἡμῖν ποιεῖ; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τὸ δέ, ἐπεὶ τροφῆς δεόμεθα, ταύτην ἡμῖν ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδόναι καὶ ὥρας ἁρμοττούσας πρὸς τοῦτο παρέχειν αἳ ἡμῖν οὐ μόνον ὧν δεόμεθα πολλὰ καὶ παντοῖα παρασκευάζουσιν ἀλλὰ καὶ οἷς εὐφραινόμεθα; Πάνυ, ἔφη, καὶ ταῦτα φιλάνθρωπα. Τὸ δὲ καὶ ὕδωρ παρέχειν ἡμῖν οὕτω πολλοῦ ἄξιον, ὥστε συμφύειν τε καὶ συναύξειν τῇ γῇ καὶ ταῖς ὥραις πάντα τὰ χρήσιμα ἡμῖν, συντρέφειν δὲ καὶ αὐτοὺς ἡμᾶς, καὶ μιγνύμενον πᾶσι [92]
τοῖς τρέφουσιν ἡμᾶς εὐκατεργαστότερά τε καὶ ὠφελιμώτερα καὶ ἡδίω ποιεῖν αὐτά, καὶ ἐπειδὴ πλείστου

δεόμεθα τούτου, ἀφθονέστατον αὐτὸ παρέχειν ἡμῖν; Καὶ τοῦτο, ἔφη, προνοητικόν.

38 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Σοφιστοῦ [p. 265]

(3) Ποιητικῆς δὴ πρῶτον ἔστω δύο μέρη. Ποίων; Τὸ μὲν θεῖον τὸ δ' ἀνθρώπινον. Οὔ πω μεμάθηκα. Ποιητικόν, εἴπερ μεμνήμεθα τὰ κατ' ἀρχὰς λεχθέντα, πᾶσαν ἔφαμεν εἶναι δύναμιν, ἥτις ἂν αἰτία γίγνηται τοῖς μὴ πρότερον οὖσιν ὕστερον γίγνεσθαι. Μεμαθήκαμεν.

(4) Ζῶα δὴ πάντα θνητὰ καὶ δὴ φυτά, ὅσα τ' ἐπὶ γῆς ἐκ σπερμάτων καὶ ῥιζῶν φύεται καὶ ὅσα ἄψυχα ἐκ γῆς ἐν γῇ ξυνίσταται σώματα τηκτὰ καὶ ἄτηκτα, μῶν ἄλλου τινὸς ἢ θεοῦ δημιουργοῦντος φήσομεν ὕστερον γίγνεσθαι πρότερον οὐκ ὄντα; ἢ τῶν πολλῶν δόγματι χρώμενοι ποιητῶν, τὴν φύσιν αὐτὰ γεννᾶν ἀπό τινος αἰτίας αὐτομάτης καὶ ἄνευ διανοίας φυούσης, ἢ μετὰ λόγου τε καὶ ἐπιστήμης θείας ἀπὸ θεοῦ γιγνομένης διὰ τὴν ἡλικίαν πολλάκις ἀμφότερα μεταδοξάζω· νῦν μὲν βλέπων εἰς σὲ καὶ ὑπολαμβάνων κατὰ θεὸν αὐτὰ γίγνεσθαι, ταύτῃ καὶ αὐτὸς νενόμικα. Καλῶς γε, ὦ Θεαίτητε, καὶ εἰ μέν σε ἡγούμεθα τὸν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἄλλως πως δοξαζόντων εἶναι, νῦν ἂν τῷ λόγῳ μετὰ πειθοῦς ἀναγκαίας ἐπεχειροῦμεν πόιεῖν ὁμολογεῖν· ἐπειδὴ δέ σου καταμανθάνω τὴν φύσιν, ὅτι καὶ ἄνευ τῶν παρ' ἡμῶν λόγων αὐτῇ πρόσεισιν ἐφ' ἃ νῦν ἕλκεσθαι φής, ἐάσω· χρόνος γὰρ ἐκ περιττοῦ γίγνοιτ' ἄν· ἀλλὰ θήσω τὰ μὲν φύσει λεγόμενα ποιεῖσθαι θείᾳ τέχνῃ, τὰ δ' ἐκ τούτων ὑπ' ἀνθρώπων ξυνιστάμενα, ἀνθρωπίνῃ, καὶ κατὰ τοῦτον δὴ τὸν λόγον δύο ποιητικῆς γένη, τὸ μὲν ἀνθρώπινον εἶναι τὸ δὲ θεῖον. Ὀρθῶς.

Ὀνάτου ἐκ τοῦ περὶ θεοῦ καὶ θείου. 39

Ὁ μὲν θεὸς τὰ τῶν ἄλλων ζῴων ἐπαΐει, οὔτε ὁρατὸς ὢν οὔτε ἐπαϊστός, εἰ μή τισι πάγχυ ὀλίγοις τῶν [94] ἀνθρώπων. αὐτὸς μὲν γὰρ ὁ θεός ἐντι νόος καὶ ψυχὰ καὶ τὸ ἁγεμονικὸν τῶ σύμπαντος κόσμω· ταὶ δυνάμιες δ' αὐτῶ αἰσθηταὶ τά τ' ἔργα, ὧν οἶμαι νομεύς, καὶ ταὶ πράξιες καὶ ταὶ κατὰ τὸν σύμπαντα κόσμον ἐπιστρωφάσιες.

ὁ μὲν ὦν θεὸς αὐτὸς οὔτε ὁρατὸς οὔτε αἰσθητός, ἀλλὰ λόγῳ μόνον καὶ νόῳ θεωρατός· τὰ δ' ἔργα αὐτῶ καὶ ταὶ πράξιες ἐναργέες τε καὶ αἰσθηταί ἐντι πάντεσιν ἀνθρώποις. δοκέει δέ μοι καὶ μὴ εἷς εἶμεν θεός, ἀλλ' εἷς μὲν ὁ μέγιστος καὶ καθυπέρτερος καὶ ὁ κρατέων τῶ παντός, τοὶ δ' ἄλλοι πολλοὶ διαφέροντες κατὰ δύναμιν· βασιλεύεν δὲ πάντων αὐτῶν ὁ καὶ κράτει καὶ μεγέθει καὶ ἀρετᾷ μέζων. οὗτος δέ κα εἴη [96] θεὸς ὁ περιέχων τὸν σύμπαντα κόσμον, τοὶ δ' ἄλλοι θεοὶ οἱ θέοντές ἐντι κατ' οὐρανὸν σὺν τᾷ τῶ παντὸς περιαγήσι, κατὰ λόγον ὀπαδέοντες τῷ πράτῳ καὶ νοατῷ. τοὶ δὲ λέγοντες ἕνα θεὸν εἶμεν ἀλλὰ μὴ πολλὼς ἁμαρτάνοντι· τὸ γὰρ μέγιστον ἀξίωμα τᾶς θείας ὑπεροχᾶς οὐ συνθεωρεῦντι. λέγω δὴ τὸ ἄρχεν καὶ καθαγέεσθαι τῶν ὁμοίων, καὶ κράτιστον καὶ καθυπέρτερον εἶμεν τῶν ἄλλων. τοὶ δ' ἄλλοι θεοὶ ποτὶ τὸν πρᾶτον θεὸν καὶ νοατὸν οὕτως ἔχοντι, ὥσπερ χορευταὶ ποτὶ κορυφαῖον, καὶ στρατιῶται ποτὶ στραταγόν, καὶ λοχῖται καὶ συντεταγμένοι ποτὶ ταξιάρχαν καὶ λοχαγέταν, ἔχοντες φύσιν ἕπεσθαι καὶ ἐπακολουθὲν τῷ καλῶς καθαγεομένῳ. ξυνὸν μὲν ὦν αὐτῶν τὸ ἔργον ἐντὶ καὶ τῶ ἄρχοντος καὶ τῶν ἀρχομένων, ἀλλ' οὔ κα ἔτι δύναιντο συντετάχθαι τοὶ ἀρχόμενοι ποτὶ τὸ ἔργον ἀπολειφθέντες ἁγεμόνος, ὥσπερ οὐδὲ

ἀοιδοὶ ποτὶ συναοιδίαν οὐδὲ στρατιῶται ποτὶ στραταγίαν ἀπολειφθέντες τοὶ μὲν στραταγῶ τοὶ δὲ κορυφαίω.

[98] τοιαύτα δὲ φύσις οὐδενὸς ποτιδεῖται οὔτε συγγενέος οὔτε ἔξωθεν, διόπερ οὔτε ἐκ δυοῖν ἅρμοσται ψυχᾶς καὶ σώματος, καὶ γὰρ διόλω ἐντὶ ψυχά, οὔτ' ἐναντίων τινῶν, τὰ γὰρ ἐναντία καὶ κρατὲν καὶ κρατεῖσθαι πέφυκεν. ἁ δέ γα τῶ σώματος κρᾶσις μιαίνει τὸ καθαρὸν τᾶς ψυχᾶς· ἃ μὲν γὰρ ἀκήρατος καὶ θεῖός
(5) ἐντι, τὸ δὲ θνατὸν καὶ θολομιγές· οὕτω δὲ μιαίνει
(7) καὶ μόλυβδος χρυσὸν καὶ πᾶν τὸ τᾷ φύσι γνήσιον τὸ
(8) νόθον. ὅλως δὲ τὸ σῶμα τοῖς θνατοῖς δέδωκεν ὁ θεὸς ζῴοις δι' ἀιδίαν ἀνάγκαν καὶ ἄφυκτον. φύσι γὰρ ἄπορον καὶ πτωχὸν πᾶν τὸ γενέσιος κεκοινωνηκός.

θεὸς μὲν ὦν ἔτι καθάπερ ἐν ἀρχᾷ τῶ λόγω εἶπον·
[100] αὐτὸς γὰρ ἀρχὰ καὶ πρᾶτον· θεῖος δὲ ὁ κόσμος καὶ τὰ ἐν αὐτῷ δινεύμενα πάντα. ὡς ὁμοίως δὲ καὶ δαίμων ἐντὶ ἁ ψυχά; αὐτὰ γὰρ ἄρχει καὶ κινεῖ τὸ διόλω ζῷον. δαιμόνιον δὲ τὸ σῶμα καὶ τὰ τούτω δὲ πάντα. δεῖ ὦν οὕτω διαιρὲν θεὸν καὶ θεῖον καὶ δαίμονα καὶ δαιμόνιον.

40 Ἀρριανοῦ Ἐπικτητείου ἐκ τοῦ περὶ εὐαρεστήσεως (I, 12)

Περὶ θεῶν οἵ μέν τινες εἰσὶν οἱ λέγοντες μηδὲ εἶναι τὸ θεῖον, οἵ δὲ εἶναι μὲν ἀργὸν δὲ καὶ ἀμελὲς καὶ μὴ προνοεῖν μηδενός· τρίτοι δὲ οἵ καὶ εἶναι καὶ προνοεῖν, ἀλλὰ τῶν μεγάλων καὶ οὐρανίων, τῶν δὲ ἐπὶ γῆς μηδενός· τέταρτοι δ' οἵ καὶ τῶν ἐπὶ γῆς καὶ τῶν οὐρανίων, εἰς κοινὸν δὲ μόνον καὶ οὐχὶ καὶ κατ' ἰδίαν ἑκάστου· πέμπτοι δέ, ὧν ἦν καὶ Ὀδυσσεὺς καὶ Σωκράτης, οἱ λέγοντες ὅτι "οὐδέ σε λήθω κινύμενος."
[102] εἴπερ οὖν ὑγιῶς λέγεται τέλος εἶναι τὸ ἕπεσθαι θεῷ,

ἀναγκαῖον περὶ ἑκάστου τούτων ἐπεσκέφθαι. εἰ γὰρ μὴ εἰσὶ θεοί, πῶς ἐστι τέλος ἕπεσθαι θεοῖς; εἰ δὲ εἰσὶ μὲν μηδενὸς δὲ ἐπιμελούμενοι, καὶ οὕτω πῶς ὑγιὲς ἔσται; ἀλλὰ δὴ καὶ ὄντων καὶ ἐπιμελουμένων, εἰ μηδεμία διάδοσις εἰς ἀνθρώπους ἐστὶν ἐξ αὐτῶν, καὶ νὴ Δία γε καὶ εἰς ἐμέ, πῶς ἔτι καὶ οὕτως ὑγιές ἐστιν; πάντα οὖν ταῦτα ὁ καλὸς κἀγαθὸς ἐπεσκεμμένος τὴν αὑτοῦ γνώμην ὑποτέταχε τῷ διοικοῦντι τὰ πάντα, καθάπερ οἱ ἀγαθοὶ πολῖται τῷ νόμῳ τῆς πόλεως.

Κεφ. γʹ.

ΠΕΡΙ ΔΙΚΗΣ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΤΕΤΑΓΜΕΝΗΣ ΕΠΟ-ΠΤΕΥΕΙΝ ΤΑ ΕΠΙ ΓΗΣ ΓΙΓΝΟΜΕΝΑ ὙΠΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΤΙΜΩΡΟΝ ΟΥΣΑΝ ΤΩΝ ἉΜΑΡΤΑΝΟΝΤΩΝ. [104]

Ἡσιόδου Ἔργων [274] 1

Τόνδε γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων,
ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖς πετεεινοῖς
ἔσθειν ἀλλήλους, ἐπεὶ οὐ δίκη ἐστὶν ἐν αὐτοῖς.
ἀνθρώποισι δ' ἔδωκε δίκην, ἣ πολλὸν ἀρίστη.

Σοφοκλῆς [Œd. Tyr. 551] 2

Εἴτ' οὖν νομίζεις ἄνδρα συγγενῆ κακῶς
δρῶν οὐχ ὑφέξειν τὴν δίκην, οὐκ εὖ φρονεῖς.

Εὐριπίδης Οἰδίποδι 3

Ὁρῶ γὰρ χρόνῳ
δίκαν πάντ' ἄγουσαν εἰς φῶς βροτοῖς.

. . . 4

Φθείρει γὰρ ἡ πρόνοια τὴν ἀβουλίαν. [106]

[*Εὐριπίδου* Ion. 440] 5

Ἀρετὰς δίωκε· καὶ γὰρ ὅστις ἂν βροτῶν
κακὸς πεφύκῃ, ζημιοῦσιν οἱ θεοί.

6 . . .
Οὐ δῆκταί γέ πως κύνες θεοί·
ἀλλ᾽ ἡ δίκη γὰρ καὶ κατὰ σκότους βλέπει.

7 [Σοφοκλέους]
Θεοῦ δὲ πληγὴν οὐχ ὑπερπηδᾷ βροτός.

8 [Εὐριπίδου]
Εἱμαρμένον δὲ τῶν κακῶν βουλευμάτων
κακὰς ἀμοιβὰς ἔστι καρποῦσθαι βροτούς.

9 . . .
Οὐχ εὕδει Διὸς
ὀφθαλμός, ἐγγὺς δ᾽ ἐστὶ καίπερ ὢν πρόσω.

10 . . .
[108] *Οὐ γάρ τις οὐδὲ χρημάτων ὑπεργέμων*
νόμον μιαίνων ἀσφαλῶς γηράσεται·
ἀλλ᾽ ἡμέρας ἢ νυκτὸς ἡ δίκη ποτὲ
τῷ δυσσεβοῦντι σῖγ᾽ ἔχουσ᾽ ἐνήλατο.

11 . . .
Τὸ μὴ δίκαιον ἔργον οὐ λήθει θεούς.

12 . . .
Δαίμων βροτοῖσι πόλλ᾽ ἀνευρίσκει κακά.

13 [Ἡσιόδου Ἔργ. 704]
Εὖ δ᾽ ὄπιν ἀθανάτων μακάρων πεφυλαγμένος
εἶναι.

14 Εὐριπίδης Μεναλίππη
Δοκεῖτε πηδᾶν τἀδικήματ᾽ εἰς θεοὺς
πτεροῖσι, κἄπειτ᾽ ἐν Διὸς δέλτου πτυχαῖς
[110] *γράφειν τιν᾽ αὐτά, Ζῆνα δ᾽ εἰσορῶντά νιν*
θνητοῖς δικάζειν; οὐδ᾽ ὁ πᾶς ἂν οὐρανὸς
Διὸς γράφοντος τὰς βροτῶν ἁμαρτίας
ἐξαρκέσειεν, οὐδ᾽ ἐκεῖνος ἂν σκοπῶν
πέμπειν ἑκάστῳ ζημίαν· ἀλλ᾽ ἡ δίκη
ἐνταῦθά που ᾽στὶν ἐγγύς, εἰ βούλεσθ᾽ ὁρᾶν.

. . . 14a
Λύπας μὲν ἀνθρώποισιν ὦ γύναι θεοὶ
τοῖσιν διδοῦσιν οὓς ἂν ἐχθαίρωσ', ἐπεὶ
οὔ σφιν πονηρόν ἐστιν.

Εὐριπίδης Φρίξῳ 15

Ὅστις δὲ θνητῶν οἴεται τοὐφ' ἡμέραν
κακόν τι πράσσων τοὺς θεοὺς λεληθέναι,
δοκεῖ πονηρὰ καὶ δοκῶν ἁλίσκεται, [112]
ὅτ' ἂν σχολὴν ἄγουσα τυγχάνῃ Δίκη,
τιμωρίαν ἔτισεν ὧν ἦρξεν κακῶν.

. . . 16
Ὀξὺς θεῶν ὀφθαλμός ἐστι πάντ' ἰδεῖν.

. . . 17
Ἔσθ', ὡς ἔοικεν, ἔστιν οὐχ ὁρώμενον
τοῖς ζῶσιν ἡμῖν οὐδὲ προσδοκώμενον
δαιμόνιον, ᾧ μέλει τὶ τοῦ θνητοῦ βίου.

[*Εὐριπίδου* Elect. 953] 18

Δίκην δέδωκας· ὧδέ τις κακοῦργος ὢν
μή μοι, τὸ πρῶτον βῆμ' ἐὰν δράμῃ καλῶς,
νικᾶν δοκείτω τὴν δίκην, πρὶν ἂν πέλας [114]
γραμμῆς ἵκηται καὶ τέλος κάμψῃ βίου.

Διονυσίου. 19

Ὁ τῆς δίκης ὀφθαλμὸς ὡς δι' ἡσύχου (9)
λεύσσων προσώπου πάνθ' ὁμῶς ἀεὶ βλέπει.

Σοφοκλῆς Αἴαντι [758] 20

Τὰ γὰρ περισσὰ κἀνόνητα σώματα
πίπτειν βαρείαις πρὸς θεῶν δυσπραξίαις
ἔφασχ' ὁ μάντις, ὅστις ἀνθρώπου φύσει
βλαστὼν ἔπειτα μὴ κατ' ἄνθρωπον φρονῇ.

Εὐριπίδου 21

Οὔτοι προσελθοῦσ' ἡ δίκη σε πώποτε
παίσει πρὸς ἧπαρ, οὐδὲ τῶν ἄλλων βροτῶν

[116] τὸν ἄδικον, ἀλλὰ σῖγα καὶ βραδεῖ ποδὶ
στείχουσα μάρπτει τοὺς κακοὺς ἀεὶ βροτῶν.

22 *Θεοδέκτου*

Ὅστις δὲ θνητῶν μέμφεται τὰ θεῖ᾽, ὅτι
οὐκ εὐθὺς ἀλλὰ τῷ χρόνῳ μετέρχεται
τοὺς μὴ δικαίους, πρόφασιν εἰσακουσάτω·
εἰ μὲν γὰρ αὐτίκ᾽ ἦσαν αἱ τιμωρίαι,
πολλοὶ διὰ φόβον κοὐ δι᾽ εὐσεβῆ τρόπον
[118] θεοὺς ἂν ηὖξον· νῦν δὲ τῆς τιμωρίας
ἄπωθεν οὔσης, τῇ φύσει χρῶνται βροτοί.
ὅταν δὲ φωραθῶσιν ὀφθέντες κακοί,
τίνουσι ποινὰς ὑστέροισιν ἐν χρόνοις.

23 *Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας*

Τήν τοι δίκην λέγουσι παῖδ᾽ εἶναι Διός,
ἐγγύς τε ναίειν τῆς βροτῶν τιμωρίας.

24 *Αἰσχύλου*

Δράσαντι γάρ τοι καὶ παθεῖν ὀφείλεται.

25 *Εὐριπίδου Ἀντιόπη*

Δίκα τοι δίκα χρόνιος, ἀλλ᾽ ὅμως
ὑποπεσοῦσ᾽ ἔλαθεν ὅταν ἴδῃ τιν᾽ ἀσεβῆ βροτῶν.

26. 27 *Αἰσχύλου*

Τό τοι κακὸν ποδῶκες ἔρχεται βροτοῖς,
[120] καὶ τοὐπίκλημα τῷ περῶντι τὴν θέμιν.

28 . . .

Ὁρᾷς δίκην ἄναυδον οὐχ ὁρωμένην
εὕδοντι καὶ στείχοντι καὶ καθημένῳ·
ἑξῆς δ᾽ ὀπαδεῖ δόχμιον, ἄλλοθ᾽ ὕστερον.

29 . . .

Οὐδὲν καλύπτει τῶν κακῶς εἰργασμένων,
ὅ τι δ᾽ ἂν ποιῇς ἀεὶ νόμιζ᾽ ὁρᾶν τινά.

30 . . .

[122] Ἐχθρὸς μὲν ἀνήρ, ἀλλὰ τὴν δίκην σέβω.

Ὁμήρου [Od. ξ. 83] 31
Οὐ γὰρ σχέτλια ἔργα θεοὶ μάκαρες φιλέουσιν,
ἀλλὰ δίκην τίνουσι καὶ αἴσιμα ἔργ' ἀνθρώπων.
[Σοφοκλέους] 32
Ἀεὶ γὰρ εὖ πίπτουσιν οἱ Διὸς κύβοι.
Εὐριπίδου Ἀντιόπῃ 33
Τήν τοι δίκην λέγουσι παῖδ' εἶναι χρόνου,
δείκνυσι δ' ἡμῶν ὅστις ἔστ' ἢ μὴ κακός.
[Ἀρχιλόχου] 34
Ὦ Ζεῦ πάτερ Ζεῦ, σὸν μὲν οὐρανοῦ κράτος,
σὺ δ' ἔργ' ἐπ' ἀνθρώπων ὁρᾷς
λεωργὰ κἀθέμιστα, σοὶ δὲ θηρίων [124]
ὕβρις τε καὶ δίκη μέλει.
Εὐριπίδης Ἀρχελάῳ 35
Τὰ γὰρ οὐκ ὀρθῶς πρασσόμεν' ὀρθῶς
τοῖς πράσσουσιν κακὸν ἦλθε.
[Σοφοκλῆς Ἠλ. 696] 36
Καὶ ταῦτα μὲν τοιαῦθ'· ὅταν δέ τις θεῶν
βλάπτῃ, δύναιτ' ἂν οὐδ' ἂν ἰσχύων φυγεῖν.
Σοφοκλῆς Αἴαντι 37
Τὸ χρύσεον δὲ τᾶς δίκας δέδορκεν
ὄμμα, τὸν δ' ἄδικον ἀμείβεται.
Ἡσιόδου Θεογονίας [217] 38
Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας ἐγείνατο νηλεοποίνους,
αἵ τ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε παραιβασίας ἐφέπουσαι
οὐδέποτε λήγουσι θεαὶ δεινοῖο χόλοιο, [126]
πρίν γ' ἀπὸ τῷ δώωσι κακὴν ὄπιν ὅστις ἁμάρτῃ.
Εὐριπίδης Πολυείδῳ 39
Οὐδεὶς παρανομῶν πρὸς θεοὺς ἐχέγγυος.
[Εὐριπίδου] 40
Συγγνώμονάς τοι τοὺς θεοὺς εἶναι δοκεῖς,
ὅταν τις ὅρκῳ θάνατον ἐκφυγεῖν θέλῃ

ἢ δεσμὸν ἢ βίαια πολεμίων κακά,
ἢ παισὶν αὐθένταισι κοινωνῇ δόμων;
ἦ τἄρα θνητῶν εἰσιν ἀσυνετώτεροι,
εἰ τἀπιεικῆ πρόσθεν ἡγοῦνται δίκης.

41 . . .

[128] *Μόνη 'στὶν ἀπαραίτητος ἀνθρώποις δίκη.*

42 . . .

Μὴ μουσοποίει πρὸς τὸ νηπιώτερον·
πόρρω γὰρ ἑστὼς ὁ θεὸς ἐγγύθεν κλύει.

43 . . .

Ὅστις λέγει κακὰ φρονῶν, σιγῇ στένει.

44 . . .

Ἄγει τὸ θεῖον τοὺς κακοὺς πρὸς τὴν δίκην.

45 . . .

Τὸ δὲ θεῶν κράτος μέγα κατ' ἀνθρώπους·
ἄφρονες δ' ὁπόσοι τὸ δίκαιον ἄγουσ'
ὑπὸ τᾶς ἀδίκου βιοτᾶς ἀφανές·
μέγα γὰρ ὄμμα δαιμόνων οἷς τίνουσ'
ἀμοιβὰς κακῶν.

46 Ὁμήρου [Il. π'. 386]

[130] *Καὶ Ζεὺς τ' ἄνδρεσσι κοτεσσάμενος χαλεπήνῃ,*
οἳ βίῃ εἰν ἀγορῇ σκολιὰς κρίνωσι θέμιστας.

47 [Εὐριπίδου Ἀρχελάου]

Δοκεῖς τὰ θεῶν σὺ ξυνετὰ νικήσειν ποτέ,
καὶ τὴν δίκην μακρὰν ἀπῳκίσθαι βροτῶν;
ἡ δ' ἐγγύς ἐστιν, οὐχ ὁρωμένη δ' ὁρᾷ
ὃν χρὴ κολάζειν τ' οἶδεν; ἀλλ' οὐκ οἶσθα σὺ
ὁπόταν ἄφνω μολοῦσα διολέσῃ κακούς.

48 Σοφοκλῆς Αἴαντι

Εἰ δείν' ἔδρασας, δεινὰ καὶ παθεῖν σε δεῖ.
δίκας δ' ἐξέλαμψε θεῖον φάος.

Δημοσθένους [p. 20, 27] 49

Οὐ γάρ ἐστιν, [οὐκ ἔστιν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι] ἀδικοῦντα καὶ ἐπιορκοῦντα καὶ ψευδόμενον δύναμιν [132] βεβαίαν κτήσασθαι. ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα εἰς μὲν ἅπαξ καὶ βραχὺν χρόνον ἀντέχει· καὶ σφόδρα γε ἤνθησεν ἐπὶ ταῖς ἐλπίσιν, ἂν τύχῃ, τῷ χρόνῳ δὲ φωρᾶται καὶ περὶ αὑτὰ καταρρεῖ.

Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου ἀπομνημονευμάτων 50

Ἀλλ' ὁρῶ, φησί τις, τοὺς καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ λιμῷ καὶ ῥίγει ἀπολλυμένους· τοὺς δὲ μὴ καλοὺς καὶ μὴ ἀγαθοὺς οὐχ ὁρᾷς τρυφῇ καὶ ἀλαζονείᾳ καὶ ἀπειροκαλίᾳ ἀπολλυμένους; ἀλλ' αἰσχρὸν τὸ παρ' ἄλλου τρέφεσθαι. καὶ τίς, ὦ κακόδαιμον, αὐτὸς ἐξ ἑαυτοῦ τρέφεται ἄλλος γε ἢ ὁ κόσμος; ὅστις γοῦν ἐγκαλεῖ τῇ προνοίᾳ ὅτι οἱ πονηροὶ οὐ διδόασι δίκην, ὅτι ἰσχυροί εἰσι καὶ πλούσιοι, ὅμοιόν τι δρᾷ ὥσπερ εἰ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπολωλεκότων αὐτῶν ἔλεγε μὴ δεδωκέναι δίκην αὐτούς, ὅτι οἱ ὄνυχες ὑγιεῖς εἶεν. ἐγὼ μὲν γὰρ φημὶ πολὺ διαφέρειν μᾶλλον ἀρετὴν κακίας ἢ ὀφθαλμοὶ ὀνύχων διαφέρουσιν.

[Ἡροδότου V. 56] 51

Ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων ἐδόκεε ὁ [134] Ἵππαρχος ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν καὶ εὐειδέα αἰνίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπεα

τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληότι θυμῷ·
οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίνει.

Ἑρμοῦ 52

Δαίμων γάρ τις μεγίστη τέτακται, ὦ τέκνον, ἐν μέσῳ τοῦ παντὸς εἱλουμένη, πάντα περ ὁρῶσα τὰ ἐπὶ γῆς γινόμενα ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῆς θείας τάξεως ἡ πρόνοια καὶ ἀνάγκη τέτακται, τὸν

αὐτὸν τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων τέτακται ἡ δίκη ταυτὰ ἐκείναις ἐνεργοῦσα. ἐκείνη μὲν γὰρ κρατεῖ τὴν τάξιν τῶν ὄντων ὡς θείων καὶ ἁμαρτεῖν μὴ θελόντων μηδὲ δυναμένων· ἀδύνατον γὰρ τὸ θεῖον πλανηθῆ- [136] ναι, ἐξ οὗ καὶ τὸ ἀναμαρτεῖν συμβαίνει. ἡ δὲ δίκη τέτακται τιμωρὸς τῶν ἐπὶ γῆς ἁμαρτανόντων. ἀνθρώπων γὰρ γένος ἅτε θνητὸν ὂν καὶ ἐκ κακῆς ὕλης συνεστὸς . . . καὶ μάλιστα ἐκείνοις συμβαίνει τὸ ὀλισθάνειν οἷς θεοπτικὴ δύναμις οὐ πρόσεστι· τούτων δὲ καὶ μάλιστα ἐπικρατεῖ ἡ δίκη· καὶ τῇ εἱμαρμένῃ ὑπόκεινται διὰ τὰς τῆς γενέσεως ἐνεργείας, τῇ δὲ δίκῃ διὰ τὰς ἐν τῷ βίῳ ἁμαρτίας.

53 Ἱεροκλέους ἐκ τοῦ τίνα τρόπον θεοῖς χρηστέον

Ἔτι προσδιαληπτέον καὶ ταῦθ' ὑπὲρ τῶν θεῶν, ὡς εἰσὶν ἄτρεπτοι καὶ ἀραρότες τοῖς κρίμασιν, ὥστε τοῦ δόξαντος ἀπ' ἀρχῆς μηδέποτε ἐξίστασθαι. μία γάρ τις ἦν τῶν ἀρετῶν καὶ ἡ ἀμεταπτωσία καὶ ἡ βεβαιότης, ἣν εἰκὸς οὐχ ἥκιστα κἀν θεοῖς εἶναι παρέχουσαν τὸ ἱδρυμένον καὶ ἔμπεδον τῶν ἅπαξ αὐτοῖς δοξάντων. ἐξ οὗ δῆλον ὡς οὐδὲ τὰς κολάσεις, ἃς ἔκρινέ τισιν ἐπιθεῖναι τὸ δαιμόνιον, πιθανὸν παρίεσθαι. καὶ γὰρ αὖ λογίσασθαι ῥᾴδιον ὡς, εἰ μεταβάλλουσιν οἱ θεοὶ τὰς αὐτῶν κρίσεις καὶ ὃν ἔγνωσαν κολάσαι [138] παριᾶσιν ἀκόλαστον, οὔτε καλῶς καὶ δικαίως ἂν διοικοῖεν τὰ κατὰ τὸν κόσμον οὔτε ἀπολογισμὸν εἰκότα (10) φέρειν ἂν δύναιντο μετανοίας· καὶ τὰ τοιαῦτα ἔοικεν αὐτοσχεδίως καὶ μετ' οὐδενὸς [λόγου] λέγειν ἡ ποιητική

καὶ [τοὺς μὲν] θυσίαισι καὶ εὐχωλῇς ἀγανῇσιν
λοιβῇ τε κνίσῃ τε παρατρωπῶσ' ἄνθρωποι
λισσόμενοι, ὅτε κέν τις ὑπερβαίῃ καὶ ἁμάρτῃ.

καὶ τὸ "στρεπτοὶ δέ τε καὶ θεοὶ αὐτοί" συνόλως τε πᾶν εἴ τι τούτοις εἴρηται παραπλησίως.

Ἐν ταὐτῷ 54

Ἀλλ' οὐ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο παρετέον ὡς, εἰ καὶ μὴ κακῶν τυγχάνουσιν οἱ θεοὶ αἴτιοι, τῶν γε τοιούτων ἔνια προσάπτουσί τισι καὶ περιβάλλουσιν ἀξίους σωματικαῖς τε ἐλαττώσεσι καὶ ταῖς τῶν ἐκτός, οὐ κακοηθείᾳ χρώμενοι κἀξεπίτηδες δυσχρηστίας ἄνθρωπον οἰόμενοι δεῖν, ἀλλ' ἐν τρόπῳ κολάσεως. καθάπερ γὰρ λοιμοὶ καὶ αὐχμοί, ἔτι δὲ ἐπομβρίαι καὶ σεισμοὶ καὶ πᾶν τὸ τοιόνδε τὰ μὲν πολλὰ γίγνεται δι' ἑτέρας αἰτίας τινὰς φυσικωτέρας, ἔστι δ' ὅτε καὶ ὑπὸ θεῶν, ἐπειδὰν καιρὸς ᾖ δημοσίᾳ καὶ κοινῇ τὰ πολλῶν ἀμπλακήματα κολασθῆναι, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ πρὸς ἕνα χρῶνταί ποτε θεοὶ σωματικοῖς τ' ἐλαττώμασι καὶ [140] *τοῖς τῶν ἐκτός, αὐτοῦ μέντοι κόλασιν, ἐπιστροφὴν δὲ καὶ προαίρεσιν ἀμείνω τῶν ἄλλων.*

Πλάτωνος νόμων [p. 716] 55

Ὁ θεὸς μὲν δή, ὥσπερ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχήν τε καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων, εὐθέα περαίνει κατὰ φύσιν περιπορευόμενος, τῷ δ' ἀεὶ ξυνέπεται δίκη τῶν ἀπολειπομένων τοῦ θείου νόμου τιμωρός· ἧς ὁ μὲν εὐδαιμονήσειν μέλλων ἐχόμενος ξυνέπεται ταπεινὸς καὶ κεκοσμημένος, ὁ δέ τις ἐξαρθεὶς ὑπὸ μεγαλαυχίας ἢ χρήμασιν ἐπαιρόμενος ἢ τιμαῖς ἢ καὶ σώματος εὐμορφίᾳ, ἅμα νεότητι καὶ ἀνοίᾳ, φλέγεται τὴν ψυχὴν μεθ' ὕβρεως, ὡς οὔτ' ἄρχοντος οὔτε τινὸς ἡγεμόνος δεόμενος, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις ἱκανὸς ὢν ἡγεῖσθαι, καταλείπεται ἔρημος θεοῦ· καταλειφθεὶς δὲ καὶ ἔτι ἄλλους τοιούτους προσλαβὼν σκιρτᾷ ταράττων πάνθ' ἅμα· καὶ πολλοῖς τισιν ἔδοξεν εἶναί τις, μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολὺν ὑπο-

σχὼν τιμωρίαν οὐ μεμπτὴν τῇ δίκῃ ἑαυτόν τε καὶ οἶκον καὶ πόλιν ἄρδην ἀνάστατον ἐποίησεν.

Τοῦ αὐτοῦ νόμων ι΄ [p. 905]

Ὅτι μὲν γὰρ θεοί τε εἰσὶ καὶ ἀνθρώπων ἐπιμέλονται, ἔγωγε οὐ παντάπασι φαύλως ἂν ἡμῖν φαίην ἀποδεδεῖχθαι· τὸ δὲ παραιτητοὺς αὐτοὺς εἶναι τοῖς ἀδικοῦσι δεχομένους δῶρα, οὔτε τινὶ συγχωρητέον παντί τ' αὖ κατὰ δύναμιν τρόπῳ ἐλεγκτέον. Κάλλιστ' εἶπες, ποιῶμέν τε ὡς λέγεις. Φέρε καὶ πρὸς θεῶν αὐτῶν, τίνα τρόπον παραιτητοὶ γίγνοιντ' ἂν ἡμῖν, εἰ γίγνοιντο αὖ; καὶ τίνες ἢ ποῖοί τινες ὄντες; ἄρχοντας μὲν ἀναγκαῖόν που γίγνεσθαι τούς γε διοικήσαντας τὸν ἅπαντα ἐνδελεχῶς οὐρανόν. Οὕτως. Ἀλλ' ἄρα τίσι προσφερεῖς τῶν ἀρχόντων; ἤ τινες τούτοις, ὧν δυνατὸν ἡμῖν ἀπεικάζουσι τυγχάνειν μείζοσιν ἐλάττονας; πότερον ἡνίοχοί τινες ἂν εἶεν τοιοῦτοι ζευγῶν ἁμιλλωμένων ἢ πλοίων κυβερνῆται; τάχα δὲ κἂν ἀπεικασθεῖεν στρατοπέδων ἄρχουσί τισιν. εἴη δ' ἂν καὶ νόσων πόλεμον εὐλαβουμένοις ἰατροῖς ἐοικέναι περὶ σώματα, ἢ γεωργοῖς περὶ φυτῶν γένεσιν εἰωθυίας ὥρας χαλεπὰς διὰ φόβον προσδεχομένοις, ἢ καὶ ποιμνίων ἐπιστάταις. ἐπειδὴ γὰρ ξυγκεχωρήκαμεν ἡμῖν αὐτοῖς εἶναι τὸν οὐρανὸν μεστὸν μὲν πολλῶν ἀγαθῶν, πολλῶν δὲ καὶ τῶν ἐναντίων, πλειόνων δὲ τῶν μή, μάχη δή, φαμέν, ἀθάνατος ἐστὶν ἡ τοιαύτη καὶ φυλακῆς θαυμαστῆς δεομένη, ξύμμαχοι δὲ ἡμῖν θεοί τε ἅμα καὶ δαίμονες, ἡμεῖς δ' αὖ κτήματα θεῶν καὶ δαιμόνων· φθείρει δὲ ἡμᾶς ἀδικία καὶ ὕβρις μετὰ ἀφροσύνης, [σώζει δὲ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη μετὰ φρονήσεως,] ἐν ταῖς τῶν θεῶν ἐμψύχοις οἰκοῦσαι δυνάμεσιν.

Ἐν ταὐτῷ [p. 906 E]

Τίσιν οὖν δὴ τῶν προρρηθέντων ἀπεικάζων ὁμοίους εἶναι φύλακας θεοὺς οὐκ ἂν καταγέλαστος γίγνοιτο ἀνθρώπων ὁστισοῦν; πότερον κυβερνήταις, λοιβῇ τε οἴνου κνίσῃ τε παρατρεπομένοις αὐτοῖς, ἀνατρέπουσί δὲ ναῦς τε καὶ ναύτας; Μηδαμῶς. Ἀλλ' οὐ μὴν ἡνιόχοις ἐν ἁμίλλῃ ξυντεταγμένοις, πεισθεῖσιν ὑπὸ δωρεᾶς τὴν νίκην ἑτέροις ζεύγεσι προδοῦναι. Δεινὴν γὰρ εἰκόνα λέγοις ἂν λέγων τούτων τὸν λόγον. Οὐ μὴν οὐδὲ στρατηγοῖς γε οὐδ' ἰατροῖς οὐδὲ γεωργοῖς, οὐδὲ νομεῦσι μήν, οὐδέ τισι κυσὶ κεκηλημένοις ὑπὸ λύκων. Εὐφήμει. πῶς γὰρ ἄν; Ἀλλ' οὐ πάντων φυλάκων εἰσὶ μέγιστοι καὶ περὶ τὰ μέγιστα ἡμῖν οἱ πάντες θεοί; Πολύ γε. Τοὺς δὴ κάλλιστά τε πράγματα φυλάττοντας διαφέροντάς τε αὐτοὺς φυλακῇ πρὸς ἀρετὴν κυνῶν χείρους καὶ ἀνθρώπων μέσον εἶναι φήσομεν, οἳ τὸ δίκαιον οὐκ ἄν ποτε προδοῖεν ἕνεκα δώρων παρὰ ἀδίκων ἀνδρῶν ἀνοσίως διδομένων; Οὐδαμῶς· οὔτε ἀνεκτὸς ὁ λόγος τῶν τε περὶ πᾶσαν ἀσέβειαν ὄντων κινδυνεύει πᾶς ὁ ταύτης τῆς δόξης ἀντεχόμενος πάντων ἂν τῶν ἀσεβῶν κεκρίσθαι δικαιότατα κάκιστός τε καὶ ἀσεβέστατος εἶναι.

Πορφυρίου ἐκ τοῦ περὶ Στυγός. 56

Ἰνδοὶ οἱ ἐπὶ τῆς βασιλείας τῆς Ἀντωνίου τοῦ ἐξ Ἐμισῶν εἰς τὴν Συρίαν [ἀφικομένου] Βαρδισάνῃ τῷ ἐκ τῆς Μεσοποταμίας εἰς λόγους ἀφικόμενοι ἐξηγήσαντο, ὡς ὁ Βαρδισάνης ἀνέγραψεν, εἶναί τινα λίμνην ἔτι [142] καὶ νῦν παρ' Ἰνδοῖς δοκιμαστηρίαν λεγομένην, εἰς ἥν, ἄν τις τῶν Ἰνδῶν αἰτίαν ἔχων τινὸς ἁμαρτίας ἀρνῆται [εἰσάγεται.] τῶν δὲ Βραχμάνων τινὲς δοκιμάζουσιν αὐτὸν τοῦτον τὸν τρόπον. πυνθάνονται τοῦ ἀνθρώπου εἰ θέλει διὰ τοῦ ὕδατος γενέσθαι τὴν ἐξέτα-

σιν, καὶ μὴ θέλοντα μὲν ὡς ὑπεύθυνον ἀποπέμπουσι τὴν δίκην ἀποτίσοντα, παραδεχόμενον δὲ τὴν βάσα-
[144] νον εἰσάγουσι μετὰ τῶν κατηγόρων· καταβαίνουσι γὰρ καὶ οὗτοι εἰς τὸ ὕδωρ δοκιμασθησόμενοι μὴ συκοφαντῶσιν. διέρχονται τοίνυν οἱ ἐπιβαίνοντες τοῦ ὕδατος εἰς ἕτερον μέρος τῆς λίμνης· τὸ βάθος δ' ἐστὶν ἄχρι τῶν γονάτων παντὸς ὁτουοῦν εἰς αὐτὴν ἐπιβαίνοντος. ὅταν δ' ὁ κατηγορούμενος ἐπιβῇ, ἀναμάρτητος μὲν ὢν ἀδεῶς διέρχεται ἄχρι τῶν γονάτων ἔχων τὸ ὕδωρ, ἁμαρτὼν δὲ ὀλίγον προβὰς βαπτίζεται μέχρι κεφαλῆς. οἱ δὲ Βραχμᾶνες ἀνασπῶντες αὐτὸν ἐκ τοῦ ὕδατος παραδιδόασι τοῖς ἐνάγουσι ζῶντα, καὶ ἀξιοῦσι παιδευθῆναι χωρὶς θανατικῆς καταδίκης. γίγνεσθαι δὲ τοῦτο σπανίως, τῷ μηδένα τολμᾶν ἀρνεῖσθαι τὸ ἁμάρτημα διὰ τὸν ἐκ τοῦ ὕδατος ἔλεγχον γιγνόμενον. ἑκουσίων τοίνυν ἁμαρτημάτων δοκιμαστήριον Ἰνδοὺς τοῦτ' ἔχειν τὸ ὕδωρ· ἀκουσίων δὲ ὁμοῦ καὶ ἑκουσίων καὶ ὅλως ὀρθοῦ βίου ἕτερον εἶναι, περὶ οὗ ὁ Βαρδισάνης τάδε γράφει· θήσω γὰρ τἀκείνου κατὰ λέξιν· ἔλεγον δὲ καὶ σπήλαιον εἶναι αὐτόματον μέγα ἐν ὄρει ὑψηλοτάτῳ σχεδὸν κατὰ μέσον τῆς γῆς, ἐν ᾧ σπηλαίῳ
[146] ἐστὶν ἀνδριάς, ὃν εἰκάζουσι πηχῶν δέκα ἢ δώδεκα, ἑστὼς ὀρθός, ἔχων τὰς χεῖρας ἡπλωμένας ἐν τύπῳ σταυροῦ· καὶ τὸ μὲν δεξιὸν τῆς ὄψεως αὐτοῦ ἐστὶν ἀνδρικὸν τὸ δ' εὐώνυμον θηλυκόν· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ βραχίων ὁ δεξιὸς καὶ ὁ δεξιὸς ποῦς καὶ ὅλον τὸ [δεξιὸν] μέρος ἀρσενικόν, καὶ τὸ εὐώνυμον θηλυκόν, ὡς ἰδόντα τινὰ ἐκπλαγῆναι τὴν σύγκρασιν, πῶς ἀδιαιρέτως ἔστιν ἰδεῖν τὴν ἀνομοιότητα τῶν δύο πλευρῶν ἐν ἑνὶ σώματι. ἐν τούτῳ τῷ ἀνδριάντι λέγουσι γεγλύφθαι περὶ τὸν μαζὸν τὸν δεξιὸν ἥλιον καὶ περὶ τὸν ἀριστερὸν σελήνην, καὶ κατὰ τῶν δύο βραχιόνων τέχνῃ γε-

γλύφθαι ἀγγέλων ἀριθμὸν καὶ ὅσα ἐστὶν ἐν τῷ κόσμῳ, τουτέστιν οὐρανὸν καὶ ὄρη καὶ θάλασσαν καὶ ποταμὸν καὶ ὠκεανὸν καὶ φυτὰ καὶ ζῷα καὶ ἁπλῶς ὅσα ἐστί. τοῦτον τὸν ἀνδριάντα φασὶ δεδωκέναι τὸν θεὸν τῷ υἱῷ, ὁπηνίκα τὸν κόσμον ἔκτιζεν, ἵνα θεατὸν ἔχῃ [148] παράδειγμα. ἐζήτησα δέ, φησί, ποίας ἐστὶν ὕλης, καὶ διεβεβαιοῦτο ὁ Σανδάλης (ἐμαρτύρουν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ ἄλλοι) μηδένα εἰδέναι ποίας ὕλης ἐστὶν ὁ ἀνδριὰς ἐκεῖνος· οὔτε γὰρ χρύσεός ἐστιν οὔτε ἀργύρεος οὔτε χάλκεος οὔτε λίθινος οὔτε ἄλλης ὕλης, ἀλλὰ μᾶλλον παραπλήσιός ἐστι ξύλῳ στερροτάτῳ καὶ ἀσηπτοτάτῳ, μὴ εἶναι δὲ ξύλον. προσετίθεσαν δὲ λέγοντες ὅτι τῶν βασιλέων τις ἠθέλησεν ἀφελέσθαι τρίχα ἐκ τῶν περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ αἷμα ῥεῦσαι, καὶ φοβηθῆναι τὸν βασιλέα ἐκεῖνον, ὡς μόλις εὐξαμένων τῶν Βραχμάνων ἀνακτήσασθαι ἑαυτόν. ἐπὶ δὲ τῇ κεφαλῇ τούτου λέγουσι θεοῦ ἄγαλμα εἶναι, ὡς ἐπὶ θρόνου τινὸς καθημένου. λέγουσιν δὲ καὶ ἐν τοῖς καύμασιν ἱδροῦν ὅλον τὸν ἀνδριάντα τοῦτον, καὶ ῥιπίζεσθαι ὑπὸ τῶν Βραχμάνων καὶ παύεσθαι τοὺς ἱδρῶτας· καὶ εἰ μὴ ῥιπίζοιεν, πολὺν φέρειν ἱδρῶτα ὡς βρέχεσθαι τὴν περὶ αὐτὸν γῆν. ἐνδοτέρω δὲ αὐτοῦ ἐν τῷ σπηλαίῳ μετὰ πολὺ διάστημα εἶναι σκότος, ἔνθα μετὰ λαμπάδων εἰσέρχονται οἱ βουλόμενοι, καὶ εὑρίσκουσι [150] θύραν τινά, ἐξ ἧς προέρχεται ὕδωρ καὶ λιμνάζει περὶ τὰ τελευταῖα τοῦ σπηλαίου· καὶ ὡς δοκιμάζοντες ἑαυτοὺς εἰσέρχονται διὰ τῆς θύρας ἐκείνης. καὶ ὅσοι εἰσὶ καθαροὶ ἀπὸ τῆς φαυλότητος τοῦ βίου, εἰσέρχονται ἀνεμποδίστως εὐρυνομένης τῆς θύρας, καὶ εὑρίσκουσι πηγὴν μεγίστην ὕδατος πάνυ διαυγεστάτου καὶ ποτιμωτάτου, ἐξ ἧς τὸ ὕδωρ ἐκεῖνο προέρχεται· οἱ δὲ ἐν καταγνώσει ὄντες πολὺ θλίβουσιν εἰσελθεῖν διὰ τῆς

θύρας ἐκείνης, καὶ οὐ δύνανται στενουμένης αὐτοῖς, οἵτινες βιαζόμενοι ἐξομολογοῦνται ἐπὶ τῶν ἑτέρων εἴ τι ἥμαρτον, καὶ δέησιν ποιοῦνται ἵνα οἱ λοιποὶ εὔξωνται περὶ αὐτῶν, καὶ νηστεύουσι χρόνον τινὰ ἱκανόν. ἐκεῖ φησὶν εἰρηκέναι τοὺς περὶ τὸν Σανδάλην συνάγεσθαι τοὺς Βραχμᾶνας ἡμέρᾳ μέντοι τεταγμένῃ. ἀλλὰ εἶναι μέν τινας ἐκεῖ ἔχοντας τὴν διατριβήν, τοὺς δὲ ἀλλαχόθεν συνιέναι θέρους ὥρᾳ καὶ περὶ τὸ φθινόπωρον πλεοναζούσης τῆς ὀπώρας, ἐπί τε τὴν θέαν τοῦ ἀνδριάντος καὶ ἐπὶ τὸ ἀλλήλοις συμμῖξαι, καὶ εἰς τὸ πεῖραν ἑαυτῶν λαβεῖν, εἰ δύνανται εἰσελθεῖν διὰ τῆς εἰρημένης θύρας. γίγνεσθαι δὲ ἐκεῖ ζητήσεις λέγουσι περὶ τῆς ἐν τῷ σώματι ἐκείνῳ γλυφῆς. οὐδὲ γάρ ἐστι ῥαδίως πάσῃ τῇ ἀνατυπώσει ἐπιστῆσαι, διά τε τὸ πολλὰ εἶναι καὶ διὰ τὸ μὴ πάντα τὰ ζῷα καὶ φυτὰ ἐν πάσῃ χώρᾳ ὑπάρχειν. ἃ μὲν οὖν Ἰνδοὶ ἱστοροῦσι περὶ τοῦ παρ' αὐτοῖς δοκιμαστηρίου ὕδατος, ἔστι ταῦτα. οἶμαι δὲ τούτου καὶ Ἀπολλώνιον τὸν Τυανέα μεμνῆσθαι τοῦ ὕδατος, τοῦ ἐν τῷ σπηλαίῳ
[152] λέγω. γράφων γὰρ τοῖς Βραχμᾶσιν ὅρκον τινὰ ὀμνύει "οὐ μὰ τὸ ταντάλειον ὕδωρ, οὗ με ἐμυήσατε." οἶμαι γὰρ Ταντάλου λέγειν τοῦτο διὰ τὸ ἀεὶ τῇ προσδοκίᾳ κολάζειν τοὺς ἐπὶ τοῦτο ἐλθεῖν ἐσπουδακότας, κἀκ τούτου ποτὸν ἀρύσασθαι.

Κεφ. δ΄.

ΠΕΡΙ ΑΝΑΓΚΗΣ, ΚΑΘ' ΗΝ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΩΣ ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΓΙΝΕΤΑΙ ΒΟΥΛΗΣΙΝ.

Μοσχίωνος Τηλέφου

Ὦ καὶ θεῶν κρατοῦσα καὶ θνητῶν μόνη
Μοῖρ', ὦ λιταῖς ἄτρωτε δυστήνων βροτῶν

πάντολμ' Ἀνάγκη, στυγνὸν ἣ κατ' αὐχένων [154]
ἡμῶν ἐρείδεις τῆσδε λατρείας ζυγόν.

Χαιρήμονος 2[a]
Χρεία δ' ἀνάγκης οὐκ ἀπῴκισται πολύ.

Εὐριπίδου Βελλεροφόντῃ 2[b]
Πρὸς τὴν ἀνάγκην πάντα τἄλλ' ἔστ' ἀσθενῆ.

[Σιμωνίδου] 2[c]
Ἀνάγκᾳ δ' οὐδὲ θεοὶ μάχονται.

. . . . 2[d]
Ὁσίᾳ δ' ἀνάγκη πολεμικωτάτη θεός.

. . . . 2[e]
Οὐδεὶς ἀνάγκης μεῖζον ἰσχύει νόμος.

Εὐριπίδου [Alcest. 962] 3
Ἐγὼ καὶ διὰ μούσας καὶ μετάρσιος ἦξα, [156]
καὶ πλείστων ἀρξάμενος λόγων
κρεῖσσον οὐδὲν ἀνάγκας εὗρον, οὐδέ τι φάρμακον.

Φιλητᾶ Ἑρμοῦ 4
Ἰσχυρὰ γὰρ ἐπικρατεῖ ἀνδρὸς ἀνάγκη,
ἣ ῥ' οὐδ' ἀθανάτους ὑποδείδιεν, οἵ τ' ἐν ὀλύμπῳ
ἔκτοσθεν χαλεπῶν ἀχέων οἴκους ἐκάμοντο.

Σοφοκλῆς Θυέστῃ 5
Πρὸς τὴν ἀνάγκην οὐδ' Ἄρης ἀνθίσταται.

Εὐριπίδης Λικυμνίῳ 6
Τὸ τῆς ἀνάγκης οὐ λέγειν ὅσον ζυγόν.

. . . 7
Θαλῆς ἐρωτηθεὶς τί ἰσχυρότατον εἶπεν "ἀνάγκη, [158] κρατεῖν γὰρ πάντων."

. . . ἀνάγκη ἐστὶ κρίσις βεβαία καὶ ἀμετάτρεπτος δύναμις προνοίας.

Πυθαγόρας ἀνάγκην ἔφη περικεῖσθαι τῷ κόσμῳ.

Παρμενίδης καὶ Δημόκριτος. οὗτοι πάν-

τα κατ' ἀνάγκην· τὴν δ' αὐτὴν εἶναι εἱμαρμένην καὶ
[160] δίκην καὶ πρόνοιαν καὶ κοσμοποιόν.

Λεύκιππος πάντα κατ' ἀνάγκην, τὴν δ' αὐτὴν ὑπάρχειν εἱμαρμένην· λέγει γὰρ ἐν τῷ περὶ νοῦ "οὐδὲν χρῆμα μάτην γίγνεται, ἀλλὰ πάντα ἐκ λόγου τε καὶ ὑπ' ἀνάγκης."

Πλάτων ὁτὲ μὲν τὴν ὕλην ὁτὲ δὲ τὴν τοῦ ποι-
(11) οῦντος πρὸς τὴν ὕλην σχέσιν. καὶ τὰ μὲν εἰς πρόνοιαν ἀνάγει τὰ δὲ εἰς ἀνάγκην. λέγει γοῦν ἐν τῷ Τιμαίῳ "Μεμιγμένη γὰρ οὖν ἡ τοῦδε τοῦ κόσμου γένεσις ἐξ ἀνάγκης τε καὶ νοῦ συστάσεως ἐγεννήθη, νοῦ δὲ ἀνάγκης ἄρχοντος."

Ἐμπεδοκλῆς αἰτίαν χρηστικὴν τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν στοιχείων.

8 Ἑρμοῦ πρὸς τὸν υἱόν [Patrit. p. 38]

Ὀρθῶς μοι πάντα εἶπας ὦ πάτερ, ἀλλ' ἔτι με ἀνά-
[162] μνησον τίνα ἐστὶ τὰ κατὰ πρόνοιαν, καὶ τίνα κατ' ἀνάγκην, ὁμοίως καὶ καθ' εἱμαρμένην; ἔφην εἶναι ἐν ἡμῖν ὦ Τὰτ τρία εἴδη ἀσωμάτων· καὶ τὸ μέν τι ἐστὶ νοητόν. τοῦτο μὲν οὖν ἀχρώματον ἀσχημάτιστον ἀσώματον, ἐξ αὐτῆς τῆς πρώτης καὶ νοητῆς οὐσίας. εἰσὶ δὲ καὶ ἐν ἡμῖν τούτῳ ἐναντίαι σχηματότητες ἃς τοῦτο ὑποδέχεται. τὸ γοῦν κινούμενον ὑπὸ τῆς νοητῆς οὐσίας πρός τινα λόγον καὶ ὑποδεχθὲν εὐθέως μεταβάλλεται εἰς ἕτερον εἶδος κινήσεως, τοῦτο δὲ εἴδωλόν ἐστι τοῦ νοήματος τοῦ δημιουργοῦ .... τρίτον δέ ἐστιν εἶδος ἀσωμάτων, ὃ περὶ τὰ σώματά ἐστι συμβεβηκός, τόπος χρόνος κίνησις σχῆμα ἐπιφάνεια μέγεθος εἶδος· καὶ τούτων εἰσὶ διαφοραὶ δύο. ἃ μὲν γάρ ἐστιν αὐτῶν ἰδίως ποιὰ ἃ δὲ τοῦ σώματος· τὰ μὲν ἰδίως ποιὰ τὸ σχῆμα ἡ χρόα τὸ εἶδος ὁ τόπος ὁ χρόνος ἡ κίνησις, τὰ δὲ τοῦ σώματος ἴδιά ἐστι τὸ ἐσχηματι-

σμένον σχῆμα καὶ τὸ κεχρωσμένον χρῶμα, ἔστι δὲ καὶ ἡ μεμορφωμένη μορφὴ καὶ ἡ ἐπιφάνεια καὶ τὸ μέγε- [164] θος· ταῦτά ἐστι τούτων ἀμέτοχα. ἡ μὲν οὖν νοητὴ οὐσία πρὸς τῷ θεῷ γενομένη ἑαυτῆς ἐξουσίαν ἔχει καὶ τοῦ σώζειν ἕτερον αὐτὴν σώζουσα, ἐπεί γ' αὐτὴ ἡ οὐσία ὑπ' ἀνάγκην οὐκ ἔστιν· ὑπολειφθεῖσα δὲ ὑπὸ τοῦ θεοῦ αἱρεῖται τὴν σωματικὴν φύσιν, καὶ ἡ αἵρεσις αὐτῆς κατὰ πρόνοιαν τοῦτο δὲ τοῦ κόσμου γίνεται. τὸ δὲ ἄλογον πᾶν κινεῖται πρός τινα λόγον· καὶ ὁ μὲν λόγος κατὰ πρόνοιαν, τὸ δὲ ἄλογον κατ' ἀνάγκην, τὰ δὲ περὶ τὸ σῶμα συμβεβηκότα καθ' εἱμαρμένην. καὶ οὗτός ἐστιν ὁ λόγος τῶν κατὰ πρόνοιαν καὶ ἀνάγκην καὶ καθ' εἱμαρμένην.

Κεφ. ε'.

ΠΕΡΙ ΕΙΜΑΡΜΕΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΓΙΝΟΜΕΝΩΝ ΕΥΤΑΞΙΑΣ.

Ὁμήρου Ἰλιάδος [ζ'. 488] 1

Μοῖραν δ' οὔτινά φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν,
οὐ κακὸν οὐδὲ μὲν ἐσθλόν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται.

Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας [13] 2

Τὸ δαιμόνιον οὐχ ὁρᾷς
ὅπῃ μοῖραν διεξέρχεται,
στρέφει δ' ἄλλοτ' ἄλλως εἰς ἁμέραν;

Βακχυλίδου 3

Θνατοῖσι δ' οὐκ αὐθαίρετοι
οὔτ' ὄλβος οὔτ' ἄκαμπτος ἄρης οὔτε πάμφθερσις στάσις·
ἀλλ' ἐπιχρίμπτει νέφος ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλαν [168]
γαῖαν ἁ πάνδωρος αἶσα.

4 *Μενάνδρου*
Ἅπαντι δαίμων ἀνδρὶ συμπαρίσταται
εὐθὺς γενομένῳ μυσταγωγὸς τοῦ βίου.

5 *Ἡσιόδου Θεογονίας* [217]
Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας ἐγείνατο νηλεοποίνους,
Κλωθώ τε Λάχεσίν τε καὶ Ἄτροπον, αἵτε βροτοῖσιν
γινομένοισι διδοῦσιν ἔχειν ἀγαθόν τε κακόν τε.

6 *Εὐριπίδου Ἡρακλειδῶν* [608]
Οὔτινά φημι θεῶν ἄτερ ὄλβιον
οὐ βαρύποτμον ἄνδρα γενέσθαι. . .
[170] *μόρσιμα δ' οὔτι φυγεῖν θέμις, οὐ σοφίᾳ τις ἀπώσεται·*
ἀλλὰ μάταν ὁ πρόθυμος ἀεὶ πόνον ἕξει.

7 *Εἰς Ὑάκινθον ἐκ τῶν Βίωνος βουκολικῶν*
Ἀμφασία τὸν Φοῖβον ἕλεν τόσον ἄλγος ἔχοντα.
δίζετο φάρμακα πάντα, σοφὰν δ' ἐπεμαίετο τέχναν,
χρῖεν δ' ἀμβροσίῃ καὶ νέκταρι, χρῖεν ἅπασαν
ὠτειλάν· μοιραῖα δ' ἀναλθέα τραύματα πάντα.

8
(12) . . .
Μόνη γὰρ ἐν θεοῖσιν οὐ δεσπόζεται
Μοῖρ' οὐδ' ἐν ἀνθρώποισιν, ἀλλ' αὐτῆς κρατεῖ.

9 . . .
Ὦ Μοῖρα κεδνῶν καὶ κακῶν κυνηγέτι.

10 *Εὐριπίδου Πηλεῖ*
Κλύετ' ὦ Μοῖραι, Διὸς αἵτε παρὰ
θρόνον ἀγχοτάτω θεῶν ἑζόμεναι . . .

11 *Σοφοκλέους ἐκ Φαίδρας*
[172] *Περιώσι' ἄφυκτά τε μήδεα*
παντοδαπᾶν βουλᾶν ἀδαμαντίναις
ὑφαίνεται κερκίσιν αἶσα.

12 . . .
Κλωθὼ Λάχεσίς τ' εὐώλενοι

κοῦραι νυκτός, εὐχομένων ἐπακούσατ'
οὐράνιαι χθόνιαί τε δαίμονες
ὦ πανδείμαντοι, πέμπετ' ἄμμιν ῥοδόκολπον εὐνομίαν [174]
λιπαροθρόνους τ' ἀδελφεάς,
δίκαν καὶ στεφανηφόρον εἰράναν,
πόλιν τε τάνδε βαρυφρόνων λελάθοιτε συντυχιᾶν.

Σοφοκλῆς Φαίδρᾳ 13

Ἔζης ἄρ' οὐδὲ γῆς ἔνερθ' ᾤχου θανών·
οὐ γὰρ πρὸ μοίρας ἡ τύχη βιάζεται.

Ἑρμοῦ 14

Ἑπτὰ πολυπλανέες κατ' ὀλύμπιον ἀστέρες οὐδὸν
εἱλεῦνται, μετὰ τοῖσι δ' ἀεὶ ἐπινίσσεται αἰών·
νυκτιφανὴς Μήνη, στυγνὸς Κρόνος, Ἥλιος ἡδύς, [176]
παστοφόρος Παφίη, θρασὺς Ἄρης, εὔπτερος Ἑρμῆς,
καὶ Ζεὺς ἀρχιγένεθλος, ἀφ' οὗ φύσις ἐβλάστησεν.
οἱ δ' αὐτοὶ μερόπων ἔλαχον γένος, ἔστι δ' ἐν ἡμῖν
Μήνη Ζεὺς Ἄρης Παφίη Κρόνος Ἥλιος Ἑρμῆς·
τοὔνεκ' ἀπ' αἰθερίου μεμερίσμεθα πνεύματος ἕλκειν
δάκρυ γέλωτα χόλον γένεσιν λόγον ὕπνον ὄρεξιν.
δάκρυ μέν ἐστι Κρόνος, Ζεὺς ἡ γένεσις, λόγος Ἑρμῆς,
θυμὸς Ἄρης, Μήνη δ' ἄρ' ὕπνος, Κυθέρεια δ' ὄρεξις,
Ἠέλιός τε γέλως· τούτῳ γὰρ ἅπασα δικαίως
καὶ θνητὴ διάνοια γελᾷ καὶ κόσμος ἀπείρων.

. . . 15

[Οἱ στωικοὶ] μὴ διαφέρειν τοῦ εἱμαρμένου τὸ κατηναγκασμένον, κατ' ἐπιπλοκὴν μερῶν συνηρτημένην.

Ἡράκλειτος οὐσίαν εἱμαρμένης ἀπεφήνατο λό- [178] γον τὸν δι' οὐσίας τοῦ παντὸς διήκοντα. αὕτη δ' ἐστὶ τὸ αἰθέριον σῶμα, σπέρμα τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως, καὶ περιόδου μέτρον τεταγμένης. πάντα δὲ

καθ' εἱμαρμένην, τὴν δ' αὐτὴν ὑπάρχειν ἀνάγκην· γράφει γοῦν· ἔστι γὰρ εἱμαρμένη πάντως . . .

Πλάτων λόγον ἀίδιον τὴν οὐσίαν τῆς εἱμαρμένης, καὶ νόμον ἀίδιον τῆς τοῦ παντὸς φύσεως.

Ποσειδώνιος τρίτην ἀπὸ Διός. πρῶτον μὲν γὰρ εἶναι τὸν Δία, δεύτερον δὲ τὴν φύσιν, τρίτην δὲ τὴν εἱμαρμένην.

Ζήνων ὁ στωικὸς ἐν τῷ περὶ φύσεως, δύναμιν κινητικὴν τῆς ὕλης κατὰ ταυτὰ καὶ ὡσαύτως, ἥντινα μὴ διαφέρειν πρόνοιαν καὶ φύσιν καλεῖν.

[180] *Ἀντίπατρος ὁ στωικὸς θεὸν ἀπεφήνατο τὴν εἱμαρμένην.*

*Χρύσιππος δύναμιν πνευματικὴν τὴν οὐσίαν τῆς εἱμαρμένης, τάξει τοῦ παντὸς διοικητικήν. τοῦτο μὲν οὖν ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ κόσμου· ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ περὶ ὅρων καὶ ἐν τοῖς περὶ τῆς εἱμαρμένης καὶ ἐν ἄλλοις σποράδην πολυτρόπως ἀποφαίνεται λέγων· εἱμαρμένη ἐστὶν ὁ τοῦ κόσμου λόγος, ἢ λόγος τῶν ἐν τῷ κόσμῳ προνοίᾳ διοικουμένων· ἢ λόγος, καθ' ὃν τὰ μὲν γεγονότα γέγονε, τὰ δὲ γιγνόμενα γίγνεται, τὰ δὲ γενησόμενα γενήσεται. μεταλαμβάνει δὲ ἀντὶ τοῦ λόγου τὴν ἀλήθειαν, τὴν αἰτίαν, τὴν φύσιν, τὴν ἀνάγκην, προστιθεὶς καὶ ἑτέρας ὀνομασίας, ὡς ἐπὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας τασσομένας καθ' ἑτέρας καὶ ἑτέρας ἐπιβολάς. Μοίρας δὲ καλεῖσθαι ἀπὸ τοῦ κατ' αὐτὰς διαμερισμοῦ Κλωθὼ καὶ Λάχεσιν καὶ Ἄτροπον. Λάχεσιν μέν, ὅτι οἷα κλήρῳ λελόγχασιν ἕκαστοι κατὰ τὸ δίκαιον ἀπονέμεται· Ἄτροπον δέ, ὅτι ἀμετάθετος καὶ ἀμετάβλητός ἐστιν ὁ καθ' ἕκαστα διορισμὸς ἐξ ἀιδίων χρόνων· Κλωθὼ δέ, ὅτι ἡ κατὰ τὴν εἱμαρμέ-
(13) νην διανέμησις καὶ τὰ γεννώμενα τοῖς κλωθωμέ-
[182] νοις παραπλησίως διεξάγεται, κατὰ τὴν ἐτυμολογικὴν*

ἐξήγησιν, τῶν ὀνομάτων ἅμα καὶ τῶν πραγμάτων συμπαρισταμένων ἀχρήστως.

Περὶ τῆς ὅλης οἰκονομίας Ἑρμοῦ ἐκ τῶν πρὸς Ἄμουν [Patrit. p. 38] 16

Καὶ ἡ μὲν διακρατοῦσα τὸν ὅλον κόσμον πρόνοιά ἐστιν, ἡ δὲ συνέχουσα καὶ περιέχουσα ἀνάγκη ἐστίν, εἱμαρμένη δὲ ἄγει καὶ περιάγει πάντα καταναγκάζουσα (φύσις γὰρ αὐτῆς τὸ ἀναγκάζειν) αἰτία γενέσεως καὶ φθορᾶς βίου. ὁ μὲν οὖν κόσμος πρῶτος ἔχει τὴν πρόνοιαν (πρῶτος γὰρ αὐτῆς τυγχάνει), ἡ δὲ πρόνοια ἐξήπλωται ἐν τῷ οὐρανῷ· διότι καὶ θεοὶ περὶ αὐτὸν στρέφονται καὶ κινοῦνται ἀκάματον καὶ ἄπαυστον κίνησιν ἔχοντες, εἱμαρμένη δέ, διότι καὶ ἀνάγκη. καὶ ἡ μὲν πρόνοια προνοεῖ, ἡ εἱμαρμένη δὲ αἰτία ἐστὶ τῆς τῶν ἄστρων διαθέσεως. οὗτος νόμος ἄφυκτος, καθ' ὃν πάντα τέτακται.

Ἐκ τῆς Ἰαμβλίχου πρὸς Μακεδόνιον ἐπιστολῆς 17

Πάντα μὲν τὰ ὄντα τῷ ἑνί ἐστιν ὄντα, καὶ γὰρ [184] αὐτὸ τὸ πρῶτον ὂν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἐξ ἀρχῆς παράγεται, πολὺ δὲ διαφερόντως τὰ ὅπλα αἴτια τῷ ἑνὶ τὸ δύνασθαι ποιεῖν παραδέχεται, καὶ κατὰ μίαν συμπλοκὴν συνέχεται καὶ συναναφέρεται, τῇ τῶν πολλῶν ἀρχῇ προϋπάρχοντι. κατὰ δὴ τοῦτον τὸν λόγον καὶ τῶν περὶ τὴν φύσιν αἰτίων, πολυειδῶν ὄντων καὶ πολυμερίστων, ἠρτημένων τε ἀπὸ πλειόνων ἀρχῶν, ἀπὸ μιᾶς ὅλης αἰτίας τὸ πλῆθος ἐκκρέμαται, κατὰ μίαν δὲ σύνδεσιν πάντα πρὸς ἄλληλα συμπλέκεται, καὶ εἰς ἓν ἀνήκει τὸ περιεκτικώτατον τῆς αἰτίας κράτος ὁ σύνδεσμος τῶν πλειόνων αἰτιῶν. οὗτος τοίνυν εἷς εἱργμὸς συμπεφορημένος ἐστὶν ἀπὸ τοῦ πλήθους, οὐδ' ἐπισυνισταμένην ἀπὸ τῆς συμπλοκῆς ποιεῖται τὴν ἑνω-

σιν, οὐδὲ διαπεφόρηται ἐν τοῖς καθ᾽ ἕκαστα· κατὰ δὲ τὴν προηγουμένην καὶ προτεταγμένην αὐτῷ τῶν αἰ-
[186] τιῶν μίαν συμπλοκὴν ἐπιτελεῖ πάντα καὶ συνδεῖ ἐν ἑαυτῷ καὶ πρὸς αὐτὸν μονοειδῶς ἀνάγει. μίαν οὖν τάξιν πάσας τάξεις ὁμοῦ περιλαβοῦσαν ἐν αὐτῇ τὴν εἱμαρμένην ἀφοριστέον.

18 Ἐκ τῆς Ἰαμβλίχου πρὸς Σώπατρον ἐπιστολῆς

Τῆς δ᾽ εἱμαρμένης ἡ οὐσία σύμπασά ἐστιν ἐν τῇ φύσει· φύσιν δὲ λέγω τὴν ἀχώριστον αἰτίαν τοῦ κόσμου καὶ ἀχωρίστως περιέχουσαν τὰς ὅλας αἰτίας τῆς γενέσεως ὅσα χωριστῶς αἱ κρείττονες οὐσίαι καὶ διακοσμήσεις συνειλήφασιν ἐν ἑαυταῖς. ζωή τε οὖν σωματοειδής, καὶ λόγος γενεσιουργός, τά τε ἔνυλα εἴδη καὶ αὐτὴ ἡ ὕλη, ἥ τε συντεθειμένη γένεσις ἀπὸ τούτων, κίνησίς τε ἡ τὰ πάντα μεταβάλλουσα, καὶ φύσις ἡ τεταγμένως διοικοῦσα τὰ γιγνόμενα, ἀρχαί τε αἱ τῆς φύσεως καὶ τέλη καὶ ποιήσεις, καὶ αἱ τούτων συνδέσεις πρὸς ἄλληλα, ἀπ᾽ ἀρχῆς τε ἄχρι τοῦ τέλους διέξοδοι, συμπληροῦσι τὴν εἱμαρμένην.

19 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ εἰ ἡ τῶν μελλόντων πρόγνωσις ὠφέλιμος

Τὸ γὰρ εἱμαρμένον ἄτρεπτον καὶ ἀπαράβατον, χὤπερ μόνον ὀφρύσι νεύσῃ, καρτερὰ τούτῳ
[188] κέκλωστ᾽ ἀνάγκα καὶ πεπρωμένη. διὰ τοῦτο τὴν εἱμαρμένην καὶ ἀδράστειαν καλοῦσιν, ὅτι πέρας ταῖς αἰτίαις ἠναγκασμένον ἐπιτίθησιν ἀνέκφευκτος οὖσα καὶ ἀναπόδραστος.

20 Ἑρμοῦ ἐκ τῶν πρὸς Ἄμμωνα [Patrit. p. 38]

Πάντα δὲ γίγνεται φύσει καὶ εἱμαρμένῃ, καὶ οὐκ ἔστι τόπος ἔρημος προνοίας. πρόνοια δ᾽ ἐστὶν αὐτοτελὴς λόγος τοῦ ἐπουρανίου θεοῦ. δύο δὲ τούτου αὐ-

τοφυεῖς δυνάμεις, ἀνάγκη καὶ εἱμαρμένη. ἡ δὲ εἱμαρμένη ὑπηρετεῖ προνοίᾳ καὶ ἀνάγκῃ, τῇ δὲ εἱμαρμένῃ ὑπηρετοῦσιν οἱ ἀστέρες. οὔτε γὰρ εἱμαρμένην φυγεῖν τις δύναται, οὔτε φυλάξαι ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς τούτων δεινότητος. ὅπλον γὰρ εἱμαρμένης οἱ ἀστέρες, κατὰ γὰρ ταύτην πάντα ἀποτελοῦσι τῇ φύσει καὶ τοῖς ἀνθρώποις.

Πλάτωνος πολιτείας [p. 620] 21

Ἐπειδὴ δ' οὖν πάσας τὰς ψυχὰς τοὺς βίους ᾑρῆ- (14)
σθαι, ὥσπερ ἔλαχον, ἐν τάξει προσιέναι πρὸς τὴν Λάχεσιν· ἐκείνην δὲ ἑκάστῳ ὃν εἵλετο δαίμονα, τοῦτον φύλακα ξυμπέμπειν τοῦ βίου, καὶ ἀποπληρωτὴν τῶν αἱρεθέντων. ὃν πρῶτον μὲν ἄγειν αὐτὴν πρὸς τὴν Κλωθώ, ὑπὸ τὴν ἐκείνης χεῖρά τε καὶ ἐπιστροφὴν τῆς τοῦ ἀτράκτου δίνης, κυροῦντα ἣν λαχὼν εἵλετο μοῖραν. ταύτης δ' ἐφαψάμενον, αὖθις ἐπὶ τὴν τῆς Ἀτρόπου ἄγειν νῆσιν, ἀμετάστροφα τὰ ἐπικλωσθέντα ποιοῦντα. ἐντεῦθεν δὲ δὴ ἀμεταστρεπτὶ ὑπὸ τὸν τῆς Ἀνάγκης ἰέναι θρόνον· καὶ δι' ἐκείνου διεξελθόντα, ἐπειδὴ καὶ οἱ ἄλλοι διῆλθον, πορεύεσθαι ἅπαντας εἰς τὸ τῆς Λήθης πεδίον.

Ἐκ τῆς Ἀριστοτέλους πρὸς Ἀλέξανδρον ἐπιστολῆς [*περὶ κόσμου* c. 7, 5] 22

Οἶμαι δὲ καὶ τὴν ἀνάγκην οὐκ ἄλλο τι λέγεσθαι
πλὴν τοῦτον οἱονεὶ ἀνίκητον ὄντα, εἱμαρμένην δὲ διὰ [190]
τὸ εἴρεσθαί τε καὶ χωρεῖν ἀκωλύτως, πεπρωμένην δὲ διὰ τὸ πεπερατῶσθαι πάντα καὶ μηθὲν ἐν τοῖς οὖσιν ἄπειρον εἶναι, καὶ μοῖραν μὲν ἀπὸ τοῦ μεμερίσθαι, νέμεσιν δὲ ἀπὸ τῆς ἑκάστῳ διανεμήσεως, ἀδράστειαν δὲ ἀναπόδραστον αἰτίαν οὖσαν κατὰ φύσιν, αἶσαν δὲ ἀεὶ οὖσαν. τά τε περὶ τὰς μοίρας καὶ τὸν ἄτρακτον εἰς ταυτά πως νεύει. τρεῖς μὲν αἱ μοῖραι κατὰ τοὺς

χρόνους μεμερισμέναι· νῆμα δὲ ἀτράκτου τὸ μὲν ἐξειργασμένον ἤδη τὸ δὲ μέλλον τὸ δὲ περιστρεφόμενον. τέτακται δὲ κατὰ μὲν τὸ γεγονὸς μία τῶν μοιρῶν Ἄτροπος, ἐπεὶ τὰ παρελθόντα πάντα ἄτρεπτά ἐστι· κατὰ δὲ τὸ μέλλον Λάχεσις, εἰς πάντα γὰρ ἡ κατὰ φύσιν μένει λῆξις· κατὰ δὲ τὸ ἐνεστὸς Κλωθώ, συμπεραίνουσα καὶ κλώθουσα ἑκάστῳ τὰ οἰκεῖα, ὅπερ αἰνίττεται καὶ ὁ μῦθος. πάντα δὲ ταῦτά ἐστιν οὐκ ἄλλο τι πλὴν ὁ θεός, καθάπερ καὶ ὁ γενναῖός φησι [192] Πλάτων "ὁ μὲν δὴ θεός, ὥσπερ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχήν τε καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἔχων εὔθεα περαίνει κατὰ φύσιν περιπορευόμενος."

Κεφ. ϛ'.

ΠΕΡΙ ΤΥΧΗΣ Η ΤΑΥΤΟΜΑΤΟΥ.

1 *Μενάνδρου Ὑποβολιμαίῳ*

Παύσασθε νοῦν ἔχοντες· οὐδὲν γάρ, Κλέων,
ἀνθρώπινος νοῦς ἐστὶν ἄλλο τῆς τύχης,
εἴτ' ἐστὶ τοῦτο πνεῦμα θεῖον εἴτε νοῦς.
τοῦτ' ἔστι τὸ κυβερνῶν [ἅπαντα] καὶ στρέφον
[194] *καὶ σῶζον· ἡ πρόνοια δ' ἡ θνητὴ καπνὸς*
καὶ φλήναφος· πείσθητε κοὐ μέμψεσθέ με.
πάνθ' ὅσα νοοῦμεν ἢ λέγομεν ἢ πράττομεν
τύχη 'στίν, ἡμεῖς δ' ἐσμὲν ἐπιγεγραμμένοι.

1a . . .

Τύχη κυβερνᾷ πάντα, ταύτην καὶ φρένας
δεῖ καὶ πρόνοιαν τὴν θεὸν καλεῖν μόνην,
εἰ μή τις ἄλλως ὀνόμασιν χαίρει κενοῖς.

2 . . .

Ἅπανθ' ὁρῶ
ἅμα τῇ τύχῃ ῥέοντα μεταπίπτοντά τε.

['Ἀρχιλόχου] 3
Πάντα τύχη καὶ μοῖρα Περίκλεες ἀνδρὶ δίδωσιν.

. . . 4
Ἀλλ' ἔστιν εὔστοχόν τι βουλευτήριον
ταὐτόματον.

. . . 5
Ἐπηρεαστικόν γέ τι
ταὐτόματόν ἐστι τῷ βίῳ.

. . . 6
Ἡ τὰ θνητῶν καὶ τὰ θεῖα πάντ' ἐπισκοποῦσ' ἀεὶ [196]
καὶ νέμουσ' ἡμῶν ἑκάστῳ τὴν κατ' ἀξίαν τύχη
μερίδα.

Χαιρήμονος ἐξ Ἀχιλλέως Θερσιτοκτόνου 7
Τύχη τὰ θνητῶν πράγματ', οὐκ εὐβουλία.

Φιλήμονος 8
Ἄλλος κατ' ἄλλην δαιμονίζεται τύχην.

Μενάνδρου Κνιδίᾳ 9
Ταὐτόματόν ἐστιν ὡς ἔοικέ που θεὸς
σώζει τε πολλὰ τῶν ἀοράτων πραγμάτων.

Μενάνδρου Ὑποβολιμαίῳ 10
Οὐ παντὸς ἀγαθοῦ τὴν πρόνοιαν αἰτίαν
κρίνων ἂν ὀρθῶς ὑπολαβεῖν τίς μοι δοκεῖ, [198] (15)
ἀλλ' ἐστὶ καὶ ταὐτόματον ἔνια χρήσιμον.

Φιλήμονος Ἀποκαρτεροῦντι 11
Νῦν δ' οἶδ' ἀκριβῶς τὴν τύχην ὡς οὐ μία
οὐδ' ἔστι πρῴην, ἀλλὰ μετὰ τῶν σωμάτων
ἡμῶν, ὅταν γινώμεθ', εὐθὺς χἠ τύχη
προσγίνεθ' ἡμῖν συγγενὴς τῷ σώματι·
κοὐκ ἔστιν ἕτερον παρ' ἑτέρου λαβεῖν τύχην.

. . . 12
Τὸν εὐτυχοῦντα καὶ φρονεῖν νομίζομεν.

13 *Βακχυλίδου* Bergk Lyr.³ adesp 139.

Τύχα μερόπων ἀρχά τε καὶ
τέρμα, τὺ καὶ σοφίας θακεῖς ἕδρας,
[200] *καὶ τιμὰν βροτέοις ἐπέθηκας ἔργοις,*
καὶ τὸ καλὸν πλέον ἢ κακὸν ἐκ σέθεν,
ἅ τε χάρις λάμπει περὶ σὰν πτέρυγα χρυσέαν·
καὶ τὸ τεᾷ πλάστιγγι δοθὲν μακαριστότατον τελέθει.
τὺ δ' ἀμαχανίας πόρον εἶδες ἐν ἄλγεσι,
καὶ λαμπρὸν φάος ἄγαγες ἐν σκότῳ,
προφερεστάτα θεῶν.

14 *Μενάνδρου*

Ταὐτόματον ἡμῖν ἀφανὲς ὂν συλλαμβάνει.

14b *[Τοῦ αὐτοῦ]*

Αὐτόματα γὰρ τὰ πράγματ' ἐπὶ τὸ συμφέρον
ῥεῖ κἂν καθεύδῃς, ἢ πάλιν τοὐναντίον.

15 *Χαιρήμονος*

[202] *Ἅπαντα νικᾷ καὶ μεταστρέφει τύχη,*
οὐδεὶς δὲ νικᾷ μὴ θελούσης τῆς τύχης.

16 . . .

Πάντων τύραννος ἡ τύχη 'στὶ τῶν θεῶν,
τὰ δ' ἄλλ' ὀνόματα ταῦτα πρόσκειται μάτην·
μόνη διοικεῖν οὖν ἅπαντα βούλεται.

17 . . .

Ἀριστοτέλης διαφέρειν τῆς τύχης τὸ αὐτόματον· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τύχης καὶ τοῦ αὐτομάτου εἶ- [204] *ναι ἐν τοῖς πρακτικοῖς πάντως· τὸ δ' αὐτόματον οὐκ ἀπὸ τύχης, ἐν γὰρ τοῖς ἔξω πράξεως· καὶ τὴν μὲν τύχην τῶν λογικῶν, τὸ δ' αὐτόματον καὶ τῶν λογικῶν καὶ τῶν ἀλόγων καὶ ἀψύχων· καὶ τὴν μὲν τύχην προαιρέτως συμβαίνειν, τὸ δ' αὐτόματον ἀπροαιρέτως· καὶ τὴν μέν τινος ὑπάρχοντος γίγνεσθαι, τὸ δὲ ἀλόγως, μηδενὸς ἔξω βουλευθέντος.*

Πλάτων τὴν τύχην ἀπεφαίνετο αἰτίαν ἐν ἀπροαιρέτοις κατὰ συμβεβηκός, καὶ παρακολούθημα καὶ σύμπτωμα καὶ προαιρέσεως κατὰ τὴν πρὸς τὸ τέλος πρόθεσιν ἐναλλακτικὴν σχέσιν.

Ἀριστοτέλης αἰτίαν κατὰ συμβεβηκός, καὶ παρακολούθημα ἐν τοῖς καθ᾽ ὁρμὴν ἕνεκά τινος γιγνομένοις ἄστατον καὶ ἄδηλον. καὶ ὑποθέσεις μὲν δύο ταῖς ἀρχαῖς ἐνυπάρχειν, τάξιν τε καὶ ἀταξίαν, αἰτίας δὲ τέτταρας ἐν τοῖς ὅλοις καθ᾽ ἃς ἅπαντα συνίσταται, νοῦν φύσιν ἀνάγκην τύχην· καὶ τούτων διπλῆν ἑκάστην, τὴν μὲν ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγμασι τὴν δὲ ἐν ἄλλοις· τελεῖσθαι δὲ τὰ μὲν πάντως [206] τὰ δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον τὰ δ᾽ ἄλλοτε ἄλλως. τὴν δ᾽ εἱμαρμένην οὐκ αἰτίαν μέν, τρόπον δέ τινα αἰτίας, συμβεβηκότα πως τοῖς τῆς ἀνάγκης τεταγμένοις.

Πλάτωνος νόμων δ' [p. 709 A] 17a

Ὡς οὐδείς ποτε ἀνθρώπων οὐδὲν νομοθετεῖ, τύχαι δὲ καὶ ξυμφοραὶ παντοῖαι πίπτουσαι παντοίως νομοθετοῦσι ἅπαντα ἡμῖν. ἢ γὰρ πόλεμός τις βιασάμενος ἀνέτρεψε πολιτείας καὶ μετέβαλε νόμους, ἢ πενίας χαλεπῆς ἀπορία· πολλὰ δὲ καὶ νόσοι ἀναγκάζουσι καινοτομεῖν, λοιμῶν τε ἐμπιπτόντων, καὶ χρόνον ἐπὶ πολὺν ἐνιαυτῶν πολλῶν πολλάκις ἀκαιρία. ταῦτα δὴ πάντα προϊδών τις ἄρξειεν ἂν εἰπεῖν ὅπερ ἐγὼ νῦν δή, θνητὸν μὲν μηδένα νομοθετεῖν μηδέν, τύχας δ᾽ εἶναι σχεδὸν ἅπαντα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα. τὸ δ᾽ ἔστι περὶ ναυτιλίαν καὶ κυβερνητικὴν καὶ ἰατρικὴν καὶ στρατηγικὴν πάντα ταῦτ᾽ εἰπόντα δοκεῖν εὖ λέγειν· ἀλλὰ γὰρ ὅμως αὖ καὶ τόδε ἐστὶν εὖ λέγοντα λέγειν ἐν τοῖς αὐτοῖς τούτοις. Τὸ ποῖον; Ὡς θεὸς μὲν πάντα καὶ μετὰ θεοῦ τύχη καὶ καιρὸς τἀνθρώπινα διακυβερνῶσι ξύμπαντα. ἡμερώτερον μὲν

τρίτον ξυγχωρῆσαι τούτοις δεῖν ἕπεσθαι τέχνην· καιρῷ γὰρ χειμῶνος ξυλλαβέσθαι κυβερνητικὴν ἢ μή, μέγα πλεονέκτημα ἔγωγ' ἂν θείην. ἢ πῶς; Οὕτως. Οὐκοῦν καὶ τοῖς ἄλλοις ὡσαύτως κατὰ τὸν αὐτὸν ἂν ἔχοι λόγον;

17b . . .

Θεόφραστος προσδιαρθροῖ ταῖς αἰτίαις τὴν κατὰ προαίρεσιν· φέρεται δέ πως εἰς τὸ εἱμαρμένην εἶναι τὴν ἑκάστου φύσιν· ἐν ᾗ τόπον τεττάρων αἰτιῶν ποικίλων, προαιρέσεως φύσεως τύχης καὶ ἀνάγκης.

Ἐπίκουρος κατ' ἀνάγκην, κατὰ προαίρεσιν, κατὰ τύχην.

18 Ἐκ τῶν Ἀριστοξένου πυθαγορικῶν ἀποφάσεων

Περὶ δὲ τύχης τάδ' ἔφασκον, εἶναι μέντοι καὶ δαι-
[208] μόνιον μέρος αὐτῆς, γενέσθαι γὰρ ἐπίπνοιάν τινα παρὰ τοῦ δαιμονίου τῶν ἀνθρώπων ἐνίοις ἐπὶ τὸ βέλτιον ἢ ἐπὶ τὸ χεῖρον, καὶ εἶναι φανερῶς κατ' αὐτὸ τοῦτο τοὺς μὲν εὐτυχεῖς τοὺς δὲ ἀτυχεῖς. καταφανέστατον δ' εἶναι τοῦτο, τοὺς μὲν ἀπροβουλεύτως καὶ εἰκῇ τι πράττοντας πολλάκις κατατυγχάνειν, τοὺς δὲ
(16) προβουλευομένους καὶ προνοουμένους ὀρθῶς τι πράττειν ἀποτυγχάνειν. εἶναι δὲ καὶ ἕτερον τύχης εἶδος, καθ' ὃ οἱ μὲν εὐφυεῖς καὶ εὔστοχοι οἱ δὲ ἀφυεῖς τε καὶ ἐναντίαν ἔχοντες φύσιν βλάστοιεν, ὧν οἱ μὲν εὐθυβολοῖεν ἐφ' ὅ τι ἂν ἐπιβάλλωνται, οἱ δὲ ἀποπίπτοιεν τοῦ σκοποῦ, μηδέποτε τῆς διανοίας αὐτῶν εὐστόχως φερομένης ἀλλὰ καὶ ταρασσομένης. ταύτην δὲ τὴν ἀτυχίαν σύμφυτον εἶναι καὶ οὐκ ἐπείσακτον.

19 Εὐρύσω περὶ τύχας

[210] Δοκεῖ δέ μοι τύχα καὶ τὸ ἀπὸ τᾶς τύχας γινόμενον πᾶν οὐχ ὡς ὑπό τινος αἰτίας ἀφωρισμένας καὶ ὡς ὑποκειμένας γίνεσθαι, ἀλλ' ὡς ἐπισυμβαῖνον καὶ ἐπι-

συνιστάμενον ἀτέραις τισὶν αἰτίαις. ἁ τύχα ὦν καὶ τὸ ἀπὸ τύχας γινόμενον οὔθ' ὡς φύσις ἐντὶ ὑπὸ φύσιος τε γινόμενον οὔθ' ὡς τέχνα καὶ φρόνασίς τις ἀνθρωπίνα καὶ θεία, ἀλλὰ τὸ ἐπισυμβαῖνον παραλόγως τε καὶ ἀπροαισθήτως τούτοις. ἐπεὶ γὰρ δύο φύσιες ἐν τῷ ὅλῳ τῷδε καὶ τῷ παντὶ ἐνυπάρχοντι ἐναντίαι ἀλλάλαις, καὶ τουτᾶν ἃ μέν ἐντι ῥητὰ καὶ τεταγμένα καὶ [212] λόγον ἔχουσα ποτὶ πάντα, ἃ δ' ἄρρητος καὶ ἄτακτος καὶ ἄλογος καὶ οὐδεμίαν σύνταξιν ἔχουσα, αὐταυτόθεν φανερὸν ὅτι τὸ μὲν ἀπὸ τύχας καὶ τῶ αὐτομάτω γινόμενον γίνεται ἐμπεσούσας τᾶς ἀλόγω καὶ ἀτάκτω φύσιος ἐς τὰ πράγματα, πάντα δὲ τὰ σύστοιχα ταῖς καθόλω φύσεσιν ἀεὶ κατὰ τὸ βέλτιον καὶ τὸ χεῖρον ἀντιδιαιρέονται τὰ πράγματα, τὰ μὲν ὡς ἀγαθοποιῶ τινος φύσιος καὶ βασιλικᾶς ἐπικρατευσάσας, τὰ δ' ὡς κακοποιῶ καὶ τυραννικᾶς.

Κεφ. ζ.

ΟΤΙ ΑΛΟΓΙΣΤΟΣ Η ΦΟΡΑ ΤΗΣ ΤΥΧΗΣ.

Μενάνδρου Κιθαριστοῦ 1

Ὡς ποικίλον πρᾶγμ' ἐστὶ καὶ πλάνον τύχη.

Χαιρήμονος 2

Τὸ τῆς τύχης τοι μεταβολὰς πολλὰς ἔχει.

Μενάνδρου Προγάμων 3

Τυφλόν γε καὶ δύστηνόν ἐστιν ἡ τύχη.

Σοφοκλέους Οἰδίποδι [Tyr. 977] 4

Τί δ' ἂν φοβοῖτ' ἄνθρωπος ᾧ τὰ τῆς τύχης [214]
κρατεῖ, πρόνοια δ' ἐστὶν οὐδενὸς σαφής;

Μενάνδρου 5

Οὐδὲν κατὰ λόγον γίνεθ' ὧν ποιεῖ τύχη.

Εὐριπίδου Ἑλένης [717=721] 6

Σκέψαι γὰρ ὁ θεὸς ὡς ἔχει τι ποικίλον

καὶ δυστέκμαρτον, εὖ δέ πως ἀναστρέφει
ἐκεῖσε κἀκεῖσ' ἀναφέρων· ὃ μὲν πονεῖ,
ὃ δ' οὐ πονήσας αὖθις ὄλλυται κακῶς,
βέβαιον οὐδὲν τῆς ἀεὶ τύχης ἔχων.

7 Μενάνδρου Ξενολόγῳ

Οὕτως ἀσυλλόγιστον ἡ τύχη ποιεῖ
τὸ συμφέρον τί ποτ' ἐστὶν ἀνθρώπου βίῳ·
[216] [οὐ χρῆται νόμοις καθ' οὓς κρίνει πράγματα,]
οὐδ' ἔστιν εἰπεῖν ζῶντα "ταῦτ' οὐ πείσομαι."

Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ [701]

Πρὸς τὰς τύχας γὰρ τὰς φρένας κεκτήμεθα.

8 Εὐριπίδου Δανάης

Ἐς ταυτὸν ἥκειν φημὶ τὰς βροτῶν τύχας
τόν θ' ὃν καλοῦσιν αἰθέρ', ὅστις ἐστὶ δή.
[218] οὗτος θέρους τε λαμπρὸν ἐκλάμπει σέλας,
χειμῶνά τ' αὔξει συντιθεὶς πυκνὸν νέφος,
θάλλειν τε καὶ μή, ζῆν τε καὶ φθίνειν ποιεῖ·
οὕτω δὲ θνητῶν σπέρμα τῶν μὲν εὐτυχεῖ
λαμπρᾷ γαλήνῃ, τῶν δὲ συννέφει πάλιν,
ζῶσίν τε σὺν κακοῖσιν, οἳ δ' ὄλβου μέτα
φθίνουσ' ἐτείοις προσφερεῖς μεταλλαγαῖς.

9 . . . .

Ἐπίκουρος ἀσύστατον αἰτίαν προσώποις χρόνοις τρόποις.

Ἀναξαγόρας καὶ οἱ στωικοὶ ἄδηλον αἰτίαν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ· ἃ μὲν γὰρ εἶναι κατ' ἀνάγκην, ἃ δὲ καθ' εἱμαρμένην, ἃ δὲ κατὰ προαίρεσιν, ἃ δὲ κατὰ τύχην, ἃ δὲ κατὰ τὸ αὐτόματον. τύχη ἀτάκτου ἐνεργείας ἐστὶ προσηγορία.

10 Διωτογένεος πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ
[220] ὁσιότατος

Ἐπεὶ γὰρ τέτορες αἰτίαι τὰ σύμπαντα περαίνοντι

καὶ ἐπὶ τέλος ἐπιτίθεντι, φύσις καὶ νόμος καὶ τύχα (17) *καὶ τέχνα, καὶ τῶν μὲν ἐξ ἄθεος . . . ποτὶ ξυμφωνίαν πολιτικὰν φερόντων νόμος ἐπιστάτας καὶ δαμιοεργός, τῶν δὲ διὰ φρονάσιος ἀνθρωπίνας τελεωθέντων τέχνα κα λέγοιτο μάτηρ τε καὶ ἀγεμὼν ἦμεν, τῶν δὲ εἰκᾷ τε καὶ ὡς ἔτυχεν ἀπὸ τῶ αὐτομάτω ὁμοίως ποτιπιπτόντων τοῖς χρηστοῖς τε καὶ πονηροῖς, τύχαν τῶν τοιούτων αἰτίαν φασοῦμες, ταύταν δὲ οὔτ' ἐν μέτρῳ* [222] *οὔτ' ἐν ὅρῳ τεταγμέναν καὶ πεφρονημένως ἕκαστα ποιέν· γεννηθεῖσα δὲ ἡ ἐξ αὐτῶν τῶ γένεος ἄμφω κινεῖται.*

Κεφ. η'.

ΠΕΡΙ ΧΡΟΝΟΥ ΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΡΩΝ ΚΑΙ ΠΟΣΩΝ [ΑΝ] ΕΙΗ ΑΙΤΙΟΣ.

Σοφοκλέους 1

Πάντ' ἐκκαλύπτων ο χρόνος εἰς τὸ φῶς ἄγει.

Ξενοφάνους 2

Οὔ τοι ἀπ' ἀρχῆς πάντα θεοὶ θνητοῖς παρέδειξαν, [224]
ἀλλὰ χρόνῳ ζητοῦντες ἐφευρίσκουσιν ἄμεινον.

Φιλήμονος 3

Ὦ Πάμφιλ', ὁ χρόνος οὐ μόνον τὰ σώματα
αὔξει βαδίζων ἀλλὰ καὶ τὰ πράγματα.

Χαιρήμονος

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν τῶν ἐν ἀνθρώποις ὅ τι 4
οὐκ ἐν χρόνῳ ζητοῦσιν ἐξευρίσκεται.

Ἀντιφάνους 5

Μάλιστα δ' ἐκπλήττει με τῶν συνειδότων
ὁ χρόνος, ὃν ἀεὶ λανθάνειν ἀμηχανῶ.

Θεοδέκτου 6

Ἀλλ' ὦ τάλαν Θυέστα, καρτέρει δάκνων [226]
ὀργῆς χαλινόν· παρακελεύομαι δέ σοι

τεθηγμένῳ νῦν· ἀλλ' ὁ μυρίος χρόνος
τὰ πάντ' ἀμαυροῖ καὶ ὑπὸ χεῖρα λαμβάνει.'

7 Ἀγάθωνος

Οὐπώποτ' ἠξίωσα χρήσασθαι χρόνοις.

8 Μενάνδρου

Πᾶν τοὔργον ὀρθῶς ἐκμαθεῖν χρόνου μέτα.

9 Τοῦ αὐτοῦ

Ὦ δέσποτ', ἄξι' ἐστὶ τοῖς σοφοῖς βροτῶν
χρόνῳ σκοπεῖσθαι τῆς ἀληθείας πέρι.

10 Κριτίου

[228] Ὁ χρόνος ἁπάσης ἐστὶν ὀργῆς φάρμακον.

11 . . .

Μετὰ τὴν σκιὰν τάχιστα γηράσκει χρόνος.

12 [Νικοστράτου]

Πάλιν χρόνῳ τἀρχαῖα καινὰ γίγνεται.

13 Νικοστράτου

Οὐκ ἔστι δυσαρεστότερον οὐδὲ ἓν χρόνου·
οὐδέποτ' ἀρέσκει ταυτὰ τούτῳ τῷ θεῷ.

14 Λακώνων

[230] Σοφὸν λέγουσι τὸν χρόνον πεφυκέναι.

15 [Σιμωνίδου]

Οὐκ ἔστιν μείζων βάσανος χρόνου οὐδενὸς ἔργου,
ὃς καὶ ὑπὸ στέρνοις ἀνδρὸς ἔδειξε νόον.

16 Ἀγάθωνος

Ὤφελεν ὡς ἀφανὴς οὕτω φανερώτατος εἶναι
καιρός, ὃς αὔξάνεται πλεῖστον ἀπ' εὐλαβίης.

17 [Σοφοκλέους]

Πρὸς ταῦτα κρύπτε μηδέν, ὡς ὁ πάνθ' ὁρῶν
καὶ πάντ' ἀκούων πάντ' ἀναπτύσσει χρόνος.

18 Σοφοκλέους

Χρόνος αὖ χρόνος ἅμα κραταιᾷ
τλαμοσύνᾳ βίου

πόλλ' ἀνευρίσκει σοφὰ μαιομένοις.
Εὐριπίδου Μελανίππῃ 19
Οὐκ ἔστι πράττοντάς τι μοχθηρὸν λαθεῖν· [232]
ὀξὺ βλέπει γὰρ ὁ χρόνος ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ.
Εὐριπίδης Αἰόλῳ 20
Ὁ χρόνος ἅπαντα τοῖσιν ὕστερον φράσει,
λάλος ἐστὶν οὗτος, οὐκ ἐρωτῶσιν λέγει.
Σοφοκλέους Οἰδίποδι [Tyr. 614] 21
Χρόνος δίκαιον ἄνδρα δείκνυσιν μόνος,
κακὸν δὲ κἂν ἐν ἡμέρᾳ γνοίης μιᾷ.
Σιμωνίδου ἐπιγραμμάτων 22
Ὅ τοι χρόνος ὀξὺς ὀδόντας
καὶ πάντα ψήχει καὶ τὰ βιαιότατα.
Σοφοκλέους Αἴαντι [646] 23
Ἅπανθ' ὁ μακρὸς κἀναρίθμητος χρόνος [234]
ποιεῖ τ' ἄδηλα καὶ φανέντα κρύπτεται.
κοὐκ ἔστ' ἄελπτον οὐδέν, ἀλλ' ἁλίσκεται
χὡ δεινὸς ὅρκος χαἰ περισκελεῖς φρένες.
[Τοῦ αὐτοῦ 714] 24
Πάνθ' ὁ χρόνος ὁ μέγας μαραίνει.
Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ 25
Χρόνος διέρπων πάντ' ἀληθεύειν φιλεῖ.
Φιλήμονος 26
Χρόνος τὰ κρυπτὰ πάντα εἰς φάος ἄγει.
. . . 27
Ἀλλὰ ταῦτα μὲν χρόνος [236]
δείξει· μόνος γάρ ἐστιν ἀνθρώπων κριτής.
Χαιρήμονος 28
Χρόνος δίκαιον ἄνδρα μηνύει ποτέ.
. . . 29
Χρόνῳ τὰ πάντα γίγνεται καὶ κρίνεται. (18)

30 . . . .

Σχολῇ βαδίζων ὁ χρόνος ἀφικνοῖτ' ἂν [ποτε].

31 Μενάνδρου

Οὐκ ἔστ' ἄπιστον οὐδὲν ἐν θνητῷ βίῳ,
οὐδ' ἂν γένοιτο· πολλὰ ποικίλλει χρόνος
παράδοξα καὶ θαυμαστὰ καὶ ζώντων τρόποι.

32 . . .

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν τῶν ἐν ἀνθρώποις ὅ τι
οὐκ ἐν χρόνῳ ζητοῦσιν ἐξευρίσκεται.

33 Χαιρήμονος

[238] Χρόνος μαλάσσει πάντα κἀξεργάζεται.

34 Φιλήμονος

Ὅσαι τέχναι γεγόνασι, ταύτας ὦ Λάχης
πάσας ἐδίδαξεν ὁ χρόνος, οὐχ ὁ διδάσκαλος.

35 . . .

Ὁ πολὺς χρόνος πάντ' ἐξελέγχει, Νικοφῶν.

36 Ἑρμίππου

Ἐκεῖνός ἐστι στρογγύλος τὴν ὄψιν ὦ πονηρέ,
ἐντὸς δ' ἔχων περιέρχεται κυκλῷ τὰ πάνθ' ἑαυτοῦ,
ἡμᾶς δὲ τίκτει περιτρέχων τὴν γῆν ἁπαξάπασαν.
ὀνομάζεται δ' ἐνιαυτός, ὢν δὲ περιφερὴς τελευτὴν
οὐδεμίαν οὐδ' ἀρχὴν ἔχει· κυκλῶν δ' ἀεὶ τὸ σῶμα
οὐ παύσεται δι' ἡμέρας ὁσημέραι τροχάζων.

37 Κλεοβούλου σοφοῦ τῶν αἰνιγμάτων.

[240] Εἷς ὁ πατήρ, παῖδες δύο καὶ δέκα· τῶν δὲ ἑκάστῳ
κοῦραι ἑξήκοντα διάνδιχα εἶδος ἔχουσαι,
αἳ μὲν λευκαὶ ἔασιν ἰδεῖν αἳ δ' αὖτε μέλαιναι·
ἀθάναται δέ τ' ἐοῦσαι ἀποφθινύθουσιν ἅπασαι.

38 Μοσχίωνος

Πρῶτον δ' ἄνειμι καὶ διαπτύξω λόγῳ
ἀρχὴν βροτείου καὶ κατάστασιν βίου.
ἦν γάρ ποτ' αἰὼν κεῖνος, ἦν ποθ' ἡνίκα

θηρσὶν διαίτας εἶχον ἐμφερεῖς βροτοί,
ὀρειγενῆ σπήλαια καὶ δυσαυλίους
φάραγγας ἐνναίοντες· οὐδέπω γὰρ ἦν
οὔτε στεγήρης οἶκος οὔτε λαΐνοις
εὐρεῖα πύργοις ὠχυρωμένη πόλις·
οὐ μὴν ἀρότροις ἀγκύλοις ἐτέμνετο
μέλαινα καρποῦ βῶλος ὀμπνίου τροφός,
οὐδ' ἐργάτης σίδηρος εὐιώτιδος
θάλλοντας οἴνης ὀρχάτους ἐτημέλει,
ἀλλ' ἦν ἀκύμων κωφὰ χηρεύουσα γῆ·
βοραὶ δὲ σαρκοβρῶτες ἀλληλοκτόνους
παρεῖχον αὐτοῖς δαῖτας· ἦν δ' ὁ μὲν νόμος
ταπεινός, ἡ βία δὲ σύνθρονος Διί,
ὁ δ' ἀσθενὴς ἦν τῶν ἀμεινόνων βορά.
ἐπεὶ δ' ὁ τίκτων πάντα καὶ τρέφων χρόνος [242]
τὸν θνητὸν ἠλλοίωσεν ἔμπαλιν βίον,
εἴτ' οὖν μέριμναν τὴν Προμηθέως σπάσας,
εἴτ' οὖν ἀνάγκην, εἴτε τῇ μακρᾷ τριβῇ
αὐτὴν παρασχὼν τὴν φύσιν διδάσκαλον·
τόθ' εὑρέθη μὲν καρπὸς ἡμέρου τροφῆς
Δήμητρος ἁγνῆς, εὑρέθη δὲ Βακχίου
γλυκεῖα πηγή· γαῖα δ' ἡ πρὶν ἄσπορος
ἤδη ζυγουλκοῖς βουσὶν ἠροτρεύετο.
ἄστη δ' ἐπυργώσαντο καὶ περισκεπεῖς
ἔτευξαν οἴκους, καὶ τὸν ἠγριωμένον
εἰς ἥμερον δίαιταν ἤγαγον βίον·
κἀκ τοῦδε τοὺς θανόντας ὥρισεν νόμος
τύμβοις καλύπτειν κἀπιμοιρᾶσθαι κόνιν
νεκροῖς ἀθάπτοις, μηδ' ἐν ὀφθαλμοῖς ἐᾶν
τῆς πρόσθε θοίνης μνημόνευμα δυσσεβές.

Ἐκ τῶν Βίωνος βουκολικῶν 39

Εἴαρος, ὦ Μύρσων, ἢ χείματος ἢ φθινοπώρου [246]

ἢ θέρεος, τί τοι ἁδύ; τί δὲ πλέον εὔχεαι ἐλθεῖν;
ἢ θέρος, ἁνίκα πάντα τελείεται ὅσσα μογεῦμες;
ἢ γλυκερὸν φθινόπωρον, ὅτ' ἀνδράσι λιμὸς ἐλαφρά;
ἢ καὶ χεῖμα δύσεργον; ἐπεὶ καὶ χείματι πολλοὶ
(19) θαλπόμενοι θέλγονται ἀεργείᾳ τε καὶ ὄκνῳ.
ἤ τοι καλὸν ἔαρ πλέον εὔαδεν; εἰπὲ τί τοι φρὴν
αἱρεῖται· λαλέεν γὰρ ἐπέτραπεν ἁ σχολὰ ἁμῖν.

Κρίνειν οὐκ ἐπέοικε θεήια ἔργα βροτοῖσιν·
πάντα γὰρ ἱερὰ ταῦτα καὶ ἁδέα, σεῦ δὲ ἕκατι
ἐξερέω, Κλεόδαμε, τό μοι πέλεν ἅδιον ἄλλων.
οὐκ ἐθέλω θέρος ἦμεν, ἐπεὶ τόκα μ' ἅλιος ὀπτῇ·
οὐκ ἐθέλω φθινόπωρον, ἐπεὶ νόσον ὥρια τίκτει·
[248] οὖλον χεῖμα φέρει νιφετῶν κρύος, ὥστε φοβεῦμαι.
εἶαρ ἐμοὶ τριπόθατον ὅλῳ λυκάβαντι παρείη,
ἁνίκα μήτε κρύος μήθ' ἅλιος ἄμμε βαρύνει·
εἴαρι πάντα κύει, πάντ' εἴαρος ἁδέα βλαστῇ,
χἁ νὺξ ἀνθρώποισιν ἴσα καὶ ὁμοίιος ἀώς.

40 . . .

Θαλῆς ἐρωτηθεὶς τί σοφώτατον, ἔφη "χρόνος· ἀνευρίσκει γὰρ τὰ πάντα."

Περίανδρος ἐρωτηθεὶς τί πάντων αἴτιον, ἔφη "ὁ χρόνος."

Θαλῆς ἔφησεν ὅτι σαφέστατος ἔλεγχος πραγμάτων ἁπάντων ἐστὶν ὁ χρόνος· οὗτος γὰρ τὴν ἀλήθειαν ἐμφανίζει.

[*Εὐρυφῶν* ὁ ἰατρὸς ἐρωτηθεὶς τὸν διδάσκαλον παρ' ᾧ ἐπαιδεύθη, "παρὰ τῷ χρόνῳ" ἔφη.]

[250] *Πυθαγόρας* τὴν σφαῖραν τοῦ περιέχοντος.

Ἐρατοσθένης τὴν τοῦ ἡλίου πορείαν.

Οἱ στωικοὶ χρόνου οὐσίαν αὐτὴν τὴν κίνησιν, οἱ πλείους ἀγέννητον τὸν χρόνον.

Ξενοκράτης μέτρον τῶν γεννητῶν καὶ κίνησιν ἀίδιον.

Μέτρον βραδύτητος ἢ τάχους εἶπε Χρύσιππος.

Ἑστίαιος ὁ Περίνθιος φυσικὸς φορὰν ἄστρων πρὸς ἄλληλα.

Στράτων τῶν ἐν κινήσει καὶ ἠρεμίᾳ ποσόν.

Ἐπίκουρος σύμπτωμα [συμπτωμάτων], τοῦτο [252] δ' ἐστὶ παρακολούθημα κινήσεων.

Ἀντιφῶν καὶ Κριτόλαος νόημα ἢ μέτρον τὸν χρόνον, οὐχ ὑπόστασιν.

['Αριστοτέλης] τὸν δὲ χρόνον ἀριθμὸν εἶναι κινήσεως κατὰ τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον, οὔτ' ἀρχὴν ἔχοντα οὔτε τελευτήν, ἀλλ' ἀεὶ ὄντα καὶ ἀεὶ γιγνόμενον, εἶναι δὲ συνεχῆ καὶ διαιρετόν· λαμβάνεσθαι γὰρ αὐτοῦ τὸ μὲν πρότερον τὸ δ' ὕστερον, ὅρον δ' ὑπάρχειν ἑκατέρων τὸ νῦν· τοῦτο γὰρ νοεῖσθαι τοῦ μὲν προτέρου πέρας, τοῦ δὲ μέλλοντος ἀρχήν.

Οἱ ἀριστοτελικοὶ τὸν χρόνον ἀριθμὸν τῶν κατὰ τὸ νῦν ἀφοριζομένων κινήσεων, τὸ δὲ νῦν εἶναι μονάδα στάσεως ἐν κινήσει, κίνησιν δ' οὐκ εἶναι. τὸν χρόνον, οὐ μὴν ἄνευ κινήσεως· λέγεσθαι γὰρ κίνησιν [254] βραδεῖαν καὶ ταχεῖαν, οὐκ ἔτι δὲ χρόνον, ἀλλὰ πολὺν (20) καὶ ὀλίγον. ἔτι τὸ μὲν πλεῖον καὶ τοὔλαττον ἀριθμῷ κρίνεσθαι, χρόνῳ δὲ τὴν πλείω καὶ ἐλάττω κίνησιν. οὐκ ἄρα κίνησις ὁ χρόνος, οὐ μὴν κινήσεως κεχωρισμένος· ἀριθμὸν γὰρ εἶναι κινήσεως συνεχῆ κατὰ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον.

Ζήνων ἔφησε χρόνον εἶναι κινήσεως διάστημα, τοῦτο δὲ καὶ μέτρον καὶ κριτήριον τάχους τε καὶ βραδύτητος ὅπως ἔχει. κατὰ τοῦτον δὲ γίνεσθαι τὰ γινόμενα, καὶ τὰ περαινόμενα ἅπαντα καὶ τὰ ὄντα εἶναι.

41 *Ἑρμοῦ ἐκ τῶν πρὸς Τάτ* [Patrit. p. 38 b]

Ὡς καὶ περὶ τῶν τριῶν χρόνων εὑρεῖν, οὔτε γὰρ καθ' ἑαυτούς εἰσιν οὔτε συνήνωνται, καὶ πάλιν συνήνωνται καὶ καθ' ἑαυτούς εἰσιν. ἐὰν γὰρ χωρὶς εἶναι [256] τοῦ παρεληλυθότος τὸν ἐνεστῶτα ὑπολάβῃς, ἀδύνατόν ἐστιν ἐνεστάναι, εἰ μὴ καὶ παρεληλυθὼς γένηται· ἐκ γὰρ τοῦ ἀποιχομένου τὸ ἐνεστὸς γίνεται, καὶ ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος τὸ μέλλον ἔρχεται. εἰ δὲ δεῖ καὶ ἐπὶ πλέον βασανίσαι, οὕτω λογισώμεθα, τὸν μὲν παρεληλυθότα χρόνον οἴχεσθαι εἰς τὸ μηκέτι εἶναι τοῦτον, τὸν δὲ μέλλοντα μὴ ὑπάρχειν ἐν τῷ μηδέπω παρεῖναι, ἀλλὰ μηδὲ τὸν ἐνεστῶτα συμπαρεῖναι ἐν τῷ μένειν. ὃς γὰρ οὐχ ἕστηκε ῥοπὴν ἔχων οὐδὲ κέντρου μονὴν χρόνος, πῶς ἐνεστὼς εἶναι λέγεται ὁ μηδὲ ἑστάναι δυνάμενος; καὶ πάλιν ὁ παρεληλυθὼς συνάπτων τῷ ἐνεστῶτι καὶ ὁ ἐνεστὼς τῷ μέλλοντι εἷς γίνεται, οὐ γὰρ χωρὶς αὐτῶν εἰσὶ τῇ ταυτότητι καὶ τῇ ἑνότητι καὶ τῇ συνεχείᾳ. οὕτω καὶ συνεχὴς καὶ διεστὼς γίνεται εἷς ὢν καὶ ὁ αὐτὸς χρόνος.

42 . . .

Ἀπολλόδωρος δὲ ἐν τῇ φυσικῇ τέχνῃ οὕτως ὁρίζεται τὸν χρόνον· χρόνος δ' ἐστὶ τῆς τοῦ κόσμου κινήσεως διάστημα, οὕτω δ' ἐστὶν ἄπειρος ὡς ὁ πᾶς [258] ἀριθμὸς ἄπειρος λέγεται εἶναι· τὸ μὲν γάρ ἐστιν αὐτοῦ παρεληλυθὸς τὸ δὲ ἐνεστηκὸς τὸ δὲ μέλλον. ἐνεστάναι δὲ τὸν πάντα χρόνον, ὡς τὸν ἐνιαυτὸν ἐνεστηκέναι λέγομεν, κατὰ μείζονα περιγραφήν, καὶ ὑπάρχειν ὁ πᾶς χρόνος λέγεται, οὐδενὸς αὐτοῦ τῶν μερῶν ὑπάρχοντος ἀπαρτιζόντως.

Ποσειδώνιος τὰ μέν ἐστι κατὰ πᾶν ἄπειρα, ὡς ὁ σύμπας χρόνος· τὰ δὲ κατά τι, ὡς ὁ παρεληλυθὼς χρόνος καὶ ὁ μέλλων· κατὰ γὰρ τὸν παρόντα μό-

νον ἑκατέροις πεπέρασται. τὸν δὲ χρόνον οὕτως ὁρίζεται, διάστημα κινήσεως ἢ μέτρον τάχους τε καὶ βραδύτητος. καὶ πῶς ἔχει τὸ ἐπινοούμενον κατὰ τὸ πότε τοῦ χρόνου· τὸν μὲν εἶναι παρεληλυθότα τὸν δὲ μέλλοντα τὸν δὲ παρόντα, ὃς ἐκ τινὸς μέρους τοῦ παρεληλυθότος καὶ τοῦ μέλλοντος περὶ τὸν διορισμὸν αὐτὸν συνέστηκε· τὸν δὲ διορισμὸν σημειώδη εἶναι. τὸ δὲ νῦν καὶ τὰ ὅμοια ἐν πλάτει [χρόνου] καὶ οὐχὶ κατ᾽ ἀπαρτισμὸν νοεῖσθαι. λέγεσθαι δὲ τὸ νῦν καὶ κατὰ τὸν ἐλάχιστον πρὸς αἴσθησιν χρόνον, περὶ τὸν διορισμὸν τοῦ μέλλοντος καὶ παρεληλυθότος συνιστάμενον.

Ὁ δὲ Χρύσιππος χρόνον εἶναι κινήσεως διάστημα [260], καθ᾽ ὅ ποτὲ λέγεται μέτρον τάχους τε καὶ βραδύτητος, ἢ τὸ παρακολουθοῦν διάστημα τῇ τοῦ κόσμου κινήσει· καὶ κατὰ μὲν τὸν χρόνον κινεῖσθαί τε ἕκαστα καὶ εἶναι· εἰ μὴ ἄρα διττὸς λέγεται ὁ χρόνος, καθάπερ ἥ τε γῆ καὶ ἡ θάλαττα καὶ τὸ κενὸν τά τε ὅλα καὶ τὰ μέρη τὰ αὐτῶν. ὥσπερ δὲ τὸ κενὸν πᾶν ἄπειρον εἶναι πάντῃ, καὶ τὸν χρόνον πάντα ἄπειρον εἶναι ἐφ᾽ ἑκάτερα· καὶ γὰρ τὸν παρεληλυθότα καὶ τὸν μέλλοντα ἄπειρον εἶναι. ἐμφανέστατα δὲ τοῦτο λέγει, ὅτι οὐθεὶς ὅλως ἐνίσταται χρόνος· ἐπεὶ γὰρ εἰς ἄπειρον ἡ τομὴ τῶν συνεχόντων ἐστί, κατὰ τὴν διαίρεσιν ταύτην καὶ πᾶς χρόνος εἰς ἄπειρον ἔχει τὴν τομήν· ὥστε μηθένα κατ᾽ ἀπαρτισμὸν ἐνεστάναι χρόνον, ἀλλὰ κατὰ πλάτος λέγεσθαι. μόνον δὲ ὑπάρχειν φησὶ τὸν ἐνεστῶτα (21), τὸν δὲ παρῳχημένον καὶ τὸν μέλλοντα ὑφεστάναι μὲν ὑπάρχειν δὲ οὐδαμῶς, εἰ μὴ ὡς καὶ κατηγορήματα ὑπάρχειν λέγεται μόνα τὰ συμβεβηκότα, οἷον τὸ περιπατεῖν ὑπάρχει μοι ὅτε περιπατῶ, ὅτε δὲ κατακέκλιμαι ἢ κάθημαι οὐχ ὑπάρχει.... ἔαρ δὲ ἔτους ὥραν

[262] κεκραμένην ἐκ χειμῶνος ἀπολήγοντος καὶ θέρους ἀρχομένου, ἢ τὴν μετὰ χειμῶνα ὥραν πρὸ θέρους. θέρος δὲ ὥραν ἔτους τὴν μάλιστα ὑφ' ἡλίου διακεκαυμένην. μετόπωρον δὲ ὥραν ἔτους τὴν μετὰ θέρος μὲν πρὸ χειμῶνος δὲ κεκραμένην. χειμῶνα δὲ ὥραν ἔτους τὴν μάλιστα κατεψυγμένην, ἢ τὴν περὶ γῆν ἀέρα κατεψυγμένην. γίνεσθαι δὲ ἰσημερίας δύο καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν καὶ τροπὰς δύο· ἰσημερίας μὲν ὅταν ἡ νὺξ καὶ ἡ ἡμέρα ἴσαι ὦσι, τούτων δὲ τὴν μὲν ἔαρι γίνεσθαι τὴν δὲ μετοπώρῳ· τῶν δὲ τροπῶν τὰς μὲν θέρους τὰς δὲ χειμῶνος.

Ἐμπεδοκλῆς καὶ οἱ στωικοὶ χειμῶνα μὲν γίνεσθαι τοῦ ἀέρος ἐπικρατοῦντος, τῇ πυκνώσει εἰς τὸ ἀνωτέρω βιαζομένου· θερείαν δὲ τοῦ πυρός, ὅταν εἰς τὸ κατωτέρω βιάζηται.

ἐνιαυτός ἐστι κρόνου μὲν ἐνιαυτῶν περίοδος
[264] τριάκοντα, διὸς δώδεκα, ἄρεος δυοῖν, ἡλίου δώδεκα μῆνες· οἱ δ' αὐτοὶ ἑρμοῦ καὶ ἀφροδίτης, ἰσόδρομοι γάρ· σελήνης ἡμέραι τριάκοντα. οὗτος γὰρ ὁ τέλειος μὴν ἀπὸ φάσεως εἰς σύνοδον. γίνεσθαι δὲ τὸν λεγόμενον μέγαν ἐνιαυτόν, ὅταν ἐπὶ τοὺς ἀφ' ὧν ἤρξαντο τῆς κινήσεως ἀφίκωνται τόπους.

τὸν δέ γε μέγαν ἐνιαυτὸν οἳ μὲν ἐν τῇ ὀκταετηρίδι τίθενται, οἳ δὲ ἐν τῇ ἐννεαδεκαετηρίδι, οἳ δ' ἐν τοῖς τετραπλασίοις ἔτεσιν, οἳ δ' ἐν τοῖς ἑξήκοντα ἑνὸς δέοντος, ἐν οἷς Οἰνοπίδης καὶ Πυθαγόρας· οἳ δ' ἐν τῇ λεγομένῃ κεφαλῇ τοῦ κρόνου· αὕτη δ' ἐστὶ τῶν ἑπτὰ πλανητῶν ἐπὶ ταυτῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐξ ἄρκτου φορᾶς ἐπάνοδος.

Ἡράκλειτος ἐκ μυρίων ὀκτακισχιλίων ἐνιαυτῶν ἡλιακῶν.

Διογένης ὁ στωικὸς ἐκ πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ

τριακοσίων ἐνιαυτῶν τοσούτων, ὅσος ἦν ὁ καθ' Ἡράκλειτον ἐνιαυτός.

Ἐκ τοῦ Σκυθίνου περὶ φύσεως. 43

Χρόνος ἐστὶν ὕστατον καὶ πρῶτον πάντων, καὶ ἔχει ἐν ἑαυτῷ πάντα, καὶ ἔστιν εἷς ἀεί, καὶ οὐκ ἔστιν [266] ὁ παροιχόμενος ἐκ τοῦ ἐόντος αὐτῷ ἐναντίην ὁδὸν παρ' ἐνιαυτῶν. τὸ γὰρ αὔριον ἡμῖν τῷ ἔργῳ χθές ἐστιν, τὸ δὲ χθὲς αὔριον.

Ἐκ τοῦ Πλουτάρχου παραλλήλων Νουμᾶ καὶ Λουκούργου [T. I. p. 72A] 44

Πολλοί εἰσιν, οἳ προστεθῆναι τὸν ἰανουάριον καὶ φεβρουάριον ὑπὸ Νουμᾶ τοὺς μῆνας λέγουσιν, ἐξ ἀρχῆς δὲ χρῆσθαι Ῥωμαίους δέκα μόνοις εἰς τὸν ἐνιαυτόν, ὡς ἔνιοι τῶν βαρβάρων τρισί, καὶ τῶν Ἑλλήνων Ἀρκάδες μὲν τέτρασιν ἓξ δὲ Ἀκαρνᾶνες. Αἰγυπτίοις δὲ μηνιαῖος ἦν ὁ ἐνιαυτός, εἶτα τετράμηνος, ὥς φασι· δι' ὃ καὶ οἱ ταύτην τὴν χώραν οἰκοῦντες ἀρχαιότατοι [268] δοκοῦσιν εἶναι, καὶ πλῆθος ἀμήχανον ἐτῶν ἐπὶ ταῖς γενεαλογίαις καταφέρουσιν, ἅτε δὴ τοὺς μῆνας εἰς ἐτῶν ἀριθμὸν τιθέμενοι.

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου [p. 37] 45

Πλάτων αἰῶνος εἰκόνα κινητήν, ἢ διάστημα τῆς τοῦ κόσμου κινήσεως· γεννητὸν δὲ κατ' ἐπίνοιαν, οὐσίαν δὲ χρόνου τὴν οὐρανοῦ κίνησιν· λέγει γὰρ ἐν τῷ Τιμαίῳ οὕτως· ὡς δὲ κινηθὲν αὐτὸ καὶ ζῶν ἐποίησε τῶν ἀιδίων θεῶν ἄγαλμα ὁ γεννήσας πατήρ, ἠγάσθη τε, καὶ εὐφρανθείς, ἔτι δὴ μᾶλλον ὅμοιον πρὸς τὸ παράδειγμα ἐπενόησεν ἀπεργάσασθαι. καθάπερ οὖν αὐτὸ τυγχάνει ζῷον ἀίδιον, καὶ τόδε τὸ πᾶν οὕτως εἰς δύναμιν ἐπεχείρησε τοιοῦτον ἐπιτελεῖν. ἡ μὲν οὖν τοῦ ζῴου φύσις ἐτύγχανεν οὖσα αἰώνιος· καὶ τοῦτο μὲν δὴ παντελῶς τῷ γεννητῷ προσάπτειν οὐκ

ἦν δυνατόν· εἰκόνα δ' ἐπενόει κινητήν τινα αἰῶνος ποιῆσαι, καὶ διακοσμῶν οὐρανῷ ἅμα ποιεῖ μένοντος αἰῶνος ἐν ἑνὶ κατ' ἀριθμὸν ἰοῦσαν αἰώνιον εἰκόνα, τοῦτον ὃν δὴ χρόνον ὠνομάκαμεν. ἡμέρας δὲ καὶ νύκτας καὶ μῆνας καὶ ἐνιαυτούς, οὐκ ὄντας πρὶν οὐρανὸν γενέσθαι, τότε ἅμα ἐκείνῳ ξυνισταμένῳ τὴν γένεσιν αὐτῶν μηχανᾶται. ταῦτα δὲ πάντα μέρη χρόνου, καὶ τό τ' ἦν καὶ ἔσται, χρόνου γεγονότα εἴδη, ἃ δὴ φέροντες λανθάνομεν ἐπὶ τὴν ἀίδιον [οὐσίαν] οὐκ ὀρθῶς. λέγομεν γὰρ δὴ ὡς ἦν ἔστι τε καὶ ἔσται, τῇ δὲ τὸ ἔστι μόνον κατὰ τὸν ἀληθῆ λόγον προσήκει, τὸ δὲ ἦν τό τ' ἔσται περὶ τὴν ἐν χρόνῳ γένεσιν ἰοῦσαν πρέπει λέγεσθαι· κίνησις γάρ ἐστί. τὸ δ' ἀεὶ κατὰ ταυτὰ ἔχον ἀκινήτως οὔτε πρεσβύτερον οὔτε νεώτερον προσήκει γίγνεσθαι διὰ χρόνον οὔτε γενέσθαι ποτέ, οὐδὲ γεγονέναι νῦν, οὐδ' εἰσαῦθις ἔσεσθαι, τὸ παράπαν τε οὐδὲν ὅσα γένεσις τοῖς ἐν αἰσθήσει φερομένοις προσῆψεν, ἀλλὰ χρόνου ταῦτα αἰῶνα μιμουμένου καὶ κατ' ἀριθμὸν κυκλουμένου γέγονεν εἴδη. καὶ πρὸς τούτοις ἔτι τὰ τοιάδε, τό τε γεγονὸς εἶναι γεγονός, καὶ τὸ γιγνόμενον εἶναι γιγνόμενον, ἔτι τε τὸ γενησόμενον [εἶναι γενησόμενον], καὶ τὸ μὴ ὂν μὴ ὂν εἶναι, ὧν οὐδὲν ἀκριβὲς λέγομεν. περὶ μὲν οὖν τούτων τάχ' ἂν οὐκ ἂν εἴη καιρὸς πρέπων ἐν τῷ παρόντι διακριβολογεῖσθαι· χρόνος δ' οὖν μετ' οὐρανοῦ γέγονεν, ἵνα ἅμα γεννηθέντες ἅμα καὶ λυθῶσιν, ἄν ποτε λύσις τὶς αὐτῶν γίγνηται, καὶ κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς αἰωνίας φύσεως, ἵν' ὡς ὁμοιότατος αὐτῷ κατὰ δύναμιν ᾖ. τὸ μὲν γὰρ δὴ παράδειγμα πάντα αἰῶνα ἐστὶν ὄν· ὁ δ' αὖ διὰ τέλους τὸν ἅπαντα χρόνον γεγονώς τε καὶ ὢν καὶ ἐσόμενος. ἐξ οὖν λόγου καὶ διανοίας θεοῦ τοιαύτης πρὸς χρόνου γένεσιν,

ἵνα γεννηθῇ χρόνος, ἥλιος καὶ σελήνη, καὶ πέντε ἄλλα ἔχοντα ἐπίκλην ἄστρα πλανητὰ εἰς διορισμὸν καὶ φυλακὴν ἀριθμῶν χρόνου γέγονε. σώματα δὲ αὐτῶν ἑκάστων ποιήσας ὁ θεός, ἔθηκεν εἰς τὰς περιφοράς, ἃς ἡ θατέρου περίοδος ᾔειν, ἑπτὰ οὔσας, ὄντα ἑπτά· σελήνην μὲν εἰς τὸν περὶ γῆν πρῶτον, ἥλιον δ' εἰς τὸν δεύτερον ὑπὲρ γῆς, ἑωσφόρον δὲ καὶ τὸν ἱερὸν ἑρμοῦ λεγόμενον, εἰς τὸν τάχει μὲν ἰσόδρομον ἡλίῳ κύκλον ἰόντας, τὴν δ' ἐναντίαν εἰληχότας αὐτῷ δύναμιν· ὅθεν καταλαμβάνουσί τε καὶ καταλαμβάνονται κατὰ ταυτὰ ὑπ' ἀλλήλων ἥλιός τε καὶ ὁ τοῦ ἑρμοῦ καὶ ἑωσφόρος. τὰ δ' ἄλλα, οἷ δὴ καὶ δι' ἃς αἰτίας ἱδρύσαντο εἴ τις ἐπεξίοι πάσας, ὁ λόγος πάρεργος ὢν πλέον ἂν ἔργον ὧν ἕνεκα λέγεται παράσχοι . . . ἔστι δ' ὅμως οὐδὲν ἧττον κατανοῆσαι δυνατόν, ὡς ὅ γε τέλειος ἀριθμὸς χρόνου τὸν τέλειον ἐνιαυτὸν πληροῖ τότε, ὅταν ἁπασῶν τῶν ὀκτὼ περιόδων τὰ πρὸς ἄλληλα συμπεραθέντα τύχῃ σχῇ κεφαλὴν τῷ τοῦ ταὐτοῦ καὶ ὁμοίως ἰόντος ἀναμετρηθέντα κύκλῳ.

Κεφ. θ'.

ΠΕΡΙ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΟΥΡΑΝΙΗΣ ΚΑΙ ΕΡΩΤΟΣ.

[Εὐριπίδου] 1

Τὴν Ἀφροδίτην οὐχ ὁρᾷς ὅση θεός;
ἀλλ' οὐδ' ἂν εἴποις οὐδὲ μετρήσειας ἂν
ὅση πέφυκε κἀφ' ὅσον διέρχεται. [270]
αὕτη τρέφει σὲ κἀμὲ καὶ πάντας βροτούς· (22)
τεκμήριον δέ, μὴ λόγῳ μόνον μάθῃς,
ἔργῳ δὲ δείξω τὸ σθένος τὸ τῆς θεοῦ·
ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖ', ὅτ' ἂν ξηρὸν πέδον
ἄκαρπον αὐχμῷ νοτίδος ἐνδεῶς ἔχῃ·

ἐρᾷ δ' ὁ σεμνὸς οὐρανὸς πληρούμενος
ὄμβρου πεσεῖν εἰς γαῖαν Ἀφροδίτης ὕπο.
ὅταν δὲ συμμιχθῆτον εἰς ταυτὸν δύο,
τίκτουσιν ἡμῖν πάντα κἀκτρέφουσ' ἅμα,
ὅθεν βρότειον ζῇ τε καὶ θάλλει γένος.

2 *Εὐριπίδου Οἰδίποδος*

Ἑνὸς δ' ἔρωτος ὄντος οὐ μί' ἡδονή·
οἳ μὲν κακῶν ἐρῶσιν οἳ δὲ τῶν καλῶν.
ὁ δ' εἰς τὸ σῶφρον ἐπ' ἀρετήν τ' ἄγων ἔρως
ζηλωτὸς ἀνθρώποισιν· ὧν εἴην ἐγώ.

3 *Ἐκ τῶν Βίωνος βουκολικῶν*

Μοίσας Ἔρως καλέοι, Μοῖσαι τὸν Ἔρωτα φέροιεν·
μολπὰν ταὶ Μοῖσαί μοι ἀεὶ ποθέοντι διδοῖεν,
τὰν γλυκερὰν μολπάν, τᾶς φάρμακον ἅδιον οὐδέν.

4 *Εὐριπίδου Δίκτυϊ*

[272] *Φίλος γὰρ ἦν μοι, καί μ' ἔρως ἕλοι ποτε,*
οὐκ εἰς τὸ μῶρον οὐδέ μ' εἰς Κύπριν τρέπων.
ἀλλ' ἐστὶ δή τις ἄλλος ἐν βροτοῖς ἔρως
ψυχῆς δικαίας σώφρονός τε κἀγαθῆς,
καὶ χρῆν δὲ τοῖς βροτοῖσι τόνδ' εἶναι νόμον,
τῶν εὐσεβούντων, οἵτινές γε σώφρονες,
ἐρᾶν, Κύπριν δὲ τὴν Διὸς χαίρειν ἐᾶν.

5 *Ἡσιόδου* [Theog. 116]

Ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα
[γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος ὀλύμπου
[274] *τάρταρα τ' ἠερόεντα μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης,]*
ἠδ' Ἔρος, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι.

6 *Παρμενίδου*

Πρώτιστον μὲν Ἔρωτα θεῶν μητίσατο πάντων.

7 . . .

Οὐχ ἡ ἀνάγκη μοῦνον καὶ τὸ δόγμ' ἀγαθοὺς εἰ-

ναι ἐξορμᾷ, ἀλλὰ καὶ ὅπερ ἐξεργάζεται τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων, ὁ ἔρως. οὗτος καὶ τὴν ἀρετὴν τελεσιδρόμον εἶναι ποιεῖ.

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδρου [p. 245] 8

Ὥστε γε τοῦτο αὐτὸ μὴ φοβώμεθα· μηδέ τις ἡμᾶς λόγος θορυβείτω δεδιττόμενος, ὡς πρὸ τοῦ κεκινημένου τὸν σώφρονα δεῖ προαιρεῖσθαι φίλον· ἀλλὰ τόδε πρὸς ἐκείνῳ δείξας φερέσθω τὰ νικητήρια, ὡς οὐκ ἐπ' ὠφελείᾳ ἔρως τῷ ἐρῶντι καὶ τῷ ἐρωμένῳ ἐκ θεῶν ἐπιπέμπεται· ἡμῖν δ' ἀποδεικτέον αὖ τοὐναντίον, ὡς ἐπ' εὐτυχίᾳ παρὰ θεῶν ἡ τοιαύτη μανία δίδοται. ἡ δὲ δὴ ἀπόδειξις ἔσται δεινοῖς μὲν ἄπιστος, σοφοῖς δὲ πιστή.

Ἐν ταυτῷ [p. 265] 9

Ὃ μέντοι ἐζήτουν, ἔστιν αὐτὸ τοῦτο· μανίαν γάρ τινα ἐφήσαμεν εἶναι τὸν Ἔρωτα. ἦ γάρ; Ναί. Μανίας δὲ εἴδη δύο· τὴν μὲν ὑπὸ νοσημάτων ἀνθρωπίνων τὴν δὲ ὑπὸ θείας ἐξαλλαγῆς τῶν εἰωθότων νομίμων γιγνομένην. Πάνυ γε. Τῆς δὲ θείας, τεττάρων θεῶν τέτταρα μέρη διελόμενοι, μαντικὴν μὲν ἐπίπνοιαν Ἀπόλλωνος θέντες, Διονύσου δὲ τελεστικήν, Μουσῶν δ' αὖ ποιητικήν, τετάρτην δὲ Ἀφροδίτης καὶ Ἔρωτος, ἐρωτικὴν μανίαν ἐφήσαμεν ἀρίστην εἶναι.

Ἐν ταυτῷ [p. 249] 10

Ἔστι δὴ οὖν δεῦρο ὁ πᾶς ἥκων λόγος περὶ τῆς τετάρτης μανίας, ἣν ὅταν τὸ τῇδέ τις ὁρῶν κάλλος, τοῦ ἀληθοῦς ἀναμιμνησκόμενος, πτεροῦταί τε καὶ ἀναπτερούμενος προθυμούμενος ἀναπτέσθαι· ἀδυνατῶν δέ, ὄρνιθος δίκην βλέπων ἄνω, τῶν κάτω δὲ ἀμελῶν, αἰτίαν ἔχει ὡς μανικῶς διακείμενος. ὡς ἄρα αὕτη πασῶν τῶν ἐνθουσιάσεων ἀρίστη τε καὶ ἐξ ἀρίστων τῷ τε ἔχοντι καὶ τῷ κοινωνοῦντι αὐτῆς γίγνεται· καὶ

ὅτι ταύτης μετέχων τῆς μανίας ἐρῶν τῶν καλῶν, ἐραστὴς γίνεται.

11 (23) [276] Ἐν ταυτῷ [p. 252]

Τοῦτο δὲ τὸ πάθος, ὦ παῖ καλέ, πρὸς ὃν δή μοι ὁ λόγος, ἄνθρωποι μὲν ἔρωτα ὀνομάζουσι, θεοὶ δὲ ὃ καλοῦσιν ἀκούσας εἰκότως δὲ διὰ νεότητα γελάσεις· λέγουσι δὲ οἶμαι τινὲς Ὁμηριδῶν ἐκ τῶν ἀποθετῶν ἐπῶν δύο ἔπη εἰς τὸν ἔρωτα, ὧν τὸ ἕτερον πάνυ ὑβριστικὸν καὶ οὐ σφόδρα τι ἔμμετρον, ὑμνοῦσι δὲ ὧδε·

τὸν δή τοι θνητοὶ μὲν ἔρωτα καλοῦσι ποτηνόν,
ἀθάνατοι δὲ πτέρωτα διὰ πτεροφύτορ' ἀνάγκην.

12 Τοῦ αὐτοῦ [Sympos. p. 178]

Ἔφη Φαῖδρον ἀρξάμενον ἔνθενδέ ποθεν λέγειν, ὅτι μέγας θεός, ἔφη, ὁ Ἔρως καὶ θαυμαστὸς ἐν ἀνθρώποις τε καὶ θεοῖς, πολλαχῇ μὲν καὶ ἄλλῃ, οὐχ ἥκιστα δὲ κατὰ τὴν γένεσιν. Τὸ γὰρ ἐν τοῖς πρεσβύτατον εἶναι τῶν θεῶν τίμιον, ἦ δ' ὅς· τεκμήριον δὲ τούτου· γοναὶ γὰρ ἔρωτος οὔτ' εἰσὶν οὔτε λέγονται ὑπ' οὐδενὸς οὔτε ἰδιώτου οὔτε ποιητοῦ, ἀλλ' Ἡσίοδος πρῶτον μὲν χάος φησὶ γίγνεσθαι, μετὰ τὸ χάος δύο τούτω γενέσθαι, Γῆν τε καὶ Ἔρωτα. Ἡσιόδῳ δὲ καὶ Ἀκουσίλεως σύμφησιν ἐν τοῖς πρεσβυτάτοις εἶναι, πρεσβύτατός τε ὢν μεγίστων ἀγαθῶν αἴτιος ἡμῖν ἐστιν.

13 Ἐν ταυτῷ [p. 180]

Πάντες γὰρ ἴσμεν ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνευ Ἔρωτος Ἀφροδίτη. Μιᾶς μὲν οὔσης εἷς ἂν ἦν Ἔρως· ἐπεὶ δὲ δύο ἔστον, δύο ἀνάγκη καὶ ἔρωτας εἶναι. Πῶς δὲ οὐ δύο τὰ θεά; ἡ μέν γε που πρεσβυτέρα καὶ ἀμήτωρ Οὐρανοῦ θυγάτηρ, ἣν δὴ καὶ οὐρανίαν ἐπονομάζομεν, ἡ δὲ νεωτέρα Διὸς καὶ Διώνης, ἣν δὴ πάνδημον καλοῦμεν. ἀναγκαῖον δὴ καὶ Ἔρωτα, τὸν μὲν τῇ

ἑτέρᾳ ξυνεργὸν πάνδημον ὀρθῶς καλεῖσθαι, τὸν δὲ οὐράνιον.

Ἐν ταυτῷ [p. 185] 14

Οὕτω πᾶν πάντως γε καλὸν ἕνεκα ἀρετῆς χαρίζεσθαι. οὗτός ἐστιν ὁ τῆς οὐρανίας θεοῦ ἔρως καὶ οὐράνιος, καὶ πολλοῦ ἄξιος καὶ πόλει καὶ ἰδιώταις, πολλὴν ἐπιμέλειαν ἀναγκάζων ποιεῖσθαι πρὸς ἀρετὴν τόν τε ἔρωτα αὐτὸν αὑτοῦ καὶ τὸν ἐρώμενον· οἱ δ' ἕτεροι πάντες τῆς ἑτέρας τῆς πανδήμου.

Ἐν ταυτῷ [p. 186] 15

Τὸ μὲν γὰρ διπλοῦν εἶναι τὸν ἔρωτα δοκεῖ μοι καλῶς διελέσθαι· ὅτι δὲ οὐ μόνον ἐστὶν ἐπὶ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς καλούς, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄλλα πολλά, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις τοῖς τε σώμασι τῶν πάντων ζῴων καὶ τοῖς ἐν τῇ γῇ φυομένοις, καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν ἐν πᾶσι τοῖς οὖσι, καθεωρακέναι μοι δοκῶ ἐκ τῆς ἰατρικῆς τῆς ἡμετέρας τέχνης, ὡς μέγας καὶ θαυμαστὸς καὶ ἐπὶ πᾶν ὁ θεὸς τείνει καὶ κατὰ τἀνθρώπινα καὶ κατὰ τὰ θεῖα πράγματα· ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς λέγων, ἵνα πρεσβεύωμεν τὴν τέχνην. ἡ γὰρ φύσις τῶν σωμάτων τὸν διπλοῦν ἔρωτα τοῦτον ἔχει· τὸ γὰρ ὑγιὲς τοῦ σώματος καὶ τὸ νοσοῦν ὁμολογοῦμεν ὡς ἕτερόν τι καὶ ἀνόμοιόν ἐστι· τὸ δὲ ἀνόμοιον ἀνομοίων ἐπιθυμεῖ καὶ ἐρᾷ. ἄλλος μὲν οὖν ὁ ἐπὶ τῷ ὑγιεινῷ ἔρως, ἄλλος δὲ ὁ ἐπὶ τῷ νοσώδει. (24)

Ἐν ταυτῷ [p. 188] 16

Ἐπεὶ καὶ ἡ τῶν ὡρῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ ξύστασις μεστή ἐστιν ἀμφοτέρων τούτων, καὶ ἐπειδὰν μὲν πρὸς ἄλληλα τοῦ κοσμίου τύχῃ ἔρωτος ἃ νῦν δὴ λέγω, τά τε θερμὰ καὶ τὰ ψυχρά, καὶ τὰ ξηρὰ καὶ ὑγρὰ καὶ ἁρμονίαν καὶ κρᾶσιν λάβῃ σώφρονα, ἥκει φέροντα εὐετηρίαν τε καὶ ὑγίειαν ἀνθρώποις καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις

τε καὶ φυτοῖς, καὶ οὐδὲν ἠδίκησεν· ὅταν δὲ ὁ μετὰ τῆς ὕβρεως ἔρως ἐγκρατέστερος, καὶ περὶ τὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὥρας γένηται, διέφθειρέ τε πολλὰ καὶ ἠδίκησεν. οἵ τε γὰρ λοιμοὶ φιλοῦσι γίγνεσθαι ἐκ τῶν τοιούτων, καὶ ἄλλα ἀνόμοια, καὶ πολλὰ νοσήματα, καὶ τοῖς θηρίοις καὶ τοῖς φυτοῖς. καὶ γὰρ πάχναι καὶ χάλαζαι καὶ ἐρυσῖβαι ἐκ πλεονεξίας καὶ ἀκοσμίας περὶ ἄλληλα τῶν τοιούτων γίγνεται ἐρωτικῶν, ὧν ἐπιστήμη περὶ ἄστρων τε φορὰς καὶ ἐνιαυτῶν ὥρας ἀστρονομία καλεῖται. Ἔτι τοίνυν καὶ αἱ θυσίαι πᾶσαι, καὶ οἷς μαντικὴ ἐπιστατεῖ τέχνη, ταῦτα δ' ἔστιν ἡ περὶ θεούς τε καὶ ἀνθρώπους πρὸς ἀλλήλους κοινωνία, οὐ περὶ ἄλλο τί ἐστιν ἢ περὶ ἔρωτος φυλακήν τε καὶ ἴασιν. Πᾶσα γὰρ ἀσέβεια φιλεῖ γίγνεσθαι, ἐὰν μήτε ἐν τῷ κοσμίῳ ἔρωτι χαρίζηται, μηδὲ τιμᾷ τε αὐτὸν καὶ πρεσβεύῃ ἐν παντὶ ἔργῳ, ἀλλὰ τὸν ἕτερον, καὶ περὶ γονέας καὶ ζῶντας καὶ τετελευτηκότας, καὶ περὶ θεούς· ἃ δὴ προτέτακται τῇ μαντικῇ ἐπισκοπεῖν τοὺς ἔρωτας καὶ ἰατρεύειν· καὶ ἔστιν αὖ ἡ μαντικὴ φιλίας θεῶν καὶ ἀνθρώπων δημιουργός, τῷ ἐπίστασθαι τὰ κατ' ἀνθρώπους ἐρωτικά, ὅσα τείνει πρὸς θέμιν καὶ εὐσέβειαν. Οὕτω πολλὴν καὶ μεγάλην, μᾶλλον δὲ πᾶσαν δύναμιν ἔχει ξυλλήβδην μὲν ὁ πᾶς ἔρως· ὁ δὲ περὶ τἀγαθὰ μετὰ σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης ἀποτελούμενος καὶ παρ' ἡμῖν καὶ παρὰ θεοῖς, οὗτος τὴν μεγίστην δύναμιν ἔχει, καὶ πᾶσαν ἡμῖν εὐδαιμονίαν παρασκευάζει, καὶ ἀλλήλοις δυναμένοις ὁμιλεῖν καὶ φίλοις εἶναι, καὶ τοῖς κρείττοσιν ἡμῶν θεοῖς.

17 . *Ἐν ταυτῷ* [p. 202]

Εὐδαίμονας λέγεις οὐ τοὺς τἀγαθὰ καὶ καλὰ κεκτημένους; Πάνυ γε. Ἀλλὰ μὴν ἔρωτά γε ὡμολόγηκας δι' ἔνδειαν τῶν καλῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν, ἐπι-

θυμεῖν αὐτῶν τούτων ὧν ἐνδεής ἐστι; Ὡμολόγηκα γάρ. Πῶς ἂν οὖν θεὸς εἴη ὅ γε τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἄμοιρος; Οὐδαμῶς, ὥς γ' ἔοικεν. Ὁρᾷς οὖν, ἔφη, ὅτι καὶ σὺ Ἔρωτα οὐ θεὸν νομίζεις; Τί οὖν ἄν, ἔφην, ὁ Ἔρως εἴη, θνητός; Ἥκιστά γε. Ἀλλά τι μήν; Ὥσπερ τὰ πρότερα ἔφην μεταξὺ θνητοῦ καὶ ἀθανάτου. Τί οὖν, ὦ Διοτίμα; Δαίμων μέγας, ὦ Σώκρατες· καὶ γὰρ πᾶν τὸ δαιμόνιον μεταξύ ἐστι θεοῦ καὶ θνητοῦ. Τίνα δ', ἦν δ' ἐγώ, δύναμιν ἔχον; Ἑρμηνεῦον καὶ διαπορθμεῦον θεοῖς τε τὰ παρ' ἀνθρώπων καὶ ἀνθρώποις τὰ παρὰ θεῶν, τῶν μὲν τὰς δεήσεις καὶ θυσίας τῶν δὲ τὰς ἐπιτάξεις τε καὶ ἀμοιβὰς τῶν θυσιῶν· ἐν μέσῳ δὲ ὂν ἀμφοτέρων συμπληροῖ ὥστε τὸ πᾶν αὐτῷ συνδεδέσθαι. διὰ τούτου καὶ ἡ μαντικὴ πᾶσα χωρεῖ καὶ ἡ τῶν ἱερῶν τέχνη τῶν τε περὶ τὰς θυσίας καὶ τὰς τελέτας, καὶ τὰς ἐπῳδὰς καὶ τὴν μαντείαν πᾶσαν καὶ γοητείαν. Θεὸς δὲ ἀνθρώπῳ οὐ μί- (25) γνυται· ἀλλὰ διὰ τούτου πᾶσά ἐστιν ἡ ὁμιλία καὶ ἡ διάλεκτος θεοῖς πρὸς ἀνθρώπους καὶ ἐγρηγορόσι καὶ καθεύδουσι. καὶ ὁ μὲν περὶ τὰ τοιαῦτα σφοδρὸς δαιμόνιος ἀνήρ, ὁ δ' ἄλλο τι σοφὸς ἢ περὶ τέχνας ἢ περὶ χειρουργίας βάναυσος. οὗτοι δὴ οἱ δαίμονες πολλοί τε καὶ παντοδαποί εἰσιν, εἷς δὲ τούτων καὶ ὁ Ἔρως.

Κεφ. ι'. [278]

ΠΕΡΙ ΑΡΧΩΝ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΣ.

Ἡσιόδου Θεογονίας [116] 1

Ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα
γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος ὀλύμπου,
τάρταρα τ' ἠερόεντα μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης.

2 [Ὁμήρου Il. ξ΄. 246]

Ὠκεανός θ᾽ ὅσπερ γένεσις πάντεσσι τέτυκται.

3 [Ὀρφέως]

Ἓν δὲ δέμας βασίλειον, ἐν ᾧ τάδε πάντα κυκλεῖται,
πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γαῖα καὶ αἰθὴρ νύξ τε καὶ ἦμαρ.

4 [Ὁμήρου Il. ξ΄. 201]

Ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν καὶ μητέρα Τηθύν.

5 Λίνου ἐκ τῶν περὶ Φύσεως κόσμου

Ὡς κατ᾽ ἔριν συνάπαντα κυβερνᾶται διὰ παντός·
ἐκ παντὸς δὲ τὰ πάντα, καὶ ἐκ πάντων πᾶν ἐστι.
[280] πάντα δ᾽ ἓν ἐστιν, ἕκαστον ἑνὸς μέρος, εἰν ἑνὶ πάντα·
ἐκ γὰρ ἑνός ποτ᾽ ἐόντος ὅλου τάδε πάντ᾽ ἐγένοντο·
ἐκ πάντων δέ ποτ᾽ αὖθις ἓν ἔσσεται ἐν χρόνου αἴσῃ,
αἰὲν ἓν ὂν κοὐ πολλά, καὶ οὐ κατὰ ταυτὸν ἀθρῆσαι.
πολλάκι δ᾽ ἔσται ταῦτα, καὶ οὔποτε πεῖρας ἔπεισιν
αἰεὶ πείρατ᾽ ἔχον· ποῖον γένος ἔλλαχε, τοῦτ᾽ ὄν·
ὧδε γὰρ ἀθάνατος θάνατος περὶ πάντα καλύπτει
[282] θνητὸς ἐών, καὶ πᾶν θνήσκει φθαρτόν, τὸ δ᾽ ὑπάρχον
φαντασίαις ἀλληλοτρόποις καὶ σχήμασι μορφῆς
ἀλλάσσει, τρόπον ὡς ἀποκρυπτέμεν ὄψιν ἁπάντων·
ἄφθορον ἔσται, ἐόν τ᾽ αἰεὶ καθὸ τῇδε τέτυκται.

6 Ὁμήρου [Il. η΄. 99]

Ὅμηρος δὲ σημαίνει τὴν ἀνάλυσιν εἰς τὰ γεννητικὰ στοιχεῖα τοῦ παντὸς λέγων "ἀλλ᾽ ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε."

7 Ἡρακλείτου

Ἐκ πυρὸς γὰρ τὰ πάντα καὶ εἰς πῦρ πάντα τελευτᾷ.

8 Ὀρφεύς [Plato Crat. p. 402]

[284] Ὠκεανὸς πρῶτος καλλίρροος ἦρξε γάμοιο,
ὅς ῥα κασιγνήτην ὁμομήτορα Τηθὺν ὄπυιεν.

Ἡσιόδου θεογονίας [126] 9

Γαῖα δέ τοι πρῶτον μὲν ἐγείνατο ἶσον ἑαυτῇ
οὐρανὸν ἀστερόενθ᾽, ἵνα μιν περὶ πάντα καλύπτοι,
ὄφρ᾽ εἴη μακάρεσσι θεοῖς ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί.

Φιλήμονος 10

Ὃν οὐδὲ εἷς λέληθεν οὐδὲ ἓν ποιῶν
οὐδ᾽ αὖ ποιήσων οὐδὲ πεποιηκὼς πάλαι,
οὔτε θεὸς οὔτ᾽ ἄνθρωπος, οὗτός εἰμ᾽ ἐγὼ
ἀήρ, ὃν ἄν τις ὀνομάσειε καὶ Δία.
ἐγὼ δ᾽, ὃ θεοῦ ᾽στὶν ἔργον, εἰμὶ πανταχοῦ,
ἐνταῦθ᾽ ἐν Ἀθήναις, ἐν Πάτραις, ἐν Σικελίᾳ,
ἐν ταῖς πόλεσι πάσαισιν, ἐν ταῖς οἰκίαις
πάσαις, ἐν ὑμῖν πᾶσιν οὐκ ἔστιν τόπος [286]
οὗ μή ᾽στιν ἀήρ· ὁ δὲ παρὼν ἁπανταχοῦ
πάντ᾽ ἐξ ἀνάγκης οἶδ᾽, ἁπανταχοῦ παρών.

Ἐμπεδοκλέους 11

Τέσσαρα τῶν πάντων ῥιζώματα πρῶτον ἄκουε·
Ζεὺς ἀργὴς Ἥρη τε φερέσβιος ἠδ᾽ Ἀιδωνεὺς
Νῆστίς θ᾽, ἣ δακρύοις τέγγει κρούνωμα βρότειον·
τῶν δὲ συνερχομένων ἐξ ἔσχατον ἵστατο νεῖκος.

Ἐμπεδοκλῆς Δία μὲν λέγει τὴν ζέσιν καὶ τὸν [288] αἰθέρα, Ἥρην δὲ φερέσβιον τὴν γῆν, ἀέρα δὲ τὸν Ἀιδωνέα, ἐπειδὴ φῶς οἰκεῖον οὐκ ἔχει ἀλλ᾽ ὑπὸ ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἄστρων καταλάμπεται. Νῆστιν δὲ καὶ κρούνωμα βρότειον τὸ σπέρμα καὶ τὸ ὕδωρ. ἐκ τεσσάρων οὖν στοιχείων τὸ πᾶν, τῆς τού- (26) των φύσεως ἐξ ἐναντίων συνεστώσης, ξηρότητός τε καὶ ὑγρότητος, καὶ θερμότητος καὶ ψυχρότητος, ὑπὸ τῆς πρὸς ἄλληλα ἀναλογίας καὶ κράσεως ἐναπεργαζομένης τὸ πᾶν, καὶ μεταβολὰς μερικὰς μὲν ὑπομενούσης, τοῦ δὲ παντὸς λύσιν μὴ ἐπιδεχομένου. λέγει γὰρ οὕτως

[290] ἄλλοτε μὲν φιλότητι συνερχόμενα τάδε πάντα,
ἄλλοτε δ' αὖτε ἕκαστα φορούμενα νείκεος ἔχθει.

Ὅμηρος δὲ τὴν φιλίαν καὶ τὸ νεῖκος τῶν τοῦ παντὸς μερῶν ἐν τούτοις αἰνίττεται ἐν οἷς φησιν ἡ Ἥρα·

εἶμι γὰρ ὀψομένη πολυφόρβου πείρατα γαίης,
ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν καὶ μητέρα Τηθύν·
τοὺς εἶμ' ὀψομένη, καί σφ' ἄκριτα νείκεα λύσω.

12 . . .

Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ἀρχὴν τῶν ὄντων ἀπεφήνατο τὸ ὕδωρ, ἐξ ὕδατος γάρ φησι πάντα εἶναι καὶ εἰς ὕδωρ πάντα ἀναλύεσθαι. στοχάζεται δ' ἀεὶ ἐκ τούτου, ὅτι πάντων τῶν ζῴων ἡ γονὴ ἀρχή ἐστιν, ὑγρὰ [292] οὐσία. οὕτως εἰκὸς καὶ τὰ πάντα ἐξ ὑγροῦ τὴν ἀρχὴν ἔχειν. δεύτερον, ὅτι πάντα φυτὰ ὑγρῷ τρέφεται καὶ καρποφορεῖ, ἀμοιροῦντα δὲ ξηραίνεται. τρίτον, ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ πῦρ τὸ τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἄστρων ταῖς τῶν ὑδάτων ἀναθυμιάσεσι τρέφεται καὶ αὐτὸς ὁ κόσμος.

Ἀναξίμανδρος δέ, Πραξιάδου Μιλήσιος, φησὶ τὴν τῶν ὄντων ἀρχὴν εἶναι τὸ ἄπειρον· ἐκ γὰρ τούτου πάντα γίγνεσθαι καὶ εἰς τοῦτο πάντα φθείρεσθαι. διὸ καὶ γεννᾶσθαι ἀπείρους κόσμους, καὶ πάλιν φθείρεσθαι εἰς τὸ ἐξ οὗ γίνεται. λέγει οὖν διότι ἀπέραντόν ἐστιν, ἵνα μηδὲν ἐλλείπῃ ἡ γένεσις ἡ ὑφισταμένη. [294] ἁμαρτάνει δὲ μὴ λέγων τί ἐστι τὸ ἄπειρον. τὸ δ' ἄπειρον οὐδὲν ἄλλο ἢ ὕλη ἐστίν· οὐ δύναται δὲ ἡ ὕλη εἶναι ἐνέργεια, ἐὰν μὴ τὸ ποιοῦν ὑποκέηται.

Ξενοκράτης συνεστάναι τὸ πᾶν ἐκ τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἀενάου, ἀέναον τὴν ὕλην αἰνιττόμενος διὰ τοῦ πλήθους.

Ξενοφάνης ἀρχὴν τῶν πάντων εἶναι τὴν γῆν. γράφει γὰρ ἐν τῷ περὶ φύσεως

ἐκ γαίης γὰρ πάντα, καὶ εἰς γῆν πάντα τελευτᾷ.

Ἀναξιμένης, Εὐρυστράτου Μιλήσιος, ἀρχὴν [296] τῶν ὄντων ἀέρα ἀπεφήνατο, ἐκ γὰρ τούτου πάντα γίγνεσθαι καὶ εἰς αὐτὸν πάλιν ἀναλύεσθαι. οἷον ἡ ψυχή, φησίν, ἡ ἡμετέρα ἀὴρ οὖσα συγκρατεῖ ἡμᾶς, καὶ ὅλον τὸν κόσμον πνεῦμα καὶ ἀὴρ περιέχει. λέγεται δὲ συνωνύμως ἀὴρ καὶ πνεῦμα. ἁμαρτάνει δὲ ἐξ ἁπλοῦ καὶ μονοειδοῦς ἀέρος καὶ πνεύματος δοκῶν συνεστάναι τὰ ζῷα· ἀδύνατον γὰρ ἀρχὴν μίαν τὴν ὕλην τῶν ὄντων ὑποστῆναι, ἀλλὰ καὶ τὸ ποιοῦν αἴτιον χρὴ ὑποτιθέναι· οἷον ἄργυρος οὐκ ἀρκεῖ πρὸς τὸ ἔκπωμα γενέσθαι, ἐὰν μὴ τὸ ποιοῦν ᾖ, τουτέστιν ὁ ἀργυροκόπος.

Ἀναξαγόρας, Ἡγησιβούλου Κλαζομένιος, ἀρχὰς τῶν ὄντων τὰς ὁμοιομερείας ἀπεφήνατο. τροφὴν γοῦν προσφερόμεθα μονοειδῆ, ἄρτον καὶ ὕδωρ, καὶ ἐκ ταύτης τρέφεται φλὲψ ἀρτηρία σὰρξ νεῦρα ὀστᾶ καὶ τὰ λοιπὰ μόρια. τούτων οὖν γιγνομένων ὁμολογητέον [298], ὅτι ἐν τῇ τροφῇ τῇ προσφερομένῃ πάντα ἐστὶ τὰ ὄντα, καὶ ἐκ τῶν ὄντων πάντα αὔξεται. . . . ἐν τούτῳ οὖν ἐστι λόγῳ θεωρητὰ μόρια . . . τὰ μέρη εἶναι ἐν τῇ τροφῇ τοῖς γεννωμένοις, ὁμοιομερείας αὐτὰς ἐκάλεσε καὶ ἀρχὰς τῶν ὄντων. καὶ τὰς μὲν ὁμοιομερείας ὕλην, τὸ δὲ ποιοῦν αἴτιον νοῦν τὸν πάντα διαταξάμενον.

Ἀρχέλαος ἀέρα ἄπειρον, καὶ τὴν περὶ αὐτὸν πυκνότητα καὶ μάνωσιν. τούτων δὲ τὸ μὲν εἶναι πῦρ τὸ δὲ ὕδωρ.

οὗτοι μὲν οὖν ἐφεξῆς ἀλλήλοις ταῖς διαδοχαῖς γενόμενοι τὴν ἰωνικὴν ἐκπληροῦσι φιλοσοφίαν, οὕτω προσαγορευθεῖσαν διότι Μιλήσιος αὐτῆς κατῆρξεν ἀνὴρ ὁ Θαλῆς, ἀπὸ τῆς τῶν Ἰώνων μητροπόλεως. (27)

Φιλόλαος ὁ πυθαγόρειος τὸ πέρας καὶ τὸ ἄπειρον.

Στράτων στοιχεῖα τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν.

[300] Πυθαγόρας, Μνησάρχου Σάμιος, πρῶτος φιλοσοφίαν τούτῳ τῷ ῥήματι προσαγορεύσας, ἀρχὰς τοὺς ἀριθμοὺς καὶ τὰς συμμετρίας τὰς ἐν τούτοις, ἅς τινας ἁρμονίας καλεῖ, τὰ δ᾽ ἐξ ἀμφοτέρων σύνθετα στοιχεῖα· πάλιν δὲ τὴν μονάδα καὶ τὴν ἀόριστον δυάδα ἐν ταῖς ἀρχαῖς. σπεύδει δὲ αὐτῷ τῶν ἀρχῶν ἣ μὲν ἐπὶ τὸ ποιητικὸν αἴτιον καὶ ἀίδιον, ὅπερ ἐστὶ νοῦς, ὁ θεός· ἣ δὲ ἐπὶ τὸ παθητικόν τε καὶ ὑλικόν, ὅπερ ἐστὶν ὁ ὁρατὸς κόσμος. εἶναι δὲ τὴν φύσιν [τοῦ ἀριθμοῦ] δεκάδα· μέχρι γὰρ τῶν δέκα πάντες ἀριθμοῦσιν, ἐφ᾽ ἃ ἐλθόντες πάλιν ἀναποδοῦσιν ἐπὶ τὴν μονάδα. καὶ τῶν δέκα πάλιν φησὶν ἡ δύναμίς ἐστιν ἐν τοῖς τέτταρσιν. ἐκ γὰρ τῆς τετράδος καὶ τῶν αὐτῆς μερῶν ἀναπληροῦται· ἐὰν δ᾽ ὑπερβάλῃ τὸν τῆς τετράδος, καὶ τῶν δέκα ὑπερεκπεσεῖται. διὸ καὶ ἐπεφθέγγοντο οἱ πυθαγόρειοι, ὡς μεγίστου ὅρκου ὄντος τῆς τετράδος,

[302] οὐ μὰ τὸν ἁμετέρᾳ κεφαλᾷ παραδόντα τετρακτύν,
παγὰν ἀενάου φύσιος ῥιζώματ᾽ ἔχουσαν.

13 Θεανοῦς ἐκ τοῦ περὶ εὐσεβείας

Καὶ συχνοὺς μὲν Ἑλλήνων πέπυσμαι νομίσαι φάναι Πυθαγόραν ἐξ ἀριθμοῦ πάντα φύεσθαι. οὗτος δὲ ὁ λόγος ἀπορησίας ἔχεται, πῶς ἃ μηδὲ ἔστιν ἐπινοεῖται καὶ γεννᾶν. ὃ δὲ οὐκ ἐξ ἀριθμοῦ, κατὰ δὲ ἀριθμὸν [304] ἔλεγε πάντα γίγνεσθαι, ὅτι ἐν ἀριθμῷ τάξις πρώτη, ἧς μετουσίᾳ κἀν τοῖς ἀριθμητοῖς πρῶτόν τι καὶ δεύτερον καὶ τἆλλα ἑπομένως τέτακται.

14 . . .

Ἡράκλειτος καὶ Ἵππασος ἀρχὴν τῶν ἁπάν-

των τὸ πῦρ. πρῶτον μὲν γὰρ τὸ παχυμερέστερον αὐτοῦ εἰς αὑτὸ συστελλόμενον γίγνεται γῆ, ἔπειτα ἀναχαλωμένην τὴν γῆν ὑπὸ τοῦ πυρὸς φύσει ὕδωρ ἀποτελεῖσθαι, ἀναθυμιώμενον δὲ ἀέρα γίγνεσθαι. πάλιν δὲ τὸν κόσμον καὶ τὰ σώματα πάντα ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἀναλοῦσθαι ἐν τῇ ἐκπυρώσει.

Μητρόδωρος Θεοκρίτου Χῖος τὰ ἀδιαίρετα καὶ τὸ κενόν.

Διογένης δὲ ὁ Ἀπολλωνιάτης ἀέρα ἄπειρον.

Ζήνων Μνασέου Κιτιεὺς ἀρχὰς τὸν θεὸν καὶ [306] τὴν ὕλην, στοιχεῖα δὲ τέσσαρα.

Λεύκιππος Μιλήσιος ἀρχὰς καὶ στοιχεῖα τὸ πλῆρες καὶ τὸ κενόν.

Δημόκριτος τὰ ναστὰ καὶ κενά.

Ἐπίκουρος ἀρχὰς εἶναι τῶν ὄντων σώματα, λόγῳ θεωρητά, ἀμέτοχα κενοῦ, ἀγέννητα, ἀδιάφθαρτα, [τὰ] οὔτε θραυσθῆναι δυνάμενα οὔτε ἀλλοιωθῆναι. εἴρηται δὲ ἄτομος, οὐχ ὅτι ἐστὶν ἐλαχίστη, ἀλλ᾽ ὅτι οὐ δύναται τμηθῆναι, ἀπαθὴς οὖσα καὶ ἀμέτοχος κενοῦ.

Ἑρμοῦ [p. 27. Patrit.] 15

Ἡ γὰρ μονὰς οὖσα πάντων ἀρχὴ καὶ ῥίζα ἐν πᾶσίν ἐστιν ὡς ἂν ῥίζα καὶ ἀρχή, ἄνευ δὲ ἀρχῆς οὐδέν· ἀρχὴ δὲ ἐξ οὐδενὸς ἀλλ᾽ ἐξ αὑτῆς, εἴ γε ἀρχή ἐστι τῶν ἑτέρων. μονὰς οὖσα οὖν ἀρχὴ πάντα ἀριθμὸν ἐμπεριέχει, ὑπὸ μηδενὸς ἐμπεριεχομένη· καὶ πάντα ἀριθμὸν γεννᾷ, ὑπὸ μηδενὸς γεννωμένη ἑτέρου ἀριθμοῦ. πᾶν δὲ τὸ γεννώμενον ἀτελὲς καὶ διαιρετὸν καὶ αὐξητὸν καὶ μειωτόν· τῷ δὲ τελείῳ οὐδὲν τούτων γίγνεται. [308] αὕτη οὖν, ὦ Τάτ, κατὰ τὸ δυνατόν σοι ὑπογέγραπται τοῦ θεοῦ εἰκών.

16 . . .

Ἔκφαντος Συρακόσιος εἷς τῶν πυθαγορείων, πάντων [ἀρχὰς] τὰ ἀδιαίρετα σώματα καὶ τὸ κενόν. τὰς γὰρ πυθαγορικὰς μονάδας οὗτος πρῶτος ἀπεφήνατο σωματικάς.

(28) Πλάτων Ἀρίστωνος τρεῖς ἀρχάς, τὸν θεὸν τὴν ὕλην τὴν ἰδέαν, ὑφ᾽ οὗ ἐξ οὗ πρὸς ὅ. ὁ δὲ θεὸς νοῦς ἐστι [τοῦ κόσμου], ἡ δὲ ὕλη τὸ ὑποκείμενον γενέσει καὶ φθορᾷ, ἰδέα δὲ οὐσία ἀσώματος ἐν τοῖς νοήμασι καὶ ταῖς φαντασίαις τοῦ θεοῦ.

Ἀριστοτέλης Νικομάχου Σταγειρίτης ἀρχὰς μὲν εἶδος ὕλην στέρησιν· στοιχεῖα δὲ τέσσαρα, πέμπτον δέ τι σῶμα αἰθέριον, ἀμετάβλητον· στοιχεῖα δὲ τῶν γεννητῶν κατὰ μὲν τὰς δυνάμεις θερμὸν ψυχρὸν ὑγρὸν ξηρόν, κατὰ δὲ τὰς οὐσίας, ἐν αἷς καὶ περὶ ἃς ὑπάρχουσιν αὗται, τὰ τέσσαρα.

[310] Διόδωρος ἐπίκλην Κρόνος τὰ ἀμερῆ σώματα ἄπειρα, τὰ δ᾽ αὐτὰ λεγόμενα καὶ ἐλάχιστα, ἄπειρα μὲν κατὰ τὸν ἀριθμὸν ὡρισμένα δὲ κατὰ τὸ μέγεθος.

Οἱ μὲν οὖν περὶ Ἀριστοτέλην καὶ Πλάτωνα διαφέρειν ἡγοῦνται ἀρχὴν καὶ στοιχεῖα. Θαλῆς δ᾽ ὁ Μιλήσιος ταυτὸν νομίζει ἀρχὴν καὶ στοιχεῖα. [πλεῖστον δὲ ὅσον διαφέρει ἀλλήλων. τὰ μὲν γὰρ στοιχεῖά] ἐστι σύνθετα, τὰς δὲ ἀρχὰς φαμὲν εἶναι οὔτε συνθέτους οὔτ᾽ ἀποτελέσματα· οἷον στοιχεῖα μὲν καλοῦμεν γῆν ὕδωρ ἀέρα πῦρ, ἀρχὰς δὲ λέγομεν διὰ τὸ οὐδὲν ἔχειν πρότερον ἐξ οὗ γεννᾶται, ἐπεὶ οὐκ ἔσται τοῦτο ἀρχή, ἀλλ᾽ ἐκεῖνο ἐξ οὗ γεννᾶται. τῆς δὲ γῆς καὶ τοῦ ὕδατός ἐστί τινα πρότερον ἐξ ὧν γέγονεν, ὕλη ἄμορφος καὶ ἀνείδεος. λέγει γοῦν ἐν Τιμαίῳ “βουληθεὶς “γὰρ ὁ θεὸς ἀγαθὰ μὲν πάντα φαῦλον δὲ μηδὲν εἶναι “κατὰ δύναμιν, οὕτω δὴ πᾶν ὅσον ἦν ὁρατὸν παρα-

“λαβὼν οὐχ ἡσυχίαν ἄγον, ἀλλὰ κινούμενον πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως εἰς τάξιν αὐτὸ ἤγαγεν ἐκ τῆς ἀταξίας.” [312]

Χρυσίππου. περὶ δὲ τῶν ἐκ τῆς οὐσίας στοιχείων τοιαῦτά τινα ἀποφαίνεται, τῷ τῆς αἱρέσεως ἡγεμόνι Ζήνωνι κατακολουθῶν, τέτταρα λέγων εἶναι στοιχεῖα, [ἐξ ὧν] καὶ φυτὰ καὶ τὸν ὅλον κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ περιεχόμενα [γίνεσθαι] καὶ [πάλιν] εἰς ταῦτα διαλύεσθαι. τὸ δὲ πῦρ κατ᾽ ἐξοχὴν στοιχεῖον λέγεσθαι διὰ τὸ ἐξ αὐτοῦ πρώτου τὰ λοιπὰ συνίστασθαι κατὰ μεταβολήν, καὶ εἰς αὐτὸ ἔσχατον πάντα χεόμενα διαλύεσθαι. τοῦτο δὲ μὴ ἐπιδέχεσθαι τὴν εἰς ἄλλο χύσιν ἢ ἀνάλυσιν. συνίστασθαι δ᾽ ἐξ αὐτοῦ τὰ λοιπὰ καὶ χεόμενα εἰς τοῦτο ἔσχατον τελευτᾶν, παρ᾽ ὃ καὶ στοιχεῖον λέγεσθαι, ὃ πρῶτον ἕστηκεν οὕτως ὥστε σύστασιν διδόναι ἀφ᾽ αὑτοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν λοιπῶν χύσιν καὶ διάλυσιν δέχεσθαι εἰς αὐτό. κατὰ μὲν τὸν λόγον τοῦτον αὐτοτελῶς λεγομένου τοῦ πυρὸς στοιχείου, οὐ μετ᾽ ἄλλου γάρ· [314] κατὰ δὲ τὸν πρότερον καὶ μετ᾽ ἄλλων συστατικὸν εἶναι, πρώτης μὲν γιγνομένης τῆς ἐκ πυρὸς κατὰ σύστασιν εἰς ἀέρα μεταβολῆς, δευτέρας δ᾽ ἀπὸ τούτου εἰς ὕδωρ, τρίτης δ᾽ ἔτι μᾶλλον κατὰ τὸ ἀνάλογον συνισταμένου τοῦ ὕδατος εἰς γῆν. πάλιν δὲ ἀπὸ ταύτης διαλυομένης καὶ διαχεομένης πρώτη μὲν γίγνεται χύσις εἰς ὕδωρ, δευτέρα δὲ ἐξ ὕδατος εἰς ἀέρα, τρίτη δὲ καὶ ἐσχάτη εἰς πῦρ. λέγεσθαι δὲ πῦρ τὸ πυρῶδες πᾶν, καὶ ἀέρα τὸ ἀερῶδες, καὶ ὁμοίως τὰ λοιπά. τριχῶς δὲ λεγομένου κατὰ Χρύσιππον τοῦ στοιχείου, καθ᾽ ἕνα μὲν τρόπον τοῦ πυρός, διὰ τὸ ἐξ αὐτοῦ τὰ λοιπὰ συνίστασθαι κατὰ μεταβολὴν καὶ εἰς αὐτὸ λαμβάνειν τὴν ἀνάλυσιν, καθ᾽ ἕτερον δέ, καθὸ λέγεται τὰ τέτταρα στοιχεῖα πῦρ ἀὴρ ὕδωρ γῆ, ἐπεὶ διὰ τού-

των τινὸς ἢ τινῶν ἢ καὶ πάντων τὰ λοιπὰ συνέστηκε, διὰ μὲν τῶν τεττάρων, ὡς τὰ ζῷα καὶ τὰ ἐπὶ γῆς πάντα συγκρίματα, διὰ δυοῖν δέ, ὡς ἡ σελήνη διὰ πυρὸς καὶ ἀέρος συνέστηκε, δι' ἑνὸς δέ, ὡς ὁ ἥλιος·
(29) διὰ πυρὸς γὰρ μόνου, ὁ γὰρ ἥλιος πῦρ ἐστιν εἰλικρινές. κατὰ τρίτον δὲ λόγον λέγεται στοιχεῖον εἶναι ὃ πρῶτον συνέστηκεν οὕτως ὥστε γένεσιν διδόναι ἀφ' αὑτοῦ ὁδῷ μέχρι τέλους, καὶ ἐξ ἐκείνου τὴν ἀνάλυσιν δέχεσθαι εἰς ἑαυτὸ τῇ ὁμοίᾳ ὁδῷ. γεγονέναι δ' ἔφησε
[316] καὶ τοιαύτας ἀποδόσεις περὶ στοιχείου, ὡς ἐστὶ τό τε δι' αὑτοῦ εὐκινητότατον καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ ὁ λόγος καὶ ἡ ἀίδιος δύναμις, φύσιν ἔχουσα τοιαύτην ὥστε γῆν τε κινεῖν κάτω πρὸς γῆν, τὴν τροφήν, καὶ ἀπὸ τῆς τροφῆς ἄνω πάντῃ κύκλῳ εἰς αὑτήν τε πάντα καταναλίσκουσα καὶ τὸ αὑτῆς πάλιν ἀποκαθιστᾶσα τεταγμένως καὶ ὁδῷ.

Κεφ. ια'.

ΠΕΡΙ ῞ΥΛΗΣ.

1 . . . .

῞Υλη ἐστὶ τὸ ὑποκείμενον πάσῃ γενέσει καὶ φθορᾷ καὶ ταῖς ἄλλαις μεταβολαῖς.

2 *Ἑρμοῦ ἐκ τῶν πρὸς Τάτ* [Patrit. p. 51 b]

Καὶ γέγονεν, ὦ τέκνον, ἡ ὕλη καὶ ἦν, ὕλη γὰρ ἀγγεῖον γενέσεώς ἐστι, γένεσις δὲ ἐνεργείας τρόπος
[318] τοῦ ἀγεννήτου καὶ προόντος θεοῦ. τὸ σπέρμα οὖν τῆς γενέσεως λαμβάνουσα γέγονε καὶ τρεπτὴ ἐγένετο καὶ ἰδέας ἔσχε μορφοποιουμένη· ἐφέστηκε γὰρ αὐτῇ τρεπομένη ἡ τεχνιτεύουσα τὰς τῆς τροπῆς ἰδέας. ἀγεννησία οὖν τῆς ὕλης ἀμορφία ἦν, ἡ δὲ γένεσις τὸ ἐνεργεῖσθαι.

. . . 3

Οἱ ἀπὸ Θάλητος καὶ Πυθαγόρου, λέγω δὲ τοὺς μέχρι τῶν στωικῶν καταβεβηκότας, σὺν Ἡρακλείτῳ, τρεπτὴν καὶ ἀλλοιωτὴν καὶ μεταβλητὴν καὶ ῥευστὴν ὅλην δι' ὅλης τὴν ὕλην ἀπεφήναντο.

Οἱ ἀπὸ Δημοκρίτου ἀπαθῆ τὰ πρῶτα, τὴν ἄτομον καὶ τὸ κενόν.

Πλάτων τὴν ὕλην σωματοειδῆ ἄμορφον ἀνείδεον ἀσχημάτιστον ἄποιον ὅσον ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ φύσει, δεξαμενὴν δὲ τῶν εἰδῶν καὶ οἷον τιθήνην καὶ ἐκμαγεῖον καὶ μητέρα γίγνεσθαι. "ὁ αὐτὸς δὴ λόγος καὶ "περὶ τῆς τὰ πάντα δεχομένης σώματα φύσεως. ταυ"τὸν ἀεὶ προσρητέον αὐτήν, ἐκ γὰρ τῆς ἑαυτῆς τὸ πα"ράπαν οὐκ ἐξίσταται δυνάμεως. δέχεται γὰρ ἀεὶ τὰ [320] "πάντα, καὶ μορφὴν οὐδεμίαν ποτὲ οὐδὲ ἑνὶ τῶν εἰσ"ιόντων ὁμοίως εἴληφεν οὐδαμῇ οὐδαμῶς. ἐκμαγεῖον "γὰρ φύσει παντὶ κεῖται κινούμενόν τε καὶ διασχημα"τιζόμενον ὑπὸ τῶν εἰσιόντων· φαίνεται δὲ δι' ἐκεῖνα "ἄλλοτε ἀλλοῖον. τὰ δ' εἰσιόντα καὶ ἐξιόντα τῶν ὄν"των ἀεὶ μιμητά, τυπωθέντα ὑπ' αὐτῶν τρόπον τινὰ "δύσφραστον καὶ θαυμαστόν, ὃν εἰσαῦθις μέτιμεν. ἐν "δ' οὖν τῷ παρόντι διανοηθῆναι γένη τριττά, τὸ μὲν "γιγνόμενον τὸ δὲ ἐν ᾧ γίγνεται τὸ δὲ ὅθεν ἀφομοιού"μενον φύεται τὸ γιγνόμενον. καὶ δὴ καὶ προσεικά"σαι πρέπον τὸ μὲν δεχόμενον μητρί, τὸ δὲ ὅθεν πα"τρί, τὴν δὲ μεταξὺ τούτων φύσιν ἐκγόνῳ."

Ἀριστοτέλους 4

Ἐπειδὴ δ' ἡ μὲν φύσις κατ' ἐπίνοιαν ἀρχή τίς ἐστι κινήσεως καὶ στάσεως, οὔτε δὴ κινούμενον ἡ ὕλη κατὰ τὸν ἴδιον λόγον οὔτε κατὰ τὸ εἶδος. ἣ μὲν γὰρ ἀνείδεος, τὸ δὲ εἶδος ἀεί, καὶ ἣ μὲν οὐ σῶμα, σωματικὴ δέ, τὸ δὲ καθάπαξ ἀσώματον. οὐ σῶμα δὲ τὴν [322]

ὕλην φασίν, οὐχ ὅτι οὐ μόνον ἐστερῆσθαι δοκεῖ τῶν περὶ σῶμα διαστάσεων, ἀλλ' ὅτι καὶ πολλῶν ἄλλων ἀπολείπεται κατὰ τὸν ἴδιον λόγον, ἃ τοῖς σώμασιν ὑπάρχει, σχήματος χρώματος βαρύτητος κουφότητος, ὅλως πάσης ποιότητος καὶ ποσότητος. εἰ γὰρ τούτων μετεῖχε, τῶν ποιῶν ἦν καὶ πυσῶν· οὐ μετειληφυῖα δὲ κατὰ λόγον σῶμα μὲν οὐκ ἂν εἴη, σωματικὴ δὲ διὰ τὸ πάσαις ὥσπερ ἐκμαγεῖον ὑποκεῖσθαι ταῖς ποιότησιν· ὃν τρόπον γὰρ τὸ εἶδος τῆς ὕλης ἀφαιρεθὲν ἀσώματον εἶναι τυγχάνει, οὕτως καὶ τὴν ὕλην τοῦ εἴδους χωρισθέντος οὐ σῶμα. δεῖν γὰρ ἀμφοῖν τῆς συνόδου πρὸς τὴν τοῦ σώματος ὑπόστασιν.

5 . . .

Ζήνωνος. οὐσίαν δὲ εἶναι τὴν τῶν ὄντων πάντων πρώτην ὕλην, ταύτην δὲ πᾶσαν ἀΐδιον καὶ οὔτε πλείω γιγνομένην οὔτε ἐλάττω· τὰ δὲ μέρη ταύτης οὐκ ἀεὶ ταυτὰ διαμένειν, ἀλλὰ διαιρεῖσθαι καὶ συγχεῖσθαι. διὰ ταύτης δὲ διαθεῖν τὸν τοῦ παντὸς λόγον, ὃν ἔνιοι εἱμαρμένην καλοῦσιν, οἷόν περ ἐν τῇ γονῇ τὸ σπέρμα.

[324] Χρυσίππου στωικοῦ. τῶν κατὰ ποιότητα ὑφισταμένων πρώτην ὕλην· ταύτην δὲ ἀΐδιον, οὔτε αὔξησιν οὔτε μείωσιν ὑπομένουσαν, διαίρεσιν δὲ καὶ σύγχυσιν ἐπιδεχομένην κατὰ μέρη, ὥστε φθορὰς γίνεσθαι ἐκ τῶν μερῶν εἴς τινα, οὐ κατὰ διαίρεσιν ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν, τῇ συγχύσει τινῶν γινομένων ἔκ τινος.

Οἱ δὲ ὕδωρ λέγοντες ἢ πῦρ ἢ ἀέρα ἢ γῆν τὴν
(30) ὕλην, οὐκέτι ἄμορφον αὐτὴν λέγουσιν ἀλλὰ σῶμα· οἱ δὲ τἀμερῆ καὶ τὰς ἀτόμους, ἄμορφον.

Οἱ στωικοὶ σῶμα τὴν ὕλην ἀποφαίνονται.

Ἔφησε δὲ ὁ Ποσειδώνιος τὴν τῶν ὅλων οὐ-

σίαν καὶ ὕλην ἄποιον καὶ ἄμορφον εἶναι, καθ' ὅσον οὐδὲν ἀποτεταγμένον ἴδιον ἔχει σχῆμα οὐδὲ ποιότητα κατ' αὐτήν· ἀεὶ δ' ἔν τινι σχήματι καὶ ποιότητι εἶναι. διαφέρειν δὲ τὴν οὐσίαν τῆς ὕλης, τὴν οὖσαν κατὰ τὴν ὑπόστασιν, ἐπινοίᾳ μόνον.

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Παρμενίδου [p. 144] 6

Ἐπὶ πάντα ἄρα πολλὰ ὄντα ἡ οὐσία νενέμηται καὶ οὐδενὸς ἀποστατεῖ τῶν ὄντων, οὔτε τοῦ σμικροτάτου οὔτε τοῦ μεγίστου· ἢ τοῦτο μὲν καὶ ἄλογον ἐρέσθαι· πῶς γὰρ ἂν ἡ οὐσία γε τῶν ὄντων τοῦ ἀποστατοίη; Οὐδαμῶς. Κατακεκερμάτισται ἄρα ὡς οἷόν τε σμικρότατα καὶ μέγιστα καὶ πανταχῶς ὄντα καὶ μεριστὰ πάντων· μάλιστα δέ ἐστι μέρη ἀπέραντα τῆς οὐσίας. Ἔχει οὕτως.

Κεφ. ιβ'.

ΠΕΡΙ ΙΔΕΑΣ.

. . . 6a

Ἰδέα ἐστὶν οὐσία ἀσώματος, αἰτία τῶν [τοιούτων [326] *ὄντων] οἵα ἐστὶν αὐτή, καὶ παράδειγμα τῆς τῶν κατὰ φύσιν ἐχόντων αἰσθητῶν ὑποστάσεως, αὐτὴ μὲν ὑφεστῶσα καθ' ἑαυτήν, ἐνεικονίζουσα δὲ τὰς ἀμόρφους ὕλας, καὶ αἰτία γιγνομένη τῆς τούτων διατάξεως, πατρὸς ἐπέχουσα τοῖς αἰσθητοῖς τάξιν.*

Πυθαγόρας τὰ λεγόμενα εἴδη καὶ τὰς ἰδέας ἐν τοῖς ἀριθμοῖς καὶ ταῖς ἁρμονίαις αὐτῶν καὶ τοῖς καλουμένοις γεωμετρικοῖς ἐτίθετο ἀχώριστα τῶν σωμάτων.

Ταύτας δὲ τὰς ἀρχὰς ποτὲ μὲν εἶναί φησιν Ἀρι- [328] *στοτέλης δύο, τήν τε ὕλην καὶ τὸ εἶδος, ὃ καὶ μορ-*

φὴν καλεῖ καὶ ἐντελέχειαν καὶ τὸ τί ἦν εἶναι καὶ οὐσίαν τὴν κατὰ τὸν λόγον καὶ ἐνέργειαν· οὕτως αὐτῷ πλούσιόν τε καὶ πολυώνυμόν ἐστι τὸ εἶδος. τοσούτῳ μὲν οὖν διαφέρειν τὸ εἶδος τῆς μορφῆς, ὅτι τὸ μὲν ἔστι διῆκον διὰ βάθους ἣ δ' ἐπιπολαῖος, καὶ ἣ μὲν παραπλήσιος λευκότητι κατὰ τὴν ζωγραφίαν, τὸ δὲ δὴ περὶ τὴν τοῦ γάλακτος οὐσίαν· ταυτὸν δὲ εἶδος λέγεται καθ' ὅσον τὸ μὲν εἰδοποιεῖ τὸ δὲ διαμορφοῖ τὴν ὕλην. ἐντελέχειαν δ' αὐτὸ προσεῖπεν ἤτοι διὰ τὸ ἐντελεχῶς ὑπάρχειν ἢ ὅτι τῶν μετεχόντων αὐτοῦ ἕκαστον παρέχεται τέλειον· ὁ γὰρ χαλκὸς ἀνδριὰς οὐδέπω πλὴν ὅτι μὴ δυνάμει, διαπλασθεὶς δὲ καὶ τὴν πρόσφορον λαβὼν μορφὴν ἐντελέχεια λέγεται· τότε γὰρ ἀπείληφε τὸ τέλος. τὸ δὲ τί ἦν εἶναι προσηγόρευσε παρὰ τὸ τῶν ὄντων ἐπιφέρειν ἑκάστῳ τὴν τοῦ εἶναι δύναμιν. οὐσίαν δὲ τὴν κατὰ τὸν λόγον ὅτι διαλλάττει τῆς κατὰ τὴν ὕλην, ὡς ἀνδριὰς χαλκοῦ καὶ θηρίκλειον ἀργυροῦ καὶ τῶν ἀγαλμάτων ὁτιοῦν λίθου· τὸ γὰρ ὃ περιττεύει ταῦτα τῆς ὕλης, ἐξ ἧς δεδημιούργη-
[330] ται, τουτέστιν ἡ κατὰ τὸν λόγον οὐσία. ἐνέργειαν δὲ ἐκάλεσεν ὅτι τῶν ὄντων οὐθὲν ἂν ἐνεργεῖν ἠδύνατο μὴ πρότερον εἰδοποιηθέν.

[Πλάτων.] περὶ δὲ τῶν ἰδεῶν ὡδὶ διεξήρχετο, τῶν κατὰ φύσιν αἰσθητῶν κατὰ γένος ὡρισμένα τινὰ παραδείγματα φάμενος εἶναι τὰς ἰδέας, ἀφ' ὧν τὰς ἐπιστήμας γίγνεσθαι καὶ τοὺς ὅρους· παρὰ πάντας γὰρ ἀνθρώπους ἄνθρωπόν τινα νοεῖσθαι, καὶ παρὰ πάντας ἵππους ἵππον, καὶ κοινῶς παρὰ πάντα ζῷα ζῷον ἀγέννητον καὶ ἄφθαρτον· ὃν τρόπον δὲ σφρα-
(31) γῖδος μιᾶς ἐκμαγεῖα γίνεσθαι πολλὰ καὶ συχνὰς εἰκόνας ἑνὸς ἀνδρός, οὕτω καὶ μιᾶς ἑκάστης ἰδέας αἰσθητῶν σωμάτων φύσεις παμπληθεῖς, τῆς μὲν ἀνθρώ-

πων ἀνθρώπους ἅπαντας, [τῆς δὲ ἵππων ἵππους ἅπαντας,] καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ φύσιν. εἶναι δὲ τὴν ἰδέαν ἀίδιον οὐσίαν, αἰτίαν καὶ ἀρχὴν τοῦ ἕκαστον εἶναι τοιοῦτον οἷα ἐστὶν αὐτή. καθάπερ οὖν τὰ κατὰ μέρος ὥσπερ ἀρχέτυπα τῶν αἰσθητῶν προηγεῖσθαι συμβέβηκε σωμάτων, οὕτως τὴν πάσας ἐν ἑαυτῇ περιέχουσαν καλλίστην καὶ τελειοτάτην οὐσίαν ὑπάρχειν [τοῦδε παράδειγμα τοῦ κόσμου· πρὸς γὰρ ταύτην ἀφομοιωθέντα ὑπὸ τοῦ δημιουργήσαντος αὐτὸν ἀπειργάσθαι θεοῦ κατὰ πρόνοιαν ἐκ τῆς πάσης οὐσίας.] λέγει γοῦν καὶ ἐν τῷ Παρμενίδῃ "ἀλλ', ὦ Παρμενίδη, μάλιστα ἔμοιγε καταφαίνεται ὧδε ἔχειν· τὰ μὲν εἴδη ταῦτα ὥσπερ πα- [332]
ραδείγματα ἑστάναι ἐν τῇ φύσει, τὰ δ' ἄλλα τούτοις ἐοικέναι καὶ εἶναι ὁμοιώματα· καὶ ἡ μέθεξις αὕτη τοῖς ἄλλοις γίγνεσθαι τῶν εἰδῶν οὐκ ἄλλη τις ἢ εἰκασθῆναι αὐτοῖς."

Ζήνωνος. τὰ ἐννοήματα φησὶ μήτε τινὰ εἶναι μήτε ποιά, ὡσανεὶ δὲ τινὰ καὶ ὡσανεὶ ποιὰ φαντάσματα ψυχῆς· ταῦτα δὲ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἰδέας προσαγορεύεσθαι. τῶν γὰρ κατὰ τὰ ἐννοήματα ὑποπιπτόντων εἶναι τὰς ἰδέας, οἷον ἀνθρώπων ἵππων, κοινότερον εἰπεῖν πάντων τῶν ζῴων καὶ τῶν ἄλλων ὁπόσων λέγουσιν ἰδέας εἶναι. ταῦτα δὲ οἱ στωικοὶ φιλόσοφοι φασὶν ἀνυπάρκτους εἶναι, καὶ τῶν μὲν ἐννοημάτων μετέχειν ἡμᾶς, τῶν δὲ πτώσεων, ἃς δὴ προσηγορίας καλοῦσι, τυγχάνειν . . . . .

Κεφ. ιγ'.
ΠΕΡΙ ΑΙΤΙΩΝ.

1 . . . .

[334] Αἴτιόν ἐστι δι' ὃ τὸ ἀποτέλεσμα ἢ δι' ὃ συμβαίνει τι. ἀρκεῖ γὰρ ὑπογραφικῶς.

Πλάτων τριχῶς τὸ αἴτιον, ὑφ' οὗ ἐξ οὗ πρὸς ὅ· κυριώτατον δ' ἡγεῖται τὸ ὑφ' οὗ, τοῦτο δὴ τὸ ποιοῦν. λέγει γοῦν ἐν Τιμαίῳ· "πᾶν δ' αὖ τὸ γιγνόμενον ὑπ' "αἰτίου τινὸς ἐξ ἀνάγκης γίγνεται· παντὶ γὰρ ἀδύνα- "τον χωρὶς αἰτίου γένεσιν ἔχειν. ὅταν οὖν ὁ δημιουρ- "γὸς πρὸς τὸ κατὰ ταυτὰ ἔχον βλέπων ἀεί, τοιούτῳ "τινὶ χρώμενος παραδείγματι τὴν ἰδέαν καὶ τὴν δύ-
[336] "ναμιν ἀπεργάζηται, καλὸν ἐξ ἀνάγκης οὕτω ἀποτε- "λεῖσθαι πᾶν· ὅποτ' ἂν δ' εἰς τὸ γεγονός, γεννητῷ "παραδείγματι προσχρώμενος, οὐ καλόν."

Πυθαγόρας τὰ μὲν πρῶτα αἴτια ἀσώματα, τὰ δὲ κατὰ μετοχὴν ἢ κατὰ συμβεβηκὸς τῆς σωματικῆς ὑποστάσεως εἶναι.

Ἀριστοτέλης ἔφησε δηλοῦν ἕκαστον χρώμενον σχήματι τῆς ἑρμηνείας τοιούτῳ, τὸ ἐξ οὗ λέγοντα τὴν ὕλην, καὶ τὸ ὑφ' οὗ τὸ ποιοῦν, τὸ δὲ καθ' ὃ τὸ εἶδος, τὸ δὲ δι' ὃ τὸ τέλος.

Αἴτιον δ' ὁ Ζήνων φησὶν εἶναι δι' ὅ, οὗ δὲ αἴτιον συμβεβηκός· καὶ τὸ μὲν αἴτιον σῶμα, οὗ δὲ αἴτιον κατηγόρημα· ἀδύνατον δὲ εἶναι τὸ μὲν αἴτιον παρεῖναι, οὗ δέ ἐστιν αἴτιον μὴ ὑπάρχειν. τὸ δὲ λεγόμενον τοιαύτην ἔχει δύναμιν· αἴτιόν ἐστι δι' ὃ γίνεταί τι, οἷον διὰ τὴν φρόνησιν γίνεται τὸ φρονεῖν, καὶ διὰ τὴν ψυχὴν γίνεται τὸ ζῆν, καὶ διὰ τὴν σωφροσύνην γίνεται τὸ σωφρονεῖν. ἀδύνατον γὰρ εἶναι σωφροσύνης περί τινα οὔσης μὴ σωφρονεῖν, ἢ ψυχῆς μὴ ζῆν, ἢ φρονήσεως μὴ φρονεῖν.

Χρύσιππος αἴτιον εἶναι λέγει δι' ὅ. καὶ τὸ μὲν [338] αἴτιον, ὂν καὶ σῶμα καὶ [αἴτιον] ὅτι· οὗ δὲ αἴτιον, διά τι. αἰτίαν δ' εἶναι λόγον αἰτίου, ἢ λόγον τὸν περὶ τοῦ αἰτίου ὡς αἰτίου.

Ποσειδώνιος δὲ οὕτως· αἴτιον δ' ἐστί τινος, δι' ὃ ἐκεῖνο, ἢ τὸ πρῶτον ποιοῦν, ἢ τὸ ἀρχηγὸν ποιήσεως, καὶ τὸ μὲν αἴτιον, ὂν καὶ σῶμα, οὗ δὲ αἴτιον οὔτε ὂν οὔτε σῶμα, ἀλλὰ συμβεβηκὸς καὶ κατηγόρημα.

Θαλῆς καὶ οἱ ἐφεξῆς τὸ πρῶτον αἴτιον ἀκίνητον ἀπεφήναντο.

Οἱ στωικοὶ τὸ πρῶτον αἴτιον ὡρίσαντο κινητόν.

Οἱ περιπατητικοὶ τῶν αἰτίων εἶναι τὰ μὲν (32) αἰσθητὰ τὰ δὲ νοητά.

Ὀκέλλου 2

Ὄκελλος ἔφησεν εἶναι αἴτιον δι' ὃ γίγνεταί τι. λέγει γὰρ ἐν τῷ περὶ νόμου οὕτως "συνέχει γὰρ τὰ μὲν [340] σκάνεα τῶν ζώων ζωά, ταύτας δ' αἴτιον ψυχά· τὸν δὲ κόσμον ἁρμονία, ταύτας δ' αἴτιος ὁ θεός· τὼς δ' οἴκως καὶ τὰς πόλιας ὁμόνοια, ταύτας δ' αἴτιος νόμος. τίς ὦν αἰτία καὶ φύσις, τὸν μὲν κόσμον ἁρμόχθαι διὰ παντὸς καὶ μηδέποτ' ἐς ἀκοσμίαν ἐκβαίνειν, τὰς δὲ πόλιας καὶ τὼς οἴκως ὀλιγοχρονίως ἦμεν; ὅσα μὲν ὦν γεννατὰ καὶ θνατὰ τὰν φύσιν, ἐξ ἇς συνέστακεν ὕλας, τὰν αὐτὰν αἰτίαν ἔχει τᾶς διαλύσιος. συνέστακε γὰρ ἐκ μεταβαλλοίσας καὶ ἀειπαθέος. ἁ γὰρ τῶν γενναμένων ἀπογέννασις σωτηρία τᾶς γεννάτορος ὕλας. τὸ δὲ ἀεικίνητον κυβερνῇ, τὸ δ' ἀειπαθὲς κυβερνῆται· καὶ τὸ μὲν πρᾶτον τᾷ δυνάμι, τὸ δὲ ὕστερον· καὶ τὸ μὲν θεῖον καὶ λόγον ἔχον καὶ ἔμφρον, τὸ δὲ γεννατὸν καὶ ἄλογον [τὸ μεταβάλλον].

Κεφ. ιδʹ.

ΠΕΡΙ ΣΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥΤΩΝ ΤΟΜΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΛΑΧΙΣΤΟΥ.

1 . . .

Σῶμα εἶναι τὸ τριχῇ διαστατόν, πλάτει βάθει μήκει. ὄγκον ἀντίτυπον, ὅσον ἐπ' αὐτῷ.

[342] Πλάτων μήτε βαρὺ μήτε κοῦφον εἶναί τι φύσει ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ὑπάρχον, ἐν δὲ τῷ ἀλλοτρίῳ γενόμενον τότε νεῦσιν ἴσχειν, ἐκ δὲ τῆς νεύσεως ῥοπὴν ἤτοι πρὸς βαρύτητα ἢ κουφότητα.

Ἀριστοτέλης βαρύτατον μὲν εἶναι τὴν γῆν, κουφότατον δὲ τὸ πῦρ, ἀέρα δὲ καὶ ὕδωρ ἄλλοτε ἄλλως. καὶ δυνάμει μὲν εἰς ἄπειρον τέμνεσθαι, ἐντελεχείᾳ δὲ μηδαμῶς. τῶν δὲ ἁπλῶν σωμάτων εἶναι τὰς ποιότητας ἁπλᾶς, διαιρεῖσθαι δὲ εἰς ἄπειρον τὰ μεγέθη καὶ τὰ μέγεθος ἔχοντα. ταῦτα δὲ καὶ συνεχῆ καλεῖσθαι· μεγέθη δὲ εἶναι μῆκος πλάτος βάθος, τὰ δ' ἔχοντα μέγεθος ἓξ ὑπάρχειν σῶμα τόπον ἐπιφά-
[344] νειαν γραμμὴν κίνησιν χρόνον· ἐπιφάνειαν δ' εἶναι σώματος πέρας δυσὶν ὁριζομένην διαστάσεσι· γραμμὴν δὲ τὸ τῆς ἐπιφανείας πέρας κατὰ μίαν διάστασιν· σῶμα δὴ τοίνυν ἐστὶ τὰς τρεῖς ἔχον διαστάσεις. ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τὸν τόπον εἰσὶν αὗται, προσθετέον τότε μετ' ἀντερείσεως. καὶ τὸ μὴ δεχόμενον ἕτερον εἰς τὸν αὐτὸν τόπον σῶμα· πληρωτικὸν γὰρ εἶναι τοῦ τόπου τὸ σῶμα, καθάπερ καὶ τὸν τόπον τοῦ σώματος δεκτικόν, ποιεῖν δὲ καὶ πάσχειν τὰ σώματα ταῖς ἀσωμάτοις δυνάμεσι· κατὰ γὰρ τὰς ἐν ταύταις διαφορὰς ἀποτελεῖσθαι τάς τε τῶν δραστικῶν καὶ τὰς τῶν παθητικῶν φύσεις. μηδὲν δὲ σῶμα κυκλοτερῶς φύσει κινεῖσθαι, μόνον δὲ τὸ πέμπτον σῶμα.

Χρύσιππος ἔφασκε τά τε σώματα εἰς ἄπειρον τέμνεσθαι καὶ τὰ τοῖς σώμασι προσεοικότα, οἷον ἐπιφάνειαν γραμμὴν τόπον κενὸν χρόνον· εἰς ἄπειρόν τε τούτων τεμνομένων, οὔτε σῶμα ἐξ ἀπείρων σωμάτων συνέστηκεν οὔτ' ἐπιφάνεια οὔτε γραμμὴ οὔτε τόπος [οὔτε κενὸν οὔτε χρόνος].

Οἱ στωικοὶ δύο μὲν ἐκ τῶν τεσσάρων στοι- [346]
χείων φύσει κοῦφα, πῦρ καὶ ἀέρα· δύο δὲ βαρέα, ὕδωρ καὶ γῆν. κοῦφον γὰρ ὑπάρχει φύσει ὃ νεύσει ἀπὸ τοῦ ἰδίου μέσου, βαρὺ δὲ τὸ εἰς μέσον. καὶ τὸ μὲν περίγειον φῶς κατ' εὐθεῖαν, τὸ δ' αἰθέριον περιφερῶς κινεῖται.

Ἐπίκουρος ἀπερίληπτα εἶναι τὰ σώματα, καὶ (33)
τὰ πρῶτα μὲν ἁπλᾶ, τὰ δὲ ἐξ ἐκείνων συγκρίματα βάρος ἔχειν. κινεῖσθαι δὲ τὰ ἄτομα τότε μὲν κατὰ στάθμην τότε δὲ κατὰ παρέγκλισιν, τὰ δὲ ἄνω κινούμενα κατὰ πληγὴν καὶ ἀποπαλμόν.

Δημόκριτος τὰ πρῶτά φησι σώματα, ταῦτα δ' [348]
ἦν τὰ ναστά, βάρος μὲν οὐκ ἔχειν, κινεῖσθαι δὲ κατ' ἀλληλοτυπίαν ἐν τῷ ἀπείρῳ. δυνατὸν δ' εἶναι κοσμιαίαν ὑπάρχειν ἄτομον. ὁ δ' αὐτὸς ἔλεγε περὶ τἀμερῆ ἵστασθαι τὴν τομήν.

Στράτων μὲν προσεῖναι τοῖς σώμασι φυσικὸν βάρος, τὰ δὲ κουφότερα τοῖς βαρυτέροις ἐπιπολάζειν οἷον ἐκπυρηνιζόμενα.

Οἱ ἀπὸ Θάλητος καὶ Πυθαγόρου παθητὰ σώματα καὶ τμητὰ εἰς ἄπειρον, καὶ πάντα τὰ συνεχῆ, γραμμὴν ἐπιφάνειαν στερεὸν σῶμα τόπον χρόνον.

Ἐμπεδοκλῆς ἔφη πρὸ τῶν τεσσάρων στοιχείων
θραύσματα ἐλάχιστα, οἱονεὶ στοιχεῖα [πρὸ] τῶν στοι- [350]
χείων ὁμοιομερῆ.

Ἡράκλειτος πρὸ τοῦ ἑνὸς δοκεῖ τισι ψήγματα καταλείπειν.

Ξενοκράτης καὶ *Διόδωρος* ἀμερῆ τὰ ἐλάχιστα ὡρίζοντο.

Ἡρακλείδης θραύσματα.

Σῶμά ἐστι τὸ τριχῇ διαστατόν, πλάτει βάθει μήκει· ταῦτα δὲ πλέον [ἄλλως] λέγεσθαι, ὁτὲ μὲν γὰρ μῆκος εἶναι λέγεσθαι τὸ μέγιστον διάστημα τοῦ σώματος, ὁτὲ δὲ μόνον τὸ κάτωθεν ἄνω· καὶ πλάτος ὁτὲ μὲν τὸ δεύτερον διάστημα, ὁτὲ δὲ τὸ ἐκ δεξιᾶς καὶ ἐξ εὐωνύμου. καὶ βάθος ὁτὲ μὲν εἰς ἑαυτὸ διάστημα, ὁτὲ δὲ τὸ πρόσω καὶ ὀπίσω· κατὰ μὲν τὸν πρῶτον
[352] λόγον οὔτε τῶν σφαιρῶν οὔτε τῶν τετραγώνων καὶ τῶν ὁμοίων οὐδὲν τῶν διαστημάτων τούτων ἐχόντων, κατὰ δὲ τὸν δεύτερον παντὸς σώματος τὰς τρεῖς ἔχοντος διαστάσεις, διὰ τὸ κατὰ πᾶσαν θέσιν ὑπὸ τὸν λόγον τοῦτον πίπτειν αὐτό.

2 *Παρμενίδου*

Πάντοθεν εὐκύκλου σφαίρας ἐναλίγκιον ὄγκῳ,
μέσσοθεν ἰσοπαλὲς πάντῃ· τὸ γὰρ οὔτε τι μεῖζον
οὔτε τι βαιότερον πέλεναι χρεών ἐστι τῇ ἢ τῇ.

Κεφ. ιε'.

ΠΕΡΙ ΣΧΗΜΑΤΩΝ.

1 *Ὁμήρου* [Il. θ' 16]

Τόσσον ἔνερθ' ἀίδεω ὅσον οὐρανός ἐστ' ἀπὸ γαίης.

2 *Παρμενίδου*

[354] Ἀλλ' ὅγε πάντοθεν ἶσος ἐὼν καὶ πάμπαν ἀπείρων,
σφαῖρος κυκλοτερής, μονίῃ περιηγέϊ χαίρων.

Πορφυρίου 3

Σχῆμά ἐστιν ἐπιφάνεια καὶ περιγραφὴ καὶ πέρας σώματος.

Πλάτωνος [Tim. p. 33] 4

Πλάτων ἔφησε σφαιροειδῆ τὸν κόσμον ὑπάρχειν. λέγει γὰρ οὕτως ἐν Τιμαίῳ "σχῆμα δ' ἔδωκεν αὐτῷ τὸ πρέπον καὶ τὸ συγγενές· τῷ δὲ πάντα ζῷα ἐν αὑτῷ περιέχειν μέλλοντι ζῴῳ πρέπον ἂν εἴη σχῆμα τὸ περιειληφὸς ἐν αὑτῷ πάνθ' ὁπόσα σχήματα. διὸ καὶ σφαιροειδὲς ἐκ μέσου πάντῃ πρὸς τὰς τελευτὰς τόσον ἀπέχον κυκλοτερὲς αὐτὸ ἐτορνεύσατο, πάντων τελεώτατον ὁμοιότατόν τε αὐτὸ ἐν αὑτῷ σχημάτων, νομίσας (34) *μυρίων κάλλιον ὅμοιον ἀνομοίου."*

Ἐν ταυτῷ [p. 62] 5

Τοῦ γὰρ παντὸς οὐρανοῦ σφαιροειδοῦς ὄντος, ὅσα [356] *μὲν ἀφεστῶτα ἴσον τοῦ μέσου γέγονεν ἔσχατα ὁμοίως αὐτὰ χρὴ ἔσχατα προσπεφυκέναι, τὸ δὲ μέσον τὰ αὐτὰ μέτρα τῶν ἐσχάτων ἀφεστηκὸς ἐν τῷ κατ' ἀντικρὺ νομίζειν δεῖ πάντων εἶναι· τοῦ δὴ κόσμου ταύτῃ πεφυκότος τί τῶν εἰρημένων ἄνω τις ἢ κάτω τιθέμενος, ὃν οὐκ ἐν δίκῃ δόξει τὸ μηδὲν προσῆκον ὄνομα λέγειν. ὁ μὲν γὰρ μέσος ἐν αὐτῷ τόπος οὔτε κάτω πεφυκὼς οὔτε ἄνω λέγεσθαι δίκαιος, ἀλλ' αὐτὸ ἐν μέσῳ· ὁ δὲ πέριξ οὔτε δὴ μέσος οὔτε ἔχων διάφορον αὐτοῦ μέρος ἕτερον θατέρου μᾶλλον πρὸς τὸ μέσον ἤ τι τῶν κατ' ἀντικρύ· τοῦ δὲ ὁμοίως πάντῃ πεφυκότος ποῖά τις ἐπιφέρων ὀνόματα αὐτῷ ἐναντία καὶ πῇ, καλῶς ἂν ἡγοῖτο λέγειν; εἰ γάρ τι καὶ στερεὸν εἴη κατὰ μέσον τοῦ παντὸς ἰσοπαλές, εἰς οὐδὲν ἄν τί ποτε τῶν ἐσχάτων ἐνεχθείη διὰ τὴν πάντῃ ὁμοιότητα αὐτῶν· ἀλλ' εἰ καὶ περὶ ταυτὸ πορεύοιτό τις ἐν κύκλῳ, πολλάκις ἂν στὰς ἀντίπους ταυτὸν αὐτοῦ κάτω καὶ ἄνω προσεί-*

ποι· τὸ μὲν γὰρ ὅλον, καθάπερ εἴρηται νῦν δή, σφαιροειδὲς ὂν τόπον τινὰ κάτω, τὸν δὲ ἄνω λέγειν ἔχειν, οὐκ ἔμφρονος.

6 . . .

Οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου τὸν κόσμον σφαῖραν κατὰ σχῆμα τῶν τεσσάρων στοιχείων· μόνον δὲ τὸ ἀνώτατον πῦρ κωνοειδές.

Ἀναξαγόρας τὰ ἄτομα πολυσχήμονα.

Οἱ ἀπὸ Λευκίππου τὰ ὁμοιομερῆ πολυσχήμονα.

Κλεάνθης μόνος τῶν στωικῶν τὸ πῦρ ἀπεφήνατο κωνοειδές.

Ζήνων ἔφασκε τὸ πῦρ κατ᾽ εὐθεῖαν κινεῖσθαι.

Οἱ στωικοὶ σφαιροειδῆ τὸν κόσμον ἀπεφήναντο.

Λεύκιππος καὶ Δημόκριτος σφαιροειδῆ τὸν κόσμον.

[358] Διογένης καὶ Ἀναξαγόρας ἔφησαν, μετὰ τὸ συστῆναι τὸν κόσμον καὶ τὰ ζῷα ἐκ τῆς γῆς ἐξαγαγεῖν, ἐγκλινῆναί πως τὸν κόσμον ἐκ τοῦ αὐτομάτου εἰς τὸ μεσημβρινὸν αὐτοῦ μέρος, ἴσως ὑπὸ προνοίας, ἵν᾽ ἃ μὲν ἀοίκητα γένηται ἃ δὲ οἰκητὰ μέρη τοῦ κόσμου, κατὰ ψῦξιν καὶ ἐκπύρωσιν καὶ εὐκρασίαν.

Ἐμπεδοκλῆς ἔλεγε μὴ διὰ παντὸς ἑστῶτας εἶναι μηδ᾽ ὡρισμένους τοὺς τόπους τῶν στοιχείων, ἀλλὰ πάντας αὐτοὺς ἀλλήλων μεταλαμβάνειν· τοῦ δὲ ἀέρος εἴξαντος τῇ τοῦ ἡλίου ὁρμῇ ἐπικλινῆναι τὰς ἄρκτους, καὶ τὰ μὲν βόρεια ὑψωθῆναι τὰ δὲ νότια ταπεινωθῆναι, καθὸ καὶ τὸν ὅλον κόσμον· καὶ δεξιὰ μὲν αὐτοῦ τὰ κατὰ τὸν θερινὸν τροπικόν, ἀριστερὰ δὲ τὰ κατὰ τὸν χειμερινόν.

Πυθαγόρας Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης

δεξιὰ τοῦ κόσμου τὰ ἀνατολικὰ μέρη, ἀφ' ὧν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, ἀριστερὰ δὲ τὰ δυτικά. οὐθ' ὕψος δέ [360] φασιν οὔτε βάθος ἔχειν τὸν κόσμον, καθ' ὃν λόγον ὕψος μὲν λέγεται τὸ κάτωθεν ἄνω διάστημα, βάθος δὲ τὸ ἄνωθεν κάτω. μηδὲν γὰρ εἶναι τῶν ὄντως διαστημάτων λεγομένων περὶ τὸν κόσμον, διὰ τὸ περὶ ἑαυτοῦ μέσον αὐτὸν συνεστάναι, ἀφ' οὗ πρὸς ἅπαν ἐστί, καὶ πρὸς τὸ πανταχόθεν, ταυτό.

Φιλολάου Βάκχαι 7

Ὁ κόσμος εἷς ἐστίν. ἤρξατο δὲ γίνεσθαι ἄχρι τοῦ μέσου, καὶ ἀπὸ τοῦ μέσου εἰς τὸ ἄνω διὰ τῶν αὐτῶν τοῖς κάτω ἐστὶ τὰ ἄνω τοῦ μέσου ὑπεναντίως κείμενα τοῖς κάτω. τοῖς γὰρ κάτω τὰ κατωτάτω μέσα ἐστίν, ὥσπερ τὰ ἀνωτάτω, καὶ τὰ ἄλλα ὡσαύτως. πρὸς γὰρ [362] (35) τὸ μέσον κατὰ ταυτά ἐστιν ἑκάτερα, ὅσα μὴ μετενήνεκται.

Κεφ. ιϛ΄.

ΠΕΡΙ ΧΡΩΜΑΤΩΝ.

. . . 1

Χρῶμά ἐστι ποιότης σώματος ὁρατὴ προηγουμένως.

Πυθαγόρειοι χροιὰν ἐκάλουν τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος, τὰ δὲ γένη τῶν χρωμάτων λευκόν τε καὶ μέλαν ἐρυθρόν τε καὶ χλωρόν· τὰς δὲ διαφορὰς τῶν χρωμάτων παρὰ τὰς μίξεις τῶν στοιχείων, τὰς δὲ τῶν ζῴων παρὰ τὰς ποικιλίας τῶν τροφῶν καὶ τῶν ἀέρων.

Ἐμπεδοκλῆς χρῶμα εἶναι ἀπεφαίνετο τὸ τοῖς [364] πόροις τῆς ὄψεως ἐναρμόττον. [τὰς δὲ διαφορὰς τῶν χρωμάτων παρὰ τὰς ποιὰς μίξεις τῶν στοιχείων, τὰς

δὲ τῶν ζῴων παρὰ τὰς τῶν τροφῶν ποικιλίας·] τέτταρα δὲ τοῖς στοιχείοις ἰσάριθμα, λευκὸν μέλαν ἐρυθρὸν χλωρόν.

Πλάτων φλόγα ἀπὸ τῶν σωμάτων σύμμετρα μόρια ἔχουσαν πρὸς τὴν ὄψιν.

Ἀρίσταρχος Σάμιος μαθηματικὸς ἀκουστὴς Στράτωνος φῶς εἶναι τὸ χρῶμα τοῖς ὑποκειμένοις ἐπιπῖπτον.

Ζήνων ὁ στωικὸς τὰ χρώματα πρώτους εἶναι σχηματισμοὺς τῆς ὕλης.

Δημόκριτος φύσει μὲν μηδὲν εἶναι χρῶμα, τὰ μὲν γὰρ στοιχεῖα ἄποια, τά τε μεστὰ καὶ τὸ κενόν· τὰ δ' ἐξ αὐτῶν συγκρίματα κεχρῶσθαι διαταγῇ τε καὶ ῥυθμῷ καὶ προτροπῇ, ὧν ἣ μέν ἐστι τάξις ὃ δὲ σχῆμα ἣ δὲ θέσις· παρὰ ταῦτα γὰρ αἱ φαντασίαι. τούτων [366] δὲ τῶν πρὸς τὴν φαντασίαν χρωμάτων τέτταρες αἱ διαφοραί, λευκοῦ μέλανος ἐρυθροῦ χλωροῦ.

Ἐπίκουρος καὶ Ἀρίσταρχος τὰ ἐν τῷ σκότῳ χρώματα χρόαν οὐκ ἔχειν.

Ἀριστοτέλης πέρας ἐν ὡρισμένῳ διαφανεῖ, διαφανὲς δὲ τὴν ὕλην εἶναι διηθημένην καθαρὰν καὶ ἀμιγῆ, τούτου δὲ αὐτοῦ τὸ κινητὸν χρῶμα ὑπάρχειν· ἐν δὲ τῷ σκότῳ τὰ χρώματα χρόαν δυνάμει μὲν ἔχειν, ἐνεργείᾳ δὲ μηδαμῶς· πολὺ δὲ τὸ μεταξὺ τοῦ τε μὴ ἔχειν καὶ μὴ ὁρᾶσθαι.

Οἱ μὲν ἄλλοι τὰ στοιχεῖα κεχρῶσθαι φυσικῶς, οἱ δὲ τὰ ὁμοιομερῆ ποιότητος μετέχειν τὰ πρῶτα, οἱ δὲ τὰ ἄτομα πάντα συλλήβδην ἄχροα, ἐξ ἀποίων δὲ τῷ λόγῳ θεωρητῶν τὰς αἰσθητὰς ὑποφαίνουσι γίγνεσθαι ποιότητας.

2 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου [p. 67]

Τέταρτον γὰρ δὴ λοιπὸν ἔτι γένος ἡμῖν αἰσθητι-

κόν, ὃ διελέσθαι δεῖ συχνὰ ἐν αὑτῷ ποικίλματα κεκτημένον, ἃ ξύμπαντα μὲν χρόας ἐκαλέσαμεν, φλόγα τῶν σωμάτων ἑκάστων ἀπορρέουσαν, ὄψει σύμμετρα μόρια ἔχουσαν πρὸς αἴσθησιν· ὄψεως δὲ ἐν τοῖς πρόσθεν αὐτὸ περὶ τῶν αἰτίων τῆς γενέσεως ὀλίγα ἐρρήθη. τῇδε οὖν τῶν χρωμάτων πέρι μάλιστ᾽ εἰκὸς πρέποιτ᾽ ἂν τὸν ἐπιεικῆ λόγον διεξελθεῖν· τὰ φερόμενα ἀπὸ τῶν ἄλλων μόρια, ἐμπίπτοντά τε εἰς τὴν ὄψιν, τὰ μὲν ἐλάττω τὰ δὲ μείζω τὰ δὲ ἴσα τοῖς αὐτοῖς τῆς ὄψεως μέρεσιν εἶναι. τὰ μὲν οὖν ἴσα ἀναίσθητα, ἃ δὴ καὶ διαφανῆ λέγομεν· τὰ δὲ μείζω καὶ ἐλάττω, τὰ μὲν συγκρίνοντα τὰ δὲ διακρίνοντα αὐτήν, τοῖς περὶ τὴν σάρκα θερμοῖς καὶ ψυχροῖς καὶ τοῖς περὶ τὴν γλῶτταν στρυφνοῖς καὶ ὅσα θερμαντικὰ ὄντα δριμέα ἐκαλέσαμεν, ἀδελφὰ εἶναι, τά τε λευκὰ καὶ τὰ μέλανα ἐκείνων παθήματα γεγονότα ἐν ἄλλῳ γένει τὰ αὐτά, φανταζόμενα δὲ ἄλλα διὰ ταύτας τὰς αἰτίας. οὕτως οὖν αὐτὰ προσρητέον, τὸ μὲν διακριτικὸν τῆς ὄψεως λευκόν, τὸ δ᾽ ἐναντίον αὐτοῦ μέλαν, τὴν δὲ ὀξυτέραν φορὰν καὶ γένους πυρὸς ἑτέρου, προσπίπτουσαν καὶ διακρίνουσαν τὴν ὄψιν μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν, αὐτάς (36) τε τῶν ὀμμάτων τὰς διεξόδους βίᾳ διωθοῦσαν καὶ τήκουσαν, πῦρ μὲν ἀθρόον καὶ ὕδωρ, ὃ δάκρυον καλοῦμεν, ἐκεῖθεν ἐκχέουσαν, αὐτὴν δὲ οὖσαν πῦρ ἐξ ἐναντίας ἀπαντῶσαν, καὶ τοῦ μὲν ἐκπηδῶντος πυρὸς οἷον ἀπὸ ἀστραπῆς, τοῦ δὲ εἰσιόντος καὶ περὶ τὸ νοτερὸν κατασβεννυμένου, παντοδαπῶν ἐν τῇ κυκήσει ταύτῃ γιγνομένων χρωμάτων, μαρμαρυγὰς μὲν τὸ πάθος προσείπομεν· τὸ δὲ τοῦτο ἀπεργαζόμενον λαμπρόν τε καὶ στίλβον ἐπωνομάσαμεν· τὸ δὲ τούτων αὖ μεταξὺ πυρὸς γένος πρὸς μὲν τὸ τῶν ὀμμάτων ὑγρὸν ἀφικνούμενον καὶ κεραννύμενον αὐτῷ, στίλβον δέ, οὔ· τῇ

δὲ διὰ τῆς νοτίδος αὐγῇ τοῦ πυρὸς μιγνυμένῃ χρῶμα ἔναιμον παρασχομένῃ τοὔνομα ἐρυθρὸν λέγομεν. λαμπρὸν δὲ ἐρυθρῷ λευκῷ τε μιγνύμενον ξανθὸν γέγονε. τὸ δὲ ὅσον μέτρον ὅσοις, οὐδ' εἴ τις εἰδείη, νοῦν ἔχειν τὸ λέγειν, ὧν μήτε τινὰ ἀνάγκην μήτε τὸν εἰκότα λόγον, καὶ μετρίως ἄν τις εἰπεῖν εἴη δυνατός· ἐρυθρὸν δὲ δὴ μέλανι λευκῷ τε κραθὲν ἁλουργοῦν· ὄρφνινον δὲ ὅτ' ἂν τούτοις μεμιγμένοις καυθεῖσί τε μᾶλλον συγκραθῇ μέλαν· πυρρὸν δὲ ξανθοῦ τε καὶ φαιοῦ κράσει γίνεται, φαιὸν δὲ λευκοῦ τε καὶ μέλανος· τὸ δὲ ὠχρὸν λευκοῦ ξανθῷ μεμιγμένου· λαμπρῷ δὲ λευκὸν συνελθὸν καὶ εἰς μέλαν κατακορὲς ἐμπεσὸν κυανοῦν χρῶμα ἀποτελεῖται· κυανοῦ δὲ λευκῷ κεραννυμένου γλαυκόν· πυρροῦ δὲ μέλανι πράσιον. τὰ δ' ἄλλα ἀπὸ τούτων σχεδὸν δῆλα, αἷς ἂν ἀφομοιούμενα μίξεσι διασῴζοι τὸν εἰκότα μῦθον. εἰ δέ τις τούτων ἔργῳ σκοπούμενος βάσανον λαμβάνοιτο, τὸ τῆς ἀνθρωπίνης καὶ θείας φύσεως ἠγνοηκὼς ἂν εἴη διάφορον.

Κεφ. ιζ'.

ΠΕΡΙ ΜΙΞΕΩΣ ΚΑΙ ΚΡΑΣΕΩΣ.

[368] *Θαλῆς καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ κράσεις εἶναι τὰς τῶν στοιχείων μίξεις κατ' ἀλλοίωσιν.*

[Οἱ περὶ Ἀναξαγόραν καὶ Δημόκριτον] τὰς κράσεις κατὰ παράθεσιν γίγνεσθαι τῶν στοιχείων.

Ἐμπεδοκλῆς καὶ Ξενοκράτης ἐκ μικροτέρων ὄγκων τὰ στοιχεῖα συγκρίνει, ἅπερ ἐστὶν ἐλάχιστα καὶ οἱονεὶ στοιχεῖα στοιχείων.

Πλάτων τὰ μὲν τρία σώματα τρεπτὰ εἰς ἄλληλα,

πῦρ ἀέρα ὕδωρ, τὴν δὲ γῆν εἴς τι τούτων ἀμετάβλητον.

Ἀριστοτέλους καὶ τῶν ἀπ᾽ αὐτοῦ. τὰ μὲν [370] *σώματα φασὶ θρυπτόμενα, καὶ τὰ μικρὰ μόρια παρατίθεσθαι ἀλλήλοις, τοὺς δ᾽ ἀσωμάτους λόγους, εἴ τινές εἰσι λόγοι, συγκρίνασθαι.*

Ζήνωνα δὲ οὕτως ἀποφαίνεσθαι διαρρήδην· τοιαύτην δὲ δεήσει εἶναι ἐν περιόδῳ τὴν τοῦ ὅλου διακόσμησιν ἐκ τῆς οὐσίας. ὅταν ἐκ πυρὸς τροπὴ εἰς ὕδωρ δι᾽ ἀέρος γένηται, τὸ μέν τι ὑφίστασθαι καὶ γῆν συνίστασθαι, καὶ ἐκ τοῦ λοιποῦ δὲ τὸ μὲν διαμέ- [372] *νειν ὕδωρ, ἐκ δὲ τοῦ ἀτμιζομένου ἀέρα γίγνεσθαι, ἔκ τινος δὲ τοῦ ἀέρος πῦρ ἐξάπτειν, τὴν δὲ μῖξιν κρᾶσιν γίγνεσθαι τῇ εἰς ἄλληλα τῶν στοιχείων μεταβολῇ, σώματος ὅλου δι᾽ ὅλου τινὸς ἑτέρου διερχομένου.*

Κλεάνθης δὲ οὕτω πώς φησιν· ἐκφλογισθέντος τοῦ παντὸς συνίζειν τὸ μέσον αὐτοῦ πρῶτον, εἶτα τὰ ἐχόμενα ἀποσβέννυσθαι δι᾽ ὅλου. τοῦ δὲ παντὸς ἐξυγρανθέντος, τὸ ἔσχατον τοῦ πυρός, ἀντιτυπήσαντος αὐτῷ τοῦ μέσου, τρέπεσθαι πάλιν εἰς τοὐναντίον, εἶθ᾽ οὕτω τρεπόμενον ἄνω φησὶν αὔξεσθαι καὶ ἄρχεσθαι διακοσμεῖν τὸ ὅλον, καὶ τοιαύτην περίοδον ἀεὶ καὶ διακόσμησιν ποιουμένου, τοῦ ἐν τῇ τῶν ὅλων οὐ- (37) *σίᾳ τόνου μὴ παύεσθαι. ὥσπερ γὰρ ἑνός τινος τὰ μέρη πάντα φύεται ἐκ σπερμάτων ἐν τοῖς καθήκουσι χρόνοις, οὕτω καὶ τοῦ ὅλου τὰ μέρη, ὧν καὶ τὰ ζῷα καὶ τὰ φυτὰ ὄντα τυγχάνει, ἐν τοῖς καθήκουσι χρόνοις φύεται. καὶ ὥσπερ τινὲς λόγοι τῶν μερῶν εἰς σπέρμα συνιόντες μίγνυνται καὶ αὖθις διακρίνονται γενομέ-* [374] *νων τῶν μερῶν, οὕτως ἐξ ἑνός τε πάντα γίγνεσθαι καὶ ἐκ πάντων εἰς ἓν συγκρίνεσθαι, ὁδῷ καὶ συμφώνως διεξιούσης τῆς περιόδου.*

Χρύσιππος δὲ τοιοῦτόν τι διεβεβαιοῦτο· εἶναι
τὸ ὂν πνεῦμα κινοῦν ἑαυτὸ πρὸς ἑαυτὸ καὶ ἐξ αὑτοῦ,
ἢ πνεῦμα ἑαυτὸ κινοῦν πρόσω καὶ ὀπίσω· πνεῦμα δὲ
εἴληπται διὰ τὸ λέγεσθαι αὐτὸ ἀέρα εἶναι κινούμενον·
ἀνάλογον δὲ γίγνεσθαι ἔπειτα αἰθέρος, ὥστε καὶ εἰς
κοινὸν λόγον πεσεῖν αὐτά. ἡ τοιαύτη δὲ κίνησις κατὰ
μόνους γίγνεται τοὺς νομίζοντας τὴν οὐσίαν πᾶσαν
μεταβολὴν ἐπιδέχεσθαι καὶ σύγχυσιν καὶ σύστασιν καὶ
σύμμιξιν καὶ σύμφυσιν καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια.
διαφέρειν γὰρ ἀρέσκει τοῖς ἀπὸ τῆς στωικῆς αἱρέσεως
[376] παράθεσιν μῖξιν κρᾶσιν σύγχυσιν· παράθεσιν μὲν
γὰρ εἶναι σωμάτων συναφὴν κατὰ τὰς ἐπιφανείας,
ὡς ἐπὶ τῶν σωρῶν ὁρῶμεν ἐν οἷς πυροί τε καὶ κριθαὶ
καὶ φακοὶ καὶ εἴ τινα τούτοις ἄλλα παραπλήσια περι-
έχεται, καὶ τῶν ἐπὶ τῶν αἰγιαλῶν ψήφων καὶ ἄμμων·
μῖξιν δ' εἶναι δύο ἢ καὶ πλειόνων σωμάτων ἀντιπαρ-
έκτασιν δι' ὅλων, ὑπομενουσῶν τῶν συμφυῶν περὶ
αὐτὰ ποιοτήτων, ὡς ἐπὶ τοῦ πυρὸς ἔχει καὶ τοῦ πεπυ-
ρακτωμένου σιδήρου, ἐπὶ τούτων γὰρ δι' ὅλων γίγνε-
σθαι τῶν σωμάτων τὴν ἀντιπαρέκτασιν. ὁμοίως δὲ
κἀπὶ τῶν ἐν ἡμῖν ψυχῶν ἔχει· δι' ὅλων γὰρ τῶν σω-
μάτων ἡμῶν ἀντιπαρεκτείνουσιν· ἀρέσκει γὰρ αὐτοῖς
σῶμα διὰ σώματος ἀντιπαρήκειν. κρᾶσιν δ' εἶναι λέ-
γουσι δύο ἢ καὶ πλειόνων σωμάτων ὑγρῶν δι' ὅλων
ἀντιπαρέκτασιν, τῶν περὶ αὐτὰ ποιοτήτων ὑπομενου-
σῶν. καὶ τὴν μὲν μῖξιν κἀπὶ ξηρῶν γίγνεσθαι σωμά-
των, οἷον πυρὸς καὶ σιδήρου ψυχῆς τε καὶ τοῦ περι-
έχοντος αὐτὴν σώματος, τὴν δὲ κρᾶσιν ἐπὶ μόνων φασὶ
[378] γίγνεσθαι τῶν ὑγρῶν· συνεκφαίνεσθαι γὰρ ἐκ τῶν
κράσεων τὴν ἑκάστου τῶν συγκραθέντων ὑγρῶν ποιό-
τητα, οἷον οἴνου μέλιτος ὕδατος ὄξους τῶν παραπλη-
σίων. ὅτι δ' ἐπὶ τοιούτων κράσεων διαμένουσιν αἱ

ποιότητες τῶν συγκραθέντων, πρόδηλον ἐκ τοῦ πολλάκις ἐξ ἐπιμηχανήσεως ἀποχωρίζεσθαι ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων. ἐὰν γοῦν σπόγγον ἐλαιούμενον καθῇ τις εἰς οἶνον ὕδατι κεκραμένον, ἀποχωρίσει τὸ ὕδωρ τοῦ οἴνου, ἀναδραμόντος τοῦ ὕδατος εἰς τὸν σπόγγον. τὴν δὲ σύγχυσιν δύο ἢ καὶ πλειόνων ποιοτήτων περὶ τὰ σώματα μεταβολὴν εἰς ἑτέρας διαφερούσης τούτων ποιότητος γένεσιν, ὡς ἐπὶ τῆς συνθέσεως ἔχει τῶν μύρων καὶ τῶν ἰατρικῶν φαρμάκων.

Κεφ. ιη'.

ΠΕΡΙ ΚΕΝΟΥ ΚΑΙ ΤΟΠΟΥ ΚΑΙ ΧΩΡΑΣ.

. . . 1 (38)

Θαλῆς καὶ ἕτεροι φυσικοὶ πάντες [μέχρι Πλάτωνος] τὸ κενὸν ὡς ὄντως κενὸν ἀπέγνωσαν.

Ἐμπεδοκλῆς . . .

Οὐδέ τι τοῦ παντὸς κενεὸν πέλει οὐδὲ περιττόν.

Δημόκριτος καὶ ἕτεροι, Λεύκιππος Μητρόδωρος Ἐπίκουρος, τὰ μὲν ἄτομα ἄπειρα τῷ πλήθει, τὸ δὲ κενὸν ἄπειρον τῷ μεγέθει. [380]

Στράτων ἐξωτέρω μὲν ἔφη τοῦ κόσμου μὴ εἶναι κενόν, ἐνδοτέρω δὲ δυνατὸν γενέσθαι. τόπον δὲ εἶναι τὸ μεταξὺ διάστημα τοῦ περιέχοντος καὶ τοῦ περιεχομένου.

Ἀριστοτέλης ἐν τετάρτῳ φυσικῆς ἀκροάσεως γράφει "εἶναι δέ φασιν οἱ πυθαγόρειοι κενὸν καὶ ἐπεισιέναι αὐτὸ τῷ οὐρανῷ ἐκ τοῦ ἀπείρου πνεύματος ὡς ἀναπνέοντι." ἐν δὲ τῷ περὶ τῆς Πυθαγόρου φιλοσοφίας πρώτῳ γράφει τὸν μὲν οὐρανὸν εἶναι ἕνα, ἐπεισάγεσθαι δ' ἐκ τοῦ ἀπείρου χρόνον τε καὶ πνοὴν [382]

καὶ τὸ κενόν, ὃ διορίζει ἑκάστων τὰς χώρας ἀεί. καὶ ἐν ἄλλοις λέγει τόπον εἶναι τὸ τοῦ περιέχοντος πέρας ἀκίνητον, ἢ ἐν ᾧ μένει τε καὶ κινεῖται τὰ σώματα, πλήρη μὲν ὅταν πανταχόθεν περιέχῃ τὸ σῶμα, κενὸν δὲ ὅταν μηδὲν ἔχῃ τὸ παράπαν ἐν ἑαυτῷ. τόπον μὲν οὖν ἀναγκαῖον ὑπάρχειν καὶ σῶμα, κενὸν δὲ οὐδαμῶς εἰ μὴ μόνον πρὸς νόησιν· ἀναιρετικὴν γὰρ εἶναι τὴν κατ' ἐντελέχειαν αὐτοῦ φύσιν τῆς τε τῶν ὄντων συμπαθείας καὶ τῆς τῶν σωμάτων ἀλληλουχίας· τὰς δὲ κινήσεις γίγνεσθαι τὰς κατὰ τόπον κατὰ τὸ πρότερον ἀντιπεριισταμένων ἀλλήλοις τῶν σωμάτων· ἄπειρον δὲ οὐδὲν ἀπολείπει οὔτε κατὰ τὸ πλῆθος οὔτε κατὰ τὸ μέγεθος.

Ζήνων καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ, ἐντὸς μὲν τοῦ κόσμου μηδὲν εἶναι κενόν, ἔξω δ' αὐτοῦ ἄπειρον. διαφέρειν δὲ κενὸν τόπον χώραν· καὶ τὸ μὲν κενὸν εἶναι ἐρη-
(39) *μίαν σώματος, τὸν δὲ τόπον τὸ ἐπεχόμενον ὑπὸ σώματος, τὴν δὲ χώραν τὸ ἐκ μέρους ἐπεχόμενον.*

[384] *Θαλῆς ἐρωτηθεὶς τί τὸ μέγιστον ἔφησε "τόπος· τἄλλα μὲν γὰρ ὁ κόσμος, τὸν δὲ κόσμον οὗτος περιέχει."*

2 *Ἑρμοῦ ἐκ τῶν πρὸς Ἀσκληπιόν* [Patrit. p. 18b]

Πᾶν τὸ κινούμενον ὦ Ἀσκληπιὲ οὐκ ἔν τινι κινεῖται καὶ ὑπό τινος;

ἈΣΚ. μάλιστα.

ἙΡΜ. οὐκ ἀνάγκη δὲ μεῖζον εἶναι τὸ ἐν ᾧ κινεῖται ἢ τὸ κινούμενον;

ἈΣΚ. ἀνάγκη.

ἙΡΜ. ἰσχυρότερον ἄρα τὸ κινοῦν τοῦ κινουμένου;

ἈΣΚ. ἰσχυρότερον γάρ.

ʽΕΡΜ. Ἐναντίαν δὲ φύσιν ἔχειν ἀνάγκη τὴν ἐν ᾧ κινεῖται τῇ τοῦ κινουμένου;

ʼΑΣΚ. καὶ πάνυ.

ʽΕΡΜ. μέγας οὖν οὗτος ὁ κόσμος, οὗ μεῖζον οὐκ ἔστι σῶμα;

ʼΑΣΚ. ὡμολόγηται.

ʽΕΡΜ. καὶ στιβαρός; πεπλήρωται γὰρ ἄλλων σωμάτων μεγάλων πολλῶν, μᾶλλον δὲ πάντων ὅσα ἐστὶ σώματα.

ʼΑΣΚ. οὕτως ἔχει.

ʽΕΡΜ. σῶμα δὲ ὁ κόσμος; σῶμα δὲ κινούμενον;

ʼΑΣΚ. μάλιστα.

ʽΕΡΜ. πηλίκον οὖν δεῖ τὸν τόπον εἶναι ἐν ᾧ κινεῖται, καὶ ποταπὸν τὴν φύσιν; οὐ πολὺ μείζονα, ἵνα δυνηθῇ δέξασθαι τῆς φορᾶς τὴν συνέχειαν, καὶ μὴ θλιβόμενον τὸ κινούμενον ὑπὸ τῆς στενότητος ἐπισχῇ τὴν κίνησιν;

ʼΑΣΚ. παμμεγεθές τι χρῆμα ὦ Τρισμέγιστε.

ʽΕΡΜ. ποταπῆς δὲ φύσεως; τῆς ἐναντίας ἄρα ὦ Ἀσκληπιέ. σώματι δὲ ἐναντία φύσις τὸ ἀσώματον;

ʼΑΣΚ. ὡμολόγηται.

ʽΕΡΜ. ἀσώματος οὖν ὁ τόπος. τὸ δὲ ἀσώματον ἢ [386] θεῖόν ἐστιν ἢ ὁ θεός. τὸ δὲ θεῖον λέγω νῦν οὐ τὸ γεννητὸν ἀλλὰ τὸ ἀγέννητον.

Ἐν ταυτῷ [Patrit. p. 19] 3

ʽΕΡΜ. οὐδὲ ἓν τῶν ὄντων ἐστὶ κενὸν τῷ τῆς ὑπάρξεως λόγῳ. τὸ δὲ ὂν οὐκ ἂν ἠδύνατο εἶναι ὄν, εἰ μὴ μεστὸν τῆς ὑπάρξεως ἦν. τὸ γὰρ ὑπάρχον κενὸν οὐδέποτε γενέσθαι δύναται.

ʼΑΣΚ. οὐκ ἔστιν οὖν κενά τινα ὦ Τρισμέγιστε, οἷον κάδος καὶ κέραμος καὶ ληνὸς καὶ τὰ ἄλλα τὰ παραπλήσια;

῾ΕΡΜ. φεῦ τῆς πολλῆς πλάνης Ἀσκληπιέ· τὰ μᾶλλον πληρέστατα καὶ μεστότατα, ταῦτα κενὰ ἡγῇ εἶναι;

ἈΣΚ. πῶς λέγεις ὦ Τρισμέγιστε;

῾ΕΡΜ. οὐ σῶμά ἐστιν ὁ ἀήρ;

ἈΣΚ. σῶμα.

῾ΕΡΜ. τοῦτο δὲ τὸ σῶμα οὐ διὰ πάντων διήκει τῶν ὄντων, καὶ πάντα διῆκον πληροῖ; σῶμα δὲ οὐκ ἐκ τῶν τεσσάρων κεκραμένον συνέστηκε; μεστὰ οὖν πάντα ἐστίν, ἃ σὺ φῂς κενά, τοῦ ἀέρος· εἰ δὲ τοῦ ἀέρος, καὶ τῶν τεσσάρων σωμάτων, καὶ συμβαίνει ὁ ἐναντίος λόγος ἐκφαίνεσθαι, ὅτι ἃ σὺ φῂς μεστά, ταῦτα πάντα κενά ἐστι τοῦ ἀέρος, ἐκείνων ὑπ' ἄλλων σωμάτων στενοχωρουμένων καὶ μὴ ἐχόντων τοῦτον
[388] δέξασθαι τὸν ἀέρα. ταῦτα οὖν ἃ σὺ φῂς κοῖλα δεῖ ὀνομάζειν, οὐ κενά· ὑπάρξει γὰρ μεστά ἐστιν ἀέρος καὶ πνεύματος.

ἈΣΚ. ἀναντίρρητος ὁ λόγος ὦ Τρισμέγιστε.

῾ΕΡΜ. τὸν οὖν τόπον ἐν ᾧ κινεῖται τὸ πᾶν τί εἴπωμεν;

ἈΣΚ. ἀσώματον ὦ Τρισμέγιστε.

῾ΕΡΜ. τὸ οὖν ἀσώματον τί ἐστιν;

ἈΣΚ. ὁ νοῦς καὶ λόγος, ὅλος ἐξ ὅλου, ἑαυτὸν ἐμπεριέχων, ἐλεύθερος σώματος παντός, ἀπλανὴς ἀπαθὴς ἀφανής, αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ ἑστώς, συγχωρητικὸς πάντων καὶ σωτήριος τῶν ὄντων, οὗ ὥσπερ ἀκτῖνές εἰσι τὸ ἀγαθὸν ἡ ἀλήθεια τὸ ἀρχέτυπον πνεύματος τὸ ἀρχέτυπον τῆς ψυχῆς.

῾ΕΡΜ. ὁ οὖν θεὸς τίς ἐστιν;

ἈΣΚ. ὁ μηδὲ ἓν τούτων ὤν, ὢν δὲ καὶ τοῦ εἶναι τούτοις αἴτιος καὶ πᾶσι καὶ ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν ὄντων πάντων.

. . . 4

Ἐπίκουρος ὀνόμασι πᾶσιν παραλλάττειν κενόν, τόπον, χώραν.

Οἱ Πυθαγόρου ἐκτὸς εἶναι τοῦ κόσμου κενὸν [390] εἰς ὃ ἀναπνεῖ ὁ κόσμος καὶ ἐξ οὗ.

Οἱ στωικοὶ εἶναι κενόν, εἰς ὃ κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν ἀναλύεται ὁ κόσμος ἄπειρος ὤν.

Ποσειδώνιος ἔφησε τὸ ἐκτὸς τοῦ κόσμου οὐκ ἄπειρον, ἀλλ' ὅσον αὔταρκες εἰς διάλυσιν.

Πλάτων τόπον εἶναι τὸ μεταληπτικὸν τῶν εἰδῶν, ὅπερ εἴρηκε μεταφορικῶς τὴν ὕλην καθάπερ τινὰ τιθήνην καὶ δεξαμενήν. κενὸν δὲ μὴ εἶναι μήτε (40) ἐκτὸς τοῦ κόσμου μήτε ἐν τῷ κόσμῳ. λέγει γὰρ ἐν τῷ Τιμαίῳ οὕτως "τῶν δὲ δὴ τεττάρων ἓν ὅλον ἕκαστον εἴληφεν ἡ τοῦ κόσμου σύστασις· ἐκ γὰρ πυρὸς παντὸς ὕδατός τε καὶ ἀέρος καὶ γῆς συνέστησεν αὐτὸν ὁ συνιστάς, μέρος οὐδὲν οὐδενὸς οὐδὲ δύναμιν ἔξωθεν ὑπολιπών, τάδε διανοηθείς, πρῶτον μὲν ἵνα ὅλον ὅ τι μάλιστα ζῷον τέλειον ἐκ τελείων τῶν μερῶν εἴη· πρὸς δὲ τούτοις ἓν ἅτε οὐχ ὑπολελειμμένων, ἐξ ὧν ἄλλο τοιοῦτον γένοιτ' ἄν. — λεῖον δὲ κύκλῳ πᾶν ἔξωθεν αὐτὸ ἀπηκρίβωτο πολλῶν χάριν. ὀμμάτων τε γὰρ ἐπεδεῖτο οὐδέν, ὁρατόν τε γὰρ οὐθὲν ἔξωθεν ὑπελείπετο· οὐδ' ἀκοῆς, οὐδ' ἀκουστὸν πνεῦμά τε οὐκ ἦν περιεστὼς δεόμενον ἀναπνοῆς."

Τόπον δ' εἶναι ὁ Χρύσιππος ἀπεφαίνετο τὸ κατεχόμενον δι' ὅλου ὑπὸ ὄντος, ἢ τὸ οἷον κατέχεσθαι [392] ὑπὸ ὄντος, καὶ δι' ὅλου κατεχόμενον εἴτε ὑπό τινὸς εἴτε ὑπὸ τινῶν. ἐὰν δὲ τοῦ οἵου τε κατέχεσθαι ὑπὸ ὄντος τὶ μὲν κατέχηται, τὶ δὲ μή, τὸ ὅλον οὔτε κενὸν ἔσται οὔτε τόπος, ἕτερον δέ τι οὐκ ὠνομασμένον· τὸ μὲν γὰρ κενὸν τοῖς κενοῖς ἀγγείοις λέγεσθαι παρα-

πλησίως, τὸν δὲ τόπον τοῖς πλήρεσι· χώραν δὲ πότερον τὸ μεῖζον οἷόν τε κατέχεσθαι ὑπὸ ὄντος καὶ οἷον μεῖζον ἀγγεῖον σώματος, ἢ τὸ χωροῦν μεῖζον σῶμα; τὸ μὲν οὖν κενὸν ἄπειρον εἶναι λέγεσθαι· τὸ γὰρ ἐκτὸς τοῦ κόσμου τοιοῦτ᾽ εἶναι· τὸν δὲ τόπον πεπερασμένον διὰ τὸ μηδὲν σῶμα ἄπειρον εἶναι. καθάπερ δὲ τὸ σωματικὸν πεπερασμένον εἶναι, οὕτω τὸ ἀσώματον ἄπειρον, ὅ τε γὰρ χρόνος ἄπειρος καὶ τὸ κενόν. ὥσπερ γὰρ τὸ μηδὲν οὐδέν ἐστι πέρας, οὕτω καὶ τοῦ μηδενός, οἷόν ἐστι τὸ κενόν. κατὰ γὰρ τὴν αὑτοῦ ὑπόστασιν ἄπειρόν ἐστι· περατοῦται δ᾽ αὖ τοῦτο ἐκ-
[394] πληρούμενον· τοῦ δὲ πληροῦντος ἀρθέντος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ νοῆσαι πέρας.

Κεφ. ιθ΄.

ΠΕΡΙ ΚΙΝΗΣΕΩΣ.

1 . . .

Πυθαγόρου. Κίνησίς ἐστι διαφορότης ἢ ἑτερότης ἐν ὕλῃ ᾗ ἐστιν ὕλη. οὗτος πάσης κινήσεως κοινὸς ὅρος.

Δημόκριτος ἓν γένος κινήσεως τὸ κατὰ παλμὸν ἀπεφαίνετο.

Ἐπίκουρος δύο εἴδη κινήσεως, τὸ κατὰ στάθμην καὶ τὸ κατὰ παρέγκλισιν. εἰσὶ δέ τινες οἳ καὶ τέταρτον εἶδος εἰσάγουσι τὸ κατ᾽ οὐσίαν, ὅπερ ἐστὶ τὸ
[396] κατὰ γένεσιν. ἄλλοι δὲ καὶ τὴν διανοητικὴν προστιθέασι, μέχρι γὰρ τῶν πέντε προύβησαν.

Διόδωρος ὁ Κρόνος κεκινῆσθαι μέν τι, κινεῖσθαι δὲ μηδέν.

Ἡράκλειτος ἠρεμίαν μὲν καὶ στάσιν ἐκ τῶν ὅλων ἀνῄρει, κίνησιν δὲ τοῖς πᾶσιν ἀπεδίδου.

Ἡρόφιλος κινήσεως τὴν μὲν λόγῳ θεωρητὴν τὴν δὲ αἰσθητήν.

Ἀσκληπιάδης πᾶσαν κίνησιν αἰσθητὴν ἀπεφήνατο.

Ἀριστοτέλης τὴν κίνησιν ἐνέργειαν εἶναι τοῦ
δυνάμει κινητικοῦ ἢ κινητοῦ· τῶν δὲ κινήσεων τὰς
μὲν εἶναι κατὰ τὸ ποσὸν τὰς δὲ κατὰ τὸ ποιὸν τὰς δὲ [398]
κατὰ τόπον. κατὰ μὲν τὸ ποσὸν αὔξησιν καὶ μείωσιν,
ἐν προθέσει τινὶ θεωρουμένην καὶ ἀφαιρέσει· κατὰ
δὲ τὸ ποιὸν ἀλλοίωσιν καὶ μεταβολήν, ὡς τὴν ἐκ θερμοῦ εἰς ψυχρόν, ἐκ γλυκέος εἰς πικρόν· κατὰ δὲ τόπον, ἣν δὴ ἰδιώτερον φορὰν ὠνόμασε, καθ' ὃν ἐξ οὗ εἰς ὃ μεταβαίνει τὰ κινούμενα. ταύτης δὲ τρεῖς εἶναι διαφοράς, ὧν δύο μὲν ἁπλᾶς, τήν τε κατ' εὐθεῖαν καὶ τὴν ἐν κύκλῳ, μίαν δὲ μικτήν· εὐθεῖαν μὲν τὴν ἄνω καὶ κάτω κατά τε κουφότητα καὶ βαρύτητα τῶν σωμάτων, ἐν κύκλῳ δὲ τὴν περιφερῆ, μικτὴν δὲ τὴν κατ' ἔγκλισιν. τῆς δὲ κατὰ τόπον κινήσεως τὴν μὲν
ἀπὸ τοῦ μέσου γίγνεσθαι τὴν δὲ ἐπὶ τὸ μέσον τὴν δὲ (41)
περὶ τὸ μέσον. πυρὸς μὲν οὖν καὶ ἀέρος ἀπὸ τοῦ μέσου, γῆς δὲ καὶ ὕδατος ἐπὶ τὸ μέσον, τοῦ δὲ ὅλου περὶ τὸ μέσον. τούτοις δὲ κληροῦσθαι τὸν ὅλον κόσμον.

Ἑρμοῦ ἐκ τοῦ πρὸς Ἀσκληπιόν [Patrit. 2
p. 18 b]

ἙΡΜ. πᾶν τὸ κινούμενον οὐκ ἐν κινουμένῳ κι-
νεῖται ἀλλὰ ἐν ἑστῶτι· καὶ τὸ κινοῦν δὲ ἕστηκεν ἀδύ- [400]
νατον ὂν συγκινεῖσθαι.

ἈΣΚ. πῶς οὖν ὦ Τρισμέγιστε τὰ ἐνθάδε συγκινεῖται τοῖς κινοῦσιν; τὰς γὰρ σφαίρας ἔφης τὰς πλανωμένας κινεῖσθαι ὑπὸ τῆς ἀπλανοῦς σφαίρας.

ἙΡΜ. οὐκ ἔστιν αὕτη ὦ Ἀσκληπιὲ συγκίνησις, ἀλλ' ἀντικίνησις· οὐ γὰρ ὁμοίως κινοῦνται ἀλλ' ἐναν-

τίως ἀλλήλαις. ἡ δὲ ἐναντίωσις τὴν ἀντέρεισιν τῆς κινήσεως ἑστῶσαν ἔχει· ἡ γὰρ ἀντιτυπία στάσις φορᾶς. διὸ καὶ αἱ πλανώμεναι σφαῖραι ἐναντίως κινούμεναι τῇ ἀπλανεῖ ὑπ' ἀλλήλων, τῇ ἐναντίᾳ ὑπαντήσει περὶ τὴν ἐναντιότητα ἑστῶσαν αὐτὴν ὑπ' αὐτῆς ἕξει. τὰς γὰρ ἄρκτους ταύτας ἃς ὁρᾷς μήτε δυνούσας μήτε ἀνατελλούσας, περὶ δὲ τὸ αὐτὸ στρεφομένας, οἴει κινεῖσθαι ἢ ἑστάναι;

ʼΑΣΚ. κινεῖσθαι ὦ Τρισμέγιστε.

ʽΕΡΜ. κίνησιν ποίαν ὦ ʼΑσκληπιέ;

ʼΑΣΚ. τὴν περὶ τὰ αὐτὰ ἀναστρεφομένην.

[402] *ʽΕΡΜ. ἡ δὲ περιφορὰ ἡ περὶ τὸ αὐτὸ κίνησίς ἐστιν ὑπὸ στάσεως κατεχομένη. τὸ γὰρ περὶ αὐτὸ κωλύει τὸ ὑπὲρ αὐτό, [εἰ ἔστη εἰς τὸ περὶ αὐτό.] οὕτω καὶ ἡ ἐναντία φορὰ ἕστηκεν ἑδραία, ὑπὸ τῆς ἐναντιότητος ἀεὶ στηριζομένη. παράδειγμα δέ σοι ἐπίγειον τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐμπῖπτον περὶ τούτου φράσω· τὰ ἐπίγεια ζῷα, οἷον τὸν ἄνθρωπον λέγω, θεώρει νηχόμενα. φερομένου γὰρ τοῦ ὕδατος, ἡ ἀντιτυπία τῶν ποδῶν καὶ τῶν χειρῶν στάσις γίγνεται τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ μήτε συγκατενεχθῆναι τῷ ὕδατι [μήτε δῦναι ὑπ' αὐτό].*

ʼΑΣΚ. σαφὲς τὸ παράδειγμα ὦ Τρισμέγιστε.

ʽΕΡΜ. πᾶσα οὖν κίνησις ἐν στάσει καὶ ὑπὸ στάσεως κινεῖται. ἡ οὖν κίνησις τοῦ κόσμου καὶ παντὸς ζῴου ὑλικοῦ οὐχ ὑπὸ τῶν κατ' ἐκτὸς τοῦ κόσμου συμβαίνει γίνεσθαι, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἐντὸς εἰς τὸ κατ' ἐκτὸς τῶν νοητῶν, ψυχῆς ἢ πνεύματος ἢ ἄλλου τινὸς ἀσωμάτου. σῶμα γὰρ ἔμψυχον οὐ κινεῖ, ἀλλ' οὐδὲ τὸ σύνολον σῶμα κἂν ᾖ ἄψυχον.

ʼΑΣΚ. πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Τρισμέγιστε; τὰ οὖν [404] *ξύλα καὶ τοὺς λίθους καὶ τὰ πάντα ἄψυχα οὐ σώματά ἐστι τὰ κινοῦντα;*

ἙΡΜ. οὐδαμῶς Ἀσκληπιέ. τὸ γὰρ ἔνδον τοῦ σώματος τοῦ κινοῦντος τὸ ἄψυχον οὐ σῶμα ἐκεῖνό ἐστιν τὸ ἀμφότερα κινοῦν, καὶ τὸ τοῦ βαστάζοντος καὶ τὸ τοῦ βασταζομένου, διόπερ ἄψυχον οὐκ ἄψυχον κινήσει, ἔμψυχον τὸ κινοῦν ἐπεὶ κινεῖ. ὁρᾷς γοῦν καταβαρυνομένην τὴν ψυχήν, ὅταν δύο σώματα φέρῃ.

Χρυσίππου 3

Κίνησιν δέ φησιν εἶναι ὁ Χρύσιππος μεταβολὴν κατὰ τόπον ἢ ὅλῳ ἢ μέρει, ἢ μεταλλαγὴν ἐκ τόπου· ἢ καθ' ὅλον ἢ κατὰ μέρος. καὶ ἄλλως· κίνησιν μεταλλαγὴν κατὰ τόπον ἢ σχῆμα· φορὰν δ' ἐκ μετεώρου κίνησιν ὀξεῖαν, μονὴν δὲ τὸ μὲν οἷον ἀκινησίαν σώματος, τὸ δὲ οἷον σώματος σχέσιν κατὰ ταυτὰ καὶ ὡσαύτως, νῦν τε καὶ πρότερον. πολλαχῶς δὲ λέγεσθαι τὴν κίνησιν καὶ τὴν μονήν, διὸ καὶ πολλοὺς καθ' ἕκαστον [406] σημαινόμενον ἀποδίδοσθαι ὅρους. τὰς δὲ πρώτας κινήσεις εἶναι δύο τήν τε εὐθεῖαν καὶ τὴν καμπύλην· διὰ τούτων δὲ πολλαχῶς μιγνυμένων γίγνεσθαι πολλὰς κινήσεις καὶ διαφερούσας.

Ζήνωνος 4

Τῶν δ' ἐν τῷ κόσμῳ πάντων τῶν κατ' ἰδίαν ἕξιν (42) συνεστώτων τὰ μέρη τὴν φορὰν ἔχειν εἰς τὸ τοῦ ὅλου μέσον, ὁμοίως δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ κόσμου, διόπερ ὀρθῶς λέγεσθαι πάντα τὰ μέρη τοῦ κόσμου ἐπὶ τὸ μέσον τοῦ κόσμου τὴν φορὰν ἔχειν, μάλιστα δὲ τὰ βάρος ἔχοντα· ταυτὸν δὲ αἴτιον εἶναι καὶ τῆς τοῦ κόσμου μονῆς ἐν ἀπείρῳ κενῷ καὶ τῆς γῆς παραπλησίως ἐν τῷ κόσμῳ, περὶ τὸ τούτου κέντρον καθιδρυμένης ἰσοκρατῶς. οὐ πάντως δὲ σῶμα βάρος ἔχειν, ἀλλ' ἀβαρῆ εἶναι ἀέρα καὶ πῦρ· γίγνεσθαι δὲ καὶ ταῦτά πως ἐπὶ τὸ τῆς ὅλης σφαίρας τοῦ κόσμου μέσον, τὴν δὲ σύστασιν πρὸς τὴν περιφέρειαν αὐτοῦ ποιεῖσθαι. φύσει

[408] γὰρ ἀνώφοιτα ταῦτ' εἶναι διὰ τὸ μηδενὸς μετέχειν βάρους· παραπλησίως δὲ τούτοις οὐδ' αὐτόν φασι τὸν κόσμον βάρος ἔχειν, διὰ τὸ τὴν ὅλην αὐτοῦ σύστασιν ἔκ τε τῶν βάρος ἐχόντων στοιχείων εἶναι καὶ ἐκ τῶν ἀβαρῶν, τὴν δ' ὅλην γῆν καθ' ἑαυτὴν μὲν ἔχειν ἀρέσκει βάρος, παρὰ δὲ τὴν θέσιν διὰ τὸ τὴν μέσην ἔχειν χώραν (πρὸς δὲ τὸ μέσον εἶναι τὴν φορὰν τοῖς τοιούτοις σώμασιν) ἐπὶ τοῦ τόπου τούτου μένειν.

5 *Πλάτωνος ἐκ τῶν Παρμενίδου* [p. 138]

Ὅτι κινούμενόν τε ἢ φέροιτο ἢ ἀλλοιοῖτο ἄν, αὗται γὰρ μόναι κινήσεις; ναί.

6 *Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Τιμαίου* [p. 43]

Ὥστε τὸ μὲν ὅλον κινεῖσθαι ζῷον ἀτάκτως μὲν ὅπῃ τύχοι προϊέναι, καὶ ἀλόγως τὰς ἓξ ἁπάσας κινήσεις ἔχον· εἴς τε γὰρ τὸ πρόσθεν καὶ ὄπισθεν, καὶ πάλιν εἰς δεξιὰ καὶ ἀριστερά, κάτω τε καὶ ἄνω, καὶ πάντῃ κατὰ τοὺς ἓξ τόπους πλανώμενα.

7 *Ἀπολλοδώρου*

Ἀπολλόδωρος ἐν τῇ φυσικῇ τέχνῃ κίνησιν εἶναι μεταβολὴν κατὰ τόπον ἢ σχῆμα ἢ ὅλῳ ἢ τοῖς μέρεσι, [410] σχέσιν δὲ συνοχὴν κατὰ τόπον ἢ σχῆμα καὶ τὸ ἴσχεσθαι τοιοῦτον· γένη δὲ κινήσεως εἶναι πρῶτα δύο, τήν τε κατ' εὐθεῖαν καὶ τὴν ἐγκύκλιον. τούτων δὲ εἴδη γίγνεσθαι πλείονα. περὶ τὸ αὐτὸ δὲ κινήσεις γίγνεσθαι πολλὰς καὶ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, οἷον περιπατεῖν καὶ τρέχειν μὴ ἐκβαίνοντα τὸν ἀσώματον τόπον, ἢ ἅμα κινεῖσθαι τήν τε ἐπ' εὐθεῖαν καὶ τὴν εἰς τὰ πλάγια καὶ τὴν ἔμπροσθεν καὶ τὴν ὄπισθεν καὶ τὴν εἰς δεξιὰν καὶ ἀριστερὰν καὶ ἐγκύκλιον καὶ ταχέως ἅμα καὶ βραδέως, καθάπερ ἐπὶ τῶν πλεόντων καὶ τῶν ὁμοίως τούτοις διακειμένων συντυγχάνειν. ὥσπερ δὲ παντὸς σώματος ἐλέγομεν μέρος εἶναι σῶμα καὶ

πάσης ἐπιφανείας ἐπιφάνειαν καὶ πάσης γραμμῆς γραμμὴν καὶ παντὸς τόπου τόπον καὶ παντὸς χρόνου χρόνον, οὕτω καὶ πάσης κινήσεως κίνησιν εἶναι ῥητέον καὶ πάσης σχέσεως σχέσιν κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν.

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Θεαιτήτου [p. 181] 8

Καί μοι λέγε, ἆρα κινεῖσθαι καλεῖς, ὅτ' ἄν τι χώραν ἐκ χώρας μεταβάλλῃ ἢ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ στρέφηται; Ἔγωγε. Τοῦτο μὲν τοίνυν ἓν ἔστω εἶδος· ὅτ' ἂν δὲ ᾖ μὲν ἐν τῷ αὐτῷ γηράσκῃ δέ, ἢ μέλαν ἐκ λευκοῦ ἢ σκληρὸν ἐκ μαλακοῦ γίγνηται, ἤ τινα ἄλλην ἀλλοίωσιν ἀλλοιῶται, ἆρα οὐκ ἄξιον ἕτερον εἶδος κινήσεως φάναι; [Ἔμοιγε δοκεῖ.] Ἀναγκαῖον μὲν οὖν. δύο δὴ λέγω τούτω εἴδη κινήσεως, ἀλλοίωσιν, τὴν δὲ περιφοράν.

Ἐν ταυτῷ [p. 152] 9

Ἐγὼ ἐρῶ καὶ μάλα οὐ φαῦλον λόγον, ὡς ἄρα ἓν [412] μὲν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ οὐδέν ἐστι, οὐδ' ἄν τι προσείποις ὀρθῶς οὐδ' ὁποιονοῦν τι· ἀλλ' ἐὰν ὡς μέγα προσαγορεύῃς τι καὶ μικρὸν φανεῖται, καὶ ἐὰν βαρύ τι, κοῦφον· ξύμπαντά τε οὕτως, ὡς μηδενὸς ὄντος ἑνός, μήτε τινὸς μήτε ὁποιουοῦν· ἐκ δὲ δὴ φορᾶς τε καὶ κινήσεως καὶ κράσεως πρὸς ἄλληλα γίγνεται πάντα, ἃ δή φαμεν εἶναι οὐκ ὀρθῶς προσαγορεύοντες. ἔστι μὲν γὰρ οὐδέποτε οὐδέν, ἀεὶ δὲ γίγνεται· (43) καὶ περὶ τούτου πάντες ἑξῆς οἱ σοφοὶ πλὴν Παρμενίδου ξυμφέρονται, Πρωταγόρας τε καὶ Ἡράκλειτος καὶ Ἐμπεδοκλῆς καὶ τῶν ποιητῶν οἱ ἄκροι τῆς ποιήσεως ἑκατέρας, κωμῳδίας μὲν Ἐπίχαρμος, τραγῳδίας δὲ Ὅμηρος εἰπὼν

Ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν καὶ μητέρα Τηθύν·

πάντα εἴρηκεν ἔκγονα ῥοῆς τε καὶ κινήσεως. ἢ οὐ δο-

κεῖ τοῦτο λέγειν; Ἔμοιγε. Τίς οὖν ἂν ἔτι πρός γε τοσοῦτον στρατόπεδον καὶ στρατηγὸν Ὅμηρον δύναιτο ἀμφισβητήσας, μὴ οὐ καταγέλαστος γενέσθαι; Οὐ ῥᾴδιον, ὦ Σώκρατες. Οὐ ῥᾴδιον, ὦ Θεαίτητε, ἐπεὶ καὶ τάδε τῷ λόγῳ σημεῖα ἱκανά, ὅτι τὸ μὲν εἶναι δοκοῦν καὶ τὸ γίγνεσθαι κίνησις παρέχει, τὸ δὲ μὴ εἶναι καὶ ἀπόλλυσθαι ἡσυχία· τὸ γὰρ θερμόν τε καὶ πῦρ, ὃ δὴ καὶ τἆλλα γεννᾷ καὶ ἐπιτροπεύει, αὐτὸ γεννᾶται ἐκ φορᾶς καὶ τρίψεως· τοῦτο δὲ κίνησις. ἢ οὐχ αὗται γενέσεις πυρός; Αὗται μὲν οὖν. Καὶ μὴν τό γε τῶν ζῴων γένος ἐκ τῶν αὐτῶν τούτων φύεται. Πῶς δ' οὔ; Τί δέ; ἡ τῶν σωμάτων ἕξις οὐχ ὑπὸ ἡσυχίας μὲν καὶ ἀργίας διόλλυται, ὑπὸ γυμνασίων δὲ καὶ κινήσεως ἐπὶ τὸ πολὺ σῴζεται; Ναί. Ἡ δ' ἐν ψυχῇ ἕξις οὐχ ὑπὸ μαθήσεως μὲν καὶ μελέτης κινήσεων ὄντων κτᾶταί τε μαθήματα καὶ σῴζεται καὶ γίγνεται βελτίων, ὑπὸ δὲ ἡσυχίας ἀμελετησίας τε καὶ ἀμαθίας οὔσης οὔτε τι μανθάνει ἅ τε ἂν μάθῃ ἐπιλανθάνεται; Καὶ μάλα. Τὸ μὲν ἄρα ἀγαθὸν κίνησις κατά τε ψυχὴν καὶ κατὰ τὸ σῶμα, τὸ δὲ τοὐναντίον; Ἔοικεν. Ἔτι οὖν σοι λέγω νηνεμίας τε καὶ γαλήνας καὶ ὅσα τοιαῦτα, ὅτι αἱ μὲν ἡσυχίαι σήπουσι καὶ ἀπολλύουσι, τὰ δ' ἕτερα σῴζει· καὶ ἐπὶ τούτοις τὸν κολοφῶνα ἀναγκάζω προβιβάζων τὴν χρυσῆν σειράν, ὡς οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸν ἥλιον Ὅμηρος λέγει, καὶ δηλοῖ, ὅτι ἕως μὲν ἂν ᾖ περιφορὰ ἡ κινουμένη, καὶ ὁ ἥλιος, πάντα ἔστι καὶ σῴζεται ἐν θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις· εἰ δὲ σταίη τοῦτο ὥσπερ δεθέν, πάντα χρήματ' ἂν διαφθαρείη, καὶ γένοιτ' ἂν τὸ λεγόμενον τὰ ἄνω κάτω πάντα.

Κεφ. κ'.

ΠΕΡΙ ΓΕΝΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΦΘΟΡΑΣ.

. . . 1

Παρμενίδης καὶ Μέλισσος ἀνῄρουν γένεσιν καὶ φθορὰν διὰ τὸ νομίζειν τὸ πᾶν ἀκίνητον.

Ἡράκλειτος φησὶν ὅτι πάντα χωρεῖ καὶ οὐδὲν μένει, καὶ ποταμοῦ ῥοῇ ἀπεικάζων τὰ ὄντα λέγει ὡς δὶς ἐς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης (Plato Crat. p. 402).

Πλάτων φθαρτὸν μὲν τὸν κόσμον ὅσον ἐπὶ τῇ φύσει, αἰσθητὸν γὰρ εἶναι, διότι καὶ σωματικόν, οὐ [414] μὴν φθαρησόμενόν γε προνοίᾳ καὶ συνοχῇ θεοῦ.

Ἐμπεδοκλῆς Ἀναξαγόρας Δημόκριτος Ἐπίκουρος καὶ πάντες ὅσοι κατὰ συναθροισμὸν τῶν λεπτομερῶν σωμάτων κοσμοποιοῦσι, συγκρίσεις μὲν καὶ διακρίσεις εἰσάγουσι, γενέσεις δὲ καὶ φθορὰς οὐ κυρίως· οὐ γὰρ κατὰ τὸ ποιὸν ἐξ ἀλλοιώσεως, κατὰ δὲ τὸ ποσὸν ἐκ συναθροισμοῦ ταύτας γίγνεσθαι.

Πυθαγόρας καὶ πάντες ὅσοι παθητὴν τὴν ὕλην ὑποτίθενται, κυρίως γενέσεις καὶ φθορὰς γίγνεσθαι· ἐκ γὰρ ἀλλοιώσεως τῶν στοιχείων καὶ τροπῆς καὶ ἀναλύσεως [γενέσεως καὶ φθορᾶς] παράθεσιν καὶ μῖξιν κρᾶσίν τε καὶ σύγχυσιν γίγνεσθαι.

Ζήνωνι καὶ Κλεάνθει καὶ Χρυσίππῳ ἀρέσκει τὴν οὐσίαν μεταβάλλειν οἷον εἰς σπέρμα τὸ πῦρ, (44) καὶ πάλιν ἐκ τούτου τοιαύτην ἀποτελεῖσθαι τὴν διακόσμησιν οἵα πρότερον ἦν.

Παναίτιος πιθανωτέραν εἶναι νομίζει καὶ μᾶλλον ἀρέσκουσαν αὐτῷ τὴν ἀιδιότητα τοῦ κόσμου ἢ [416] τὴν τῶν ὅλων εἰς πῦρ μεταβολήν.

Ἀριστοτέλης τὸ ὑπὸ τὴν σελήνην μέρος τοῦ

κόσμον παθητικὸν ἀπεφαίνετο, ἐν ᾧ καὶ τὰ περίγεια κηραίνεται. [Ξενοφάνης Παρμενίδης] Μέλισσος ἀγέννητον εἶναι ἀίδιον καὶ ἄφθαρτον τὸν κόσμον. [καὶ] οἱ φάμενοι δὲ τὴν διακόσμησιν αἰώνιον ὑπάρχειν, περιοδευτικοὺς εἶναί φασι χρόνους, καθ' οὓς κατὰ ταυτὰ καὶ ὡσαύτως γίγνεσθαι πάντα, καὶ τὴν αὐτοῦ διασώζεσθαι τοῦ κόσμου διάταξίν τε καὶ διακόσμησιν.

Ἀναξίμανδρος Ἀναξιμένης Ἀναξαγόρας Ἀρχέλαος Διογένης Λεύκιππος φθαρτὸν τὸν κόσμον· καὶ οἱ στωϊκοὶ φθαρτὸν τὸν κόσμον, κατ' ἐκπύρωσιν δέ.

Ἐμπεδοκλῆς τὸν κόσμον φθείρεσθαι κατὰ τὴν ἀντεπικράτειαν τοῦ νείκους καὶ τῆς φιλίας.

[418] Δημόκριτος φθείρεσθαι τὸν κόσμον, τοῦ μείζονος τὸν μικρότερον νικῶντος.

Ἐπίκουρος πλείστοις τρόποις τὸν κόσμον φθείρεσθαι, καὶ γὰρ ὡς ζῷον καὶ ὡς φυτὸν καὶ πολλαχῶς.

Φιλόλαος διττὴν εἶναι τὴν φθορὰν τοῦ κόσμου, τὸ μὲν ἐξ οὐρανοῦ πυρὸς ῥυέντος, τὸ δὲ ἐξ ὕδατος σεληνιακοῦ περιστροφῇ τοῦ ἀέρος ἀποχυθέντος.

2 Φιλολάου πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ ψυχῆς

Φιλόλαος ἄφθαρτον τὸν κόσμον εἶναι. λέγει γοῦν οὕτως ἐν τῷ περὶ ψυχῆς·

[420] παρὸ καὶ ἄφθαρτος καὶ ἀκαταπόνατος διαμένει τὸν ἄπειρον αἰῶνα· οὔτε γὰρ ἔντοσθεν ἄλλα τις αἰτία δυναμικωτέρα αὐτᾶς εὑρεθήσεται οὔτ' ἔκτοσθεν φθεῖραι αὐτὸν δυναμένα, ἀλλ' ἧς ὅδε ὁ κόσμος ἐξ αἰῶνος καὶ ἐς αἰῶνα διαμένει, εἷς ὑπὸ ἑνὸς τῶν συγγενέων καὶ κρατίστω καὶ ἀνυπερθέτω κυβερνώμενος· ἔχει δὲ καὶ τὰν ἀρχὰν τᾶς κινάσιος τε καὶ μεταβολᾶς

ὁ κόσμος εἷς ἐὼν καὶ συνεχὴς καὶ φύσι διαπνεόμενος καὶ περιαγεόμενος ἐξ αἰδίω. καὶ τὸ μὲν ἀμετάβλατον αὐτοῦ τὸ δὲ μεταβάλλον ἐστί· καὶ τὸ μὲν ἀμετάβολον ἀπὸ τᾶς τὸ ὅλον περιεχούσας ψυχᾶς μέχρι τᾶς σελάνας περαιοῦται, τὸ δὲ μεταβάλλον ἀπὸ τᾶς σελάνας μέχρι τᾶς γᾶς· ἐπεὶ δέ γα καὶ τὸ κινέον ἐξ αἰῶνος ἐς αἰῶνα περιπολεῖ, τὸ δὲ κινεόμενον ὡς τὸ κινέον ἄγει, οὕτω διατίθεται ἀνάγκα τὸ μὲν ἀεικίνατον τὸ δὲ ἀειπαθὲς εἶμεν, καὶ τὸ μὲν νῶ καὶ ψυχᾶς ἀνάκωμα πᾶν, τὸ δὲ γενέσιος καὶ μεταβολᾶς, καὶ τὸ μὲν πρᾶτον τᾷ [422] δυνάμι καὶ ὑπερέχον, τὸ δ' ὕστερον καὶ καθυπερεχόμενον· τὸ δ' ἐξ ἀμφοτέρων τούτων, τῶ μὲν ἀεὶ θέοντος θείω, τῶ δὲ ἀεὶ μεταβάλλοντος γεννατῶ, κόσμος. διὸ καὶ καλῶς ἔχει λέγεν κόσμον εἶμεν ἐνέργειαν ἀίδιον θεῶ τε καὶ γενέσιος κατὰ συνακολουθίαν τᾶς μεταβλαστικᾶς φύσιος. καὶ ὃ μὲν ἐς ἀεὶ διαμένει κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ ὡσαύτως ἔχων, τὰ δὲ καὶ γινόμενα καὶ φθειρόμενα πολλά· καὶ τὰ μὲν φθορᾷ ὄντα καὶ φύσι κατὰ μορφὰς σώζεται, τᾷ γονᾷ πάλιν τὰν αὐτὰν μορφὰν ἀποκαθιστάντα τῷ γεννάσαντι πατέρι καὶ δαμιουργῷ.

Ὠκέλλου 3

Ὤκελλος ἀίδιον τὸν κόσμον· ὧδὶ γὰρ ἐν τοῖς περὶ τᾶς τῶ παντὸς φύσιος λέγει·

ἔτι δὲ τὸ ἄναρχον καὶ τὸ ἀτελεύτατον καὶ τῶ σχή- [424] ματος καὶ τᾶς κινάσιος καὶ τῶ χρόνω καὶ τᾶς ὠσίας τοῦτο πιστοῦται διότι ἀγέννατος ὁ κόσμος καὶ ἄφθαρτος. ἅ τε γὰρ τῶ σχήματος ἰδέα κύκλος, οὗτος δὲ πάντοθεν ἴσος καὶ ὅμοιος, διόπερ ἄναρχος καὶ ἀτελεύτατος· ἅ τε τᾶς κινάσιος κατὰ κύκλον, αὕτα δὲ ἀπαράβατος καὶ ἀδιέξοδος· ὅ τε χρόνος ἄπειρος ἐν (45) ᾧπερ ἁ κίνασις, διὰ τὸ μήτε ἀρχὰν εἰληφέναι τὸ κι-

νούμενον μήτε τελευτὰν λαμψεῖσθαι· ἅ γε μὰν ὠσία τῶν πραγμάτων ἀνέκβατος καὶ ἀμετάβλατος, διὰ τὸ μήτε ἀπὸ τῶ χείρονος ἐπὶ τὸ βέλτιον μήτ' ἀπὸ τῶ βελτίονος ἐπὶ τὸ χεῖρον πεφυκὲν μεταβάλλεν.

ἐπεὶ δ' ἐν τῷ παντὶ τὸ μὲν γένεσις τὸ δὲ αἰτία γενέσιος, καὶ γένεσις μὲν ὅπου μεταβολὰ καὶ ἔκβασις τῶ ὑποκειμένω, αἰτία δὲ γενέσιος ὅπου ταυτότας καὶ ὑπόστασις τῶ ὑποκειμένω, φανερὸν περὶ μὲν τὰν αἰτίαν τὰν γενέσιος τό τε ποιεῖν καὶ τὸ κινεῖν ἐστί, περὶ δὲ τὸ δεχόμενον τὰν γένεσιν τό τε πάσχεν καὶ τὸ κινεῖσθαι.

4 . . .

Πράτως γὰρ ὕλα τὸ πανδεχές· κοινὸν γ`ρ ὑπό- [426] *κειται πᾶσιν, ὥστε πρᾶτον μὲν τὸ δυνάμι σῶμα αἰσθητὸν ἀρχά· δεύτερον δὲ αἱ ἐναντιώσιες, οἷον θερμότας καὶ ψυχρότας καὶ ὑγρότας καὶ ξηρότας· τρίτον δὲ πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γᾶ καὶ ἀήρ· ταῦτα γὰρ μεταβάλλοντι ἐς ἄλλαλα, αἱ δὲ ἐναντιώσιες οὐ μεταβάλλοντι.*

5 . . .

Παντελὴς δὲ φθορὰ τᾶς περὶ τὰν γᾶν διακοσμάσιος οὔτε γέγονεν οὔτε ἐσεῖταί ποκα. διὸ καὶ τοῖς λεγόντεσσι τὰν τᾶς ἑλλανικᾶς ἱστορίας ἀρχὰν ἀπὸ Ἰνάχω ἦμεν τῶ Ἀργείω ποθεκτέον οὕτως, ὡς οὐκ ἀπό τινος ἀρχᾶς πράτας, ἀλλὰ τᾶς γενομένας μεταβολᾶς κατ' αὐτόν. πολλάκις γὰρ ἤδη καὶ γέγονε καὶ ἐσεῖται βάρβαρος ἁ Ἑλλάς, οὐχ ὑπ' ἀνθρώπων μόνον γινομένα [428] *μετανάστατος, ἀλλὰ καὶ ὑπ' αὐτᾶς τᾶς φύσιος, οὔτε μείζονος οὔτε μείονος αὐτᾶς γινομένας, ἀλλὰ καινοτέρας ἀεὶ καὶ ποθ' ἁμὲ ἀρχὰς λαμβανούσας. περὶ μὲν ὦν τῶ ὅλω καὶ παντός, ἔτι δὲ γενέσιος καὶ φθάρσιος τᾶς ἐν αὐτῷ γινομένας, ὥς τ' ἔχει ὥς θ' ἑξεῖ τὸν ἅπαντα αἰῶνα, τᾶς μὲν ἀεικινάτω φύσιος ἐάσας τᾶς*

δ' ἀειπαθέος, καὶ τὰς μὲν ἀεὶ κυβερνώσας τὰς δὲ κυβερνεομένας, ἄνω εἴρηταί μοι περὶ τούτων.

. . . . 6

Ἀ ρ ι σ τ α ί ω ν ἔφησεν ἄφθαρτον εἶναι τὸν κόσμον, λέγει γοῦν ἐν τῷ περὶ ἁρμονίας οὕτως·

ἐπεὶ δὲ ἀρχὰ ἅτε δὴ οὖσα ἀρχὰ πρὸ παντός τέ ἐστι καὶ ἀγέννατος καὶ αὐτοτελὴς (οὔτε γὰρ εἰ μεθ' [430] ἕτερόν τι ἧς ὑπάρχοι κα ἔτι πρὸ παντός, οὔτε γενομένα ποκὰ ἔκ τινος ἀγέννατός κα εἴη ἔτι, οὐδὲ μὰν ἀρχά τε καὶ αἰτία τῶν γενομένων, οὔτε γὰρ αὐτοτελής, ἁτέρω γάρ τινός ποτιδεηθήσεται τῶ σώσοντος αὐτὰν καὶ κινάσοντος), δῆλον δὴ ὡς αὐτὰ καθ' αὑτὰν ἁ ἀρχὰ ἀγέννατός τέ ἐστι καὶ ἀΐδιος καὶ αἰτία γενέσιός τε καὶ κινάσιος, καὶ κινέουσα πάντα αὐτὰ ἐξ αὑτᾶς φύσις ἐστί, καὶ αὐτοτελέα παρεχομένη τἆλλα αὐτὰ ἐξ αὑτᾶς αὐτοτελής ἐστι. εἰκόνες δὲ καὶ ὁμοιώσιες τᾶς ἀρχᾶς ταύτας καὶ ἐν τοῖς φύσι γινομένοις καὶ ἐν τοῖς κατὰ τέχναν. ἐπεὶ δὲ τὸ ἀθάνατον τὸ ἀκάματον [τὸ δὲ ἀκάματον τὸ μὴ κάμνον], ὁ δὲ θεὸς τοιοῦτος κινέων [432] γε τὸ ὅλον καὶ τὸ πᾶν, φανερὸν ὡς ἀΐδιός κα εἴη ὁ κόσμος. εἰ γὰρ ἀρχὰν λήψεται διακοσμάσιος, ἔκαμέ ποκα τὸ κινέον αὐτὸ καὶ ἄμπαυσιν [ἔλαβε] διακοσμάσιος. εἰ δέ γε κάμνοι καὶ ἀμπαύοιτο τὸ κινέον φθαρτὸν καὶ γεννατὸν ὑπάρχον, καὶ αὐτὸ πέρας ἑξεῖ κινάσιος καὶ τὸ ὅλον καὶ πᾶν διακοσμάσιος· ὥστ' ἀνάγκα ἤτοι γένεσιν ἀναιρὲν ἢ γεννᾶν ἐκ τῶ μὴ ὄντος, ἢ τόνδε τὸν κόσμον καταλείπεται ἀθάνατον καὶ ἀγήρατον εἶμεν. λέγοιτο δέ κα ἁρμονία φύσιος, ὅτι πάντα κατὰ λόγον φύεται τὸν ταύτας ποταλλήλως, ὡς ὁ τεχνίτας ποτὶ τὰν τέχναν, οὕτως θεὸς ποθ' ἁρμονίαν. ἅ τε γὰρ τέχνα ἐστὶ λόγος καὶ ἰδέα τῶν γινομένων καὶ ἁ φύσις. τὸ μὲν ἔργον ἁμαρτάνεται ἐν τοῖς (46)

τεχνίταις, ὄκκα παραλλάξῃ τὸν τᾶς τέχνας λόγον· τὰ δὲ γινόμενα φύσι φθείρεται πηρὰ καὶ ἄναρθρα γινόμενα, ὄκκα παραλλάξῃ τὸν τᾶς ἁρμονίας λόγον.

7 *Ποσειδωνίου*

(37) *Ποσειδώνιος* δὲ φθορὰς καὶ γενέσεις τέτταρας εἶναι φησὶν ἐκ τῶν ὄντων εἰς τὰ ὄντα γιγνομένας. τὴν
[434] μὲν γὰρ ἐκ τῶν οὐκ ὄντων καὶ τὴν εἰς οὐκ ὄντα, καθάπερ εἴπομεν πρόσθεν, ἀπέγνωσεν ἀνύπαρκτον οὖσαν. τῶν δὲ εἰς ὄντα γιγνομένων μεταβολῶν τὴν μὲν εἶναι κατὰ διαίρεσιν τὴν δὲ κατ' ἀλλοίωσιν τὴν δὲ κατὰ σύγχυσιν τὴν δὲ ἐξ ὅλων λεγομένην δὲ κατ' ἀνάλυσιν. τούτων δὲ τὴν κατ' ἀλλοίωσιν περὶ τὴν οὐσίαν γίγνεσθαι, τὰς δὲ ἄλλας τρεῖς περὶ τοὺς ποιοὺς λεγομένους τοὺς ἐπὶ τῆς οὐσίας γιγνομένους. ἀκολούθως
(38) δὲ τούτοις καὶ τὰς γενέσεις συμβαίνειν. τὴν γὰρ οὐσίαν οὔτ' αὔξεσθαι οὔτε μειοῦσθαι κατὰ πρόσθεσιν ἢ ἀφαίρεσιν ἀλλὰ μόνον ἀλλοιοῦσθαι, καθάπερ ἐπ' ἀριθμῶν καὶ μέτρων συμβαίνει. ἐπὶ δὲ τῶν ἰδίως
[436] ποιῶν, οἷον καὶ *Δίωνος* καὶ *Θέωνος*, καὶ αὐξήσεις καὶ μειώσεις γίνεσθαι. διὸ καὶ παραμένειν τὴν ἑκάστου ποιότητα ἀπὸ τῆς γενέσεως μέχρι τῆς ἀναιρέσεως, ὡς ἐπὶ τῶν ἀναίρεσιν δεχομένων ζῴων καὶ φυτῶν καὶ τῶν τούτοις παραπλησίων. ἐπὶ δὲ τῶν ἰδίως ποιῶν δύο μὲν εἶναι φησὶ τὰ δεκτικὰ μόρια, τὸ μέν τι κατὰ τὴν τῆς οὐσίας ὑπόστασιν τὸ δέ τι κατὰ τὴν τοῦ ποιοῦ. τὸ γὰρ, ὡς πολλάκις λέγομεν, τὴν αὔξησιν καὶ τὴν μείωσιν ἐπιδέχεσθαι· μὴ εἶναί τε ταυτὸν τό τε ποιὸν ἰδίως καὶ τὴν οὐσίαν ἐξ ἧς ἔστι τοῦτο, μὴ μέντοι γε μηδ' ἕτερον ἀλλὰ μόνον οὐ ταυτόν, διὰ τὸ καὶ μέρος εἶναι τῆς οὐσίας καὶ τὸν αὐτὸν ἐπέχειν τόπον, τὰ δ' ἕτερα τινῶν λεγόμενα δεῖν καὶ τόπῳ κεχωρίσθαι καὶ μηδ' ἐν μέρει θεωρεῖσθαι. τὸ δὲ μὴ εἶναι

ταυτὸ τό τε κατὰ τὸ ἰδίως ποιὸν καὶ τὸ κατὰ τὴν οὐσίαν, δῆλον εἶναί φησιν ὁ Μνήσαρχος· ἀναγκαῖον γὰρ τοῖς αὐτοῖς ταυτὰ συμβεβηκέναι. εἰ γάρ τις πλάσας ἵππον λόγου χάριν συνθλάσειεν, ἔπειτα κύνα ποιήσειεν, εὐλόγως ἂν ἡμᾶς ἰδόντας εἰπεῖν, ὅτι τοῦτ' οὐκ ἦν πάλαι, νῦν δ' ἐστίν· ὥσθ' ἕτερον εἶναι τὸ ἐπὶ τοῦ ποιοῦ λεγόμενον τό τε ἐπὶ τῆς οὐσίας. καθόλου νομίζειν τοὺς αὐτοὺς ἡμᾶς εἶναι ταῖς οὐσίαις ἀπίθανον [438] εἶναι φαίνεται· πολλάκις γὰρ συμβαίνει τὴν μὲν οὐσίαν ὑπάρχειν πρὸ τῆς γενέσεως, εἰ τύχοι τῆς Σωκράτους, τὸν δὲ Σωκράτην μηδέπω ὑπάρχειν, καὶ μετὰ τὴν Σωκράτους ἀναίρεσιν ὑπομένειν μὲν τὴν οὐσίαν, αὐτὸν δὲ μηκέτι εἶναι.

Πλάτωνος ἐν τῷ Τιμαίῳ [p. 49] 8

Ὅτι τὰ στοιχεῖα εἰς ἄλληλα μεταβάλλεται. Πῶς (46) οὖν δὴ τοῦτο αὐτὸ καὶ πῇ καὶ τί περὶ αὐτῶν εἰκότως διαπορηθέντες ἂν λέγοιμεν; πρῶτον μὲν ὃ δὴ νῦν ὕδωρ ὠνομάκαμεν, πηγνύμενον, ὡς δοκοῦμεν, λίθους καὶ γῆν γιγνόμενον ὁρῶμεν, τηκόμενον δὲ καὶ διακρινόμενον αὖ ταυτὸν τοῦτο πνεῦμα καὶ ἀέρα, ξυγκαυθέντα δὲ ἀέρα πῦρ, ἀνάπαλιν δὲ πῦρ ξυγκριθὲν καὶ κατασβεσθὲν εἰς ἰδέαν τε ἀπιὸν αὖθις ἀέρος, καὶ πάλιν ἀέρα ξυνιόντα καὶ πυκνούμενον νέφος καὶ ὁμίχλην, ἐκ δὲ τούτων ἔτι μᾶλλον συμπιλουμένων ῥέον ὕδωρ, ἐξ ὕδατος δὲ γῆν καὶ λίθους αὖθις, κύκλον τε οὕτω διαδιδόντα εἰς ἄλληλα, ὡς φαίνεται, τὴν γένεσιν. οὕτω δὴ τούτων οὐδέποτε τῶν αὐτῶν ἑκάστων φανταζομένων, ποῖον αὐτῶν ὡς ὂν ὁτιοῦν τοῦτο καὶ οὐκ ἄλλο παγίως διισχυριζόμενος οὐκ αἰσχυνεῖταί τις ἑαυτόν; οὐκ ἔστιν· ἀλλ' ἀσφαλέστατα μακρῷ περὶ τούτων τιθεμένους ὧδε λέγειν· ἀεὶ ὃ καθορῶμεν ἄλλοτε ἄλλῃ γιγνόμενον, ὡς πῦρ,

μὴ τοῦτο ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον ἑκαστότε προσαγορεύειν πῦρ, μηδὲ ὕδωρ τοῦτο ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον ἀεί, μηδὲ ἄλλο ποτὲ μηδὲν ὥς τινα ἔχον βεβαιότητα, ὅσα δεικνύντες τῷ ῥήματι τῷ τόδε καὶ τοῦτο προσχρώμενοι δηλοῦν ἡγούμεθά τι· φεύγει γὰρ οὐχ ὑπομένον τὴν τοῦ τόδε καὶ τοῦτο καὶ τὴν τῷδε καὶ πᾶσαν ὅση μόνιμα ὡς ὄντα αὐτὰ ἐνδείκνυται φάσις.

9 *Ἐν ταυτῷ* [p. 32]

Ὅτι δὲ τὸ πᾶν ἀίδιον δηλοῖ σαφῶς· λέγει γοῦν ἐν τῷ Τιμαίῳ οὕτως· Ἔκ τε δὴ τούτων καὶ τοιούτων καὶ τὸν ἀριθμὸν τεττάρων τὸ τοῦ κόσμου σῶμα ἐγεννήθη δι᾽ ἀναλογίας ὁμολογῆσαν, φιλίαν τε ἔσχεν ἐκ τούτων, ὥστε εἰς τὸ αὐτὸ αὑτῷ ξυνελθὸν ἄλυτον ὑπὸ τῶν ἄλλων πλὴν ὑπὸ τοῦ ξυμφύσαντος γενέσθαι.

χρόνος δ᾽ οὖν μετ᾽ οὐρανοῦ γέγονεν, ἵν᾽ ἅμα γεννηθέντες ἅμα καὶ λυθῶσιν, ἄν ποτε λύσις τις αὐτῶν γίγνηται, καὶ κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς διαιωνίας φύσεως, ἵν᾽ ὡς ὁμοιότατος αὐτῷ κατὰ δύναμιν ᾖ· τὸ μὲν γὰρ δὴ παράδειγμα πάντα αἰῶνά ἐστιν ὄν, ὁ δ᾽ αὖ διὰ τέλους τὸν ἅπαντα γεγονώς τε καὶ ὢν καὶ ἐσόμενος (p. 38).

10 *Ἐν ταυτῷ* [p. 41]

Θεοὶ θεῶν, ὧν ἐγὼ δημιουργὸς πατήρ τε ἔργων, ἃ δι᾽ ἐμοῦ γιγνόμενα ἄλυτα, ἐμοῦ γε θέλοντος. τὸ μὲν οὖν δὴ δεθὲν πᾶν λυτόν· τό γε μὴν καλῶς ἁρμοσθὲν καὶ ἔχον εὖ λύειν θέλειν κακοῦ. διὸ καὶ ὑμεῖς ἐπεί περ γεγένησθε, ἀθάνατοι μὲν οὐκ ἐστὲ οὐδ᾽ ἄλυτοι τὸ πάμπαν, οὔτι μὲν δὴ λυθήσεσθέ γε οὐδὲ τεύξεσθε θανάτου μοίρας, τῆς ἐμῆς βουλήσεως μείζονος ἔτι δεσμοῦ καὶ κυριωτέρου λαχόντες ἐκείνων οἷς ὅτ᾽ ἐγίγνεσθε συνεδεῖσθε.

Κεφ. κα'.

ΠΕΡΙ ΚΟΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΙ ΕΜΨΥΧΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΙ ΔΙΟΙΚΟΥΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΤΟ ἩΓΕΜΟΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΠΟΘΕΝ ΤΡΕΦΕΤΑΙ. (47)

Πλάτωνος [Tim. p. 30]

Πλάτων τὸν κόσμον ἔφησε ζῷον ἔμψυχον ἔννουν τε ὅτι τε ἀφ' ἑαυτοῦ τρέφεται, τὸ δὲ ἡγεμονικὸν [440] *τοῦ κόσμου ἐν οὐρανῷ τίθεται. λέγει οὖν οὕτως ἐν τῷ Τιμαίῳ· Βουληθεὶς γὰρ ὁ θεὸς ἀγαθὰ μὲν πάντα φλαῦρον δὲ μηδὲν εἶναι κατὰ δύναμιν, οὕτω δὴ πᾶν ὅσον ἦν ὁρατὸν παραλαβὼν οὐχ ἡσυχίαν ἄγον ἀλλὰ κινούμενον πλημμελῶς τε καὶ ἀτάκτως αὐτὸ ἤγαγεν ἐκ τῆς ἀταξίας, ἡγησάμενος ἐκεῖνο τούτου παντὸς ἄμεινον· θέμις δ' οὔτε ἦν οὔτε ἔστι τῷ ἀρίστῳ δρᾶν ἄλλο πλὴν τὸ κάλλιστον. λογισάμενος οὖν εὕρισκεν ἐκ τῶν κατὰ φύσιν ὁρατῶν οὐδὲν ἀνόητον τοῦ νοῦν ἔχοντος ὅλον ὅλου κάλλιον ἔσεσθαί ποτε ἔργον, νοῦν δ' αὖ χωρὶς ψυχῆς ἀδύνατον παραγενέσθαι τῳ. διὰ δὴ τὸν λογισμὸν τόνδε νοῦν μὲν ἐν ψυχῇ, ψυχὴν δὲ ἐν σώματι συνιστὰς τὸ πᾶν συνετεκταίνετο, ὅπως ὅ τι κάλλιστον εἴη κατὰ φύσιν ἄριστόν τε ἔργον ἀπειργασμένος. οὕτως οὖν δὴ κατὰ λόγον τὸν εἰκότα δεῖ λέγειν τόνδε τὸν κόσμον ζῷον ἔμψυχον ἔννουν τε τῇ ἀληθείᾳ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ γενέσθαι πρόνοιαν.*

Ἐν ταυτῷ [p. 33] 2

Ἀπήει τε γὰρ οὐδὲν οὐδὲ προσήει αὐτῷ ποθὲν οὐδέν· οὐδὲ γὰρ ἦν· αὐτὸ γὰρ ἑαυτῷ τροφὴν τὴν ἑαυτοῦ φθίσιν παρέχον, καὶ πάντα ἐν αὑτῷ καὶ ὑφ' αὑτοῦ πάσχον καὶ δρῶν ἐκ τέχνης γέγονεν.

. . . 3

Ἐμπεδοκλῆς τὸν τοῦ ἡλίου περίδρομον εἶναι περιγραφὴν τοῦ πέρατος τοῦ κόσμου.

Σέλευκος ὁ Ἐρυθραῖος καὶ Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς ἄπειρον τὸν κόσμον.

Διογένης καὶ Μέλισσος τὸ μὲν πᾶν ἄπειρον, τὸν δὲ κόσμον πεπερασμένον.

[442] Οἱ στωικοὶ διαφέρειν τὸ πᾶν καὶ τὸ ὅλον· πᾶν μὲν γὰρ εἶναι σὺν τῷ κενῷ τῷ ἀπείρῳ, ὅλον δὲ χωρὶς τοῦ κενοῦ τὸν κόσμον. μήτε αὔξεσθαι δὲ μήτε μειοῦσθαι τὸν κόσμον, τοῖς δὲ μέρεσιν ὁτὲ μὲν παρεκτείνεσθαι πρὸς πλείονα τόπον, ὁτὲ δὲ συστέλλεσθαι. ἀπὸ γῆς δὲ ἄρξασθαι τὴν γένεσιν τοῦ κόσμου καθάπερ ἀπὸ κέντρου, ἀρχὴ δὲ σφαίρας τὸ κέντρον.

Οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔμψυχον τὸν κόσμον καὶ προνοίᾳ διοικούμενον, Λεύκιππος δὲ καὶ Δημόκριτος καὶ Ἐπίκουρος οὐδέτερα τούτων, φύσει δὲ ἀλόγῳ ἐκ τῶν ἀτόμων συνεστῶτα.

4 . . .

Ὅμηρός φησι πεπερασμένον εἶναι τὸν κόσμον· δηλοῦται δὲ διὰ τούτων

τριχθὰ δὲ πάντα δέδασται, ἕκαστος δ' ἔμμορε τιμῆς.

[444] τοῦτο τοίνυν ἑνὶ στίχῳ διαρρήδην ἐδήλωσεν· τὸ γὰρ ἄπειρον οὐκ ἔστιν εἰς μοίρας διελεῖν. καὶ ἐν τούτοις δὲ τὸ αὐτὸ σημαίνεται

ἤτοι ἐγὼν ἔλαχον πολιὴν ἅλα ναιέμεν αἰεὶ
παλλομένων, Ἀίδης δ' ἔλαχεν ζόφον ἠερόεντα,
Ζεὺς δ' ἔλαχ' οὐρανὸν εὐρὺν ἐν αἰθέρι καὶ νεφέλῃσι,
γαῖα δ' ἔτι ξυνὴ πάντων καὶ μακρὸς ὄλυμπος.

ὡς τῶν ἐν μέσῳ φύσεων πεποιημένος τὴν νέμησιν, τὰ δὲ ἄκρα καὶ περατοῦντα ἀνέμητα καταλελοιπώς. καὶ εἶναι τὴν γῆν μὲν κατωτάτω πάντων τὸν δὲ ὄλυμπον ἀνωτάτω, δεδήλωκεν ἐν τούτῳ

ἀλλ' ὅτε δὴ καὶ ἐγὼ πρόφρων ἐθέλοιμι ἐρύσσαι,
αὐτῇ κεν γαίῃ ἐρύσαιμ' αὐτῇ τε θαλάσσῃ· (48)
σειρὴν μέν κεν ἔπειτα περὶ ῥίον οὐλύμποιο
δησαίμην, τὰ δέ κ' αὖτε μετήορα πάντα γένοιτο.

τὴν γὰρ γῆν μετέωρον γενήσεσθαί φησιν ἐξ ἕδρας ἀνασπασθεῖσαν ὡς τῆς κατωτάτω εἰς τὴν ἀνωτάτω.

. . . 5

Κόσμον δ' εἶναί φησιν ὁ Χρύσιππος σύστημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τῶν ἐν τούτοις φύσεων, ἢ τὸ ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων σύστημα καὶ ἐκ τῶν ἕνεκα τούτων γεγονότων. λέγεται δ' ἕτερος κόσμος ὁ θεός, [446] *καθ' ὃν ἡ διακόσμησις γίνεται καὶ τελειοῦται· τοῦ δὲ κατὰ τὴν διακόσμησιν λεγομένου κόσμου τὸ μὲν εἶναι περιφερόμενον περὶ τὸ μέσον τὸ δ' ὑπομένον, περιφερόμενον μὲν τὸν αἰθέρα ὑπομένον δὲ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐπ' αὐτῆς ὑγρὰ καὶ τὸν ἀέρα. τὸ γὰρ τῆς πάσης οὐσίας πυκνότατον ὑπέρεισμα πάντων εἶναι κατὰ φύσιν, ὅνπερ τρόπον ἐν ζῴῳ τὰ ὀστέα, τοῦτο δὲ καλεῖσθαι γῆν. περὶ δὲ ταύτην τὸ ὕδωρ περικεχύσθαι σφαιρικῶς, ὁμαλωτέραν τὴν ἰσχὺν διειληχός. τῆς γὰρ γῆς ἐξοχάς τινας ἐχούσης ἀνωμάλους διὰ τοῦ ὕδατος εἰς ὕψος ἀνηκούσας, ταύτας μὲν νήσους καλεῖσθαι, τούτων δὲ τὰς ἐπὶ πλεῖον διηκούσας ἠπείρους προσηγορεῦσθαι, ὑπ' ἀγνοίας τοῦ περιέχεσθαι καὶ ταύτας πελάγεσι μεγάλοις. ἀπὸ δὲ τοῦ ὕδατος τὸν ἀέρα ἐξῆφθαι καθάπερ ἐξατμισθέντα σφαιρικῶς καὶ περικεχύσθαι, ἐκ δὲ τούτου τὸν αἰθέρα ἀραιότατόν τε καὶ εἰλικρινέστατον. τὸν μὲν οὖν κατὰ τὴν διακόσμησιν λεγόμενον κόσμον εἰς ταύτας διακεκρίσθαι τὰς φύσεις, τὸ δὲ ὑπερφερόμενον αὐτοῦ ἐγκυκλίως αἰθέρα εἶναι, ἐν ᾧ τὰ ἄστρα καθίδρυται τά τε ἀπλανῆ καὶ τὰ πλανώμενα, τὰ δὲ πλανώμενα ταπεινότερα τῶν ἀπλανῶν. πάντα*

δὲ τὰ πλανώμενα θεῖα τὴν φύσιν ὄντα καὶ ἔμψυχα καὶ διοικούμενα κατὰ τὴν πρόνοιαν. τῶν μὲν οὖν [448] ἀπλανῶν ἄστρων ἀκατάληπτον εἶναι τὸ πλῆθος, τὰ δὲ πλανώμενα ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν εἶναι. τετάχθαι δὲ τὰ μὲν ἀπλανῆ ἐπὶ μιᾶς ἐπιφανείας, ὡς καὶ ὁρᾶται· τὰ δὲ πλανώμενα ἐπ᾽ ἄλλης καὶ ἄλλης φορᾶς· περιέχεσθαι δὲ πάσας τὰς τῶν πλανωμένων ὑπὸ τῆς τῶν ἀπλανῶν σφαίρας. τῶν δὲ πλανωμένων ὑψηλοτάτην εἶναι μετὰ τὴν τῶν ἀπλανῶν τὴν τοῦ Κρόνου, μετὰ δὲ ταύτην τὴν τοῦ Διός, εἶτα τὴν τοῦ Ἄρεος, ἐφεξῆς δὲ τὴν τοῦ Ἑρμοῦ, καὶ μετ᾽ αὐτὴν τὴν τῆς Ἀφροδίτης, εἶτα τὴν τοῦ ἡλίου, ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν τῆς σελήνης, πλησιάζουσαν τῷ ἀέρι. διὸ καὶ ἀερωδεστέραν φαίνεσθαι καὶ μάλιστα διατείνειν τὴν ἀπ᾽ αὐτῆς δύναμιν εἰς τὰ περίγεια. ὑπὸ δὲ τὴν σελήνην τὴν τοῦ ὑπ᾽ αὐτοῦ φερομένου ἀέρος, εἶτα τὴν ὕδατος, τελευταίαν δὲ τὴν τῆς γῆς περὶ τὸ μέσον σημεῖον τοῦ κόσμου κειμένης, ὃ δὴ τοῦ παντός ἐστι κάτω, ἄνω δὲ τὸ ἀπ᾽ αὐτοῦ εἰς τὸ κύκλῳ πάντῃ.

6 . . .

Ἔκφαντος ἐκ μὲν τῶν ἀτόμων συνεστάναι τὸν κόσμον, διοικεῖσθαι δὲ ὑπὸ προνοίας.

Ἀριστοτέλης οὔτε ἔμψυχον ὅλον δι᾽ ὅλου οὔτε λογικὸν οὔτε νοερὸν οὔτε προνοίᾳ διοικούμενον. τὰ [450] μὲν γὰρ οὐράνια πάντων τούτων κοινωνεῖν, σφαίρας γὰρ περιέχειν ἐμψύχους καὶ ζωτικάς, τὰ δὲ περίγεια μηδενὸς αὐτῶν, τῆς δ᾽ εὐταξίας κατὰ συμβεβηκὸς οὐ προηγουμένως μετέχειν. εἰ δὲ τρέφεται ὁ κόσμος, καὶ φθαρήσεται· ἀλλὰ μὴν οὐδεμιᾶς δεῖται τροφῆς, διὰ τοῦτο καὶ ἀΐδιος.

Πυθαγόρας φησὶ γεννητὸν κατ᾽ ἐπίνοιαν τὸν κόσμον, οὐ κατὰ χρόνον· ὃς καὶ πρῶτος ὠνόμασε τὴν

τῶν ὅλων περιοχὴν κόσμον ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ τάξεως· ἄρξασθαι δὲ τὴν γένεσιν τοῦ κόσμου ἀπὸ πυρὸς καὶ τοῦ πέμπτου στοιχείου. πέντε δὲ σχημάτων ὄντων στε- (49) ρεῶν, ἅπερ καλεῖται καὶ μαθηματικά, ἐκ μὲν τοῦ κύβου φησὶ γεγονέναι τὴν γῆν, ἐκ δὲ τῆς πυραμίδος τὸ [452] πῦρ, ἐκ δὲ τοῦ ὀκταέδρου τὸν ἀέρα, ἐκ δὲ τοῦ εἰκοσαέδρου τὸ ὕδωρ, ἐκ δὲ τοῦ δωδεκαέδρου τὴν τοῦ παντὸς σφαῖραν.

Φιλόλαος ἔφησε τὸ μὲν ἐξ οὐρανοῦ πυρὸς ῥυέντος τὸ δὲ ἐξ ὕδατος σεληνιακοῦ περιστροφῇ τοῦ ἀέρος ἀποχυθέντος εἶναι τὰς ἀναθυμιάσεις τροφὰς τοῦ κόσμου. τὸ δὲ ἡγεμονικὸν ἐν τῷ μεσαιτάτῳ πυρί, ὅπερ τρόπεως δίκην προυπεβάλλετο τῆς τοῦ παντὸς [σφαίρας] ὁ δημιουργὸς θεός.

Κλεάνθης ὁ στωϊκὸς ἐν ἡλίῳ ἔφησεν εἶναι τὸ ἡγεμονικὸν τοῦ κόσμου.

Ἀρχίδαμος τὸ ἡγεμονικὸν τοῦ κόσμου ἐν γῇ ὑπάρχειν ἀπεφήνατο. [454]

Ἡράκλειτος οὐ κατὰ χρόνον εἶναι γεννητὸν τὸν κόσμον, ἀλλὰ κατ' ἐπίνοιαν.

Ἐπίδικος ὑπὸ φύσεως γεγενῆσθαι τὸν κόσμον.

Ἀρχέλαος ὑπὸ θερμοῦ καὶ ἐμψυχίας συστῆναι τὸν κόσμον.

Ἐκ τοῦ Φιλολάου περὶ κόσμου. 7

Ἀνάγκα τὰ ἐόντα εἶμεν πάντα ἢ περαίνοντα ἢ ἄπειρα, ἢ περαίνοντά τε καὶ ἄπειρα, ἄπειρα δὲ μόνον [456] οὔ κα εἴη. ἐπεὶ τοίνυν φαίνεται οὔτ' ἐκ περαινόντων πάντων ἐόντα οὔτ' ἐξ ἀπείρων πάντων, δῆλόν τἆρα ὅτι ἐκ περαινόντων τε καὶ ἀπείρων ὅ τε κόσμος καὶ τὰ ἐν αὐτῷ συναρμόχθη. δηλοῖ δὲ καὶ τὰ ἐν τοῖς ἔργοις. τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐκ περαινόντων περαίνοντα, τὰ δ' ἐκ περαινόντων τε καὶ ἀπείρων περαίνοντά τε

καὶ οὐ περαίνοντα, τὰ δ᾽ ἐξ ἀπείρων ἄπειρα φα-
νέονται.

καὶ πάντα γα μὰν τὰ γιγνωσκόμενα ἀριθμὸν
ἔχοντι. οὐ γὰρ οἷόν τε οὐδὲν οὔτε νοηθῆμεν οὔτε
γνωσθῆμεν ἄνευ τούτω. ὁ γα μὰν ἀριθμὸς ἔχει μὲν
δύο ἴδια εἴδεα περισσὸν καὶ ἄρτιον, τρίτον δὲ ἀπ᾽
[458] ἀμφοτέρων μιχθέντων ἀρτιοπέρισσον. ἑκατέρω δὲ τῶ
εἴδεος πολλαὶ μορφαί, ἃς ἕκαστον αὐταυτὸ σημαίνει.

περὶ δὲ φύσιος καὶ ἁρμονίας ὧδε ἔχει· ἁ μὲν ἐστὼ
τῶν πραγμάτων ἀίδιος ἔσσα καὶ αὐτὰ μόνα φύσις
[460] θεία ἐντὶ καὶ οὐκ ἀνθρωπίναν ἐνδέχεται γνῶσιν, πλάν
γα ἢ ὅτι οὐχ οἷόν τ᾽ ἦς οὐθενὶ τῶν ἐόντων καὶ γιγνω-
σκομένων ὑφ᾽ ἁμῶν γνωσθῆμεν, μὴ ὑπαρχοίσας τᾶς
ἐστοῦς τῶν πραγμάτων ἐξ ὧν συνέστα ὁ κόσμος, καὶ
τῶν περαινόντων καὶ τῶν ἀπείρων. ἐπεὶ δὲ ταὶ ἀρ-
χαὶ ὑπᾶρχον οὐχ ὅμοιαι οὐδ᾽ ὁμόφυλοι ἔσσαι, ἤδη
ἀδύνατον ἦς κα αὐτοῖς κοσμηθῆμεν, αἰ μὴ ἁρμονία
ἐπεγένετο, ᾡτινιῶν τρόπῳ ἐγένετο. τὰ μὲν ὦν ὅμοια
καὶ ὁμόφυλα ἁρμονίας οὐθὲν ἐπεδέοντο, τὰ δὲ ἀνό-
μοια μηδὲ ὁμόφυλα μηδὲ ἰσολαχῆ ἀνάγκα τᾷ τοιαύτᾳ
ἁρμονίᾳ συγκεκλεῖσθαι, αἰ μέλλοντι ἐν κόσμῳ κατέ-
[462] χεσθαι. ἁρμονίας δὲ μέγεθός ἐντι συλλαβὰ καὶ δι᾽
[464] ὀξειᾶν· τὸ δὲ δι᾽ ὀξειᾶν μεῖζον τᾶς συλλαβᾶς ἐπο-
γδόῳ· ἔντι γὰρ ἀπὸ ὑπάτας ἐπὶ μέσαν συλλαβά, ἀπὸ
δὲ μέσας ἐπὶ νεάταν δι᾽ ὀξειᾶν, ἀπὸ δὲ νεάτας ἐς τρί-
[466] ταν συλλαβά, ἀπὸ δὲ τρίτας ἐς ὑπάταν δι᾽ ὀξειᾶν· τὸ
δὲ μέσον μέσας καὶ τρίτας ἐπόγδοον· ἁ δὲ συλλαβὰ
ἐπίτριτον, τὸ δὲ δι᾽ ὀξειᾶν ἡμιόλιον, τὸ διὰ πασᾶν δὲ
[468] διπλόον. οὕτως ἁρμονία πέντε ἐπόγδοα καὶ δύο διέ-
σιες, δι᾽ ὀξειᾶν δὲ τρία ἐπόγδοα καὶ δίεσις, συλλαβὰ
δὲ δύ᾽ ἐπόγδοα καὶ δίεσις.

τὸ πρᾶτον ἁρμοσθὲν τὸ ἓν ἐν τῷ μέσῳ τᾶς σφαί- 8
ρας ἑστία καλεῖται.

Ἑρμοῦ ἐκ τοῦ πρὸς Τάτ. 9

ἈΣΚ. ἐπεί μοι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν γενικοῖς λόγοις ὑπέσχου δηλῶσαι περὶ τῶν τριάκοντα ἓξ δεκανῶν, νῦν μοι δήλωσον περὶ αὐτῶν καὶ τῆς τούτων ἐνεργείας.

ἙΡΜ. οὐδεὶς φθόνος, ὦ Τάτ, καὶ ὁ κυριώτατος [470]
πάντων λόγος καὶ κορυφαιότατος οὗτος ἂν εἴη, σὺ δὲ νόει οὕτως. ἔφαμέν σοι περὶ τοῦ ζῳδιακοῦ κύκλου, τοῦ καὶ ζῳοφόρου, καὶ τῶν πέντε πλανήτων καὶ ἡλίου καὶ σελήνης καὶ τοῦ ἑκάστου τούτων κύκλου.

ἈΣΚ. ἔφης γὰρ ὦ Τρισμέγιστε.

ἙΡΜ. οὕτω βούλομαί σε νοεῖν καὶ περὶ τῶν τριάκοντα ἓξ δεκανῶν μεμνημένον ἐκείνων, ἵνα εὔγνωστός σοι καὶ ὁ περὶ τούτων λόγος γένοιτο.

ἈΣΚ. μέμνημαι ὦ πάτερ.

ἙΡΜ. ἔφαμέν που, ὦ τέκνον, περιεκτικὸν τῶν ἁπάντων εἶναι σῶμα· ἐννόησον οὖν καὶ αὐτοῦ ὥσπερ κυκλοειδὲς σχῆμα· καὶ γὰρ οὕτως ἔχει τὸ πᾶν.

ἈΣΚ. τοιοῦτον σχῆμα νοῶ οὕτως ὡς λέγεις ὦ πάτερ.

ἙΡΜ. ὑπὸ δὲ τὸν κύκλον τοῦ σώματος τούτου τετάχθαι τοὺς τριάκοντα ἓξ δεκανούς, μέσους τοῦ παντὸς κύκλου καὶ τοῦ ζῳδιακοῦ, διορίζοντας ἀμφο-
τέρους τοὺς κύκλους, καὶ ὥσπερ ἐκεῖνον μὲν κουφί- [472]
ζοντας τὸν ζῳδιακὸν καὶ καθορίζοντας, συμφερομένους τοῖς πλάνησι, καὶ ἰσοδυναμεῖν τῇ τοῦ παντὸς φορᾷ κατὰ τὸ ἐναλλὰξ τοῖς ἑπτά. καὶ τὸ μὲν περιεκτικὸν ἐπέχειν σῶμα, ἔσχατον γὰρ ἂν ἦν ἐν τῇ φορᾷ αὐτὸ καθ' αὑτό, ἐν τῷ πάσχειν. ἐπισπεύδειν δὲ τοὺς ἑπτὰ ἄλλους κύκλους διὰ τὸ βραδυτέραν κίνησιν κι-

νεῖσθαι τοῦ παντὸς κύκλου. ὥσπερ οὖν ἀνάγκη αὐτοὺς κινεῖσθαι, καὶ τὸν τοῦ παντός. νοήσωμεν οὖν καὶ αὐτῶν τῶν ἑπτὰ καὶ τοῦ παντὸς τοῦ κύκλου, μᾶλλον δὲ τῶν ἐν κόσμῳ ἁπάντων, ὡσπερεὶ φύλακας αὐτοὺς περιίστασθαι πάντα συνέχοντας καὶ τηροῦντας τὴν τῶν πάντων εὐταξίαν.

'ΑΣΚ. οὕτω γὰρ νοῶ πάτερ ἐξ ὧν λέγεις.

'ΕΡΜ. ἔτι δὲ νόησον Τάτ, ὅτι καὶ ἀπαθεῖς εἰσιν ὧν οἱ ἄλλοι ἀστέρες πάσχουσιν· οὔτε γὰρ ἐπεχόμενοι τὸν δρόμον στηρίζουσιν οὔτε κωλυόμενοι ἀναποδίζουσιν, ἀλλ' οὐδὲ μὴν ὑπὸ τοῦ φωτὸς τοῦ ἡλίου σκέπον-
[474] ται, ἅπερ πάσχουσιν οἱ ἄλλοι ἀστέρες. ἐλεύθεροι δὲ ὄντες ὑπεράνω πάντων ὥσπερ φύλακες ἀκριβεῖς καὶ ἐπίσκοποι τοῦ παντὸς περιέχονται τῷ νυχθημέρῳ τὸ πᾶν.

'ΑΣΚ. ἆρ' οὖν καὶ οὗτοι ὦ πάτερ ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς ἐνέργειαν;

'ΕΡΜ. τὴν μεγίστην ὦ τέκνον. εἰ γὰρ ἐκείνοις ἐνεργοῦσι, πῶς οὐ καὶ ἡμῖν; καὶ καθ' ἕνα ἕκαστον
(49) καὶ κοινῇ. . . οὕτως ὦ τέκνον τῶν καθολικῶς πάντων συμβαινόντων τῇ ἐνεργείᾳ ἀπὸ τούτων ἐστίν, οἷον (ὃ λέγω νόησον) βασιλειῶν μετατροπαὶ πόλεων ἐπαναστάσεις λοιμοὶ λιμοὶ ἀμπώτεις θαλάσσης γῆς σεισμοί· οὐδὲν τούτων ὦ τέκνον χωρὶς τῆς τούτων ἐνεργείας γίγνεται. ἔτι τε πρὸς τούτοις νόησον· εἰ γὰρ οὗτοι μὲν ἐπιστατοῦσιν ἐκείνων ἡμεῖς δὲ καὶ ὑπὸ τοὺς ἑπτὰ ἐσμέν, οὐ νοεῖς καὶ εἰς ἡμᾶς τινὰ ἐκείνων φθάνειν ἐνέργειαν, ἤτοι υἱεῖς αὐτῶν ἢ δι' ἐκείνων;

'ΑΣΚ. τίς ἂν αὐτοῖς εἴη ὦ πάτερ ὁ τοῦ σώματος τύπος;

'ΕΡΜ. τούτους οὖν καλοῦσιν οἱ πολλοὶ δαίμονας· οὐδὲ γὰρ ἴδιόν τί ἐστι γένος τὸ τῶν δαιμόνων, οὔτε

ἄλλα σώματα ἔχοντες ἐξ ἰδίας τινὸς ὕλης οὔτε ψυχῇ κινούμενοι ὥσπερ ἡμεῖς, ἀλλ' ἐνέργειαί εἰσι τῶν τριάκοντα ἓξ τούτων θεῶν. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις νόησον ὦ [476] Τὰτ ἐνέργημα τούτων, ὅτι καὶ εἰς τὴν γῆν σπερματίζουσιν ἃς καλοῦσι τάνας, τὰς μὲν σωτηρίους τὰς δὲ ὀλεθριωτάτας. ἔτι καὶ ἐν οὐρανῷ φερόμενοι ἀστέρες γεννῶσιν αὐτοῖς ὑπολειτουργοὺς καὶ ὑπηρέτας καὶ στρατιώτας ἔχουσιν. οὗτοι δὲ ὑπ' ἐκείνων μιγνύμενοι φέρονται ἐν τῷ αἰθέρι αἰωρούμενοι τὸν τούτου τόπον ἀναπληροῦντες, ὅπως μηδεὶς ᾖ τόπος ἄνω κενὸς ἀστέρων, συγκοσμοῦντες τὸ πᾶν, ἐνέργειαν ἰδίαν ἔχοντες, ὑποτεταγμένην δὲ τὴν τῶν τριάκοντα ἓξ ἐνέργειαν, ἐξ ὧν καὶ κατὰ τὰς χώρας φθοραὶ γίγνονται τῶν ἄλλων ἐμψύχων ζῴων, καὶ ἡ πληθὺς τῶν λυμαινομένων ζῴων τοὺς καρπούς. ὑπὸ δὲ τούτους ἐστὶν ἡ καλουμένη ἄρκτος κατὰ μέσον τοῦ ζῳδιακοῦ ἐξ ἀστέρων συγκειμένη ἑπτά, ἔχουσα ἀντίζυγον ἑτέραν ὑπὲρ κεφαλῆς. ταύτης μὲν ἡ ἐνέργειά ἐστι καθάπερ ἄξονος, μηδαμοῦ μὲν δυνούσης μηδὲ ἀνατελλούσης, μενούσης δὲ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ καὶ περὶ αὐτὸ στρεφομένης, ἐνερ- (50) γούσης δὲ τὴν τοῦ ζῳοφόρου κύκλωσιν, παραδιδοῦσαν τὸ πᾶν τοῦτο ἀπὸ μὲν τῆς νυκτὸς ἡμέρᾳ, ἀπὸ δ' ἡμέρας νυκτί. μετὰ δὲ ταύτην ἐστὶν ἄλλος χορὸς ἀστέρων, οὓς ἡμεῖς προσηγοριῶν οὐ κατηξιώσαμεν, οἱ δὲ μεθ' ἡμᾶς μιμησάμενοι μὲν καὶ αὐτοὶ προσηγορίας τούτοις θήσονται. κάτωθεν δὲ τῆς σελήνης εἰσὶν ἕτεροι ἀστέρες φθαρτοὶ ἀργοὶ πρὸς ὀλίγον χρόνον συν- [478] ιστάμενοι, εἰς τὸν ὑπὲρ γῆς ἀέρα ἐξ αὐτῆς τῆς γῆς ἀναθυμιώμενοι, οὓς καὶ ἡμεῖς ὁρῶμεν διαλυομένους, τὴν φύσιν ὁμοίαν ἔχοντας τοῖς ἀχρήστοις τῶν ἐπὶ γῆς ζῴων, ἐπὶ ἕτερον δὲ οὐδὲν γίγνεται ἢ ἵνα μόνον φθαρῇ, οἷον τὸ τῶν μυιῶν γένος καὶ τῶν ψυλλῶν καὶ

τῶν σκωλήκων καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὁμοίων. καὶ γὰρ ἐκεῖνα ὦ Τὰτ οὔτε ἡμῖν οὔτε τῷ κόσμῳ χρήσιμά ἐστι, τοὐναντίον δὲ λυπεῖ ἐνοχλοῦντα, παρακολουθήματα ὄντα τῆς φύσεως, καὶ κατὰ τὸ περισσὸν τὴν γένεσιν ἔχοντα· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ ἀπὸ τῆς γῆς ἀναθυμιώμενοι ἀστέρες τὸν μὲν ἄνω τόπον οὐ καταλαμβάνουσιν, ἀδυνατοῦσι γάρ, ὡς κάτωθεν ἀνιόντες. πολὺ δὲ τὸ ἐμβριθὲς ἔχοντες, ἑλκόμενοι κάτω ὑπὸ τῆς ἰδίας ὕλης διαχέονται ταχέως, καὶ διαλυθέντες πίπτουσι πάλιν εἰς γῆν, μηδὲν ἐνεργήσαντες ἢ μόνον ὀχλήσαντες τῷ ὑπὲρ γῆν ἀέρι. ἕτερόν ἐστι γένος ὦ Τὰτ τὸ τῶν καλουμένων κομητῶν, κατὰ καιρὸν ἐπιφαινομένων καὶ πάλιν μετὰ χρόνον ὀλίγον ἀφανῶν γινομένων, μήτε ἀνατελλόντων μήτε δυνόντων μήτε διαλυομένων· οἵτινες φανεροὶ ἄγγελοι καὶ κήρυκες καθολικῶν ἀποτελεσμάτων γίγνονται μελλόντων ἔσεσθαι· οὗτοι δὲ τὸν τόπον ἔχουσιν ὑπὸ τὸν κύκλον τὸν τοῦ ἡλίου. ἐπὰν οὖν μέλλῃ τι τῷ κόσμῳ συμβαίνειν οὗτοι φαίνονται, φανέντες δὲ ὀλίγας ἡμέρας πάλιν
[480] ὑπὸ τὸν κύκλον ἐλθόντες τοῦ ἡλίου ἀφανεῖς μένουσιν ἐν τῷ ἀπηλιώτῃ φανέντες, ἄλλοι δὲ ἐν τῷ βορρᾷ, ἄλλοι δὲ ἐν τῷ λιβί, ἄλλοι δὲ ἐν τῷ νότῳ· μάντεις δὲ τούτους προσηγορεύσαμεν. καὶ ἀστέρων ἥδε φύσις. ἀστέρες δὲ ἄστρων διαφορὰν ἔχουσιν· ἀστέρες μὲν γάρ εἰσιν οἱ ἐν τῷ οὐρανῷ αἰωρούμενοι, ἄστρα δὲ τὰ ἐγκείμενα ἐν τῷ σώματι τοῦ οὐρανοῦ, συμφερόμενα δὲ τῷ οὐρανῷ, ἐξ ὧν δώδεκα ζῴδια προσηγορεύσαμεν. ὁ ταῦτα μὴ ἀγνοήσας ἀκριβῶς δύναται νοῆσαι τὸν θεόν, εἰ δὲ καὶ τολμήσαντα δεῖ εἰπεῖν, [ἔξεστι] καὶ αὐτόπτην γενόμενον θεάσασθαι καὶ θεασάμενον μακάριον γενέσθαι.

'ΑΣΚ. μακάριος ὡς ἀληθῶς ὦ πάτερ ὁ τοῦτον θεασάμενος.

'ΕΡΜ. ἀλλ' ἀδύνατον ὦ τέκνον τὸν ἐν σώματι τούτου εὐτυχῆσαι. δεῖ δὲ προγυμνάζειν αὐτοῦ τινα τὴν ψυχὴν ἐνθάδε, ἵνα ἐκεῖ γενομένη, ὅπου αὐτὴν ἔξεστι θεάσασθαι, ὁδοῦ μὴ σφαλῇ. ὅσοι δὲ ἄνθρωποι φιλοσώματοί εἰσιν, οὗτοι οὐκ ἄν ποτε θεάσαιντο τὴν τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ ὄψιν. οἷον γάρ ἐστι κάλλος ὦ τέκνον τὸ μήτε σχῆμα μήτε χρῶμα μήτε σῶμα ἔχον;

'ΑΣΚ. εἴη δ' ἄν τι ὦ πάτερ χωρὶς τούτων καλόν;

'ΕΡΜ. μόνος ὁ θεός, ὦ τέκνον, μᾶλλον δὲ τὸ μεῖζόν τι ὄν, τοῦ θεοῦ τὸ ὄνομα.

Κεφ. κβ'.

ΠΕΡΙ ΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΙ 'ΕΝ ΤΟ ΠΑΝ. [482]

. . . 1

Παρμενίδης στεφάνας εἶναι περιπεπλεγμένας ἐπαλλήλους, τὴν μὲν ἐκ τοῦ ἀραιοῦ τὴν δὲ ἐκ τοῦ πυκνοῦ, μικτὰς δὲ ἄλλας ἐκ φωτὸς καὶ σκότους μεταξὺ τούτων· καὶ τὸ περιέχον δὲ πάσας τείχους δίκην στερεὸν ὑπάρχειν, ὑφ' ᾧ πυρώδης στεφάνη· καὶ τὸ μεσαίτατον πασῶν περὶ ὃν πάλιν πυρώδης· τῶν δὲ συμμιγῶν τὴν μεσαιτάτην ἁπάσαις τοκέα πάσης κινήσεως [484] (51) καὶ γενέσεως ὑπάρχειν, ἥντινα καὶ δαίμονα καὶ κυβερνῆτιν καὶ κληροῦχον ἐπονομάζει δίκην τε καὶ ἀνάγκην. καὶ τῆς μὲν γῆς τὴν ἀπόκρισιν εἶναι τὸν ἀέρα διὰ τὴν βιαιοτέραν αὐτῆς ἐξατμισθέντα πίλησιν, τοῦ δὲ πυρὸς ἀναπνοὴν τὸν ἥλιον καὶ τὸν γαλαξίαν κύκλον, συμμιγῆ δ' ἐξ ἀμφοῖν εἶναι τὴν σελήνην τοῦ τ' ἀέρος καὶ τοῦ πυρός. περιστάντος δὲ ἀνωτάτω πάν-

των τοῦ αἰθέρος, ὑπ᾽ αὐτῷ τὸ πυρῶδες ὑποταγῆναι τοῦθ᾽ ὅπερ κεκλήκαμεν οὐρανόν, ὑφ᾽ ᾧ ἤδη τὰ περίγεια.

[486] Ἀριστοτέλης πρῶτον αἰθέρα ἀπαθῆ, πέμπτον τι σῶμα, μεθ᾽ ὃν παθητὰ πῦρ ἀέρα ὕδωρ τελευταίαν δὲ γῆν. περιέχεσθαι δὲ ταῦτα ὑπὸ τοῦ αἰθέρος, ἔνθα τὰ θεῖα διανενεμημένα κατὰ σφαίρας ἵδρυται τῶν λεγομένων ἀπλανῶν τε καὶ πλανωμένων ἀστέρων. ὅσας δὲ εἶναι τὰς σφαίρας, τοσούτους ὑπάρχειν καὶ τοὺς κινοῦντας θεοὺς ταύτας, ὧν μέγιστον τὸν πάσας περιέχοντα, ζῷον ὄντα λογικὸν καὶ μακάριον, συνεκτικὸν καὶ προνοητικὸν τῶν οὐρανίων. συνεστάναι δὲ τὰ ἄστρα καὶ τὸν οὐρανὸν ἐκ τοῦ αἰθέρος, τοῦτον δ᾽ οὔτε βαρὺν οὔτε κοῦφον, οὔτε γεννητὸν οὔτε φθαρτόν, οὔτε αὐξόμενον οὔτε μειούμενον εἰς ἀεὶ διαμένειν ἄτρεπτον καὶ ἀναλλοίωτον πεπερασμένον καὶ σφαιροειδῆ καὶ ἔμψυχον κινούμενον περὶ τὸ μέσον ἐγκυκλίως.

[488] Φιλόλαος πῦρ ἐν μέσῳ περὶ τὸ κέντρον, ὅπερ ἑστίαν τοῦ παντὸς καλεῖ καὶ Διὸς οἶκον καὶ μητέρα θεῶν; βωμόν τε καὶ συνοχὴν καὶ μέτρον φύσεως. καὶ πάλιν πῦρ ἕτερον ἀνωτάτω τὸ περιέχον. πρῶτον δ᾽ εἶναι φύσει τὸ μέσον, περὶ δὲ τοῦτο δέκα σώματα θεῖα χορεύειν, οὐρανόν, πλανήτας, μεθ᾽ οὓς ἥλιον, ὑφ᾽ ᾧ σελήνην, ὑφ᾽ ᾗ τὴν γῆν, ὑφ᾽ ᾗ τὴν ἀντίχθονα, μεθ᾽ ἃ σύμπαντα τὸ πῦρ ἑστίας περὶ τὰ κέντρα τάξιν ἐπέχον. τὸ μὲν οὖν ἀνωτάτω μέρος τοῦ περιέχοντος, ἐν
[490] ᾧ τὴν εἰλικρίνειαν εἶναι τῶν στοιχείων, ὄλυμπον καλεῖ, τὰ δὲ ὑπὸ τὴν τοῦ ὀλύμπου φοράν, ἐν ᾧ τοὺς πέντε πλανήτας μεθ᾽ ἡλίου καὶ σελήνης τετάχθαι, κόσμον· τὸ δ᾽ ὑπὸ τούτοις ὑποσέληνόν τε καὶ περίγειον μέρος, ἐν ᾧ τὰ τῆς φιλομεταβόλου γενέσεως,

οὐρανόν. καὶ περὶ μὲν τὰ τεταγμένα τῶν μετεώρων γίγνεσθαι τὴν σοφίαν, περὶ δὲ τὰ γενόμενα τῆς ἀταξίας τὴν ἀρετήν, τελείαν μὲν ἐκείνην ἀτελῆ δὲ ταύτην.

Λεύκιππος καὶ Δημόκριτος χιτῶνα κύκλῳ καὶ ὑμένα περιτείνουσι τῷ κόσμῳ, διὰ τῶν ἀγκιστροειδῶν ἄστρων συμπεπλεγμένον.

Ἐπίκουρος ἐνίων μὲν κόσμων ἀραιὸν τὸ πέρας ἐνίων δὲ πυκνόν, καὶ τούτων τὰ μέν τινα κινούμενα τὰ δὲ ἀκίνητα.

Πλάτων τὸν ὁρατὸν κόσμον γεγονέναι παρά- [492] δειγμα τοῦ νοητοῦ κόσμου. τοῦ δὲ ὁρατοῦ προτέραν μὲν τὴν ψυχήν, μετὰ δὲ ταύτην τὸ σωματοειδές, τὸ ἐκ πυρὸς μὲν καὶ γῆς πρῶτον, ὕδατος δὲ καὶ ἀέρος δεύτερον. λέγει γοῦν ἐν Τιμαίῳ οὕτως "τῶν δὲ δὴ τεττάρων ἓν ὅλον ἕκαστον εἴληφεν ἡ τοῦ κόσμου σύστασις· ἐκ γὰρ πυρὸς παντὸς ὕδατός τε καὶ ἀέρος καὶ γῆς ξυνέστησεν αὐτὸν ὁ ξυνιστάς, μέρος οὐδὲν οὐδενὸς οὐδὲ δύναμιν ἔξωθεν ὑπολείπων, τάδε διανοηθείς, πρῶτον μὲν ἵνα ὅλον ὅτι μάλιστα ζῷον τέλειον ἐκ τελείων τῶν μερῶν εἴη, πρὸς δὲ τούτοις ἕν, ἅτε οὐχ ὑπολελειμμένων ἐξ ὧν ἄλλο τοιοῦτον γένοιτ' ἄν."

. . . 2

Ὅμηρος τὸν αἰθέρα τοῦ ἀέρος ὑψηλότερον εἶναί (52) φησιν, εἴρηκε δὲ οὕτως

εἰς ἐλάτην ἀναβὰς περιμήκετον, ἣ τότ' ἐν Ἴδῃ
μακροτάτη πεφυυῖα δι' ἠέρος αἰθέρ' ἵκανεν.

ἐπέκεινα δὲ τοῦ αἰθέρος τὸν οὐρανὸν ὑπάρχειν ἀπεφήνατο· λέγει γὰρ τοιῶσδε

ὣς οἱ μὲν μάρναντο, σιδήρειος δ' ὀρυμαγδὸς
χάλκεον οὐρανὸν ἷκε δι' αἰθέρος ἀτρυγέτοιο.

ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸν ὄλυμπον ὑπάρχειν κατ᾽ ἐξοχήν τινα καὶ θειότητα, φησὶ γὰρ οὕτως

[494] ἠερίη δ᾽ ἀνέβη μέγαν οὐρανὸν οὔλυμπόν τε.

τὸ γὰρ ἀπωτάτω τῆς γῆς καὶ μήτε τὴν σκιὰν αὐτῆς μήτε τὰς ἀναθυμιάσεις προσδεχόμενον ὡς ἀειλαμπὲς καὶ ὁλολαμπὲς ὄλυμπον οἱ παλαιοὶ προσηγόρευσαν. τοῦτο δὲ καὶ δι᾽ αὐτῶν δηλοῦται ἐν οἷς φησι τοιῶσδε

οὔλυμπόνδ᾽, ὅθι φασὶ θεῶν ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
ἔμμεναι, οὔτ᾽ ἀνέμοισι τινάσσεται οὔτε ποτ᾽ ὄμβρῳ
δεύεται, οὐδὲ χιὼν ἐπικίδναται, ἀλλὰ μάλ᾽ αἴθρη
πέπταται ἀννέφελος, λευκὴ δ᾽ ἐπιδέδρομεν αἴγλη.

3 . . .

Ἐμπεδοκλῆς κόσμον ἕνα. οὐ μέντοι τὸ πᾶν εἶναι τὸν κόσμον, ἀλλ᾽ ὀλίγον τι τοῦ παντὸς μέρος, τὸ δὲ λοιπὸν ὕλην.

[496] Οἱ μὲν οὖν ἀπὸ τῆς στοᾶς ἕνα κόσμον ἀπεφήναντο, ὃν δὴ καὶ τὸ πᾶν ἔφασαν εἶναι τὸ σωματικόν.

Μητρόδωρος ὁ καθηγητὴς Ἐπικούρου φησὶν ἄτοπον εἶναι ἐν μεγάλῳ πεδίῳ ἕνα στάχυν γεννηθῆναι καὶ ἕνα κόσμον ἐν τῷ ἀπείρῳ. ὅτι δὲ ἄπειροι κατὰ τὸ πλῆθος, δῆλον ἐκ τοῦ ἄπειρα τὰ αἴτια εἶναι. εἰ γὰρ ὁ κόσμος πεπερασμένος, τὰ δ᾽ αἴτια πάντα ἄπειρα ἐξ ὧν ὅδε ὁ κόσμος γέγονεν, ἀνάγκη ἀπείρους εἶναι. ὅπου γὰρ τὰ αἴτια πάντα, ἐκεῖ καὶ τὰ ἀποτελέσματα. αἴτια δὲ ἤτοι αἱ ἄτομοι ἢ τὰ στοιχεῖα.

Θαλῆς Πυθαγόρας Ἐμπεδοκλῆς Ἔκφαντος Παρμενίδης Μέλισσος Ἡράκλειτος Ἀναξαγόρας Πλάτων Ἀριστοτέλης Ζήνων ἕνα τὸν κόσμον.

Ἀναξίμανδρος Ἀναξιμένης Ἀρχέλαος Ξενοφάνης Διογένης Λεύκιππος Δημόκριτος Ἐπίκουρος

[498] ἀπείρους κόσμους ἐν τῷ ἀπείρῳ κατὰ πᾶσαν περιαγω-

γήν. τῶν δ' ἀπείρους ἀποφηναμένων τοὺς κόσμους *Ἀναξίμανδρος* τὸ ἴσον αὐτοὺς ἀπέχειν ἀλλήλων, *Ἐπίκουρος* ἄνισον εἶναι τὸ μεταξὺ τῶν κόσμων διάστημα.

Πλάτων ἕνα τὸν κόσμον ἀπεφήνατο· λέγει γὰρ ἐν τῷ Τιμαίῳ οὕτως "πότερον οὖν ὀρθῶς ἕνα οὐρανὸν προσειρήκαμεν ἢ πολλοὺς καὶ ἀπείρους λέγειν ἦν ὀρθότερον; ἕνα· εἴπερ κατὰ τὸ παράδειγμα δεδημιουργημένος ἔσται. τὸ γὰρ περιέχον πάντα ὁπόσα νοητὰ ζῷα μεθ' ἑτέρου δεύτερον οὐκ ἄν ποτε εἴη. πάλιν γὰρ ἂν ἕτερον εἶναι τὸ περὶ ἐκείνω δέοι ζῷον, οὗ μέρος ἂν εἴτην ἐκείνω· καὶ οὐκ ἂν ἔτι ἐκείνοιν, ἀλλ' ἐκείνῳ τῷ περιέχοντι τόδ' ἂν ἀφωμοιωμένον λέγοιτο ὀρθότερον. ἵνα οὖν τόδε κατὰ τὴν μόνωσιν ὅμοιον ᾖ τῷ παντελεῖ ζώῳ, διὰ ταῦτα οὔτε δύο οὔτε ἀπείρους ἐποίησεν ὁ ποιῶν κόσμους, ἀλλ' εἷς ὅδε μονογενὴς οὐρανὸς γεγονὼς ἔστι τε καὶ ἔτι ἔσται."

Κεφ. κγ'.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΥΡΑΝΟΥ ΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΙΡΕΣΕΩΣ. [500]

Ἀναξιμένης καὶ *Παρμενίδης* τὴν περιφορὰν τὴν ἐξωτάτω τῆς γῆς εἶναι τὸν οὐρανόν.

Ἐμπεδοκλῆς στερέμνιον εἶναι τὸν οὐρανὸν ἐξ (53) ἀέρος παγέντος ὑπὸ πυρὸς κρυσταλλοειδῶς, τὸ πυρῶδες καὶ τὸ ἀερῶδες ἐν ἑκατέρῳ τῶν ἡμισφαιρίων περιέχοντα.

Ἀναξίμανδρος ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ μίγματος.

Παρμενίδης Ἡράκλειτος Στράτων Ζήνων πύρινον εἶναι τὸν οὐρανόν.

Ἀριστοτέλης ἐκ πέμπτου σώματος. λέγει γοῦν [502] ἐν τοῖς περὶ τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως καὶ οὐρανοῦ λόγοις οὕτως· συνεστάναι δὲ τὰ ἄστρα καὶ τὸν οὐρανὸν ἐκ τοῦ αἰθέρος· τοῦτον δὲ οὔτε βαρὺν οὔτε κοῦφον, οὔτε γεννητὸν οὔτε φθαρτόν, οὔτε αὐξόμενον οὔτε μειούμενον εἰς ἀεὶ διαμένειν ἄτρεπτον καὶ ἀναλλοίωτον, πεπερασμένον καὶ σφαιροειδῆ καὶ ἔμψυχον, κινούμενον περὶ τὸ μέσον ἐγκυκλίως.

Θαλῆς Πυθαγόρας καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ, μεμερίσθαι τὴν τοῦ παντὸς οὐρανοῦ σφαῖραν εἰς κύκλους πέντε, οὕς τινας προσαγορεύουσι ζώνας· καλεῖται δ' αὐτῶν ὃ μὲν ἀρκτικός τε καὶ ἀειφανής, ὃ δὲ θερινὸς τροπικός, ὃ δὲ ἰσημερινός, ὃ δὲ χειμερινὸς τροπικός, ὃ δὲ ἀνταρκτικός τε καὶ ἀφανής. λοξὸς δὲ ἐν τοῖς τρισὶ μέσοις ὁ καλούμενος ζῳδιακὸς ὑποβέβληται, παραψαύων τῶν μέσων τριῶν. πάντας δὲ αὐτοὺς ὁ μεσημβρινὸς πρὸς ὀρθὰς ἀπὸ τῶν ἄρκτων ἐπὶ τὸ ἀντικρὺ τέμνει.

Πυθαγόρας πρῶτος ἐπινενοηκέναι λέγεται τὴν λόξωσιν τοῦ ζῳδιακοῦ κύκλου· ἥντινα Οἰνοπίδης ὁ Χῖος ἐπίνοιαν ὡς ἰδίαν σφετερίζεται.

Κεφ. κδ'.

[506] ΠΕΡΙ ΟΥΣΙΑΣ ΑΣΤΡΩΝ ΚΑΙ ΣΧΗΜΑΤΩΝ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΤΕ ΚΑΙ ΕΠΙΣΗΜΑΣΙΑΣ.

Θαλῆς γεώδη μέν, ἔμπυρα δὲ τὰ ἄστρα.

Ἐμπεδοκλῆς πύρινα ἐκ τοῦ πυρώδους, ὅπερ ὁ αἰθὴρ ἐν ἑαυτῷ περιέχων ἐξανέλαμψε ἤτοι ἐξέθλιψε κατὰ τὴν πρώτην διάκρισιν· καὶ τοὺς μὲν ἀπλανεῖς

ἀστέρας συνδεδέσθαι τῷ κρυστάλλῳ, τοὺς δὲ πλανήτας ἀνεῖσθαι.

Ἀναξαγόρας τὸν περικείμενον αἰθέρα πύρινον μὲν εἶναι κατὰ τὴν οὐσίαν, τῇ δὲ εὐτονίᾳ τῆς περιδινήσεως ἀναρπάσαντα πέτρους ἀπὸ τῆς γῆς καὶ καταφλέξαντα τούτους ἠστερωκέναι· ἀπ᾽ ἀνατολῶν δὲ ἐπὶ δυσμὰς φέρεσθαι πάντας τοὺς ἀστέρας. [508]

Διογένης κισηροειδῆ τὰ ἄστρα, διαπνοίας δὲ αὐτὰ νομίζει τοῦ κόσμου, εἶναι δὲ διάπυρα· συμπεριφέρεσθαι δὲ τοῖς φανεροῖς ἄστροις ἀφανεῖς λίθους, καὶ παρ᾽ αὐτὸ τοῦτ᾽ ἀνωνύμους· πίπτοντα δὲ πολλάκις ἐπὶ τῆς γῆς σβέννυσθαι, καθάπερ τὸν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς πυρωδῶς κατενεχθέντα ἀστέρα πέτρινον.

Δημόκριτος πέτρους· καὶ πρῶτα μὲν τὰ ἀπλανῆ, μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς πλανήτας.

Ἀρχέλαος μύδρους ἔφησεν εἶναι τοὺς ἀστέρας, [510] διαπύρους δέ.

Ἀναξίμανδρος πιλήματα ἀέρος τροχοειδῆ, πυρὸς ἔμπλεα, κατά τι μέρος ἀπὸ στομίων ἐκπνέοντα φλόγας· καὶ ἀνωτάτω μὲν πάντων τὸν ἥλιον τετάχθαι, μετ᾽ αὐτὸν δὲ τὴν σελήνην· ὑπὸ δὲ αὐτοὺς τὰ ἀπλανῆ τῶν ἄστρων καὶ τοὺς πλανήτας.

Μητρόδωρος ὁμοίως περὶ σχήματος τῶν ἀστέρων καὶ αὐτὸς ἀπεφήνατο.

Παρμενίδης καὶ *Ἡράκλειτος* πιλήματα πυρὸς τὰ ἄστρα· τρέφεσθαι δὲ τοὺς ἀστέρας ἐκ τῆς ἀπὸ γῆς ἀναθυμιάσεως.

Ἀναξιμένης πυρίνην μὲν τὴν φύσιν τῶν ἀστέρων, περιέχειν δέ τινα καὶ γεώδη σώματα συμπεριφερόμενα τούτοις ἀόρατα· ἥλων δὲ δίκην καταπεπηγέναι τὰ ἄστρα τῷ κρυσταλλοειδεῖ· τὰς δ᾽ ἐπισημα-

σίας γίγνεσθαι διὰ τὸν ἥλιον μόνον· οὐχ ὑπὸ τὴν γῆν δέ, ἀλλὰ περὶ αὐτὴν στρέφεσθαι τοὺς ἀστέρας.

(54) Πλάτων ἐκ μὲν τοῦ πλείστου μέρους πυρίνους,
[512] μετέχοντας δὲ καὶ τῶν ἄλλων στοιχείων· κοινῶς δὲ τὸν κόσμον ὅλον καὶ τὰ ἄστρα ἐξ αὐτοῦ τρέφεσθαι. καὶ πρῶτον μετά γε τὴν τῶν ἀπλανῶν θέσιν φαίνοντα λεγόμενον τὸν τοῦ Κρόνου, δεύτερον φαέθοντα τὸν τοῦ Διός, τρίτον πυρόεντα τὸν τοῦ Ἄρεος, τέταρτον ἑωσφόρον τὸν τῆς Ἀφροδίτης, πέμπτον στίλβοντα τὸν τοῦ Ἑρμοῦ, ἕκτον ἥλιον, ἕβδομον σελήνην. τὰς δὲ ἐπισημασίας τάς τε χειμερινὰς καὶ τὰς θερινὰς κατὰ τὰς τῶν ἄστρων ἐπιτολάς τε καὶ δυσμὰς γίγνεσθαι.

Ἀριστοτέλης ἐκ τοῦ πέμπτου σώματος γεγενῆσθαι τὰ ἄστρα· μὴ δεῖσθαι δὲ τὰ οὐράνια τροφῆς, οὐ γὰρ φθαρτὰ ἀλλ' ἀίδια εἶναι· πάντα δὲ κινεῖσθαι, τὰ μὲν πρὸς ἡμῶν καλούμενα πλανήτας ὑπὸ τὸν ζῳδιακὸν κύκλον λοξὸν ὄντα καὶ τῶν τροπικῶν ἐφαπτόμενον, τὰ δὲ ἀπλανῆ ἀπὸ τοῦ ἀεὶ φανεροῦ παρήκοντα μέχρι τοῦ ἀφανοῦς· οὐκ ὀλίγα δὲ αὐτῶν τῆς γῆς εἶναι μείζονα.

Ξενοφάνης ἐκ νεφῶν μὲν πεπυρωμένων· σβεν-
[514] νυμένους δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀναζωπυρεῖν νύκτωρ καθάπερ τοὺς ἄνθρακας. τὰς γὰρ ἀνατολὰς καὶ τὰς δύσεις ἐξάψεις εἶναι καὶ σβέσεις· τοὺς δ' ἐπὶ τῶν πλοίων φαινομένους οἷον ἀστέρας, οὓς καὶ Διοσκούρους καλοῦσί τινες, νεφέλια εἶναι, κατὰ τὴν ποιὰν κίνησιν παραλάμποντα.

Ἡρακλείδης καὶ οἱ πυθαγόρειοι ἕκαστον τῶν ἀστέρων κόσμον ὑπάρχειν, γῆν περιέχοντα ἀέρα τε ἐν τῷ ἀπείρῳ αἰθέρι. ταῦτα δὲ τὰ δόγματα ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς φέρεσθαι, κοσμοποιοῦσι γὰρ ἕκαστον τῶν ἀστέρων.

Ἐπίκουρος οὐδὲν ἀπογινώσκει τούτων, ἐχόμενος τοῦ ἐνδεχομένου.

Ξενοκράτης κατὰ μιᾶς ἐπιφανείας οἴεται κεῖσθαι τοὺς ἀστέρας, οἱ δ' ἄλλοι στωϊκοὶ πρὸ τῶν ἑτέ- [516]
ρων τοὺς ἑτέρους ἐν ὕψει καὶ βάθει.

Τῶν μαθηματικῶν τινὲς μὲν ὡς Πλάτων φασὶν εἶναι τὴν τάξιν τῶν ἀστέρων, τινὲς δὲ μέσον πάντων τὸν ἥλιον, ταυτὸ δὲ πεπονθέναι τῷ ἑωσφόρῳ τὸν στίλβοντα, ἰσοδρομεῖν δὲ αὐτοὺς τῷ ἡλίῳ καὶ συμπεριφέρεσθαι αὐτῷ· καὶ τότε μὲν προανατέλλοντα ἑωσφόρον φαίνεσθαι, τότε δ' ἐπικαταδυόμενον ἕσπερον καλεῖσθαι· τοὺς δὲ πλανήτας τοῖς ἀπλανέσιν ἀπὸ δυσμῶν ἐπ' ἀνατολὰς ἀντιφέρεσθαι. τοῦτο δὲ συνομολογεῖ καὶ Ἀλκμαίων.

Ἀριστοτέλης δὲ ὑπὸ τῶν σφαιρῶν ὑφ' ὧν ἕκαστα συμβέβηκε, καὶ Ἀναξίμανδρος ὑπὸ τῶν κύκλων καὶ τῶν σφαιρῶν, ἐφ' ὧν ἕκαστος βέβηκε, φέρεσθαι.

Οἱ μὲν ἄλλοι [στωϊκοὶ] σφαιρικοὺς αὐτούς, Κλεάνθης δὲ κωνοειδεῖς.

Παρμενίδης πρῶτον μὲν τάττει τὸν ἑῷον, τὸν [518]
αὐτὸν δὲ νομιζόμενον ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἕσπερον, ἐν τῷ αἰθέρι· μεθ' ὃν τὸν ἥλιον, ὑφ' ᾧ τοὺς ἐν τῷ πυρώδει ἀστέρας, ὅπερ οὐρανὸν καλεῖ.

Μητρόδωρος ἅπαντας τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας ὑπὸ τοῦ ἡλίου προσλάμπεσθαι.

Στράτων καὶ αὐτὸς τὰ ἄστρα ὑπὸ τοῦ ἡλίου φωτίζεσθαι.

Διότιμος Τύριος, ὁ διακρίτιος, τὴν αὐτὴν τούτοις εἰσηνέγκατο γνώμην.

Εὔδοξος καὶ Ἄρατος τὰς ἐπισημασίας κατὰ

τὰς τῶν ἄστρων ἐπιτολὰς γίγνεσθαι. λέγει γοῦν Ἄρατος ἐν τοῖς Φαινομένοις οὕτως

αὐτὸς γὰρ τά γε σήματ' ἐν οὐρανῷ ἐστήριξεν
ἄστρα διακρίνας· ἐσκέψατο δ' εἰς ἐνιαυτὸν
ἀστέρας, οἵ κε μάλιστα τετυγμένα σημαίνοιεν.

Ἄστρον δὲ εἶναί φησιν ὁ Ποσειδώνιος σῶμα (55) θεῖον ἐξ αἰθέρος συνεστηκός, λαμπρὸν καὶ πυρῶδες, οὐδέποτε στάσιν ἔχον ἀλλ' ἀεὶ φερόμενον ἐγκυκλίως· ἰδίως δὲ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην ἄστρα λέγεσθαι· [520] διαφέρειν δὲ ἀστέρα ἄστρου· εἰ μὲν γάρ τις ἐστιν ἀστήρ, καὶ ἄστρον ὀνομασθήσεται δεόντως, οὐ μὴν ἀνάπαλιν.

Ἀνατολὴν δ' εἶναί φησιν ὁ Χρύσιππος ἐν ταῖς φυσικαῖς τέχναις ὑπεροχὴν ἄστρου ὑπὲρ γῆς, δύσιν δὲ κρύψιν ἄστρου ὑπὸ γῆν. γίγνεσθαι δὲ ἅμα τῶν αὐτῶν ἀνατολὴν καὶ δύσιν πρὸς ἄλλους τε καὶ ἄλλους. ἐπιτολὴν δ' ἄστρου ἅμα ἡλίῳ ἀνατολήν, δύσιν δὲ τὴν ἅμα ἡλίῳ δύσιν. διχῶς γὰρ λέγεσθαι δύσιν, τὴν μὲν κατὰ τὴν ἀνατολὴν τὴν δὲ κατὰ τὴν ἐπιτολήν. κυνὸς δ' ἐπιτολὴν ἅμα ἡλίῳ κυνὸς ἀνατολήν, δύσιν δὲ ἅμα ἡλίῳ κυνὸς ἀπόκρυψιν ὑπὸ γῆν. τὸν δ' ὅμοιον λόγον εἶναι καὶ ἐπὶ τῆς πλειάδος.

Ἀπολλόδωρος ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ θεῶν πυθαγορείαν εἶναι τὴν περὶ τοῦ τὸν αὐτὸν εἶναι φωσφόρον τε καὶ ἕσπερον δόξαν.

Κεφ. κε'.

[522] ΠΕΡΙ ΟΥΣΙΑΣ ἩΛΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΣΧΗΜΑΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΤΡΟΠΩΝ ΚΑΙ ἘΚΛΕΙΨΕΩΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΕΩΣ.

1 . . .

Ξενοφάνης ἐκ νεφῶν πεπυρωμένων εἶναι

τὸν ἥλιον, ἔκλειψιν δὲ γίγνεσθαι κατὰ σβέσιν· ἕτερον δὲ πάλιν ταῖς ἀνατολαῖς γίγνεσθαι. παριστόρηκε δὲ καὶ ἔκλειψιν ἡλίου ἐφ᾽ ὅλον μῆνα, καὶ πάλιν ἐντελῆ, ὥστε τὴν ἡμέραν νύκτα φανῆναι.

Θεόφραστος ἐν τοῖς φυσικοῖς γέγραφεν ἐκ πυριδίων μὲν τῶν συναθροιζομένων ἐκ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως, συναθροιζόντων δὲ τὸν ἥλιον.

Ἀναξίμανδρος κύκλον εἶναι ὀκτὼ καὶ εἰκοσαπλασίονα τῆς γῆς, ἁρματείῳ τροχῷ παραπλήσιον, ἔχοντα κοίλην περιφέρειαν, πλήρη πυρός, κατὰ μέρος ἐκφαίνουσαν διὰ στομίου τὸ πῦρ ὥσπερ διὰ πρηστῆρος. καὶ τὸν μὲν ἥλιον ἴσον εἶναι τῇ γῇ· τὸν δὲ κύκλον ἀφ᾽ οὗ τὴν ἐκπνοὴν ἔχει, καὶ ὑφ᾽ οὗ περιφέρεται, εἶναι τοῦ προειρημένου μεγέθους. γίγνεσθαι δὲ τὴν ἔκλειψιν τοῦ στομίου τῆς τοῦ πυρὸς ἐκπνοῆς ἀποκλειομένου. [524]

Ἀναξιμένης πύρινον ὑπάρχειν τὸν ἥλιον ἀπεφήνατο, ὑπὸ πεπυκνωμένου δὲ ἀέρος καὶ ἀντιτύπου ἐξωθούμενα τὰ ἄστρα τὰς τροπὰς ποιεῖσθαι· πλατὺν δ᾽ εἶναι τῷ σχήματι.

Παρμενίδης καὶ Μητρόδωρος πύρινον ὑπάρχειν τὸν ἥλιον.

Ἀντιφῶν πῦρ ἐπινεμόμενον μὲν τὸν περὶ τὴν γῆν ὑγρὸν ἀέρα, ἀνατολὰς δὲ καὶ δύσεις ποιούμενον, τῷ τὸν μὲν ἐπικαιόμενον ἀεὶ προλείπειν, τοῦ δ᾽ ὑπονοτιζομένου πάλιν ἀντέχεσθαι.

Ἡράκλειτος καὶ Ἑκαταῖος ἄναμμα νοερὸν [526] τὸ ἐκ θαλάττης εἶναι τὸν ἥλιον, σκαφοειδῆ δ᾽ εἶναι ὑπόκυρτον. γίγνεσθαι δὲ τὴν ἔκλειψιν κατὰ τὴν τοῦ σκαφοειδοῦς στροφήν, ὥστε τὸ μὲν κοῖλον ἄνω γίγνεσθαι, τὸ δὲ κυρτὸν κάτω, πρὸς τὴν ἡμετέραν ὄψιν· τὸ δὲ μέγεθος ἔχειν εὖρος ποδὸς ἀνθρωπείου.

Ἀλκμαίων πλατὺν εἶναι τὸν ἥλιον.

Οἱ Πυθαγόρειοι σφαιροειδῆ τὸν ἥλιον, ἔκλειψιν δὲ γίγνεσθαι σελήνης αὐτὸν ὑπερχομένης.

2 Πορφυρίου ἐκ τοῦ περὶ ἀγαλμάτων.

Καθάπερ καὶ ὁ ἥλιος τὸν ἐναντίον τῷ πόλῳ ποιεῖται δρόμον (ὥσπερ δοκεῖ τὸν οὐρανὸν ὁ ἥλιος εἰς τἀναντία περιφέρειν) αὐτὸς ἀπὸ δυσμῶν ἐπὶ τὰς ἀνατολὰς φερόμενος.

3 . . .

(56) Ἀναξαγόρας μύδρον ἢ πέτρον διάπυρον εἶναι
[528] τὸν ἥλιον· τροπὴν δὲ γίγνεσθαι ἀνταπώσει τοῦ πρὸς ταῖς ἄρκτοις ἀέρος, ὃν αὐτὸς συνωθῶν ἐκ τῆς πυκνώσεως ἰσχυροποιεῖ.

Θαλῆς γεοειδῆ τὸν ἥλιον· ἐκλείπειν δὲ αὐτὸν τῆς σελήνης ὑπερχομένης κατὰ κάθετον, οὔσης φύσεως γεώδους· βλέπεσθαι δὲ τοῦτο κατοπτρικῶς ὑποτιθέμενον τῷ δίσκῳ.

Διογένης κισηροειδῆ τὸν ἥλιον, εἰς ὃν ἀπὸ τοῦ αἰθέρος ἀκτῖνες ἐναποστηρίζονται· ὑπὸ δὲ τοῦ ἀντιπίπτοντος τῇ θερμότητι ψυχροῦ σβέννυσθαι.

[530] Φιλόλαος ὁ Πυθαγόρειος ὑαλοειδῆ τὸν ἥλιον, δεχόμενον μὲν τοῦ ἐν τῷ κόσμῳ πυρὸς τὴν ἀνταύγειαν, διηθοῦντα δὲ πρὸς ἡμᾶς τό τε φῶς καὶ τὴν ἀλέαν, ὥστε τρόπον τινὰ διττοὺς ἡλίους γίγνεσθαι, τό τε ἐν τῷ οὐρανῷ πυρῶδες καὶ τὸ ἀπ᾿ αὐτοῦ πυροειδὲς κατὰ τὸ ἐσοπτροειδές· εἰ μή τις καὶ τρίτον λέξει τὴν ἀπὸ τοῦ ἐνόπτρου κατ᾿ ἀνάκλασιν διασπειρομένην πρὸς ἡμᾶς αὐγήν.

Ἐμπεδοκλῆς δύο ἡλίους, τὸν μὲν ἀρχέτυπον, πῦρ, ὃν ἐν τῷ ἑτέρῳ ἡμισφαιρίῳ τοῦ κόσμου, πεπληρωκὸς τὸ ἡμισφαίριον, ἀεὶ κατ᾿ ἀντικρὺ τῇ ἀνταυγείᾳ ἑαυτοῦ τεταγμένον· τὸν δὲ φαινόμενον, ἀνταύγειαν,

ἐν τῷ ἑτέρῳ ἡμισφαιρίῳ, τῷ τοῦ ἀέρος τοῦ θερμομιγοῦς πεπληρωμένῳ, ἀπὸ κυκλοτεροῦς τῆς γῆς κατ' ἀνάκλασιν γιγνομένην εἰς τὸν ἥλιον κρυσταλλοειδῆ, συμπεριελκομένην τῇ κινήσει τοῦ πυρίνου. ὡς δὲ βραχέως εἰρῆσθαι συντεμόντι, ἀνταύγειαν εἶναι τοῦ περὶ τὴν γῆν πυρὸς τὸν ἥλιον, τροπὴν δὲ γίγνεσθαι ὑπὸ τῆς περιεχούσης αὐτὸν σφαίρας κωλυομένου ἄχρι παντὸς εὐθυπορεῖν, καὶ ὑπὸ τῶν τροπικῶν κύκλων. ἴσον δὲ τῇ γῇ τὸν κατὰ τὴν ἀνταύγειαν· ἔκλειψιν δὲ γίγνεσθαι σελήνης αὐτὸν ὑπερχομένης.

Ἐπίκουρος γήινον πύκνωμα τὸν ἥλιόν φησιν [532] εἶναι κισηροειδῶς καὶ σπογγοειδῶς ταῖς κατατρήσεσιν ὑπὸ πυρὸς ἀνημμένον· τηλικοῦτον δὲ ἡλίκος φαίνεται, ἢ μικρῷ τινι μείζων ἢ ἐλάττων.

Παρμενίδης τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην ἐκ τοῦ γαλαξίου κύκλου ἀποκριθῆναι, τὸν μὲν ἀπὸ τοῦ ἀραιοτέρου μίγματος, ὃ δὴ θερμόν, τὴν δὲ ἀπὸ τοῦ πυκνοτέρου, ὅπερ ψυχρόν.

Δημόκριτος μύδρον ἢ πέτρον διάπυρον, τροπὴν δὲ γίνεσθαι ἐκ τῆς περιφερούσης αὐτὸν δινήσεως.

Κλεάνθης ἄναμμα νοερὸν τὸ ἐκ θαλάττης τὸν ἥλιον. περὶ δὲ τῶν στροφῶν φασι κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὑποκειμένης τροφῆς· ὠκεανὸς δ' ἐστὶ [καὶ ἡ γῆ], ἧς τὴν ἀναθυμίασιν ἐπινέμεται. συγκαταφέρεσθαι δὲ τὸν ἥλιον κινούμενον ἕλικα ἐν τῇ σφαίρᾳ ἀπὸ τοῦ [534] ἰσημερινοῦ ἐπί τε ἄρκτου καὶ νότου, ἅπερ ἐστὶ πέρατα τῆς ἕλικος· ἄλλοι δὲ ἐπ' εὐθείας αὐτὸν κινεῖσθαι τὴν ἕλικα οὐ περὶ σφαῖραν ποιοῦντα, περὶ δὲ κύλινδρον.

Ἀρίσταρχος τὸν ἥλιον ἵστησι μετὰ τῶν ἀπλανῶν, τὴν δὲ γῆν κινεῖσθαι περὶ τὸν ἡλιακὸν κύκλον καὶ κατὰ τὰς ταύτης ἐγκλίσεις σκιάζεσθαι.

Ξενοφάνης πολλοὺς εἶναι ἡλίους καὶ σελήνας κατὰ τὰ κλίματα τῆς γῆς καὶ ἀποτομὰς καὶ ζώνας. κατὰ δέ τινα καιρὸν ἐκπίπτειν τὸν δίσκον εἴς τινα ἀποτομὴν τῆς γῆς οὐκ οἰκουμένην ὑφ᾿ ἡμῶν, καὶ οὕτως ὥσπερεὶ κενεμβατοῦντα ἔκλειψιν ὑποφαίνειν· ὁ δ᾿ αὐτὸς τὸν ἥλιον εἰς ἄπειρον μὲν προϊέναι, δοκεῖν δὲ κυκλεῖσθαι διὰ τὴν ἀπόστασιν.

(57) *Ἀριστοτέλης* ἐκ πέμπτης οὐσίας τὸν ἥλιον. πυροῦσθαι δὲ τὸν ἀέρα καὶ σφόδρα γίνεσθαι θερμὸν ἀνίσχοντός τε τοῦ ἡλίου καὶ πλησιάζοντος ἡμῖν, οὐ διὰ τὸ πύρινον εἶναι τὴν οὐσίαν ἀλλὰ διὰ τὴν ὀξύτητα τῆς κινήσεως αὐτοῦ καὶ τὴν πρὸς τὸν ἀέρα παράτρι-
[536] ψιν, ὑποβεβλημένον αὐτοῦ τῇ φορᾷ καὶ παρακείμενον· οὔτε δὲ τὸν ἥλιον οὔτε τῶν ἄλλων ἄστρων ὁτιοῦν πῦρ εἶναι· σφαιροειδῆ μὲν γὰρ τούτων τὰ σχήματα, πυρὸς δὲ ἐκτός· οὔτε γὰρ τὴν περὶ τὸ μέσον οἰκείαν εἶναι κίνησιν πυρὸς ἀλλὰ τὴν ἀπὸ τοῦ μέσου, οὔτε τὴν τῆς αὐξήσεως τῶν ζῴων καὶ φυτῶν δύναμιν, ἀλλὰ τὴν τῆς φθορᾶς· οὐδὲ τὴν καθ᾿ ἑαυτὰ διαμονήν, τὸ γὰρ πῦρ ἀχώριστον εἶναι τῆς ὕλης. ἐκ πέμπτης ἄρα τινὸς καὶ διαφερούσης τοῦ πυρὸς οὐσίας τόν τε οὐρανὸν ὑπάρχειν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα. καὶ τὸν μὲν ἥλιον ἡμέρας ἀπεργάζεσθαι ὑπὲρ γῆν ἰόντα, νύκτα δὲ χωρήσαντα ὑπὸ γῆν. καὶ τοῦ μὲν ἑτέρου τῶν τροπικῶν ἐφαψάμενον βραχυτάτην ποιεῖν τὴν ἡμέραν, μακροτάτην δὲ τὴν νύκτα· θατέρου δὲ ἀνάπαλιν· τοῦ δ᾿ ἰσημερινοῦ ἰόντα τε καὶ ἀπιόντα, διαθεῖν δὲ τὸν ἴδιον ἐν ἐνιαυτῷ κύκλον. ἔκλειψιν δὲ τοῦ ἡλίου φαίνεσθαι σελήνης ὑποδραμούσης ὑπὸ τὸν αὐτοῦ κύκλον, καὶ ταῖς ἡμετέραις ὄψεσιν ἀντιπραττούσης, προσγειοτάτην γὰρ εἶναι τῶν ἄλλων ἄστρων· ὁπότ᾿ οὖν κατὰ διάμετρον ὑπ᾿ αὐτὸν γένοιτο, ταῖς προπι-

πτούσαις ἀπ᾿ αὐτοῦ πρὸς τὴν γῆν ἀκτῖσιν ἐπιπροσθεῖν, ὥστε τοσοῦτον τόπον ἀφώτιστον ἀπεργάζεσθαι [538] τῆς γῆς ὁπόσον ἂν αὐτῆς ἐπίσχῃ τὸ σκίασμα, παρ᾿ ὃ καὶ μήτε κατὰ πᾶν κλίμα τῆς γῆς, μήτε κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν μήτε ἐπὶ πολὺν ἄγαν τόπον διατείνειν τὸ τῆς ἡλιακῆς ἐκλείψεως πάθος.

Ζήνων τὸν ἥλιόν φησι καὶ τὴν σελήνην καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων ἕκαστον εἶναι νοερὸν καὶ φρόνιμον καὶ πύρινον πυρὸς τεχνικοῦ. δύο γὰρ γένη πυρός, τὸ μὲν ἄτεχνον καὶ μεταβάλλον εἰς ἑαυτὸ τὴν τροφὴν τὸ δὲ τεχνικόν, αὐξητικόν τε καὶ τηρητικόν, οἷον ἐν τοῖς φυτοῖς ἐστι καὶ ζῴοις, ὃ δὴ φύσις ἐστὶ καὶ ψυχή· τοιούτου δὴ πυρὸς εἶναι τὴν τῶν ἄστρων οὐσίαν· τὸν δὲ ἥλιον καὶ τὴν σελήνην δύο φορὰς φέρεσθαι, τὴν μὲν ὑπὸ τοῦ κόσμου ἀπ᾿ ἀνατολῆς ἐπ᾿ ἀνατολήν, τὴν δὲ ἐναντίαν τῷ κόσμῳ, ζῴδιον ἐκ ζῳδίου μεταβαίνοντας. τὰς δ᾿ ἐκλείψεις τούτων γίγνεσθαι διαφόρους, ἡλίου μὲν περὶ τὰς συνόδους, σελήνης δὲ περὶ τὰς πανσελήνους. γίνεσθαι δ᾿ ἐπ᾿ ἀμφοτέρων τὰς ἐκλείψεις καὶ μείζους καὶ ἐλάττους.

Χρύσιππος τὸν ἥλιον εἶναι τὸ ἀθροισθὲν [540] ἔξαμμα νοερὸν ἐκ τοῦ τῆς θαλάσσης ἀναθυμιάματος, σφαιροειδῆ δὲ εἶναι τῷ σχήματι.

Εὐριπίδης πῦρ εἶναι τὸν ἥλιον. λέγει γοῦν ἐν Φοινίσσαις [3]

ἥλιε θοαῖς ἵπποισιν εἱλίσσων φλόγα.

ἐν δὲ Φαέθοντι

θερμὴ δ᾿ ἄνακτος φλὸξ ὑπερτέλλουσα γῆς.

Ὅμηρος μὴ εἶναι πῦρ τὸν ἥλιον ἀλλὰ φῶς καθαρώτατον. δείκνυσι δὲ τοῦτο σαφῶς διὰ τῶν ἐπῶν· λέγει γὰρ οὕτως

σείων πηλιάδα μελίην κατὰ δεξιὸν ὦμον
δεινήν, ἀμφὶ δὲ χαλκὸς ἐλάμπετο εἴκελος αὐγῇ
ἢ πυρὸς αἰθομένου ἢ ἠελίου ἀνιόντος.

τί οὖν φαίνεται ποιῶν ἄλλο ἢ τῇ διαζεύξει μαρτυρόμενος ὅτι πῦρ οὐ νομίζει τὸν ἥλιον, ἀλλ' ἕτερον μὲν πυρός, φαινόμενον δὲ ἐν ταῖς ἀνατολαῖς πυρώδη διὰ τὴν ὑγρότητα καὶ τὴν ἀναθυμίασιν, ᾗ μιγνύμενον ἐρυθραίνεται πᾶν τὸ λαμπρόν.

4
(58) *Φιλολάου ἐκ Βακχῶν.*
5 [*Ἀράτου Διοσ.* 90]

[542] *Μή οἱ ποικίλλοιτο νέον βάλλοντος ἀρούρας*
κύκλος, ὅτ' εὐδίου κεχρημένος ἤματος εἴης,
μηδέ τι σῆμα φέροι, φαίνοιτο δὲ λιτὸς ἀπάντῃ.
εἰ δ' αὔτως καθαρόν μιν ἔχοι βουλύσιος ὥρη,
δύνοι δ' ἀνέφελος μαλακὴν ὑποδείελος αἴγλην,
καί κεν ἐπερχομένης ἠοῦς ἔθ' ὑπεύδιος εἴη.
ἀλλ' οὐχ ὁππότε κοῖλος ἐειδόμενος περιτέλλῃ,
οὐδ' ὁπότ' ἀκτίνων αἳ μὲν νότον αἳ δὲ βορῆα
σχιζόμεναι βάλλωσι, τὰ δ' αὖ περὶ μέσσα φαείνῃ,
ἀλλά που ἢ ὑετοῖο διέρχεται ἢ ἀνέμοιο.
σκέπτεο δ', εἴ κέ τοι αὐγαὶ ὑπείκωσ' ἠελίοιο,
αὐτὸν ἐς ἠέλιον, τοῦ γὰρ σκοπιαὶ καὶ ἄρισται,
εἴ τί που ἢ καὶ ἔρευθος ἐπιτρέχει, οἷά τε πολλὰ
ἑλκομένων νεφέων ἐρυθαίνεται ἄλλοθεν ἄλλα,
ἢ εἴ που μελανεῖ· καί τοι τὰ μὲν ὕδατος ἔστω
σήματα μέλλοντος, τὰ δ' ἐρευθέα πάντ' ἀνέμοιο·
[544] *εἴ γε μὲν ἀμφοτέροις ἄμυδις κεχρωσμένος εἴη,*
καί κεν ὕδωρ φορέοι καὶ ὑπηνέμιος τανύοιτο.
εἰ δέ τοι ἢ ἀνιόντος ἢ αὐτίκα δυομένοιο
ἀκτῖνες συνίωσι καὶ ἀμφ' ἑνὶ πεπλήθωσιν,
ἤ ποτε καὶ νεφέων πεπιεσμένος ἢ ὅγ' ἐς ἠῶ
ἔρχηται παρὰ νυκτὸς ἢ ἐξ ἠοῦς ἐπὶ νύκτα,

ὕδατί κεν κατιόντι παρατρέχοι ἤματα κεῖνα.
μηδ᾿ ὅτε οἱ ὀλίγη νεφέλη πάρος ἀντέλλησιν,
τὴν δὲ μετ᾿ ἀκτίνων κεχρημένος αὐτὸς ἀερθῇ,
ἀμνηστεῖν ὑετοῖο· πολὺς δ᾿ ὅτε οἱ περὶ κύκλος
οἷον τηκομένῳ ἐναλίγκιος εὐρύνηται,
πρῶτον ἀνερχομένοιο καὶ ἂψ ἐπὶ μεῖον ἴησιν,
εὔδιός κε φέροιτο· καὶ εἴ ποτε χείματος ὥρῃ
ὠχρήσῃ κατιών· ἀτὰρ ὕδατος ἡμερινοῖο
γινομένου κατόπισθε περὶ νέφεα σκοπέεσθαι
καδδὴ δυομένου τετραμμένος ἠελίοιο,
ἢν μὲν ὑποσκιάῃσι μελαινομένη εἰκυῖα
ἠέλιον νεφέλη, ταὶ δ᾿ ἀμφί μιν ἔνθα καὶ ἔνθα
ἀκτῖνες μεσσηγὺς ἑλισσόμεναι διχόωνται,
ἦτ᾿ ἂν ἔτ᾿ εἰς ἠῶ σκέπαος κεχρημένος εἴης.
εἰ δ᾿ ὃ μὲν ἀνέφελος βάπτοι ῥόον ἑσπερίοιο, [546]
ταὶ δὲ κατερχομένου νεφέλαι καὶ ἀποιχομένοιο
πλησίαι ἑστήκωσιν ἐρευθέες, οὔ σε μάλα χρὴ
αὔριον οὐδ᾿ ἐπὶ νυκτὶ περιτρομέειν ὑετοῖο.
ἀλλ᾿ ὁπότ᾿ ἠελίοιο μαραινομένῃσιν ὁμοῖαι
ἐξαπίνης ἀκτῖνες ἀπ᾿ οὐράνοθεν τανύωνται,
οἷον ἀμαλδύνονται, ὅτε σκιάῃσι κατ᾿ ἰθὺ
ἱσταμένη γαίης τε καὶ ἠελίοιο σελήνη.
οὐδ᾿ ὅτε οἱ ἐπέχοντι φανήμεναι ἠῶθι πρὸ
φαίνωνται νεφέλαι ὑπερευθέες ἄλλοθεν ἄλλαι,
ἄρραντοι γίνονται ἐπ᾿ ἤματι κείνῳ ἄρουραι.
μηδ᾿ αὔτως, ἔτ᾿ ἐόντι πέρην ὁπότε προταθεῖσαι
ἀκτῖνες φαίνωνται ἐπίσκιοι ἠῶθι πρό,
ὕδατος ἢ ἀνέμοιο κατοισομένου λελαθέσθαι.
ἀλλ᾿ εἰ μὲν κεῖναι μᾶλλον κνέφαος φορέοιντο
ἀκτῖνες, μᾶλλόν κεν ἐφ᾿ ὕδατι σημαίνοιεν.
εἰ δ᾿ ὀλίγος τανύοιτο περὶ δνόφος ἀκτίνεσσιν,
οἷόν που μαλακαὶ νεφέλαι φορέουσι μάλιστα,

ἦτ᾽ ἂν ἐπερχομένοιο περιδνοφέοιντ᾽ ἀνέμοιο.
οὐδὲ μὲν ἠελίου σχεδόθεν μελανεῦσαι ἅλωαὶ
εὔδιοι· ἀσσότεραι δὲ καὶ ἀστεμφὲς μελανεῦσαι
μᾶλλον χειμέριαι· δύο δ᾽ ἂν χαλεπώτεραι εἶεν·
σκέπτεο δ᾽ ἢ ἀνιόντος ἢ αὐτίκα δυομένοιο
[548] (59) εἴ πού οἱ νεφέων, τὰ παρήλια κικλήσκονται,
ἢ νότου ἠὲ βορῆος ἐρεύθεται ἢ ἑκάτερθεν·
μηδ᾽ οὕτω σκοπιὴν ταύτην ἀμενηνὰ φυλάσσειν.
οὐ γάρ, ὅτ᾽ ἀμφοτέρωθεν ὁμοῦ περὶ μέσσον ἔχωσιν
ἠέλιον κεῖναι νεφέλαι σχεδὸν ὠκεανοῖο,
γίγνεται ἀμβολίη διόθεν χειμῶνος ἰόντος.
εἴ γε μὲν ἐκ βορέαο μί᾽ οἴη φοινίσσοιτο,
ἐκ βορέω πνοιάς κε φέροι, νοτίη δὲ νότοιο,
ἢ καί που ῥαθάμιγγες ἐπιτροχόωσ᾽ ὑετοῖο.
ἑσπερίοις καὶ μᾶλλον ἐπίτρεπε σήμασι τούτοις·
ἑσπερόθεν γὰρ ὁμῶς σημαίνεται ἐμμενὲς αἰεί.

Κεφ. κϛʹ.

ΠΕΡΙ ΣΕΛΗΝΗΣ ΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΚΑΙ ΣΧΗΜΑΤΟΣ [ΦΩΤΙΣΜΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΚΛΕΙΨΕΩΣ ΚΑΙ ᾿ΑΠΟΣΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΝ.]

1 Ἀναξίμανδρος κύκλον εἶναι ἐννεακαιδεκα-
[550] πλάσιον τῆς γῆς, ὅμοιον ἁρματείῳ [τροχῷ] κοίλην
ἔχοντι τὴν ἁψῖδα, καὶ πυρὸς πλήρη, καθάπερ τὸν τοῦ
ἡλίου, κείμενον λοξόν· ὡς κἀκεῖνον ἔχοντα μίαν ἐκ-
πνοήν, οἷον πρηστῆρος αὐλόν, ἐκλείπειν δὲ κατὰ τὰς
στροφὰς τοῦ τροχοῦ.

Ἀναξιμένης πυρίνην τὴν σελήνην.

Παρμενίδης πυρίνην, ἴσην δὲ τῷ ἡλίῳ, καὶ γὰρ ἀπ᾽ αὐτοῦ φωτίζεται.

Ἡράκλειτος σκαφοειδῆ τῷ σχήματι.

Ξενοφάνης νέφος εἶναι τὴν σελήνην πεπιλημένον.

Θαλῆς γεώδη τὴν σελήνην ἀπεφήνατο.

Ἀναξαγόρας καὶ Δημόκριτος στερέωμα διάπυρον ἔχον ἐν ἑαυτῷ πεδία καὶ ὄρη καὶ φάραγγας. [552]

Διογένης κισηροειδὲς ἄναμμα τὴν σελήνην.

Ἴων σῶμα τῇ μὲν ὑελοειδὲς διαυγὲς τῇ δ' ἀφεγγές.

Βηρωσσὸς ἡμιπύρωτον σφαῖραν τὴν σελήνην.

Ἡρακλείδης καὶ Ὄκελλος γῆν ὁμίχλῃ περιεχομένην.

Πυθαγόρας κατοπτροειδὲς σῶμα.

Ἐμπεδοκλῆς ἀέρα συνεστραμμένον νεφοειδῆ, πεπηγότα ὑπὸ πυρός, ὥστε σύμμικτον, δισκοειδῆ δὲ τῷ σχήματι· τινὲς δὲ κυλινδροειδῆ. [554]

Πλάτων ἐκ πλείονος τοῦ πυρὸς εἶναι τὴν σελήνην.

Ἀριστοτέλης σελήνην ἐν μεθορίοις ἀέρος τεταγμένην καὶ τῆς πέμπτης οὐσίας μετέχουσαν ἐν μηνὶ περιέρχεσθαι τὸν ἴδιον κύκλον, ἐλάττονα δὲ τῆς γῆς εἶναι τῷ μεγέθει.

Ζήνων τὴν σελήνην ἔφησεν ἄστρον νοερὸν καὶ φρόνιμον, πύρινον δὲ πυρὸς τεχνικοῦ.

Κλεάνθης πυροειδῆ τὴν σελήνην, πιλοειδῆ δὲ τῷ σχήματι.

Ποσειδώνιος δὲ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν στωϊκῶν, μικτὴν ἐκ πυρὸς καὶ ἀέρος, μείζονα δὲ τῆς γῆς ὡς καὶ τὸν ἥλιον, σφαιροειδῆ δὲ τῷ σχήματι· σχηματίζεσθαι δ' αὐτὴν πολλαχῶς, καὶ γὰρ πανσέληνον γιγνομένην, καὶ διχοτόμον, καὶ ἀμφίκυρτον, καὶ μηνοειδῆ. |

Χρύσιππος τὸ ἀθροισθὲν ἔξαμμα μετὰ τὸν

[556] ἥλιον, νοερόν, ἐκ τοῦ ἀπὸ τῶν ποτίμων ὑδάτων ἀναθυμιάματος, διὸ καὶ τούτοις τρέφεσθαι· σφαιροειδῆ δὲ εἶναι. μῆνα δὲ καλεῖσθαι τὴν τοῦ δρόμου αὐτῆς περίοδον. μεὶς δ' ἐστί, φησί, τὸ φαινόμενον τῆς σελήνης πρὸς ἡμᾶς, ἢ σελήνη, μέρος ἔχουσα φαινόμενον πρὸς ἡμᾶς.

Περὶ φωτισμῶν αὐτῆς.

Ἀναξίμανδρος Ξενοφάνης Βηρωσσὸς ἴδιον αὐτὴν ἔχειν φῶς.

Ἀριστοτέλης ἴδιον μὲν ἀραιότερον δέ πως.

Οἱ στωικοὶ ἀμαυροφανές, ἀεροειδὲς γάρ.

Ἀντιφῶν ἰδιοφεγγῆ μὲν τὴν σελήνην, τὸ δ' ἀποκρυπτόμενον περὶ αὐτὴν ὑπὸ τῆς προσβολῆς τοῦ ἡλίου ἀμαυροῦσθαι, πεφυκότος τοῦ ἰσχυροτέρου τὸ ἀσθενέστερον ἀμαυροῦν, ὃ δὴ συμβαίνειν καὶ περὶ τὰ ἄλλα ἄστρα.

(60) Θαλῆς πρῶτος ἔφησε ὑπὸ τοῦ ἡλίου φωτίζεσθαι.
[558] Πυθαγόρας Παρμενίδης Ἐμπεδοκλῆς Ἀναξαγόρας Μητρόδωρος ὁμοίως.

Ἡράκλειτος ταυτὸ πεπονθέναι τήν τε σελήνην καὶ τὸν ἥλιον. σκαφοειδεῖς δὲ ὄντας τοῖς σχήμασι τοὺς ἀστέρας, δεχομένους τὰς ἀπὸ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως αὐγάς, φωτίζεσθαι πρὸς τὴν φαντασίαν, λαμπροτέρως μὲν τὸν ἥλιον, ἐν καθαρωτέρῳ γὰρ ἀέρι φέρεσθαι, τὴν δὲ σελήνην ἐν θολωτέρῳ, καὶ διὰ τοῦτο ἀμαυροτέραν φαίνεσθαι.

Περὶ ἐκλείψεως σελήνης.

Ἀναξίμανδρος τοῦ στομίου τοῦ περὶ τὸν τροχὸν ἐπιφραττομένου.

Βηρωσσὸς κατὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἐπιστροφὴν τοῦ ἀπυρώτου μέρους.

Ἀλκμαίων Ἡράκλειτος Ἀντιφῶν κατὰ τὴν τοῦ σκαφοειδοῦς στροφὴν καὶ τὰς περικλίσεις.

Τῶν πυθαγορείων τινὲς κατὰ τὴν Ἀριστοτελικὴν ἱστορίαν καὶ τοῦ Φιλίππου τοῦ Ὀπουντίου [560] ἀπόφασιν ἀντιφράξει τοτὲ μὲν τῆς γῆς τοτὲ δὲ τῆς ἀντίχθονος. τῶν δὲ νεωτέρων εἰσί τινες οἷς ἔδοξε κατ' ἐπινέμησιν φλογὸς κατὰ μικρὸν ἐξαπτομένης τεταγμένως, ἕως ἂν τὴν τελείαν πανσέληνον ἀποδῷ, καὶ πάλιν ἀναλόγως μειουμένης μέχρι τῆς συνόδου καθ' ἣν τελείως σβέννυται.

Ξενοφάνης καὶ τὴν μηνιαίαν ἀπόκρυψιν κατάσβεσιν.

Θαλῆς Ἀναξαγόρας Πλάτων οἱ στωικοὶ τοῖς μαθηματικοῖς συμφώνως τὰς μὲν μηνιαίας ἀποκρύψεις συνοδεύουσαν αὐτὴν ἡλίῳ καὶ περιλαμπομένην ποιεῖσθαι, τὰς δ' ἐκλείψεις εἰς τὸ σκίασμα τῆς γῆς ἐμπίπτουσαν, μεταξὺ μὲν ἀμφοτέρων τῶν ἀστέρων γενομένης, μᾶλλον δὲ τῇ σελήνῃ ἀντιφραττομένης.

Ἀναξαγόρας, ὥς φησι Θεόφραστος, καὶ τῶν ὑποκάτω τῆς σελήνης ἔσθ' ὅτε σωμάτων ἐπιπροσθούντων.

Χρύσιππος ἐκλείπειν τὴν σελήνην τῆς γῆς αὐτῇ ἐπιπροσθούσης, καὶ εἰς σκιὰν αὐτῆς ἐμπίπτουσαν.

Περὶ ἐμφάσεως αὐτῆς. [562]

Τῶν πυθαγορείων τινὲς μέν, ὧν ἐστι Φιλόλαος, τὸ γεωφανὲς αὐτῆς εἶναι διὰ τὸ περιοικεῖσθαι τὴν σελήνην καθάπερ τὴν παρ' ἡμῖν γῆν ζῴοις καὶ φυτοῖς μείζοσι καὶ καλλίοσιν· εἶναι γὰρ πεντεκαιδεκαπλάσια τὰ ἐπ' αὐτῆς ζῷα τῇ δυνάμει μηδὲν περιττωματικὸν ἀποκρίνοντα· καὶ τὴν ἡμέραν τοσαύτην τῷ μήκει. ἄλλοι δὲ τὴν ἐν τῇ σελήνῃ ἔμφασιν ἀνά-

κλασιν εἶναι τῆς πέραν τοῦ διακεκαυμένου κύκλου τῆς οἰκουμένης ὑφ' ἡμῶν θαλάττης.

[564] Ἀναξαγόρας ἀνωμαλότητα συγκρίματος, διὰ τὸ ψυχρομιγὲς ἅμα καὶ γεῶδες, τὰ μὲν ἐχούσης ὑψηλὰ τὰ δὲ ταπεινὰ τὰ δὲ κοῖλα. καὶ παραμεμῖχθαι τῷ πυροειδεῖ τὸ ζοφῶδες, ὧν τὸ πάθος ὑποφαίνει τὸ σκιερόν, ὅθεν ψευδοφανῆ λέγεσθαι τὸν ἀστέρα.

Δημόκριτος ἀποσκίασμά τι τῶν ὑψηλῶν ἐν αὐτῇ μερῶν· ἄγκη γὰρ αὐτὴν ἔχειν καὶ νάπας.

Παρμενίδης διὰ τὸ παραμεμῖχθαι τῷ περὶ αὐτὴν πυρώδει τὸ ζοφῶδες, ὅθεν ψευδοφανῆ τὸν ἀστέρα καλεῖ.

Οἱ στωικοὶ διὰ τὸ ἀερομιγὲς τῆς οὐσίας μὴ εἶναι αὐτῆς ἀκήρατον τὸ σύγκριμα.

Ἀριστοτέλης μὴ εἶναι αὐτῆς ἀκήρατον τὸ σύγκριμα διὰ τὰ πρόσγεια ἀερώματα τοῦ αἰθέρος, ὃν προσαγορεύει σῶμα πέμπτον.

Οἱ ἀπὸ τῶν μαθηματικῶν τὸ ἀνώμαλον συγκριτικὸν αἰτιῶνται. καθάπερ οὖν τῶν προσαυγαζομένων ὑπὸ τοῦ ἡλίου νεφῶν τὰ μὲν ἀραιότερα μέρη λαμπρότερα φαίνεται, τὰ δὲ πυκνότερα ἀμαυρότερα,
(61) οὕτω καὶ τῆς σελήνης, ἐοικυίας μὲν νεφελοειδεῖ πιλήματι προσαυγαζομένης δ' ὑπὸ τοῦ ἡλίου.

Ξενοφάνης τὸν μὲν ἥλιον χρήσιμον εἶναι πρὸς
[566] τὴν τοῦ κόσμου καὶ τὴν τῶν ἐν αὐτῷ ζῴων γένεσίν τε καὶ διοίκησιν, τὴν δὲ σελήνην παρέλκειν.

Περὶ ἀποστημάτων αὐτῆς.

Ἐμπεδοκλῆς διπλάσιον ἀπέχειν τὴν σελήνην ἀπὸ τῆς γῆς ἤπερ ἀπὸ τοῦ ἡλίου, οἱ δὲ ἀπὸ τῶν μαθηματικῶν ὀκτωκαιδεκαπλάσιον.

Ἐρατοσθένης τὸν ἥλιον ἀπέχειν ἀπὸ τῆς γῆς σταδίων μυριάδων μυριάδας τετρακοσίας καὶ στάδια

ὀκτάκις μύρια, τὴν δὲ σελήνην ἀπέχειν ἀπὸ τῆς γῆς μυριάδας ἑβδομήκοντα ὀκτὼ σταδίων.

Ἐμπεδοκλῆς τοῦ ὕψους τοῦ ἀπὸ τῆς γῆς ἕως οὐρανοῦ, ἥτις ἐστὶν ἀφ᾽ ἡμῶν ἀνάτασις, πλείονα εἶναι τὴν κατὰ τὸ πλάτος διάστασιν, κατὰ τοῦτο τοῦ οὐρανοῦ μᾶλλον ἀναπεπταμένου, διὰ τὸ ᾠῷ παραπλησίως τὸν κόσμον κεῖσθαι. Βοηθὸς δὲ πρὸς τὴν φαντασίαν δέχεται τὸ ἀναπεπταμένον, οὐ κατὰ τὴν ὑπόστασιν.

Σημεῖα σελήνης ἐκ τῶν Ἀράτου φαινομένων [v. 778] 2

Σκέπτεο δὴ πρώτη κεράων ἑκάτερθε σελήνην·
ἄλλοτε γάρ τ᾽ ἄλλη μιν ἐπιγράφει ἕσπερος αἴγλη,
ἄλλοτε δ᾽ ἀλλοῖαι μορφαὶ κερόωσι σελήνην [568]
εὐθὺς ἀεξομένην, αἳ μὲν τρίτῃ αἳ δὲ τετάρτῃ·
τάων καὶ περὶ μηνὸς ἐφεσταότος κε πύθοιο.
λεπτὴ μὲν καθαρή τε περὶ τρίτον ἦμαρ ἐοῦσα
εὔδιός κ᾽ εἴη, λεπτὴ δὲ καὶ εὖ μάλ᾽ ἐρευθὴς
πνευματίη· παχίων δὲ καὶ ἀμβλείῃσι κεραίαις
τέτρατον ἐκ τριτάτοιο φόως ἀμενηνὸν ἔχουσα
ἠὲ νότῳ ἀμβλύνετ᾽ ἢ ὕδατος ἐγγὺς ἐόντος.
εἰ δέ κ᾽ ἐπ᾽ ἀμφοτέρων κεράων τρίτον ἦμαρ ἄγουσα
μήτε τι νευστάζῃ μήθ᾽ ὑπτιόωσα φαείνῃ,
ἀλλ᾽ ὀρθὰς ἑκάτερθε περιγνάμπτουσα κεραίας,
ἑσπέριοί κ᾽ ἄνεμοι κείνην μετὰ νύκτα φέροιντο.
εἰ δ᾽ αὔτως ὀρθὴ καὶ τέταρτον ἦμαρ ἀγινοῖ,
ἦτ᾽ ἂν χειμῶνος συναγειρομένοιο διδάσκοι.
εἰ δέ κε οἱ κεράων τὸ μετήορον εὖ ἐπινεύῃ,
δειδέχθαι βορέω, ὅτε δ᾽ ὑπτιάῃσι, νότοιο.
αὐτὰρ ἐπὴν τριτόωσαν ὅλος περὶ κύκλος ἑλίσσῃ
πάντῃ ἐρευθόμενος, μάλα κεν τότε χείμερος εἴη·
μείζονι δ᾽ ἂν χειμῶνι πυρώτερα φοινίσσοιτο.

[570] *σκέπτεο δ' ἐς πληθύν τε καὶ ἀμφότερον διχόωσαν*
ἢ μὲν ἀεξομένην ἢ δ' ἐς κέρας αὖθις ἰοῦσαν·
καί οἱ ἐπὶ χροιῇ τεκμαίρεο μηνὸς ἑκάστου.
πάντῃ μὲν καθαρῇ κε μάλ' εὔδια τεκμήραιο·
πάντα δ' ἐρευθομένῃ δοκέειν ἀνέμοιο κελεύθους·
ἄλλοθι δ' ἄλλο μελαινομένῃ δοκέειν ὑετοῖο.
σήματα δ' οὐ μάλα πᾶσιν ἐπ' ἤμασι πάντα τέτυκται.
ἀλλ' ὅσα μὲν τριτάτῃ τε τεταρταίῃ τε πέλονται
μέσφα διχαζομένης, διχάδος γε μὲν ἄχρις ἐπ' αὐτήν,
σημαίνει διχόμηνον, ἀτὰρ πάλιν ἐκ διχομήνου
ἐς διχάδα φθιμένην· δέχεται μὲν αὐτίκα τετρὰς
μηνὸς ἀποιχομένου, ἡ δὲ τριτάτη ἀπιόντος.
[572] *εἰ δέ κέ μιν περὶ πᾶσαν ἅλωαὶ κυκλώσωνται*
ἢ τρεῖς ἠὲ δύω περικείμεναι ἠὲ μί' οἴη,
τῇ μὲν ἴῃ ἀνέμοιο γαληναίης τε δοκεύειν,
(62) *ῥηγνυμένῃ ἀνέμοιο· μαραινομένῃ δὲ γαλήνης·*
ταὶ δύο δ' ἂν χειμῶνι περιτροχάοιντο σελήνην·
μείζονα δ' ἂν χειμῶνα φέροι τριέλικτος ἅλωή,
καὶ μᾶλλον μελανεῦσα, καὶ εἰ ῥηγνύατο μᾶλλον.

Κεφ. κζ'.

ΠΕΡΙ ΓΑΛΑΞΙΟΥ.

[574] *Κύκλος ἐστὶ νεφελοειδής, ἐν μὲν τῷ ἀέρι διαπαντὸς φαινόμενος, διὰ δὲ τὴν λευκόχροιαν ὀνομαζόμενος γαλαξίας.*

Τῶν πυθαγορείων οἱ μὲν ἔφασαν ἀστέρος εἶναι διάκαυσιν, ἐκπεσόντος μὲν ἀπὸ τῆς ἰδίας ἕδρας, δι' οὗ δὲ περιέδραμε χωρίου κυκλοτερῶς αὐτὸ περιφλέξαντος ἐπὶ τοῦ κατὰ Φαέθοντα ἐμπρησμοῦ· οἱ δὲ τὸν ἡλιακὸν ταύτῃ φασὶ κατ' ἀρχὰς γεγονέναι δρόμον.

τινὲς δὲ κατοπτρικὴν εἶναι φαντασίαν τοῦ ἡλίου, τὰς αὐγὰς πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀνακλῶντος, ὅπερ κἀπὶ τῆς ἴριδος ἐπὶ τῶν νεφῶν συμβαίνει.

Μητρόδωρος διὰ τὴν πάροδον τοῦ ἡλίου, τοῦτον γὰρ εἶναι ἡλιακὸν κύκλον.

Παρμενίδης τὸ τοῦ πυκνοῦ καὶ τὸ τοῦ ἀραιοῦ μῖγμα γαλακτοειδὲς ἀποτελέσαι χρῶμα.

Ἀναξαγόρας τὴν σκιὰν τῆς γῆς κατὰ τόδε τὸ [576]
μέρος ἵστασθαι τοῦ οὐρανοῦ, ὅταν ὑπὸ τὴν γῆν ὁ ἥλιος γενόμενος μὴ πάντα περιφωτίζῃ.

[Δημόκριτος] πολλῶν καὶ μικρῶν καὶ συνεχῶν ἀστέρων, συμφωτιζομένων ἀλλήλοις, διὰ τὴν πύκνωσιν συναυγασμόν.

Ἀριστοτέλης ἀναθυμιάσεως ξηρᾶς ἔξαψιν πολλῆς τε καὶ συνεχοῦς. τὸν γὰρ κύκλον ἐν ᾧ δοκεῖ θεωρεῖσθαι μέγιστον ὄντα, πλήρη τῶν μεγίστων ὑπάρχειν καὶ λαμπροτάτων ἄστρων καὶ ἔτι τῶν σποράδων καλουμένων, ὥστε διὰ ταῦτα συνεχῶς πλείστην περὶ τοῦτον ἀθροίζεσθαι τὸν τόπον τὴν ἀπὸ τῆς γῆς ἀναθυμίασιν καὶ ποιεῖν τὴν τοῦ γάλακτος φαντασίαν.

Ποσειδώνιος πυρὸς σύστασιν, ἄστρου μὲν μανωτέραν αὐγῆς δὲ πυκνοτέραν.

Κεφ. κη΄.

ΠΕΡΙ ΚΟΜΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΙΤΤΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΟΙΟΥΤΩΝ.

. . . 1

Τῶν πυθαγορείων τινὲς μὲν ἀστέρα φασὶν
εἶναι τὸν κομήτην τῶν οὐκ ἀεὶ μὲν φαινομένων, διὰ δέ [578]
τινος διωρισμένου χρόνου περιοδικῶς ἀνατελλόντων·

ἄλλοι δὲ ἀνάκλασιν τῆς ἡμετέρας ὄψεως πρὸς τὸν ἥλιον παραπλησίαν ταῖς κατοπτρικαῖς ἐμφάσεσιν.

Ἀναξαγόρας καὶ Δημόκριτος σύνοδον ἀστέρων δυοῖν ἢ καὶ πλειόνων κατὰ συναυγασμόν.

Ἀριστοτέλης τῆς ξηρᾶς ἐκ γῆς ἀναθυμιάσεως διάπυρον σύστασιν· κομήτας δέ, ὅταν ἐπὶ πλέον ἐξαφθῇ καὶ πρὸς πλείονα διαμένῃ χρόνον, τοῦ μὲν ἀστέρος φαινομένου κάτωθεν, τῆς δὲ κόμης ἄνωθεν ἐπιλαμπούσης· πωγωνίας δέ, ὅταν ἔμπαλιν ὁ μὲν ἀστὴρ ἄνωθεν θεωρῆται, ἡ δὲ κόμη κάτωθεν παρεχομένη τῷ σχήματι πώγωνος ἔμφασιν.

Στράτων ἄστρου φῶς περιληφθὲν νέφει πυκνῷ, καθάπερ ἐπὶ τῶν λαμπτήρων γίγνεται.

Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς νέφος μετάρσιον ὑπὸ
[580] (63) μεταρσίου φωτὸς καταυγαζόμενον. ὁμοίως δ' αἰτιολογεῖ πωγωνίαν δοκίδας κίονα καὶ τὰ τούτοις συγγενῆ, καθάπερ ἀμέλει πάντες οἱ περιπατητικοὶ παρὰ τοὺς τοῦ νέφους γίγνεσθαι ταῦτα σχηματισμούς.

Ἐπιγένης πνεύματος ἀναφορᾷ γεωμιγοῦς πεπυρωμένου.

Βοηθὸς ἀέρος ἀνημμένου φαντασίαν.

Διογένης ἀστέρας εἶναι τοὺς κομήτας.

Ἀναξαγόρας τοὺς καλουμένους διᾴττοντας ἀπὸ τοῦ αἰθέρος σπινθήρων δίκην καταφέρεσθαι, διὸ καὶ παραυτίκα σβέννυσθαι.

Μητρόδωρος τὴν εἰς τὰ νέφη τοῦ ἡλίου βίαιον ἔμπτωσιν πολλάκις σπινθηρίζειν.

Ξενοφάνης πάντα τὰ τοιαῦτα νεφῶν πεπυρωμένων συστήματα ἢ κινήματα.

[582] Χαλδαίους μὲν δὴ λόγος περὶ κομητῶν ὧδε γιγνώσκειν ὅτι εἰσί τινες καὶ ἄλλοι ἔξω τῶν φαινομένων πλανητῶν ἀστέρες, οἳ τέως μὲν ἀφανεῖς εἰσίν, ὅτε

ἐπὶ πολὺ ἄνω που ἀφ᾽ ἡμῶν φέρονται, ἤδη δὲ καὶ ταπεινωθέντες ὤφθησάν που ὡσεὶ ξένοι ἐνεχθέντες εἰς τὰ ὅλα· καὶ τούτους κομήτας καλεῖν φίλον τοῖς οὐ γιγνώσκουσιν ὅτι καὶ αὐτοὶ ἐκ τῶν πολλῶν ἀστέρων εἰσί· ἀφανίζεσθαι δὲ δοκοῦσιν, ἐπειδὰν ἀνενεχθῶσιν εἰς τὴν σφῶν χώραν, δύντες εἰς τὸ βάθος τοῦ αἰθέρος ὥσπερ εἰς τὸν τοῦ πελάγους βυθὸν οἱ ἰχθῦς. οἱ δ᾽ ὑπ᾽ ἀνέμων ἢ θυέλλης ἀναφέρεσθαί τινα γεώδη ἐς τὸν ἄνω ἀέρα ἐδόξασαν, καὶ ταῦτα ἐκπυρωθέντα καὶ εἰς τὴν δίνην ἐμπεσόντα τοῦ αἰθέρος ξυμπερινοστεῖν τῷ παντὶ ἐπὶ χρόνον, ἔπειτα ἀπαναλωθέντα πρὸς τοῦ πυρὸς ἀφανῆ καθίστασθαι. καὶ τοὺς κομήτας δὴ καλουμένους ἀστέρας ταῦτα εἶναι.

Δημοκρίτου δὲ ὁ λόγος λεγόμενός ἐστιν, ὡς κατ᾽ ἀντίλαμψιν τῶν πλανωμένων ἀστέρων πρὸς ἀλλήλους τε καὶ τοὺς ἀπλανεῖς οἱ κομῆται συνίστασθαι [584] δοκοῦσι, καθάπερ πλειόνων κατόπτρων ἀντιλαμπόντων σφισὶν ἤδη τινὰ ὤφθη ἀστεροειδῆ φαντάσματα.

Ἀρριανοῦ 2

Ἀρριανός φησιν· ὅσα δὲ μένει ἐπὶ χρόνον τὰ μέν πως ξυμπεριφέρεσθαι τῷ οὐρανῷ, τὰ δὲ ἤδη τινὰ καὶ ἰδίαν πλάνην πλανώμενα· οὗτοί εἰσιν οἱ κομῆται ἀστέρες καὶ λαμπάδες καὶ πωγωνίαι καὶ πίθοι καὶ δοκίδες, καθ᾽ ὁμοιότητα ἕκαστα τῆς ἰδέας [τῆς ἐπωνυμίας] λεγόμενα. τεκμήριον δὲ ὅτι μὴ παραυτίκα διαφθείρεται, ὡς εἴ γε ἐν τῷ ἀέρι ξυνίσταντο, ταχεῖα ἂν ἐγίγνετο αὐτοῖς ἐν τῷ ψυχρῷ ἡ σβέσις. ὅτι δὲ πρόσκαιρός ἐστιν ἡ φθορὰ αὐτῶν, ἐδήλωσε καὶ ὅτι πρὸς ἄρκτοις μᾶλλόν τι ἢ ἄλλῃ χώρᾳ ξυνίσταται τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τούτῳ ἔτι αὐτῶν μέρει ἔνθα παχύς τε ὁ ἀὴρ μᾶλλον καὶ ἡ ξύστασις οὐ ῥᾳδία φορηθῆναι πρὸς γῆν.

[586] φέρονταί τε ἀτάκτως οἱ πολλοὶ τῶν κομητῶν ἐπινε-
μόμενοι, ἐμοὶ δοκεῖν, τὴν ἄνω ἀναφερομένην τροφὴν
καὶ ταύτῃ ἐφομαρτοῦντες· ἡ δὲ μορφὴ αὐτῶν ἀστε-
ροειδής ἐστι, καθότι ἐς σφαῖραν ξυνάγεσθαι πέφυκε
πᾶν ὅσον πυροειδές· ἡ δὲ κόμη αὐγοειδής, τῶν μὲν
ὥσπερ ἄφετος ἀνειμένη τῶν δὲ ἐπ' εὐθὺ ἰοῦσα καὶ ἐς
τὸ ἄνω μᾶλλόν τι ἀπὸ τοῦ ἀστέρος τεινομένη. οἱ δὲ
πίθοι ὀλιγάκις πεφήνασι, καθότι πλείονος δέονται
ξυναγωγῆς πυρός. ἤδη δὲ καὶ τῶν ἀπλανῶν ἔστιν οἳ
ξὺν κόμῃ ἐφάνησαν, ἐπειδὰν ἡ περὶ αὐτοὺς ἀέρος
ἀναφορὰ πυκνωθεῖσα ξυναφὲς ἐργάσηται τῆς κόμης
τὸ εἴδωλον, καθάπερ καὶ ἄλως ξυναφεῖς αὐτοῖς τοῖς
ἄστροις φαίνονται. ἤδη δὲ καὶ πλησίον ἡλίου ξυστάν-
τες κομῆται οἳ μὲν ἔφθησαν ἀφανισθῆναι πρὶν τὴν
(64) γένεσιν αὐτῶν καταστῆναι ἐμφανῆ, οἳ δὲ ἐκλείποντος
ἡλίου ἐξεφάνησαν, οἳ δὲ καὶ ἐπικαταδύνοντες τῷ ἡλίῳ,
πρόσθεν οἷα δὴ εἰκὸς ὑπὸ τῶν αὐγῶν καταλαμπόμε-
[588] νοι, τῷ μὴ ἐμφανεῖς καθίστασθαι. ὥστ' ἐκεῖνος ἂν
κρατοίη ὁ λόγος ἀποφαίνειν ἀέρος πιλήματα ἀποθλι-
βόμενα καὶ ἐμπίπτοντα ἐς τὰ κατωτέρω καὶ τῷ ἀέρι
ξυναφῆ τοῦ αἰθέρος ἐξαφθέντα, ἔς τ' ἂν ὑπάρχῃ
περὶ αὐτοὺς ἡ τροφὴ ξυμμένειν τε καὶ ξυμπερινοστεῖν
τῷ αἰθέρι. καὶ ταῦτα ὅπως ἂν τύχῃ ἀπὸ τῆς ἰδέας ἐπι-
κλήζεσθαι ἕκαστον, κομήτας μὲν ἀφ' ὧν ὥσπερ κόμη
ἐς τὰ κύκλῳ ἀπολάμπει αὐγὴ ἢ πυρός· πωγωνίας δὲ
ἀφ' ὅτων ἐς πώγωνος σχῆμα ἀπήρτηται αὐγὴ ἐς τὸ ἐπὶ
θάτερα· πίθους δὲ ὅσα μεγάλα κυκλοτερῆ καί τι καὶ
βάθους ἔν σφισιν ἐξέφηνε· δόκους δ' αὖ καὶ λαμπά-
δας καθ' ὁμοιότητα τοῦ εἴδους ὅτῳ ἐπιφημίζεται. φαί-
νεται δὲ τούτων ἕκαστον καὶ ἑσπέριον καὶ ἑῷον. τὰ
δὲ καὶ ἀμφιφανῆ φαίνεται· ἀμφιφανῆ δὲ κλήζουσιν
ὅσα περὶ πρῶτα τῆς νυκτὸς φανέντα πρὸς δύσει ἔπειτα

ἐν τῇ αὐτῇ νυκτὶ πρὶν ἡμέραν ἐπιλαβεῖν ἔφθη ἀνασχόντα.

Κεφ. κθʹ.

ΠΕΡΙ ΒΡΟΝΤΩΝ ΑΣΤΡΑΠΩΝ ΚΕΡΑΥΝΩΝ ΠΡΗ- [590]
ΣΤΗΡΩΝ ΚΑΙ ΤΥΦΩΝΩΝ.

Ἀναξίμανδρος ἐκ τοῦ πνεύματος ταῦτ᾽ εἶπε 1
συμβαίνειν· ὅταν γὰρ περιληφθὲν νέφει παχεῖ βιασάμενον ἐκπέσῃ τῇ λεπτομερείᾳ καὶ κουφότητι, τόθ᾽ ἡ μὲν ῥῆξις τὸν ψόφον, ἡ δὲ διαστολὴ παρὰ τὴν μελανείαν τοῦ νέφους τὸν διαυγασμὸν ἀποτελεῖ.

Ἀναξιμένης ταυτὰ τούτῳ, προστιθεὶς τὸ ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἥτις σχιζομένη ταῖς κώπαις παραστίλβει.

Μητρόδωρος, ὅταν εἰς νέφος πεπηγὸς ὑπὸ πυκνότητος ἐμπέσῃ πνεῦμα, τῇ μὲν συνθραύσει τὸν [592]
κτύπον ἀποτελεῖ, τῇ δὲ πληγῇ καὶ τῷ σχισμῷ διαυγάζει, τῇ δ᾽ ὀξύτητι τῆς φορᾶς προσλαμβάνον τὴν ἀπὸ τοῦ ἡλίου θερμότητα κεραυνοβολεῖ, τοῦ δὲ κεραυνοῦ τὴν ἀσθένειαν εἰς πρηστῆρα περιίστησιν.

Ἀναξαγόρας, ὅταν τὸ θερμὸν εἰς τὸ ψυχρὸν ἐμπέσῃ (τοῦτο δ᾽ ἐστὶν αἰθέριον μέρος εἰς ἀερῶδες), τῷ μὲν ψόφῳ βροντὴν ἀποτελεῖ, τῷ δὲ παρὰ τὴν μελανείαν τοῦ νέφους χρώματι τὴν ἀστραπήν, τῷ δὲ πλήθει καὶ μεγέθει τοῦ φωτὸς τὸν κεραυνόν, τῷ δὲ πολυσωμάτῳ πυρὶ τὸν τυφῶνα, τῷ δὲ νεφελομιγεῖ τὸν πρηστῆρα.

Ἀρχέλαος ταυτὸ λέγει, παρατιθεὶς τὸ τῶν διαπύρων λίθων καθιεμένων ἐς ψυχρὸν ὕδωρ πάθος.

Ξενοφάνης ἀστραπὰς γίγνεσθαι λαμπρυνομένων τῶν νεφῶν κατὰ τὴν κίνησιν.

Ἐμπεδοκλῆς ἔμπτωσιν φωτὸς εἰς νέφος ἐξείργοντος τὸν ἀνθεστῶτα ἀέρα, οὗ τὴν μὲν σβέσιν καὶ τὴν θραῦσιν κτύπον ἀπεργάζεσθαι, τὴν δὲ λάμψιν ἀστραπήν, κεραυνὸν δὲ τὸν τῆς ἀστραπῆς τόνον.

[594] Διογένης ἔμπτωσιν πυρὸς εἰς νέφος ὑγρόν, βροντὴν μὲν τῇ σβέσει ποιοῦν τῇ δὲ λαμπηδόνι τὴν ἀστραπήν. συναιτιᾶται δὲ καὶ τὸ πνεῦμα.

Ἡράκλειτος βροντὴν μὲν κατὰ συστροφὰς ἀνέμων καὶ νεφῶν καὶ ἐμπτώσεις πνευμάτων εἰς τὰ νέφη, ἀστραπὰς δὲ κατὰ τὰς τῶν θυμιωμένων ἐξάψεις, πρηστῆρας δὲ κατὰ νεφῶν ἐμπρήσεις καὶ σβέσεις.

Λεύκιππος πυρὸς ἐναποληφθέντος νέφεσι παχυτάτοις ἔκπτωσιν ἰσχυρὰν βροντὴν ἀποτελεῖν ἀποφαίνεται.

Δημόκριτος βροντὴν μὲν ἐκ συγκρίματος ἀνωμάλου τὸ περιειληφὸς αὐτὸ νέφος πρὸς τὴν κάτω φορὰν ἐκβιαζομένου· ἀστραπὴν δὲ σύγκρασιν νεφῶν, ὑφ' ἧς τὰ γεννητικὰ τοῦ πυρὸς διὰ τῶν πολυκένων ἀραιωμάτων ταῖς παρατρίψεσιν εἰς τὸ αὐτὸ συναλιζό-
(65) μενα διηθεῖται· κεραυνὸν δέ, ὅταν ἐκ καθαρωτέρων καὶ λεπτοτέρων ὁμαλωτέρων τε καὶ πυκναρμόνων, καθάπερ αὐτὸς γράφει, γεννητικῶν τοῦ πυρὸς ἡ φορὰ βιάσηται· πρηστῆρα δέ, ὅταν πολυκενώτερα συγκρίματα πυρὸς ἐν πολυκένοις κατασχεθέντα χώραις καὶ περιοχαῖς ὑμένων ἰδίων σωματοποιούμενα τῷ πολυμιγεῖ τὴν ἐπὶ τὸ βάρος ὁρμὴν λάβῃ.

[596] Χρύσιππος ἀστραπὴν ἔξαψιν νεφῶν ἐκτριβομένων ἢ ῥηγνυμένων ὑπὸ πνεύματος, βροντὴν δὲ εἶναι τὸν τούτων ψόφον· ἅμα δὲ γίγνεσθαι ἐν τῷ ἀέρι βροντήν τε καὶ ἀστραπήν, πρότερον δὲ τῆς ἀστραπῆς

ἀντιλαμβάνεσθαι ἡμᾶς διὰ τὸ τῆς ἀκοῆς ὀξυτέραν εἶναι τὴν ὅρασιν· ὅταν δὲ ἡ τοῦ πνεύματος φορὰ σφοδροτέρα γένηται καὶ πυρώδης, κεραυνὸν ἀποτελεῖσθαι· ὅταν δὲ ἄθρουν ἐκπέσῃ τὸ πνεῦμα καὶ ἧττον πεπυρωμένον, πρηστῆρα γίγνεσθαι· ὅταν δ' ἔτι ἧττον ᾖ πεπυρωμένον τὸ πνεῦμα, τυφῶνα.

Ἀριστοτέλης ἐξ ἀναθυμιάσεως καὶ τὰ τοιαῦτα γίγνεσθαι τῆς ξηρᾶς. ὅταν οὖν ἐντύχῃ μὲν τῇ ὑγρᾷ παραβιάζηται δὲ τὴν ἔξοδον, τῇ μὲν παρατρίψει καὶ τῇ ῥήξει τὸν ψόφον, τῇ δ' ἐξάψει τῆς ξηρότητος τὴν ἀστραπὴν παρίστησι. [598]

Στράτων, θερμοῦ ψυχρῷ παρείξαντος, ὅταν ἐκβιασθὲν τύχῃ, τὰ τοιαῦτα γίγνεσθαι, βροντὴν μὲν ἀπορρήξει φάει δὲ ἀστραπὴν τάχει δὲ κεραυνόν, πρηστῆρας δὲ καὶ τυφῶνας τῷ πλεονασμῷ τῷ τῆς ὕλης, ἣν ἑκάτερος αὐτῶν ἐφέλκεται, θερμοτέραν μὲν ὁ πρηστὴρ παχυτέραν δὲ ὁ τυφών.

Οἱ στωικοὶ βροντὴν μὲν προσκρουσμὸν νεφῶν, ἀστραπὴν δὲ ἔξαψιν ἐκ παρατρίψεως, κεραυνὸν δὲ σφοδροτέραν ἔκλαμψιν, πρηστῆρα δὲ νωθεστέραν.

Ἀριστοτέλης τυφῶνα μέν, ὅταν ἐκνεφίας δινούμενος καταφέρηται. τὸ γὰρ πνεῦμα κωλυόμενον μὲν εἰς ὀρθὸν ἰέναι παρ' ἀντίπνοιαν ἢ ψῦχος ἢ πάχος ἤ τινα ἄλλην αἰτίαν, ἐλαυνόμενον δὲ ὑπὸ τοῦ κατόπιν ἐπεισιόντος ἀναστρέφει εἰλούμενον ἐν τῷ νέφει κύκλῳ καὶ συγκατάγει ἐπὶ γῆν ἑαυτῷ τὸ νέφος· εἶθ' ὅτῳ ἂν ἐντύχῃ φερόμενον σφοδρῶς ἀναρπάζειν καὶ πάλιν ἀπορρίπτειν, τοῦτο γὰρ εἶναι τὸ πάθος οἷον [600] ἐκνεφίας, ἄπεπτον. πρηστῆρας δέ, ὅταν βιαίως κατιὸν ἐκπυρωθῇ τὸ πνεῦμα κατὰ τὴν φοράν, συνεμπίμπρασθαι γὰρ τὸν ἀέρα πυρώσει χρωματιζόμενον, διὸ καὶ νυκτὸς ἐκλάμπειν· ἀναρπάζειν τε καὶ περιτρέ-

πειν ὁμοίως καὶ τούτους, ὥσπερ πυρώδεις ὄντας τυ-
φῶνας. κεραυνὸν δέ, ὅταν πολὺ καὶ λεπτὸν περιλη-
φθὲν ἐν τοῖς νέφεσι πνεῦμα πυρωθὲν ἐκθλιφθῇ, καὶ
μετ' ἰσχυρᾶς ἐπὶ γῆν κατασκήψῃ φορᾶς, ἐὰν μὲν ᾖ
πάνυ λεπτὸν καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐπικαῖον, ἀργῆτα λέ-
γεσθαι κατὰ τοὺς ποιητάς, ἐὰν δὲ ἧττον ἐπικαῖον,
ψολόεντα. τὸ μὲν γὰρ διὰ τὴν λεπτότητα καὶ πρὶν
ἐκπυρῶσαι φερόμενον οἴχεσθαι διὰ τάχους, ὡς μηδ'
ἐπιμελᾶναί τι τῶν ὑποκειμένων· τὸν δὲ οἷα καὶ βρα-
δύτερον ἐπιχρῶσαι μὲν ὥστ' ἀπ' αἰθάλου, παρενε-
[602] χθῆναι δὲ μηδὲν ἀφανίσαντα. διὸ καὶ τὰ μὲν ἀντι-
τυπήσαντα φλέγεσθαι, τὰ δ' εἰς τὰς ἑαυτῶν ἀραιό-
τητας ὑποδεξάμενα μηδὲν πάσχειν. ἤδη γοῦν ἀσπίδος
πληγείσης τακῆναι μὲν τὸ χάλκωμα, τὸ δὲ ξύλον μη-
δὲν παθεῖν, φθάσαντος τοῦ πνεύματος διὰ τὴν τῆς
ὕλης μανότητα πρὸ τῆς καύσεως διεκδραμεῖν· καὶ δι'
ἱματίων ὁμοίως διελθὸν οὐ κατέκαυσεν ἀλλ' οἷον τρῦ-
χος ἐποίησε. περὶ μὲν οὖν τούτων διετάττετο οὕτως.

2 Ἀρριανοῦ

Ὅσοι δὲ ξηροὶ ἀτμοὶ ῥυέντες μὲν εὐθὺς ἀνέμους
εἰργάσαντο, ἐν νέφει δὲ ἀποληφθέντες ἔπειτα ῥη-
(66) γνύντες βίᾳ τὸ νέφος βροντάς τε καὶ ἀστραπὰς ἐξέ-
φηναν. ἐκπίπτοντες δ' ἐπὶ μέγα διάπυροι μέν, κε-
ραυνοί· ἄθροοι δὲ καὶ ἡμίπυροι, πρηστῆρες· ὅσοι
δὲ ἔρημοι πυρός, τυφῶνες· οἱ δὲ ἔτι ἀνειμένοι, ἐκ-
νεφίαι· κατασκήψαντες δὲ ἐς γῆν ξύμπαντα ταῦτα
σκηπτοὶ κλήζονται. οὐδὲν ἴσον δὲ αἱ κοιλότητες τῶν
νεφῶν καὶ ῥήξεις καὶ αἱ ἐπ' αὐταῖς βρονταὶ ἔχουσιν.
[604] ἀστραπὴ δὲ ὑπὸ τῇ ῥήξει ἐκτρίβεται καὶ ἐξάπτει τὸ
πνεῦμα ὡς ἐκλάμψαι ἐπὶ μέγα. καὶ γίνεται μὲν
ἀστραπὴ μετὰ βροντήν, ὀξυτέρα δὲ τοσόνδε ὅσον ὄψις
ἀκοῆς ὀξύτερον, καθότι ἀκοὴ μὲν πελαζούσης τῆς φω-

νῆς αἰσθάνεται, ὄψις δὲ ἐπὶ τὸ ὁρώμενον αὐτὸ ἐκπέμπεται. κεραυνὸς δὲ καθότι πνεῦμά ἐστιν ἀπὸ τῶνδε τεκμηριῶσαι παρέχει· ῥήγνυσί τε ἔστιν ἃ τῶν ἐντυχόντων καὶ περιδινηθῆναι οἷά τε, καὶ διικνεῖται ὅθεν οὐκ ἄν τι ἄλλο ὅ τι μὴ πνεῦμα διέλθοι. ὡς δὲ ἔμπυρον πνεῦμά ἐστι, δηλοῖ μὲν τοῦτό γε καὶ ἡ ὄψις ὅτῳ ἐγγὺς κατέσκηψε, πῦρ γὰρ φαίνεται. ἤδη δὲ καὶ ἀφ᾽ ὧν ἐργάζεται ἐδήλωσεν. ἐπιφλέγει γὰρ ἔστιν ἃ τῶν πελασάντων, τὰ δὲ καὶ ἐξάπτει πάντῃ, καὶ ἀπολείπεται ἀπ᾽ αὐτοῦ ἴχνη οἷα δὴ ἐπὶ πυρὶ ἐκκαύσαντι ἐσβεσμένῳ. ἐκνεφίας δὲ ἄνεμος, ἐπὰν δινούμενος ἐκπέσῃ νέφους ῥαγέντος, τυφὼν κλήζεται. γίγνεται δὲ ἡ δίνη ὧδε· ἐπειδὰν κώλυμα ἐν τῷ νέφει ἐγχριμφθῇ τὸ μὴ οὐκ ἐπ᾽ εὐθὺ ἐκπεσεῖν τὴν πνοήν, ἀναστρέφεταί [606] τε καὶ ἀνειλεῖται ἐς αὐτήν. εἴργεται δὲ ὑπὸ πάχους νεφέλης ἐπ᾽ εὐθὺ ἐκπεσεῖν, ἢ κρύους ἀποστρέψαντος ἢ ἀντιπεσούσης ἄλλης πνοῆς. οὕτω τοι καὶ πρὸς ἄλλοτε ἄλλου αἱ θύελλαι ἀναστρέφονταί τε καὶ ἀνειλούμεναι αὖθις ἄνω ἀναφέρονται, ἐπειδὰν ἐγχρίμψας ὁ τόνος τῆς γῆς ἀνακόψῃ τῆς πνοῆς τὴν ἐπ᾽ εὐθὺ ὁρμήν. καὶ αἱ δῖναι ἐν τοῖς ποταμοῖς ταυτὸ τοῦτό εἰσι. φερόμενον γὰρ εὐθείᾳ τὸ ὕδωρ οὔποτ᾽ ἂν δινηθείη, ἀντιπεσόντος δὲ ἄλλοτε ἄλλου πρὸς τὴν φοράν, ἀναστρέφεται ἡ ῥοή, ἀναστραφεῖσα δὲ ἐς κύκλον ἐπικάμπτει ἐπὶ τῇ ῥύμῃ, ὅτι μὴ οἵα τε ἐπ᾽ εὐθὺ ἐς τὸ ἔμπαλιν ἐκφέρεσθαι. οἱ δὲ τυφῶνες καὶ τῆς νεφέλης τὸ πολὺ ἐς τὸ κάτω σὺν ἕλικι ἐπάγουσιν ἅμα σφισί· καὶ προσπεσόντες τῇ γῇ ἀναρπάζουσιν ὅτῳ ἂν ἐντύχωσιν ἀντικοπτομένης τῆς ῥύμης ὡς ξὺν τῇ αὐτῇ ἕλικι ἀναστρέφεσθαι· ὥστε καὶ ναῦς ἤδη ἅμα τῷ φόρτῳ ἐμπεσόντες ἐξῆραν ἐπὶ μέγα ἔξω τῆς θαλάσσης. κεραυνῶν δὲ πολλαὶ ἰδέαι τε καὶ ὀνόματά εἰσιν· οἳ μὲν

αὐτῶν ψολόεντες οἱ δὲ ἀργῆτες κλήζονται, σκηπτοί
[608] *τε ὅσοι κατασκήπτουσιν, καὶ αἰγίδες ὅσοι ἐν συστροφῇ πυρὸς καταφέρονται, ἕλικες δὲ ὅσοι ἐς ἑλικοειδῆ γραμμὴν διάττουσι. καὶ δὴ ὅσοι μὲν καὶ πάντῃ ὀξέως ἐκπεσόντες ὕλῃ ἐνέτυχον καυσίμῳ, ἔκαυσάν τε αὐτὴν ὑπὸ τῇ διατριβῇ καὶ αὐτῷ κατεσχέθησαν τῷ ἔργῳ· ὅσοι δὲ ξὺν πολλῷ τῷ τάχει κατέσκηψαν, οὗτοι πρὶν ἐκκαῦσαι διῇξαν ὥστε ἡμίπυρα ἔστιν ἃ ὑπολελεῖφθαι ἀπ' αὐτῶν, οἱ δὲ καὶ αἰθαλώσαντες μόνον διῆλθον. οἱ δὲ ἔτι καὶ τῶνδε ὀξύτεροι οὐδὲ ἓν ἐξεργάσασθαι ἔφθησαν, ἀλλ' ἀραιᾷ μὲν ὕλῃ εἰ καὶ πάνυ καυσίμῳ ἐντυχόντες διεχώρησαν μόνον, ἀντιτύπῳ δὲ εἰ πελάσειαν ἐνσχεθέντες κατειργάσαντό τε αὐτὴν καὶ διέφθειραν, ὥστε κυτίδος μὲν ξύλου μαλθακοῦ ἁψάμενοι διῇξαν ἀπαθῆ ἀπολιπόντες, τὸ δὲ χρυσίον ἔτηξαν τὸ ἐνόν, ὅτι ἐσχέθησαν ἐν τῷ χρυσίῳ. καὶ χιτῶνα ἤδη οὐκ ἔκαυσαν, ἀλλὰ ἐτρύχωσαν μόνον· καὶ διὰ μὲν κεράμου διῆλθον, τὸ δὲ ἐνὸν ἐν αὐτῷ διεφόρησαν. τούτων ξυμπάντων οἱ μὲν λαμπροί, ἀργῆτες,*
(67) *ὅσοι δὲ καταιθαλώσαντες τὰ πελάσαντά σφισιν ἐπαύσαντο, οὗτοι δὲ ψολόεντες ἐπὶ τῷ ἔργῳ ἐκλήθησαν. καὶ οἱ μὲν εὐθείᾳ κατασκήψαντες εἰς τὸ ἔμπαλιν τῇ αὐτῇ εὐθείᾳ ἀνῇξαν, οἱ δ' ἐκ πλαγίου ἐμπεσόντες πρὸς ἴσον γωνίαν ἄνω ἀναφέρονται· καὶ οἱ μὲν ἁπλοῖ*
[610] *οἱ δὲ διπλοῖ κατέσκηψαν. . . . πλεῖστοι δὲ ἦρος καὶ μετοπώρου καὶ ἅμα βιαιότεροι περί τε πλειάδος καὶ ἀρκτούρου ἐπιτολήν, ὅτι ἐν κινήσει καὶ παθήμασι πολυειδέσιν ὁ ἀὴρ τῇδε τῇ ὥρᾳ ἐστίν, οἷα δὴ οὔτε ὑπὸ κρύει πεπηγὼς οὔτε ὑπὸ τῷ θερινῷ ἡλίῳ ἐκκεκαθαρμένος. τοιγάρτοι καὶ ἐν χώραις ὅσαι νιφετώδεις καὶ ψυχραὶ καὶ ὅσαι αὖ κεκαυμέναι ὑπὸ ἡλίῳ οὐ κατασκήπτουσιν· οἱ κατασκήψαντες δ' ἐν θαύματι*

ἀναφέρονται, καθάπερ ἐν Κελτοῖς καὶ παρ' Αἰγυπτίοις.

Φίλωνος φυσικῶν 3

Ἀστραπαί εἰσι διτταί, ἡ μὲν ἡμερινὴ ἡ δὲ νυκτερινή. γίγνεται δὲ ἡ μὲν ἡμερινὴ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ὅταν ῥαγῇ τὸ ὕδωρ ὑποφαινομένου αὐτοῦ· λαμπρὰ δ' οὐ φαίνεται ὥσπερ ἡ νυκτερινή, ὅτι ἐν φάει γίγνεται· ἡ δὲ νυκτερινὴ ὑπὸ τῶν ἄστρων γίγνεται, ὅταν ῥαγῇ τὸ ὕδωρ ὑπερφαινομένων αὐτῶν· λαμπρὰ δὲ φαίνεται, ὅτι ἐν ζόφῳ γίγνεται.

Κεφ. λ'.

ΠΕΡΙ ΙΡΙΔΟΣ ΠΕΡΙ ἉΛΩ ΚΑΙ ΠΑΡΗΛΙΟΥ ΚΑΙ ῬΑΒΔΩΝ. [612]

. . . . 1

Τῶν μεταρσίων παθῶν τὰ μὲν καθ' ὑπόστασιν γίνεται, οἷον ὄμβρος χάλαζα, τὰ δὲ κατ' ἔμφασιν, ἰδίαν οὐκ ἔχοντα ὑπόστασιν· αὐτίκα γοῦν πλεόντων ἡμῶν ἡ ἤπειρος κινεῖσθαι δοκεῖ. ἔστιν οὖν κατ' ἔμφασιν ἡ ἶρις.

Πλάτων φησὶ Θαύμαντος αὐτὴν γενεαλογῆσαι τοὺς ἀνθρώπους, διὰ τὸ θαυμάσαι ταύτην. Ὅμηρος

ἠύτε πορφυρέην νεφέλην θνητοῖσι τανύσσει.

καὶ ἐμυθεύσαντό τινες αὐτὴν ταύρου κεφαλὴν ἔχουσαν ἀναρροφεῖν τοὺς ποταμούς.

πῶς οὖν γίνεται; ὁρῶμεν δὴ κατὰ γραμμὰς ἢ [614] κατ' εὐθείας ἢ κατὰ καμπύλας ἢ κατ' ἀνακλωμένας· γραμμὰς δὲ λέγω θεωρητὰς καὶ ἀσωμάτους. κατὰ μὲν οὖν εὐθείας ὁρῶμεν τὰ ἐν ἀέρι καὶ τὰ διὰ τῶν λίθων τῶν διαυγῶν καὶ κεράτων, λεπτομερῆ γὰρ ταῦτα

πάντα. καμπύλας δὲ γραμμὰς καθ' ὕδατος βλέπομεν· κάμπτεται γὰρ ἡ ὄψις βίᾳ διὰ τὴν πυκνοτέραν τοῦ ὕδατος ὕλην· διὸ καὶ τὴν κώπην ἐν τῇ θαλάσσῃ μακρόθεν καμπτομένην βλέπομεν. τρίτος τρόπος τοῦ βλέπειν τὰ ἀνακλώμενα ὡς τὰ κατοπτρικά. ἔστιν οὖν τὸ τῆς ἴριδος πάθος τοιοῦτον· δεῖ γὰρ ἐπινοῆσαι τὴν ὑγρὰν ἀναθυμίασιν εἰς νέφος μεταβάλλουσαν, εἶτα ἐκ τούτου κατὰ βραχὺ εἰς μικρὰς ῥανίδας νοτιζούσας. ὅταν οὖν ὁ ἥλιος γένηται ἐν δυσμαῖς, ἀνάγκη πᾶσα ἶριν ἀντικρὺς ἡλίου φαίνεσθαι· τότε γὰρ ἡ ὄψις προσπεσοῦσα ταῖς ῥανίσιν ἀνακλᾶται, ὥστε γίγνεσθαι τὴν
[616] ἶριν. εἰσὶ δὲ αἱ ῥανίδες οὐ σχήματος μορφαὶ ἀλλὰ χρώματος. καὶ ἔχει τὸ μὲν πρῶτον φοινικοῦν, τὸ δὲ δεύτερον ἁλουργὲς καὶ πορφυροῦν, τὸ δὲ τρίτον κυανοῦν καὶ πράσινον. μήποτ' οὖν τὸ μὲν φοινικοῦν, ὅτι ἡ λαμπρότης τοῦ ἡλίου προσπεσοῦσα καὶ ἡ λαμπηδὼν ἀκραιφνὴς ἀνακλωμένη ἐρυθρὸν ποιεῖ καὶ φοινικοῦν χρῶμα· τὸ δὲ δεύτερον μέρος ἐπιθολούμενον καὶ ἐκκαιόμενον μᾶλλον τῆς λαμπηδόνος διὰ τὰς ῥανίδας ἁλουργές, [ἄνεσις γὰρ τοῦ ἐρυθροῦ τοῦτο. ἔτι δὲ πάλιν ἐπιθολούμενον] τὸ διορίζον εἰς τὸ πράσινον μεταβάλλει. ἔστι δὲ τοῦτο διορίσαι δι' ἔργων· εἰ γάρ τις ἀντικρὺ στὰς τοῦ ἡλίου λάβῃ ὕδωρ καὶ πτύσῃ, αἱ δὲ ῥανίδες ἀνάκλασιν πρὸς τὸν ἥλιον λάβωσιν, εὑρήσει εἰσγιγνομένην τὴν ἶριν. καὶ οἱ ὀφθαλμιῶντες δὲ τοῦτο πάσχουσιν, ὅταν εἰς τὸν λύχνον ἀποβλέψωσιν.

2 Ἀριστοτέλους

Ἅλω δὲ καὶ ἴριδας καὶ παρήλιον καὶ ῥάβδους καὶ
[618] τἄλλα τὰ κατὰ τὰς ἐμφάσεις ὑπὸ μὲν τῆς αὐτῆς αἰτίας γίνεσθαι, πάντα γὰρ εἶναι ταῦτα τῆς ὄψεως ἀνάκλασιν· διαφέρειν δὲ τοῖς τρόποις, καὶ ἀφ' ὧν καὶ ὡς ἔχει συμβαίνειν τὴν ἀνάκλασιν. ἅλω μὲν οὖν καὶ

περὶ ἥλιον φαίνεσθαι καὶ περὶ σελήνην καὶ καθόλου περὶ τὰ λαμπρὰ τῶν ἄστρων, καὶ οὐθὲν ἧττον ἡμέρας ἢ νυκτὸς καὶ περὶ μεσημβρίαν ἢ δείλην· ἕωθεν δ' ἐλαττονάκις καὶ περὶ δύσιν. συμβαίνει δέ, ὅταν διὰ τοῦ πέριξ ἀέρος ἀχλυώδους ὄντος ἐπιλάμπηται τὸ φῶς αὐτῶν, ὥσθ' ὅλον ὁρᾶσθαι τὸν κύκλον· περιφανῆ γὰρ εἶναι καὶ σφαιρικὴν κατὰ τὴν ἔμφασιν τὴν ἅλω. ταύτης δὲ τὴν μὲν ἐπιμένουσαν ὑετὸν σημαίνειν, τὴν δὲ διασπασθεῖσαν πνεῦμα, τὴν δὲ μαραινομένην εὐδίαν. ἶριν δὲ περὶ μόνον ἥλιον καὶ σελήνην συνίστασθαι, γίνεσθαι δὲ καὶ νύκτωρ, ὀλιγάκις δὲ καὶ πάνυ διὰ πολλοῦ. κύκλον δὲ μηδέποτε φαίνεσθαι τῆς ἴριδος, μηδὲ μεῖζον ἡμικυκλίου τμῆμα. ποικίλην δ' ἔχειν τὴν ἔμφασιν διὰ τὸ κατὰ τὴν τῆς ὄψεως ἀνάκλασιν φοινικοῦν καὶ πράσινον καὶ ἁλουργὸν προσπίπτειν ἀπ' αὐτῆς χρῶμα. φοινικοῦν μέν, ὅτι τὸ λαμπρὸν ἐν [620] μέλανι καὶ διὰ μέλαν ὁρώμενον τοιαύτην ἀποτελεῖ χρόαν. τοῖς γοῦν θεωμένοις τὸν ἥλιον δι' ὁμίχλης ἢ διὰ καπνοῦ δοκεῖν ἐρυθρὸν εἶναι· ἢ καὶ τὴν ἀπὸ τῶν χλωρῶν ξύλων φλόγα πεφοινιγμένην, διὰ τὸ παχὺν αὐτῇ καταμεμῖχθαι καπνόν. κατὰ τοῦτο δὴ καὶ τὴν ἐξωτάτω καὶ μείζονα περιφέρειαν τῆς ἴριδος ἐμφαίνειν τὸ φοινικοῦν· διὰ γὰρ μέλανος τοῦ νέφους ἀνακλωμένην τὴν ὄψιν πρὸς λαμπρότατον ὄντα τὸν ἥλιον ἀντιλαμβάνεσθαι τοιοῦδε χρώματος. τὴν δὲ δευτέραν καὶ τρίτην περιφέρειαν διὰ τὴν τῆς ὄψεως ἀσθένειαν (68) τό τε πράσινον καὶ τὸ ἁλουργὲς ἐμφαίνειν. τὸ δ' ὅλον εἶναι τὴν ἶριν ἔμφασιν ἡλίου τμήματος ἢ σελήνης ἐν νέφει κοίλῳ καὶ δεδροσισμένῳ κατὰ κύκλου περιφέρειαν ὁρωμένην. γίνεσθαι δὲ ἔστιν ὅτε διπλῆν, ὡς τὴν ἑτέραν ἀμαυροτέραν φαίνεσθαι καὶ διὰ παντὸς ἐξ ἐναντίας ἱσταμένην τῇ προτέρᾳ καὶ τῇ θέσει τῶν

χρωμάτων ἀντεστραμμένην. παρηλίους δὲ καὶ ῥάβδους γίνεσθαι μὲν ἀπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας, οὐδὲ μὴν ὁμοίως ἔχοντος τοῦ νέφους. ὅταν γὰρ ἀχλυῶδες ᾖ καὶ ὁμαλές, πρὸς δὲ τούτοις ὑδατῶδες καὶ πυκνόν, ὡς ὑπὸ χαλκοῦ κατόπτρου λείου κλώμενον πρὸς τὸν ἥλιον τὴν ὄψιν, λευκοῦ ποιεῖν φαντασίαν. παραπλήσιον γὰρ ἡλίῳ κατά τε τὴν χρόαν καὶ τὸ σχῆμα φαίνεσθαι
[622] τὸν παρήλιον. τὴν μὲν γὰρ ὁμαλότητα τοῦ νέφους αἰτίαν εἶναι τοῦ χρώματος, τὴν δὲ ἀνάκλασιν τῆς ὄψεως τῆς τοῦ ἡλίου, διὰ τῆς ἀχλυώδους ἐμφάσεως, προσπίπτουσαν ἀθρόως πρὸς πεπυκνωμένον, ὥσπερ ἔνοπτρον, οὐδέπω μὲν ὂν ὕδωρ ἐγγὺς δ' ὑπάρχον τῆς πρὸς ὕδωρ μεταβολῆς, διὸ καὶ σημεῖον ὕδατος εἶναι τὸν παρήλιον· καὶ μᾶλλόν γε τὸν νότιον τοῦ βορείου, παρὰ τὸ μᾶλλον μεταβάλλειν εἰς ὕδωρ τὸν νότιον ἀέρα τοῦ πρὸς ἄρκτον. γίνεσθαι δὲ περὶ τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου καὶ περὶ δύσεις, οὐκ ἄνωθεν ἀλλ' ἐκ τῶν πλαγίων, καθάπερ καὶ τὰς ῥάβδους. εἶναι δὲ τὰς καλουμένας ῥάβδους ἰριοειδεῖς εὐθείας ἐμφάσεις περὶ τὸν ἀέρα συνισταμένας δι' ἀνωμαλίαν τῶν ἐνοπτριζόντων νεφῶν.

Κεφ. λα'.

ΠΕΡΙ ΝΕΦΩΝ ῾ΟΜΙΧΛΗΣ ῾ΥΕΤΩΝ ΔΡΟΣΟΥ ΠΑΧΝΗΣ ΧΑΛΑΖΗΣ.

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου [p. 59]

Τὸ πυρὶ μεμιγμένον ὕδωρ ὅσον λεπτὸν ὑγρόν τε διὰ τὴν κίνησιν καὶ τὴν ὁδὸν ἣν κυλινδόμενον ἐπὶ γῆς ὑγρὸν λέγεται, μαλακόν τε αὐτῷ τὰς βάσεις ἧττον ἑδραίας οὔσας ἢ τῆς γῆς, ὑπείκειν· τοῦτο, ὅταν

πυρὸς ἀποχωρισθὲν ἀέρος τε μονωθῇ, γέγονε μὲν ὁμαλώτερον, ξυνέωται δὲ ὑπὸ τῶν ἐξιόντων εἰς αὐτό, παγέν τε οὕτως τὸ μὲν ὑπὲρ γῆς μάλιστα παθὸν τοιαῦτα, χάλαζα, τὸ δὲ ἐπὶ γῆς, κρύσταλλος· τὸ δὲ ἧττον ἡμιπαγές τε ὂν ἔτι, τὸ μὲν ὑπὲρ γῆς αὖ χιὼν τὸ δ' ἐπὶ γῆς ξυμπαγὲν ἐκ δρόσου γενόμενον, πάχνη λέγεται.

Κεφ. λβ'.

ΠΕΡΙ ΑΝΕΜΩΝ.

Ἀριστοτέλης τῆς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως τὴν πρώτην ἀναφοράν· γίνεσθαι δέ ποτε τῇ ξηρᾷ πρὸς τὴν ὑγρὰν μῖξιν. πνεῦμα μὲν ἐκ πολλῶν συνιουσῶν ἀναθυμιάσεων, τὸν γὰρ ἄνεμον μὲν εἶναι ξηρᾶς ἀναδόσεως πλῆθος κινούμενον ἐπὶ γῆν· τοὺς δ' ἐκνεφίας ἀνέμους, ὅταν ἀθρόον καὶ πυκνὸν φερόμενον εἰς ἑαυτὸ τὸ πλέον ἀναλύσῃ τοῦ νέφους τῇ σφοδρότητι τῆς ῥύμης. τὸ γὰρ τάχος τῆς ἐκκρίσεως ποιεῖν τὴν τοῦ πνεύματος ἰσχύν. [624]

Πλάτων πάσης κινήσεως ἓξ εἶναι περιστάσεις, ἄνω καὶ κάτω, ἐπὶ δεξιὰ καὶ θάτερα, πρόσθεν καὶ ὄπισθεν. κατ' οὐδεμίαν δὲ τούτων ἐνδέχεσθαι τὴν γῆν κινεῖσθαι, ἐν τῷ πανταχόθεν ἰσωτάτῳ κειμένην, μένειν μὲν ἀκίνητον, ἅτε δὴ μηδὲν ἔχουσαν ἐξαίρετον ἐς τὸ ῥέψαι μᾶλλον· τόπους δὲ αὐτῆς κατ' ἀραιότητα σαλεύεσθαι. [626]

Κεφ. λγ'.

ΠΕΡΙ ΣΕΙΣΜΩΝ ΓΗΣ.

[628] *Ἀριστοτέλης φησὶ σεισμοὺς γίνεσθαι καὶ μυκήματα καὶ χάσματα τῆς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως εἰς τὰς ἀραιότητας καὶ τῆς γῆς ῥυείσης καὶ κατὰ τὰς ἀθρόας ἐμπτώσεις τρόμους καὶ βρασμοὺς περὶ αὐτὴν ἀπεργαζομένης. ὡς γὰρ ὁρμήσασαν ἔξω τὴν ἀναθυμίασιν ἄνεμον ποιεῖν σφοδρόν, οὕτως εἴσω καθειρχθεῖσαν τῇ ῥύμῃ τῆς φορᾶς διακραδαίνειν τοὺς τόπους ἐν οἷς ἂν ἀπολειφθῇ. συνέχεσθαι δὲ τὴν δύναμιν ταύτην ἐν τῇ γῇ διά τε πύκνωσιν τῆς ἐπιφανείας*
(69) *καὶ διὰ κατάψυξιν καὶ διὰ ξηρασίαν. ὅθεν καὶ νηνεμίας οὔσης ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίνεσθαι τοὺς σεισμούς, τῆς τῶν ἀνέμων τροπῆς εἴσω τραπείσης· καὶ νυκτὸς μᾶλλον διὰ τὴν ψῦξιν καὶ περὶ τὸν ὄρθρον· τοὺς γὰρ ἀνέμους τότε τῆς πνοῆς ἄρχεσθαι, καὶ πρὸς τὴν γῆν ἀποστρέφειν κατὰ τὴν ἀναθυμίασιν ἀνιὸν πνεῦμα·*
[630] *καὶ τῆς ἡμέρας ἐστὶν ὅτε περὶ μεσημβρίαν. τὸν γὰρ ἥλιον τῆς ἀναθυμιάσεως ἐπικρατοῦντα κατακλείειν αὐτὴν εἰς τὴν γῆν· καὶ ἔαρος καὶ μετοπώρου μᾶλλον, ἀνωμάλους γὰρ ταύτας εἶναι τὰς ὥρας· τὸ μὲν γὰρ θέρος καὶ τὸν χειμῶνα, τὸ μὲν διὰ τὸν πάγον τὸ δὲ διὰ τὴν ἀλέαν ἀκίνητον ποιεῖν τὸν ἀέρα, διὰ τὸ τὸ μὲν ἄγαν εἶναι ξηρὸν τὸν δὲ ἄγαν ψυχρόν, καὶ ἐν τοῖς αὐχμοῖς ὅτε μάλιστα πνευματώδης ὁ ἀήρ· τοῦτο γὰρ εἶναι τὸν αὐχμόν, ξηρᾶς πλῆθος ἀναθυμιάσεως. ἀπελαυνομένης οὖν τῆς ἀτμίδος εἰς τὴν γῆν καὶ καθειργνυμένης σφυγμὸν γίγνεσθαι περὶ αὐτὴν καὶ τρόμον, καὶ ἐν ταῖς ἐπομβρίαις ἐπιφραττομένης ὑπὸ τῶν ὑγρῶν καὶ τοῦ ψυχροῦ τῆς γῆς, καὶ τῆς ἐντὸς ἀναθυμιάσεως αὐξομένης ὑπὸ τῶν ὑετῶν καὶ πυκνουμένης,*

ὥστε κατὰ τὴν πρόπτωσιν ἰσχυρῶς κινεῖν καὶ σείειν, καὶ ἐν τοῖς ὑπάντρους καὶ σομφοὺς ἔχουσιν τοὺς κάτω τόπους, ἢ καὶ παρακειμένην ῥοώδη θάλατταν, διὰ τὸ θυρᾶθεν πλεῖον ὑποδέχεσθαι πνεῦμα, καὶ διὰ τὴν θάλατταν προσπίπτουσαν ἀπωθεῖν εἰς τὴν γῆν τὸ πεφυκὸς ἀπ' αὐτῆς ἀποπνεῖν πνεῦμα καὶ σκεδάννυσθαι. περὶ γοῦν τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Ἀχαιίαν καὶ τῆς Εὐβοίας τὰς κοιλάδας πολλοὺς καὶ μεγάλους γίνεσθαι σεισμούς. ὡς γὰρ ὑφ' ἡμῶν πολλάκις τὸ διαπνεόμενον ἔξω πνεῦμα, παλινδρομῆσαν εἴσω, [632] παλμὸν παρέχει καὶ σφυγμὸν ἐν τοῖς σώμασιν, οὕτω τὸ περιλειφθὲν ἐν τῇ γῇ κατὰ τὴν κίνησιν κλονούμενον περὶ τοὺς πόρους καὶ διεγκοπτόμενον σπασμοὺς καὶ σεισμοὺς ἀποτελεῖν. συμβαίνει δὲ καὶ τὰ μυκήματα ποτὲ μὲν μετὰ σεισμῶν ποτὲ δὲ καὶ χωρὶς τοῦ πνεύματος ἠχοῦντος, ὥστ' ἐξακούεσθαι ψόφον τινὰ καὶ βόμβον ἐπιμήκιστον, ὁπότε διὰ τῶν συρίγγων διαυλοδρομεῖ παρατριβόμενον μηδ' ἐξιόν. τὰ δὲ χάσματα μετὰ σεισμῶν. ἤδη γοῦν τινας σεισμοὺς μὴ πρότερον λῆξαι πρὶν ἢ διαρραγῆναι τοὺς τόπους ἐν οἷς ἐγένοντο, βιασαμένου τοῦ περιλειφθέντος πνεύματος περὶ τὴν ἔξοδον, ὥσπερ ἐκνεφίου τινὸς ἀνέμου, καθάπερ καὶ τὸν περὶ τὴν Ποντικὴν Ἡράκλειαν, καὶ τὸν ἔτι πρότερον γενόμενον περὶ τὴν ἱερὰν καλουμένην Αἰόλου νῆσον. ἐν ταύταις γὰρ ὑπὸ σεισμῶν οἰδήματα τῆς γῆς γίνεσθαι μεγάλα· καὶ ταῦτα διαρραγέντα πολὺν ἄνεμον ἐκπεφυσηκέναι καὶ φέψαλον, ὥστε κατατεφρῶσαι πλησίον οὖσαν τὴν τῶν Λιπαραίων πόλιν. τὰς δὲ ποντίους λεγομένας νήσους ἧττον σείεσθαι τῶν προσγείων, διὰ τὸ καταψύχεσθαι τῷ πλήθει τῆς θαλάττης τὴν ἀπὸ τῆς γῆς ἀναθυμίασιν. [634] τεκμήριον δὲ εἶναι τοῦ ῥεῖν ὑπὸ τὴν γῆν τὸ

πνεῦμα πρῶτον μὲν ἀπὸ τοῦ ἐν οἷς γίνεται προσημαίνειν ἠχοῦντος, εἶτα τὸ περὶ τὸν ἥλιον πάθος· ἀμαυρότερον γὰρ καὶ ἀχλυώδη φαίνεσθαι χωρὶς νέφους, ὑπονοστεῖν ἀρχομένου τοῦ πνεύματος εἰς τὴν γῆν τοῦ λεπτύνοντος τὸν ἀέρα καὶ διακρίνοντος. πρός τε τούτοις τὸ πρὸ τῶν αἰθρίων σεισμῶν νηνεμίαν γίνεσθαι καὶ ψῦχος· τὴν μὲν γὰρ ξυμβαίνειν διὰ τὴν εἴσω τῶν ἀνέμων μετάρροιαν, τὸ δὲ διὰ τὴν τῆς θερμῆς ἀναθυμιάσεως ἀπουσίαν. καὶ περὶ μὲν σεισμῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν περὶ τὴν γῆν παθημάτων ἐπὶ τοσοῦτον.

Ἀριστοτέλης καὶ Ἡρακλείδης ὑπὸ τοῦ ἡλίου
[636] *τὰ πλεῖστα τῶν πνευμάτων κινοῦντος καὶ συμπεριφέ-*
(70) *ροντος, ὑφ᾽ ὧν ἐμβαλλόντων μὲν προωθουμένην ἀνοιδεῖν τὴν ἀτλαντικὴν θάλατταν καὶ κατασκευάζειν τὴν πλήμμυραν, καταληγόντων δ᾽ ἀντιπερισπωμένην ὑποβαίνειν, ὅπερ εἶναι τὴν ἄμπωτιν.*

Πλάτων ἐπὶ τὴν αἰώραν φέρεται τῶν ὑδάτων. εἶναι γάρ τινα φυσικὴν αἰώραν διά τινος ἐγγείου τρήματος περιφέρουσαν τὴν παλίρροιαν, ὑφ᾽ ἧς ἀντικυμαίνεσθαι τὰ πελάγη.

Κεφ. λδ'.

ΠΕΡΙ ὙΔΑΤΩΝ.

1 *Ἀριστοτέλους*

[638] *Τὰς δὲ τῶν ὑδάτων δυνάμεις καὶ τοὺς χυλοὺς καὶ τὰς ἄλλας πάσας ποιότητας, ὡς εἰπεῖν συλλαβόντι, γίγνεσθαι παρὰ τρεῖς αἰτίας. ἢ γὰρ παρὰ τὴν τῆς γῆς διαφοράν (ἐν οἵᾳ γὰρ ἂν ἕκαστον ᾖ καὶ δι᾽ οὗ ἂν ῥέῃ, τοιοῦτον ἴσχειν τὸν χυλόν, οἷον ἁλυκὸν ἢ νιτρῶδες ἢ πικρὸν ἢ τῶν ἄλλων ὁποιονοῦν), ἢ παρὰ τὴν*

τῆς καπνώδους καὶ πυρώδους ἀναθυμιάσεως μῖξιν (ἀπολίθωσιν γὰρ καὶ πῆξιν ἁλῶν καὶ νίτρων ἔτι τε βαρύτητας καὶ κουφότητας καὶ παχύτητας καὶ λεπτότητας καὶ τὰς ἄλλας δυνάμεις ἀπεργάζεσθαι τὴν τοῦ θερμοῦ καὶ καπνώδους μῖξιν), ἢ παρὰ τὸν ἀέρα· θερμότητας γὰρ καὶ ψυχρότητας καὶ παρὰ τὴν γῆν μὲν γίνεσθαι, δι' οἵας ἂν ῥέῃ καὶ ἐν οἵᾳ γίνεται. θερμὰ μὲν γὰρ τὴν κατακεκαυμένην καὶ τὴν ξηρὰν καὶ τὴν ἀσφαλτώδη ποιεῖν· ψυχρὰ δέ, ὡς μὲν ἁπλῶς εἰπεῖν, τοὺς ναματιαίους, ὡς δὲ καθ' ἕκαστα, τοὺς κατὰ βάθους ὡς ἐπίπαν, ὥσπερ καὶ τὰ ἐν τοῖς μετάλλοις, πόρρω γὰρ τοῦ ἡλίου, πλὴν ἐὰν πυρώδης ὁ τόπος ᾖ. δεῖ γὰρ ἀφεστάναι τῶν θερμῶν τά τ' ἐν τῷ ἀέρι καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ καὶ τὰ ἐν τοῖς ὑψηλοῖς, διά τε τὰ πνεύματα καὶ μάλιστα διὰ τὴν τοῦ ἀέρος ψυχρότητα· [640] καὶ ἐν τοῖς συσκίοις καὶ πνευματώδεσι, ψύχεται γὰρ ὑπ' ἀμφοτέρων· διὸ καὶ κοπέντων δένδρων ἔνια θερμὰ γίνεσθαι. καὶ τὰ διαπνοὰς ἔχοντα φαραγγώδεις καὶ ὑπάντρους· τὸ γὰρ πνεῦμα διαυλωνίζον ταύτῃ ψύχει καθάπερ ἐν τοῖς λάκκοις. καὶ τὰ διὰ πάγους ῥέοντα καὶ ἐνίκμου, ψυχρὸν γὰρ ὁ λίθος, καὶ μᾶλλον ὁ τοιοῦτος ἡδύς, ὥσπερ γλυκὺ πᾶν ὕδωρ, οὕτω καὶ ψυχρόν. οἰκεῖα γὰρ ἄμφω τῆς φύσεως, ἡ θερμότης καὶ ἡ τῶν χυλῶν ποιότης, γένοιτ' ἂν ἀφ' ἑτέρων. συμβαίνει δ' οὖν καὶ ἐκ τοῦ λόγου τούτου μὴ εἶναι τοῦ ὕδατος καθ' ἑαυτὸ διαφοράν, ἀλλὰ ταῖς ἄλλων δυνάμεσι διαφέρειν, εἴπερ τὰ μὲν τὴν γῆν τὰ δὲ τὸ πῦρ τὰ δὲ τὸν ἀέρα ποιεῖν συμβέβηκεν.

Περὶ τοῦ παντός. ἐκ τῆς Ἀριστοτέλους πρὸς Ἀλέξανδρον ἐπιστολῆς. 2
[περὶ κόσμου c. 2.]

Κόσμος μὲν οὖν ἐστι σύστημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς

[642] καὶ τῶν ἐν τούτοις περιεχομένων φύσεων. λέγεται δὲ καὶ ὁ κόσμος ἑτέρως, ἡ τῶν ὅλων τάξις τε καὶ διακόσμησις ὑπὸ θεοῦ τε καὶ διὰ θεῶν φυλαττομένη. ταύτης δὲ τὸ μὲν μέσον καὶ ἀκίνητόν τε καὶ ἑδραῖον φερέσβιος εἴληχε γῆ, παντοδαπῶν ζῴων δεσπόζουσα καὶ μήτηρ· τὸ δὲ ὕπερθεν αὐτῆς πᾶν τε καὶ πάντῃ πεπερατωμένον, εἰς τὸ ἄνω τὸ τῶν θεῶν οἰκητήριον, οὐρανὸς ὠνόμασται· πλήρης δ᾽ ὢν σωμάτων θείων, ἃ δὴ καλεῖν ἄστρα εἰώθαμεν, κινούμενος κίνησιν ἀίδιον ἐν περιαγωγῇ καὶ ἐν κύκλῳ, συγχορεύει πᾶσι τούτοις ἀπαύστως δι᾽ αἰῶνος. τοῦ δὲ σύμπαντος οὐρανοῦ τε καὶ κόσμου σφαιροειδοῦς ὄντος καὶ κινουμένου, καθάπερ εἶπον, ἐνδελεχῶς, δύο ἐξ ἀνάγκης ἀκίνητά ἐστι σημεῖα κατ᾽ ἀντικρὺ ἀλλήλοις, καθάπερ [644] (71) τόρνῳ κυκλοφορουμένης σφαίρας, παραμένοντα καὶ συνέχοντα τὴν σφαῖραν, περὶ ἃ ὁ πᾶς ὄγκος κύκλῳ στρέφεται. καλοῦνται δὲ οὗτοι πόλοι, δι᾽ ὧν εἰ νοήσαιμεν ἐπεζευγμένην εὐθεῖαν, ἥν τινες ἄξονα καλοῦσι, διάμετρος ἔσται τοῦ κόσμου, μέσην μὲν ἔχουσα τὴν γῆν τοὺς δὲ δύο πόλους πέρατα. τῶν δ᾽ ἀκινήτων πόλων τούτων ὃ μὲν ἀεὶ φανερός ἐστιν ὑπὲρ κορυφὴν ὢν κατὰ βόρειον κλίμα, ἀρκτικὸς καλούμενος, [ὃ δὲ ὑπὸ γῆν ἀεὶ κατακέκρυπται κατὰ τὸ νότιον, ἀνταρκτικὸς καλούμενος.] οὐρανοῦ δὲ καὶ ἄστρων οὐσίαν μὲν αἰθέρα καλοῦμεν, οὐχ ὥς τινες διὰ τὸ πυρώδη οὖσαν αἴθεσθαι, πλημμελοῦντες περὶ τὴν πλεῖστον πυρὸς ἀπηλλαγμένην δύναμιν, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀεὶ θεῖν κυκλοφορουμένην, στοιχεῖον οὖσαν ἕτερον τῶν τεττάρων ἀκήρατόν τε καὶ θεῖον. τῶν γε μὴν ἐμπεριεχομένων ἄστρων τὰ μὲν ἀπλανῶς τῷ σύμπαντι οὐ-
[646] ρανῷ συμπεριφέρεται, τοσαύτας ἕδρας ἐχόντων· μέσος δὲ ὁ ζῳοφόρος καλούμενος κύκλος ἐγκάρσιος ὢν

διὰ τῶν τροπικῶν διέζωσται, κατὰ μέρη διῃρημένος
εἰς δώδεκα ζῳδίων χώρας· τὰ δὲ πλανητὰ ὄντα οὔτε
τοῖς προτέροις ὁμοταχῶς κινεῖσθαι πέφυκεν οὔτε ἐν
ἀλλήλοις, ἀλλὰ ἐν ἑτέροις καὶ ἑτέροις κύκλοις, ὥστε
τὸν μὲν προσγειότερον εἶναι τὸν δὲ ἀνώτερον. τὸ μὲν
οὖν τῶν ἀπλανῶν πλῆθος ἀνεξερεύνητόν ἐστιν ἀν-
θρώποις, καίπερ ἐπὶ μιᾶς κινουμένων ἐπιφανείας τῆς
τοῦ παντὸς οὐρανοῦ· τὸ δὲ τῶν πλανητῶν εἰς ἑπτὰ
μέρη κεφαλαιούμενον, ἐν τοσούτοις ἐστὶ κύκλοις ἐφ-
εξῆς κειμένοις, ὥστε ἀεὶ τὸν ἀνώτερον μείζω τοῦ ὑπο-
κάτω εἶναι, τοὺς δὲ ἑπτὰ ἀλλήλοις περιέχεσθαι· πάν-
τας γε μὴν ὑπὸ τῆς τῶν ἀπλανῶν σφαίρας περιειλῆ- [648]
φθαι. συνεχῆ δὲ ἀεὶ τὴν θέσιν ταύτην εἶναι μέχρις
οὗ αἰθὴρ ὁρίζεται, τὰ θεῖα ἐμπεριέχων σώματα, καὶ
τὴν τῆς κινήσεως τάξιν. μετὰ δὲ τὴν αἰθέριον καὶ
θείαν φύσιν, ἥντινα τεταγμένην ἀποφαίνομεν, ἔτι δὲ
ἄτρεπτον καὶ ἀναλλοίωτον καὶ ἀπαθῆ, συνεχής ἐστιν
ἡ δι᾿ ὅλων παθητή τε καὶ τρεπτὴ καὶ τὸ σύμπαν εἰ-
πεῖν φθαρτή τε καὶ ἐπίκηρος. ταύτης δὲ αὐτῆς πρώτη
ἐστὶν ἡ λεπτομερὴς καὶ φλογώδης οὐσία ὑπὸ τῆς αἰ-
θερίου πυρουμένη, διὰ τὸ μέγεθος αὐτῆς καὶ τὴν
ὀξύτητα τῆς κινήσεως· ἐν δὲ τῇ πυρώδει καὶ τῇ ἀτά-
κτῳ λεγομένῃ τὰ σέλα διάττει καὶ φλόγες ἀκοντίζον-
ται καὶ δοκίδες δὲ καὶ βόθυνοι καὶ κομῆται λεγόμενοι
στηρίζονταί τε καὶ σβέννυνται πολλάκις. ἑξῆς δὲ ταύ-
της ὁ ἀὴρ ὑποκέχυται ζοφερὸς ὢν καὶ παγετώδης τὴν
φύσιν, ὑπὸ δὲ ἐκείνης λαμπόμενος ἅμα καὶ καιόμενος
λαμπρότερός τε γίνεται καὶ ἀλεεινός. ἐν δὲ τούτῳ τῆς [650]
παθητῆς ὄντι καὶ αὐτῷ δυνάμεως καὶ παντοδαπῶς
ἀλλοιουμένῳ νέφη συνίστανται, καὶ ὄμβροι καταράτ- (72)
τουσι, χιόνες τε καὶ πάχναι καὶ χάλαζαι πνοιαί τε ἀνέ-
μων καὶ τυφώνων, ἔτι δὲ καὶ βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ

καὶ πτώσεις κεραυνῶν μυρίων τε γνόφων συμπληγάδες.

ἑξῆς δὲ τῆς ἀερίου φύσεως γῆ τε καὶ θάλαττα ἐρήρεισται, φυτοῖς τε βρύουσα καὶ ζῴοις πηγαῖς τε καὶ ποταμοῖς, τοῖς μὲν ἀνὰ γῆν ἀνελιττομένοις τοῖς δὲ ἀνερευγομένοις εἰς θάλατταν. πεποίκιλται δὲ χρόαις μυρίαις, ὄρεσί τε ὑψηλοῖς βαθυξύλοις τε δρυμοῖς καὶ πόλεσιν, ἃς τὸ σοφὸν ζῷον ἄνθρωπος ἱδρύσατο, νήσοις τε ἐναλίοις. τὴν μὲν οὖν οἰκουμένην ὁ πολὺς λόγος εἴς τε νήσους καὶ ἠπείρους διεῖλεν, ἀγνοῶν ὅτι καὶ ἡ σύμπασα μία νῆσός ἐστιν ὑπὸ τῆς ἀτλαντικῆς καλουμένης θαλάττης περιρρεομένη· πολλὰς δὲ καὶ ἄλλας τῆδε ἀντιπόρθμους ἄπωθεν κεῖσθαι, τὰς μὲν μείζους αὐτῆς τὰς δὲ ἐλάττους, ἡμῖν δὲ πάσας πλὴν τῆσδε ἀοράτους. ὅπερ γὰρ αἱ παρ᾽ ἡμῖν νῆσοι πρὸς ταῦτα τὰ πελάγη πεπόνθασι, τοῦτο ἥδε ἡ οἰκουμένη
[652] πολλαί τε ἕτεραι πρὸς σύμπασαν τὴν θάλατταν. καὶ αὗται μὲν μεγάλαι τινές εἰσι νῆσοι μεγάλοις περικλυζόμεναι πελάγεσιν. ἡ δὲ σύμπασα τοῦ ὑγροῦ φύσις ἐπιπολάζουσα κατὰ τὰς τοῦ ὑγροῦ ποιότητας καὶ τὰ κοιλώματα τὰς καλουμένας ἀναπεφυκυῖα οἰκουμένας, ἑξῆς ἂν εἴη τῆς ἀερίου μάλιστα φύσεως. μετὰ δὲ ταῦτα ἐν τοῖς βυθοῖς κατὰ τὸ μεσαίτατον τοῦ κόσμου ἐρηρεισμένη γῆ συνέστηκεν ἀκίνητος καὶ ἀσάλευτος, καὶ τοῦτ᾽ ἔστι τοῦ κόσμου τὸ πᾶν, ὃ καλοῦμεν κάτω. πέντε δὲ στοιχεῖα ταῦτα ἐν πέντε χώραις σφαιρικῶς (λέγω δὲ γῆς μὲν ἐν ὕδατι, ὕδατος δὲ ἐν ἀέρι, ἀέρος δὲ ἐν πυρί, πυρὸς δὲ ἐν αἰθέρι) τὸν ὅλον κόσμον συνεστήσατο· καὶ τὸ μὲν ἄνω πᾶν θεῶν ἀπέδειξεν
[654] οἰκητήριον, τὸ κάτω δὲ ἐφημέρων ζῴων. αὐτοῦ γε μὴν τούτου τὸ μὲν ὑγρόν ἐστιν, ὃ καλεῖν ποταμοὺς

καὶ νάματα καὶ θαλάσσας εἰθίσμεθα, τὸ δὲ ξηρόν, ὃ γῆν τε καὶ ἠπείρους καὶ νήσους ὀνομάζομεν.

τῶν δὲ νήσων αἳ μέν εἰσι μεγάλαι, καθάπερ οὖν πᾶσα ἡ οἰκουμένη λέλεκται πολλοῖς τε ἑτέροις μεγάλοις περιρρεομένη πελάγεσιν, αἳ δὲ ἐλάττους, φανεραὶ δὲ ἡμῖν καὶ ἐντὸς οὖσαι. καὶ τούτων αἳ μὲν ἀξιόλογοι, Σικελία τε καὶ Εὔβοια καὶ Κύπρος Σαρδώ τε Κύρνος Κρήτη τε [καὶ Πελοπόννησος] καὶ Λέσβος, αἳ δὲ ὑποδεέστεραι, ὧν αἳ μὲν Σποράδες Κυκλάδες, αἳ δὲ ἄλλως ὀνομάζονται.

πέλαγος δὲ τὸ μὲν ἔξω τῆς οἰκουμένης ἀτλαντικόν τε καὶ ὠκεανὸς καλεῖται περιρρέων ἡμᾶς· ἐντὸς δὲ πρὸς δύσεις στενοπόρῳ διανεῳγὼς στόματι, ταῖς ἡρακλείαις λεγομέναις στήλαις, τὸν εἴσρουν εἰς τὴν ἔσω θάλασσαν ὡς ἂν εἰς λιμένα ποιεῖται· κατὰ μικρὸν δὲ ἐπιπλατυνόμενος ἀναχεῖται μεγάλους περιλαμβάνων κόλπους ἀλλήλοις συναφεῖς. πρῶτον μὲν οὖν λέγεται ἐγκεκολπῶσθαι ἐν δεξιᾷ εἰσπλέοντι τὰς [656] ἡρακλείους στήλας διχῶς εἰς τὰς καλουμένας σύρτεις, ὧν τὴν μὲν μεγάλην τὴν δὲ μικρὰν καλοῦσιν· ἐπὶ (73) θάτερα δὲ οὐκ ἔθ' ὁμοίως ἀποκολπούμενος τρία ποιεῖ πελάγη, τό τε σαρδικὸν καὶ τὸ γαλατικὸν λεγόμενον καὶ τὸ ἄδριον, ἑξῆς δὲ τούτων ἐγκάρσιον τὸ μὲν σικελικὸν μετὰ δὲ τοῦτο τὸ κρητικόν, συνεχὲς δ' αὐτοῦ τῇ μὲν τὸ αἰγύπτιον καὶ παμφύλιον καὶ σύριον, τῇ δὲ τὸ αἰγαῖόν τε καὶ τὸ μυρτῷον. ἀντιπαρῆκε δὲ τοῖς εἰρημένοις πολυμερέστατος ὢν Πόντος, οὗ τὸ μὲν πυμαίτατον Μαιῶτις καλεῖται, τὸ δὲ ἔξω πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον συνεστόμωται τῇ καλουμένῃ Προποντίδι. πρός γε μὴν ταῖς ἀνασχέσεσι τοῦ ἡλίου πάλιν εἰσρέων ὁ ὠκεανὸς τὸν ἰνδικόν τε καὶ περσικὸν διανοίξας κόλπον ἀναφαίνει τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν διειληφώς. ἐπὶ

θάτερον δὲ κέρας καταστενοῦται καὶ ἐπιμήκη διιὸν εἰς αὐχένα πάλιν ἀνευρύνεται τὴν ὑρκανίαν τε καὶ [658] *κασπίαν ὁρίζων· τὸ δὲ ὑπὲρ ταύτην βαθὺν ἔχει τὸν ὑπὲρ τὴν Μαιῶτιν λίμνην τόπον. εἶτα κατ' ὀλίγον τι ὑπὲρ τοὺς Σκύθας τε καὶ Κελτικὴν σφίγγει τὴν οἰκουμένην πρός τε τὸν γαλατικὸν καλούμενον κόλπον καὶ τὰς προειρημένας στήλας ἡρακλείους, ὧν ἔξω περιρρεῖ τὴν γῆν ὁ ὠκεανός. ἐν τούτῳ γε μὴν νῆσοι μεγάλαι τυγχάνουσιν αἵ τε δύο βρεταννικαὶ λεγόμεναι, Ἄλβιον καὶ Ἰέρνη, τῶν προιστορημένων μείζους ὑπὲρ Κελτοὺς κείμεναι· τούτων δὲ ἐλάττους ἥ τε Ταπροβάνη πέραν Ἰνδῶν λοξὴ πρὸς τὴν οἰκουμένην καὶ ἡ Φοβέα [καὶ Εὔβοια] καλουμένη, κατὰ τὸν ἀράβιον κειμένη κόλπον. οὐκ ὀλίγαι τε ἄλλαι μικραὶ περὶ τὰς βρεταννικὰς καὶ τὴν Ἰβηρίαν κύκλῳ περιεστεφάνων-* [660] *ται τὴν οἰκουμένην ταύτην, ἣν δὴ νῆσον εἰρήκαμεν, ἧς πλάτος μὲν κατὰ τὸ βαθύτατον τῆς ἠπείρου βραχὺ ἀποδέον τετράκις μυρίων σταδίων φασὶν οἱ εὖ γεωγραφήσαντες, μῆκος δὲ περὶ ἑπτάκις μυρίους μάλιστα. διαιρεῖται δὲ εἴς τε Εὐρώπην καὶ Ἀσίαν καὶ Λιβύην.*

Εὐρώπη μὲν οὖν ἐστιν ἧς ὅρος κύκλῳ στῆλαί τε ἡρακλέους καὶ μυχοὶ πόντου θάλαττά τε ὑρκανία, καθ' ἣν στενώτατος ἰσθμὸς εἰς τὸν πόντον διήκει· τινὲς δὲ ἀντὶ τοῦ ἰσθμοῦ Τάναϊν ποταμὸν εἰρήκασιν. Ἀσία δέ ἐστι τὸ ἀπὸ τοῦ εἰρημένου ἰσθμοῦ τοῦ τε πόντου καὶ τῆς ὑρκανίας θαλάττης μέχρι θατέρου ἰσθμοῦ, ὃς μεταξὺ κεῖται τοῦ τε ἀραβικοῦ κόλπου καὶ τῆς ἔσω θαλάττης, περιεχόμενος ὑπό τε ταύτης καὶ τοῦ πέριξ ὠκεανοῦ· τινὲς δὲ ἀπὸ Τανάιδος μέχρι Νείλου τίθενται ὅρον. Λιβύη δὲ τὸ ἀπὸ τοῦ ἀραβικοῦ ἰσθμοῦ ἕως ἡρακλείων στηλῶν· οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ Νεί-

λου φασὶν ἕως ἐκείνων. τὴν δὲ Αἴγυπτον ὑπὸ τῶν τοῦ Νείλου στομάτων περιχεομένην οἳ μὲν τῇ Ἀσίᾳ οἳ δὲ τῇ Λιβύῃ προσάπτουσιν· καὶ τὰς νήσους οἳ μὲν ἐξαιρέτους ποιοῦσιν οἳ δὲ ἀεὶ προσνέμουσιν ταῖς γείτοσι μοίραις. γῆς μὲν δὴ καὶ θαλάττης φύσιν καὶ [662] θέσιν, ἣν καλεῖν εἰώθαμεν οἰκουμένην, τοίαν πῃ ἱστορήκαμεν.

περὶ δὲ τῶν ἀξιολογωτάτων ἐν αὐτῇ καὶ ὑπὲρ αὐτῆς παθῶν νῦν λέγομεν, αὐτὰ τὰ ἀναγκαῖα ἀνακεφαλαιούμενοι. δύο γὰρ δή τινες ἀναθυμιάσεις ἀπ᾽ αὐτῆς ἀναφέρονται συνεχῶς εἰς τὸν ὑπὲρ ἡμᾶς ἀέρα λεπτομερεῖς καὶ ἀόρατοι παντάπασιν ἔκ τε τῶν κατὰ τὰς ἠόνας τόπων ἔκ τε ποταμῶν τε καὶ ναμάτων ἀναφερόμεναι θεωροῦνται. τούτων δ᾽ ἣ μέν ἐστι ξηρὰ (74) καὶ καπνώδης ἀπὸ τῆς γῆς ἀπορρέουσα· ἣ δὲ νοτέρα καὶ ἀτμώδης ἀπὸ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιωμένη φύσεως. γίγνονται δὲ ἀπὸ μὲν ταύτης ὀμίχλαι καὶ δρόσοι καὶ πάγων ἰδέαι νέφη τε καὶ ὄμβροι καὶ χιόνες καὶ χάλαζαι [664], ἀπὸ δὲ τῆς ξηρᾶς ἄνεμοί τε καὶ πνεύματα διάφορα βρονταί τε καὶ ἀστραπαὶ καὶ πρηστῆρες καὶ κεραυνοὶ καὶ τὰ ἄλλα, ἃ δὴ τούτοις ἐστὶ σύμφυλα.

ἔστι δὲ ὀμίχλη μὲν ἀτμώδης ἀναθυμίασις ἄγονος ὕδατος, ἀέρος μὲν παχυτέρα νέφους δὲ ἀραιοτέρα· γίνεται δὲ ἤτοι ἐξ ἀρχῆς νέφους ἢ ἐξ ὑπολείμματος. ἀντίπαλος δὲ αὐτῇ λέγεταί τε καὶ ἔστιν αἰθρία οὐδὲν ἄλλο οὖσα πλὴν ἀὴρ ἀνέφελός τε καὶ ἀνόμιχλος. δρόσος δέ ἐστιν ὑγρὸν ἐξ αἰθρίας κατὰ σύστασιν λεπτὴν φερόμενον, κρύσταλλος δὲ ἄθροον ὕδωρ ἐξ αἰθρίας πεπηγός, πάχνη δέ ἐστιν ἡμιπαγὴς δρόσος· νέφος δέ ἐστιν [πάχος] ἀτμῶδες συνεστραμμένον γόνιμον ὕδατος· ὄμβρος δὲ γίνεται μὲν κατ᾽ ἐκπιασμὸν νέφους εὖ μάλα πεπαχυσμένου· διαφορὰς δ᾽ ἴσχει ὅσας καὶ

[666] ἡ τοῦ νέφους ἀπόθλιψις· ἠπία μὲν γὰρ οὖσα μαλακὰς
ψεκάδας διασπείρει, σφόδρα δὲ ἁδροτέρας. καὶ τοῦτο
καλοῦμεν ὄμβρον ὑετὸν μείζονα καὶ συνεχῆ συστρέμ-
ματα ἐπὶ γῆς φερόμενα. χιὼν δὲ γίνεται κατὰ νεφῶν
πεπυκνωμένων ἀπόθραυσιν πρὸ τῆς εἰς ὕδωρ μετα-
βολῆς ἀνακοπέντων. ἐργάζεται δὲ ἡ μὲν κοπὴ τὸ
ἀφρῶδές τε καὶ ἔκλευκον· ἡ δὲ σύμπηξις τοῦ ἐνόντος
ὑγροῦ τὴν ψυχρότητα οὔπω χυθέντος οὐδὲ ἠραιωμέ-
νου· σφόδρα δ' αὕτη καὶ ἀθρόα καταφερομένη νιφε-
τὸς ὠνόμασται. χάλαζα δὲ γίνεται νιφετοῦ συστρα-
φέντος καὶ βρῖθος ἐκ πιλήματος εἰς καταφορὰν ταχυ-
τέραν λαβόντος. παρὰ δὲ τὰ μεγέθη τῶν ἀπορρηγνυ-
μένων θραυσμάτων οἵ τε ὄγκοι μείζους αἵ τε φοραὶ
γίνονται βιαιότεραι. ταῦτα μὲν οὖν ἐκ τῆς ὑγρᾶς ἀνα-
θυμιάσεως πέφυκε συμπίπτειν.

ἐκ δὲ τῆς ξηρᾶς ὑπὸ ψύχους μὲν ὠσθείσης ὥστε
ῥεῖν, ἄνεμος ἐγένετο. οὐδὲν γάρ ἐστιν οὗτος πλὴν
ἀὴρ ῥέων πολὺς καὶ ἄθροος, ὅστις ἅμα καὶ πνεῦμα
[668] λέγεται. καλεῖται δὲ πνεῦμα καὶ ἑτέρως ἥ τε ἐν φυ-
τοῖς καὶ ζῴοις καὶ διὰ πάντων διήκουσα ἔμψυχός τε
καὶ γόνιμος οὐσία, περὶ ἧς νῦν λέγειν οὐκ ἀναγκαῖον.
τὰ δὲ ἐν ἀέρι πνέοντα πνεύματα καλοῦμεν ἀνέμους,
αὔρας δὲ τὰς ἐξ ὑγροῦ φερομένας ἐκπνοάς. τῶν δὲ
ἀνέμων οἱ μὲν ἐκ νεοτισμένης γῆς ῥέοντες ἀπόγειοι
λέγονται, οἱ δὲ ἐκ κόλπων διεξάττοντες ἐγκολπίαι.
τούτοις δὲ ἀνάλογόν τι ἔχουσιν οἱ ἐκ ποταμῶν τε καὶ
λιμνῶν· οἱ δὲ κατὰ ῥῆξιν γιγνόμενοι καὶ ἀνάλυσιν
τοῦ πάχους εἰς ἑαυτοὺς ποιούμενοι ἐκνεφίαι· μεθ'
ὕδατος δὲ ἀθρόου ῥαγέντος ἐξυδρίαι λέγονται. καὶ οἱ
μὲν ἀπὸ ἀνατολῆς συνεχεῖς εὖροι κέκληνται, βορέαι
δὲ οἱ ἀπὸ ἄρκτου, ζέφυροι δὲ οἱ ἀπὸ δυσμῶν, νότιοι
[670] δὲ οἱ ἀπὸ μεσημβρίας. τῶν γε μὴν εὔρων ἀπαρκτίας

μὲν λέγεται ἀπὸ τοῦ περὶ τὰς θερινὰς ἀνατολὰς τόπου ῥέων ἄνεμος, ἀπηλιώτης δὲ . . . ἀπὸ τοῦ περὶ τὰς χειμερινάς. καὶ τῶν ἐναντίων ζεφύρων ἀργέστης μὲν ὁ ἀπὸ τῆς θερινῆς δύσεως, ὅντινα καλοῦσιν οἳ μὲν ὀλυμπίαν οἳ δὲ ἰάπυγα, ζέφυρος δὲ ἀπὸ ἰσημερινῆς. καὶ τῶν βορείων ἰδίως ὁ μὲν [τῶν] ἑξῆς τῷ καικίᾳ καλεῖται βορέας, [δὲ καὶ] ἀπαρκτίας δὲ ὁ ἐφεξῆς [αὐτῶν (75) *καθεξῆς] ἀπὸ τοῦ πόλου κατὰ τὸ μεσημβρινόν, θρασκίας δὲ ὁ ἑξῆς τῷ ἀργέστῃ, ὃν ἔνιοι καικίαν καλοῦσι. καὶ τῶν μὲν νότων ὁ μὲν ἀπὸ τυῦ ἀφανοῦς πόλου φε-* [672] *ρόμενος ἀντίπαλος τῷ ἀπαρκτίᾳ, καλεῖται νότος· εὐρόνοτος δὲ ὁ μεταξὺ τούτου καὶ εὔρου. τὸν δὲ ἐπὶ θάτερα μεταξὺ λιβός τε καὶ νότου οἳ μὲν λιβόνοτον οἳ δὲ λιβοφοίνικα καλοῦσι. τῶν δὲ ἀνέμων οἳ μέν εἰσιν εὐθύπνοοι, ὁπόσοι διεκθέουσι πρόσω κατ' εὐθεῖαν, οἳ δέ εἰσιν ἀνακαμψίπνοοι, καθάπερ ὁ καικίας λεγόμενος. καὶ οἳ μὲν χειμῶνος, καθάπερ οἱ νότοι, δυναστεύοντες, οἳ δὲ θέρους, ὡς οἱ ἐτήσιαι λεγόμενοι, μῖξιν ἔχοντες τῶν τε ἀπὸ τῆς ἄρκτου φερομένων καὶ ζεφύρων. οἱ δὲ ὀρνιθίαι καλούμενοι ἐάρινοί τινες ὄντες ἄνεμοι βόρειοί εἰσι τῷ γένει. τῶν γε μὴν βιαίων πνευμάτων καταιγὶς μέν ἐστι πνεῦμα βίᾳ καὶ ἄνω προσαλλόμενον· λαῖλαψ δὲ καὶ στρόβιλος πνεῦμα εἱλούμενον ἄνω καὶ κάτω· ἀναφύσημα δὲ πνεῦμα γῆς ἄνω φερόμενον κατὰ τὴν ἐκ βυθοῦ τινὸς ἢ ῥήγματος ἀνάδοσιν· ὅταν δὲ πολὺ φέρηται εἱλούμενον, πρη-* [674] *στὴρ χθόνιός ἐστιν. εἱληθὲν δὲ πνεῦμα ἐν νέφει παχεῖ τε καὶ νοτίῳ καὶ ἐξωσθὲν δι' αὐτοῦ βιαίως τὸ πίλημα τοῦ νέφους βρόμον καὶ παταγὸν μέγαν ἀπειργάσατο, βροντὴν λεγόμενον, ὥσπερ ἐν ὕδατι πνεῦμα σφοδρῶς ἐλαυνόμενον. κατὰ δὲ τὴν τοῦ νέφους ἔκρηξιν πυρωθὲν τὸ πνεῦμα καὶ λάμψαν ἀστραπὴ λέγεται,*

*ὃ δὴ πρότερον τῆς βροντῆς προσέπεσεν, ὕστερον γε-
νόμενον, ἐπεὶ τὸ ἀκουστὸν ὑπὸ τοῦ ὁρατοῦ πέφυκε
φθάνεσθαι· τοῦ μὲν καὶ πόρρωθεν δηλουμένου, τοῦ
δὲ ἐπειδὰν ἐμπελάσῃ τῇ ἀκοῇ, καὶ ὅταν τὸ μὲν τάχι-
στον ᾖ τῶν ὄντων, λέγω δὲ τὸ πυρῶδες, τὸ δὲ ἧττον
ταχὺ τὸ ἀερῶδες, ἐν τῇ πλήξει πρὸς ἀκοὴν ἀφικνού-
μενον. τὸ δὲ ἀστράψαν, ἀναπυρωθὲν βιαίως καὶ ἄχρι
τῆς γῆς διεκθέον, κεραυνὸς καλεῖται· ἐὰν δὲ ἡμίπυ-
ρον ᾖ, σφοδρὸν ἄλλως καὶ ἄθροον, πρηστήρ· ἐὰν δὲ*
[676] *ἄπυρον παντελῶς, τυφών. ἕκαστον δὲ τούτων κατα-
σκῆψαν εἰς γῆν σκηπτὸς ὀνομάζεται. τῶν δὲ κεραυ-
νῶν οἱ μὲν αἰθαλώδεις ψολόεντες λέγονται, οἱ δὲ τα-
χέως διάττοντες ἀργῆτες, ἑλικίαι δὲ οἱ γραμμοειδῶς
φερόμενοι, σκηπτοὶ δὲ ὅσοι κατασκήπτουσιν εἴς τι.
συλλήβδην δὲ τῶν ἐν ἀέρι φαντασμάτων τὰ μέν ἐστι
κατ᾽ ἔμφασιν [τὰ δὲ καθ᾽ ὑπόστασιν. κατ᾽ ἔμφασιν
μὲν] ἶρίς τε καὶ ῥάβδοι καὶ ἁπλῶς τὰ τοιαῦτα, καθ᾽
ὑπόστασιν δὲ σέλα τε διάττοντα καὶ κομῆται καὶ τὰ
τούτοις παραπλήσια. ἶρις μὲν οὖν ἐστιν ἔμφασις ἡλίου
τμήματος ἢ σελήνης ἐν νέφει νοτέρῳ καὶ κοίλῳ καὶ
συνεχεῖ πρὸς φαντασίαν, ὡς ἐν κατόπτρῳ θεωρου-
μένη κατὰ κύκλου περιφάνειαν. ῥάβδος δὲ ἴριδος ἔμ-
φασις εὐθεῖα· ἅλως δ᾽ ἐστὶν ἔμφασις λαμπρότητος
ἄστρου, περὶ κύτος διαφέρουσα τῇ ἰδιότητι, (ὅτι) ἡ*
[678] *μὲν ἶρις ἐξ ἐναντίας φαίνεται ἡλίου τε καὶ σελήνης,
ἡ δ᾽ ἅλως κύκλῳ παντὸς ἄστρου. σέλας δέ ἐστι πυρὸς
ἀθρόου ἔξαψις ἐν ἀέρι. τῶν δὲ σελῶν τὰ μὲν ἀκοντί-
ζεται τὰ δὲ στηρίζεται. ὁ μὲν οὖν ἐξακοντισμός ἐστι
πυρὸς γένεσις ἐκ παρατρίψεως ἐν ἀέρι φερομένου τα-
χέως καὶ φαντασίαν μήκους καταφαίνοντος διὰ τὸ*
(76) *τάχος· ὁ δὲ στηριγμὸς χωρὶς φορᾶς προμήκης ἔκτα-
σις καὶ οἱονεὶ ἄστρου ῥύσις. πλατυνομένη δὲ κατὰ*

θάτερον κομήτης καλεῖται. πολλάκις δὲ τῶν σελῶν τὰ μὲν ἐπιμένει πλείονα χρόνον, τὰ δὲ παραχρῆμα σβέννυται. πολλαὶ δὲ καὶ ἄλλαι φασμάτων ἰδέαι θεωροῦνται, λαμπάδες τε καλούμεναι καὶ δοκίδες καὶ πωγωνίαι [καὶ πίθοι] καὶ βόθυνοι, κατὰ τὴν πρὸς ταῦτα ὁμοιότητα ὧδε προσαγορευθεῖσαι. καὶ τὰ μὲν τούτων ἑσπέρια τὰ δὲ ἑῷα τὰ δὲ ἀμφιφανῆ θεωρεῖται, σπανίως δὲ καὶ βόρεια καὶ νότια. πάντα δὲ ἀβέβαια· οὔτε γάρ ποτέ τι τούτων ἀεὶ φανερὸν ἱστορεῖται κατεστηριγμένον.

τὰ μὲν τοίνυν ἀέρια τοιαῦτα· ἐμπεριέχει δὲ καὶ [680] ἡ γῆ πολλὰς ἐν ἑαυτῇ καθάπερ ὕδατος, οὕτως δὲ καὶ πνεύματος καὶ πυρὸς πηγάς· τούτων δὲ αἱ μὲν ὑπὸ γῆν εἰσὶν ἀόρατοι, πολλαὶ δὲ ἀναπνοὰς ἔχουσι καὶ ἀναφυσήσεις, ὥσπερ Λιπάρα τε καὶ Αἴτνη καὶ Αἰόλου νῆσοι· αἳ δ' ἐκρέουσι πολλάκις ποταμοῦ δίκην καὶ μύδρους ἀναρριπτοῦσι διαπύρους. ἔνιαι δὲ ὑπὸ γῆν οὖσαι πλησίον πηγαὶ ὑδάτων θερμαίνουσι ταῦτα· καὶ τὰ μὲν χλιαρὰ τῶν ναμάτων ἀνιᾶσι, τὰ δὲ ὑπέρζεστα, τὰ δὲ εὖ ἔχοντα κράσεως. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν πνευμάτων πολλὰ πολλαχοῦ γῆς στόμια ἀνέῳκται. καὶ τὰ μὲν ἐνθουσιᾶν ποιεῖ τοὺς ἐμπελάζοντας, τὰ δὲ χρησμῳδεῖν, ὥσπερ τὰ ἐν Δέλφοις καὶ τὰ ἐν Λεβαδείᾳ, τὰ δὲ καὶ παντάπασιν ἀναιρεῖ καθάπερ τὰ ἐν Φρυγίᾳ. πολλάκις δὲ καὶ συγγενές τι πνεῦμα εὔκρα- [682] τον ἐν γῇ παρεξωσθὲν εἰς μυχίους σήραγγας αὐτῆς, ἔξεδρον γενόμενον ἐκ τῶν οἰκείων τόπων, πολλὰ μέρη συνεκράδανε· πολλάκις δὲ πολὺ γενόμενον ἔξωσθὲν ἐν τοῖς ταύτης κοιλώμασι, καὶ ἀποκλεισθὲν ἐξόδου, μετὰ βίας αὐτὴν συνετίναξε, ζητοῦν ἔξοδον αὐτῷ, καὶ ἀπειργάσατο τὸ πάθος τοῦτο ὃ καλεῖν σεισμοὺς εἰώθαμεν. τῶν δὲ σεισμῶν οἱ μὲν εἰς τὰ πλάγια σείοντες

κατ' ὀξείας γωνίας ἐπικλίνται καλοῦνται· οἱ δὲ ἄνω
ῥιπτοῦντες καὶ κάτω κατ' ὀρθὰς γωνίας βράσται· οἱ
δὲ συνιζήσεις ποιοῦντες καὶ τὰ κοῖλα χωματίαι· οἱ δὲ
χάσματα ποιοῦντες καὶ γῆν ἀναρρηγνύντες ῥῆκται.
τούτων δὲ οἱ μὲν καὶ πνεῦμα προσαναβάλλουσιν, οἱ δὲ
[684] πέτρας, οἱ δὲ πηλόν, οἱ δὲ πηγὰς φαίνουσι τὰς πρό-
τερον οὐκ οὔσας. τινὲς δὲ ἀνατρέπονται κατὰ μίαν
πρόωσιν, οὓς καλοῦσιν ὤστας· οἱ δὲ ἀναπάλλοντες
καὶ ταῖς εἰς ἑκάτερον ἐγκλίσεσι καὶ ἀναπάλσεσι διορ-
θοῦντες ἀεὶ τὸ σειόμενον παλματίαι λέγονται, τρόμῳ
πάθος ὅμοιον ἀπεργαζόμενοι. γίγνονται δὲ καὶ μυκῆ-
ται σεισμοὶ σείοντες τὴν γῆν μετὰ βρόμου. πολλάκις
δὲ καὶ χωρὶς σεισμοῦ γίνεται μύκημα γῆς, ὅταν τὸ
πνεῦμα σείειν μὲν μὴ αὔταρκες ᾖ, εἰλούμενον δὲ ἐν
αὐτῇ κόπτηται μετὰ ῥοθίου βίας· συσσωματοποιεῖται
δὲ τὰ σείοντα πνεύματα ὑπὸ τῶν ἐν τῇ γῇ ὑγρῶν κε-
κραμένων. τὰ δὲ ἀνάλογον συμπίπτει τούτοις καὶ ἐν
θαλάσσῃ. γίνονται γὰρ χάσματα θαλάττης καὶ ἀνα-
χωρήματα πολλάκις καὶ κυμάτων ἐπιδρομαί, ποτὲ μὲν
ἀντανακοπὴν ἔχουσαι ποτὲ δὲ πρόωσιν μόνην· ὥσπερ
ἱστορεῖται περὶ Ἑλίκην τε καὶ Βοῦραν. πολλάκις δὲ
[686] καὶ ἀναφυσήματα γίγνεται πυρὸς ἐν τῇ θαλάσσῃ καὶ
πηγῶν ἀναβλύσεις καὶ ποταμῶν ἐκβολαὶ καὶ δένδρων
ἐκφύσεις ῥοαί τε καὶ δῖναι, ταῖς τῶν πνευμάτων
ἀνάλογον, αἱ μὲν ἐν μέσοις πελάγεσιν αἱ δὲ κατὰ τοὺς
(77) εὐρίπους τε καὶ πορθμούς. πολλαί τε ἀμπώτεις λέ-
γονται καὶ κυμάτων ἄρσεις συμπεριοδεύειν ἀεὶ τῇ σε-
λήνῃ κατά τινας ὡρισμένους καιρούς. ὡς δὲ τὸ πᾶν
εἰπεῖν, τῶν στοιχείων συγκεκραμένων ἀλλήλοις ἐν
ἀέρι τε καὶ γῇ καὶ θαλάττῃ, κατὰ τὸ εἰκὸς αἱ τῶν πα-
θῶν ὁμοιότητες συνίστανται, τοῖς μὲν ἐπὶ μέρους

φθορὰς καὶ γενέσεις φέρουσαι, τὸ δὲ σύμπαν ἀγέννητόν τε καὶ ἀνώλεθρον φυλάττουσαι.

καίτοι γέ τις ἐθαύμαζε, πῶς ποτε ἐκ τῶν ἐναντίων ἀρχῶν συνεστηκὼς ὁ κόσμος, λέγω δὲ ξηρῶν τε καὶ ὑγρῶν ψυχρῶν τε καὶ θερμῶν, οὐ πάλαι διέφθαρται καὶ ἀπόλωλεν· ὡς κἂν εἰ πόλιν τινὲς θαυμάζοιεν, ὅπως διαμένοι συνεστηκυῖα ἐκ τῶν ἐναντιωτάτων ἐθνῶν, πενήτων λέγω καὶ πλουσίων, νέων [688] γερόντων, ἀσθενῶν ἰσχυρῶν, πονηρῶν χρηστῶν. ἀγνοοῦσι δέ, ὅτι τοῦτ᾽ ἐστι πολιτικῆς ὁμονοίας τὸ θαυμασιώτατον· λέγω δὲ τὸ μίαν ἐκ πολλῶν καὶ ὁμοίαν ἐξ ἀνομοίων ἀποτελεῖν διάθεσιν ὑποδεχομένην πᾶσαν καὶ φύσιν καὶ τύχην. ἴσως δὲ τῶν ἐναντίων ἡ φύσις γλίχεται, καὶ ἐκ τούτων ἀποτελεῖ τὸ σύμφωνον, οὐκ ἐκ τῶν ὁμοίων, ὥσπερ ἀμέλει τὸ ἄρρεν συνήγαγε πρὸς τὸ θῆλυ, καὶ οὐχ ἑκάτερον πρὸς τὸ ὁμόφυλον, καὶ τὴν πρώτην ὁμόνοιαν διὰ τῶν ἐναντίων συνῆψεν, οὐ διὰ τῶν ὁμοίων. ἔοικε δὲ καὶ ἡ τέχνη τὴν φύσιν μιμουμένη τὸ αὐτὸ ποιεῖν· ζωγραφία μὲν γὰρ λευκῶν τε καὶ μελάνων, ὠχρῶν τε καὶ ἐρυθρῶν χρωμάτων ἐγκερασαμένη φύσεις, τὰς εἰκόνας τοῖς προηγουμένοις ἀπετέλεσε συμφώνως, μουσικὴ δὲ ὀξεῖς ἅμα καὶ βαρεῖς, μακρούς τε καὶ βραχεῖς φθόγγους μίξασα ἐν διαφόροις φωναῖς, μίαν ἀπετέλεσεν ἁρμονίαν, γραμματικὴ δὲ φωνηέντων τε καὶ ἀφώνων γραμμάτων κρᾶσιν ποιησαμένη τὴν ὅλην τέχνην ἀπ᾽ αὐτῶν συνεστήσατο. αὐτὸ δὲ τοῦτ᾽ ἦν παρὰ τῷ σκο- [690] τεινῷ Ἡρακλείτῳ λεγόμενον "συνάψειας οὖλα καὶ οὐχὶ οὖλα, συμφερόμενον διαφερόμενον, συνᾷδον διᾷδον, ἐκ πάντων ἓν καὶ ἐξ ἑνὸς πάντα."

οὕτως οὖν καὶ τὴν τῶν ὅλων σύστασιν, οὐρανοῦ λέγω καὶ γῆς τοῦ τε σύμπαντος κόσμου, διὰ τῆς τῶν

ἐναντιωτάτων κράσεως ἀρχῶν μία διεκόσμησεν ἁρμονία· ξηρὸν γὰρ ὑγρῷ ψυχρόν τε θερμῷ μιγέν, βαρεῖ τε κοῦφον καὶ ὀρθὸν περιφερεῖ, γῆν τε πᾶσαν καὶ αἰθέρα καὶ ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τὸν ὅλον οὐρανὸν ἐκόσμησε μία διὰ πάντων διήκουσα δύναμις, ἐκ τῶν ἀμίκτων καὶ ἑτεροίων, ἀέρος τε καὶ γῆς, καὶ πυρὸς καὶ ὕδατος τὸν σύμπαντα κόσμον δημιουργήσασα, καὶ μιᾷ περιλαβοῦσα σφαίρας ἐπιφανείᾳ, τάς τε ἐναντιω-
[692] τάτας ἐν αὐτῷ φύσεις ἀλλήλαις ἀναγκάσασα ὁμολογῆσαι, καὶ ἐκ τούτων μηχανησαμένη τῷ παντὶ σωτηρίαν. αἰτία δὲ ταύτης μὲν ἡ τῶν στοιχείων ὁμολογία, τῆς δὲ ὁμολογίας ἰσομοιρία, καὶ τὸ μηδὲν αὐτῶν πλέον ἕτερον ἑτέρου δύνασθαι, τὴν γὰρ ἴσην ἀντίτασιν ἔχει τά τε βαρέα πρὸς τὰ κοῦφα, καὶ τὰ θερμὰ πρὸς τὰ θάτερα, τῆς φύσεως ἐπὶ τῶν μειζόνων διδασκούσης, ὅτι τὸ ἴσον σωστικόν πώς ἐστιν ὁμονοίας, ἡ δὲ ὁμόνοια τοῦ πάντων γεννήτορός τε καὶ περικαλλεστάτου κόσμου. τίς γὰρ ἂν εἴη φύσις τοῦδε κρείττων; ἣν γὰρ ἂν εἴπῃ τις μέρος ἐστὶν αὐτοῦ, τό τε καλὸν πᾶν ἐπώνυμόν ἐστι τούτου, καὶ τὸ τεταγμένον ἀπὸ τοῦ κόσμου
(78) λεγόμενον κεκοσμῆσθαι. τί δὲ τῶν ἐπὶ μέρους δύναιτ' ἂν ἐξισωθῆναι τῇ κατ' οὐρανὸν τάξει καὶ φορᾷ τῶν ἄστρων; ἡλίου τε καὶ σελήνης κινουμένων ἐν ἀκριβεστάτοις μέτροις ἐξ αἰῶνος εἰς ἕτερον αἰῶνα. τίς δὲ γένοιτ' ἂν ἀψεύδεια τοιάδε, ἥν τινα φυλάττουσιν αἱ καλαὶ καὶ γόνιμοι τῶν ὅλων ὧραι, θέρη τε καὶ χειμῶνας ἐπάγουσαι τεταγμένως, ἡμέρας τε καὶ νύκτας εἰς μηνὸς ἀποτέλεσμα καὶ ἐνιαυτοῦ; καὶ μὴν μεγέθει
[694] μὲν οὗτος ἀνυπέρτατος, κινήσει δὲ ὀξύτατος, λαμπρότητι δὲ τηλαυγέστατος, δυνάμει δὲ ἀγήρως καὶ ἄφθαρτος. οὗτος ἐναλίων ζῴων καὶ πεζῶν καὶ ἀερίων φύσεις ἐχώρισε καὶ βίους ἐμέτρησε ταῖς αὐτοῦ κινή-

σεσι. ἐκ τούτου πάντα ἐμπνεῖται καὶ ψυχὴν ἴσχει τὰ ζῷα. ἐκ τούτου καὶ αἱ παράδοξοι νεοχμώσεις τεταγμένως ἀποτελοῦνται, συνταραττόντων μὲν ἀνέμων παντοίων, πιπτόντων δὲ ἐξ οὐρανοῦ κεραυνῶν, ῥηγνυμένων τε χειμώνων ἐξαισίων. διὰ δὲ τούτων τὸ νοτερὸν ἐκπιεζόμενον τό τε πυρῶδες διαπνεόμενον εἰς ὁμόνοιαν ἄγει τὸ πᾶν καὶ καθίστησιν. ἥ τε γῆ φυτοῖς κομῶσα [κοσμηθεῖσα] παντοδαποῖς, νάμασί τε περιβρύουσα καὶ περιοχουμένη ζῴοις, κατὰ καιρὸν ἐκφύουσά τε πάντα καὶ τρέφουσα καὶ δεχομένη, μυρίας φέρουσα ἰδέας καὶ πόας, τὴν ἀγήρω φύσιν ὁμοίως τηρεῖ, καίτοι [γῆ] καὶ σεισμοῖς τινασσομένη καὶ πλημμύραις ἐπικλυζομένη πυρκαϊαῖς τε καθ᾽ ἡμέραν φλογιζομένη. πάντα δὲ ἔοικεν αὐτῇ πρὸς ἀγαθοῦ γινόμενα τὴν δι᾽ αἰῶνος σωτηρίαν παρέχειν. σειομένης [696] τε γὰρ διεξάττουσιν αἱ τῶν πνευμάτων παρεμπτώσεις κατὰ τὰ ῥήγματα τὰς ἀναπνοὰς ἴσχουσαι, καθὼς ἄνω λέλεκται, καθαιρομένη τε ὄμβροις ἀποκλύζεται πάντα τὰ νοσώδη, περιπνεομένη δὲ αὔραις τά τε ὑπ᾽ αὐτὴν καὶ τὰ ὑπὲρ αὐτὴν εἰλικρινεῖται. καὶ μὴν αἱ φλόγες μὲν τὸ παγετῶδες πιαίνουσιν, οἱ πάγοι δὲ τὰς φλόγας ἀνιᾶσι. καὶ τῶν ἐπὶ μέρους τὰ μὲν γίνεται τὰ δὲ ἀκμάζει τὰ δὲ φθείρεται. καὶ αἱ μὲν γενέσεις ἀνασηκοῦσι τὰς φθοράς, αἱ φθοραὶ δὲ κουφίζουσι τὰς γενέσεις. μία δὲ ἐκ πάντων περαινομένη σωτηρία διὰ τέλους, ἀντιπαρισταμένων ἀλλήλοις, καὶ τὸ μὲν περικρατοῦν τὸ δὲ περικρατούμενον, φυλάττει τὸ σύμπαν ἄφθαρτον δι᾽ αἰῶνος.

Κεφ. λε'.

[698] ΠΕΡΙ ΦΥΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΞ ΑΥΤΗΣ ΣΥΜΒΑΙΝΟΝΤΩΝ ΑΙΤΙΩΝ.

1 *Ἑρμοῦ ἐκ τοῦ πρὸς Τάτ* [Patrit. p. 4]

Α. Ἐγὼ ὦ τέκνον καὶ τῆς φιλανθρωπίας ἕνεκα καὶ τῆς πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείας πρῶτον τόδε συγγράφω. οὐδεμία γὰρ ἂν γένοιτο δικαιοτέρα εὐσέβεια τοῦ νοῆσαι τὰ ὄντα καὶ χάριν τῷ ποιήσαντι ὑπὲρ τούτων ὁμολογῆσαι, ὅπερ διατελῶν οὐ παύσομαι.

Τ. τί οὖν ἄν τις πράττων ὦ πάτερ, εἰ μηδέν ἐστιν ἀληθὲς ἐνθάδε, καλῶς διαγάγοι τὸν βίον;

Α. εὐσέβει ὦ τέκνον. ὁ δὲ εὐσεβῶν ἄκρως φιλοσοφήσει· χωρὶς γὰρ φιλοσοφίας ἄκρως εὐσεβῆσαι ἀδύνατον· ὁ δὲ μαθὼν οἷα ἐστὶ καὶ πῶς διατέτακται καὶ ὑπὸ τίνος καὶ ἕνεκεν τίνος, χάριν εἴσεται ὑπὲρ πάντων τῷ δημιουργῷ ὡς πατρὶ ἀγαθῷ καὶ τροφεῖ χρηστῷ καὶ ἐπιτρόπῳ πιστῷ· ὁ δὲ χάριν ὁμολογῶν εὐσεβήσει· ὁ δὲ εὐσεβῶν εἴσεται καὶ ποῦ ἐστιν ἡ ἀλήθεια
[700] *καὶ τίς ἐστιν ἐκείνη, καὶ μαθὼν ἔτι μᾶλλον εὐσεβέστερος ἔσται. οὐδέποτε γὰρ ὦ τέκνον ψυχὴ ἐν σώματι οὖσα καὶ κουφίσασα ἑαυτὴν ἐπὶ τὴν κατάληψιν τοῦ*
(79) *ὄντος ἀγαθοῦ καὶ ἀληθοῦς ὀλισθῆσαι δύναται ἐπὶ τὸ ἐναντίον· δεινὸν γὰρ ἔρωτα ἴσχει καὶ λήθην πάντων τῶν κακῶν ψυχὴ μαθοῦσα ἑαυτῆς τὸν προπάτορα, καὶ οὐκ ἔτι ἀποστῆναι τοῦ ἀγαθοῦ δύναται. τοῦτ' ὦ τέκνον τοῦτο εὐσεβείας ἔστω τέλος, ἐφ' ὃ ἀφικνούμενος καὶ καλῶς βιώσῃ καὶ εὐδαιμόνως τεθνήξῃ, τῆς ψυχῆς σου μὴ ἀγνοούσης ποῖ αὐτὴν δεῖ ἀναπτῆναι. αὕτη γὰρ μόνη ἐστὶν ὦ τέκνον ἡ πρὸς ἀλήθειαν ὁδός, ἣν καὶ οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι ὥδευσαν καὶ ὁδεύσαντες ἔτυχον τοῦ ἀγαθοῦ. σεμνὴ αὕτη ὁδὸς καὶ λεία, χαλεπὴ δὲ*

ψυχῇ ὁδεῦσαι ἐν σώματι οὔσῃ. πρῶτον μὲν γὰρ αὐτὴν ἑαυτῇ πολεμῆσαι δεῖ καὶ διάστασιν μεγάλην ποιῆσαι καὶ ὑπὸ τοῦ ἑνὸς μέρους πλεονεκτηθῆναι. ἑνὸς γὰρ γίγνεται πρὸς δύο ἡ στάσις, τοῦ μὲν φυγόντος τῶν δὲ καθελκόντων κάτω. καὶ ἔρις καὶ μάχη πολλὴ πρὸς ἄλληλα τούτων γίγνεται, τοῦ μὲν φυγεῖν βουλομένου τῶν δὲ κατασχεῖν σπευδόντων. ἡ δὲ νίκη ἀμφοτέρων οὐχ ὁμοία· τὸ μὲν γὰρ πρὸς τὸ ἀγαθὸν [702] σπεύδει τὰ δὲ πρὸς τὰ κακὰ κατοικεῖ, καὶ τὸ μὲν ἐλευθερωθῆναι ποθεῖ τὰ δὲ τὴν δουλείαν ἀγαπᾷ. κἂν μὲν νικηθῇ τὰ δύο μέρη, μεμένηκεν ἑαυτῶν ἔρημα καὶ τοῦ ἄρχοντος, ἐὰν δὲ τὸ ἓν ἡττηθῇ, ὑπὸ τῶν δύο ἄγεται καὶ φέρεται τιμωρούμενον τῇ ἐνθάδε διαίτῃ. οὗτός ἐστιν ὦ τέκνον ὁ τῆς ἐκεῖσε ὁδοῦ ἀγωγός· δεῖ γάρ σε ὦ τέκνον πρῶτον τὸ σῶμα πρὸ τοῦ τέλους ἐγκαταλεῖψαι καὶ νικῆσαι τὸν ἐναγώνιον βίον καὶ νικήσαντα οὕτως ἀνελθεῖν. νῦν δὲ ὦ τέκνον κεφαλαίοις τὰ ὄντα διεξελεύσομαι· νοήσεις γὰρ τὰ λεγόμενα μεμνημένος ὧν ἤκουσας. πάντα τὰ ὄντα κινεῖται· μόνον τὸ μὴ ὂν ἀκίνητον. πᾶν σῶμα μεταβλητόν, οὐ πᾶν σῶμα διαλυτόν· ἔνια τῶν σωμάτων διαλυτά. οὐ πᾶν ζῷον θνητόν, οὐ πᾶν ζῷον ἀθάνατον. τὸ διαλυτὸν φθαρτόν, τὸ μένον ἀμετάβλητον, τὸ ἀμετάβλητον ἀίδιον. τὸ ἀεὶ γιγνόμενον ἀεὶ καὶ φθείρεται, τὸ δὲ ἅπαξ γιγνόμενον οὐδέποτε φθείρεται οὐδὲ ἄλλο τι γίγνεται. [704] πρῶτον ὁ θεός, δεύτερον ὁ κόσμος, τρίτον ὁ ἄνθρωπος. ὁ κόσμος διὰ τὸν ἄνθρωπον, ὁ δὲ ἄνθρωπος διὰ τὸν θεόν. ψυχῆς τὸ μὲν αἰσθητὸν θνητόν, τὸ δὲ λογικὸν ἀθάνατον. πᾶσα οὐσία ἀθάνατος, πᾶσα οὐσία μεταβλητή. πᾶν τὸ ὂν διττόν, οὐδὲν τῶν ὄντων ἕστηκεν. οὐ πάντα ψυχῇ κινεῖται, πᾶν δὲ ὂν ψυχὴ κινεῖ. πᾶν τὸ πάσχον αἴσθεται, πᾶν τὸ αἰσθόμενον πάσχει.

πᾶν τὸ λυπούμενον καὶ ἥδεται, ζῷον θνητόν, οὐ πᾶν τὸ ἡδόμενον λυπεῖται, ζῷον ἀίδιον. οὐ πᾶν σῶμα νοσεῖ· πᾶν σῶμα νοσοῦν διαλυτόν. ὁ νοῦς ἐν τῷ θεῷ, ὁ λογισμὸς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. ὁ λογισμὸς ἐν τῷ νοΐ, ὁ νοῦς ἀπαθής. οὐδὲν ἐν σώματι ἀληθές, ἐν ἀσωμάτῳ τὸ πᾶν ἀψευδές. πᾶν τὸ γενόμενον μεταβλητόν, οὐ πᾶν τὸ γενόμενον φθαρτόν. οὐδὲν ἀγαθὸν ἐπὶ τῆς γῆς, οὐδὲν κακὸν ἐν τῷ οὐρανῷ. ὁ θεὸς ἀγαθός, ὁ ἄνθρωπος κακός. τὸ ἀγαθὸν ἑκούσιον, τὸ κακὸν ἀκούσιον. οἱ θεοὶ τὰ ἀγαθὰ αἱροῦνται ὡς ἀγαθά. ἡ εὐνο-
[706] μία μεγάλου, εὐνομία· ἡ εὐνομία ὁ νόμος. θεῖος χρόνος, νόμος ἀνθρώπινος. κακία κόσμου τροφή, χρόνος ἀνθρώπου φθορά. πᾶν τὸ ἐν οὐρανῷ ἀμετάθετον, πᾶν τὸ ἐπὶ γῆς μετάθετον. οὐδὲν ἐν οὐρανῷ δοῦλον, οὐδὲν ἐπὶ γῆς ἐλεύθερον. οὐδὲν ἄγνωστον ἐν οὐρανῷ, οὐδὲν γνώριμον ἐπὶ τῆς γῆς. οὐ κοινωνεῖ τὰ ἐπὶ γῆς τοῖς ἐν οὐρανῷ· πάντα τὰ ἐν οὐρανῷ ἄμωμα, πάντα τὰ ἐπὶ γῆς ἐπίμωμα. τὸ ἀθάνατον οὐ θνητόν, τὸ θνη-
(80) τὸν οὐκ ἀθάνατον. τὸ σπαρὲν οὐ πάντως γεννητόν, τὸ δὲ γεννητὸν πάντως καὶ σπαρέν. διαλυτοῦ σώματος δύο χρόνοι, ὁ ἀπὸ τῆς σπορᾶς μέχρι τῆς γενέσεως καὶ ὁ ἀπὸ τῆς γενέσεως μέχρι τοῦ θανάτου· τοῦ ἀιδίου σώματος χρόνος ἐκ τῆς γενέσεως μόνος. τὰ διαλυτὰ σώματα αὔξεται καὶ μειοῦται. ἡ διαλυτὴ ὕλη εἰς τὰ ἐναντία ἐναλλοιοῦται, φθορὰν καὶ γένεσιν· ἡ δὲ ἀίδιος ἢ εἰς αὐτὴν ἢ εἰς τὰ ὅμοια. γένεσις ἀνθρώπου φθορᾶς, φθορὰ ἀνθρώπου γενέσεως ἀρχή. τὸ ἀπογιγνόμενον [καὶ ἐπιγίγνεται, τὸ ἐπιγιγνόμενον καὶ] ἀπογίγνεται. τῶν ὄντων τὰ μὲν ἐν σώμασίν εἰσι τὰ δὲ ἐν ἰδέαις τὰ δ᾽ ἐν ἐνεργείαις· σῶμα δὲ ἐν ἰδέαις, ἰδέα δὲ καὶ ἐνέργεια ἐν σώματί ἐστι. τὸ ἀθάνατον οὐ μετέχει τοῦ θνητοῦ, τὸ δὲ θνητὸν τοῦ ἀθα-

νάτου μετέχει. τὸ μὲν θνητὸν εἰς ἀθάνατον σῶμα οὐκ [708] ἔρχεται, τὸ δὲ ἀθάνατον εἰς θνητὸν παραγίγνεται. αἱ ἐνέργειαι οὐκ εἰσὶν ἀνωφερεῖς ἀλλὰ κατωφερεῖς. οὐδὲν ὠφελεῖ τὰ ἐπὶ γῆς τὰ ἐν οὐρανῷ, πάντα ὠφελεῖ τὰ ἐπὶ γῆς τὰ ἐν οὐρανῷ. ὁ οὐρανὸς σωμάτων ἀιδίων δεκτικός, ἡ γῆ σωμάτων φθαρτικῶν δεκτική. ἡ γῆ ἄλογος, ὁ οὐρανὸς λογικός. τὰ ἐν οὐρανῷ ὑπόκειται, τὰ ἐπὶ γῆς τῇ γῇ ἐπίκειται. ὁ οὐρανὸς πρῶτον στοιχεῖον, ἡ γῆ ὕστατον στοιχεῖον. πρόνοια θεία τάξις, ἀνάγκη προνοίᾳ ὑπηρέτις. τύχη φορὰ ἀτάκτου, ἐνεργείας εἴδωλον, δόξα ψευδής. τί θεός; ἄτρεπτον ἀγαθόν. τί ἄνθρωπος; ἄτρεπτον κακόν.

τούτων τῶν κεφαλαίων μεμνημένος καὶ ὧν σοι διὰ πλειόνων λόγων διεξῆλθον εὐθέως ἀναμνησθήσῃ· ταῦτα γὰρ ἐκείνων εἰσὶ περιοχαί. τὰς μέντοι πρὸς τοὺς πολλοὺς ὁμιλίας παραιτοῦ· φθονεῖν μὲν γάρ σε οὐ βούλομαι, μᾶλλον δὲ ὅτι πολλοῖς δόξεις καταγέλαστος εἶναι. τὸ γὰρ ὅμοιον πρὸς τὸ ὅμοιον παραλαμβάνεται, ἀνόμοιος δὲ ἀνομοίῳ οὐδέποτε φίλος. οὗτοι δὲ [710] οἱ λόγοι ὀλίγους παντελῶς τοὺς ἀκροατὰς ἔχουσιν, ἢ τάχα οὐδὲ τοὺς ὀλίγους ἕξουσιν. ἔχουσι δέ τι καὶ ἴδιον ἐν ἑαυτοῖς· τοὺς κακοὺς μᾶλλον παροξύνουσι πρὸς τὴν κακίαν. διὸ χρὴ τοὺς πολλοὺς φυλάττεσθαι, μὴ νοοῦντας τῶν λεγομένων τὴν ἀρετήν.

Τ. πῶς εἶπας ὦ πάτερ;

Α. οὕτως ὦ τέκνον. πᾶν τὸ ζῷον τῶν ἀνθρώπων ἐπιρρεπέστερόν ἐστιν εἰς τὴν κακίαν καὶ ταύτῃ σύντροφον γίγνεται, διὸ καὶ ἥδεται αὐτῇ. τοῦτο δὲ τὸ ζῷον, ἐὰν μάθῃ ὅτι γεννητὸς ὁ κόσμος καὶ πάντα κατὰ πρόνοιαν καὶ ἀνάγκῃ γίγνεται, εἱμαρμένης πάντων ἀρχούσης, οὐ πολλῷ ἑαυτοῦ χεῖρον ἔσται, καταφρονῆσαν μὲν τοῦ παντὸς ὡς γεννητοῦ, τὰς δὲ αἰτίας

τοῦ κακοῦ τῇ εἱμαρμένῃ ἀναφέρον, οὐκ ἀφέξεταί ποτε παντὸς ἔργου κακοῦ. διὸ φυλακτέον αὐτούς, ὅπως ἐν ἀγνοίᾳ ὄντες ἔλαττον ὦσι κακοὶ φόβῳ τοῦ ἀδήλου.

2 Ἐκ τοῦ Ἀρχύτου περὶ ἀρχῶν.

Ἀνάγκα καὶ δύο ἀρχὰς εἶμεν τῶν ὄντων, μίαν
[712] μὲν τὰν συστοιχίαν ἔχοισαν τῶν τεταγμένων καὶ ὁριστῶν, ἑτέραν δὲ τὰν συστοιχίαν ἔχοισαν τῶν ἀτάκτων καὶ ἀορίστων. καὶ τὰν μὲν ῥητὰν καὶ λόγον ἔχοισαν καὶ τὰ ἐόντα ὁμοίως συνέχεν καὶ τὰ μὴ ἐόντα ὁρίζεν καὶ συντάσσεν· πλατιάζοισαν γὰρ ἀεὶ τοῖς γινομένοις εὐλόγως καὶ εὐρύθμως ἀνάγεν ταῦτα καὶ τῷ καθόλω ὠσίας τε καὶ ἰδέας μεταδιδόμεν· τὰν δ' ἄλογον καὶ ἄρρητον καὶ τὰ συντεταγμένα λυμαίνεσθαι καὶ τὰ ἐς γένεσιν δὲ καὶ ὠσίαν παραγινόμενα διαλύεν· πλατιάζοισαν γὰρ ἀεὶ τοῖς πράγμασιν ἐξομοιοῦν αὐταυτᾷ. ἀλλ' ἐπείπερ ἀρχαὶ δύο κατὰ γένος ἀντιδιαιρεόμεναι τὰ πράγματα τυγχάνοντι, τῷ τὰν μὲν εἶμεν ἀγαθο-
(81) ποιὸν τὰν δ' εἶμεν κακοποιόν, ἀνάγκα καὶ δύο λόγως εἶμεν, τὸν μὲν ἕνα τᾶς ἀγαθοποιῶ φύσιος τὸν δ' ἕνα τᾶς κακοποιῶ. διὰ τοῦτο καὶ τὰ τέχνᾳ καὶ τὰ φύσι γινόμενα δεῖ τούτων πρᾶτον μετειληφέν, τᾶς τε μορφῶς καὶ τᾶς ὠσίας. καὶ ἁ μὲν μορφώ ἐντι ἁ αἰτία τῶ
[714] τόδε τι εἶμεν, ἁ δὲ ὠσία τὸ ὑποκείμενον παραδεχόμενον τὰν μορφώ. οὔτε δὲ τᾷ ὠσίᾳ οἷόν τέ ἐντι μορφῶς μετεῖμεν αὐτᾷ ἐξ αὐτᾶς, οὔτε μὰν τὰν μορφὼ γενέσθαι περὶ τὰν ὠσίαν, ἀλλ' ἀνάγκα ἁτέραν τινὰ εἶμεν αἰτίαν τὰν κινάσοισαν τὰν ἐστὼ τῶν πραγμάτων ἐπὶ τὰν μορφώ· ταύταν δὲ τὰν πράταν τᾷ δυνάμι καὶ καθυπερτάταν εἶμεν τᾶν ἀλλᾶν· ὀνομάζεσθαι δ' αὐτὰν ποθάκει θεόν· ὥστε τρεῖς ἀρχὰς εἶμεν ἤδη, τόν τε θεὸν καὶ τὰν ἐστὼ τῶν πραγμάτων καὶ τὰν μορφώ.

καὶ τὸν μὲν θεὸν τεχνίταν καὶ τὸν κινέοντα, τὰν δ' ἐστὼ τὰν ὕλαν καὶ τὸ κινεόμενον, τὰν δὲ μορφὼ τὰν τέχναν καὶ ποθ' ἃν κινέεται ὑπὸ τῶ κινέοντος ἁ ἐστώ. ἀλλ' ἐπεὶ τὸ κινεόμενον ἐναντίας ἑαυτῷ δυνάμιας ἴσχει τὰς τῶν ἁπλόων σωμάτων, τὰ δ' ἐναντία συναρμογᾶς τινος δεῖται καὶ ἑνώσιος, ἀνάγκα ἀριθμῶν δυνάμιας καὶ ἀναλογίας καὶ τὰ ἐν ἀριθμοῖς καὶ γεωμετρικοῖς δεικνύμενα παραλαμβάνεν, ἃ καὶ συναρμόσαι καὶ ἑνῶσαι τὰν ἐναντιότατα δυνασεῖται ἐν τᾷ ἐστοῖ τῶν πραγμάτων ποττὰν μορφώ. καθ' αὐτὰν μὲν γὰρ ἔσσα ἁ ἐστὼ ἄμορφός ἐντι, κιναθεῖσα δὲ ποττὰν μορφὼ ἔμμορφος [716] γίνεται καὶ λόγον ἔχοισα τὸν τᾶς συντάξιος. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ δι' ὃ κινέεται τὸ κινεόμενον ἐντι τὸ πράτως κινέον· ὥστ' ἀνάγκα τρεῖς εἶμεν τὰς ἀρχάς, τάν τε ἐστὼ τῶν πραγμάτων καὶ τὰν μορφὼ καὶ τὸ ἐξ αὑτῶ κινατικὸν καὶ πρᾶτον τᾷ δυνάμι. τὸ δὲ τοιοῦτον οὐ νόον μόνον εἶμεν δεῖ ἀλλὰ καὶ νόω τι κρέσσον· νόω δὲ κρέσσον ἐντὶ ὅπερ ὀνομάζομεν θεόν. ὅθεν φανερὸν ὅτι ὁ μὲν τῶ ἴσω λόγος περὶ τὰν ῥητὰν καὶ λόγον ἔχοισαν φύσιν ἐντί, ὁ δὲ τῶ ἀνίσω περὶ τὰν ἄλογον καὶ ἄρρητον· αὐτὰ δ' ἐντὶ ἁ ἐστώ, καὶ διὰ τοῦτο γένεσις καὶ φθορὰ γίνεται περὶ ταύταν καὶ οὐκ ἄνευ ταύτας.

Ἐκ τῶν Πορφυρίου πρὸς τὰ νοητὰ ἀφορμῶν. 3

Τὰ κατηγορούμενα τοῦ αἰσθητοῦ καὶ ἐνύλου ἀληθῶς ἐστι ταῦτα, τὸ πάντη εἶναι διαπεφορημένον, τὸ μεταβλητὸν εἶναι, τὸ ὑφεστάναι ἐν ἑτερότητι, τὸ σύνθετον εἶναι, τὸ καθ' αὑτὸ αὐτὸ ὑπάρχειν, τὸ ἐν τόπῳ τὸ ἐν ὄγκῳ θεωρεῖσθαι, καὶ ὅσα τούτοις παραπλήσια· [718] τοῦ δὲ ὄντως ὄντος καὶ καθ' αὑτὸ ὑφεστηκότος αὐτοῦ τὸ εἶναι ἀεὶ ἐν ἑαυτῷ ἱδρυμένον, ὡσαύτως τὸ κατὰ

ταυτὰ ἔχειν, τὸ ἐν ταυτότητι οὐσιῶσθαι, τὸ ἀμετάβλητον εἶναι κατ' οὐσίαν, τὸ ἀσύνθετον, τὸ μήτε λυτὸν μήτε ἐν τόπῳ εἶναι μήτε εἰς ὄγκον διαπεφορῆσθαι, τὸ μήτε γιγνόμενον μήτε ἀπολλύμενον εἶναι, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ὧν ἐχομένους δεῖ μηδὲν ἐπαλλάττοντας περὶ τῆς διαφόρου αὐτῶν φύσεως καὶ αὐτοὺς λέγειν καὶ ἄλλων λεγόντων ὑπακούειν.

4 Ἑρμοῦ ἐκ τῶν πρὸς Ἄμμωνα [Patrit. p. 40]

Ἡ ψυχὴ τοίνυν οὐσία ἐστὶν ἀσώματος, καὶ ἐν σώματι δὲ οὖσα οὐκ ἐκβαίνει τῆς ἰδίας οὐσιότητος. τυγχάνει γὰρ οὖσα ἀεικίνητος κατ' οὐσίαν, κατὰ νόησιν αὐτοκίνητος, οὐκ ἔν τινι κινουμένη, οὐ πρός τι, οὐχ ἕνεκέν τινος· προτερεῖ γὰρ τῇ δυνάμει, τὸ δὲ πρότε-
[720] ρον οὐ δεῖται τῶν ὑστέρων. τὸ ἔν τινι τοίνυν ἐστὶν ὁ τόπος καὶ χρόνος καὶ φύσις, τὸ δὲ πρός τι ἐστὶν ἁρμονία καὶ εἶδος καὶ σχῆμα, τὸ δὲ οὗ ἕνεκα τὸ σῶμα· ἕνεκα γὰρ σώματος καὶ χρόνος καὶ τόπος καὶ φύσις. ταῦτα δὲ κατὰ συγγενικὴν οἰκειότητα κοινωνεῖ ἀλλήλοις. ἐπεὶ τοίνυν τὸ σῶμα ἐδεῖτο τόπου (ἀμήχανον γὰρ ἦν συστῆναι σῶμα ἄνευ τόπου), καὶ μεταβάλλεται φύσει· ἀδύνατον δὲ μεταβολὴν εἶναι ἄνευ χρό-
(82) νου καὶ τῆς κατὰ φύσιν κινήσεως, οὔτε σώματος οἷόν τε σύστασιν εἶναι ἄνευ ἁρμονίας. ἕνεκα τοίνυν τοῦ σώματός ἐστιν ὁ τόπος· παραδεχόμενος γὰρ τὰς τοῦ σώματος μεταβολὰς οὐκ ἐᾷ ἀπόλλυσθαι τὸ μεταβαλλόμενον· μεταβαλλόμενον δὲ ἀφ' ἑτέρου εἰς ἕτερον μεταπίπτει, καὶ τῆς μὲν ἕξεως στερίσκεται, τοῦ δ' εἶναι σῶμα οὐχί· μεταβληθὲν δὲ εἰς ἕτερον τὴν τοῦ ἑτέρου ἕξιν ἔχει. τὸ γὰρ σῶμα, ᾗ σῶμα, μένει σῶμα· ἡ δὲ ποιὰ διάθεσις οὐ μένει· τὸ σῶμα τοίνυν κατὰ διάθεσιν μεταβάλλεται. ἀσώματος τοίνυν ὁ τόπος καὶ

ὁ χρόνος καὶ ἡ φυσικὴ κίνησις. τυγχάνει δὲ ἕκαστον τούτων τῆς ἰδίας ἰδιότητος. ἰδιότης δὲ τοῦ τόπου πα- [722] ραδοχή, χρόνου δὲ διάστημα καὶ ἀριθμός, φύσεως δὲ κίνησις, ἁρμονίας δὲ φιλία, σώματος δὲ μεταβολή· ἰδιότης δὲ ψυχῆς ἡ κατ' οὐσίαν νόησις.

Ἀρχύτου ἐκ τοῦ περὶ ἀρχᾶς. 5

Ἀρχὰ τᾶς τῶν ἐόντων γνώσιος τὰ [αὐτὰ] αὐτόθεν φαινόμενα. τῶν δ' αὐτόθεν φαινομένων τὰ μέν ἐντι νοατὰ τὰ δ' αἰσθατά, νοατὰ μὲν τὰ ἀκίνητα αἰσθατὰ δὲ τὰ κινεόμενα. κριτήριον δὲ τῶν μὲν νοατῶν ὁ νόος τῶν δ' αἰσθατῶν ἁ αἴσθασις. τῶν δὲ μὴ αὐτόθεν φαινομένων τὰ μέν ἐντι ἐπιστατὰ τὰ δὲ δοξαστά, ἐπιστατὰ μὲν τὰ ἀκίνητα δοξαστὰ δὲ τὰ κινεόμενα. δεῖ δὲ ταῦτα τρία νοᾶσαι, τό τε κρῖνον καὶ τὸ κρινόμενον καὶ ποθ' ὅπερ κρίνεται· καὶ τὸ μὲν κρῖνον εἶμεν τὸν νόον καὶ τὰν αἴσθασιν, τὸ δὲ κρινόμενον τὸν λόγον, ποθ' ὅπερ δὲ κρίνεται τὸ αὐτόθεν φαινόμενον. τούτω δὲ τὸ μὲν νοατὸν τὸ δὲ αἰσθατόν. ἐπικρίνει δὲ ὁ νόος τὸν λόγον, ὁκὰ μὲν ποτὶ τὸ νοατὸν ποτιβάλλων ὁκὰ δὲ ποτὶ τὸ αἰσθατόν. ὅκκα μὲν γὰρ περὶ νοατῶν μαστεύηται ὁ λόγος, ποτὶ τὸ νοατὸν ποτιβάλλει, ὅκκα δε περὶ αἰσθατῶν, ποτὶ τὸ αἰσθατόν. [724] καὶ δι' αὐτὸ ψευδογραφίαι ἐν γαμετρίᾳ κατὰ σχήματα καὶ ἀριθμῶς ἐμφαίνονται, αἰτιολογίαι δὲ καὶ εἰκοτολογίαι ἐν φυσιολογίᾳ καὶ πολιτικᾷ κατὰ γένεσιν καὶ πράξιας. τὸ μὲν γὰρ ὅτι ἐν διπλόῳ λόγῳ ἁρμονία τυγχάνει, ποτὶ τὸν νοατὸν λόγον ποτιβάλλων ὁ λόγος γινώσκει· τὸ δ' ὅτι συμφωνεῖ ὁ διπλόος λόγος, διὰ τᾶς αἰσθάσιος ἐπιμαρτυρεῖται. καὶ τῶν μαχανικῶν δὲ τοὶ λόγοι ποττὰ νοατὰ ποτιβάλλοντι σχήματα καὶ ἀριθμῶς καὶ ἀναλογίας, τὰ δὲ ἀποτελέσματα ποτὶ τὰ αἰσθητά· μεθ' ὕλας γὰρ ταῦτα θεωρεῖται καὶ κινάσιος. καθόλω

δὲ ἀμάχανον γνῶμεν τὸ διά τι ἐν ἑκάστῳ, μὴ προειδότας τὸ τί ἐντι ἕκαστον. κρίνεται δὲ τὸ μὲν τί ἐντι ἕκαστον τῶν ἐόντων τῷ νόῳ, τὸ δὲ ὅτι ἐντὶ ἢ ὅτι οὕτως ἔχει, λόγῳ καὶ αἰσθάσι· λόγῳ μὲν ὅκκα δεῖξίν τινος σαμάνωμεν διὰ συλλογισμῶ ὑπάρχοντος ἐξ ἀνάγκας, αἰσθάσι δ' ὅκκα ἐπιμαρτυρώμεθα τὸν λόγον διὰ τᾶς αἰσθάσιος.

6 *Ἑρμοῦ ἐκ τῶν πρὸς Τάτ* [Patrit. p. 44]

[726] *Τ.* ὀρθῶς ταῦτ' ἀπέδειξας ὦ πάτερ· ἐκεῖνα δ' ἔτι με δίδαξον. ἔφης γάρ που τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν τέχνην ἐνέργειαν εἶναι τοῦ λογικοῦ· νῦν δ' εἰ φῂς τὰ ἄλογα ζῷα στερήσει τοῦ λογικοῦ ἄλογα εἶναι καὶ κεκλῆσθαι, δῆλον ὅτι ἀνάγκη κατὰ τοῦτον τὸν λόγον τὰ ἄλογα ζῷα μὴ μετέχειν ἐπιστήμης μηδὲ τέχνης διὰ τὸ ἐστερῆσθαι τοῦ λογικοῦ.

ἈΣΚ. ἀνάγκη γὰρ ὦ τέκνον.

Τ. πῶς οὖν ὁρῶμεν ὦ πάτερ τινὰ τῶν ἀλόγων ἐπιστήμῃ καὶ τέχνῃ χρώμενα; οἷον τοὺς μύρμηκας τὰς τροφὰς ἀποθησαυριζομένους τοῦ χειμῶνος, καὶ τὰ ἀέρια ζῷα ὁμοίως καλιὰς ἑαυτοῖς συντιθέντα, τὰ δὲ τετράποδα γνωρίζοντα τοὺς φωλεοὺς τοὺς ἰδίους.

Α. ταῦτα ὦ τέκνον οὐκ ἐπιστήμῃ οὐδὲ τέχνῃ ποιεῖ ἀλλὰ φύσει. ἡ γὰρ ἐπιστήμη καὶ ἡ τέχνη διδακτικά εἰσι· τούτων δὲ τῶν ἀλόγων οὐδεὶς οὐδὲν δι-
[728] (83) δάσκεται. τὰ δὲ φύσει γιγνόμενα ἐνεργείᾳ μὲν γίγνεται καθολικῇ, τὰ δ' ἐπιστήμῃ καὶ τέχνῃ εἰδόσι παραγίγνεται, οὐ πᾶσι· τὰ δὲ πᾶσι γιγνόμενα ὑπὸ φύσεως ἐνεργεῖται. οἷον οἱ ἄνθρωποι ἄνω βλέπουσιν, οὐ πάντες δὲ ἄνθρωποι μουσικοὶ οὐδὲ πάντες τοξόται ἢ κυνηγοί, οὐδὲ τὰ ἄλλα πάντα· ἀλλὰ τινὲς αὐτῶν τι ἔμαθον ἐπιστήμης καὶ τέχνης ἐνεργούσης. τὸν αὐτὸν τρόπον εἰ μὲν τινὲς τῶν μυρμήκων τοῦτο ἔπραττον

οἳ δ' οὔ, καλῶς ἂν ἔλεγες ἐπιστήμῃ αὐτὸ τοῦτο πράττειν καὶ τέχνῃ συνάγειν τὰς τροφάς· εἰ δὲ πάντες ὁμοίως ἄγονται ὑπὸ τῆς φύσεως ἐπὶ τοῦτο καὶ ἄκοντες, δῆλον ὅτι οὐκ ἐπιστήμῃ οὐδὲ τέχνῃ τοῦτο πράττουσιν. ἐνέργειαι γὰρ ὦ Τὰτ ἀσώματοι αὐταὶ οὖσαι ἐν σώμασίν εἰσι καὶ διὰ τῶν σωμάτων ἐνεργοῦσιν. διόπερ ὦ Τὰτ καθότι ἀσώματοί εἰσι, καὶ ἀθανάτους αὐτὰς φὴς εἶναι, καθότι δὲ χωρὶς σωμάτων ἐνεργεῖν οὐ δύνανται, φημὶ αὐτὰς εἶναι ἀεὶ ἐν σώματι. τὰ γὰρ πρός τι ἢ ἕνεκά τινος γενόμενα προνοίᾳ καὶ ἀνάγκῃ ὑποπεπτωκότα ἀδύνατον ἀργά ποτε μεῖναι τῆς ἰδίας ἐνεργείας. τὸ γὰρ ὂν ἀεὶ ἔσται, τοῦτο γὰρ αὐτοῦ καὶ σῶμά ἐστι καὶ ζωή. τούτῳ τῷ λόγῳ ἕπεται τὸ καὶ ἀεὶ [730] τὰ σώματα εἶναι. διὸ καὶ αὐτὴν τὴν σωμάτωσιν φημὶ ἀιδίαν ἐνέργειαν εἶναι. εἰ γὰρ σώματα ἐπίγεια διαλυτά, σώματα δὲ δεῖ εἶναι, τόπους καὶ ὄργανα τῶν ἐνεργειῶν ταῦτα, αἱ δὲ ἐνέργειαι ἀθάνατοι, τὸ δὲ ἀθάνατον ἀεί ἐστιν, ἐνέργεια καὶ ἡ σωματοποίησις, εἴγε ἀεί ἐστι. παρέπονται δὲ τῇ ψυχῇ οὐκ ἀθρόως παραγιγνόμεναι, ἀλλὰ τινὲς μὲν αὐτῶν ἅμα τῷ γίνεσθαι τὸν ἄνθρωπον ἐνεργοῦσιν, ὁμοῦ τῇ ψυχῇ περὶ τὰ ἄλογα οὖσαι, αἱ δὲ καθαρώτεραι ἐνέργειαι κατὰ μεταβολὴν τῆς ἡλικίας τῷ λογικῷ μέρει τῆς ψυχῆς συνεργοῦσιν. αὗται δὲ αἱ ἐνέργειαι ἀπὸ τῶν σωμάτων εἰσὶν ἠρτημέναι. καὶ ἀπὸ μὲν τῶν θείων σωμάτων ἔρχονται εἰς τὰ θνητὰ αὗται αἱ σωματοποιοῦσαι, ἑκάστη δὲ αὐτῶν ἐνεργεῖ ἢ περὶ τὸ σῶμα ἢ τὴν ψυχήν. καὶ αὐτῇ μέντοι τῇ ψυχῇ συγγίγνονται χωρὶς σώματος· ἀεὶ δὲ ἐνέργειαί εἰσιν, οὐκ ἀεὶ δὲ ἡ ψυχὴ ἐν σώματι θνητῷ ἐστι, δύναται γὰρ χωρὶς τοῦ σώματος εἶναι, αἱ [732] δὲ ἐνέργειαι χωρὶς τῶν σωμάτων οὐ δύνανται εἶναι. ἱερὸς λόγος ἐστὶν ὦ τέκνον οὗτος. συνεστάναι μὲν

σῶμα χωρὶς ψυχῆς οὐ δύναται, τὸ δὲ εἶναι δύναται.

Τ. πῶς τοῦτο λέγεις ὦ πάτερ;

Α. οὕτω νόησον ὦ Τάτ· τῆς ψυχῆς χωρισθείσης τοῦ σώματος ἐπιμένει αὐτὸ τὸ σῶμα· τοῦτο δὲ τὸ σῶμα παρὰ τὸν τῆς ἐπιμονῆς χρόνον ἐνεργεῖται διαλυόμενον καὶ ἀειδὲς γιγνόμενον· ταῦτα δὲ οὐ δύναται πάσχειν τὸ σῶμα χωρὶς ἐνεργείας. ἐπιμένει οὖν τῷ σώματι ἡ ἐνέργεια αὕτη ψυχῆς χωρισθείσης. αὕτη οὖν ἡ διαφορὰ ἀθανάτου σώματος καὶ θνητοῦ, ὅτι τὸ μὲν ἀθάνατον ἐκ μιᾶς ὕλης συνέστηκε τὸ δὲ οὔ, καὶ τὸ μὲν ποιεῖ τὸ δὲ πάσχει· πᾶν γὰρ τὸ ἐνεργοῦν κρατεῖ, τὸ δὲ ἐνεργούμενον κρατεῖται, καὶ τὸ μὲν κρατοῦν ἐπιτακτικὸν καὶ ἐλεύθερον ὂν ἄγει, τὸ δὲ δοῦλον ἄγεται. αἱ μὲν οὖν ἐνέργειαι οὐ μόνον τὰ ἔμψυχα ἐνεργοῦσι σώματα ἀλλὰ καὶ τὰ ἄψυχα, ξύλα καὶ λίθους καὶ τὰ ἄλλ᾽ ὅμοια, αὔξουσαί τε καὶ καρποφοροῦσαι καὶ πεπαίνουσαι καὶ φθείρουσαι καὶ τήκουσαι καὶ σήπουσαι καὶ θρύπτουσαι καὶ τὰ ὅμοια ἐνεργοῦσαι, ὅσα δύναται σώματα ἄψυχα πάσχειν. ἐνέργεια γὰρ κέκλη-
[734] ται ὦ τέκνον αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ποτέ ἐστι τὸ γιγνόμενον· ἀεὶ δὲ γίγνεσθαι δεῖ καὶ πολλά, μᾶλλον δὲ πάντα· οὐδέποτε γὰρ χηρεύει τῶν ὄντων τινὸς ὁ κόσμος, ἀεὶ δὲ φερόμενος ἐν ἑαυτῷ κυίσκει τὰ ὄντα, οὐ-
(84) δέποτε ἀπολειφθησόμενα αὐτοῦ τῆς φθορᾶς. πᾶσα οὖν ἐνέργεια νοείσθω ὡς ἀεὶ ἀθάνατος οὖσα, ἥτις ἂν ᾖ ἐν οἱῳδήποτε σώματι. τῶν δὲ ἐνεργειῶν αἳ μέν εἰσι τῶν θείων σωμάτων αἳ δὲ τῶν φθαρτῶν, καὶ αἳ μὲν καθολικαὶ αἳ δὲ εἰδικαί, καὶ αἳ μὲν τῶν γενῶν αἳ δὲ τῶν μερῶν ἑνὸς ἑκάστου. θεῖαι μὲν οὖν εἰσιν αἱ εἰς τὰ ἀίδια σώματα ἐνεργοῦσαι· αὗται δὲ καὶ τέλειαί εἰσιν ὡς εἰς τέλεια σώματα, μερικαὶ δὲ αἱ δι᾽ ἑνὸς

ἑκάστου γένους τῶν ζῴων, εἰδικαὶ δὲ αἱ εἰς ἕκαστον τῶν ὄντων τί. οὗτος οὖν ὁ λόγος ὦ τέκνον συνάγει πάντα μεστὰ εἶναι ἐνεργειῶν. εἰ γὰρ ἀνάγκη τὰς ἐνεργείας ἐν σώμασιν εἶναι, πολλὰ δὲ σώματα ἐν κόσμῳ, πλείους φημὶ εἶναι τὰς ἐνεργείας τῶν σωμάτων. ἐν ἑνὶ γὰρ πολλάκις σώματί ἐστι μία καὶ δευτέρα καὶ τρίτη, χωρὶς τῶν παρεπομένων καθολικῶν· καθολικὰς γὰρ ἐνεργείας φημὶ τὰς ὄντως σωματικάς, διὰ δὲ τῶν αἰσθήσεων καὶ τῶν κινήσεων γινομένας· χωρὶς γὰρ τούτων τῶν ἐνεργειῶν τὸ σῶμα συστῆναι οὐ δυνατόν. ἕτεραι δέ εἰσιν εἰδικαὶ ἐνέργειαι ταῖς ψυ- [736] χαῖς τῶν ἀνθρώπων, διὰ τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν καὶ ἐπιτηδευμάτων καὶ ἐνεργημάτων. παρέπονται γὰρ ταῖς ἐνεργείαις αἱ αἰσθήσεις, μᾶλλον δὲ ἀποτελέσματα τῶν ἐνεργειῶν αἱ αἰσθήσεις εἰσί. νόησον οὖν ὦ τέκνον διαφορὰν ἐνεργείας καὶ αἰσθήσεως· ἐνέργεια γὰρ ἄνωθεν πέμπεται, ἡ δὲ αἴσθησις ἐν τῷ σώματι οὖσα καὶ ἀπὸ τούτου τὴν οὐσίαν ἔχουσα, δεξαμένη τὴν ἐνέργειαν φανερὰν ποιεῖ, καθάπερ αὐτὴν σωματοποιήσασα. διόπερ τὰς αἰσθήσεις καὶ σωματικὰς καὶ θνητάς φημι εἶναι, τοσοῦτον συνεστώσας ὅσον καὶ τὸ σῶμα. καὶ γὰρ συγγεννῶνται τῷ σώματι αἱ αἰσθήσεις καὶ συναποθνήσκουσι· τὰ δὲ ἀθάνατα σώματα αὐτὰ μὲν ἀθάνατον αἴσθησιν οὐκ ἔχει, ὡς ἐξ οὐσίας τοιαύτης συνεστῶτα· ἡ γὰρ αἴσθησις οὐδ᾽ ὅλως ἄλλου ἐστὶν [σωματικὴ] ἢ τοῦ προσγενομένου τῷ σώματι κακοῦ ἢ τοῦ ἀγαθοῦ, ἢ τοῦ πάλιν αὖ ἀπογενομένου. τοῖς δὲ ἀϊδίοις σώμασιν οὔτε προσγίνεται οὔτε ἀπογίνεται· διὸ αἴσθησις ἐν ἐκείνοις οὐ γίνεται.

Τ. ἐν παντὶ οὖν σώματι αἴσθησις αἰσθάνεται;

Α. ἐν παντὶ ὦ τέκνον, καὶ ἐνέργειαι πᾶσιν ἐνερ- [738] γοῦσι.

Τ. καὶ τοῖς ἀψύχοις ὦ πάτερ;

Α. καὶ τοῖς ἀψύχοις ὦ τέκνον. διαφοραὶ δέ εἰσι τῶν αἰσθήσεων· αἱ μὲν τῶν λογικῶν μετὰ λόγου γίγνονται, αἱ δὲ τῶν ἀλόγων σωματικαί εἰσι μόνον, αἱ δὲ τῶν ἀψύχων αἰσθήσεις μέν εἰσι, παθητικαὶ δὲ κατ' αὔξησιν μόνον καὶ κατὰ μείωσιν γιγνόμεναι. τὸ δὲ πάθος καὶ αἴσθησις ἀπὸ μιᾶς κορυφῆς ἤρτηνται, εἰς δὲ τὸ αὐτὸ συνάγονται, ὑπὸ δὲ τῶν ἐνεργειῶν. τῶν δὲ ἐμψύχων ζῴων εἰσὶ δύο ἄλλαι ἐνέργειαι αἳ παρέπονται ταῖς αἰσθήσεσι καὶ τοῖς πάθεσι, λύπη καὶ χαρά, καὶ χωρὶς τούτων ζῷον ἔμψυχον καὶ μάλιστα λογικὸν αἴσθεσθαι ἀδύνατον· διὸ καὶ ἰδέας ταύτας εἶναι φημὶ τῶν παθῶν, ἰδέας τῶν λογικῶν μᾶλλον ζῴων ἐπικρατούσας. αἱ μὲν οὖν ἐνέργειαι ἐνεργοῦσιν, αἱ δὲ αἰσθήσεις τὰς ἐνεργείας ἀναφαίνουσιν. αὗται δὲ οὖσαι σωματικαὶ ἀνακινοῦνται ὑπὸ τῶν τῆς ψυχῆς ἀλόγων μερῶν, διὸ καὶ ἀμφοτέρας φημὶ κακωτικὰς εἶναι· τό τε γὰρ χαίρειν μεθ' ἡδονῆς τὴν αἴσθησιν παρέχον πολλῶν κακῶν εὐθέως αἴτιον συμβαίνει τῷ παθόντι, [740] ἥ τε λύπη ἀλγηδόνας καὶ ὀδύνας ἰσχυροτέρας παρέχεται, διόπερ εἰκότως ἀμφότεραι κακωτικαὶ ἂν εἴησαν.

Τ. ἡ αὐτὴ δ' ἂν εἴη αἴσθησις ψυχῆς καὶ σώματος ὦ πάτερ;

Α. πῶς νοεῖς ὦ παῖ ψυχῆς αἴσθησιν;

Τ. οὐχ ἡ μὲν ψυχὴ ἀσώματος, ἡ δὲ αἴσθησις σῶμα ἂν εἴη ὦ πάτερ, ἡ αἴσθησις ἢ ἐν σώματι οὖσα τυγχάνει;

Α. ἐὰν ἐν σώματι αὐτὴν θῶμεν ὦ τέκνον, ὁμοίαν τῇ ψυχῇ αὐτὴν ἀποφανοῦμεν ἢ ταῖς ἐνεργείαις. ταῦτα (85) γὰρ ἀσώματα ὄντα φαμὲν ἐν σώμασιν. ἡ δὲ αἴσθησις οὐδὲ ἐνέργειά ἐστιν οὔτε ψυχὴ οὔτε σώματός τι ἄλλο παρὰ τὰ προειρημένα, οὐκ ἂν οὖν εἴη ἀσώματον· εἰ

δ' οὐκ ἔστιν ἀσώματον, σῶμα ἂν εἴη· τῶν γὰρ ὄντων δεῖ τὰ μὲν σώματα εἶναι τὰ δὲ ἀσώματα.

Ἑρμοῦ ἐκ τῶν πρὸς Ἄμμωνα [Patrit. p. 40] 7

Κινεῖται δὲ τὸ κινούμενον κατ' ἐνέργειαν τῆς κινήσεως τῆς κινούσης τὸ πᾶν. ἡ γὰρ φύσις τοῦ παντὸς τῷ παντὶ παρέχει κινήσεις, μίαν μὲν τὴν κατὰ δύναμιν αὐτῆς, ἑτέραν δὲ τὴν κατ' ἐνέργειαν· καὶ ἣ μὲν διήκει διὰ τοῦ σύμπαντος κόσμου καὶ ἐντὸς συνέχει, ἣ δὲ παρήκει καὶ ἐκτὸς περιέχει, καὶ διὰ πάντων πε- [742] φοιτήκασι κοινῇ. καὶ ἡ φύσις πάντων φύουσα τὰ γιγνόμενα φυὴν παρέχει τοῖς φυομένοις, σπείρουσα μὲν τὰ ἑαυτῆς σπέρματα, γενέσεις ἔχουσα δι' ὕλην κινητήν. κινουμένη δὲ θερμαίνεται καὶ γίγνεται ἡ ὕλη πῦρ καὶ ὕδωρ, τὸ μὲν σθεναρὸν καὶ ἰσχυρὸν τὸ δὲ πάσχον. τὸ δὲ πῦρ ἐναντιούμενον τῷ ὕδατι ἐξήρανε τοῦ ὕδατος, καὶ ἐγένετο ἡ γῆ ὀχουμένη ἐπὶ τοῦ ὕδατος. περιξηραινομένου δὲ ἀτμὸς ἐγένετο ἐκ τῶν τριῶν, τοῦ τε ὕδατος τῆς γῆς καὶ τοῦ πυρός, καὶ ἐγένετο ἀήρ. ταῦτα συνῆλθε κατὰ τὸν τῆς ἁρμονίας λόγον, θερμὸν ψυχρῷ, ξηρὸν ὑγρῷ, καὶ ἐκ τῆς συμπνοίας τούτων ἐγένετο πνεῦμα καὶ σπέρμα ἀνάλογον τῷ περιέχοντι πνεύματι. τοῦτο δὲ ἐς τὴν μήτραν ἐμπεσὸν οὐκ ἠρεμεῖ ἐν τῷ σπέρματι, οὐκ ἠρεμοῦν δὲ μεταβάλλει τὸ σπέρμα, μεταβαλλόμενον δὲ αὔξην ἴσχει καὶ μέγεθος. ἐπὶ τῷ μεγέθει δὲ εἴδωλον ἐπισπᾶται σχήματος καὶ σχηματίζεται· ὀχεῖται δὲ ἐπὶ τῷ σχήματι τὸ εἶδος, δι' οὗ καὶ εἰδωλοποιεῖται τὸ εἰδωλοποιούμενον. ἐπεὶ τοίνυν τὸ πνεῦμα οὐκ εἶχεν ἐν τῇ νηδύϊ τὴν ζωτικὴν κίνησιν, τὴν δὲ βραστικήν, καὶ ταύτην ἥρμοσεν ἁρμονία, ὑποδοχὴν οὖσαν τῆς διανοητικῆς ζωῆς. ἔστι δὲ αὕτη ἀμερὴς καὶ ἀμετάβλητος, οὐδέποτε ἐξισταμένη [744] τῆς ἀμεταβλησίας. τὸ δ' ἐν τῇ νηδύϊ ἀριθμοῖς λοχεύει

καὶ μαιοῦται καὶ εἰς τὸν ἔξω ἀέρα ἄγει, καὶ ἐγγυτάτω ψυχῇ οὖσα οἰκειοῦται, οὐ κατὰ τὴν συγγενικὴν οἰκειότητα ἀλλὰ τὴν καθειμαρμένην· οὐ γὰρ ἔρως ἐστὶν αὐτῇ μετὰ σώματος εἶναι. διὰ τοῦτο καθ' εἱμαρμένην παρέχει τῷ γιγνομένῳ διανοητικὴν κίνησιν καὶ νοερὰν ζωῆς αὐτῆς οὐσίαν. παρεισέρπει γὰρ τῷ πνεύματι καὶ κινεῖ ζωτικῶς.

8 Ἑρμοῦ ἐκ τῶν πρὸς Ἄμμωνα πρὸς Τάτ
[Patrit. p. 45b]

Καὶ ὁ μὲν κύριος καὶ πάντων δημιουργὸς τῶν ἀιδίων σωμάτων, ὦ Τάτ, ἅπαξ ποιήσας οὐκ ἔτι ἐποίησεν οὐδὲ ποιεῖ. ταῦτα γὰρ ἑαυτοῖς παραδοὺς καὶ ἑνώσας ἀλλήλοις ἀφῆκε φέρεσθαι, μηδὲν ἐνδέοντα, ὡς ἀίδια. εἰ δὲ δέονται τινῶν, ἀλλήλων δεήσονται, οὐδεμιᾶς δὲ τῆς ἔξωθεν ἐπιφορᾶς, ὡς ἀθάνατα. ἔδει γὰρ τὰ ὑπ' ἐκείνου σώματα γιγνόμενα τοιαύτην ἔχειν καὶ τὴν φύσιν. ὁ δὲ ἡμέτερος δημιουργὸς ἐν σώματι ὢν ἐποίησεν ἡμᾶς καὶ ποιεῖ ἀεὶ καὶ ποιήσει, σώματα
[746] διάλυτα καὶ θνητά. οὐ γὰρ θέμις ἦν αὐτῷ μιμεῖσθαι τὸν ἑαυτοῦ δημιουργόν, ἄλλως τε καὶ ἀδύνατον ὄν. ἃ μὲν γὰρ ἐκ τῆς πρώτης οὐσίας ἐποίησεν οὔσης ἀσωμάτου, ἃ δὲ ἐκ τῆς γειναμένης σωματώσεως ἐποίησεν ἡμᾶς. εἰκότως οὖν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον ἐκεῖνα μὲν τὰ σώματα ὡς ἐξ ἀσωμάτου οὐσίας γεγεννημένα ἀθάνατά ἐστι, τὰ δὲ ἡμέτερα διάλυτα καὶ θνητά, ὡς τῆς ὕλης ἡμῶν ἐκ σωμάτων συνεστώσης, διὰ τὸ ἀσθενῆ εἶναι καὶ πολλῆς ἐπικουρίας δεόμενα. πῶς γὰρ ἂν καὶ τὸ τυχὸν ἀντέσχεν ὁ σύνδεσμος ἡμῶν τῶν σωμάτων,
(86) εἰ μή τινα εἶχεν ἐπεισερχομένην τροφὴν ἐκ τῶν ὁμοίων στοιχείων, καὶ ὑπεσωμάτου ἡμᾶς καθ' ἑκάστην ἡμέραν; καὶ γὰρ γῆς τε καὶ ὕδατος καὶ πυρὸς καὶ ἀέρος ἐπιρροὴ ἡμῖν γίγνεται, ἥ τις τὰ σώματα ἡμῶν νεο-

ποιοῦσα συνέχει τὸ σκῆνος· ὥστε καὶ πρὸς τὰς κινήσεις ἐσμὲν ἀσθενέστεροι, φέροντες κινήσεις μηδὲ ἡμέρας μιᾶς. εὖ γὰρ ἴσθι ὦ τέκνον, ὅτι εἰ μὴ ἐν ταῖς νυξὶν ἡμῶν ἀνεπαύετο τὰ σώματα, οὐκ ἂν πρὸς μίαν ἡμέραν ἀντέσχομεν. ὅθεν ἀγαθὸς ὢν ὁ δημιουργὸς πάντα προυπιστάμενος εἰς διαμονὴν τοῦ ζῴου ἐποίησε τὸν ὕπνον μέγιστον τοῦ καμάτου τῆς κινήσεως [θελκτήριον], καὶ ἐπισότητα ἔταξεν ἑκάστῳ χρόνῳ, μᾶλλον δὲ τῇ ἀναπαύλῃ πλείονα. μεγίστην δὲ νόει, τέκνον, τοῦ ὕπνου τὴν ἐνέργειαν, ἐναντίαν τῇ τῆς ψυχῆς, οὐκ [748]
ἐλάττω δ' ἐκείνης. καθάπερ γὰρ ἡ ψυχὴ κινήσεώς ἐστιν ἐνέργεια, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ σώματα ζῆν οὐ δύναται χωρὶς τοῦ ὕπνου· ἄνεσις γὰρ καὶ ἄφεσίς ἐστι τῶν συνδέτων μελῶν, καὶ ἔσωθεν ἐνεργεῖ σωματοποιῶν τὴν ἐπεισελθοῦσαν ὕλην, ἑκάστῳ τὸ οἰκεῖον διαστέλλων, τὸ μὲν ὕδωρ τῷ αἵματι, τὴν δὲ γῆν τοῖς ὀστέοις καὶ μυελοῖς, τὸν δὲ ἀέρα τοῖς νεύροις καὶ φλεψί, τὸ δὲ πῦρ τῇ ὁράσει. διόπερ καὶ ἥδεται ἄκρως τὸ σῶμα τῷ ὕπνῳ ταύτην ἐνεργοῦντος τὴν ἡδονήν.

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κρατύλου [p. 400] 9

Τὸ σῶμα λέγεις; Πολλαχῇ μοι δοκεῖ τοῦτό γε· ἂν μὲν καὶ σμικρόν τις παρακλίνῃ καὶ πάνυ· καὶ γὰρ σῆμά τινες φασὶν αὐτὸ εἶναι τῆς ψυχῆς, ὡς τεθαμμένης ἐν τῷ παρόντι καὶ νῦν, διότι αὖ τοῦτο σημαίνει, ἃ ἂν σημαίνῃ ἡ ψυχή, καὶ ταύτῃ σῆμα ὀρθῶς καλεῖσθαι. δοκοῦσι μέντοι μάλιστα θέσθαι οἱ ἀμφὶ Ὀρφέα τοῦτο τὸ ὄνομα, ὡς δίκην διδούσης τῆς ψυχῆς ὧν δὴ ἕνεκα δίδωσι· τοῦτον δὲ περίβολον ἔχειν, ἵνα σώζηται, δεσμωτηρίου εἰκόνα· εἶναι οὖν τῆς ψυχῆς τοῦτο αὐτό, ὥσπερ ὀνομάζεται, ἕως ἂν ἐκτίσῃ τὰ ὀφειλόμενα σώματα, καὶ οὐδὲν δεῖν παράγειν οὐδὲν γράμμα.

10 . . . .

Ὡσαύτως δὲ καὶ Ὅμηρος ἐδήλωσε· τὸ μὲν γὰρ τῶν ζώντων ἀεὶ δέμας προσαγορεύει, ὡς ἐν τούτοις

[750] ἐπεὶ οὐχ ἕθεν ἐστὶ χερείων
οὐ δέμας οὐδὲ φυήν.

τὸ δὲ ἀποβεβληκὸς τὴν ψυχὴν σῶμα καλεῖ

σῶμα δὲ οἴκαδ' ἐμὸν δόμεναι πάλιν, ὄφρα πυρός με
Τρῶες καὶ Τρώων ἄλοχοι λελάχωσι θανόντα.

τὸ γὰρ αὐτὸ τῆς ψυχῆς δεσμὸς μὲν ἦν καὶ δέμας, κρατουμένης, σῶμα δὲ ἀπολείπεται, τουτέστι σῆμα καὶ ἴχνος, ἀπελθούσης.

11 *Ἑρμοῦ* [Patrit. p. 51 b]

Ἔστι τοίνυν τὸ πρὸ ὂν ἐπὶ πάντων τῶν ὄντων καὶ τῶν ὄντως ὄντων. πρὸ ὂν γάρ ἐστι δι' οὗ ἡ οὐσιότης ἡ καθόλου λεγομένη, κοινὴ νοητῶν τῶν ὄντως ὄντων καὶ τῶν ὄντων τῶν καθ' ἑαυτὰ νοουμένων. τὰ δὲ ἐναντία τούτοις κατὰ τὸ ἕτερον πάλιν αὐτὰ καθ' ἑαυτά ἐστι. φύσις δ' οὐσία αἰσθητή, ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ αἰσθητὰ πάντα. μεταξὺ δὲ τούτων νοηματικοὶ καὶ αἰ-
[752] σθητοὶ θεοί. τὰ μὲν [νοηματικὰ τὰ] μετέχοντα τῶν νοητῶν, τὰ δὲ δοξαστὰ τὰ κοινωνοῦντα τῶν αἰσθητῶν θεῶν. αὗται δὲ εἰκόνες εἰσὶ νοημάτων, οἷον ἥλιος εἰκών ἐστι τοῦ ἐπουρανίου δημιουργοῦ θεοῦ· καθάπερ γὰρ ἐκεῖνος τὸ ὅλον ἐδημιούργησε, καὶ ὁ ἥλιος δημιουργεῖ τὰ ζῷα καὶ γεννᾷ φυτὰ [καὶ τῶν πνευμάτων πρυτανεύει].

Κεφ. λϛ'.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΖΩΙΩΝ ΓΕΝΕΣΕΩΣ.

1 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου* [p. 77]

(87) Ἐπειδὴ δὲ πάντα ἦν τὰ τοῦ θνητοῦ ζῴου συμπε-

φυκότα μέρη καὶ μέλη, τὴν δὲ ζωὴν ἐν πυρὶ καὶ πνεύματι συνέβαινεν ἐξ ἀνάγκης ἔχειν αὐτῷ, καὶ διὰ ταῦτα ὑπὸ τούτων τηκόμενον κενούμενον ἔφθινε, βοήθειαν αὐτῷ θεοὶ μηχανῶνται· τῆς γὰρ ἀνθρωπίνης ξυγγενῆ φύσεως φύσιν ἄλλαις ἰδέαις καὶ αἰσθήσεσι κεραννύντες, ὥσθ' ἕτερον ζῷον εἶναι, φυτεύουσιν· ἃ δὴ νῦν ἥμερα δένδρα καὶ φυτὰ καὶ σπέρματα παιδευθέντα ὑπὸ γεωργίας τιθασῶς πρὸς ἡμᾶς ἔσχε· πρὶν δὲ ἦν μόνα τὰ τῶν ἀγρίων γένη, πρεσβύτερα τῶν ἡμέρων ὄντα· πᾶν γὰρ οὖν ὅτι περ ἂν μετάσχῃ τοῦ ζῆν, ζῷον μὲν ἂν ἐν δίκῃ λέγοιτο ὀρθότατον· μετέχει γε μὴν τοῦτο, ὃ νῦν λέγομεν, τοῦ τρίτου ψυχῆς εἴδους, ὃ μεταξὺ φρενῶν ὀμφαλοῦ τε ἱδρῦσθαι λόγος, ᾧ δόξης μὲν λογισμοῦ τε καὶ νοῦ μέτεστι τὸ μηδέν, αἰσθήσεως δὲ ἡδείας καὶ ἀλγεῖν μετὰ ἐπιθυμιῶν· πάσχον γὰρ διατελεῖ πάντα· στραφέντι δὲ αὐτῷ ἐν ἑαυτῷ περὶ ἑαυτό, τὴν μὲν ἔξωθεν ἀπωσαμένῳ κίνησιν, τῇ δὲ οἰκείᾳ χρησαμένῳ, τῶν αὐτοῦ τι λογίσασθαι κατιδόντι φύσει οὐ παρέδωκεν ἡ γένεσις· διὸ δὴ ζῇ μὲν ἔστι τε οὐχ ἕτερον ζῴου, μόνιμον δὲ καὶ κατερριζωμένον πέπηγε διὰ τὸ τῆς ὑφ' ἑαυτοῦ κινήσεως ἐστερῆσθαι.

Ἑρμοῦ ἐκ τῆς Ἀφροδίτης [Patrit. p. 46] 2

Παρὰ τί τὰ βρέφη ὅμοια τοῖς γονεῦσι γίνεται; ἢ [754] συγγενείαις ἀποδίδοται; ἐκθήσω λόγον. ὅταν νοστίμου αἵματος ἐξαφιδρουμένου ἡ γένεσις ἀποθησαυρίζῃ γόνον, συμβαίνει πως ἐκπνεῖν ἐκ τοῦ σώματος ὅλου μελῶν οὐσίαν τινὰ κατὰ θείαν ἐνέργειαν, ὡς τοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου γινομένου, τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς γυναικὸς εἰκὸς γίγνεσθαι. ὅταν οὖν καθυπερτερήσῃ τὸ ῥυὲν ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἄθικτον γένηται, τῷ πατρὶ ὁμοιούμενον τὸ βρέφος ἀποδειχθήσεται, ὡς τὸ ἀνά-

παλιν τὸν αὐτὸν τρόπον τῇ μητέρι. ἔτι δὲ ἐάν τινος μέρους καθυπέρθεσις γένηται, πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος ἀφομοιοῦται. ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ εἰς μακρὰς γενεὰς παραβάλλει τὸ βρέφος τῇ μορφῇ τοῦ γεννήσαντος, ἐκείνου δεκανοῦ λόγον ἔχοντος πρὸς τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ἡ γυνὴ ἐπαιδοποίει.

3 *Ἀ ρ ι σ τ ο τ ε λ ι κ ῶ ν.*

[756] *Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀριστοτέλην καὶ Ἱπποκράτην φασίν, ἐὰν μὲν ἐκπληρωθῇ ἡ μήτρα ἐν τοῖς ἑπτὰ μησί, τότε προκύπτειν καὶ γεννᾶσθαι γόνιμα· ἐὰν δὲ προκύψῃ μὲν μὴ στρέφηται δέ, ἀσθενήσαντος τοῦ ὀμφαλοῦ διὰ τὸ ἐπίπονον αὐτῷ γενέσθαι τὸ κῦμα, τὸ ἔμβρυον ἄτροφον εἶναι· ἐὰν δὲ μείνῃ τοὺς ἐννέα μῆνας ἐν τῇ μήτρᾳ, προκῦψαν τότε ὁλόκληρόν ἐστι.*

Κεφ. λζʹ.

ΠΩΣΑ ΓΕΝΗ ΖΩΙΩΝ ΚΑΙ ΕΙ ΠΑΝΤΑ ΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΑ.

Π λ ά τ ω ν καὶ Ἀ ρ ι σ τ ο τ έ λ η ς τέτταρα γένη
[758] *ζῴων, χερσαῖα ἔνυδρα πτηνὰ οὐράνια. καὶ γὰρ τὰ ἄστρα ζῷα λέγεσθαι, καὶ αὐτὸν τὸν κόσμον ἔνθεον ζῷον λογικὸν ἀθάνατον.*

Κεφ. ληʹ.

ΠΩΣ ΗΥΞΗΘΗ ΤΑ ΦΥΤΑ ΚΑΙ ΕΙ ΖΩΙΑ.

Π λ ά τ ω ν καὶ Θαλῆς [καὶ Ἐμπεδοκλῆς] τὰ φυτὰ ἔμψυχα ζῷα. φανερὸν δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ σαλεύεσθαι καὶ ἐκτεταμένους ἔχειν τοὺς κλάδους καὶ ταῖς ἐπαγωγαῖς

εἴκειν καὶ πάλιν σφοδρῶς ἀναχαλᾶσθαι, ὥστε καὶ συνανέλκειν βάρη. Ἀριστοτέλης ἔμψυχα μὲν οὐ μὴν ζῷα. τὰ γὰρ ζῷα ὁρμητικὰ εἶναι καὶ αἰσθητικά, ἔνια δὲ καὶ λογικά.

Κεφ. λθʹ.

ΠΕΡΙ ΦΥΣΕΩΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ.

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου [p. 90] 1

Καὶ δὴ καὶ τὰ νῦν ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς παραγγελθέντα (88) *διεξελθεῖν περὶ τοῦ παντὸς μέχρι γενέσεως ἀνθρωπίνης σχεδὸν ἔοικε τέλος ἔχειν. τὰ γὰρ ἄλλα ζῷα ᾗ γέγονεν αὖ διὰ βραχέων ἐπιμνηστέον, ὃ μή τις ἀνάγκη μηκύνειν. οὕτω γὰρ εὐμετρότερός τις αὑτῷ ἂν δόξειε περὶ τοὺς τοιούτων λόγους εἶναι. τῇ δ' οὖν τὸ τοιοῦτον ἔστω λεγόμενον. τῶν γενομένων ἀνδρῶν ὅσοι δειλοὶ καὶ τὸν βίον ἀδίκως διῆλθον, κατὰ λόγον τὸν εἰκότα γυναῖκες μετεφύοντο ἐν τῇ δευτέρᾳ γενέσει. καὶ κατ' ἐκεῖνον δὴ τὸν χρόνον διὰ ταῦτα θεοὶ τὸν τῆς ξυνουσίας ἔρωτα ἐτεκτήναντο, ζῷον τὸ μὲν ἐν ἡμῖν τὸ δ' ἐν ταῖς γυναιξὶ συστήσαντες ἔμψυχον τοιῷδε τρόπῳ ποιήσαντες ἑκάτερον· τὴν τοῦ ποτοῦ διέξοδον, ᾗ διὰ τοῦ πνεύμονος τὸ πῶμα ὑπὸ τοὺς νεφροὺς εἰς τὴν κύστιν ἐλθὸν καὶ τῷ πνεύματι θλιφθὲν συνεκπέμπει δεχομένη συνετρίβησαν εἰς τὸν ἐκ τῆς κεφαλῆς κατὰ τὸν αὐχένα καὶ διὰ τῆς ῥάχεως μυελὸν ξυμπεπηγότα, ὃν δὴ σπέρμα ἐν τοῖς πρόσθεν λόγοις εἴπομεν. ὃ δὲ ἅτε ἔμψυχος ὢν καὶ λαβὼν ἀναπνοὴν τοῦθ' ᾗπερ ἀνέπνευσε, τῆς ἐκροῆς ζωτικὴν ἐπιθυμίαν ἐμποιήσας αὐτῷ τοῦ γεννᾶν ἔρωτα ἀπετέλεσε. διὸ δὴ τῶν μὲν ἀνδρῶν τὸ περὶ τὴν τῶν αἰδοίων φύσιν, ἀπει-*

θές τε καὶ αὐτοκρατὲς γεγονός, οἷον ζῷον ἀνυπήκοον τοῦ λόγου, πάντων δι' ἐπιθυμίας οἰστρώδεις ἐπιχειρεῖ κρατεῖν· αἱ δ' ἐν ταῖς γυναιξὶ μῆτραί τε καὶ ὑστέραι λεγόμεναι διὰ τὰ αὐτὰ ταῦτα, ζῷον ἐπιθυμητικὸν ἐνὸν τῆς παιδοποιίας, ὅταν ἄκαρπον παρὰ τὴν ὥραν χρόνον πολὺν γίγνηται, χαλεπῶς ἀγανακτοῦν φέρει, καὶ πλανώμενον πάντῃ κατὰ τὸ σῶμα, τὰς τοῦ πνεύματος διεξόδους ἀποφράττον, ἀναπνεῖν οὐκ ἐῶν, εἰς ἀπορίας τὰς ἐσχάτας ἐμβάλλει καὶ νόσους παντοδαπὰς ἄλλας παρέχει, μέχρι περ ἂν ἑκατέρων ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ ἔρως ξυναγαγόντες, οἷον ἀπὸ δένδρων καρπὸν ἀποδρέψαντες, ὡς εἰς ἄρουραν τὴν μήτραν ἀόρατα ὑπὸ σμικρότητος καὶ ἀδιάπλαστα ζῷα κατασπείραντες καὶ πάλιν διακρίναντες μεγάλα ἐντὸς ἐκθρέψωνται, καὶ μετὰ τοῦτο εἰς φῶς ἀγαγόντες ζῴων ἀποτελέσωσι γένεσιν. γυναῖκες μὲν οὖν καὶ τὸ θῆλυ πᾶν οὕτω γέγονε· τὸ δὲ τῶν ὀρνίθων φῦλον μετερρυθμίζετο, ἀντὶ τριχῶν πτερὰ φῦον, ἐκ τῶν ἀκάκων ἀνδρῶν, κούφων δέ· καὶ μετεωρολογικῶν μέν, ἡγουμένων δὲ δι' ὄψεως τὰς περὶ τούτων ἀποδείξεις βεβαιοτάτας εἶναι δι' εὐήθειαν. τὸ δ' αὖ πεζὸν καὶ θηριῶδες γένος ἐκ τῶν μηδὲν προσχρωμένων φιλοσοφίᾳ, μηδὲ ἀθρούντων τῆς περὶ τὸν οὐρανὸν φύσεως πέρι μηδέν, διὰ τὸ μηκέτι ταῖς ἐν τῇ κεφαλῇ χρῆσθαι περιόδοις, ἀλλὰ τοῖς περὶ τὰ στήθη τῆς ψυχῆς ἡγεμόσιν ἕπεσθαι μέρεσιν. ἐκ τούτων οὖν τῶν ἐπιτηδευμάτων τά τ' ἔμπροσθεν κῶλα καὶ τὰς κεφαλὰς εἰς γῆν ἑλκόμενα ὑπὸ συγγενείας ἤρεισαν, προμήκεις τε καὶ παντοίας ἔσχον τὰς κορυφάς, ὅπῃ συνεθλίφθησαν ὑπὸ ἀργίας ἑκάστων αἱ περιφοραί. τετράπουν τε τὸ γένος αὐτῶν ἐκ ταύτης ἐφύετο καὶ πολύπουν τῆς προφάσεως, θεοῦ βάσεις ὑποτιθέντος πλείους τοῖς μᾶλλον ἄφροσιν, ὡς μᾶλλον

ἐπὶ γῆν ἕλκοιντο. τοῖς δ' ἀφρονεστάτοις αὐτῶν τούτων καὶ παντάπασι πρὸς γῆν πᾶν τὸ σῶμα κατατεινομένοις, ὡς οὐδὲν ἔτι ποδῶν χρείας οὔσης, ἄποδα αὐτὰ καὶ ἰλυσπώμενα ἐπὶ γῆς ἐγέννησαν. τὸ δὲ τέταρτον γένος ἔνυδρον γέγονεν ἐκ τῶν μάλιστα ἀνοητοτάτων καὶ ἀμαθεστάτων, οὓς οὐδ' ἀναπνοῆς καθαρᾶς ἔτι ἠξίωσαν οἱ μεταπλάττοντες, ὡς τὴν ψυχὴν ὑπὸ πλημμελείας πάσης ἀκαθάρτως ἐχόντων, ἀλλ' ἀντὶ λεπτῆς καὶ καθαρᾶς ἀναπνοῆς ἀέρος εἰς ὕδατος θολερὰν καὶ βαθεῖαν ἔωσαν ἀνάπνευσιν. ὅθεν ἰχθύων γένος καὶ τὸ τῶν ὀστρέων ξυναπάντων τε ὅσα ἔνυδρα γέγονε, δίκην ἀμαθίας ἐσχάτης ἐσχάτας οἰκήσεις εἰληχότων. καὶ κατὰ ταῦτα δὴ πάντα τότε καὶ νῦν διαμείβεται τὰ ζῷα εἰς ἄλληλα, νοῦ καὶ ἀνοίας ἀποβολῇ καὶ κτήσει μεταβαλλόμενα. καὶ δὴ καὶ τέλος περὶ τοῦ παντὸς νῦν ἤδη τὸν λόγον φῶμεν ἔχειν· θνητὰ γὰρ καὶ ἀθάνατα ζῷα λαβὼν καὶ συμπληρωθεὶς ὅδε ὁ κόσμος, οὕτω ζῷον ὁρατόν, τὰ ὁρατὰ περιέχον, εἰκὼν τοῦ ποιητοῦ θεὸς αἰσθητὸς μέγιστος καὶ ἄριστος κάλλιστός τε καὶ τελεώτατος γέγονεν, εἷς οὐρανὸς ὅδε μονογενὴς ὤν.

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου [p. 42] 2

Πρῶτον μὲν οὖν αἴσθησιν ἀναγκαῖον εἴη πᾶσιν ἐκ βιαίων παθημάτων σύμφυτον γίνεσθαι, δεύτερον δὲ ἡδονῇ καὶ λύπῃ μεμιγμένον ἔρωτα, πρὸς δὲ τούτοις φόβον τε καὶ θυμὸν ὅσα τε ἑπόμενα αὐτοῖς καὶ ὁπόσα ἐναντίως πέφυκε διεστηκότα.

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κρατύλου [p. 399] 3

Ὀρθῶς ὁ ἄνθρωπος ὠνομάσθη, ἀναθρῶν ἃ ὄπωπε. [762]

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος [p. 90] 4

Τοὺς μὲν χρηστοὺς καὶ πονηροὺς σφόδρα ὀλίγους εἶναι ἑκατέρους, τοὺς δὲ μεταξὺ πλείστους.

5 *Πλάτωνος νόμων ε'* [p. 747]

Καὶ γὰρ ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία μηδὲ τοῦθ' ἡμᾶς λανθανέτω περὶ τόπων, ὡς οὐκ εἰσί τινες ἄλλοι διαφέροντες ἄλλων τόπων πρὸς τὸ γεννᾶν ἀνθρώπων ἀμείνους καὶ χείρους, οἷς οὐκ ἐναντία νομοθετητέον. οἳ μέν γέ που διὰ πνεύματα παντοῖα καὶ διειλήσεις ἀλλόκοτοί τε εἰσι καὶ ἐναίσιοι αὐτῶν, οἳ δὲ δι' ὕδατα, οἳ δὲ δι' αὐτὴν τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφὴν ἀναδιδοῦσαν οὐ μόνον τοῖς σώμασιν ἀμείνω καὶ χείρω, ταῖς ψυχαῖς δὲ οὐχ ἧττον δυναμένην πάντα τὰ τοιαῦτα ἐμποιεῖν.

6 *Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους φυσιογνωμονικῶν.*

Ὅτι αἱ διάνοιαι ἕπονται τοῖς ἀνθρώποις καὶ οὐκ εἰσὶν αὐταὶ καθ' αὑτὰς ἀπαθεῖς μένουσαι τῶν τοῦ σώματος κινήσεων, τοῦτο δῆλον γίνεται ἐν ταῖς μέθαις καὶ ἀρρωστίαις· πολὺ γὰρ ἐξαλλάττουσαι φαίνονται αἱ διάνοιαι ὑπὸ τῶν τοῦ σώματος παθημάτων. καὶ τοὐναντίον δὴ τοῖς τῆς ψυχῆς παθήμασι τὸ σῶμα συμ-
[764] *πάσχειν, φανερόν ἐστι περί τε τοὺς ἔρωτας καὶ τοὺς φόβους καὶ τὰς λύπας καὶ τὰς ἡδονάς. ἔτι δὲ ἐν τοῖς φύσει γιγνομένοις μᾶλλον ἄν τις συνίδοι, ὅτι οὕτως ἔχει πρὸς ἄλληλα σῶμά τε καὶ ψυχὴ συμφυῆ, ὥστε τῶν πλείστων ἀλλήλοις αἴτια γίγνεσθαι παθημάτων. οὐδὲν γάρ που ζῷον γεγένηται τοιοῦτον, ὃ τὸ μὲν εἶδος ἔσχηκέ τι ἑτέρου ζῴου, τὴν δὲ διάνοιαν ἄλλου, ἀλλ' ἀεὶ τοῦ αὐτοῦ τό τε σῶμα καὶ ἡ ψυχή, ὡς ἀναγκαῖον ἕπεσθαι τῷ τοιῷδε σώματι τοιάνδε διάνοιαν. ἔτι δὲ καὶ τῶν ἄλλων ζῴων οἱ περὶ ἕκαστον ἐπιστήμονες ἐκ τῆς ἰδέας δύνανται θεωρεῖν, ἱππικοί τε ἵππους καὶ κυνηγετικοὶ κύνας. εἰ δὴ ταῦτά ἐστιν ἀληθῆ, ἀληθὴς ἂν εἴη ἡ φυσιογνωμονία.*

Πλάτωνος νόμων ζ' [p. 797] 7

Μεταβολὴν γὰρ δὴ πάντων πλὴν κακῶν πολὺ σφαλερώτατον εὑρήσομεν, ἐν ὥραις πάσαις, ἐν πνεύμασι καὶ διαίταις σωμάτων, ἐν τρόποις ψυχῶν, ἐν ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐ τοῖς μὲν τοῖς δ' οὔ, πλὴν ὅπερ εἶπον νῦν δὴ κακοῖς· ὥστε εἴ τις ἀποβλέψειε πρὸς σώματα, ὡς πᾶσι μὲν σιτίοις πᾶσι δὲ ποτοῖς καὶ πόνοις ξυνήθη γιγνόμενα, καὶ τὸ πρῶτον ταραχθέντα ὑπ' αὐτῶν, ἔπειτα ἐξ αὐτῶν τούτων ὑπὸ χρόνου σάρκας φύσαντα οἰκείας τούτοις φίλα τε καὶ ξυνήθη καὶ γνώριμα γενόμενα, πάσῃ ταύτῃ τῇ διαίτῃ πρὸς ἡδονὴν καὶ ὑγίειαν ἄριστα διάγει· καὶ ἐάν ποτ' ἄρα ἀναγκασθῇ μεταβάλλειν αὖθις ἡντινοῦν τῶν εὐδοκίμων διαιτῶν, τότε κατ' ἀρχὰς συνταραχθεὶς ὑπὸ νόσων μόγις ποτὲ κατέστη τὴν συνήθειαν τῇ τροφῇ πάλιν ἀπολαβών· ταυτὸν δὴ δεῖ νομίζειν τοῦτο γίγνεσθαι καὶ περὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων διανοίας τε ἅμα καὶ τὰς τῶν ψυχῶν φύσεις. οἷς γὰρ ἂν ἐντραφῶσι νόμοις καὶ κατά τινα θείαν εὐτυχίαν ἀκίνητοι γένωνται μακρῶν καὶ πολλῶν χρόνων, ὡς μηδένα ἔχειν μνείαν μηδὲ ἀκοὴν τοῦ (89) ποτὲ ἄλλως αὐτὰ σχεῖν ἢ καθάπερ νῦν ἔχει, σέβεται καὶ φοβεῖται πᾶσα ἡ ψυχὴ τό τι κινεῖν τῶν τότε καθεστώτων.

Ἑρμοῦ ἐκ τῶν πρὸς Τάτ [Patrit. p. 11 b] 8

Κοινωνία δέ ἐστι ψυχῶν. καὶ κοινωνοῦσι μὲν αἱ τῶν θεῶν ταῖς τῶν ἀνθρώπων, αἱ δὲ τῶν ἀνθρώπων [766] ταῖς τῶν ἀλόγων. ἐπιμελοῦνται δὲ οἱ κρείττονες τῶν ἐλαττόνων, θεοὶ μὲν ἀνθρώπων, ἄνθρωποι δὲ τῶν ἀλόγων ζῴων, ὁ δὲ θεὸς πάντων. ὁ μὲν οὖν κόσμος ὑπόκειται τῷ θεῷ, ὁ δὲ ἄνθρωπος τῷ κόσμῳ, τὰ δὲ ἄλογα τῷ ἀνθρώπῳ, ὁ δὲ θεὸς ὑπὲρ πάντα καὶ περὶ πάντα. καὶ τοῦ μὲν θεοῦ καθάπερ αἱ ἀκτῖνες αἱ ἐνέρ-

γειαι, τοῦ δὲ κόσμου αἱ ἀκτῖνες αἱ φύσεις, τοῦ δὲ ἀνθρώπου αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστῆμαι. καὶ αἱ μὲν ἐνέργειαι διὰ τοῦ κόσμου ἐνεργοῦσι καὶ ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον διὰ τῶν τοῦ κόσμου φυσικῶν ἀκτίνων· αἱ δὲ φύσεις διὰ τῶν στοιχείων, οἱ δὲ ἄνθρωποι διὰ τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν. καὶ αὕτη ἡ τοῦ παντὸς διοίκησις ἠρτημένη ἐκ τῆς τοῦ ἑνὸς φύσεως, καὶ διήκουσα τοῦ ἑνὸς τοῦ νοῦ, οὗ οὐδέν ἐστι θειότερον καὶ ἐνεργέστερον καὶ ἑνωτικώτερον ἀνθρώπων μὲν πρὸς θεοὺς θεῶν δὲ πρὸς ἀνθρώπους. οὗτός ἐστιν ὁ ἀγαθὸς δαίμων, οὗ ἂν μακαρία ψυχὴ ᾖ ἡ τούτου πληρεστάτη, κακοδαίμων δὲ ψυχὴ ἡ τούτου κενωτάτη.

Τ. πῶς τοῦτο πάλιν λέγεις ὦ πάτερ;

Α. οἴει οὖν ὦ τέκνον ὅτι πᾶσα ψυχὴ νοῦν ἔχει τὸν ἀγαθόν; περὶ γὰρ τούτου ὁ νῦν λόγος, οὐ τοῦ ὑπηρετικοῦ περὶ οὗ ἔμπροσθεν εἰρήκαμεν, τοῦ καταπεμπομένου ὑπὸ τῆς δίκης. ψυχὴ γὰρ χωρὶς νοῦ "οὔτε
[768] τι εἰπεῖν οὔτ' ἔρξαι δύναται." πολλάκις γὰρ ἐξίπταται ὁ νοῦς τῆς ψυχῆς, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ οὔτε βλέπει ἡ ψυχὴ οὔτε ἀκούει ἀλλ' ἀλόγῳ ζώῳ ἔοικε. τηλικαύτη δύναμίς ἐστι τοῦ νοῦ· ἀλλ' οὐδὲ νωθρᾶς ψυχῆς ἀνέχεται, ἀλλὰ καταλείπει τὴν τῷ σώματι προσκειμένην καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἀγχομένην κάτω· ἡ τοιαύτη δὲ ψυχὴ ὦ τέκνον νοῦν οὐκ ἔχει. ὅθεν οὐδ' ἄνθρωπον ἡγεῖσθαι δεῖ τὸν τοιοῦτον· ὁ γὰρ ἄνθρωπος θεῖον ζῷόν ἐστι καὶ οὐδὲ τοῖς ἄλλοις ζῴοις συγκρινόμενον τῶν ἐπιγείων τισίν, ἀλλὰ τοῖς ἄνω ἐν οὐρανῷ λεγομένοις θεοῖς. μᾶλλον δὲ ἐχρῆν τολμήσαντας εἰπεῖν τὸ ἀληθές, ὑπὲρ ἐκείνους ἐστὶν ὁ ὄντως ἄνθρωπος, ἢ πάντως ἰσοδυναμοῦσιν ἀλλήλοις. οὐδεὶς μὲν γὰρ τῶν οὐρανίων ἐπὶ γῆς κατελεύσεται οὐρανοῦ τὸν ὅρον καταλιπών, ὁ δὲ ἄνθρωπος καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβαί-

νει καὶ μετρεῖ αὐτὸν καὶ τὸ πάντων μεῖζον οὐδὲ τὴν γῆν καταλιπὼν ἄνω γίγνεται· τοσοῦτον τὸ μέγεθός ἐστιν αὐτοῦ τῆς ἐκστάσεως. διὸ τολμητέον εἰπεῖν τὸν μὲν ἄνθρωπον ἐπίγειον εἶναι θνητὸν θεόν, τὸν δ' ἐνουράνιον θεὸν ἀθάνατον ἄνθρωπον. διόπερ διὰ τούτων τὰ πάντα τῶν δύο, κόσμου καὶ ἀνθρώπου, ὑπὸ δὲ τοῦ ἑνὸς πάντα.

Ἑρμοῦ ἐκ τῶν πρὸς Τάτ [Patrit. p. 10b] 9

Ὁ μὲν ἄνθρωπος τὸ δεύτερον ζῷον μετὰ τὸν κόσμον [770], πρῶτον δὲ τῶν θνητῶν. ψυχὴ δὲ ἀνθρώπου ὀχεῖται τὸν τρόπον τοῦτον, ὁ νοῦς ἐν τῷ λόγῳ, ὁ λόγος ἐν τῇ ψυχῇ, ἡ δὲ ψυχὴ ἐν τῷ πνεύματι, τὸ πνεῦμα [δ' ἐν τῷ σώματι. τὸ δὲ πνεῦμα] διῆκον διὰ φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν καὶ αἵματος κινεῖ τὸ ζῷον καὶ ὥσπερ τρόπον τινὰ βαστάζει. διὸ καί τινες τὴν ψυχὴν αἷμα νομίζουσιν εἶναι σφαλλόμενοι, τὴν φύσιν οὐκ εἰδότες ὅτι πρῶτον δεῖ τοῦ πνεύματος ἀναχωρήσαντος εἰς τὴν ψυχὴν τὸ αἷμα παγῆναι, καὶ τὰς φλέβας καὶ τὰς ἀρτηρίας (90) κενωθῆναι, καὶ τότε τὸ ζῷον ἐκλιπεῖν· καὶ τοῦτο ἔστιν ὁ θάνατος τοῦ σώματος.

Πλάτωνος πολιτείας δ' [p. 435] 10

Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, πολλὴ ἀνάγκη ὁμολογεῖν ὅτι γε τὰ αὐτὰ ἐν ἑκάστῳ ἔνεστιν ἡμῶν εἴδη τε καὶ ἤθη ἅπερ ἐν τῇ πόλει; οὐ γάρ που ἄλλοθεν ἐκεῖσε ἀφῖκται. γελοῖον γὰρ ἂν εἴη, εἴ τις οἰηθείη τὸ θυμοειδὲς μὴ ἐκ τῶν ἰδιωτῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἐκγεγονέναι, οἳ δὴ καὶ ἔχουσι ταύτην τὴν αἰτίαν, οἷον οἱ κατὰ τὴν Θρᾴκην τε καὶ Σκυθικὴν καὶ σχεδόν τι κατὰ τὸν ἄνω τόπον· ἢ τὸ φιλομαθές, ὃ δὴ (περὶ) τὸν παρ' ἡμῶν μάλιστ' ἄν τις αἰτιάσαιτο τόπον· καὶ τὸ φιλοχρήματον, τὸ περὶ τούς τε Φοίνικας εἶναι καὶ τοὺς κατ' Αἴγυπτον φαίη τις ἂν οὐχ ἥκιστα.

11 *Πλάτωνος πολιτείας δ'* [ε'. p. 455]

[772] *Ἴθι δή, φήσομεν πρὸς αὐτόν, ἀποκρίνου. ἆρα οὕτως ἔλεγες, τὸν μὲν εὐφυῆ πρός τι εἶναι τὸν δ' ἀφυῆ ἐν ᾧ ὃ μὲν ῥᾳδίως τι μανθάνοι ὃ δὲ χαλεπῶς; καὶ ὃ μὲν ἀπὸ βραχείας μαθήσεως ἐπὶ πολὺ εὑρετικὸς εἴη οὗ ἔμαθεν, ὃ δὲ πολλῆς μαθήσεως τυχὼν καὶ μελέτης μηδὲ ἃ ἔμαθε σώζοιτο; καὶ τῷ μὲν τὰ τοῦ σώματος ἱκανῶς ὑπηρετοίη τῇ διανοίᾳ τῷ δ' ἐναντιοῖτο; ἆρ' ἄλλ' ἄττα ἐστὶν ἢ ταῦτα, οἷς τὸν εὐφυῆ πρὸς ἕκαστα καὶ τὸν μὴ ὁρίζου; οὐδείς, ἦ δ' ὅς, ἄλλα φήσει.*

12 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου* [p. 64]

Μέγιστον δὲ καὶ λοιπὸν τῶν κοινῶν περὶ ὅλον τὸ σῶμα παθημάτων τὸ τῶν ἡδέων καὶ τὸ τῶν ἀλγεινῶν αἴτιον, ἐν οἷς διεληλύθαμεν, καὶ ὅσα διὰ τῶν τοῦ σώματος μορίων αἰσθήσεις κεκτημένα καὶ λύπας ἐν αὑτοῖς ἡδονάς τε ἑπομένας ἔχει. ὧδ' οὖν κατὰ παντὸς αἰσθητοῦ καὶ ἀναισθήτου παθήματος τὰς αἰτίας λαμβάνωμεν, ἀναμιμνησκόμενοι τὸ τῆς εὐκινήτου τε καὶ δυσκινήτου φύσεως ὅ τι διειλόμεθα ἐν τοῖς πρόσθεν· ταύτῃ γὰρ μεταδιωκτέον πάντα ὅσα ἐπινοοῦμεν ἑλεῖν. τὸ μὲν γὰρ κατὰ φύσιν εὐκίνητον, ὅταν καὶ βραχὺ πάθος εἰς αὐτὸ ἐμπίπτῃ, διαδίδωσι κύκλῳ μόρια ἕτερα ἑτέροις, ταὐτὸν ἀπεργαζόμενα, μέχρι περ ἂν ἐπὶ τὸ φρόνιμον ἐλθόντα ἐξαγγείλῃ τοῦ ποιήσαντος τὴν δύναμιν. τὸ δ' ἐναντίον, ἑδραῖον ὂν κατ' οὐδένα τε κύκλον ἰόν, πάσχει μόνον, ἄλλο δὲ οὐ κινεῖ τῶν πλησίον· ὥστε οὐ διαδιδόντων μορίων μορίοις ἄλλων ἄλλοις, τὸ πρῶτον πάθος ἐν αὐτοῖς ἀκίνητον εἰς τὸ πᾶν ζῷον γενόμενον, ἀναίσθητον παρέσχε τὸ παθόν. ταῦτα δὲ περί τε ὀστᾶ καὶ τρίχας ἐστί, καὶ ὅσα ἄλλα γήινα τὸ πλεῖστον ἔχομεν ἐν ἡμῖν μόρια. τὰ δὲ ἔμπροσθεν περὶ τὰ τῆς ὄψεως καὶ ἀκοῆς μάλιστα, διὰ

τὸ πυρὸς ἀέρος τε ἐν αὐτοῖς δύναμιν ἐνεῖναι μεγίστην. τὸ δὴ τῆς ἡδονῆς καὶ λύπης ὧδε δεῖ διανοεῖσθαι. τὸ μὲν παρὰ φύσιν καὶ βίαιον γιγνόμενον ἀθρόον παρ' ἡμῖν πάθος, ἀλγεινόν· τὸ δ' εἰς φύσιν ἀπιὸν πάλιν ἀθρόον, ἡδύ· τὸ δὲ ἠρέμα καὶ κατὰ σμικρόν, ἀναίσθητον· τὸ δ' ἐναντίον τούτοις, ἐναντίως. τὸ δὲ μετ' εὐπετείας γιγνόμενον ἅπαν, αἰσθητὸν μὲν ὅτι μάλιστα, λυπῆς δὲ καὶ ἡδονῆς οὐ μετέχον· οἷον τὰ περὶ τὴν ὄψιν αὐτὴν παθήματα· ἣ δὴ σῶμα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐρρήθη καθ' ἡμέραν ξυμφυὲς ἡμῶν γίγνεσθαι.

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φιλήβου [p. 31] 13

Λέγω τοίνυν τῆς ἁρμονίας μὲν λυομένης ἡμῖν ἐν τοῖς ζῴοις ἅμα λύσιν τῆς φύσεως καὶ γένεσιν ἀλγηδόνων ἐν τῷ τότε γίγνεσθαι χρόνῳ. Πάνυ λέγεις εἰκός. Πάλιν δὲ ἁρμοττομένης τε καὶ εἰς τὴν αὐτὴν φύσιν ἀπιούσης ἡδονὴν γίγνεσθαι λεκτέον, εἰ δεῖ δι' ὀλίγων ὅτι τάχιστα περὶ μεγίστων ῥηθῆναι. Οἶμαι μέν σε ὀρθῶς λέγειν ὦ Σώκρατες, ἐμφανέστερον δ' ἔτι τὰ αὐτὰ ταῦτα πειρώμεθα λέγειν. Οὐκοῦν τὰ δημόσιά που καὶ περιφανῆ ῥᾷστον συννοεῖν; Ποῖα; Πείνη μέν που καὶ λύσις εἶναι. Ἐδωδὴ δέ, πλήρωσις γιγνομένη πάλιν, ἡδονή. Ναί. Δίψους δ' αὖ φθορὰ καὶ λύπη καὶ λύσις, ἡ δὲ τοῦ ὑγροῦ πάλιν τὸ ξηρανθὲν πληροῦσα δύναμις, ἡδονή· διάκρισις δέ τ' αὖ καὶ διάλυσις, ἡ παρὰ φύσιν τοῦ πνίγους πάθη, λύπη· κατὰ φύσιν δὲ πάλιν ἀπόδοσίς τε καὶ ψῦξις, ἡδονή. Πάνυ μὲν οὖν. Καὶ ῥίγους ἡ μὲν παρὰ φύσιν τοῦ ζῴου τῆς ὑγρότητος πῆξις λύπη, πάλιν δ' εἰς ταὐτὸν ἀπιόντων καὶ διακρινομένων, ἡ κατὰ φύσιν ὁδός, ἡδονή. Καὶ ἑνὶ λόγῳ σκόπει εἴ σοι μέτριος ὁ λόγος, ὃς ἂν φῇ τὸ ἐκ τῆς ἀπείρου καὶ πέρατος κατὰ φύσιν

ἔμψυχον γεγονὸς εἶδος, ὅπερ ἐν τῷ πρόσθεν ἔλεγον, ὅταν μὲν τοῦτο φθείρηται, τὴν φθορὰν λύπην εἶναι, τὴν δ' εἰς τὴν αὑτῶν οὐσίαν ὁδόν, ταύτην δ' αὖ πάλιν τὴν ἀναχώρησιν πάντων, ἡδονήν. Ἔστω· δοκεῖ γάρ μοι τύπον γέ τινα ἔχειν. Τοῦτο μὲν τοίνυν ἓν εἶδος τιθώμεθα λύπης τε καὶ ἡδονῆς ἐν τούτοις τοῖς πάθεσιν ἑκατέροις. Κείσθω. Τίθει τοίνυν αὐτῆς τῆς ψυχῆς κατὰ τὸ τούτων τῶν παθημάτων προσδόκημα, τὸ μὲν πρὸ τῶν ἡδέων ἐλπιζόμενον ἡδὺ καὶ θαρραλέον, τὸ δὲ πρὸ τῶν λυπηρῶν φοβερὸν καὶ ἀλγεινόν. Ἔστι γὰρ οὖν τοῦθ' ἡδονῆς καὶ λύπης ἕτερον εἶδος, τὸ χωρὶς τοῦ σώματος αὐτῆς τῆς ψυχῆς διὰ προσδοκίας γιγνόμενον.

14 [*Ἐν ταυτῷ* p. 33]

Καὶ μὴν τό γε ἕτερον εἶδος τῶν ἡδονῶν, ὃ τῆς ψυχῆς αὐτῆς εἶναι ἔφαμεν, διὰ μνήμης πᾶν ἐστι γεγονός. Πῶς; Μνήμην, ὡς ἔοικεν, ὅ τι ποτέ ἐστι, πρότερον ἀναληπτέον· καὶ κινδυνεύει πάλιν ἔτι πρότερον αἴσθησιν μνήμης, εἰ μέλλει ταῦθ' ἡμῖν κατὰ τρόπον φανερά πη γενήσεσθαι. Πῶς φῄς; Θὲς τῶν περὶ τὸ σῶμα ἡμῶν ἑκάστοτε παθημάτων τὰ μὲν ἐν τῷ σώματι κατασβεννύμενα, πρὶν ἐπὶ τὴν ψυχὴν διεξελθεῖν, ἀπαθῆ ἐκείνην ἐάσαντα, τὰ δὲ δι' ἀμφοῖν ἰόντα, καί τινα ὥσπερ σεισμὸν ἐντιθέντα ἴδιόν τε καὶ κοινὸν ἑκατέρῳ. Κείσθω. Τὰ μὲν δὴ μὴ δι' ἀμφοῖν ἰόντα ἐὰν τὴν ψυχὴν ἡμῶν φῶμεν λανθάνειν, τὰ δὲ δι' ἀμφοῖν μὴ λανθάνειν, ἆρ' ὀρθότατα ἐροῦμεν; Πῶς γὰρ οὔ; Τὸ τοίνυν λεληθέναι μηδαμῶς ὑπολάβης, ὡς λέγω λήθης ἐνταῦθά που γένεσιν. Ἔστι γὰρ λήθη μνήμης ἔξοδος, ἡ δ' ἐν τῷ λεγομένῳ νῦν οὔπω γέγονε· τοῦ δὲ μήτε ὄντος μήτε γεγονότος πως γίγνεσθαι φάναι τινὰ ἀποβολὴν ἄτοπον. Ἦ γάρ; Τί

μήν; Τὰ τοίνυν ὀνόματα μετάβαλε μόνον. Πῶς; Ἀντὶ τοῦ λεληθέναι τὴν ψυχήν, ὅταν ἀπαθὴς αὕτη γίγνηται τῶν σεισμῶν τῶν τοῦ σώματος, ἣν νῦν λήθην καλεῖς, ἀναισθησίαν ἐπονόμασον. Ἔμαθον. Τὸ δ' ἐν ἑνὶ πάθει τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα κοινῇ γιγνόμενον κοινῇ καὶ κινεῖσθαι, ταύτην δ' αὖ τὴν κίνησιν ὀνομάζων αἴσθησιν, οὐκ ἀπὸ τρόπου φθέγγοι' ἄν. Ἀληθέστατα λέγεις. Οὐκοῦν ἤδη μανθάνομεν ὃ βουλόμεθα καλεῖν τὴν αἴσθησιν;

Ἐν ταυτῷ [p. 50] 15

Ὅτι καὶ σῶμα ἄνευ ψυχῆς καὶ ψυχὴ ἄνευ σώματος καὶ κοινῇ μετ' ἀλλήλων ἐν τοῖς παθήμασι μεστά ἐστι, συγκεκραμένης ἡδονῆς λύπαις.

Κεφ. μ'.

ΠΕΡΙ ΝΟΥ.

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φιλήβου [p. 58] 1

Ἔγωγε ἡγεῖσθαι οἶμαι ξύμπαντας, ὅσοις νοῦ [774] καὶ σμικρὸν προσήρτηται, μακρῷ ἀληθεστάτην εἶναι γνῶσιν.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Φαίδωνος [p. 93] 2

Φέρε δὴ πρὸς Διός, λέγεται ψυχὴ ἣ μὲν νοῦν τε ἔχειν καὶ ἀρετὴν καὶ εἶναι ἀγαθήν, ἣ δὲ ἄνοιάν τε καὶ μοχθηρίαν καὶ εἶναι κακήν; Καὶ ταῦτα ἀληθῶς λέγεται;

Ἑρμοῦ [Patrit. p. 11] 3

Τ. Πῶς τοῦτο λέγεις ὦ πάτερ, ὁ νοῦς τῆς ψυχῆς χωρίζεται καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ πνεύματος; σοῦ εἰπόντος ἔνδυμα εἶναι τοῦ μὲν νοῦ τὴν ψυχὴν τῆς δὲ ψυχῆς τὸ πνεῦμα;

Α. συννοεῖν δεῖ ὦ τέκνον τὸν ἀκούοντα τῷ λέγοντι καὶ συμπνεῖν καὶ ὀξυτέραν ἔχειν τὴν ἀκοὴν τῆς [776] τοῦ λέγοντος φωνῆς. ἡ σύνθεσις τῶν ἐνδυμάτων τούτων ἐν σώματι γηίνῳ γίγνεται· ἀδύνατον γὰρ τὸν νοῦν ἐν γηίνῳ σώματι γυμνὸν αὐτὸν καθ' ἑαυτὸν ἑδράσαι. οὔτε γὰρ τὸ γήινον σῶμα δυνατόν ἐστι τὴν τηλικαύτην ἀθανασίαν ἐνεγκεῖν, οὔτε τὴν τοσαύτην ἀρετὴν ἀνασχέσθαι συγχρωτιζόμενον αὐτῇ παθητὸν σῶμα. ἔλαβεν [οὖν] ὥσπερ περιβόλαιον τὴν ψυχήν· ἡ δὲ ψυχὴ καὶ αὐτή τις θεία οὖσα καθάπερ ὑπηρέτις τῷ πνεύματι χρῆται, τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ζῷον διοικεῖ. ὅταν οὖν ὁ νοῦς ἀπαλλαγῇ τοῦ γηίνου σώματος, τὸν ἴδιον εὐθὺς ἐνεδύσατο χιτῶνα τὸν πύρινον, ὃν οὐκ ἠδύνατο ἔχων εἰς τὸ γήινον σῶμα κατοικῆσαι. γῆ γὰρ πῦρ οὐ βαστάζει· πᾶσα γὰρ γῆ φλέγεται καὶ ὑπὸ ὀλίγου σπινθῆρος. διὰ τοῦτο καὶ τὸ ὕδωρ περικέχυται τῇ γῇ, ὥσπερ ἔρυμα καὶ τεῖχος ἀντέχον πρὸς τὴν τοῦ πυρὸς φλόγα. νοῦς δὲ ὀξύτατος πάντων τῶν θείων (91) νοημάτων ὢν καὶ τὸ ὀξύτατον πάντων τῶν στοιχείων ἔχει τὸ πῦρ σῶμα. δημιουργὸς γὰρ ὢν ὁ νοῦς τῶν πάντων ὀργάνῳ τῷ πυρὶ πρὸς τὴν δημιουργίαν χρῆται. καὶ ὃ μὲν τοῦ παντὸς τῶν πάντων, ὃ δὲ τοῦ ἀνθρώπου τῶν ἐπὶ γῆς μόνον. γυμνὸς γὰρ ὢν τοῦ πυρὸς ὁ ἐν ἀνθρώποις νοῦς ἀδυνατεῖ τὰ θεῖα δημιουργεῖν ἀνθρώπου ὢν τῇ οἰκήσει.

4 *Πορφυρίου ἐκ τῶν πρὸς τὰ νοητὰ ἀφορμῶν.*

[778] Πᾶν γεννητὸν ἀπ' ἄλλου τὴν αἰτίαν τῆς γενέσεως ἔχει, εἴγε μηδὲν ἀναιτίως γίγνεται. ἀλλὰ τῶν γε γεννητῶν ὅσα μὲν διὰ συνθέσεως κέκτηται τὸ εἶναι, λυτὰ ἂν εἴη καὶ διὰ τοῦτο φθαρτά· ὅσα δὲ ἁπλᾶ καὶ ἀσύνθετα ὄντα ἐν τῷ ἁπλῷ τῆς ὑποστάσεως κέκτηται τὸ

εἶναι, ἄλυτα ὄντα, ἔστι μὲν ἄφθαρτα, γεννητὰ δὲ λέγεται, οὐ τῷ σύνθετα εἶναι ἀλλὰ τῷ ἀπ' αἰτίου τινὸς ἀνηρτῆσθαι. τὰ μὲν οὖν σώματα διχῶς γεννητά, καὶ ὡς ἀπ' αἰτίας ἠρτημένα τῆς παραγούσης καὶ ὡς σύνθετα· ψυχὴ δὲ καὶ νοῦς [ἁπλῶς] γεννητά, ὡς ἀπ' αἰτίας ἠρτημένα μόνον, οὐ μὴν καὶ ὡς σύνθετα. τὰ μὲν ἄρα σώματα γεννητὰ καὶ λυτὰ καὶ φθαρτά, τὰ δὲ [νοητὰ] ἀγέννητα μὲν ὡς ἀσύνθετα καὶ ταύτῃ καὶ ἄλυτα καὶ ἄφθαρτα, γεννητὰ δὲ ὡς ἀπ' αἰτίου ἠρτημένα.

Τοῦ αὐτοῦ. 5

Ὁ νοῦς οὐκ ἔστιν ἀρχὴ πάντων· πολλὰ γάρ ἐστιν ὁ νοῦς, πρὸ δὲ τῶν πολλῶν ἀνάγκη εἶναι τὸ ἕν. ὅτι δὲ πολλὰ ὁ νοῦς δῆλον· νοεῖ γὰρ ἀεὶ τὰ νοητά, οὐχ ἓν ὄντα ἀλλὰ πολλὰ καὶ οὐκ ἄλλα ὄντα παρ' ἐκεῖνο. εἰ οὖν ὁ αὐτός ἐστιν αὐτοῖς, ἐκεῖνα δὲ πολλά, πολλὰ ἂν [780] εἴη καὶ ὁ νοῦς. ὅτι δὲ ὁ αὐτός ἐστι τοῖς νοητοῖς, οὕτως δείκνυται· εἰ γάρ τί ἐστιν ὃ θεωρεῖ, ἤτοι ἐν ἑαυτῷ ἔχων τοῦτο θεωρήσει ἢ ἐν ἄλλῳ κείμενον. καὶ ὅτι μὲν θεωρεῖ δῆλον· σὺν γὰρ τῷ νοεῖν εἴη ἂν νοῦς, ἀφαιρεθεὶς δὲ τοῦ νοεῖν ἀφῄρηται τῆς οὐσίας. δεῖ τοίνυν ἐπιστήσαντας τοῖς πάθεσιν ἃ συμβαίνει περὶ τὰς γνώσεις ἀνιχνεῦσαι τὴν ἐκείνου θεωρίαν. γνωστικαὶ δὲ δυνάμεις ἐν ἡμῖν ἀθρόον αἴσθησις φαντασία νοῦς. πάντῃ δὲ τὸ αἰσθήσει προσχρώμενον τοῖς ἔξω ἐπιβάλλον θεωρεῖ, οὐχ ἑνούμενον ἐκείνοις ἃ θεωρεῖ, ἀλλὰ μόνον τύπον αὐτῶν ἐκ τῆς πρὸς αὐτὰ προσβολῆς λαμβάνον. ὅταν οὖν ἴδῃ ὀφθαλμὸς τὸ ὁρώμενον, ἀμήχανον ἐν ταυτότητι γενέσθαι τοῦ ὁρωμένου· οὐ γὰρ ἂν ἴδοι, εἰ μὴ ἐν διαστάσει γένοιτο. ὡσαύτως δὲ κἂν τὸ ἁπτόμενον ἐν ταυτότητι γενόμενον φθαρείη. ἐξ ὧν δῆλον ὅτι ἀεὶ ἥ τε αἴσθησις καὶ τὸ αἰσθη-

σει προσχρώμενον εἰς τὸ ἔξω φέρεται, εἰ μέλλει τὸ αἰσθητὸν καταλήψεσθαι. ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ φαντασία ἀεὶ ἐπὶ τὸ ἔξω φέρεται, καὶ τῇ τάσει αὐτῆς τὸ εἰκόνισμα παρυφίσταται, ἤτοι καὶ παρασκευάζει ἔξωθεν
[782] αὐτῇ τῇ πρὸς τὸ ἔξω τάσει τὴν ὡς ἔξω ὄντος εἰκονίσματος ἐνδεικνυμένου [αἴσθησιν]. καὶ τούτων μὲν κατάληψις τοιαύτη, ὧν οὐδεμία εἰς ἑαυτὴν συννεύουσα καὶ συναγομένη ἐντύχοι ἂν ἢ τῷ αἰσθητῷ ἢ τῷ ἀναισθήτῳ εἴδει. ἐπὶ δὲ τοῦ νοῦ οὐ τοῦτον τὸν τρόπον ἡ κατάληψις, ἀλλὰ συννεύοντος εἰς ἑαυτὸν καὶ ἑαυτὸν θεωροῦντος. παρεξελθὼν γὰρ τοῦ θεάσασθαι τὰς ἑαυτοῦ ἐνεργείας καὶ ὄμμα εἶναι τῶν αὐτοῦ ἐνεργειῶν οὐσῶν τὸ ὅραμα, οὐδὲν ἂν νοήσειεν. ὡς μὲν οὖν ἦν ἡ αἴσθησίς τε καὶ τὸ αἰσθητόν, οὕτως ἐστὶν ὁ νοῦς τε καὶ τὸ νοητόν. θεωρεῖ δὲ ἣ μὲν ἐκτεινομένη εἰς τὸ ἔξω εὑρίσκουσα τὸ αἰσθητὸν ἐν τῇ ὕλῃ κείμενον, ὁ δὲ νοῦς εἰς αὑτὸν συναγόμενος, οὐδαμῇ ἔξω ἐκτεινόμενος, ὅπερ καὶ ἐδόκει τισίν, ὀνόματος διαφορᾶς προστεθείσης τῇ τοῦ νοῦ ὑποστάσει καὶ τῆς
(92) φαντασίας. ἡ γὰρ ἐν λογικῷ ζῴῳ φαντασία ἐδέδοκτο αὐτοῖς νόησις· ἀλλ' ἐκείνοις μὲν πάντα ἀπαρτήσασιν ἀπὸ τῆς ὕλης καὶ τῆς σωματικῆς φύσεως ἀκόλουθον ἦν καὶ τὸν νοῦν τούτων ἀπαρτᾶν. ὁ δ' ἡμέτερος [νοῦς]
[784] σωμάτων καὶ ἑτέρων θεωρὸς οὐσιῶν ποὺ τοίνυν κειμένας καταλήψεται αὐτάς, ἔξω δὲ ὄντων ὕλης οὐδαμοῦ ἂν εἴη ταῦτα. δῆλον οὖν ὡς νοερὰ καὶ νοήσει συναχθήσεται. καὶ τοίνυν εἰ νοερὰ εἰς τὸν νοῦν, καὶ τὸ νοητὸν καὶ ἑαυτὸν θεωρήσει νοῶν τὰ νοητά. καὶ χωρῶν εἰς ἑαυτὸν νοεῖ διὰ τὸ εἰς ἐκεῖνα χωρεῖν. εἰ δὲ πολλὰ καὶ τὰ νοητά (πολλὰ γὰρ ὁ νοῦς νοεῖ καὶ οὐχ ἕν), πολλὰ ἂν εἴη ἐξ ἀνάγκης καὶ αὐτός. κεῖται δὲ

πρὸ τῶν πολλῶν τὸ ἕν, ὥστε ἀνάγκη πρὸ τοῦ νοῦ εἶναι τὸ ἕν.

Ἀρχύτου ἐκ τοῦ περὶ νόω καὶ αἰσθάσιος. 6

Αἴσθασις μὲν ἐν σώματι γίνεται, νόος δ' ἐν ψυχᾷ. τὸ μὲν γὰρ ἀρχὰ τῶν αἰσθατῶν ὑπάρχει, ἃ δὲ τῶν νοατῶν. πλάθεος μὲν γὰρ μέτρον ἀριθμός, μάκεος δὲ πούς, ῥοπᾶς δὲ καὶ σταθμᾶς ζυγόν, ὀρθότατος δὲ καὶ εὐθύτατος κανὼν καὶ στάθμα, ὀρθὰ γωνία. οὕτως δὲ καὶ τῶν μὲν αἰσθατῶν αἴσθασις [ἀρχὰ καὶ] μέτρον, τῶν δὲ νοατῶν νόος ἀρχὰ καὶ μέτρον ἐντί. καὶ ὁ μὲν [786] νόος ἀρχὰ νοατῶν τε καὶ φύσι πράτων, ἁ δὲ αἴσθασις [αἰσθατῶν τε καὶ φύσι δευτέρων]. ὃ μὲν γὰρ ἁμῖν ἐντὶ ἀρχὰ τᾶς ψυχᾶς, ἃ δὲ τῶ σώματος. καὶ ὁ μὲν νόος τῶν τιμιαιτάτων ἐντὶ κριτάς, ἁ δ' αἴσθασις τῶν χρησιμωτάτων. ἁ μὲν γὰρ αἴσθασις τῶ σώματος ἕνεκεν συνέστακε καὶ τᾶς ἐς τοῦτο λειτουργίας, ὁ δὲ νόος [τᾶς ψυχᾶς ἕνεκεν] καὶ τᾶς ἐς ταύτας πολυφραδμοσύνας. καὶ ὁ μὲν νόος ἐντὶ ἀρχὰ τᾶς ἐπιστάμας, ἁ δ' αἴσθασις τᾶς δόξας· ἃ μὲν γὰρ ἔχει τὰν ἐκ τῶν αἰσθατῶν ἐνέργειαν, ὃ δὲ τὰν ἐκ τῶν νοατῶν. τυγχάνοντι δὲ τὰ μὲν αἰσθατὰ τῶν πραγμάτων κινάσιος μεταβλάσιός τε κοινανέοντα, τὰ δὲ νοατὰ στάσιος καὶ ἀιδιότατος. παραπλασίως δὲ καὶ ἁ αἴσθασις καὶ ὁ νόος ἔχοντι· ἁ μὲν γὰρ αἴσθασις τῶ αἰσθατῶ, τὸ δ' αἰσθατὸν καὶ κινέεται καὶ μεταβάλλει καὶ οὐδέποκα ἐν ταυτῷ ἀτρεμέει· διὸ καὶ μᾶλλον καὶ ἧττον καὶ βέλτιον καὶ χεῖρον γίνεται ὁρῆν [τὸ αἰσθατόν]· ὁ δὲ νόος τῶ νοατῶ, τὸ δὲ νοατὸν ἀκίνατον ἐξ ὠσίας· διὸ οὔτε μᾶλ- [788] λον οὔτε ἧττον οὔτε βέλτιον οὔτε χεῖρόν ἐντι νοὲν τὸ νοατόν. καὶ καθάπερ ὁ νόος τὸ πρᾶτον βλέπει καὶ τὸ παράδειγμα, οὕτως ἁ αἴσθασις τὰν εἰκόνα καὶ τὸ δεύ-

τερον. ὁ μὲν γὰρ νόος οὐκ ἄνθρωπον ἁπλῶς, ἁ δ' αἴσθασις ἁπλῶς τὰν τῶ ἁλίω σφαῖραν ἢ τὰς χειροτεχνατῶν . . . ἔτι ὁ μὲν νόος ἀμερὴς καὶ ἀδιαίρετος, καθάπερ μονὰς καὶ στιγμά· παραπλασίως δὲ καὶ τὸ νοατόν, τὸ γὰρ εἶδος οὔτε πέρας σώματός ἐντι οὔτε ὅρος ἀλλὰ μόνον τύπωσις τῶ ἐόντος, ᾇ ἐόν ἐντι· ἁ δ' αἴσθασις μεριστὰ καὶ διαιρετά· [παραπλασίως δὲ καὶ τὸ αἰσθατόν]. τῶν γὰρ ἐόντων ἐντὶ τὰ μὲν αἰσθατὰ τὰ δὲ δοξαστὰ τὰ δὲ ἐπιστατὰ τὰ δὲ νοατά. καὶ τὰ μὲν σώματα, ὧν ἐντί τις ἀντιτυπία, αἰσθατά· δοξαστὰ δὲ τὰ μετέχοντα τῶν εἰδέων ὡς αἱ εἰκόνες, οἷον ὁ τὶς ἄνθρωπος τῶ ἀνθρώπω καὶ τὸ τὶ τρίγωνον τῶ τριγώνω· ἐπιστατὰ δὲ τὰ τοῖς εἴδεσι συμβεβακότα ἐξ ἀνάγκας, ὡς ἐν γαμετρίᾳ τὰ τοῖς σχήμασι· νοατὰ δὲ αὐτὰ τὰ εἴδεα καὶ αἱ ἀρχαὶ τῶν ἐπιστατῶν, οἷον αὐτὸς ὁ κύκλος καὶ τρίγωνον καὶ σφαῖρα. τυγχάνοντι δὲ
[790] (93) καὶ ἐν ἁμῖν αὐτοῖς κατὰ ψυχὰν νώσιες τέτταρες, νόος ἐπιστάμα δόξα αἴσθασις, ὧν αἱ μὲν δύο τῶ λόγω ἀρχαί ἐντι, οἷον νόος καὶ αἴσθασις, τὰ δὲ δύο τέλεα, οἷον ἐπιστάμα καὶ δόξα. τὸ δ' ὅμοιον ἀεὶ τῶ ὁμοίω γνωστικόν, ὅθεν φανερὸν ὅτι ὁ μὲν νόος ἐν ἁμῖν τῶν νοατῶν γνωστικός, ἁ δὲ ἐπιστάμα τῶν ἐπιστατῶν, ἁ δὲ δόξα τῶν δοξαστῶν, ἁ δὲ αἴσθασις τῶν αἰσθατῶν.

7 . . . .

Πυθαγόρας Ἀναξαγόρας Πλάτων Ξενοκράτης Κλεάνθης θύραθεν εἰσκρίνεσθαι τὸν νοῦν.

Παρμενίδης καὶ Ἐμπεδοκλῆς καὶ Δημόκριτος ταυτὸν νοῦς καὶ ψυχή, καθ' οὓς οὐδὲν ἂν εἴη ζῷον ἄλογον κυρίως.

8 Ἰαμβλίχου ἐκ τοῦ περὶ ψυχῆς.

Πάλιν τοίνυν περὶ τοῦ νοῦ καὶ πασῶν τῶν κρειτ-
[792] τόνων δυνάμεων τῆς ψυχῆς οἱ μὲν στωικοὶ λέγουσι

μὴ εὐθὺς ἐμφύεσθαι τὸν λόγον, ὕστερον δὲ συναθροίζεσθαι ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων καὶ φαντασιῶν περὶ δεκατέσσαρα ἔτη. οἱ δ' ἀπὸ Πλάτωνος καὶ Πυθαγόρου παρεῖναι μὲν καὶ ἐν τοῖς ἀρτιγενέσι τὸν λόγον φασίν, ἐπισκοτεῖσθαί γε μὴν ἐν τοῖς ἔξωθεν καὶ μὴ ἐνεργεῖν τὴν οἰκείαν ἐνέργειαν ἀλλ' ἡσυχάζειν. ἤδη τοίνυν περὶ τοῦ νοῦ πολλοὶ μὲν περιπατητικοὶ τὸν ἐκ σπέρματος καὶ τὸν ἀπὸ τῆς φύσεως ἄλλον νοῦν ὑποθέμενοι, [τὸν μὲν] ὡς αὐτίκα μάλα ἀποβλαστάνοντα ἀπὸ τῆς πρώτης γενέσεως, [τὸν δὲ] καὶ χωριστὸν καὶ θύραθεν ἐπικαλούμενον ὕστερον παραγίγνεσθαι λέγουσιν ὀψιαίτατα, ἐπειδὰν τελειωθῇ μὲν ὁ κατὰ δύναμιν νοῦς· ἐπιτηδείως δὲ μετέχειν τῆς κατ' ἐνέργειαν νοήσεως. πολλοὶ δὲ αὐτῶν τῶν πλατωνικῶν καὶ τὸν νοῦν τῆς ψυχῆς ἅμα τῇ πρώτῃ εἰσόδῳ αὐτῆς εἰς τὸ σῶμα συνεισάγουσιν, οὐδὲ εἶναι ὅλως ἑτέραν μὲν αὐτήν, ἕτερον δὲ αὐτῆς τὸν νοῦν.

Κεφ. μα'.

ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ.

. . . 1

Θαλῆς ἀπεφήνατο πρῶτος τὴν ψυχὴν ἀεικίνη- [794]
τον ἢ αὐτοκίνητον.

Πυθαγόρας ἀριθμὸν αὐτὸν κινοῦντα, τὸν δ' ἀριθμὸν ἀντὶ τοῦ νοῦ παραλαμβάνει. ὁμοίως δὲ καὶ Ξενοκράτης.

Ἀλκμαίων φύσιν αὐτοκίνητον κατ' ἀίδιον κί- [796]
νησιν, καὶ διὰ τοῦτο ἀθάνατον αὐτὴν καὶ προσεμφερῆ τοῖς θείοις ὑπολαμβάνει.

Δικαίαρχος ἁρμονίαν τῶν τεττάρων στοιχείων.

Ἀσκληπιάδης ὁ ἰατρὸς συγγυμνασίαν τῶν αἰσθήσεων.

Ἀριστοτέλης ἐντελέχειαν πρώτην σώματος φυσικοῦ, ὀργανικοῦ, δυνάμει ζωὴν ἔχοντος· τὴν δὲ ἐντελέχειαν ἀκουστέον ἀντὶ τοῦ εἴδους καὶ τῆς ἐνεργείας.

Ἀναξιμένης Ἀναξαγόρας Ἀρχέλαος Διογένης ἀερώδη.

Οἱ στωικοὶ πνεῦμα νοερὸν θερμόν.

Παρμενίδης δὲ καὶ Ἵππασος πυρώδη.

Δημόκριτος πυρῶδες σύγκριμα ἐκ τῶν λόγῳ θεωρητῶν, σφαιρικὰς μὲν ἐχόντων τὰς ἰδέας, πυρίνην δὲ τὴν δύναμιν, ὅπερ σῶμα εἶναι.

Ἡρακλείδης φωτοειδῆ τὴν ψυχὴν ὡρίσατο.

Λεύκιππος ἐκ πυρὸς εἶναι τὴν ψυχήν.

Διογένης ὁ Ἀπολλωνιάτης ἐξ ἀέρος εἶναι τὴν ψυχήν.

[798] Ἵππων ἐξ ὕδατος τὴν ψυχήν.

Ξέναρχος ὁ περιπατητικὸς καί τινες ἕτεροι τῆς αὐτῆς αἱρέσεως τὴν κατὰ τὸ εἶδος τελειότητα καὶ ἐντελέχειαν, καθ' ἑαυτὴν οὖσαν ἅμα καὶ μετὰ τοῦ σώματος συντεταγμένην.

Ἐπίκουρος κρᾶμα ἐκ τεττάρων, ἐκ ποιοῦ πυρώδους, ἐκ ποιοῦ ἀερώδους, ἐκ ποιοῦ πνευματικοῦ, ἐκ τετάρτου τινὸς ἀκατονομάστου· τοῦτο δ' ἦν αὐτῷ τὸ αἰσθητικόν· ὧν τὸ μὲν πνεῦμα κίνησιν, τὸν δὲ
(94) ἀέρα ἠρεμίαν, τὸ δὲ θερμὸν τὴν φαινομένην θερμότητα του σώματος, τὸ δ' ἀκατονόμαστον τὴν ἐν ἡμῖν ἐμποιεῖν αἴσθησιν· ἐν οὐδενὶ γὰρ τῶν ὀνομαζομένων στοιχείων εἶναι αἴσθησιν.

Ἑρμοῦ [Patrit. p. 41 b]

Ψυχὴ τοίνυν ἐστὶν οὐσία ἀίδιος νοητική, νόημα ἔχουσα τὸν ἑαυτῆς λόγον.

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδρου [p. 247] 2

Ἡ γὰρ ἀχρώματός τε καὶ ἀσχημάτιστος καὶ ἀναφὴς οὐσία ὄντως ψυχῆς.

Ἑρμοῦ [Patrit. p. 40 b] 3

Ἔστι τοίνυν ἡ ψυχὴ ἀσώματος οὐσία· εἰ γὰρ ἔχει σῶμα, οὐκ ἔτι ἔσται αὑτῆς σωστική. πᾶν γὰρ σῶμα [800] δεῖται τοῦ εἶναι, δεῖται καὶ ζωῆς τῆς ἐν τάξει κειμένης. παντὶ γὰρ τῷ γένεσιν ἔχοντι καὶ μεταβολὴν δεῖ ἐπακολουθεῖν. τὸ γὰρ γιγνόμενον γίγνεται ἐν μεγέθει, γιγνόμενον γὰρ αὔξην ἔχει· παντὶ δὲ τῷ αὐξανομένῳ ἐπακολουθεῖ μείωσις, μειώσει φθορά. μετειληφὸς δὲ εἴδους ζωῆς ζῇ καὶ κοινωνεῖ τοῦ εἶναι κατὰ τὴν ψυχήν. ἡ δὲ αἰτία ἑτέρῳ τοῦ εἶναι αὐτὴ πρώτη ὄν ἐστι. τὸ δὲ εἶναι νῦν λέγω τὸ ἐν λόγῳ γίνεσθαι καὶ μετέχειν ζωῆς νοερᾶς· παρέχει δὲ ἡ ψυχὴ ζωὴν νοεράν. καλεῖται δὲ ζῷον μὲν διὰ τὴν ζωήν, λογικὸν δὲ διὰ τὸ νοερόν, θνητὸν δὲ διὰ τὸ σῶμα· ψυχὴ ἄρα ἀσώματος, ἀμετάπτωτον ἔχουσα τὴν δύναμιν. πῶς γὰρ οἷόν τέ ἐστι λέγειν ζῷον νοερόν, μὴ οὔσης οὐσίας τῆς καὶ παρεχούσης ζωήν; ἀλλ' οὐδὲ λογικὸν οἷόν τέ ἐστιν εἰπεῖν, μὴ οὔσης τῆς διανοητικῆς οὐσίας τῆς καὶ παρεχούσης νοερὰν ζωήν. ἐν πᾶσι δὲ οὐκ ἀφικνεῖται τὸ νοερὸν διὰ τὴν τοῦ σώματος σύστασιν πρὸς τὴν ἁρμονίαν. ἐὰν γὰρ ὑπερέχῃ ἐν τῇ συστάσει τὸ θερμόν, κοῦφος καὶ ἔνθερμος γίνεται, ἐὰν δὲ τὸ ψυχρόν, βαρὺς καὶ νωχελὴς γίνεται· φύσις γὰρ ἁρμόζει τὴν τοῦ [802] σώματος σύστασιν πρὸς τὴν ἁρμονίαν. εἴδη δὲ τῆς ἁρμονίας τρία, τὸ κατὰ τὸ θερμὸν καὶ τὸ κατὰ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ κατὰ τὸ μέσον. ἁρμόζει δὲ κατὰ τὸν ἐπι-

κρατήσαντα ἀστέρα τῆς συγκράσεως τῶν ἀστέρων. παραλαβοῦσα δὲ ψυχὴ καθὼς εἵμαρται, τούτῳ παρέχει ζωὴν τῷ τῆς φύσεως ἔργῳ. ἡ φύσις τοίνυν ὁμοιοῖ τὴν ἁρμονίαν τοῦ σώματος τῇ τῶν ἀστέρων συγκράσει, καὶ ἑνοῖ τὰ πολυμιγῆ πρὸς τὴν τῶν ἄστρων ἁρμονίαν, ὥστε ἔχειν πρὸς ἄλληλα συμπάθειαν. τέλος γὰρ τῆς τῶν ἀστέρων ἁρμονίας τὸ γεννᾶν συμπάθειαν καθ' εἱμαρμένην αὐτῶν.

4 (94) Τοῦ αὐτοῦ [Patrit. p. 41]

Ψυχὴ τοίνυν ἐστὶν ὦ Ἄμμων οὐσία αὐτοτελής, ἐν ἀρχῇ ἑλομένη βίον τὸν καθ' εἱμαρμένην, καὶ ἐπεσπάσατο ἑαυτῇ λόγον ὅμοιον τῇ ὕλῃ ἔχοντα θυμὸν καὶ ἐπιθυμίαν. καὶ ὁ μὲν θυμὸς ὑπάρχει ὕλη. οὗτος ἐὰν ἕξιν ποιήσῃ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς νόημα, γίνεται ἀν-
[804] δρεία, καὶ οὐ παράγεται ὑπὸ δειλίας. ἡ δὲ ἐπιθυμία παρέχεται. αὕτη ἐὰν ἕξιν ποιήσῃ πρὸς τὸν τῆς ψυχῆς λογισμόν, γίνεται σωφροσύνη καὶ οὐ κινεῖται ὑπὸ ἡδονῆς· ἀναπληροῖ γὰρ ὁ λογισμὸς τὸ ἐνδέον τῆς ἐπιθυμίας. ὅταν δὲ ἀμφότερα ὁμονοήσῃ καὶ ἴσην ἕξιν ποιήσῃ καὶ ἔχηται ἀμφότερα τοῦ τῆς ψυχῆς λογισμοῦ, γίνεται δικαιοσύνη. ἡ γὰρ ἴση ἕξις αὐτῶν ἀφαιρεῖ μὲν τὴν ὑπερβολὴν τοῦ θυμοῦ, ἐπανισοῖ δὲ τὸ ἐνδέον τῆς ἐπιθυμίας. ἀρχὴ δὲ τούτων ἡ διανοητικὴ οὐσία, καθ' αὑτὴν ἑαυτὴ οὖσα, ἐν τῷ αὑτῆς περινοητικῷ λόγῳ κράτος ἔχουσα τὸν ἑαυτῆς λόγον. ἄγει δὲ καὶ ἡγεμονεύει ἡ οὐσία ὥσπερ ἄρχων, ὁ δὲ λόγος αὐτῆς ὥσπερ σύμβουλος ὁ περινοητικός. λόγος τοίνυν τῆς οὐσίας ἐστὶ γνῶσις τῶν λογισμῶν τῶν παρεχόντων εἰκασμὸν λογισμοῦ τῷ ἀλόγῳ, ἀμυδρὸν μὲν ὡς πρὸς λογισμόν, λογισμὸν δὲ ὡς πρὸς τὸ ἄλογον, καθάπερ ἠχὼ πρὸς φωνὴν καὶ τὸ τῆς σελήνης λαμπρὸν πρὸς ἥλιον. ἥρμοσται δὲ θυμὸς καὶ ἐπιθυμία πρός τινα λο-

γισμὸν καὶ ἀνθέλκει ἄλληλα καὶ ἐπίσταται ἐν ἑαυτοῖς κυκλικὴν διάνοιαν.

Τοῦ αὐτοῦ [Patrit. p. 41] 5

Ψυχὴ πᾶσα ἀθάνατος καὶ ἀεικίνητος. ἔφημεν γὰρ [806] ἐν τοῖς γενικοῖς κινήσεις τὰς μὲν ὑπὸ τῶν ἐνεργειῶν τὰς δὲ ὑπὸ τῶν σωμάτων. φαμὲν δὲ τὴν ψυχὴν ἐξ οὐσίας τινὸς οὐχ ὕλης γεγενῆσθαι, ἀσώματον οὖσαν καὶ αὐτῆς ἀσωμάτου οὔσης. πᾶν γὰρ τὸ γινόμενον ἀνάγκη ἔκ τινος γεγενῆσθαι. ὅσων μὲν οὖν τῇ γενέσει φθορὰ ἐπακολουθεῖ, τούτοις δύο κινήσεις ἐπακολουθεῖν ἀνάγκη, τήν τε ψυχῆς ὑφ' ἧς κινεῖται, καὶ τὴν τοῦ σώματος ὑφ' ἧς αὔξεται καὶ φθίνει, ἔτι δὲ καὶ ἀναλυθέντος ἀναλύεται. ταύτην ὁρίζομαι τὴν κίνησιν τῶν φθαρτῶν σωμάτων. ἡ δὲ ψυχὴ ἀεικίνητος, ὅτι ἀεὶ αὐτὴ κινεῖται καὶ ἄλλοις κίνησιν ἐνεργεῖ. κατὰ τοῦτον οὖν τὸν λόγον ἐστὶ ψυχὴ πᾶσα ἀθάνατος καὶ ἀεικίνητος ἔχουσα κίνησιν τὴν αὐτῆς ἐνέργειαν. ἰδέαι δὲ ψυχῶν θεία ἀνθρωπίνη ἄλογος. ἡ μὲν οὖν θεία τοῦ θείου σώματος, ἐν ᾧ ἡ αὐτῆς ἐνέργεια. ἐν μὲν γὰρ αὐτῷ κινεῖται καὶ ἑαυτὸ κινεῖ. ἐπὰν γὰρ θνητῶν ζῴων ἀπαλλαγῇ, χωρισθεῖσα τῶν ἀλόγων ἑαυτῆς μερῶν, ἐξελθοῦσα εἰς τὸ θεῖον σῶμα, ὡς ἀεικίνητος ἐν ἑαυτῷ κινεῖται συμπεριφερομένη τῷ παντί. ἡ δὲ ἀν- [808] θρωπίνη ἔχει μὲν καί τι τοῦ θείου, συνῆπται δὲ αὐτῇ καὶ τὰ ἄλογα, ἥ τε ἐπιθυμία καὶ ὁ θυμός. καὶ αὗται μὲν ἀθάνατοι, καθότι καὶ αὐταὶ ἐνέργειαι τυγχάνουσιν· αἱ ἐνέργειαι δὲ θνητῶν σωμάτων. διὸ τοῦ μὲν θείου μέρους τῆς ψυχῆς οὔσης ἐν τῷ θείῳ σώματι πόρρω τυγχάνουσιν οὖσαι, ἐπειδὰν δὲ εἰσέλθῃ τοῦτο εἰς θνητὸν σῶμα, κἀκεῖνα ἐπιφοιτᾷ, καὶ τῇ παρουσίᾳ αὐτῶν γίνεται ἀεὶ ψυχὴ ἀνθρωπίνη. ἡ δὲ τῶν ἀλόγων συνέστηκεν ἐκ θυμοῦ τε καὶ ἐπιθυμίας. διόπερ καὶ

ἄλογα ἐκλήθη τὰ ζῷα ταῦτα, στερήσει τοῦ λόγου τῆς ψυχῆς. τετάρτην δὲ νόει τὴν τῶν ἀψύχων, ἥτις ἔξωθεν οὖσα τῶν σωμάτων ἐνεργεῖ κινοῦσα. αὕτη δ' ἂν εἴη ἐν τῷ θείῳ σώματι κινουμένη καὶ ὥσπερ κατὰ πάροδον ταῦτα κινοῦσα.

6 Τοῦ αὐτοῦ [Patrit. p. 41 b]

Ψυχὴ τοίνυν ἐστὶν ἀίδιος νοητικὴ οὐσία νόημα ἔχουσα τὸν ἑαυτῆς λόγον, συννοοῦσα δὲ διάνοιαν τῆς ἁρμονίας ἐπισπᾶται. ἀπαλλαγεῖσα δὲ τοῦ φυσικοῦ σώματος αὐτὴ καθ' αὑτὴν μένει, αὐτὴ ἑαυτῆς οὖσα ἐν [810] τῷ νοητῷ κόσμῳ. ἄρχει δὲ τοῦ ἑαυτῆς λόγου, φέρουσα ὁμοίαν κίνησιν ἐν τῷ ἑαυτῆς νοήματι, ὀνόματι ζωὴν τῷ εἰς ζωὴν ἐρχομένῳ. τοῦτο γὰρ ἴδιον ψυχῆς τὸ παρέχειν ἑτέροις ὅμοιον τῇ ἰδιότητι αὐτῆς. δύο τοίνυν εἰσὶ ζωαὶ καὶ δύο κινήσεις, μία μὲν ἡ κατ' οὐσίαν ἑτέρα δὲ ἡ κατὰ φύσιν σώματος. καὶ ἣ μὲν γενικωτέρα ἣ δὲ μερικωτέρα. καὶ ἣ μὲν κατ' οὐσίαν ἐστὶν αὐτεξούσιος ἣ δὲ ἀναγκαστική· πᾶν γὰρ τὸ κινούμενον τῇ τοῦ κινοῦντος ἀνάγκῃ ὑποτέτακται. ἡ δὲ κινοῦσα κίνησις τῷ τῆς νοητικῆς οὐσίας ἔρωτι ᾠκείωται. εἴη γὰρ ἂν ψυχὴ ἀσώματος ἀμέτοχος οὐσία τοῦ φυσικοῦ σώματος· εἰ γὰρ ἔχει σῶμα, οὔτε λόγον ἔχει οὔτε νόησιν. πᾶν γὰρ σῶμα ἀνόητον· μεταλαβὸν δὲ οὐσίας τὸ εἶναι ζῷον ἔμπνουν ἔσχε. καὶ τὸ μὲν πνεῦμα τοῦ σώματος, ὁ δὲ λόγος τῆς οὐσίας τοῦ καλοῦ θεωρητικός ἐστι. τὸ δὲ αἰσθητικὸν πνεῦμα τῶν φαινομένων κριτικόν ἐστι. διήρηται δὲ εἰς τὰς ὀργανικὰς αἰσθήσεις, καὶ ἔστι τι μέρος αὐτοῦ πνευματικὴ ὅρασις καὶ πνεῦμα ἀκουστικὸν καὶ ὀσφρητικὸν καὶ γευστικὸν καὶ ἁπτικόν. τοῦτο τὸ πνεῦμα ἀναγόμενον ὑπὸ διανοίας κρίνει τὸ αἰσθητικόν, εἰ δὲ μή, φαντάζεται μόνον· τοῦ γὰρ σώματός ἐστι καὶ δεκτικὸν πάντων. ὁ δὲ λόγος

τῆς οὐσίας ἐστὶ τὸ φρονοῦν. συνυπάρχει δὲ τῷ λόγῳ ἡ τῶν τιμίων γνῶσις, τῷ δὲ πνεύματι ἡ δόξα. τὸ μὲν [812] γὰρ ἀπὸ τοῦ περιέχοντος κόσμου τὴν ἐνέργειαν ἔχει, ἣ δὲ ἀφ' ἑαυτῆς.

Περὶ κινήσεως καὶ ἀφθαρσίας ψυχῆς. 7

Ἀριστοτέλης ἀκίνητον τὴν ψυχὴν πάσης κινήσεως προηγουμένην, τῆς δὲ κατὰ συμβεβηκὸς μετέχειν, καθάπερ τὰ σχήματα καὶ τὰ πέρατα καὶ καθάπαξ τὰ περὶ τοῖς σώμασιν εἴδη.

Πλάτων ἄφθαρτον καὶ ἀεικίνητον· λέγει γοῦν ἐν Φαίδωνι [p. 70] "εἰπόντος δὴ τοῦ Σωκράτους ταῦτα, ὑπολαβὼν ὁ Κέβης ἔφη· ὦ Σώκρατες, τὰ μὲν ἄλλα ἔμοιγε δοκεῖ λέγεσθαι καλῶς, τὰ δὲ περὶ τῆς ψυχῆς πολλὴν ἀπιστίαν παρέχει τοῖς ἀνθρώποις, μὴ ἐπειδὰν ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος οὐδαμοῦ ἐστίν, ἀλλ' ἐκείνῃ (95) τῇ ἡμέρᾳ διαφθείρεταί τε καὶ ἀπόλλυται ᾗ ἂν ὁ ἄνθρωπος ἀποθάνῃ, εὐθὺς ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος καὶ ἐκβαίνουσα ὥσπερ πνεῦμα ἢ καπνὸς διασκεδασθεῖσα οἴχεται διαπτομένη, καὶ οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ ᾖ. ἐπεὶ εἴπερ εἴη που αὐτὴ καθ' αὑτὴν συνηθροισμένη καὶ ἀπηλλαγμένη τούτων τῶν κακῶν ὧν νῦν σὺ διῆλθες, πολλὴ ἂν ἐλπὶς εἴη καὶ καλὴ ὦ Σώκρατες ὡς ἀληθῆ ἐστιν ἃ σὺ λέγεις· ἀλλὰ τοῦτο δὴ ἴσως οὐκ ὀλίγης παραμυθίας δεῖται καὶ πίστεως, ὡς ἔστι τε ἡ ψυχὴ ἀποθανόντος τοῦ ἀνθρώπου καί τινα δύναμιν ἔχει καὶ φρόνησιν. ἀληθῆ λέγεις, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὦ Κέβης· ἀλλὰ τί δὴ ποιῶμεν; ἢ περὶ αὐτῶν τούτων βούλει διαμυθολογῶμεν, εἴτε εἰκὸς οὕτως ἔχειν εἴτε μή; ἐγὼ γοῦν, ἔφη ὁ Κέβης, ἡδέως ἂν ἀκούσαιμ' ἥντινα δόξαν ἔχεις περὶ αὐτῶν."

Ἐν ταυτῷ [p. 70] 8

Παλαιὸς μὲν οὖν ἔστι τις λόγος οὗτος οὗ μεμνή-

μεθα, ὡς εἰσὶν ἐνθένδε ἀφικόμεναι ἐκεῖ καὶ πάλιν γε δεῦρο ἀφικνοῦνται καὶ γίγνονται ἐκ τῶν τεθνεώτων. καὶ εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, πάλιν γίγνεσθαι ἐκ τῶν ἀποθανόντων τοὺς ζῶντας, ἄλλο τι ἢ εἶεν ἡμῶν αἱ ψυχαὶ ἐκεῖ; οὐ γὰρ ἄν που πάλιν ἐγίγνοντο μὴ οὖσαι· καὶ τοῦτο ἱκανὸν τεκμήριον τοῦ ταῦτ' εἶναι, εἰ τῷ ὄντι φανερὸν γένοιτο, ὅτι οὐδαμόθεν ἄλλοθεν γίγνονται οἱ ζῶντες ἢ ἐκ τῶν τεθνεώτων. εἰ δὲ μή ἐστι τοῦτο, ἄλλου ἄν του δέοι λόγου. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Κέβης. Μὴ τοίνυν κατ' ἀνθρώπων, ἦ δ' ὅς, σκόπει μόνον τοῦτο, εἰ βούλει ῥᾷον μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ κατὰ ζῴων πάντων καὶ φυτῶν, καὶ ξυλλήβδην ὅσαπερ ἔχει γένεσιν, περὶ πάντων ἴδωμεν, ἆρα οὑτωσὶ γίγνεται ἅπαντα οὐκ ἄλλοθεν ἢ ἐκ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία, ὅσοις τυγχάνει ὂν τοιοῦτόν τι, οἷον τὸ καλὸν τῷ αἰσχρῷ ἐναντίον που καὶ δίκαιον ἀδίκῳ, καὶ ἄλλα δὴ μυρία οὕτως ἔχει. τοῦτο οὖν σκεψώμεθα, ἆρα ἀναγκαῖον, ὅσοις ἔστι τι ἐναντίον, μηδαμόθεν ἄλλοθεν αὐτὸ γίγνεσθαι ἢ ἐκ τοῦ αὐτῷ ἐναντίου; οἷον ὅταν μεῖζόν τι γίγνηται, ἀνάγκη που ἐξ ἐλάττονος ὄντος πρότερον ἔπειτα μεῖζόν τι γίγνεσθαι; Ναί. Οὐκοῦν κἂν ἔλαττον γίγνηται ἐκ μείζονος ὄντος πρότερον ὕστερον ἔλαττον γενήσεται. Ἔστιν, ἔφη, οὕτως. Καὶ μὴν ἐξ ἰσχυροτέρου γε τὸ ἀσθενέστερον καὶ ἐκ βραδυτέρου τὸ θᾶττον; Πάνυ γε. Τί δ', ἄν τι χεῖρον γίγνηται, οὐκ ἐξ ἀμείνονος, καὶ ἐὰν δικαιότερον οὐκ ἐξ ἀδικωτέρου; Πῶς γὰρ οὔ; Ἱκανῶς οὖν, ἔφη, ἔχομεν τοῦτο, ὅτι πάντα οὕτω γίγνεται ἐξ ἐναντίων τὰ ἐναντία πράγματα. Πάνυ γε... Τί οὖν, ἔφη, τῷ ζῆν ἔστι τι ἐναντίον, ὥσπερ τῷ ἐγρηγορέναι τὸ καθεύδειν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τί; Τὸ τεθνάναι, ἔφη. Οὐκοῦν ἐξ ἀλλήλων τε γίγνεται ταῦτα εἴπερ ἐναντία ἐστί, καὶ αἱ γε-

νέσεις εἰσὶν αὐτοῖν μεταξὺ δύο δυοῖν ὄντων; Πῶς γὰρ οὔ; Τὴν μὲν τοίνυν ἑτέραν συζυγίαν ὧν νῦν δὴ ἔλεγον ἐγώ σοι, ἔφη, ἐρῶ, ὁ Σωκράτης, καὶ αὐτὴν καὶ τὰς γενέσεις· σὺ δέ μοι τὴν ἑτέραν. Λέγω δὲ τὸ μὲν καθεύδειν, τὸ δὲ ἐγρηγορέναι, καὶ ἐκ τοῦ καθεύδειν τὸ ἐγρηγορέναι γίγνεσθαι καὶ ἐκ τοῦ ἐγρηγορέναι τὸ καθεύδειν, καὶ τὰς γενέσεις αὐτῶν τὴν μὲν καταδαρθάνειν εἶναι τὴν δὲ ἀνεγείρεσθαι. Ἱκανῶς σοι ἔφην, ἢ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν. Λέγε δὴ καὶ σύ μοι, ἔφη, οὕτω περὶ ζωῆς καὶ θανάτου. οὐκ ἐναντίον μὲν (96)
φὴς τῷ ζῆν τὸ τεθνάναι εἶναι; Ἔγωγε. Γίγνεσθαι δὲ ἐξ ἀλλήλων; Ναί. Ἐξ οὖν τοῦ ζῶντος τί τὸ γιγνόμενον; Τὸ τεθνηκός, ἔφη, . . . ὅτι τὸ ζῆν. Ἐκ τῶν τεθνεώτων ἄρα, ὦ Κέβης, τὰ ζῶντά τε καὶ οἱ ζῶντες γίγνονται; Φαίνεται, ἔφη. Εἰσὶν ἄρα, ἔφη, αἱ ψυχαὶ ἡμῶν ἐν Ἅιδου. Ἔοικεν. Οὐκοῦν καὶ τοῖν γενεσέοιν τοῖν περὶ ταῦτα ἥ γ' ἑτέρα σαφὴς οὖσα τυγχάνει. τὸ γὰρ ἀποθνήσκειν σαφὲς δήπου, ἢ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Πῶς οὖν, ἦ δ' ὅς, ποιήσομεν; (οὐκ ἀνταποδώσομεν) τὴν ἐναντίαν γένεσιν, ἀλλὰ ταύτῃ χωλὴ ἔσται ἡ φύσις; ἢ ἀνάγκη ἀποδοῦναι τῷ ἀποθνήσκειν ἐναντίαν γένεσιν; Πάντως που, ἔφη. Τίνα ταύτην; Τὸ ἀναβιώσκεσθαι. Οὐκοῦν, ἦδ' ὅς, εἴπερ ἔστι τὸ ἀναβιώσκεσθαι, ἐκ τῶν τεθνεώτων . . . γεγονέναι οὐδὲν ἧττον ἢ τοὺς τεθνεῶτας ἐκ τῶν ζώντων. τούτου δὲ ὄντος, ἱκανόν που ἐδόκει τεκμήριον εἶναι ὅτι ἀναγκαῖον τὰς τῶν τεθνεώτων ψυχὰς εἶναί που, ὅθεν δὴ πάλιν γίγνεσθαι. Δοκεῖ μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐκ τῶν ὡμολογημένων ἀναγκαῖον οὕτως ἔχειν.

Ἐν ταυτῷ [p. 78.] 9

Ἆρα οὖν τῷ συντεθέντι τε καὶ συνθέτῳ ὄντι φύσει προσήκει τοῦτο πάσχειν, διαιρεθῆναι ταύτῃ ᾗπερ

συνετέθη· εἰ δέ τι τυγχάνει ὂν ἀσύνθετον, τούτῳ μόνῳ προσήκει μὴ πάσχειν ταῦτα εἴπερ τῷ ἄλλῳ; Δοκεῖ μοι, ἔφη, οὕτως ἔχειν, ὁ Κέβης. Οὐκοῦν ἅπερ ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχει, ταῦτα μάλιστα εἰκὸς εἶναι τὰ ἀσύνθετα, τὰ δ' ἄλλοτ' ἄλλως καὶ μηδέποτε κατὰ ταὐτὰ σύνθετα; Ἔμοιγε δοκεῖ οὕτως. . . . Θῶμεν οὖν βούλει, ἔφη, δύο εἴδη τῶν ὄντων, τὸ μὲν ὁρατὸν τὸ δ' ἀειδές. Θῶμεν, ἔφη. Καὶ τὸ μὲν ἀειδὲς κατὰ ταὐτὰ ἔχον, τὸ δὲ ὁρατὸν μηδέποτε κατὰ ταὐτά. Καὶ τοῦτο δή, ἔφη, θῶμεν. Φέρε δή, ἦ δ' ὅς, ἄλλο τι ἡμῶν αὐτῶν ἢ τὸ μὲν σῶμά ἐστιν, τὸ δὲ ψυχή; Οὐδὲν ἄλλο, ἔφη. Ποτέρῳ οὖν ὁμοιότερον τῷ εἴδει φαῖμεν ἂν εἶναι καὶ ξυγγενέστερον τὸ σῶμα; Παντί, ἔφη, τοῦτό γε δῆλον ὅτι τῷ ὁρατῷ. Τί δὲ ἡ ψυχή, ὁρατὸν ἢ ἀειδές; Οὐχ ὑπ' ἀνθρώπων γε, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Ἀλλὰ μὴν ἡμεῖς γε τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ μὴ τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει ἐλέγομεν, ἢ ἄλλῃ τινὶ οἴῃ; Τῇ τῶν ἀνθρώπων. Τί οὖν περὶ ψυχῆς λέγομεν; ὁρατὸν ἢ ἀόρατον εἶναι; Οὐχ ὁρατόν. Ἀειδὲς ἄρα; Ναί. Ὁμοιότερον ἄρα ψυχὴ σώματός ἐστι τῷ ἀειδεῖ, τὸ δὲ τῷ ὁρατῷ; Πᾶσα ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες. Οὐκοῦν καὶ τόδε πάλαι ἐλέγομεν, ὅτι ἡ ψυχή, ὅταν μὲν τῷ σώματι προσχρῆται εἰς τὸ σκοπεῖν τι ἢ διὰ τοῦ ὁρᾶν ἢ διὰ τοῦ ἀκούειν ἢ δι' ἄλλης τινὸς αἰσθήσεως· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ διὰ τοῦ σώματος τὸ δι' αἰσθήσεως σκοπεῖν τι· τότε μὲν ἕλκεται ὑπὸ τοῦ σώματος εἰς τὰ οὐδέποτε κατὰ ταὐτὰ ἔχοντα, καὶ αὔτη πλανᾶται καὶ ταράττεται καὶ ἰλιγγιᾷ ὥσπερ μεθύουσα, ἅτε τοιούτων ἐφαπτομένη; Πάνυ γε. Ὅταν δέ γε αὐτὴ καθ' αὑτὴν σκοπῇ, ἐκεῖσε οἴχεται εἰς τὸ καθαρόν τε καὶ ἀεὶ ὂν καὶ ἀθάνατον καὶ ὡσαύτως ἔχον, καὶ συγγενὴς αὐτοῦ οὖσα ἀεὶ μετ' ἐκείνου τε γίγνεται ὅταν

περ αὐτὴ καθ' αὐτὴν γένηται καὶ ἐξῇ αὐτῇ, καὶ πέπαυταί τε τοῦ πλάνου καὶ περὶ ἐκεῖνα ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ (97) καὶ ὡσαύτως ἔχει, ἅτε τοιούτων ἐφαπτομένη; καὶ τοῦτο αὐτῆς τὸ πάθημα φρόνησις κέκληται; Παντάπασιν, ἔφη, καλῶς καὶ ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες. Ποτέρῳ οὖν αὖ σοι δοκεῖ τῷ εἴδει, καὶ ἐκ τῶν πρόσθεν καὶ ἐκ τῶν νῦν λεγομένων, ψυχὴ ὁμοιότερον εἶναι καὶ ξυγγενέστερον; Πᾶς ἄν, ἐμοί γε δοκεῖ, ἦ δ' ὅς, συγχωρῆσαι, ὦ Σώκρατες, ἐκ ταύτης τῆς μεθόδου καὶ ὁ δυσμαθέστατος, ὅτι ὅλῳ καὶ παντὶ ὁμοιότερόν ἐστι ψυχὴ τῷ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντι μᾶλλον ἢ τῷ μή. Τί δὲ τὸ σῶμα; Τῷ ἑτέρῳ. Ὅρα δὲ καὶ τῇδε· ὅτι ἐπειδὰν ἐν τῷ αὐτῷ ὦσι ψυχὴ καὶ σῶμα, τῷ μὲν δουλεύειν καὶ ἄρχεσθαι ἡ φύσις προστάττει, τῇ δὲ ἄρχειν καὶ δεσπόζειν· καὶ κατὰ ταῦτα αὖ πότερόν σοι δοκεῖ ὅμοιον τῷ θείῳ εἶναι, ἢ πότερον τῷ θνητῷ; ἢ οὐ δοκεῖ σοι τὸ μὲν θεῖον οἷον ἄρχειν τε καὶ ἡγεμονεύειν πεφυκέναι, τὸ δὲ θνητὸν ἄρχεσθαί τε καὶ δουλεύειν; Ἔοικε. Ποτέρῳ οὖν ἡ ψυχὴ ἔοικε; Δηλαδή, ὦ Σώκρατες, ὅτι ἡ μὲν ψυχὴ τῷ θείῳ, τὸ δὲ σῶμα τῷ θνητῷ. Σκόπει δή, ἔφη, ὦ Κέβης, εἰ ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων τάδε ἡμῖν ξυμβαίνει, τῷ μὲν θείῳ καὶ ἀθανάτῳ καὶ νοητῷ καὶ μονοειδεῖ καὶ ἀδιαλύτῳ, ἀεὶ ὡσαύτως κατὰ ταὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότερον εἶναι ψυχή, τῷ δ' ἀνθρωπίνῳ καὶ θνητῷ καὶ ἀνοήτῳ καὶ πολυειδεῖ καὶ διαλύτῳ καὶ μηδέποτε κατὰ ταὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότερον αὖ εἶναι σῶμα. Ἔχομέν τι παρὰ ταῦτα λέγειν ἄλλ', ὦ φίλε Κέβης, ὡς οὐχ οὕτως ἔχει; Οὐκ ἔχομεν. Τί οὖν, οὕτως ἐχόντων, ἆρ' οὐχὶ σώματι μὲν ταχὺ διαλύεσθαι προσήκει, ψυχῇ δὲ αὖ τὸ παράπαν ἀδιαλύτῳ εἶναι ἢ ἐγγύς τι τούτου; Πῶς γὰρ οὔ; Ἐννοεῖς οὖν, ἔφη, ὅτι ἐπειδὰν ἀποθάνῃ ὁ

ἄνθρωπος, τὸ μὲν ὁρατὸν αὐτοῦ σῶμα καὶ ἐν ὁρατῷ κείμενον, ὃ δὴ νεκρὸν καλοῦμεν, ὃ προσήκει διαλύεσθαι καὶ διαπίπτειν καὶ διαπνεῖσθαι, οὐκ εὐθὺς τούτων οὐδὲν πέπονθεν, ἀλλ' ἐπιεικῶς συχνὸν ἐπιμένει χρόνον· ἐὰν γάρ τις καὶ χαριέντως ἔχων τὸ σῶμα τελευτήσῃ καὶ ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ, καὶ πάνυ μάλα. συμπεσὸν γὰρ τὸ σῶμα καὶ ταριχευθέν, ὥσπερ οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ταριχευθέντες, ὀλίγου ὅλον μένει ἀμήχανον ὅσον χρόνον· ἔνια δὲ μέρη τοῦ σώματος καὶ ἐὰν σαπῇ, ὀστᾶ τε καὶ νεῦρα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, ὁμοίως ὡς ἔπος εἰπεῖν ἀθάνατά ἐστιν. ἢ οὔ; Ναί. Ἡ δὲ ψυχὴ ἄρα, τὸ ἀειδές, τὸ εἰς τὸν τοιοῦτον τόπον ἕτερον οἰχόμενον γενναῖον καὶ καθαρὸν καὶ ἀειδῆ, εἰς Ἅιδου ὡς ἀληθῶς, παρὰ τὸν ἀγαθὸν καὶ φρόνιμον θεόν, οἷ, ἂν θεὸς ἐθέλῃ, αὐτίκα καὶ τῇ ἐμῇ ψυχῇ ἰτέον. αὕτη δὲ ἡμῖν ἡ τοιαύτη καὶ οὕτως πεφυκυῖα ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος εὐθὺς διαπεφύσηται καὶ ἀπόλωλεν, ὥς φασιν οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι; Πολλοῦ γε δεῖ, ὦ φίλε Κέβης καὶ Σιμμία.

10 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κρατύλου* [p. 399 D.]

Οἶμαι τοιοῦτόν τι νοεῖν τοὺς τὴν ψυχὴν ὀνομάσαντας, ὡς τοῦτο ἄρα ὅταν παρῇ τῷ σώματι, αἴτιόν ἐστι τοῦ ζῆν αὐτῷ, τὴν τοῦ ἀναπνεῖν δύναμιν παρέχον καὶ ἀναψῦχον· ἅμα δὲ ἐκλείποντος τοῦ ἀναψύχοντος, τὸ σῶμα ἀπόλλυται καὶ τελευτᾷ· ὅθεν δή μοι δοκοῦσιν ψυχὴν αὐτὸ καλέσαι.

11 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδρου* [p. 245.]

Ψυχὴ πᾶσα ἀθάνατος. τὸ γὰρ ἀεικίνητον ἀθάνατον· τὸ δ' ἄλλο κινοῦν καὶ ὑπ' ἄλλου κινούμενον παῦλαν ἔχον ζωῆς παῦλαν ἔχει κινήσεως. μόνον δὴ τὸ αὑτὸ κινοῦν, ἅτε οὐκ ἀπολεῖπον ἑαυτό, οὔποτε λήγει κινούμενον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσα κινεῖται, τοῦτο

γὰρ πηγὴ καὶ ἀρχὴ κινήσεως. ἀρχὴ δὲ ἀγέννητον· ἐξ ἀρχῆς γὰρ ἀνάγκη πᾶν τὸ γιγνόμενον γίγνεσθαι, αὐτὴν δὲ μηδ᾽ ἐξ ἑνός. εἰ γὰρ ἔκ του ἀρχὴ γίγνοιτο, οὐκ ἂν ἐξ ἀρχῆς γίγνοιτο. ἐπεὶ δὲ ἀγέννητόν ἐστι, καὶ ἄφθορον αὐτὸ εἶναι ἀνάγκη. ἀρχῆς γὰρ δὴ ἀπολομένης, οὔτε αὐτή ποτε ἔκ του οὔτε ἄλλο ἐξ ἐκείνης γενήσεται, εἴπερ ἐξ ἀρχῆς δεῖ τὰ πάντα γίγνεσθαι. οὕτω δὴ κινήσεως μὲν ἀρχὴ τὸ αὐτὸ κινοῦν· τοῦτο δ᾽ οὔτε ἀπόλλυσθαι οὔτε γίγνεσθαι δυνατόν, ἢ πάντα τε οὐρανὸν πᾶσάν τε γένεσιν συμπεσοῦσαν στῆναι καὶ μήποτε αὖθις ἔχειν ὅθεν κινηθέντα γενήσεται. ἀθανάτου δὲ πεφασμένου τοῦ ὑφ᾽ ἑαυτοῦ κινουμένου, ψυχῆς οὐσίαν τε καὶ λόγον τοῦτον αὐτόν τις λέγων οὐκ αἰσχυνεῖται. πᾶν γὰρ σῶμα ᾧ μὲν ἔξωθεν τὸ κινεῖσθαι, ἄψυχον· ᾧ δὲ ἔνδοθεν αὐτὸ ἐξ αὑτοῦ, ἔμψυχον, ὡς ταύτης οὔσης φύσεως ψυχῆς. εἰ δ᾽ ἔστι τοῦτο οὕτως, μὴ ἄλλο τι εἶναι τὸ αὐτὸ αὑτὸ κινοῦν ἢ ψυχήν, ἐξ ἀνάγκης ἀγέννητόν τε καὶ ἀθάνατον ψυχὴ ἂν εἴη. περὶ μὲν οὖν ἀθανασίας αὐτῆς ἱκανῶς· περὶ δὲ τῆς ἰδέας αὐτῆς ὧδε λεκτέον· οἷον μέν ἐστι πάντῃ πάντως θείας εἶναι καὶ μακρᾶς διηγήσεως· ᾧ δ᾽ ἔοικεν, ἀνθρωπίνης τε καὶ ἐλάττονος. ταύτῃ οὖν λέγομεν. ἐοικέτω δὲ ξυμφύτῳ δυνάμει ὑποπτέρου ζεύγους τε καὶ ἡνιόχου.

Ἡροδότου ἱστορία β′ [c. 123] 12

Πρῶτοι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγύπτιοί εἰσιν οἱ εἰπόντες ὡς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατόν ἐστι· τοῦ δὲ σώματος καταφθίνοντος εἰς ἄλλο ζῷον αἰεὶ γινόμενον ἐσδύεται· ἐπὰν δὲ πάντα περιέλθῃ τὰ χερσαῖα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πετεινὰ αὖθις ἐς ἀνθρώπου (98) σῶμα γενόμενον ἐσδύνειν· τὴν περιήλυσιν δὲ αὐτῇ γίνεσθαι ἐν τρισχιλίοισιν ἔτεσι. τούτῳ τῷ λόγῳ

εἰσὶν οἳ Ἑλλήνων ἐχρήσαντο οἳ μὲν πρότερον οἳ δὲ ὕστερον.

13 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος* [p. 91]

Πότερον οὖν, ἔφη, πάντας τοὺς ἔμπροσθεν λόγους οὐκ ἀποδέχεσθε, ἢ τοὺς μὲν τοὺς δ' οὔ; Τοὺς μέν, ἐφάτην, τοὺς δ' οὔ. Τί οὖν, ἦ δ' ὅς, περὶ ἐκείνου τοῦ λόγου λέγετε, ἐν ᾧ ἔφαμεν τὴν μάθησιν ἀνάμνησιν εἶναι; καὶ τούτου οὕτως ἔχοντος, ἀναγκαίως ἔχειν ἄλλο τι πρότερον ἡμῶν εἶναι τὴν ψυχήν, πρὶν ἐν τῷ σώματι ἐντεθῆναι. Ἐγὼ μέν, ἔφη ὁ Κέβης, καὶ τότε θαυμαστῶς ἐπείσθην ὑπ' αὐτοῦ, καὶ νῦν ἐμμένω ὡς οὐδενὶ λόγῳ. Καὶ μήν, ἔφη ὁ Σιμμίας, καὶ αὐτὸς οὕτως ἔχω, καὶ πάνυ γε ἂν θαυμάσαιμι εἴ μοι περί γε τούτου ἄλλα ποτὲ ἔτι δόξειεν. Καὶ ὁ Σωκράτης· Ἀλλ' ἀνάγκη σοι, ἔφη, ὦ ξένε Θηβαῖε, ἄλλο δόξαι ἄνπερ μείνῃ ἥδε ἡ οἴησις, τὸ ἁρμονίαν μὲν εἶναι σύνθετον πρᾶγμα, ψυχὴν δὲ ἁρμονίαν τινὰ ἐκ τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἐντεταμένων ξυγκεῖσθαι. οὐ γάρ που ἀποδέξῃ γε σαυτοῦ λέγοντος ὡς πρότερον ἦν ἁρμονία ξυγκειμένη, πρὶν ἐκεῖνο εἶναι ἐξ ὧν ἔδει αὐτὴν συντεθῆναι. ἢ ἀποδέξῃ; Οὐδαμῶς, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Αἰσθάνῃ οὖν, ἦ δ' ὅς, ὅτι ταῦτά σοι ξυμβαίνει λέγειν, ὅταν φῇς μὲν εἶναι τὴν ψυχὴν πρὶν καὶ εἰς ἀνθρώπου εἶδος καὶ σῶμα ἀφικέσθαι, εἶναι δ' αὐτὴν ξυγκειμένην ἐκ τῶν οὐδέπω ὄντων; οὐ γὰρ δὴ ἁρμονία γέ σοι τοιοῦτόν ἐστιν ᾧ ἀπεικάζεις· ἀλλὰ πρότερον καὶ ἡ λύρα καὶ αἱ χορδαὶ καὶ οἱ φθόγγοι ἔτι ἀνάρμοστοι ὄντες γίγνονται, τελευταῖον δὲ πάντων ξυνίσταται ἡ ἁρμονία καὶ πρῶτον ἀπόλλυται. οὗτος οὖν σοι ὁ λόγος ἐκείνῳ τῷ λόγῳ πῶς ξυνᾴσεται; Οὐδαμῶς, ἔφη ὁ Σιμμίας. Καὶ μήν, ἦ δ' ὅς, πρέπει γε, εἴπερ τῳ ἄλλῳ λόγῳ, ξυνῳδῷ εἶναι καὶ τῷ περὶ ἁρμονίας. Πρέπει γάρ, ἔφη ὁ Σιμ-

μίας. Οὗτος τοίνυν, ἔφη, σοι οὐ ξυνῳδός· ἀλλ᾽ ὅρα πότερον αἱρεῖ τῶν λόγων, τὴν μάθησιν ἀνάμνησιν εἶναι, ἢ ψυχὴν ἁρμονίαν. Πολὺ μᾶλλον ἐκεῖνον, ἔφη, ὦ Σώκρατες. ὅδε μὲν γάρ μοι γέγονεν ἄνευ ἀποδείξεως, μετὰ εἰκότος τινὸς καὶ εὐπρεπείας· ὅθεν καὶ τοῖς πολλοῖς δοκεῖ ἀνθρώποις· ἐγὼ δὲ τοῖς διὰ τῶν εἰκότων τὰς ἀποδείξεις ποιουμένοις λόγοις ξύνοιδα οὖσιν ἀλαζόσι, καὶ ἄν τις αὐτοὺς μὴ φυλάττηται εὖ μάλα ἐξαπατῶσι καὶ ἐν γεωμετρίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν. ὁ δὲ περὶ τῆς ἀναμνήσεως καὶ μαθήσεως λόγος δι᾽ ὑποδείξεως ἀξίας ἀποδέξασθαι εἴρηται. ἐρρήθη γάρ που οὕτως ἡμῶν εἶναι ἡ ψυχή, καὶ πρὶν ἢ εἰς σῶμα ἀφικέσθαι, οὕτως αὐτῆς ἐστιν ἡ οὐσία ἔχουσα τὴν ἐπωνυμίαν τὴν τοῦ ὅ ἐστιν. ἐγὼ δὲ ταύτην, ὡς ἐμαυτὸν πείθω, ἱκανῶς τε καὶ ὀρθῶς ἀποδέδειγμαι. ἀνάγκη οὖν μοι, ὡς ἔοικε, διὰ ταῦτα μήτε ὡς ἐμαυτοῦ μήτε ὡς ἄλλου ἀποδέχεσθαι, λέγοντος ὡς ψυχή ἐστιν ἁρμονία. Τί δέ, ἦ δ᾽ ὅς, ὦ Σιμμία, τῇδε; δοκεῖ σοι ἁρμονίᾳ ἢ ἄλλῃ τινι συνθέσει προσήκειν ἄλλως πως ἔχειν ἢ ὡς ἂν ἐκεῖνα ἔχῃ ἐξ ὧν ἂν συγκέηται; Οὐδαμῶς. Οὐδὲ μὴν ποιεῖν τι, ὡς ἐγῷμαι, οὐδέ τι πάσχειν ἄλλο παρ᾽ ὃ ἂν ἐκεῖνα ἢ ποιῇ ἢ πάσχῃ; Συνέφη. Οὐκ ἄρα ἡγεῖσθαί γε προσήκει ἁρμονία τούτων ἐξ ὧν ἂν συντεθῇ, ἀλλ᾽ ἕπεσθαι. Συνεδόκει. Πολλοῦ ἄρα δεῖ ἐναντία γε ἁρμονία κινηθῆναι ἂν ἢ φθέγξασθαι ἤ τι ἄλλο ἐναντιωθῆναι τοῖς αὐτῆς μέρεσι. Πολλοῦ μέντοι, ἔφη. Τί δέ; οὐχ οὕτως ἁρμονία πέφυκεν εἶναι ἑκάστη ἁρμονία ὡς ἂν ἁρμοσθῇ; Οὐ μανθάνω, ἔφη. Ἢ οὐχί, ἦ δ᾽ ὅς, ἐὰν μὲν μᾶλλον ἁρμοσθῇ καὶ ἐπὶ πλέον, εἴπερ ἐνδέχεται τοῦτο γίγνεσθαι, μᾶλλόν τε ἂν ἁρμονία εἴη καὶ πλείων· εἰ δ᾽ ἧττόν τε καὶ ἐπὶ ἔλαττον, ἥττων τε καὶ ἐλάττων; Πάνυ γε.

Ἡ οὖν ἐστι τοῦτο περὶ ψυχὴν ὥστε κατὰ τὸ σμικρότατον μᾶλλον ἑτέραν ἑτέρας ψυχὴν ἐπὶ πλέον καὶ μᾶλλον ἢ ἐπὶ ἔλαττον καὶ ἧττον αὐτὸ τοῦτ' εἶναι ψυχήν; Οὐδ' ὁπωστιοῦν, ἔφη. Φέρε δή, ἔφη, πρὸς Διός, λέγεται ψυχὴ ἣ μὲν νοῦν τε καὶ ἀρετὴν ἔχειν καὶ εἶναι ἀγαθή, ἣ δ' ἄνοιάν τε καὶ μοχθηρίαν καὶ εἶναι κακή· καὶ ταῦτα ἀληθῶς λέγεται; Ἀληθῶς μέντοι. Τῶν οὖν τιθεμένων ψυχὴν ἁρμονίαν εἶναι τί τις φήσει ταῦτα ὄντα εἶναι ἐν ταῖς ψυχαῖς, τήν τε ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν; πότερα ἁρμονίαν αὖ τιν' ἄλλην καὶ ἀναρμοστίαν; καὶ τὴν μὲν ἡρμόσθαι, τὴν ἀγαθήν, καὶ ἔχειν ἐν αὐτῇ τῇ ἁρμονίᾳ οὔσῃ ἄλλην ἁρμονίαν, τὴν δὲ ἀνάρμοστον αὐτήν τε εἶναι καὶ οὐκ ἔχειν ἐν αὐτῇ ἄλλην; Οὐκ ἔχω ἔγωγε, φησὶν ὁ Σιμμίας, εἰπεῖν· δῆλον δὲ ὅτι τοιαῦτ' ἄττ' ἂν λέγοι ὁ ἐκεῖνο ὑποθέμενος. Ἀλλὰ προωμολόγηται, ἔφη, μηδὲν μᾶλλον μηδ' ἧττον ἑτέραν ἑτέρας ψυχὴν ψυχῆς εἶναι. τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ὁμολόγημα μηδὲν μᾶλλον μηδ' ἐπὶ πλέον μηδὲ ἧττον, μηδ' ἐπὶ ἔλαττον ἑτέραν ἑτέρας ἁρμονίαν ἁρμονίας εἶναι; ἢ γάρ; Πάνυ γε. Τὴν δέ γε μηδὲν μᾶλλον μηδὲ ἧττον ἁρμονίαν οὖσαν, μηδὲ μᾶλλον μηδὲ ἧττον ἡρμόσθαι. ἔστιν οὕτως; Ἔστιν. Ἡ δὲ μήτε μᾶλλον μήτε ἧττον ἡρμοσμένη ἐστὶν ὅ τι πλέον ἢ ἔλαττον ἁρμονίας μετέχει ἢ τὸ ἴσον; [Τὸ ἴσον.] Οὐκοῦν ψυχὴ οὐδὲ μᾶλλον οὐδὲ ἧττον ἄλλη ἄλλης αὐτὸ τοῦτο ψυχή ἐστιν, οὐδὲ δὴ μᾶλλον οὐδὲ ἧττον ἥρμοσται; Οὕτω. Τοῦτο δέ γε πεπονθυῖα οὐδὲν πλέον ἀναρμοστίας οὐδὲ ἁρμονίας (μετέχοι) ἄν. Οὐ γὰρ οὖν.
(98) Τοῦτο δ' αὖ πεπονθυῖα, ἆρ' ἄν τι πλέον κακίας ἢ ἀρετῆς μετέχοι ἑτέρα ἑτέρας, εἴπερ ἡ μὲν κακία ἀναρμοστία, ἡ δὲ ἀρετὴ ἁρμονία εἴη. Οὐδὲν πλέον. Μᾶλλον δέ γέ που, ὦ Σιμμία, κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον κα-

κίας οὐδεμία ψυχὴ μεθέξει, εἴπερ ἁρμονία ἐστίν· ἁρμονία γὰρ δή που παντελῶς αὐτὸ τοῦτο οὖσα ἁρμονία ἀναρμοστίας οὔποτ' ἂν μετάσχοι. Οὐ μέντοι. Οὐδέ γε δήπου ψυχὴ οὖσα παντελῶς ψυχὴ κακίας. Πῶς γὰρ ἔκ τε τῶν προειρημένων; Ἐκ τούτου ἄρα τοῦ λόγου ἡμῖν πᾶσαι ψυχαὶ πάντων ζώων ὁμοίως ἀγαθαὶ ἔσονται, εἴπερ ὁμοίως ψυχαὶ πεφύκασιν αὐτὸ τοῦτο εἶναι ψυχαί. Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Ἦ καὶ καλῶς δοκεῖ, ἦ δ' ὅς, οὕτω λέγεσθαι καὶ πάσχειν ἂν ταῦτα ὁ λόγος, εἰ ὀρθὴ ἡ ὑπόθεσις ἦν τὸ ψυχὴν ἁρμονίαν εἶναι; Οὐδ' ὁπωστιοῦν, ἔφη. Τί δέ, ἦ δ' ὅς, τῶν ἐν ἀνθρώπῳ πάντων ἔσθ' ὅ τι ἄλλο λέγεις ἄρχειν ἢ ψυχὴν ἄλλως τε καὶ φρόνιμον; Οὐκ ἔγωγε. Πότερον συγχωροῦσαν τοῖς κατὰ τὸ σῶμα παθήμασιν ἢ καὶ ἐναντιουμένην; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε, οἷον καύματος ἐνόντος καὶ δίψους ἐπὶ τοὐναντίον ἕλκειν, τὸ μὴ πίνειν, καὶ πείνης ἐνούσης ἐπὶ τὸ μὴ ἐσθίειν, καὶ ἄλλα που μυρία ἐροῦμεν ἐναντιουμένην τὴν ψυχὴν τοῖς κατὰ τὸ σῶμα, ἢ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν αὖ ὡμολογήσαμεν ἐν τοῖς πρόσθεν μήποτε ταύτην ἁρμονίαν γε οὖσαν ἐναντία ᾄδειν οἷς ἐπιτείνοιτο καὶ χαλῷτο καὶ ψάλλοιτο, καὶ ἄλλο ὁτιοῦν πάθος πάσχοι ἐκεῖνα ἐξ ὧν τυγχάνει οὖσα, ἀλλ' ἕπεσθαι ἐκείνοις καὶ οὔποτ' ἂν ἡγεμονεύειν; Ὡμολογήσαμεν, ἔφη, πῶς γὰρ οὔ; Τί οὖν νῦν; Οὐ πᾶν τοὐναντίον φαίνεται ἡμῖν ἐργαζομένη, ἡγεμονεύουσά τε ἐκείνων πάντων ἐξ ὧν φησί τις αὐτὴν εἶναι, καὶ ἐναντιουμένη ὀλίγου πάντα διὰ παντὸς τοῦ βίου καὶ δεσπόζουσα πάντας τρόπους, τὰ μὲν χαλεπώτερον κολάζουσα καὶ μετ' ἀλγηδόνων, τά τε κατὰ τὴν γυμναστικὴν καὶ τὴν ἰατρικήν, τὰ δὲ πραότερον, καὶ τὰ μὲν ἀπειλοῦσα τὰ δὲ νουθετοῦσα, ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ ὀργαῖς καὶ φόβοις

ὡς ἄλλη οὖσα ἄλλῳ πράγματι διαλεγομένη; οἷόν που καὶ Ὅμηρος ἐν Ὀδυσσείᾳ πεποίηκεν, οὗ λέγει τὸν Ὀδυσσέα

στῆθος δὲ πλήξας κραδίην ἠνίπαπε μύθῳ,
τέτλαθι δὴ κραδίη καὶ κύντερον ἄλλο ποτ᾽ ἔτλης.

ἆρ᾽ οἴει αὐτὸν ταῦτα ποιῆσαι διανοούμενον ὡς ἁρμονίας αὐτῆς οὔσης καὶ οἵας ἄγεσθαι ὑπὸ τῶν τοῦ σώματος παθημάτων, ἀλλ᾽ οὐχ οἵας ἄγειν τε ταύτας καὶ δεσπόζειν, καὶ οὔσης αὐτῆς πολὺ θειοτέρου τινὸς ἢ καθ᾽ ἁρμονίαν; Νὴ Δία, ὦ Σώκρατες, ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐκ ἄρ᾽, ὦ ἄριστε, ἡμῖν οὐδαμῇ καλῶς ἔχει ψυχὴν ἁρμονίαν τινὰ φάναι εἶναι· οὔτε γὰρ ἄν, ὡς ἔοικεν, Ὁμήρῳ θείῳ ποιητῇ ὁμολογοῦμεν, οὔτε αὐτοὶ ἡμῖν αὐτοῖς. Ἔχει οὕτως, ἔφη. Εἶεν δή, ἦ δ᾽ ὅς, ὦ Σώκρατες, τὰ μὲν Ἁρμονίας ἡμῖν τῆς Θηβαϊκῆς ἵλεά πως, ὡς ἔοικε, μετρίως γέγονε· τί δὲ δὴ τὰ Κάδμου, ἔφη, ὦ Κέβης, πῶς ἱλασόμεθα καὶ τίνι λόγῳ; Σύ μοι δοκεῖς, ἔφη ὁ Κέβης, ἐξευρήσειν.

14 Ἐν ταυτῷ [p. 95]

Ὁ οὖν Σωκράτης συχνὸν χρόνον ἐπισχὼν καὶ πρὸς αὑτόν τι σκεψάμενος, Οὐ φαῦλον πρᾶγμα, ἔφη, ὦ Κέβης, ζητεῖς· ὅλως γὰρ δὴ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς τὴν αἰτίαν διαπραγματεύσασθαι. ἐγὼ οὖν σοι
(99) δίειμι περὶ αὐτῶν ἂν βούλῃ τά γ᾽ ἐμὰ πάθη· ἔπειτα ἐάν τί σοι χρήσιμον φαίνηται ὧν ἂν λέγω, πρὸς τὴν πειθὼ περὶ ὧν λέγεις χρήσῃ. Ἀλλὰ μήν, ἔφη ὁ Κέβης, βούλομαί γε. Ἄκουε τοίνυν ὡς ἐροῦντος. ἐγὼ γάρ, ἔφη, ὦ Κέβης, νέος ὢν θαυμαστῶς ὡς ἐπεθύμησα ταύτης τῆς σοφίας, ἣν δὴ καλοῦσι περὶ φύσεως ἱστορίαν· ὑπερήφανον γάρ μοι ἐδόκει εἰδέναι εἶναι τὰς αἰτίας ἑκάστου, διὰ τί γίγνεται ἕκαστον καὶ διὰ τί ἀπόλλυται καὶ διὰ τί ἔστι· καὶ πολλάκις ἄνω κάτω

μετέβαλλον, σκοπῶν πρῶτον τὰ τοιάδε, ἆρ' ἐπειδὰν τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν σηπεδόνα τινὰ λάβῃ, ὥς τινες ἔλεγον, τότε δὴ τὰ ζῷα συστρέφεται; καὶ πότερον τὸ αἷμά ἐστιν ᾧ φρονοῦμεν ἢ ὁ ἀὴρ ἢ τὸ πῦρ; ἢ τούτων μὲν οὐδέν, ὁ δὲ ἐγκέφαλός ἐστιν ὁ τὰς αἰσθήσεις παρέχων τοῦ ἀκούειν καὶ τοῦ ὁρᾶν καὶ ὀσφραίνεσθαι, ἐκ τούτων δὲ γίγνοιτο μνήμη καὶ δόξα, ἐκ δὲ μνήμης καὶ δόξης λαβούσης τὸ ἠρεμεῖν κατὰ ταῦτα γίγνεσθαι ἐπιστήμην· καὶ αὖ τούτων τὰς φθορὰς σκοπῶν, καὶ τὰ περὶ τὸν οὐρανόν τε καὶ τὴν γῆν πάθη, τελευτῶν οὕτως ἐμαυτῷ ἔδοξα πρὸς ταύτην τὴν σκέψιν ἀφυὴς εἶναι, ὡς οὐδὲν χρῆμα.

Πλάτωνος [Φαιδ. p. 99] 15

Τὸ γὰρ μὴ διελέσθαι οἷόν τε εἶναι ὅτι ἄλλο μέν [814] τι ἐστὶ τὸ αἴτιον τῷ ὄντι, ἄλλο δὲ ἐκεῖνο ἄνευ οὗ τὸ αἴτιον οὐκ ἄν ποτ' εἴη αἴτιον, ὃ δή μοι φαίνονται ψηλαφῶντες οἱ πολλοὶ ὥσπερ ἐν σκότει, ἀλλοτρίῳ ὀνόματι προσχρώμενοι, ὡς αἴτιον αὐτὸ προσαγορεύειν: διὸ δὴ καὶ ὃ μέν τις δίνην περιτιθεὶς τῇ γῇ ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ μένειν δὴ ποιεῖ τὴν γῆν, ὃ δὲ ὥσπερ καρδόπῳ πλατείᾳ βάθρον τὸν ἀέρα ὑπερείδει· τὴν δὲ τοῦ ὡς οἷόν τε βέλτιστα αὐτοῦ τεθῆναι δύναμιν οὕτω νῦν κεῖσθαι, ταύτην οὔτε ζητοῦσιν οὔτε τινὰ οἴονται δαιμονίαν ἰσχὺν ἔχειν, ἀλλὰ ἡγοῦνται τούτου ἄν ποτε Ἄτλαντα ἰσχυρότερον καὶ ἀθανατώτερον καὶ μᾶλλον ἅπαντα συνέχοντα ἐξευρεῖν, καὶ ὡς ἀληθῶς τὸ ἀγαθὸν καὶ δέον συνιδεῖν καὶ συνδέειν οὐδὲν οἴονται. ἐγὼ μὲν οὖν τῆς τοιαύτης αἰτίας ὅπῃ ποτὲ ἔχει μαθητὴς ὁτουοῦν ἥδιστ' ἂν γενοίμην. ἐπειδὴ δὲ ταύτης ἐστερήθην καὶ οὔτ' αὐτὸς εὑρεῖν οὔτε παρ' ἄλλου μαθεῖν οἷός τε ἐγενόμην, τὸν δεύτερον πλοῦν ἐπὶ τὴν τῆς αἰτίας ζήτησιν ᾗ πεπραγμάτευμαι, βούλῃ σοι,

ἔφη, ἐπίδειξιν ποιήσωμαι, ὦ Κέβης; Ὑπερφυῶς μὲν οὖν, ἔφη, ὡς βούλομαι. Ἔδοξε τοίνυν μοι, ἦ δ' ὅς, μετὰ ταῦτα, ἐπειδὴ ἀπείρηκα τὰ ὄντα σκοπῶν, δεῖν εὐλαβηθῆναι μὴ πάθοιμι ὅπερ οἱ τὸν ἥλιον ἐκλείποντα θεωροῦντες καὶ σκοπούμενοι πάσχουσι· διαφθείρονται γάρ που ἔνιοι τὰ ὄμματα, ἐὰν μὴ ἐν ὕδατι ἤ τινι τοιούτῳ σκοπῶνται τὴν εἰκόνα αὐτοῦ. τοιοῦτόν τι καὶ ἐγὼ διενοήθην, καὶ ἔδεισα μὴ παντάπασι τὴν ψυχὴν τυφλωθείην, βλέπων πρὸς τὰ πράγματα τοῖς ὄμμασι καὶ ἑκάστῃ τῶν αἰσθήσεων ἐπιχειρῶν ἅπτεσθαι αὐτῶν. Ἔδοξε δέ μοι χρῆναι εἰς τοὺς λόγους καταφυγόντα ἐν ἐκείνοις σκοπεῖν τῶν ὄντων τὴν ἀλήθειαν. ἴσως μὲν οὖν, ὡς εἰκάζω, τρόπον τινὰ οὐκ ἔοικεν. οὐ γὰρ πάνυ συγχωρῶ τὸν εὐλόγοις σκοπούμενον τὰ ὄντα ἐν εἰκόσι μᾶλλον σκοπεῖν ἢ τὸν ἐν τοῖς ἔργοις. ἀλλ' οὖν δὴ ταύτῃ γε ὥρμησα, καὶ ὑποθέμενος ἑκάστοτε λόγον ὃν ἂν κρίνω ἐρρωμενέστατον εἶναι, ἃ μὲν ἄν μοι δοκῇ τούτῳ συμφωνεῖν τίθημι ὡς ἀληθῆ ὄντα, καὶ περὶ αἰτίας καὶ περὶ τῶν ἄλλων πάντων, ἃ δ' ἂν μή, ὡς οὐκ ἀληθῆ. βούλομαι δέ σοι σαφέστερον εἰπεῖν ἃ λέγω· οἶμαι γάρ σε νῦν οὐ μανθάνειν. Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη ὁ Κέβης, οὐ σφόδρα.

16 Ἐν ταυτῷ [p. 105]

Ἀποκρίνου δή, ἦ δ' ὅς, ᾧ ἄν τι ἐγγένηται σώματι ζῶν ἔσται; Ὧι ἂν ψυχή, ἔφη. Οὐκοῦν ἀεὶ τοῦτο οὕτως ἔχει; Πῶς γὰρ οὐχί, ἦ δ' ὅς. Ἡ ψυχὴ ἄρα ὅτι ἂν αὐτὴ κατάσχῃ ἀεὶ ἥκει ἐπ' ἐκεῖνο φέρουσα ζωήν; Ἥκει μέντοι, ἔφη. Πότερον δέ ἐστι ζωῇ ἐναντίον ἢ οὐδέν; Ἔστιν, ἔφη. Τί; Θάνατος. Οὐκ οὖν ψυχὴ τὸ ἐναντίον, ᾧ αὐτὴ ἐπιφέρει ἀεί, οὐ μήποτε δέξηται ὡς ἐκ τῶν πρόσθεν ὡμολόγηται; Καὶ μάλα σφόδρα, ἔφη ὁ Κέβης. Τί οὖν; τὸ μὴ δεχόμενον τὴν τοῦ ἀρτίου

ἰδέαν, τί νῦν δὴ ὀνομάζομεν; Ἀνάρτιον, ἔφη. Τὸ δὲ δίκαιον μὴ δεχόμενον καὶ ὃ ἂν μουσικὸν μὴ δέχηται; Ἄμουσον, ἔφη, τὸ δὲ ἄδικον. Εἶεν· ὃ δὲ ἂν θάνατον μὴ δέχηται, τί καλοῦμεν; Ἀθάνατον, ἔφη. Οὐκ οὖν ψυχὴ οὐ δέχεται θάνατον; Οὔ. Ἀθάνατον ἄρα ψυχή; Ἀθάνατον. Εἶεν, ἔφη· τοῦτο μὲν δὴ ἀποδεδεῖχθαι φῶμεν, ἢ πῶς δοκεῖ; Καὶ μάλα γε ἱκανῶς, ὦ Σώκρατες. Τί οὖν, ἦ δ' ὅς, ὦ Κέβης; Εἰ τῷ ἀναρτίῳ ἀναγκαῖον ἦν ἀνωλέθρῳ εἶναι, ἄλλο τι ἢ τὰ τρία ἀνώλεθρα ἂν ἦν; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν εἰ καὶ τὸ θερμὸν ἀναγκαῖον ἦν ἀνώλεθρον εἶναι, ὁπότε τις ἐπὶ χιόνα θερμὸν ἐπάγει, ὑπεξῄει ἂν ἡ χιὼν μένουσα ἄτηκτος· οὐ γὰρ ἂν ἀπώλετό γε, οὐδ' αὖ ὑπομένουσα ἐδέξατ' ἂν τὴν θερμότητα. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Ὡς δ' αὔτως, οἶμαι, κἂν ᾖ τὸ ψυχρὸν ἀνώλεθρον ἦν, ὁπότε ἐπὶ τὸ πῦρ ψυχρόν τι ἐπῄει, οὔποτ' ἂν ἀπεσβέννυτο (100) οὐδ' ἀπώλλυτο, ἀλλὰ σῶον ἂν ἀπελθὸν ᾤχετο. Ἀνάγκη, ἔφη. [Οὐκ] οὖν καὶ ὧδε, ἔφη, ἀνάγκη περὶ τοῦ ἀθανάτου. εἰ μὲν τὸ ἀθάνατον καὶ ἀνώλεθρόν ἐστι, ἀδύνατον ψυχῇ, ὅταν ὁ θάνατος ἐπ' αὐτὴν ἴῃ, ἀπόλλυσθαι. θάνατον μὲν γὰρ δὴ ἐκ τῶν προειρημένων οὐ δέξεται, οὐδ' ἔσται τεθνηκυῖα, ὥσπερ τὰ τρία οὐκ ἔσται ἔφαμεν ἄρτιον, οὐδὲ γοῦν τὸ περιττόν, οὐδὲ δὴ τὸ πῦρ ψυχρόν, οὐδέ γε ἡ ἐν τῷ πυρὶ θερμότης· ἀλλὰ τί κωλύει, φαίη ἄν τις, ἄρτιον μὲν τὸ περιττὸν μὴ γίγνεσθαι ἐπιόντος τοῦ ἀρτίου, ὥσπερ ὡμολόγηται, ἀπολλυμένου δ' αὐτοῦ ἀντ' ἐκείνου ἄρτιον γεγονέναι. τῷ ταῦτα λέγοντι οὐκ ἂν ἔχοιμεν διαμάχεσθαι ὅτι οὐκ ἀπόλλυται· τὸ γὰρ ἀνάρτιον οὐκ ἀνώλεθρόν ἐστι, ἐπεὶ εἰ τοῦτο ὡμολόγητο ἡμῖν, ῥᾳδίως ἂν διεμαχόμεθα ὅτι ἐπελθόντος τοῦ ἀρτίου τὸ περιττὸν καὶ τὰ τρία οἴχεται ἀπιόντα· καὶ περὶ

πυρὸς καὶ θερμοῦ καὶ τῶν ἄλλων, οὕτως ἂν διεμαχόμεθα ἢ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν καὶ νῦν περὶ τοῦ ἀθανάτου, εἰ μὲν ἡμῖν ὁμολογεῖται καὶ ἀνώλεθρον εἶναι, ψυχὴ ἂν εἴη πρὸς τῷ ἀθάνατος εἶναι καὶ ἀνώλεθρος· εἰ δὲ μή, ἄλλου ἂν δέοι λόγου. Ἀλλ' οὐδὲν δή, ἔφη, τούτου γε ἕνεκα· σχολῇ γὰρ ἄν τι ἄλλο φθορὰν μὴ δέχοιτο· εἰ τό γε ἀθάνατον ἀΐδιον ὂν φθορὰν δέξεται. Ὁ δέ γε θεός, οἶμαι, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ αὐτὸ τὸ τῆς ζωῆς εἶδος καὶ εἴ τι ἄλλο ἀθάνατόν ἐστι, παρὰ πάντων ἂν ὁμολογηθείη μηδέποτε ἀπόλλυσθαι. Παρὰ πάντων μέντοι νὴ Δί', ἔφη, ἀνθρώπων τέ γε καὶ ἔτι μᾶλλον, ὡς ἐγῷμαι, παρὰ θεῶν. ὁπότε δὴ τὸ ἀθάνατον καὶ ἀδιάφθορόν ἐστιν, ἄλλο τι ἡ ψυχὴ (ἢ) εἰ ἀθάνατος τυγχάνει οὖσα καὶ ἀνώλεθρος ἂν εἴη. Πολλὴ ἀνάγκη. Ἐπιόντος ἄρα θανάτου ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον, τὸ μὲν θνητόν, ὡς ἔοικεν, αὐτοῦ ἀποθνήσκει, τὸ δ' ἀθάνατον σῶον καὶ ἀδιάφθορον οἴχεται ἀπιόν, ὑπεκχωρῆσαν τῷ θανάτῳ. Φαίνεται. Παντὸς μᾶλλον ἄρα, ἔφη, ὦ Κέβης, ἔσονται ἡμῶν αἱ ψυχαὶ ἐν Ἅιδου.

17 Ἐκ τῶν Πορφυρίου πρὸς τὰ νοητὰ ἀφορμῶν.

Ἡ μὲν ψυχὴ τῆς ἀμερίστου καὶ περὶ τὰ σώματα μεριστῆς οὐσίας μέσον τι, ὁ δὲ νοῦς ἀμέριστος οὐσία μόνον, τὰ δὲ σώματα μεριστὰ μόνον, αἱ δὲ ποιότητες καὶ τὰ ἔνυλα εἴδη περὶ τὰ σώματα μεριστά.

18 Ἐν ταὐτῷ

Ψυχὴ καταδεῖται πρὸς σῶμα τῇ ἐπιστροφῇ τῇ πρὸς τὰ πάθη τὰ ἀπ' αὐτοῦ, καὶ λύεται πάλιν διὰ τῆς ἀπ' αὐτοῦ ἀπαθείας.

19 Ἐν ταὐτῷ

[816] Ἡ ψυχὴ ἔχει μὲν πάντων τοὺς λόγους, ἐνεργεῖ δὲ κατ' αὐτοὺς ἢ ὑπ' ἄλλου εἰς τὴν προχείρησιν ἐκκα-

λουμένη ἢ ἑαυτὴν εἰς αὑτοὺς ἐπιστρέφουσα εἰς τὸ εἴσω. καὶ ὑπ' ἄλλου μὲν ἐκκαλουμένη ὡς πρὸς τὰ ἔξω τὰς αἰσθήσεις ἀποδίδωσιν, εἰς δὲ ἑαυτὴν εἰσιοῦσα πρὸς τὸν νοῦν ἐν ταῖς νοήσεσι γίγνεται, καὶ οὔτε αἴσθησις ἔξωθεν οὔτε νόησις ἄλλη. ἔτι δὲ ὡς τῷ ζῴῳ οὐκ ἄνευ πάθους τῶν αἰσθητικῶν ὀργάνων αἱ αἰσθήσεις, οὕτω καὶ αἱ νοήσεις οὐκ ἄνευ φαντασίας· ἵν' (101) ᾖ τὸ ἀνάλογον ὡς τύπος παρακολούθημα ζῴου αἰσθητικοῦ, οὕτω τὸ φάντασμα ψυχῆς ζῴου ἑπόμενον νοήσει.

Ἐν ταυτῷ 20

Ἡ ψυχὴ οὐσία ἀμεγέθης ἄυλος ἄφθαρτος, ἐν ζωῇ [818] παρ' ἑαυτῆς ἐχούσῃ τὸ ζῆν κεκτημένη τὸ εἶναι.

Ἐν ταυτῷ 21

Ἄλλο τὸ πάσχειν τῶν σωμάτων ἄλλο τῶν ἀσωμάτων. τῶν μὲν γὰρ σωμάτων σὺν τροπῇ τὸ πάσχειν, τῆς δὲ ψυχῆς αἱ οἰκειώσεις καὶ τὰ πάθη ἐνέργειαι, οὐδὲν ἐοικυῖαι θερμάνσεσι καὶ ψύξεσι σωμάτων. δι' ὃ εἴπερ τὸ πάσχειν τῶν σωμάτων ἀεὶ σὺν τροπῇ, ἀπαθῆ ῥητέον παντελῶς τὰ ἀσώματα. τὰ μὲν γὰρ ὕλης κεχωρισμένα καὶ σωμάτων ἐνεργείαις ἦν τὰ αὐτά, τὰ δὲ ὕλῃ πλησιάζοντα καὶ σώμασιν αὐτὰ μὲν ἀπαθῆ, τὰ δὲ ἐφ' ὧν θεωρεῖται πάσχει. ὅταν γὰρ τὸ ζῷον αἰσθάνηται, ἔοικεν ἡ ψυχὴ μὲν ἁρμονίᾳ χωριστῇ ἐξ αὑτῆς τὰς χορδὰς κινούσῃ ἡρμοσμένας, τῇ δὲ ἐν ταῖς χορδαῖς ἁρμονίᾳ ἀχωρίστῳ τὸ σῶμα. τὸ δ' αἴτιον τοῦ [820] κινῆσαι τὸ ζῷον διὰ τὸ εἶναι ἔμψυχον ἀνάλογον τῷ μουσικῷ διὰ τὸ εἶναι ἐναρμόνιον, τὰ δὲ πληγέντα σώματα διὰ πάθος αἰσθητικὸν ταῖς ἡρμοσμέναις χορδαῖς· καὶ γὰρ ἐκεῖ οὐδ' ἡ ἁρμονία πέπονθεν ἡ χωριστὴ ἀλλ' ἡ χορδή, καὶ κινεῖ μὲν ὁ μουσικὸς κατὰ τὴν ἐν αὐτῷ ἁρμονίαν, οὐ μὴν ἐκινήθη ἂν ἡ χορδὴ

μουσικῶς, εἰ καὶ ὁ μουσικὸς ἐβούλετο, μὴ τῆς ἁρμονίας τοῦτο λεγούσης.

22 Ἐν ταυτῷ

Τῆς οὐσίας ἧς ἐν ζωῇ τὸ εἶναι, καὶ ἧς τὰ πάθη ζῷα, ταύτης καὶ ὁ θάνατος ἐν ποιᾷ ζωῇ κεῖται, οὐκ ἐν ζωῆς καθάπαξ στερήσει, ὅτι μηδὲ τὸ πάθος ἦν ὁδὸς εἰς τὴν παντελῆ ἀζωίαν ἐπ' αὐτῆς.

23 Ἐν ταυτῷ

Οὐ διὰ τὸ πλῆθος τῶν σωμάτων δεῖ νομίζειν [822] πλῆθος τῶν ψυχῶν γενέσθαι, πρὸ δὲ τῶν σωμάτων εἶναι καὶ πολλὰς καὶ μίαν, οὔτε τῆς μιᾶς ὅλης κωλυούσης τὰς πολλὰς ἐν ἑαυτῇ εἶναι οὔτε τῶν πολλῶν τὴν μίαν εἰς αὐτὰς μεριζουσῶν. διέστησαν γὰρ οὐκ ἀποκοπεῖσαι οὐδὲ ἀποκερματίσασαι εἰς ἑαυτὰς τὴν ὅλην, καὶ πάρεισιν ἀλλήλαις οὐ συγκεχυμέναι οὐδὲ σωρὸν ποιοῦσαι τὴν ὅλην. οὔτε γὰρ πέρασίν εἰσι διειλημμέναι οὔτε πάλιν ἀλλήλαις συγκεχυμέναι, ὥσπερ οὐδὲ ἐπιστῆμαι συνεχύθησαν αἱ πολλαὶ ἐν ψυχῇ μιᾷ, καὶ πάλιν οὐκ ἔγκεινται ὡς τὰ σώματα τῇ ψυχῇ ἑτερουσίως, ἀλλὰ τῆς ψυχῆς ποιαὶ ἦσαν ἐνέργειαι. ἀπειροδύναμος γὰρ ἡ τῆς ψυχῆς φύσις καὶ καθ' ἕκαστον τὸ τυχὸν αὐτῆς ψυχὴ καὶ πᾶσαι μία καὶ πάλιν ἡ ὅλη ἄλλη παρὰ πάσας. ὡς γὰρ τὰ σώματα ἐπ' ἄπειρον τεμνόμενα οὐ καταλήγει εἰς ἀσώματα, κατ' ὄγκον λαμβανόντων τῶν τμημάτων τὴν διαφοράν, οὕτως ψυχὴ οὖσα ζωτικὸν ἐπ' ἄπειρον κατὰ τὰ εἴδη συνείληπται, παραλλαγὰς ἔχουσα εἰδικάς, καὶ ἡ ὅλη σὺν ταύταις [824] οὖσα καὶ ἄνευ τούτων. εἰ γὰρ ἐπ' αὐτῆς οἷον τομή, ἑτερότης ἦν μενούσης τῆς ταυτότητος· εἰ δ' ἐπὶ τῶν σωμάτων, ἐφ' ὧν ἡ ἑτερότης ἐκράτει μᾶλλον τῆς ταυτότητος, οὐδὲν ἐπεισελθὸν ἀσώματον διέκοψε τὴν ἕνωσιν, μένει δὲ πάντα ἡνωμένα μὲν κατὰ τὴν οὐσίαν,

ταῖς δὲ ποιότησι καὶ τοῖς ἄλλοις εἴδεσι διειλημμένα, τί χρὴ ὑπονοεῖν ἐπὶ τῆς εἰδικῆς ἀσωμάτου ζωῆς, ἐφ᾽ ἧς ἡ ταυτότης μᾶλλον κεκράτηκε τῆς ἑτερότητος, καὶ οὐδὲν ὑπόκειται ἀλλοῖον παρὰ τὸ εἶδος, ἀφ᾽ ἧς καὶ τοῖς σώμασιν ἡ ἑνότης, οὐδὲ σῶμα ξυμπεσὸν ἀποκόπτει τὴν ἕνωσιν, καίπερ πρὸς τὰς ἐνεργείας ἐν πολλοῖς ἐμποδίζον αὐτῇ. δι᾽ αὐτὴν ἡ ταυτότης πάντα ποιεῖ καὶ εὑρίσκει, διὰ τῆς ἐπ᾽ ἄπειρον εἰδικῆς ἐνερ- (102)
γείας, τοῦ τυχόντος μέρους πάντα δυναμένου, ὅταν σωμάτων καθαρεύῃ, ὡς τὸ τυχὸν μέρος τοῦ σπέρματος τὴν τοῦ παντὸς σπέρματος ἔχει δύναμιν. ὥσπερ δὲ κρατηθὲν ἐν ὕλῃ τὸ σπέρμα καθ᾽ ἕκαστον ὧν ἠδύνατο λόγων ἐν τοῖς μέρεσι τῆς ὕλης κρατεῖται, καὶ πάλιν συναχθὲν εἰς τὴν τοῦ σπέρματος δύναμιν καθ᾽ ἕκαστον τῶν μερῶν ἔχει τὴν πᾶσαν δύναμιν, οὕτω [826]
καὶ ψυχῆς ἀύλου τὸ ὡς μέρος ἐπινοούμενον τῆς πάσης ψυχῆς ἔχει τὴν δύναμιν. τὸ δὲ πρὸς ὕλην ῥέψαν κεκράτηται μὲν καθ᾽ ὃ εἶδος ῥέψαν ἐπιτηδείως ἔσχε προσομιλεῖν ἐνύλῳ, ἔχει δὲ τὴν τῆς ὅλης δύναμιν ἤδη, καὶ ἐντυγχάνει οὔσῃ ἐν ἑαυτῷ, ὅταν ὑπὸ τοῦ ἐνύλου ἀποστὰν ἐν ἑαυτῷ γένηται. ἐπεὶ δὲ πρὸς μὲν ὕλην ῥέπον ἴσχει ἀπορίαν ἁπάντων καὶ τῆς οἰκείας δυνάμεως κένωσιν, εἰς δὲ τὸν νοῦν ἀναγομένη τὸ πλῆρες ἑαυτῆς κατὰ τὴν δύναμιν ἔχειν τῆς πάσης ηὑρίσκετο, τὴν μὲν εἰκότως πενίαν τὴν δὲ κόρον οἵ τοῦτο πρῶτον γνόντες τῆς ψυχῆς τὸ πάθος ᾐνίξαντο.

Ἐκ τῶν Πορφυρίου περὶ τῶν τῆς ψυ- 24
χῆς δυνάμεων.

Τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις ὑπογράψαι πρόκειται καὶ πρότερόν γε ἐπεξελθόντι ἱστορίᾳ τά τε παρὰ τοῖς παλαιοῖς καὶ τὰ ὕστερον ἐπικριθέντα παρὰ τοῖς διδασκάλοις. Ἀρίστων ἀντιληπτικὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς [828]

θέμενος ταύτην διαιρεῖ εἰς δύο, τὸ μέν τι μέρος φάσκων μετά τινος τῶν αἰσθητηρίων ὡς τὰ πολλὰ κινεῖσθαι, ὃ αἰσθητικὸν καλεῖ, ἀρχὴν καὶ πηγὴν ὑπάρχον τῶν κατὰ μέρος αἰσθήσεων, τὸ δὲ ἀεὶ καθ᾽ ἑαυτὸ καὶ χωρὶς ὀργάνων, ὃ ἐπὶ μὲν τῶν ἀλόγων οὐκ ὠνομάσθαι (ἢ γὰρ ὅλως οὐκ εἶναι ἐν αὐτοῖς ἢ τελέως ἀσθενὲς καὶ ἀμυδρὸν ἄγαν), ἐν δὲ τοῖς λογικοῖς, ἐν οἷς δὴ μάλιστα ἢ μόνοις φαίνεται, νοῦν προσαγορεύεσθαι.
[830] ἔφη δὲ ἄνευ ὀργάνων τὸν νοῦν ἐνεργεῖν, τὴν δ᾽ αἰσθητικὴν καὶ μετ᾽ ὀργάνου. πῶς οὖν ἡ ἄνευ ὀργάνου οὐχ ἡ αὐτὴ ἔσται τῷ νῷ, εἴγε ὑφ᾽ ἓν γένος τὸ τῆς ἀντιληπτικῆς τέτακται καὶ τὸ μετ᾽ ὀργάνου ἐνεργοῦν μέρος καὶ τὸ ἄνευ ὀργάνου; ἢ ὅτι ἣ μὲν τῆς μορφῆς τῶν ὄντων ἀντιλαμβάνεται ἣ δὲ τῆς οὐσίας; αἴσθησις γὰρ οὐσίας οὐκ ἀντιληπτική, ἀλλὰ μορφῆς καὶ πλάσεως . . . ὅτι δὲ ἄνθρωπος ἢ ἵππος, ἄλλου ἡ ἀντίληψις. διάφορον οὖν τῆς ἀντιλήψεως τὸ κίνημα· ἣ μὲν γὰρ τυπουμένῃ ἔοικεν ἡ τῆς αἰσθητικῆς καὶ ἔξω ἑλκομένῃ ἐπὶ μορφήν, ἣ δὲ ἀφισταμένῃ τυπώσεως. οἳ μὲν οὖν διῄρουν, καὶ τὸ μὲν ἄνευ φαντασίας διεξοδικὸν ἀπὸ τοῦ νοῦ ἠρτημένον διάνοιάν τε καὶ νοῦν προσηγόρευον, τὸ δὲ μετὰ φαντασίας ἢ αἰσθήσεως τὴν
[832] διέξοδον ἔχον δοξαστικόν. οἳ δὲ μίαν μὲν τὴν οὐσίαν λογικὴν ἐτίθεντο, διαφόρους δὲ τὰς ἐνεργείας. τοιαύτης δὲ οὔσης τῆς διαφορᾶς, ὑφ᾽ ἓν τίθεσθαι τὰς δυνάμεις μήποτε ἄτοπον ἦν· οὐ γὰρ ἐκ μιᾶς ἥ τε νόησις οὐσίας ὁρμᾶται καὶ ἡ αἴσθησις, καὶ ἀντίληψιν εἴ τις λέγει τὴν τοῦ νοῦ ἐνέργειαν ὁμωνύμως ἐρεῖ. καὶ δεῖ ἄλλην μὲν θέσθαι τὴν τοῦ νοῦ δύναμιν καὶ ἑτερογενῆ, μεθ᾽ ἣν τὴν τῆς διανοίας, πάντας τοὺς ἐφ᾽ ἑκατέρας, ἀλλὰ τὴν μὲν ἀθρόαν ἐνέργειαν τὴν δὲ ἐν διεξόδῳ· ἄλλην δὲ πάντῃ τὴν αἰσθητικήν, ἧς τὸ μέν

τι μετὰ προσχρήσεως ὀργάνων τὸ δὲ ἄνευ προσχρήσεως, τοῦ μὲν μετ' ὀργάνων αἰσθητικοῦ καλουμένου, τοῦ δὲ ἄνευ τούτων φανταστικοῦ, τὸ δέ τι οὐχ ἧττον τοῦ αὐτοῦ γένους· ὑπερβεβηκὸς δὲ τὸ διεξοδεῦον τὸ ἀθρόον τούτων δοξαστικὸν καλούμενον, ἐπιστάσεως οὔσης πότερον τῆς διανοίας εἶδος τὸ τοιοῦτον, ἢ τὸ ἄλλο τὸ ὑπερβεβηκὸς μὲν τὸ αἰσθητικὸν καὶ φανταστικόν, ὑποβεβηκὸς δὲ τὸ νοητικόν.

Ἐν ταυτῷ 25 (103)

Νουμήνιος δὲ τὴν συγκαταθετικὴν δύναμιν παραδεκτικὴν ἐνεργειῶν φήσας εἶναι, σύμπτωμα αὐτῆς [834] φησὶν εἶναι τὸ φανταστικόν, οὐ μὴν ἔργον τε καὶ ἀποτέλεσμα ἀλλὰ παρακολούθημα, τῶν ἀπὸ τῆς στοᾶς τὴν αἴσθησιν οὐκ ἐν τῇ φαντασίᾳ ἱστάντων μόνον ἀλλὰ τὴν οὐσίαν ἀναρτώντων ἀπὸ τῆς συγκαταθέσεως. αἰσθητικὴ γὰρ φαντασία συγκατάθεσίς ἐστιν, ἢ αἴσθησις τῆς συγκαταθέσεως καθ' ὁρμὴν οὔσης. Λογγῖνος δὲ μηδὲ εἶναι ὅλως συγκαταθετικὴν δύναμιν ὑπονοεῖ. κατὰ μέντοι τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς ἀκαδημείας ἡ αἴσθησις ἀπὸ τῆς αἰσθητηρίου φαντασίας ψιλὴ τίθεται, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ καταρχὰς μέτοχος ἰδιώματος, ὅτι μηδὲ συγκαταθέσεως μέτοχος. κἂν ἥδε μετὰ συγκαταθέσεως συγκατακειμένη φαντασία δι' αἰσθητηρίου. ἢ αἴσθησις, οὐ πάντως καὶ ἀρετῆς μέτοχος ἡ αἴσθησις ἔσται, εἰ μὴ συγκατάθεσις εἴη τῶν ἐφ' ἡμῖν.

διαπεφώνηται δὲ οὐ τὰ περὶ τούτων μόνον τοῖς παλαιοῖς, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀρχῆς τὰ περὶ τῶν μερῶν τῆς [836] ψυχῆς· καὶ ὅλως τί τὸ μέρος καὶ τίς ἡ δύναμις καὶ τίνι ταῦτα διενήνοχεν; αὐτίκα οἱ μὲν ἀπὸ τῆς στοᾶς ὀκταμερῆ τὴν ψυχὴν θέντες, καὶ πέντε μὲν μέρη τὰ αἰσθητικὰ λαβόντες, ἕκτον δὲ τὸ φωνητικόν, καὶ ἕβδο-

μου τὸ σπερματικόν, καὶ λοιπὸν τὸ ἡγεμονικὸν ὡς ἂν ἄρχοντος χώραν ἔχειν ὑπετίθεντο, τὰ δὲ ἄλλα μέρη ἐν ὑπηρέτου τάξει ἀπεδίδοσαν, ὥστε τὸ αὐτὸ ἐξ ἄρχοντος καὶ ἀρχομένων συνεστάναι.

παρὰ δὲ Πλάτωνι καὶ Ἀριστοτέλει ἐν τοῖς ἠθικοῖς τριμερὴς ἡ ψυχὴ λέγεται εἶναι, καὶ κεκράτηκε τοῦτο παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀγνοοῦσιν ὡς ἡ διαίρεσις τῆς συστάσεως ἕνεκα τῶν ἀρετῶν παρείληπται· οὐ γὰρ ἁπλῶς εἰς σύλληψιν πάντων τῶν μερῶν· τὸ γὰρ φανταστικὸν καὶ αἰσθητικὸν καὶ τὸ νοερὸν καὶ φυσικὸν οὐ δήπου ἐν τῇ διαιρέσει ταύτῃ περιληφθήσεται. ἄλλοι δέ, ὧν καὶ Νουμήνιος, οὐ τρία μέρη ψυχῆς μιᾶς ἢ δύο γε, τὸ λογικὸν καὶ ἄλογον, ἀλλὰ δύο ψυχὰς ἔχειν ἡμᾶς οἴονται, ὥσπερ καὶ ἄλλοι, τὴν μὲν λογικὴν τὴν δὲ ἄλογον· ὧν πάλιν οἳ μὲν ἄμφω ἀθανάτους, οἳ δὲ τὴν λογικὴν ἀθάνατον, τὴν δὲ ἄλογον οὐ κατὰ τὰς ἐνεργείας μόνον ἀφίστασθαι τῆς ποιᾶς κινήσεως ἀλλὰ καὶ κατ' οὐσίαν διαλύεσθαι. τοῖς δὲ ἐδόκει δύο ψυχῶν εἰς ταυτὸ συμπλακεισῶν ἀλλήλαις [838] *διπλασίας εἶναι τὰς κινήσεις, ὁμοιουμένων ἀλλήλαις ἐκ τοῦ ἀπολαύειν ἑκατέραν τῶν τῆς ἑτέρας παθημάτων κατὰ τὴν ἕνωσιν. ῥητέον δὲ ὡς δύναμις μέρους διήνεγκεν, ὅτι τὸ μὲν μέρος ἐκβέβηκε κατὰ γένος τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἄλλου μέρους, αἱ δὲ δυνάμεις περὶ τὸ αὐτὸ στρέφονται γένος. δι' ὃ τὰ μὲν μέρη παρῃτεῖτο Ἀριστοτέλης ἐπὶ τῆς ψυχῆς, τὰς δὲ δυνάμεις οὐκέτι. τὸ γὰρ ἑτερομερὲς εὐθὺς ὑποκειμένου παραλλαγὴν εἰσάγειν, τὸ δὲ ἑτεροδύναμον καὶ περὶ ἓν ὑποκείμενον ἐνίστασθαι. Λογγῖνος δὲ οὐδὲ τὸ ζῷον πολυμερὲς εἶναι, ἀλλ' ἀμερές, πολυδύναμον δὲ τὸ τοῦ Πλάτωνος ἐν τοῖς σώμασι πολυμερῆ φάσκοντος τὴν ψυχὴν γίγνεσθαι καθ' ἑαυτὴν οὖσαν ἀμερῆ. εἰ δὲ οὐ πολυ-*

μερής, οὐ διὰ τοῦτο καὶ μονοδύναμος· ἐνδέχεσθαι γὰρ ἓν ἀμερὲς δυνάμεις πλείους ἔχειν. διακριτέον οὖν τάχα ἐκ τοῦ πολλοῦ ταράχου θέντας ὅρον γνώσεως μερικῆς διαφορᾶς καὶ ἀδιαφορίας, καὶ πάλιν δυνάμεως πρὸς μέρη καὶ πρὸς ἀλλήλας, ἐπανωτέρω οὐσιῶν, εἰ καὶ πλείους ἐν ἑνὶ εἶεν. ἐκ τούτου γὰρ γνώριμον [840] ἔσται, εἰ καὶ ἡ ψυχὴ ἐν ζῴῳ οὖσα πολυμερὴς ἢ μόνον πολυδύναμος, καὶ πότερον συγχωρητέον τοῖς μίαν μὲν ψυχὴν εἰς τὸν ἄνθρωπον κατακλείουσι, πολυμερῆ δὲ (104) ταύτην ἢ καθ' αὑτὴν ἢ καὶ ἐν τούτῳ λέγουσι γίγνεσθαι, ἢ πλειόνων ψυχῶν ἡ σύνοδος, καὶ ἐῴκει ὁ ἄνθρωπος μάλιστα χορῷ συνᾴδοντι καὶ κατὰ τοῦτο ἔχοντι τὸ ἓν κατὰ τὴν τῶν συμπληρούντων τὸ ὅλον συμφωνίαν, ἢ ἑνὸς ἦν κατ' οὐσίαν τὸ διάφορον πλῆθος. ῥητέον οὖν ὡς δύναμις καὶ μέρος καὶ κατασκευὴ ἐπὶ τῆς ψυχῆς ταύτῃ διενήνοχε· μέρος μὲν γάρ ἐστιν ὃ καὶ τῷ ὑποκειμένῳ καὶ τῷ εἴδει καὶ ταῖς ἐνεργείαις ἄλλου μέρους διαφέρει· κατασκευὴ δὲ ἡ πρὸς ὃ πέφυκε τῶν μερῶν οἰκεία ἐπιτηδειότης· δύναμις δὲ τῆς κατασκευῆς ἕξις ἀφ' ἧς ἐνεργεῖν δύναται, καθ' ὃ κατεσκεύασται ἕκαστον. ἔνιοι δὲ τὴν αὐτὴν ἔφασαν εἶναι κατασκευήν τε καὶ δύναμιν. διαφέρει δὲ μέρους δύναμις· αἱ γὰρ δυνάμεις ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς ὑποκειμένου ὅλου πλείους θεωροῦνται, οὐκ ἐν ἄλλῳ καὶ [ἐν] ἄλλῳ περατούμεναι τῷ ποσῷ τῆς ὑποκειμένης οὐσίας, τὰ δὲ μέρη ἀπολαμβάνει ἑαυτοῖς ποσόν τι τῆς οὐσίας καὶ περιγράφει ἀλλοῖόν τι μόριον αὐτῆς. αὐτίκα τοῦ μήλου αἱ μὲν δυνάμεις πᾶσαι ἐν ἑνί, τὰ δὲ μέρη ἄλλα ἀλλαχοῦ κεχώρισται· ἐφάπτεται γὰρ ἡ μὲν [842] τοῦ μέρους ἔννοια ποσοῦ, ὡς πρὸς τὴν τοῦ ὅλου κατασκευὴν ὁλικωτέραν ποσότητα ἀπολαμβάνοντος· ἡ δὲ τῆς δυνάμεως τοῦ ὅλου τὴν ἐπίνοιαν ἀπείληφε. διό-

περ ἀμερεῖς μὲν αἱ δυνάμεις καὶ δι' ὅλου κεχωρηκυῖαι, τὰ δὲ μέρη ἠλλοίωται μερισμοῦ ἔχοντα ἀντὶ ὅλου ποσότητα. πῶς οὖν ἀμερὴς ἡ ψυχὴ καὶ πάλιν τριμερής; οἱ μὲν οὖν τὰ μέρη τῆς ψυχῆς κατὰ τὸ ποσὸν ἀκούσαντες εἰκότως ἀποροῦσι πῶς καὶ ἀμερὴς καὶ τριμερής, καὶ λύουσι φάσκοντες κατὰ μὲν ἴδιον λόγον καὶ καθ' ἑαυτὴν εἶναι ἀμερῆ, τριμερῆ δὲ καθ' ὅσον ἐν σώματι γενομένη μεριστῷ ὄντι ἄλλο καὶ ἄλλο μέρος ἐπέχει τοῦ σώματος εἰς τὰς διαφόρους αὐτῆς ἐνεργείας. οὐ γὰρ δὴ αὕτη κεφαλὴν ἔχει καὶ θώρακα καὶ τρίτον ἧπαρ, ἀλλ' αἱ διὰ τούτων διάφοροι ἐνέργειαι διὰ μερισμῶν καὶ μερῶν γιγνόμεναι διαφόρων τοῦ σώματος ἀπ' ἐκείνων αὐτῇ τῶν μερῶν μερισμὸν ἐπανέθησαν. Νικόλαος δὲ οὐκ ἠξίου τὰ μέρη τῆς ψυχῆς κατὰ τὸ ποσὸν λαμβάνειν, ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ τὸ ποιόν, ὥσπερ καὶ τέχνης καὶ φιλοσοφίας· ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ ποσοῦ τὸ ὅλον ἐκ τῶν μερῶν συμπληροῦται, καὶ γίγνεται [844] ὡς κατὰ τὴν πρὸς ἕτερον ἀντεξέτασιν πλέον ἢ ἔλαττον ἢ μικρότερον ἢ μεῖζον, προστιθεμένου μέρους ἢ ἀφαιρουμένου. ψυχῆς δὲ οὐχ οὕτως λέγομεν εἶναι μέρη· οὐ γὰρ δή τὸ ποσὸν αὐτῆς ὑπὸ τούτων συμπληροῦται, οὔτε γὰρ μέγεθός ἐστιν οὔτε τι ἔχει πλῆθος· ἀλλ' ὡς τέχνης μέρη. διαφέρει δὲ καὶ τούτων· τέχνη μὲν γὰρ ἀπόν τι μέρος οὐκ ἂν εἴη ὁλόκληρος οὐδὲ τελεία, ψυχὴ δὲ πᾶσα τελεία ἐστί, καί τοι πᾶν ζῷον οὐ κομισάμενον τὸ κατὰ φύσιν τέλος ἀτελές ἐστιν. ἀκούει τοίνυν Νικόλαος τὰ μέρη τῆς ψυχῆς ὡς δυνάμεις τοῦ ἔχοντος· τὸ γὰρ ζῷον καὶ ὅλως τὸ ἔμψυχον τῷ ψυχὴν ἔχειν πολλὰ δύναται, οἷον ζῆν αἰσθάνεσθαι κινεῖσθαι νοεῖν ὀρέγεσθαι, ὧν πάντων αἰτία καὶ ἀρχὴ ἡ ψυχή. ταύτας οὖν τὰς δυνάμεις, ἀφ' ὧν λέγεται τὸ ἔμψυχον ταῦτα δρᾶν ἢ πάσχειν, μέρη

τῆς ψυχῆς τίθενται ὡς εἴρηται. οὐδὲν γὰρ κωλύει αὐτῆς ἀμεροῦς οὔσης μεριστῶς δέχεσθαι τὰς ἀπ' αὐτῆς τῶν ἐνεργειῶν ἐνδόσεις. μεριστὸν οὖν τὸ ζῷον, εἰς τὴν ἐπίνοιαν αὐτοῦ καὶ τοῦ σώματος παραλαμβανομένου, ἀφ' οὗ αἱ ζωτικαὶ ἐνέργειαι κατὰ ψυχῆς ἔνδοσιν δεχόμεναι τὴν εἰς μέρη τῶν διαφόρων ἐνεργειῶν κατὰ τάξιν καὶ τῇ ψυχῇ τὰ μέρη ἔχειν προσανέθησαν. καὶ μήποτε διττῶς ἐπινοουμένης τῆς ψυχῆς καὶ ἐχού- [846]
σης τὴν ζωὴν τήν τε καθ' αὑτὴν καὶ τὴν κατὰ σχέσιν, (105)
ἐν τῇ κατὰ σχέσιν ζωῇ ὑφίσταται τὰ μέρη. ὡς γὰρ πυρῷ σπαρέντι ἐν τῇ πρὸς τὴν γένεσιν σχέσει ὑφίσταται τὰ μέρη, τοῦ στάχυος ὅλου οὐκ ὄντος μεριστοῦ, ἐν δὲ μεριστῷ θεωρούμενα, ἀφ' οὗ πάλιν ἐπάνεισιν εἰς τὸ ἀμέριστον, οὕτω καὶ ψυχῇ ἀμερίστῳ οὔσῃ ἐν τῇ σπορᾷ παρυφίσταται τὰ μέρη.

Ἐν ταὐτῷ 26

Ἐπιβαλλόμενον ἑξῆς ἂν εἴη ἐπισκέψασθαι πρὸς τὸ γνῶναι τίνες διὰ τὴν ψυχὴν ζῷα προβέβληνται ὡς δι' αὐτήν, καὶ τίνες διὰ τὴν μετ' αὐτήν, καὶ τίνες διὰ τὸ ζῷον. οὕτως γὰρ καὶ αἱ ὑποστάσεις πρόδηλοι, καὶ τίνες αἱ ἀνάγκαι εἰς τὴν καθ' αὑτὴν ἐπάνοδον ἔσονται τῶν ἐν μέρεσι τοῦ σώματος μέρη ψυχῆς κατακλειόντων.

Ἀρέσα πυθαγορείου Λευκανοῦ ἐκ τοῦ 27
περὶ ἀνθρώπω φύσιος.

Φύσις ἀνθρώπω κανών μοι δοκέει νόμω τε καὶ δίκας ἦμεν καὶ οἴκω τε καὶ πόλιος. ἴχνια γὰρ ἐν αὑτῷ [848]
στιβαζόμενος εὕροιτό κα τις καὶ μαστευόμενος. νόμος γὰρ ἐν αὐτῷ καὶ δίκα, ἃ τᾶς ψυχᾶς ἐστι διακόσμασις. τριχθαδία γὰρ ὑπάρχοισα ἐπὶ τριχθαδίοις ἔργοις συνέστακε. γνώμαν καὶ φρόνασιν ἐργαζόμενος ὁ νόος, καὶ ἀλκὰν καὶ δύναμιν ἁ θύμωσις, καὶ ἔρωτα καὶ φι-

λοφροσύναν ἁ ἐπιθυμία. καὶ οὕτω συντέτακται ταῦτα
[850] ποτ᾽ ἄλλαλα πάντα, ὥστε αὐτᾶς τὸ μὲν κράτιστον ἀγέεσθαι, τὸ δὲ χεῖρον ἄρχεσθαι, τὸ δὲ μέσον μέσαν ἐπέχεν τάξιν καὶ ἄρχεν καὶ ἄρχεσθαι. ταῦτα δ᾽ οὕτως ἐμάσατο κατὰ λόγον ὁ θεὸς ἐν τᾷ ἐκτυπώσι καὶ ἐξεργασίᾳ τῶ ἀνθρωπίνω σκάνεος, ὅτι μόνον ἄνθρωπον ἐνοάσατο νόμω τε καὶ δίκας ἐπιδέκτορα γενέσθαι, καὶ οὐδὲν ἄλλο τῶν θνατῶν ζῴων. οὔτε γὰρ ἐξ ἑνὸς σύσταμα κοινωνίας γένοιτό κα, οὔτε μὰν ἐκ πλειόνων, ὁμοίων δὲ τούτων· ἀνάγκα γάρ, ἐπεὶ τὰ πράγματα διαφέροντά ἐντι, καὶ τὰς ἐν ἁμῖν μοίρας τᾶς ψυχᾶς διαφόρω ἦμεν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶ σώματος ὁράσιος καὶ ἅψιος καὶ ἀκοᾶς καὶ γεύσιος καὶ ὀσφράσιος, οὐ γὰρ πάντα ποτὶ πάντα τὰν αὐτὰν ἔχει συναρμογάν· οὔτε μὰν ἐκ πλειόνων μὲν καὶ ἀνομοίων, τῶν τυχόντων μάντοιγε, ἀλλὰ τῶν ποττὰν τῶ ὅλω συστάματος ἐκπλάρωσιν καὶ σύνταξιν καὶ συναρμογὰν τυχόντων. οὐ μόνον δὲ ἐκ πλειόνων καὶ ἀνομοίων καὶ τῶν ἐς τὸ ὅλον καὶ τέλεον τυχόντων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τούτων οὐκ εἰκαίων καὶ ὡς ἔτυχε συνταχθέντων, ἀλλὰ μετά
[852] τινος νόμω καὶ ἔμφρονος ἐπιστασίας. αἴ τε γὰρ τὰν ἴσαν ἐφέρετο μοῖραν καὶ δυνάμιος καὶ τιμᾶς ἀνόμοια ἐόντα καὶ τὰ μὲν χερείονα τὰ δὲ κάρρονα τὰ δὲ μέσα, οὔ κα ἐδύνατο ἁ κατὰ ψυχὰν τῶν μερέων κοινωνία συνομασθῆμεν· αἴ τε τὰν ἀνίσαν, μὴ τὰν κάρρονα δὲ τὰ μείζονα μοῖραν ἐφέρετο ἀλλὰ τὰν χερείονα, πολλά κα ἀφροσύνα καὶ ἀταξία περὶ τὰν ψυχὰν ὑπᾶρχεν· αἴ τε τὰν κάρρονα μὲν τὰ μείζονα, τὰν χερείονα δὲ τὰ μείονα, μὴ ποτὶ λόγον δὲ ἕκαστον τούτων, οὔ κα ἐδύνατο ὁμόνοια καὶ φιλία καὶ δικαιότας ἦμεν περὶ τὰν ψυχάν, ἐπεὶ ὧν ἕκαστον ἓν ποτὶ λόγον συντέτακται τὸν ἁρμόζοντα, τὸ τοιοῦτον φαμὶ ἐγὼ δικαιότατα

ἦμεν. καὶ μὰν ὁμόνοιά τις καὶ ὁμοφροσύνα ὀπαδεῖ τᾷ [854] τοιαύτᾳ διατάξι. τὸ δὲ τοιοῦτον δικαίως κα λέγοιτο εὐνομία ἦμεν τᾶς ψυχᾶς, ἅτις ἐκ τῶ ἄρχεν μὲν τὸ κάρρον ἄρχεσθαι δὲ τὸ χέρειον κράτος ἐπιφέροιτο τᾶς ἀρετᾶς. καὶ φιλία δὲ καὶ ἔρως καὶ φιλοφροσύνα σύμφυλος καὶ συγγενὴς ἐκ τούτων ἐξεβλάστασε τῶν μερέων. συμπείθει μὲν γὰρ ὁ νόος ὁραυγούμενος, ἔραται δὲ ἁ ἐπιθυμία, ἁ δὲ θύμωσις ἐμπιπλαμένα μένεος ἔχθρᾳ ζέοισα φίλα γίνεται τᾷ ἐπιθυμίᾳ. ἁρμόξας γὰρ (106) ὁ νόος τὸ ἁδὺ τῷ λυπηρῷ συγκατακρεόμενος, καὶ τὸ σύντονον καὶ σφοδρὸν τῷ κούφῳ μέρει τᾶς ψυχᾶς καὶ διαχυτικῷ, ἕκαστόν τε ἑκάστω πράγματος τὰν σύμφυλον καὶ συγγενέα προμάθειαν διαμεμέρισται, ὁ μὲν νόος ὁραυγούμενος καὶ στιβαζόμενος τὰ πράγματα, ἁ [856] δὲ θύμωσις ὁρμὰν καὶ ἀλκὰν ποτιφερομένα τοῖς ὁραυγαθεῖσιν, ἁ δὲ ἐπίθυμία φιλοστοργίᾳ συγγενὴς ἐᾶσα ἐφαρμόσδει τῷ νόῳ ἴδιον περιποιουμένα τὸ ἁδὺ καὶ τὸ σύννοον ἀποδιδοῖσα τῷ συννόῳ μέρει τᾶς ψυχᾶς. ὧνπερ ἕκατι δοκέει μοι καὶ ὁ βίος ὁ κατ' ἀνθρώπων ἄριστος ἦμεν, ὅκκα τὸ ἁδὺ τῷ σπουδαίῳ συγκατακραθῇ καὶ ἁ ἁδονὰ τᾷ ἀρετᾷ. ποθαρμόξασθαι δ' αὐτὰ ὁ νόος δύναται παιδεύσιος καὶ ἀρετᾶς ἐπήρατος γενόμενος.

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου [p. 34] 28

Τὴν δὲ δὴ ψυχὴν οὐχ ὡς νῦν ὑστέραν ἐπιχειροῦμεν λέγειν, οὕτως ἐμηχανήσατο καὶ ὁ θεὸς νεωτέραν· οὐ γὰρ ἂν ἄρχεσθαι ὁ θεὸς πρεσβύτερον ἀπὸ νεωτέρου συνέρξας εἴασεν· ἀλλά πως ἡμεῖς πολὺ μετέχοντες τοῦ προστυχόντος τε καὶ εἰκῇ ταύτῃ πῃ καὶ λέγομεν, ὃ δὲ καὶ γενέσει καὶ ἀρετῇ [προτέραν] καὶ πρεσβυτέραν ψυχὴν σώματος ὡς δεσπότιν καὶ ἄρξουσαν ἀρξομένου συνεστήσατο ἐκ τῶνδέ τε καὶ τοιῷδε τρόπῳ·

τῆς ἀμερίστου καὶ ἀεὶ κατὰ ταυτὰ ἐχούσης οὐσίας καὶ τῆς αὖ περὶ τὰ σώματα γιγνομένης μεριστῆς τρίτον ἐξ ἀμφοῖν ἐν μέσῳ συνεκεράσατο οὐσίας εἶδος, τῆς τε ταυτοῦ φύσεως αὖ πέρι καὶ τῆς τοῦ ἑτέρου, καὶ κατὰ ταυτὰ ξυνέστησεν ἐν μέσῳ τοῦ τε ἀμεροῦς αὐτῶν καὶ τοῦ κατὰ τὰ σώματα μεριστοῦ. καὶ τρία λαβὼν αὐτὰ ὄντα συνεκεράσατο εἰς μίαν πάντα ἰδέαν, τὴν θατέρου φύσιν δύσμικτον οὖσαν εἰς ταυτὸν ξυναρμόττων βίᾳ. μιγνὺς δὲ μετὰ τῆς οὐσίας καὶ ἐκ τριῶν ποιησάμενος ἕν, πάλιν ὅλον τοῦτο μοίρας ὅσας προσῆκε διένειμεν, ἑκάστην δὲ ἔκ τε ταυτοῦ καὶ θατέρου καὶ τῆς οὐσίας μεμιγμένην. — [p. 37] καὶ τὸ μὲν δὴ σῶμα ὁρατὸν οὐρανοῦ γέγονεν, αὐτὴ δὲ ἀόρατος μὲν λογισμοῦ δὲ μετέχουσα καὶ ἁρμονίας ψυχὴ τῶν νοητῶν ἀεί τε ὄντων, ὑπὸ τοῦ ἀρίστου ἀρίστη γενομένη τῶν γεννηθέντων. ἅτε οὖν ἐκ τῆς ταυτοῦ καὶ τῆς θατέρου φύσεως ἔκ τε οὐσίας τριῶν τούτων συγκραθεῖσα μοιρῶν, καὶ ἀνάλογον μερισθεῖσα καὶ ξυνδεθεῖσα, αὐτή τε ἀνακυκλουμένη πρὸς ἑαυτήν, ὅταν οὐσίαν σκεδαστὴν ἔχοντός τινος ἐφάπτηται, καὶ ὅταν ἀμέριστον, λέγῃ διὰ πάσης ἑαυτῆς κινουμένη, ὅτῳ τ᾽ ἄν τι ταυτὸν ᾖ καὶ ὅτου ἂν ἕτερον, πρὸς ὅ τι τε μάλιστα καὶ ὅπῃ καὶ ὅπως καὶ ὁπότε ξυμβαίνει κατὰ τὰ γιγνόμενά τε πρὸς ἕκαστον ἕκαστά τε εἶναι καὶ πάσχειν καὶ πρὸς τὰ κατὰ ταυτὰ ἔχοντα ἀεί. λόγος δὲ ὁ κατὰ ταυτὸν ἀληθὴς γιγνόμενος περί τε θάτερον ὂν καὶ περὶ τὸ ταυτόν, ἐν τῷ κινουμένῳ ὑφ᾽ αὑτοῦ φερόμενος ἄνευ φθόγγου καὶ ἠχῆς, ὅταν μὲν περὶ τὸ αἰσθητὸν γίγνηται καὶ ὁ τοῦ θατέρου κύκλος ὀρθὸς ὢν εἰς πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν διαγγείλῃ, δόξαι καὶ πίστεις γίγνονται βέβαιοι καὶ ἀληθεῖς· ὅταν δὲ αὖ περὶ τὸ λογικὸν ᾖ, καὶ ὁ τοῦ ταυτοῦ κύκλος εὔ-

τροχος ὢν αὐτὰ μηνύσῃ, νοῦς ἐπιστήμη τε ἐξ ἀνάγκης ἀποτελεῖται. τούτω δὲ ἐν ᾧ τῶν ὄντων ἐγγίγνεσθον, ἄν ποτέ τις αὐτὸ ἄλλο πλὴν ψυχὴν εἴπῃ, πᾶν μᾶλλον ἢ τἀληθὲς ἐρεῖ.

Πλάτωνος πολιτείας ι´ [p. 610] 29

Οὐκοῦν, ὁπότε μηδ' ὑφ' ἑνὸς ἀπόλλυται κακοῦ μήτε οἰκείου μήτε ἀλλοτρίου, δῆλον ὅτι ἀνάγκη αὐτὸ ἀεὶ ὂν εἶναι· εἰ δ' ἀεὶ ὄν, ἀθάνατον. Ἀνάγκη, ἔφη. Τοῦτο μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, οὕτως ἐχέτω. εἰ δ' ἔχει, ἐννοεῖς ὅτι ἀεὶ ἂν εἶεν αἱ αὐταί. οὔτε γὰρ ἄν που ἐλάττους γένοιντο μηδεμιᾶς ἀπολλυμένης, οὔτε αὖ πλείους. εἰ γὰρ ὁτιοῦν τῶν ἀθανάτων πλέον γίγνοιτο, οἶσθ' ὅτι ἐκ τοῦ θνητοῦ ἂν γίγνοιτο, καὶ πάντα ἂν εἴη τελευτῶντα ἀθάνατα. Ἀληθῆ λέγεις. Ἀλλ', ἦν δ' ἐγώ, μήτε τοῦτο οἰόμεθα, ὁ γὰρ λόγος οὐκ ἐάσει, μήτε γε αὖ τῇ ἀληθεστάτῃ φύσει τοιοῦτον εἶναι ψυχήν, ὥστε πολλῆς ποικιλίας καὶ ἀνομοιότητός τε καὶ διαφορᾶς γέμειν αὐτὸ πρὸς αὑτό. Πῶς λέγεις; ἔφη. Οὐ ῥᾴδιον, ἦν δ' ἐγώ, ἀίδιον εἶναι σύνθετόν τε ἐκ πολλῶν, καὶ μὴ τῇ καλλίστῃ κεχρημένον συνθέσει, ὡς νῦν ἡμῖν ἐφάνη ἡ ψυχή. Οὐκοῦν εἰκός γε. Ὅτι μὲν τοίνυν ἀθάνατον ψυχὴ καὶ ὁ ἄρτι λόγος καὶ οἱ ἄλλοι ἀναγκάσειαν ἄν.

Πλάτωνος πολιτείας δ´ [p. 436] 30

Τόδε δὲ ἤδη χαλεπόν, εἰ τῷ αὐτῷ τούτῳ ἕκαστα πράττομεν ἢ τρισὶν οὖσιν ἄλλο ἄλλῳ· μανθάνομεν μὲν ἑτέρῳ, θυμούμεθα δὲ ἄλλῳ τῶν ἐν ἡμῖν, ἐπιθυμοῦμεν δ' αὖ τρίτῳ τινὶ τῶν περὶ τὴν τροφήν τε καὶ γέννησιν ἡδονῶν καὶ ὅσα τούτων ἀδελφά· ἢ ὅλῃ τῇ ψυχῇ καθ' ἕκαστον αὐτῶν πράττομεν, ὅταν ὁρμήσωμεν. ταῦτ' ἔσται τὰ χαλεπὰ διορίσασθαι ἀξίως λόγου. Καὶ ἐμοὶ δοκεῖ, ἔφη.

[p. 439] τοῦ διψῶντος ἡ ψυχή, καθ' ὅσον διψᾷ, οὐ βούλεταί τι ἄλλο ἢ πιεῖν, καὶ τούτου ὀρέγεται καὶ ἐπὶ τοῦτο ὁρμᾷ. Δῆλον δή. Οὐκοῦν εἴποτέ τι αὐτὴν ἀνθέλκει διψῶσαν, ἕτερόν τι ἂν ἐν αὐτῇ εἴη αὐτοῦ τοῦ διψῶντος καὶ ἄγοντος ὥσπερ θηρίον ἐπὶ τὸ πιεῖν. οὐ γὰρ δή, φαμέν, τό γε αὐτὸ τῷ αὐτῷ ἑαυτοῦ περὶ τὸ αὐτὸ ἅμα τἀναντία πράττοι. Οὐ γὰρ οὖν. Ὥσπερ γε, οἶμαι, τοῦ τοξότου οὐ καλῶς ἔχει λέγειν, ὅτι αὐτοῦ ἅμα αἱ χεῖρες τὸ τόξον ἀπωθοῦνταί τε καὶ προσέλκονται, ἀλλ' ὅτι ἄλλη μὲν ἡ ἀπωθοῦσα χείρ, ἑτέρα δὲ ἡ προσαγομένη. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Πότερον δὴ φῶμέν τινας ἔστιν ὅτε διψῶντας οὐκ ἐθέλειν πιεῖν; Καὶ μάλα γ', ἔφη, πολλοὺς καὶ πολλάκις. Τί οὖν, ἔφην ἐγώ, φαίη τις ἂν τούτων πέρι; οὐκ ἐνεῖναι μὲν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν τὸ κελεῦον, ἐνεῖναι δὲ τὸ κωλῦον πιεῖν, ἄλλο ὂν καὶ κρατοῦν τοῦ κελεύοντος; Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐ τὸ μὲν κωλῦον τὰ τοιαῦτα ἐγγίγνεται, ὅταν ἐγγένηται, ἐκ λογισμοῦ, τὰ δὲ ἄγοντα καὶ ἕλκοντα διὰ παθημάτων τε καὶ νοσημάτων παραγίγνεται; Φαίνεται. Οὐ δὴ ἀλόγως, ἦν δ' ἐγώ, ἀξιώσομεν αὐτὰ διττά τε καὶ ἕτερα ἀλλήλων εἶναι, τὸ μὲν ᾧ λογίζεται λογιστικὸν προσαγορεύοντες τῆς ψυχῆς, τὸ δὲ ᾧ ἐρᾷ τε καὶ πεινῇ καὶ διψῇ καὶ περὶ τὰς ἄλλας ἐπιθυμίας ἐπτόηται ἀλόγιστόν τε καὶ ἐπιθυμητικόν, πληρώσεών τινων καὶ ἡδονῶν ἑταῖρον. Οὔκ, ἀλλ' εἰκότως, ἔφη, ἡγοίμεθ' ἂν οὕτως. Ταῦτα μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, δύο ἡμῖν ὡρίσθω εἴδη ἐν ψυχῇ ἐνόντα· τὸ δὲ δὴ τοῦ θυμοῦ καὶ ᾧ θυμούμεθα πότερον τρίτον ἢ τούτων ποτέρῳ ἂν εἴη ὁμοφυές; Ἴσως, ἔφη, τῷ ἑτέρῳ, τῷ ἐπιθυμητικῷ. Ἀλλ', ἦν δ' ἐγώ, ποτὲ ἀκούσας τι πιστεύω τούτῳ, ὡς ἄρα Λεόντιος ὁ Ἀγλαΐωνος ἀνιὼν ἐκ Πειραιέως ὑπὸ τὸ

βόρειον τεῖχος ἐντὸς αἰσθόμενος νεκροὺς παρὰ τῷ δημίῳ κειμένους, ἅμα μὲν ἰδεῖν ἐπιθυμοῖ, ἅμα δὲ δυσχεραίνοι καὶ ἀποτρέποι ἑαυτόν, καὶ τέως μὲν μάχοιτο καὶ παρακαλύπτοιτο, κρατούμενος δ' οὖν ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας, διελκύσας τοὺς ὀφθαλμούς, προσδραμὼν πρὸς τοὺς νεκρούς, ἰδοὺ ὑμῖν, ἔφη, ὦ κακοδαίμονες, ἐμπλήσθητε τοῦ καλοῦ θεάματος. Ἤκουσα, ἔφη, καὶ αὐτός. Οὗτος μέντοι, ἔφην, ὁ λόγος σημαίνει τὴν ὀργὴν πολεμεῖν ἐνίοτε ταῖς ἐπιθυμίαις, ὡς ἄλλο ὂν ἄλλῳ. Σημαίνει γάρ, ἔφη.

Ἐν ταυτῷ [p. 441] 31

Ἆρα οὖν ἕτερον ὂν καὶ τοῦτο, ἢ λογιστικόν τι εἶ- [858]
δος, ὥστε μὴ τρία ἀλλὰ δύο εἴδη εἶναι ἐν τῇ ψυχῇ, λογιστικὸν καὶ ἐπιθυμητικόν; ἢ καθάπερ ἐν τῇ πόλει ξυνεῖχεν αὐτὴν τρία ὄντα γένη, χρηματιστικὸν ἐπικουρητικὸν βουλευτικόν, οὕτω καὶ ἐν ψυχῇ τρίτον τοῦτό ἐστι τὸ θυμοειδές, ἐπίκουρον ὂν τῷ λογιστικῷ φύσει, ἐὰν μὴ ὑπὸ κακῆς τροφῆς διαφθαρῇ; Ἀνάγκη, ἔφη, τρίτον. Ναί, ἦν δ' ἐγώ, ἄν γε τοῦ λογιστικοῦ ἄλλο τι ὥσπερ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ ἐφάνη ἕτερον ὄν. Ἀλλ' οὐ χαλεπόν, ἔφη, φανῆναι· καὶ γὰρ ἐν τοῖς παιδίοις τοῦτο ὂν ἄν τις ἴδοι, ὅτι θυμοῦ μὲν εὐθὺς γενόμενα μεστά ἐστιν, λογισμοῦ δὲ ἔνιοι μὲν ἔμοιγε δοκοῦσιν οὐδέποτέ γε μεταλαμβάνειν, οἱ δὲ πολλοὶ ὀψέ ποτε. Ναὶ μὰ Δία, ἦν δ' ἐγώ, καλῶς γε εἶπες. ἔτι δὲ ἐν τοῖς θηρίοις ἄν τις ἴδοι ὃ λέγεις, ὅτι οὕτως ἔχει. πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἃ ἄνω που ἐκεῖ εἴπομεν, τὸ τοῦ Ὁμήρου μαρτυρήσει τό

στῆθος δὲ πλήξας κραδίην ἠνίπαπε μύθῳ. (107)

ἐνταῦθα γὰρ δὴ σαφῶς ὡς ἕτερον ἑτέρῳ ἐπιπλῆττον πεποίηκεν Ὅμηρος τὸ ἀναλογισάμενον περὶ τοῦ βελ-

τίονός τε καὶ χείρονος τῷ ἀλογίστως θυμουμένῳ. Κομιδῇ, ἔφη, ὀρθῶς λέγεις.

32 Ἰαμβλίχου περὶ ψυχῆς

Ἀριστοτέλης μὲν οὖν τὰ μάλιστα δοκοῦντα τῇ ψυχῇ ὑπάρχειν εἰς τρία τὰ κυριώτατα γένη ἀναγαγών, κίνησίν τε καὶ γνῶσιν καὶ λεπτότητα οὐσίας, ἣν ἐνίοτε καὶ ἀσώματον ὑπόστασιν ἐπονομάζει, ἐς ταῦτα τὰ τρία τὰς καθ᾽ ἕκαστα διωρισμένας ἐπαναφέρει δόξας, πέρας τῶν ἀπείρων ἀνευρὼν οὕτω καὶ σαφῆ καὶ σύντομον περίληψιν. ἐγὼ δὲ ὁρῶ ἐν τούτοις τοῖς ὅροις πολὺ μὲν τὸ ὁμώνυμον καὶ συγκεχυμένον (οὐ γὰρ ὡσαύτως αἵ κατὰ μεταβολὴν καὶ αἵ κατὰ ζωὴν θεωροῦνται κινήσεις, ἢ καὶ μορφωτικαὶ ἢ ἄμορφοι γνώσεις, ἢ αἵ τοῦ ἀέρος, ἢ αἵ τῶν καθ᾽ αὑτὰ ἀσωμάτων καθαρότητες τῆς οὐσίας), πολὺ δὲ καὶ τὸ ἀτελὲς αὐτῶν καὶ ἐνδεές· οὐ γὰρ ἔνεστι πάντα περιλαβεῖν τὰ γένη τῆς δόξης ἐν τοῖς τρισὶ τούτοις ὅροις.

[860] τινὲς εἰς τὰς τῶν τεσσάρων στοιχείων ἀρχὰς τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς ἐπαναφέρουσιν. εἶναι μὲν γὰρ τὰ πρῶτα σώματα ἄτομα, πρὸ τῶν τεσσάρων στοιχείων στοιχειωδέστερα· εἰλικρινῆ δὲ ὄντα καὶ πεπληρωμένα πάντῃ καθαρᾶς πρώτης οὐσίας μὴ δέχεσθαι μηδ᾽ ὁπωστινοῦν εἰς αὑτὰ διαίρεσιν. ταῦτα τοίνυν ἄπειρα ἔχειν σχήματα, ἓν δὲ αὐτῶν εἶναι τὸ σφαιροειδές, ἀπὸ δὴ τῶν σφαιροειδῶν ἀτόμων εἶναι τὴν ψυχήν.

ὡς δὲ τῶν ἀριστοτελικῶν τινες ὑφηγοῦνται, εἶδός ἐστι τὸ ἐπὶ τοῖς σώμασιν ἢ ποιότης ἁπλῆ ἀσ(?)ματος ἢ ποιότης οὐσιώδης τελεία, ᾗ παράκειται δόξα, οὐ παραδοθεῖσα μὲν δυναμένη δὲ πιθανῶς λέγεσθαι αἵρεσις, ἢ τὴν συνδρομὴν τῶν ὅλων ποιοτήτων, καὶ τὸ ἓν αὐτῶν κεφάλαιον εἴτε τὸ ἐπιγιγνόμενον ἢ τὸ προϋπάρχον, τιθεμένη τὴν ψυχήν.

μετὰ δὴ ταῦτα τοὺς εἰς μαθηματικὴν οὐσίαν ἐντιθέντας τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς καταλέγω διευκρινημένως [862]. ἔστι δὴ γένος ἕν τι αὐτῆς τὸ σχῆμα, πέρας ὂν διαστάσεως καὶ αὐτὴ διάστασις. ἐν αὐτοῖς μὲν οὖν τούτοις Σεβῆρος ὁ πλατωνικὸς αὐτὴν ἀφωρίσατο, ἐν ἰδέᾳ δὲ τοῦ πάντῃ διαστατοῦ Σπεύσιππος, ἐν αἰτίᾳ δὲ ἢ τῇ ἑνώσει τούτων ἄλλος ἄν τις καθαρώτερον αὐτὴν προστήσαιτο τελεώτατα. πάλιν τοίνυν ὁ ἀριθμὸς ἐν ἑτέρῳ γένει κεῖται. ἀλλὰ καὶ τοῦτον ἁπλῶς μὲν οὕτως ἔνιοι τῶν πυθαγορείων τῇ ψυχῇ συναρμόζουσιν, ὡς δ' αὐτοκίνητον Ξενοκράτης, ὡς δὲ λόγους περιέχουσαν Μοδέρατος ὁ πυθαγόρειος, ὡς δὲ κριτικὸν κοσμουργοῦ θεοῦ ὄργανον Ἵππασος ὁ ἀκουσματικὸς τῶν πυθαγορείων.

ὡς δ' Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ, Πλάτων ἐκ τῆς τοῦ [864] ἑνὸς ἰδέας καὶ τοῦ πρώτου μήκους [καὶ πλάτους] καὶ βάθους αὐτὸ τοῦτο ζωὴν προϋποτιθέμενος, καὶ τὸ μὲν ἓν νοῦν, τὴν δὲ δυάδα ἐπιστήμην, δόξαν δὲ τὸν τοῦ ἐπιπέδου ἀριθμόν, τὸν δὲ τοῦ στερεοῦ τὴν αἴσθησιν διοριζόμενος.

ἔτι τοίνυν τὴν ἁρμονίαν ἴδωμεν, οὐ τὴν ἐν σώμασιν ἐνιδρυμένην, ἀλλ' ἥτις ἐστὶ μαθηματική. ταύτης τοίνυν, ὡς μὲν ἁπλῶς εἰπεῖν, τὴν τὰ διαφέροντα ὁπωσοῦν σύμμετρα καὶ προσήγορα ἀπεργαζομένην ἀναφέρει εἰς τὴν ψυχὴν Μοδέρατος· τὴν δ' ὡς ἐν οὐσίαις καὶ ζωαῖς καὶ γενέσει τούτων μεσότητα καὶ σύνδεσιν ὁ Τίμαιος αὐτῇ ἀνατίθησι, τὴν δὲ ὡς ἐν λό- (108) γοις τοῖς κατ' οὐσίαν προϋπάρχουσιν Πλωτῖνος καὶ Πορφύριος καὶ Ἀμέλιος παραδεδώκασι, τὴν δὲ συνδιαπλεκομένην τῷ κόσμῳ καὶ ἀχώριστον τοῦ οὐρανοῦ πολλοὶ δή τινες τῶν πλατωνικῶν καὶ πυθαγορείων προκρίνουσιν.

[866] ἴθι δὴ οὖν ἐπὶ τὴν καθ' αὑτὴν ἀσώματον οὐσίαν ἐπανίωμεν, διακρίνοντες καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐν τάξει τὰς περὶ ψυχῆς πάσας δόξας. εἰσὶ δή τινες οἳ πᾶσαν τὴν τοιαύτην οὐσίαν ὁμοιομερῆ καὶ τὴν αὐτὴν καὶ μίαν ἀποφαίνονται, ὡς καὶ ἐν ὁτῳοῦν αὐτῆς μέρει εἶναι τὰ ὅλα· οἵτινες καὶ ἐν τῇ μεριστῇ ψυχῇ τὸν νοητὸν κόσμον καὶ θεοὺς καὶ δαίμονας καὶ τἀγαθὸν καὶ πάντα τὰ πρεσβύτερα ἐν αὐτῇ ἐνιδρύουσι καὶ ἐν πᾶσιν ὡσαύτως πάντα εἶναι ἀποφαίνονται, οἰκείως μέντοι κατὰ τὴν αὐτῶν οὐσίαν ἐν ἑκάστοις. καὶ ταύτης τῆς δόξης ἀναμφισβητήτως μέν ἐστι Νουμήνιος, οὐ πάντῃ δὲ ὁμολογουμένως Πλωτῖνος, ἀστάτως δὲ ἐν αὐτῇ φέρεται Ἀμέλιος, Πορφύριος δὲ ἐνδοιάζει περὶ αὐτήν, πῇ μὲν διατεταγμένως αὐτῆς ἀφιστάμενος, πῇ δὲ συνακολουθῶν αὐτῇ ὡς παραδοθείσῃ ἄνωθεν. κατὰ δὴ ταύτην νοῦ καὶ θεῶν καὶ τῶν κρειττόνων γενῶν οὐδὲν ἡ ψυχὴ διενήνοχε κατά γε τὴν ὅλην οὐσίαν.

ἀλλὰ μὴν ἥγε πρὸς ταύτην ἀνθισταμένη δόξα χωρίζει μὲν τὴν ψυχὴν ὡς ἀπὸ νοῦ γενομένην δευτέραν καθ' ἑτέραν ὑπόστασιν (τὸ δὲ μετὰ νοῦ αὐτῆς ἐξηγεῖται ὡς ἐξηρτημένον ἀπὸ τοῦ νοῦ, μετὰ τοῦ κατ' ἰδίαν ὑφεστηκέναι αὐτοτελῶς), χωρίζει δὲ αὐτὴν καὶ ἀπὸ
[868] τῶν κρειττόνων γενῶν ὅλων, ἴδιον δὲ αὐτῇ τῆς οὐσίας ὅρον ἀπονέμει, ἤτοι τὸ μέσον τῶν μεριστῶν καὶ ἀμερίστων σωμάτων γενῶν, ἢ τὸ πλήρωμα τῶν καθόλου λόγων καὶ τὴν μετὰ τὰς ἰδέας ὑπηρεσίαν τῆς δημιουργίας, ἢ ζωὴν παρ' ἑαυτῆς ἔχουσαν τὸ ζῆν, τὴν ἀπὸ τοῦ νοητοῦ προσελθοῦσαν ἢ τῶν αὐτῶν γενῶν, ἢ ὅλου τοῦ ὄντως ὄντος πρόοδον εἰς ὑποδεεστέραν οὐσίαν.

περὶ δὲ ταύτας τὰς δόξας ὅ τε Πλάτων αὐτὸς καὶ ὁ Πυθαγόρας ὅ τε Ἀριστοτέλης καὶ ἀρχαῖοι πάντες,

ὧν ὀνόματα μεγάλως ἐπὶ σοφίᾳ ὑμνεῖται, τελέως ἐπιστρέφονται, εἴ τις αὐτῶν τὰς δόξας ἀνιχνεύοι μετ' ἐπιστήμης· ἡμεῖς τε περὶ αὐτὰς τὴν μετ' ἀληθείας πραγματείαν πᾶσαν πειρασόμεθα ἐνστήσασθαι.

τινὲς δὲ τῶν φυσικῶν σύνοδον τῶν ἐναντίων συνυφαίνουσιν, οἷον θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, ξηροῦ καὶ ὑγροῦ. καὶ γὰρ τὸ ζῆν ἀπὸ τοῦ ἀναζεῖν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ καὶ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ ἀναψύχεσθαι ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ ὠνομάσθαι ἀποφαίνονται καὶ ἅμα ἐπ' ἀμφοτέρων καὶ τὸν ἀναπνεόμενον ἀέρα ψυχὴν νομίζουσιν, ὥσπερ Ἀριστοτέλης μὲν ἐν τοῖς ὀρφικοῖς ἔπεσί φησι [870] λέγεσθαι τὴν ψυχὴν [ὡς] εἰσιέναι ἐκ τοῦ ὅλου ἀναπνεόντων ἡμῶν φερομένην ὑπὸ τῶν ἀνέμων. ἔοικέ γε μὴν αὐτὸς ὁ Ὀρφεὺς χωρὶς ὑπολαμβάνειν εἶναι καὶ μίαν τὴν ψυχήν, ἀφ' ἧς πολλὰς μὲν εἶναι διαιρέσεις, πολλὰς δὲ καὶ μέσας ἐπιπνοίας καθήκειν ἐπὶ τὰς μεριστὰς ψυχὰς ἀπὸ τῆς ὅλης ψυχῆς.

τινὲς μὲν τῶν ἀριστοτελικῶν αἰθέριον σῶμα τὴν ψυχὴν τίθενται· ἕτεροι δὲ τελειότητα αὐτὴν ἀφορίζονται κατ' οὐσίαν τοῦ θείου σώματος, ἣν ἐντελέχειαν καλεῖ Ἀριστοτέλης, ὥσπερ δὴ ἐν ἐνίοις Θεόφραστος, ἢ τὸ ἀπογεννώμενον ἀπὸ τῶν θειοτέρων γενῶν ὅλων, ὥσπερ ἄν τις νεωτερίσειεν ἐν ταῖς ἐπινοίαις, ἢ τὸ συγκεκραμένον τοῖς σώμασιν, ὥσπερ οἱ στωικοὶ λέγουσιν· ἢ τὸ τῇ φύσει συμμεμιγμένον, ἢ τὸ τοῦ σώματος ὄν, ὥσπερ τὸ ἐμψυχῶσθαι· αὐτῇ δὲ μὴ παρὸν τῇ ψυχῇ ὥσπερ ὑπάρχον, οἷα δὴ λέγεται περὶ ψυχῆς παρὰ Δικαιάρχῳ τῷ Μεσσηνίῳ.

Ἐν ταυτῷ. περὶ δυνάμεως ψυχῆς. 33 (109)

Πλάτων μὲν οὖν οὐχ ὡς ἑτέρας τὰς δυνάμεις ἐν [872] ἑτέρᾳ τῇ ψυχῇ ἐνεῖναι ἡγεῖται, συμφύτους δ' αὐτὰς καὶ κατὰ μίαν ἰδέαν συνυφεστηκέναι λέγει διὰ τὴν

σύνθετον οὐσίαν τῆς ψυχῆς. Ἀριστοτέλης δὲ ὡσαύτως ἁπλῆν οὐσίαν ἀσώματον εἴδους τελεσιουργοῦ τὴν τῆς ψυχῆς ὑποθέμενος οὐ ποιεῖ τὰς δυνάμεις ὡς
[874] ἐν συνθέτῳ τινὶ τῇ ψυχῇ παρούσας. ἀλλὰ μὴν οἵγε ἀπὸ Χρυσίππου καὶ Ζήνωνος φιλόσοφοι καὶ πάντες ὅσοι σῶμα τὴν ψυχὴν νοοῦσι, τὰς μὲν δυνάμεις ὡς ἐν τῷ ὑποκειμένῳ ποιότητας συμβιβάζουσι, τὴν δὲ ψυχὴν ὡς οὐσίαν προϋποκειμένην ταῖς δυνάμεσι προτιθέασιν, ἐκ δ᾽ ἀμφοτέρων τούτων σύνθετον φύσιν ἐξ ἀνομοίων συνάγουσιν. αὗται τοίνυν αἱ δυνάμεις αὐτῆς τῆς ψυχῆς καθ᾽ αὑτὴν ἢ τοῦ ἔχοντος τοῦ κοινοῦ μετὰ τοῦ σώματος θεωρουμένου ζῴου, καθ᾽ οὓς μὲν ἡ ψυχὴ διττὴν ζωὴν ζῇ, καθ᾽ αὑτήν τε καὶ μετὰ τοῦ σώματος, ἄλλως μὲν πάρεισι τῇ ψυχῇ ἄλλως δὲ τῷ κοινῷ ζῴῳ, ὡς κατὰ Πλάτωνα καὶ Πυθαγόραν· καθ᾽ οὓς δὲ μία ζωὴ τῆς ψυχῆς ἐστιν ἡ τοῦ συνθέτου, συγκεκραμένης τῆς ψυχῆς τῷ σώματι, ὡς οἱ στωικοὶ λέγουσιν, ἢ δούσης ὅλης τὴν ἑαυτῆς ζωὴν εἰς τὸ κοινὸν ζῷον, ὡς οἱ περιπατητικοὶ διισχυρίζονται, κατὰ τούτους εἷς ἐστιν ὁ τρόπος τῆς παρουσίας αὐτῶν ὁ ἐν τῷ μετέχεσθαι ἢ ἐν τῷ κεκρᾶσθαι τῷ ὅλῳ ζῴῳ.

πῶς οὖν διακρίνονται; κατὰ μὲν τοὺς στωικοὺς
[876] ἔνιαι μὲν τῇ διαφορότητι τῶν ὑποκειμένων σωμάτων· πνεύματα γὰρ ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ φασιν οὗτοι διατείνειν ἄλλα καὶ ἄλλα, τὰ μὲν εἰς ὀφθαλμοὺς τὰ δὲ εἰς ὦτα τὰ δὲ εἰς ἄλλα αἰσθητήρια· ἔνιαι δὲ ἰδιότητι ποιότητος περὶ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον. ὥσπερ γὰρ τὸ μῆλον ἐν τῷ αὐτῷ σώματι τὴν γλυκύτητα ἔχει καὶ τὴν εὐωδίαν, οὕτω καὶ τὸ ἡγεμονικὸν ἐν ἑαυτῷ φαντασίαν συγκατάθεσιν ὁρμὴν λόγον συνείληφε. κατὰ δὲ τοὺς ἀριστοτελικοὺς καὶ πάντας ὅσοι ἀμέριστον τὴν ψυχὴν διανοοῦνται, κατὰ μὲν τὴν οὐσίαν αἱ δυνάμεις,

κατὰ δὲ εἴδη ὧν δύνανται ποιεῖν. κατὰ δὲ Πλάτωνα ἄλλως μὲν λέγεται ἡ ψυχὴ τριμερής, ὡς ἂν ἑτέραις οὐσίαις τριπλῇ ζωῆς παραλλάττουσα, ἄλλως δὲ πολυδύναμος, οὐκέτι κατ' οὐσίαν ζωῆς διαφέρουσα, ἐν ταὐτῷ δὲ πολλαῖς ἰδιότησι διακρινομένη. καὶ ὅλως μέρος δυνάμεως ταύτῃ διενήνοχεν, ᾗ τὸ μὲν μέρος οὐσίας ἑτερότητα, ἡ δὲ δύναμις ἐν ταὐτῷ γεννητικὴν ἢ ποιητικὴν διάκρισιν παρίστησιν.

Ἐν ταὐτῷ. περὶ πλήθους δυνάμεων. 34

Οἱ ἀπὸ Ζήνωνος ὀκταμερῆ τὴν ψυχὴν διαδοξά- [878]
ζουσι, περὶ τὰς δυνάμεις εἶναι πλείονας, ὥσπερ ἐν τῷ ἡγεμονικῷ ἐνυπαρχουσῶν φαντασίας συγκαταθέσεως ὁρμῆς λόγου. οἱ δὲ περὶ Πλάτωνα καὶ Ἀρχύτας καὶ οἱ λοιποὶ πυθαγόρειοι τὴν ψυχὴν τριμερῆ ἀποφαίνονται, διαιροῦντες εἰς λογισμὸν καὶ θυμὸν καὶ ἐπιθυμίαν· ταῦτα γὰρ εἶναι χρήσιμα πρὸς τὴν τῶν ἀρετῶν σύστασιν. δυνάμεις δὲ τῆς ψυχῆς ἀναλογίζονται φύσιν καὶ φαντασίαν καὶ αἴσθησιν καὶ δόξαν καὶ κινητικὴν σωμάτων διάνοιαν καὶ ὄρεξιν καλῶν κἀγαθῶν καὶ νοήσεις. Ἀριστοτέλης δὲ εἰς πέντε αὐτὰς διαιρεῖ φύσιν αἴσθησιν κίνησιν κατὰ τόπον ὄρεξιν διανόησιν.

Περὶ τῶν κατ' οὐσίαν τῆς ψυχῆς καὶ 35
τῶν προστιθεμένων αὐτῇ δυνά- [880]
μεων. ἐν ταὐτῷ.

Πλωτῖνος αὐτῆς ἀφαιρεῖ τὰς ἀλόγους δυνάμεις,
τὰς αἰσθήσεις τὰς φαντασίας τὰς μνήμας τοὺς λογι- (110)
σμούς, μόνον δὲ τὸν καθαρὸν λογισμὸν εἰς τὴν καθαρὰν οὐσίαν αὐτῆς ἀνατείνει ὡς ἔχοντα συμφυῆ δύναμιν πρὸς αὐτὴν τὴν τῆς οὐσίας ἰδέαν.

οἱ δὲ περὶ Δημόκριτον [πλατωνικοὶ] πάντα

ταῦτα τὰ εἴδη τῶν δυνάμεων εἰς τὴν οὐσίαν αὐτῆς συνάγουσιν.

ὁ δὲ Πλάτων καὶ αὐτὰς ἑαυτῶν ποιεῖ καὶ τῶν ζῴων καθ' ἑκατέραν ζωὴν διοριζόμενος ἑκάτερον.

οἱ δὲ περὶ Πορφύριον καὶ Πλωτῖνον ἑκάστῳ μέρει τοῦ παντὸς τὰς οἰκείας δυνάμεις προβάλλεσθαι ὑπὸ τῆς ψυχῆς ἀποφαίνονται, καὶ ἀφίεσθαι μὲν καὶ μηκέτι εἶναι τὰς ζωὰς τὰς ὁπωσοῦν προβληθείσας [οἱ περὶ Πορφύριον καὶ Πλωτῖνον πλατωνικοὶ] ἀφορίζονται, παραπλησίως τοῖς ἀπὸ τοῦ σπέρματος φυομέ-
[882] νοις, ὁπόταν εἰς ἑαυτὸ ἀναδραμῇ τὸ σπέρμα. εἶναι δὲ καὶ ταύτας ἐν τῷ παντὶ καὶ μὴ ἀπόλλυσθαι, τάχ' ἄν τις ἐπινοήσειε καινότερον, οὐκ ἀπιθάνως.

36 Ἐν ταυτῷ. περὶ τῶν ἐνεργειῶν τῆς ψυχῆς.

Τίς οὖν ἀνήκοός ἐστι τῆς περιπατητικῆς δόξης, ἣ τὴν ψυχὴν ἀκίνητον μὲν εἶναί φησιν, αἰτίαν δὲ κινήσεων; εἰ δὴ καὶ ἀνενέργητόν ἐστι τὸ ἀκίνητον, ἔσται καὶ χορηγὸν τῶν ἐνεργειῶν τὸ τῆς ψυχῆς ἀνενέργητον. εἰ δ', ὡς ἔνιοι λέγουσι, τέλος καὶ συνοχὴ καὶ ἕνωσις καὶ μόνιμος αἰτία τῶν κινήσεών ἐστιν ἡ ἐνέργεια, καὶ ταύτην ἐν ἑαυτῇ συνείληφεν ἡ κατ' Ἀριστοτέλην ἀκίνητος ἐντελέχεια τῆς ψυχῆς, ἔσται ἀπὸ τῆς τελειοτάτης ἐνεργείας προϊοῦσα [ἀπὸ τῆς ψυχῆς] ἡ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα τῶν ζῴων ἔργοις ἀπεργασία. αὕτη τοίνυν κατά τε Πλάτωνα πολλοῦ δεῖ ἡ αὐτὴ εἶναι τῇ συμφύτῳ τῆς ψυχῆς οὐσίᾳ καὶ ζωῇ. δῆλον γὰρ ὅτι δίδοται μὲν εἰς τὸ κοινόν, ἀλλ' ἐπεὶ μεταβολὴ καὶ διαίρεσις καὶ παράτασις παρὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ χρόνον καὶ τόπον διάστασις ἐπισυμπίπτει, ὧν οὐδέν ἐστιν ἐν τῇ καθ' αὑτὴν ἀσωμάτῳ ζωῇ, φανερὸν δὴ καὶ
[884] τοῦτο γέγονεν, ὡς οὐδὲν ὑπάρχει κατὰ Πλάτωνα τῶν

τοῦ συνθέτου ζῴου κινημάτων ἴδιον αὐτῆς τῆς ψυχῆς. οὐκοῦν, ὥσπερ ζωὴ κατ' αὐτὸν διττή, ἣ μὲν χωριστὴ τοῦ σώματος ἣ δὲ κοινὴ μετ' αὐτοῦ, οὕτως καὶ ἐνεργήματα μὲν ἴδια ἔσται τῆς ψυχῆς τὰ δὲ κοινὰ καὶ τοῦ ἔχοντος. καὶ τούτων τὰ μὲν ἀπὸ τῆς ψυχῆς προκατάρχοντα, τὰ δὲ ἀπὸ τῶν τοῦ σώματος παθημάτων ἐγειρόμενα, τὰ δὲ ἐξ ἀμφοῖν ἐπίσης ἀνακινούμενα, πάντα δὲ ὡς ἀπ' αἰτίας τῆς ψυχῆς ὡρμημένα. ὥσπερ δὴ καὶ τῆς κατὰ τὴν ναῦν φορᾶς κοινῆς οὔσης πρὸς τὸν κυβερνήτην καὶ τὸν ἄνεμον, τὰ μὲν ἄλλα τοιαῦτά ἐστιν ὡς ἄνευ αὐτῶν μὴ γίγνεσθαι τὴν κίνησιν, ὁ δὲ κυβερνήτης καὶ ὁ ἄνεμος τὴν κυριωτάτην αἰτίαν περιέχουσιν ἐν ἑαυτοῖς τῆς φορᾶς, οὕτως ἄρα καὶ ἡ ψυχὴ αὐτή τε ὅλῳ χρῆται τῷ σώματι καὶ τὰ ἔργα μεταχειρίζεται, ὡς ὄργανον ἢ ὄχημα τὸ σῶμα περιέχουσα· ἔχει δὲ καὶ καθ' αὑτὴν οἰκείας κινήσεις, ὅσαι τοῦ συνθέτου ζῴου ἀπολελυμέναι αὗται καθ' αὑτὰς ἀπόλυτοι τὰς κατ' οὐσίαν ζωὰς τῆς ψυχῆς ἐνεργοῦσιν, οἷαι δή εἰσιν αἱ τῶν ἐνθουσιασμῶν καὶ τῶν ἀύλων νοήσεων καὶ συλλήβδην ἐκείνων καθ' ἃς τοῖς θεοῖς συναπτόμεθα. οὐ μὴν ἔτι γε τούτοις συγχωροῦσιν οἱ σῶμα τὴν ψυχὴν ὑπολαμβάνοντες, οἷον οἱ στωικοὶ καὶ ἄλλοι πλείονες, οὐδ' ὅσοι συγκεκρᾶσθαι αὐτὴν εἰς τὴν γέ- [886] νεσιν οἴονται, ὥσπερ οἱ πλεῖστοι τῶν φυσικῶν, οὐδ' ὅσοι βλάστημα αὐτὴν ἀπὸ τῶν σωμάτων ποιοῦσιν ἐν ἁρμονίας εἴδει οὖσαν. πάντες γὰρ οὗτοι σωματοειδεῖς τὰς κινήσεις αὐτῇ ἀποδιδόασιν.

37 (111)

Περὶ τῶν ἔργων τῆς ψυχῆς. ἐν ταυτῷ.

Πότερον οὖν πασῶν τῶν ψυχῶν τὰ αὐτὰ ἔργα ἀποτελεῖται, ἢ τὰ μὲν τῶν ὅλων τελεώτερα τὰ δὲ τῶν ἄλλων ὡς ἕκασται διειλήχασι τὴν προσήκουσαν ἑαυταῖς τάξιν; ὡς μὲν οἱ στωικοὶ λέγουσιν, εἷς τέ

ἐστιν ὁ λόγος καὶ ἡ αὐτὴ πάντως διανόησις, καὶ τὰ κατορθώματα ἴσα καὶ αἱ αὐταὶ ἀρεταὶ τῶν τε μεριστῶν καὶ τῶν ὅλων. καί που Πλωτῖνος καὶ Ἀμέλιος ἐπὶ ταύτης εἰσὶ τῆς δόξης. ἐνίοτε γὰρ ὡς ἄλλην τὴν μεριστὴν ψυχὴν παρὰ τὴν ὅλην, μίαν δὲ αὐτὴν πρὸς ἐκείνην εἶναι ἀφορίζονται. ὡς δ' ἂν εἴποι Πορφύριος, πάντῃ κεχώρισται τὰ τῆς ὅλης ψυχῆς παρὰ τὴν
[888] μεριστὴν ἐνεργήματα. γένοιτο δὲ κἂν ἄλλη δόξα οὐκ ἀπόβλητος, ἡ κατὰ γένη καὶ εἴδη τῶν ψυχῶν ἄλλα μὲν τὰ τῶν ὅλων παντελῆ, ἄλλα δὲ τὰ τῶν θείων ψυχῶν ἄχραντα καὶ ἄυλα, ἕτερα δὲ τὰ τῶν δαιμονίων δραστήρια, τὰ δὲ τῶν ἡρωικῶν μεγάλα, τὰ δὲ τῶν ἐν τοῖς ζῴοις καὶ τοῖς ἀνθρώποις θνητοειδῆ, καὶ τὰ ἄλλα ὡσαύτως ἔργα διαιρουμένη. τούτων δὴ διωρισμένων, καὶ τὰ ἐχόμενα τούτων τὴν ὁμοίαν λήψεται διάκρισιν.

οἱ μὲν γὰρ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν πανταχοῦ ψυχὴν διατείνοντες, ἤτοι γένει ἢ εἴδει, ὡς δοκεῖ Πλωτίνῳ, ἢ καὶ ἀριθμῷ, ὡς νεανιεύεται οὐκ ὀλιγάκις Ἀμέλιος, εἶναι αὐτὴν ἐροῦσιν ἅπερ ἐνεργεῖν. οἱ δ' ἀσφαλέστερον τούτων διαταττόμενοι καὶ προόδους πρώτας καὶ δευτέρας καὶ τρίτας οὐσιῶν τῆς ψυχῆς διισχυριζόμενοι προχωρεῖν εἰς τὸ πρόσω, οἵους ἄν τις θείη τοὺς καινῶς μὲν ἀπταίστως δὲ ἀντιλαμβανομένους τῶν λόγων, τὰ μὲν τῶν ὅλων ψυχῶν καὶ θείων καὶ ἀύλων ἐνεργήματα ἐροῦσιν οὗτοι πάντως δήπου καὶ εἰς οὐσίαν ἀποτελευτᾶν, τὰ δὲ τῶν μεριστῶν καὶ κρατουμένων ἐν ἑνὶ εἴδει καὶ διαιρουμένων περὶ τοῖς σώμα-
[890] σιν, οὐδαμῶς συγχωρήσουσιν εὐθὺς εἶναι ταῦθ' ἅπερ ἐνεργοῦσι. κατὰ δὴ τὴν αὐτὴν μέθοδον προΐτω καὶ ἡ συγγενὴς πρὸς ταύτην διαίρεσις. λέγω δὴ προσπεφυκέναι μὲν ταῖς δυνάμεσι τὰ ἔργα ἐκείνων τῶν ψυχῶν τῶν αὐτοτελῶν καὶ μονοειδῶν καὶ χωριστῶν ἀπὸ τῆς

ὕλης, ὡς ἂν φαίη ἡ νεωστὶ παρευρεθεῖσα ἥδε αἵρεσις, ἐοικέναι δὲ ταῖς τῶν καρπῶν ἀπογεννήσεσιν ἐπὶ τῶν ἀτελεστέρων καὶ περὶ γῆν ἀπομεριζομένων. ἐπὶ δὴ τούτοις δεῖ νοεῖν ὡς οἱ μὲν στωικοὶ πάσας τῆς ὁποιασοῦν ψυχῆς τὰς ἐνεργείας συμμιγνύουσι τοῖς διοικουμένοις καὶ ἀψύχοις, οἱ δ' ἀπὸ Πλάτωνος οὐ πάσας. εἶναι μὲν γάρ τινας δυνάμεις τῆς ψυχῆς αἳ τοῦ σώματος ὡς ὕλης ἐφάπτονται, ὡς τὴν αἰσθητικὴν καὶ ὁρμητικήν, καθαρωτέρας δὲ τούτων τὰς μηδὲν σώματι προσχρωμένας, ὡς τὴν νοεράν. τὰ μὲν οὖν τῶν σωματοειδῶν δυνάμεων ἔργα κατ' οὐσίαν μὲν Πλάτων οὐ συνάπτει τοῖς σώμασι, κατ' ἐπιστροφὴν δὲ κοινω- [892] νεῖν φησι, τὰ δὲ τῶν χωριστῶν ἀπολύει πάντῃ τοῦ κατατείνεσθαι εἰς τὰ σώματα. ἤδη τοίνυν καὶ τὰ μὲν τῶν ὅλων καὶ θειοτέρων ἔργα ἄμικτα εἶναι διὰ τὴν καθαρότητα αὐτῶν τῆς οὐσίας, τὰ δὲ τῶν ἐνύλων καὶ μεριστῶν μηκέθ' ὡσαύτως εἶναι ἄχραντα· καὶ τὰ μὲν τῶν ἀνιουσῶν καὶ ἀπολυομένων τῆς γενέσεως ἀφίεσθαι τὸ λοιπὸν τῶν σωμάτων, τὰ δὲ τῶν κατιουσῶν συμπλέκεσθαι αὐτοῖς πολυειδῶς καὶ συνυφαίνεσθαι. καὶ τὰ μὲν τῶν ἐποχουμένων τοῖς αὐτοειδέσι πνεύμασι καὶ δι' αὐτῶν τιθεμένων εὐκόλως ἅπερ ἂν ἕλωσιν ἄνωθεν, ἀπραγμόνως ἐκφαίνειν τὰ σφῶν ἔργα, τὰ δὲ τοῖς στερεωτέροις σώμασιν ἐνσπειρόμενα καὶ κατεχόμενα ἐν αὐτοῖς ἀναπίμπλασθαι ἀμωσγέπως τῆς τούτων φύσεως. καὶ τὰ μὲν τῶν ὅλων ἐπιστρέφειν (112) εἰς ἑαυτὰ τὰ διοικούμενα, τὰ δὲ τῶν διῃρημένων αὐτὰ ἐπιστρέφεσθαι πρὸς ταῦτα ὧν ἐπιμελοῦνται. κατ' ἄλλην τοίνυν ἀρχὴν τῆς τῶν αὐτῶν διακρίσεως ἡ μὲν περιπατητικῶν δόξα τοῦ ζῴου μόνως καὶ τοῦ συνθέτου τίθεται τὰ ἔργα τῆς ψυχῆς, Πλάτων δὲ τῆς ψυχῆς αὐτὰ πρώτως προτάττει, εἶθ' οὕτως εἰς τὸ κοι-

νὸν τίθησιν. Πλάτων δὲ καὶ Πυθαγόρας ὑπερφυῆ [894] τὴν οὐσίαν αὐτῆς καὶ γεννητικὴν τῆς φύσεως προτάττοντες πρεσβύτερα αὐτῇ καὶ τιμιώτερα πρὸ τῆς φύσεως τὰ ἔργα διδόασιν· ἄρχεσθαί τε αὐτὴν οὐ ποιοῦσιν ἀπὸ τῆς φύσεως, αὐτὴν δὲ ἀφ᾽ αὑτῆς καὶ περὶ αὑτὴν ἐξηγεῖσθαι τῶν οἰκείων ἐνεργειῶν ὑπολαμβάνουσιν, ὅσα τέ ἐστιν ἐν αὐτῇ καλὰ καὶ σπουδαῖα κινήματα τῆς φύσεως ὑπερέχοντα, καθ᾽ αὑτὰ ἐξαιροῦσιν.

ἤδη τοίνυν καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς πλατωνικοῖς πολλοὶ διαστασιάζουσιν, οἳ μὲν εἰς μίαν σύνταξιν καὶ μίαν ἰδέαν τὰ εἴδη καὶ τὰ μόρια τῆς ζωῆς καὶ τὰ ἐνεργήματα συνάγοντες, ὥσπερ Πλωτῖνός τε καὶ Πορφύριος, οἳ δὲ εἰς μάχην ταῦτα κατατείνοντες, ὥσπερ Νουμήνιος, οἳ δὲ ἐκ μαχομένων αὐτὰ συναρμόζοντες, ὥσπερ οἱ περὶ Ἀττικὸν καὶ Πλούταρχον. καὶ οὗτοι μὲν προϋποκειμένων τῶν ἀτάκτων καὶ πλημμελῶν κινημάτων ἐπεισιέναι φασὶν ὕστερα τὰ κατακοσμοῦντα αὐτὰ καὶ διατάττοντα, καὶ τὴν συμφωνίαν ἀπ᾽ ἀμφοτέρων οὕτως συνυφαίνουσι· κατὰ μὲν Πλωτῖνον τῆς πρώτης ἑτερότητος, κατ᾽ Ἐμπεδοκλέα δὲ τῆς πρώτης ἀπὸ τοῦ θεοῦ φυγῆς, καθ᾽ Ἡράκλειτον δὲ τῆς ἐν τῷ [896] μεταβάλλεσθαι ἀναπαύλης, κατὰ δὲ τοὺς γνωστικοὺς παρανοίας ἢ παρεκβάσεως, κατ᾽ Ἀλβῖνον δὲ τῆς τοῦ αὐτεξουσίου διημαρτημένης κρίσεως αἰτίας γιγνομένης τῶν καταγωγῶν ἐνεργημάτων. τῶν δ᾽ αὖ διισταμένων πρὸς τούτους καὶ ἀπὸ τῶν ἔξωθεν προσφυομένων προστιθέντων ὁπωσοῦν τῇ ψυχῇ τὸ κακόν, ἀπὸ μὲν τῆς ὕλης Νουμηνίου καὶ Κρονίου πολλάκις, ἀπὸ δὲ τῶν σωμάτων αὐτῶν τούτων ἔστιν ὅτε καὶ Ἁρποκρατίωνος, ἀπὸ δὲ τῆς φύσεως καὶ τῆς ἀλόγου ζωῆς Πλωτίνου καὶ Πορφυρίου ὡς τὰ πολλά. κατὰ δὲ Ἀρι-

στοτέλην εἴδεσι ζωῆς καὶ ἄλλοις ὅροις ταῦτα χωρὶς
ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων διακέκριται. κατὰ δ' αὖ τοὺς
στωικοὺς ἀτελέστερα ἀεὶ ἀπομερίζεται τὰ τοιαῦτα τῆς
ζωῆς ἐνεργήματα, καὶ ὅσῳ ἂν ᾖ προϊόντα προσωτέρω
τῆς ἀλογίας, τοσῷδε μᾶλλον ἐπὶ τὸ ἀτελέστερον ἀπο- [898]
φέρεται τὰ καταδεέστερα τῶν πρεσβυτέρων. ὡς δ'
ἐγώ τινων ἀκήκοα πλατωνικῶν, οἷον Πορφυρίου καὶ
ἄλλων πολλῶν, ἀφομοιοῦται ἀλλήλοις τὰ μὲν ἀνθρώ-
πεια τοῖς θηρείοις τὰ δὲ τῶν ζῴων τοῖς ἀνθρωπείοις,
ἐφ' ὅσον πέφυκε τὰ διακεκριμένα καθ' ἑτέρας οὐσίας
ὁμοιοῦσθαι πρὸς ἄλληλα.

Περὶ μέτρων ψυχῆς. ἐν ταὐτῷ. 38

Οἱ μὲν δὴ μίαν οὐσίαν τῆς ψυχῆς ἀριθμῷ τιθέμε-
νοι, πληθύοντες δὲ αὐτὴν ἢ ὡς Ἀμέλιος οἴεται σχέ-
σεσι καὶ κατατάξεσιν ἢ ὡς οἱ ὀρφικοὶ λέγουσιν ἐπι-
πνοίαις ἀπὸ τῆς ὅλης, ἔπειτα ἀναχέοντες ἀπὸ τοῦ
πλήθους τῆς ὅλης ἐπὶ τὴν μίαν ψυχὴν ἀποθεμένης τὰς
σχέσεις καὶ τὰς εἰς ἕτερον κατατάξεις, καὶ ἀναλύον-
τες ἀπὸ τῆς εἰς τὰ μεταλαβόντα διαιρέσεως, ἀπολυο- [900]
μένης τῆς τῶν μετασχόντων ἀπολήψεως, τηροῦσιν αὐ-
τὴν ὅλην πανταχοῦ τὴν αὐτήν, μίαν οὐσίαν τε αὐτῇ
διδόασι καθ' ἓν πεπερασμένην. οἱ δ' ἐν ἀπείροις κό-
σμοις, ὥσπερ δὴ οἱ περὶ Δημόκριτον καὶ Ἐπίκουρον
νομίζουσιν, ἀπὸ τῶν ἀπείρων ἀτόμων κατὰ συντυ-
χίαν συνερχομένων συνίστασθαι [ἀπὸ τῶν τοιῶνδε
στοιχείων] τὰς ψυχὰς ἡγούμενοι, ἀπείρους αὐτὰς εἶ- (113)
ναι ἑπομένως ταῖς οἰκείαις ὑποθέσεσιν ἀποφαίνονται.
καὶ οἱ μὲν ἐκ σπερμάτων αὐτὰς γεννῶντες, ἑκάστου
δυναμένου πολλὰ σπείρειν, καὶ τοῦδε προϊόντος ἀεὶ
καὶ οὐδαμῇ ἱσταμένου, κατὰ τὴν γέννησιν καὶ ἐν τῷ
γίγνεσθαι ἀεὶ τὸ ἄπειρον ἀπολείπουσιν. οἱ δὲ κατὰ
μεταβολὴν ἐξ ἑνὸς ζῴου φθειρομένου πολλὰ ζῷα καὶ

πολλὰς ζωὰς παράγοντες, ἐν τῷ μεταβάλλειν συνεχῶς καὶ μηδέποτε ἐπιλείπειν τὴν ἐκ τῆς μεταβολῆς διαδεχομένην ἀειγενεσίαν, ταύτῃ τὸ ἀπέραντον πλῆθος τῶν ψυχῶν ἐπινοοῦσιν [ἐν τῷ ἀεὶ πλεῖον γίγνεσθαι]. οἱ δὲ τῆς φύσεως τὴν ψυχὴν μὴ διακρίνοντες πάλιν δὴ καὶ οὗτοι κατὰ διαίρεσιν τὸ ἄπειρον τῶν ψυχῶν
[902] γίγνεσθαι προσομολογοῦσιν, ἐπειδὴ καὶ ἕκαστον τῶν φυομένων δένδρων μεριζόμενον ταυτόν ἐστι τῷ ὅλῳ, καὶ τῶν ἴσων αὐτῷ φαίνεται γεννητικὸν εἶναι. οἱ δ' ἀπὸ Πλάτωνος ἀγεννήτους καὶ ἀφθάρτους αὐτὰς προστησάμενοι ἑστάναι ἀεὶ κατὰ τὴν αὐτὴν συμμετρίαν ἀφορίζονται, οὔτε γὰρ προστίθεσθαί τι αὐταῖς ἀπὸ τῆς γενέσεως οὔτε ἀφαιρεῖσθαι ἀπ' αὐτῶν μεθιστάμενον εἰς τὰ ἀπολλύμενα. τοῦτο δὴ τὸ μέτρον οἱ μὲν περὶ Πλωτῖνον εἰς τὸν τέλεον ἀριθμὸν ὡς οἰκεῖον προβιβάζουσιν.

39 [Ἐν ταυτῷ]

Πλωτῖνος μὲν καὶ Πορφύριος καὶ Ἀμέλιος ἀπὸ τῆς ὑπὲρ τὸν οὐρανὸν ψυχῆς καὶ πάσας ἐπίσης εἰσοικίζουσιν εἰς τὰ σώματα. πολὺ δὲ διαφερόντως ἔοικεν ὁ Τίμαιος τὴν πρώτην ὑπόστασιν τῶν ψυχῶν ποιεῖν τὸν δημιουργὸν διασπείροντα περὶ πάντα μὲν τὰ κρείττονα γένη, καθ' ὅλον δὲ τὸν οὐρανὸν εἰς ὅλα τε τὰ στοιχεῖα τοῦ παντός. ἔσται δὴ οὖν καὶ ἡ σπορὰ ἡ δημιουργικὴ τῶν ψυχῶν διαιρουμένη περὶ τὰς θείας δημιουργίας, καὶ ἡ πρώτη τῶν ψυχῶν πρόοδος συνυφισταμένη μεθ' ἑαυτῆς ἔχουσα τὰ δεχόμενα τὰς ψυ-
[904] χάς, ἡ μὲν ὅλη τὸν ὅλον κόσμον, αἱ δὲ τῶν ἐμφανῶν θεῶν τὰς κατ' οὐρανὸν σφαίρας, αἱ δὲ τῶν στοιχείων αὐτὰ τὰ στοιχεῖα μεθ' ὧν καὶ αἱ ψυχαὶ συνεκληρώθησαν καθ' ἑκάστην τοιαύτην λῆξιν, ἀφ' ὧν δὴ αἱ κάθοδοί γίγνονται τῶν ψυχῶν ἄλλαι ἀπ' ἄλλων διακλη-

ρώσεων, ὡς βούλεται ἐνδείκνυσθαι σαφῶς ἡ τοῦ Τιμαίου διάταξις. ἄλλη τοίνυν αἵρεσις τῶν πλατωνικῶν οὐ κατὰ τοὺς δημιουργικοὺς κλήρους οὐδὲ κατὰ τὰς διαιρέσεις τῶν κρειττόνων γενῶν, οἷον θεῶν ἀγγέλων δαιμόνων ἡρώων, οὐδὲ κατὰ τὰς νομὰς τοῦ παντὸς διακρίνει τὰς ἀπὸ τῶν διαφερόντων τόπων καταβάσεις τῶν ψυχῶν· τιθεμένη δὲ τὴν ψυχὴν ἀεὶ εἶναι ἐν σώματι, ὥσπερ ἡ Ἐρατοσθένους καὶ Πτολεμαίου τοῦ πλατωνικοῦ καὶ ἄλλων, ἀπὸ σωμάτων αὐτὴν λεπτοτέρων εἰς τὰ ὀστρεώδη πάλιν εἰσοικίζει σώματα. διατρίβειν μὲν γὰρ αὐτὴν εἰς μοῖράν τινα τοῦ αἰσθητοῦ, καθήκειν γε μὴν εἰς τὸ στερεὸν σῶμα ἄλλοτε ἀπ' ἄλλων τοῦ παντὸς τόπων. καὶ τούτους Ἡρακλείδην [906] μὲν τὸν Ποντικὸν ἀφορίζειν περὶ τὸν γαλαξίαν, ἄλλους δὲ καθ' ὅλας τοῦ οὐρανοῦ τὰς σφαίρας, ἀφ' ὧν δὴ δεῦρο κατιέναι τὰς ψυχάς, τοὺς δὲ περὶ σελήνην ἢ ἐν τῷ ὑπὸ σελήνην ἀέρι λέγειν αὐτὰς κατοικεῖν καὶ ἀπ' αὐτῶν κάτω χωρεῖν εἰς τὴν περίγειον γένεσιν, τοὺς δὲ ἀπὸ σωμάτων ἀεὶ στερεῶν πίπτειν εἰς ἕτερα σώματα διισχυρίζεσθαι. ἀπὸ μὲν δὴ τοσούτων καὶ οὕτω διαφερόντων μερῶν γίγνεσθαι διαφερούσας τὰς τῇδε καθόδους, αὐτοὺς δὲ τοὺς τρόπους διίστασθαι πολυειδῶς. Ἡράκλειτος μὲν γὰρ ἀμοιβὰς ἀναγκαίας τίθεται ἐκ τῶν ἐναντίων ὁδόν τε ἄνω καὶ κάτω διαπορεύεσθαι (114) τὰς ψυχὰς ὑπείληφε, καὶ τὸ μὲν τοῖς αὐτοῖς ἐπιμένειν κάματον εἶναι, τὸ δὲ μεταβάλλειν φέρειν ἀνάπαυσιν. οἱ δὲ περὶ Ταῦρον πλατωνικοὶ πέμπεσθαι τὰς ψυχὰς ὑπὸ θεῶν εἰς γῆν λέγουσιν, οἱ μὲν ἑπομένως τῷ Τιμαίῳ παραδιδόντες ὅτι εἰς τελείωσιν τοῦ παντός, ὥστε εἶναι καὶ ἐν τῷ κόσμῳ τοσαῦτα ζῷα ὅσα εἰσὶν ἐν τῷ νοητῷ· οἱ δὲ εἰς θείας ζωῆς ἐπίδειξιν τὸ τέλος ἀναφέροντες τῆς καθόδου. ταύτην γὰρ

[908] εἶναι τὴν βούλησιν τῶν θεῶν, θεοὺς ἐκφαίνεσθαι διὰ τῶν ψυχῶν· προέρχονται γὰρ εἰς ἐμφανὲς οἱ θεοὶ καὶ ἐπιδείκνυνται διὰ τῶν ψυχῶν καθαρᾶς καὶ ἀχράντου ζωῆς. κατ᾽ ἄλλην τοίνυν διαίρεσιν οἱ μὲν ἑκούσιοι τρόποι νοοῦνται τῆς καθόδου, ἢ ἑλομένης αὐτῆς τῆς ψυχῆς τὴν διοίκησιν τῶν περὶ γῆν ἢ πειθαρχούσης τοῖς κρείττοσιν, οἱ δὲ ἀκούσιοι, βιαζομένης ἐπὶ τὸ χεῖρον ἕλκεσθαι.

40 *Περὶ διαφορᾶς καθόδου τῶν ψυχῶν.*
Ἐν ταυτῷ.

Οὐχ ἡ αὐτή ἐστι πασῶν τῶν ψυχῶν κοινωνία πρὸς τὰ σώματα, ἀλλ᾽ ἡ μὲν ὅλη, ὥσπερ καὶ Πλωτίνῳ δοκεῖ, προσιὸν αὐτῇ τὸ σῶμα ἔχει ἐν ἑαυτῇ, ἀλλ᾽ οὐκ αὐτὴ πρόσεισι τῷ σώματι οὐδὲ περιέχεται ὑπ᾽ αὐτοῦ· αἱ δὲ μερισταὶ προσέρχονται τοῖς σώμασι καὶ τῶν σωμάτων γίγνονται, καὶ ἤδη κρατουμένων τῶν σωμάτων ὑπὸ τῆς τοῦ παντὸς φύσεως εἰσοικίζονται εἰς αὐτά. καὶ αἱ μὲν τῶν θεῶν θεῖα σώματα νοῦν μιμούμενα ἐπιστρέφουσι πρὸς τὴν ἑαυτῶν νοερὰν οὐσίαν· αἱ δὲ τῶν ἄλλων θείων γενεῶν, ὡς ἕκασται ἐτάχθησαν οὕτω κατευθύνουσιν ἑαυτῶν τὰ ὀχήματα. ἔτι γε μὴν αἱ καθαραὶ ψυχαὶ καὶ τέλειαι καθαρῶς εἰσοικίζονται εἰς
[910] τὰ σώματα ἄνευ παθημάτων καὶ τῆς στερήσεως τοῦ νοεῖν, αἱ δ᾽ ἐναντίαι ἐναντίως. Ἀττικῷ [δὲ καὶ ἄλλοις τισὶ] πλατωνικοῖς οὐ συνδοκεῖ, καθ᾽ ἕνα δὲ τρόπον συντεύξεως τὰς ὅλας ψυχὰς τοῖς σώμασι συνάγουσιν, ὡσαύτως ἀεὶ μὲν καὶ ἐπὶ πάσης ἐνσωματώσεως τῶν ψυχῶν προϋποτιθέντες τὴν ἄλογον καὶ πλημμελῆ καὶ ἔνυλον ψυχήν, ἐν αὐτῇ δὲ κατακοσμουμένῃ τὴν κοινωνίαν τῆς λογικῆς ἐπεισάγοντες. οἶμαι τοίνυν καὶ τὰ τέλη διάφορα ὄντα καὶ τοὺς τρόπους τῆς καθόδου τῶν ψυχῶν ποιεῖν διαφέροντας. ἡ μὲν

γὰρ ἐπὶ σωτηρίᾳ καὶ καθάρσει καὶ τελειότητι τῶν τῇδε κατιοῦσα ἄχραντον ποιεῖται καὶ τὴν κάθοδον, ἡ δὲ διὰ γυμνασίαν καὶ ἐπανόρθωσιν τῶν οἰκείων ἠθῶν ἐπιστρεφομένη περὶ τὰ σώματα οὐκ ἀπαθής ἐστι παντελῶς οὐδὲ ἀφεῖται ἀπόλυτος καθ' ἑαυτήν, ἡ δ' ἐπὶ δίκῃ καὶ κρίσει δεῦρο κατερχομένη συρομένῃ πως ἔοικε καὶ συνελαυνομένῃ. [τινὲς δὲ τῶν νεωτέρων οὐχ οὕτως] διακρίνουσιν, οὐκ ἔχοντες δὲ σκοπὸν τῆς διαφορότητος εἰς ταυτὸ συγχέουσι τὰς ἐνσωματώσεις τῶν ὅλων κακάς τε εἶναι πάσας διισχυρίζονται, καὶ διαφερόντως οἱ περὶ Κρόνιόν τε καὶ Νουμήνιον καὶ [912] Ἁρποκρατίωνα. δεῖ δέ που καὶ τοὺς βίους τῶν ψυχῶν κατανοεῖν πρὶν ἐλθεῖν εἰς σῶμα, ὡς ἄρα καὶ οὗτοι πολλὴν ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς διάστασιν· ἀπὸ δὲ διαφόρων τρόπων ζωῆς διάφορον ποιοῦνται ἑαυτῶν καὶ τὴν πρώτην σύνοδον. οἵτε γὰρ νεοτελεῖς καὶ πολυθεάμονες τῶν ὄντων οἵτε συνοπαδοὶ καὶ συγγενεῖς τῶν θεῶν οἵτε παντελεῖς καὶ ὁλόκληρα τὰ εἴδη τῆς ψυχῆς περιέχοντες, πάντες ἀπαθεῖς καὶ ἀκήρατοι ἐμφύονται πρώτως εἰς τὰ σώματα, οἱ δὲ ὑπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν ἄδην ἀναπεπλησμένοι καὶ ἄλλων παθῶν μεστοὶ μετὰ παθῶν συνέρχονται πρώτως τοῖς σώμασι.

Ἐν ταυτῷ 41

. . . κατὰ δ' Ἱπποκράτην τὸν τῶν Ἀσκληπιαδῶν, ὅταν πλασθῇ τὸ σπέρμα (τότε γὰρ ἐπιτηδείως ἔχειν αὐτὸ μεταλαμβάνειν ζωῆς), κατὰ δὲ Πορφύριον ἐν τῇ πρώτῃ ἀπογεννήσει τοῦ τικτομένου πρώτως ἡ κατ' (115) ἐνέργειαν ζωοποιία καὶ παρουσία τῆς ψυχῆς φύεται. γένοιτο δ' ἂν καὶ ἄλλη τις δόξα οὐδέπω καὶ νῦν ῥηθεῖσα ἡ λέγουσα πλείονας μὲν εἶναι τὰς δυνάμεις [914] καὶ τὰς οὐσίας τῆς ψυχῆς, κατὰ καιροὺς δὲ ἄλλοτε ἄλλως, εἴπερ ἂν ἐπιτηδείως ἔχῃ τὸ γιγνόμενον σῶμα,

τὰ μὲν πρῶτα τῆς φύσεως μεταλαμβάνειν, ἔπειτα τῆς αἰσθήσεως, εἶτα τῆς ὁρμητικῆς ζωῆς, καὶ τότε δὴ τῆς λογικῆς ψυχῆς, ἐπὶ δὲ τῷ τέλει τῆς νοερᾶς· τοσαῦτα καὶ ἡ κατὰ τοὺς χρόνους συμφυομένη κοινωνία τῶν ψυχῶν πρὸς τὰ σώματα δέχεται δοξάσματα. ἀλλὰ μὴν ἔν γε τῷ τρόπῳ τῆς εἰσόδου τῶν ψυχῶν, καθ᾽ ὃν ἐπιζητοῦμεν πῶς εἰσκρίνεται, μία μέν ἐστι τριπλῆ δόξα ἡ ἕλκουσα ἀπὸ τῶν ἐκτὸς τὴν ψυχὴν ἐν τῇ καλουμένῃ συλλήψει, ἢ διὰ προθυμίαν τοῦ γεννῶντος διὰ τὴν ἀναπνοήν, ἢ διὰ προθυμίαν τῆς ὑποδεχομένης μήτρας, ὅταν αὕτη ἐπιτηδείως ἔχῃ πρὸς τὴν κράτησιν, ἢ διὰ συμπάθειαν ἀμφοῖν, ὅταν κοινῇ συμπνέοντα ἀμφότερα ἑλκτικὴν ἔχῃ τὴν ἰδιότητα, συγκινουμένης καὶ τῆς φύσεως. ἣ δὲ κατ᾽ ἀνάγκην εἰσδύνειν ποιεῖ τὴν αὐτοκίνητον εἰς τὸ ὀργανικὸν σῶμα, ἤτοι ἀπὸ τοῦ παντὸς ἢ τῆς ὅλης ψυχῆς ἢ τῆς δημιουργίας πάσης.

οἱ δὲ καθαρώτεροι τῶν πλατωνικῶν, ὥσπερ δὴ οἱ
[916] περὶ Πλωτῖνον, ἄρχεσθαι μὲν τῆς κινήσεως τὸ ὀργανικὸν σῶμά φασιν ἀπὸ τούτων τῶν μερῶν δουλεῦον εἰς τὴν γένεσιν ταῖς χρωμέναις αὐτῷ δυνάμεσιν, αὐτὰς δὲ τὰς δυνάμεις ἀπολύτους εἶναι τῶν μεριστῶν σωμάτων διισχυρίζονται. ἤδη τοίνυν καὶ ἡ χρῆσις τοῦ σώματος πολλῆς δεῖται διακρίσεως. οἱ μὲν γὰρ προσεοικέναι αὐτὴν λέγουσι νεὼς κυβερνήσει, ἧς καὶ ἀπόλλυσθαι χωρὶς δύναται ὁ κυβερνήτης, οἱ δὲ ὀχήματος ἐπιβάσει κοινὴν πορείαν καὶ διακομιδὴν ἡνιοχούσῃ προσοικειοῦσιν αὐτὴν ὡς μᾶλλον ἁρμόζουσαν, οἱ δὲ συνεργείᾳ ἀπ᾽ ἀμφοτέρων ἰσομοιρούσῃ ἢ συννεύσει καὶ ῥοπῇ πρὸς τὸ σῶμα, ἐπικρατείᾳ τοῦ σώματος ἀποδιδόασιν αὐτῆς τὴν ὁμοιότητα.

42 [Ἐν ταυτῷ]

περὶ τῆς κοινωνίας τῆς πρὸς τοὺς θεοὺς τῶν ψυ-

χῶν γέγονέ τις διαμφισβήτησις, τῶν μὲν λεγόντων ἀδύνατον μίγνυσθαι θεοὺς ταῖς κατεχομέναις ψυχαῖς ἐν τῷ σώματι, τῶν δὲ διατεινομένων μίαν εἶναι κοινὴν πολιτείαν τῶν καθαρῶν ψυχῶν πρὸς τοὺς θεούς, καὶ εἰ ὅτι μάλιστα ἐν τοῖς σώμασι διατρίβουσιν· οἳ δὲ οὐδὲν τούτων συγχωροῦσιν, ὡς δὲ μέρος τὴν ψυχήν [918] *φασιν εἶναι ἐν ὅλῳ τῷ ζῴῳ, οἳ δὲ ὡς τέχνην ἐμπεφυκέναι τοῖς ὀργάνοις, ὥσπερ εἰ ἦν ἔμψυχος οἴαξ, οἳ δὲ μόνοις δαίμοσιν ἢ καὶ ἥρωσιν ὑποτιθέασιν αὐτὴν εἰς κοινὴν συνουσίαν. ἄλλοι μὲν οἱ βελτίονες κρινόμενοι κατὰ Πλάτωνα καθάρσει καὶ ἀναγωγῇ καὶ τελειώσει τῆς ψυχῆς· ἄλλοι δὲ οἱ χείρονες τοῖς ἐναντίως τούτων ἀντιδιαστελλόμενοι. κατὰ δὲ τοὺς στωικοὺς τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῷ καλῷ τῷ τῆς φύσεως ἐξηρτημένῳ· κατὰ δὲ τοὺς περιπατητικοὺς τῇ κατὰ φύσιν τε συμμετρίᾳ καὶ τῇ ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν νοερᾷ ζωῇ προτιμώμενοι· κατὰ δὲ Ἥριλλον ἐπιστήμῃ· κατὰ δὲ* [920] *Ἀρίστωνα ἀδιαφορίᾳ· κατὰ δὲ Δημόκριτον εὐσχημοσύνῃ· κατὰ δὲ τοὺς ἄλλους μέρει τινὶ τοῦ καλοῦ· ἢ τῇ ἀοχλησίᾳ καθ' Ἱερώνυμον ἢ ἄλλοις τισὶ τρόποις διαγωγῆς τὸ αἱρετὸν ἔχοντες, ἀφ' ὧν οἱ κατὰ μέρος φύονται βίοι ἄπειροι περὶ τὴν γένεσιν διαιρούμενοι, περὶ ὧν οὐδὲν δεῖ πολυπραγμονεῖν, ἀλλ' εἰς τὸ ἄπειρον αὐτοὺς μεθιέντας χαίρειν ἐᾶν.*

Περὶ θανάτου. ἐν ταυτῷ. 43

Ἐπειδὰν μετὰ τὸν τῇδε βίον ἡ τελευτὴ συμπίπτῃ, (116) *τί ποτε συμβαῖνόν ἐστι; πότερον, ὥσπερ ἐν τῇ γενέσει προϋπῆρχεν ἢ συνυφίστατο ἢ ὑστέρα πως ἐπεγίγνετο τοῖς σώμασιν ἡ ψυχὴ κατὰ τὰς διαφόρους αἱρέσεις, οὕτω καὶ ἐν τῷ ἀποθνήσκειν προφθείρεται τοῦ σώματος, ἢ συναπόλλυται αὐτῷ, ἢ καὶ διαμένει καθ' ἑαυτὴν μετὰ τὴν ἐνθένδε ἔξοδον; τὸ μὲν οὖν πᾶν κε-*

φάλαιον τοιοῦτον, μέρη δ' αὐτοῦ καὶ ἡ κατὰ τὰ εἴδη διαίρεσις δέχεται πολλὰς τοιαύτας ἀμφισβητήσεις·
[922] ἆρά γε πνιγμῷ τῶν ἀρτηριῶν ἀποκλειομένων τοῦ δέχεσθαι τὸ ἐκτὸς πνεῦμα, ἢ ἐκλυομένου τοῦ τόνου καὶ παριεμένου, ἢ τοῦ θερμοῦ ἐναποσβεννυμένου [τοῦ δὲ ψυχροῦ ἐγγινομένου] πως εἰς τὰ εἴσω, τὰ ζῶντα πρότερον εἰσαῦθις ἀποθνήσκει; ἀλλ' εἰ οὕτως γίγνεται ὁ θάνατος, προαναιρεῖται ἢ συναναιρεῖται ἡ ψυχὴ τῷ σώματι, καθάπερ Κουρνοῦτος οἴεται. εἰ δέ, ὡς δύναμις ὑποκειμένου, ὥσπερ δὴ ἁρμονία λύρας, ἢ τελειότης, προαφίσταται τοῦ σώματος ἐν τῷ ἀποθνήσκειν ἡ ψυχή, προφθείρεται μὲν οὐδαμῶς (οὐδὲν γὰρ διὰ κινήσεως πρόεισιν εἰς τὸ μὴ εἶναι), ἀλλ' ἐξαίφνης εἰς τὸ μὴ εἶναι μεθίσταται ἀχρόνως καὶ ἄνευ φθορᾶς, ὥσπερ δὴ καὶ ἔστιν ὅτε ἐστίν, ἀθρόως οἷον ἀστραπῆς ἐκλαμπούσης. ἔσται δὴ οὖν τὸ μὲν ζῆν τὰ ζῷα ἀπὸ τοῦ ἔχειν τὸ τῆς ζωῆς εἶδος, τὸ δὲ καλούμενον ἀποθνήσκειν ἀπὸ τοῦ μὴ παρεῖναι αὐτὸ ἢ μὴ ἔχεσθαι·
[924] ἧς πολλοὶ περιπατητικοὶ δόξης προεστήκασιν. εἰ δὲ παρέσπαρται μὲν καὶ ἔνεστιν ἡ ψυχὴ τῷ σώματι καθάπερ ἐν ἀσκῷ πνεῦμα περιεχομένη, ἢ συμμιγνυμένη πρὸς αὐτὸ καὶ ἐγκινουμένη ὥσπερ τὰ ἐν τῷ ἀέρι ξύσματα διὰ τῶν θυρίδων φαινόμενα, δῆλόν που τοῦτο ὅτι ἔξεισι μὲν ἀπὸ τοῦ σώματος, ἐν δὲ τῷ ἐκβαίνειν διαφορεῖται καὶ διασκεδάννυται, ὥσπερ Δημόκριτος καὶ Ἐπίκουρος ἀποφαίνονται.

τοὺς δὲ περὶ Πλωτῖνον τῆς στάσεως προϊσταμένους ἐκείνης τῆς χωριζούσης αὐτὰς ἀπὸ τοῦ λόγου, ἢ καὶ ἀφιείσης εἰς τὴν γένεσιν, ἢ καὶ ἀφαιρούσης ἀπὸ τῆς διανοίας, ἀφ' ἧς πάλιν διττῆς δόξης γίγνεται διάκρισις. ἤτοι γὰρ λύεται ἑκάστη δύναμις ἄλογος εἰς τὴν ὅλην ζωὴν τοῦ παντὸς ἀφ' ἧς ἀπεμερίσθη, ἢ καὶ ὅτι

μάλιστα μένει ἀμετάβλητος, ὥσπερ ἡγεῖται Πορφύριος· ἢ καὶ χωρισθεῖσα ἀπὸ τῆς διανοίας ἡ ὅλη ἄλογος ζωὴ μένει καὶ αὐτὴ διασωζομένη ἐν τῷ κόσμῳ, ὥσπερ οἱ παλαιότατοι τῶν ἱερέων ἀποφαίνονται. κατὰ [926] ταυτὰ δὴ οὖν καὶ περὶ τῶν μέσων οὐσιῶν ψυχῆς τε καὶ σώματος πολὺ διαφερόντως διατάττονται. οἳ μὲν γὰρ εὐθὺς αὐτὴν τὴν ψυχὴν αὐτῷ τῷ σώματι τῷ ὀργανικῷ συνοικίζουσιν, ὥσπερ οἱ πλεῖστοι τῶν πλατωνικῶν, οἳ δὲ μεταξὺ τῆς τε ἀσωμάτου ψυχῆς καὶ τῆς ἀγγελιώδους αἰθέρια καὶ οὐράνια καὶ πνευματικὰ περιβλήματα περιαμπέχοντα τὴν νοερὰν ζωὴν προβεβλῆσθαι μὲν αὐτῆς φρουρᾶς ἕνεκεν, ὑπηρετεῖν δὲ αὐτῇ καθάπερ ὀχήματα, συμμέτρως δ' αὖ καὶ πρὸς τὸ στερεὸν σῶμα συμβιβάζειν μέσοις τισὶ κοινοῖς συνδέσμοις αὐτὴν συνάπτοντα.

44 Ἑρμοῦ τρισμεγίστου ἐκ τῆς ἱερᾶς βίβλου τῆς ἐπικαλουμένης Κόρης κόσμου [Patrit. p. 27 b]

Ταῦτα εἰποῦσα Ἶσις ἐγχεῖ ποτὸν Ὥρῳ γλυκὺ τὸ πρῶτον ἀμβροσίας, ὃ αἱ ψυχαὶ λαμβάνειν ἔθος ἔχου- [928] σιν ἀπὸ θεῶν, καὶ οὕτως τοῦ ἱερωτάτου λόγου ἄρχεται. "ἐπικειμένου τέκνον Ὧρε τῇ τῶν ὑποκειμένων φύσει πάσῃ τοῦ πολυστεφοῦς οὐρανοῦ, καὶ κατ' οὐδένα τόπον στερουμένου τινὸς ὧν νῦν ὁ σύμπας ἔχει κόσμος, ἀνάγκη πᾶσα ὑπὸ τῶν ὑπερκειμένων συγκεκοσμῆσθαι καὶ πεπληρῶσθαι φύσιν πᾶσαν τὴν ὑποκειμένην· οὐ γὰρ δήπου δυνατὰ κοσμῆσαι τὰ κάτω τὸν ὕπερθεν διάκοσμον. ἀνάγκη τοίνυν τοῖς κρείττοσι μυστηρίοις εἴκειν τὰ ἐλάσσονα. κρείσσων δὲ τῶν ὑποκειμένων ἡ τῶν μετεώρων ἐστὶ διάταξις, καὶ τῷ (117) παντὶ ἀσφαλής τε καὶ θνητῷ οὐχ ὑποπίπτουσα διανοίᾳ. ἔνθεν ἐστέναξε τὰ κάτω φόβον ἔχοντα τὴν πε-

ρικαλλῆ καὶ εἰς ἀεὶ διαμονὴν τῶν ἐπικειμένων. ἦν γὰρ ἄξιον θεωρίας ὁμοῦ καὶ ἀγωνίας ὁρᾶν οὐρανοῦ κάλλος θεῷ καταφανταζόμενον τῷ ἔτι ἀγνώστῳ, πλουσίαν τε νυκτὸς σεμνότητα ἐλάττονι μὲν ἡλίου ὀξεῖ δὲ
[930] *προφορουμένην φωτί, τῶν τε ἄλλων κατὰ μέρος κινουμένων ἐν οὐρανῷ μυστηρίων τακταῖς χρόνων κινήσεσι καὶ περιόδοις διά τινων κρυπτῶν ἀπορροιῶν τὰ κάτω συγκοσμούντων καὶ συναυξανόντων. καὶ οὕτος φόβος μὲν ἐπάλληλος ζητήσεις τε ἄληκτοι, καὶ ἕως ὁ τῶν συμπάντων οὐκ ἐβούλετο τεχνίτης, ἀγνωσία κατεῖχε τὰ σύμπαντα· ὅτε δὲ ἔκρινεν αὐτὸν ὅστις ἐστὶ δηλῶσαι, ἔρωτας ἐνεθουσίασε θεοῖς καὶ αὐγὴν ἣν εἶχεν ἐν στέρνοις πλείονα ταῖς τούτων ἐχαρίσατο διανοίαις· ἵνα πρῶτον μὲν ζητεῖν θελήσωσιν, εἶτα ἐπιθυμήσωσιν εὑρεῖν, εἶτα καὶ κατορθῶσαι δυνηθῶσι. τοῦτο δ' ἂν ὦ τέκνον ἀξιοθαύμαστον Ὧρε οὐκ ἂν ἐπὶ θνητῆς σπορᾶς ἐγεγόνει (οὐδὲ γὰρ ἦν οὐδέπω), ψυχῆς δὲ τὴν συμπάθειαν ἐχούσης τοῖς οὐρανοῦ μυστηρίοις. τοῦτο δ' ἦν ὁ πάντα γνοὺς Ἑρμῆς, ὃς καὶ εἶδε τὰ σύμπαντα καὶ ἰδὼν κατενόησε καὶ κατανοήσας ἴσχυσε δηλῶσαί τε καὶ δεῖξαι. καὶ γὰρ ἃ ἐνόησεν ἐχάραξε καὶ χαράξας ἔκρυψε τὰ πλεῖστα, σιγήσας ἀσφαλῶς ἢ λαλήσας, ἵνα ζητῇ ταῦτα πᾶς αἰὼν ὁ μεταγενέστερος κόσμου· καὶ οὕτως τοὺς συγγενεῖς θεοὺς δο-*
[932] *ρυφορεῖν εἰπὼν ἀνέβαινεν εἰς ἄστρα. ἀλλ' ἦν αὐτῷ διάδοχος ὁ Τάτ, υἱὸς ὁμοῦ καὶ παραλήπτωρ τῶν μαθημάτων τούτων, οὐκ εἰς μακρὰν δὲ καὶ Ἀσκληπιὸς ὁ Ἰμούθης, Πανὸς καὶ Ἡφαιστοβούλης, ἄλλοι τε ὅσοι τῆς οὐρανίου θεωρίας πιστὴν ἀκρίβειαν ἔμελλον βουλομένης τῆς πάντων βασιλίδος ἱστορῆσαι προνοίας. Ἑρμῆς μὲν οὖν ἀπελογεῖτο τῷ περιέχοντι, ὡς οὐδὲ τῷ παιδὶ παρέδωκεν ὁλοτελῆ θεωρίαν, διὰ τὸ ἔτι τῆς*

ἡλικίας νεοειδές· ἐμοὶ δὲ τῆς ἀνατολῆς γενομένης τοῖς πάντα βλέπουσιν ὀφθαλμοῖς τὰ τῆς ἀνατολῆς θεωρήσαντι ἀειδῆ καὶ ἐπισκοποῦντι, βραδέως μὲν ἀλλ' οὖν ἦλθεν ἡ ἀκριβὴς διάγνωσις πλησίον τῶν Ὀσίριδος κρυφίων ἀποθέσθαι τὰ ἱερὰ τῶν κοσμικῶν στοιχείων σύμβολα. ἐπικατευξάμενος δὲ καὶ τοὺς λόγους τούσδε εἰπὼν εἰς οὐρανὸν ἀπῆλθεν. ἀλλ' οὐ καθῆκον ἀτελῆ τὴν ἐπαγγελίαν ὦ τέκνον ταύτην με καταλεῖψαι, εἰπεῖν δὲ ὅσα τὰς βίβλους κατατιθέμενος [934] ἐξεῖπεν Ἑρμῆς. ἐξεῖπε γὰρ οὕτως "ὦ ἱεραὶ βίβλοι τῶν ἀφθάρτων αἳ τετεύχατε τῶν ἐμοῦ χειρῶν, τῷ τῆς ἀφθαρσίας φαρμάκῳ χορείας ἐπικρατῷ ἀσαπεῖς παντὸς αἰῶνος καὶ ἄφθαρτοι διαμείνατε χρόνῳ, ἀθεώρητοί τε καὶ ἀνευρετοὶ γιγνόμεναι παντὶ τῷ τὰ γῆς ταύτης παροδεύειν μέλλοντι πεδία, ἄχρις οὗ γέρων οὐρανὸς συστήματα ὑμῶν ἄξια τεκνώσεται, ἃς ψυχὰς ὁ δημιουργὸς προσηγόρευσε." τοσαῦτα εἰπὼν τὰς βίβλους καὶ τοῖς ἑαυτοῦ κατευξάμενος ἔργοις ἰδίαις τεμενίζεται ζώναις, (ἱκανὸς δὲ ὁ μέσος ἤρκει χρόνος) ἐκέκρυπτο. καὶ ἡ φύσις ὦ τέκνον ἐτύγχανε στεῖρα, ἕως αὐτοὶ οἱ ἤδη τὸν οὐρανὸν περιπολεῖν κελευσθέντες τῷ πάντων θεῷ βασιλεῖ προσελθόντες τὴν τῶν ὄντων ἡσυχίαν ἀπήγγειλαν, καὶ ὅτι δέον ἐστὶ συγκοσμηθῆναι τὰ σύμπαντα, καὶ τοῦτο ὅτι οὐχ ἑτέρου τινός ἐστιν ἔργον ἢ αὐτοῦ, "καὶ δεόμεθά σου" ἔλεγον "τὰ νῦν ὄντα καὶ ὧν ὕστερον ἔχει χρείαν διασκέψαι." ταῦτα εἰπόντων ἐμειδίασεν ὁ θεὸς καὶ εἶπε φύσιν εἶ- (118) ναι· καὶ θῆλυ πάγκαλον χρῆμα ἐκ τῆς φωνῆς αὐτοῦ προῆλθεν, ὃ καὶ θεωρήσαντες οἱ θεοὶ κατεπλάγησαν. [936] καὶ ταύτην φύσεως πόματι ἐτίμησεν ὁ θεὸς ὁ προπάτωρ, καὶ αὐτῇ προσέταξεν εἶναι γεννητικήν, καὶ ταῦτα ἔτι εἰς τὸ περιέχον ἀτενίσας ἐφώνησεν "ἔστω

πεπληρωμένος ὁ οὐρανὸς ἅπασιν ἀήρ τε καὶ αἰθήρ.” εἶπεν ὁ θεὸς καὶ ἦν. ἡ δὲ φύσις ἑαυτῇ λαλήσασα ἔγνω ὡς μὴ δέον αὐτήν ἐστι παρακοῦσαι τῆς τοῦ πατρὸς ἐντολῆς, καὶ καλὴν πόνῳ συνελθοῦσα θυγατέρα ἐποίησεν, ἣν εὕρεσιν ἐκάλεσε. τῇ δὲ ὁ θεὸς ἐχαρίσατο εἶναι, καὶ χαρισάμενος διέκρινε τὰ ἤδη γεγονότα καὶ ἐπλήρωσεν αὐτὰ μυστηρίων, καὶ τῇ εὑρέσει τὸ κατὰ τούτων ἐχαρίσατο ἡγεμονικόν. αὐτὸς δὲ οὐκέτι βουλόμενος ἀργὸν τὸν ὑπεράνω κόσμον εἶναι, ἀλλὰ πνευμάτων πληρῶσαι δοκιμάσας τοῦτον, ὡς μὴ τὰ κατὰ μέρος ἀκίνητα καὶ ἀργὰ μένῃ, οὕτως εἰς ταῦτα ἤρξατο, τεχνιτείαις ὡς πρὸς τὴν τοῦ ἰδίου ἔργου γένεσιν χρησάμενος ἱεραῖς. πνεῦμα γὰρ ὅσον ἀρκετὸν ἀπὸ τοῦ ἰδίου λαβὼν καὶ νοερῶς τοῦτο πυρὶ μίξας ἀγνώστως τισὶν ἑτέραις ὕλαις ἐκέρασε· καὶ ταῦτα
[938] ἑκάτερον ἑκατέρῳ μετά τινων ἐπφωνήσεων κρυπτῶν ἑνώσας τὸ πᾶν οὕτως εὖ μάλα διεκίνησε κρᾶμα, ἕως ἐπεγέλασέ τις ὕλη τῷ μίγματι λεπτοτέρα τε καὶ καθαρωτέρα μᾶλλον καὶ διαφανεστέρα ἢ ἐξ ὧν ἐγένετο (διειδὴς δὲ ἦν αὕτη), ἣν δὴ καὶ μόνος ὁ τεχνίτης ἑώρα. ἐπειδὴ δὲ οὔτε ὡς ἐκ πυρὸς καιομένη διετήκετο οὔτε μὴν ὡς ἐκ πνεύματος τελεσιουργηθεῖσα ἔψυχεν, ἀλλά τινα ἰδιογενῆ καὶ οἰκείαν εἶχε τὴν τοῦ κράματος σύστασιν ἰδιότυπόν τε καὶ ἰδιοσύγκριτον (ἣν δὴ καὶ ἀπὸ τοῦ εὐφημοτέρου ὀνόματος καὶ τῆς καθ' ὁμοιότητα ἐνεργείας ψύχωσιν ὁ θεὸς ἐκάλεσε τὴν σύστασιν) ἐξ οὗ δὴ ἐπιπάγου μυριάδας ψυχῶν ἱκανὰς ἐδημιούργησε, τὸ παρ' αὐτοῦ τοῦ κράματος ἐπανθοῦν πρὸς ὃ θέλει πλάσσων εὐτάκτως τε καὶ συμμέτρως, μετ' ἐμπειρίας καὶ λόγου τοῦ καθήκοντος, ὡς μηδέ τι διαφέρειν αὐτὰς ἑαυτῶν ἦν ἀναγκαῖον, ἐπειδήπερ τὸ ἐκ τῆς κινήσεως τοῦ θεοῦ ἐξατμιζόμενον ἄνθος οὐκ ἦν ἑαυτῷ

ὅμοιον, ἀλλὰ μεῖζον καὶ πληρέστερον ἦν τοῦ δευτέρου τὸ πρῶτον καὶ τῷ παντὶ καθαρώτερον, τὸ δεύτερον δὲ ἱκανῶς μὲν ἦν τοῦ πρώτου δεύτερον, πολλῷ δὲ τοῦ τρίτου μεῖζον. καὶ οὕτως ἄχρι βαθμῶν ἑξήκοντα ὁ πᾶς ἀπήρτιστο ἀριθμός, πλὴν ὅτι γε πάσας ἀιδίους εἶναι νομοτεθήσας ἔταξεν ὡς ἂν ἐκ μιᾶς οὐσίας, ἧς [940] μόνος αὐτὸς εἴδη τελειοῖ. ταῖς δὲ καὶ τμήματα καὶ ταμιεῖα ἐν μεταρσίῳ διέταξε τῆς ἄνω φύσεως [οὐρανοῦ], ὅπως τόν τε κύλινδρον περιστροβῶσι τάξει τινὶ καὶ οἰκονομίᾳ καθηκούσῃ, καὶ τὸν πατέρα τέρπωσιν. οὕτως δὴ καὶ ἐν τῇ περικαλλεῖ τοῦ αἰθέρος στάσει καὶ τὰς τῶν ἤδη ὄντων μεταπεμψάμενος φύσεις "ὦ" φησί "πνεύματος ἐμοῦ καὶ μερίμνης ἐμῆς ψυχαὶ καλὰ τέκνα, ἃ ταῖς ἐμαυτοῦ μαιωσάμενος χερσὶν ἤδη τῷ ἐμῷ καθιερῶ κόσμῳ, λόγων ἐμῶν ὡς νόμων τούτων ἐπακούσατε, καὶ τόπου μηδενὸς ἄλλου θίγητε πλὴν τοῦ διαταγέντος ὑμῖν ὑπὸ τῆς ἐμῆς γνώμης. εὐσταθησάσαις μὲν οὖν ὑμῖν οὐρανός τε μένει πάλιν ὁμοίως καὶ ὁ διαταγεὶς ἀστερισμός, θρόνοι τε ἀρετῆς πεπληρωμένοι· εἰ δέ τι νεώτερον παρὰ τἀμὰ πράξετε βουλεύματα, ἱερὸν ὑμῖν ὀμνύω πνεῦμα καὶ κρᾶμα τοῦτ' ἀφ' οὗπερ ὑμᾶς ἐγέννησα, ψυχοποιούς τε ταύτας μου τὰς χεῖρας, ὡς οὐκ εἰς μακρὰν δεσμὸν καὶ κολάσεις ὑμῖν τεχνιτεύσω." τοσαῦτα εἰπὼν ὁ θεὸς ὁ κἀμοῦ κύριος τὰ λοιπὰ τῶν στοιχείων συγγενῆ μίξας ὕδωρ καὶ γῆν, καί τινας ὁμοίως κρυπτοὺς ἐπειπὼν λόγους δυνατοὺς μὲν οὐ τοῖς πρώτοις δ' ὁμοίους, εὖ τε κινήσας καὶ [942] ζῳοποιὸν ἐνθουσιάσας τῷ κράματι, ἐπιπλέοντα ὁμοίως ἐπίπαγον εὐβαφῆ τε καὶ εὐπαγῆ γενόμενον, ἔλαβε, (119) καὶ ἐκ τούτου τὰ ἀνθρωποειδῆ τῶν ζῴων διέπλασε. τὸ δὲ τοῦ μίγματος λείψανον ταῖς ἤδη προκοψάσαις ψυχαῖς ἔδωκε, ψυχαῖς ταύταις ταῖς εἰς χωρία θεῶν

καὶ τοὺς ἐγγὺς ἄστρων τόπους καὶ ἱεροὺς δαίμονας μετακεκλημέναις, “πλάσσετε” λέγων “ὦ τέκνα τῆς ἐμῆς φύσεως γεννήματα, δέχεσθε τῆς ἐμῆς τέχνης τὰ λείψανα, καὶ ἑκάστη τῇ ἑαυτῆς φύσει πλασσέτω τι παραπλήσιον. παραθήσομαι δ' ἔτι καὶ ταῦθ' ὑμῖν παραδείγματα.” καὶ λαβὼν εὖ καὶ καλῶς τὸν ζῳδιακὸν συμφώνως ταῖς ψυχικαῖς κινήσεσι διέταξε κόσμον, πρὸς τοῖς ἀνθρωποειδέσι τῶν ζῳδιακῶν τὰ ἑξῆς ἀπαρτίσας οἷον ζῳδίοις “καὶ τὰς πανούργους ἐχαρισάμην δυνάμεις καὶ πάντεχνον πνεῦμα γεννητικὸν τῶν εἰς ἀεὶ μελλόντων ἔσεσθαι καθολικῶς πάντων.” καὶ ἀπέστη ὑποσχόμενος τοῖς ὁρατοῖς ἔργοις αὐτῶν τὸ ὁρατὸν πνεῦμα ἐπιζεῦξαι οὐσίαν τε ὁμοιογονίας ἑκάστῳ, ὅπως αὐτῷ ἕτερα γεννᾷ ὅμοια, αὐτά τε οὐκ ἔτι ἀνάγκην ἔχουσιν ἄλλο τι ποιεῖν παρ' ἃ ἔφθησαν ἐργάσασθαι.

Τί οὖν ὦ τεκοῦσα ἐποίησαν αἱ ψυχαί;

Καὶ εἶπεν Ἶσις “τὸ κεκερασμένον ὦ τέκνον Ὧρε
[944] τῆς ὕλης λαβόμεναι κατενόουν πρῶτον καὶ τὸ τοῦ πατρὸς προσεκύνουν κρᾶμα, καὶ ὁπόθεν ἦν συμπεπλεγμένον ἐπεζήτουν. τὸ δὲ ἦν αὐταῖς οὐκ εὔπορον ἐπιγνῶναι. ἔνθεν δὴ καὶ ὅτι ἐπεζήτησαν ἐφοβοῦντο, μὴ τῷ τοῦ πατρὸς ὑποπέσωσι χόλῳ, καὶ ἐπὶ τὸ πράττειν τὰ προσταχθέντα ἐτράπησαν. ἔνθεν ἐκ μὲν τῆς ἀνωτέρω ὕλης τῆς ὑπερβολῇ κοῦφον ἐχούσης τὸν ἐπίπαγον τὸ τῶν ὀρνέων γένος ἐμόρφουν· ἐν τούτῳ δ' ἡμιπαγοῦς ἤδη τοῦ κράματος γενομένου καὶ ἤδη τὴν στερεὰν πῆξιν λαβόντος, τὸ τῶν τετραπόδων γένος ἔπλασσον· τὸ δὲ ἧττον κοῦφον καὶ ἑτέρας ὑγρᾶς οὐσίας δεόμενον εἰς διάνηξιν, τὸ τῶν ἰχθύων· ψυχροῦ δὲ τοῦ λοιποῦ καὶ ἤδη κατωφεροῦς ὑπάρχοντος, τὴν τῶν ἑρπετῶν αἱ ψυχαὶ φύσιν ἐκαινούργουν. αὗταί τε, ὦ τέ-

κνον, ὥς τι πράξασαι ἤδη καὶ περίεργον ὡπλίζοντο τόλμαν, καὶ παρὰ τὰ διατεταγμένα ἐποίουν, καὶ ἤδη τῶν ἰδίων τμημάτων καὶ ταμιείων προήρχοντο, καὶ ἐφ' ἑνὸς οὐκ ἔτι ἤθελον τόπου μένειν, ἀεὶ δὲ ἐκινοῦντο καὶ τὸ ἔτι ἐπὶ μιᾶς μονῆς εἶναι θάνατον ἡγοῦντο. τοῦτο μὲν οὖν φησιν, ὦ τέκνον, Ἑρμῆς [ὡς κἀμοῦ λέγων] καὶ τὸν τῶν ὅλων κύριον καὶ θεὸν οὐκ ἐλάνθανεν ὃ πράσσουσιν, κόλασιν δ' αὐταῖς ἐπεζήτει καὶ δεσμόν, ὃν τλημόνως ὑπομενοῦσι. καὶ δὴ καὶ ἔδοξε τῷ πάντων ἡγεμόνι καὶ δεσπότῃ τὸ τῶν ἀνθρώ- [946] πων σύστημα τεχνίσασθαι, ὅπως ἐν τούτῳ τὸ τῶν ψυχῶν διαπαντὸς γένος κολάζηται. τότε δὲ μεταπεμψάμενος ἐμέ φησιν Ἑρμῆς, εἶπεν "ὦ ψυχῆς ἐμὴ ψυχὴ καὶ νοῦς ἱερὸς ἐμοῦ νοῦ, ἄχρι ποῦ στυγνὴ φύσις ἡ τῶν ὑποκειμένων ὁρᾶται; ἄχρι ποῦ τὰ ἤδη γεγονότα ἀργὰ μένει καὶ ἀνεγκωμίαστα; ἀλλ' ἄγε δή μοι τοὺς ἐν οὐρανῷ θεοὺς πάντας ἤδη, εἶπεν ὁ θεός, ὦ τέκνον, ὥς φησιν Ἑρμῆς. οἱ δ' ὡς ἦλθον πρὸς ἐπίταγμα "ἀπίδετε" εἶπεν "εἰς τὴν γῆν καὶ πάντα τὰ χαμαί." οἳ δὲ ἐν τάχει καὶ εἶδον καὶ ἐνόησαν ἃ ἐβούλετο ὁ δυνάστης. καὶ εἰπόντι ὑπὲρ τῆς τῶν ἀνθρώπων γενέσεως συνέθεντο εἴ τι παρ' ἑνὸς ἑκάστου τις δυνατός ἐστι παρασχεῖν τοῖς μέλλουσι γίγνεσθαι. ἔλεγεν Ἥλιος "ἐπιπλέον λάμψω." ὑπισχνεῖτο Σελήνη τὸν μετὰ τὸν ἥλιον δρόμον φωτίσαι· ἔλεγε καὶ προπεπαιδοποιηκέναι φόβον καὶ σιγὴν καὶ ὕπνον καὶ τὴν μέλλουσαν αὐτοῖς ἔσεσθαι πανωφελῆ μνήμην. Κρόνος ἀπήγγειλεν ἤδη πατὴρ γεγονέναι καὶ δίκης καὶ ἀνάγκης. Ζεὺς ἔλεγεν ὡς μὴ παντάπασι πολεμῆσαι τὸ φῦλον τὸ ἐσόμενον "ἤδη αὐτοῖς καὶ τύχην καὶ ἐλπίδα καὶ εἰρήνην γεγέννηκα." Ἄρης ἀγωνίας ἔλεγεν ἤδη καὶ ὀργῆς καὶ ἐρι- (120) δος πατὴρ εἶναι. Ἀφροδίτη οὐκ ἐμέλλησεν ἀλλὰ καὶ

εἶπεν "ἐγὼ δὲ πόθον αὐτοῖς ὦ δέσποτα καὶ ἡδονὴν [948] ἐπιζεύξω καὶ γέλωτα, ὡς μὴ χαλεπωτάτην αἱ συγγενεῖς ψυχαὶ τὴν καταδίκην ὑπομένουσαι ἐπιπλέον κολάζωνται." ἐτέρπετο, ὦ τέκνον, ἐπιπλέον Ἀφροδίτης ταῦτα λεγούσης. "ἐγὼ δὲ" εἶπεν Ἑρμῆς "καὶ ποιήσω τὴν τῶν ἀνθρώπων φύσιν εὐφυῆ, καὶ σοφίαν αὐτοῖς καὶ σωφροσύνην καὶ πειθὼ καὶ ἀλήθειαν ἀναθήσω, καὶ οὐ παύσομαι τῇ εὑρέσει συνών, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ ζῳδίων τῶν ἐμῶν γινομένων ἀνθρώπων εἰσαεὶ τὸν θνητὸν βίον ὠφελήσω. ζῳδία γάρ τινα ἐμοὶ ἀνέθηκεν ὁ πατὴρ καὶ δημιουργὸς ἔμφρονά τε καὶ νοερά, καὶ τότε πλέον, ὅταν καὶ ἐπικειμένη αὐτοῖς τῶν ἀστέρων κίνησις σύμφωνον ἔχῃ τὴν ἑνὸς ἑκάστου φυσικὴν ἐνέργειαν. ἔχαιρεν ὁ θεὸς ὁ δεσπότης κόσμου ταῦτα ἀκούσας, καὶ προσέταξε γίγνεσθαι φῦλον τὸ ἀνθρώπων. "ἐγὼ" φησὶν Ἑρμῆς "ἐπεζήτουν ὕλην, τίνι δέον ἐστὶ χρήσασθαι, καὶ παρεκάλουν τὸν μόναρχον." ὃ δὲ ταῖς ψυχαῖς προσέταξε τοῦ κράματος τὸ λείψανον δοῦναι· καὶ λαβὼν εὗρον αὐτὸ παντελῶς ξηρόν. ἔνθεν πολλῷ πλείονι τοῦ δέοντος ἐχρησάμην κατὰ μίξιν ὕδατι, ὡς τὴν τῆς ὕλης σύστασιν νεαροποιήσασθαι, ὡς ἔκλυτον παντάπασιν καὶ ἀσθενὲς καὶ ἀδύνατον τὸ πλασσόμενον εἶναι, ὡς μὴ πρὸς τῷ συνετὸν εἶναι ἔτι καὶ δυνάμεως ᾖ πεπληρωμένον. ἔπλασα, καὶ καλὸν ὑπῆρχε, καὶ ἐτερπόμην βλέπων μου τὸ ἔργον, καὶ [950] κάτωθεν ἐπεκαλεσάμην τὸν μόναρχον θεωρῆσαι. ὃ δὲ καὶ εἶδε καὶ ἐχάρη καὶ τὰς ψυχὰς ἐκέλευσεν ἐνσωματισθῆναι. αἳ δὲ τότε πρῶτον στυγνάσασαι, κατακρίτους ἑαυτὰς μαθοῦσαι . . . . . ἐθαύμασα οὖν καὶ τοὺς τῶν ψυχῶν λόγους. πρόσεχε, τέκνον Ὧρε, κρυπτῆς γὰρ ἐπακούεις θεωρίας, ἧς ὁ μὲν προπάτωρ Καμῆφις ἔτυχεν ἐπακούσας παρὰ Ἑρμοῦ τοῦ πάντων ἔργων ὑπο-

μνηματογράφου, [ἐγὼ δὲ] παρὰ τοῦ πάντων προγενεστέρου Καμήφεως, ὁπότ' ἐμὲ καὶ τῷ τελείῳ μέλανι ἐτίμησε· νῦν δὲ αὐτὸς σὺ παρ' ἐμοῦ. ὅτε γὰρ ὦ θαυμαστὲ παῖ μεγαλόδοξε ἔμελλον ἐγκατακλείεσθαι τοῖς σώμασιν, αἳ μέν γε αὐτῶν αὐτὸ μόνον ὠδύροντο καὶ ἐστέναζον, καὶ ὅνπερ τρόπον τῶν [ἐν δεσμοῖς] γεγονότων θηρίων τὰ ἐλεύθερα δουλεύειν πονηρῶς μελλήσει τῆς συνήθους τε καὶ φίλης ἀποσπώμενα ἐρημίας, μάχεσθαι καὶ στασιάζειν, καὶ οὐχ ὁμονοεῖν πρὸς [952] τοὺς κρατήσαντας αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐὰν τύχῃ περιγενόμενα, θανάτῳ παραδώσουσι τοὺς αὐτοῖς ἐπιβάλλοντας· αἳ δὲ πλέον ἔτριζον δίκην ἀσπίδων· ὀξὺ δὲ κωκύσασα ἑτέρα καὶ πρὸ τῶν λόγων ἱκανὰ κλαύσασα, καὶ πολλάκις ἄνω τε καὶ κάτω τοὺς ὡς ἔτυχεν ἔχουσα μεταφέρουσα ὀφθαλμοὺς “Οὐρανέ, τῆς ἡμετέρας” εἶπεν “ἀρχὴ γενέσεως, αἰθήρ τε καὶ ἀήρ, καὶ τοῦ μονάρχου θεοῦ χεῖρές τε καὶ ἱερὸν πνεῦμα, περιλαμπῆ τε, ὀφθαλμοὶ θεῶν, ἄστρα, καὶ φῶς ἡλίου καὶ σελήνης ἀκοπίαστον, τὰ τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς σύντροφα, ὧν ἁπάντων ἀποσπώμενα, ἐνάθλια πάσχομεν· πλέον δὲ ὅτι ἀπὸ μεγάλων τε καὶ λαμπρῶν καὶ τοῦ ἱεροῦ περιχύματος καὶ πλουσίου πόλου καὶ ἀπὸ τῆς μακαρίας μετὰ θεῶν πολιτείας εἰς ἄτιμα καὶ ταπεινὰ οὕτως ἐγκατειρχθησόμεθα σκηνώματα. τί ταῖς δυστήναις ἡμῖν ἀπρεπὲς οὕτως πέπρακται; τί τῶν κολάσεων τούτων ἄξιον; ὅσαι τὰς δειλαίας ἡμᾶς ἁμαρτίαι περιμένουσιν; ὅσα διὰ τὰ πονηρὰ τῶν ἐλπίδων πράξομεν, ἵνα τῷ ὑδαρεῖ καὶ ταχὺ διαλύτῳ σώματι πορίζωμεν τὰ ἐπιτήδεια; ὀφθαλμοὶ γὰρ οὐκέτι τὰς τοῦ θεοῦ ψυχὰς χωρήσουσιν, ὀλίγως καὶ παντελῶς μικρὸν τοῖς τοιούτοις ὑγροῖς κύκλοις τὸν ἑαυτῶν πρόγονον οὐρα- (121) νὸν ὁρῶντες στενάξομεν, ἔστι δ' ὅτε καὶ οὐ βλέψο-

[954] μεν [ἔνθ' Ὀρφεύς "τῷ λαμπρῷ βλέπομεν, τοῖς δ' ὄμμασιν οὐδὲν ὁρῶμεν]. ἄθλιαι γὰρ κατεκρίθημεν, καὶ τὸ βλέπειν ἡμῖν οὐκ ἀντικρὺς ἐχαρίσθη, ὅτι χωρὶς τοῦ φωτὸς ἡμῖν τὸ ὁρᾶν οὐκ ἐδόθη. ὀπαὶ τοίνυν καὶ οὐκ ἔτι εἰσὶν ὀφθαλμοί. ὡς δὲ καὶ τῶν συγγενῶν φυσώντων ἐν ἀέρι πνευμάτων ἀκοῦσαι τλημόνως οἴσομεν, ὅτι μὴ συμπνέομεν αὐτοῖς. οἶκος ἡμᾶς ἀντὶ τοῦ μεταρσίου κόσμου τούτου ὁ βραχὺς περιμένει καρδίας ὄγκος. σὺ δ' ἀπολύσας ἡμᾶς ἀφ' ὧν εἰς οἷα κατέβημεν, ἀπολεῖ τὸ λυπεῖσθαι, δέσποτα καὶ πάτερ καὶ ποιητά, εἰ ταχέως οὕτως σῶν ἔργων ἠμέλησας, διάταξον ἡμῖν τινὰς ὅρους, ἔτι κἂν βραχέων ἡμᾶς ἀξίωσον λόγων, ἕως ἔτι δι' ὅλου τοῦ περιφανοῦς ἔχομεν βλέπειν κόσμου." ἐπέτυχον, τέκνον Ὧρε, αἱ ψυχαὶ
[956] τάδε εἰποῦσαι, παρῆν γὰρ καὶ μόναρχος καὶ τάδε ἐπὶ τοῦ τῆς ἀληθείας καθίσας θρόνου ταῖς δεηθείσαις ἐφώνησεν "ἔρως ὑμῶν, ψυχαί, δεσπόσει καὶ ἀνάγκη, οἵδε γὰρ μετ' ἐμὲ πάντων δεσπόται τε καὶ ταξίαρχοι. ψυχαὶ δ' ὅσαι τὴν ἀγήρατόν μου σκηπτουχίαν θεραπεύετε, ἴστε ὡς ἕως μὲν ἀναμάρτητοί ἐστε, τὰ τοῦ οὐρανοῦ οἰκήσετε χωρία· εἰ δ' ἄρα τις ὑμῶν τινος ἐγγίσει μέμψις, θνητοῖς καὶ αὐταὶ προσμεμοιρασμένον χῶρον σπλάγχνοις καταδικασθεῖσαι ἐνοικήσετε. κἂν μὲν ᾖ ὑμῶν μέτρια τὰ αἰτιάματα, τὸν ἐπίκηρον τῶν σαρκῶν σύνδεσμον καταλιποῦσαι πάλιν ἀστένακτοι τὸν ἑαυτῶν οὐρανὸν ἀσπάσεσθε· εἰ δ' ἄρα τινῶν μειζόνων ἁμαρτημάτων ἔσεσθε ποιητικαί, οὐ μετὰ τέλους καθήκοντος τῶν πλασμάτων προελθοῦσαι, οὐρανὸν μὲν οὐκ ἔτι οἰκήσετε, οὐδ' αὖ σώματα ἀνθρώπων, ζῷα δ' ἄλογα μεταπλανώμεναι λοιπὸν διατελέσετε." τάδε εἰπών, ὦ τέκνον Ὧρε, πάσαις αὐταῖς ἐχαρίσατο πνεύματα, καὶ πάλιν ἐφώνησεν "ἀλλ' οὐδὲ

εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν ἐνομοθέτησα τὰς διαβολὰς ὑμῶν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ χεῖρον, εἴ τι διαπράξετε ἄσχημον, οὕτως ἐπὶ τὸ βέλτιον, εἴ τι βουλεύεσθε τῆς ἑαυτῶν γενέσεως ἄξιον. ἐγὼ γὰρ καὶ οὔτις ἕτερος ἐπόπτης αὐτὸς καὶ ἐπίσκοπος ἔσομαι. ἐπίγνωτε δ' οὖν ὡς [958] διὰ τὰ πρόσθεν πραχθέντα ὑμῖν κόλασιν ταύτην ὑπομένετε τὴν ἐνσωμάτωσιν. ἡ τοίνυν διαφορὰ τῆς παλιγγενεσίας ὑμῖν ἔσται ἡ τῶν σωμάτων, ὡς ἔφην, διαφορά, εὐεργεσία δὲ καὶ πρόσθεν εὐδαιμονία ἡ διάλυσις. τυφλωθήσεται δ' ὑμῶν ἡ φρόνησις, ἐάν τι ἀνάξιον ἐμοῦ δόξητε πράσσειν, ὥστε φρονεῖν τὰ ἐναντία, καὶ τὴν μὲν κόλασιν ὡς εὐεργεσίαν ὑπομένειν τὴν δὲ εἰς τὰ βελτίονα μεταβολὴν ἀτιμίαν τε καὶ ὕβριν. αἱ δικαιότεραι δ' ὑμῶν καὶ τὴν εἰς τὸ θεῖον μεταβολὴν ἐκδεχόμεναι, εἰς μὲν ἀνθρώπους βασιλεῖς δίκαιοι, φιλόσοφοι γνήσιοι, κτίσται καὶ νομοθέται, μάντεις οἱ ἀληθεῖς, ῥιζοτόμοι γνήσιοι, ἄριστοι προφῆται θεῶν, μουσικοὶ ἔμπειροι, ἀστρονόμοι νοεροί, οἰωνοσκόποι σοφοί, ἀκριβεῖς θύται, καὶ ὁπόσοι ἐστὲ καλῶν κἀγαθῶν ἄξιαι· εἰς δὲ πτηνὰ ἀετοί, διότι οὐδὲν τῶν ὁμογενῶν οὔτε ἐκσοβήσουσιν οὔτε θοινήσονται, ἀλλ' οὐδὲ πλησίον τούτων ζῷον ἕτερον ἀσθενέστερόν τι αὐτοῦ ἀδικεῖν ἀφεθήσεται, ἐνδικωτέρα γὰρ ἡ τῶν ἀετῶν φύσις μετελεύσεται· εἰς δὲ τετράποδα λέοντες, ἰσχυρὸν γὰρ τὸ ζῷον καὶ φύσεως ἔτυχεν ἀκοιμήτου τρόπῳ [960] τινί, καὶ φθαρτῷ σώματι τὴν ἀθάνατον γυμναζόμενον φύσιν· οὔτε γὰρ κάμνουσιν οὔτε κοιμῶνται· εἰς δὲ ἑρπετὰ δράκοντες, δυνατὸν ὅτι τὸ ζῷον καὶ μακρόβιον ἄκακόν τε καὶ φιλάνθρωπον ὁπωστιοῦν, καὶ τιθασευθήσεται καὶ ἰὸν οὐχ ἕξει, ἐάσει δὲ καὶ γηράσαν, καθάπερ φύσις ἡ θεῶν· ἐν δὲ νήχουσι δελφῖνες, συμπαθήσουσι γὰρ καὶ τοῖς εἰς πέλαγος ἐμπί-

(122) πτουσιν οὗτοι, καὶ τὰ μὲν ἔμπνοα διακομιοῦσιν εἰς γῆν, τῶν δὲ τελευτησάντων οὐδ᾽ ὅλως ποτὲ ἅψονται, καίτοι φιλοβορωτοτάτου πάντων ἐσομένου τοῦ τῶν ἐνύδρων γένους." τοσαῦτα ὁ θεὸς εἰπὼν ἄφθαρτος νοῦς γίγνεται. τούτων οὕτως γενομένων, τέκνον Ὧρε, ἰσχυρότατόν τι ἀπὸ γῆς ἀνίσταται πνεῦμα, ἀκατάληπτον μὲν περιοχῇ σώματος, δυνάμει δὲ φρονήσεως [962] ὑπάρχον, ὃ καίπερ εἰδὼς ὕπερ ὧν ἐπυνθάνετο, τὸ σῶμα μὲν καὶ τύπον ἀνδρὸς περικείμενον, καὶ καλὸν καὶ σεμνοπρεπὲς ὄν, ὑπερβολῇ δὲ ἄγριον καὶ πλῆρες φόβου, ἤδη δὲ παραυτίκα τὰς ψυχὰς εἰσιούσας εἰς τὰ πλάσματα θεωρήσας, τίνες, ἔλεγεν, οὗτοι καλοῦνται, ὦ Ἑρμῆ, θεῶν, ὑπομνηματόγραφε; εἰπόντος δὲ "ἄνθρωποι", "ὦ Ἑρμῆ" ἔφη "τολμηρὸν ἔργον ποιῆσαι τὸν ἄνθρωπον, περίεργον ὀφθαλμοῖς καὶ λάλον γλώσσης, ἀκουστικὸν μέλλοντα εἶναι καὶ τῶν αὐτῷ μὴ προσηκόντων, λιχνὸν ὀσφρήσει καὶ μέχρι πάντων τῷ τῆς ἁφῆς ἁπτικῷ μέλλοντα καταχρᾶσθαι. τοῦτον ἀμέριμνον καταλεῖψαι κέκρικας, ὦ γενεσιουργέ, τὸν ὁρᾶν μέλλοντα τολμηρῶς τῆς φύσεως τὰ καλὰ μυστήρια; ἄλυπον ἐᾶσαι θέλεις τοῦτον καὶ μέχρι τῶν πέραν γῆς τὰς ἑαυτοῦ μελλήσοντα πέμπειν ἐπινοίας; ῥίζας φυτῶν ἀνασκάψουσιν ἄνθρωποι, καὶ ποιότητα ἐξετάσουσι χυλῶν, λίθων φύσεις ἐπισκοπήσουσι, καὶ διὰ μέσον ἀνατεμοῦσι τὰ ἄλογα τῶν ζῴων οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ ἑαυτούς, ὡς ἐγένοντο ἐξετάζειν θέλοντες, τολμηρὰς ἐκτενοῦσι χεῖρας καὶ μέχρι θαλάσσης, καὶ τὰς αὐτοφυεῖς ὕλας τέμνοντες μέχρι καὶ τῶν πέραν δια- [964] πορθμεύσουσιν ἀλλήλους ἐπὶ ζήτησιν, καὶ τίς ἐνδοτέρω τῶν ἱερῶν ἀδύτων φύσις ὑπάρχει, τὰ μέχρις ἄνω διώξουσι, παρατηρῆσαι βουλόμενοι τίς οὐρανοῦ καθέστηκε κίνησις. ἔτι μέτρια ταῦτα· λείπει γὰρ

οὐδὲν ἔτι πλὴν γῆς τόπος ἔσχατος. ἀλλὰ καὶ τούτων τὴν ἐσχάτην τῷ θέλειν ἐρευνήσουσι νύκτα. μηδὲν οὖν ἐμπόδιον ἔχουσιν οὗτοι, ἀλλὰ τῷ τῆς ἀλυπίας ἀγαθῷ μυηθῶσι καὶ τοῖς χαλεποῖς μὴ βιασθέντες τοῦ φόβου κέντροις ἀμερίμνῳ βίῳ τρυφήσουσιν; εἶτα οὐ καὶ μέχρις οὐρανοῦ περίεργον ὁπλισθήσονται τόλμαν; οὗτοι οὐκ ἀμερίμνους ἐκτενοῦσιν ἐπὶ καὶ τὰ στοιχεῖα τὰς ψυχὰς αὐτῶν; δίδαξον ἐντεῦθεν ἐρᾶν τοῦ τι βουλεύεσθαι, ἵν᾽ ἔχωσι καὶ τῆς ἀποτυχίας τὸ χαλεπὸν φοβηθῆναι, ἵνα τῷ τῆς λύπης δακνηρῷ δαμασθῶσι, τῶν ἐλπιζομένων ἀποτυχόντες. χρεοκοπείσθω τῶν ψυχῶν αὐτῶν τὸ περίεργον ἐπιθυμίαις καὶ φόβοις καὶ λύπαις καὶ ἐλπίσι πλάνοις. ἐπάλληλοι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἔρωτες νεμέσθωσαν, ἐλπίδες, ποικίλαι ἐπιθυμίαι, ποτὲ μὲν ἐπιτυγχάνουσαι ποτὲ δὲ ἀτευκτοῦσαι, ἵνα αὐτοῖς καὶ τῆς ἐπιτυχίας ἡδὺ δέλεαρ ᾖ εἰς ἄθλησιν τελειοτέρων κακῶν· βαρείτω πυρετὸς αὐτούς, ἵνα ἐκκακή- [966]
σαντες κολάσωσι τὴν ἐπιθυμίαν. λυπῇ, τέκνον Ὧρε, τάδε ἑρμηνευούσης σοι τῆς τεκούσης; οὐ θαυμάζεις, οὐ καταπλήσσῃ, πῶς ὁ τάλας ἄνθρωπος ἐβαρύνθη; τὸ δεινότερον ἐπάκουσον.

ἐτέρπετο Μώμου ταῦτα λέγοντος Ἑρμῆς, ἐλέγετο γὰρ οἰκείως αὐτῷ τὰ εἰρημένα, καὶ ταῦτα ἔπραττεν ὅσα περ εἰρήκει λέγων "Μῶμε, ἀλλ᾽ οὐκ ἐναργὴς γενήσεται πνεύματος θείου φύσις ἡ τοῦ περιέχοντος· εἶπε γάρ εἶναί με ταμίαν καὶ προνοήτην ὁ τῶν συμπάντων δεσπότης. ἐπόπτειρα τοίνυν ταγῆς ἔσται τῶν ὅλων ὀξυδερκὴς θεὸς Ἀδράστεια, καί τι κρυπτὸν ὄργανον ἐγὼ τεχνάσομαι ἀπλανοῦς καὶ ἀπαραβάτου θεωρίας ἐχόμενον, ᾧ τὰ ἐπὶ γῆς ἀναγκαίως δουλαγωγηθήσεται πάντα τὰ ἀπὸ γενέσεως ἄχρι φθορᾶς ἐσχάτης, ἔχον τὴν ἀποτελουμένων πῆξιν· πεισθήσεται δὲ

τῷ ὀργάνῳ τούτῳ καὶ τὰ ἐπὶ γῆς ἄλλα πάντα." εἶπεν
(123) Ἑρμῆς [ἐγὼ δὲ] ταῦτα τῷ Μώμῳ, καὶ ἤδη τὸ ὄργανον
ἐκινεῖτο. ταῦτα δὲ ὡς ἐγένετο καὶ ἐνεσωματίσθησαν
αἱ ψυχαί, καὶ ἐπαίνου ὑπὲρ τῶν γενομένων αὐτὸς
ἔτυχεν, πάλιν ὁ μόναρχος σύγκλητον τῶν θεῶν ἐποίησε
[968] συνέδριον, καὶ οἱ θεοὶ παρῆσαν, καὶ πάλιν αὐτὸς
ταῦτα οὕτως ἐφώνησε "θεοὶ" λέγων "ὅσοι τῆς κορυ-
φαίας, ὅσοι καὶ ἀφθάρτου φύσεως τετεύχατε, οἳ τὸν
μέγαν αἰῶνα διέπειν εἰς ἀεὶ κεκλήρωσθε, οἷς αὐτὰ
ἑαυτοῖς ἀντιπαραδιδόντα οὐδέποτε κοπιάσει τὰ σύμ-
παντα, μέχρι πότε τῆς ἀνεπιγνώστου ταύτης δεσπό-
σομεν ἡγεμονίας; μέχρι πότε ἀθεώρητα γενήσεται
ταῦτα ἡλίῳ καὶ σελήνῃ; ἕκαστος ἡμῶν ἐφ' ἑαυτῷ γεν-
νάτω· ἀπαλείψωμεν τῷ δύνασθαι τὴν ἔτι ἀργὴν σύ-
στασιν ταύτην, ἄπιστος τοῖς μεταγενεστέροις μῦθος
δὲ δοξάτω χάος εἶναι· ἔργων ἅπτεσθε μεγάλων, ἐγὼ
δ' αὐτὸς ἄρξομαι πρῶτος." εἶπε· καὶ εὐθέως κοσμι-
κῶς τῆς ἔτι μελαίνης ἑνώσεως διάστασις ἐγένετο· καὶ
ἐφάνη μὲν οὐρανὸς ἄνω συγκεκοσμημένος τοῖς ἑαυ-
τοῦ μυστηρίοις πᾶσι· κραδαινομένη ἔτι γῆ ἡλίου λάμ-
ψαντος ἐπάγη καὶ ἐφάνη πᾶσι τοῖς περὶ αὐτὴν συγκε-
κοσμημένοις καλοῖς. καλὰ γὰρ τῷ θεῷ καὶ τὰ θνητοῖς
εἶναι νομιζόμενα φαῦλα, ὅτι δὴ τοῖς τοῦ θεοῦ νόμοις
δουλεύειν ἐποιήθη. ἔχαιρε δὲ ὁ θεὸς ὁρῶν ἤδη ἑαυ-
τοῦ τὰ ἔργα κινούμενα, πληρώσας δὲ τὰς ἰσοστασίας
χεῖρας τῷ περιέχοντι τῶν ἐκ τῆς φύσεως ὑπαρχόντων,
καὶ τὰς δράκας καρτερῶς σφίγξας "λάβε" εἶπεν "ὦ
ἱερὰ γῆ, λάβε, πάντιμε καὶ εἶναι γεννήτειρα μέλλουσα
πάντων, καὶ μηδενὶ ἐντεῦθεν λείπεσθαι δόκει." εἶ-
[970] πεν ὁ θεός, καὶ τὰς χεῖρας οἵας δεῖ θεὸν ἔχειν ἁπλώ-
σας πάντα ἀφῆκεν ἐν τῇ τῶν ὄντων συστάσει. καὶ
ἄγνωστα μὲν ἦν κατ' ἀρχὰς παντάπασι. νεωστὶ γὰρ

αἱ ψυχαὶ καθειρχθεῖσαι καὶ τὴν ἀτιμίαν μὴ φέρουσαι τοῖς ἐν οὐρανῷ θεοῖς ἐφιλονείκουν τῆς ἑαυτῶν εὐγενείας περικρατοῦσαι καὶ ἀντιλαμβανόμεναι, ὡς καὶ αὐταὶ τοῦ αὐτοῦ ἔτυχον δημιουργοῦ, ἐστασίαζον, καὶ τοῖς λειπομένοις ἀνθρώποις ὀργάνοις χρώμεναι ἐποίουν αὐτοὺς ἑαυτοῖς ἐπιτίθεσθαι καὶ ἀντιτάσσεσθαι καὶ πολεμεῖν ἀλλήλοις. καὶ οὕτως ἡ μὲν ἰσχὺς κατὰ τῆς ἀσθενείας μέγα ἠδύνατο, ὥστε οἱ ἰσχυροὶ τοὺς ἀδυνάτους καὶ ἔκαιον καὶ ἐφόνευον, καὶ κατὰ τῶν ἱερῶν τοῦτο μὲν ζῶντας τοῦτο δὲ καὶ νεκροὺς ἔρριπτον [κατὰ τῶν ἀδύτων], ἕως ἀγανακτήσαντα τὰ στοιχεῖα τῷ μονάρχῳ θεῷ ἐντυχεῖν ἐδοκίμαζον ὑπὲρ τῆς τῶν ἀνθρώπων ἀγρίου πολιτείας. πολλοῦ δὲ ἤδη γενομένου τοῦ κακοῦ, τὰ στοιχεῖα τῷ ποιήσαντι αὐτὰ τῷ θεῷ προσελθόντα τοιούτοις λόγοις ὑπὲρ μέμψεως ἐχρήσαντο· καὶ δὴ καὶ εἶχε τὴν τοῦ λέγειν ἐξουσίαν τὸ πῦρ πρῶτον· "δέσποτα" δὲ ἔλεγε "καὶ τοῦ καινοῦ τούτου κόσμου τεχνῖτα, καὶ κρυπτὸν ἐν θεοῖς καὶ σεβαστὸν ὄνομα μέχρι νῦν ἅπασιν ἀνθρώποις, μέχρι πότε, ὦ δαῖμον, ἄθεον καταλεῖψαι τὸν θνητῶν βίον προαίρεσιν ἔχεις; ἀνάτειλον ἤδη σεαυτὸν χρηματί- [972] ζοντι τῷ κόσμῳ καὶ τοῦ βίου τὸ ἄγριον μύησον εἰρήνῃ· χάρισαι νόμους τῷ βίῳ, χάρισαι νυκτὶ χρησμούς· πλήρωσον καλῶν ἐλπίδων πάντα· φοβείσθωσαν ἄνθρωποι τὴν ἀπὸ θεῶν ἐκδικίαν, καὶ οὐδεὶς ἁμαρτήσει· ἐπαξίους ἁμαρτημάτων μισθοὺς ἂν ἀπολάβωσι, φυλάξονται οἱ πολλοὶ τὸ ἀδικεῖν· φοβηθήσονται ὅρκους, καὶ οὐδὲ εἷς ἔτι ἀνόσιον φρονήσει· μαθέτωσαν εὐεργετηθέντες εὐχαριστῆσαι, ἵνα χαῖρον παρὰ λοιβαῖς [παρὰ θυσίαις] ὑπηρετήσω τὸ πῦρ, ἵν' εὐώδεις ἀτμοὺς ἀπ' ἐσχάρας προπέμψωσι. μιαίνομαι γάρ, ὦ δέσποτα, μέχρι νῦν καὶ ὑπὸ τῆς τῶν γενομένων ἀν-

θρώπων ἀθέου τόλμης σάρκας ἀναγκάζομαι τήκειν,
οὐκ ἐῶσί τε μένειν εἰς ὃ πέφυκα, παραχαράσσοντες
(124) οὐ καθηκόντως τὸ ἄφθαρτον.” ὁ δὲ ἀὴρ καὶ αὐτὸς
“θολοῦμαι ὦ δέσποτα” ἔλεγε “καὶ ἀπὸ τῶν νεκρῶν
σωμάτων ἀναθυμιάσεως νοσώδης τέ εἰμι καὶ ὑγιεινὸς
οὐκ ἔτι ἐφορῶ τε ἄνωθεν ὅσα μὴ θέμις ὁρᾶν.” ὕδωρ
ἑξῆς, ὦ παῖ μεγαλόψυχε, τὴν τοῦ λέγειν εἶχεν ἐξου-
σίαν καὶ ἔλεγεν οὕτως “πάτερ καὶ θαυμαστὲ ποιητὰ
[974] πάντων, αὐτόγονε δαῖμον καὶ τῆς διὰ σὲ πάντα γεν-
νώσης ποιητὰ φύσεως, ἤδη ποτὲ ὦ δαῖμον ἀεὶ ῥεῖθρα
ποταμῶν καθαρὰ πρόσταξον εἶναι· ἢ γὰρ ἀπολούουσι
ποταμοὶ καὶ θάλασσαι τοὺς φονεύσαντας ἢ δέχονται
τοὺς φονευθέντας.” γῆ παρῆν περίλυπος ἑξῆς, καὶ
ἄρξασα τοῦ ἀπολόγου, ὦ παῖ μεγαλόδοξε, οὕτως λέ-
γειν ἤρξατο “βασιλεῦ καὶ τῶν οὐρανίων πρύτανι, καὶ
δέσποτα ἁψίδων, στοιχείων ἡμῶν ἡγεμών, πάτερ τῶν
σοι παρεστώτων, ἐξ ὧν αὐξήσεως καὶ μειώσεως ἀρχὴν
ἔχει τὰ πάντα, εἰς ἃ καὶ πάλιν καταλήγοντα ἀναγκαίως
ὀφειλόμενον τέλος ἔχει, ἀλόγιστος, ὦ πολυτίμητε, καὶ
ἄθεος ἀπ᾽ ἀνθρώπων ἐπ᾽ ἐμὲ χορὸς ἐπέστη. χωρῶ δ᾽
ἐγὼ καὶ φύσιν πάντων. αὕτη γὰρ ὡς σὺ προσέταξας
καὶ φέρω πάντα καὶ τὰ φονευθέντα δέχομαι. ἀτιμοῦ-
μαι δὲ ἤδη. ὁ ἐπὶ πάντων, ὁ ἐπιχθόνιός σου κόσμος
πεπληρωμένος, θεὸν οὐκ ἔχει. πάντα γὰρ ὃ φοβηθῶ-
σιν οὐκ ἔχοντες παρανομοῦσι, καὶ κατ᾽ ἐμῶν, ὦ κύ-
ριε, τενόντων πάσῃ πονηρᾷ τέχνῃ καταπίπτουσι. κα-
ταβρέχομαι δὲ πᾶσα διαφθειρομένη σωμάτων χυλοῖς.
ἐντεῦθεν, κύριε, καὶ τοὺς οὐκ ἀξίους ἀναγκάζομαι
χωρεῖν. χωρῆσαι θέλω μεθ᾽ ὧν φέρω πάντων καὶ
θεόν. χάρισαι τῇ γῇ κἂν οὐ σεαυτόν, οὐ γάρ σε χω-
ρεῖν ὑπομένω, σαυτοῦ τινὰ ἱερὰν ἀπόρροιαν. στοι-
[976] χείων τιμιωτέραν τῶν ἄλλων τὴν γῆν μεταποίησον.

μόνῃ γὰρ αὔχειν τῶν ἀπὸ σοῦ πρέπει τὰ πάντα παρεχούσῃ."

τοσαῦτα μὲν τὰ στοιχεῖα εἶπον· ὁ δὲ θεὸς ἱερᾶς ἐν τῷ λέγειν φωνῆς τὰ σύμπαντα πληρώσας "πορεύεσθε" εἶπεν "ἱερὰ καὶ μεγάλου πατρὸς ἄξια τέκνα, καὶ κατὰ μηδένα τρόπον νεωτερίζειν ἐπιχειρεῖτε, μηδὲ ἀργὸν τῆς ἐξ αὐτῶν ὑπηρεσίας τὸν σύμπαντά μου κόσμον καταλείπετε. ἑτέρα γὰρ ἐν ὑμῖν τις ἤδη τῆς ἐμῆς ἀπόρροια φύσεως, ὃς δὴ καὶ ὅσιος ἔσται τῶν πραττομένων ἐπόπτης καὶ ζώντων μὲν κριτὴς ἀμεθόδευτος, φρικτὸς δ' οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ τιμωρὸς τῶν ὑπὸ γῆν τύραννος· καὶ ἑκάστῳ δὲ τῶν ἀνθρώπων ἀκολουθήσει διὰ γένους μισθὸς ἐπάξιος."

καὶ οὕτως ἐπαύσαντο τῆς ἐντυχίας τὰ στοιχεῖα τοῦ δεσπότου κελεύσαντος καὶ ἐχεμυθίαν εἶχον, καὶ ἕκαστον αὐτῶν τῆς ἰδίας ἐξουσίας ἐκράτει καὶ ἐδέσποζε. καὶ ἐκ τούτου εἶπεν Ὧρος "ὦ τεκοῦσα, πῶς οὖν τὴν τοῦ θεοῦ ἀπόρροιαν ἔχειν εὐτύχησεν ἡ γῆ"; καὶ εἶπεν Ἶσις "παραιτοῦμαι γένεσιν ἱστορεῖν· οὐ γὰρ θεμιτὸν σῆς σπορᾶς καταλέγειν ἀρχήν, ὦ μεγαλοσθενὲς Ὧρε, ὡς μήποτε ὕστερον εἰς ἀνθρώπους ἀθανάτων ἔλθῃ γένεσις θεῶν, πλὴν ὅτι ὁ μόναρχος θεὸς ὁ τῶν συμπάντων κοσμοποιητὴς καὶ τεχνίτης τὸν μέγιστόν σου πρὸς ὀλίγον ἐχαρίσατο πατέρα Ὄσιριν καὶ τὴν μεγίστην [978] θεὰν Ἶσιν, ἵνα τῶν πάντων δεομένῳ κόσμῳ βοηθοὶ γένωνται. οὗτοι βίου τὸν βίον ἐπλήρωσαν, οὗτοι τὸ τῆς ἀλληλοφονίας ἔπαυσαν ἄγριον, τεμένη προγόνοις θεοῖς οὗτοι καὶ θυσίας καθιέρωσαν, νόμους οὗτοι καὶ τροφὰς θνητοῖς καὶ σκέπην ἐχαρίσαντο, οὗτοι τὰ κρυπτά, φησὶν Ἑρμῆς, τῶν ἐμῶν ἐπιγνώσονται γραμμάτων πάντα καὶ διακρινοῦσι, καὶ τινὰ μὲν αὐτοὶ κατασχῶσιν, ἃ δὲ καὶ πρὸς εὐεργεσίας θνη-

τῶν φθάνει στήλαις καὶ ὀβελίσκοις χαράξουσιν· οὗτοι πρῶτοι δείξαντες δικαστήρια εὐνομίας τὰ σύμπαντα καὶ δικαιοσύνης ἐπλήρωσαν· οὗτοι δεξιᾶς καὶ πίστεως ἀρχηγέται γενόμενοι καὶ τὸν μέγιστον θεὸν Ὅρκον εἰσηγάγοντο εἰς τὸν βίον· οὗτοι τοὺς παυσαμένους τοῦ ζῆν ὡς δέον ἐστὶν ἐδίδαξαν περιστέλλειν· οὗτοι
(125) τὸ τοῦ θανάτου ζητήσαντες ἄγριον ἔγνωσαν, ὡς τοῦ ἔξωθεν πνεύματος φιλυποστρόφου τυγχάνοντος εἰς τὰ τῶν ἀνθρώπων πλάσματα, ἐὰν ὑστερήσῃ ποτὲ ἀνάκτησιν οὐκ ἔχον, ἐργάζεται λειποθυμίας· οὗτοι τὸ περιέχον ὅτι δαιμόνων ἐπληρώθη παρ' Ἑρμοῦ μαθόντες κρυπταῖς στήλαις ἐχάραξαν· οὗτοι μόνοι τὰς κρυπτὰς νομοθεσίας τοῦ θεοῦ παρ' Ἑρμοῦ μαθόντες τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν καὶ ἐπιτηδευμάτων ἁπάντων εἰσηγηταὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐγένοντο καὶ νομοθέται· οὗτοι παρ' Ἑρμοῦ μαθόντες ὡς τὰ κάτω συμπαθεῖν τοῖς ἄνω ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ διετάγη, τὰς προκαθέ-
[980] τους τοῖς ἐν οὐρανῷ μυστηρίοις ἱεροποιίας ἀνέστησαν ἐν γῇ· οὗτοι τὸ φθόριμον τῶν σωμάτων ἐπιγνόντες τὸ ἐν ἅπασι τέλειον τῶν προφητῶν ἐτεχνάσαντο, ὡς μήποτε ὁ μέλλων θεοῖς προσάγειν χεῖρας προφήτης ἀγνοῇ τι τῶν ὄντων· ἵνα φιλοσοφία μὲν καὶ μαγεία ψυχὴν τρέφῃ, σώζῃ δ' ὅταν τι πάσχῃ ἰατρικὴ σῶμα. ταῦτα πάντα ποιήσαντες, ὦ τέκνον, Ὄσιρίς τε κἀγὼ τὸν κόσμον πληρέστατον ἰδόντες, ἀπῃτούμεθα λοιπὸν ὑπὸ τῶν τὸν οὐρανὸν κατοικούντων, ἀλλ' οὐκ ἦν ἀνελθεῖν πρὶν ἐπικαλέσασθαι τὸν μόναρχον, ἵνα δὴ καὶ τῆς θεωρίας ταύτης πλῆρες τὸ περιέχον γένηται, αὐτοί τε εὐπαράδεκτον εὐτυχήσωμεν τὴν ἀνάβασιν." "χαίρει γὰρ ὕμνοις ὁ θεὸς ὦ τεκοῦσα" εἶπεν Ὧρος "κἀμοὶ χάρισαι τὴν τοῦ ὕμνου ἐπίγνωσιν, ὡς μὴ ἀμαθὴς ὑπάρχω." καὶ εἶπεν Ἶσις "πρόσεχε παῖ."

Ἐν ταυτῷ 45

Σὺ δέ, ὦ παῖ μεγαλόψυχε, εἴ τι θέλεις ἕτερον, ἐπερώτα. καὶ εἶπεν Ὧρος "ὦ πολυτίμητε μῆτερ, εἰδῆσαι θέλω πῶς γίγνονται βασιλικαὶ ψυχαί;" καὶ εἶπεν Ἶσις "ἡ γιγνομένη, τέκνον Ὧρε, περὶ τὰς βασιλικὰς ψυχὰς διαφορὰ τοιαύτη τις ἐστίν. ἐπεὶ γὰρ τόποι τέσσαρές εἰσιν ἐν τῷ παντί, οἵτινες ἀπαραβάτῳ νόμῳ καὶ προστασίᾳ ὑποπίπτουσιν, ὅ τε οὐρανὸς καὶ [982] ὁ αἰθὴρ καὶ ὁ ἀὴρ καὶ ἡ ἱερωτάτη γῆ· καὶ ἄνω μὲν ὦ τέκνον ἐν οὐρανῷ θεοὶ κατοικοῦσιν, ὧν ἄρχει μετὰ καὶ τῶν ἄλλων πάντων ὁ τῶν ὅλων δημιουργός· ἐν δὲ τῷ αἰθέρι ἀστέρες, ὧν ἄρχει ὁ μέγας φωστὴρ ἥλιος· ἐν δὲ τῷ ἀέρι ψυχαὶ δαιμόνιαι, ὧν ἄρχει σελήνη· ἐπὶ δὲ τῆς γῆς ἄνθρωποι καὶ τὰ λοιπὰ ζῷα, ὧν ἄρχει ὁ κατὰ καιρὸν γενόμενος βασιλεύς. γεννῶσι γὰρ ὦ τέκνον βασιλεῖς οἱ θεοὶ ἐπαξίους τῆς ἐπιγείου γονῆς, καί εἰσιν οἱ ἄρχοντες τοῦ βασιλέως ἀπόρροιαι, ὧν ὁ μᾶλλον ἐκείνῳ πλησίον, ἐκεῖνος καὶ τῶν ἄλλων βασιλικώτερος. ὁ μὲν γὰρ ἥλιος, καθὸ ἔγγιόν ἐστι τοῦ θεοῦ τῆς σελήνης, ἐπιμείζων καὶ δυναμικώτερος, ᾧ δευτερεύει ἡ σελήνη καὶ κατὰ τάξιν καὶ κατὰ δύναμιν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς τῶν μὲν ἄλλων θεῶν ἐστὶν ἔσχατος πρῶτος δὲ ἀνθρώπων· καὶ μέχρις ὅτου ἐπὶ γῆς ἐστι, τῆς μὲν ἀληθοῦς θειότητος ἀπήλλακται, ἔχει δὲ ἐξαίρετόν τι παρ' ἀνθρώπους, ὃ ὅμοιόν ἐστι τῷ θεῷ. ἡ γὰρ εἰς αὐτὸν καταπεμπομένη ψυχὴ ἐξ ἐκείνου ἐστὶ τοῦ χωρίου, ὃ ὑπεράνω κεῖται ἐκείνων ἀφ' ὧν εἰς τοὺς ἄλλους καταπέμπονται ἀνθρώπους. καταπέμπονται δὲ ἐκεῖθεν εἰς τὸ βασιλεύειν διὰ δύο ταῦτα αἱ ψυχαί, ὦ τέκνον. αἱ γὰρ καλῶς καὶ ἀμέμπτως δραμοῦσαι τὸν ἴδιον αἰῶνα καὶ μέλλουσαι ἀποθεοῦσθαι, [984] ἵνα κἂν τῷ βασιλεύειν τὴν τῶν θεῶν προγυμνασθῶ-

σιν ἐξουσίαν· αἱ δὲ θεῖαί τινες ἤδη οὖσαι καὶ ἐπὶ μικρῷ τινι παραθεμιστεύσασαι τὸν ἔνθεον γνώμονα, ἵνα μὴ κόλασιν μὲν ἐν τῷ σεσωματίσθαι ὑπομένωσι δι' ἀδοξίαν καὶ φύσιν, μηθὲν δὲ ὅμοιον τοῖς ἄλλοις πάσχωσιν ἐνσωματισθεῖσαι, ἀλλ' ὅπερ εἶχον λελυμέναι τοῦτο καὶ δεθεῖσαι ἔχωσιν. αἱ μέντοι περὶ τὰ ἤθη τῶν βασιλευόντων γιγνόμεναι διαφοραὶ οὐκ ἐν τῇ τῆς ψυχῆς κρίσει κρίνονται, πᾶσαι γὰρ θεῖαι, ἀλλ' ἐν τῇ
(126) τῶν δορυφορησάντων αὐτὴν καταστάσει ἀγγέλων καὶ δαιμόνων. αἱ γὰρ τοιαῦται καὶ ἐπὶ τὰ τοιαῦτα κατερχόμεναι, δίχα προπομπῆς καὶ δορυφορίας οὐ κατέρχονται. οἶδε γὰρ ἡ ἄνω δίκη τὴν ἀξίαν ἑκάστῃ νέμειν, κἂν ἐκ τῆς εὐημερούσης χώρας ἀπωθῶνται. ὅταν οὖν οἱ κατάγοντες αὐτὴν ἄγγελοι καὶ δαίμονες, τέκνον Ὧρε, πολεμικοὶ ὦσι, τούτων περικρατεῖν τῆς γνώμης ἡ ψυχὴ ἔχει, ἢ ἐπιλαθομένη τῶν ἑαυτῆς ἔργων, μᾶλλον δὲ μεμνημένη τούτων μέχρι τῶν τῆς ἑτέρας συνοδίας προσγεγονότων· ὅταν δὲ εἰρηνικοί, τότε καὶ αὐτὴ τὸν ἴδιον δρόμον εἰρηνοποιεῖται· ὅταν δὲ δικαστικοί, τότε καὶ αὐτὴ δικάζει· ὅταν δὲ μουσικοί, τότε καὶ αὐτὴ ᾄδει· ὅταν δὲ φιλαληθεῖς, τότε καὶ
[986] αὐτὴ φιλοσοφεῖ. ὡς γὰρ ἐξ ἀνάγκης αἱ ψυχαὶ αὗται τῆς τῶν καταγόντων περικρατοῦσι γνώμης· πίπτουσι γὰρ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, τῆς μὲν ἰδίας φύσεως ἐπιλαθόμενοι καὶ παρόσον μακρὰν αὐτῆς ἀπέστησαν, μέμνηται δὲ τῆς τῶν κατακλεισάντων αὐτὰς διαθέσεως." "καλῶς" εἶπεν Ὧρος "ἅπαντα μοι, ὦ τεκοῦσα, πῶς δὲ εὐγενεῖς γίγνονται ψυχαὶ οὐδέπω μοι διηγήσω."

"ὃν τρόπον ἐπὶ γῆς, ὦ τέκνον Ὧρε, εἰσί τινες πολιτεῖαι διαφέρουσαι ἀλλήλων, οὕτως καὶ ἐπὶ τῶν ψυχῶν ἐστί. καὶ αὗται γὰρ τόπους ἔχουσιν ὅθεν ὁρμῶσι, καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ ἐνδοξοτέρου τόπου ὁρμηκυῖα εὐ-

γενεστέρα ἐστὶ τῆς μὴ οὕτως ἐχούσης. ὅνπερ γὰρ τρόπον ἐπ' ἀνθρώποις ὁ ἐλεύθερος εὐγενέστερος εἶναι δοκεῖ δούλου (τὸ γὰρ ἐν ταῖς ψυχαῖς ὑπερέχον καὶ βασιλικὸν δουλοποιεῖ τὸ ὑπερεχόμενον ἐξ ἀνάγκης) οὕτω δὴ ὦ τέκνον καὶ [ταῦτ' ἔχει."] "πῶς ἀρρενικαὶ καὶ θηλυκαὶ γίγνονται ψυχαί;" "αἱ ψυχαί, ὦ τέκνον Ὧρε, ὁμοφυεῖς εἰσιν ἑαυταῖς, καθάπερ ἐξ ἑνὸς οὖσαι χωρίου ἐν ᾧ αὐτὰς διατυποῦται ὁ δημιουργός, καὶ οὔτε εἰσὶν ἄρρενες οὔτε θήλειαι. ἡ γὰρ τοιαύτη διάθεσις ἐπὶ σωμάτων γίγνεται καὶ οὐκ ἐπὶ ἀσωμάτων. ἡ δὲ διαφορὰ τοῦ τὰς μὲν βριμωδεστέρας εἶναι τὰς δὲ εὐαφεῖς [988] ὁ ἀήρ ἐστι, τέκνον Ὧρε, ἐν ᾧ πάντα γίγνεται. ἀὴρ δὲ ψυχῆς ἐστὶν αὐτὸ τὸ σῶμα ὃ περιβέβληται, ὅπερ στοιχεῖόν ἐστι φύραμα γῆς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος καὶ πυρός. ἐπεὶ οὖν τὸ μὲν τῶν θηλειῶν σύγκριμα πλεονάζει μὲν τῷ ὑγρῷ καὶ ψυχρῷ, λείπεται δὲ τῷ ξηρῷ καὶ θερμῷ, παρὰ τοῦτο ἡ εἰς τοιοῦτον πλάσμα συγκλειομένη ψυχὴ δίυγρος γίγνεται καὶ τρυφερά, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀρρένων τὸ ἐναντίον ἔστι γιγνόμενον εὑρεῖν. ἐπὶ γὰρ τούτοις πλεονάζει μὲν τὸ ξηρὸν καὶ τὸ θερμόν, λείπεται δὲ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ὑγρόν· διὰ τοῦτο αἱ ἐν τοιούτοις σώμασι ψυχαὶ τραχεῖαι καὶ ἐργατικώτεραί εἰσιν."

"πῶς γίγνονται αἱ ψυχαὶ συνεταί, ὦ τεκοῦσα;" καὶ ἀπεκρίθη Ἶσις "τὸ ὁρατικόν, ὦ τέκνον, περιβέβληται χιτῶσιν. ὅταν οὗτοι οἱ χιτῶνες πυκνοὶ ὦσι καὶ παχεῖς, ἀμβλυωπεῖ ὁ ὀφθαλμός, ἐὰν δὲ ἀραιοὶ καὶ λεπτοί, τότε ὀξυωπέστατα βλέπει. οὕτως καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς. ἔχει γὰρ καὶ αὐτὴ ἴδια περιβόλαια ἀσώματα, καθὸ καὶ αὐτὴ ἀσώματός ἐστι. τὰ δὲ περιβόλαια ταῦτα ἀέρες εἰσὶν οἱ ἐν ἡμῖν. ὅταν οὗτοι ὦσι λεπτοὶ καὶ ἀραιοὶ καὶ διαυγεῖς, τότε συνετὴ ἡ ψυχή ἐστιν·

[990] ὅταν δὲ τοὐναντίον πυκνοὶ καὶ παχεῖς καὶ τεθολωμένοι, τότε ὡς ἐν χειμῶνι ἐπὶ μακρὸν οὐ βλέπει, ἀλλὰ ταῦτα ὅσα παρὰ ποσὶν κεῖται.” καὶ εἶπεν Ὧρος “διὰ τίνα οὖν αἰτίαν, ὦ τεκοῦσα, οἱ ἔξω τῆς ἱερωτάτης ἡμῶν χώρας ἄνθρωποι ταῖς διανοίαις οὐκ ὄντως εἰσὶ συνετοὶ ὡς οἱ ἡμέτεροι”; καὶ εἶπεν Ἶσις “ἡ γῆ μέσον τοῦ παντὸς ὑπτία κεῖται, καὶ κεῖται ὥσπερ ἄνθρωπος, (127) οὐρανὸν βλέπουσα, μεμερισμένη δὲ καὶ ὅσα ὅσα μέλη ὁ ἄνθρωπος μελίζεται· ἐμβλέπει δ᾽ οὐρανῷ καθάπερ πατρὶ ἰδίῳ, ὅπως ταῖς ἐκείνου μεταβολαῖς καὶ αὐτὴ τὰ ἴδια συμμεταβάλλῃ. καὶ πρὸς μὲν τῷ νότῳ τοῦ παντὸς κειμένην ἔχει τὴν κεφαλήν, πρὸς δὲ τῷ ἀπηλιώτῃ τὸν δεξιὸν ὦμον, [πρὸς δὲ τῷ λιβὶ τὸν εὐώνυμον], ὑπὸ τῆς ἄρκτου τοὺς πόδας, [τὸν μὲν δεξιὸν ὑπὸ τὴν οὐρὰν] τὸν δὲ εὐώνυμον ὑπὸ τὴν κεφαλὴν τῆς ἄρκτου, τοὺς δὲ μηροὺς ἐν τοῖς μετὰ τὴν ἄρκτον, τὰ δὲ μέσα ἐν τοῖς μέσοις. καὶ τούτου σημεῖόν ἐστι τὸ [992] τοὺς μὲν νοτιαίους τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐπὶ τῇ κορυφῇ οἰκοῦντας εὐκορύφους τε καὶ καλλίτριχας, τοὺς δὲ ἀπηλιωτικοὺς πρὸς μάχην προχείρους εἶναι καὶ τοξικούς· αἰτία γὰρ τούτων ἡ δεξιὰ χείρ ἐστί· τοὺς δὲ ἐν τῷ λιβὶ ἀσφαλεῖς εἶναι καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀριστερομάχους, καὶ ὅσον ἄλλοι τῷ δεξιῷ μέρει ἐνεργοῦσιν αὐτοὺς τῷ εὐωνύμῳ προστιθεμένους, τοὺς δὲ ὑπὸ τὴν ἄρκτον πρωτεύοντας τοὺς πόδας καὶ ἄλλως εὐκνήμους· τοὺς δὲ μετὰ τούτους καὶ μικρῷ πόρρω τὸ νῦν ἰταλικὸν κλῖμα καὶ τὸ ἑλλαδικὸν . . . πάντες δὲ οὗτοι καλλίμηροί εἰσι καὶ εὐκοχωνέστεροι, ὥστε τῇ τοῦ κάλλους τῶν μερῶν τούτων ὑπερβολῇ καὶ τοὺς ἐνταῦθα ἀνθρώπους καταβαίνειν πρὸς τὴν τῶν ἀρρένων ὁμιλίαν. πάντα δὲ ταῦτα τὰ μέρη πρὸς τὰ ἄλλα ἀργὰ ὄντα ἀργοτέρους ἤνεγκε καὶ τοὺς ἀπ᾽ αὐτῶν ἀν-

θρώπους. ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ μέσῳ τῆς γῆς κεῖται ἡ τῶν προγόνων ἡμῖν ἱερωτάτη χώρα, τὸ δὲ μέσον τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος μόνης τῆς καρδίας ἐστὶ σηκός, τῆς δὲ ψυχῆς ὁρμητήριόν ἐστι καρδία, παρὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, ὦ τέκνον, οἱ ἐνταῦθα ἄνθρωποι τὰ μὲν ἄλλα [994] ἔχουσιν οὐχ ἧττον ὅσα καὶ πάντες, ἐξαίρετον δὲ τῶν πάντων νοερώτεροί εἰσι καὶ σώφρονες, ὡς ἂν ἐπὶ καρδίας γεννώμενοι καὶ τραφέντες. ἄλλως τε ὁ μὲν νότος, ὦ παῖ, δεκτικὸς ὢν τῶν ἐκ τοῦ περιέχοντος συνισταμένων νεφῶν . . . . αὐτίκα γοῦν καὶ διὰ τὴν οὕτως αὐτῶν γενομένην ἐκεῖ κατακομιδὴν ἐκεῖθεν ῥεῖν λέγουσι καὶ τὸν ἡμέτερον ποταμόν, λυομένης ἐκεῖ τῆς πάχνης· ὅπου δ' ἂν ἐμπέσῃ νεφέλῃ, τὸν ἐπικείμενον ἤχλυσεν ἀέρα καὶ τρόπον τινὰ καπνοῦ κατεκόμισε· καπνὸς δὲ ἢ ἀχλὺς οὐ μόνον ὀμμάτων ἐστὶν ἐμπόδιον· ἀλλὰ καὶ νοῦ. ὁ δὲ ἀπηλιώτης ὦ μεγαλόδοξε Ὧρε τῇ συνεχεῖ τοῦ ἡλίου ἀνατολῇ θορυβούμενος καὶ ἐκθερμαινόμενος, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀντικείμενος τούτῳ λὶψ μετέχων τῶν αὐτῶν κατὰ δυσμάς, οὐδεμίαν εἰλικρινῆ ἐπίστασιν ποιοῦνται τῶν παρ' αὐτοῖς γεννωμένων ἀνθρώπων, ὁ δὲ βορέας τῇ συμφώνῳ ψυχρίᾳ ἀποπήσσει μετὰ τῶν σωμάτων καὶ τὸν νοῦν τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀνθρώπων. τὸ δὲ μέσον τούτων εἰλικρινὲς ὂν καὶ ἀτάραχον ἑαυτῷ προλέγει καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ πᾶσι. τῇ γὰρ συνεχεῖ ἀμεριμνίᾳ γεννᾷ καὶ κοσμεῖ καὶ παιδεύει, καὶ μόνον τοῖς τοσούτοις ἐρίζει καὶ νικᾷ καὶ ἐπισταμένως τὴν ἰδίαν νίκην ὥσπερ σατράπης ἀγαθὸς τοῖς νενικημένοις ἐπιδίδωσι."

"καὶ τοῦτό μοι κυρία μῆτερ ἔκθου, παρὰ ποίαν [996] αἰτίαν ἔτι ζώντων ἀνθρώπων ἐν ταῖς μακραῖς νόσοις καὶ ὁ λόγος καὶ αὐτὸς ὁ λογισμὸς καὶ αὐτὴ ἡ ψυχὴ ἔσθ' ὅτε βλάπτεται"; καὶ ἀπεκρίθη Ἶσις "τῶν ζώντων ὦ

τέκνον τὰ μὲν ᾠκείωται πρὸς τὸ πῦρ, τὰ δὲ πρὸς τὸ ὕδωρ, τὰ δὲ πρὸς ἀέρα, τὰ δὲ πρὸς γῆν, τὰ δὲ πρὸς τούτων δύο ἢ τρία, τὰ δὲ καὶ πρὸς τὰ ὅλα. πάλιν αὖ τὰ μὲν ἀπηλλοτρίωται τοῦ πυρός, τὰ δὲ τοῦ ὕδατος, τὰ δὲ τῆς γῆς, τὰ δὲ τοῦ ἀέρος, τὰ δὲ δύο τούτων, τὰ δὲ τριῶν, τὰ δὲ τῶν ὅλων. οἷον ἀκρὶς μὲν ὦ τέκνον καὶ πᾶσα μυῖα φεύγει τὸ πῦρ· ἀετὸς καὶ κίρκος καὶ ὅσα ὑψιπετέστερά ἐστι τῶν ὀρνέων φεύγει τὸ ὕδωρ· ἰχθύες ἀέρα καὶ γῆν· ὄφις τὸν ἀέρα τὸν εἰλικρινῆ ἀποστρέφεται. φιλοῦσι δὲ τὴν μὲν γῆν οἱ ὄφεις καὶ ὅσα ἕρπει· τὸ δὲ ὕδωρ τὰ νηκτὰ πάντα· τὸν δὲ ἀέρα τὰ πτηνὰ [ἐν ᾧ καὶ πολιτεύεται], τὸ δὲ πῦρ ὅσα ὑπερ-
(128) πετῆ ἐστι καὶ ἐγγὺς τὴν δίαιταν [ἔχει]. οὐ μὴν ἀλλὰ καί τινα τῶν ζῴων φιλεῖ τὸ πῦρ, οἷον αἱ σαλαμάνδραι, ἐν γὰρ τῷ πυρὶ καὶ φωλεύουσιν. ἕκαστον γὰρ τῶν στοιχείων περιβολή ἐστι τῶν σωμάτων. πᾶσα οὖν ψυχὴ ἐν τῷ σώματι οὖσα βαρεῖται καὶ θλίβεται
[998] τοῖς τέτταρσι τούτοις. καὶ γὰρ εἰκός ἐστι καὶ ταύτην τισὶ μὲν τούτων τέρπεσθαι τισὶ δὲ ἄχθεσθαι. διὰ τοῦτο οὖν οὐκ ἔχει αὐτῆς τὴν ἀκροτάτην εὐδαιμονίαν, ἀλλ᾽ ὡς ἂν φύσει θεία οὖσα κἀν τούτοις οὖσα μάχεται καὶ νοεῖ, ἀλλ᾽ οὐχ ὅσ᾽ ἂν ἐνόησεν ἀσύνδετος οὖσα σωμάτων. ἐὰν μέντοι καὶ ταῦτα σάλον λάβῃ καὶ ταραχὴν ἤτοι ἀπὸ νόσου ἢ φόβου, τότε καὶ αὕτη ὡσπερεὶ βυθῷ ἀνθέρικος ἐπικυμαίνεται καὶ οὐδὲν ἑστάμενον φέρει."

46 *Περὶ τῆς τῶν ψυχῶν διαγωγῆς μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἔξοδον. Χρησμός.*

Σῶμα λυθὲν ψυχήν τε λιπὸν καὶ γαῖα γενηθὲν
οὐκ ἔτι πρὸς βιότοιο παλίνδρομον οἶδε κέλευθον,
ἀλλὰ τὸ μὲν λυθέν ἐστι κενὴ κόνις, ἡ δὲ πρὸς αἴθραν

σκίδναται ὁππόθεν ἦλθε μετήορος εἰς αἰθέρ' ἁπλοῦν.
ἄλλος δ' ἐξ ἄλλου γεννώμενος ἠδ' ἀναβλαστών [1000]
ψυχοῦται γονίμου φύσεως ἀροτρεύμασι καινοῖς.

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Ἀξιόχου [p. 371] 47

Εἰ δὲ καὶ ἕτερον βούλει λόγον ἀκοῦσαι, ὃν ἐμοὶ ἤγγειλε Γωβρύης, ἀνὴρ μάγος, ὃς ἔφη κατὰ τὴν Ξέρξου διάβασιν τὸν πάππον αὐτῷ καὶ ὁμώνυμον πεμφθέντα εἰς Δῆλον, ὅπως τηρήσειε τὴν νῆσον ἄσυλον ἐν ᾗ δύο θεοὶ ἐγένοντο, ἐκ τινῶν χαλκέων δέλτων, ἃς Ὑπερβορέων ἐκόμισαν Ὦπις καὶ Ἑκάεργος, ἐκμεμαθηκέναι τε κατὰ τὴν τοῦ σώματος λύσιν τὴν ψυχὴν εἰς τὸν ἄδηλον χωρεῖν τόπον καὶ τὴν ὑπόγειον οἴκησιν, ἐν ᾗ βασίλεια Πλούτωνος οὐχ ἧττω τῶν Διός, ἅτε τῆς γῆς μὲν ἐχούσης τὰ μέσα τοῦ κόσμου, τοῦ πόλου δὲ ὄντος σφαιροειδοῦς· οὗ τὸ μὲν ἕτερον ἡμισφαίριον θεοὶ ἔλαχον οὐράνιοι, τὸ δὲ ἕτερον οἱ ὑπένερθεν· οἱ μὲν ἀδελφοὶ ὄντες οἱ δὲ ἀδελφῶν παῖδες. τὰ δὲ προπύλαια τῆς εἰς Πλούτωνος ὁδοῦ σιδηροῖς τείχεσι καὶ κλεισὶ διωχύρωται. ταῦτα δὲ ἀνοίξαντα ποταμὸς Ἀχέρων ἐνδέχεται, μεθ' ὃν Κωκυτός· οὓς χρὴ πορθμευθέντας ἀχθῆναι ἐπὶ Μίνω καὶ Ῥαδάμανθυν ἐν πεδίῳ ᾧ κλῄζεται ἀληθείας. καθέζονται δὲ δικασταὶ ἀνακρίνοντες τῶν ἀφικνουμένων ἕκαστον τίνα βίον βεβίωκε καὶ τίσιν ἐπιτηδεύμασιν ἐνῳκίσθη τῷ σώματι· ψεύσασθαι δὲ ἀμήχανον. οἷς μὲν οὖν ἐν τῷ ζῆν δαίμων ἀγαθὸς ἐπέπνευσεν, εἰς τὸν τῶν εὐσεβῶν χῶρον λογίζονται· ἔνθα ἄφθονοι μὲν ὧραι παγκάρπου γονῆς βρύουσι, πηγαὶ δὲ ὑδάτων, παντοῖοι δὲ λειμῶνες εὐάνθεσι ποικίλοις ἐαριζόμενοι, διατριβαὶ δὲ ποιητῶν, καὶ θέατρα φιλοσόφων, καὶ ἐγκύκλιοι χοροί, καὶ μουσικὰ ἀκούσματα, συμπόσιά τε εὐμενῆ, καὶ εἰλαπίναι αὐτοχορήγητοι, καὶ ἀκήρατος ἀλυπία, καὶ ἡδεῖα δίαιτα.

οὔτε γὰρ χεῖμα σφοδρὸν οὔτε θάλπος ἐγγίνεται, ἀλλ' εὔκρατος ἀὴρ χεῖται ἁπαλαῖσιν ἀκτῖσιν ἡλίου ἀνακινούμενος· καὶ τοῖς ἐνταῦθα μεμυημένοις ἐστί τις προεδρία· καὶ τὰς ὁσίους ἁγιστείας κἀκεῖ συντελοῦσι. πῶς οὖν οὐ σοὶ πρώτῳ μέτεστι τῆς τιμῆς ὄντι γεννήτῃ τῶν θεῶν; καὶ γὰρ τοὺς περὶ Ἡρακλέα καὶ Διόνυσον κατιόντας εἰς ᾅδην, πρότερον ἐνθάδε λόγος μυηθῆναι, καὶ τὸ θάρσος τῆς ἐκεῖσε πορείας παρὰ τῆς Ἐλευσινίας ἐναύσασθαι. ὅσοις δὲ τὸ ζῆν διὰ κακουργημάτων ἠλάθη, ἄγονται πρὸς Ἐρινύων εἰς ἔρεβος καὶ χάος διὰ Ταρτάρου· ἔνθα χῶρος ἀσεβῶν, καὶ Δαναΐδων ὑδρίαι ἀτελεῖς, καὶ Ταντάλου δίψος, καὶ Τιτύου σπλάγχνα αἰωνίως ἐσθιόμενα καὶ γεννώμενα, καὶ Σισύφου πέτρος ἀνήνυτος, οὗ τὰ τέρματα αὖθις ἄρχεται τῶν πόνων. ἔνθα θηρσὶ περιλιχμώμενοι καὶ δᾳσὶν ἐπιμόνως πυρούμενοι ποινῶν καὶ πᾶσαν αἰκίαν αἰκιζόμενοι ἀιδίοις τιμωρίαις τρύχονται.

48 Ἑρμοῦ ἐκ τῶν πρὸς Τάτ. [Patrit. p. 10]

Οὐκ ἤκουσας ἐν τοῖς γενικοῖς, ὅτι ἀπὸ μιᾶς ψυχῆς, τῆς τοῦ παντός, πᾶσαι αἱ ψυχαί εἰσιν αὗται αἱ ἐν τῷ παντὶ κόσμῳ κυλινδούμεναι ὥσπερ ἀπονενεμημέναι; τούτων τοίνυν τῶν ψυχῶν πολλαὶ αἱ μεταβολαί, τῶν μὲν εἰς τὸ εὐτυχέστερον τῶν δὲ εἰς τὸ ἐναντίον. αἱ μὲν γὰρ ἑρπετώδεις οὖσαι εἰς ἔνυδρα μετα-
[1002] βάλλουσιν, αἱ δὲ ἔνυδροι εἰς χερσαῖα, αἱ δὲ χερσαῖαι εἰς πετεινά, αἱ δὲ ἀέριαι εἰς ἀνθρώπους, αἱ δὲ ἀνθρώπιναι ἀρχὴν ἀθανασίας ἴσχουσαι εἰς δαίμονας μεταβάλλουσιν, εἶθ' οὕτως εἰς τὸν τῶν θεῶν χορόν· χοροὶ δὲ δύο θεῶν, ὁ μὲν τῶν πλανωμένων ὁ δὲ τῶν ἀπλανῶν. καὶ αὕτη ψυχῆς ἡ τελειοτάτη δόξα. ψυχὴ δὲ εἰς ἀνθρώπους ἐλθοῦσα ἐὰν κακὴ μείνῃ, οὔποτε τεύξεται ἀθανασίας, παλίσυρτος δὲ τὴν ὁδὸν ὑποστρέψει τὴν

ἐπὶ τὰ ἑρπετά. καὶ αὕτη καταδίκη ψυχῆς κακῆς. κακία δὲ ψυχῆς κακῆς ἀγνωσία. ψυχὴ γὰρ μηδὲν ἐπιγνοῦσα τῶν ὄντων, μηδὲ τὴν τούτων φύσιν μηδὲ τὸ ἀγαθόν, τυφλώττουσα δὲ ἐντινάσσει τοῖς σωματικοῖς πάθεσι, καὶ ἡ κακοδαίμων ἀγνοήσασα ἑαυτὴν δουλεύει σώμασιν ἀλλοκότοις καὶ μοχθηροῖς, ὥσπερ φορτίον βαστάζουσα τὸ σῶμα καὶ οὐκέτ' ἄρχουσα ἀλλ' ἀρχομένη. καὶ αὕτη κακία ψυχῆς.

Τοῦ αὐτοῦ [Patrit. p. 11 b] 49

Ψυχὴ δὲ ἀνθρωπίνη πᾶσα μὲν οὔ, ἡ δ' εὐσεβής, δαιμονία τίς ἐστι καὶ θεία. καὶ ἡ τοιαύτη καὶ μετὰ τὸ (129) ἀπαλλαγῆναι τοῦ σώματος, τὸν τῆς εὐσεβείας ἀγῶνα [1004] ἀγωνισαμένη (ἀγὼν δὲ εὐσεβείας τὸ γνῶναι τὸ θεῖον καὶ μηδένα ἀνθρώπων ἀδικῆσαι) ὅλη νοῦς γίγνεται. ἡ δὲ ἀσεβὴς ψυχὴ μένει ἐπὶ τῆς ἰδίας οὐσίας ὑφ' ἑαυτῆς κολαζομένη καὶ γήινον σῶμα ζητοῦσα εἰσελθεῖν, εἰς ἀνθρώπινον δέ· ἄλλο γὰρ σῶμα οὐ χωρεῖ ἀνθρωπίνην ψυχήν, οὐδὲ θέμις ἐστὶν εἰς ἀλόγου ζῴου σῶμα ψυχὴν ἀνθρωπίνην καταπεσεῖν· θεοῦ γὰρ νόμος οὗτος, φυλάσσειν ψυχὴν ἀνθρωπίνην ἀπὸ τῆς τοιαύτης ὕβρεως.

Πορφυρίου ἐκ τῶν περὶ Στυγός. 50

Τοῦ δὲ Ἀπολλοδώρου ἐν τῷ εἰκοστῷ περὶ τῶν θεῶν συγγράμματι, ὅ ἐστι περὶ τοῦ ᾅδου, τάδε περὶ τῆς Στυγὸς λεγόμενα εὕρομεν (ἀρκτέον γὰρ ἀπὸ τούτων τῆς τε ἐκ τῶν ὀνομάτων παρεμφάσεως οὐ κατα- [1006] φρονητέον)· ἐκ γὰρ τοιούτων ὁρμώμενοι πιθανῶς καὶ τοὺς ἐν ᾅδου νομιζομένους ποταμοὺς κατωνομάκασιν· Ἀχέροντα μὲν διὰ τὰ ἄχη, ὡς καὶ Μελανιππίδης ἐν Περσεφόνῃ

καλεῖται δ' ἐν κόλποισι γαίας
ἄχεα προχέων Ἀχέρων.

ἐπεὶ καὶ Λικύμνιός φησι

Μυρίαις παγαῖς δακρύων Ἀχέρων ἀχέων τε βρύει.

καὶ πάλιν

Ἀχέρων ἄχεα πορθμεύει βροτοῖσι.

[1008] Ἀχέρων δὲ καὶ Ἀχερουσία λίμνη ταυτόν, ὡς ὁ Σοφο-
κλῆς ἐν Πολυξένῃ τοῦ Ἀχιλλέως ψυχὴν εἰσάγει λέ-
γουσαν,

ἀκτὰς ἀπαίωνάς τε καὶ μελαμβαθεῖς
λιποῦσα λίμνης ἦλθον ἄρσενας χοάς
Ἀχέροντος ὀξυπλῆγας ἠχούσης γόους.

[ἀπαίωνας ἀκτὰς] τὰς τῶν νεκρῶν λέγων παιῶν' οὐκ
[1010] ἐχούσας, ἄρσενας δὲ [χοὰς] τὰς οὐδὲν ἐκτρεφούσας.
θήλεα μὲν γὰρ τὰ καρποφόρα, ἄρσενα δὲ τὰ ἄκαρπα
ἔλεγον τῷ τὸ μὲν τὸ σπέρμα παρέχειν μόνον, τὴν δὲ
καὶ ἐκτρέφειν. ὅθεν καὶ θῆλυς ἐέρση ἡ πολύγονος καὶ
τροφίμη. διαπεραιοῦσθαι δὲ ὑπὸ τῶν ἀπογινομένων
τὸν Ἀχέροντά φασιν εἰκότως· ὁ γὰρ μετηλλαχὼς
πάντα τἀν τῷ ζῆν ἄχη σχεδὸν ὑπερῆρται καὶ ἔστιν ἐν
ἀπονίᾳ καὶ ἀλυπίᾳ πάσῃ. Γοργύραν δὲ τοῦ Ἀχέρον-
τος γυναῖκα προσανέπλασαν ἀπὸ τοῦ γοργὰ φαίνε-
σθαι τοῖς πολλοῖς τὰ ἐν ᾅδου· καθὸ δὴ καὶ αὐτοῦ
τούτου τιθήνην ὁ Σώφρων Μορμολύκαν ὠνόμασε.

ταῦτ' εἰπὼν περὶ τοῦ Ἀχέροντος Ἀπολλόδωρος
ἐπάγει περὶ τῆς Στυγὸς αὐταῖς λέξεσι τάδε· Στύγα
δὲ δεινήν τινα καὶ φοβερὰν ὑποστησάμενοι δαίμονα,
θεῶν ὅρκον, ἐν ᾅδου τε ταύτην κατῴκισαν καὶ τῆς
[1012] προσηγορίας ταύτης ἠξίωσαν ἀπὸ τοῦ στυγνάζειν τοῖς
πένθεσι καὶ στύγεσθαι τὰ ἐν ᾅδου, ὅρκον δὲ τῶν θεῶν
δι' ἐναντιότητα· ἣ μὲν γὰρ τῶν ὄντων τε καὶ ζώντων
φθαρτικὴν ἔχει δύναμιν ὅσον ἐφ' ἑαυτῇ, οἳ δὲ τῇ τε
προαιρέσει καὶ τῷ τρόπῳ διεστήκασι.

τοσαῦτα περὶ τῆς Στυγὸς εἰπὼν ἐπάγει· Κωκυ-

τὸν δὲ ποταμὸν ἀνέπλασαν ἀπὸ τοῦ κωκύειν, ὅς ἐστι Στυγὸς καὶ στυγνάσεως ἀποῤῥώξ. τοιούτου δέ ἐστι γένους καὶ ὁ Πυριφλεγέθων. εἴρηται γὰρ ἀπὸ τοῦ πυρὶ φλέγεσθαι τοὺς τελευτῶντας, ὡς Ὅμηρός φησι

οὐ γὰρ ἔτι σάρκας τε καὶ ὀστέα ἶνες ἔχουσιν,
ἀλλὰ τὰ μέν τε πυρὸς κρατερὸν μένος αἰθομένοιο
δαμνᾷ, ἐπεί κεν πρῶτα λίπῃ λεύκ' ὀστέα θυμός,
ψυχὴ δ' ἤυτ' ὄνειρος ἀποπταμένη πεπότηται.

ὑποτίθεται γὰρ τὰς ψυχὰς τοῖς εἰδώλοις τοῖς ἐν τοῖς κατόπτροις φαινομένοις ὁμοίας καὶ τοῖς διὰ τῶν ὑδάτων συνισταμένοις, ἃ καθάπαξ ἡμῖν ἐξείκασται καὶ τὰς κινήσεις μιμεῖται, στερεμνιώδη δ' ὑπόστασιν οὐδεμίαν ἔχει εἰς ἀντίληψιν καὶ ἁφήν· ὅθεν αὐτὰς βροτῶν εἴδωλα καμόντων λέγει.

51

Ἐν ταυτῷ (130)

Οἱ πλείους δὲ ὕδωρ ἱστόρησαν τὴν Στύγα ἐπί- [1014] γειον, φύσιν ἔχον ἀμύνεσθαι τοὺς κατ' αὐτοῦ ψευδῶς ὀμόσαι τολμήσαντας. διαβόητον μὲν τοίνυν Στυγὸς ὕδωρ κατὰ τὴν Ἀρκαδίαν οἱ ἱστορικοὶ ἀναγεγράφασιν, ὧν ἔστι καὶ Ἡρόδοτος, ὃς ἐν τῇ ἕκτῃ τὰ κατὰ Κλεομένην ἀφηγούμενος γράφει ταῦτα "ἐντεῦθεν δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην νεώτερα ἔπρησσε πράγματα, συνιστὰς τοὺς Ἀρκάδας ἐπὶ τῇ Σπάρτῃ, ἄλλους τε ὅρκους προσάγων καὶ δὴ καὶ ἐς Νώνακριν πόλιν πρόθυμος ἦν τῶν Ἀρκάδων τοὺς προεστῶτας ἀγινεῖν, ἐξορκῶν τὸ Στυγὸς ὕδωρ." Καλλίμαχος δ' ἐν [1016] τῷ πρὸς Νύμφιν συγγράμματι καὶ τὸ ἰδίωμα τοῦ ὕδατος ἀφηγεῖται λέγων οὕτω "Στὺξ ἐν Νωνακρίνῃ τῆς Ἀρκαδίας ὕδωρ ἐστὶ τὸ διακόπτον πάντα τὰ ἀγγεῖα πλὴν τῶν κερατίνων."

Ἐν ταυτῷ 52

Ἐπειδὴ περὶ τοῦ Στυγὸς ὕδατος ὁ λόγος ἐστί, δη-

λῶσαί σοι βούλομαι καὶ ἑτέραν ἱστορίαν περὶ τοῦ αὐτοῦ. Φίλων γὰρ ὁ Ἡρακλεώτης ἐν τῷ πρὸς Νύμφιν περὶ θαυμασίων ἐν Σκύθαις φησὶν ὄνους γίγνεσθαι κέρατα ἔχοντας, ταῦτα δὲ τὰ κέρατα δύνασθαι τοῦτο [1018] τὸ ὕδωρ διαφέρειν· καὶ Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μακεδόνι ἐνεχθῆναι ὑπὸ Σωπάτρου κέρας τοιοῦτον, ὃ καὶ ἀνατεθῆναι ἐν Δελφοῖς, ἐφ᾽ οὗ καὶ ἐπιγεγράφθαι

Σοὶ τόδ᾽ Ἀλέξανδρος Μακεδὼν κέρας ἄνθετο, Παιάν,
κάνθωνος σκυθικοῦ, χρῆμά τι δαιμόνιον·
ὃ Στυγὸς ἀχράντῳ Λουσηίδος οὐκ ἐδαμάσθη
ῥεύματι, βάσταξεν δ᾽ ὕδατος ἠνορέην.

53 Ἐν ταυτῷ

Περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν εἰρήσθω τοσαῦτα. λοιπὸν δὲ τὰ περὶ τῶν ψυχῶν, ὅπως Ὅμηρος διέταξε, τῶν ἐν ᾅδου διαλαβόντες, καὶ περὶ μὲν τῶν τιμωρουμένων ἀφηγησάμενοι συνάπτοιμεν ἂν τὸν λόγον ἐπὶ τὴν Στύγα, ἣν ἐπὶ τιμωρίᾳ καθ᾽ Ὅμηρον τῶν ἁμαρτανόντων τετάχθαι δαιμόνων ὑπειλήφαμεν. κληρώσας γὰρ δὴ πάντα θεῶν καὶ τοῖς τόποις ἀφορίσας τὰς βα- [1020] σιλείας, πάλιν τῶν ψυχῶν ἃς ἀθανάτους εἶναι νενόμικε, τόπους τρεῖς εἶναι ὑπείληφεν· ἕνα μὲν τὸν ἐπίγειον κατὰ τὴν οἰκουμένην ταύτην, καθ᾽ ἣν τὰ ζῷα καὶ οἱ ἄνθρωποι διατρίβουσιν· ἕτερον δὲ τοῖς δικαίοις ἀφωρισμένον παρὰ τὸν ὠκεανόν, ὃν ἠλύσιον καλεῖ πεδίον, καὶ ζῶντας ἔτι εἰς αὐτόν φησιν ἐκπέμπεσθαι. δηλοῖ δὲ ἐπὶ τοῦ Μενελάου τὸ τοιοῦτον λέγων

σοὶ δ᾽ οὐ θέσφατόν ἐστι, διοτρεφὲς ὦ Μενέλαε,
Ἄργει ἐν ἱπποβότῳ θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν·
ἀλλά σ᾽ ἐς ἠλύσιον πεδίον καὶ πείρατα γαίης
ἀθάνατοι πέμψουσιν, ὅθι ξανθὸς Ῥαδάμανθυς·
τῇπερ ῥηίστη βιοτὴ πέλει ἀνθρώποισιν,

οὐ νιφετὸς οὔτ᾽ ἄρ χειμὼν πολὺς οὔτε ποτ᾽ ὄμβρος·
ἀλλ᾽ αἰεὶ Ζεφύροιο λιγὺ πνείοντος ἀήτας
ὠκεανὸς ἀνίησιν ἀναψύχειν [ἀνθρώπους].

τούτοις μὲν οὖν καὶ τὰ σώματα παρεῖναι. τρίτον δὲ τόπον λέγει ὃν ψυχῶν τοῦ σώματος τούτου ἀπολυθεισῶν ὑπείληφεν εἶναι τὸν ἐν ᾅδου, ταύτας δὲ εὐθὺς μὲν χωρεῖν εἰς ᾅδου, διατρίβειν δὲ τὰς μὲν τῶν ἀτάφων ἔξω τοῦ Ἀχέροντος κατὰ τὰ ἄλση καὶ τὸν λειμῶνα τῆς Περσεφόνης, ἔσω περᾶσαι κωλυομένας· τὰς δὲ [1022] τῶν ταφέντων χωρεῖν ἐντός, εἰ μὴ εἶεν κολάσεως ἄξιαι, εἰ δὲ μή, κἂν ταφῇ τὰ σώματα, ὁμοίως εἴργεσθαι τῶν ἔνδον. τὰς τοίνυν ἐκτὸς μνήμης μετέχειν τῶν αὐταῖς βεβιωμένων, τὰς δὲ τὸν ποταμὸν ὑπερβαινούσας ἐπιλανθάνεσθαι τῶν λογισμῶν τῶν περὶ τὰ ἀνθρώπινα μεθείσας. διὸ καὶ τῶν ἀδίκων ἐκτὸς εἶναι τὰ κολαστήρια, διὰ τοῦ λογισμοῦ καὶ τῆς μνήμης τῶν βεβιωμένων τὰς κολάσεις ἐχόντων. φαντασίας γὰρ (131) λαμβάνειν τῶν δεινῶν ὅσα ἐν τῷ βίῳ δεδράκασι καὶ κολάζεσθαι, τῆς ἁμαρτίας παρεστώσης αὐτοῖς κατὰ λογισμὸν καὶ τιμωρούσης διὰ τῶν ἀφωρισμένων ταῖς ἁμαρτίαις κολάσεων, ὅθεν τὰς μέν τινας τῶν ψυχῶν λίθους βαστάζειν δοκούσας καὶ ὑπὸ τοῦ θλίβεσθαι τιμωρεῖσθαι, τὰς δὲ δίψης καὶ λιμοῦ αἰωνίου φαντασίας λαμβανούσας, τὰς δ᾽ ἄλλου τινὸς ὧν ἐν τῷ θνητῷ βίῳ ἐπεφρίκεσαν. εἶναι γὰρ καὶ κριτὴν ἐκτὸς τοῦ ποταμοῦ διατρίβοντα Μίνω, ὃν κατ᾽ ἀξίαν τῶν ἁμαρτημάτων κολάζειν, τοῖς μὲν τὸν ἔξω τοῦ ποταμοῦ τόπον ἀφορίσαντα ἐπὶ τὴν δίκην, τοῖς δὲ περᾶσαι τὸν ποταμὸν ἐπιτρέψαντα, ὃς ἀνάπαυσις ἦν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνηνύτων κακῶν διὰ τὴν λήθην. τιμωρεῖσθαι δὲ ἐκτὸς ὄντα καὶ τὸν Ἡρακλέα τοὺς ἀδίκους, φαντα- [1024] σίας φοβερὰς ἐμποιοῦντα τοῦ βάλλοντος καὶ τοξεύον-

τος, ὥσπερ ζῶν ἠμύνετο, ἀμυνομένου καὶ ἐν ᾅδου τοὺς ἀξίους κολάσεως. οὐ γὰρ δὴ καὶ οὗτος τῶν κολαζομένων ἐστίν, ὡς Ἀριστάρχῳ ἐδόκει, ἀλλὰ τῶν κολαζόντων. τῶν δ᾽ ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ καὶ ἀφῃρημένων τὸν λογισμὸν τὸν ἀνθρώπινον μόνος ὁ Τειρεσίας καὶ τοῦτον ἔχει παρόντα, οἱ δὲ ἄλλοι ἀλλήλους μὲν γιγνώσκουσι, κατ᾽ ἰδιότητα φρονήσεως ἣν ἐν ᾅδου κέκτηνται, τοὺς δ᾽ ἀνθρώπους οὐκέτι· οὐδ᾽ ἂν φθέγξαιντο περὶ τῶν ἀνθρωπίνων τοῖς ζῶσιν ἔτι ἀνθρώποις, εἰ μὴ ἀτμοῦ μεταλάβοιεν αἵματος καὶ τούτῳ φρενωθεῖεν τὰ ἀνθρώπινα, ἃ δὴ οἱ ἔξω καὶ μὴ πιόντες τοῦ αἵματος φρονοῦσι, κατάστασιν ἔχοντες τῆς ἐξ αἱμοποσίας τῶν θνητῶν ταῖς ψυχαῖς γιγνομένης γνωρίσεως. Τειρεσίας δὲ ἔχει μὲν λογισμὸν τῶν ἀνθρωπίνων, μαντεύεται δὲ οὐδ᾽ αὐτὸς περὶ τῶν εἱμαρμένων τοῖς ζῶσι πρὶν πιεῖν τοῦ αἵματος. οἴεται γὰρ καὶ Ὅμηρος, καθὰ καὶ πλεῖστοι τῶν μετ᾽ αὐτὸν ὑπέλαβον, ἐν τῷ αἵματι εἶναι τοῖς ἀνθρώποις τὴν περὶ τὰ θνητὰ φρόνησιν, ἐπεὶ καὶ τῶν μετ᾽ αὐτὸν πολλοὶ τοῦτο πιστοῦνται, δεικνύντες ὅτι καὶ ὑποθερμανθὲν ὑπὸ πυρετοῦ καὶ
[1026] χολῆς ἀφραίνειν ποιεῖ καὶ ἀνοηταίνειν. Ἐμπεδοκλῆς τε οὕτω φαίνεται ὡς ὀργάνου πρὸς σύνεσιν τοῦ αἵματος ὄντος λέγων

αἵματος ἐν πελάγεσσι τεθραμμένη ἀντιθρῶντος,
τῇ τε νόημα μάλιστα κυκλίσκεται ἀνθρώποισιν·
αἷμα γὰρ ἀνθρώποις περικάρδιόν ἐστι νόημα.

τῶν δὲ ὑπὲρ τὸν ποταμὸν διατριβουσῶν ψυχῶν πρῶται γυναῖκές εἰσι τεταγμέναι· λέγω δὲ πρώτας τὰς πλησιαζούσας τοῖς ἔξω· ἐνδοτάτω δὲ αἱ τῶν ἀνδρῶν· καὶ λοιπὸν οἱ περὶ τὸν ᾅδην θεοί. διὸ καὶ πρῶται αἱ γυναῖκες πέμπονται, εἶθ᾽ οἱ ἄνδρες, καὶ τούτων οἱ τίμιοι ὕστεροι. τὰ μὲν οὖν κατὰ τοὺς ἀνθρώπους οὔ-

τως αὐτῷ διατέτακται· ὑποθέμενος δὲ τοὺς κοσμικοὺς θεούς, ὧν τὰ γένη διηριθμήκαμεν, οὐ πάντῃ ἀπαθεῖς, καλέσας κατὰ παλαιὰν συνήθειαν [ὧν τὰ γένη ἐξεθήκαμεν], κατ' αὐτὸν μεγάλου δαίμονος ὄντος [1028] ὃν καλεῖ Δία, καὶ οἷον ἄρχοντος τῶν ἄχρις οὐρανοῦ φθανόντων· ὑποθέμενος οὖν τούτους, καθάπερ καὶ λέγονται, ἐμπαθεῖς, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐπιθυμίας μετέχοντας καὶ ὀργῆς καὶ μίσους καὶ ἔχθρας καὶ ὑφ' εἱμαρμένην ὄντας, εἰκότως καὶ ἁμαρτάνειν οἴεται καὶ ψεύδεσθαι καὶ ὀμνύναι καὶ εὐορκεῖν ἢ τοὐναντίον τινὰς πλημμελεῖν εἰς τοὺς ὅρκους. διὸ καὶ τούτων κολάσεις ὑποτίθεται, οὐ μέντοι ἀναμεμιγμένας τοῖς ἀνθρωπίνοις κολαστηρίοις, ἀλλ' ἅτε μείζονας ὄντας μείζονος καὶ τιμωρίας πειρᾶσθαι ἀδικήσαντας. διὸ τῶν μὲν ἀνθρωπίνων ψυχῶν ἐν ᾅδου τὰ κολαστήρια, τῶν δ' εἰρημένων θεῶν ὑπὸ τὸν ᾅδην ἐν τῇ Κρόνου ἐπικρατείᾳ κατὰ τὸν τάρταρον. διὸ καὶ τῶν Τιτάνων χῶ- (132) ρος οὗτος κέκληται, ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῷ τισιν διδόντων θεῶν παρὰ τοῖς τιμωροῖς θεοῖς. ἔνθα ὑποτίθεται καὶ [1030] τὴν Στύγα, αὐτήν τε τὴν δαίμονα καὶ τὴν πηγὴν τῶν ὑδάτων αὐτῆς. τὸν γὰρ Κωκυτὸν καὶ τὸν Τιταρήσιον Στυγὸς ἀπορροὴν εἶναι, ἀλλ' οὐ πηγήν. εἶναι δὲ ταύτην ἐπὶ τιμωριῶν ἀπαραίτητον ἔχουσαν δύναμιν καὶ φοβερωτάτην· καὶ ὅλως ὅπερ ἡ Ἐρινὺς ταῖς ἀδίκοις ψυχαῖς, τοῦτο τὴν Στύγα τοῖς ἀδικήσασι δαίμοσιν. ὅτι δ' οἱ ἄταφοι ἔξω τοῦ ποταμοῦ διατρίβουσιν, εἴδωλον φέροντες τοῦ σώματος καὶ τῶν ἁμαρτημάτων τοῦ σώματος, δηλοῖ τὰ τοιαῦτα

ἦλθε δ' ἐπὶ ψυχὴ Πατροκλῆος δειλοῖο
πάντ' αὐτῷ μέγεθός τε καὶ ὄμματα κάλ' εἰκυῖα,
καὶ φωνήν· καὶ τοῖα περὶ χροῒ εἵματα ἕστο.

εἶτα λέγει

θάπτε με ὅττι τάχιστα πύλας ἀίδαο περήσω.

εἴρηται δὲ ὅτι τὰ ἔνδον τοῦ ποταμοῦ ἀίδα προσαγορεύει. καλεῖται δὲ καὶ τὰ ἔξω ποταμοῦ, ὡς ἐδείκνυμεν, ἐν ᾅδου δόμοι

ἀλλ' αὔτως ἀλάλημαι ἀν' εὐρυπυλὲς ἀίδος δῶ.

[1032] τί οὖν πάσχουσι φησίν

τῆλέ με εἴργουσι ψυχαὶ εἴδωλα καμόντων,
οὐδέ μέ πως μίσγεσθαι ὑπὲρ ποταμοῖο ἐῶσιν.

ὅτι δὲ ὑπερβᾶσαι τὸν ποταμὸν οὔτε γνωρίζουσι τοὺς ζῶντας οὔτε ἐξουσίαν ἔχουσι τούτοις ἐπιφαίνεσθαι, ἐὰν μὴ πεμφθῶσιν, ἐπάγει

καί μοι δὸς τὴν χεῖρ', ὀλοφύρομαι, οὐ γὰρ ἔτ' αὖτις
νίσομαι ἐξ ἀίδαο, ἐπήν με πυρὸς λελάχητε.

φαίνεται οὖν ἡ ἄταφος μεμνημένη τῶν κατὰ τὸν βίον καὶ γλιχομένη αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο ὀδυρομένη· οὕτω δεινὴ ἡ κόλασις τοῖς οὕτω δι' αἰῶνος κολαζομένοις· οὕτω καὶ Ἐλπήνωρ ὀδύρεται

ἆσέ με δαίμονος αἶσα κακὴ καὶ ἀθέσφατος ὕπνος.

καὶ εἰπὼν ἃ πέπονθεν ἀξιοῖ ταφῆναι, ἱκετεύων καὶ δεόμενος

νῦν δέ σε τῶν ὄπιθεν γουνάζομαι οὐ παρεόντων,
μή μ' ἄκλαυτον ἄθαπτον ἰὼν ὄπιθεν καταλείπειν,
νοσφισθείς, μή τοι τι θεῶν μήνιμα γένωμαι.

54 Ἐν ταυτῷ

Τὰ μὲν οὖν ἀνθρώπινα καὶ ὅλως τοὺς ζῶντας ἀγνοοῦσιν, ἀλλήλους δὲ ἴσασιν. εἰ γὰρ μὴ τοῦτ' εἶχον, πῶς ἂν ἦλθον σὺν Ἀγαμέμνονι πάντες οἱ ἅμα [1034] ἀνῃρημένοι; πῶς δὲ συνελάλει Πάτροκλος καὶ Αἴας καὶ Ἀντίλοχος; πῶς δ' εἴργουσι τοὺς ἀτάφους μὴ πέραν τοῦ ποταμοῦ διελθεῖν; λέγει δὲ

τῆλέ με εἴργουσι ψυχαὶ εἴδωλα καμόντων.

συναποτέθειται δ' αὐτοῖς ἅμα τῇ μνήμῃ καὶ τὰ γνω-

ρίσματα τῶν περὶ τὸ σῶμα οἰκείων, ὃ καὶ δῆλον ὅτι διὰ φαντασίας τὰ περὶ τὸ σῶμα δείκνυσι. διὰ γὰρ μνήμης ἡ φαντασία, ὡς Πλάτων ἐν Φιλήβῳ φησί· μνήμης δὲ ἀφῃρημένης ἦρται καὶ τὸ φαντασιούμενον, οὗ συνεκλιπόντος καὶ τὰ πάθη τὰ περὶ τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς συνεξῆρται. τούτων δὲ ἐκλελοιπότων καὶ ἡ κόλασις τῆς ψυχῆς πέπαυται, νοερᾶς μόνον οὔσης περὶ αὐτὴν καταστάσεως καὶ παρὰ τῷ φρονίμῳ θεῷ διατριβούσης.

πρὸς δὲ τὰ εἰρημένα ἴσως ἄν τις ἀπορήσειε πῶς, εἰ μὴ ἀλλήλας ἀγνοοῦσιν, ἔφη "ταὶ δὲ σκιαὶ ἀίσσουσι." πρὸς ὃ ῥητέον ὅτι σκιαὶ ἀίσσουσι πρὸς τούτους πρὸς [1036] ὧν καὶ τὴν μνήμην ἀφῄρηνται. πρὸς οὖν τὰ θνητά εἰσι σκιαὶ διὰ τὴν ἀσωματίαν καὶ ἀμνημοσύνην αὐτῶν, ὥς που καὶ πρὸς τὴν παχύτητα τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ παραβαλλομένη καπνῷ ὡμοίωται "ψυχὴ δ' ἠύτε καπνὸς ᾤχετο τετριγυῖα." εἰ δὴ τοῖς οἰκείοις ἐντυγχάνοντες οὔτε ὁρῶσιν αὐτοὺς οὔτε προσδιαλέγονται, ἀνενέργητοι δ' εἰσὶν αἰσθητικὴν ἐνέργειαν, πρὸς αὐτοὺς ἐοικότες εἶεν ταῖς σκιαῖς· ἡ γοῦν Ἀντίκλεια

ἣ δ' ἀκέουσ' ἧσται σχεδὸν αἵματος, οὐδὲ ὃν υἱὸν (133)
ἔτλη ἐς ἄντα ἰδεῖν, οὐδὲ προτιμυθήσασθαι.

τὸ δ' αἷμα, ὡς ἔφαμεν, ὁλκὸν Ὅμηρος ἡγεῖται τῆς φανταστικῆς καὶ μνημονικῆς ψυχῆς, ἧς καὶ ὁ λογισμὸς συναγερμὸς ὢν μνήμης διὰ φαντασιῶν εἰς τὰ καθόλου κρίματα κεφαλαιουμένης. ἄλλο δ' ἦν τὸ διανοητικόν, εἰς ὃ ἀνατρέχει ψυχὴ ἔσω τοῦ Ἀχέροντος γενομένη [1038], ὃν Κωκυτὸς πληροῖ καὶ Πυριφλεγέθων ἐκ πέτρας ῥέοντες καὶ στυγείων φόβων ἀπόρροιαι. ἀποστέλλονται δὲ εἰς τοὺς ἀτμοὺς τοῦ αἵματος ὑπὸ Περσεφόνης· ἀδύνατον γὰρ ἐλθεῖν χωρὶς τοῦ πεμφθῆναι πρὸς τῶν ἐφεστώτων. διὸ καὶ ἐπεύχεται

ἰφθίμῳ τ᾽ Ἀίδῃ καὶ ἐπαινῇ Περσεφονείῃ.

ἣ δὲ ἀποστέλλει πρώτας τὰς γυναῖκας ὡς ἂν πλησίον οἰκούσας τοῦ Ἀχέροντος καὶ ἡττωμένας τῆς ἀνδρικῆς ψυχῆς. αἱ γὰρ δὴ τῶν ἀνδρῶν ἐν τῷ ἀκραιφνεῖ σκότῳ διάγουσι, πόρρω τοῦ ποταμοῦ καὶ τῶν κολαζομένων ὄντων. ὧν πάντων πολλῆς θεοσοφίας γεμόντων ἡμεῖς ἐπιτρέχομεν διὰ τὸ μὴ νῦν περὶ τούτων εἶναι τὴν πρόθεσιν, χάριν δὲ καὶ τῆς κατὰ τὴν Στύγα ἐξηγήσεως ἀναγκαίως παρειλῆφθαι.

55 *Πορφυρίου ἐκ τῶν πρὸς τὰ νοητὰ ἀφορμῶν.*

Ὥσπερ τὸ ἐπὶ γῆς εἶναι ψυχῇ ἔστιν, οὐ τὸ γῆς ἐπιβαίνειν ὡς τὰ σώματα, τὸ δὲ προεστάναι σώματος
[1040] ὃ γῆς ἐπιβαίνει, οὕτω καὶ ἐν ᾅδου εἶναι ἔστι ψυχῇ, ὅταν προεστήκῃ εἰδώλου φύσιν μὲν ἔχοντος εἶναι ἐν τόπῳ, σκοτειώδη δὲ τὴν ὑπόστασιν κεκτημένου· ὥστε εἰ ὁ ᾅδης ὑπόγειός ἐστι τόπος σκοτεινός, ἡ ψυχὴ καίπερ οὐκ ἀποσπωμένη τοῦ ὄντος ἐν ᾅδου γίγνεται ἐφελκομένη τὸ εἴδωλον. ἐξελθούσῃ γὰρ αὐτῇ τοῦ στερεοῦ σώματος τὸ πνεῦμα συνομαρτεῖ ὃ ἐκ τῶν σφαιρῶν συνελέξατο. ἐκ δὲ τῆς πρὸς τὸ σῶμα προσπαθείας τὸν λόγον ἔχουσα τὸν μερικὸν προβεβλημένον, καθ᾽ ὃν σχέσιν ἔσχε πρὸς τὸ ποιὸν σῶμα ἐν τῷ βιοῦν, ἐκ τῆς προσπαθείας ἐναπομόργνυται τύπος τῆς φαντασίας εἰς τὸ πνεῦμα, καὶ οὕτως ἐφέλκεται τὸ εἴδωλον. ἐν ᾅδου δὲ λέγεται, ὅτι τῆς ἀειδοῦς φύσεως ἐτύγχανε τὸ πνεῦμα καὶ σκοτεινῆς. ἐπεὶ δὲ διήκει τὸ βαρὺ πνεῦμα καὶ ἔνυγρον ἄχρι τῶν ὑπογείων τόπων, οὕτω καὶ αὕτη λέγεται χωρεῖν ὑπὸ γῆν, οὐχ ὅτι ἡ αὐτὴ οὐσία μεταβαίνει τόπους καὶ ἐν τόποις γίγνεται, ἀλλ᾽ ὅτι
[1042] τῶν πεφυκότων σωμάτων τόπους μεταβαίνειν καὶ εἰληχέναι τόπους σχέσεις ἀναδέχεται, δεχομένων αὐτὴν

κατὰ τὰς ἐπιτηδειότητας τῶν τοιούτων σωμάτων ἐκ τῆς κατ᾽ αὐτὴν ποιᾶς διαθέσεως· ὡς γὰρ ἂν διατεθῇ, εὑρίσκει σῶμα τάξει καὶ τοῖς οἰκείοις διωρισμένον. διὸ καθαρώτερον μὲν διακειμένῃ σύμφυτον τὸ ἐγγὺς τοῦ ἀΰλου σῶμα, ὅπερ ἐστὶ τὸ αἰθέριον· προελθούσῃ δὲ ἐκ λόγου εἰς φαντασίας προβολὴν σύμφυτον τὸ ἡλιοειδές· θηλυνθείσῃ δὲ καὶ παθαινομένῃ πρὸς τὸ εἶδος παράκειται τὸ σεληνοειδές· πεσούσης δὲ εἰς σώματα, ὅταν κατὰ τὸ αὐτῆς ἄμορφον στῇ εἶδος ἐξ ὑγρῶν ἀναθυμιάσεων συνεστηκότα, ἄγνοια ἕπεται τοῦ ὄντος τελεία καὶ σκότωσις καὶ νηπιότης. καὶ μὴν καὶ ἐν τῇ ἐξόδῳ ἔτι κατὰ τὴν δίυγρον ἀναθυμίασιν τὸ πνεῦμα ἔχουσα τεθολωμένον, σκιὰν ἐφέλκεται καὶ βαρεῖται, χωρεῖν σπεύδοντος τοῦ τοιούτου πνεύματος εἰς μυχὸν τῆς γῆς φύσει, ἂν μὴ ἄλλη τις αὐτὸ αἰτία ἀνθέλκῃ. ὥσπερ οὖν τὸ γεῶδες ὄστρεον περικειμένῃ ἀνάγκη ἐπὶ γῆς ἐνίσχεσθαι, οὕτω καὶ ὑγρὸν πνεῦμα ἐφελκομένῃ εἴδωλον περικεῖσθαι ἀνάγκη. ὑγρὸν δὲ ἐφέλκεται, ὅταν συνεχῶς μελετήσῃ ὁμιλεῖν τῇ φύσει, ἧς ἐν ὑγρῷ (134) τὸ ἔργον καὶ ὑπόγειον μᾶλλον. ὅταν δὲ μελετήσῃ ἀφίστασθαι φύσεως, αὐγὴ ξηρὰ γίγνεται, ἄσκιος καὶ [1044] ἀνέφελος· ὑγρότης γὰρ ἐν ἀέρι νέφος συνίστησι, ξηρότης δὲ ἀπὸ τῆς ἀτμίδος αὐγὴν ξηρὰν ὑφίστησιν.

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος [p. 63] 56

Ἐγὼ γάρ, ἔφη, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, εἰ μὲν μὴ ᾤμην ἥξειν πρῶτον μὲν παρὰ θεοὺς ἄλλους σοφούς τε καὶ ἀγαθούς, ἔπειτα παρ᾽ ἀνθρώπους τετελευτηκότας ἀμείνους τῶν ἐνθάδε, ἠδίκουν ἂν οὐκ ἀγανακτῶν τῷ θανάτῳ· νῦν δὲ εὖ ἴστε παρ᾽ ἄνδρας τε ἐλπίζω ἀφίξεσθαι ἀγαθούς· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἂν πάνυ δισχυρισαίμην· τὸ μέντοι παρὰ θεοὺς δεσπότας πάνυ ἀγαθοὺς ἥξειν, εὖ ἴστε ὅτι εἴπερ τι ἄλλο τῶν τοιούτων,

διισχυρισαίμην ἂν καὶ τοῦτο. ὥστε διὰ ταῦτα οὐχ ὁμοίως ἀγανακτῶ, ἀλλὰ καὶ εὔελπίς εἰμι εἶναί τι τοῖς τετελευτηκόσι, καὶ ὥσπερ γε καὶ πάλαι λέγεται, πολὺ ἄμεινον τοῖς ἀγαθοῖς ἢ τοῖς κακοῖς.

57 *Ἐν ταὐτῷ* [p. 80]

Ἡ δὲ ψυχὴ ἄρα τὸ ἀειδές, τὸ εἰς τοιοῦτον τόπον ἕτερον οἰχόμενον γενναῖον καὶ καθαρὸν καὶ ἀειδῆ, εἰς ᾅδου ὡς ἀληθῶς, παρὰ τὸν ἀγαθὸν καὶ φρόνιμον θεόν, οἷ, ἂν θεὸς ἐθέλῃ, αὐτίκα τῇ ἐμῇ ψυχῇ ἰτέον· αὕτη τε δὴ ἡμῖν ἡ τοιαύτη καὶ οὕτως πεφυκυῖα, ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος, εὐθὺς διαπεφύσηται καὶ ἀπόλωλεν, ὥς φασιν οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι; Πολλοῦ γε δεῖ, ὦ φίλε Κέβης τε καὶ Σιμμία· ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ὧδε ἔχει· ἐὰν μὲν καθαρὰ ἀπαλλάττηται, μηδὲν τοῦ σώματος συνεφέλκουσα, ἅτε οὐδὲν κοινωνοῦσα αὐτῷ ἐν τῷ βίῳ ἑκοῦσα εἶναι, ἀλλὰ φεύγουσα αὐτό, καὶ συνηθροισμένη αὐτὴ εἰς αὑτήν, ἅτε μελετῶσα ἀεὶ τοῦτο· τοῦτο δὲ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ὀρθῶς φιλοσοφοῦσα, καὶ τῷ ὄντι τεθνάναι μελετῶσα ῥᾳδίως· ἢ οὐ τοῦτ' ἂν εἴη μελέτη θανάτου; Παντάπασί γε. Οὐκ οὖν οὕτω μὲν ἔχουσα, εἰς τὸ ὅμοιον αὐτῇ τὸ ἀειδὲς ἀπέρχεται, τὸ θεῖόν τε καὶ ἀθάνατον καὶ φρόνιμον; οἷ ἀφικομένῃ ὑπάρχει αὐτῇ εὐδαίμονι εἶναι, πλάνης καὶ ἀνοίας καὶ φόβων καὶ ἀγρίων ἐρώτων καὶ τῶν ἄλλων κακῶν τῶν ἀνθρωπείων ἀπηλλαγμένῃ· ὥσπερ δὲ λέγεται κατὰ τῶν μεμυημένων, ὡς ἀληθῶς τὸ λοιπὸν μετὰ θεῶν διάγουσα; οὕτω φῶμεν, ὦ Κέβης, ἢ ἄλλως; Οὕτω νὴ Δία, ἔφη ὁ Κέβης. Ἐὰν δέ γε, οἶμαι, μεμιασμένη καὶ ἀκάθαρτος τοῦ σώματος ἀπαλλάττηται, ἅτε τῷ σώματι ἀεὶ ξυνοῦσα, καὶ τοῦτο θεραπεύουσα καὶ ἐρῶσα, καὶ γεγοητευμένη ὑπ' αὐτοῦ, ὑπό τε τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῶν, ὥστε μηδὲν ἄλλο

δοκεῖν εἶναι ἀληθὲς ἀλλ' ἢ τὸ σωματοειδές, οὗ τις ἂν ἅψαιτο καὶ ἴδοι καὶ πίοι καὶ φάγοι καὶ πρὸς τὰ ἀφροδίσια χρήσαιτο· τὸ δὲ τοῖς ὄμμασι σκοτῶδες καὶ ἀειδές, νοητὸν δὲ καὶ φιλοσοφίᾳ αἱρετόν, τὸ δὲ εἰθισμένον μισεῖν τε καὶ τρέμειν καὶ φεύγειν· οὕτω δὴ ἔχουσαν οἴει ψυχὴν αὐτὴν καθ' αὑτὴν εἰλικρινῆ ἀπαλλάξασθαι; Οὐδ' ὁπωστιοῦν, ἔφη. Ἀλλὰ διειλημμένην γε οἶμαι ὑπὸ τοῦ σωματοειδοῦς, ὃ αὐτῇ ὁμολογία τε καὶ συνουσία τοῦ σώματος διὰ τὸ ἀεὶ ξυνεῖναι καὶ διὰ τὴν πολλὴν μελέτην ἣν ἐποίησε ξύμφυτον. Πάνυ γε. Ἐμβριθὲς δέ γε, ὦ φίλε, τοῦτο οἴεσθαι χρὴ εἶναι καὶ βαρὺ καὶ γεῶδες καὶ ὁρατόν· ὃ δὴ καὶ ἔχουσα ἡ τοι- (135) αύτη ψυχὴ βαρύνεταί τε καὶ ἕλκεται πάλιν εἰς τὸν ὁρατὸν τόπον, φόβῳ τοῦ ἀειδοῦς δὲ καὶ ᾅδου, ὥσπερ λέγεται, περὶ τὰ μνήματά τε καὶ τοὺς τάφους κυλινδουμένη· περὶ ἃ δὴ καὶ ὤφθη καὶ ἄττα ψυχῶν σκιοειδῆ φάσματα, οἷα παρέχονται αἱ τοιαῦται ψυχαὶ εἴδωλα, αἱ μὴ καθαρῶς ἀπολυθεῖσαι ἀλλὰ τοῦ ὁρατοῦ μετέχουσαι· διὸ καὶ ὁρῶνται. Εἰκός γε, ὦ Σώκρατες. Εἰκὸς μέντοι γε, ὦ Κέβης, καὶ οὔ τί γε τὰς τῶν ἀγαθῶν ταύτας εἶναι ἀλλὰ τὰς τῶν φαύλων, αἳ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀναγκάζονται πλανᾶσθαι, δίκην τίνουσαι [τῆς προτέρας τροφῆς κακῆς οὔσης. καὶ μέχρι γε τούτου πλανῶνται ἕως ἂν τῇ τοῦ ξυνεπακολουθοῦντος τοῦ σωματοειδοῦς] ἐπιθυμίᾳ πάλιν ἐνδεθῶσιν εἰς σῶμα. ἐνδοῦνται δέ, ὥσπερ εἰκός, εἰς τοιαῦτα ἤθη ὁποῖ' ἄττ' ἂν μεμελετηκυῖαι τύχωσιν ἐν τῷ βίῳ. Τὰ ποῖα δὴ ταῦτα λέγεις, ὦ Σώκρατες; Οἷον τοὺς μὲν γαστριμαργίας τε καὶ ὕβρεις καὶ φιλοποσίας μεμελετηκότας καὶ μὴ διευλαβουμένους, εἰς τὰ τῶν ὄνων γένη καὶ τῶν τοιούτων θηρίων εἰκὸς ἐνδύεσθαι· ἢ οὐκ οἴει; Πάνυ μὲν οὖν εἰκὸς λέγεις. Τοὺς δέ γε

ἀδικίας τε καὶ τυραννίδας καὶ ἔρεις πάσας προτετιμηκότας, εἰς τὰ τῶν λύκων τε καὶ ἱεράκων καὶ ἰκτίνων γένη· ἢ ποῖ ἂν ἄλλ' ὅσα φαμὲν τὰς τοιαύτας ἰέναι; Ἀμέλει, ἔφη ὁ Κέβης, εἰς τὰ τοιαῦτα. Οὐκ ἦν, ἦ δ' ὅς, δηλαδὴ καὶ τὰ ἄλλα, ᾗ ἂν ἕκαστα ἐοικότα τὰς τῶν αὐτῶν ὁμοιότητας τῆς μελέτης. Δῆλον δή, ἔφη. Πῶς δ' οὔ; Οὐκοῦν εὐδαιμονέστατοι, ἔφη, καὶ τούτων εἰσί, καὶ εἰς βέλτιστον τόπον ἰόντες, οἱ τὴν δημοτικήν τε καὶ πολιτικὴν ἀρετὴν ἐπιτετηδευκότες, ἣν δὴ καλοῦσι σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην, ἐξ ἔθους τε καὶ μελέτης γεγονυῖαν, ἄνευ φιλοσοφίας τε καὶ νοῦ; Πῇ δὴ εὐδαιμονέστατοι; Ὅτι τούτοις εἰκός ἐστιν εἰς τὸ τοιοῦτον πάλιν ἀφικνεῖσθαι πολιτικὸν καὶ ἥμερον γένος, ἤ που μελιττῶν ἢ σφηκῶν ἢ μυρμήκων, ἢ καὶ εἰς ταὐτόν τε πάλιν τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ γίγνεσθαι ἐξ αὐτῶν ἄνδρας μετρίους. Εἰκός. Εἰς δέ γε θεῶν γένος μὴ φιλοσοφήσαντι καὶ παντελῶς καθαρῷ ἀπιόντι οὐ θέμις ἀφικνεῖσθαι ἄλλῳ ἢ τῷ φιλομαθεῖ.

58 *Ἐν ταυτῷ* [p. 107]

Ἀλλὰ τό γ' ἔφη, ὦ ἄνδρες, δίκαιον διανοηθῆναι, ὅτι, εἴπερ ἡ ψυχὴ ἀθάνατος, ἐπιμελείας δὴ δεῖται, οὐχ ὑπὲρ τοῦ χρόνου τούτου μόνον, ἐν ᾧ καλοῦμεν τὸ ζῆν, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ παντός· καὶ ὁ κίνδυνος νῦν δὲ καὶ δόξειεν ἂν δεινὸς εἶναι, εἴ τις αὐτῆς ἀμελήσει. εἰ μὲν γὰρ ἦν ὁ θάνατος τοῦ παντὸς ἀπαλλαγή, ἕρμαιον ἦν τοῖς κακῶς ἀποθανοῦσι τοῦ τε σώματος ἅμα ἀπηλλάχθαι καὶ τῆς αὐτῶν κακίας μετὰ τῆς ψυχῆς· νῦν δὲ ἐπειδὴ ἀθάνατος φαίνεται οὖσα, οὐδεμία ἂν εἴη αὐτῇ ἄλλη ἀποφυγὴ κακῶν οὐδὲ σωτηρία πλὴν τοῦ ὡς βελτίστην τε καὶ φρονιμωτάτην γενέσθαι. οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἔχουσα εἰς ᾅδου ἡ ψυχὴ ἔρχεται πλὴν τῆς

παιδείας τε καὶ τροφῆς· ἃ δὴ καὶ λέγεται μέγιστα ὠφελεῖν ἢ βλάπτειν τὸν τελευτήσαντα εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκεῖσε πορείας. λέγεται δὲ οὕτως ὡς ἄρα τελευτήσαντα ἕκαστον ὁ ἑκάστου δαίμων, ὅσπερ ζῶντα εἰλήχει, οὕτως ἄγειν ἐπιχειρεῖ εἰς δή τινα τόπον, οἷ δὴ τοὺς συλλεγέντας διαδικασαμένους εἰς ᾅδου πορεύεσθαι μετὰ ἡγεμόνος ἐκείνου ᾧ δὴ προστέτακται τοὺς ἐνθένδε ἐκεῖσε πορεῦσαι. τυχόντας δ' ἐκεῖνον δὴ τυχεῖν (136), καὶ μείναντας ὃν χρὴ χρόνον, ἄλλος δεῦρο πάλιν ἡγεμὼν κομίζει, ἐν πολλαῖς χρόνου καὶ μακραῖς περιόδοις. ἔστι δὲ ἄρα ἡ πορεία οὐχ ὡς ὁ Αἰσχύλου Τήλεφος λέγει. ἐκεῖνος μὲν γὰρ οἶμον ἁπλῆν φησιν εἰς ᾅδου φέρειν· ἣ δ' οὔτε ἁπλῆ οὔτε μία φαίνεταί μοι εἶναι. οὐδὲν γὰρ ἂν ἡγεμόνων ἔδει· οὐ γάρ πού τις ἂν ἁμάρτοι οὐδ' ὁμόσαι μιᾶς οὔσης ὁδοῦ. νῦν δὲ ἔοικε σχίσεις τε καὶ περιόδους πολλὰς ἔχειν· ἀπὸ τῶν θυσιῶν τε καὶ νομίμων τῶν ἐνθάδε τεκμαιρόμενος λέγω. ἡ μὲν οὖν κοσμία τε καὶ φρόνιμος ψυχὴ ἕπεταί τε καὶ οὐκ ἀγνοεῖ τὰ παρόντα· ἡ δὲ ἐπιθυμητικῶς τοῦ σώματος ἔχουσα, ὅπερ ἐν τῷ ἔμπροσθεν εἶπον, περὶ ἐκεῖνο πολὺν χρόνον ἐπτοημένη καὶ περὶ τὸν ὁρατὸν τόπον ἀλλὰ ἀντιτείνασα καὶ πολλὰ παθοῦσα, βίᾳ καὶ μόλις ὑπὸ τοῦ ποοστεταγμένου δαίμονος οἴχεται ἀγομένη. ἀφικομένη δὲ ὅθι περ ἄλλαι, τὴν μὲν ἀκάθαρτον καί τι πεποιηκυῖαν τοιοῦτον, ἢ φόνων ἀδίκων ἡμμένην ἢ ἄλλα ἄττα τοιαῦτα εἰργασμένην, ἃ τούτων ἀδελφά τε καὶ ἀδελφῶν ψυχῶν ἔργα τυγχάει ὄντα, ταύτην μὲν ἅπας φεύγει τε καὶ ὑποκρύπτεται καὶ οὔτε ξυνέμπορος οὔτε ἡγεμὼν ἐθέλει γίγνεσθαι· αὐτὴ δὲ πλανᾶται ἐν πάσῃ ἐχομένη ἀπορίᾳ, ἕως ἂν δή τινες χρόνοι γένωνται, ὧν ἐλθόντων ὑπ' ἀνάγκης φέρεται εἰς τὴν αὐτῇ πρέπουσαν οἴκησιν. ἡ δὲ

καθαρῶς τε καὶ μετρίως τὸν βίον διεξελθοῦσα, καὶ ξυνεμπόρων καὶ ἡγεμόνων θεῶν τυχοῦσα, ᾤκησε τὸν αὐτῇ ἑκάστη τόπον προσήκοντα. εἰσὶ δὲ πολλοὶ καὶ θαυμαστοὶ τῆς γῆς τόποι· καὶ αὐτή, οὔτε οἵα οὔτε αὔτη δοξάζεται ὑπὸ τῶν περὶ γῆς εἰωθότων λέγειν, ὡς ἐγὼ ὑπὸ δέ τινος πέπεισμαι. Καὶ ὁ Σιμμίας, Πῶς ταῦτα, ἔφη, λέγεις, ὦ Σώκρατες; περὶ γάρ τοι γῆς καὶ αὐτὸς πολλὰ δὴ ἀκήκοα· οὐ μέντοι ταῦτα ἅ σε πείθει· ἡδέως οὖν ἀκούσαιμι. Ἀλλὰ μέντοι, ὦ Σιμμία, οὐχ ἡ Γλαύκου τέχνη γέ μοι δοκεῖ εἶναι διηγήσασθαι ἅ τε ἐστίν· ὡς μέντοι ἀληθῆ, χαλεπώτερόν μοι φαίνεται ἢ κατὰ τὴν Γλαύκου τέχνην. καὶ ἅμα μὲν ἐγὼ ἴσως οὐδ' ἂν οἷός τε εἴην, ἅμα δέ, εἰ καὶ ἠπιστάμην, ὁ βίος μοι δοκεῖ ὁ ἐμός, ὦ Σιμμία, τῷ μήκει οὐκ ἐξαρκεῖν. τὴν μέντοι ἰδέαν τῆς γῆς, οἵαν πέπεισμαι εἶναι, καὶ τοὺς τόπους αὐτῆς οὐδέν με λέγειν κωλύει. Ἀλλ', ἔφη Σιμμίας, καὶ ταῦτα ἀρκεῖ. Πέπεισμαι τοίνυν, ἦ δ' ὅς, ἐγὼ ὡς πρῶτον μὲν γῆ ἔστιν ἐν μέσῳ τοῦ οὐρανοῦ περιφερὴς οὖσα, μηδὲν αὐτῇ δεῖν μήτε ἀέρος πρὸς τὸ μὴ πεσεῖν μήτε ἄλλης ἀνάγκης μηδεμιᾶς τοιαύτης· ἀλλὰ ἱκανὴν εἶναι αὐτὴν ἴσχειν τὴν ὁμοιότητα τοῦ οὐρανοῦ αὐτοῦ αὐτῷ πάντῃ καὶ τῆς γῆς αὐτῆς τὴν [ἰσορροπίαν]· ἰσόρροπον γὰρ πρᾶγμα, ὁμοίου τινὸς ἐν μέσῳ τεθὲν οὐχ ἕξιν ἄλλον οὐδ' ἧττον οὐδαμόσε κλιθῆναι, ὁμοίως δ' ἔχον ἀκλινὲς μένει. πρῶτον μέν, ἦ δ' ὅς, τοῦτο πέπεισμαι. Καὶ ὀρθῶς γε, ἔφη ὁ Σιμμίας. Ἔτι τοίνυν, ἔφη, πᾶν μέγα τι εἶναι αὐτό, καὶ ἡμᾶς οἰκεῖν τοὺς μέχρι ἡρακλείων στηλῶν ἀπὸ Φάσιδος ἐν μικρῷ τινὶ μορίῳ, ὥσ-
(137) περ ἐπὶ τέλμα μύρμηκας ἢ βατράχους περὶ τὴν θάλατταν οἰκοῦντας, καὶ ἄλλους ἄλλοθι πολλοὺς ἐν πολλοῖς τοιούτοις τόποις οἰκεῖν. εἶναι γὰρ πανταχῇ περὶ

τὴν γῆν πολλὰ κοῖλα καὶ παντοδαπὰ καὶ τὰς ἰδέας καὶ τὰ μεγέθη, εἰς ἃ ξυνερρυηκέναι τό τε ὕδωρ καὶ τὴν ὁμίχλην καὶ τὸν ἀέρα· αὐτὴν δὲ τὴν γῆν καθαρὰν ἐν καθαρῷ κεῖσθαι τῷ οὐρανῷ ἐν ᾧπέρ ἐστι τὰ ἄστρα, ὃν δὴ αἰθέρα ὀνομάζειν τοὺς πολλοὺς τοὺς περὶ ταῦτ' εἰωθότων λέγειν· ὃν δὴ ὑποστάθμην ταῦτα εἶναι καὶ ξυρρεῖν ἀεὶ εἰς τὰ κοῖλα τῆς γῆς. ἡμᾶς οὖν οἰκοῦντας ἐν τοῖς κοίλοις αὐτῆς λεληθέναι καὶ οἴεσθαι ἄνω ἐπὶ γῆς οἰκεῖν· ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐν μέσῳ τῷ πυθμένι τοῦ πελάγους οἰκῶν οἴοιτο ἐπὶ τῆς θαλάττης οἰκεῖν καὶ διὰ τοῦ ὕδατος ὁρῶν τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα τὴν θάλατταν ἡγοῖτο οὐρανὸν εἶναι, διὰ δὲ βραδυτῆτά τε καὶ ἀσθένειαν μηδεπώποτε ἐπὶ τὰ ἄκρα τῆς θαλάττης ἀφιγμένος μηδὲ ἑωρακὼς εἴη, ἐκδὺς καὶ ἀνακύψας ἐκ τῆς θαλάττης εἰς τὸν ἐνθάδε τόπον, ὅσον καθαρώτερος καὶ καλλίων τυγχάνει ὢν τοῦ παρὰ σφίσι, μηδὲ ἄλλου ἀκηκοὼς εἴη τοῦ ἑωρακότος· ταὐτὸν δὲ τοῦτο καὶ ἡμᾶς πεπονθέναι. οἰκοῦντας γάρ ἔν τινι κοίλῳ τῆς γῆς οἴεσθαι ἐπάνω αὐτῆς οἰκεῖν, καὶ τὸν ἀέρα οὐρανὸν καλεῖν, ὡς διὰ τούτου, ὄντος, τὰ ἄστρα χωροῦντα· τὸ δὲ εἶναι ταὐτόν, ὑπ' ἀσθενείας καὶ βραδυτῆτος οὐχ οἵους τε εἶναι ἡμᾶς διεξελθεῖν ἐπ' ἔσχατον ἀέρα. ἐπεί, εἴ τις αὐτοῦ ἐπ' ἄκρα ἔλθοι ἢ πτηνὸς γενάμενος ἀνάπτοιτο, κατιδεῖν ἀνακύψαντα, ὥσπερ οἱ ἐνθάδε οἱ ἐκ τῆς θαλάττης ἰχθύες ἀνακύπτοντες ὁρῶσι τὰ ἐνθάδε, οὕτως ἄν τινα καὶ τὰ ἐκεῖ κατιδεῖν· καὶ εἰ ἡ φύσις ἱκανὴ ἦν ἀνασχέσθαι θεωροῦσαι, γνῶναι ἂν ὅτι ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀληθῶς οὐρανὸς καὶ τὸ ἀληθινὸν φῶς καὶ ἡ ὡς ἀληθῶς γῆ. ἥδε μὲν γὰρ ἡ γῆ καὶ οἱ λίθοι καὶ ἅπας ὁ τόπος ὁ ἐνθάδε διεφθαρμένα ἐστὶ καὶ καταβεβρωμένα, ὥσπερ τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ ὑπὸ τῆς ἅλμης, καὶ οὔτε φύεται ἄξιον

λόγου οὐδὲν ἐν τῇ θαλάττῃ, οὔτε τέλειον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδέν ἐστι, σήραγγες δὲ καὶ ἄμμος καὶ πηλὸς ἀμήχανος καὶ βόρβοροί εἰσιν, ὅπου ἂν ἡ γῆ ᾖ, καὶ πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν πολὺ ἂν ἔτι πλέον φανείη διαφέρειν. εἰ γὰρ δὴ καὶ μῦθον λέγειν καλόν, ἄξιον ἀκοῦσαι, ὦ Σιμμία, οἷα τυγχάνει τὰ ἐπὶ γῆς ὑπὸ τῶν οὐρανῶν ὄντα. Ἀλλὰ μήν, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὦ Σώκρατες, ἡμεῖς γε τούτου τοῦ μύθου ἡδέως ἂν ἀκούσαιμεν. Λέγεται τοίνυν, ἔφη, ὦ ἑταῖρε, πρῶτον μὲν εἶναι τοιαύτη ἡ γῆ αὐτὴ ἰδεῖν, εἴ τις ἄνωθεν θεῷτο, ὥσπερ αἱ δωδεκάσκυτοι σφαῖραι, ποικίλη, χρώμασι διειλημμένη, ὧν καὶ τὰ ἐνθάδε εἶναι χρώματα οἷς δὴ οἱ γραφεῖς καταχρῶνται. ἐκεῖ δὲ πᾶσαν τὴν γῆν ἐκ τοιούτων εἶναι καὶ πολὺ ἔτι ἐκ λαμπροτέρων καὶ καθαρωτέρων ἢ τούτων· τὴν μὲν γὰρ ἁλουργῆ εἶναι καὶ θαυμαστὴν τὸ κάλλος, τὴν δὲ χρυσοειδῆ, τὴν δὲ ὅση λευκὴ γύψου ἢ χιόνος λευκοτέραν, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων χρωμάτων συγκειμένην ὡσαύτως, καὶ ἔτι πλειόνων καλλιόνων ἢ ὅσα ἡμεῖς ἑωράκαμεν. καὶ γὰρ αὐτὸς ταῦτα τὰ κοῖλα αὐτῆς, ὕδατός τε καὶ ἀέρος ἔκπλεα ὄντα, χρώματός τι εἶδος παρὰ τὸ εἶδος παρέχεται στίλβοντα ἐν τῇ τῶν ἄλλων χρωμάτων ποικιλίᾳ, ὥστε
(138) ἕν τι αὐτῆς εἶδος ξυνεχὲς ποικίλον φαντάζεσθαι. ἐν δὲ τοιαύτῃ οὔσῃ τοιαῦτα ἀνὰ λόγον τὰ φυόμενα φύεσθαι, δένδρα τε καὶ ἄνθη καὶ τοὺς καρπούς· καὶ αὖ τὰ ὄρη ὡσαύτως καὶ τοὺς λίθους ἔχειν ἀνὰ τὸν αὐτοῦ λόγον τὴν τελειότητα καὶ τὴν διαφωνίαν καὶ τὰ χρώματα καλλίω· ὧν καὶ τὰ ἐνθάδε λιθίδια εἶναι ταῦτα ἀγαπώμενα μόρια, σάρδιά τε καὶ ἰάσπιδας καὶ σμαράγδους καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα· ἐκεῖ δὲ οὐδὲν ὃ μὴ τοιοῦτον εἶναι καὶ ἔτι τούτων καλλίω. τὸ δ' αἴτιον τούτου εἶναι, ὅτι ἐκεῖνοι οἱ λίθοι καθαροί εἰσι καὶ

οὐ κατεδηδομένοι οὔτε διεφθαρμένοι ὥσπερ οἱ ἐνθάδε ὑπὸ σηπεδόνος καὶ ἅλμης ὑπὸ τῶν δεῦρο ξυνερρυηκότων, καὶ λίθοις καὶ γῇ καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις τε καὶ φυτοῖς αἴσχη τε καὶ νόσους παρέχει. τὴν δὲ γῆν αὐτὴν κεκοσμῆσθαι τούτοις τε ἅπασι καὶ ἔτι χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις αὖ τοῖς τοιούτοις. ἐκφανῆ γὰρ αὐτοὺς πεφυκέναι, ὄντα πολλὰ πλήθη καὶ μεγάλα καὶ πολλαχοῦ τῆς γῆς, ὥστε αὐτὴν ἰδεῖν εἶναι θέαμα εὐδαιμόνων. ζῷα δ' ἐπ' αὐτῆς εἶναι ἄλλα τε πολλὰ καὶ ἀνθρώπους, τοὺς μὲν ἐν μεσογαίᾳ οἰκοῦντας, τοὺς δὲ περὶ τὸν ἀέρα, ὥσπερ ἡμεῖς περὶ τὴν θάλατταν, τοὺς δὲ ἐν νήσοις ἃς περιρρεῖν πρὸς τὸν ἀέρα πρὸς τῇ ἠπείρῳ οὔσας· καὶ ἑνὶ λόγῳ, ὅπερ ἡμῖν τὸ ὕδωρ καὶ ἡ θάλαττά ἐστι πρὸς τὴν ἡμετέραν χρείαν, τοῦτο ἐκεῖ τὸν ἀέρα, ὃ δὲ ἡμῖν ἀήρ, ἐκείνοις τὸν αἰθέρα. τὰς δὲ ὥρας αὐτῆς κρᾶσιν ἔχει τοιαύτην, ὥσπερ ἐκείνους ἀνόσους εἶναι, καὶ χρόνον τε ζῆν πολὺ πλείω τῶν ἐνθάδε, καὶ ὄψει καὶ ἀκοῇ καὶ φρονήσει καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις ἡμῶν ἀφεστάναι τῇ αὐτῇ ἀποστάσει, ᾗπερ ἀήρ τε ὕδατος ἀφέστηκε καὶ αἰθὴρ ἀέρος πρὸς καθαρότητα. καὶ δὴ καὶ θεῶν ἄλση τε καὶ ἱερὰ αὐτοῖς εἶναι, ἐν οἷς τῷ ὄντι οἰκητὰς θεοὺς εἶναι, καὶ φήμας καὶ μαντείας καὶ αἰσθήσεις τῶν θεῶν καὶ τοιαύτας συνουσίας γίγνεσθαι αὐτοῖς πρὸς αὐτούς· καὶ τόν γε ἥλιον καὶ σελήνην καὶ ἄστρα ὁρᾶσθαι ὑπ' αὐτῶν οἷα τυγχάνει ὄντα, καὶ τὴν ἄλλην εὐδαιμονίαν τούτων ἀκόλουθον εἶναι. καὶ ὅλην μὲν δὴ τὴν γῆν οὕτω πεφυκέναι καὶ τὰ περὶ τὴν γῆν· τόπους δ' ἐν αὐτῇ εἶναι κατὰ τὰ ἔγκοιλα αὐτῆς κύκλῳ περὶ ὅλην πολλούς, τοὺς μὲν βαθυτέρους καὶ ἀναπεπταμένους μᾶλλον ἢ ἐν ᾧ ἡμεῖς οἰκοῦμεν, τοὺς δὲ βαθυτέρους ὄντας τὸ χάσμα αὐτοὺς ἔλαττον ἔχειν

τοῦ παρ᾽ ἡμῖν τόπου. ἔστι δ᾽ οὓς καὶ βραχυτέρους τῷ βάθει τοῦ ἐνθάδε εἶναι καὶ πλατυτέρους. τούτους δὲ πάντας ὑπὸ γῆν εἰς ἄλληλα συντετρῆσθαί τε πολλαχῇ καὶ τὰ στενώτερα καὶ εὐρύτερα, καὶ διεξόδους ἔχειν, ᾗ πολὺ μὲν ὕδωρ ῥεῖν ἐξ ἀλλήλων εἰς ἀλλήλους ὥσπερ εἰς κρατῆρας, καὶ ἀεννάων ποταμῶν ἀμήχανα μεγέθη ὑπὸ τὴν γῆν καὶ θερμῶν ὑδάτων καὶ ψυχρῶν, πολὺ δὲ πυρός, καὶ πυρὸς μεγάλους ποταμούς, πολλὰ δὲ ὑγροῦ πηλοῦ καὶ καθαρωτέρου καὶ βορβορωδεστέρου, ὥσπερ ἐν Σικελίᾳ οἱ πρὸ τοῦ ῥύακος πηλοῦ ῥέοντες ποταμοὶ καὶ αὐτὸς ὁ ῥύαξ· ὧν δὴ καὶ ἑκάστους τόπους πληροῦσθαι, ὡς ἂν ἑκάστοις τύχῃ ἑκάστοτε περιρροὴ γιγνομένη· ταῦτα δὲ πάντα κινεῖν ἄνω καὶ κάτω ὥσπερ αἰώραν τινὰ ἐνοῦσαν ἐν τῇ γῇ. ἔστι δὲ αὕτη ἡ αἰώρα διὰ φύσιν τοιάνδε τινά· ἕν τι τῶν χασμάτων τῆς γῆς ἄλλως τε μέγιστον
(139) τυγχάνει ὂν καὶ διαμπερὲς τετρημένον δι᾽ ὅλης τῆς γῆς, τοῦτο ὅπερ Ὅμηρος εἶπε, λέγων αὐτό,

Τῆλε μάλ᾽, ᾗχι βάθιστον ὑπὸ χθονός ἐστι βέρεθρον.

ὃ καὶ ἄλλοθι καὶ ἐκεῖνος καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ποιητῶν Τάρταρον κεκλήκασιν. εἰς γὰρ τοῦτο τὸ χάσμα συρρέουσί τε πάντες οἱ ποταμοὶ καὶ ἐκ τούτου πάλιν πάντες ἐκρέουσι. γίγνονται δὲ ἕκαστοι τοιοῦτοι δι᾽ οἵας ἂν καὶ τῆς γῆς ῥέωσιν. ἡ δ᾽ αἰτία ἐστὶ τοῦ ἐκρεῖν τε ἐντεῦθεν καὶ εἰσρεῖν πάντα τὰ ῥεύματα, ὅτι πυθμένα οὐκ ἔχει οὐδὲ βάσιν τὸ ὑγρὸν τοῦτο. αἰωρεῖται δὲ καὶ κυμαίνει ἄνω καὶ κάτω, καὶ ὁ ἀὴρ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ περὶ αὐτὸν ταὐτὸν ποιεῖ· ξυνέπεται γὰρ αὐτὸ καὶ ὅταν εἰς τὸ ἐπέκεινα τῆς γῆς ὁρμήσῃ καὶ ὅταν εἰς τὸ ἔπειτα δέ. καὶ ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀναπνεόντων ἀεὶ ἐκπνεῖ τε καὶ ἀναπνεῖ τὸ πνεῦμα ῥέον, δεινούς τινας ἀνέμους καὶ ἀμηχάνους παρέχεται, καὶ

εἰσιὸν καὶ ἐξιόν. ὅταν δὲ οὖν ὑποχωρήσῃ τὸ ὕδωρ εἰς τὸν τόπον τὸ δὴ κάτω καλούμενον, τοῖς κατ' ἐκεῖνα τὰ ῥεύματα τῆς γῆς εἰσρεῖ καὶ πληροῖ αὐτά, ὥσπερ ἐπαντλοῦντες· ὅταν τε αὖ ἐκεῖθεν ἀπολίπῃ, δεῦρο δὴ ὁρμήσῃ, τὰ ἐνθάδε πληροῖ αὖθις· τὰ δὲ πληρωθέντα ῥεῖ διὰ τῶν ὀχετῶν καὶ διὰ τῆς γῆς, καὶ εἰς τοὺς τόπους ἕκαστα ἀφικνούμενα, εἰς οὓς ἕκαστος ὁδοποιεῖται, θάλαττάν τε καὶ λίμνας καὶ ποταμοὺς καὶ κρήνας ποιεῖ. ἐντεῦθεν δὲ πάλιν κατὰ τῆς γῆς, τὰ μὲν μακροτέρους τόπους περιελθόντα καὶ πλείους, τὰ δὲ ἐλάττους καὶ βραχυτέρους, πάλιν εἰς τὸν Τάρταρον ἐμβάλλει· τὰ μὲν πολὺ κατωτέρω ἐπηντλεῖτο, τὰ δὲ ὀλίγον· πάντα δὲ ὑποκάτω εἰσρεῖ τῆς ἐκροῆς. καὶ ἔνια μὲν κατ' ἀντικρὺ ᾗ ἐξέπεσεν, ἔνια δὲ κατὰ τὸ αὐτὸ μέρος· ἔστι δὲ ἃ παντάπασι κύκλῳ περιελθόντα, ἢ ἅπαξ ἢ καὶ πλεονάκις περιελιχθέντα περὶ τὴν γῆν, ὥσπερ οἱ ὄφεις, εἰς τὸ δυνατὸν κάτω καθέντα, πάλιν ἐμβάλλει· δυνατὸν δ' ἐστὶν ἑκατέρωσε μέχρι τοῦ μέσου καθιέναι, πέρα δ' οὔ· ἄναντες γὰρ ἀμφοτέροις τοῖς ῥεύμασι τὸ ἑκατέρωθεν γίγνεται μέρος. τὰ μὲν δὴ ἄλλα πολλά τε καὶ μεγάλα καὶ παντοδαπὰ ῥεύματά ἐστι· τυγχάνει δ' ἄρα ὄντα ἐν τούτοις τοῖς πολλοῖς τέτταρα ῥεύματα, ὧν τὸ μὲν μέγιστον καὶ ἐξωτάτω ῥέον τὰ περὶ κύκλῳ ὁ καλούμενος ὠκεανός ἐστι· τούτου δὲ κατ' ἀντικρὺ καὶ ἐναντίως ῥέων ἀχέρων, ὃς δι' ἐρήμων τε τόπων ῥεῖ ἄλλων καὶ δὴ καὶ ὑπὸ γῆν ῥέων εἰς τὴν λίμνην ἀφικνεῖται τὴν ἀχερουσιάδα, οὗ αἱ τῶν τετελευτηκότων ψυχαὶ τῶν πολλῶν ἀφικνοῦνται, καί τινας εἱμαρμένους χρόνους μείνασαι, αἳ μὲν μακροτέρους, πάλιν ἐκπέμπονται εἰς τὰς τῶν ζῴων γενέσεις. τρίτος δὲ ποταμὸς τούτων κατὰ μέσον ἐκβάλλει καὶ ἐγγὺς τῆς ἐκβολῆς ἐκπίπτει εἰς

τόπον μέγαν, πυρὶ πολλῷ καιόμενον, καὶ λίμνην ποιεῖ μείζω τῆς παρ' ἡμῖν θαλάσσης, ζέουσαν ὕδατος καὶ πηλοῦ. ἐντεῦθεν δὲ χωρεῖ κύκλῳ θολερὸς καὶ πηλώδης· περιελιττόμενος δὲ τῇ γῇ ἄλλοσέ τε ἀφικνεῖται καὶ παρ' ἔσχατα τῆς ἀχερουσίας λίμνης, οὐ συμμιγνύμενος τῷ ὕδατι· περιελιχθεὶς δὲ πολλάκις ὑπὸ γῆς ἐμβάλλει κατωτέρω τοῦ ταρτάρου. οὗτος δ' ἐστὶν ὃν ὀνομάζουσι πυριφλεγέθοντα· οὗ καὶ οἱ ῥύακες ἀποσπάσματα ἀναφυσῶσιν, ὅπῃ ἂν τύχωσι τῆς γῆς. τού-
(140) του δ' αὖ κατ' ἀντικρὺ ὁ τάρταρος ἐκπίπτει εἰς τόπον πρῶτον δεινόν τε καὶ ἄγριον, ὡς λέγεται, χρῶμα ἔχοντα ὅλον οἷον ὁ κύανος· ὃν δὴ ἐπονομάζουσι στύγιον, καὶ τὴν λίμνην ποιεῖ ὁ ποταμὸς ἐμβάλλων στύγα. ὃ δ' ἐμπεσὼν ἐνταῦθα καὶ δεινὰς δυνάμεις λαβὼν ἐν τῷ ὕδατι, δὺς κατὰ τῆς γῆς, περιελιττόμενος χωρεῖ ἐναντίως τῷ πυριφλεγέθοντι, καὶ ἀπαντᾷ ἐν τῇ ἀχερουσίᾳ λίμνῃ ἐξ ἐναντίας· καὶ οὐδὲ τὸ τούτου ὕδωρ οὐδενὶ μίγνυται, ἀλλὰ καὶ οὗτος κύκλῳ περιελθὼν ἐμβάλλει εἰς τὸν τάρταρον, ἐναντίως τῷ πυριφλεγέθοντι. ὄνομα δὲ τούτῳ ἐστίν, ὡς οἱ ποιηταὶ λέγουσι, κωκυτός. τούτων δὲ οὕτω πεφυκότων, ἐπειδὰν ἀφίκωνται οἱ τετελευτηκότες εἰς τὸν τόπον οἷ ὁ δαίμων ἕκαστον κομίζει, πρῶτον μὲν διεδικάσαντο οἵ τε καλῶς καὶ ὁσίως βιώσαντες καὶ οἱ μή. καὶ οἳ μὲν ἂν δόξωσι μέσως βεβιωκέναι, πορευθέντες ἐπὶ τὸν ἀχέροντα, ἀναβάντες ἃ δὴ αὐτοῖς ὀχήματά ἐστιν, ἐπὶ τούτων ἀφικνοῦνται εἰς τὴν λίμνην· καὶ ἐκεῖ οἰκοῦσί τε καὶ καθαιρόμενοι τῶν τε ἀδικημάτων διδόντες δίκας ἀπολύονται, εἴ τίς τι ἠδίκησε, τῶν τε εὐεργεσιῶν τιμὰς φέρονται κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστος. οἳ δ' ἂν δόξωσιν ἀνιάτως ἔχειν διὰ τὰ μεγέθη τῶν ἁμαρτημάτων ἢ ἱεροσυλίας πολλὰς καὶ μεγάλας ἢ

φόνους ἀδίκους καὶ παρανόμους πολλοὺς ἐξεργασάμενοι καὶ ἄλλα ὅσα τοιαῦτα τυγχάνει ὄντα, τούτους δὲ προσήκουσα μοῖρα ῥίπτει εἰς τὸν τάρταρον, ὅθεν οὔποτε ἐκβαίνουσιν· οἳ δ' ἂν ἰάσιμα μὲν μεγάλα δὲ δόξωσιν ἡμαρτηκέναι ἁμαρτήματα, οἷον πρὸς πατέρα ἢ μητέρα βίαιόν τι ὑπὸ ὀργῆς πράξαντες, καὶ μεταμέλον αὐτοῖς τὸν ἄλλον βίον βιῶσιν ἢ ἀνδροφόνοι τοιούτῳ τινὶ ἄλλῳ τρόπῳ γένωνται, τούτους δὲ ἐμπεσεῖν μὲν εἰς τὸν τάρταρον ἀνάγκη, ἐμπεσόντας δὲ αὐτοὺς καὶ ἐνιαυτὸν ἐκεῖ γενομένους ἐκβάλλει τὸ κῦμα, τοὺς μὲν ἀνδροφόνους κατὰ τὸν κωκυτόν, τοὺς δὲ πατραλοίας κατὰ τὸν πυριφλεγέθοντα. ἐπειδὰν δὲ φερόμενοι γένωνται κατὰ τὴν λίμνην τὴν ἀχερουσιάδα, ἐνταῦθα βοῶσί τε καὶ καλοῦσιν οἳ μὲν οὓς ἀπέκτειναν, οἳ δὲ οὓς ὕβρισαν· καλέσαντες δ' ἱκετεύουσι καὶ δέονται ἐᾶσαι σφᾶς ἐκβῆναι εἰς τὴν λίμνην καὶ δέξασθαι. καὶ ἐὰν μὲν πείσωσιν, ἀποβαίνουσί τε καὶ λήγουσι τῶν κακῶν· εἰ δὲ μή, φέρονται αὖθις εἰς τὸν τάρταρον καὶ ἐκεῖθεν πάλιν εἰς τοὺς ποταμούς· καὶ ταῦτα πάσχοντες οὐ πρότερον παύονται, πρὶν ἂν πείσωσιν οὓς ἠδίκησαν. αὕτη γὰρ ἡ δίκη ὑπὸ τῶν δικαστῶν αὐτοῖς ἐτάχθη. οἳ δὲ δὴ ἂν δόξωσι διαφερόντως πρὸς τὸ ὁσίως βιῶναι, οὗτοί εἰσιν οἱ τῶνδε μὲν τῶν τόπων ἐν τῇ γῇ ἐλευθερούμενοί τε καὶ ἀπαλλαττόμενοι, ὥσπερ δὲ σωτηρίαν, ἄνω δὲ εἰς τὴν καθαρὰν οἴκησιν ἀφικνούμενοι καὶ ἐπὶ τῆς γῆς οἰκιζόμενοι. τούτων δὲ αὐτῶν οἱ φιλοσοφίᾳ ἱκανῶς καθηράμενοι ἄνευ τε σωμάτων ζῶσι τοπαράπαν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον καὶ εἰς οἰκήσεις ἔτι τούτων καλλίους ἀφικνοῦνται· ἃς οὔτε ῥᾴδιον δηλῶσαι οὔτε ὁ χρόνος ἱκανὸς ἐν τῷ παρόντι. ἀλλὰ τούτων μὲν χρὴ ἕνεκα ὧν διεληλύθαμεν, ὦ Σιμμία, πᾶν ποιεῖν, ὥστε ἀρε-

τῆς καὶ φρονήσεως ἐν τῷ βίῳ μετασχεῖν. καλὸν γὰρ τὸ ἆθλον καὶ ἡ ἐλπὶς μεγάλη. τὸ μὲν οὖν ταῦτα δισχυρίσασθαι οὕτως ἔχειν, ὡς ἐγὼ διελήλυθα, οὐ πρέπει νοῦν ἔχοντι ἀνδρί. ὅτι μέντοι ἢ ταῦτ' ἔστιν
(141) ἢ τοιαῦτ' ἄττα, περὶ τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ τὰς οἰκήσεις, ἐπείπερ ἀθάνατος ἡ ψυχὴ φαίνεται οὖσα, τοῦτο καὶ πρέπειν μοὶ δοκεῖ καὶ ἄξιον κινδυνεῦσαι, οἰομένῳ οὕτως ἔχειν. καλὸς γὰρ ὁ κίνδυνος, καὶ χρὴ τὰ τοιαῦτα ὥσπερ ἐπᾴδειν ἑαυτῷ.

59 *Πορφυρίου*

Ἡ δὲ τῆς ψυχῆς διαμονὴ καὶ ἀιδιότης ἐν τοῖς μάλιστα τῶν πυθαγορικῶν δογμάτων γνώριμόν ἐστι
[1046] πᾶσι καὶ περιβόητον, ὅνγε πρὸς τὸν εἰπόντα "ἔδοξα κατὰ τοὺς ὕπνους ἰδεῖν τεθνεῶτα τὸν πατέρα" φασὶν εἰπεῖν "οὐκ ἔδοξας, ἀλλ' εἶδες·" τῶν δὲ παραγγελμάτων ἓν εἶναι, συνδεῖν ὁσημέραι τὸ στρωματόδεσμον, ὡς ἀποδημίαν οὖσαν τὴν τελευτήν, καὶ δεῖν ἀεὶ συνεσκευασμένους ἡμᾶς τὸν καιρὸν περιμένειν τῆς ἐκεῖσε πορείας· τὸν δὲ ἀναιροῦντα δικαίως πρὸς τὸ ἀποθνῆσκον τοῦτον τὸν λόγον ἔχειν, ὃν ὁ γεννῶν ἔχει πρὸς τὸ γεννώμενον. ἑκατέραν γὰρ εἶναι τῆς ψυχῆς μεταβολήν, τὴν μὲν εἰς σῶμα γένεσιν, τὴν δὲ ἀπὸ σώματος θάνατον προσαγορευομένην.

60 *Τοῦ αὐτοῦ*

Τὰ δὲ παρ' Ὁμήρῳ περὶ τῆς Κίρκης λεγόμενα θαυμαστὴν ἔχει τῶν περὶ ψυχὴν θεωρίαν. λέγεται γὰρ οὕτως

οἱ δὲ συῶν μὲν ἔχον κεφαλὰς φωνήν τε τρίχας τε
καὶ δέμας· αὐτὰρ νοῦς ἦν ἔμπεδος ὡς τὸ πάρος περ.

[1048] ἔστι τοίνυν ὁ μῦθος αἴνιγμα τῶν περὶ ψυχῆς ὑπό τε Πυθαγόρου λεγομένων καὶ Πλάτωνος, ὡς ἄφθαρτος οὖσα τὴν φύσιν καὶ ἀίδιος οὔ τι μὴν ἀπαθὴς οὐδὲ

ἀμετάβλητος, ἐν ταῖς λεγομέναις φθοραῖς καὶ τελευταῖς μεταβολὴν ἴσχει καὶ μετακόσμησιν εἰς ἕτερα σωμάτων εἴδη, καθ' ἡδονὴν διώκουσα τὸ πρόσφορον καὶ οἰκεῖον ὁμοιότητι καὶ συνηθείᾳ βίου διαίτης· ἔνθα δὴ τὸ μετὰ παιδείας ἑκάστῳ καὶ φιλοσοφίας ὄφελος ἀναμνημονεύουσα τῶν καλῶν ἡ ψυχὴ καὶ δυσχεραίνουσα τὰς αἰσχρὰς καὶ παρανόμους ἡδονὰς δύναται κρατεῖν καὶ προσέχειν αὑτῇ καὶ φυλάττειν, μὴ λάθῃ θηρίον γενομένη καὶ στέρξασα σώματος οὐκ εὐφυοῦς οὐδὲ καθαροῦ πρὸς ἀρετὴν φύσιν ἄμουσον καὶ ἄλογον καὶ τὸ ἐπιθυμοῦν ἢ θυμούμενον μᾶλλον ἢ τὸ φρόνιμον αὔξοντος καὶ τρέφοντος. αὐτῆς γὰρ τῆς μετακοσμήσεως εἱμαρμένη καὶ φύσις ὑπὸ Ἐμπεδοκλέους δαίμων ἀνηγόρευται,

σαρκῶν ἀλλογνῶτι περιστέλλουσα χιτῶνι [1050]

καὶ μεταμπίσχουσα τὰς ψυχάς. Ὅμηρος δὲ τὴν ἐν κύκλῳ περίοδον καὶ περιφορὰν παλιγγενεσίας Κίρκην προσηγόρευκεν, ἡλίου παῖδα τοῦ πᾶσαν φθορὰν γενέσει καὶ γένεσιν αὖ πάλιν φθορᾷ συνάπτοντος ἀεὶ καὶ συνείροντος. Αἰαίη δὲ νῆσος ἡ δεχομένη τὸν ἀποθνήσκοντα μοῖρα καὶ χώρα τοῦ περιέχοντος, εἰς ἣν ἐμπεσοῦσαι πρῶτον αἱ ψυχαὶ πλανῶνται καὶ ξενοπαθοῦσι καὶ ὀλοφύρονται καὶ οὐκ ἴσασιν ὅπῃ ζόφος

οὐδ' ὅπῃ ἠέλιος φαεσίμβροτος εἶσ' ὑπὸ γαῖαν.

ποθοῦσαι δὲ καθ' ἡδονὰς τὴν συνήθη καὶ σύντροφον ἐν σαρκὶ καὶ μετὰ σαρκὸς δίαιταν ἐμπίπτουσιν αὖθις εἰς τὸν κυκεῶνα τῆς γενέσεως, μιγνύσης εἰς τὸ αὐτὸ καὶ κυκώσης ὡς ἀληθῶς ἀίδια καὶ θνητὰ καὶ φρόνιμα καὶ παθητὰ καὶ ὀλύμπια καὶ γηγενῆ, θελγόμεναι καὶ μαλασσόμεναι ταῖς ἀγούσαις αὖθις ἐπὶ τὴν γένεσιν ἡδοναῖς, ἐν ᾧ δὴ μάλιστα πολλῆς μὲν εὐτυχίας αἱ ψυχαὶ δέονται πολλῆς δὲ σωφροσύνης, ὅπως μὴ τοῖς κα-

[1052] κίστοις ἐπισπώμεναι καὶ συνενδοῦσαι μέρεσιν ἢ πάθεσιν αὐτῶν κακοδαίμονα καὶ θηριώδη βίον ἀμείψω-
(142) σιν. ἡ γὰρ λεγομένη καὶ νομιζομένη τῶν ἐν ᾅδου τρίοδος ἐνταῦθά που τέτακται περὶ τὰ τῆς ψυχῆς σχιζομένη μέρη, τὸ λογιστικὸν καὶ θυμοειδὲς καὶ ἐπιθυμητικόν, ὧν ἕκαστον ἀρχὴν ἐξ αὐτοῦ καὶ ῥοπὴν ἐπὶ τὸν οἰκεῖον βίον ἐνδίδωσι. καὶ οὐκ ἔτι ταῦτα μῦθος οὐδὲ ποίησις, ἀλλ' ἀλήθεια καὶ φυσικὸς λόγος. ὧν μὲν γὰρ ἐν τῇ μεταβολῇ καὶ γενέσει τὸ ἐπιθυμητικὸν ἐξανθοῦν ἐπικρατεῖ καὶ δυναστεύει, τούτοις εἰς ὀνώδη σώματα καὶ βίους θολεροὺς καὶ ἀκαθάρτους ὑπὸ φιληδονίας καὶ γαστριμαργίας φησὶ γενέσθαι τὴν μεταβολήν. ὅταν δὲ φιλονοεικίαις σκληραῖς καὶ φονικαῖς ὠμότησιν ἔκ τινος διαφορᾶς ἢ δυσμενείας ἐξηγριωμένον ἔχουσα παντάπασιν ἡ ψυχὴ τὸ θυμοειδὲς εἰς δευτέραν γένεσιν ἀφίκηται, πλήρης οὖσα προσφάτου πικρίας καὶ βαρυφρόνης ἔρριψεν ἑαυτὴν εἰς λύκου φύσιν ἢ λέοντος, ὥσπερ ὄργανον ἀμυντικὸν τὸ σῶμα τῷ κρατοῦντι προϊεμένη πάθει καὶ περιαρμόσασα. διὸ δεῖ μάλιστα περὶ τὸν θάνατον ὥσπερ ἐν τελετῇ καθαρεύοντα παντὸς ἀπέχειν πάθους φαύλου τὴν ψυχήν, καὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν χαλεπὴν κοιμήσαντα, καὶ φθόνους καὶ δυσμενείας καὶ ὀργὰς ἀπωτάτω τιθέμενον τοῦ
[1054] φρονοῦντος ἐκβαίνειν τοῦ σώματος. οὗτος ὁ χρυσόρραπις Ἑρμῆς ἀληθῶς ὁ λόγος ἐντυγχάνων καὶ δεικνύων ἐναργῶς τὸ καλὸν ἢ παντάπασιν εἴργει καὶ ἀπέχει τοῦ κυκεῶνος, ἢ πιοῦσαν ἐν ἀνθρωπίνῳ βίῳ καὶ ἤθει διαφυλάσσει πλεῖστον χρόνον, ὡς ἀνυστόν ἐστι.

61 *Τοῦ αὐτοῦ*

Πάλιν αἰνιττόμενος ὅτι ταῖς τῶν εὐσεβῶς βεβιωκότων ψυχαῖς μετὰ τὴν τελευτὴν οἰκεῖός ἐστι τόπος ὁ περὶ τὴν σελήνην, ὑπεδήλωσεν εἰπών

ἀλλά σ' ἐς ἠλύσιον πεδίον καὶ πείρατα γαίης
ἀθάνατοι πέμψουσιν, ὅθι ξανθὸς Ῥαδάμανθυς,

ἠλύσιον μὲν πεδίον εἰκότως προσειπὼν τὴν τῆς σελήνης ἐπιφάνειαν ὑφ' ἡλίου καταλαμπομένην "ὅτ' ἀέξεται ἁλίου αὐγαῖς" ὥς φησι Τιμόθεος, πέρατα δὲ γῆς τὰ ἄκρα τῆς νυκτός, ἣν σκιὰν τῆς γῆς εἶναι λέγουσιν οἱ μαθηματικοί, πολλάκις ἐπιψαύουσαν τῆς σελήνης, [1056] ὡς τοῦτο τῆς γῆς πέρας ἐχούσης, οὗ τῇ σκιᾷ μακρότερον οὐκ ἐξικνεῖται.

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου [p. 42] 62

Πρῶτον μὲν οὖν αἴσθησιν ἀναγκαῖον εἴη μίαν πᾶσιν ἐκ βιαίων παθημάτων σύμφυτον γίγνεσθαι, δεύτερον δὲ ἡδονῇ καὶ λύπῃ μεμιγμένον ἔρωτα, πρὸς δὲ τούτοις φόβον τε καὶ θυμὸν ὅσα τε ἑπόμενα αὐτοῖς καὶ ὁπόσα ἐναντίως πέφυκε διεστηκότα. ὧν εἰ μὲν κρατήσοιεν, δίκῃ βιώσοιντο, κρατηθέντες δὲ ἀδικίᾳ. καὶ ὁ μὲν εὖ τὸν προσήκοντα χρόνον βιοὺς πάλιν εἰς τὴν τοῦ ξυννόμου πορευθεὶς οἴκησιν ἄστρου βίον εὐδαίμονα ἕξοι· σφαλεὶς δὲ τούτων εἰς γυναικὸς φύσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ γενέσει μεταβαλοῖ· μὴ παυόμενός τε ἐν τούτοις ἔτι κακίας τρόπον ὃν κακύνοιτο κατὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς τοῦ τρόπου γενέσεως εἴς τινα τοιαύτην ἀεὶ μεταβαλοῖ θήρειον φύσιν, ἀλλάττων τε οὐ πρότερον πόνων λήξοι, πρὶν τῇ ταὐτοῦ καὶ ὁμοίου περιόδῳ τῇ ἐν αὐτῷ ξυνεπισπώμενος τὸν πολὺν ὄχλον καὶ ὕστερον προσφύεντα ἐκ πυρὸς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος καὶ γῆς, θορυβώδη καὶ ἄλλον ὄντα, λόγῳ κρατήσας εἰς τὸ τῆς πρώτης καὶ ἀρίστης ἀφίκοιτο εἶδος ἕξεως.

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Γοργίου [p. 523] 63

Ἄκουε δή, φησί, μάλα καλοῦ λόγου, ὃν σὺ μὲν ἡγήσῃ μῦθον, ὡς ἐγῷμαι, ἐγὼ δὲ λόγον. ὡς ἀληθῆ

γὰρ ὄντα σοι λέξω ἃ μέλλω λέγειν. ὥσπερ γὰρ Ὅμηρος λέγει, διενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Πο-
(143) σειδῶν καὶ ὁ Πλούτων, ἐπειδὴ παρὰ τοῦ πατρὸς παρέλαβον. ἦν οὖν νόμος ὅδε περὶ ἀνθρώπων ἐπὶ Κρόνου, καὶ ἀεὶ καὶ νῦν ἔτι ἐστὶν ἐν θεοῖς, τῶν ἀνθρώπων τὸν μὲν δικαίως τὸν βίον διελθόντα καὶ ὁσίως, ἐπειδὰν τελευτήσῃ, ὡς μακάρων νήσους ἀπιόντα οἰκεῖν ἐν πάσῃ εὐδαιμονίᾳ ἐκτὸς κακῶν, τὸν δὲ ἀδίκως καὶ ἀθέως εἰς τὸ τίσεώς τε καὶ δίκης δεσμωτήριον ὃ δὴ τάρταρον καλοῦσιν ἰέναι. τούτων δὲ δικασταὶ ἐπὶ Κρόνου καὶ ἔτι νεωστὶ τοῦ Διὸς τὴν ἀρχὴν ἔχοντος, ζῶντες ἦσαν ζώντων, ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ δικάζοντες ᾗ μέλλοιεν τελευτᾶν. κακῶς οὖν αἱ δίκαι ἐκρίνοντο. ὅ τε οὖν Πλούτων καὶ ἐπιμεληταὶ ἐκ μακάρων νήσων ἰόντες ἔλεγον πρὸς τὸν Δία, ὅτι φοιτῷέν σφισιν ἄνθρωποι ἑκατέρωσε ἀνάξιοι. εἶπεν οὖν ὁ Ζεύς, ἀλλ' ἐγώ, ἔφη, παύσω τοῦτο γιγνόμενον. νῦν μὲν γὰρ κακῶς αἱ δίκαι δικάζονται· ἀμπεχόμενοι γάρ, ἔφη, οἱ κρινόμενοι κρίνονται. πολλοὶ οὖν, ἦ δ' ὅς, ψυχὰς πονηρὰς ἔχοντες ἠμφιεσμένοι εἰσὶ σώματά τε καλὰ καὶ γένη καὶ πλούτους, καὶ ἐπειδὰν ἡ κρίσις ᾖ, ἔρχονται αὐτοῖς πολλοὶ μάρτυρες, μαρτυρήσοντες ὡς δικαίως βεβιώκασιν. οἱ οὖν δικασταὶ ὑπό τε τούτων ἐκπλήττονται καὶ ἅμα καὶ αὐτοὶ ἀμπεχόμενοι δικάζουσι, πρὸς τῆς ψυχῆς τῆς αὐτῶν ὀφθαλμοὺς καὶ ὦτα καὶ ὅλον τὸ σῶμα προκεκαλυμμένοι. ταῦτα δὲ αὐτοῖς πάντα ἐπίπροσθεν γίγνεται, καὶ τὰ αὐτῶν ἀμφιέσματα καὶ τὰ τῶν κρινομένων. πρῶτον μὲν οὖν, ἔφη, παυστέον ἐστὶ προειδότας αὐτοὺς τὸν θάνατον· νῦν γὰρ προΐσασι. τοῦτο μὲν δὴ καὶ εἴρηται τῷ Προμηθεῖ, ὅπως ἂν παύσῃ αὐτῶν. ἔπειτα γυμνοὺς κριτέον ἁπάντων τούτων· τεθνεῶτας γὰρ δεῖ κρίνεσθαι. καὶ τὸν κριτὴν δεῖ

γυμνὸν εἶναι τεθνεῶτα, αὐτῇ τῇ ψυχῇ αὐτὴν τὴν ψυχὴν θεωροῦντα ἐξαίφνης ἀποθανόντος ἑκάστου, ἔρημον πάντων τῶν συγγενῶν καὶ καταλιπόντα ἐπὶ τῆς γῆς πάντα ἐκεῖνον τὸν κόσμον, ἵνα δικαία ἡ κρίσις ᾖ. ἐγὼ μὲν οὖν, ἐγνωκὼς πρότερος ἢ ὑμεῖς, ἐποιησάμην δικαστὰς υἱεῖς ἐμαυτοῦ Μίνω τε καὶ Ῥαδάμανθυν, ἕνα δὲ ἐκ τῆς Εὐρώπης Αἰακόν. οὗτοι οὖν ἐπειδὰν τελευτήσωσι, δικάσουσιν ἐν τῷ λειμῶνι ἐν τριόδῳ, ἐξ ἧς φέρετον τὼ ὁδώ, ἣ μὲν εἰς μακάρων νήσους ἣ δ' εἰς τάρταρον· καὶ τοὺς μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας Ῥαδάμανθυς κρινεῖ, τοὺς δὲ ἐκ τῆς Εὐρώπης Αἰακός· Μίνῳ δὲ πρεσβεῖα δώσω ἐπιδιακρίνειν, ἐὰν ἀπόρρητόν τι ᾖ τῷ ἑτέρῳ, ἵνα ὡς δικαιοτάτη ᾖ κρίσις περὶ τῆς πορείας τοῖς ἀνθρώποις.

Πλάτωνος πολιτείας ι' [p. 614] 64

Ἀλλ' οὐ μέντοι σοί, ἦν δ' ἐγώ, Ἀλκίνου γε ἀπόλογον ἐρῶ, ἀλλ' ἀλκίμου μὲν ἀνδρός, Ἠρὸς τοῦ Ἀρμενίου τὸ γένος Παμφύλου· ὅς ποτε ἐν πολέμῳ τελευτήσας, ἀναιρεθέντων δεκαταίων τῶν νεκρῶν ἤδη διεφθαρμένων, ὑγιὴς μὲν ἀνῃρέθη, κομισθεὶς δὲ οἴκαδε μέλλων θάπτεσθαι δωδεκαταῖος ἐπὶ τῇ πυρᾷ κείμενος ἀνεβίω, ἀναβιοὺς δ' ἔλεγεν ἃ ἐκεῖ ἴδοι. ἔφη δέ· ἐπειδὴ οὗ ἐκβῆναι τὴν ψυχήν, πορεύεσθαι μετὰ πολλῶν καὶ ἀφικνεῖσθαι σφᾶς εἰς τόπον τινὰ δαιμόνιον, ἐν ᾧ τῆς τε γῆς δύο εἶναι χάσματε ἐχομένω ἀλλήλοιν καὶ τοῦ οὐρανοῦ αὖ ἐν τῷ ἄνω, ἀλλὰ κατ' ἀντικρύ. δικαστὰς μεταξὺ τούτων καθῆσθαι· οὓς ἐπειδὴ δικάσειαν, τοὺς μὲν δικαίους κελεύειν πορεύεσθαι τὴν εἰς δεξιάν τε καὶ ἄνω διὰ τοῦ οὐρανοῦ, σημεῖα περιαστράψαντας τῶν δεδικασμένων ἐν τῷ πρόσθεν· τοὺς δὲ ἀδίκους τὴν εἰς ἀριστεράν τε καὶ κάτω, ἔχοντας καὶ τούτους ἐν τῷ ὄπισθεν σημεῖα πάντων ὧν ἔπραξαν.

ἑαυτοῦ δὲ προσελθόντος εἰπεῖν ὅτι δέοι αὐτὸν ἄγγελον ἀνθρώποις γενέσθαι τῶν ἐκεῖ, καὶ διακελεύοιντό οἱ ἀκούειν τε καὶ θεᾶσθαι πάντα τὰ ἐν τῷ τόπῳ. ὁρᾶν δὴ ταύτῃ μὲν καθ' ἑκάτερον τὸ χάσμα τοῦ οὐρανοῦ τε καὶ τῆς γῆς ἀπιούσας τὰς ψυχάς, ἐπειδὴ αὐταῖς δικασθείη· κατὰ δὲ τῷ ἑτέρῳ ἐκ μὲν τοῦ ἀνιέναι ἐκ τῆς γῆς μεστὰς αὐχμοῦ τε καὶ κόνεως, ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου καταβαίνειν ἑτέρας ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καθαράς· καὶ τὰς ἀεὶ ἀφικνουμένας ὥσπερ ἐκ πολλῆς πορείας φαίνεσθαι ἥκειν καὶ ἀσμένας εἰς τὸν λειμῶνα ἀπιούσας οἷον ἐν πανηγύρει κατασκηνοῦσαι, καὶ ἀσπάζεσθαί τε ἀλλήλας ὅσαι γνώριμοι καὶ πυνθάνεσθαι τάς τε ἐκ τῆς γῆς οἰκούσας παρὰ τῶν ἑτέρων τὰ ἐκεῖ, τὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, τὰ παρ' ἐκείναις. διηγεῖσθαι δὲ ἀλλήλαις, τὰς μὲν ὀδυρομένας τε καὶ κλαούσας, ἀναμιμνησκομένας ὅσα τε καὶ οἷα πάθοιεν καὶ ἴδοιεν ἐν τῇ ὑπὸ γῆς πορείᾳ (εἶναι δὲ τὴν πορείαν χιλιέτιν), τὰς δ' αὖ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εὐπαθείας διηγεῖσθαι καὶ θέας ἀμηχάνους τὸ κάλλος. τὰ μὲν οὖν πολλά, ὦ Γλαύκων, πολλοῦ χρόνου διηγήσασθαι· τὸ δ' οὖν κεφάλαιον ἔφη τόδε εἶναι, ὅσα πώποτέ τινα ἠδίκησαν καὶ ὅσους ἕκαστοι, ὑπὲρ ἁπάντων δίκην δεδωκέναι ἐν μέρει, ὑπὲρ ἑκάστου δεκάκις. τοῦτο δ' εἶναι κατὰ ἑκατονταετηρίδα ἑκάστην, ὡς βίου ὄντος τοσούτου ἀνθρωπίνου· ἵνα δεκαπλάσιον τὸ ἔκτισμα τοῦ ἀδικήματος ἐκτίνοιεν· καὶ οἷον εἴ τινες πολλοῖς θανάτων ἦσαν αἴτιοι, ἢ πόλεις προδόντες ἢ στρατόπεδα καὶ εἰς δουλείας ἐμβεβληκότες ἤ τινος ἄλλης κακουχίας μεταίτιοι, πάντων τούτων δεκαπλασίας ἀλγηδόνας κομίσαιντο· καὶ αὖ εἴ τινας εὐεργεσίας εὐεργετηκότες καὶ δίκαιοι καὶ ὅσιοι γεγονότες εἶεν, κατὰ ταὐτὰ τὴν ἀξίαν κομίζοιντο. τῶν δὲ εὐθὺς γενομένων καὶ ὀλίγων χρόνων βιούντων·

πέρι ἄλλα ἔλεγεν οὐκ ἄξια μνήμης. εἰς δὲ θεοὺς ἀσεβείας τε καὶ εὐσεβείας καὶ γονέας καὶ αὐτόχειρας φόνου, μείζους ἔτι τοὺς μισθοὺς διηγεῖτο. ἔφη γὰρ δὴ παραγενέσθαι ἐρωτωμένῳ ἑτέρῳ ὑπὸ ἑτέρου ὅπου εἴη Ἀρδιαῖος ὁ μέγας. ὁ δὲ Ἀρδιαῖος οὗτος τῆς Παμφυλίας ἔν τινι πόλει τύραννος ἐγεγόνει, ἤδη χιλιοστὸν ἔτος εἰς ἐκεῖνον τὸν χρόνον, γέροντά τε πατέρα ἀποκτείνας καὶ πρεσβύτερον ἀδελφόν, ἄλλα τε πολλὰ καὶ ἀνόσια εἰργασμένος, ὡς ἔλεγεν. ἔφη οὖν τὸν ἐρωτώμενον εἰπεῖν, οὐχ ἥκει, φάναι, οὐδ' ἂν ἥξοι δεῦρο. ἐθεασάμεθα γὰρ οὖν δὴ καὶ τοῦτο τῶν δεινῶν θεαμάτων. ἐπειδὴ ἐγγὺς τοῦ στομίου ἦμεν μέλλοντες ἀνιέναι καὶ τἆλλα πάντα πεπονθότες, ἐκεῖνον τότε κατείδομεν ἐξαίφνης καὶ ἄλλους σχεδόν τι αὐτῶν τοὺς πλείστους τυράννους. ἦσαν δὲ καὶ ἰδιῶταί τινες τῶν μεγάλα ἡμαρτηκότων· οὓς οἰομένους ἤδη ἀναβήσεσθαι οὐκ ἐδέχετο τὸ στόμιον, ἀλλ' ἐμυκᾶτο, ὁπότε τὶς τῶν ὄντως ἀνιάτως ἐχόντων εἰς πονηρίαν, ἢ μὴ ἱκανῶς δεδωκὼς δίκην ἐπιχειροίη ἀνιέναι. ἐνταῦθα ἄνδρες, ἔφη, ἄγριοι διάπυροι ἰδεῖν παρεστῶτες καὶ καταμανθάνοντες τὸ φθέγμα τοὺς μὲν ἰδίᾳ λαβόντες ἦγον, τὸν δὲ Ἀρδιαῖον καὶ ἄλλους συμποδίσαντες χεῖράς τε καὶ πόδας καὶ κεφαλήν, καταβαλόντες καὶ ἐκδείραντες, εἷλκον παρὰ τὴν ὁδὸν ἐκτὸς ἐπ' ἀσπαλάθων κάμπτοντες, καὶ τοῖς ἀεὶ παριοῦσι σημαίνοντες ὧν ἕνεκά τι, καὶ ὅτι εἰς τὸν τάρταρον ἐκπεσούμενοι ἄγοιντο. ἔνθα δὴ φόβων πολλῶν καὶ παντοδαπῶν σφισι γεγονότων τοῦτον ὑπερβάλλειν μὴ γένοιτο ἑκάστῳ τὸ φθέγμα ὅτε ἀναβαίνοι καὶ ἀσμενέστατα σιγήσαντος ἀναβῆναι. καὶ τὰς μὲν δὴ δίκας τε καὶ τιμωρίας τοιαύτας τινὰς εἶναι, καὶ αὖ τὰς εὐεργεσίας ταύτας ἀντιστρόφους. ἐπειδὴ δὲ τοῖς ἐν τῷ λειμῶνι

ἑκάστοις ἑπτὰ ἡμέραι γένοιντο, ἀναστάντας ἐντεῦθεν δεῖν τῇ ὀγδόῃ πορεύεσθαι καὶ ἀφικνεῖσθαι τεταρταίους. ὅθεν καθορᾶν ἄνωθεν διὰ παντὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ γῆς τεταμένον φῶς εὐθὺ οἷον κίονα μάλιστα τῇ ἴριδι προσφερές, λαμπρότερον δὲ καὶ καθαρώτερον. εἰς ὃ ἀφικέσθαι προελθόντας ἡμερησίαν ὁδόν, καὶ ἰδεῖν αὐτόθι κατὰ μέσον τὸ φῶς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὰ ἄκρα αὐτοῦ τῶν δεσμῶν τεταμένα.

65 (143) [Ἰαμβλίχου περὶ ψυχῆς]

Πλωτῖνος δὲ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν πλατωνικῶν ἀπόθεσιν τῶν παθῶν καὶ τῶν μορφωτικῶν διαγνώσεων δόξης τε πάσης ὑπεροψίαν τε καὶ τῶν ἐνύλων διανοήσεων ἀπόστασιν πλήρωσίν τε ἀπὸ νοῦ καὶ τοῦ ὄντος ἀφομοίωσίν τε τοῦ κατανοουμένου πρὸς τὸ κα-
[1058] τανοοῦν τὴν τελεωτάτην κάθαρσιν ὑπολαμβάνουσιν. ἔνιοι δὲ καὶ τούτων πολλάκις ἀποφαίνονται περὶ τὴν ἄλογον ψυχὴν καὶ τὸν δοξαστικὸν λόγον ἐφίεσθαι τὴν κάθαρσιν, τὸν δὲ λόγον αὐτὸν τὸν οὐσιώδη καὶ τὸν νοῦν τῆς ψυχῆς ἀεὶ ὑπερέχειν τοῦ κόσμου καὶ συνῆφθαι τοῖς νοητοῖς αὐτὸν καὶ οὐδέποτε δεῖσθαι τελειώσεως καὶ ἀπολύσεως τῶν περιττῶν. ἀλλὰ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο διελώμεθα, ὑπὸ τίνων ἕκαστα τούτων ἐπιτελεῖται, τὸ τῆς κρίσεως λέγω, τὸ τῆς δίκης ἔργον, τὸ τῆς καθάρσεως. ὡς μὲν δὴ οἱ πλεῖστοι πυθαγόρειοι καὶ πλατωνικοὶ λέγουσιν, ὑπ' αὐτῶν τῶν μεριστῶν ψυχῶν· ὡς δὲ οἱ ἀκριβέστεροι ἐν αὐτοῖς, ὑπὸ τῶν καθολικωτέρων καὶ τελειοτέρων ψυχῶν καὶ τῆς μιᾶς καὶ ὅλης ψυχῆς καὶ τῆς τάξεως τοῦ παντὸς καὶ τοῦ νοῦ τοῦ βασιλεύοντος καὶ τῆς ὅλης διακοσμήσεως· ὡς δὲ
[1060] οἱ ἀρχαιότεροι διατείνονται, ὑπὸ τῶν ἐμφανῶν θεῶν καὶ μάλιστα δὴ πάντων ἡλίου, τῶν τε δημιουργικῶν αἰτιῶν τῶν ἀφανῶν τῶν τε κρειττόνων γενῶν πάν-

των, ἡρώων φημὶ καὶ δαιμόνων καὶ ἀγγέλων καὶ θεῶν, ἐξηγουμένων αὐτῶν τῆς ὅλης συστάσεως. τί ποτε οὖν αὐτῶν ἐστι τὸ τέλος, οὗ ἕνεκα πρώτως αὐτῶν ὑφεστήκασι; κρίσεως μέν, ἄμικτος καθαρότης τῶν ἀγαθῶν χωριστή τε αὐτῶν τῶν καλῶν τελεότης ἀφεστηκυῖα τὸ παράπαν ἀπὸ τῶν ἀτελῶν, ὑπερβολή τε ἐξῃρημένη τῶν κρειττόνων αὐτὴ ἑαυτῇ, πρὸς ἣν οὐδὲν δύναται συντάττεσθαι τῶν χειρόνων. οὐδέποτε δὲ κατὰ ταῦτα τοῖς παλαιοτέροις ἀρέσκει τὰ κεφάλαια αὐτῆς, ἄλλοις δ' ἂν ἴσως εὐταξία καὶ διάστασις τοῦ χείρονος ἀπὸ τοῦ βελτίονος καὶ τὰ τοιαῦτα μᾶλλον ἂν δόξειεν εἶναι κυριώτερα τῆς ὠφελείας αὐτῆς αἴτια. δίκης δ' ἂν εἴη τὸ δέον ἐν τῷ τὰ βελτίονα τῶν χειρόνων ἐπικρατεῖν, καὶ ἐν τῷ τὸ κακὸν κωλύειν καὶ ἀνατρέπειν καὶ ἀφανίζειν τὸ παράπαν, καὶ ἐν τῷ τὴν ἀνάλογον καὶ κατ' ἀξίαν ἰσότητα τοῖς πᾶσιν ἀπεργάζεσθαι. πρὸς δὴ ταῦτα τὰ δοκοῦντα τοῖς πρεσβυτέροις οἳ μὲν τὴν κατ' ἀριθμὸν ἰσότητα ἢ πολλαπλασίωσιν, [1062] (144) οἳ δὲ τὸ ἀντιπάσχειν τὰ αὐτὰ ἅπερ οἱ δράσαντες προηδίκησαν, οἳ δὲ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς κακίας, οἳ δὲ ἄλλο τι τοιοῦτον ὑποτίθενται ἀπ' αὐτῆς τὸ λυσιτελοῦν, καὶ περὶ ταύτας τὰς αἱρέσεις ἑλίσσονται οἱ πολλοὶ πλατωνικοὶ καὶ πυθαγόρειοι. καὶ μὴν τῆς γε καθάρσεως, ἀφαίρεσις τῶν ἀλλοτρίων, ἀπόδοσις τῆς οἰκείας οὐσίας, τελειότης, ἀποπλήρωσις, αὐτάρκεια, ἄνοδος ἐπὶ τὴν γεννησαμένην αἰτίαν, συναφὴ πρὸς τὰ ὅλα τῶν μερῶν, δόσις ἀπὸ τῶν ὅλων εἰς τὰ μεριστὰ δυνάμεως καὶ ζωῆς καὶ ἐνεργείας καὶ τὰ τοιαῦτα νοείσθω ὡς πάντων χρησιμώτατα. οἳ δὲ οὐ πείθονται τοῖς ἀρχαιοτέροις ταῦτα προστησαμένοις αὐτῆς τὰ ὄντως συμφέροντα, λύσιν δὲ ἀπὸ σώματος καὶ ἀπαλλαγὴν τῶν καταδεσμῶν καὶ φθορᾶς ἐλευθέρωσιν καὶ γενέσεως

ἄφεσιν καὶ τὰ τοιαῦτα σμικρὰ τέλη προΐστανται αὐτῆς, ὡς τὰ προέχοντα τῶν ὅλων, ἐν οἷς εἰσὶν οἱ πολλοὶ πλατωνικοὶ καὶ πυθαγόρειοι, ἄλλοι κατ' ἄλλας αἱρέσεις διεστηκότες.

ἔτι δὲ τὰ πέρατα τῶν τριῶν τούτων διελώμεθα, μέχρι πόσου δή τινος ἀποτελευτᾷ αὐτῶν ἕκαστον. κρίνονται μὲν δὴ μέχρι τοῦδε αἱ ψυχαὶ μέχρι ὅσου συντάττονται εἰς τὴν γένεσιν καὶ τοῦ παντὸς οὐκ ἀφί-
[1064] στανται καὶ συμμίγνυνταί πως πρὸς τὰ διαφέροντα. αἱ δὲ ἀφέμεναι ἀπόλυτοι καὶ ἀμιγεῖς καὶ ἀδέσποτοι παντελῶς καὶ αὐταὶ ἑαυτῶν οὖσαι καὶ πεπληρωμέναι τῶν θεῶν ὁμοῦ καὶ τῆς κρίσεως παντάπασιν ἀπελύθησαν. οὐ μὴν ἔτι γε τοῖς ἀρχαιοτέροις περὶ τοῦδε συμφωνοῦσιν οἱ πλατωνικοὶ καὶ πυθαγόρειοι, πάσας δὲ αὐτὰς ὑπάγουσιν ὑπὸ τὴν κρίσιν. ὡσαύτως δὴ οὖν καὶ περὶ τῆς δίκης οἱ μὲν παλαιότεροι τὰς ἀχράντους ψυχὰς καὶ τὰς ὁμονοητικῶς συναφθείσας τοῖς θεοῖς ἐντεῦθεν ἤδη τοῖς θεοῖς ἐντιθέασι, καὶ ἐκβαινούσας τῶν σωμάτων ἄνευ τῆς δίκης ἀνάγουσιν εἰς τοὺς θεούς· οἱ δὲ πλατωνικοὶ πάσας μετὰ τὴν δίκην εἰς τὴν οὐσίαν ἀπὸ τῆς γενέσεως ἀπολύουσι. γένοιτο δ' ἂν καὶ περὶ τῆς καθάρσεως ἡ αὐτὴ ἀμφισβήτησις. οἱ γὰρ αὐτοὶ μὲν ἄνδρες καὶ ταύτης ὑπερέχειν φασὶ τὰς ψυχὰς ὅσαι θεοῖς συνάπτονται. οἱ δ' ἄλλοι πάλιν οἳ μὲν περιόδους τῆς ψυχῆς περικοσμίους καθάρσεως εἶναι διατάττονται, ὥσπερ τινὲς πλατωνικοί, οἳ δὲ καὶ τούτων αὐτὴν ὑπερέχουσαν προτάττουσιν, ὥσπερ δὴ λέγει Πλωτῖνος.

67 Ἐν ταυτῷ

Περὶ τῆς ἐπικαρπίας τῶν ψυχῶν, ἣν κομίζονται εἰσαῦθις, ἐπειδὰν ἐξέλθωσι τοῦ σώματος εἰς ἀγγέλους δὲ καὶ ἀγγελικὰς ψυχὰς [ἔλθωσι], τὸ ὅλον δὴ τοῦτο οἱ

πρεσβύτεροι . . . καὶ τηροῦσι μὲν αὐτὴν ἐπὶ τῆς οἰκείας τάξεως Πλούταρχος καὶ Πορφύριος καὶ οἱ παλαιότεροι [1066], Πλωτῖνος δὲ πάντων τούτων αὐτὴν ἀφίστησιν. οἱ δ' ἀρχαιότεροι παραπλησίαν τοῖς θεοῖς κατὰ νοῦν διάθεσιν ἀγαθοειδῆ καὶ προστασίαν τῶν τῇδε αὐτῇ ἀπονέμουσι καλῶς. Πορφύριος δὲ καὶ τοῦτο ἀπ' αὐτῆς ἀφαιρεῖ. τῶν δὲ πρεσβυτέρων τινὲς ὑπερέχειν μὲν αὐτὴν λογισμοῦ φασι, τὰ δὲ ἔργα αὐτῆς οὕτω διηκριβωμένα ἀφορίζονται, ὡς οὐκ ἂν ἐξεύροι τῶν λογισμῶν ὁ καθαρὸς καὶ τελειότατος. Πορφύριος δὲ αὐτὰς ἀφαιρεῖ παντάπασιν ἀπὸ τῆς ἀδεσπότου ζωῆς, ὡς οὔσας συμφυεῖς τῇ γενέσει καὶ πρὸς ἐπικουρίαν δοθείσας τοῖς συνθέτοις ζῴοις. ὁ δὲ παρὰ Πλάτωνι Τίμαιος ᾗπερ ἐσπάρησαν διαφερόντως ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ ἄλλαι μὲν εἰς ἥλιον ἄλλαι δὲ εἰς γῆν, ταύτῃ καὶ τὴν ἄνοδον αὐτὰς ἀνάγει, μὴ ὑπερβαίνουσαν τὸν ὅρον ἑκάστην τῆς οἰκείας [τάξεως] πρὸς τῆς δημιουργικῆς καταβολῆς. ἕνωσιν μὲν οὖν καὶ ταυτότητα ἀδιάκριτον τῆς ψυχῆς πρὸς τὰς ἑαυτῆς ἀρχὰς πρεσβεύειν φαίνεται Νουμήνιος, σύμφυσιν δὲ καθ' ἑτέραν οὐσίαν οἱ πρεσβύτεροι διασῴζουσι. καὶ ἀναλύσει [1068] μὲν ἐκεῖνοι συντάξει δὲ οὗτοι προσεοίκασι, καὶ οἱ μὲν ἀδιορίστῳ συναφῇ οἱ δὲ διωρισμένῃ χρῶνται. οὐ μέντοι κρατεῖται ὁ διορισμὸς αὐτῶν ὑπὸ τοῦ κόσμου ἢ κατέχεται ὑπὸ τῆς φύσεως, ὥσπερ τινὲς τῶν πλατωνικῶν ὑπειλήφασιν· ἀνεῖται δὲ πάντῃ ἀφ' ὅλων (145) ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀχωρίστων οὐσιῶν τουτὶ νοοῦμεν. οἱ δὲ περὶ Πορφύριον ἄχρι τῶν ἀνθρωπίνων βίων, τὸ δ' ἀπὸ τούτου ψυχῶν ἄλλο εἶδος τὸ ἀλόγιστον ὑποτίθενται. ἔτι τοίνυν Πορφύριος μὲν ἀφομοιοῖ τὴν ψυχὴν τοῖς πᾶσι μένουσαν καθ' ἑαυτὴν ἥτις ἐστί, κατὰ δὲ τοὺς πλατωνικοὺς ἐπιμελοῦνται τῶν ἀψύχων. ἀπο-

λυθεῖσαι δὲ τῆς γενέσεως κατὰ μὲν τοὺς παλαιοὺς συνδιοικοῦσι τοῖς θεοῖς τὰ ὅλα, κατὰ δὲ τοὺς πλατωνικοὺς θεωροῦσιν αὐτῶν τὴν τάξιν, καὶ ἀγγέλοις ὡσαύτως κατ᾽ ἐκείνους μὲν συνδημιουργοῦσι τὰ ὅλα κατὰ δὲ τούτους συμπεριπολοῦσιν.

68 Ἑρμοῦ. Λόγος Ἴσιδος πρὸς Ὧρον. [Patrit. p. 34 b]

[1070] Θαυμαστῶς, εἶπεν Ὧρος, ἕκαστά μοι διηγήσω ὦ μέγα δυναμένη τεκοῦσα Ἶσι ὑπὲρ τῆς θαυμαστῆς ψυχοποιίας τοῦ θεοῦ, καὶ θαυμάζων διατελῶ· οὔπω δέ μοι ἀπήγγειλας ποῖ τῶν σωμάτων ἀπολυθεῖσαι χωροῦσιν αἱ ψυχαί; βούλομαι οὖν καὶ τῆς θεωρίας ταύτης μύστης γενόμενος εὐχαριστῆσαί σοι μόνη ἀθάνατε μῆτερ. καὶ εἶπεν Ἶσις· πρόσεχε παῖ, ἀναγκαιοτάτη γὰρ ζήτησις αὕτη. τὸ συνεστὸς καὶ μὴ ἀφανιζόμενον χῶρον ἔχει. ἀλλ᾽ ὧδε γὰρ ἐρεῖ λόγος ἐμός. οὐ γάρ, ὦ θαυμαστὲ καὶ μεγάλου πατρὸς Ὀσίρεως μέγα τέκνον, ἀκρίτως καὶ ὁρμηδὸν τῶν σωμάτων προελθοῦσαι εἰς ἀέρα ἀναλύονταί τε καὶ διασκεδάννυνται μετὰ τοῦ ἄλλου ἀπείρου πνεύματος, ὥστε οὐκ ἔτι δύνασθαι πάλιν τὰς αὐτὰς οὔσας εἰς σώματα παλινδρομῆσαι, ἀλλὰ μηδὲ εἰς ἐκεῖνον ἔτι τὸν χῶρον ὅθεν ἦλθον τὸ πρότερον ἀναστρέφειν· καθάπερ οὐδὲ τὸ λαμβανόμενον ἐκ τῶν κάτω ἀγγείων ὕδωρ εἰς τοὺς αὐτοὺς
[1072] τόπους ὅθεν ἐλήφθη ἐπιχεῖν ἐστὶ δυνατόν, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ αὐτὸ παραυτίκα λαμβανόμενον τὴν ἰδίαν λαμβάνει χώραν, πλὴν ἀναμίγνυται τῷ παντὶ τοῦ ὕδατος χύματι. ἀλλ᾽ οὐκ ἔχει οὕτως ὦ μεγαλόφρων Ὧρε. μύστης δὲ ὥσπερ τις ἀθανάτου φύσεως καὐτὴ τυγχάνουσα καὶ ὡδευκυῖα διὰ τοῦ πεδίου τῆς ἀληθείας διεξελεύσομαί σοι τῶν ὄντων τὸ καθ᾽ ἕκαστον, ἐκεῖνό σοι φήσασα πρῶτον, ὡς δὴ τὸ ὕδωρ σῶμά ἐστιν ἄλο-

γον ἐκ πολλῶν συγκριμάτων παρατεθλιμμένον εἰς χύσιν, ἡ δὲ ψυχὴ πρᾶγμα ἰδιοφυές, τέκνον, καὶ βασιλικὸν καὶ ἔργον τῶν τοῦ θεοῦ χειρῶν τε καὶ νοῦ, αὐτό θ' ἑαυτῷ εἰς νοῦν ὁδηγούμενον. τὸ τοίνυν ἐξ ἑνὸς καὶ οὐκ ἐξ ἄλλου ἀδύνατον ἑτέρῳ ἀναμιγῆναι· ὅθεν δεῖ καὶ τὴν πρὸς τὸ σῶμα αὐτῆς σύνοδον ἁρμονίαν θεοῦ ὑπὸ ἀνάγκης γενομένην εἶναι. ὅτι δὲ οὔτε εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τόπον χυδαίως οὔτε εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ ἑκάστη ἐπὶ τὴν ἰδίαν ἀναπέμπεται χώραν, φανερὸν καὶ ἐξ ὧν ἔτι ἐν τῷ σώματι οὖσα καὶ τῷ πλάσματι πάσχει, παρὰ τὴν ἰδίαν φύσιν πεπαχυμμένη. ἀλλὰ καὶ πρόσχες ὦ περιπόθητε Ὧρε τῷ λεγομένῳ ὁμοιώματι. φέρε γὰρ εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ συσχετήριον ἐγκεκλεῖσθαι ἀνθρώπους τε καὶ ἀετοὺς καὶ περιστερὰς καὶ κύκνους καὶ ἱέρακας καὶ χελιδόνας καὶ στρουθοὺς [1064] καὶ μυίας καὶ ὄφεις καὶ λέοντας καὶ παρδάλεις καὶ λύκους καὶ κύνας καὶ λαγωοὺς καὶ βόας καὶ ποίμνια καί τινα τῶν τῆς κοινότητος ἐχομένων ζῴων, οἱονεὶ φώκας καὶ ἐνύδρεις καὶ χελώνας καὶ τοὺς ἡμετέρους κροκοδείλους, ἔπειτα τούτους ὦ τέκνον ὑπὸ μίαν ῥοπὴν ἀπολυθῆναι τοῦ συσχετηρίου, οὐ πάντως τραπήσονται ὁ μὲν ἄνθρωπος εἴς τε ἀγορὰς καὶ στεγάς; ὁ δὲ ἀετὸς εἰς τὸν αἰθέρα ὅπου καὶ φύσιν ἔχει διαιτᾶσθαι; αἱ δὲ περιστεραὶ εἰς τὸν πλησίον ἀέρα; οἱ δὲ ἱέρακες ὑπεράνω τούτων; αἱ δὲ χελιδόνες οὐχ ᾗ ἂν οἰκῶσιν ἄνθρωποι; οἱ δὲ στρουθοὶ περὶ τὰ καρποφόρα τῶν δένδρων; οἱ δὲ κύκνοι ὅπου ἔξεστιν αὐτοῖς ᾄδειν; αἱ δὲ μυῖαι περὶ αὐτὴν τὴν γῆν τοσοῦτον αὐτῆς (146) ἀπέχουσαι ὅσον ἀναβῆναι δύνανται ἀνθρώπων τῇ ὀσμῇ; ἀνθρωπόλιχνον γὰρ ἰδίως ὦ τέκνον ἐστὶν ἡ μυῖα καὶ χαμαιπετές. οἱ δὲ λέοντες καὶ παρδάλεις οὐκ ἐπὶ τὰ ὄρη; οἱ δὲ λύκοι ἐπὶ τὰς ἐρημίας; οἱ δὲ κύνες

κατ' ἴχνος ἀνθρώπων, οἱ λαγωοὶ δ' εἰς δρυμοὺς καὶ βόες εἰς αὐλιστήρια καὶ πεδία καὶ εἰς τὰς νομὰς τὰ ποίμνια; οἱ δὲ ὄφεις εἰς τὰ μύχια τῆς γῆς; αἱ φῶκαι δὲ καὶ χελῶναι μετὰ τῶν ὁμοίων εἰς βάθη καὶ νάματα, ὡς μὴ πεδιάδος γῆς στεροῖντο μηδὲ τοῦ συγγενοῦς ἀπολειφθεῖεν ὕδατος, ἑκάστου εἰς τὴν οἰκείαν χώραν ὑπὸ τοῦ ἔνδον κριτηρίου ἀνατρεπομένου; οὕτως ἑκά-
[1076] *στη ψυχὴ καὶ ἀνθρωπευομένη καὶ ἄλλως ἐπιγεΐζουσα οἶδεν ὅποι πορευτέον ἐστὶν αὐτῇ, πλὴν εἰ μή τις τῶν τυφωνικῶν ὦ τέκνον παρελθὼν λέγοι ὅτι δυνατὸν ταῦρον μὲν ἐν βυθῷ ἐν δ' ἀέρι χελώνην διαζῆν. εἰ δὴ τοῦτο πάσχουσι σαρκικαὶ καὶ αἵματι βεβαπτισμέναι, ὡς μηδὲν παρὰ τάξιν πράσσειν κἂν κολάζωνται (κόλασις γὰρ αὐταῖς ἡ ἐνσωμάτωσις), πόσου πλέον βαπτισμοῦ καὶ κολάσεως . . . καὶ ἐλευθερίας ἰδίας μετασχοῦσαι; ἔχει δὲ ἡ διάταξις ἡ ἱερωτάτη οὕτως. ἤδη ποτὲ ἄνω μεγαλοφυέστατε παῖ βλέπε ψυχῶν διατάξεις· τὸ ἀπ' οὐρανοῦ κορυφῆς μέχρι σελήνης θεοῖς καὶ ἄστροις καὶ τῇ ἄλλῃ προνοίᾳ σχολάζει, τὸ δὲ ἀπὸ σελήνης ὦ τέκνον ἐφ' ἡμᾶς ψυχῶν ἐστιν οἰκητήριον. ἔχει μέντοι ἐν ἑαυτῷ ὁδὸν ὁ τοσοῦτος ἀήρ, ὃν ἄνεμον καλεῖν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν, ἴδιον μέγεθος ἐν ᾧ κινεῖται πρὸς ἀνάψυξιν τῶν ἐπιγείων, ὃ δὴ καὶ ὕστερον ἐρῶ· κατ' οὐδένα μέντοι τρόπον πρὸς ἑαυτὸν κινούμενος ἐμπόδιον γίνεται ψυχαῖς· κινουμένου γὰρ τούτου ἐξὸν ψυχαῖς ἀνᾴσσειν καὶ κατᾴσσειν, ὡς ἂν τύχῃ, ἀδιακω-*
[1078] *λύτως. ῥέουσι γὰρ δι' αὐτοῦ ἀμιγῶς καὶ ἀκολλητὶ ὡς δι' ἐλαίου ὕδωρ. τὸ δὲ διάστημα τοῦτο ὦ τέκνον Ὧρε μοιρῶν μέν ἐστι γενικῶν τεσσάρων, εἰδικῶν δὲ χωρῶν ἑξήκοντα. ὧν ἡ μὲν ἀπὸ γῆς ἄνω χωρῶν ἐστι τεσσάρων, ὡς τὴν γῆν κατά τινας λόφους καὶ ἀκρωρείας ἀνατεῖναι καὶ φθάνειν ἄχρι τοσούτου· ὑπὲρ γὰρ ταύ-*

τας αὐτὴν ἀναβῆναι τὸ ὕψος οὐκ ἔχει φύσιν. ἡ δ' ἀπὸ ταύτης δευτέρα ἐστὶ χωρῶν ὀκτώ, ἐν αἷς γίγνονται ἀνέμων κινήσεις (πρόσεχε παῖ, ἀρρήτων γὰρ ἐπακούεις μυστηρίων), γῆς τε καὶ οὐρανοῦ καὶ παντὸς τοῦ μέσου ἱεροῦ πνεύματος· ὅπου ἡ τοῦ ἀνέμου κίνησις καὶ ἡ τῶν ὀρνέων πτῆσις. ὑπὲρ γὰρ ταύτης οὔτε ἀὴρ κινεῖται οὔτε ζῷον βαστάζει. ἔχει μέντοι παρὰ τῆς φύσεως ταύτην τὴν ἐξουσίαν ὁ ἀὴρ οὗτος, ὥστε καὶ ἐν ταῖς ἰδίαις ᾗ χώραις καὶ ἐν ταῖς τῆς γῆς τέτταρσι περιπολεῖ μεθ' ὧν ἔχει ζῴων, τῆς γῆς εἰς τὰς αὐτοῦ ἐπαναβῆναι μὴ δυναμένης. ἡ δὲ τρίτη χωρῶν [1080] ἐστιν ἑκκαίδεκα, ἀέρος λεπτοῦ καὶ καθαροῦ πλήρης. ἡ δὲ τετάρτη ἐστὶ δύο καὶ τριάκοντα, ἐν αἷς ἐστι λεπτότατος καὶ εἰλικρινέστατος ἀήρ, καὶ δι' αὐτῆς διορίζων ἀφ' ἑαυτοῦ τοὺς ἄνω οὐρανοὺς ἐκπύρους ὄντας τὴν φύσιν. καὶ ἔστιν ἡ διάταξις αὕτη κατ' εὐθυτενῆ γραμμὴν ἄνωθεν κάτω, ἀκολλητὶ τὴν φύσιν, ὡς εἶναι μοίρας γενικὰς μὲν τέσσαρας, διαστηματικὰς δὲ δώδεκα, χώρας δὲ ἑξήκοντα. ἐν δὲ ταῖς χώραις ταύταις ἑξήκοντα οὔσαις τὸν ἀριθμὸν οἰκοῦσιν αἱ ψυχαί, ἑκάστη πρὸς ἣν ἔχει φύσιν, μιᾶς μὲν καὶ τῆς αὐτῆς συστάσεως οὖσαι, οὐκέτι δὲ τιμῆς. ὅσῳ γὰρ ἑκάστη τῶν χωρῶν ἀπὸ γῆς ὑπερβέβηκε τῆς ἑτέρας, τοσούτῳ καὶ αἱ ἐν αὐταῖς ψυχαὶ ἑτέρα τὴν ἑτέραν καθ' ὑπεροχὴν λείπει, ὦ τέκνον. τίνες μὲν οὖν εἰς ἑκάτερα τούτων ἀναλύουσι ψυχαί, ἐντεῦθέν σοι πάλιν ὦ μεγαλόδοξε Ὧρε καταλέγειν ἄρξομαι, ἄνωθεν ἐπὶ τὰ πρόσγεια τὴν τάξιν ποιούμενος.

Περὶ ἐμψυχώσεως καὶ μετεμψυχώσεως. 69

Τὸ μεταξὺ γῆς καὶ οὐρανοῦ κεχώρισται τέκνον [1082] Ὧρε πρὸς μέτρον καὶ ἁρμονίαν. αἱ δὲ χῶραι αὗται (147)

ὑπὸ τῶν προγόνων καλοῦνται ὑφ' ὧν μὲν ζῶναι ὑφ' ὧν δὲ στερεώματα ὑπὸ δὲ ἑτέρων πτυχαί. ἐν δὲ ταύταις φοιτῶσιν αἵ τε ἀπολελυμέναι τῶν σωμάτων ψυχαὶ αἵ τε μηδέπω ἐνσωματισθεῖσαι. ἑκάστη δὲ τούτων ὦ τέκνον κατὰ τὴν ἀξίαν καὶ χώραν ἔχει, ὥστε τὰς μὲν θείας καὶ βασιλικὰς ἐν τῇ ὑπεράνω πάντων κατοικεῖν, τὰς δὲ ἐλαχίστας κατὰ τιμὴν καὶ τὰς ἄλλας ὅσαι εἰσὶ χαμαιπετεῖς ἐν τῇ ὑποκάτω πάντων, τὰς δὲ μέσας ἐν τῇ μέσῃ. αἱ μὲν οὖν εἰς τὸ ἄρχειν καταπεμπόμεναι ὦ τέκνον Ὧρε ἐκ τῶν ὑπεράνω ζωνῶν καταπέμπονται, αἳ καὶ λυθεῖσαι εἰς τὰς αὐτὰς ἢ καὶ ἔτι [1084] ὑπεράνω ἀνέρχονται, πλὴν εἰ μή τινές τι εἶεν [παρὰ] τὴν ἀξίαν τῆς ἑαυτῶν φύσεως καὶ τὴν τοῦ θείου νόμου παραγγελίαν πεπραχυῖαι, ἅσπερ ἡ ἄνω πρόνοια πρὸς μέτρον τῶν ἁμαρτημάτων εἰς τὰς ὑποκάτω χώρας ἐξορίζει, ὥσπερ καὶ τὰς ὑποδεεστέρας δυνάμει τε καὶ ἀξίᾳ. ἐκ γὰρ κατωτέρων ἐπὶ μείζονας καὶ ὑψηλοτέρας ἀνάγει. εἰσὶ γὰρ ἄνωθεν οἱ δορυφόροι δύο ὄντες τῆς καθόλου προνοίας, ὧν ὃ μέν ἐστι ψυχοταμίας ψυχῶν ὃ δὲ ψυχοπομπός· καὶ ὁ μὲν ψυχοταμίας ...., ὁ δὲ ψυχοπομπὸς ἀποστολεύς τε καὶ διατάκτης τῶν ἐνσεσωματωμένων ψυχῶν. καὶ ὃ μὲν τηρεῖ ὃ δὲ προΐησι κατὰ γνώμην τοῦ θεοῦ. τῷ οὖν λόγῳ τούτῳ ὦ παῖ καὶ τῇ ἄνω τῶν πραγμάτων ἐξαλλαγῇ καὶ ἐπὶ γῆς ἐστιν .... ἡ φύσις· πλάστρια γὰρ οὖσα καὶ σκηνοποιὸς .... ἀγγείῳ εἰσβάλλονται αἱ ψυχαί. παρεστᾶσι [1086] δὲ δύο ἐνέργειαι αὐτῇ μνήμη καὶ ἐμπειρία· καὶ ἡ μὲν μνήμη ἔργον ἔχει τοῦτο, ὅπως ἡ φύσις τηρῇ καὶ περικρατῇ τοῦ τε ἑκάστου τύπου ἐξ ἀρχῆς καταβεβλημένου καὶ τοῦ φυράματος τοῦ ἄνω γίγνεται· ἡ δὲ ἐμπειρία, ὅπως πρὸς ἀνάλογον ἑκάστης τῶν καταβαινουσῶν ψυχῶν εἰς τὸ σωματισθῆναι καὶ τὸ πλάσμα ἐνεργὲς γέ-

νηται, καὶ ταῖς μὲν ὀξέσι τῶν ψυχῶν ὀξέα γένηται καὶ τὰ σώματα, ταῖς δὲ βραδέσι βραδέα, ταῖς δὲ ἐνεργέσιν ἐνεργῆ, καὶ ταῖς νωθραῖς νωθρά, καὶ ταῖς δυναταῖς δυνατά, καὶ ταῖς δολίαις δόλια, καὶ ἁπαξαπλῶς ἑκάσταις κατὰ τὸ εἰκός. οὐ γὰρ ἀσκόπως πτηνὰ μὲν ἐπτίλωσε, λογικὰ δὲ περισσαῖς καὶ ἀκριβεστέραις αἰσθήσεσιν ἐκόσμησε, τετραπόδων δὲ τὰ μὲν κέρασι τὰ δὲ ὀδοῦσι τὰ δὲ ὄνυξι καὶ ὁπλαῖς ἐκαρτέρωσε, τὰ δὲ ἕρποντα εὐχαίτοις σώμασι καὶ εὐυποχωρήτοις ἐμαλάκυνε· καὶ ὅπως μηδὲ τοῦ σώματος ὑγρότης τέλεον ἀσθενὴς διαμένῃ, ὧν μὲν τὰ στόματα καὶ τοῖς ὀδοῦσιν ἐχαράκωσεν, ὧν δὲ τοὺς ὄγκους ὀξύνας δύναμιν περιέθηκεν. οὕτως τὰ μὲν τῇ τοῦ θανάτου εὐλαβείᾳ ἰσχυρότερα τῶν ἄλλων, τὰ δὲ νηκτὰ δειλὰ ὄντα ἐνοικεῖν ἔδωκε στοιχείῳ, ἐν ᾧ τὸ φῶς οὐδετέραν ὧν ἔχει δυνάμεων [1088] ἐνεργεῖν ἰσχύει· ἐν γὰρ ὕδατι τὸ πῦρ οὔτε φαίνει οὔτε καίει· ἕκαστον δὲ αὐτῶν ἢ φολίσιν ἢ ἀκάνθαις ἐν ὕδατι νηχόμενον φεύγει ὅπῃ ἂν θέλῃ, τὴν ἰδίαν περιβεβλημένον δειλίαν καὶ σκεπαστήριον ἔχον εἰς τὸ μὴ ὁρᾶσθαι τὸ ὕδωρ. εἰς γὰρ ἕκαστον τῶν σωμάτων τούτων καθ᾽ ὁμοιότητα ἐγκλείονται αἱ ψυχαί, ὥστε εἰς μὲν ἀνθρώπους χωρεῖν τὰς κριτικάς, εἰς δὲ πτηνὰ τὰς ἀπανθρώπους, εἰς δὲ τετράποδα τὰς ἀκρίτους· νόμος γὰρ ἐκείνοις ἐστὶν ἡ ἰσχύς· εἰς δὲ ἑρπετὰ τὰς δολίας· οὐδὲν γὰρ αὐτῶν ἐξ ἐναντίου ἐπεξέρχεται τοῖς ἀνθρώποις, λοχήσαντα δὲ καταβάλλει· εἰς δὲ τὰ νηκτὰ τὰς δειλὰς καὶ ὅσα τῶν λοιπῶν στοιχείων ἀπολαύειν ἀνάξια τυγχάνει. γίγνεται μὲν οὖν καὶ ἐν ἑκάστῳ εὑρεῖν ζῷον τῇ ἰδίᾳ φύσει μὴ καταρκούμενον.

πῶς πάλιν ὦ τεκοῦσα; εἶπεν Ὧρος.

καὶ ἀπεκρίθη Ἶσις· ὥστε ἄνθρωπον μὲν ὦ τέκνον

τὸ κριτικὸν ὑπερβῆναι, τετράπουν δὲ τὴν ἀνάγκην
(148) παραλλάξαι, ἑρπετὰ δὲ τὸ δόλιον ἀπολέσαι, καὶ νη-
κτὸν τῆς δειλίας καταφρονῆσαι, καὶ πτηνὸν τῆς ἀπαν-
θρωπίας ἐκπεσεῖν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς διαθέσεως
τῶν ἄνω καὶ τῆς καταβάσεως αὐτῶν καὶ τῆς σωμα-
τουργίας τοσαῦτα. συμβαίνει δὲ ὦ τέκνον ἐν ἑκάστῳ
εἴδει εὑρίσκεσθαι καὶ γένει τῶν προκειμένων βασιλι-
κάς τινας ψυχάς, καταβαίνειν δὲ καὶ ἄλλας ἀλλοίους,
[1090] τὰς μὲν διαπύρους τὰς δὲ ψυχράς, τὰς δὲ ὑπερηφά-
νους τὰς δὲ πραείας, τὰς δὲ βαναύσους . . ., τὰς δὲ
ἐμπείρους τὰς δὲ ἀπείρους, τὰς δὲ ἀργὰς τὰς δὲ ἐνερ-
γεῖς, τὰς δὲ ἄλλο τι ἄλλας οὔσας. συμβαίνει δὲ τοῦτο
παρὰ τὴν τῶν τόπων θέσιν, ὅθεν εἰς τὸ ἐνσωματι-
σθῆναι καθάλλονται αἱ ψυχαί. αἳ μὲν γὰρ ἀπὸ βασι-
λικοῦ διαζώματος καταπηδῶσι τῆς ὁμοιοπαθοῦς βασι-
λεύουσι τύχης, πολλαὶ γάρ εἰσι βασιλεῖαι· αἳ μὲν γάρ
εἰσι ψυχῶν αἳ δὲ σωμάτων αἳ δὲ τέχνης αἳ δὲ ἐπιστή-
μης, αἳ δὲ αὐτῶν.

πῶς, πάλιν εἶπεν Ὧρος, καὶ ἑαυτῶν;

οἷον ὦ τέκνον Ὧρε ἀπογεγονότων ἤδη ψυχῶν μὲν
Ὄσιρις ὁ πατήρ σου, σωμάτων δὲ ὁ ἑκάστου ἔθνους
ἡγεμών, βουλῆς δὲ ὁ πατὴρ πάντων καὶ καθηγητὴς
ὁ τρισμέγιστος Ἑρμῆς, ἰατρικῆς δὲ ὁ Ἀσκληπιὸς ὁ
[1092] Ἡφαίστου, ἰσχύος δὲ καὶ ῥώμης πάλιν Ὄσιρις, μεθ'
ὃν ὦ τέκνον αὐτὸς σύ, φιλοσοφίας δὲ Ἀρνεβεσχῆνις,
ποιητικῆς δὲ πάλιν ὁ Ἀσκληπιὸς ὁ Ἰμούθης. καθό-
λου γὰρ ὦ τέκνον εὑρήσεις, ἐὰν ἐξετάσῃς, πολλοὺς
καὶ πολλῶν ἄρχοντας καὶ πολλοὺς πολλῶν βασιλεύ-
οντας. ἀλλ' ὁ μὲν πάντων κρατῶν, τέκνον, ἐκ τῆς
ὑπεράνω χώρας ἐστίν, ὁ δὲ τῶν κατὰ μέρος ἐκείνην
ἔσχε τιμὴν ἀφ' οὗ τόπου ἐστίν. βασιλικωτέραν [μὲν
οἱ ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ] διαζώματος τετευχότες· [οἱ δὲ

ἀπὸ τοῦ πυρώδους,] πυρὸς ἐργάται γίγνονται καὶ τροφεῖς, οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ ἐν ὑγροῖς διαζῶσιν, οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ἐπιστημονικοῦ καὶ τεχνιτικοῦ περὶ ἐπιστήμας γίγνονται καὶ τέχνας, οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀργοῦ ἀργῶς καὶ ἐπιρεμβῶς διαζῶσι. πάντων γὰρ τῶν ἐπὶ γῆς ὦ τέκνον διὰ λόγου καὶ ἔργου πραγμάτων ἄνω εἰσὶν αἱ πηγαί, μέτρῳ καὶ σταθμῷ ἐπιχύνουσαι ἡμῖν τὰς οὐσίας, καὶ οὐκ ἔστιν ὃ μὴ ἄνωθεν καταβέβηκε καὶ πάλιν ἀνέρχεται ἵνα καταβῇ.

πῶς πάλιν λέγεις τοῦτο ὦ τεκοῦσα παράδειξον.

καὶ ἀπεκρίθη Ἶσις πάλιν· τῆς παλινδρομίας ἐναργὲς τοῦτο σημεῖον τοῖς ζῴοις ἐνέθηκεν ἡ ἱερωτάτη [1094] φύσις. τοῦτο γὰρ ὃ πνέομεν ἄνωθεν ἐξ ἀέρος πνεῦμα, τοῦτο πάλιν ἄνω πέμπομεν ἵνα λάβωμεν· καί εἰσιν ὦ τέκνον τούτου τοῦ ἐνεργήματος τεχνίτιδες ἐν ἡμῖν φῦσαι, αἳ ἐπειδὰν μύσωσι τὰ δεκτικὰ ἑαυτῶν τοῦ πνεύματος στόματα, τότε ἡμεῖς οὐκέτι ὧδέ ἐσμεν, ἀλλ' ἀναβεβήκαμεν. προσεπιγίγνεται δὲ ὦ παῖ μεγαλόδοξε καὶ ἕτερά τινα ἡμῖν ἐκτὸς τοῦ φυράματος συσταθμίας.

τί δ' ἐστίν, Ὧρος εἶπε, τὸ φύραμα τοῦτ' οὖν ὦ τεκοῦσα;

σύνοδός ἐστι καὶ κρᾶσις τῶν τεσσάρων στοιχείων, ἐξ ἧς κράσεως καὶ συνόδου ἀναθυμιᾶταί τις ἀτμὸς ὃς περιειλεῖται μὲν τῇ ψυχῇ, διατρέχει δὲ ἐν τῷ σώματι, ἀμφοτέροις μεταδιδοὺς [τουτέστι τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ] τῆς ἰδίας ποιότητος· καὶ οὕτως αἱ διαφοραὶ τῶν ψυχικῶν καὶ σωματικῶν ἐναλλοιώσεων γίνονται. εἰ μὲν γὰρ κατὰ τὴν σωματικὴν διάπηξιν πλεονάσειε τὸ πῦρ, τὸ τηνικαῦτα ἡ ψυχὴ θερμὴ τὴν φύσιν ὑπάρχουσα καὶ ἕτερον θερμὸν προσλαβοῦσα ἐκπυρωδεστέρα γενομένη ποιεῖ τὸ ζῷον ἐνεργότερον καὶ θυμι-

κόν, τὸ δὲ σῶμα ὀξὺ καὶ εὐκίνητον. εἰ δὲ πλεονάσειεν ὁ ἀήρ, τὸ τηνικαῦτα καὶ κοῦφον καὶ πηδητικὸν καὶ ἀνέδραστον γίνεται τὸ ζῷον καὶ ψυχῇ καὶ σώματι. εἰ δὲ τὸ ὕδωρ πλεονάσειε, τὸ τηνικαῦτα καὶ τὸ ζῷον τῇ μὲν ψυχῇ γίγνεται εὔχρουν τε καὶ εὐφυὲς καὶ εὐ-
[1096] (149) περίχυτον ἱκανῶς τε τοῖς ἄλλοις ἐπιπεσεῖν καὶ κολληθῆναι δυνάμενον, διὰ τὸ πρὸς τὰ ἄλλα ἑνωτικὸν καὶ κοινωνικὸν τοῦ ὕδατος· ἐφιζάνει γὰρ πᾶσι, καὶ πολὺ μὲν ὂν εἰς ἑαυτὸ ἀναλύει καὶ περιλαμβάνει, ὀλίγον δὲ ὑπάρχον καὶ καταδῦσαν ἐκεῖνο γίγνεται ᾧ ἐμίγη. τὰ μέντοι σώματα ὑπὸ πλαδαρότητος καὶ χαυνότητος εἰς περίσφιγξιν οὐκ ἄγεται, ἀλλὰ μικρᾷ τινι νόσου ἀφορμῇ λύεται καὶ τοῦ ἰδίου συνδέσμου κατ' ὀλίγον ἐκπίπτει. εἰ δὲ τὸ γεῶδες πλεονάσειε, τὸ τηνικαῦτα ἀμβλεῖα μὲν τοῦ ζῴου ἡ ψυχὴ γίνεται, οὐκ ἔχουσα τὴν σωματικὴν ἀραιότητα εὔλυτον, οὐδὲ τόπον δι' οὗ πηδήσεται, πεπαχυμμένων τῶν αἰσθητικῶν μελῶν, ἀλλ' ἔνδον μένει παρ' ἑαυτῇ ὑπὸ βάρους καὶ πυκνότητος πεδηθεῖσα, τὸ δὲ σῶμα στερεὸν μὲν ἀλλ' ἀργὸν καὶ βαρὺ καὶ μετὰ βίας ὑπὸ τῆς προαιρέσεως κινούμενον. εἰ δὲ σύμμετρος γένοιτο ἡ πάντων σύστασις, τότε τὸ ζῷον θερμὸν εἰς πρᾶξιν, κοῦφον δὲ εἰς κίνησιν, εὔκρατον δὲ εἰς ἁφήν, γενναῖον δὲ εἰς θῆξιν κατασκευάζεται. ὅσα οὖν τῷδε τῷ λόγῳ κεκοινώνηκε πλείονος πυρὸς καὶ πνεύματος, ταῦτα ἀπωρνέωται καὶ ἄνω παρ' ἐκείνοις πολιτεύεται τοῖς στοιχείοις ἐξ ὧν καὶ ἐγένετο· ὅσα δὲ πλείονος μὲν πυρὸς ὀλίγου δὲ πνεύματος ὕδατος δὲ καὶ γῆς ἴσης, ταῦτα ἀπηνθρώπισται, καὶ τῷ ζῴῳ τὸ περισσὸν τοῦ θερμοῦ
[1098] εἰς σύνεσιν ἐτράπη· ὁ γὰρ ἐν ἡμῖν νοῦς θερμόν τι χρῆμά ἐστιν, ὃ καίειν μὲν οὐκ οἶδε διαδύνειν δὲ κατὰ πάντων ἐπίσταται· ὅσα δὲ πλείονος μὲν ὕδατος πλείο-

νος δὲ γῆς μετρίου δὲ πνεύματος καὶ ὀλίγου δὲ πυρός, ταῦτα τεθηρίωται, τῇ δὲ τοῦ θερμοῦ περιουσίᾳ ἀλκιμώτερα γέγονε τῶν ἄλλων· ὅσα δὲ γῆς καὶ ὕδατος ἴσων κεκοινώνηκε, ταῦτα ἀφηρπετώθη, καὶ τῇ τοῦ πυρὸς στερήσει ἄτολμα γέγονε καὶ ἀπαρρησίαστα, τῇ δὲ τοῦ ὕδατος κοινωνίᾳ ψυχρὰ ἐγένετο, τῇ δὲ τῆς γῆς βαρέα καὶ νωθρά, τῇ δὲ τοῦ πνεύματος εὐκίνητα, εἰ προαιρέσει τὸ κινεῖσθαι· ὅσα δὲ πλείονος μὲν ὑγροῦ, ὀλίγου δὲ ξηροῦ, ταῦτα ἀπιχθύωται, καὶ τῇ μὲν τοῦ θερμοῦ καὶ ἀέρος στερήσει δειλά ἐστι καὶ ἄδυτα, τῇ δὲ τοῦ ὑγροῦ περιουσίᾳ καὶ τῇ τοῦ γεώδους ἐν λελυμένῃ γῇ καὶ ὕδατι διὰ τὸ συγγενὲς κατοικεῖ. καὶ πρὸς μὲν τὴν τοῦ ἑκάστου στοιχείου μοῖραν καὶ τῆς μοίρας τὴν περιοχὴν καὶ τὰ σώματα ἡλικιάζεται· καὶ πρὸς τὴν ὀλιγομετρίαν τὰ λοιπὰ ζῷα μεμετροποίηται, πρὸς ἐνέργειαν τὴν ἑκάστῳ τῶν στοιχείων οὐσιομετρίαν. καὶ ἔτι ὦ παῖ περιπόθητε λέγω, ὅτε ἐκ ταύτης τῆς οὕτω συστάσεως ἡ κατὰ τὴν πρώτην σύνοδον γενομένη κρᾶσις καὶ ὁ ἐκ ταύτης ἀναθυμιώμενος ἀτμός, ἐφ' ὅσον τὴν ἰδίαν τηροῦσιν ἰδιότητα, [1100] ὥστε τὸ μὲν θερμὸν ἕτερον μὴ λαβεῖν θερμόν, μηδὲ τὸ ἀερῶδες πνεῦμα ἕτερον [πνεῦμα], μηδὲ τὸ ὑγρὸν ἑτέραν ὑγρασίαν, μηδὲ τὸ γεῶδες ἑτέραν πυκνότητα, τὸ τηνικαῦτα τὸ ζῷον ὑγιαίνει. ἐπὰν γὰρ μὴ οὕτως μένῃ ὦ τέκνον ἐφ' οἷς ἔσχεν ἐξ ἀρχῆς μέτροις, ἀλλ' ἤτοι πλεονάσῃ ταῦτα, οὐκ ἐνεργείᾳ λέγω κατὰ περιοχὴν οὐδὲ τῇ κατ' αὔξησιν γινομένῃ μεταβολῇ τοῦ γένους καὶ τῶν σωμάτων, ἀλλὰ τῇ ὡς προέφαμεν συστατικῇ τῶν στοιχείων κράσει, ὥστε τὸ μὲν θερμὸν ἐπὶ πλέον αὐξηθῆναι ἢ ἐπὶ πλέον ἐλαττωθῆναι, τὰ δὲ ἄλλα ὁμοίως, τὸ τηνικαῦτα οὕτως νοσήσει τὸ ζῷον. ἐπὰν γὰρ οὕτως διατεθῇ τό τε θερμὸν καὶ τὸ ἀερῶδες,

ἃ δὴ σύσκηνά ἐστι τῆς ψυχῆς, τότε ἐν ἀλληγορίαις καὶ ἐκστάσεσι γίγνεται τὸ ζῷον. πεπύκνωται γὰρ τὰ στοιχεῖα δι᾽ ὧν διαφθείρεται τὰ σώματα. αὐτὸ μὲν γὰρ τὸ γεῶδές ἐστιν ἡ τοῦ σώματος πῆξις, τὸ δὲ ὑγρὸν ἡ ἐν τούτῳ ἐστὶν εἰς συμπαγίαν περίχυσις, τὸ δὲ ἀερῶδές ἐστι τὸ ἐν ἡμῖν κινητικόν, καὶ τούτων πάντων διεγερτικὸν τὸ πῦρ. ὥσπερ οὖν ὁ ἐκ τῆς πρώτης συνόδου καὶ κράσεως τῶν στοιχείων γιγνόμενος ἀτμὸς καὶ (150) ὡσανεὶ ἔξαψις καὶ ἀναθυμίασις, ὁποῖος ἂν ᾖ, παραμιγεὶς τῇ ψυχῇ ἄγει αὐτὴν εἰς ἑαυτόν, ὡς ἂν ἔχῃ φύσεως, εἴτε σπουδαῖος εἴτε μή. τῇ γὰρ ἐξ ἀρχῆς πρὸς [1102] αὐτὸν οἰκειότητι καὶ συντροφίᾳ ἐπιμένουσα ἡ ψυχὴ τὴν τάξιν διατηρεῖ. ὅταν δὲ ἐπιπροσγένηται ἤτοι τῷ ὅλῳ συγκράματι ἢ καὶ μέρεσιν ἢ μέρει αὐτοῦ ἔξωθέν τις πλείων μοῖρα τοῦ προκαταβεβλημένου, τότε καὶ ὁ ἐντεῦθεν μεταλλοιούμενος ἀτμὸς μεταλλοιοῖ ἤτοι τὴν τῆς ψυχῆς διάθεσιν ἢ τὴν τοῦ σώματος. τὸ γὰρ πῦρ καὶ τὸ πνεῦμα ἀνωφερῆ ὄντα ἐπὶ τὴν ψυχήν, ὁμοιόχωρον αὐτοῖς ὑπάρχουσαν, ἀνατρέχει· τὸ δὲ ὑγρὸν καὶ τὸ γεῶδες κατωφερῆ ὄντα, τῷ σώματι ὁμοιέδρῳ ὄντι ἐφιζάνει.

Κεφ. μβ'.

ΠΕΡΙ ΑΙΣΘΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΩΝ.

1 . . .

Πλάτων τὴν αἴσθησιν ἀποφαίνεται ψυχῆς καὶ σώματος κοινωνίαν πρὸς τὰ ἐκτός. ἡ μὲν γὰρ δύναμις ψυχῆς, τὸ δὲ ὄργανον σώματος, ἄμφω δὲ διὰ φαντασίας ἀντιληπτικὰ τῶν ἔξωθεν. λέγει δὲ ἐν τῷ Φιλήβῳ ὧδε "τὸ δὲ ἐν ἑνὶ πάθει τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα

κοινῇ γιγνόμενον κοινῇ καὶ κινεῖσθαι, ταύτην δὲ τὴν κίνησιν ὀνομάζων αἴσθησιν, οὐκ ἀπὸ τρόπου φθέγγοιο ἄν; Ἀληθέστατα λέγεις."

Ἀριστοτέλης τὴν αἴσθησιν μὴ πλανᾶσθαι περὶ [1104] τὸ ἴδιον, περὶ δὲ τὸ συμβεβηκός.

Πυθαγόρας καὶ Πλάτων καθαρὸν ἕκαστον εἶναι τῶν αἰσθητῶν ἐξ ἑκάστου στοιχείου προσερχόμενον. πρὸς μὲν οὖν τὴν ὅρασιν τὸ αἰθερῶδες πεφυκέναι, πρὸς δὲ τὴν ἀκοὴν τὸ πνευματικόν, πρὸς δὲ τὴν ὄσφρησιν τὸ πυρῶδες, πρὸς δὲ τὴν γεῦσιν τὸ ὑγρόν, πρὸς δὲ τὴν ἁφὴν τὸ γεῶδες.

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος [p. 60] 2

Ὡς ἄτοπον, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἔοικεν εἶναι τοῦτο ὃ καλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι ἡδύ, ὡς θαυμασίως πέφυκε πρὸς τὸ δοκοῦν ἐναντίον εἶναι τὸ λυπηρόν, τῷ ἅμα μὲν αὐτὼ μὴ θέλειν παραγίνεσθαι τῷ ἀνθρώπῳ, ἐὰν δέ τις διώκῃ τὸ ἕτερον καὶ λαμβάνῃ, σχεδόν τι ἀναγκάζεσθαι ἀεὶ λαμβάνειν καὶ τὸ ἕτερον, ὥσπερ ἐκ μικρᾶς κορυφῆς ἡμμένω δύ' ὄντε· καί μοι δοκεῖ, ἔφη, εἰ ἐνενόησεν αὐτὰ Αἴσωπος, μῦθον ἂν συνθεῖναι, ὡς ὁ θεὸς βουλόμενος αὐτὰ διαλλάξαι πολεμοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἠδύνατο, συνῆψεν εἰς ταὐτὸν αὐτῶν τὰς κορυφάς, καὶ διὰ ταῦτα ᾧ ἂν τὸ ἕτερον παραγένηται, ἐπακολουθῇ ὕστερον καὶ τὸ ἕτερον· ὥσπερ οὖν καὶ αὐτῷ μοι ἔοικεν, ἐπειδὴ ὑπὸ τοῦ δέσμου ἦν ἐν τῷ σκέλει τὸ ἀλγεῖν, ἥκειν δὴ φαίνεται ἐπακολουθοῦν τὸ ἡδύ.

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Θεαιτήτου [p. 153] 3

Ἀπόλαβε τοίνυν ὦ ἄριστε οὑτωσὶ καὶ τὰ ὄμματα πρῶτον· ὃ δὴ καλεῖς χρῶμα λευκόν, μὴ εἶναι αὐτὸ ἕτερόν τι ἔξω τῶν σῶν ὀμμάτων μηδ' ἐν τοῖς ὄμμασι, μηδὲ τὴν αὐτῷ χώραν ἀποτάξῃς. ἤδη γὰρ ἂν εἴη τε ἄν που ἐν τάξει καὶ μένον, καὶ οὐκ ἂν ἐν τῇ γενέσει

γίγνοιτο. Ἀλλὰ πῶς; Ἑπώμεθα τῷ ἄρτι λόγῳ, μηδὲν αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἓν ὂν τιθέντες· καὶ ἡμῖν οὕτω μέλαν τε καὶ λευκὸν καὶ ὁτιοῦν ἄλλο χρῶμα ἐκ τῆς προσβολῆς τῶν ὀμμάτων πρὸς τὴν προσήκουσαν φορὰν φανεῖται γεγενημένον, καὶ ὃ δὴ ἕκαστον εἶναί φαμεν χρῶμα, οὔτε τὸ προσβάλλον οὔτε τὸ προσβαλλόμενον ἔσται, ἀλλὰ μεταξύ τι ἑκάστῳ ἴδιον γεγονός· ἢ σὺ διισχυρίσαι' ἂν ὡς οἷόν σοι φαίνεται ἕκαστον χρῶμα, τοιοῦτον καὶ κυνὶ καὶ ὅτῳ ἂν ζῴῳ; Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. Τί; ἄλλῳ ἀνθρώπῳ ἆρ' ὅμοιον καὶ σοὶ φαίνεται ὁτιοῦν, ἔχεις τούτοις ἰσχυρῶς, ἢ πολὺ μᾶλλον, ὅτι οὐδὲ σοὶ ταὐτόν, διὰ τὸ μηδέποτε ὁμοίως αὐτὸν σεαυτὸν ἔχειν; Τοῦτο μᾶλλον δοκεῖ μοι ἢ ἐκεῖνο. Οὐκοῦν εἰ μὲν ᾧ παρεμετρούμεθα ἢ ᾧ ἐφαπτόμεθα, μέγα ἢ λευκὸν ἢ θερμὸν ἦν, οὐκ ἄν ποτε ἄλλῳ προσπεσὸν ἄλλο ἂν ἐγεγόνει, αὐτό γε μηδὲν μεταβάλλον· εἰ δὲ αὖ τὸ παραμετρούμενον ἢ τὸ ἐφαπτόμενον ἕκαστον ἦν τούτων, οὐκ ἂν αὖ ἄλλου προσελθόντος ἤ τι παθόντος, αὐτὸ μηδὲν παθὸν ἂν ἄλλο ἐγένετο.

4 *Ἐν ταυτῷ* [p. 157]

Μὴ τοίνυν ἀπολίπωμεν ὅσον ἐλλεῖπον αὐτοῦ. λείπεται δὲ ἐνυπνίων τε πέρι καὶ νόσων τε τῶν ἄλλων καὶ μανίας, ὅσα τε παρακούειν ἢ παρορᾶν ἢ ἄλλο τι παραισθάνεσθαι λέγεται. οἶσθα γάρ που ὅτι ἐν πᾶσι τούτοις ὁμολογουμένως ἐλέγχεσθαι δοκεῖ ὃν ἄρτι
(151) *διῇμεν λόγον· ὥστε παντὸς μᾶλλον ἂν ἡμῖν ψευδεῖς αἰσθήσεις ἐν αὐτοῖς γιγνομένας, καὶ πολλοῦ δὴ τὰ φαινόμενα ἑκάστῳ, ταῦτα καὶ εἶναι, ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον οὐδὲν ὧν φαίνεται εἶναι. Ἀληθέστατα ταῦτα λέγεις, ὦ Σώκρατες. Τίς δὴ οὖν, ὦ παῖ, λείπεται λόγος τῷ τὴν αἴσθησιν ἐπιστήμην τιθεμένῳ καὶ τὰ φαινόμενα ἑκάστῳ ταῦτα εἶναι ἃ φαίνεται;*

Ἐν ταυτῷ [p. 179] 5

Μετρίως ἄρα ἡμῖν πρὸς τὸν διδάσκαλόν σου εἰρήσεται, ὅτι ἀνάγκη αὐτῷ ὁμολογεῖν σοφώτερόν τε ἄλλον ἄλλου εἶναι καὶ τὸν μὲν τοιοῦτον μέτρον εἶναι, ἐμοὶ δὲ τῷ ἀνεπιστήμονι μηδὲ ὁπωστιοῦν ἀνάγκη εἶναι μέτρῳ γίγνεσθαι. Πολλαχῇ οὖν ὦ Θεόδωρε καὶ ἄλλῃ ἂν τό γε τοιοῦτον ἁλοίη μὴ πᾶσαν παντὸς ἀληθῆ δόξαν εἶναι· περὶ δὲ τὸ παρὸν ἑκάστῳ πάθος, ἐξ ὧν αἱ αἰσθήσεις καὶ αἱ κατὰ ταύτας δόξαι γίγνονται, χαλεπώτερον ἑλεῖν ὡς οὐκ ἀληθεῖς.

Ἐν ταυτῷ [p. 183] 6

Οὐκοῦν ὦ Θεόδωρε τοῦ τε σοῦ ἑταίρου ἀπηλλά- [1160]
γμεθα καὶ οὔπω συγχωροῦμεν αὐτῷ πάντ' ἄνδρα πάντων χρημάτων μέτρον εἶναι.

Πλάτωνος ἐν τῷ Τιμαίῳ [p. 37] 7

Λόγος δὲ ὁ κατ' αὐτὸν γιγνόμενος περί τε θάτερον ὢν καὶ περὶ τὸ ταὐτὸν ἐν τῷ κινουμένῳ ὑπ' αὐτοῦ φερόμενος ἄνευ φθόγγου καὶ ἠχῆς, ὅταν μὲν περὶ τὸ αἰσθητὸν γίγνηται καὶ ὁ τοῦ θατέρου κύκλος ὀρθὸς ἰὼν εἰς πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν διαγγείλῃ, δόξαι καὶ πίστεις γίγνονται βέβαιοι καὶ ἀληθεῖς· ὅταν δὲ αὖ περὶ τὸ λογικὸν ᾖ καὶ ὁ τοῦ ταὐτοῦ κύκλος εὔτροχος ὢν αὐτὰ μηνύσῃ, νοῦς ἐπιστήμη τε ἐξ ἀνάγκης ἀποτελεῖται, τοῦτο δὲ ἐν ᾧ τῶν ὄντων ἐγγίγνεσθον, ἄν ποτέ τις αὐτὸ ἄλλο πλὴν ψυχὴν εἴπῃ πᾶν μᾶλλον ἢ τἀληθές.

Κεφ. μγ΄.

ΠΟΣΑΙ ΕΙΣΙΝ ʽΑΙ ΑΙΣΘΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΙΑΣ ΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ʽΕΚΑΣΤΗ.

1

Ἀριστοτέλης ἕκτην μὲν οὐ λέγει, κοινὴν δὲ αἴσθησιν τῶν συνθέτων εἰδῶν κριτικήν, εἰς ἣν πᾶσαι συμβάλλουσιν αἱ ἁπλαῖ τὰς ἰδίας ἑκάστη φαντασίας, ἐν ᾗ τὸ μεταβατικὸν ἀφ᾽ ἑτέρου πρὸς ἕτερον, οἱονεὶ σχήματος καὶ κινήσεως [σώματος, μεθορίῳ τοῦ λογικοῦ καὶ τοῦ ἀλόγου, μνήμης καὶ νοῦ μετέχουσα, διατείνουσα καὶ ἐπὶ τὰ ἄλογα τῶν ζῴων, καθ᾽ ὁπόσην διανοίας ἀναλογίαν ἔχει. κοινὰ δ᾽ ἐστὶ ὄψεως μὲν [1108] καὶ ἁφῆς σχῆμα, ὄψεως καὶ ἀκοῆς διάστημα, πασῶν δὲ κίνησις καὶ μέγεθος καὶ ἀριθμός.]

τὸ δὴ αἰσθητικόν, ὃ δὴ κοινῶς ἁπάντων τῶν ζῴων ἴδιον (αἰσθήσει γὰρ διαφέρειν τὸ ζῷον τοῦ φυτοῦ) πενταπλοῦν ἐοικέναι. τοῦτο γὰρ τὸ μὲν ὅρασιν τὸ δὲ ἀκοὴν τὸ δ᾽ ὄσφρησιν τὸ δὲ γεῦσιν τὸ δὲ ἁφήν. ὑπάρχειν δέ τινα καὶ σύνθετον αἴσθησιν, ἐν ᾗ τό τε φανταστικὸν πᾶν γίγνεσθαι καὶ τὸ μνημονευτικὸν καὶ τὸ δοξαστικόν, ὅπερ οὖν οὐδ᾽ ἄμοιρα τοῦ νοῦ τυγχάνει. αἰσθάνεσθαι δ᾽ ἡμᾶς παθούσης τι τῆς αἰσθήσεως.

2 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος* [p. 96]

Ὁ δὲ ἐγκέφαλός ἐστιν ὁ τὰς αἰσθήσεις παρέχων τοῦ ἀκούειν καὶ ὁρᾶν καὶ ὀσφραίνεσθαι. ἐκ τούτων δὲ γίγνοιτο μνήμη καὶ δόξα, ἐκ δὲ μνήμης καὶ δόξης λαβούσης τὸ ἠρεμεῖν κατὰ ταῦτα γίγνεσθαι ἐπιστήμην.

Κεφ. μδ'.

ΠΕΡΙ ʽΟΡΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΚΑΤΟΠΤΡΙΚΩΝ ΕΜΦΑΣΕΩΝ.

. . . . 1

Πλάτων συναύγειαν τοῦ μὲν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν φωτὸς ἐπὶ ποσὸν ἀπορρέοντος εἰς τὸν ὁμογενῆ ἀέρα, τοῦ δὲ ἀπὸ τῶν σωμάτων ἀντιφερομένου, τοῦ δὲ περὶ (152) *τὸν μεταξὺ ἀέρα εὐδιάχυτον ὄντα καὶ εὔτρεπτον συνεντεινομένου τῷ πυρώδει τῆς ὄψεως. αὕτη λέγεται πλατωνικὴ συναύγεια.*

Ἀριστοτέλης, ὁρᾶν ἡμᾶς κατὰ κίνησιν τοῦ [1110] *κατ' ἐνέργειαν διαφανοῦς. διαφανὲς δὲ οὐ μόνον εἶναι τὸν ἀέρα ἀλλὰ καὶ τὸ ὕδωρ καί τινα τῶν συνισταμένων ποθέν, οἷον ὕαλον καὶ κρύσταλλον καί τινας τῶν λαμπρῶν λίθων. ἀκούειν δὲ κατ' ἐνέργειαν τοῦ μεταξὺ διεχοῦς. διεχὲς δ' εἶναι καὶ τὸν ἀέρα καὶ τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ καί τινα τῶν συγκριμάτων.*

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου [p. 45] 2

Τῶν δὲ ὀργάνων πρῶτον μὲν φωσφόρα συνετεκτήναντο ὄμματα τοιᾷδε ἐνδήσαντες αἰτίᾳ· τοῦ πυρὸς ὅσον τὸ μὲν καίειν οὐκ ἔσχε, τὸ δὲ παρέχειν φῶς ἡμερινόν, οἰκεῖον ἑκάστης ἡμέρας, σῶμα ἐμηχανήσαντο γίγνεσθαι. τὸ γὰρ ἐντὸς ἡμῶν ἀδελφὸν ὂν τούτου πῦρ εἰλικρινὲς ἐποίησαν διὰ τῶν ὀμμάτων ῥεῖν λεῖον καὶ πυκνόν, ὅλον μέν, μάλιστα δὲ τὸ μέσον συμπιλήσαντες τῶν ὀμμάτων, ὥστε τὸ μὲν ἄλλο ὅσον παχύτερον στέγειν πᾶν, τὸ τοιοῦτον δὲ μόνον αὐτὸ καθαρὸν διηθεῖν. ὅταν οὖν μεθημερινὸν ᾖ φῶς περὶ τὸ τῆς ὄψεως ῥεῦμα, τότε ἐκπῖπτον ὅμοιον πρὸς ὅμοιον, ξυμπαγὲς γενόμενον, ἓν σῶμα οἰκειωθὲν συνέστη κατὰ τὴν εὐθυωρίαν, ὅπῃπερ ἂν ἀντερείδῃ τὸ προσπίπτον ἔνδοθεν πρὸς ὃ τῶν ἔξω συνέπεσεν.

ὁμοιοπαθὲς δὴ δι' ὁμοιότητα πᾶν γενόμενον, ὅτου τε ἂν αὐτό ποτε ἐφάπτηται καὶ ὃ ἂν ἄλλο ἐκείνου, τούτων τὰς κινήσεις διαδιδὸν εἰς ἅπαν τὸ σῶμα μέχρι τῆς ψυχῆς αἴσθησιν παρέσχετο ταύτην, ᾗ δὴ ὁρᾶν φαμέν. ἀπελθόντος δὲ εἰς νύκτα, τοῦ ξυγγενοῦς πυρὸς ἀποτέτμηται. πρὸς γὰρ ἀνόμοιον ἐξιὸν ἀλλοιοῦταί τε αὐτὸ καὶ κατασβέννυται, ξυμφυὲς οὐκέτι τῷ πλησίον ἀέρι γιγνόμενον ἅτε πῦρ οὐκ ἔχοντι. παύεταί τε οὖν ὁρῶν ἔτι τε ἐπαγωγὸν ὕπνου γίγνεται. σωτηρίαν γὰρ ἣν οἱ θεοὶ τῆς ὄψεως ἕνεκα ἐμηχανήσαντο, τὴν τῶν βλεφάρων φύσιν, ὅταν ταῦτα συμμύσῃ, καθείργνυσι τὴν τοῦ πυρὸς ἐντὸς δύναμιν. εἰ δὲ διαχεῖται καὶ ὁμαλύνει τὰς ἐντὸς κινήσεις· ὁμαλυνθεισῶν δὲ ἡσυχία γίγνεται. γενομένης δὲ πολλῆς μὲν ἡσυχίας βραχυόνειρος ὕπνος ξυμπίπτει· καταληφθεισῶν δέ τινων κινήσεων μειζόνων, οἷαι καὶ ἐν οἵοις ἂν τόποις λίπωνται, τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα παρέσχον τὰ ἀφομοιωθέντα ἐντὸς ἔξωθέν τε ἐγερθεῖσιν ἀπομνημονευόμενα φαντάσματα. τὸ δὲ περὶ τὴν τῶν κατόπτρων εἰδωλοποιίαν, καὶ πάντα ὅσα ἐμφανῆ καὶ λεῖα, κατιδεῖν οὐδὲν ἔτι χαλεπόν. ἐκ γὰρ τῆς ἐντὸς ἐκτός τε τοῦ πυρὸς ἑκατέρου κοινωνίας ἀλλήλοις, ἑνός τε αὖ περὶ τὴν λειότητα ἑκάστου γενομένου καὶ πολλαχῇ μεταρρυθμισθέντος, πάντα τὰ τοιαῦτα ἐξ ἀνάγκης ἐμφαίνεται, τοῦ περὶ τὸ πρόσωπον πυρὸς τῷ περὶ τὴν ὄψιν πυρὶ περὶ τὸ λεῖον καὶ λαμπρὸν ξυμπαγεῖ γιγνόμενον.

3 Ἐν ταυτῷ [p. 67] εἰς τὸ περὶ χρωμάτων.

Ἔστι γένος ἡμῖν αἰσθητικόν, ὃ διελέσθαι δεῖ, συχνὰ ἐν αὐτῷ ποικίλματα κεκτημένον· ἃ ξύμπαντα μὲν χρόας ἐκαλέσαμεν, φλόγα τῶν σωμάτων ἑκάστων ἀπορρέουσαν, ὄψει σύμμετρα μόρια ἔχουσαν πρὸς αἴ-

σθησιν. ὄψεως δὲ ἐν τοῖς πρόσθεν αὐτὸ περὶ τῶν αἰτίων τῆς γενέσεως ἐρρήθη· τῇδ' οὖν τῶν χρωμάτων πέρι μάλιστα εἰκὸς πρέποι τ' ἂν τὸν ἐπιεικῆ λόγῳ διεξελθεῖν, τὰ φερόμενα ἀπὸ τῶν ἄλλων μόρια ἐμπίπτοντά τε εἰς τὴν ὄψιν τὰ μὲν ἐλάττω τὰ δὲ μείζω τὰ δ' ἴσα τοῖς αὐτῆς ὄψεως μέρεσιν εἶναι. τὰ μὲν οὖν ἴσα ἀναίσθητά τε διαφανῆ λέγομεν, τὰ δὲ μείζω καὶ ἐλάττω, τὰ μὲν συγκρίνοντα, τὰ δὲ διακρίνοντα αὐτὴν τοῖς περὶ τὴν σάρκα θερμοῖς καὶ ψυχροῖς καὶ τοῖς περὶ τὴν γλῶτταν στρυφνοῖς· καὶ ὅσα θερμαντικὰ ὄντα δριμέα ἐκαλέσαμεν, ἀδελφὰ εἶναι ταῦτα εἴη ἂν τά τε λευκὰ καὶ μέλανα, ἐκείνων παθήματα γεγονότα, ἐν ἄλλῳ γένει ταὐτά, φανταζόμενα δὲ ἄλλα διὰ ταύτας αἰτίας. οὕτως οὖν αὐτὰ προσρητέον· τὸ μὲν διακριτικὸν τῆς ὄψεως λευκόν, τὸ δ' ἐναντίον αὐτοῦ μέλαν, τὴν δ' ὀξυτέραν φορὰν καὶ γένους πρὸς ἑτέρου προσπίπτουσαν καὶ διακρίνουσαν τὴν ὄψιν μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν, αὐτάς τε τῶν ὀμμάτων τὰς διεξόδους βίᾳ διωθοῦσαν, πῦρ μὲν καὶ ὕδωρ ἄθροον, ὃ δάκρυ καλοῦμεν, ἐκεῖθεν ἐκχέουσαν, αὐτὴν δὲ οὖσαν πῦρ ἐξ ἐναντίας ἀπαντῶσαν. καὶ τοῦ μὲν ἐκπηδῶντος πυρὸς οἷον ἀπ' ἀστραπῆς, τοῦ δ' εἰσιόντος καὶ περὶ τὸ νοτερὸν κατασβεννυμένου, παντοδαπῶν ἐν τῇ κυκλήσει ταύτῃ γιγνομένων χρωμάτων, μαρμαρυγὰς μὲν τὸ πάθος προσείπομεν, τὸ δὲ τοῦτο ἀπεργαζόμενον λαμπρόν τε καὶ στίλβον ἐπωνομάσαμεν. τὸ δὲ τούτων αὖ μεταξὺ πυρὸς γένος πρὸς μὲν τὸ τῶν ὀμμάτων ὑγρὸν ἀφικνούμενον καὶ κεραννύμενον αὐτῷ στίλβον δὲ οὔ, τῇ δὲ διὰ τῆς νοτίδος αὐγῇ τοῦ πυρὸς μιγνυμένῃ χρῶμα ἔναιμον παρασχομένῃ, τοὔνομα ἐρυθρὸν λέγομεν. λαμπρόν δὲ ἐρυθρῷ λευκῷ τε μιγνύμενον ξανθὸν γέγονε. τὸ δ' ὅσον μέτρον ὅσον οὐ, οὐδ' εἴ τις εἰ-

δείῃ, νοῦν ἔχοι τὸ λέγειν· ὧν μήτε τινὰ ἀνάγκην μήτε τὸν εἰκότα λόγον καὶ μετρίως ἄν τις εἰπεῖν εἴη δυνατός. ἐρυθρὸν δὲ δὴ μέλανι λευκῷ τε κραθὲν ἁλουργόν, ὄρφνειον δὲ ὅταν τούτοις μεμιγμένοις καυθεῖσί τε μᾶλλον συγκραθῇ μέλαν· πυρρὸν δὲ ξανθοῦ καὶ φαιοῦ κράσει γίγνεται, φαιὸν δὲ λευκοῦ τε καὶ μέλανος, τὸ δὲ ὠχρὸν λευκοῦ ξανθῷ μιγνυμένου, λαμπρῷ τε λευκὸν συνελθὸν καὶ εἰς μέλαν κατακορὲς ἐμπεσὸν κυανοῦν χρῶμα ἀποτελεῖται, κυανοῦ δὲ λευκῷ κεραννυμένου γλαυκόν, πυρροῦ δὲ μέλανι πράσινον. τὰ δὲ ἄλλα ἀπὸ τούτων σχεδὸν δῆλα, αἷς ἂν ἀφομοιούμενα μίξεσι διασῴζοι τὸν εἰκότα μῦθον. εἰ δέ τις τούτων ἔργῳ σκοπούμενος βάσανον λαμβάνοι, τὸ τῆς ἀνθρωπίνης καὶ θείας φύσεως ἠγνοηκὼς ἂν εἴη διάφορον, ὅτι θεὸς μὲν τὰ πολλὰ εἰς ἓν μὲν συγκεραννύναι καὶ πάλιν ἐξ ἑνὸς εἰς πολλὰ διαλύειν ἱκανός, ἐπιστάμενος ἅμα καὶ δυνατός· ἀνθρώπων δὲ οὐδεὶς οὐδέτερα τούτων ἱκανὸς οὔτε ἔστι νῦν οὔτ' εἰσαῦθίς ποτ' ἔσται.

Κεφ. με'.

ΠΕΡΙ ΑΚΟΗΣ ΠΕΡΙ ΟΣΦΡΗΣΕΩΣ ΠΕΡΙ ΓΕΥΣΕΩΣ ΠΕΡΙ ἉΦΗΣ.

1 . . .

Οἱ ἀπὸ Πλάτωνος. πλήττεσθαι τὸν ἐν τῇ κεφαλῇ ἀέρα, τοῦτον δ' ἀνακλᾶσθαι εἰς τὰ ἡγεμονικὰ καὶ γίγνεσθαι τῆς ἀκοῆς αἴσθησιν.

2 *Πλάτωνος ἐν Τιμαίῳ* [p. 67]

Τὸ δὲ αἰσθητικὸν ἐν ἡμῖν μέρος ἐπιζητοῦσι τὸ περὶ τὴν ἀκοήν, δι' ἃς αἰτίας τὰ περὶ αὐτὰ συμβαίνει

παθήματα λεκτέον. ὅλως μὲν οὖν φωνὴν θῶμεν τὴν δι' ὤτων ὑπ' ἀέρος ἐγκεφάλου τε καὶ αἵματος μέχρι ψυχῆς πληγὴν διαδιδομένην, τελευτῶσαν δὲ περὶ τὴν τοῦ ἥπατος ἕδραν, ἀκοήν. ὅσα δ' αὐτῆς ταχεῖα, ὀξεῖαν· ὅση δὲ βραδυτέραν βαρυτέραν, τὴν δὲ ὁμαλὴν λείαν, (153) τὴν δ' ἐναντίαν τραχεῖαν, μεγάλην δὲ τὴν πολλήν· ὅση δ' ἐναντία, σμικράν. τὰ δὲ περὶ ξυμφωνίας αὐτῶν ἐκ τοῖς ὕστερον λεχθησομένοις ἀνάγκη ῥηθῆναι.

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου [p. 66] 3

Περὶ δὲ τὴν τῶν μυκτήρων δύναμιν οὐκ ἔνι· τὸ [1112] γὰρ τῶν ὀσμῶν πᾶν ἡμιγενές. ἤδη δὲ οὐδενὶ συμβέβηκε συμμετρία πρὸς τὸ τινὰ ἔχειν ὀσμήν, ἀλλ' ἡμῶν αἱ περὶ τὰ τοιαῦτα φλέβες πρὸς μὲν τὰ γῆς ὕδατός τε γένη στενώτεραι ξυνέστησαν, πρὸς δὲ τὰ πυρὸς ἀέρος τε εὐρύτεραι. διὸ τούτων οὐδεὶς οὐδενὸς ὀσμῆς πώποτε ᾔσθετό τινος ἀλλ' ἢ βρεχομένων ἢ σηπομένων ἢ τηκομένων ἢ θυμιωμένων γίγνονταί τινων. μεταβάλλοντος γὰρ ὕδατος εἰς ἀέρα ἀέρος τε εἰς ὕδωρ ἐν τῷ μεταξὺ τούτων γεγόνασιν. εἰσί τε ὀσμαὶ ξύμπασαι καπνὸς ἢ ὁμίχλη. τὸ δὲ ἐξ ὕδατος εἰς ἀέρα καπνός. ὅθεν λεπτότεραι μὲν ὕδατος, παχύτεραι δὲ ὀσμαὶ ξύμπασι γεγονόνασιν ἀέρος. δηλοῦται δὲ ὁπόταν τινὸς ἀντιφραχθέντος περὶ τὴν ἀναπνοὴν ἄγῃ τὶς βίᾳ τὸ πνεῦμα εἰς αὐτόν. τότε γὰρ ὀσμὴ μὲν οὐδεμία ξυνδιηθεῖται, τὸ δὲ πνεῦμα τῶν ὀσμῶν ἐρημωθὲν αὐτὸ μόνον ἕπεται. δι' οὖν ταῦτα ἀνώνυμα τούτων ποικίλματα γέγονεν, οὐκ ἐκ πολλῶν οὐδ' ἁπλῶν εἰδῶν ὄντα, ἀλλὰ διχῇ τό τε ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρὸν αὐτόθι μόνον διαφανῆ λέγεσθον, τὸ μὲν τραχῦνόν τε καὶ βιαζόμενον τὸ κύτος ἅπαν, ὅσον ἡμῶν μεταξὺ κορυφῆς τοῦ τε ὀμφαλοῦ κεῖται, τὸ δὲ ταὐτὸν τοῦτο καταπραῦνον, καὶ πάλιν ᾗ πέφυκεν ἀγαπητῶς ἀποδιδόν.

4 . . .

Ἀριστοτέλης γεύεσθαι διὰ τοῦ μεταξὺ τῶν γευστῶν ὑγρῶν.

5 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου* [p. 65]

Πρῶτον οὖν ὅσα τῶν χυμῶν πέρι λέγοντες ἐν τοῖς πρόσθεν ἀπελίπομεν ἴδι' ὄντα παθήματα περὶ τὴν γλῶτταν ἐμφανιστέον εἰ δυνατόν. φαίνεται δὲ καὶ ταῦτα, ὥσπερ οὖν καὶ τὰ πολλά, διὰ συγκρίσεών τέ τινων καὶ διακρίσεων γίγνεσθαι, πρὸς δὲ αὐταῖς κεχρῆσθαι μᾶλλόν τι τῶν ἄλλων ταχύτησί τε καὶ λειότησιν. ὅσα μὲν γὰρ εἰσιόντα περὶ τὰ φλέβια, οἷόνπερ δοκίμια τῆς γλώττης, τεταμένα ἐπὶ τὴν καρδίαν, εἰς τὰ νοτερὰ τῆς σαρκὸς καὶ ἁπαλὰ ἐμπίπτοντα γήινα μέρη κατατηκόμενα ξυνάγει τὰ φλέβια καὶ ἀποξηραίνει· τραχύτερα μὲν ὄντα στρυφνὰ ἧττον δὲ τραχύνοντα αὐστηρὰ φαίνεται. τὰ δὲ τούτων τε ῥυπτικὰ καὶ πᾶν τὸ περὶ τὴν γλῶτταν ἀποπλύνοντα, πέρα μὲν τοῦ μετρίου τοῦτο δρῶντα καὶ προσεπιλαμβανόμενα, ὥστε ἀποτήκειν αὐτῆς τῆς φύσεως, οἷον ἡ τῶν νίτρων δύναμις, πικρὰ πάνθ' οὕτως ὠνόμασται· τὰ δὲ ὑποδεέστερα τῆς νιτρώδους ἕξεως, ἐπὶ τὸ μέτριόν τε τῇ ῥύψει χρώμενα ἁλυκὰ ἄνευ πικρότητος τραχείας, καὶ φίλα μᾶλλον ἡμῖν φαντάζεσθαι. τὰ δὲ τοῦ σώματος θερμότητι κοινωνήσαντα καὶ λίαν μὲν ὑπ' αὐτοῦ συνεκπυρούμενα, καὶ πάλιν αὐτὰ ἀντικάοντα τὸ διαθερμῆναν, φερόμενόν τε ὑπὸ κουφότητος ἄνω πρὸς τὰς κεφαλῆς αἰσθήσεις, τέμνοντα πάνθ' ὅσοις ἂν προσπίπτη διὰ ταύτας τὰς δυνάμεις, δριμέα πάντα τὰ τοιαῦτα ἐλέχθη. τῶν δὲ αὐτῶν προλελεπτισμένων μὲν ὑπὸ σηπεδόνος, εἰς δὲ τὰς στενὰς φλέβας ἐνδυομένων, καὶ τοῖς ἐνοῦσιν αὐτόθι μέρεσι γεώδεσι, καὶ ὅσα ἀέρος ξυμμετρίαν ἔχοντα, ὥστε κινήσαντα περὶ ἄλληλα ποι-

εἶν κυκᾶσθαι, κυκώμενα δὲ περιπίπτειν τε καὶ εἰς ἕτερα ἐνδυόμενα ἕτερα κοῖλα ἀπεργάζεσθαι, περιγιγνόμενα τοῖς εἰσιοῦσιν· ἃ δὴ νοτίδος περὶ ἀέρα κοίλης περιταθείσης, τοτὲ μὲν γεώδους τοτὲ δὲ καθαρᾶς, νοτερὰ ἀγγεῖα ἀέρος ὕδατα κοῖλα περιφερῆ τε γενέσθαι· καὶ τὰ μὲν τῆς καθαρᾶς διαφανεῖς περιστῆναι κληθείσας ὀνόματα πομφόλυγας, τὰς δὲ τῆς γεώδους ὁμοῦ κινουμένης τε καὶ ἀναιρουμένης ζέσιν τε καὶ ζύμωσιν ἐπικληθῆναι, τὸ δὲ τούτων αἴτιον τῶν παθημάτων ὀξὺ προσρηθῆναι. ξύμπασι δὲ περὶ ταῦτα εἰρημένοις πάθος ἐναντίον ἀπ' ἐναντίας ἐστὶ προφάσεως, ὁπόταν ἡ τῶν εἰσιόντων σύστασις ἐν ὑγροῖς οἰκεία τῇ τῆς γλώττης ἕξει πεφυκυῖα λειαίνῃ μὲν ἐπαλείφουσα τὰ τραχυνθέντα. τὰ δὲ παρὰ φύσιν συνεστῶτα ἢ κεχυμένα τὰ μὲν συνάγῃ τὰ δὲ χαλᾷ καὶ πάνθ' ὅτι μάλιστα ἱδρύῃ κατὰ φύσιν· ἡδὺ καὶ προσφιλὲς πάντῃ πᾶν τὸ τοιοῦτον ἴαμα τῶν βιαίων παθημάτων γιγνόμενον κέκληται γλυκύ. καὶ τὰ μὲν δὴ ταύτῃ ταῦτα.

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου [p. 75] 6

Τὴν δὲ δὴ τοῦ στόματος ἡμῶν δύναμιν ὀδοῦσι καὶ γλώττῃ καὶ χείλεσιν ἕνεκα τῶν ἀναγκαίων καὶ τῶν ἀρίστων διεκόσμησαν οἱ διακοσμοῦντες, ᾗ νῦν διατέτακται· τὴν μὲν εἴσοδον τῶν ἀναγκαίων μηχανώμενοι χάριν, τὴν δὲ ἔξοδον τῶν ἀρίστων· ἀναγκαῖον μὲν γὰρ πᾶν ὅσον συνέρχεται τροφὴν διδὸν τῷ σώματι· τὸ δὲ λόγων νᾶμα ἔξω ῥέον καὶ ὑπηρετοῦν φρονήσει κάλλιστον καὶ ἄριστον πάντων ναμάτων.

Περὶ ἁφῆς 7

. . .

Ἀριστοτέλης. ἅπτεσθαι δὲ διὰ τοῦ μεταξὺ σώματος τῆς σαρκὸς καὶ τὸ ἀπὸ τούτου. τὸ δὴ τοιοῦτον ἀέρα ἢ τὸ ὕδωρ ὑπάρχειν ἢ ἐκ τούτων τι κοινόν. λανθάνειν

δὲ ἐπί τε τῆς γεύσεως καὶ τῆς ἁφῆς, διὰ τὸ μὴ διὰ μακροῦ γίγνεσθαι, καθάπερ ἐπὶ τῶν ὁρατῶν καὶ ἀκουστῶν καὶ ὀσφραντῶν. τοῦ δὲ κινητοῦ κατὰ τόπον ὃν δὴ προσείπομεν ὁρμητικόν, τὸ πρῶτον κινοῦν καὶ ἐν ἡμῖν καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζῴοις ἀκίνητον εἶναι.

Κεφ. μϛʹ.

ΠΕΡΙ ΦΩΝΗΣ ΚΑΙ ΕΙ ΑΣΩΜΑΤΟΣ ῾Η ΦΩΝΗ ΚΑΙ ΤΙ ΑΥΤΗΣ ΤΟ ῾ΗΓΕΜΟΝΙΚΟΝ.

. . .

Πλάτων τὴν φωνὴν ὁρίζεται πνεῦμα διὰ στόματος ἀπὸ διανοίας καὶ πληγὴν ὑπ' ἀέρος δι' ὤτων καὶ ἐγκεφάλου καὶ αἵματος μέχρι ψυχῆς διαδιδομένην. λέγε-
[1114] ται δὲ καὶ καταχρηστικῶς ἐπὶ τῶν ἀλόγων ζῴων φωνὴ καὶ τῶν ἀψύχων, ὡς χρεμετισμοὶ καὶ ψόφοι. κυρίως δὲ φωνὴ ἔναρθρός ἐστι, ἔστι γὰρ φωτίζουσα τὸ νοούμενον.

Κεφ. μζʹ.

ΠΕΡΙ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ.

. . .

Ἀριστοτέλης. φαντασίαν δ' εἶναι πάθος τι καὶ κίνησιν τῆς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεως, ὠνομάσθαι δ' ἀπὸ μιᾶς τῶν αἰσθήσεων τῆς ὁράσεως τῷ φαίνεσθαι παρὰ τὸ φάος ἔχειν τὴν ἐπίρρησιν. τοῦτο δ' οἰκεῖον εἶναι τῆς ὄψεως, διατείνειν δὲ εἰς πάσας τὰς αἰσθήσεις καὶ τὰς διανοητικὰς κινήσεις, καὶ γὰρ ταύτας ὁμωνύμως λέγεσθαι φαντασίας. κριτήρια δ' εἶναι τῆς τούτων γνώσεως τόν τε νοῦν καὶ τὴν αἴσθησιν, τὸν μὲν τῶν νοητῶν τὴν δὲ τῶν αἰσθητῶν. οὔτε γὰρ τὸ καθόλου δύναιτ' ἂν αἴσθησις ἐπικρίνειν οὔτε τὸ καθ' ἕκαστον νοῦς, πάντα δ' ἐκ τούτων συνεστάναι καὶ διὰ τούτων.

Κεφ. μη'.

ΠΕΡΙ ΔΟΞΗΣ.

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Σοφιστοῦ [p. 263] 1

Τί δὲ δὴ διάνοιά τε καὶ δόξα καὶ φαντασία; Μῶν οὐκ ἤδη δῆλον ὅτι ταῦτά γε ψευδῆ τε καὶ ἀληθῆ πάνθ' ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐγγίγνεται; Ὧδ' εἴσει ῥᾷον, ἂν πρῶτον λάβῃς αὐτά, τί ποτ' ἐστὶ καὶ τί διαφέρουσιν ἕκαστα ἀλλήλων. Διδοῦ μόνον. Οὐκοῦν διάνοια μὲν καὶ λόγος ταυτόν· πλὴν ὁ μὲν ἐντὸς τῆς ψυχῆς πρὸς αὐτὴν διάλογος ἄνευ φωνῆς γιγνόμενος, τοῦτ' αὐτὸ ἡμῖν ἐπωνομάσθη διάνοια; Πάνυ μὲν οὖν. Τὸ δὲ ἀπ' ἐκείνης ῥεῦμα διὰ τοῦ στόματος ἰὸν μετὰ φθόγγου κέκληται λόγος; Ἀληθῆ. Καὶ μὴν ἐν λόγοις γε αὖ, οἶς μὲν ἐνόν. Τὸ ποῖον; Φάσιν τε καὶ ἀπόφασιν. Ἴσμεν. Ὅταν οὖν τοῦτο ἐν ψυχῇ κατὰ διάνοιαν ἐγγίγνηται μετὰ σιγῆς, πλὴν δόξης ἔχεις ὅ τι προσείπῃς αὐτό; Καὶ πῶς; Τί δ', ὅταν δόξα μὴ καθ' αὐτὸ ἀλλὰ δι' αἰσθήσεως παρῇ τινι τὸ τοιοῦτον αὖ πάθος, οἷόν τε ὀρθῶς εἰπεῖν ἕτερόν τι πλὴν φαντασίας; Οὐδέν. Οὐκοῦν ἐπείπερ λόγος ἀληθὴς ἦν καὶ ψευδής, τούτων δ' ἐφάνη διάνοια μὲν αὐτῆς πρὸς ἑαυτὴν ψυχῆς διάλογος, δόξα δὲ διανοίας ἀποτελεύτησις, φαίνεσθαι δὲ ὃ λέγομεν, σύμμιξις αἰσθήσεως καὶ δόξης· ἀνάγκη δὴ (154) *καὶ τούτων τῶν λόγων συγγενῶν ὄντων, ψευδῆ τε αὐτῶν ἔνια καὶ ἐνίοτε εἶναι; Πῶς δ' οὔ; Κατανοεῖς οὖν ὅτι πραότερον εὑρέθη ψευδὴς δόξα καὶ λόγος.*

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Συμποσίου [p. 219] 2

Ἦτοι τῆς διανοίας ὀξὺ βλέπειν, ὅταν ἡ τῶν ὀμμά- [1116] *των τῆς ἀκμῆς λήγειν ἐπιχειρῇ.*

Πλάτωνος πολιτείας γ' [p. 413] 3

Φαίνεταί μοι δόξα ἐξιέναι ἐκ διανοίας ἢ ἑκουσίως

ἢ ἀκουσίως· ἑκουσίως μὲν ἡ ψευδὴς τοῦ μεταμανθάνοντος, ἀκουσίως δὲ πᾶσα ἡ ἀληθής. τὸ μὲν τῆς ἑκουσίου, ἔφη, μανθάνω, τὸ δὲ τῆς ἀκουσίου οὐ δέομαι μαθεῖν. Τί δέ; οὐ καὶ σὺ ἡγῇ, ἔφην ἐγώ, τῶν μὲν ἀγαθῶν ἑκουσίως στέρεσθαι τοὺς ἀνθρώπους, τῶν δὲ κακῶν ἀκουσίως, ἢ οὐ τὸ μὲν ἐψεῦσθαι τῆς ἀληθείας κακόν, τὸ δὲ ἀληθεύειν ἀγαθόν; οὐ τὸ τὰ ὄντα δοξάζειν ἀληθεύειν δοκεῖ σοι εἶναι; Ἀλλ', ἦ δ' ὅς, ὀρθῶς λέγεις· καί μοι δοκοῦσιν ἄκοντες ἀληθοῦς δόξης στερίσκεσθαι.

Κεφ. μθ'.

ΠΕΡΙ ΑΝΑΠΝΟΗΣ ΚΑΙ ΠΑΘΩΝ.

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου [p. 79]

Πάλιν δὲ τὸ τῆς ἀναπνοῆς ἴδωμεν πάθος αἷς χρώμενον αἰτίαις τοιοῦτον γέγονεν οἷόν περ τὰ νῦν ἐστίν. ὧδ' οὖν. ἐπειδὴ κενὸν οὐδέν ἐστιν ὃ τῶν φερομένων δύναιτ' ἂν εἰσελθεῖν τι, τὸ δὲ πνεῦμα φέρεται παρ' ἡμῶν ἔξω, τὸ μετὰ τοῦτο ἤδη παντὶ δῆλον, ὡς οὐκ εἰς κενὸν ἀλλὰ τὸ πλησίον ἐκ τῆς ἕδρας ὠθεῖ· τὸ δὲ ὠθούμενον ἐξελαύνει τὸ πλησίον ἀεί, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἀνάγκην πᾶν περιελαυνόμενον εἰς τὴν ἕδραν ὅθεν ἐξῆλθε τὸ πνεῦμα εἰσιὸν ἐκεῖσε, καὶ ἀναπληροῦν αὐτὴν ξυνέπεται τῷ πνεύματι, καὶ τοῦτο ἅμα πᾶν οἷον τροχοῦ περιαγομένου γίγνεται διὰ τὸ κενὸν μηδὲν εἶναι. διὸ δὴ τῶν μὲν στηθῶν καὶ τοῦ πνεύμονος ἔξω μεθιὲν τὸ πνεῦμα πάλιν ὑπὸ τοῦ περὶ τὸ σῶμα ἀέρος, εἴσω διὰ μανῶν τῶν σαρκικῶν δυομένου καὶ περιελαυνομένου, γίνεται πλῆρες· αὖθις δὲ ἀποτρεπόμενος ὁ ἀὴρ καὶ διὰ τοῦ σώματος ἔξωθεν ἰὼν εἴσω τὴν ἀνα-

πνοὴν περιωθεῖ κατὰ τὴν στόματος καὶ τὴν τῶν μυκτήρων δίοδον. τὴν δὲ αἰτίαν τῆς ἀρχῆς αὐτῶν θετέον τήνδε. πᾶν ζῷον αὐτοῦ τὰ ἐντὸς περὶ τὰς φλέβας καὶ τὸ αἷμα θερμότητα ἔχει, οἷον ἐν αὑτῷ πηγήν τινα ἐνοῦσαν πυρός· ὃ δὴ καὶ προσεικάζομεν τῷ τοῦ κύρτου πλέγματι κατὰ μέσον διατεταμένον ἐκ πυρὸς πεπλέχθαι πᾶν· τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἔξωθεν, ἀέρος. τὸ θερμὸν δὴ κατὰ φύσιν εἰς τὴν αὑτοῦ χώραν ἔξω πρὸς τὸ ξυγγενὲς ὁμολογητέον ἰέναι. δυοῖν δὲ ταῖν διεξόδοιν οὔσαιν, τῆς μὲν κατὰ τὸ σῶμα ἔξω τῆς δ' αὖ κατὰ στόμα καὶ τὰς ῥῖνας, ὅταν μὲν ἐπὶ θάτερα ὁρμήσῃ, θάτερα περιωθεῖ· τὸ δὲ περιωθὲν εἰς τὸ πῦρ ἐμπῖπτον θερμαίνεται, τὸ δ' ἐξιὸν ψύχεται. μεταβαλλούσης δὲ τῆς ψυχρότητος καὶ τῶν κατὰ τὴν ἑτέραν ἔξοδον θερμοτέρων γιγνομένων πάλιν ἐκείνῃ ῥέπον αὖ τὸ θερμότερον μᾶλλον, πρὸς τὴν αὑτοῦ φύσιν φερόμενον, περιωθεῖ τὸ κατὰ θάτερα. τὸ δὲ τὰ αὐτὰ πάσχον καὶ τὰ αὐτὰ ἀνταποδιδὸν ἀεί, κύκλον ἀεὶ σαλευόμενον ἔνθα καὶ ἔνθα ἀπειργασμένον ὑπ' ἀμφοτέρων τὴν ἀναπνοὴν καὶ ἐκπνοὴν γίγνεσθαι παρέχεται. καὶ δὴ καὶ τὰ τῶν περὶ τὰς ἰατρικὰς σικύας παθημάτων αἴτια καὶ τὰ τῆς πόσεως τά τε τῶν ῥιπτουμένων, ὅσα ἀφεθέντα μετέωρα καὶ ὅσα ἐκ πηγῆς φέρεται, ταύτῃ διωκτέον, καὶ ὅσοι φθόγγοι ταχεῖς καὶ βραδεῖς ὀξεῖς (155) τε καὶ βαρεῖς φαίνονται, τοτὲ μὲν ἀνάρμοστοι φερόμενοι δι' ἀνομοιότητα τῆς ἐν ἡμῖν ὑπ' αὐτῶν κινήσεως, τοτὲ δὲ ξύμφωνοι δι' ὁμοιότητα. τὰς γὰρ τῶν προτέρων καὶ θαττόνων καὶ βραδυτέρων κινήσεις ἀποπαυομένας ἤδη τε εἰς ὅμοιον ἐληλυθυίας, αἷς ὕστερον αὐτοὶ προσφερόμενοι κινοῦσιν ἐκείνας, καταλαμβάνουσι· καταλαμβάνοντες δὲ οὐκ ἄλλην ἐπεμβάλλοντες ἀνετάραξαν κίνησιν, ἀλλ' ἀρχὴν βραδυτέ-

ρας φορᾶς καὶ κατὰ τοῦ θᾴττονος, ἀποληγούσης δὲ ὁμοιότητα προσάψαντες μίαν ἐξ ὀξείας καὶ βαρείας συνεκεράσαντο πάθην, ὅθεν ἡδονὴν μὲν τοῖς ἄφροσιν εὐφροσύνην δὲ τοῖς ἔμφροσι διὰ τὴν τῆς θείας ἁρμονίας κίνησιν ἐν θνηταῖς γενομένην φοραῖς παρέσχον. καὶ δὴ καὶ τὰ τῶν ὑδάτων πάντα ῥεύματα, ἔτι τε τὰ τῶν κεραυνῶν πτώματα καὶ τὰ θαυμαζόμενα ἠλέκτρων περὶ τῆς ἕλξεως καὶ τῶν ἡρακλείων λίθων, πάντων τούτων ὁλκὴ μὲν οὐκ ἔστιν οὐδενί ποτε· τὸ δὲ κενὸν εἶναι μηδὲν περιωθεῖν τε αὐτὰ ταῦτα εἰς ἄλληλα, τὰ τὸ δὲ διακρινόμενα καὶ συγκρινόμενα πρὸς τὴν αὑτῶν διαμειβόμενα ἕδραν ἕκαστα ἰέναι πάντα, τούτοις τοῖς παθήμασι πρὸς ἄλληλα συμπλεχθεῖσι τεθαυματουργημέναι τῷ κατὰ τρόπον φανήσεται ζητοῦντι. καὶ δὴ καὶ τὸ τῆς ἀναπνοῆς, ὅθεν ὁ λόγος ὥρμησε, κατὰ ταὐτὰ καὶ διὰ τούτων γέγονεν, ὥσπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται, τέμνοντος μὲν τὰ σῖτα τοῦ πυρός, αἰωρουμένῳ δὲ ἐντὸς τῷ πνεύματι συνεπομένου, τὰς φλέβας δὲ ἐκ τῆς κοιλίας τῇ συναιωρήσει πληροῦντος τῷ τὰ τετμημένα αὐτόθεν ἐπαντλεῖν, καὶ διὰ ταῦτα δὴ καθ' ὅλον τὸ σῶμα πᾶσι τοῖς ζῴοις τὰ τῆς τροφῆς νάματα οὕτως ἐπίρρυτα γεγονέναι. νεότμητα δὲ καὶ ἀπὸ συγγενῶν ὄντα, τὰ μὲν καρπῶν τὰ δὲ χλόης, ἃ ὁ θεὸς ἐπ' αὐτὸ τοῦθ' ἡμῖν ἐφύτευσεν εἶναι τροφήν, παντοδαπὰ μὲν χρώματα ἔχει διὰ τὴν σύμμιξιν, ἡ δ' ἐρυθρὰ πλείστη περὶ αὐτὰ χρόα διαθεῖ, τῆς τοῦ πυρὸς τομῆς τε καὶ ἐξομόρξεως ἐν ὑγρῷ δεδημιουργημένη φύσει. ὅθεν τοῦ κατὰ σῶμα ῥέοντος τὸ χρῶμα ἔσχεν οἷαν ὄψιν διεληλύθαμεν, ὃ καλοῦμεν αἷμα, νομὴν σαρκῶν καὶ ξύμπαντος τοῦ σώματος, ὅθεν ὑδρευόμενα ἕκαστα πληροῖ τὴν τοῦ κενουμένου βίου.

IOANNIS STOBAEI

ECLOGARUM
PHYSICARUM ET ETHICARUM

LIBRI DUO.

TOM. II.

IOANNIS STOBAEI

ECLOGARUM PHYSICARUM ET ETHICARUM

LIBRI DUO.

RECENSUIT

AUGUSTUS MEINEKE.

TOM. II.

LIBRUM II. ET ADNOTATIONEM CRITICAM AD LIBROS I. ET II.

CONTINENS.

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.
MDCCCLXIV.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ

ΕΚΛΟΓΩΝ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΩΝ ΥΠΟΘΗΚΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Κεφ. α΄. (156)

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΑ ΘΕΙΑ ΕΡΜΗΝΕΥΟΝΤΩΝ, ΚΑΙ ΩΣ ΕΙΗ ΑΝΘΡΩΠΟΙΣ ΑΚΑΤΑΛΗΠΤΟΣ Η ΤΩΝ ΝΟΗΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΥΣΙΑΝ ΑΛΗΘΕΙΑ.

Ἀριστάρχου ἐκ Ταντάλου 1

Καὶ ταῦτ' ἴσον μὲν εὖ λέγειν, ἴσον δὲ μή,
ἴσον δ' ἐρευνᾶν, ἐξ ἴσου δὲ μὴ εἰδέναι.
πλεῖον γὰρ οὐδὲν οἱ σοφοὶ τῶν μὴ σοφῶν [4]
εἰς ταῦτα γιγνώσκουσιν. εἰ δ' ἄλλου λέγει
ἄμεινον ἄλλος, τῷ λέγειν ὑπερφέρει.

Εὐριπίδου Φιλοκτήτῃ 2

Τί δῆτα θάκοις ἀρχικοῖς ἐνήμενοι
σαφῶς διόμνυσθ' εἰδέναι τὰ δαιμόνων
οἱ τῶνδε χειρώνακτες ἀνθρώποις λόγων; [6]
ὅστις γὰρ αὐχεῖ θεῶν ἐπίστασθαι πέρι,
οὐδέν τι μᾶλλον οἶδεν ἢ πείθει λέγων.

Ἀναξανδρίδης Κανηφόρῳ 3

Ἅπαντές ἐσμεν πρὸς τὰ θεῖ' ἀβέλτεροι,
κοὐκ ἴσμεν οὐδέν.

4 *Σοφοκλέους*

Ἀλλ' οὐ γὰρ ἂν τὰ θεῖα κρυπτόντων θεῶν
μάθοις ἂν οὐδ' εἰ πάντ' ἐπεξέλθοις σκοπῶν.

5 *Φιλήτου*

Θεὸν νόμιζε καὶ σέβου, ζήτει δὲ μή·
πλέον γὰρ οὐδὲν ἄλλο τοῦ ζητεῖν ἔχεις.
[8] εἴτ' ἔστιν εἴτ' οὐκ ἔστι μὴ βούλου μαθεῖν.
ὡς ὄντα τοῦτον καὶ παρόντ' ἀεὶ σέβου.
τί ἐστὶν ὁ θεὸς οὐ θέλει σε μανθάνειν.

6 *Μενάνδρου Ὑποβολιμαίου*

Δυσπαρακολούθητόν τι πρᾶγμ' ἐστὶν τύχη.

7 *Ἡσιόδου* [Ἔργ. 42.]

Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.

8 *Πινδάρου Παιάνων*

Τί ἔλπεαι σοφίαν ἔμμεναι, ᾇ τ' ὀλίγον
ἀνὴρ ὑπὲρ ἀνδρὸς ἰσχύει;
οὐ γάρ ἐσθ' ὅπως τὰ θεῶν βουλεύματ' ἐρευνῆσαι
βροτέᾳ φρενί.

9 *Ἰοφῶντος Βακχῶν*

[10] Ἐπίσταμαι δὲ καὶ τάδ' οὖσά περ γυνή,
ὡς μᾶλλον ὅστις εἰδέναι τὰ τῶν θεῶν
ζητεῖ, τοσούτῳ μᾶλλον ἧσσον εἴσεται.

10 *Σιμωνίδου*

Ῥεῖα θεοὶ κλέπτουσιν ἀνθρώπων νόον.

11 *Δημώνακτος*

Ἐξεταζόντων τινῶν εἰ ὁ κόσμος ἔμψυχος, καὶ αὖθις εἰ σφαιροειδής, 'ὑμεῖς' ἔφη, 'περὶ μὲν τοῦ κόσμου πολυπραγμονεῖτε, περὶ δὲ τῆς ἑαυτῶν ἀκοσμίας οὐ φροντίζετε.'

12 *Δημοκρίτου*

[12] Μὴ πάντα ἐπίστασθαι προθύμεο, μὴ πάντων ἀμαθὴς γένῃ.

Πλουτάρχου περὶ Ἴσιδος [p. 382 F.] 13

Ἀνθρώπων δὲ ψυχαῖς ἐνταυθοῖ μὲν ὑπὸ σωμάτων καὶ παθῶν περιεχομέναις οὐκ ἔστι μετουσία θεοῦ, πλὴν ὅσον ὀνείρατος ἀμαυροῦ θιγεῖν νοήσει διὰ φιλοσοφίας.

Πλάτωνος ἐκ τῶν πολιτικῶν [p. 277] 14

Χαλεπόν, ὦ δαιμόνιε, μὴ παραδείγμασι χρώμενον (157) *ἱκανῶς ἐνδείξασθαί τι τῶν μειζόνων. κινδυνεύει γὰρ ἡμῶν ἕκαστος οἷον ὄναρ εἰδὼς ἕκαστα πάντ' αὖ πάλιν ὥσπερ ὕπαρ ἀγνοεῖν.*

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου [p. 28] 15

Τὸν μὲν οὖν ποιητὴν καὶ πατέρα τοῦδε τοῦ παντὸς εὑρεῖν τε ἔργον καὶ εὑρόντα εἰς πάντας ἀδύνατον λέγειν.

Ἰαμβλίχου ἐκ τῶν περὶ ψυχῆς 16

Πόσῳ δὴ οὖν βέλτιον Ἡράκλειτος παίδων ἀθύρματα νενόμικεν εἶναι τὰ ἀνθρώπινα δοξάσματα.

Διδύμου ἐκ τοῦ περὶ αἱρέσεων 17. 18

Ξενοφάνους πρώτου λόγος ἦλθεν εἰς τοὺς Ἕλλη- [14] *νας ἄξιος γραφῆς, ἅμα παιδιᾷ τάς τε τῶν ἄλλων τόλμας ἐπιπλήττοντος καὶ τὴν αὑτοῦ παριστάντος εὐλάβειαν, ὡς ἄρα θεὸς μὲν οἶδε τὴν ἀλήθειαν, ʽδόκος δ' ἐπὶ πᾶσι τέτυκται.' ἡ μὲν γὰρ φιλοσοφία* [16] *θήρα τῆς ἀληθείας ἐστὶ καὶ ὄρεξις καὶ τῶν συγχορευτῶν καὶ τῆς πρὸς αὐτοὺς συμφωνίας φησίν ... εἰ δὲ ναύτην εἰ δὲ στρατιώτην ...*

18a

Πότερον οὖν ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἐφ' αὑτοῦ πεποιῆσθαί σοι δοκεῖ ζῷον ἢ πρὸς κοινωνίαν; Πρὸς κοινωνίαν. Ὑπὸ τίνος; Ὑπὸ τῆς φύσεως. Τίνος οὔσης καὶ ποίας; Διοικούσης τὰ ὅλα. Καὶ πότερον

θεοῦ οὔσης ἢ μή; Ταῦτα οὐκ ἔτι ἀναγκαῖον πολυπραγμονεῖν.

19 Πορφυρίου ἐκ τῶν περὶ Στυγός

Ἔστι δὲ ἡ τοῦ ποιητοῦ δόξα οὐχ ὡς ἄν τις νομί-
[18] σειεν εὔληπτος. πάντες μὲν γὰρ οἱ παλαιοὶ τὰ περὶ τῶν θεῶν καὶ δαιμόνων δι' αἰνιγμάτων ἐσήμηναν, Ὅμηρος δὲ καὶ μᾶλλον τὰ περὶ τούτων ἀπέκρυψε, τῷ μὴ προηγουμένως περὶ αὐτῶν διαλέγεσθαι, καταχρῆσθαι δὲ τοῖς λεγομένοις εἰς παράστασιν ἄλλων. τῶν γοῦν ἀναπτύσσειν ἐπιχειρησάντων τὰ δι' ὑπονοίας παρ' αὐτῷ λεγόμενα ἱκανώτατα δοκῶν ὁ Πυθαγόρειος Κρόνιος τοῦτ' ἀπεργάσασθαι, ὅμως ἐν τοῖς πλείστοις ἄλλ' ἄττα ἐφαρμόζει ταῖς τεθείσαις ὑποθέσεσι, τὰ Ὁμήρου μὴ δυνάμενος, οὐ τοῖς παρὰ τοῦ ποιητοῦ τὰς δόξας, τοῖς δὲ παρ' αὐτοῦ προσάγειν τὸν ποιητὴν πεφιλοτίμηται.

20 Ξενοφῶντος

Δαίμονες οἱ τὰ μέγιστα διαπρασσόμενοι ἥκιστα
[20] ἀνθρώποισιν ἐπιφαίνονται. ὁ γοῦν πάντα σείων καὶ ἀτρεμίζων ὡς μὲν μέγας τις καὶ δυνατὸς φανερόν, ὁποῖος δὲ τὴν μορφὴν ἀφανής. οὐδὲ μὴν ὁ παμφανὴς δοκῶν εἶναι ἥλιος, οὐδ' οὗτος αὐτὸν ὡς ἔοικεν ὁρᾶν ἐπιτρέπει, ἀλλ' ἄν τις ἀναιδῶς αὐτὸν θεάσηται, τὴν ὄψιν ἀφαιρεῖται.

21 Πλάτωνος [Σοφιστῇ p. 231 A]

Τὸν δὲ ἀσφαλῆ δεῖ πάντων μάλιστα περὶ τὰς ὁμοιότητας ποιεῖσθαι τὴν φυλακήν, ὀλισθηρότατον γὰρ τὸ γένος.

22 Τοῦ αὐτοῦ [Φαίδωνι p. 92]

Ἐγὼ δὲ τοῖς διὰ τῶν εἰκότων τὰς ἀποδείξεις ποιουμένοις λόγοις ξύνοιδα οὖσιν ἀλαζόσι, καὶ ἄν τις

αὐτοὺς μὴ φυλάττηται εὖ μάλα ἐξαπατῶσι καὶ ἐν γεωμετρίᾳ καὶ ἐν ἄλλοις ἅπασιν.

Κεφ. β΄.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗΣ.

Πλάτωνος περὶ πολιτείας [p. 533] 1

Οὐκοῦν ἡ διαλεκτικὴ μέθοδος μόνη ταύτῃ πο- [22]
ρεύεται, τὰς ὑποθέσεις ἀναιροῦσα ἐπ' αὐτὴν τὴν ἀρχήν, ἵνα βεβαιώσηται, τῷ ὄντι ἐν βορβόρῳ βαρβαρικῷ τινὶ τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα κατορωρυγμένον ἠρέμα ἕλκει καὶ ἀνάγει ἄνω, συνερίθοις καὶ συμπεριαγωγοῖς χρωμένη αἷς διήλθομεν τέχναις· ἃς ἐπιστήμας μὲν πολλάκις προσείπομεν διὰ τὸ ἔθος, δέονται δὲ ὀνόματος ἄλλου, ἐναργεστέρου μὲν ἢ δόξης ἀμυδροτέρου δὲ ἢ ἐπιστήμης. διάνοιαν δὲ αὐτὴν ἔν γε τῷ πρόσθεν που ὡρισάμεθα.

Ἐν ταυτῷ [p. 534] 2

Ἆρ' οὖν δοκεῖ σοι, ἔφην ἐγώ, ὥσπερ θριγκὸς τοῖς μαθήμασιν ἡ διαλεκτικὴ ἡμῖν ἐπάνω κεῖσθαι, (158)
καὶ οὐκέτ' ἄλλο τούτου ἀνωτέρω μάθημα ὀρθῶς ἂν ἐπιτίθεσθαι, ἀλλ' ἔχειν ἤδη τέλος τὰ τῶν μαθημάτων;

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδρου [p. 265] 3

Τούτων δὲ τινῶν ἐκ τύχης ῥηθέντων δυοῖν εἰδοῖν, εἰ αὐτὴν τὴν δύναμιν τέχνῃ λαβεῖν δύναιτό τις, οὐκ ἄχαρι. Τίνων δή; Εἰς μίαν τε ἰδέαν συνορῶντα ἄγειν τὰ πολλαχῇ διεσπαρμένα, ἵνα ἕκαστον ὁριζόμενον δῆλον ποιῇ περὶ οὗ ἂν ἀεὶ διδάσκειν ἐθέλῃ. ὥσπερ τὰ νῦν δὴ περὶ Ἔρωτος, ὅ ἐστιν, ὁρισθέν, εἴτ' εὖ εἴτε κακῶς ἐλέχθη. τὸ γοῦν σαφὲς καὶ

τὸ αὐτὸ αὑτῷ ὁμολογούμενον, διὰ ταῦτα ἔσχεν εἰπεῖν ὁ λόγος. Τὸ δ᾽ ἕτερον δὴ εἶδος τί λέγεις, ὦ Σώκρατες; Τὸ πάλιν κατ᾽ εἴδη δύνασθαι διατέμνειν, κατ᾽ ἄρθρα, ᾗ πέφυκε, καὶ μὴ ἐπιχειρεῖν καταγνύναι μέρος μηδέν, κακοῦ μαγείρου τρόπῳ χρώμενον· ἀλλὰ ὥσπερ ἄρτι τὼ λόγω τὸ μὲν ἄφρον τῆς διανοίας ἕν τι κοινῇ εἶδος ἐλαβέτην, ὥσπερ δὲ σώματι ἐξ ἑνὸς διπλᾶ καὶ ὁμώνυμα πέφυκε, σκαιά, τὰ δὲ δεξιὰ κληθέντα· οὕτω καὶ τὰ τῆς παροινίας ὡς ἡμῖν πεφυκὸς εἶδος ἡγησαμένω τὼ λόγω, ὃ μὲν ἐπ᾽ ἀριστερὰ τεμνόμενος μέρος πάλιν τούτω τέμνων οὐκ ἀνῆκε, πρὶν ἑαυτοῖς ἐφευρὼν ὀνομαζόμενος σκαιόν τινα ἔρωτα ἐλοιδόρησε μάλ᾽ ἐν δίκῃ· ὃ δ᾽ εἰς τὰ ἐν δεξιᾷ τῆς μανίας ἀγαγὼν ἡμᾶς, ὁμώνυμον μὲν ἐκείνῳ, θεῖον δ᾽ αὖ τινα ἔρωτα ἐφευρὼν καὶ προτεινόμενος ἐπῄνεσεν, ὡς μεγίστων αἴτιον ἡμῖν ἀγαθῶν. Ἀληθέστατα λέγεις. Τούτων δὴ ἔγωγε αὐτός τε ἐραστής, ὦ Φαῖδρε, τῶν διαιρέσεων καὶ συναγωγῶν, ἵν᾽ οἷός τε ὦ λέγειν τε καὶ φρονεῖν· ἐάν τε τινὰ ἄλλον ἡγήσωμαι δυνατὸν εἰς ἓν καὶ ἐπὶ πολλὰ πεφυκὸς ὁρᾶν, τοῦτον διώκω κατόπισθε μετ᾽ ἴχνους ὁμῶς τε θεοῖο. καὶ μέντοι καὶ τοὺς δυναμένους αὐτὸ δρᾶν, εἰ μὲν ὀρθῶς ἢ μὴ προσαγορεύω, θεὸς οἶδε· καλῶ δὲ οὖν μέχρι τοῦδε διαλεκτικούς.

4 *Ἀρχύτου περὶ τοῦ ὄντος.*

Παντᾷ μοι δοκέοντι ἁμαρτάνεν οἱ λέγοντες δύο
[24] *λόγως περὶ παντὸς λέγεσθαι ἐναντίως ἀλλάλοις ναμαρτέας ἀμφοτέρως. ἐγὼ δὲ πρᾶτον τοῦτ᾽ ἀδύνατον νομίζω, ἀμφοτέρων πιστῶν ἐόντων, ἐναντίως εἶμεν ἀλλάλοις τὸ καλὸν τῷ καλῷ καὶ τὸ λευκὸν τῷ λευκῷ. ἀλλὰ γὰρ οὐχ οὕτως ἔχει· ἀλλ᾽ ἐντὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρὸν ἀντία καὶ τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν. οὕτω*

καὶ τὸ ναμαρτὲς τῷ ψεύδει φαμέν, οὐδὲ ναμαρτέας δύο λόγως λέγεσθαι ἢ δύο ψευδέας, ἀλλὰ τὸν μὲν ἀλαθέα τὸν δὲ ψεύσταν. ὁ γὰρ τὰν ψυχὰν ἐπαινέων τῶ ἀνθρώπω καὶ τὸ σῶμα μεμφόμενος οὔ κα περὶ τωυτῶ λέγοι τι, εἰ μὴ καὶ εἴ τι περὶ τᾶς γᾶς λέγοι καὶ τῶ οὐρανῶ τωυτόν. ταῦτα γὰρ δύο ἐντί, ἀλλ' οὐχ ἕν. ὀνόματι δὲ θέλω καὶ τοῦτο δεῖξαι. ὁ γὰρ λέγων περὶ Ἀθαναίων ὡς ἐντὶ κατὰ λόγον ἄνδρες ἀγαθοί, καὶ ὁ λέγων ὡς ἐντὶ περὶ χάριτας φαῦλοι, οὐκ ἐναντία λέγοντι. τὰ γὰρ ἐναντία περὶ τωυτῶ πράγματος ἀντικέαται ἀλλάλοις, ταῦτα δὲ δύο ἐντὶ πράγματα.

Κεφ. γ'.
ΠΕΡΙ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ.

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Ἀλκιβιάδου β' [p. 145] 1

Ποίαν οὖν οἴει πολιτείαν εἶναι τοξοτῶν τε ἀγα- [26] *θῶν καὶ αὐλητῶν, ἔτι δὲ καὶ ἀθλητῶν τε καὶ τῶν ἄλλων τεχνιτῶν, ἀναμεμιγμένων ἐν τούτοις οἷς ἄρτι εἰρήκαμεν, τῶν τό τε αὐτὸ τὸ πολεμεῖν εἰδότων καὶ αὐτὸ τὸ ἀποκτιννύναι, πρὸς δέ, καὶ ἀνδρῶν ῥητορικῶν, πολιτικὸν φύσημα φυσώντων, ἁπάντων δὲ τούτων ὄντων ἄνευ τῆς τοῦ βελτίστου ἐπιστήμης, καὶ τοῦ εἰδότος ὁπότε βέλτιστον ἑνὶ ἑκάστῳ τούτων χρήσασθαι, καὶ πρὸς τίνα; Φαύλην τινὰ ἔγωγε, ὦ Σώκρατες.*

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Γοργίου [p. 453] 2

Νῦν μοι δοκεῖς δηλῶσαι ὦ Γοργία ἐγγύτατα τὴν ῥητορικὴν ἥντινα τέχνην ἡγῇ εἶναι, καὶ εἴ τι ἐγὼ συνίημι λέγεις ὅτι πειθοῦς δημιουργός ἐστιν ἡ ῥητορική, καὶ ἡ πραγματεία αὐτῆς ἅπασα καὶ τὸ κεφά-

λαιον εἰς τοῦτο τελευτᾷ· ἢ ἔχεις τι λέγειν ἐπὶ πλέον τὴν ῥητορικὴν δύνασθαι, ἢ πειθὼ τοῖς ἀκούουσιν ἐν τῇ ψυχῇ ποιεῖν; Οὐδαμῶς ὦ Σώκρατες, ἀλλά μοι δοκεῖς ἱκανῶς ὁρίζεσθαι.

3 *Πλάτωνος*

Ἂν γὰρ ἀποθάνῃ
εἷς τις πονηρός, δύ' ἀνέφυσαν ῥήτορες·
οὐδεὶς γὰρ ἡμῖν Ἰόλεως ἐν τῇ πόλει,
ὅστις ἐπικαύσει τὰς κεφαλὰς τῶν ῥητόρων.
κεκολλόπευκας· τοιγαροῦν ῥήτωρ ἔσῃ.

4 *Τοῦ αὐτοῦ.*

[28] Ἰδών τινα Πλάτων φαῦλα μὲν πράττοντα, δίκας δὲ ὑπὲρ ἑτέρων λέγοντα, εἶπεν 'οὗτος νοῦν ἐπὶ γλώσσῃ φέρει.'

Κεφ. δ'.

ΠΕΡΙ ΠΟΙΗΤΙΚΗΣ.

1 *Πλάτωνος νόμων δ'* [p. 719]

[30] Παλαιὸς μῦθος, ὦ νομοθέτα, ὑπό τε αὐτῶν ἡμῶν ἀεὶ λεγόμενός ἐστι καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι ξυνδεδογμένος, ὅτι ποιητής, ὁπόταν ἐν τῷ τρίποδι τῆς μούσης καθίζηται, τότε οὐκ ἔμφρων ἐστίν, οἷον δὲ κρήνη τις τὸ ἐπιὸν ῥεῖν ἑτοίμως ἐᾷ· καὶ τῆς τέχνης οὔσης μιμήσεως, ἀναγκάζεται, ἐναντίως ἀλλήλοις ἀνθρώπους ποιῶν διατιθεμένους, ἐναντία λέγειν αὑτῷ πολλάκις· οἶδε δὲ οὔτ' εἰ ταῦτα οὔτ' εἰ θάτερα ἀληθῆ τῶν λεγομένων.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Φαίδρου [p. 245]

2 Ὃς δ' ἂν ἄνευ μανίας μουσῶν ἐπὶ ποιητικὰς θύ-
(159) ρας ἀφίκηται, πεισθεὶς ἄρα ὡς ἐκ τέχνης ἱκανὸς ποιητὴς ἐσόμενος, ἀτελὴς αὐτός τε καὶ ἡ ποίησις.

Κεφ. έ.

ΠΕΡΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ [p. 274] 1

Οὐκοῦν τὸ μὲν τέχνης τε καὶ ἀτεχνίας λόγων πέρι, ἱκανῶς ἐχέτω. Τί μήν; Τὸ δ' εὐπρεπείας, πῆ γιγνόμενον, καλῶς ἂν ἔχοι, καὶ ὅποι ἀπρεπῶς, λοιπόν. ἦ γάρ; Ναί. Οἶσθ' οὖν ὅπη μάλιστα θεῷ χαριεῖ λόγων πέρι πράττων ἢ λέγων; Οὐδαμῶς. Σὺ δέ; Ἀκοήν γ' ἔχω λέγειν τῶν προτέρων· τὸ δ' ἀληθὲς αὐτοὶ ἴσασιν. Εἰ δὲ τοῦτο εὕροιμεν αὐτοί, ἆρά γ' ἂν ἔθ' ἡμῖν μέλοι τι τῶν ἀνθρωπίνων δοξασμάτων; Γελοῖον ἤρου· ἀλλ' ἃ φὴς ἀκηκοέναι, λέγε. Ἤκουσα τοίνυν περὶ Ναύκρατιν τῆς Αἰγύπτου γενέσθαι τῶν ἐκεῖ παλαιῶν τινα θεῶν, οὗ καὶ τὸ ὄρνεον ἱερὸν ὃ δὴ καλοῦσιν Ἶβιν· αὐτῷ δὲ ὄνομα τῷ δαίμονι εἶναι Θεύθ. τοῦτον δὴ πρῶτον ἀριθμόν τε καὶ λογισμὸν εὑρεῖν, καὶ γεωμετρίαν καὶ ἀστρονομίαν, ἔτι δὲ πεττείας τε καὶ κυβείας, καὶ δὴ καὶ γράμματα. βασιλέως δ' αὖ τότε ὄντος Αἰγύπτου ὅλης Θαμοῦ περὶ τὴν μεγάλην πόλιν τοῦ ἄνω τόπου, ἣν οἱ Ἕλληνες Αἰγυπτίας Θήβας καλοῦσι, καὶ τὸν θεὸν Ἄμμωνα, παρὰ τοῦτον ἐλθὼν ὁ Θεὺθ τὰς τέχνας ἐπέδειξε καὶ ἔφη δεῖν διανοηθῆναι τοῖς ἄλλοις Αἰγυπτίοις. ὃ δὲ ἤρετο ἣν δὴ ἑκάστη ἔχει ὠφέλειαν. διεξιόντος δὲ ὅ τι καλῶς ἢ μὴ καλῶς δοκοίη λέγειν, τὸ μὲν ἔψεγε τὸ δ' ἐπήνει. πολλὰ μὲν οὖν περὶ ἑκάστης τῆς τέχνης ἐπ' ἀμφότερα Θαμοῦν τῷ Θεὺθ λέγεται ἀποφήνασθαι, ἃ λόγος πολὺς μὲν ἂν εἴη διελθεῖν· ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τοῖς γράμμασιν ἦν, τοῦτο δέ, ὦ βασιλεῦ, τὸ μάθημα, ἔφη ὁ Θεύθ, σοφωτέρους Αἰγυπτίους καὶ μνημονικωτέρους παρέξει, μνήμης τε

γὰρ καὶ σοφίας φάρμακον εὑρέθη. ὁ δ' εἶπεν, ὦ τεχνικώτατε Θεύθ, ἄλλος μὲν δυνατὸς τεκεῖν τὰ τέχνης, ἄλλος δὲ κρῖναι τίν' ἔχει μοῖραν βλάβης τε καὶ ὠφελείας τοῖς μέλλουσι χρῆσθαι. καὶ νῦν σὺ πατὴρ ὢν γραμμάτων δι' εὔνοιαν τοὐναντίον εἶπες ἢ δύναται. τοῦτο γὰρ τῶν μαθόντων λήθην μὲν ἐν ψυχαῖς παρέξει, μνήμης ἀμελετησίᾳ, ἅτε διὰ πίστιν γραφῆς ἔξωθεν ὑπ' ἀλλοτρίων τύπων, οὐκ ἔνδοθεν αὐτοὺς ὑφ' αὑτῶν ἀναμιμνησκομένους. οὐκοῦν οὐ μνήμης ἀλλ' ὑπομνήσεως φάρμακον εὗρες, σοφίας δὲ τοῖς μαθηταῖς δόξαν οὐκ ἀλήθειαν πορίζεις. πολυήκοοι γάρ σοι γενόμενοι ἄνευ διδαχῆς πολυγνώμονες εἶναι δόξουσιν, ἀγνώμονες ὡς ἐπὶ πλῆθος ὄντες καὶ χαλεποὶ ξυνεῖναι, δοξόσοφοι γεγονότες ἀντὶ σοφῶν. Ὦ Σώκρατες, ῥᾳδίως σὺ Αἰγυπτίους καὶ ὁποδαποὺς ἂν ἐθέλῃς λόγους ποιεῖς. Σοὶ δ' ἐγώ, φίλε, ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Δωδωναίου ἱερῷ δρυὸς λόγους ἔφασαν μαντικοὺς πρώτους γενέσθαι. τοῖς μὲν οὖν τότε, ἅτε οὐκ οὖσι σοφοῖς, ὥσπερ ὑμεῖς οἱ νέοι, ἀπόχρη δρυὸς καὶ πέτρας ἀκούειν ὑπ' εὐηθείας, εἰ μόνον ἀληθῆ λέγοιεν· σοὶ δ' ἴσως διαφέρει τίς ὁ λέγων καὶ ποδαπός. οὐ γὰρ ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖς, εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως ἔχει. Ὀρθῶς ἐπέπληξας. καί μοι δοκεῖ περὶ πραγμάτων ἔχειν ᾗπερ ὁ Θηβαῖος λέγει. Οὐκοῦν ὁ τέχνην οἰόμενος ἐν γράμμασι καταλείπειν, καὶ αὖ ὁ παραδεχόμενος, ὥς τι σαφὲς καὶ βέβαιον ἐκ γραμμάτων ἐσόμενον, πολλῆς ἂν εὐηθείας γέμοι· καὶ τῷ ὄντι τὴν Ἄμμωνος μαντείαν ἀγνοοῖ, πλέον τὶ οἰόμενος εἶναι λόγους γεγραμμένους καὶ τοῦ τὸν εἰδότα ὑπομνῆσαι περὶ ὧν ἂν ᾖ τὰ γεγραμμένα. Ὀρθότατα.

2 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδρου [p. 275]

Δεινὸν γάρ που, ὦ Φαῖδρε, τοῦτ' ἔχει γραφή,

καὶ ὡς ἀληθῶς ὅμοιον ζωγραφίᾳ. καὶ γὰρ ταῦτα ἐκείνης ἔκγονα ἕστηκεν μὲν ὡς ζῶντα, ἐὰν δ᾽ ἔρῃ τί, σεμνῶς πάνυ σιγᾷ. ταυτὸν δὲ καὶ οἱ λόγοι· δόξαις μὲν ἂν ὥς τι φρονοῦντας αὐτοὺς λέγειν· ἐὰν δέ τι ἔρῃ τῶν λεγομένων, βουλόμενος μαθεῖν, ἕν τι σημαίνει μόνον ταὐτὸν ἀεί. ὅταν δὲ ἅπαξ γραφῇ, κυλίνδεται μὲν πανταχοῦ πᾶς λόγος ὁμοίως παρὰ τοῖς ἐπαΐουσιν.

Πλάτωνος ἐκ τοῦ Ἴωνος [p. 533] 3

Ἔστι γὰρ τοῦτο τέχνη μὲν οὐκ ἂν παρὰ σοὶ περὶ [32] Ὁμήρου εὖ λέγειν, ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, θεία δὲ δύναμις ἥ σε κινεῖ, ὥσπερ ἐν τῇ λίθῳ, ἣν Εὐριπίδης μὲν μαγνῆτιν ὠνόμασεν, οἱ δὲ πολλοὶ ἡρακλείαν· καὶ γὰρ αὕτη ἡ λίθος οὐ μόνον αὐτοὺς τοὺς δακτυλίους ἄγει τοὺς σιδηροῦς, ἀλλὰ καὶ δύναμιν ἐντίθησι τοῖς δακτυλίοις, ὥστε δύνασθαι ταυτὸν τοῦτο ποιεῖν ὅπερ ἡ λίθος, ἄλλους ἄγειν δακτυλίους· ὥστ᾽ ἐνίοτε ὁρμαθὸς πάνυ μακρὸς σιδηρίων καὶ δακτυλίων ἐξ ἀλλήλων ἤρτηται, πᾶσι δὲ τούτοις ἐξ ἐκείνης τῆς λίθου ἡ δύναμις ἀνήρτηται. οὕτω δὲ καὶ ἡ μοῦσα ἐνθέους μὲν ποιεῖ αὐτή, διὰ δὲ τῶν ἐνθέων τούτων ἄλλως ἐνθουσιαζόντων ὁρμαθὸς ἐξαρτᾶται. πάντες γὰρ τῶν ἐπῶν ποιηταὶ οἱ ἀγαθοὶ οὐκ ἐκ τέχνης ἀλλ᾽ ἔνθεοι ὄντες καὶ κατεχόμενοι πάντα ταῦτα τὰ καλὰ λέγουσι ποιήματα· καὶ οἱ μὲν λοιποὶ οἱ ἀγαθοὶ ὡσαύτως, ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες οὐκ ἔμφρονες ὄντες τὰ καλὰ μέλη ταῦτα ποιοῦσιν, ἀλλ᾽ ἐπειδὰν ἐμβῶσιν εἰς τὴν ἁρμονίαν καὶ εἰς τὸν ῥυθμόν, βακχεύουσι καὶ κατεχόμενοι, ἔμφρονες δέ, οὔ. καὶ τῶν μελοποιῶν ἡ ψυχὴ τοῦτο ἐργάζεται, ὅπερ αὐτοὶ λέγουσι. λέγουσι γὰρ δήπουθεν πρὸς ἡμᾶς οἱ ποιηταί, ὅτι ἀπὸ κρηνῶν μελιρρύτων ἢ ἐκ μουσῶν κήπων τινῶν καὶ ναπῶν

δρεπόμενοι τὰ μέλη ἡμῖν φέρουσιν, ὥσπερ αἱ μέλιτται, καὶ αὐτοὶ οὕτω πετόμενοι, καὶ ἀληθῆ λέγουσι. κοῦφον γὰρ χρῆμα ποιητής ἐστι καὶ πτηνὸν καὶ ἱερόν, καὶ οὐ πρότερον οἷός τε ποιεῖν πρὶν ἂν ἔνθεος γένηται καὶ ἔκφρων, καὶ ὁ νοῦς ἐν αὐτῷ μηκέτι ἦ. ...... ἐπεὶ εἰ περὶ ἑνὸς τέχνῃ καλῶς ἠπίσταντο λέγειν, κἂν περὶ τῶν ἄλλων πάντων. διὰ ταῦτα δὲ ὁ θεός, ἐξαιρούμενος τούτων τὸν νοῦν, τούτοις χρῆται ὑπηρέταις, καὶ τοῖς χρησμῳδοῖς καὶ τοῖς μάντεσι τοῖς θείοις, ἵνα ἡμεῖς οἱ ἀκούοντες εἰδῶμεν, ὅτι οὐχ οὗτοί εἰσιν οἱ ταῦτα λέγοντες, τὰ οὕτω πολλοῦ ἄξια, οἷς νοῦς μὴ πάρεστιν, ἀλλ' ὁ θεός ἐστιν αὐτὸς ὁ λέγων ταῦτα, διὰ τούτων δὲ φθέγγεται πρὸς ἡμᾶς.

4 . . .

Πλάτων τὰ πολλὰ ὧν τινες συγγράφουσι τοῖς ἀδωναϊκοῖς κήποις εἴκαξεν, οἳ τὴν χάριν ἐφήμερον ἔχοντες ῥᾳδίως μαραίνονται.

Κεφ. ς'.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΗΘΙΚΟΥ ΕΙΔΟΥΣ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ.

1 [*Διδύμου*]

[34] *Ἠθική ἐστι δύναμις ψυχῆς δι' ἧς ἀσκηθείσης καλῶς ἡ πρακτικὴ κατασκευάζεται ἀρετή, ἢ λόγος καθ' ὃν χρησόμεθα ἠθικῇ ἀρετῇ. ἦθος δέ ἐστι ποιότης τοῦ ἀλόγου μέρους τῆς ψυχῆς ὑποτακτικῶς ἔχειν ἐθιζομένου τῷ λόγῳ.*

Ἄλλως. ἄλογον μέρος τῆς ψυχῆς εἰθισμένον ὑπακούειν τῷ λόγῳ· ἢ πάθος ἢ παθητικὸν μέρος τῆς ψυχῆς εἰθισμένον ὑπακούειν τῷ λογικῷ.

Ἄλλως. πάθος ἢ τὸ ὀρεκτικὸν μέρος τῆς ψυχῆς εἰθισμένον ὑπακούειν τοῦ λογικοῦ. πάρεστι δὲ κά-

κείνως ὁρίζεσθαι· ἀρχὴ ψυχῆς πρακτική· ἢ κίνησις [36] τῆς ψυχῆς καθ' ὁρμήν· ἢ ποιότης ἀλόγου μορίου ψυχῆς· ἢ ψυχῆς τοῦ ἀλόγου μέρους ποιότης κατ' ἐπιτακτικὸν λόγον δυναμένη τῷ λογικῷ ἐπακολουθεῖν. οὕτως μὲν οὖν οἱ κατὰ Πλάτωνα φιλοσοφοῦντες ὁρίζονται, οἱ δὲ κατὰ Ζήνωνα τὸν στωϊκὸν τροπικῶς· ἦθός ἐστι πηγὴ βίου, ἀφ' ἧς αἱ κατὰ μέρος πράξεις ῥέουσι. πάθος δ' ἐστὶν, ὡς μὲν Ἀριστοτέλης, ἄλογος ψυχῆς κίνησις πλεοναστική. τὸ μὲν οὖν ἄλογον κατὰ τοῦ μὴ ἔχοντος τὸν ἀρχικὸν λόγον τάττει· τὸ γὰρ ὑποτακτικὸν ἔχει, καθ' ὃ ὑπακούειν πέφυκε τῷ λογικῷ· τὸ δὲ πλεοναστικὸν κατὰ τοῦ πεφυκότος ἐπιδέχεσθαι πλεονασμόν, οὐ κατὰ τοῦ ἤδη πλεονάζοντος· ποτὲ μὲν γὰρ πλεονάζει, ποτὲ δ' ἐλλείπει. κἀκείνως δὲ ὁρίζεται· πάθος ἐστὶ κίνησις τοῦ ἀλόγου μέρους τῆς ψυχῆς πλεοναστικὴ κατὰ φαντασίαν ἡδέος ἢ λυπηροῦ. ὁ μὲν οὖν περιπατητικὸς οὕτως· ὡς δ' ὁ στωϊκὸς ὡρίσατο Ζήνων, πάθος ἐστὶν ὁρμὴ πλεονάζουσα. οὐ λέγει πεφυκυῖα πλεονάζειν, ἀλλ' ἤδη ἐν πλεονασμῷ οὖσα· οὐ γὰρ δυνάμει, μᾶλλον [38] (160) δ' ἐνεργείᾳ. ὡρίσατο δὲ κἀκείνως· πάθος ἐστὶ ποτὰ ψυχῆς, ἀπὸ τῆς τῶν πτηνῶν φορᾶς τὸ εὐκίνητον τοῦ παθητικοῦ παρεικάσας. ἠθοποιία δ' ἐστὶν ἤθους ἐμποίησις. ἠθικὴ δ' ἐστὶν ἀρετὴ μεσότης παθῶν, ἢ ἕξις ὁρίζουσα τοῦ πάθους τὴν ὑπερβολὴν καὶ τὴν ἔλλειψιν τῷ τῆς φρονήσεως λόγῳ, ἢ ἕξις προαιρετικὴ τοῦ καλοῦ περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας. ταῦτα μὲν οὖν αὐτάρκη περὶ τῶν ὅρων· πολλάκις γὰρ οἱ περὶ αὐτῶν λόγοι παρεμπεσοῦνται. χωρητέον δὲ ἐπὶ τὴν διαίρεσιν τοῦ ἠθικοῦ τόπου, εὐθὺς ἀπ' αὐτοῦ τοῦ κατὰ διαφορὰν ἐνδεικνυμένους.

2 *Διαίρεσις ἠθικοῦ τόπου.*

Φίλων ἐγένετο Λαρισαῖος, φιλόσοφος ἀκαδημι-
[40] *κός, ἀκουστὴς Κλειτομάχου, τῶν ἱκανὴν εἰσενεγκαμένων προκοπὴν ἐν τοῖς λόγοις. οὗτος ὁ Φίλων τά τε ἄλλα πεπραγμάτευται δεξιῶς καὶ διαίρεσιν τοῦ κατὰ φιλοσοφίαν λόγου, ἣν ἐγὼ προχειριοῦμαι [περὶ ἧς ὁ λόγος]. ἐοικέναι δέ φησι τὸν φιλόσοφον ἰατρῷ. καθάπερ οὖν ἔργον ἰατροῦ πρῶτον μὲν πεῖσαι τὸν κάμνοντα παραδέξασθαι τὴν θεραπείαν, δεύτερον δὲ τοὺς τῶν ἀντισυμβουλευόντων λόγους ὑφελέσθαι, οὕτως καὶ τοῦ φιλοσόφου. κεῖται τοίνυν ἑκάτερον τούτων ἐν τῷ προσαγορευομένῳ προτρεπτικῷ λόγῳ· ἔστι γὰρ ὁ προτρεπτικὸς ὁ παρορμῶν ἐπὶ τὴν ἀρετήν. τούτου δ᾽ ὃ μὲν ἐνδείκνυται τὸ μεγαλωφελὲς αὐτῆς, ὃ δὲ τοὺς ἀνασκευάζοντας ἢ κατηγοροῦντας ἢ πως ἄλλως κακοηθιζομένους τὴν φιλοσοφίαν ἀπελέγχει. δεύτερος δὲ μετὰ τοῦτον ὁ πρὸς τὴν ἰατρικὴν ἀναλογίαν δευτέραν ἔχων τάξιν. ὡς γὰρ ἰατροῦ μετὰ τὸ πεῖσαι παραδέξασθαι τὴν θεραπείαν το προσ-*
[42] *άγειν ἐστὶ ταύτην [τοῦ μὲν θεραπευτικοῦ], τὰ μὲν τῷ προεκκομίσαι τὰ νοσοποιὰ τῶν αἰτίων, τὰ δὲ ἐν τῷ τὰ παρασκευαστικὰ τῆς ὑγιείας ἐνθεῖναι, οὕτως αὖ κἀπὶ τῆς ἐπιστήμης ἔχει· μετὰ γὰρ τὰ προτρεπτικὰ πειρᾶται τὰ θεραπευτικὰ προσάγειν, ἐφ᾽ ἃ [διὰ] τοῖς παρορμητικοῖς κέχρηται διμερῶς· τὸ μὲν γὰρ ὑπεξαιρετικὸν τῶν ψευδῶς γεγενημένων δοξῶν, δι᾽ ἃς τὰ κριτήρια νοσοποιεῖται τῆς ψυχῆς, προσάγει λόγον, τὸ δὲ τῶν ὑγιῶς ἐχουσῶν ἐνθετικόν. δεύτερος οὖν ὁ περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν τόπος, ἐφ᾽ ὧν καὶ δι᾽ ὧν ἡ προτροπή. τῷ δὲ τρίτῳ πάλιν ὁ τρίτος ἀναλογήσει. καὶ γὰρ τῇ ἰατρικῇ σπουδὴ πᾶσα περὶ τὸ τέλος, τοῦτο δ᾽ ἦν ὑγίεια, καὶ τῇ φιλοσοφίᾳ περὶ*

τὴν εὐδαιμονίαν. συνάπτεται δὲ τῷ περὶ τελῶν λό- [44] γῳ λόγος περὶ βίων. ἐπὶ γάρ τε τῆς ἰατρικῆς οὐκ ἀρκεῖ τὴν ὑγίειαν ἐμποιῆσαι, χρεία δὲ καὶ τοῦ παρασχεῖν παραγγέλματα περὶ τῆς ὑγιείας, οἷς προσέχοντες τὸν νοῦν τὴν εὐεξίαν τοῦ σώματος διαφυλάξουσι, καὶ δὴ κἀπὶ τοῦ βίου θεωρημάτων τινῶν ἐστι χρεία, δι᾽ ὧν ἡ φυλακὴ γενήσεται τοῦ τέλους. διττὸς δὲ καὶ ὁ περὶ βίων λόγος, ὃ μὲν ἴδιος ὃ δὲ κοινός· ὧν τὸν μὲν ἴδιον ἐπισκοπεῖν δέον ἐστὶ τὰ πρὸς ἕκαστον, οἷον εἰ τῷ νοῦν ἔχοντι πολιτευτέον, ἢ τοῖς ἡγεμονικοῖς συμβιωτέον, ἢ γαμητέον τῷ σοφῷ· τὸν δὲ κοινὸν τὰ πρὸς ἅπαντας, οἷόν ἐστι τίς ἀρίστη πολιτεία, εἰ κοινὰς ποιητέον τὰς ἀρχὰς ἢ τιμητάς. τοῦτον δὲ τὸν κοινὸν προσαγορευτέον μὲν πολιτικόν, τακτέον δὲ καθ᾽ αὑτόν, καίπερ ὄντα μέρος τοῦ περὶ βίων, διά τε τὸ μέγεθος καὶ τὴν κοινότητα. εἰ μὲν οὖν ἐνεδέχετο πάντας εἶναι σοφούς, οὐκ ἂν ἐδέησε πλειόνων ἔτι τόπων· οἱ γὰρ κατὰ λεπτὸν διαιρούμενοι παραφυάδες εἰσὶ τῶν προκειμένων. ἐπεὶ δὲ καὶ (161) τῶν μέσως διακειμένων ἀνθρώπων πρόνοιαν ποιητέον, οὕς τινας ἐκ τῶν παραινετικῶν λόγων ὠφελεῖσθαι συμβαίνει, μὴ δυναμένους προσευκαιρεῖν τοῖς [46] διεξοδικοῖς πλάτεσιν ἢ διὰ χρόνου στενοχωρίας ἢ διά τινας ἀναγκαίας ἀσχολίας, ἐπεισενεκτέον τὸν ὑποθετικὸν λόγον, δι᾽ οὗ τὰς πρὸς τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν ὀρθότητα τῆς ἑκάστου χρήσεως ὑποθήκας ἐν ἐπιτομαῖς ἕξουσιν.

οὕτως μὲν οὖν ἡ Φίλωνος ἔχει διαίρεσις. ἐγὼ δ᾽ εἰ μὲν ἀργοτέρως διεκείμην, ἀρκεσθεὶς ἂν αὐτῇ συνεῖρον ἤδη τὰ περὶ τῶν ἀρεσκόντων, τῇ τῆς ἐξαμερείας ἐπικουφιζόμενος περιγραφῇ· ἡγούμενος δ᾽ ἐμαυτῷ πρέπειν πρὸ παντὸς τὴν οὐσίαν δεῖν ἐπισκο

πεῖν οὗ τις πραγματεύεται, κἄπειτα ποιότητα τὴν περὶ αὐτὴν καὶ ποσότητα, καὶ τούτοις ἐφεξῆς τὸ πρός τί, νομίζω προσεπιπονητέον τε εἶναι καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἐπισκοπεῖν, καθάπερ οὐ πάντων, οὕτως τῶν περὶ ταῦτα διενεγκάντων.

ἔστιν οὖν Εὐδώρου τοῦ Ἀλεξανδρέως ἀκαδημικοῦ φιλοσόφου διαίρεσις τοῦ κατὰ φιλοσοφίαν λόγου, [48] βιβλίον ἀξιόκτητον, ἐν ᾧ πᾶσαν ἐπεξελήλυθε προβληματικῶς τὴν ἐπιστήμην, ἧς ἐγὼ διαιρέσεως ἐκθήσομαι τὸ τῆς ἠθικῆς οἰκεῖον. ἔχει δ' οὕτως. τριμεροῦς ὄντος τοῦ κατὰ φιλοσοφίαν λόγου τὸ μέν ἐστιν αὐτοῦ ἠθικὸν τὸ δὲ φυσικὸν τὸ δὲ λογικόν. τοῦ δὲ ἠθικοῦ τὸ μὲν περὶ τὴν θεωρίαν τῆς καθ' ἕκαστον ἀξίας, τὸ [δὲ περὶ τὴν ὁρμήν, τὸ] δὲ περὶ τὴν πρᾶξιν. ταῦτ' ἔστι γὰρ τριμερῆ τῆς ἠθικῆς εἴδη, πρῶτον μὲν τὸ θεάσασθαι τὴν ἀξίαν τοῦ πράγματος ὅπερ αἱρεῖσθαι μέλλομεν· οὐδὲ γὰρ οἷόν τε γενέσθαι τὴν ὁρμὴν εὔλογον εἰ μὴ μετὰ τὴν θεωρίαν, ἡ θεωρία δ' ἐστὶ περίσκεψις τοῦ πράγματος καὶ οἷον ἐπίκρισις κατὰ τὸν περὶ αὐτοῦ λογισμόν· δεύτερον δὲ τὸ τὴν ὁρμὴν τῷ περινοηθέντι καλῶς ἐπιβαλεῖν· τρίτον τὸ τὴν πρᾶξιν αὐτοῖς ἐπισυνάψαι. ταῦτ' ἔστι τὰ πρῶτα μέρη τοῦ ἠθικοῦ λόγου, θεωρητικὸν ὁρμητικὸν πρακτικόν· τούτων δ' ἑκάστου ὑποδιαίρεσις. τοῦ δὲ περὶ τὴν θεωρίαν τῆς καθ' ἕκαστον ἀξίας τὸ μὲν περὶ τῶν σκοπῶν ἢ τῶν λεγομένων σκοπῶν τοῦ βίου· τὸ δὲ περὶ τῶν συμβαλλομένων εἰς τὴν τῶν τελῶν περιποιησιν, τὸ μέν ἐστι περὶ τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν κακιῶν, τὸ δὲ περὶ τῶν κατὰ τὰς ἀρετὰς ποιῶν, ὅπερ καὶ καλεῖται χαρακτηριστικόν, τὸ δὲ περὶ τεχνῶν, τὸ δὲ περὶ ἐπιτηδευμάτων. τοῦ μὲν περὶ ἀρετῶν τὸ μὲν κοινὸν τὸ δ' ἴδιον· κοινὸν μὲν οἷον περὶ δικαιο-

σύνης περὶ ἀνδρείας σωφροσύνης φρονήσεως τῶν ἄλλων· ἴδιον δὲ τὸ προτρεπτικόν· τοῦτο γὰρ εἰς τὸ μόνως ἐνδείξασθαι τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν. καὶ ὁ μὲν περὶ τὴν θεωρίαν τῆς καθ᾽ ἕκαστον ἀξίας λόγος εἰς τοσούτους τόπους γενικοὺς τέμνεται· ὁ γὰρ περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν πολλὰς περιέχει διαιρέσεις, αὐτίκα τὴν περὶ τῶν λεγομένων προηγουμένων, τὴν περὶ φιλίας καὶ ἡδονῆς καὶ δόξης καὶ εὐφυΐας. τῷ δὲ περὶ φιλίας κατὰ γειτνίασιν ὑπάγει τὸν περὶ ἔρωτος, τὸν περὶ συμποσίων. οὐ μὴν ἀλλ᾽ ὅμως τοῦδε σύμπαντος εἰς τὸν περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν ὡς γενικώτατον ὑπέταξε λόγον. τοῦ δὲ περὶ τῆς ὁρμῆς λόγου ὃ μέν ἐστι περὶ τῆς εἰδικῆς ὁρμῆς ὃ δὲ περὶ παθῶν. ἤτοι γὰρ πᾶν πάθος ὁρμὴ πλεονάζουσα, ἢ τά γε πλεῖστα μεθ᾽ ὁρμῆς, καὶ τὰ ἀρρωστήματα. τοῦ [52] δὲ περὶ τῆς πράξεως λόγου ὃ μέν ἐστι περὶ τῶν οἰκειούντων πρός τινας πράξεις, ὃ δὲ περὶ τῶν ἀλλοτριούντων ἀπὸ τινῶν πράξεων, ὃ δὲ τῶν αἰτίων ἀποδοτικὸς τῶν ἐπιτελούντων τινὰς σχέσεις ἢ κινήσεις, ὃ δὲ περὶ τῆς ἀσκήσεως, ὃ δὲ περὶ τῆς ἰδίως καὶ ὁμωνύμως τῷ γένει λεγομένης πράξεως. καὶ ὁ μὲν περὶ τῶν οἰκειούντων πρός τινας πράξεις διαιρεῖται εἴς τε τὸν ὑποθετικὸν καὶ τὸν προτρεπτικόν· ἔνιοι γὰρ καὶ τοῦτον ὑπὸ τόνδε τάττουσιν. ὁ δὲ περὶ τῶν (162) ἀποτρεπόντων καλεῖται παραμυθητικός, ὃς καλούμενός ἐστι πρὸς ἐνίων παθολογικός. τοῦ δὲ περὶ τῆς ὁμωνύμως λεγομένης πράξεως καὶ εἰδικῆς ὃ μέν ἐστι περὶ τῶν καθηκόντων ὃ δὲ περὶ τῶν κατορθωμάτων. ἐπεὶ δὲ τῶν καθηκόντων καὶ τῶν κατορθωμάτων ἃ μέν ἐστι καθ᾽ ἑαυτὰ ἃ δὲ κατὰ τὴν πρὸς τοὺς πλησίον σχέσιν, συνέστη τόπος ὁ περὶ τῶν χαρίτων ἐκ τοῦ λόγου τοῦ κατὰ τὴν πρὸς τοὺς πλησίον σχέσιν

ὑπάρχων. πάλιν δ᾽ ἐπεὶ τῶν καθηκόντων καὶ τῶν κατορθωμάτων ἃ μὲν λέγεται σύνθετα ἃ δὲ ἀσύνθετα, συνέστη κατὰ τὰ σύνθετα ὁ περὶ βίων λόγος, οὗ μέρος ὢν ὁ περὶ γάμου κατ᾽ ἰδίαν ἐτάχθη διὰ τὸ
[54] *πλῆθος τῶν ἐν αὐτῷ ζητημάτων. ὥστ᾽ εἶναι τοὺς πάντας τόπους κατὰ τὸν τῆς πράξεως τόπον, παραμυθητικόν, παθολογικόν, περὶ ἀσκήσεως, περὶ καθηκόντων, περὶ κατορθωμάτων, περὶ χαρίτων, περὶ βίων, περὶ γάμου. ὁ μὲν οὖν ἠθικὸς λόγος εἰς ταῦτα καὶ τοσαῦτα τέμνοιτ᾽ ἂν μέρη· ἀρκτέον δὲ τῶν προβλημάτων, προτάττοντα τὰ γένη κατὰ τὴν ἐμοὶ φαινομένην διάταξιν, ἥντινα πείθομαι πρὸς τὸ σαφέστερον διῃρηκέναι.*

3 *Περὶ τέλους.*

Τέλος λέγεται πολλαχῶς, ὡς τὸ πέρας ᾧ ἀντιδιαιρεῖται ἀρχὴ καὶ μέσον, καὶ ὡς τὸ τέλεσμα τὸ φορικόν, ὡς τὸ ἀνάλωμα καθ᾽ ὃ λέγεται αὐτοτελής τε καὶ εὐτελής, ὡς ὁ γάμος παρὰ τοῖς Δωριεῦσιν, ἤτοι παρὰ τὸ συμπέρασμα τῆς νεότητος ἢ διὰ τὸ τελειοῦν τὸν ἄνδρα τῇ πρὸς τὴν γυναῖκα συνόδῳ, καθ᾽ ὃ τὴν γαμήλιον Ἥραν συζυγίαν καὶ τελείαν ἐπονομάζουσι. τέλος δὲ καὶ γνώσεως καὶ πράξεως καὶ ποιήματος,
[56] *καὶ τὸ ἀποβαῖνον ὥς παρ᾽ Εὐριπίδῃ*

> *ἀχαλίνων στομάτων*
> *ἀνόμου τ᾽ ἀφροσύνας*
> *τὸ τέλος δυστυχία.*

τέλη δὲ λέγονται καὶ αἱ τῶν πολιτικῶν ἀρχαί, τὰ τέλη Λακεδαιμονίων εἰ τύχοι. παρὰ δ᾽ Ὁμήρῳ ἐν τῷ τῆς Ἰλιάδος δεκάτῳ

> *αἶψα δ᾽ ἐπὶ Θρηκῶν ἀνδρῶν τέλος ἷξον ἰόντες,*

τοῦτο δ᾽ ἐστὶν ἔναρχον τάγμα. λέγεται δὲ ὑπὸ μὲν τῶν στωϊκῶν ὁρικῶς ‘τέλος ἐστὶν οὗ ἕνεκα πάντα

πράττεται καθηκόντως, αὐτὸ δὲ πράττεται οὐδενὸς
ἕνεκα’. βραχιόνως ‘οὗ χάριν τἄλλα, αὐτὸ δ’ οὐ-
δενός’. καὶ πάλιν ‘ἐφ’ ὃ πάντα τὰ ἐν τῷ βίῳ πρατ-
τόμενα καθηκόντως τὴν ἀναφορὰν λαμβάνει, αὐτὸ
δ’ ἐπ’ οὐδέν’. ὑπὸ δὲ τῶν νεωτέρων περιπατητικῶν
τῶν ἀπὸ Κριτολάου ‘τὸ ἐκ πάντων τῶν ἀγαθῶν συμ-
πεπληρωμένον’. τοῦτο δὲ ἦν τὸ ἐκ τῶν τριῶν γε- [58]
νῶν, οὐκ ὀρθῶς· οὐ γὰρ πάντα τἀγαθὰ μέρη γίνε-
ται τοῦ τέλους· οὔτε γὰρ τὰ σωματικὰ οὔτε τὰ ἀπὸ
τῶν ἐκτός, τὰ δὲ τῆς ψυχικῆς ἀρετῆς ἐνεργήματα
μόνης. κρεῖττον οὖν ἦν εἰπεῖν ἀντὶ τοῦ συμπληρού-
μενον ἐνεργούμενον, ἵνα τὸ χρηστικὸν τῆς ἀρετῆς
ἐμφαίνηται. τοῦτο δ’ οἱ κατ’ Ἐπίκουρον φιλοσο-
φοῦντες οὐ προσδέχονται λέγειν ἐνεργούμενον, διὰ
τὸ παθητικὸν ὑποτίθεσθαι τὸ τέλος, οὐ πρακτικόν·
ἡδονὴ γάρ· ὅθεν καὶ τὴν ἔννοιαν ἀποδιδόασι τοῦ τέ-
λους τὸ οἰκείως διατεθεῖσθαι ἐξ ἑαυτοῦ πρὸς αὑτὸν
χωρὶς τῆς ἐπ’ ἄλλο τι ἀγούσης ἐπιβολῆς. τὸ μὲν οὖν
ὄνομα τοῦ τέλους εὑρίσκεται καὶ παρ’ Ὁμήρῳ·

οὐ γάρ ἔγωγέ τι φημὶ τέλος χαριέστερον εἶναι.

ἀλλ’ οὗτος μὲν δημοτελὲς εἰσήγαγε τὸ τέλος, Πλά-
των δὲ διέστιξε πρῶτος τὸ κατ’ ἄνδρα καὶ βίον ἰδιά-
ζον, ἔν τε τῷ Τιμαίῳ κἀν τῷ Πρωταγόρᾳ, καί γε [60]
τὴν τοῦ σκοποῦ διαφορὰν πρὸς τὸ τέλος. καὶ ἔστι
σκοπὸς μὲν τὸ προκείμενον εἰς τὸ τυχεῖν, οἷον ἀσπὶς
τοξόταις, τέλος δὲ τοῦ προκειμένου τεῦξις· βούλον- (163)
ται γὰρ ἐνέργημα ἡμέτερον εἶναι πρὸς τὸ τέλος.
ὑποτελὶς δ’ ἐστὶ τὸ πρῶτον οἰκεῖον τοῦ ζῴου πάθος,
ἀφ’ οὗ κατήρξατο συναισθάνεσθαι τὸ ζῷον τῆς συ-
στάσεως αὑτοῦ, οὔπω λογικὸν ὂν ἀλλ’ ἄλογον, κατὰ
τοὺς φυσικοὺς καὶ σπερματικοὺς λόγους, ὥσπερ τὸ
θρεπτικὸν καὶ τὸ αἰσθητικόν, καὶ τῶν τοιούτων ἕκα-

στον ῥίζης τόπον ἐπέχον, οὐδέπω φυτοῦ· γενόμενον
γὰρ τὸ ζῷον ᾠκειώθη τινὶ πάντως εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς,
ὅπερ ἐστὶ ὑποτελίς, κεῖται δ' ἔν τινι τῶν τριῶν· ἢ
γὰρ ἐν ἡδονῇ ἢ ἐν ἀοχλησίᾳ ἢ ἐν τοῖς πρώτοις κατὰ
φύσιν. πρῶτα δ' ἐστὶ κατὰ φύσιν περὶ μὲν τὸ σῶμα
ἕξις κίνησις σχέσις ἐνέργεια δύναμις ὄρεξις ὑγίεια
ἰσχὺς εὐεξία εὐαισθησία κάλλος τάχος ἀρτιότης, αἱ
τῆς ζωτικῆς ἁρμονίας ποιότητες· περὶ δὲ τὴν ψυχὴν
εὐσυνεσία εὐφυΐα φιλοπονία ἐπιμονὴ μνήμη τὰ τού-
[62] τοις παραπλήσια, ὧν οὐδέπω τεχνοειδὲς οὐδέν, σύμ-
φυτον δὲ μᾶλλον. τὴν δ' ὑποτελίδα τῶν ἀρχαίων
οὐδεὶς ὠνόμασεν, καίτοι τὸ πρᾶγμα γιγνωσκόντων,
τὴν δ' εὐδαιμονίαν συνωνυμεῖν τῷ τέλει λέγουσιν.
εὐδαιμονία δ' ἐστὶ τὸ ἄριστον ἐν τῷ βίῳ ἢ τὸ μέγι-
στον τῶν ἀγαθῶν ἢ τὸ κράτιστον. ταῦτα γάρ ἐστι
τῶν περὶ αὐτῆς ἐννοημάτων ἁπλούστερα. κἂν λέγῃ
δέ τις μακαριότητα καὶ τὸ μακαρίως ζῆν, εἰς τὸ αὐτὸ
συνδραμεῖται τοῖς τελικοῖς. προσδιαιρετέον οὖν. τῶν
περὶ τέλους διαλεχθέντων οἱ μὲν ψυχικὸν εἶναι διε-
νοήθησαν, οἱ δὲ σωματικόν, οἱ δὲ μικτὸν ἐξ ἀμφοῖν.
φράσω δὲ παραδείγματος χάριν· ὁ μὲν τοίνυν ἀρε-
τὴν λέγων, [τουτέστιν ἐν ἀρετῇ κείμενον] ψυχικὸν
ὑπείληφεν· ὁ δ' ἡδονήν, σωματικόν· ὁ δὲ τὸ καλῶς
καὶ ἡδέως ζῆν, κοινόν. εἴποι δ' ἄν τις αὖ κἀκείνως,
οἱ μὲν λογικὸν οἱ δ' ἄλογον, οἱ μὲν διανοητικὸν οἱ
δὲ παθητικόν. πάντα δὲ τὴν ἐν τούτοις ὀνόμασιν
[64] ἔχοντα διαφορὰν εἰς ταὐτὸ συντρέχει. ἐκ γὰρ σώ-
ματος καὶ ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου συνεστῶτος, ἀνάγκη
καὶ τὴν εὐζωΐαν αὐτοῦ περὶ ταῦτα καὶ διὰ τούτων
συνίστασθαι. λέγωμεν οὖν περὶ τῶν πρώτων εὐ-
θὺς ὁποῖοι ἦσαν οἱ ἀπὸ τῶν ψυχικῶν ἀναγόμενοι.
Ὅμηρος (δεδόσθω γὰρ τῇ ἀρχαιότητι προνομία) ψυχι-

κὸν ἀπεφήνατο τὸ τῆς εὐδαιμονίας τέλος, καὶ ταῦτα
διὰ τοῦ παρεισαγομένου προσώπου σοφωτάτου παρ᾽
αὐτῷ. πεποίηται γὰρ Ὀδυσσεὺς ἀναφωνῶν

οὐ γὰρ ἔγωγέ τι φημὶ τέλος χαριέστερον εἶναι
ἢ ὅταν εὐφροσύνη μὲν ἔχῃ κατὰ δῆμον ἅπαντα.

ἡ δ᾽ εὐφροσύνη ψυχική τις ἐστὶ διάθεσις, ἣν ἄν τις
ἐξηγήσαιτο καλὴν φρόνησιν, τοῦτο δ᾽ ἂν ἐκδέξαιτο
τὴν ἐπὶ τοῖς καλοῖς φρόνησιν. Ὁμήρῳ μὲν ἀρκέσει
προμετρηθὲν τὸ τῆς τιμῆς διὰ τὴν ἀρχαιότητα, ἐπὶ
δὲ τοὺς φιλοσόφους ἰτέον.

Σωκράτης Πλάτων ταὐτὰ τῷ Πυθαγόρᾳ, τέλος
ὁμοίωσιν θεοῦ. σαφέστερον δ᾽ αὐτὸ διήρθρωσε Πλά-
των προσθεὶς τὸ κατὰ τὸ δυνατόν, φρονήσει δ᾽ ἦν
μόνως δυνατόν, τοῦτο δ᾽ ἦν τὸ κατ᾽ ἀρετήν· ἐν [66]
μὲν γὰρ θεῷ τὸ κοσμοποιὸν καὶ κοσμοδιοικητικόν, ἐν
δὲ τῷ σοφῷ βίου κατάστασις καὶ ζωῆς διαγωγή. ὅπερ
αἰνίξασθαι μὲν Ὅμηρον εἰπόντα 'κατ᾽ ἴχνια βαῖνε
θεοῖο', Πυθαγόραν δὲ μετ᾽ αὐτὸν εἰπεῖν 'ἕπου θεῷ',
δῆλον ὡς οὐχ ὁρατῷ καὶ προηγουμένῳ, νοητῷ δὲ
καὶ τῆς κοσμικῆς εὐταξίας ἁρμονικῷ. εἴρηται δὲ παρὰ
Πλάτωνι κατὰ τὸ τῆς φιλοσοφίας τριμερές, ἐν Τι-
μαίῳ μὲν φυσικῶς· προσθήσω δὲ καὶ πυθαγορικῶς,
σημαίνοντος ἀφθόνως τὴν ἐκείνου προεπίνοιαν· ἐν
δὲ τῇ πολιτείᾳ ἠθικῶς, ἐν δὲ τῷ Θεαιτήτῳ λογικῶς·
περιπέφρασται δὲ καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ περὶ νόμων
ἐπὶ τῆς ἀκολουθίας τοῦ θεοῦ σαφῶς ἅμα καὶ πλου- (164)
σίως. τὸ δέ γε πολύφωνον τοῦ Πλάτωνος [οὐ πολύ- [68]
δοξον]. εἴρηται δὲ καὶ τὰ περὶ τοῦ τέλους αὐτῷ πολ-
λαχῶς. καὶ τὴν μὲν ποικιλίαν τῆς φράσεως ἔχει διὰ
τὸ λόγιον καὶ μεγαλήγορον, εἰς δὲ ταὐτὸ καὶ σύμφω-
νον τοῦ δόγματος συντελεῖ· τοῦτο δ᾽ ἐστὶ τὸ κατ᾽
ἀρετὴν ζῆν, τοῦτο δ᾽ αὖ κτῆσις ἅμα καὶ χρῆσις τῆς

τελείας ἀρετῆς. ὅτι δὲ τέλος αὐτὴν ἡγεῖται, τέταχεν
ἐν Τιμαίῳ κατὰ τοὔνομα· φράσω δὲ καὶ τἀκροτελεύ-
τιον τῆς περιοχῆς, ἔχει δ᾽ οὕτως ʽὁμοιώσαντα δὲ τέ-
λος ἔχειν τοῦ προτεθέντος ἀνθρώποις ὑπὸ θεῶν
ἀρίστου βίου πρός τε τὸν παρόντα καὶ τὸν μέλλοντα᾽.
Ἀριστοτέλης χρῆσιν ἀρετῆς τελείας ἐν προηγου-
μένοις. ἡ μὲν οὖν χρῆσίς ἐστι πλέον τῆς κτήσεως·
ἐνέργειαν γὰρ εἶναι βούλεται τὴν εὐδαιμονίαν, καὶ
τὸ τέλος ἡμέτερον· ἡ δ᾽ ἀρετὴ ἕξις ἡ βελτίστη ψυχῆς.
τελεία δὲ τριχῶς· καὶ γὰρ ἡ σύνθετος ἐκ τῶν θεω-
[70] ρητικῶν καὶ πρακτικῶν καὶ ἠθικῶν (τρία γὰρ ὑποτί-
θεται γένη, ἃ ἂν εἴποις ἀρετὴν κατὰ σύνθεσιν) καὶ
ἡ ἐκ τῶν οἰκείων δυνάμεων συμπεπληρωμένη, φύ-
σεως λόγου ἔθους (ταύτην κατ᾽ ἀριθμὸν ἐρεῖ τις),
καὶ ἡ κατὰ συμφωνίαν τοῦ λογικοῦ μέρους πρὸς τἄ-
λογον τῆς ψυχῆς, περὶ ὧν ὑποβὰς διαρθρώσω. πολ-
λαχῶς δ᾽ ἔξεστι τὴν εὐδαιμονίαν ὁρίζεσθαι κατ᾽ αὐ-
τόν· ἐνέργειαν κατ᾽ ἀρετὴν τελείαν ἐν βίῳ τελείῳ
προηγουμένην, καὶ βίος καλὸς καὶ τέλειος προηγού-
μενος, καὶ τὸ πάντων σαφέστατον χρῆσις ἀρετῆς τε-
[72] λείας ἐν βίῳ τελείῳ προηγουμένης. βίῳ δὲ τελείῳ
λέγει πρὸς τὴν διάστασιν τῆς χρήσεως τῶν ἀγαθῶν,
προηγουμένην δὲ χάριν τοῦ τὴν χρῆσιν ἐν ἀγαθοῖς
γίγνεσθαι, μὴ ἐν κακοῖς. τοῦτο μὲν οὖν τέλος· τὸ
δ᾽ αὐτὸ συνωνύμως εὐδαιμονία παρὰ Πλάτωνος μετ-
ηγμένον. σκοποὺς δ᾽ ὑποτίθεται τῆς ἐφέσεως τῶν
ἀνθρωπίνων ὀρέξεων τρεῖς, τὸν τοῦ καλοῦ τοῦ συμ-
φέροντος τοῦ ἡδέος. καλὸν μὲν οὖν ἐστὶν ἀρετὴ καὶ
τὸ μέτοχον τῆς ἀρετῆς, ὥσπερ αὐτὸς ὁ σπουδαῖος,
καὶ τὸ ἀπ᾽ ἀρετῆς ἔργον, ὡς τὸ ἀγαθὸν καλόν, καθὸ
[74] ἐπαινετόν, καὶ τὸ παρέχον ἐπαινετούς· συμφέρον δὲ
τὸ πρὸς τὸ ζῆν εὔχρηστον· συμπαρατείνοι δ᾽ ἂν ἡ

ἔννοια καὶ πρὸς τὸ εὖ ζῆν. ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ κατὰ φύσιν ψυχῆς καὶ σώματος, περὶ ὧν προείρηται. ἡδὺ δ' ἐστὶν οἰκεῖον ψυχῆς καὶ σώματος πάθος εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐκ τοῦ παρὰ φύσιν ἀγωγόν, ὥσπερ ὁ Πλάτων ἐν τῷ Τιμαίῳ ὡρίσατο.

Ἀριστοτέλης ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν νικομαχείων Εὔδοξον τὸν ἀστρόλογον οἴεται τέλος δογματίζειν τὴν ἡδονήν. Δημόκριτος καὶ Πλάτων κοινῶς ἐν τῇ ψυχῇ τὴν εὐδαιμονίαν τίθενται. γέγραφε δ' ὃ μὲν οὕτως [76] ʽεὐδαιμονίη ψυχῆς καὶ κακοδαιμονίη· εὐδαιμονίη οὐκ ἐν βοσκήμασι οἰκέει, οὐδέ ἐν χρυσῷ· ψυχὴ οἰκητήριον δαίμονος'. τὴν δ' [εὐδαιμονίαν καὶ] εὐθυμίαν καὶ εὐεστὼ καὶ ἁρμονίαν συμμετρίαν τε καὶ ἀταραξίαν καλεῖ· συνίστασθαι δ' αὐτὴν ἐκ τοῦ διορισμοῦ καὶ τῆς διακρίσεως τῶν ἡδονῶν· καὶ τοῦτ' εἶναι τὸ κάλλιστόν τε καὶ συμφορώτατον ἀνθρώποις. ὁ δὲ Πλάτων τῷ Δημοκρίτῳ κατὰ ταὐτὸ συνᾴδων γράφει περὶ τοῦ κυριωτάτου τῶν ἐν ἡμῖν δεῖν ὑπολαβεῖν ὡς ἄρ' αὐτὸ δαίμονα ἡμῖν δέδωκεν ὁ θεὸς καὶ ἐν αὐτῷ τὸ εὔδαιμον· λέγει δὲ τοῦτ' ἐν τῷ ἡγεμονικῷ τῆς ψυχῆς ἕξιν τινὰ ποιὰν καὶ διάθεσιν· τούτου δὲ τἀγαθοῦ τὰ μὲν πάθη κατάρχειν, ὅρον δὲ καὶ πέρας εἶναι τὸν λογισμόν. ἀκούειν γοῦν πάρεστι ʽδύο γὰρ [78] αὗται φύσει πηγαὶ μεθεῖνται ῥεῖν, ἡδονὴ καὶ λύπη, ὧν ὁ μὲν ἀρυτόμενος, ὅθεν τε δεῖ καὶ ὁπότε καὶ ὁπόσον, εὐδαιμονεῖ, ὁ δὲ μὴ τοὐναντίον'. ἐν μὲν τοίνυν τῷ τὴν ἡδονὴν καὶ τὴν λύπην ὀνομάσαι τὴν ἀπὸ τῶν παθῶν συνίστησι τῆς εὐδαιμονίας ἀρχήν, ἐν δὲ τῷ τὸν ἀρυτόμενον ὅθεν τε δεῖ καὶ ὅπῃ καὶ ὅπως εὐδαιμονεῖν, τὸ τῷ λογικῷ διοριστικὸν εἴρηκε τῆς εὐδαιμονίας. κατὰ τοῦτο μὲν οὖν ἀλλήλοις συμφέρον- (165) ται, καθὰ δὲ Πλάτων ἐν μὲν τῇ εὐλογιστίᾳ τίθεται

τὸ προηγούμενον ἀγαθὸν καὶ δι᾽ αὑτὸ αἱρετόν, ἐν δὲ τῇ ἡδονῇ τὸ ἐπιγεννηματικόν, ὅπερ οἴεται καὐτὸς εἶναι χαράν τε καὶ ἀταραξίαν συνωνύμως, ἐξ ἐπακολουθήματος [ἀλλήλοις διαφέρονται].

4 Περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν.

Ἀγαθόν ἐστιν ἀφ᾽ οὗ συμβαίνει τὸ ὠφελεῖσθαι, [80] καὶ οὗ πάντ᾽ ἐφίεται τὰ λόγον ἔχοντα προηγουμένως, καὶ ὃ ἤτοι κατὰ φύσιν ἐστὶν ἢ ποιητικὸν τοῦ κατὰ φύσιν, καὶ τὸ ὀρεκτικὸν κατὰ φύσιν ἢ τὸ κινητικὸν τῆς κατὰ φύσιν ἐχούσης ὀρέξεως, καὶ καθ᾽ ὃ ἕκαστον εὖ ἔχει ὅσον ἐπὶ τῇ ἐκείνου παρουσίᾳ ἢ ποιητικόν ἐστι τοῦ τοιούτου, καὶ ὃ ἤτοι δι᾽ αὑτό ἐστιν αἱρετὸν ἢ τοῦ [δι᾽ αὑτὸ] αἱρετοῦ ποιητικόν, καὶ ὃ ἤτοι εὐδαιμονία ἐστὶν ἢ συμβαλλόμενον πρὸς εὐδαιμονίαν, καί, καθάπερ Στράτων, τὸ τελειοῦν τὴν δύναμιν δι᾽ ἣν τῆς ἐνεργείας τυγχάνομεν, καὶ τὸ σωστικὸν τῆς ἑκάστου οὐσίας, καθοραθήσεται τῶν κατὰ μέρος τὰ μετέχοντα τῆς τοιαύτης δυνάμεως, καὶ πολλαχῶς ἄλλως.

Πλάτων δὲ τοιαύτῃ χρῆται διαιρέσει, θήσω δὲ κατὰ λέξιν ἐκ τοῦ πρώτου τῶν νόμων, καὶ διὰ τὸ κάλλος τῆς φράσεως καὶ διὰ τὴν σαφήνειαν· ‛Διττὰ [82] δ᾽ ἀγαθά ἐστι, τὰ μὲν ἀνθρώπινα τὰ δὲ θεῖα, ἤρτηται δ᾽ ἐκ τῶν θείων θάτερα, καὶ ἐὰν δέχηταί τις τὰ μείζονα, παρίσταται καὶ τὰ ἐλάττονα, εἰ δὲ μή, στέρεται ἀμφοῖν. ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐλάττονα, ὧν ἡγεῖται μὲν ὑγίεια, κάλλος δὲ δεύτερον, τὸ δὲ τρίτον ἰσχὺς εἴς τε δρόμον καὶ εἰς τὰς ἄλλας πάσας κινήσεις τῷ σώματι, τέταρτον δὲ δὴ πλοῦτος, οὐ τυφλὸς ἀλλ᾽ ὀξὺ βλέπων, ἄν περ ἅμ᾽ ἕπηται φρονήσει. ὃ δὴ πρῶτον αὖ τῶν θείων ἡγεμονοῦν ἐστιν ἀγαθῶν, ἡ φρόνησις· δεύτερον δὲ μετὰ νοῦν σώφρων ψυχῆς ἕξις· ἐκ δὲ τούτων μετ᾽ ἀνδρείας κραθέντων τρίτον

ἂν εἴη δικαιοσύνη, τέταρτον ἀνδρεία. ταῦτα δὲ πάντα ἐκείνων ἔμπροσθεν τέτακται φύσει, καὶ δὴ καὶ τῷ νομοθέτῃ τακτέον οὕτως'.

ἔτι καὶ τοῦτον ἐνδιαστελοῦμαι τὸν τρόπον. Πλάτων πολύφωνος ὤν, οὐχ ὥς τινες οἴονται πολύδοξος, πολλαχῶς διῄρηται τἀγαθόν. διχῶς μὲν τῷ γένει˙ τῶν γὰρ ἀγαθῶν τὰ μὲν θεῖα τὰ δ' ἀνθρώπινα, θεῖα μὲν τὰς περὶ τὴν ψυχὴν ἀρετὰς λέγων, ἀνθρώ- [84] πινα δὲ τὰς περὶ τὸ σωματικὸν μέρος εὐεξίας καὶ τὰς ἀπὸ τῶν ἐκτὸς λεγομένων εὐπορίας. τριχῶς δὲ τοῖς τόποις˙ τῶν γὰρ ἀγαθῶν τὰ μὲν περὶ ψυχὴν τὰ δὲ περὶ σῶμα τὰ δ' ἐν τοῖς ἐκτός˙ ἀρετὰς εἴποις ἂν καὶ εὐεξίας καὶ εὐπορίας. πενταχῶς δὲ τοῖς εἴδεσι˙ πρῶτον μὲν γὰρ τἀγαθὸν τὴν ἰδέαν αὐτὴν ἀποφαίνεται, ὅπερ ἐστὶ θεῖον καὶ χωριστόν˙ δεύτερον δὲ τὸ ἐκ φρονήσεως καὶ ἡδονῆς σύνθετον, ὅπερ ἐνίοις δοκεῖ καθ' αὑτὸ εἶναι τέλος τῆς ἀνθρωπίνου ζωῆς˙ τρίτον αὐτὴν καθ' αὑτὴν τὴν φρόνησιν˙ τέταρτον τὸ ἐκ τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν σύνθετον˙ πέμπτον αὐτὴν καθ' αὑτὴν τὴν ἡδονήν. ταύταις κέχρηται ταῖς διαστολαῖς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν νόμων μάλιστα κἀν τῷ Φιλήβῳ.

Ἄλλως. μόνον μὲν τὸ καλὸν ἀγαθὸν, καθότι τῶν ὄντων οὐδὲν ἀγαθὸν, εἰ μή τι μεταλάβοι τῆς ἀρετῆς, ὥσπερ ὁ δαλὸς καὶ ὁ σίδηρος τοῦ πυρὸς, οὗ χωρὶς οὐδὲν ἁπλῶς θερμόν˙ μετὰ δ' ἄλλων ἀγαθῶν τῶν [86] τριῶν γενῶν, ὅτι μετείληφεν αὐτοῦ τὰ δύο, τὰ σωματικὰ σὺν τοῖς ἐκτός. ὡς γὰρ τῆς σελήνης ἀφώτιστον μὲν ἡ οὐσία καθ' αὑτήν, μεταλήψει δὲ τῆς ἡλιακῆς αὐγῆς φωτίζεται, οὕτως οὐδὲν ὃ μὴ μετέχει τῆς ἀρετῆς ἀγαθόν. τοῖς γὰρ ἀνθρωπίνοις τὸ δύνασθαι ὠφελεῖν ἐκ τῶν θείων πάρεστιν.

Ἀριστοτέλης τὴν μὲν τριάδα τῶν ἀγαθῶν καὐτὸς ὁμοίως Πλάτωνι κατὰ τοὺς τόπους. ἔτι τῶν ἀγαθῶν τὰ μέν ἐστι δι' ἑαυτὰ αἱρετὰ τὰ δὲ δι' ἕτερα. δι' ἑαυτὰ μὲν οὖν ἐστὶν εἱρετὰ ὅσα πρὸς τὴν αἵρεσιν αὐτῶν οὐ δι' ἄλλο τι κινεῖ ἢ προτρέπεται· τοιαῦτα δ' ἐστὶν οἷον εὐδαιμονία, καὶ τὸ γένος τῶν ἀρετῶν, καὶ τὰ σωματικὰ τῶν κατὰ φύσιν, ὑγίεια εὐεξία εὐαισθησία κάλλος τάχος ἀρτιότης ἰσχὺς τὰ παραπλήσια τούτοις, καὶ τῶν σωματικῶν ἡδοναὶ αἵ μηδεμίαν βλάβην ἐπιφέρουσαι· ταῦτα γὰρ ὁ νοῦν ἔχων ἕλοιτ' ἂν αὐτὰ [δι' αὑτά], κἂν μηδὲν ἄλλο κεχωρισμένον αὐτῶν περιποιῇ. δι' ἄλλα δ' ἐστὶν αἱρετὰ τὰ δι' ἕτερόν τι κεχωρισμένον αὐτῶν προκαλούμενα πρὸς
[88] τὴν αἵρεσιν, περίπατος γυμνασία μάθησις ἀνάγνωσις ἰατρεῖαι θεραπεῖαι τροφαὶ σκέπαι. τούτων γὰρ οὐδὲν δι' αὑτὸ ληπτόν, κατὰ δὲ τὴν ἀναφορὰν τὴν ἐφ' ἃ παρέχεται.

Εἰ πᾶν τὸ καλὸν δι' αὑτὸ αἱρετόν.

Κατὰ μὲν Πλάτωνα πᾶν. καὶ γὰρ ἀρετὴν πᾶσαν καὶ τὴν καθ' ἑκάστην ἕξιν σπουδαίαν καὶ τὴν ἐνέργειαν, ἥτις ἐστὶ πρᾶξις μετὰ λόγου. ὠνομάσθη γοῦν καλόν, ὅτι κλητικόν ἐστιν ἐφ' αὑτό. τῷ δ' Ἀριστοτέλει δοκεῖ τὰς μὲν ἕξεις οὐκ εἶναι δι' αὑτὰς αἱρετάς, δι' ἄλλο γάρ τι, τὴν ἐνέργειαν. πᾶσα γὰρ ἕξις διὰ ταύτην, ὡς τὸ οὗ ἕνεκα· τοῦτο δὲ δι' αὑτὸ αἱρετόν, ὕπαρξις ἢ χρῆσις καὶ τέλος τοῦ βίου. καὶ τὴν εὐδαιμονίαν οὗτος μὲν ἀπὸ τῆς χρήσεως ἀναφωνεῖ, Πλάτων δὲ καὶ ἀπὸ τῆς κτήσεως. ἀλλ' ὁ μὲν πρεσβύτερος ἐν τοῖς νόμοις καὶ ἐν τῷ Τιμαίῳ καί τισιν ἄλλοις ταῦτα κεχώρικεν, ὁ δὲ νεώτερος ἐν τοῖς ἠθικοῖς.

Ζήνωνος καὶ τῶν λοιπῶν στωϊκῶν δόγματα περὶ τοῦ ἠθικοῦ μέρους τῆς φιλοσοφίας. 5 (166)

Περὶ δὲ τῶν ἠθικῶν ἑξῆς ποιήσομαι τὸν ὑπομνηματισμόν, τὰ κεφάλαια τῶν ἀναγκαίων δογμάτων ἀναλαβών. ἄρξομαι δ' ἐντεῦθεν· [90]

ταῦτ' εἶναί φησιν ὁ Ζήνων ὅσα οὐσίας μετέχει· τῶν δ' ὄντων τὰ μὲν ἀγαθὰ τὰ δὲ κακὰ τὰ δὲ ἀδιάφορα. ἀγαθὰ μὲν τὰ τοιαῦτα, φρόνησιν δικαιοσύνην σωφροσύνην ἀνδρείαν καὶ πᾶν ὅ ἐστιν ἀρετὴ ἢ μετέχον ἀρετῆς· κακὰ δὲ τὰ τοιαῦτα, ἀφροσύνην ἀδικίαν ἀκολασίαν δειλίαν καὶ πᾶν ὅ ἐστι κακία ἢ μετέχον κακίας· ἀδιάφορα δὲ τὰ τοιαῦτα, ζωὴν θάνατον [92] δόξαν ἀδοξίαν πόνον ἡδονὴν πλοῦτον πενίαν νόσον ὑγίειαν καὶ τὰ τούτοις ὅμοια.

τῶν δ' ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι ἀρετὰς τὰ δ' οὔ. φρόνησιν μὲν οὖν καὶ σωφροσύνην [καὶ δικαιοσύνην] καὶ ἀνδρείαν ἀρετάς, χαρὰν δὲ καὶ εὐφροσύνην καὶ θάρρος καὶ βούλησιν καὶ τὰ παραπλήσια οὐκ εἶναι ἀρετάς. τῶν δ' ἀρετῶν τὰς μὲν ἐπιστήμας τινῶν καὶ τέχνας τὰς δ' οὔ. φρόνησιν μὲν οὖν καὶ σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην καὶ ἀνδρείαν ἐπιστήμας εἶναι τινῶν καὶ τέχνας, μεγαλοψυχίαν δὲ καὶ ῥώμην καὶ ἰσχὺν ψυχῆς οὔτ' ἐπιστήμας τινῶν εἶναι οὔτε τέχνας. ἀνάλογον δὲ καὶ τῶν κακῶν τὰ μὲν εἶναι κακίας τὰ δ' οὔ. ἀφροσύνην μὲν οὖν καὶ ἀκολασίαν καὶ ἀδικίαν καὶ δειλίαν καὶ μικροψυχίαν καὶ ἀδυναμίαν κακίας εἶναι, λύπην δὲ καὶ φόβον καὶ τὰ παραπλήσια οὐκ εἶναι κακίας. τῶν δὲ κακιῶν τὰς μὲν εἶναι ἀγνοίας τινῶν καὶ ἀτεχνίας τὰς δ' οὔ. ἀφροσύνην μὲν οὖν καὶ ἀκολασίαν καὶ ἀδικίαν καὶ δειλίαν ἀγνοίας

εἶναι τινῶν καὶ ἀτεχνίας· μικροψυχίαν δὲ καὶ ἀδυ-
[94] ναμίαν οὔτε ἀγνοίας τινῶν οὔτε ἀτεχνίας.

ἔτι δὲ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν πᾶσι τοῖς φρονίμοις ὑπάρχειν καὶ ἀεὶ τὰ δ᾽ οὔ. ἀρετὴν μὲν οὖν πᾶσαν καὶ φρονίμην αἴσθησιν καὶ φρονίμην ὁρμὴν καὶ τὰ ὅμοια πᾶσι τοῖς φρονίμοις ὑπάρχειν καὶ ἐν παντὶ καιρῷ· χαρὰν δὲ καὶ εὐφροσύνην καὶ φρονίμην περιπάτησιν οὔτε πᾶσι τοῖς φρονίμοις ὑπάρχειν οὔτ᾽ ἀεί. ἀνὰ λόγον δὲ καὶ τῶν κακῶν τὰ μὲν πᾶσι τοῖς ἄφροσιν ὑπάρχειν καὶ ἀεὶ τὰ δ᾽ οὔ. κακίαν μὲν οὖν πᾶσαν καὶ ἄφρονα αἴσθησιν καὶ ἄφρονα ὁρμὴν καὶ τὰ παραπλήσια πᾶσι τοῖς ἄφροσιν ὑπάρχειν καὶ ἀεί· λύπην δὲ καὶ φόβον καὶ ἄφρονα ἀπόκρισιν οὔτε πᾶσι τοῖς ἄφροσιν ὑπάρχειν οὔτ᾽ ἐν παντὶ καιρῷ. πάντα δὲ τἀγαθὰ ὠφέλιμα εἶναι καὶ χρηστὰ καὶ συμφέροντα καὶ λυσιτελῆ καὶ σπουδαῖα καὶ πρέποντα καὶ καλὰ καὶ οἰκεῖα· τὰ δὲ κακὰ ἐκ τῶν ἐναντίων πάντα
[96] βλαβερὰ καὶ δύσχρηστα καὶ ἀσύμφορα καὶ ἀλυσιτελῆ καὶ φαῦλα καὶ ἀπρεπῆ καὶ αἰσχρὰ καὶ ἀνοίκεια. τὸ δ᾽ ἀγαθὸν λέγεσθαί φασι πλεοναχῶς, τὸ μὲν πρῶτον οἷον πηγῆς ἔχον χώραν, ὅπερ οὕτως ἀποδίδοσθαι, ἀφ᾽ οὗ συμβαίνει ὠφελεῖσθαι, τὸ δὲ πρῶτον εἶναι αἴτιον, ἢ ὑφ᾽ οὗ· τὸ δὲ δεύτερον καθ᾽ ὃ συμβαίνει ὠφελεῖσθαι· κοινότερον δὲ καὶ ἐπιδιατεῖνον καὶ ἐπὶ τὰ προειρημένα τὸ οἷον ὠφελεῖν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ κακὸν κατὰ τὴν τῶν ἀγαθῶν ἀναλογίαν ὑπογράφεσθαι.
[98] τὸ μὲν οὖν ἀφ᾽ οὗ συμβαίνει βλάπτεσθαι ἢ ὑφ᾽ οὗ· τὸ δὲ καθ᾽ ὃ συμβαίνει βλάπτεσθαι· κοινότερον δὲ τούτων τὸ οἷον βλάπτειν.

τῶν δ᾽ ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι περὶ ψυχὴν τὰ δ᾽ ἐκτός, τὰ δ᾽ οὔτε περὶ ψυχὴν οὔτ᾽ ἐκτός. περὶ ψυχὴν μὲν τὰς ἀρετὰς καὶ σπουδαίας ἕξεις καὶ καθόλου

τὰς ἐπαινετὰς ἐνεργείας, ἐκτὸς δὲ τούς τε φίλους καὶ τοὺς γνωρίμους καὶ τὰ παραπλήσια, οὔτε δὲ περὶ ψυχὴν οὔτ᾽ ἐκτὸς τοὺς σπουδαίους καὶ καθόλου τοὺς τὰς ἀρετὰς ἔχοντας· ὁμοίως δὲ καὶ τῶν κακῶν τὰ μὲν περὶ ψυχὴν τὰ δ᾽ ἐκτός, τὰ δ᾽ οὔτε περὶ ψυχὴν (167) οὔτ᾽ ἐκτός. περὶ ψυχὴν μὲν τάς τε κακίας σὺν ταῖς μοχθηραῖς ἕξεσι καὶ καθόλου τὰς ψεκτὰς ἐνεργείας, ἐκτὸς δὲ τοὺς ἐχθροὺς σὺν τοῖς εἴδεσιν, οὔτε δὲ περὶ ψυχὴν οὔτ᾽ ἐκτὸς τοὺς φαύλους καὶ πάντας τοὺς τὰς κακίας ἔχοντας. τῶν δὲ περὶ ψυχὴν ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι διαθέσεις τὰ δὲ ἕξεις, τὰ δ᾽ ἕξεις μὲν διαθέσεις δ᾽ οὔ, τὰ δὲ οὔτε ἕξεις οὔτε διαθέσεις. διαθέσεις μὲν τὰς ἀρετὰς πάσας, ἕξεις δὲ μόνον καὶ οὐ διαθέσεις τὰ ἐπιτηδεύματα, ὡς τὴν μαντικὴν καὶ τὰ [100] παραπλήσια, οὔτε δὲ ἕξεις οὔτε διαθέσεις τὰς κατ᾽ ἀρετὰς ἐνεργείας, οἷον φρόνησιν καὶ τὴν τῆς σωφροσύνης κτῆσιν καὶ τὰ παραπλήσια. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν περὶ ψυχὴν κακῶν τὰ μὲν εἶναι διαθέσεις τὰ δ᾽ ἕξεις, τὰ δ᾽ ἕξεις μὲν διαθέσεις δ᾽ οὔ, τὰ δὲ οὔτε ἕξεις οὔτε διαθέσεις. διαθέσεις μὲν τὰς κακίας πάσας, ἕξεις δὲ μόνον [καὶ οὐ διαθέσεις] τὰς εὐκαταφορίας, οἷον τὴν φθονερίαν τὴν ἐπιλυπίαν καὶ τὰ ὅμοια, καὶ ἔτι τὰ νοσήματα καὶ ἀρρωστήματα, οἷον φιλαργυρίαν οἰνοφλυγίαν καὶ τὰ παραπλήσια· οὔτε δ᾽ ἕξεις οὔτε διαθέσεις τὰς κατὰ κακίας ἐνεργείας, οἷον ἀφρόνευσιν ἀδίκευσιν καὶ τὰ ταύταις παραπλήσια.

τῶν δ᾽ ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι τελικὰ τὰ δὲ ποιητικὰ τὰ δὲ ἀμφοτέρως ἔχοντα. ὁ μὲν οὖν φρόνιμος ἄνθρωπος καὶ ὁ φίλος ποιητικὰ μόνον ἐστὶν ἀγαθά, χαρὰ δὲ καὶ εὐφροσύνη καὶ θάρρος . . . καὶ φρονίμη [102] περιπάτησις τελικὰ μόνον ἐστὶν ἀγαθά, αἱ δ᾽ ἀρεταὶ πᾶσαι καὶ ποιητικά ἐστιν ἀγαθὰ καὶ τελικά· καὶ γὰρ

ἀπογεννῶσι τὴν εὐδαιμονίαν καὶ συμπληροῦσι μέρη αὐτῆς γινόμενα. ἀνάλογον δὲ καὶ τῶν κακῶν τὰ μὲν εἶναι ποιητικὰ τῆς κακοδαιμονίας τὰ δὲ τελικὰ τὰ δὲ ἀμφοτέρως ἔχοντα. ὁ μὲν οὖν ἄφρων ἄνθρωπος καὶ ὁ ἐχθρὸς ποιητικὰ μόνον ἐστὶ κακά, λύπη δὲ . . . . καὶ φόβος καὶ κλοπὴ καὶ ἄφρων ἐρώτησις καὶ τὰ ὅμοια τελικά, αἱ δὲ κακίαι [πᾶσαι] καὶ ποιητικὰ καὶ τελικὰ ἐστὶ κακά· ἀπογεννῶσι γὰρ τὴν κακοδαιμονίαν καὶ συμπληροῦσι μέρη αὐτῆς γινόμενα.

φρόνησιν δ' εἶναι ἐπιστήμην ὧν ποιητέον καὶ οὐ ποιητέον καὶ οὐδετέρων ἢ ἐπιστήμην ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ οὐδετέρων φύσει πολιτικοῦ ζῴου (καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν δὲ ἀρετῶν οὕτως ἀκούειν παραγγέλλουσι). σωφροσύνην δ' εἶναι ἐπιστήμην αἱρετῶν καὶ φευκτῶν καὶ οὐδετέρων, δικαιοσύνην δὲ ἐπιστήμην ἀπο-
[104] νεμητικὴν τῆς ἀξίας ἑκάστῳ, ἀνδρείαν δὲ ἐπιστήμην δεινῶν καὶ οὐ δεινῶν καὶ οὐδετέρων, ἀφροσύνην δὲ ἄγνοιαν ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ οὐδετέρων ἢ ἄγνοιαν ὧν ποιητέον καὶ οὐ ποιητέον καὶ οὐδετέρων, ἀκολασίαν δὲ ἄγνοιαν αἱρετῶν καὶ φευκτῶν καὶ οὐδετέρων, [ἀδικίαν δὲ ἄγνοιαν ἀπονεμητικὴν τῆς ἀξίας ἑκάστῳ], δειλίαν δὲ ἄγνοιαν δεινῶν καὶ οὐ δεινῶν καὶ οὐδετέρων. παραπλησίως δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς καὶ κακίας ὁρίζονται τῶν εἰρημένων ἐχόμενοι. κοινότερον δὲ τὴν ἀρετὴν διάθεσιν εἶναί φασι ψυχῆς σύμφωνον αὐτῇ περὶ ὅλον τὸν βίον. τῶν δ' ἀρετῶν τὰς μὲν εἶναι πρώτας τὰς δὲ ταῖς πρώταις ὑποτεταγμένας· πρώτας δὲ τέτταρας εἶναι, φρόνησιν σωφροσύνην ἀνδρείαν δικαιοσύνην· καὶ τὴν μὲν φρόνησιν περὶ τὰ καθήκοντα γίγνεσθαι, τὴν δὲ σωφροσύνην περὶ τὰς ὁρμὰς τοῦ ἀνθρώπου, τὴν δὲ ἀν-

δρείαν περὶ τὰς ὑπομονάς, τὴν δὲ δικαιοσύνην περὶ
τὰς ἀπονεμήσεις. τῶν δὲ ὑποτεταγμένων ταῖς ἀρε-
ταῖς ταύταις τὰς μὲν τῇ φρονήσει ὑποτετάχθαι τὰς
δὲ τῇ σωφροσύνῃ τὰς δὲ τῇ ἀνδρείᾳ τὰς δὲ τῇ δι- [106]
καιοσύνῃ· τῇ μὲν οὖν φρονήσει ὑποτάττεσθαι εὐ-
βουλίαν εὐλογιστίαν ἀγχίνοιαν νουνέχειαν εὐμηχα-
νίαν, τῇ δὲ σωφροσύνῃ εὐταξίαν κοσμιότητα αἰδη-
μοσύνην ἐγκράτειαν, τῇ δὲ ἀνδρείᾳ καρτερίαν θαρ- (168)
ραλεότητα μεγαλοψυχίαν εὐψυχίαν φιλοπονίαν, τῇ
δὲ δικαιοσύνῃ εὐσέβειαν χρηστότητα εὐκοινωνησίαν
εὐσυναλλαξίαν. εὐβουλίαν μὲν οὖν εἶναι λέγουσιν
ἐπιστήμην τοῦ ποῖα καὶ πῶς πράττοντες πράξομεν
συμφερόντως, εὐλογιστίαν δὲ ἐπιστήμην ἀνταναιρε-
τικὴν καὶ μὴ κεφαλαιωτικὴν τῶν γιγνομένων καὶ
ἀποτελουμένων, ἀγχίνοιαν δὲ ἐπιστήμην εὑρετικὴν
τοῦ καθήκοντος ἐκ τοῦ παραχρῆμα, νουνέχειαν δὲ
ἐπιστήμην ἐπιτευκτικὴν τοῦ ἐν ἑκάστῳ σκοποῦ, εὐ-
μηχανίαν δὲ ἐπιστήμην εὑρετικὴν διεξόδου πραγμά-
των, εὐταξίαν δὲ ἐπιστήμην τοῦ πότε πρακτέον καὶ
τί μετά τι καὶ καθόλου τῆς τάξεως τῶν πράξεων,
κοσμιότητα δὲ ἐπιστήμην πρεπουσῶν καὶ ἀπρεπῶν
κινήσεων, αἰδημοσύνην δὲ ἐπιστήμην εὐλαβητικὴν
ὀρθοῦ ψόγου, ἐγκράτειαν δὲ ἐπιστήμην ἀνυπέρβλη-
τον τῶν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον φανέντων, καρτερίαν
δὲ ἐπιστήμην ἐμμενετικὴν τοῖς ὀρθῶς κριθεῖσι, θαρ-
ραλεότητα δὲ ἐπιστήμην καθ᾽ ἣν οἴδαμεν ὅτι οὐδενὶ
δεινῷ μὴ περιπέσωμεν, μεγαλοψυχίαν δὲ ἐπιστήμην
ὑπεράνω ποιοῦσαν τῶν πεφυκότων ἐν σπουδαίοις τε [108]
γίγνεσθαι καὶ φαύλοις, εὐψυχίαν δὲ ἐπιστήμην ψυ-
χῆς παρεχομένης ἑαυτὴν ἀήττητον, φιλοπονίαν δὲ
ἐπιστήμην ἐξεργαστικὴν τοῦ προκειμένου οὐ κωλυο-
μένην διὰ πόνον, εὐσέβειαν δὲ ἐπιστήμην θεῶν

θεραπείας, χρηστότητα δὲ ἐπιστήμην εὐποιητικήν, εὐκοινωνησίαν δὲ ἐπιστήμην ἰσότητος ἐν κοινωνίᾳ, εὐσυναλλαξίαν δὲ ἐπιστήμην ἐν τῷ συναλλάττειν ἀμέμπτως τοῖς πλησίον. πασῶν δὲ τούτων τῶν ἀρετῶν τὸ τέλος εἶναι τὸ ἀκολούθως τῇ φύσει ζῆν, ἑκάστην δὲ τούτου διὰ τῶν ἰδίων παρέχεσθαι τυγχάνοντα τὸν ἄνθρωπον. ἔχειν γὰρ ἀφορμὰς παρὰ τῆς φύσεως καὶ πρὸς τὴν τοῦ καθήκοντος εὕρεσιν καὶ πρὸς τὴν τῶν ὁρμῶν εὐστάθειαν καὶ πρὸς τὰς ὑπομονὰς καὶ πρὸς τὰς ἀπονεμήσεις κατὰ τὸ σύμφωνον. καὶ τὸ ἑξῆς ἑκάστη τῶν ἀρετῶν πράττουσα παρέχεται τὸν ἄνθρωπον ἀκολούθως τῇ φύσει ζῶντα. ταύτας μὲν οὖν τὰς ῥηθείσας ἀρε-
[110] τὰς τελείας εἶναι λέγουσι περὶ τὸν βίον καὶ συνεστηκέναι ἐκ θεωρημάτων· ἄλλας δὲ ἐπιγίγνεσθαι ταύταις, οὐκ ἔτι τέχνας οὔσας ἀλλὰ δυνάμεις τινὰς ἐπὶ τῆς ἀσκήσεως περιγιγνομένας, οἷον τὴν ὑγίειαν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ἀρτιότητα καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτῆς καὶ τὸ κάλλος. ὥσπερ γὰρ τὴν τοῦ σώματος ὑγίειαν εὐκρασίαν εἶναι τῶν ἐν τῷ σώματι θερμῶν καὶ ψυχρῶν καὶ ξηρῶν καὶ ὑγρῶν, οὕτω καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ὑγίειαν εὐκρασίαν εἶναι τῶν ἐν τῇ ψυχῇ δογμάτων. καὶ ὁμοίως ὥσπερ ἰσχὺς τοῦ σώματος τόνος ἐστὶν ἱκανὸς ἐν νεύροις, οὕτω καὶ ἡ τῆς ψυχῆς ἰσχὺς τόνος ἐστὶν ἱκανὸς ἐν τῷ κρίνειν καὶ πράττειν καὶ μή. ὥσπερ τε τὸ κάλλος τοῦ σώματός ἐστι συμμετρία τῶν μελῶν καθεστώτων αὐτῷ πρὸς ἄλληλά τε καὶ πρὸς τὸ ὅλον, οὕτω καὶ τὸ τῆς ψυχῆς κάλλος ἐστὶ συμμετρία τοῦ λόγου καὶ τῶν μερῶν αὐτοῦ πρὸς ὅλον τε αὐτοῦ καὶ πρὸς ἄλληλα. πάσας δὲ τὰς ἀρετάς, ὅσαι ἐπιστῆμαί εἰσι καὶ τέχναι, κοινά τε θεωρήματα ἔχειν καὶ τέλος, ὡς εἴρηται, τὸ αὐτό, διὸ καὶ ἀχωρίστους
[112] εἶναι· τὸν γὰρ μίαν ἔχοντα πάσας ἔχειν, καὶ τὸν

κατὰ μίαν πράττοντα κατὰ πάσας πράττειν. διαφέρειν δ' ἀλλήλων τοῖς κεφαλαίοις. φρονήσεως μὲν γὰρ εἶναι κεφάλαια τὸ μὲν θεωρεῖν καὶ πράττειν ὃ ποιητέον προηγουμένως, κατὰ δὲ τὸν δεύτερον λόγον τὸ θεωρεῖν καὶ ἃ δεῖ ἀπονέμειν χάριν τοῦ ἀδιαπτώτως πράττειν ὃ ποιητέον· τῆς δὲ σωφροσύνης ἴδιον κεφάλαιόν ἐστι τὸ παρέχεσθαι τὰς ὁρμὰς εὐσταθεῖς καὶ θεωρεῖν αὐτὰς προηγουμένως, κατὰ δὲ τὸν δεύτερον λόγον τὰ ὑπὸ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἕνεκα τοῦ ἀδιαπτώτως ἐν ταῖς ὁρμαῖς ἀναστρέφεσθαι· καὶ (169) ὁμοίως τὴν ἀνδρείαν προηγουμένως μὲν πᾶν ὃ δεῖ ὑπομένειν, κατὰ δὲ τὸν δεύτερον λόγον τὰ ὑπὸ τὰς ἄλλας· καὶ τὴν δικαιοσύνην προηγουμένως μὲν τὸ κατ' ἀξίαν ἑκάστῳ σκοπεῖν, κατὰ δὲ τὸν δεύτερον λόγον καὶ τὰ λοιπά. πάσας γὰρ τὰς ἀρετὰς τὰ πασῶν βλέπειν καὶ τὰ ὑποτεταγμένα ἀλλήλαις. ὅμοιον γὰρ ἔλεγεν εἶναι ὁ Παναίτιος τὸ συμβαῖνον ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ὡς εἰ πολλοῖς τοξόταις εἷς σκοπὸς εἴη κείμενος, ἔχοι δ' οὗτος ἐν αὐτῷ γραμμὰς διαφόρους τοῖς χρώμασιν· εἶθ' ἕκαστος μὲν στοχάζοιτο τοῦ τυχεῖν τοῦ σκοποῦ, ἤδη δ' ὃ μὲν διὰ τὸ πατάξαι εἰς τὴν [114] λευκὴν εἰ τύχοι γραμμήν, ὃ δὲ διὰ τὸ εἰς τὴν μέλαιναν, ἄλλος δὲ διὰ τὸ εἰς ἄλλο τι χρῶμα γραμμῆς. καθάπερ γὰρ τούτους ὡς μὲν ἀνωτάτω τέλος ποιεῖσθαι τὸ τυχεῖν τοῦ σκοποῦ, ἤδη δ' ἄλλον κατ' ἄλλον τρόπον προτίθεσθαι τὴν τεῦξιν, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰς ἀρετὰς πάσας ποιεῖσθαι μὲν τέλος τὸ εὐδαιμονεῖν, ὅ ἐστι κείμενον ἐν τῷ ζῆν ὁμολογουμένως τῇ φύσει, τούτου δ' ἄλλον κατ' ἄλλην τυγχάνειν.

διττῶς δέ φησιν ὁ Διογένης λέγεσθαι τὰ δι' αὑτὰ αἱρετὰ καὶ τελικῶς αἱρετά, ὡς ἔχει τὰ μὲν ἐν τῇ προειρημένῃ διαιρέσει κατατεταγμένα, τὰ δὲ ὅσα ἐν αὐ-

τοῖς ἔχει τὴν αἰτίαν τοῦ αἱρετὰ εἶναι, ὅπερ παντὶ ἀγαθῷ ὑπάρχει.

Ἀρετὰς δ' εἶναι πλείους φασὶ καὶ ἀχωρίστους ἀπ' ἀλλήλων καὶ τὰς αὐτὰς τῷ ἡγεμονικῷ μέρει τῆς ψυχῆς καθ' ὑπόστασιν, καθ' ὃ δὴ καὶ σῶμα πᾶσαν ἀρετὴν εἶναί τε καὶ λέγεσθαι, τὴν γὰρ διάνοιαν καὶ [116] τὴν ψυχὴν σῶμα εἶναι· τὸ γὰρ συμφυὲς πνεῦμα ἡμῖν ἔνθερμον ὂν ψυχὴν ἡγοῦνται. βούλονται δὲ καὶ τὴν ἐν ἡμῖν ψυχὴν ζῷον εἶναι· ζῆν τε γὰρ καὶ αἰσθάνεσθαι, καὶ μάλιστα τὸ ἡγεμονικὸν μέρος αὐτῆς, ὃ δὴ καλεῖται διάνοια. διὸ καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ζῷον εἶναι, ἐπειδὴ ἡ αὐτὴ διανοίᾳ ἐστὶ κατὰ τὴν οὐσίαν. κατὰ τοῦτο γάρ φασι καὶ τὴν φρόνησιν φρονεῖν· ἀκολουθεῖ γὰρ αὐτοῖς τὸ οὕτως λέγειν. ἀρετῆς δὲ καὶ κακίας οὐδὲν εἶναι μεταξύ· πάντας γὰρ ἀνθρώπους ἀφορμὰς ἔχειν ἐκ φύσεως πρὸς ἀρετήν, καὶ οἱονεὶ τὸ τῶν ἡμιαμβειαίων λόγον ἔχειν κατὰ τὸν Κλεάνθην, ὅθεν ἀτελεῖς μὲν ὄντας εἶναι φαύλους, τελειωθέντας δὲ σπουδαίους. φασὶ δὲ καὶ πάντα ποιεῖν τὸν σοφὸν κατὰ πάσας τὰς ἀρετάς. πᾶσαν γὰρ πρᾶξιν τελείαν [118] αὐτοῦ εἶναι, διὸ καὶ μηδεμιᾶς ἀπολελεῖφθαι ἀρετῆς. ἀκολούθως γὰρ τούτοις δογματίζουσι καὶ ὅτι ὁ κατὰ νοῦν ποιῶν καὶ διαλεκτικῶς ποιεῖ καὶ συμποτικῶς καὶ ἐρωτικῶς. τὸν δ' ἐρωτικὸν καὶ διχῇ λέγεσθαι, τὸν μὲν κατ' ἀρετὴν ποιὸν σπουδαῖον ὄντα, τὸν δὲ κατὰ κακίαν ἐν ψόγῳ ὡς ἂν ἐρωτομανῆ τινα. ἔτι δ' ἔρωτα τόν γ' ἀξιέραστον ὁμοίως λέγεσθαι τῷ ἀξιοφιλήτῳ καὶ οὕτως ἀξιαπολαύστῳ· τὸν γὰρ ἄξιον σπουδαίου ἔρωτος, τοῦτον εἶναι ἀξιέραστον. ὁμοίως δὲ τῇ ἐρωτικῇ τὴν συμποτικὴν παραλαμβάνουσιν εἰς τὰς ἀρετάς, τὴν μὲν περὶ τὸ ἐν συμποσίῳ καθῆκον ἀναστρεφομένην ἐπιστήμην οὖσαν τοῦ πῶς δεῖ ἐξά-

γεσθαι τὰ συμπόσια καὶ τοῦ πῶς δεῖ συμπίνειν, τὴν δὲ ἐπιστήμην νέων θήρας εὐφυῶν πρὸς τέρψιν οὖσαν ἐπὶ τὴν κατ' ἀρετήν, καὶ καθόλου ἐπιστήμην τοῦ καλῶς ἐρᾶν· διο καί φασιν ἐρασθήσεσθαι τὸν νοῦν ἔχοντα. τὸ δὲ ἐρᾶν αὐτὸ μόνον ἀδιάφορον εἶναι, [120] ἐπειδὴ γίνεταί ποτε καὶ περὶ φαύλους. τὸν δ' ἔρωτα οὔτε ἐπιθυμίαν εἶναι οὔτε τινὸς φαύλου πράγματος, ἀλλ' ἐπιβολὴν φιλοποιίας διὰ κάλλους ἔμφασιν. λέγουσι δὲ καὶ πάντ' εὖ ποιεῖν τὸν σοφὸν ἃ ποιεῖ. δῆλον· ὃν τρόπον γὰρ λέγομεν πάντ' εὖ ποιεῖν τὸν αὐλητὴν ἢ κιθαρῳδόν, συνυπακουομένου τοῦ ὅτι τὰ μὲν κατὰ τὴν αὔλησιν τὰ δὲ κατὰ τὴν κιθαρῳδίαν, τὸν αὐτὸν τρόπον πάντ' εὖ ποιεῖν τὸν φρόνιμον, καὶ ὅσα ποιεῖ καὶ οὐ μὰ Δία καὶ ἃ μὴ ποιεῖ· τὸ γὰρ κατὰ λόγον ὀρθὸν ἐπιτελεῖν πάντα καὶ οἷον κατ' ἀρετήν, περὶ ὅλον οὖσαν τὸν βίον τέχνην, ἀκόλουθον ᾠήθη- (170) σαν τῷ περὶ τοῦ πάντ' εὖ ποιεῖν τὸν σοφὸν δόγμα. κατὰ τὸ ἀνάλογον δὲ καὶ τὸν φαῦλον πάντα ὅσα ποιεῖ κακῶς ποιεῖν καὶ κατὰ πάσας τὰς κακίας. φιλομουσίαν δὲ καὶ φιλογραμματίαν καὶ φιλιππίαν καὶ φιλοκυνηγίαν καὶ καθόλου τὰς ἐγκυκλίους λεγομένας τέχνας ἐπιτηδεύματα μὲν καλοῦσιν ἐπιστήμας δ' οὔ, ἔν τε ταῖς σπουδαίαις ἕξεσι ταῦτα καταλείπουσι, καὶ [122] ἀκολούθως μόνον τὸν σοφὸν φιλόμουσον εἶναι λέγουσι καὶ φιλογράμματον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κατὰ τὸ ἀνάλογον. τό τε ἐπιτήδευμα τοῦτον ὑπογράφουσι τὸν τρόπον, ὁδὸν διὰ τέχνης ἡμέρου ἄγουσαν ἐπὶ [τὸ ζῆν] κατ' ἀρετήν. μόνον δέ φασι τὸν σοφὸν καὶ μάντιν ἀγαθὸν εἶναι καὶ ποιητὴν καὶ ῥήτορα καὶ διαλεκτικὸν καὶ κριτικόν, οὐ πάντα δέ, διὰ τὸ προσδεῖσθαι εἴς τινα τούτων καὶ θεωρημάτων τινῶν ἀναλήψεως. εἶναι δὲ τὴν μαντικήν φασιν ἐπιστήμην θεω-

ρηματικὴν σημείων τῶν ἀπὸ θεῶν ἢ δαιμόνων πρὸς ἀνθρώπινον βίον συντεινόντων. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ εἴδη τῆς μαντικῆς. λέγουσι δὲ καὶ ἱερέα μόνον εἶναι τὸν σοφόν, φαῦλον δὲ μηδένα. τὸν γὰρ ἱερέα εἶναι δεῖν ἔμπειρον νόμων τῶν περὶ θυσίας καὶ εὐχὰς καὶ καθαρμοὺς καὶ ἱδρύσεις καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἄλλων, διά τε τὸ εὐσεβείας δεῖσθαι καὶ ἐμπειρίας τῆς τῶν θεῶν θεραπείας, καὶ ἐντὸς εἶναι τῆς φύσεως τῆς θείας. μηδὲν δὲ τούτων ὑπάρχειν τῷ φαύλῳ, διὸ καὶ πάντας εἶναι τοὺς ἄφρονας [124] ἀσεβεῖς· τὴν γὰρ ἀσέβειαν κακίαν οὖσαν ἄγνοιαν εἶναι θεῶν θεραπείας, τὴν δ' εὐσέβειαν, ὡς εἴπομεν, ἐπιστήμην θεῶν θεραπείας. ὁμοίως δὲ μηδ' ὁσίους εἶναί φασι τοὺς φαύλους· τὴν γὰρ ὁσιότητα ὑπογράφεσθαι δικαιοσύνην πρὸς θεούς· τοὺς δὲ φαύλους παρεκβαίνειν πολλὰ τῶν πρὸς θεοὺς δικαίων, παρ' ὃ καὶ ἀνοσίους εἶναι καὶ ἀκαθάρτους καὶ ἀνάγνους καὶ μιαροὺς καὶ ἀνεορτάστους. τὸ γὰρ ἑορτάζειν ἀστείου φασὶν εἶναι, τῆς ἑορτῆς οὔσης χρόνου τινὸς ἐν ᾧ χρὴ περὶ τὸ θεῖον γίγνεσθαι τιμῆς χάριν καὶ καθηκούσης ἐπισημασίας, ὅθεν καὶ τὸν ἑορτάζοντα συγκαθεικέναι δεῖ μετ' εὐσεβείας εἰς τὴν τοιαύτην τάξιν. ἔτι δὲ λέγουσι πάντα φαῦλον μαίνεσθαι, ἄγνοιαν ἔχοντα αὑτοῦ καὶ τῶν καθ' αὑτόν, ὅπερ ἐστὶ μανία. τὴν δὲ ἄγνοιαν εἶναι ἐναντίαν κακίαν τῇ σωφροσύνῃ· ταύτην δὲ πρός τι πως ἔχουσαν ἀκαταστάτους καὶ πτοιώδεις παρεχομένην τὰς ὁρμὰς μανίαν εἶναι· διὸ καὶ ὑπογράφουσι τὴν μανίαν οὕτως ἄγνοιαν πτοιώδη.

6 *Περὶ αἱρετῶν καὶ φευκτῶν*

Ἔτι δὲ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι δι' αὑτὰ αἱ-[126] ρετὰ τὰ δὲ ποιητικά. ὁπόσα μὲν οὖν οὐδενὸς ἄλλου

ἕνεκεν εἰς εὔλογον αἵρεσιν ἔρχεται, δι' αὑτὰ αἱρετά· ὁπόσα δὲ τῷ ἑτέρων τινῶν παρασκευαστικὰ γίγνεσθαι, κατὰ τὸ ποιητικὸν λέγεσθαι. καὶ πᾶν μὲν ἀγαθὸν αἱρετὸν εἶναι· ἀρεστὸν γὰρ καὶ δοκιμαστὸν καὶ ἐπαινετὸν ὑπάρχειν. πᾶν δὲ κακὸν φευκτόν· τὸ γὰρ ἀγαθόν, καθ' ὃ μὲν αἵρεσιν εὔλογον κινεῖ αἱρετόν ἐστι, καθ' ὃ δὲ ἀνυπόπτως εἰς αἵρεσιν ἔρχεται ἀρεστόν, [καθ' ὃ δὲ . . . δοκιμαστόν], καθ' ὃ δὲ πάλιν εὐλόγως ἄν τις περὶ αὐτοῦ καθυπολαμβάνοι, τῶν ἐπαινετῶν εἶναι.

ἔτι δὲ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι ἐν κινήσει τὰ δὲ ἐν σχέσει. ἐν κινήσει μὲν τὰ τοιαῦτα, χαρὰν εὐφροσύνην σώφρονα ὁμιλίαν· ἐν σχέσει δὲ τὰ τοιαῦτα, εὔτακτον ἡσυχίαν μονὴν ἀτάραχον προσοχὴν ἔπανδρον. τῶν δ' ἐν σχέσει τὰς μὲν καὶ ἐν ἕξει εἶναι οἷον τὰς ἀρετάς, τὰς δ' ἐν σχέσει μόνον ὡς τὰ ῥηθέντα. ἐν ἕξει δὲ οὐ μόνας εἶναι τὰς ἀρετὰς ἀλλὰ [128] (117) καὶ τὰς ἄλλας τέχνας τὰς ἐν τῷ σπουδαίῳ ἀνδρὶ ἀλλοιωθείσας ὑπὸ τῆς ἀρετῆς καὶ γενομένας ἀμεταπτώτους· οἱονεὶ γὰρ ἀρετὰς γίγνεσθαι. φασὶ δὲ καὶ τῶν ἐν ἕξει ἀγαθῶν εἶναι τὰ ἐπιτηδεύματα καλούμενα, οἷον φιλομουσίαν φιλογραμματίαν φιλογεωμετρίαν καὶ τὰ παραπλήσια· εἶναι γὰρ ὁδόν τινα ἐκλεκτικὴν τῶν ἐν ταύταις ταῖς τέχναις οἰκείων πρὸς ἀρετήν, ἀναφέρουσαν αὐτὰ ἐπὶ τὸ τοῦ βίου τέλος.

ἔτι δὲ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι καθ' ἑαυτὰ τὰ δὲ πρός τί πως ἔχειν· καθ' ἑαυτὰ μὲν ἐπιστήμην δικαιοπραγίαν καὶ τὰ ὅμοια, πρός τι δὲ τιμὴν εὔνοιαν φιλίαν. εἶναι δὲ τὴν ἐπιστήμην κατάληψιν ἀσφαλῆ καὶ ἀμετάπτωτον ὑπὸ λόγου· ἑτέραν δὲ ἐπιστήμην σύστημα ἐξ ἐπιστημῶν τοιούτων, οἷον ἡ τῶν κατὰ μέρος λογικὴ ἐν τῷ σπουδαίῳ ὑπάρχουσα· ἄλ-

[130] λην δὲ σύστημα ἐξ ἐπιστημῶν τεχνικῶν ἐξ αὑτοῦ ἔχον τὸ βέβαιον, ὡς ἔχουσιν αἱ ἀρεταί· ἄλλην δὲ ἕξιν φαντασιῶν δεκτικὴν ἀμετάπτωτον ὑπὸ λόγου, ἥν τινά φασιν ἐν τόνῳ καὶ δυνάμει κεῖσθαι. φιλίαν δ' εἶναι κοινωνίαν βίου· συμφωνίαν δὲ ὁμοδογματίαν περὶ τῶν κατὰ τὸν βίον. τῆς δὲ φιλίας εἶναι γνωριμότητα μὲν φιλίαν ἐγνωσμένων, συνήθειαν δὲ φιλίαν συνειθισμένων, ἑταιρίαν δὲ φιλίαν καθ' αἵρεσιν ὡς ἂν ὁμηλίκων, ξενίαν δὲ φιλίαν ἀλλοδαπῶν. εἶναι δὲ καὶ συγγενικήν τινα φιλίαν ἐκ συγγενῶν, καὶ ἐρωτικὴν ἐξ ἔρωτος.

ἔτι δὲ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι ἄμικτα οἷον ἐπιστήμην, τὰ δὲ μεμιγμένα οἷον εὐτεκνίαν εὐγηρίαν
[132] εὐζωίαν. ἔστι δ' ἡ μὲν εὐτεκνία χρῆσις τέκνων κατὰ φύσιν ἔχουσα σπουδαία, ἡ δ' εὐγηρία χρῆσις σπουδαία γήρατος κατὰ φύσιν ἔχουσα, καὶ ὁμοίως ἡ εὐζωία . . . ἀλυπίαν δὲ καὶ εὐταξίαν τὰς αὐτὰς εἶναι τῇ σωφροσύνῃ, νοῦν δὲ καὶ φρένας φρονήσει, μεταδοτικὴν δὲ καὶ ἐπιδοτικὴν χρηστότητι. τὸ μέντοιγε πρός τί πως ἔχειν ὠνομάσθησαν, ὅπερ καθήκει καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν παρατηρεῖν. φανερὸν δὲ διὰ τούτων ὅτι καὶ τῶν κακῶν αἱ ὁμοῖαι διαιρέσεις ἔσονται. διαφέρειν δὲ λέγουσιν αἱρετὸν καὶ ληπτόν· αἱρετὸν μὲν γὰρ εἶναι τὸ ὁρμῆς αὐτοτελοῦς κινητικόν, [ληπτὸν δὲ τὸ ἀξίαν ἔχον.] ὅσῳ δὲ διαφέρει τὸ αἱρετὸν τοῦ ληπτοῦ, τοσούτῳ καὶ τὸ αὐθαίρετον τοῦ καθ' αὑτὸ ληπτοῦ, καὶ καθόλου τὸ ἀγαθὸν τοῦ ἀξίαν ἔχοντος. τοῦ δ' ἀνθρώπου ὄντος ζῴου λογικοῦ θνητοῦ φύσει πολιτικοῦ, φασὶ καὶ τὴν ἀρετὴν πᾶσαν τὴν περὶ ἄνθρωπον καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ζωὴν ἀκόλουθον ὑπάρχειν καὶ ὁμολογουμένην φύσει.

τὸ δὲ τέλος ὁ μὲν Ζήνων οὕτως ἀπέδωκε τὸ

ὁμολογουμένως ζῆν· τοῦτο δ' ἐστὶ καθ' ἕνα λόγον καὶ σύμφωνον ζῆν, ὡς τῶν μαχομένως ζώντων κακοδαιμονούντων. οἱ δὲ μετὰ τοῦτον προσδιαρθροῦντες οὕτως ἐξέφερον, ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν, ὑπολαβόντες ἔλαττον εἶναι κατηγόρημα τὸ ὑπὸ τοῦ Ζήνωνος ῥηθέν. Κλεάνθης γὰρ πρῶτος διαδεξάμενος αὐτοῦ τὴν αἵρεσιν προσέθηκε τῇ φύσει *καὶ οὕτως ἀπέδωκε, τέλος ἐστὶ τὸ ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν. ὅπερ ὁ Χρύσιππος σαφέστερον βουλόμενος ποιῆσαι ἐξήνεγκε τὸν τρόπον τοῦτον, ζῆν κατ' ἐμπειρίαν τῶν φύσει συμβαινόντων. Διογένης δὲ εὐλογιστίαν ἐν τῇ τῶν κατὰ φύσιν ἐκλογῇ καὶ ἀπεκλογῇ. Ἀρχέδημος δὲ πάντα τὰ καθήκοντα ἐπιτελοῦντας ζῆν. Ἀντίπατρος δὲ ζῆν ἐκλεγομένους μὲν τὰ κατὰ φύσιν, ἀπεκλεγομένους δὲ τὰ παρὰ φύσιν διηνεκῶς. πολλάκις δὲ καὶ οὕτως ἀπεδίδου, πᾶν τὸ καθ' αὑ-* [136]
τὸν ποιεῖν διηνεκῶς καὶ ἀπαραβάτως πρὸς τὸ τυγ- (172)
χάνειν τῶν προηγουμένων κατὰ φύσιν. τὸ δὲ τέλος λέγεσθαι τριχῶς ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς αἱρέσεως ταύτης· τό τε γὰρ τελικὸν ἀγαθὸν λέγεσθαι τέλος ἐν τῇ φιλολόγῳ συνηθείᾳ, ὡς τὴν ὁμολογίαν λέγουσι τέλος εἶναι· λέγουσι δὲ καὶ τὸν σκοπὸν τέλος, οἷον τὸν ὁμολογούμενον βίον ἀναφορικῶς λέγοντες ἐπὶ τὸ παρακείμενον κατηγόρημα. κατὰ δὲ τὸ τρίτον σημαινόμενον λέγουσι τέλος τὸ ἔσχατον τῶν ὀρεκτῶν, ἐφ' ὃ πάντα τὰ ἄλλα ἀναφέρεσθαι. διαφέρειν δὲ τέλος καὶ σκοπὸν ἡγοῦνται· σκοπὸν μὲν γὰρ εἶναι τὸ ἐκκείμενον σῶμα, οὗ τυχεῖν ἐφίεσθαι τοὺς τῆς εὐδαιμονίας στοχαζομένους, διὰ τὸ πάντα μὲν σπουδαῖον εὐδαιμονεῖν, πάντα δὲ φαῦλον ἐκ τῶν ἐναντίων κακοδαιμονεῖν. (καὶ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ἀναγκαῖα εἶναι πρὸς εὐδαιμονίαν τὰ δὲ μή. καὶ ἀναγ-

καῖα μὲν τάς τε ἀρετὰς πάσας καὶ τὰς ἐνεργείας τὰς
[138] χρηστικὰς αὐτῶν, οὐκ ἀναγκαῖα δὲ χαράν τε καὶ εὐ-
φροσύνην καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα. παραπλησίως δὲ καὶ
τῶν κακῶν τὰ μὲν ἀναγκαῖα ὡς ἂν κακὰ πρὸς κακο-
δαιμονίαν εἶναι, τὰ δ' οὐκ ἀναγκαῖα. ἀναγκαῖα μὲν
τάς τε κακίας πάσας καὶ τὰς ἐνεργείας τὰς ἀπ' αὐ-
τῶν· οὐκ ἀναγκαῖα δὲ τά τε πάθη πάντα καὶ τὰ ἀρ-
ρωστήματα καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια). τέλος δέ
φασιν εἶναι τὸ εὐδαιμονεῖν, οὗ ἕνεκα πάντα πράττε-
ται, αὐτὸ δὲ πράττεται μὲν οὐδενὸς δὲ ἕνεκα· τοῦτο
δ' ὑπάρχειν ἐν τῷ κατ' ἀρετὴν ζῆν, ἐν τῷ ὁμολογου-
μένως ζῆν, ἔτι, ταυτοῦ ὄντος, ἐν τῷ κατὰ φύσιν ζῆν.
τὴν δὲ εὐδαιμονίαν ὁ Ζήνων ὡρίσατο τὸν τρόπον
τοῦτον· εὐδαιμονία δ' ἐστὶν εὔροια βίου. κέχρηται
δὲ καὶ Κλεάνθης τῷ ὅρῳ τούτῳ ἐν τοῖς ἑαυτοῦ συγ-
γράμμασι καὶ ὁ Χρύσιππος καὶ οἱ ἀπὸ τούτων πάν-
τες, τὴν εὐδαιμονίαν εἶναι λέγοντες οὐχ ἑτέραν τοῦ
εὐδαίμονος βίου, καίτοι γε λέγοντες τὴν μὲν εὐδαι-
μονίαν σκοπὸν ἐκκεῖσθαι, τέλος δ' εἶναι τὸ τυχεῖν
τῆς εὐδαιμονίας, ὅπερ ταυτὸν εἶναι τῷ εὐδαιμονεῖν.
δῆλον οὖν ἐκ τούτων ὅτι ἰσοδυναμεῖ τὸ κατὰ φύσιν
[140] ζῆν καὶ τὸ καλῶς ζῆν καὶ τὸ εὖ ζῆν καὶ πᾶν τὸ
καλὸν καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ τὸ μέτοχον
ἀρετῆς, καὶ ὅτι πᾶν τὸ ἀγαθὸν καλόν, ὁμοίως δὲ καὶ
πᾶν αἰσχρὸν κακόν· δι' ὃ καὶ τὸ στωϊκὸν τέλος
ἴσον δύνασθαι τῷ κατ' ἀρετὴν βίῳ.

διαφέρειν δὲ λέγουσι τὸ αἱρετὸν καὶ τὸ αἱρετέον·
αἱρετὸν μὲν εἶναι ἀγαθὸν τὸ πᾶν, αἱρετέον δὲ ὠφέ-
λημα πᾶν, ὃ θεωρεῖται παρὰ τὸ ἔχειν τὸ ἀγαθόν. δι'
ὃ αἱρούμεθα μὲν τὸ αἱρετέον, οἷον τὸ φρονεῖν, ὃ θεω-
ρεῖται παρὰ τὸἔ χειν φρόνησιν, τὸ δὲ αἱρετὸν οὐχ
[142] αἱρούμεθα, ἀλλ' εἰ ἄρα τὸ ἔχειν αὐτὸ αἱρούμεθα.

ὁμοίως δὲ καὶ τὰ μὲν ἀγαθὰ πάντα ἐστὶν ὑπομενετὰ καὶ ἐμμενετά, καὶ κατὰ λόγον ἐπὶ τῶν ἄλλων αἱρετῶν, εἰ καὶ μὴ κατωνομάσθαι· τὰ δ' ὠφέλιμα πάντα ὑπομενετέα καὶ ἐμμενετέα, καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ τὰς οἰκείας.

διεληλυθότες δ' ἱκανῶς περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ αἱρετῶν καὶ φευκτῶν καὶ περὶ τέλους καὶ εὐδαιμονίας, ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα καὶ τὰ περὶ τῶν ἀδιαφόρων λεγόμενα κατὰ τὴν οἰκείαν τάξιν ἐπελθεῖν. ἀδιάφορα δ' εἶναι λέγουσι τὰ μεταξὺ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν, διχῶς τὸ ἀδιάφορον νοεῖσθαι φάμενοι, καθ' ἕνα μὲν τρόπον τὸ μήτε ἀγαθὸν μήτε κακὸν καὶ τὸ μήτε αἱρετὸν μήτε φευκτόν, καθ' ἕτερον δὲ τὸ μήτε ὁρμῆς μήτε ἀφορμῆς κινητικόν, καθ' ὃ καὶ λέγεσθαί τινα καθάπαξ ἀδιάφορα εἶναι, οἷον τὸ προτεῖναι τὸν δάκτυλον ὡδὶ ἢ ὡδὶ ἢ τὸ ἀνελέσθαι τι τῶν ἐμποδών, κάρφος ἢ φύλλον. κατὰ τὸ πρότερον δὴ λεκτέον τὰ μεταξὺ ἀρετῆς καὶ κακίας ἀδιάφορα λέγεσθαι κατὰ τοὺς ἀπὸ τῆς αἱρέσεως ταύτης, οὐ μὴν πρὸς ἐκλογὴν καὶ ἀπεκλογήν· δι' ὃ καὶ τὰ (173) μὲν ἀξίαν ἐκλεκτικὴν ἔχειν, τὰ δ' ἀπαξίαν ἀπεκλεκτικήν, συμβλητικὴν δ' οὐδαμῶς πρὸς τὸν εὐδαίμονα βίον· καὶ τὰ μὲν εἶναι κατὰ φύσιν τὰ δὲ παρὰ φύσιν, τὰ δὲ οὔτε κατὰ φύσιν οὔτε παρὰ φύσιν. κατὰ φύσιν μὲν οὖν τὰ τοιαῦτα, ὑγίειαν ἰσχὺν αἰ- [144] σθητηρίων ἀρτιότητα καὶ τὰ παραπλήσια τούτοις· παρὰ φύσιν δὲ τὰ τοιαῦτα, νόσον ἀσθένειαν πήρωσιν καὶ τὰ τοιαῦτα· οὔτε δὲ κατὰ φύσιν οὔτε παρὰ φύσιν ψυχῆς κατάστασιν καὶ σώματος, καθ' ἣν ἣ μέν ἐστι φαντασιῶν ψευδῶν δεκτική, τὸ δὲ τρωμάτων καὶ πηρώσεων δεκτικόν, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. ποιεῖσθαι δὲ λέγουσι τὸν περὶ τούτων λόγον τῶν

πρώτων κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν. τὸ γὰρ διαφέρον καὶ τὸ ἀδιάφορον τῶν πρός τι λεγομένων εἶναι. διότι κἄν, φασί, λέγωμεν ἀδιάφορα τὰ σωματικὰ καὶ τὰ ἐκτὸς πρὸς τὸ εὐσχημόνως ζῆν, ἐν ᾧπερ ἐστὶ τὸ εὐδαιμόνως, ἀδιάφορά φαμεν αὐτὰ εἶναι, οὐ μὰ Δία πρὸς τὸ κατὰ φύσιν ἔχειν οὐδὲ πρὸς ὁρμὴν καὶ ἀφορμήν. ἔτι δὲ τῶν ἀδιαφόρων τὰ μὲν πλείω ἀξίαν ἔχειν τὰ δ' ἐλάττω, καὶ τὰ μὲν καθ' αὑτὰ τὰ δὲ ποιητικά, καὶ τὰ μὲν προηγμένα τὰ δὲ ἀποπροηγμένα, τὰ δ' οὐδετέρως ἔχοντα. προηγμένα μὲν ὅσα ἀδιάφορα ὄντα πολλὴν ἔχει ἀξίαν, ὡς ἐν ἀδιαφόροις· ἀποπροηγμένα δὲ ὅσα πολλὴν ἔχει ἀπαξίαν ὁμοίως· οὔτε δὲ προηγμένα οὔτε ἀποπροηγμένα ὅσα μήτε πολλὴν ἔχει
[146] ἀξίαν μήτε ἀπαξίαν. τῶν δὲ προηγμένων τὰ μὲν εἶναι περὶ ψυχὴν τὰ δὲ περὶ σῶμα τὰ δ' ἐκτός. περὶ ψυχὴν μὲν εἶναι τὰ τοιαῦτα, εὐφυίαν προκοπὴν μνήμην ὀξύτητα διάνοιαν ἕξιν καθ' ἣν ἐπιμένουσιν ἐπὶ τῶν καθηκόντων, καὶ τέχνας ὅσαι δύνανται συνεργεῖν ἐπιπλεῖον πρὸς τὸν κατὰ φύσιν βίον. περὶ σῶμα δ' εἶναι προηγμένα ὑγίειαν εὐαισθησίαν καὶ τὰ παραπλήσια τούτοις· τῶν δ' ἐκτὸς γονεῖς τέκνα κτῆσιν σύμμετρον ἀποδοχὴν παρ' ἀνθρώπων. τῶν δ' ἀποπροηγμένων περὶ ψυχὴν μὲν εἶναι τὰ ἐναντία τοῖς εἰρημένοις, περὶ σῶμα δὲ καὶ ἐκτὸς τὰ ὁμοίως ἀντιτιθέμενα τοῖς εἰρημένοις περί τε σῶμα καὶ τοῖς ἐκτὸς προηγουμένοις. οὔτε δὲ προηγμένα οὔτε ἀποπροηγμένα, περὶ ψυχὴν φαντασίαν καὶ συγκατάθεσιν καὶ ὅσα τοιαῦτα, περὶ δὲ σῶμα λευκότητα καὶ μελανότητα καὶ χαροπότητα καὶ ἡδονὴν πᾶσαν καὶ πόνον καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο. τῶν δ' ἐκτὸς οὔτε προ-
[148] ηγμένα [οὔτε ἀποπροηγμένα] εἶναι τὰ τοιαῦτα ὅσα εὐτελῆ ὄντα καὶ μηδὲν χρήσιμον προσφερόμενα μι-

κρὰν παντελῶς ἔχει τὴν ἀπ᾽ αὐτῶν χρείαν. τῆς δὲ ψυχῆς οὔσης κυριωτέρας τοῦ σώματος, καὶ πρὸς τὸ κατὰ φύσιν ζῆν φασὶ τὰ περὶ τὴν ψυχὴν κατὰ φύσιν ὄντα καὶ προηγμένα πλείονα τὴν εὐεξίαν ἔχειν τῶν περὶ σῶμα καὶ τῶν ἐκτός, οἷον εὐφυίαν ψυχῆς πρὸς ἀρετὴν ὑπεράγειν τῆς τοῦ σώματος εὐφυίας, καὶ ὁμοίως ἐπὶ τῶν ἄλλων ἔχειν. ἔτι δὲ τῶν ἀδιαφόρων φασὶ τὰ μὲν εἶναι ὁρμῆς κινητικὰ τὰ δὲ ἀφορμῆς, τὰ δὲ οὔτε ὁρμῆς οὔτε ἀφορμῆς. ὁρμῆς μὲν οὖν κινητικὰ ἅπερ ἐλέγομεν εἶναι κατὰ φύσιν, ἀφορμῆς δὲ ὅσα παρὰ φύσιν, οὔτε δὲ ὁρμῆς οὔτε ἀφορμῆς τὰ μηδετέρως ἔχοντα, οἷά ἐστι τὸ περιττὰς ἢ ἀρτίας ἔχειν τὰς τρίχας. τῶν δὲ κατὰ φύσιν ἀδιαφόρων ὄντων τὰ μέν ἐστι πρῶτα κατὰ φύσιν τὰ δὲ κατὰ μετοχήν. πρῶτα μέν ἐστι κατὰ φύσιν κίνησις ἢ σχέσις κατὰ τοὺς σπερματικοὺς λόγους γινομένη, οἷον ὑγίεια καὶ αἴσθησις, λέγω δὲ τὴν κατάληψιν καὶ ἰσχύν· κατὰ μετοχὴν δὲ [150] ὅσα μετέχει κινήσεως καὶ σχέσεως κατὰ τοὺς σπερματικοὺς λόγους, οἷον χεὶρ ἀρτία καὶ σῶμα ὑγιαῖνον καὶ αἰσθήσεις μὴ πεπηρωμέναι. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν παρὰ φύσιν κατὰ τὸ ἀνάλογον. πάντα δὲ τὰ κατὰ φύσιν ληπτὰ εἶναι καὶ πάντα τὰ παρὰ φύσιν ἄληπτα. τῶν δὲ κατὰ φύσιν τὰ μὲν καθ᾽ αὑτὰ ληπτὰ εἶναι τὰ δὲ δι᾽ ἕτερα. καθ᾽ αὑτὰ μὲν ὅσα ἐστὶν ὁρμῆς κι- (174) νητικὰ καὶ κατατρεπτικῶς ἐφ᾽ ἑαυτὰ ἢ ἐπὶ τὸ ἀντέχεσθαι αὐτῶν, οἷον ὑγίειαν εὐαισθησίαν ἀπονίαν καὶ κάλλος σώματος· ποιητικὰ δὲ ὅσα ἐστὶν ὁρμῆς κινητικα ἀνετικῶς ἐφ᾽ ἕτερα καὶ μὴ κατατρεπτικῶς, οἷον πλοῦτον δόξαν καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. παραπλησίως δὲ καὶ τῶν παρὰ φύσιν τὰ μὲν εἶναι καθ᾽ αὑτὰ ἄληπτα, τὰ δὲ τῷ ποιητικὰ εἶναι. τῶν δὲ καθ᾽ αὑτὰ [152] ἀλήπτων . . . .

πάντα δὲ τὰ κατὰ φύσιν ἀξίαν ἔχειν καὶ πάντα τὰ παρὰ φύσιν ἀπαξίαν. τὴν δὲ ἀξίαν λέγεσθαι τριχῶς, τήν τε δόσιν καὶ τιμὴν καθ᾽ αὑτό, καὶ τὴν ἀμοιβὴν τοῦ δοκιμαστοῦ, καὶ τὴν τρίτην ἣν ὁ Ἀντίπατρος ἐκλεκτικὴν προσαγορεύει, καθ᾽ ἣν διδόντων τῶν πραγμάτων τάδε τινὰ μᾶλλον ἀντὶ τῶνδε αἱρούμεθα, οἷον ὑγίειαν ἀντὶ νόσου καὶ ζωὴν ἀντὶ θα-
[154] νάτου καὶ πλοῦτον ἀντὶ πενίας. κατὰ τὸ ἀνάλογον δὲ καὶ τὴν ἀπαξίαν τριχῶς φασὶ λέγεσθαι, ἀντιτιθεμένων τῶν σημαινομένων τοῖς ἐπὶ τῆς πρώτης ἀξίας εἰρημένοις. τὴν δὲ δόσιν φησὶν ὁ Διογένης κρίσιν εἶναι, ἐφ᾽ ὅσον κατὰ φύσιν ἐστὶν ἢ ἐφ᾽ ὅσον χρείαν τῇ φύσει παρέχεται. τὸ δὲ δοκιμαστικὸν οὐχ ὡς λέγεται τὰ πράγματα δοκιμαστὰ παραλαμβάνεσθαι, ἀλλ᾽ ὡς δοκιμαστήν φαμεν εἶναι τὸν τὰ πράγματα δοκιμάζοντα· τῆς οὖν ἀμοιβῆς τὸν τοιοῦτόν φασι δοκιμαστὴν εἶναι. καὶ ταύτας μὲν τὰς δύο ἀξίας καθ᾽ ἃς λέγομέν τινα τῇ ἀξίᾳ προῆχθαι. τρίτην δέ φησιν εἶναι, καθ᾽ ἥν φαμεν ἀξίωμά τινα ἔχειν καὶ ἀξίαν, ἥπερ περὶ ἀδιάφορά οὐ γίνεται ἀλλὰ περὶ μόνα τὰ σπουδαῖα. χρῆσθαι δὲ ἡμᾶς φησὶν ἐνίοτε τῷ ὀνόματι τῆς ἀξίας ἀντὶ τοῦ ἐπιβάλλοντος, ὡς ἐν τῷ τῆς δικαιοσύνης ὅρῳ παρείληπται, ὅταν λέγηται εἶναι ἕξις ἀπονεμητικὴ τοῦ κατ᾽ ἀξίαν ἑκάστῳ· ἔστι γὰρ οἷον τοῦ ἐπιβάλλοντος ἑκάστῳ. τῶν δ᾽ ἀξίαν ἐχόντων τὰ μὲν ἔχειν πολλὴν ἀξίαν τὰ δὲ βραχεῖαν. ὁμοίως δὲ
[156] καὶ τῶν ἀπαξίαν ἐχόντων ἃ μὲν ἔχειν πολλὴν ἀπαξίαν ἃ δὲ βραχεῖαν. τὰ μὲν οὖν πολλὴν ἔχοντα ἀξίαν προηγμένα λέγεσθαι, τὰ δὲ πολλὴν ἀπαξίαν ἀποπροηγμένα, Ζήνωνος ταύτας τὰς ὀνομασίας θεμένου πρώτου τοῖς πράγμασι. προηγμένον δ᾽ εἶναι λέγουσιν ὃ ἀδιάφορον ὂν ἐκλεγόμεθα κατὰ προηγούμενον λόγον.

τὸν δ' ὅμοιον ἄρα λόγον ἐπὶ τῶν ἀποπροηγμένων εἶναι, καὶ τὰ παραδείγματα κατὰ τὴν ἀναλογίαν ταυτά. οὐδὲν δὲ τῶν ἀγαθῶν εἶναι προηγμένον διὰ τὸ τὴν μεγίστην ἀξίαν αὐτὰ ἔχειν, τὸ δὲ προηγμένον τὴν δευτέραν χώραν καὶ ἀξίαν ἔχον συνεγγίζειν πως τῇ πῶν ἀγαθῶν φύσει· οὐδὲ γὰρ ἐν αὐλῇ τῶν προηγουμένων εἶναι τὸν βασιλέα ἀλλὰ τοὺς μετ' αὐτὸν τεταγμένους. προηγμένα δὲ λέγεσθαι οὐ τῷ πρὸς εὐδαιμονίαν τινὶ συμβάλλεσθαι συνεργεῖν τε πρὸς αὐτήν, ἀλλὰ τῷ ἀναγκαῖον εἶναι τούτων τὴν ἐκλογὴν ποιεῖσθαι παρὰ τὰ ἀποπροηγμένα.

ἀκόλουθος δ' ἐστὶ τῷ λόγῳ τῷ περὶ τῶν προηγμένων [158] ὁ περὶ τοῦ καθήκοντος τόπος. ὁρίζεται δὲ τὸ καθῆκον τὸ ἀκόλουθον ἐν ζωῇ, ὃ πραχθὲν εὔλογον ἀπολογίαν ἔχει, παρὰ τὸ καθῆκον δὲ τὸ ἐναντίως. τοῦτο διατείνει καὶ εἰς τὰ ἄλογα τῶν ζῴων, ἐνεργεῖ γάρ τι κἀκεῖνα ἀκολούθως τῇ ἑαυτῶν φύσει· ἐπὶ δὲ τῶν λογικῶν ζῴων οὕτως ἀποδίδοται τὸ ἀκόλουθον ἐν βίῳ. τῶν δὲ καθηκόντων τὰ μὲν εἶναί φασι τέλεια, ἃ δὴ καὶ κατορθώματα λέγεσθαι. κατορθώματα δ' εἶναι τὰ κατ' ἀρετὴν ἐνεργήματα, οἷον τὸ φρονεῖν τὸ δικαιοπραγεῖν, οὐκ εἶναι δὲ κατορθώματα τὰ μὴ οὕτως ἔχοντα, ἃ δὴ οὐδὲ τέλεια καθήκοντα προσαγορεύουσιν, ἀλλὰ μέσα, οἷον τὸ γαμεῖν τὸ πρεσβεύειν τὸ διαλέγεσθαι τὰ τούτοις ὅμοια. τῶν δὲ κατορθωμάτων τὰ μὲν εἶναι ὧν χρὴ τὰ δ' οὔ. ὧν χρὴ μὲν εἶναι κατηγόρημα ὠφέλημα, οἷον τὸ φρονεῖν τὸ σωφρονεῖν· οὐκ εἶναι δὲ ὧν χρὴ τὰ μὴ οὕτως ἔχοντα. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν παρὰ τὸ καθῆκον τὴν αὐτὴν (175) γίνεσθαι τεχνολογίαν. πᾶν δὲ τὸ παρὰ τὸ καθῆκον ἐν λογικῷ γιγνόμενον ἁμάρτημα εἶναι, τὸ δὲ καθῆκον [160] τελειωθὲν κατόρθωμα γίνεσθαι. παραμετρεῖ-

σθαι δὲ τὸ μέσον καθῆκον ἀδιαφόροις τισί, καλου-
μένοις δὲ παρὰ φύσιν καὶ κατὰ φύσιν, τοιαύτην δ'
εὐφυίαν προσφερομένοις, ὥστ' εἰ μὴ λαμβάνοιμεν
αὐτὰ ἢ διωθοίμεθα ἀπερισπάστως μὴ ἂν εὐδαιμο-
νεῖν. τὸ δὲ κινοῦν τὴν ὁρμὴν οὐδὲν ἕτερον εἶναι λέ-
γουσιν ἀλλὰ φαντασίαν ὁρμητικὴν τοῦ καθήκοντος
αὐτόθεν, τὴν δὲ ὁρμὴν εἶναι φορὰν ψυχῆς ἐπί τι. κατὰ
τὸ γένος δ' ἐνὶ ταύτης δ' ἀεὶ θεωρεῖσθαι τήν τε ἐν
τοῖς λογικοῖς γιγνομένην ὁρμὴν καὶ τὴν ἐν τοῖς ἀλό-
[162] γοις ζῴοις, οὐ κατωνομασμέναι δ' εἰσίν. ἡ γὰρ ὄρε-
ξις οὐκ ἔστι λογικὴ ὁρμὴ ἀλλὰ λογικῆς ὁρμῆς εἶδος.
τὴν δὲ λογικὴν ὁρμὴν δεόντως ἄν τις ἀφορίζοιτο λέ-
γων εἶναι φορὰν διανοίας ἐπί τι τῶν ἐν τῷ πράττειν·
ταύτῃ δ' ἀντιτίθεσθαι ἀφορμήν, φοράν τινα [δια-
νοίας ἀπό τινος τῶν ἐν τῷ φεύγειν.] ἰδίως δὲ καὶ
τὴν ὄρουσιν ὁρμὴν λέγουσι, τῆς πρακτικῆς ὁρμῆς οὖ-
σαν εἶδος. τὴν δὲ ὄρουσιν εἶναι φορὰν διανοίας ἐπί
τι μέλλον. ὥστε μέχρι μὲν τούτων τετραχῶς ὁρμὴν
λέγεσθαι, διχῶς δ' ἀφορμήν, προστεθείσης καὶ τῆς
ἕξεως τῆς ὁρμητικῆς, ἣν δὴ καὶ ἰδίως ὁρμὴν λέγου-
σιν, ἀφ' ἧς συμβαίνει ὁρμᾶν πανταχοῦ. τῆς δὲ πρα-
κτικῆς ὁρμῆς εἴδη πλείονα εἶναι ἐν οἷς καὶ ταῦτα,
πρόθεσιν ἐπιβολὴν παρασκευὴν ἐγχείρησιν αἵρεσιν
[164] προαίρεσιν βούλησιν θέλησιν. πρόθεσιν μὲν οὖν εἶ-
ναι λέγουσι σημείωσιν ἐπιτελέσεως, ἐπιβολὴν δὲ ὁρ-
μὴν πρὸ ὁρμῆς, παρασκευὴν δὲ πρᾶξιν πρὸ πράξεως,
ἐγχείρησιν δὲ ὁρμὴν ἐπί τινος ἐν χερσὶν ἤδη ὄντος,
αἵρεσιν δὲ βούλησιν ἐξ ἀναλογισμοῦ, προαίρεσιν δὲ
αἵρεσιν πρὸ αἱρέσεως, βούλησιν δὲ εὔλογον ὄρεξιν, θέ-
λησιν δὲ ἑκουσίαν βούλησιν. πάσας δὲ τὰς ὁρμὰς συγ-
καταθέσεις εἶναι, τὰς δὲ πρακτικὰς καὶ τὸ κινητικὸν
περιέχειν. ἤδη δὲ ἄλλων μὲν εἶναι συγκαταθέσεις, ἐπ'

ἄλλα δὲ ὁρμάς, καὶ συγκαταθέσεις μὲν ἀξιώμασί τισιν,
ὁρμὰς δὲ ἐπὶ κατηγορήματα, τὰ περιεχόμενά πως ἐν
τοῖς ἀξιώμασιν αἱ συγκαταθέσεις. ἐπεὶ δ᾽ ἐν εἴδει
τὸ πάθος τῆς ὁρμῆς ἐστι, λέγωμεν ἑξῆς περὶ παθῶν.
πάθος δ᾽ εἶναί φασιν ὁρμὴν πλεονάζουσαν καὶ [166]
ἀπειθῆ τῷ αἱροῦντι λόγῳ, ἢ κίνησιν ψυχῆς παρὰ
φύσιν (εἶναι δὲ πάθη πάντα τῷ γένει τῆς ψυχῆς),
διὸ καὶ πᾶσαν πτοίαν πάθος εἶναι καὶ πᾶν πάθος
πτοίαν. τοῦ δὲ πάθους τοιούτου ὄντος ὑποληπτέον
τὰ μὲν πρῶτα εἶναι καὶ ἀρχηγὰ τὰ δ᾽ εἰς ταῦτα τὴν
ἀναφορὰν ἔχειν. πρῶτα δ᾽ εἶναι τῷ γένει ταῦτα τὰ
τέσσαρα, ἐπιθυμίαν φόβον λύπην ἡδονήν. ἐπιθυ- [168]
μίαν μὲν οὖν καὶ φόβον προηγεῖσθαι, τὴν μὲν πρὸς
τὸ φαινόμενον ἀγαθὸν τὴν δὲ πρὸς τὸ φαινόμενον
κακόν. ἐπιγίγεσθαι δὲ τούτοις ἡδονὴν καὶ λύπην,
ἡδονὴν μὲν ὅταν τυγχάνωμεν ὧν ἐπιθυμοῦμεν ἢ ἐκ-
φύγωμεν ἃ ἐφοβούμεθα, λύπην δὲ ὅταν ἀποτυγχά-
νωμεν ὧν ἐπιθυμοῦμεν ἢ περιπέσωμεν οἷς ἐφοβού-
μεθα. ἐπὶ πάντων δὲ τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν περὶ
δόξας αὐτὰ λέγουσιν εἶναι, παραλαμβάνοντες τὴν
δόξαν ἀντὶ τῆς ἀσθενοῦς ὑπολήψεως· .... τὸ δὲ [170]
πρόσφατον ἀντὶ τοῦ κινητικοῦ συστολῆς ἀλόγου ἢ
ἐπάρσεως. τὸ δὲ ἄλογον καὶ τὸ παρὰ φύσιν οὐ κοι-
νῶς, ἀλλὰ τὸ μὲν ἄλογον ὅσον τὸ ἀπειθῶς τῷ λόγῳ.
πᾶν γὰρ πάθος βιαστικόν ἐστιν, ὡς πολλάκις ὁρῶν-
τας τοὺς ἐν τοῖς πάθεσιν ὄντας ὅτι συμφέρει τόδε οὐ
ποιεῖν, ὑπὸ τῆς σφοδρότητος ἐκφερομένους, καθάπερ
ὑπό τινος ἀπειθοῦς ἵππου, ἀνάγεσθαι πρὸς τὸ ποι-
εῖν αὐτό, παρ᾽ ὃ καὶ πολλάκις τινὰς ἐξομολογεῖσθαι
λέγοντας τὸ θρυλούμενον τοῦτο

γνώμην δ᾽ ἔχοντά μ᾽ ἡ φύσις βιάζεται· (176)

γνώμην γὰρ λέγει νῦν τὴν εἴδησιν καὶ γνῶσιν τῶν

ὀρθῶν πραγμάτων. καὶ τὸ παρὰ φύσιν δ' εἴληπται ἐν τῇ τοῦ πάθους ὑπογραφῇ, ὡς συμβαίνοντος παρὰ τὸν ὀρθὸν καὶ κατὰ φύσιν λόγον. πάντες δ' οἱ ἐν τοῖς πάθεσιν ὄντες ἀποστρέφονται τὸν λόγον, οὐ παραπλησίως δὲ τοῖς ἐξηπατημένοις ἐν ὁτῳοῦν, ἀλλ'
[172] ἰδιαζόντως. οἱ μὲν γὰρ ἠπατημένοι λόγου χάριν περὶ τὰς ἀτόμους ἀρχὰς εἶναι, διδαχθέντες ὅτι οὐκ εἰσίν, ἀφίστανται τῆς κρίσεως· οἱ δ' ἐν τοῖς πάθεσιν ὄντες, κἂν μάθωσι κἂν μεταδιδαχθῶσιν ὅτι οὐ δεῖ λυπεῖσθαι ἢ φοβεῖσθαι ἢ ὅλως ἐν τοῖς πάθεσιν εἶναι τῆς ψυχῆς, ὅμως οὐκ ἀφίστανται τούτων, ἀλλ' ἄγονται ὑπὸ τῶν παθῶν εἰς τὸ ὑπὸ τῆς τούτων κρατεῖσθαι τυραννίδος. τὴν μὲν οὖν ἐπιθυμίαν λέγουσιν ὄρεξιν εἶναι ἀπειθῆ λόγῳ· αἴτιον δ' αὐτῆς τὸ δοξάζειν ἀγαθὸν ἐπιφέρεσθαι, οὗ παρόντος εὖ ἀπαλλάξομεν, τῆς δόξης αὐτῆς τὸ ἀτάκτως κινητικὸν καὶ πρόσφατον ἐχούσης [τοῦ ὄντως αὐτὸ ὀρεκτὸν εἶναι]. φόβον δ' εἶναι ἔκκλισιν ἀπειθῆ λόγῳ, αἴτιον δ' αὐτοῦ τὸ δοξάζειν κακὸν ἐπιφέρεσθαι, [οὗ παρόντος κακῶς ἀπαλλάξομεν,] τῆς δόξης τὸ κινητικὸν καὶ πρόσφατον ἐχούσης τοῦ ὄντως αὐτὸ φευκτὸν εἶναι. λύπην
[174] δ' εἶναι συστολὴν ψυχῆς ἀπειθῆ λόγῳ, αἴτιον δ' αὐτῆς τὸ δοξάζειν πρόσφατον κακὸν παρεῖναι, ἐφ' ᾧ καθήκει [συστέλλεσθαι. ἡδονὴν δ' εἶναι ἔπαρσιν ψυχῆς ἀπειθῆ λόγῳ, αἴτιον δ' αὐτῆς τὸ δοξάζειν πρόσφατον κακὸν παρεῖναι, ἐφ' ᾧ καθήκει] ἐπαίρεσθαι· ὑπὸ μὲν οὖν τὴν ἐπιθυμίαν ὑπάγεται τὰ τοιαῦτα, ὀργὴ καὶ τὰ εἴδη αὐτῆς θυμὸς καὶ χόλος καὶ μῆνις καὶ κότος καὶ πικρίαι καὶ τὰ τοιαῦτα, ἔρωτες σφοδροὶ καὶ πόθοι καὶ ἵμεροι καὶ φιληδονίαι καὶ φιλοπλουτίαι καὶ φιλοδοξίαι καὶ τὰ ὅμοια· ὑπὸ δὲ τὴν ἡδονὴν ἐπιχαιρεκακίαι καὶ ἀσμενισμοὶ καὶ γοητεῖαι καὶ

τὰ ὅμοια· ὑπὸ δὲ τὸν φόβον ὄκνοι καὶ ἀγωνίαι καὶ
αἰσχῦναι καὶ θόρυβοι καὶ ἐκπλήξεις καὶ δεισιδαιμο-
νίαι καὶ δέος καὶ δείματα· ὑπὸ δὲ τὴν λύπην φθό-
νος ζῆλος ζηλοτυπία ἔλεος πένθος ἄχθος ἄχος ἀνία
ὀδύνη ἄση. ὀργὴ μὲν οὖν ἐστὶν ἐπιθυμία τιμωρήσα- [176]
σθαι τὸν δοκοῦντα ἠδικηκέναι παρὰ τὸ προσῆκον,
θυμὸς δὲ ὀργὴ ἐναρχομένη, χόλος δὲ ὀργὴ διοιδοῦσα,
μῆνις δὲ ὀργὴ εἰς παλαίωσιν ἀποτιθεμένη ἢ ἐναπο-
κειμένη, κότος δὲ ὀργὴ ἐπιτηροῦσα καιρὸν εἰς τιμω-
ρίαν, πικρία δὲ ὀργὴ παραχρῆμα ἐκρηγνυμένη· ἔρως
δὲ ἐπιβολὴ φιλοποιΐας διὰ κάλλος ἐμφαινόμενον, πό-
θος δὲ ἐπιθυμία τοῦ ἔρωτι ἀπόντος, ἵμερος δὲ ἐπι-
θυμία φίλου ἀπόντος ὁμιλίας, φιληδονία δὲ ἐπιθυ-
μία ἡδονῶν, φιλοπλουτία δὲ πλούτου, φιλοδοξία δὲ
δόξης· ἐπιχαιρεκακία δὲ ἡδονὴ ἐπ' ἀλλοτρίοις κακοῖς, [178]
ἀσμενισμὸς δὲ ἡδονὴ ἐπὶ ἀπροσδοκήτοις, γοητεία δὲ
ἡδονὴ δι' ὄψεως κατ' ἀπάτην· ὄκνος δὲ φόβος μελ-
λούσης ἐνεργείας, ἀγωνία δὲ φόβος διαπτώσεως, καὶ
ἑτέρως φόβος ἥττης, ἔκπληξις δὲ φόβος ἐξ ἀσυνή-
θους φαντασίας, αἰσχύνη δὲ φόβος ἀδοξίας, θόρυβος
δὲ φόβος μετὰ φωνῆς κατεπείγων, δεισιδαιμονία δὲ
φόβος θεῶν καὶ δαιμόνων, δέος δὲ φόβος δεινοῦ,
δεῖμα δὲ φόβος ἐκ λόγου· φθόνος δὲ λύπη ἐπ' ἀλ-
λοτρίοις ἀγαθοῖς, ζῆλος δὲ λύπη ἐπὶ τῷ ἕτερον ἐπι-
τυγχάνειν ὧν αὐτὸς ἐπιθυμεῖ, αὐτὸν δὲ μή· λέγε- [180]
σθαι δὲ καὶ ἑτέρως ζῆλον, μακαρισμοῦ ἔνδειαν ἤτοι
ἄλλου μίμησιν ὡς ἂν κρείττονος· ζηλοτυπίαν δὲ λύ-
πην ἐπὶ τῷ ἕτερον ἐπιτυγχάνειν ὧν αὐτὸς ἐπιθυμεῖ,
ἔλεος δὲ λύπην ἐπὶ τῷ δοκοῦντι ἀναξίως κακοπαθεῖν,
πένθος δὲ λύπην ἐπὶ θανάτῳ ἀώρῳ, ἄχθος δὲ λύ-
πην βαρύνουσαν, ἄχος δὲ λύπην ἀφωνίαν ἐμποιοῦ-
σαν, ἀνίαν δὲ λύπην κατὰ διαλογισμόν, ὀδύνην δὲ

λύπην εἰσδύνουσαν καὶ καθικνουμένην, ἄσην δὲ λύ-
[182] *πην μετὰ ῥιπτασμοῦ. τούτων δὲ τῶν παθῶν τὰ μὲν*
(177) *ἐμφαίνειν τὸ ἐφ᾽ ᾧ γίγνεται, οἷον ἔλεον φθόνον ἐπι-*
χαιρεκακίαν αἰσχύνην, τὰ δὲ τὴν ἰδιότητα τῆς κινή-
σεως, οἷον ὀδύνην δεῖμα.

εὐεμπτωσίαν δ᾽ εἶναι εὐκαταφορίαν εἰς πάθος
ὥς τι τῶν παρὰ φύσιν ἔργων, οἷον ἐπιλυπίαν ὀργι-
λότητα φθονερίαν ἀκροχολίαν καὶ τὰ ὅμοια. γίγνε-
σθαι δὲ εὐεμπτωσίας καὶ εἰς ἄλλα ἔργα τῶν παρὰ
φύσιν, οἷον εἰς κλοπὰς καὶ μοιχείας καὶ ὕβρεις, καθ᾽
ἃς κλέπται τε καὶ μοιχοὶ καὶ ὑβρισταὶ λέγονται. νό-
σημα δ᾽ εἶναι δόξαν ἐπιθυμίας ἐρρυηκυῖαν εἰς ἕξιν
καὶ ἐνεσκιρωμένην, καθ᾽ ἣν ὑπολαμβάνουσι τὰ μὴ
αἱρετὰ σφόδρα αἱρετὰ εἶναι, οἷον φιλογυνίαν φιλοι-
νίαν φιλαργυρίαν· εἶναι δέ τινα καὶ ἐναντία [τού-
τοις] τοῖς νοσήμασι κατὰ προσκοπὴν γιγνόμενα, οἷον
[184] *μισογυνίαν μισοινίαν μισανθρωπίαν. τὰ δὲ νοσή-*
ματα μετ᾽ ἀσθενείας συμβαίνοντα ἀρρωστήματα κα-
λεῖσθαι. κατόρθωμα δ᾽ εἶναι λέγουσι καθῆκον πάν-
τας ἐπέχον τοὺς ἀριθμοὺς ἢ καθάπερ προείπομεν
τέλειον καθῆκον· ἁμάρτημά τε τὸ παρὰ τὸν ὀρθὸν
λόγον πραττόμενον ἢ ἐν ᾧ παραλέλειπταί τι καθῆ-
κον ὑπὸ λογικοῦ ζῴου. τά τε ἀγαθὰ πάντα τῶν σπου-
δαίων εἶναι λέγουσι, καθ᾽ ὃ καὶ τὸν ὠφελοῦντά τινα
τῶν πλησίον καὶ ἑαυτὸν ὠφελεῖν. τήν τε ὁμόνοιαν
ἐπιστήμην εἶναι κοινῶν ἀγαθῶν, δι᾽ ὃ καὶ τοὺς σπου-
δαίους πάντας ὁμονοεῖν ἀλλήλοις, διὰ τὸ συμφωνεῖν
ἐν τοῖς κατὰ τὸν βίον· τοὺς δὲ φαύλους διαφωνοῦν-
τας πρὸς ἀλλήλους ἐχθροὺς εἶναι καὶ κακοποιητικοὺς
ἀλλήλων καὶ πολεμίους. τό τε δίκαιόν φασι φύσει
εἶναι καὶ μὴ θέσει. ἑπόμενον δὲ τούτοις ὑπάρχειν
[186] *καὶ τὸ πολιτεύεσθαι τὸν σοφὸν καὶ μάλιστα ἐν ταῖς*

τοιαύταις πολιτείαις ταῖς ἐμφαινούσαις τινὰ προκοπὴν πρὸς τὰς τελείας πολιτείας, καὶ τὸ νομοθετεῖν δὲ καὶ τὸ παιδεύειν ἀνθρώπους, ἔτι δὲ συγγράφειν τὰ δυνάμενα ὠφελεῖν τοὺς ἐντυγχάνοντας τοῖς γράμμασιν οἰκεῖον εἶναι τοῖς σπουδαίοις, καὶ τὸ συγκαταβαίνειν καὶ εἰς γάμον καὶ εἰς τεκνογονίαν καὶ αὑτοῦ χάριν καὶ τῆς πατρίδος, καὶ ὑπομένειν περὶ ταύτης, ἐὰν ᾖ μετρία, καὶ πόνους καὶ θάνατον. παρακεῖσθαι δὲ τούτοις φαῦλα τό τε δημοκοπεῖν καὶ τὸ σοφιστεύειν καὶ τὸ συγγράφειν ἐπιβλαβῆ τοῖς ἐντυγχάνουσιν, ἅπερ εἰς σπουδαίους οὐκ ἂν πέσοι.

τριχῶς δὲ λεγομένης τῆς φιλίας, καθ' ἕνα μὲν τρόπον τῆς κοινῆς ἕνεκ' ὠφελείας, καθ' ἣν φίλοι εἶναι λέγονται, ταύτην μὲν οὔ φασι τῶν ἀγαθῶν εἶναι, διὰ τὸ μηδὲν ἐκ διεστηκότων ἀγαθὸν εἶναι κατ' αὐτούς· [188]
τὴν δὲ κατὰ τὸ δεύτερον σημαινόμενον λεγομένην φιλίαν, κατάσχεσιν οὖσαν φιλικὴν πρὸς τὸν πέλας, τῶν ἐκτὸς λέγουσιν ἀγαθῶν· τὴν δὲ περὶ αὑτὸν φιλίαν, καθ' ἣν φίλος ἐστὶ τῶν πέλας, τῶν περὶ ψυχὴν ἀποφαίνουσιν ἀγαθῶν. εἶναι δὲ καὶ καθ' ἕτερον τρόπον κοινὰ τὰ ἀγαθά· πάντα γὰρ τὸν ὁντινοῦν ὠφελοῦντα ἴσην ὠφέλειαν ἀπολαμβάνειν νομίζουσι παρ' αὐτὸ τοῦτο, μηδένα δὲ φαῦλον μήτε ὠφελεῖσθαι μήτε ὠφελεῖν· εἶναι γὰρ τὸ ὠφελεῖν ἴσχειν κατ' ἀρετήν, καὶ τὸ ὠφελεῖσθαι κινεῖσθαι κατ' ἀρετήν. οἰκονομικὸν δ' εἶναι μόνον λέγουσι τὸν σπουδαῖον καὶ ἀγαθὸν οἰκονόμον, ἔτι δὲ χρηματιστικόν. τὴν μὲν γὰρ οἰκονομικὴν εἶναι θεωρητικὴν ἕξιν καὶ πρακτικὴν τῶν οἴκῳ συμφερόντων· τὴν δ' οἰκονομίαν διάταξιν περὶ ἀναλωμάτων καὶ ἔργων καὶ κτήσεως ἐπιμέλειαν καὶ τῶν κατ' ἀγρὸν ἐργαζομένων. τὴν δὲ

χρηματιστικὴν ἐμπειρίαν περιποιήσεως χρημάτων ἀφ'
[190] ὧν δέον, καὶ ἕξιν ὁμολογουμένως ἀναστρέφεσθαι ποι-
οῦσαν ἐν συναγωγῇ χρημάτων καὶ τηρήσει καὶ ἀνα-
λώσει πρὸς εὐπορίαν· τὸ δὲ χρηματίζεσθαι τινὲς μὲν
μέσον εἶπον εἶναι, τινὲς δὲ ἀστεῖον. φαῦλον δὲ μη-
δένα προστάτην ἀγαθὸν οἴκου γίγνεσθαι μηδὲ δύ-
νασθαι οἰκίαν εὖ οἰκουμένην παρασχεῖν. μόνον δὲ
τὸν σπουδαῖον ἄνδρα χρηματιστικὸν εἶναι, γιγνώ-
σκοντα ἀφ' ὧν χρηματιστέον καὶ πότε καὶ πῶς καὶ
(178) μέχρι πότε. φασὶ δὲ μηδὲ συγγνώμην ἔχειν [μηδενὶ
τὸν νοῦν ἔχοντα· τοῦ γὰρ αὐτοῦ συγγνώμην τε ἔχειν]
καὶ νομίζειν τὸν ἡμαρτηκότα μὴ παρ' αὐτὸν ἡμαρτη-
κέναι, πάντων ἁμαρτανόντων παρὰ τὴν ἰδίαν κακίαν·
δι' ὃ καὶ δεόντως λέγεσθαι τὸ μηδὲ συγγνώμην ἔχειν
τοῖς ἁμαρτάνουσιν. οὐκ ἐπιεικῆ δέ φασιν εἶναι τὸν
ἀγαθὸν ἄνδρα· τὸν γὰρ ἐπιεικῆ παραιτητικὸν εἶναι
τῆς κατ' ἀξίαν κολάσεως, καὶ τοῦ αὐτοῦ εἶναι ἐπιει-
κῆ τε εἶναι καὶ ὑπολαμβάνειν τὰς ἐκ τοῦ νόμου τε-
ταγμένας κολάσεις τοῖς ἀδικοῦσι σκληροτέρας εἶναι
καὶ τὸ ἡγεῖσθαι παρὰ τὴν ἀξίαν ἀπονέμειν τὰς κο-
λάσεις τὸν νομοθέτην. τόν τε νόμον σπουδαῖον εἶναι
[192] φασί, λόγον ὀρθὸν ὄντα προστακτικὸν μὲν ὧν ποιη-
τέον, ἀπαγορευτικὸν δὲ ὧν οὐ ποιητέον. τοῦ δὲ νό-
μου ἀστείου ὄντος, καὶ ὁ νόμιμος ἀστεῖος ἂν εἴη·
νόμιμον μὲν γὰρ εἶναι ἄνδρα καὶ ἀκολουθητικὸν τῷ
νόμῳ καὶ πρακτικὸν τῶν ὑπ' αὐτοῦ προσταττομένων,
νομικὸν δὲ τὸν ἐξηγητικὸν τοῦ νόμου. μηδένα δὲ τῶν
φαύλων μήτε νόμιμον εἶναι μήτε νομικόν.

ἔτι δὲ τῶν ἐνεργημάτων φασὶ τὰ μὲν εἶναι κατορ-
θώματα τὰ δὲ ἁμαρτήματα τὰ δ' οὐδέτερα. κατορθώ-
ματα μὲν τὰ τοιαῦτα, φρονεῖν σωφρονεῖν δικαιοπρα-
γεῖν χαίρειν [θαρρεῖν] εὐεργετεῖν εὐφραίνεσθαι φρο-

νίμως περιπατεῖν πάνθ᾽ ὅσα κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον πράττεται· ἁμαρτήματα δ᾽ εἶναι τό τε ἀφραίνειν καὶ τὸ ἀκολασταίνειν καὶ τὸ ἀδικεῖν καὶ τὸ λυπεῖσθαι καὶ τὸ φοβεῖσθαι καὶ τὸ κλέπτειν . . . καὶ καθόλου ὅσα παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον πράττεται· οὔτε δὲ κατορθώματα οὔτε ἁμαρτήματα τὰ τοιαῦτα, λέγειν ἐρωτᾶν ἀποκρίνεσθαι περιπατεῖν ἀποδημεῖν καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια. πάντα δὲ τὰ κατορθώματα δικαιοπραγήματα εἶναι καὶ εὐνοήματα καὶ εὐτακτήματα καὶ εὐεπιτηδεύματα καὶ εὐτυχήματα καὶ εὐδαιμονήματα καὶ εὐκαιρήματα καὶ εὐσχημονή- [194] ματα· οὐκ ἔτι μέντοιγε φρονιμεύματα, ἀλλὰ μόνα τὰ ἀπὸ φρονήσεως, καὶ ὁμοίως ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν, εἰ καὶ μὴ ὠνόμασται, οἷον σωφρονιμεύματα μὲν τὰ ἀπὸ σωφροσύνης, δικαιώματα δὲ τὰ ἀπὸ δικαιοσύνης. τὰ δὲ ἁμαρτήματα ἐκ τῶν ἀντικειμένων ἀδικοπραγήματα καὶ ἀνομήματα καὶ ἀτακτήματα. διαφέρειν δὲ λέγουσιν ὥσπερ αἱρετὸν καὶ αἱρετέον, οὕτω καὶ ὀρεκτὸν καὶ ὀρεκτέον καὶ βουλητὸν καὶ βουλη- [196] τέον καὶ ἀποδεκτὸν καὶ ἀποδεκτέον. αἱρετὰ μὲν γὰρ εἶναι καὶ βουλητὰ καὶ ὀρεκτὰ [καὶ ἀποδεκτὰ τἀγαθά, αἱρετέα δὲ καὶ βουλητέα καὶ ὀρεκτέα] καὶ ἀποδεκτέα, κατηγορήματα ὄντα, παρακείμενα δ᾽ ἀγαθοῖς. αἱρεῖσθαι μὲν γὰρ ἡμᾶς τὰ αἱρετέα καὶ βούλεσθαι τὰ βουλητέα καὶ ὀρέγεσθαι τὰ ὀρεκτέα. κατηγορημάτων γὰρ αἵ τε αἱρέσεις καὶ ὀρέξεις καὶ βουλήσεις γίγνονται ὥσπερ καὶ αἱ ὁρμαί· ἔχειν μέντοι αἱρούμεθα καὶ βουλόμεθα καὶ ὁμοίως ὀρεγόμεθα τἀγαθά, διὸ καὶ αἱρετὰ καὶ βουλητὰ καὶ ὀρεκτὰ ἀγαθά ἐστι. τὴν γὰρ φρόνησιν αἱρούμεθα ἔχειν καὶ τὴν σωφροσύνην, οὐ μὰ Δία τὸ φρονεῖν καὶ σωφρονεῖν, ἀσώματα ὄντα καὶ κατηγορήματα. λέγουσι δὲ ὁμοίως καὶ τἀγαθὰ

πάντα εἶναι ὑπομενετὰ καὶ ἐμμενετά, καὶ ἀνάλογον ἐπὶ τῶν ἄλλων αἱρετῶν, εἰ καὶ μὴ κατωνόμασται· τὰ δ' ὠφέλιμα πάντα ὑπομενετέα καὶ ἐμμενετέα καὶ τὰ ὅμοια. ὡσαύτως δὲ διαφέρειν ὑπολαμβάνουσι καὶ τὰ εὐλαβητὰ καὶ τὰ εὐλαβητέα καὶ ἀνυπομενετὰ καὶ ἀνυπομενετέα. τῶν δ' ἄλλων τῶν κατὰ τὰς κακίας ὁ αὐτὸς λόγος. πάντα δὲ τὸν καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα τέλειον εἶναι λέγουσι διὰ τὸ μηδεμιᾶς ἀπολείπε-
[198] σθαι ἀρετῆς· τὸν δὲ φαῦλον τοὐναντίον ἀτελῆ διὰ τὸ μηδεμιᾶς μετέχειν ἀρετῆς. δι' ὃ καὶ πάντως εὐδαιμονεῖν ἀεὶ τῶν ἀνθρώπων τοὺς ἀγαθούς, τοὺς δὲ φαύλους κακοδαιμονεῖν, καὶ τὴν [ἐκείνων] εὐδαιμονίαν μὴ διαφέρειν τῆς θείας εὐδαιμονίας, μηδὲ τὴν ἀμεριμνίαν ὁ Χρύσιππός φησι διαφέρειν τῆς τοῦ Διὸς εὐδαιμονίας· κατὰ μηδὲν γὰρ αἱρετωτέραν εἶναι μήτε καλλίω μήτε σεμνοτέραν τὴν τοῦ Διὸς εὐδαιμονίαν τῆς τῶν σοφῶν ἀνδρῶν. ἀρέσκει γὰρ τῷ τε Ζήνωνι καὶ τοῖς ἀπ' αὐτοῦ στωϊκοῖς φιλοσόφοις δύο γένη τῶν ἀνθρώπων εἶναι, τὸ μὲν τῶν σπουδαίων τὸ δὲ τῶν φαύλων, καὶ τὸ μὲν τῶν σπουδαίων διὰ παντὸς τοῦ βίου χρῆσθαι ταῖς ἀρεταῖς τὸ δὲ τῶν φαύλων ταῖς κακίαις· ὅθεν τὸ μὲν ἀεὶ κατορθοῦν ἐν ἅπασιν οἷς προστίθεται, τὸ δὲ ἁμαρτάνειν· καὶ τὸ μὲν σπουδαῖον ταῖς περὶ τὸν βίον ἐμπειρίαις χρώμενον ἐν τοῖς πραττομένοις ὑπ' αὐτοῦ πάντ' εὖ ποιεῖν, καθάπερ φρονίμως καὶ σωφρόνως καὶ κατὰ τὰς ἄλλας ἀρετάς, τὸ δὲ φαῦλον κατὰ τοὐναντίον κακῶς. καὶ τὸν μὲν σπουδαῖον μέγαν εἶναι καὶ ἁδρὸν καὶ ὑψηλὸν καὶ ἰσχυρόν· μέγαν μὲν ὅτι δύναται ἐφικνεῖσθαι τῶν κατὰ προαίρεσιν ὄντων αὐτῷ καὶ προ-
[200] κειμένων· ἁδρὸν δὲ ὅτι ἐστὶν ηὐξημένος πάντοθεν·
(179) ὑψηλὸν δὲ ὅτι μετείληφε τοῦ ἐπιβάλλοντος ὕψους ἀν-

δρὶ γενναίῳ καὶ σοφῷ· καὶ ἰσχυρὸν δὲ ὅτι τὴν ἐπιβάλλουσαν ἰσχὺν περιπεποίηται ἀήττητος ὢν καὶ ἀκαταγώνιστος, παρ᾽ ὃ καὶ οὔτε ἀναγκάζεται ὑπό τινος οὔτε ἀναγκάζει τινά, οὔτε κωλύεται οὔτε κωλύει, οὔτε βιάζεται ὑπό τινος οὔτ᾽ αὐτὸς βιάζει τινά, οὔτε δεσπόζει οὔτε δεσπόζεται, οὔτε κακοποιεῖ τινα οὔτ᾽ αὐτὸς κακοποιεῖται, οὔτε κακοῖς περιπίπτει [οὔτ᾽ ἄλλον ποιεῖ κακοῖς περιπίπτειν], οὔτ᾽ ἐξαπατᾶται οὔτε ἐξαπατᾷ ἄλλον, οὔτε διαψεύδεται οὔτε ἀγνοεῖ οὔτε λανθάνει ἑαυτὸν οὔτε καθόλου ψεῦδος ὑπολαμβάνει, εὐδαίμων δ᾽ ἐστὶ μάλιστα καὶ εὐτυχὴς καὶ μακάριος καὶ ὄλβιος καὶ εὐσεβὴς καὶ θεοφιλὴς καὶ ἀξιωματικὸς βασιλικός τε καὶ στρατηγικὸς καὶ πολιτικὸς καὶ οἰκονομικὸς καὶ χρηματιστικός· τοὺς δὲ φαύλους ἅπαντα τούτοις ἐναντία ἔχειν. καθόλου δὲ τοῖς μὲν σπουδαίοις πάντα τἀγαθὰ ὑπάρχειν, τοῖς δὲ φαύλοις πάντα τὰ κακά. οὐ νομιστέον δὲ λέγειν αὐτοὺς οὕτως ὡς, εἴ τινά ἐστιν ἀγαθά, ἐκεῖνα ὑπάρχει τοῖς σπουδαίοις, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κακῶν, ἀλλὰ τῷ τοὺς μὲν τοσαῦτα ἔχειν ἀγαθὰ ὥστε μηδὲν ἐλλείπειν εἰς τὸ τέλειον αὐτοῖς εἶναι τὸν βίον [καὶ εὐδαίμονα], τοὺς δὲ τοσαῦτα κακὰ ὥστε τὸν βίον ἀτελῆ εἶναι καὶ κακοδαίμονα. τὴν δ᾽ ἀρετὴν πολλοῖς ὀνόμασι προσαγορεύουσιν· ἀγαθόν τε γὰρ λέγουσιν αὐτὴν ὅτι ἄγει ἡμᾶς ἐπὶ τὸν [202] ὀρθὸν βίον, καὶ ἀρεστὸν ὅτι δοκιμαστόν ἐστιν ἀνυπόπτως, καὶ πολλοῦ ἄξιον ὅτι ἀνυπέρβλητον ἔχει τὴν ἀξίαν, καὶ σπουδαῖον, ἄξιον γὰρ εἶναι πολλῆς σπουδῆς, καὶ ἐπαινετόν, εὐλόγως γὰρ ἄν τις αὐτὴν ἐπαινοίη, καὶ καλὸν ὅτι πρὸς ἑαυτὴν καλεῖν πέφυκε τοὺς ὀρεγομένους αὐτῆς, καὶ συμφέρον, φέρειν γὰρ τοιαῦτα ἃ συντείνει πρὸς τὸ εὖ ζῆν, καὶ χρήσιμον ὅτι ἐν τῇ χρείᾳ ὠφέλιμόν ἐστι, καὶ αἱρετόν, συμβαίνειν γὰρ

ἀπ᾽ αὐτῆς ἃ εὐλόγως ἔστιν αἱρεῖσθαι, καὶ ἀναγκαῖον ὅτι παροῦσά τε ὠφελεῖ καὶ μὴ παρούσης οὐκ ἔστιν ὠφελεῖσθαι, καὶ λυσιτελές, τὰς γὰρ ἀπ᾽ αὐτῆς ὠφελείας κρείττους εἶναι τῆς πραγματείας τῆς εἰς ταύτας συντεινούσης, καὶ αὔταρκες, ἐξαρκεῖν γὰρ τῷ ἔχοντι, καὶ ἀνενδεὲς ὅτι ἐνδείας ἀπαλλάττει πάσης, καὶ ἀποχρῶν διὰ τὸ ἐν τῇ χρήσει ἱκανὸν εἶναι καὶ διατείνειν εἰς πᾶσαν τὴν κατὰ τὸν βίον χρείαν. τῶν τε ἀγαθῶν μηδενὸς μετέχειν τοὺς φαύλους, ἐπειδὴ τὸ ἀγαθὸν ἀρετή ἐστιν ἢ τὸ μετέχον ἀρετῆς, τά τε παρακείμενα τοῖς ἀγαθοῖς, ἅπερ ἐστὶν ὧν χρή, ὠφε-
[204] *λήματα ὄντα, μόνοις τοῖς σπουδαίοις συμβαίνειν· καθάπερ καὶ τὰ παρακείμενα τοῖς κακοῖς, ἅπερ ἐστὶν ὧν οὐ χρή, μόνοις τοῖς κακοῖς· βλάμματα γὰρ εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς μὲν ἀγαθοὺς ἀβλαβεῖς πάντως εἶναι κατ᾽ ἀμφότερα, οὔτε βλάπτειν οἵους τε ὄντας οὔτε βλάπτεσθαι, τοὺς δὲ φαύλους κατὰ τοὐναντίον. τὸν δὲ κατ᾽ ἀλήθειαν πλοῦτον ἀγαθὸν εἶναι λέγουσι, καὶ τὴν κατ᾽ ἀλήθειαν πενίαν κακόν, καὶ τὴν μὲν κατ᾽ ἀλήθειαν ἐλευθερίαν ἀγαθόν, τὴν δὲ κατ᾽ ἀλήθειαν δουλείαν κακόν. δι᾽ ὃ δὴ καὶ τὸν σπουδαῖον εἶναι μόνον πλούσιον καὶ ἐλεύθερον, τὸν δὲ φαῦλον τοὐναντίον πένητα, τῶν εἰς τὸ πλουτεῖν ἀφορμῶν ὑστερημένον, καὶ δοῦλον διὰ τὴν ὑποπτωτικὴν ἐν αὐτῷ διάθεσιν· τὰ δ᾽ ἀγαθὰ πάντα κοινὰ εἶναι τῶν σπουδαίων, τῶν δὲ φαύλων τὰ κακά. δι᾽ ὃ καὶ τὸν ὠφελοῦντά τινα καὶ αὐτὸν ὠφελεῖσθαι, τὸν δὲ βλάπτοντα καὶ ἑαυτὸν βλάπτειν. πάντας δὲ τοὺς σπουδαίους ὠφελεῖν ἀλλήλους, οὔτε φίλους ὄντας ἀλλήλων πάντως οὔτε εὔνους οὔτε εὐδοκίμους οὔτε ἀποδεχομένους, παρὰ τὸ μήτε καταλαμβάνεσθαι μήτε ἐν ταυτῷ κατοικεῖν τόπῳ, εὐνοητικῶς μέντοιγε πρὸς*

ἀλλήλους διακεῖσθαι καὶ φιλικῶς καὶ δοκιμαστικῶς καὶ ἀποδεκτικῶς, τοὺς δ' ἄφρονας ἐν τοῖς ἐναντίοις τούτων ὑπάρχειν. τοῦ δὲ νόμου ὄντος σπουδαίου, καθάπερ εἴπομεν, ἐπειδὴ λόγος ὀρθός ἐστι προστακτικὸς μὲν ὧν ποιητέον, ἀπαγορευτικὸς δὲ ὧν οὐ [206] *ποιητέον, μόνον τὸν σοφὸν εἶναι λέγουσι νόμιμον, πρακτικὸν ὄντα τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου προσταττομένων, καὶ μόνον ἐξηγητικὸν τούτου, δι' ὃ καὶ νομικὸν εἶναι, τοὺς δὲ ἠλιθίους ἐναντίως ἔχειν. ἀστείων δ' εἶναι καὶ τὴν ἀρχὴν κατανέμουσαν ἐπιστασίαν καὶ τὰ ταύτης εἴδη, βασιλείαν στρατηγίαν ναυαρχίαν καὶ τὰς ταύταις παραπλησίους. κατὰ τοῦτο δὴ καὶ μόνος ὁ σπουδαῖος ἄρχει, καὶ εἰ μὴ πάντως κατ' ἐνέργειαν, κατὰ διάθεσιν δὲ καὶ πάντως. καὶ πειθαρχικὸς μό-* (180) *νος ὁ σπουδαῖός ἐστιν, ἀκολουθητικὸς ὢν ἄρχοντι. τῶν δ' ἀφρόνων οὐδεὶς τοιοῦτος· οὔτε γὰρ ἄρχειν οὔτε ἄρχεσθαι οἷός ἐστιν ὁ ἄφρων, αὐθάδης τις ὢν καὶ ἀνάγωγος. πάντα τε εὖ ποιεῖ ὁ νοῦν ἔχων, καὶ γὰρ φρονίμως καὶ ἐγκρατῶς καὶ κοσμίως, καὶ εὐτάκτως ταῖς περὶ τὸν βίον ἐμπειρίαις χρώμενος συνεχῶς· ὁ δὲ φαῦλος ἄπειρος ὢν τῆς ὀρθῆς χρήσεως πάντα κακῶς ποιεῖ καθ' ἣν ἔχει διάθεσιν ἐνεργῶν, εὐμετάπτωτος ὢν καὶ παρ' ἕκαστα μεταμελείᾳ συν-* [208] *εχόμενος. εἶναι δὲ τὴν μεταμέλειαν λύπην ἐπὶ πεπραγμένοις ὡς παρ' αὐτοῦ ἡμαρτημένοις, κακοδαιμονικόν τι πάθος ψυχῆς καὶ στασιῶδες· ἐφ' ὅσον γὰρ ἄχθεται τοῖς συμβεβηκόσιν ὁ ἐν ταῖς μεταμελείαις ὤν, ἐπὶ τοσοῦτον ἀγανακτεῖ πρὸς ἑαυτὸν ὡς αἴτιον γεγονότα τούτων· δι' ὃ καὶ ἄτιμον εἶναι πάντα φαῦλον, μήτε τιμῆς ἄξιον ὄντα μήτε τίμιον ὑπάρχοντα. τὴν γὰρ τιμὴν εἶναι γέρως ἀξίωσιν, τὸ δὲ γέρας ἆθλον ἀρετῆς εὐεργετικόν. τὸ οὖν ἀρετῆς ἀμέτ-*

οχον ἄτιμον δικαίως λέγεσθαι. λέγουσι δὲ καὶ φυγάδα πάντα φαῦλον εἶναι, καθ᾽ ὅσον στέρεται νόμου καὶ πολιτείας κατὰ φύσιν ἐπιβαλλούσης. τὸν γὰρ νόμον εἶναι, καθάπερ εἴπομεν, σπουδαῖον, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν πόλιν. ἱκανῶς δὲ καὶ Κλεάνθης περὶ τὸ σπουδαῖον εἶναι τὴν πόλιν λόγον ἠρώτησε τοιοῦτον [210] *'πόλις μέν ἐστιν οἰκητήριον κατασκεύασμα, εἰς ὃ καταφεύγοντας ἔστι δίκην δοῦναι καὶ λαβεῖν· οὐκ ἀστεῖον δὴ πόλις ἐστίν; ἀλλὰ μὴν τοιοῦτόν ἐστιν ἡ πόλις οἰκητήριον· ἀστεῖον ἄρ᾽ ἐστὶν ἡ πόλις.' τριχῶς δὲ λεγομένης τῆς πόλεως, τῆς τε κατὰ τὸ οἰκητήριον καὶ τῆς κατὰ τὸ σύστημα τῶν ἀνθρώπων καὶ τρίτον τὸ κατ᾽ ἀμφότερα τούτων, κατὰ δύο σημαινόμενα λέγεσθαι τὴν πόλιν ἀστείαν, κατά τε τὸ σύστημα τῶν ἀνθρώπων καὶ κατὰ τὸ συναμφότερον, διὰ τοὺς ἐνοικοῦντας ἀναφορὰν .... φασὶ δὲ καὶ ἄγροικον εἶναι πάντα φαῦλον, τὴν γὰρ ἀγροικίαν ἀπειρίαν εἶναι τῶν κατὰ πόλιν ἐθῶν καὶ νόμων, ᾗ πάντα φαῦλον ἔνοχον ὑπάρχειν. εἶναι δὲ καὶ ἄγριον, ἐναντιωτικὸν ὄντα τῇ κατὰ νόμον διαγωγῇ καὶ θηριώδη καὶ βλαπτικὸν ἄνθρωπον. τὸν δ᾽ αὐτὸν τοῦτον καὶ ἀνήμερον ὑπάρχειν καὶ τυραννικόν, οὕτως διακείμενον ὥστε δεσποτικὰ ποιεῖν ἔτι δὲ ὠμὰ καὶ βίαια καὶ παράνομα, καιρῶν* [212] *ἐπιλαβόμενον. εἶναι δὲ καὶ ἀχάριστον, οὔτε πρὸς ἀνταπόδοσιν χάριτος οἰκείως ἔχοντα οὔτε πρὸς μετάδοσιν, διὰ τὸ μηδὲ κοινῶς τι ποιεῖν μηδὲ φιλικῶς μηδ᾽ εὐμελετήτως. μηδὲ φιλόλογον εἶναι τὸν φαῦλον μηδὲ φιλήκοον, παρὰ τὸ μηδ᾽ ἀρχὴν παρεσκευάσθαι πρὸς τὴν ὀρθῶν λόγων παραδοχήν, διὰ τὴν ἀπηχοῦσαν ἐκ τῆς διαστροφῆς ἀφροσύνην, παρὰ τὸ μήτε προτετράφθαι τινὰ τῶν φαύλων μήτε προτρέπειν πρὸς ἀρετήν· τὸν γὰρ προτετραμμένον ἢ προτρέ-*

ποντα ἑτέρους ἕτοιμον εἶναι δεῖ πρὸς τὸ φιλοσοφεῖν, τὸν δὲ ἕτοιμον ἀνεμποδίστως ἔχειν, μηδένα δὲ τῶν ἀφρόνων εἶναι τοιοῦτον. οὐ γὰρ τὸν προθύμως ἀκούοντα καὶ ὑπομνηματιζόμενον τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῶν φιλοσόφων ἕτοιμον εἶναι πρὸς τὸ φιλοσοφεῖν, ἀλλὰ τὸν ἑτοίμως ἔχοντα πρὸς τὸ τὰ διὰ τῆς φιλοσοφίας παραγγελλόμενα μεταφέρειν ἐπὶ τὰ ἔργα καὶ κατ' αὐτὰ βιοῦν. οὐδένα δὲ τῶν φαύλων τοιοῦτον εἶναι, προκατειλημμένον τοῖς τῆς κακίας δόγμασιν. εἰ γὰρ προετέτραπτό τις τῶν φαύλων, καὶ ἀπὸ τῆς κακίας ἂν ἐτέτραπτο. οὐδεὶς δὲ ἔχων τὴν κακίαν πρὸς ἀρε- [214] τὴν τέτραπται, ὡς οὐδὲ νόσον πρὸς ὑγίειαν. μόνον δὲ προτετράφθαι τὸν σοφὸν καὶ μόνον προτρέπειν δύνασθαι, τῶν δ' ἀφρόνων μηδένα· κατὰ γὰρ παραγγέλματα βιοῦν μηδένα τῶν ἀφρόνων. μηδ' εἶναι φιλόλογον, λογόφιλον δὲ μᾶλλον, μέχρι λαλιᾶς ἐπιπολαίου προβαίνοντα, μηκέτι δὲ καὶ τοῖς ἔργοις ἐκβεβαιούμενον τὸν τῆς ἀρετῆς λόγον. μηδὲ γὰρ φιλόπονόν τινα τῶν φαύλων εἶναι· τὴν γὰρ φιλοπονίαν διάθεσιν ἐξεργαστικὴν εἶναι τῶν ἐπιβαλλόντων ἀνυπόπτως διὰ πόνου, οὐδένα δὲ τῶν φαύλων ἀνυπόπτως ἔχειν πρὸς τὸν πόνον. μηδὲ γὰρ τὴν κατ' ἀξίαν (181) ποιεῖσθαι δόσιν τῆς ἀρετῆς τῶν φαύλων τινά, σπουδαῖον μὲν γὰρ εἶναι τὴν δόσιν, ἐπιστήμην οὖσαν, καθ' ἣν ἀξιόλογόν τι ἡγούμεθα περιποιεῖσθαι. τῶν δὲ σπουδαίων μηδὲν εἰς φαύλους πίπτειν, ὥστε μηδὲ τὴν ἀξίαν τῆς ἀρετῆς δόσιν ποιεῖσθαί τινα τῶν φαύλων. εἰ γὰρ τὴν κατ' ἀξίαν τις ἐποιεῖτο δόσιν τῶν ἀφρόνων τῆς ἀρετῆς, ἐφ' ὅσον ἐτίμα ταύτην, ἀπῳκονομεῖτο ἂν τὴν κακίαν· πᾶς δὲ ἄφρων σύνεστιν ἡδέως τῇ ἑαυτοῦ κακίᾳ. σκοπεῖν γὰρ δεῖ μὴ τὸν ἐξώφορον αὐτῶν λόγον φαῦλον ὄντα, ἀλλὰ τὸν τῶν [216]

πράξεων. ἐκ τούτων γὰρ ἀπελέγχονται μὴ περὶ τὰ καλὰ καὶ σπουδαῖα παρωρμημένοι, ἀλλὰ περὶ τὰς ἀνδραποδώδεις ἀμέτρους ἀπολαύσεις. ἀρέσκει δὲ καὶ πᾶν ἁμάρτημα ἀσέβημα εἶναι. τὸ γὰρ παρὰ τὴν βούλησίν τι πράττεσθαι τοῦ θεοῦ ἀσεβείας εἶναι τεκμήριον. τῶν γὰρ θεῶν οἰκειουμένων μὲν τῇ ἀρετῇ καὶ τοῖς ταύτης ἔργοις, ἀλλοτριουμένων δὲ τῇ κακίᾳ καὶ τοῖς ἀπὸ ταύτης συντελουμένοις, τοῦ δ' ἁμαρτήματος ὄντος ἐνεργήματος κατὰ κακίαν, κατεφαίνετο πᾶν ἁμάρτημα ἀπαρεστὸν θεοῖς ὑπάρχον (τοῦτο δ' ἐστὶν ἀσέβημα), καὶ καθ' ἕκαστον γὰρ ἁμάρτημα ὁ φαῦλος ἀπαρεστόν τι ποιεῖ θεοῖς. ἔτι δὲ ἐπεὶ πᾶς φαῦλος ὅσα ποιεῖ κατὰ κακίαν ποιεῖ καθάπερ ὁ σπουδαῖος κατ' ἀρετήν, καὶ ὁ μίαν ἔχων κακίαν πάσας ἔχει. ἐν δὲ ταύταις ὁρᾶσθαι καὶ τὴν ἀσέβειαν, οὐ τὴν τεταγμένην κατὰ τὴν ἐνέργειαν ἀλλὰ τὴν τῇ εὐσεβείᾳ ἐναντίαν ἕξιν, τὸ δὲ κατ' ἀσέβειαν πεπραγμένον ἀσέβημα εἶναι, πᾶν οὖν ἁμάρτημα ἀσέβημα εἶναι. ἔτι δ' ἀρέσκει αὐτοῖς καὶ πάντ' εἶναι τὸν ἄφρονα θεοῖς ἐχθρόν· τὴν γὰρ ἔχθραν ἀσυμφωνίαν εἶναι τῶν κατὰ τὸν βίον καὶ διχόνοιαν, ὥσπερ καὶ τὴν φιλίαν συμφωνίαν καὶ ὁμόνοιαν. διαφωνοῦσι δ' οἱ φαῦλοι πρὸς τοὺς θεοὺς περὶ τῶν κατὰ τὸν βίον, διόπερ πᾶς ἄφρων
[218] θεοῖς ἐχθρός ἐστιν, ἐπεὶ εἰ πάντες τοὺς ἐναντίους αὐτοῖς ἐχθροὺς εἶναι νομίζουσι, τῷ δὲ σπουδαίῳ ὁ φαῦλός ἐστιν ἐναντίος καὶ σπουδαῖός ἐστιν ὁ θεός, ὁ φαῦλος θεοῖς ἐστὶν ἐχθρός. ἴσα τε πάντα λέγουσιν εἶναι τὰ ἁμαρτήματα, οὐκ ἔτι δ' ὅμοια. καθάπερ γὰρ ἀπὸ μιᾶς τινος πηγῆς τῆς κακίας φέρεσθαι πέφυκε, τῆς κρίσεως οὔσης ἐν πᾶσι τοῖς ἁμαρτήμασι τῆς αὐτῆς· παρὰ δὲ τὴν ἔξωθεν αἰτίαν τῶν ἐφ' οἷς αἱ κρίσεις ἀποτελοῦνται μέσων διαλλαττόντων,

διάφορα κατὰ ποιότητα γίγνεσθαι τὰ ἁμαρτήματα. λάβοις δ' ἂν εἰκόνα σαφῆ τοῦ δηλουμένου τῷδ' ἐπιστήσας· πᾶν γὰρ τὸ ψεῦδος ἐπ' ἴσης ψεῦδος εἶναι συμβέβηκεν, οὐ γὰρ εἶναι ἕτερον ἑτέρου μᾶλλον διεψευσμένον· τό τε γὰρ νύκτ' ἀεὶ εἶναι ψεῦδός ἐστι καθάπερ τὸ ἱπποκένταυρον ζῆν, καὶ οὐ μᾶλλον εἰπεῖν ἔστι ψεῦδος εἶναι θάτερον θατέρου· ἀλλ' οὖν εἰ τὸ ψεῦδος ἐπ' ἴσης ψεῦδός ἐστιν, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ διεψευσμένοι ἐπ' ἴσης εἰσὶ διεψευσμένοι. καὶ ἁμαρτάνειν δὲ μᾶλλον καὶ ἧττον οὐκ ἔστι, πᾶσαν γὰρ [220] ἁμαρτίαν κατὰ διάψευσιν πράττεσθαι. ἔτι οὐχὶ κατόρθωμα μὲν μεῖζον καὶ ἔλαττον γίγνεσθαι, ἁμάρτημα δὲ μεῖζον ἢ ἔλαττον οὐ γίγνεσθαι, πάντα γάρ ἐστι τέλεια, διόπερ οὔτ' ἐλλείπειν οὔθ' ὑπερέχειν δύναιτ' ἂν ἀλλήλων. ἴσα τοίνυν ἐστὶ πάντα τὰ ἁμαρτήματα. περὶ δὲ εὐφυοῦς, ἔτι δὲ εὐγενοῦς, οἳ μὲν τῶν ἐκ τῆς αἱρέσεως ἐπηνέχθησαν ἐπὶ τὸ λέγειν πάντα σοφὸν τοιοῦτον εἶναι οἳ δ' οὔ. οἳ μὲν γὰρ οἴονται οὐ μόνον εὐφυεῖς γίγνεσθαι πρὸς ἀρετὴν ἐκ φύσεως ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκ κατασκευῆς, καὶ τὸ ἐν ταῖς παροιμίαις λεγόμενον τοῦτο ἀπεδέξαντο

μελέτη χρονισθεῖσ' εἰς φύσιν καθίσταται.

τὸ δ' ὅμοιον καὶ περὶ εὐγενείας ὑπέλαβον· ὥστε εὐφυίαν μὲν εἶναι κοινῶς ἕξιν ἐκ φύσεως ἢ ἐκ κατασκευῆς οἰκείαν πρὸς ἀρετήν, ἢ ἕξιν καθ' ἣν εὐανάληπτοι ἀρετῆς εἰσί τινες, τὴν δ' εὐγένειαν ἕξιν ἐκ γένους ἢ ἐκ κατασκευῆς οἰκείαν πρὸς ἀρετήν. τὸν δὲ σπουδαῖον ὁμιλητικὸν ὄντα καὶ ἐπιδέξιον καὶ προτρεπτικὸν καὶ θηρευτικὸν διὰ τῆς ὁμιλίας εἰς εὔνοιαν καὶ φιλίαν ὡς δυνατὸν εὐάρμοστον εἶναι πρὸς τὸ πλῆθος ἀνθρώπων, παρ' ὃ καὶ ἐπαφρόδιτον εἶναι καὶ ἐπίχαριν καὶ πιθανόν, ἔτι δὲ αἱμύλον καὶ εὔστο- [222] (182)

χον καὶ εὔκαιρον καὶ ἀγχίνουν καὶ ἀφελῆ καὶ ἀπερίεργον καὶ ἁπλοῦν καὶ ἄπλαστον· τὸν δὲ φαῦλον ἔνοχον πᾶσι τοῖς ἐναντίοις. τὸ δ' εἰρωνεύεσθαι φαύλων εἶναί φασιν, οὐδένα γὰρ ἐλεύθερον καὶ σπουδαῖον εἰρωνεύεσθαι· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ σαρκάζειν, ὅ ἐστιν εἰρωνεύεσθαι μετ' ἐπισυρμοῦ τινός. ἐν μόνοις τε τοῖς σοφοῖς ἀπολείπουσι φιλίαν, ἐπεὶ ἐν μόνοις τούτοις ὁμόνοια γίγνεται περὶ τῶν κατὰ τὸν βίον· τὴν δ' ὁμόνοιαν εἶναι κοινῶν ἀγαθῶν ἐπιστήμην. φιλίαν γὰρ ἀληθινὴν καὶ μὴ ψευδώνυμον ἀδύνατον χωρὶς πίστεως καὶ βεβαιότητος ὑπάρχειν· ἐν δὲ τοῖς φαύλοις ἀπίστοις καὶ ἀβεβαίοις οὖσι καὶ δόγματα πολεμικὰ κεκτημένοις οὐκ εἶναι φιλίαν, ἑτέρας δέ τινας ἐπιπλοκὰς καὶ συνδέσεις ἔξωθεν ἀνάγκαις καὶ δόξαις κατεχομένας γίγνεσθαι. φασὶ δὲ καὶ τὸ ἀγαπᾶν καὶ τὸ ἀσπάζεσθαι καὶ τὸ φιλεῖν μόνων εἶναι σπουδαίων. καὶ μόνον εἶναι τὸν σοφὸν βασιλέα τε καὶ βασιλικόν, τῶν δὲ φαύλων μηδένα· τὴν γὰρ βασιλείαν ἀρχὴν ἀνυπεύθυνον εἶναι καὶ τὴν ἀνωτάτω καὶ τὴν ἐπὶ πάσαις. λέγουσι δὲ καὶ ἄριστον αὑτοῦ ἰατρὸν εἶναι τὸν [224] σπουδαῖον ἄνδρα· ἐπιμελῆ γὰρ ὄντα τῆς ἰδίας φύσεως παρατηρητὴν ὑπάρχειν καὶ τῶν πρὸς ὑγίειαν ἐπιστήμονα συμφερόντων. οὐχ οἷόν τε δὲ μεθυσθήσεσθαι τὸν νοῦν ἔχοντα· τὴν γὰρ μέθην ἁμαρτητικόν τι περιέχειν λήρησίν τ' εἶναι περὶ τὸν οἶνον, ἐν μηδενὶ δὲ τὸν σπουδαῖον ἁμαρτάνειν, δι' ὃ πάντα κατ' ἀρετὴν ποιεῖν καὶ τὸν ἀπὸ ταύτης ὀρθὸν λόγον. τρεῖς δὲ προηγορευμένους εἶναι βίους, τόν τε βασιλικὸν καὶ τὸν πολιτικὸν καὶ τρίτον τὸν ἐπιστημονικόν· ὁμοίως δὲ καὶ χρηματισμοὺς τρεῖς προηγουμένους, τόν τε ἀπὸ τῆς βασιλείας, καθ' ὃν ἢ αὐτὸς βασιλεύσει καὶ μοναρχικῶς χρημάτων εὐπορήσει· δεύτε-

ρον δὲ τὸν ἀπὸ τῆς πολιτείας, πολιτεύσεσθαι γὰρ κατὰ τὸν προηγούμενον λόγον· καὶ γὰρ γαμήσειν καὶ παιδοποιήσεσθαι, ἀκολουθεῖν γὰρ ταῦτα τῇ τοῦ λογιστικοῦ ζῴου καὶ κοινωνικοῦ καὶ φιλαλλήλου [φύσει]. χρηματιεῖσθαι οὖν καὶ ἀπὸ τῆς πολιτείας καὶ ἀπὸ τῶν φίλων τῶν ἐν ὑπεροχαῖς ὄντων. περὶ δὲ [226] τοῦ σοφιστεύσειν καὶ ἀπὸ σοφιστείας εὐπορήσειν χρημάτων διέστησαν οἱ ἀπὸ τῆς αἱρέσεως κατὰ τὸ σημαινόμενον. τὸ μὲν γὰρ χρηματιεῖσθαι ἀπὸ τῶν κατὰ τὴν παιδείαν καὶ μισθούς ποτε λήψεσθαι παρὰ τῶν φιλομαθούντων διωμολογήσαντο, περὶ δὲ τὸ σημαινόμενον ἐγένετό τις ἐν αὐτοῖς ἀμφισβήτησις, τῶν μὲν αὐτὸ τοῦτο λεγόντων σοφιστεύειν τὸ ἐπὶ μισθῷ μεταδιδόναι τῶν τῆς φιλοσοφίας δογμάτων, τῶν δ᾽ ὑποτοπησάντων ἐν τῷ σοφιστεύειν περιέχεσθαί τι φαῦλον, οἱονεὶ λόγους καπηλεύειν, οὐ φαμένων δεῖν ἀπὸ παιδείας παρὰ τῶν ἐπιτυχόντων χρηματίζεσθαι· καταδεέστερον γὰρ εἶναι τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ χρηματισμοῦ τοῦ τῆς φιλοσοφίας ἀξιώματος. φασὶ δέ ποτε καὶ τὴν ἐξαγωγὴν τὴν ἐκ τοῦ βίου τοῖς σπουδαίοις καθηκόντως [γίγνεσθαι] κατὰ πολλοὺς τρόπους, τοῖς δὲ φαύλοις μόνην ἐν τῷ ζῆν, καὶ εἰ μὴ μέλλοιεν ἔσεσθαι σοφοί· οὔτε γὰρ τὴν ἀρετὴν κατέχειν ἐν τῷ ζῆν οὔτε τὴν κακίαν ἐκβάλλειν, τοῖς δὲ καθήκουσι καὶ τοῖς παρὰ τὸ καθῆκον μετρεῖσθαι τήν τε ζωὴν καὶ τὸν θάνατον. λέγουσι δὲ καὶ τὸν σοφὸν ἀνύβριστον εἶναι, οὔθ᾽ ὑβρίζεσθαι γὰρ οὔθ᾽ ὑβρίζειν διὰ τὸ τὴν ὕβριν ἀδικίαν εἶναι καταισχύνουσαν καὶ βλάβην· μήτε δὲ ἀδικεῖσθαι μήτε βλάπτεσθαι [228] τὸν σπουδαῖον, ἀδικητικῶς μέντοιγέ τινας αὐτῷ προσφέρεσθαι καὶ ὑβριστικῶς, καὶ κατὰ τοῦτο δικαιοπραγεῖν, πρός τε τὸ μηδὲν τυχοῦσαν ἀδικίαν εἶναι τὴν

ὕβριν, ἀλλὰ καταισχύνουσαν καὶ ὑβριστικὴν οὖσαν.
ἀπερίπτωτον δ᾽ ὑπάρχειν τὸν νοῦν ἔχοντα τούτοις
καὶ μηδαμῶς καταισχύνεσθαι, ἐν ἑαυτῷ γὰρ ἔχειν τὸ
ἀγαθὸν καὶ τὴν θείαν ἀρετήν, δι᾽ ὃ καὶ πάσης ἀπ-
ηλλάχθαι κακίας καὶ βλάβης. καὶ βασιλεύσειν τέ ποτε
τὸν νοῦν ἔχοντα καὶ βασιλεῖ συμβιώσεσθαι καὶ εὐ-
φυίαν ἐμφαίνοντι καὶ φιλομάθειαν. ἔφαμεν δ᾽ ὅτι καὶ
πολιτεύεσθαι κατὰ τὸν προηγούμενον λόγον οἷόν ἐστι,
μὴ πολιτεύεσθαι δὲ ἐάν τι ... καὶ μάλιστα μηδὲν ὠφε-
λεῖν μέλλῃ τὴν πατρίδα, κινδύνους δὲ παρακολουθεῖν
[230] ὑπολαμβάνῃ μεγάλους καὶ χαλεποὺς ἐκ τῆς πολιτείας.
λέγεσθαι δὲ μὴ ψεύδεσθαι τὸν σοφόν, ἀλλ᾽ ἐν πᾶσιν
ἀληθεύειν· οὐ γὰρ ἐν τῷ λέγειν τι ψεῦδος τὸ ψεύδε-
(183) σθαι ὑπάρχειν, ἀλλ᾽ ἐν τῷ διαψευστῶς τὸ ψεῦδος λέ-
γειν καὶ ἐπὶ ἀπάτῃ τῶν πλησίον. τῷ μέντοι ψεύδει
ποτὲ συγχρήσεσθαι νομίζουσιν αὐτὸν κατὰ πολλοὺς
τρόπους ἄνευ συγκαταθέσεως· καὶ γὰρ κατὰ στρατη-
γίαν πρὸς τῶν ἀντιπάλων, καὶ κατὰ τὴν τοῦ συμφέ-
ροντος προόρασιν, καὶ κατ᾽ ἄλλας οἰκονομίας τοῦ βίου
πολλάς. ψεῦδος δ᾽ ὑπολαμβάνειν οὐδέποτέ φασι τὸν
σοφὸν οὐδὲ τὸ παράπαν ἀκαταλήπτῳ τινὶ συγκατατί-
θεσθαι, διὰ τὸ μηδὲ δοξάζειν αὐτὸν μηδ᾽ ἀγνοεῖν
μηδέν. τὴν γὰρ ἄγνοιαν μεταπτωτὴν εἶναι, συγκατά-
θεσιν δὲ ἀσθενῆ, μηδὲν δ᾽ ὑπολαμβάνειν ἀσθενῶς,
ἀλλὰ μᾶλλον ἀσφαλῶς καὶ βεβαίως, δι᾽ ὃ καὶ μηδὲ
δοξάζειν τὸν σοφόν. διττὰς γὰρ εἶναι δόξας, τὴν μὲν
ἀκατάληπτον συγκατάθεσιν τὴν δ᾽ ὑπόληψιν ἀσθενῆ·
[232] ταύτας δ᾽ ἀλλοτρίους εἶναι τῆς τοῦ σοφοῦ διαθέσεως,
δι᾽ ὃ καὶ τὸ προπίπτειν πρὸ καταλήψεως καὶ συγκατα-
τίθεσθαι κατὰ τὸν προπετῆ φαύλου εἶναι, καὶ μὴ πί-
πτειν εἰς τὸν εὐφυῆ καὶ τέλειον ἄνδρα καὶ σπουδαῖον.
οὐδὲ λανθάνειν δὲ αὐτόν τι, τὴν γὰρ λήθην εἶναι

ψεύδους ὑπόληψιν ἀποφαντικὴν πράγματος. τούτοις δ' ἀκολούθως οὐκ ἀπιστεῖν, τὴν γὰρ ἀπιστίαν εἶναι ψεύδους ὑπόληψιν, τὴν δὲ πίστιν ἀστεῖον ὑπάρχειν, εἶναι γὰρ ὑπόληψιν ἰσχυράν, βεβαιοῦσαν τὸ ὑπολαμβανόμενον. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν ἐπιστήμην ἀμετάπτωτον ὑπὸ λόγου· διὰ ταῦτά φασι μήτε ἐπίστασθαί τι τὸν φαῦλον μήτε πιστεύειν. ἐχομένως δὲ τούτῳ οὔτε πλεονάζεσθαι τὸν σοφὸν οὔτε βουκολεῖσθαι οὔτε διαιτᾶσθαι οὔτε παραριθμεῖν οὔτε ὑφ' ἑτέρου παραριθμεῖσθαι· ταῦτα γὰρ πάντα τὴν ἀπάτην περιέχειν καὶ τοῖς κατὰ τὸν τόπον ψεύδεσι πρόσθεσιν. οὐδένα δὲ τῶν ἀστείων οὔθ' ὁδοῦ διαμαρτάνειν οὔτ' οἰκίας οὔτε σκοποῦ· ἀλλ' οὐδὲ παρορᾶν ἀλλ' οὐδὲ παρακού- [234] ειν νομίζουσι τὸν σοφόν, οὐδὲ τὸ σύνολον παραπαίειν κατά τι τῶν αἰσθητηρίων, καὶ γὰρ τούτων ἕκαστον ἔχεσθαι νομίζουσι τῶνδε ψευδῶν συγκαταθέσεων. οὐδ' ὑπονοεῖν δέ φασι τὸν σοφόν, καὶ γὰρ τὴν ὑπόνοιαν ἀκατάληπτον εἶναι τῷ γένει συγκατάθεσιν, οὐδὲ μετανοεῖν δ' ὑπολαμβάνουσι τὸν νοῦν ἔχοντα, καὶ γὰρ τὴν μετάνοιαν ἔχεσθαι ψεύδους συγκαταθέσεως, ὡς ἂν προδιαπεπτωκότος. οὐδὲ μεταβάλλεσθαι δὲ κατ' οὐδένα τρόπον, οὐδὲ μετατίθεσθαι οὐδὲ σφάλλεσθαι· ταῦτα γὰρ εἶναι πάντα τῶν τοῖς δόγμασι μεταπιπτόντων, ὅπερ ἀλλότριον εἶναι τοῦ νοῦν ἔχοντος· οὐδὲ δοκεῖν αὐτῷ τί φασι, παραπλησίως τοῖς εἰρημένοις. γίγνεσθαι δὲ καὶ διαλεληθότα τινὰ σοφὸν νομί- [236] ζουσι κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους, οὔτε ὀρεγόμενόν τινος οὔτε νομίζειν βουλόμενον, ἔν τινι τῶν ἐν τῷ βούλεσθαι εἰδικῶν ὄντα, διὰ τὸ μὴ κρίνειν τι αὐτῷ παρεῖναι ὧν χρή. οὐ μόνον δ' ἐπὶ τῆς φρονήσεως ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν τὰς τοιαύτας ἔσεσθαι διαλήψεις. ἔτι πάντων τε τῶν ἁμαρτημάτων ἴσων ὄντων

καὶ τῶν κατορθωμάτων, καὶ τοὺς ἄφρονας ἐπίσης πάντας ἄφρονας εἶναι, τὴν αὐτὴν καὶ ἴσην ἔχοντας διάθεσιν. ἴσων δὲ ὄντων τῶν ἁμαρτημάτων, εἶναί τινας ἐν αὐτοῖς διαφοράς, καθ᾽ ὅσον τὰ μὲν αὐτῶν ἀπὸ σκληρᾶς καὶ δυσιάτου διαθέσεως γίγνεται τὰ δ᾽ οὔ. καὶ τῶν σπουδαίων δὲ ἄλλους ἄλλων προτρεπτικωτέρους γίγνεσθαι καὶ πιστικωτέρους, ἔτι δὲ καὶ ἀγχινουστέρους κατὰ τὰ μέσα τὰ ἐμπεριλαμβανόμενα τῶν ἐπιτάσεων συμβαινουσῶν. εὐτεκνεῖν δὲ μόνον τὸν ἀστεῖον, οὔ τι μὴν πάντα, δεῖν γὰρ τὸν εὐτεκνοῦντα, ἀστεῖα τέκνα ἔχοντα, χρήσασθαι αὐτοῖς ὡς τοιούτοις. εὐγηρεῖν τε μόνον καὶ εὐθανατεῖν τὸν σπουδαῖον· εὐγηρεῖν γὰρ εἶναι τὸ μετὰ ποιοῦ γήρως διεξάγειν κατ᾽ ἀρετήν, εὐθανατεῖν δὲ τὸ μετὰ ποιου
[238] θανάτου κατ᾽ ἀρετὴν τελευτᾶν. καὶ τά τε ὑγιεινὰ καὶ νοσερὰ πρὸς ἄνθρωπον λέγεσθαι, καὶ ὡς τρόφιμα καὶ τὰ λυτικὰ καὶ στατικὰ καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια. ὑγιεινὰ μὲν γὰρ εἶναι τὰ εὐφυῶς ἔχοντα πρὸς τὸ περιποιεῖν ὑγίειαν ἢ συνέχειν, νοσερὰ δὲ τὰ ἐναντίως ἔχοντα τούτοις. παραπλήσιον δὲ εἶναι καὶ τὸν ἐπὶ τῶν ἄλλων λόγον. καὶ μαντικὸν δὲ μόνον εἶναι τὸν σπουδαῖον, ὡς ἂν ἐπιστήμην ἔχοντα διαγνωστικὴν σημείων τῶν ἐκ θεῶν ἢ δαιμόνων πρὸς ἀνθρώπινον βίον τεινόντων· δι᾽ ὃ καὶ τὰ εἴδη τῆς μαντικῆς εἶναι περὶ αὐτόν, τό τε ὀνειροκριτικὸν καὶ τὸ οἰωνοσκοπικὸν καὶ θυτικὸν καὶ εἴ τινα ἄλλα τούτοις ἐστὶ παραπλήσια. αὐστηρόν τε λέγεσθαι τὸν
(184) σπουδαῖον καθ᾽ ὅσον οὔτε προσφέρει τινὶ οὔτε προσίεται τὸν πρὸς χάριν λόγον. κυνιεῖν τε τὸν σοφὸν λέγουσιν, ὅσον τῷ κυνισμῷ ἐμμένειν, οὐ μὴν σοφὸν ὄντ᾽ ἂν ἄρξασθαι τοῦ κυνισμοῦ. τὸν δ᾽ ἐρωτά φασιν ἐπιβολὴν εἶναι φιλοποιίας διὰ κάλλος ἐμφαινό-

μενον νέων ὡραίων· δι' ὃ καὶ ἐρωτικὸν εἶναι τὸν σοφὸν καὶ ἐρασθήσεσθαι τῶν ἀξιεράστων, εὐγενῶν ὄντων καὶ εὐφυῶν. λέγουσι δὲ μηδὲ παρὰ τὴν ὄρεξιν μηδὲ παρὰ τὴν ὁρμὴν μηδὲ παρὰ τὴν ἐπιβολὴν γίγνεσθαί τι περὶ τὸν σπουδαῖον, διὰ τὸ μεθ' ὑπεξαιρέ- [240]
σεως πάντα ποιεῖν τὰ τοιαῦτα καὶ μηδὲν αὐτῷ τῶν ἐναντιουμένων ἀπρόληπτον προσπίπτειν. εἶναι δὲ καὶ πρᾶον, τῆς πραότητος οὔσης ἕξεως καθ' ἣν πράως ἔχουσι πρὸς τὸ ποιεῖν τὰ ἐπιβάλλοντα ἐν πᾶσι, καὶ μὴ ἐκφέρεσθαι εἰς ὀργὴν ἐν μηδενί. καὶ ἡσύχιον δὲ καὶ κόσμιον εἶναι, τῆς κοσμιότητος οὔσης ἐπιστήμης κινήσεων πρεπουσῶν, ἡσυχιότητος δὲ εὐταξίας περὶ τὰς κατὰ φύσιν κινήσεις καὶ μονὰς ψυχῆς καὶ σώματος, τῶν ἐναντίων τούτοις ἐπὶ πάντων φαύλων γιγνομένων. ἀδιάβολον δ' εἶναι πάντα τὸν καλὸν κἀγαθὸν ἀπαράδεκτον ὄντα διαβολῆς, ὅθεν καὶ ἀδιάβολον εἶναι κατά τε τοῦτον τὸν τρόπον καὶ τῷ μὴ διαβάλλειν ἕτερον. εἶναι δὲ τὴν διαβολὴν διάστασιν φαινομένων φίλων ψευδεῖ λόγῳ· τοῦτο δὲ μὴ γίγνεσθαι περὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας, μόνους δὲ τοὺς φαύλους καὶ διαβάλλεσθαι καὶ διαβάλλειν, δι' ὃ καὶ τοὺς μὲν κατ' ἀλήθειαν φιλους μήτε διαβάλλειν μήτε διαβάλλεσθαι, τοὺς δὲ δοκοῦντας καὶ φαινομένους. οὐδ' ἀναβάλλεσθαι δέ ποτε τὸν σπουδαῖον οὐδέν· εἶναι γὰρ τὴν ἀναβολὴν ὑπέρθεσιν ἐνεργείας δι' ὄκνον· ὑπερτίθεσθαι δέ τινα μόνον ἀνεγκλήτου τῆς ὑπερθέσεως οὔσης. ἐπὶ γὰρ τοῦ ἀναβάλλεσθαι τὸν Ἡσίοδον ταῦτ' [242]
εἰρηκέναι

μηδ' ἀναβάλλεσθαι ἔς τ' αὔριον ἔς τε ἔνηφι,

καὶ

αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄτησι παλαίει·

τῆς ἀναβολῆς ἔκπτωσίν τινα τῶν προσηκόντων ἔργων ἐμποιούσης.

ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον. περὶ γὰρ πάντων τῶν παραδόξων δογμάτων ἐν πολλοῖς μὲν καὶ ἄλλοις ὁ Χρύσιππος διελέχθη, καὶ γὰρ ἐν τῷ περὶ δογμάτων, καὶ ἐν τῇ ὑπογραφῇ τοῦ λόγου, καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς τῶν κατὰ μέρος συγγραμμάτων. ἐγὼ δ' ὁπόσα προυθέμην ἐπελθεῖν ἐν κεφαλαίῳ τῶν ἠθικῶν δογμάτων κατὰ τὴν τῶν στωϊκῶν φιλοσόφων αἵρεσιν διεληλυθὼς ἱκανῶς, ἤδη τοῦτον τὸν ὑπομνηματισμὸν αὐτόθι καταπαύσω.

7 Ἀριστοτέλους καὶ τῶν λοιπῶν περιπατητικῶν περὶ τῶν ἠθικῶν.

Τὸ μὲν οὖν ἦθος τοὔνομα λαβεῖν φησὶν ἀπὸ τοῦ
[244] ἔθους· ὧν γὰρ ἐκ φύσεως ἀρχὰς ἔχομεν καὶ σπέρματα, τούτων τὰς τελειότητας περιποιεῖσθαι τοῖς ἔθεσι καὶ ταῖς ορθαῖς ἀγωγαῖς· δι' ὃ καὶ τὴν ἠθικὴν ἐθικὴν εἶναι, καὶ περὶ μόνα τὰ ζῷα γίγνεσθαι, καὶ μάλιστα περὶ ἄνθρωπον. τὰ μὲν γὰρ λοιπὰ ἐθισθέντα οὐ λόγῳ ἀλλὰ τῇ ἀνάγκῃ γίγνεσθαι ποιά ἄττα, τὸν δ' ἄνθρωπον τῷ λόγῳ πλαττόμενον, ἐκ τοῦ ἐθισμοῦ, μέρους τῆς ψυχῆς διακειμένου κατὰ τὸν λόγον. κατὰ τὸν λόγον δὲ λέγεσθαι ψυχῆς μέρος οὐ τὸ καθάπαξ ἄλογον, ἀλλὰ τὸ οἷόν τε πείθεσθαι λόγῳ, ὁποῖόν ἐστι τὸ παθητικόν, τοῦτο δὲ καὶ τῆς ἀρετῆς δεκτικόν. τῆς γὰρ ψυχῆς τὸ μὲν εἶναι λογικὸν τὸ δ' ἄλογον· λογικὸν μὲν τὸ κριτικόν, ἄλογον δὲ τὸ ὁρμητικόν. τοῦ δὲ λογικοῦ τὸ μὲν περὶ τὰ ἀίδια καὶ τὰ θεῖα θεωρητικὸν ἐπιστημονικὸν καλεῖσθαι, τὸ δὲ περὶ τὰ ἀνθρώπινα καὶ τὰ.. πρακτικὸν βουλευτικόν. καὶ τοῦ ἀλόγου τὸ μὲν ὀρεκτι-
[246] κὸν τῶν ἐφ' ἡμῖν ἐπιθυμητικόν, τὸ δὲ πρὸς τοὺς πλησίον οἷον ἀμυντικὸν θυμικόν. ὥστε διττὸν εἶναι καὶ

τῶν ἀρετῶν τὸ εἶδος. τὸ μὲν λογικὸν τὸ δ' ἄλογον, ἐπειδὴ κατὰ ταῦτα πεφύκαμεν κατὰ θεωρίαν καὶ πρᾶξιν, ὅθεν καὶ τὴν ἠθικὴν ἀρετὴν οὐκ εἶναι μὲν ἐπιστήμην, προαιρετικὴν δὲ τῶν καλῶν ὑπάρχειν. ἐκ τριῶν δὲ (185) συμβεβηκέναι τὴν ἀρετὴν τελειοῦσθαι, φύσεως ἔθους λόγου. τὸν γὰρ ἄνθρωπον διαφέροντα κατά τε σῶμα καὶ ψυχὴν τῶν ἄλλων ζῴων, διὰ τὸ μεταξὺ τῶν ἀθανάτων ὄντα καὶ τῶν θνητῶν κοινωνίαν ἐξῆφθαι πρὸς ἄμφω, πρὸς μὲν τὰ λογικὰ τῷ κατὰ τὴν ψυχὴν θείῳ, πρὸς δὲ τὰ ἄλογα τῷ κατὰ τὸ σῶμα θνητῷ, κατὰ λόγον ἀμφοῖν τῆς τελειότητος ἐφίεσθαι. καὶ πρῶτον μὲν ὀρέγεσθαι τοῦ εἶναι, φύσει γὰρ ᾠκειῶσθαι πρὸς ἑαυτόν, δι' ὃ καὶ προσηκόντως ἀσμενίζειν μὲν τοῖς κατὰ φύσιν, δυσχεραίνειν δ' ἐπὶ τοῖς παρὰ φύσιν. τήν τε γὰρ ὑγίειαν περιποιεῖσθαι σπουδάζειν καὶ τῆς ἡδο- [248] νῆς ἔφεσιν ἔχειν καὶ τοῦ ζῆν ἀντιποιεῖσθαι τῷ ταῦτα μὲν εἶναι κατὰ φύσιν καὶ δι' αὑθ' αἱρετὰ καὶ ἀγαθά, τὰ δ' ἐναντία, τὴν νόσον καὶ τὴν ἀλγηδόνα καὶ τὴν φθοράν, διακρούεσθαι καὶ παρακλίνειν τῷ παρὰ φύσιν ὑπάρχειν καὶ δι' αὑτὰ φευκτὰ καὶ κακά. φίλον γὰρ εἶναι ἡμῖν τὸ σῶμα, φίλην δὲ τὴν ψυχήν, φίλα δὲ τὰ τούτων μέρη καὶ τὰς δυνάμεις καὶ τὰς ἐνεργείας, ὧν κατὰ τὴν πρόνοιαν τῆς σωτηρίας τὴν ἀρχὴν γίγνεσθαι τῆς ὁρμῆς καὶ τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἀρετῆς. εἰ μὲν γὰρ περὶ τὰς τῶν εἰρημένων αἱρέσεις καὶ φυγὰς μηδεμία συνέβαινε πλάνη καθάπαξ, ἀλλὰ τῶν μὲν ἀγαθῶν ἐπήβολοι τῶν δὲ κακῶν ἄμοιροι διετελοῦμεν ὄντες, οὐδέποτ' ἂν τὴν ὀρθὴν καὶ ἄπταιστον ἐν τούτοις ἐπεζητήσαμεν ἐκλογήν. ἐπεὶ δὲ πολλάκις δι' ἄγνοιαν περὶ τὰς αἱρέσεις καὶ φυγὰς ἀπατώμεθα, καὶ τὰ μὲν ἀγαθὰ [ὡς κακὰ] παραπέμπομεν, τοῖς κακοῖς δ' ὡς ἀγαθοῖς ἐντυγχάνομεν. ἀναγκαίως τὴν τῆς ἐπικρίσεως

βέβαιον εἴδησιν ἐπεζητήσαμεν, ἣν καὶ συνῳδὸν εὑ-
[250] ρόμενοι τῇ φύσει διὰ τὸ τῆς ἐνεργείας μεγαλοπρεπὲς ἀρετὴν προσηγορεύσαμεν καὶ μόνως θαυμάσαντες εἶτ᾽ ἐτιμήσαμεν πρὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων. τὰς γὰρ πράξεις ἀπό τε τῆς τῶν κατὰ φύσιν ἐκλογῆς καὶ τῆς ἀπεκλογῆς τῶν παρὰ φύσιν τὰς ἀρχὰς ἔχειν συμβέβηκε καὶ τὰ λεγόμενα καθήκοντα· δι᾽ ὃ καὶ τάς τε κατορθώσεις καὶ τὰς ἁμαρτίας ἐν τούτοις καὶ περὶ ταῦτα γίγνεσθαι· σχεδὸν γὰρ τὴν ὅλην τῆς αἱρέσεως ὑπογραφὴν ἀπὸ τούτων ὡρμῆσθαι, καθάπερ ἐπιδείξω διὰ βραχυτάτων. ὅτι γὰρ οὐ μόνον αἱρετὰ τὰ τέκνα τοῖς γειναμένοις ἐστὶ διὰ τὰς χρείας ἀλλὰ καὶ δι᾽ ἑαυτά, γνώριμον ἐκ τῆς ἐνεργείας. οὐδένα γοῦν οὕτως ὠμὸν εἶναι καὶ θηριώδη τὴν φύσιν, ὃς οὐκ ἂν σπουδάζοι μετὰ τὴν ἑαυτοῦ τελευτὴν εὐδαιμονεῖν τὰ τέκνα καὶ καλῶς ἐπανάγειν μᾶλλον ἢ τοὐναντίον. ἀπὸ ταύτης οὖν τῆς φιλοστοργίας καὶ διαθήκας τελευτᾶν μέλλοντας τίθεσθαι καὶ τῶν ἔτι κυοφορουμένων φροντίζειν, ἐπιτρόπους ἀπολείποντας καὶ κηδεμόνας καὶ τοῖς φιλτάτοις παρατιθεμένους καὶ παρακαλοῦντας ἐπικουρεῖν αὐτοῖς, καὶ τινὰς μὴν ἀποθνήσκουσι τοῖς τέκνοις συναποθνήσκειν. τῶν δὲ τέκνων οὕτως ἀγαπωμένων κατὰ τὸ αὐθαίρετον, ἀναγκαῖον καὶ τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὴν τοῦ λέχους κοινωνὸν καὶ τοὺς
[252] συγγενεῖς καὶ τοὺς ἄλλους οἰκείους καὶ πολίτας ὡς δι᾽ αὐτοὺς φιλίας τυγχάνειν· ἔχειν γὰρ ἐκ φύσεως ἡμᾶς καὶ πρὸς τούτους τινὰς οἰκειότητας· φιλάλληλον γὰρ εἶναι καὶ κοινωνικὸν ζῷον τὸν ἄνθρωπον. εἰ δὲ τῶν φιλιῶν τὰς μὲν εἶναι πόρρω συμβέβηκε τὰς δὲ προσεχεῖς ἡμῖν, οὐθὲν πρὸς ἔπος· πᾶσαν γὰρ δι᾽ αὐτὴν αἱρετὴν ὑπάρχειν, καὶ μὴ μόνον διὰ χρείας. εἰ δὲ πρὸς τοὺς πολίτας φιλίαν δι᾽ αὐτὴν αἱρετήν ἀναγ-

καῖον εἶναι, καὶ τὴν πρὸς ὁμοεθνεῖς καὶ ὁμοφύλους, ὥστε καὶ τὴν πρὸς πάντας ἀνθρώπους. καὶ γὰρ δὴ πάντας τοὺς σῴζοντας οὕτως ἔχειν πρὸς τοὺς πλησίον, ὥστε μὴ τὰς πράξεις ἀλλὰ κατὰ τὸ δι' αὑθ' αἱρετὸν τὰ πλεῖστα δρᾶν. τίνα γὰρ οὐκ ἂν ἐξελέσθαι θεασάμενον (186) ἄνθρωπον ὑπὸ θηρίου καταδυναστευόμενον, εἰ δύναιτο; τίνα δ' οὐκ ἂν ὁδὸν πλανωμένῳ μηνύσειν; τίνα δ' οὐκ ἂν ἐπαρκέσειν ὑπ' ἐνδείας ἀπολλυμένῳ; τίνα δ' οὐκ ἂν ἐπ' ἐρημίας ἀνύδρου νάμασι περιτυχόντα γνωρίσμασι διαδηλώσειν τοῖς τὴν αὐτὴν ὁδὸν βαδίζουσι; τίνα δ' οὐ τῆς μετὰ τὸν βίον εὐφημίας πολὺν ποιεῖσθαι λόγον; τίνα δ' οὐκ ἀποστυγεῖν τὰς τοιαύτας φωνὰς ὡς παρὰ τὴν ἀνθρωπίνην οὔσας φύσιν

ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί.
οὐδὲν μέλει μοι, τἀμὰ γὰρ καλῶς ἔχει. [254]

φανερὸν οὖν ὅτι πρὸς πάντας ἐστὶν ἡμῖν εὔνοια φυσικὴ καὶ φιλία τὸ δι' αὑθ' αἱρετὸν ἐμφαίνουσα καὶ τὸ κατὰ λόγον.

ἓν γὰρ ἀνδρῶν ἓν θεῶν γένος, ἐκ
μιᾶς δὲ πνέομεν
γαστρὸς ἀμφότεροι,

τῆς φύσεως. ἐπειδὴ δὲ κοινή τις ἡμῖν ὑπάρχει φιλανθρωπία, πολὺ μᾶλλον πρὸς τοὺς ἐν συνηθείᾳ φίλους τὸ δι' αὑθ' αἱρετὸν φανερώτερον· εἰ δ' ὁ φίλος δι' αὑτὸν αἱρετὸς καὶ ἡ φιλία καὶ ἡ εὔνοια, καὶ ἡ παρὰ πάντων τῶν τοῦ βίου κοινωνούντων καὶ παρὰ τῶν πλείστων ἀνθρώπων, ὥστε καὶ τὸν ἔπαινον εἶναι δι' αὑτὸν αἱρετόν· οἰκειοῦσθαι γὰρ ἡμᾶς πρὸς τοὺς ἐπαινοῦντας. εἰ δ' ὁ ἔπαινος δι' ἑαυτὸν αἱρετός, καὶ ἡ εὐδοξία· καὶ γὰρ οὐδὲν ἕτερον τὴν εὐδοξίαν κατὰ τὴν [256] ὑπογραφὴν παρειλήφαμεν εἰ μὴ τὸν παρὰ πολλῶν

ἔπαινον· ὥστε ταυτὶ μὲν τὰ λεγόμενα τῶν ἀγαθῶν ἔξω ὅτι δι᾽ αὑτὰ αἱρετὰ πέφυκεν ἐπιδεδεῖχθαι σαφῶς· πῶς οὖν οὐ πολὺ μᾶλλον τὰ περὶ ἡμᾶς καὶ ἐν ἡμῖν; λέγω δὴ τὰ περὶ σῶμά τε καὶ ψυχήν. εἰ γὰρ ὁ ἄνθρωπος δι᾽ αὑτὸν αἱρετός, καὶ τὰ μέρη τοῦ ἀνθρώπου δι᾽ αὑτὰ ἂν εἴη αἱρετά. μέρη δ᾽ ἐστὶν ἀνθρώπου ὁλοσχερέστατα σῶμα καὶ ψυχή· ὥστε καὶ τὸ σῶμα δι᾽ αὑτὸ ἂν αἱρετὸν εἴη. πῶς γὰρ τὸ μὲν τοῦ πλησίον σῶμα δι᾽ αὑτὸ αἱρετόν ἐστιν ἡμῖν, τὸ δ᾽ ἡμέτερον οὐκ ἔτι; ἢ πῶς ὁ μὲν πλησίον ἄνθρωπος δι᾽ αὑτόν ἐστιν αἱρετός, οὐχὶ δὲ καὶ ἕκαστος ἡμῶν αὑτῷ δι᾽ αὑτὸν αἱρετός; ἢ πῶς τοῦτο μὲν οὐχὶ δὲ καὶ τὰ μέρη τὰ τοῦ σώματος καὶ αἱ τῶν μερῶν ἀρεταὶ καὶ αἱ τοῦ ὅλου σώματος ἂν εἶεν αἱρεταί; ὥστε δι᾽ αὑτὰ αἱρετὰ ἡμῖν εἶναι τὴν
[258] ὑγίειαν τὴν ἰσχὺν τὸ κάλλος τὴν ποδώκειαν τὴν εὐεξίαν τὴν εὐαισθησίαν καθόλου πάσας ὡς ἔπος εἰπεῖν [τὰς ἀρετάς]. καὶ γὰρ ἄλλως οὐδεὶς ἂν εὖ φρονῶν δέξαιτο ἄμορφος καὶ λελωβημένος εἶναι κατὰ τὸ εἶδος, κἂν εἰ μηδεμία μέλλοι δυσχρηστία τὸ παράπαν ἐπακολουθεῖν διὰ τὴν τοιαύτην εἰδέχθειαν· ὥστε καὶ δίχα τῆς δυσχρηστίας εὔλογον φυγὴν φαίνεσθαι τοῦ αἴσχους. εἰ δὲ δι᾽ αὑτὸ φευκτόν ἐστι τὸ αἶσχος, καὶ τὸ κάλλος οὐ μόνον διὰ τὴν χρείαν αἱρετὸν ἀλλὰ καὶ δι᾽ αὑτό· ὅτι γὰρ ἐξ αὑτοῦ προσκλητικόν τι ἔχει τὸ κάλλος, ἐμφανές· πάντας γοῦν φυσικῶς οἰκειοῦσθαι τοῖς καλοῖς χωρὶς πάσης χρείας, καὶ γὰρ πρὸς τὸ εὖ ποιεῖν αὐτοὺς καὶ εὐεργετεῖν ἑτοίμως ἔχειν, ὅθεν δὴ καὶ δοκεῖν εὐνοίας εἶναι παρασκευαστικόν· ὥστε καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον τὸ μὲν κάλλος τῶν δι᾽ αὑτὰ αἱρετῶν ὑπάρχειν, τὸ δὲ αἶσχος τῶν δι᾽ αὑτὰ φευκτῶν. τὸν δ᾽ αὐτὸν λόγον καὶ ἐπὶ ὑγιείας εἶναι καὶ νόσου καὶ ἰσχύος καὶ ἀσθενείας καὶ ποδωκείας καὶ βραδυτῆτος καὶ αἰσθήσεως

καὶ πηρώσεως. ὥστ᾽ εἰ καὶ τὰ σωματικὰ τῶν ἀγαθῶν δέδεικται δι᾽ αὑτὰ αἱρετὰ καὶ τἀναντία τούτων κακὰ δι᾽ αὑτὰ φευκτά, καὶ τὰ τῆς ψυχῆς ἀναγκαῖον μέρη δι᾽ αὑτὰ αἱρετὰ ὑπάρχειν καὶ τὰς ἀρετὰς αὐτῶν καὶ [260] *τῆς ὅλης ψυχῆς. τὴν γὰρ εἴσοδον ἡ ἀρετὴ λαβοῦσα, καθάπερ ὑπεδείξαμεν, ἀπὸ τῶν σωματικῶν καὶ τῶν ἔξωθεν ἀγαθῶν, καὶ πρὸς ἑαυτὴν ἐπιστρέψασα καὶ θεασαμένη, διότι καὶ αὐτὴ τῶν κατὰ φύσιν πολὺ μᾶλλον τῶν τοῦ σώματος ἀρετῶν, ᾠκειώθη πρὸς ἑαυτὴν ὡς πρὸς δι᾽ αὑτὴν αἱρετὴν καὶ μᾶλλόν γε* (187) *πρὸς ἑαυτὴν ἢ πρὸς τὰς τοῦ σώματος ἀρετάς· ὥστε παρὰ πολὺ τιμιωτέρας εἶναι τὰς τῆς ψυχῆς ἀρετάς. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν προεφωδευμένων τοῦτ᾽ ἄν τις ἐπιλογίσαιτο. εἰ γὰρ ἡ τοῦ σώματος ὑγίεια αἱ-* [262] *ρετὴ δι᾽ αὑτήν, καὶ πολὺ μᾶλλον ἡ τῆς ψυχῆς· ὑγίεια δὲ ψυχῆς σωφροσύνη τῆς σφοδρότητος ἀπολύουσα τῶν παθῶν ἡμᾶς. καὶ εἰ ἡ ἰσχὺς ἡ σωματικὴ τῶν ἀγαθῶν ἐστί, πολὺ μᾶλλον ἡ ψυχικὴ δι᾽ αὑτὴν ἂν εἴη αἱρετὴ καὶ ἀγαθόν· ψυχῆς δ᾽ ἐστὶν ἰσχὺς ἀνδρεία καὶ καρτερία εὐρώστους τὰς ψυχὰς κατασκευάζουσα· διόπερ ἂν εἴη καὶ ἡ ἀνδρεία δι᾽ αὑτὴν αἱρετὴ καὶ ἡ καρτερία. κατὰ τὸ ἀνάλογον εἰ τὸ κάλλος τὸ σωματικὸν δι᾽ αὑτὸ αἱρετόν, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς κάλλος εἴη ἂν δι᾽ αὑτὸ αἱρετόν· κάλλος δὲ ψυχῆς ἐστὶν ἡ δικαιοσύνη· τὸ γὰρ μηθὲν ἀδικεῖν καὶ καλοὺς ἡμᾶς ποιεῖ. [διόπερ ἂν εἴη καὶ ἡ δικαιοσύνη δι᾽ αὑτὴν αἱρετή.]*

Ὅτι τὰ τρία γένη τῶν ἀγαθῶν, τὰ περὶ σῶμα τὰ περὶ ψυχὴν τὰ ἐκτός, ἀναλογίαν πρὸς ἄλληλα ἔχει καίτοι διαφέροντα. 8

Τὸν παραπλήσιον δ᾽ εἶναι λόγον καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν, διὰ τὸ δοκεῖν τὰ τρία γένη τῶν ἀγαθῶν ἐκ

πλείστης διαφορᾶς τῆς ἐν ἀλλήλοις ὅμως ἔχειν τινὰ [πρὸς τὸν λόγον] ἀναλογίαν, ἣν καὶ δὴ πειράσομαι δηλῶσαι σαφῶς. ὅπερ μὲν ἐν τῷ σώματι φαμὲν ὑγίειαν, τοῦτ᾽ ἐν τῇ ψυχῇ καλεῖσθαι σωφροσύνην, ἐν
[264] δὲ τοῖς ἐκτὸς πλοῦτον· περιστέλλειν γὰρ τὰ πολλὰ τῶν ἁμαρτημάτων καὶ τοῦτον. ὅπερ δὲ ἐν τῷ σώματι ἰσχὺν τοῦτ᾽ ἐν τῇ ψυχῇ ἀνδρείαν, ἐν δὲ τοῖς ἐκτὸς ἀρχήν· ὅπερ δ᾽ ἐν τῷ σώματι εὐαισθησίαν τοῦτ᾽ ἐν τῇ ψυχῇ φρόνησιν, ἐν δὲ τοῖς ἐκτὸς εὐτυχίαν· ὅπερ δ᾽ ἐν τῷ σώματι κάλλος τοῦτ᾽ ἐν τῇ ψυχῇ δικαιοσύνην, ἐν δὲ τοῖς ἐκτὸς φιλίαν· ὥστε τρία γένη τῶν ἀγαθῶν δι᾽ αὑθ᾽ αἱρετὰ ὑπάρχειν, τά τε περὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐκτός· καὶ μακρῷ αἱρετώτερα τὰ περὶ τὴν ψυχὴν τῶν ἄλλων, ἐπειδὴ καὶ ἡγεμονικώτερον καὶ αἱρετώτερον ψυχὴ σώματος. δῆλον οὖν ὅτι τῶν τοῦ σώματος ἀρετῶν καὶ τῶν ἐκτὸς αἱ τῆς ψυχῆς ὑπάρχουσιν αἱρετώτεραι, ὑπεροχὴν ὁμοίως φερόμεναι· στοχάζονται δὲ καὶ τῶν ἄλλων πρῶτον μὲν ὡς δι᾽ αὑθ᾽ αἱρετῶν, ἔπειθ᾽ ὡς χρησίμων πρός τε τὸν πολιτικὸν καὶ τὸν κοινωνικὸν βίον, καὶ δὴ καὶ πρὸς τὸν θεωρητικόν. παραμετρεῖσθαι γὰρ τὸν βίον ταῖς πολιτικαῖς καὶ ταῖς κοινωνικαῖς πράξεσι καὶ ταῖς θεωρητικαῖς· οὐ γὰρ φίλαυτον εἶναι τὴν ἀρετὴν κατὰ τὴν αἵρεσιν ταύτην, ἀλλὰ κοινωνικὴν καὶ πολιτικήν. τούτοις δ᾽
[266] ἀκολούθως καὶ τὰς μονὰς τὰς ἐν τῷ ζῆν παραμετρεῖσθαι ταῖς κοινωνικαῖς καὶ πολιτικαῖς καὶ θεωρητικαῖς πράξεσι, καὶ τὰς ἀφόδους ἐκ τῶν ἐναντίων· ἐπειδὴ γὰρ πρὸς ἑαυτὴν ᾠκειῶσθαι μάλιστα πάντων ἔφαμεν τὴν ἀρετήν, δῆλον ὡς καὶ πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας ἐπιστήμην ἀναγκαίως ᾠκειῶσθαι φυσικῶς αὐτήν· ὥστε καὶ τοῖς σοφοῖς εὔλογον ἐξαγωγὴν ἐκ τοῦ

ζῆν θεωρεῖσθαι, καὶ τοῖς φαύλοις εὔλογον ἐν τῷ ζῆν μονήν· τοῖς γὰρ ἐκτελεῖν δυναμένοις τὰς κοινωνικὰς καὶ πολιτικὰς πράξεις καὶ θεωρητικὰς καὶ τῶν σπουδαίων καὶ τῶν φαύλων, εὔλογον ἐν τῷ ζῆν εἶναι μονήν, τοῖς δὲ μὴ δυναμένοις εὔλογον ἐκ τοῦ ζῆν ἀπαλλαγήν. ἐπειδὴ δὲ μεγάλη τῆς ἀρετῆς ἐστὶν ὑπεροχὴ κατά τε τὸ ποιητικὸν καὶ κατὰ τὸ δι' αὑθ' αἱρετὸν παρὰ τὰ σωματικὰ καὶ τὰ ἔξωθεν ἀγαθά, κατὰ τὸν λόγον οὐκ εἶναι συμπλήρωμα τὸ τέλος ἐκ τῶν σωματικῶν καὶ ἐκ τῶν ἔξωθεν ἀγαθῶν, οὐδὲ τὸ τυγχάνειν αὐτῶν ἀλλὰ μᾶλλον τὸ κατ' ἀρετὴν ζῆν ἐν [268] τοῖς περὶ σῶμα καὶ τοῖς ἔξωθεν ἀγαθοῖς ἢ πᾶσιν ἢ τοῖς πλείστοις καὶ κυριωτάτοις. ὅθεν ἐνέργειαν εἶναι τὴν εὐδαιμονίαν κατ' ἀρετὴν ἐν πράξεσι προηγουμέναις κατ' εὐχήν· τὰ δὲ περὶ σῶμα καὶ τὰ ἔξωθεν ἀγαθὰ ποιητικὰ λέγεσθαι τῆς εὐδαιμονίας τῷ συμβάλλεσθαί τι παρόντα, τοὺς δὲ νομιζοντας αὐτὰ συμπληροῦν τὴν εὐδαιμονίαν ἀγνοεῖν ὅτι ἡ μὲν εὐδαιμονία βίος ἐστὶν ὁ δὲ βίος ἐκ πράξεως συμπεπλήρωται. τῶν δὲ σωματικῶν καὶ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν οὐδὲν οὔτε πρᾶξιν εἶναι καθ' ἑαυτὸ οὔθ' ὅλως ἐνέρ- (188) γειαν. τούτων δὴ τοῦτον τὸν λόγον ἐχόντων ἥ τε εὐεργεσία συστήσεται καὶ ἡ χάρις καὶ ἡ εὐχαριστία καὶ φιλανθρωπία καὶ φιλοτεκνία καὶ φιλαδελφία, καὶ πρὸς ταύταις ὅ τε φιλόπατρις καὶ φιλοπάτωρ καὶ φιλοικεῖος, καὶ κατὰ τὸ προσῆκον ἥ τ' εὐκοινωνησία καὶ ἡ εὔνοια καὶ ἡ φιλία καὶ ἡ ἰσότης καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ πᾶς ὁ τῶν ἀρετῶν θεῖος χορός, οὗ τοὺς κατολιγωρήσαντας ἁμαρτάνειν φανερῶς περί τε τὰς αἱρέσεις τῶν ἀγαθῶν καὶ τὰς φυγὰς τῶν κακῶν καὶ περὶ τὴν κτῆσιν καὶ περὶ τὴν χρῆσιν τῶν ἀγαθῶν, ὁμολογουμένως τε διασφάλλεσθαι περὶ μὲν τὴν αἱρε-

σιν παρὰ τὴν κρίσιν, περὶ δὲ τὴν κτῆσιν παρὰ τὸν [70] τρόπον, περὶ δὲ τὴν χρῆσιν παρὰ τὴν ἀμαθίαν. περὶ μὲν οὖν τὴν αἵρεσιν ἁμαρτάνειν, ὅταν τὸ μηδ' ὅλως ὂν ἀγαθὸν αἱρῶνται ἢ τὸ ἧττον σφοδρότερον ἢ δεῖ. τοῦτο δὲ περὶ τοὺς πλείστους ὑπάρχειν, τὸ μὲν ἡδὺ τοῦ συμφέροντος τὸ δὲ συμφέρον τοῦ καλοῦ προκρίνοντας καὶ τῆς ὁρμῆς ἀμέτρως προεκφοιτῶντας. περὶ δὲ τὴν κτῆσιν, ὅταν μήθ' ὅθεν μήθ' ὅπως μήτ' ἐφ' ὅσον χρὴ περιποιεῖσθαι ταῦτα προδιαλάβωσι. περὶ δὲ τὴν χρῆσιν, ἐπεὶ πᾶσα χρῆσις ἢ πρὸς αὑτὴν ἔχει τὴν ἀναφορὰν ἢ πρὸς ἕτερον, ἐν μὲν τῇ πρὸς ἑαυτήν, ὅταν μὴ προσφέρωνται τοῖς πράγμασι συμμέτρως, ἐν δὲ τῇ πρὸς ἕτερον, ὅταν τὸ κατ' ἀξίαν μὴ φυλάττωσι τοῦ πρέποντος. εἰ δὲ περὶ ταῦτα ἁμαρτάνουσιν οἱ φαῦλοι, περὶ τὰ ἐναντία πάντως κατορθοῦσιν οἱ σπουδαῖοι, καθηγεμόνα τῶν πράξεων ἔχοντες τὴν ἀρετήν. πάσαις γοῦν ὡς ἔοικε ταῖς ἀρεταῖς κοινὸν ὑπάρχειν τό τε κρίνειν καὶ τὸ προαιρεῖσθαι καὶ τὸ πράττειν. οὔτε γὰρ ἄκριτον οὔτ' ἀπροαίρετον οὔτ' ἄπρακτον εἶναι τὴν ἀρετήν, ἀλλὰ τὴν μὲν φρόνησιν ἐξάρχειν ὥσπερ ἡγεμονικὴν οὖσαν, καὶ τῶν ὑφ' ἑαυτὴν καὶ τῶν ὑπὸ τὰς ἄλλας αἱρετῶν καὶ φευκτῶν, καὶ πρακτῶν καὶ οὐ πρακτῶν, καὶ τῶν [272] μᾶλλον καὶ ἧττον· τῶν δ' ἄλλων ἑκάστην ἀποτέμνεσθαι μόνα τὰ καθ' ἑαυτήν.

9 Περὶ ἀρετῆς.

Ἀρετὴν δ' ὀνομάζεσθαι τὴν ἀρίστην διάθεσιν ἢ καθ' ἣν ἄριστα διάκειται τὸ ἔχον. τοῦτο δ' ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς δῆλον· σκυτοτόμου γὰρ ἀρετὴν λέγεσθαι καθ' ἣν ἀποτελεῖν ἄριστον ὑπόδημα δύναται, καὶ οἰκοδόμου καθ' ἣν ἄριστα διάκειται πρὸς οἰκοδόμησιν οἰκίας καλῆς. ὅτι μὲν τὸ ἄριστα διατιθέναι ἐστὶν

ἀρετῆς, ὁμολογούμενόν ἐστι. δύο δ' ὥσπερ ἀρχὰς τῶν ἀρετῶν ὑπάρχειν, τὸν λόγον καὶ τὸ πάθος· ταῦτα δὲ ὁτὲ μὲν ἀλλήλοις ὁμονοητικῶς συμφωνεῖν ὁτὲ δὲ στασιαστικῶς διαφωνεῖν, τὴν δ' ἀντίταξιν αὐτῶν γίγνεσθαι δι' ἡδονὰς καὶ λύπας. τὴν μὲν οὖν τοῦ λόγου νίκην ἀπὸ τοῦ κράτους παρωνύμως ἐγκράτειαν ἐπωνυμίαν ἔχειν, τὴν δὲ τοῦ ἀλόγου διὰ τὸ τῆς ὁρμῆς ἀπειθὲς ἀκρασίαν, τὴν δ' ἀμφοῖν ἁρμονίαν καὶ συμφωνίαν ἀρετήν, τοῦ μὲν ἄγοντος ἐφ' ὃ δεῖ τοῦ δ' ἑπομένου πειθηνίως.

Περὶ αἱρετῶν καὶ φευκτῶν. 10

Αἱρετὸν δὲ λέγεσθαι τὸ ὁρμὴν ἐφ' ἑαυτὸ κινοῦν, φευκτὸν δὲ τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅταν ὁ λόγος σύμψηφος ᾖ. καθάπερ γὰρ τὸ βουλητὸν κατὰ τὴν βού- [274] λησιν ἔχειν τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην, οὕτως καὶ τὸ αἱρετὸν κατὰ τὴν αἵρεσιν. τὸ δὲ αἱρετὸν καὶ ἀγαθὸν ταυτὸν ἐδόκει τοῖς ἀρχαίοις εἶναι· τὸ γοῦν ἀγαθὸν ὑπογράφοντες οὕτως ἀφωρίζοντο· ἀγαθόν ἐστιν οὗ πάντ' ἐφίεται. τῶν δ' ἀγαθῶν ἔλεγον τὰ μὲν δι' ἡμᾶς αἱρετὰ ὑπάρχειν τὰ δὲ διὰ τοὺς πλησίον· τῶν δὲ δι' ἡμᾶς τὰ μὲν καλὰ τὰ δ' ἀναγκαῖα· καλὰ μὲν τάς τε ἀρετὰς καὶ τὰς ἐνεργείας τὰς ἀπ' αὐτῶν, φρόνησίν τε καὶ τὸ φρονεῖν, καὶ δικαιοσύνην καὶ τὸ δικαιοπραγεῖν, καὶ κατὰ τὸ ἀνάλογον ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἀναγκαῖα δὲ τό τε ζῆν καὶ τὰ πρὸς τοῦτο συντει- (189) νοντα καὶ τὴν τῶν ποιητικῶν ἔχοντα χώραν, οἷον τό τε σῶμα καὶ τὰ τούτου μέρη καὶ τὰς αὐτῶν χρήσεις, καὶ τῶν ἐκτὸς λεγομένων εὐγένειαν πλοῦτον δόξαν εἰρήνην ἐλευθερίαν φιλίαν· τούτων γὰρ ἕκαστον συμβάλλεσθαί τι πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς χρῆσιν.

Ἐκ τίνων ἡ εὐδαιμονία. 11

Τὴν δ' *εὐδαιμονίαν* ἐκ τῶν καλῶν γίγνεσθαι

[276] καὶ προηγουμένων πράξεων· δι᾽ ὃ καὶ δι᾽ ὅλων εἶναι καλήν, καθάπερ καὶ τὴν ἐν τοῖς αὐλοῖς ἐνέργειαν δι᾽ ὅλων ἔντεχνον. οὐ γὰρ ἐκβιβάζειν τὴν παράληψιν τῶν ὑλικῶν ἀρχῶν τῆς εἰλικρινείας τοῦ καλοῦ τὴν εὐδαιμονίαν, ὡς οὐδὲ τὴν τῆς ἰατρικῆς ἔντεχνον δι᾽ ὅλων ἐνέργειαν τὴν τῶν ὀργάνων χρῆσιν. πᾶσαν μὲν γὰρ πρᾶξιν ἐνέργειαν εἶναί τινα ψυχῆς. ἐπεὶ δ᾽ ὁ πράττων συγχρῆταί τισι πρὸς τὴν τελειότητα τῆς προθέσεως, μέρη ταῦτα οὐ χρὴ νομίζειν τῆς ἐνεργείας, καίτοιγε ἐπιζητούσης ἑκατέρας τῶν εἰρημένων ἑκάτερον, οὐ μὴν ὡς μέρος, ὡς δὲ ποιητικὸν τῆς τέχνης. τὰ γὰρ ὧν ἄνευ πράττειν ὁτιοῦν ἀδύνατον, μέρη τῆς ἐνεργείας λέγειν οὐκ ὀρθόν. τὸ μὲν γὰρ μέρος ἐπινοεῖσθαι κατὰ τὸ συμπληρωτικὸν εἶναι τοῦ ὅλου, τὰ δ᾽ ὧν οὐκ ἄνευ κατὰ τὸ ποιητικὸν τῷ φέρειν καὶ συνεργεῖν εἰς τὸ τέλος.

12 Πόσα μέρη τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ περὶ σκοποῦ.

Διαιρεῖσθαι δὲ τἀγαθὸν εἴς τε τὸ καλὸν καὶ εἰς τὸ συμφέρον καὶ εἰς τὸ ἡδύ· καὶ τῶν μὲν κατὰ μέρος πράξεων τούτους εἶναι σκοπούς, τὸ δ᾽ ἐκ πάν-
[278] των αὐτῶν εὐδαιμονίαν. εὐδαιμονίαν δ᾽ εἶναι χρῆσιν ἀρετῆς τελείας ἐν βίῳ τελείῳ προηγουμένην, ἢ ζωῆς τελείας ἐνέργειαν κατ᾽ ἀρετήν, ἢ χρῆσιν ἀρετῆς ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἀνεμπόδιστον. τὸ δ᾽ αὐτὸ καὶ τέλος ὑπάρχειν. εἰ δὲ τὸ μὲν εὐδαιμονεῖν τέλος ἡ δ᾽ εὐδαιμονία λέγεται σκοπός, καὶ ὁ μὲν πλοῦτος ἀγαθὸν τὸ δὲ πλουτεῖν ὧν χρή, τοῖς μὲν οὕτω διορίζουσι· τῆς ἀκριβείας τῶν ὀνομάτων χάριν .... ἀκολουθητέον μέντοι τῇ τῶν ἀρχαίων συνηθείᾳ, καὶ λεκτέον τέλος εἶναι οὗ χάριν πάντα πράττομεν, αὐτὸ δὲ οὐδενός, ἢ τὸ ἔσχατον τῶν ὀρεκτῶν, ἢ τὸ κατ᾽ ἀρετὴν

ζῆν ἐν ἀγαθοῖς τοῖς περὶ σῶμα καὶ τοῖς ἔξωθεν ἢ πᾶσιν ἢ τοῖς πλείστοις καὶ κυριωτάτοις. τοῦτο δὲ μέγιστον ὂν τῶν ἀγαθῶν καὶ τελειότατον ἐκ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὑπηρετεῖσθαι. τὰ μὲν γὰρ συμβαλλόμενα πρὸς αὐτὸ τῶν ἀγαθῶν ὁμολογουμένως χρὴ λέγειν, τὰ δὲ ἐναντιούμενα [αὐτῷ τῶν κακῶν, τὰ δὲ μήτε συμβαλλόμενα μήτε ἐναντιούμενα] τῶν οὔτ' ἀγαθῶν οὔτε κακῶν, ἀλλὰ τῶν ἀδιαφόρων. οὐ πᾶσαν δὲ καλὴν πρᾶξιν εὐδαιμονικὴν ὑπάρχειν. τελείας δ' εἶπον ἀρετῆς χρῆσιν τὴν εὐδαιμονίαν, ὅτι τῶν ἀρετῶν τὰς μὲν ἔλεγον εἶναι τελείας τὰς δ' ἀτελεῖς· τελείας μὲν τήν τε δικαιοσύνην καὶ τὴν καλοκαγαθίαν, ἀτελεῖς δὲ τὴν εὐφυΐαν καὶ τὴν προκοπήν· [280] τῷ δὲ τελείῳ τὸ τέλειον ἁρμόττειν. τέλος οὖν εἶναι τῆς τοιαύτης ἀρετῆς ἐνέργειαν, ἧς οὐθὲν ἄπεστι μέρος. καὶ τὸ ἐν βίῳ δὲ τελείῳ προσέθεσαν, ἐνδείξασθαι βουληθέντες ὅτι περὶ τοὺς ἤδη προήκοντας ἄνδρας ἡ εὐδαιμονία γίγνεται· τὸ γὰρ μειράκιον ἀτελὲς καὶ ὁ τούτου βίος, δι' ὃ οὐκ ἂν γενέσθαι περὶ τοῦτ' εὐδαιμονίαν, οὐδ' ὅλως ἐν ἀτελεῖ χρόνῳ, ἀλλ' ἐν τῷ τελείῳ. τέλειον δ' εἶναι τοῦτον ὅσον ὥρισεν ἡμῖν πλεῖστον ὁ θεός, ὥρισε δὲ κατὰ πλάτος, καθάπερ καὶ τὸ τοῦ σώματος μέγεθος. ὡς οὖν ἕνα στίχον μὴ ἂν συστήσειν ὑπόκρισιν, μηδὲ μίαν χειρὸς ἔκτασιν ὄρχησιν, μηδὲ μίαν χελιδόνα ποιήσειν ἔαρ, οὕτως μηδὲ βραχὺν χρόνον εὐδαιμονίαν. τελείαν γὰρ εἶναι δεῖν τὴν εὐδαιμονίαν ἐκ τελείου συνεστῶσαν ἀνδρὸς καὶ χρόνου καὶ δαίμονος. προηγουμένην δὲ τὴν τῆς ἀρετῆς ἐνέργειαν διὰ τὸ πάντως ἀναγκαῖον (190) ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἀγαθοῖς ὑπάρχειν, ἐπεὶ καὶ ἐν κακοῖς ἀρετῇ χρήσαιτ' ἂν καλῶς ὁ σπουδαῖος, οὐ μὴν [282] γε μακάριος ἔσται, καὶ ἐν αἰκίαις ἀποδείξαιτ' ἂν τὸ

γενναῖον, οὐ μὴν εὐδαίμων ἔσται. αἴτιον δὲ ὅτι ἡ μὲν ἀρετὴ καλῶν μόνον ἐστὶν ἀπεργαστικὴ καθ' ἑαυτήν, ἡ δ' εὐδαιμονία καὶ καλῶν κἀγαθῶν. οὐ γὰρ ἐγκαρτερεῖν βούλεται τοῖς δεινοῖς ἀλλὰ τῶν ἀγαθῶν ἀπολαύειν, πρὸς τὸ καὶ σώζειν τὸ ἐν κοινωνίᾳ δίκαιον, καὶ μήτε ἀποστερεῖν ἑαυτὴν τῶν ἐν τῇ θεωρίᾳ καλῶν μήτε τῶν κατὰ τὸν βίον ἀναγκαίων. ἥδιστον γάρ τι καὶ κάλλιστον εἶναι τὴν εὐδαιμονίαν, οὔτε δ' ἐπιτείνεσθαι καθάπερ τέχνην ὀργάνων πλήθει καὶ παρασκευῇ· οὔτε τὴν αὐτὴν εἶναι θεοῦ καὶ ἀνθρώπου· οὔτε γὰρ τὴν ἀρετὴν ἀναπόβλητον ἐπὶ τῶν σπουδαίων τὸ παράπαν, δύνασθαι γὰρ ὑπὸ πλήθους καὶ μεγέθους ἀφαιρεθῆναι κακῶν. ὅθεν ἐνδοιάσειεν ἄν τις μήποτε οὐδὲ κυρίως εὐδαιμονιστέον τὸν ἔτι ζῶντα, διὰ τὸ τῆς τύχης ἄδηλον. τὸ γὰρ τοῦ Σόλωνος εὖ ἔχειν 'τέλος ὅρα μακροῦ βίου.' μαρτυρεῖν δὲ τοῦτο καὶ τὸν βίον, εὐδαιμονίζοντα τοὺς [284] *ἀνθρώπους ἡνίκ' ἂν θνήσκωσι. τὸν δ' ἀφαιρεθέντα τὴν εὐδαιμονίαν οὐκ εἶναι κακοδαίμονα, καθάπερ μηδὲ τὸν ὅλως ἔχοντα ταύτην [εὐδαίμονα], ἀλλ' ἔσθ' ὅτε μέσον. βιοῦν γάρ ποτε καὶ σοφὸν καὶ μὴ σοφὸν τὸν μέσον λεγόμενον βίον, τὸν μήτε εὐδαίμονα μήτε κακοδαίμονα. περὶ δὲ τοὺς κοιμωμένους οὐκ εἶναι τὴν εὐδαιμονίαν ἢ οὐκ ἐντελέχειάν γε· τὴν γὰρ ἐνέργειαν τῆς ψυχῆς περὶ τὴν ἐγρήγορσιν εἶναι, ταύτῃ δὲ προστίθεσθαι τὸ κατὰ φύσιν, διὰ τὸ μὴ πᾶσαν τὴν ἐγρήγορσιν τῶν σπουδαίων τελείας εἶναι χρῆσιν ἀρετῆς ἀλλὰ τὴν κατὰ φύσιν. ταύτην δ' εἶναι τὴν τοῦ μὴ μαινομένου μηδ' ἐξεστηκότος [μηδ' ἐξῳνηκότος], ἐπεὶ τήν γε μανίαν καὶ τὴν ἔκστασιν καὶ τὸν οἶνον ἐξιστάνειν αὐτὸν ταύτης τῆς χρήσεως, τάχα δὲ καὶ τῆς τοῦ λόγου, καὶ ποιεῖν θηρίον. οἷς γὰρ λογικόν ἐστι τὸ*

ζῆν, τούτοις καὶ τὸ εὐδαιμονεῖν ὑπάρχειν· οὐκ ἀεὶ δὲ οὐδὲ τούτοις, ἀλλὰ ὅτε προηγούμενον ἔχοιεν τὸ ζῆν. ὡς δὲ τὴν εὐδαιμονίαν λέγεσθαι χρῆσιν ἀρετῆς, οὕτως καὶ τὴν κακοδαιμονίαν χρῆσιν κακίας· οὐ μὴν ὡς τὴν κακίαν αὐτάρκη πρὸς κακοδαιμονίαν, οὕτως [286] καὶ τὴν ἀρετὴν πρὸς εὐδαιμονίαν. ὡς δὲ τὸν σπουδαῖον τἀγαθὰ ἔχειν, καὶ αὐτῷ συμφέρειν καὶ τοῖς ἄλλοις. φευκτὸν δὲ τὸν βίον γίγνεσθαι τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἐν ταῖς ἄγαν ἀτυχίαις, τοῖς δὲ κακοῖς καὶ ἐν ταῖς ἄγαν εὐτυχίαις. πλεῖον γὰρ ἁμαρτάνειν· δι' ὃ καὶ μηδὲ κυρίως εὐτυχεῖς εἶναι τοὺς φαύλους.

Ποσαχῶς λέγεται τὸ ἀγαθόν. 13

Ἐπειδὴ δ' εὐδαιμονία τὸ μέγιστον ἀγαθόν, διαιρετέον ποσαχῶς λέγεται τὸ ἀγαθόν. τριχῶς δή φασι λέγεσθαι· τό τε γὰρ πᾶσι τοῖς οὖσι σωτηρίας αἴτιον, καὶ τὸ κατηγορούμενον παντὸς ἀγαθοῦ, καὶ τὸ δι' αὑθ' αἱρετόν· ὧν τὸ μὲν θεὸν εἶναι τὸ πρῶτον, τὸ δὲ γένος τῶν ἀγαθῶν, τὸ δὲ τέλος ἐφ' ὃ πάντα ἀναφέρομεν, ὅπερ ἐστὶν εὐδαιμονία. καὶ τὸ δι' αὑθ' αἱρετὸν δὲ τριχῶς λέγεσθαι, ἢ οὗ χάριν τινὰ πράττομεν ὡς ἐσχάτου, ἢ οὗ χάριν πάντα, ἢ τρίτον ὃ μέρος γίγνεται τούτων. τῶν δὲ δι' αὑθ' αἱρετῶν τὰ μὲν εἶναι τελικὰ τὰ δὲ ποιητικά. τελικὰ μὲν τὰς κατ' ἀρετὴν προηγουμένας πράξεις, ποιητικὰ δὲ τὰ ὑλικὰ τῶν ἀρετῶν. τῶν δ' ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι τίμια τὰ δὲ ἐπαινετὰ τὰ δὲ δυνάμεις τὰ δὲ ὠφέλιμα. τίμια μὲν οἷον θεὸν ἄρχοντα πατέρα, ἐπαινετὰ δὲ οἷον δι- [288] καιοσύνην φρόνησιν, δυνάμεις δὲ οἷον πλοῦτον ἀρχὴν ἐξουσίαν, ὠφέλιμα δὲ τὰ ποιητικὰ τούτων καὶ φυλακτικὰ οἷον ὑγίειαν καὶ εὐεξίαν. ἔτι τῶν [αἱρετῶν καὶ] ἀγαθῶν τὰ μὲν καθ' ἑαυτὰ εἶναι αἱρετὰ τὰ δὲ δι' ἕτερα. τὰ μὲν γὰρ τίμια καὶ ἐπαινετὰ καὶ τὰς (191)

δυνάμεις καθ᾽ αὑτά· καὶ γὰρ τὰς δυνάμεις ὑπάρχειν τῶν καθ᾽ αὑτὰ ἀγαθῶν, οἷον πλοῦτον καὶ ἀρχάς, οἷς ἂν χρήσαιτο καὶ ἂν ζητήσειεν ὁ ἀγαθὸς ἀνήρ· καὶ οἷς δύναται εὖ χρῆσθαι ὁ ἀγαθός, καθ᾽ ἑαυτὰ ἀγαθὰ πεφυκέναι, ὥσπερ ὑγιεινά, ἃ καὶ ζητήσειεν ἂν ὁ ἰατρὸς καὶ δύναιτο χρῆσθαι, τὰ δὲ ὠφέλιμα δι᾽ ἑτέρων· τῷ γὰρ ποιεῖν ἕτερα καὶ σώζειν, τῶν αἱρετῶν ὑπάρχειν. ἄλλη διαίρεσις τῶν καθ᾽ αὑτὰ ἀγαθῶν, τὰ μὲν εἶναι τέλη τὰ δ᾽ οὐ τέλη· οἷον δικαιοσύνην μὲν καὶ ἀρετὴν καὶ ὑγίειαν τέλη, καὶ ἁπλῶς ὅσα ἐκ τῶν καθ᾽ ἕκαστα γινομένων κεκεφαλαιωμένα ὑπάρχειν, ὥσπερ τὴν ὑγίειαν, οὐ μὴν τό γε ὑγιεινὸν οὐδὲ τὴν θεραπείαν τοῦ κάμνοντος. εὐφυίαν δὲ καὶ ἀναμνήσεις καὶ μαθήσεις οὐ τέλη.

[290] ἄλλη διαίρεσις τῶν τελῶν, τὰ μὲν πάντῃ ἀγαθὰ εἶναι τὰ δ᾽ οὐ πάντῃ. τὴν μὲν ἀρετὴν καὶ φρόνησιν πάντῃ ἀγαθά· ὅτῳ γὰρ ἂν παραγένηται ὠφελεῖν· πλοῦτον δὲ καὶ ἀρχὰς καὶ δυνάμεις οὐ πάντῃ. πῶς οὖν ἀγαθά; καθ᾽ ὅσον ἀφώρισται τὸ εἶναι ἀγαθὰ τῇ τοῦ ἀγαθοῦ ἀνδρὸς χρήσει. φαίνεσθαι δὲ ταῦτα καὶ ζητεῖν καὶ χρωμένους ὠφελεῖν. οἷς δὲ τὸν ἀγαθὸν εὖ χρῆσθαι, τούτοις τὸν κακὸν κακῶς, ὥσπερ οἷς ἂν εὖ τὸν μουσικόν, τούτοις τὸν ἄμουσον κακῶς. ἅμα δὲ κακῶς χρώμενον βλάπτεσθαι, καθάπερ ἵππον ἀγαθὸν ὄντα τὸν μὲν ἱππικὸν ὠφελεῖν βλάπτειν δὲ τὸν ἄφιππον οὐ μετρίως.

ἔτι τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι περὶ ψυχὴν τὰ δὲ περὶ σῶμα τὰ δ᾽ ἐκτός. περὶ ψυχὴν μὲν οἷον εὐφυίαν τε καὶ τέχνην καὶ ἀρετὴν καὶ σοφίαν καὶ φρόνησιν καὶ ἡδονήν, περὶ σῶμα δὲ ὑγίειαν καὶ εὐαισθησίαν καὶ κάλλος καὶ ἰσχὺν καὶ ἀρτιότητα καὶ πάντα τὰ

μόρια σὺν ταῖς δυνάμεσι καὶ ἐνεργείαις, ἐκτὸς δὲ πλοῦτον καὶ δόξαν καὶ εὐγένειαν καὶ δυναστείαν καὶ φίλους καὶ συγγενεῖς καὶ πατρίδα. τῶν δὲ περὶ ψυχὴν ἀγαθῶν τὰ μὲν ἀεὶ φύσει παρεῖναι, καθάπερ ὀξύτητα καὶ μνήμην τό τε ὅλον εὐφυίαν, τὰ δ' ἐξ [292] ἐπιμελείας περιγίγνεσθαι, ὡς τάς τε προπαιδεύσεις καὶ διαίτας ἐλευθερίους, τὰ δ' ἐκ τελειότητος ὑπάρχειν, οἷον φρόνησιν δικαιοσύνην τελευταῖον δὲ σοφίαν.

ἔτι δὲ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι καὶ κτήσασθαι καὶ ἀποβαλεῖν, ὡς πλοῦτον· τὰ δὲ κτήσασθαι μὲν ἀποβαλεῖν δ' οὔ, ὡς εὐψυχίαν, ἀθανασίαν· τὰ δὲ ἀποβαλεῖν μὲν κτήσασθαι δ' οὔ, ὡς αἴσθησιν, ὡς τὸ ζῆν· τὰ δ' οὔτε κτήσασθαι οὔτ' ἀποβαλεῖν, ὡς εὐγένειαν.

ἔτι τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι δι' αὑθ' αἱρετὰ μόνον ὡς ἡδονὴν καὶ ἀοχλησίαν, τὰ δὲ ποιητικὰ μόνον ὡς πλοῦτον, τὰ δὲ καὶ ποιητικὰ καὶ δι' αὑθ' αἱρετὰ ὡς ἀρετὴν φίλους ὑγίειαν. καὶ ἄλλως δὲ πολλαχῶς διαιρεῖσθαι τἀγαθὰ διὰ τὸ μὴ ἓν εἶναι γένος αὐτῶν ἀλλὰ κατὰ τὰς δέκα λέγεσθαι κατηγορίας· ἐν ὁμωνυμίᾳ γὰρ ἐκφέρεσθαι τἀγαθόν, τά τε τοιαῦτα πάντα ὄνομα κοινὸν ἔχειν μόνον, τὸν δὲ κατὰ τοὔνομα λόγον δεύτερον.

Περὶ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς ὅτι μεσότητες. 14

Τούτων δὲ δὴ διωρισμένων, ἐπελθεῖν ἀκριβέστερον ἀναγκαῖον τὰ περὶ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς λεγόμενα. [294] ταύτην γὰρ ὑπολαμβάνουσι περὶ τὸ ἄλογον μέρος γίγνεσθαι τῆς ψυχῆς, ἐπειδὴ διμερῆ πρὸς τὴν παροῦσαν θεωρίαν ὑπέθεντο τὴν ψυχήν, τὸ μὲν λόγον ἔχουσαν τὸ δ' ἄλογον. καὶ περὶ μὲν τὸ λογικὸν τὴν καλοκαγαθίαν γίγνεσθαι καὶ τὴν φρόνησιν καὶ

τὴν ἀγχίνοιαν καὶ σοφίαν καὶ εὐμάθειαν καὶ μνήμην καὶ τὰς ὁμοίας· περὶ δὲ τὸ ἄλογον σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην καὶ ἀνδρείαν καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἠθικὰς καλουμένας ἀρετάς. ταύτας δή φασιν ὑπ' ἐνδείας καὶ ὑπερβολῆς φθείρεσθαι. πρὸς δὲ τὴν ἔνδειξιν τούτου τοῖς ἐκ τῶν αἰσθήσεων μαρτυρίοις χρῶνται, (192) βουλόμενοι τῶν ἀφανῶν τὴν ἐκ τῶν φανερῶν παρέχεσθαι πίστιν. αὐτίκα γὰρ ὑπὸ τῶν γυμνασίων πλειόνων τε γινομένων καὶ ἐλαττόνων φθείρεσθαι τὴν ἰσχύν· καὶ ἐπὶ τῶν ποτῶν καὶ σιτίων ὡσαύτως· πολλῶν γὰρ προσφερομένων ἢ ἐλαττόνων φθείρεσθαι τὴν ὑγίειαν, συμμέτρων δὲ τῶν εἰρημένων ὄντων σώζεσθαι τήν τε ἰσχὺν καὶ τὴν ὑγίειαν· παραπλησίως οὖν ἔχειν καὶ ἐπὶ τῆς σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας καὶ τῶν ἄλ- [296] λων ἀρετῶν. τὸν μὲν γὰρ τοιοῦτον ὄντα τὴν φύσιν ὥστε μηδὲ τὸν κεραυνὸν φοβεῖσθαι, μαινόμενον ἀλλ' οὐκ ἀνδρεῖον εἶναι· τὸν δ' ἔμπαλιν πάντα φοβούμενον ὥστε καὶ τὴν σκιάν, ἀγεννῆ καὶ δειλόν, ἀνδρεῖον δ' ὁμολογουμένως τὸν μήτε πάντα μήτε μηδὲν φοβούμενον. ταὔτ' ἄρα καὶ αὔξειν καὶ φθείρειν τὴν ἀρετήν, ὥστε τοὺς μὲν μετρίους φόβους αὔξειν τὴν ἀνδρείαν τοὺς δὲ μείζονας ἢ ἐλάττονας φθείρειν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν, τὰς μὲν οὔσας κατὰ ταύτας ὑπερβολὰς καὶ ἐλλείψεις φθείρειν αὐτάς, τὰς δὲ μετριότητας αὔξειν. οὐ μόνον δὲ τούτοις ἀφορίζεσθαι τὴν ἀρετὴν ἀλλὰ καὶ ἡδονῇ καὶ λύπη. διὰ γὰρ τὴν ἡδονὴν τὰ φαῦλα πράττειν ἡμᾶς, διὰ δὲ τὴν λύπην ἀπέχεσθαι τῶν καλῶν· οὐκ εἶναι δὲ λαβεῖν οὔτ' ἀρετὴν οὔτε κακίαν ἄνευ λύπης καὶ ἡδονῆς. τὴν οὖν ἀρετὴν περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας ὑπάρχειν. πρὸς δὲ τὸ σαφῶς δηλῶσαι τὰ περὶ τούτων ἀναγκαῖον ἡγοῦντο τὰ περὶ ψυχὴν γιγνόμενα προσλαβεῖν τῷ

λόγῳ· ταῦτα δή φασιν ὑπάρχειν ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων πάθη δυνάμεις ἕξεις. πάθη δ' εἶναι ὀργὴν φόβον μῖσος πόθον ζῆλον ἔλεον τὰ παραπλήσια τούτοις, οἷς καὶ παρακολουθεῖν ἡδονὴν καὶ λύπην· δυνάμεις, καθ' ἃς παθητικοὶ τούτων εἶναι λεγόμεθα, οἷον καθ' ἃς ὀργιζόμεθα φοβούμεθα ζηλοῦμεν, τῶν τοιού- [298] των ὁτιοῦν πεπόνθαμεν· ἕξεις δέ, καθ' ἃς πρὸς ταῦτά πως ἔχομεν, καὶ ἀφ' ὧν ἡ τούτων ἐνέργεια εὖ ἢ κακῶς ἀποτελεῖται. δι' ὃ εἰ μὲν οὕτως τις ὀργίζοιτο ῥαδίως ὥστε ἐπὶ παντὶ καὶ πάντως, τὴν ἕξιν ἂν ἔχων φανείη τὴν τῆς ὀργιλότητος· εἰ δὲ οὕτως ὥστε μηθὲν μηδὲ ἐφ' ὁτῳοῦν, τὴν τῆς ῥᾳθυμίας· ἀμφοτέρας δ' εἶναι ψεκτάς, ἐπαινουμένην δὲ ἕξιν ὑπάρχειν τὴν πραότητα, καθ' ἣν ὅτε δεῖ καὶ ὡς δεῖ καὶ ᾧ δεῖ ὀργιζόμεθα. διόπερ ἕξεις εἶναι τὰς ἀρετάς, ἀφ' ὧν τὰς ἐν τοῖς πάθεσιν ἐνεργείας ἐπαινεῖσθαι συμβέβηκεν. ἐπεὶ οὖν ἡ ἀρετὴ τῶν πρακτῶν, πᾶσαν δὲ πρᾶξιν ἐν συνεχείᾳ θεωρεῖσθαι συμβέβηκε, παντὸς δὲ συνεχοῦς ὥσπερ ἐν τοῖς μεγέθεσιν εἶναί τινα ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν καὶ μεσότητα, καὶ ταῦτα ἢ πρὸς ἄλληλα ὑπάρχειν ἢ πρὸς ἡμᾶς, ἐν πᾶσι δὴ τὸ μέσον τὸ πρὸς ἡμᾶς βέλτιστον, τοῦτο γάρ ἐστιν ὡς ἥ τ' ἐπιστήμη κελεύει καὶ ὁ λόγος· τὸ γὰρ μέσον οὐ τὸν τοῦ ποσοῦ τόπον ὁρίζειν ἀλλὰ τὸν ποιοῦ, δι' ὃ καὶ [300] τέλειον εἶναι τῷ οὕτω καὶ ἄκρως ἔχειν· τὰ δ' ἐναντία πως καὶ ἀλλήλοις ἀντικεῖσθαι καὶ τῷ μέσῳ· ἐναντία δ' εἶναι τήν τ' ἔλλειψιν καὶ τὴν ὑπερβολήν, τὸ δὲ μέσον πρὸς ἑκάτερον ἔχειν, ὅπερ τὸ ἴσον πρὸς τὸ ἄνισον πέπονθε, τοῦ μὲν ἐλάττονος πλεῖον ὂν τοῦ δὲ πλείονος ἔλαττον. τὸ οὖν πρὸς ἡμᾶς μέσον ἄριστον οἷόν φησιν ὁ Θεόφραστος ἐν ταῖς ἐντυχίαις, ‛ ὁδὶ μὲν πολλὰ διελθὼν καὶ μακρῶς ἀδολεσχήσας, ὁδὶ

δ' ὀλίγα μὲν οὐδὲ τἀναγκαῖα, οὗτος δὲ αὐτὰ ἃ ἔδει μὴ τὸν καιρὸν ἔλαβεν.' αὕτη μεσότης πρὸς ἡμᾶς [ἀρίστη], αὐτὴ γὰρ ὑφ' ἡμῶν ὥρισται τῷ λόγῳ. δι' ὃ ἔστιν ἡ ἀρετὴ ἕξις προαιρετική, ἐν μεσότητι οὖσα τῇ
[302] πρὸς ἡμᾶς, ὡρισμένη λόγῳ καὶ ὡς ἂν ὁ φρόνιμος ὁρίσειεν. εἶτα παραθέμενός τινας συζυγίας, ἀκολούθως τῷ ὑφηγητῇ, σκοπῶν ἐπὶ τὰ καθ' ἕκαστα ἐπάγειν ἐπειράθη τὸν τρόπον τοῦτον· ἐλήφθησαν δὲ παραδειγμάτων χάριν οἵδε, σωφροσύνη ἀκολασία ἀναισθησία, πραότης ὀργιλότης ἀναλγησία, ἀνδρεία θρα-
(193) σύτης δειλία, δικαιοσύνη . . . . . ἐλευθεριότης ἀσωτία ἀνελευθερία, μεγαλοψυχία μικροψυχία χαυνότης, μεγαλοπρέπεια μικροπρέπεια σαλακωνία. τούτων δὴ τῶν ἕξεων αἳ μὲν τῷ ὑπερβάλλειν ἢ ἐλλείπειν περὶ πάθη φαῦλαί εἰσιν, αἳ δὲ σπουδαῖαι τῷ μεσότητες
[304] εἶναι δῆλον ὅτι. σώφρονα μὲν γὰρ εἶναι οὔτε τὸν καθάπαξ ἀνεπιθύμητον οὔτε τὸν ἐπιθυμητικόν (τὸν μὲν γὰρ λίθου δίκην μηδὲ τῶν κατὰ φύσιν ὀρέγεσθαι, τὸν δὲ τῷ ὑπερβάλλειν ταῖς ἐπιθυμίαις ἀκόλαστον εἶναι· τὸν δὲ μέσον τούτων ὡς δεῖ καὶ ὁπότε καὶ ὁπόσον ἐπιθυμοῦντα καὶ τῷ λόγῳ κατὰ τὸ προσῆκον ὁρίζοντα καθάπερ κανόνι, σώφρονα λέγεσθαί τε καὶ κατὰ φύσιν εἶναι), πρᾶον δὲ [οὔτε τὸν ἀνάλγητον καὶ μηδενὶ μηδέποτε ὀργιζόμενον] οὔτε τὸν ἐπὶ παντὶ ὀργιζόμενον κἂν μικρότατον ᾖ, ἀλλὰ τὸν τὴν μέσην ἔχοντα ἕξιν· ἀνδρεῖον δὲ οὔτε τὸν μηδὲν φοβούμενον κἂν ᾖ θεὸς ὁ ἐπιών, οὔτε τὸν πάντα καὶ τὸ δὴ λεγόμενον τὴν σκιάν· δίκαιον δὲ οὔτε τὸν τὸ πλεῖον ἑαυτῷ νέμοντα οὔτε τὸν τὸ ἔλαττον, ἀλλὰ τὸν τὸ ἴσον· τὸ δ' ἴσον τὸ κατὰ τὸ ἀνάλογον οὐ κατ' ἀριθμόν· [ἐλευθέριον] δὲ οὔτε τὸν προετικὸν ὅπως ἔτυχεν οὔτε τὸν . . . . . ἀπροαίρετον· μεγαλόψυχον δὲ

οὔτε τὸν μεγάλων πάντων ἀξιοῦντα ἑαυτὸν οὔτε τὸν μηθενὸς ὅλως, ἀλλὰ τὸν τὸ δέον ἀφ' ἑκάστου λαμβάνοντα καὶ εἰς τὸ κατ' ἀξίαν· μεγαλοπρεπῆ δὲ οὔτε τὸν πάντοτε καὶ ἔνθα μὴ δεῖ λαμπρὸν οὔτε τὸν μηδαμοῦ, ἀλλὰ τὸν κατὰ καιρὸν ἁρμόττοντα εἰς ἕκαστον. τοιοῦτο μὲν τὸ τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν εἶδος πα- [306] θητικὸν καὶ κατὰ μεσότητα θεωρούμενον, ὃ δὴ καὶ τὴν ἀντακολουθίαν ἔχει, πλὴν οὐχ ὁμοίως, ἀλλ' ἡ μὲν φρόνησις ταῖς ἠθικαῖς κατὰ τὸ ἴδιον, αὗται δ' ἐκείνῃ κατὰ συμβεβηκός. ὁ μὲν γὰρ δίκαιός ἐστι καὶ φρόνιμος, ὁ γὰρ τοιόσδε αὐτὸν λόγος εἰδοποιεῖ, οὐ μὴν ὁ φρόνιμος καὶ δίκαιος κατὰ τὸ ἴδιον, ἀλλ' ὅτι τῶν καλῶν κἀγαθῶν κοινῶς πρακτικός, φαύλου δ' οὐδενός.

Περὶ παθῶν ψυχῆς. 15

Τῶν δὲ παθῶν καὶ ὁρμῶν τὰ μὲν εἶναι ἀστεῖα τὰ δὲ φαῦλα τὰ δὲ μέσα. ἀστεῖα μὲν φιλίαν χάριν νέμεσιν αἰδῶ θάρσος ἔλεον, φαῦλα δὲ φθόνον ἐπιχαιρεκακίαν ὕβριν, μέσα δὲ λύπην φόβον ὀργὴν ἡδονὴν ἐπιθυμίαν. τούτων δὲ τὰ μὲν αἱρετέον καθάπαξ τὰ δὲ ὁριστέον. πᾶν δὲ πάθος περὶ ἡδονὴν συνίστασθαι καὶ λύπην, δι' ὃ καὶ περὶ ταύτας τὰς ἠθικὰς ἀρετὰς ὑπάρχειν. φιλαργυρίαν δὲ καὶ φιληδονίαν καὶ ἐρωτομανίαν καὶ τὰ τοιαῦτα ἕξεις εἶναι ἀλλοίας [308] παρὰ τὰς κακίας. ἔρωτα δ' εἶναι τὸν μὲν φιλίας τὸν δὲ συνουσίας τὸν δὲ ἀμφοῖν· δι' ὃ καὶ τὸν μὲν σπουδαῖον τὸν δὲ φαῦλον τὸν δὲ μέσον.

Περὶ φιλίας. 16

Τῆς φιλίας δ' εἶναι διαφορὰς τέσσαρας, ἑταιρικὴν συγγενικὴν ξενικὴν ἐρωτικήν· εἰ δὲ καὶ τὴν εὐεργετικὴν καὶ θαυμαστικὴν συγκαταριθμητέον, λόγου δεῖν. ἀρχὴν δὲ τῆς μὲν ἑταιρικῆς εἶναι τὴν συν-

ἤθειαν, τῆς δὲ συγγενικῆς τὴν φύσιν, τῆς δὲ ξενικῆς τὴν χρείαν, τῆς δὲ ἐρωτικῆς τὸ πάθος, τῆς δὲ εὐεργετικῆς τὴν χάριν, τῆς δὲ θαυμαστικῆς τὴν δύναμιν. πασῶν δὲ συλλήβδην εἶναι τέλη τρία, τὸ καλὸν τὸ συμφέρον τὸ ἡδύ. πάντα γὰρ τὸν ὁπωσοῦν πρὸς φιλίαν ἰόντα διά τι τούτων ἢ διὰ πάντα τὴν φιλίαν αἱρεῖσθαι. πρώτην μὲν οὖν, ὡς προέφην, εἶναι τὴν πρὸς ἑαυτὸν φιλίαν, δευτέραν δὲ τὴν πρὸς τοὺς γειναμένους, ἐφεξῆς δὲ τὰς πρὸς τοὺς ἄλλους οἰκείους καὶ ὀθνείους· δι' ὃ καὶ ἐν μὲν τῇ πρὸς ἑαυτὸν εὐλαβεῖσθαι δεῖ τὴν ὑπερβολήν, ἐν δὲ ταῖς πρὸς τοὺς ἄλλους τὴν ἔλλειψιν· τὸ μὲν γὰρ φιλαυτίας τὸ δὲ φειδωλίας ἔχει διαβολήν.

17 Περὶ χάριτος.

(194) Χάριν δὲ λέγεσθαι τριχῶς, τὴν μὲν ὑπουργίαν
[310] ὠφελίμὸν αὐτοῦ ἐκείνου ἕνεκα, τὴν δ' ἄμειψιν ὠφελίμου, τὴν δὲ μνήμην ὑπουργίας τοιαύτης. διὰ τοῦτο δὲ καὶ τάσδε μόνας τρεῖς ὁ βίος κατεφήμισε. λέγεσθαι δὲ χάριν καὶ τὴν ἐν ὄψει ἢ ἐν λόγοις, καθ' ἣν τὸν μὲν εὔχαριν ὀνομάζεσθαι τὸν δ' ἐπίχαριν.

βίον δ' αἱρήσεσθαι τὸν σπουδαῖον τὸν μετ' ἀρετῆς, εἴτ' ἐφ' ἡγεμονίας ποτὲ γένοιτο τῶν καιρῶν αὐτὸν προαγαγόντων, εἴτε βασιλεῖ δέοι συμβιοῦν, εἴτε καὶ νομοθετεῖν ἢ ἄλλως πολιτεύεσθαι. τούτων δὲ μὴ τυγχάνοντα, πρὸς τὸ δημοτικὸν τραπήσεσθαι σχῆμα διαγωγῆς, ἢ τὸ θεωρητικὸν ἢ μέσον παιδευτικόν. προαιρήσεσθαι μὲν γὰρ καὶ πράττειν καὶ θεωρεῖν τὰ καλά. κωλυόμενον δὲ περὶ ἄμφω γίγνεσθαι διὰ καιρούς, θατέρῳ χρῆσθαι, προτιμῶντα μὲν τὸν θεωρητικὸν βίον, διὰ δὲ τὸ κοινωνικὸν ἐπὶ τὰς πολιτικὰς
[312] ὁρμῶντα πράξεις. δι' ὃ καὶ γαμήσειν καὶ παιδοποιή-

σεσθαι καὶ πολιτεύσεσθαι καὶ ἐρασθήσεσθαι τὸν σώφρονα ἔρωτα, καὶ μεθυσθήσεσθαι κατὰ συμπεριφοράς, κἂν εἰ μὴ προηγουμένως, καὶ καθόλου τὴν ἀρετὴν ἀσκοῦντα καὶ μενεῖν ἐν τῷ βίῳ καὶ πάλιν, εἰ δέοι ποτὲ δι' ἀνάγκας, ἀπαλλαγήσεσθαι, ταφῆς προνοήσαντα κατὰ νόμον καὶ τὸ πάτριον ἔθος, καὶ τῶν ἄλλων ὅσα τοῖς κατοιχομένοις ἐπιτελεῖν ὅσιον. βίων δὲ τριττὰς ἰδέας εἶναι, πρακτικὸν θεωρητικὸν σύνθετον ἐξ ἀμφοῖν· τὸν μὲν γὰρ ἀπολαυστικὸν ἥττονα ἢ κατ' ἄνθρωπον εἶναι· προκρίνεσθαι δὲ τῶν ἄλλων τὸν θεωρητικόν. πολιτεύσεσθαι δὲ τὸν σπουδαῖον προηγουμένως, μὴ κατὰ περίστασιν· τὸν γὰρ πρακτικὸν βίον τὸν αὐτὸν εἶναι τῷ πολιτικῷ. βίον δὲ κράτιστον μὲν εἶναι τὸν κατ' ἀρετὴν ἐν τοῖς κατὰ φύσιν· δεύτερον δὲ τὸν κατὰ τὴν μέσην ἕξιν, τὰ [314] πλεῖστα καὶ κυριώτατα τῶν κατὰ φύσιν ἔχοντα. τούτους μὲν οὖν αἱρετούς, φευκτὸν δὲ τὸν κατὰ κακίαν. διαφέρειν δὲ τὸν εὐδαίμονα βίον τοῦ καλοῦ, καθ' ὅσον ὃ μὲν ἐν τοῖς κατὰ φύσιν εἶναι βούλεται διαπαντός, ὃ δὲ καὶ ἐν τοῖς παρὰ φύσιν, καὶ πρὸς ὃν μὲν οὐκ αὐτάρκης ἡ ἀρετή, πρὸς ὃν δὲ αὐτάρκης. μέσον δέ τινα βίον εἶναι τὸν κατὰ τὴν μέσην ἕξιν, ἐν ᾧ καὶ τὰ καθήκοντα ἀποδίδοσθαι· τὰ μὲν γὰρ κατορθώματα ἐν τῷ κατ' ἀρετὴν εἶναι βίῳ, τὰ δ' ἁμαρτήματα ἐν τῷ κατὰ κακίαν, τὰ δὲ καθήκοντα ἐν τῷ μέσῳ καλουμένῳ βίῳ.

τεθεωρημένων δὲ τούτων, καὶ ταῦτα διαλάβωμεν· εἶναι μὲν γὰρ τὴν ἠθικὴν ἀρετὴν κοινῶς ἕξιν προαιρετικὴν τῶν μέσων ἡδονῶν τε καὶ λυπῶν, στοχαστικὴν τοῦ καλοῦ ᾗ καλόν, τὴν δὲ κακίαν ὑπεναντίαν εἶναι αὐτῇ· κοινὴν δὲ δοξαστικῆς καὶ ἠθικῆς ἕξιν θεωρητικήν, καὶ προαιρετικήν, καὶ πρακτικὴν [316]

τῶν ἐν ταῖς πράξεσι καλῶν· τὴν δὲ κοινὴν καὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ κοινὴν ἀκρότητα λογικῆς κατασκευῆς εἶναι θεωρητικὴν καὶ πρακτικήν· σοφίαν δὲ ἐπιστήμην τῶν πρώτων αἰτίων· φρόνησιν δὲ ἕξιν βουλευτικὴν καὶ πρακτικὴν ἀγαθῶν καὶ καλῶν ᾗ καλά· ἀνδρείαν δὲ ἕξιν ἐν θάρρεσι καὶ φόβοις τοῖς μέσοις ἄμεμπτον· σωφροσύνην δὲ ἕξιν ἐν αἱρέσει καὶ φυγῇ ἀμέμπτους ποιοῦσαν δι' αὐτὸ τὸ καλόν· πραότητα δὲ [318] ἕξιν μέσην ὀργιλότητος καὶ ἀναλγησίας· ἐλευθεριότητα δὲ μεσότητα ἀσωτίας καὶ ἀνελευθερίας· μεγαλοψυχίαν δὲ μεσότητα χαυνότητος καὶ μικροψυχίας· μεγαλοπρέπειαν δὲ [μεσότητα ἀλαζονείας καὶ μικροπρεπείας, νέμεσιν δὲ] μεσότητα φθονερίας καὶ ἐπιχαιρεκακίας· σεμνότητα δὲ μεσότητα αὐθαδείας καὶ ἀρεσκείας· αἰδῶ δὲ μεσότητα ἀναισχυντίας καὶ (195) καταπλήξεως· εὐτραπελίαν δὲ μεσότητα βωμολοχίας καὶ ἀγροικίας· φιλίαν δὲ μεσότητα κολακείας καὶ ἔχθρας. ἀλήθειαν δὲ μεσότητα εἰρωνείας καὶ ἀλαζονείας· δικαιοσύνην δὲ μεσότητα ὑπεροχῆς καὶ ἐλλείψεως καὶ πολλοῦ καὶ ὀλίγου. πολλῶν δὲ καὶ ἄλλων οὐσῶν ἀρετῶν, τῶν μὲν καθ' αὑτὰς τῶν δὲ ἐν εἴδεσι τῶν εἰρημένων (οἷον ὑπὸ μὲν τὴν δικαιοσύνην εὐσεβείας ὁσιότητος χρηστότητος εὐκοινωνησίας εὐσυναλλαξίας, ὑπὸ δὲ τὴν σωφροσύνην εὐκοσμίας εὐταξίας αὐταρκείας), ἐπιδραμεῖν οὐκ ἄτοπον καὶ τοὺς τούτων ὅρους. εὐσέβειαν μὲν οὖν εἶναι ἕξιν θεῶν καὶ δαιμόνων θεραπευτικήν, μεταξὺ οὖσαν ἀθεότη- [320] τος καὶ δεισιδαιμονίας· ὁσιότητα δὲ ἕξιν δικαίων τῶν πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ κατοιχομένους τηρητικήν, μεταξὺ ἀνοσιότητος οὖσαν καὶ ἀνωνύμου τινός· χρηστότητα δὲ ἕξιν ἑκουσίως εὐποιητικὴν ἀνθρώπων, αὐτῶν ἐκείνων χάριν, μεταξὺ πονηρίας οὖσαν καὶ

ἀνωνύμου· εὐκοινωνησίαν δὲ ἕξιν ἀμέμπτους ὅθεν κοινωνία παρεχομένην, μεταξὺ ἀκοινωνησίας οὖσαν καὶ ἀνωνύμου· εὐσυναλλαξίαν δὲ ἕξιν εὐλαβητικὴν τῆς ἐν τοῖς συμβαλλομένοις ἀδικίας, μεταξὺ ἀσυναλλαξίας οὖσαν καὶ ἀνωνύμου (τὴν δὲ ἀνώνυμον κατὰ τὸ ἀκριβοδίκαιον εἶναί πως)· εὐκοσμίαν δὲ ἕξιν περί τε κινήσεις καὶ σχέσεις τηρητικὴν τοῦ πρέποντος, μεταξὺ οὖσαν ἀκοσμίας καὶ ἀνωνύμου· εὐταξίαν δὲ ἕξιν στοχαστικὴν τοῦ περὶ τάξιν καλοῦ, μεταξὺ ἀταξίας οὖσαν καὶ ἀνωνύμου· αὐτάρκειαν δὲ ἕξιν ἀρκουμένην τοῖς τυχοῦσι μετὰ ἐλευθεριότητος, μεταξὺ πτωχείας οὖσαν καὶ πολυτελείας· εὐψυχίαν δὲ ἕξιν ἀήττητον ἐν δεινῶν ὑπομοναῖς, μεταξὺ ἀψυχίας καὶ [322]
ἀρειμανιότητος· φιλοπονίαν δὲ ἕξιν ἀνένδοτον πόνοις ἐξεργαστικὴν τοῦ καλοῦ, μεταξὺ μαλακίας τε καὶ ματαιοπονίας. τὴν δ' ἐκ πασῶν τῶν ἠθικῶν ἀρετὴν συνεστηκυῖαν λέγεσθαι μὲν καλοκαγαθίαν, τελείαν δὲ ἀρετὴν εἶναι, τά τε ἀγαθὰ ὠφέλιμα καὶ καλὰ ποιοῦσαν τά τε καλὰ δι' αὑτὰ αἱρουμένην.

διωρισμένων δ' ἱκανῶς τῶν περὶ τὰς ἀρετὰς καὶ σχεδὸν τῶν πλείστων ἀνειλημμένων κεφαλαίων τοῦ ἠθικοῦ τόπου, ἀναγκαῖον ἐφεξῆς καὶ περὶ τοῦ οἰκονομικοῦ τε καὶ πολιτικοῦ διελθεῖν, ἐπειδὴ φύσει πολιτικὸν ζῷον ὁ ἄνθρωπος. πολιτεία δὲ πρώτη σύνοδος ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς κατὰ νόμον ἐπὶ τέκνων γεννήσει καὶ βίου κοινωνίᾳ. τοῦτο δὲ προσονομάζεται μὲν οἶκος, ἀρχὴ δὲ πόλεώς ἐστι, περὶ οὗ δὴ καὶ λεκτέον. μικρὰ γάρ τις ἔοικεν εἶναι πόλις ὁ οἶκος, εἴγε κατ' εὐχὴν αὐξομένου τοῦ γάμου καὶ τῶν παίδων ἐπιδιδόντων καὶ συνδυαζομένων ἀλλήλοις ἕτερος οἶκος ὑφίσταται, καὶ τρίτος οὕτω καὶ τέταρτος, ἐκ δὲ τούτων κώμη καὶ πόλις· πλειόνων γὰρ γενο-

[324] μένων κωμῶν πόλις ἀπετελέσθη. δι' ὃ καὶ τὰ σπέρματα καθάπερ τῆς γενέσεως τῇ πόλει παρέσχεν ὁ οἶκος, οὕτω καὶ τῆς πολιτείας. καὶ γὰρ βασιλείας ὑπογραφὴν εἶναι περὶ τὸν οἶκον καὶ ἀριστοκρατίας καὶ δημοκρατίας. γονέων μὲν γὰρ πρὸς τέκνα κοινωνίας τὸ σχῆμα βασιλικόν, ἀνδρῶν δὲ πρὸς γυναῖκας ἀριστοκρατικόν, παίδων δὲ πρὸς ἀλλήλους δημοκρατικόν. συνέρχεται γὰρ τῷ θήλει τὸ ἄρρεν κατὰ πόθον τεκνώσεως καὶ τῆς τοῦ γένους διαμονῆς· ἐφίεσθαι γὰρ ἑκάτερον γεννήσεως. συνελθόντων δὲ καὶ συνεργὸν τῆς κοινωνίας προσλαμβανομένων εἴτε φύσει
(196) δοῦλον (ἰσχυρὸν μὲν τῷ σώματι πρὸς ὑπηρεσίαν, νωθῆ δὲ καὶ καθ' ἑαυτὸν ἀδύνατον διαζῆν, ᾧ τὸ ἄρχεσθαι συμφέρειν), εἴτε καὶ νόμῳ δοῦλον, ἐκ τῆς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνόδου καὶ τῆς πάντων πρὸς ἓν συμφέρον προμηθείας οἶκον συνίστασθαι. τούτου δὲ τὴν ἀρχὴν κατὰ φύσιν ἔχειν τὸν ἄνδρα. τὸ γὰρ βουλευτικὸν ἐν γυναικὶ μὲν χεῖρον, ἐν παισὶ δ' οὐδέπω, περὶ δούλους δ' οὐδ' ὅλως· τὴν δ' οἰκονομικὴν φρόνησιν, διοικητικὴν οὖσαν αὑτοῦ τε καὶ τῶν κατ' οἶκον, οἰκείαν ἀνδρὸς ὑπάρχειν. ταύτης δὲ τὸ μὲν εἶναι πατρικὸν τὸ δὲ γαμικὸν τὸ δὲ δεσποτικὸν τὸ δὲ χρηματιστικόν. δεῖν γὰρ ὥσπερ στρατιᾷ μὲν παρασκευῆς, πόλει δὲ προσόδων, τέχνῃ δ' ὀργάνων, οὕτω καὶ οἴκῳ τῶν ἀναγκαίων. διττὰ δὲ ταῦτα, πρός τε τὸ κοινότερον ζῆν καὶ πρὸς τὸ εὖ. τούτων γὰρ πρῶτον ἔχειν δεῖ πρόνοιαν τὸν οἰκονομικόν, ἢ τὰς προσόδους αὔξοντα διὰ πορισμῶν ἐλευθέρων ἢ τὰ δαπανήματα συστέλλοντα· μέγιστον γὰρ τοῦτο τὸ κεφάλαιον τῆς οἰκονομικῆς. δι' ὃ καὶ πολλῶν ἔμπειρον [δεῖν] εἶναι τὸν οἰκονομικόν, γεωργίας προβατείας μεταλλείας, ἵνα τοὺς λυσιτελεστάτους ἅμα καὶ δικαιοτάτους καρ-

πούς διαγινώσκῃ. τῆς δὲ χρηματιστικῆς τὴν μὲν εἶναι κρείττω τὴν δὲ χείρω· κρείττω μὲν τὴν φύσει γιγνομένην, χείρω δὲ τὴν διὰ καπηλικῆς . . . . . ἀπόχρῃ.

Περὶ δὲ πολιτικῆς ταῦτ' ἂν εἴη κεφάλαια· πρῶτον μὲν ὅτι συνέστησαν αἱ πόλεις τῇ μὲν διὰ τὸ φύσει κοινωνικὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον, τῇ δὲ διὰ τὸ συμφέρον, εἶτα ὅτι ἡ τελειοτάτη κοινωνία πόλις ἐστί, καὶ ὅτι πολίτης ἐστὶν ᾧ μέτεστι πολιτικῆς. πόλις δὲ τὸ ἐκ τῶν [328] τοιούτων πλῆθος ἱκανὸν πρὸς αὐτάρκειαν ζωῆς. τοῦ δὲ πλήθους ὅρον εἶναι τοιοῦτον, ὥστε μήτε τὴν πόλιν ἀσυμπαθῆ μήτ' εὐκαταφρόνητον ὑπάρχειν, παρεσκευάσθαι δὲ καὶ τὰ πρὸς τὴν ζωὴν ἀνενδεῶς καὶ τὰ πρὸς τοὺς ἔξωθεν ἐπιόντας ἱκανῶς. εἶναι γὰρ τῆς φρονήσεως τὸ μὲν οἰκονομικὸν τὸ δὲ νομοθετικὸν τὸ δὲ πολιτικὸν τὸ δὲ στρατηγικόν. οἰκονομικὸν μέν, ὡς εἶπον, τὸ διοικητικὸν αὑτοῦ τε καὶ τῶν περὶ οἶκον, νομοθετικὸν δὲ . . . [στρατηγικὸν δὲ] τὸ περὶ τὴν θεωρίαν καὶ διοίκησιν τῶν στρατοπέδῳ συμφερόντων. ἄρχειν δ' ἀναγκαῖον τῶν πόλεων ἢ ἕνα ἢ ὀλίγους ἢ πάντας. τούτων δὲ ἕκαστον ὀρθῶς ἢ φαύλως ἔχειν· ὀρθῶς μὲν ὅταν οἱ ἄρχοντες τοῦ κοινῇ συμφέροντος στοχάζωνται, φαύλως δὲ ὅταν τοῦ ἰδίου· τὸ δὲ φαῦλον παρέκβασιν εἶναι τοῦ ὀρθοῦ. βασιλείαν μὲν οὖν καὶ ἀριστοκρατίαν καὶ δημοκρατίαν ἐφίεσθαι τοῦ ὀρθοῦ, τυραννίδα δὲ καὶ ὀλιγαρχίαν καὶ ὀχλοκρατίαν τοῦ φαύλου. γίγνεσθαι δέ τινα καὶ μικτὴν ἐκ τῶν ὀρ- [330] θῶν πολιτειῶν ἀρχήν. μεταβάλλειν δὲ τὰς πολιτείας πολλάκις πρὸς τὸ ἄμεινον καὶ τὸ χεῖρον. καθόλου δ' ἀρίστην εἶναι πολιτείαν τὴν κατ' ἀρετὴν διακεκοσμημένην, χειρίστην δὲ τὴν κατὰ κακίαν. ἄρχειν δὲ καὶ βουλεύειν καὶ δικάζειν ἐν μὲν ταῖς δημοκρα-

τίαις ἐκ πάντων ἢ αἱρέσει ἢ κλήρῳ, ἐν δὲ ταῖς ὀλιγαρχίαις ἐκ τῶν εὐπόρων, ἐν δὲ ταῖς ἀριστοκρατίαις ἐκ τῶν ἀρίστων. στάσεις δ' ἐν ταῖς πόλεσι γίγνεσθαι τὰς μὲν κατὰ λόγον τὰς δὲ κατὰ πάθος. κατὰ λόγον μὲν ὅταν οἱ ἴσοι ὄντες ἄνισα ἔχειν ἀναγκάζωνται, κατὰ πάθος δὲ διὰ τιμὴν ἢ φιλαρχίαν ἢ κέρδος ἢ εὐπορίαν. καταλύεσθαι δὲ τὰς πολιτείας διὰ δύο αἰτίας, ἢ βίᾳ ἢ ἀπάτῃ. μονιμωτέρας δὲ γίγνεσθαι τοῦ κοινῇ συμφέροντος ἐπιμελουμένας. δικαστήρια δὲ καὶ βουλευτήρια καὶ ἐκκλησίας (197) καὶ ἀρχὰς διωρίσθαι ταῖς πολιτείαις οἰκείως. κοινοτάτας δ' ἀρχὰς εἶναι ἱερωσύνην θεῶν στρατηγίαν [332] ναυαρχίαν ἀγορανομίαν γυμνασιαρχίαν γυναικονομίαν παιδονομίαν ἀστυνομίαν ταμιείαν νομοφυλακίαν πρακτορίαν. τούτων δ' εἶναι τὰς μὲν κατὰ πόλεις τὰς δὲ κατὰ πόλεμον τὰς δὲ περὶ τοὺς λιμένας καὶ τὰς ἐμπορίας. πολιτικοῦ δ' ἀνδρὸς ἔργον εἶναι καὶ τὸ διορθῶσαι πολιτείαν, ὃ πολὺ χαλεπώτερον φαίνεται τοῦ κτίσαι, καὶ τὸ διανεῖμαι τοῦ πλήθους τῶν ἀνθρώπων τὸ μὲν πρὸς τἀναγκαῖα τὸ δὲ πρὸς τὰ σπουδαῖα. δημιουργοὺς μὲν γὰρ καὶ θῆτας καὶ γεωργοὺς καὶ ἐμπόρους πρὸς τὸ ἀναγκαῖον, ὑπηρέτας γὰρ εἶναι τοῖς πολιτικοῖς τούτους, τὸ δὲ μάχιμον πᾶν καὶ βουλευτικὸν κυριώτερον εἶναι διὰ τὸ ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι καὶ περὶ τὰ καλὰ σπουδάζειν. τούτων δὲ τὸ μὲν πρεσβύτερον προβουλεύειν, τὸ δὲ γεραρώτερον θεραπεύειν τὸ θεῖον, τὸ δὲ νέον ἁπάντων προπολεμεῖν. ταύτην δ' ἀρχαίαν εἶναι πάνυ τὴν διάταξιν, Αἰγυπτίων πρώτων καταστησαμένων, πολιτικῶν δὲ καὶ τῶν ἄλλων οὐχ ἧττον· καὶ τὸ τὰ ἱερὰ τῶν θεῶν ἐν τοῖς ἐπιφανεστάτοις ἱδρῦσθαι τόποις, καὶ τὸ τῆς τῶν ἰδιωτῶν χώρας τὸ μὲν ἕτερον πρὸς ταῖς ἐσχα-

τιαῖς διατετάχθαι τὸ δ᾽ ἕτερον πρὸς τῇ πόλει, ἵνα [334] δύο κλήρων ἑνὶ ἑκάστῳ νεμηθέντων ἀμφότερα τὰ μέρη τῆς χώρας εὐσύνοπτα ὑπάρχῃ. χρήσιμον δὲ καὶ τὸ νομοθετεῖν συσσίτια ποιεῖσθαι, καὶ τὸ περὶ τῆς κοινῆς παιδείας τῶν τέκνων σπουδάζειν, καὶ τὸ πρὸς τὴν ῥώμην τῶν σωμάτων καὶ τελειότητα δεῖν μήτε νεωτέρων ἄγαν μήτε πρεσβυτέρων τοὺς γάμους ποιεῖσθαι· ἀτελῆ γὰρ γίγνεσθαι κατ᾽ ἀμφοτέρας τὰς ἡλικίας καὶ τελείως ἀσθενῆ τὰ ἔκγονα. καὶ τὸ νομοθετεῖν δὲ μηδὲν ἐκτρέφειν πεπηρωμένον, μηδ᾽ ἐκτιθέναι τέλειον, μηδ᾽ ἐξαμβλοῦν, συμφορώτατον δήπου. καὶ τῶν μὲν πολιτικῶν τὰ κεφάλαια ταῦτα.

Κεφ. ζ΄.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΦ ΗΜΙΝ.

Φιλήμονος 1

Ὅσα διὰ τοὺς πράττοντας αὐτοὺς γίγνεται,
οὐδενὶ πρόσεστιν οὐδὲ κοινωνεῖ τύχη.

Εὐριπίδου Πελιάσιν. 2

Οὐκ ἔστι τὰ θεῶν ἄδικ᾽. ἐν ἀνθρώποισι δὲ [336]
κακοῖς νοσοῦντα σύγχυσιν πολλὴν ἔχει.

Μενάνδρου 3

Εἰ πάντες ἐβοηθοῦμεν ἀλλήλοις ἀεί,
οὐδεὶς ἂν ὢν ἄνθρωπος ἐδεήθη τύχης.

Εὐριπίδου Πειρίθῳ 4

Ὁ πρῶτος εἰπὼν οὐκ ἀγυμνάστῳ φρενὶ
ἔρριψεν, ὅστις τόνδ᾽ ἐκαίνισεν λόγον,
ὡς τοῖσιν εὖ φρονοῦσι συμμαχεῖ τύχη.

Μενάνδρου 5

Ἀδύνατον ὡς ἐστίν τι σῶμα τῆς τύχης·

ὁ μὴ φέρων δὲ κατὰ φύσιν τὰ πράγματα
τύχην προσηγόρευσε τὸν ἑαυτοῦ τρόπον.

6 Φιλήμονος Παγκρατιάστῃ

[338] Καὐτόν τι πράττειν, οὐ μόνον τὰς ἐλπίδας
ἐπὶ τῇ τύχῃ χρή, παιδίον, πάντως ἔχειν
ὧν βούλεταί τις· ἀλλὰ καὶ τῷ τῇ τύχῃ
συλλαμβάνεσθαι ῥᾷον ἡ τύχη ποιεῖ,
ἐὰν μεθ᾽ ἑτέρου τοῦτο, μὴ μόνη, ποιῇ.

7 Μενάνδρου Ῥαπιζομένῃ

Ἀτύχημα κἀδίκημα διαφορὰν ἔχει·
τὸ μὲν διὰ τύχην γίγνεται τὸ δ᾽ αἱρέσει.

8 Εὐριπίδου Ὀρέστῃ

[340] Σὺ νῦν διάφερε τῶν κακῶν, ἔξεστι γάρ,
καὶ μὴ μόνον λέγ᾽, ἀλλὰ καὶ φρόνει τάδε.

9 Μενάνδρου Ῥαπιζομένῃ

Ὁ μὴ δεχόμενος τῶν θεῶν τὸ σύμφορον
αὐτῷ διδόντων ἕνεκα τοῦ ζῆν, βούλεται
οὗτος ἀτυχεῖν, ἐὰν δὲ μὴ θεὸς διδῷ,
[τοῦ μὴ διδόντος], οὐ τρόπου ᾽σθ᾽ ἁμαρτία.

10 Αἰσχύλου

Κοινὸν τύχη, γνώμη δὲ τῶν κεκτημένων.

11 (198) [Εὐριπίδου]

Τὰ πλεῖστα θνητοῖς τῶν κακῶν αὐθαίρετα.

12 Τοῦ αὐτοῦ

[342] Ἔρωτες ἡμῖν εἰσὶ παντοῖοι βίου·
ὃ μὲν γὰρ εὐγένειαν ἱμείρει λαβεῖν,
τῷ δ᾽ οὐχὶ τούτου φροντίς, ἀλλὰ χρημάτων
πολλῶν κεκλῆσθαι βούλεται πάτωρ δόμοις·
ἄλλῳ δ᾽ ἀρέσκει μηδὲν ὑγιὲς ἐκ φρενῶν
λέγοντι πείθειν τοὺς πέλας τόλμῃ κακῇ·
οἳ δ᾽ αἰσχρὰ κέρδη πρόσθε τοῦ καλοῦ βροτῶν
ζητοῦσιν· οὕτω βίοτος ἀνθρώπων πλάνη.

ἐγὼ δὲ τούτων οὐδενὸς χρῄζω τυχεῖν,
δόξαν δὲ βουλοίμην ἂν εὐκλείας ἔχειν.

Ὁμήρου Ὀδυσσείας [λ΄. 109] 13

Εἰ μέν κ' ἀσινέας ἐάᾳς νόστου τε μέδηαι,
καί κεν ἔτ' εἰς Ἰθάκην κακά περ πάσχοντες ἵκοισθε·
εἰ δέ κε σίνηαι, τότε τοι τεκμαίρομ' ὄλεθρον.

Ὁμήρου Ἰλιάδος [ι΄. 410] 14

Μήτηρ γάρ τέ μέ φησι θεὰ Θέτις ἀργυρόπεζα [344]
διχθαδίας κῆρας φερέμεν θανάτοιο τέλοσδε.
εἰ μέν κ' αὖθι μένων Τρώων πόλιν ἀμφιμάχωμαι,
ὤλετο μέν μοι νόστος, ἀτὰρ κλέος ἄφθιτον ἔσται.
εἰ δέ κεν οἴκαδ' ἵκωμι φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν,
ὤλετό μοι κλέος ἐσθλόν, ἐπὶ δηρὸν δέ μοι αἰὼν
ἔσσεται, οὐδέ κέ μ' ὦκα τέλος θανάτοιο κιχείη.

Δημοσθένους ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ στεφάνου [p. 297] 15

Ὃ μὲν γὰρ ἦν ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργον ἅπασι πέπρακται· τῇ τύχῃ δέ, ἣν ὁ δαίμων ἔνειμεν ἑκάστῳ, ταύτῃ κέχρηνται.

Δημοκρίτου 16

Ἄνθρωποι τύχης εἴδωλον ἐπλάσαντο πρόφασιν ἰδίης ἀβουλίης· βαιὰ γὰρ φρονήσι τύχη μάχεται, τὰ [346] δὲ πλεῖστα ἐν βίῳ εὐξύνετος ὀξυδερκέειν κατιθύνει.

Ἀναξιμένους 17

Τὸ γὰρ δυσλόγιστον τοῦ βίου τοῖς ἀνθρώποις τύχην προσαγορεύειν εἰώθαμεν· εἰ γὰρ ταῖς γνώμαις πάντα κατωρθοῦμεν, ὄνομα τῆς τύχης οὐκ ἂν ἦν.

Ἐπανδρίδου 18

Φρόνιμος ὁ δι' ἑαυτὸν εὖ πρήσσων, ὁ δὲ διὰ τὴν τύχην μακάριος.

19 *Τοῦ αὐτοῦ*

Φρόνησις εὐτυχίην ὡς τὰ πολλὰ χαρίζεται, τύχη δὲ φρόνησιν οὐ ποιέει.

20 *Θουκυδίδου δημηγορίας Ἀθηναίων* [α΄. 75]

Πᾶσι δὲ ἀνεπίφθονον τὰ ξυμφέροντα τῶν μεγίστων πέρι κινδύνων εὖ τίθεσθαι.

21 *Διογένους*

[348] *Διογένης ἔφη νομίζειν ὁρᾶν τὴν τύχην ἐνορούουσαν αὐτῷ καὶ λέγουσαν 'τοῦτον δ' οὐ δύναμαι βαλέειν κύνα λυσσητῆρα.'*

22 *Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειριδίου* [c. 9]

Νόσος σώματός ἐστιν ἐμπόδιον, προαιρέσεως δ' οὐκ ἔστιν, ἐὰν μὴ αὐτὴ θελήσῃ. χώλωσις σκέλους ἐστὶν ἐμπόδιον, [προαιρέσεως δ' οὔ. καὶ τοῦτο ἐφ' ἑκάστου τῶν ἐμπιπτόντων ἐπίλεγε· εὑρήσεις γὰρ αὐτὸ ἄλλου τινὸς ἐμπόδιον,] σοῦ δ' οὔ.

23 *Τοῦ αὐτοῦ* [c. 8]

Μὴ ζήτει τὰ γιγνόμενα γίγνεσθαι ὡς θέλεις, ἀλλὰ θέλε ὡς τὰ γιγνόμενα γίγνεται, καὶ εὐροήσεις.

24 *Κρίτωνος πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ φρονήσεως*

[350] *Ὁ γὰρ θεὸς οὕτως ἐτεχνάσατο τὸν ἄνθρωπον, δηλούμενος αὐτὸν μήτ' ἀδυνάτως ἔχεν ποττὰν τῶν καλῶν ὁρμὰν μήτε μὰν πάλιν ἀπροαιρέτως. ἀρχὰν γὰρ αὐτῷ ἐνεφύτευσε τοιαύταν, ἅ τις καὶ τὸ δυνατὸν ἅμα περιέχει καὶ τὸ προαιρετόν, ἵνα τᾶς μὲν δυνάμιος καὶ κατοχᾶς τῶν ἀγαθῶν αὐτὸς αἴτιος ᾖ, τᾶς δ' ἐπὶ ταῦτα παρορμάσιος καὶ κατ' ὀρθὸν λόγον ὀπαδήσιος ὁ θεός. καὶ διὰ τοῦτο ἀναθρέσκοντα αὐτὸν ἐποίησεν ἐς τὸν οὐρανὸν καὶ αὐτὸν νοατικόν, καὶ ὄψιν αὐτῷ ἐνέφυσε τοιαύταν, τὸν προσαγορευόμενον*

νόον, ᾧ τὸν θεὸν ὀψεῖται. οὔτε γὰρ ἄνευ θεῶ τὸ ἄριστον καὶ τὸ κάλλιστον ἦν εὑρέν, οὔτ' ἄνευ νόω ἰδὲν τὸν θεὸν αὐτόν, ἐπειδὴ πᾶν τὸ θνατὸν φύσιν ἔχει μετ' ἀφροσύνας συγγενέος ῥιζοῦσθαι· καὶ ταύταν [352] οὐχ ὁ θεός ἐντι ὁ δωρούμενος, ἀλλὰ τᾶς γενέσιος οὐσία καὶ τᾶς αὐτῶν ψυχᾶς ἁ προαίρεσις.

Ἐκ τοῦ Πλουτάρχου εἰ ἡ τῶν μελλόντων πρόγνωσις ὠφέλιμος 25

Ὁ δὲ Νέστωρ οὐκ ἀβέλτερος, ὕπνου φθονῶν τοῖς τὰς ναῦς φυλάσσουσι καὶ διακελευόμενος

οὕτω νῦν φίλα τέκνα φυλάσσετε, μηδέ τιν' ὕπνος (199)
αἱρείτω, μὴ χάρμα γενώμεθα δυσμενέεσσιν;

οὐ γενησόμεθα, φησί τις, οὐδ' ἂν καθεύδωμεν, εἰ πεπρωμένον ἐστὶ μὴ ἁλῶναι τὸν ναύσταθμον; τίς οὐκ ἂν εἴποι πρὸς τοὺς ταῦτα ληροῦντας, ὅτι καθείμαρται μὲν ἴσως ἅπαντα ταῦτα, συγκαθείμαρται δὲ ἑκάστῳ τὸ διὰ τούτων καὶ τὸ ἐν τούτοις καὶ οὕτω καὶ τὸ μὴ ἄλλως συντελεῖσθαι δίχα τούτων; οὐ γάρ ἔστι φυλακὴ καθευδόντων, οὐδὲ νίκη φευγόντων, οὐδὲ θερίσαι μὴ σπειράντων τὴν ἀγαθὴν γῆν καὶ καθαράν, οὐδὲ γεννῆσαι μὴ συγγενόμενον γυναικὶ ἡλικίαν ἐχούσῃ καὶ σώματος φύσιν γόνιμον, οὐδὲ ἄγρας τυχεῖν ἐν ἀθήροις χωρίοις.

Αἰσχίνου 26

Ἀνθρώπῳ δέ τοι οὐκ ἄπορον καλὸν κἀγαθὸν [354] εἶναι.

Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειριδίου [c. 17] 27

Μέμνησο ὅτι ὑποκριτὴς εἶ δράματος, οἷον ἂν θέλῃ ὁ διδάσκαλος· ἂν βραχύ, βραχέος· ἂν μακρόν, μακροῦ· ἂν πτωχὸν ὑποκρίνασθαί σε θέλῃ, τοῦτον ἵνα καλῶς ὑποκρίνῃ· ἂν χωλόν, ἂν ἄρχοντα, ἂν

ἰδιώτην. σὸν γάρ ἐστι τὸ δοθὲν πρόσωπον ὑποκρίνασθαι καλῶς, ἐκλέξασθαι δὲ τὸ πρόσωπον, ἄλλου.

28 Ἐπικούρου

Βραχέα σοφῷ τύχη παρεμπίπτει, τὰ δὲ μέγιστα καὶ κυριώτατα λογισμὸς διῴκηκε [κατὰ τὸν βίον καὶ συνεχῆ χρόνον].

29 Σωκράτους

[356] Σωκράτης ἔφη μεγίστην μὲν ἀρχὴν εἶναι τὴν βασιλείαν, ἀρίστην δὲ τὸ ἑαυτοῦ ἄρχειν.

30 Ῥούφου ἐκ τῶν Ἐπικτήτου περὶ φιλίας

Τῶν ὄντων τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἔθετο ὁ θεὸς τὰ δ' οὔ. ἐφ' ἡμῖν μὲν τὸ κάλλιστον καὶ σπουδαιότατον, ᾧ δὴ καὶ αὐτὸς εὐδαίμων ἐστί, τὴν χρῆσιν τῶν φαντασιῶν. τοῦτο γὰρ ὀρθῶς γιγνόμενον ἐλευθερία ἐστὶν εὔροια εὐθυμία εὐστάθεια, τοῦτο δὲ καὶ δίκη ἐστὶ καὶ νόμος καὶ σωφροσύνη καὶ ξύμπασα ἀρετή. τὰ δ' ἄλλα πάντα οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἐποιήσατο. οὐκοῦν καὶ ἡμᾶς συμψήφους χρὴ τῷ θεῷ γενέσθαι, καὶ ταύτῃ διελόντας τὰ πράγματα τῶν μὲν ἐφ' ἡμῖν πάντα τρόπον ἀντιποιεῖσθαι, τὰ δὲ μὴ ἐφ' ἡμῖν ἐπιτρέψαι τῷ κόσμῳ, καὶ εἴτε τῶν παίδων δέοιτο εἴτε τῆς πατρί-
[358] δος εἴτε τοῦ σώματος εἴτε ὁτουοῦν, ἀσμένους παραχωρεῖν.

31 Ἑρμοῦ

Ἔστι τοίνυν οὐσία καὶ λόγος καὶ νόημα καὶ διάνοια. φέρεται δ' ἐπὶ τὴν διάνοιαν καὶ δόξα καὶ αἴσθησις, ἴεται δ' ὁ λόγος ἐπὶ τὴν οὐσίαν, τὸ δὲ νόημα δι' αὐτοῦ ἴεται· ἐπιπλέκεται δὲ τὸ νόημα τῇ διανοίᾳ, ἐλθόντα δὲ δι' ἀλλήλων μία ἰδέα ἐγένοντο, αὕτη δέ ἐστιν ἡ τῆς ψυχῆς, φέρεται δ' ἐπὶ τὴν αὐτῆς διάνοιαν δόξα καὶ αἴσθησις, ταῦτα δὲ ἐπὶ τοῦ

αὐτοῦ οὐ μένει, ἔνθεν καὶ ὑπερβάλλει καὶ ἐλλείπει καὶ ἑαυτῷ διαφέρεται· χεῖρον μὲν γίγνεται, ὅταν ἀποσπασθῇ τῆς διανοίας, ὅταν δὲ ἀκολουθῇ καὶ πείθηται, κοινωνεῖ τῷ νοηματικῷ λόγῳ διὰ τῶν μαθημάτων. τὸ δὲ αἱρεῖσθαι ἔχομεν· τὸ γὰρ αἱρεῖσθαι τὸ κρεῖττον ἐφ' ἡμῖν ἐστίν, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ χεῖρον ἑκουσίως· ἐχομένη γὰρ αἵρεσις τῶν κακῶν πλησιάζει τῇ σωματικῇ φύσει· διὰ τοῦτο τῷ ἑλομένῳ εἱμαρμένη δυναστεύει. ἐπεὶ τοίνυν ἡ ἐν ἡμῖν σωματικὴ οὐσία αὐτεξούσιός ἐστιν ὁ περινοηματικὸς λόγος, [360] *αὕτη δ' ἀεὶ κατὰ ταυτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχει, διὰ τοῦτο εἱμαρμένη τούτου οὐχ ἅπτεται, παραθεῖσα δὲ τὸν πρῶτον ἀπὸ τοῦ πρώτου θεοῦ, διανοητικὸν λόγον προΐησι, καὶ ὅλον τὸν λόγον ὃν συνέταξε φύσις τοῖς γιγνομένοις· τούτοις ψυχὴ κοινωνήσασα κοινωνεῖται ταῖς τούτων εἱμαρμέναις, ἀμέτοχος οὖσα τῆς τῶν εἱμαρμένων φύσεως.*

Ἐκ τοῦ Πλουτάρχου περὶ φιλίας. [Fr. XVII. p. 550 = 827] 32

Ὅθεν οὐ δεῖ παντάπασι ταπεινοῦν τὴν φύσιν ὡς μηδὲν ἰσχυρὸν μηδὲ μόνιμον μηδὲ ὑπὲρ τὴν τύχην ἔχουσαν, ἀλλὰ τοὐναντίον εἰδότας ὅτι μικρόν ἐστι μέρος τοῦ ἀνθρώπου σαθρόν τε καὶ ἐπίκηρον ὃ δέχεται τὴν τύχην, τῆς δὲ βελτίονος μερίδος αὐτοὶ κρατοῦμεν, ἐν ᾗ τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ἱδρυνθέντα, δόξαι τε χρησταὶ καὶ μαθήματα καὶ λόγοι τελευτῶντες εἰς ἀρετήν, ἀναφαίρετον ἔχουσι τὴν οὐσίαν καὶ [362] *ἀδιάφθορον, ἀνεκπλήκτους πρὸς τὸ μέλλον εἶναι καὶ* (200) *θαρραλέους, καὶ πρὸς τὴν τύχην λέγοντας ἃ Σωκράτης, δοκῶν πρὸς τοὺς κατηγόρους λέγειν, πρὸς τοὺς δικαστὰς ἔλεγεν, ὡς ἀποκτεῖναι μὲν Ἄνυτος καὶ Μέλητος δύνανται, βλάψαι δὲ οὐ δύνανται. καὶ γὰρ ἡ*

τύχη δύναται νόσῳ περιβαλεῖν, ἀφελέσθαι χρήματα, διαβαλεῖν πρὸς δῆμον ἢ τύραννον, κακὸν δὲ καὶ δειλὸν καὶ ταπεινόφρονα καὶ ἀγεννῆ καὶ φθονερὸν οὐ δύναται ποιῆσαι τὸν ἀγαθὸν καὶ ἀνδρώδη [καὶ γενναῖον] καὶ μεγαλόψυχον, οὐδὲ παρελέσθαι τὴν διάθεσιν τῶν καλῶν.

33 Πλάτωνος [*Μέν.* p. 99]

Τὰ ἀπὸ τύχης γιγνόμενα οὐκ ἀνθρωπίνῃ ἡγεμονίᾳ γίγνεται, ὧν δ' ἄνθρωπος ἡγεμών ἐστιν, ἐπὶ τὸ ὀρθὸν δύο ταῦτα ἡγεῖται, δόξα ἀληθὴς καὶ ἐπιστήμη.

34 [Ib. p. 97]

Αἱ δόξαι αἱ ἀληθεῖς, ὅσον μὲν ἂν χρόνον παρα-
[364] μένωσι, καλὸν τὸ χρῆμα, καὶ πάντα ἀγαθὰ ἀπεργάζονται· πολὺν δὲ χρόνον οὐκ ἐθέλουσι παραμένειν, ἀλλὰ δραπετεύουσιν ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου· ὥστε οὐ πολλοῦ ἄξιαι εἰσίν, ἕως ἄν τις αὐτὰς δήσῃ αἰτίας λογισμῷ. ἐπειδὰν δὲ δεθῶσι, πρῶτον μὲν ἐπιστῆμαι γίγνονται, ἔπειτα μόνιμοι. καὶ διὰ ταῦτα δὴ τιμιώτερον ἐπιστήμη ὀρθῆς δόξης ἐστί, καὶ διαφέρει δεσμῷ.

35 Τοῦ αὐτοῦ [*Πολιτ. ϛ΄.* p. 506]

Τί δέ; οὐκ ᾔσθησαι τὰς ἄνευ ἐπιστήμης δόξας ὡς ἅπασαι αἰσχραί, ὧν αἱ βέλτισται τυφλαί; ἢ δοκοῦσί τι τυφλῶν διαφέρειν ὁδὸν ὀρθῶς πορευομένων οἱ ἄνευ νοῦ ἀληθές τι δοξάζοντες;

36 Τοῦ αὐτοῦ [*Πολιτ. ζ΄.* p. 534]

Ὡς ἂν μὴ ἔχῃ διορίσασθαι τῷ λόγῳ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀφελὼν τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέαν καὶ
[366] ὥσπερ ἐν μάχῃ διὰ πάντων ἐλέγχων διεξιών, μὴ κατὰ δόξαν ἀλλὰ κατ' οὐσίαν προθυμούμενος ἐλέγχειν, ἐν πᾶσι τούτοις ἀπτῶτι τῷ λόγῳ διαπορεύηται, οὔτε αὐτὸ τὸ ἀγαθόν φησιν εἰδέναι τὸν οὕτως ἔχοντα, οὔτ' ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν, ἀλλ' εἴ πῃ αὐτοῦ εἰ-

δώλου τινὸς ἐφάπτεται, δόξῃ οὐκ ἐπιστήμῃ ἐφάπτεσθαι, καὶ τὸν νῦν βίον ὀνειροπολοῦντα καὶ ὑπνώττοντα, πρὶν ἐνθάδε ἐξεγρέσθαι, εἰς ᾅδου πρότερον ἀφικόμενον τελέως ἐπικαταδαρθεῖν.

[*Τοῦ αὐτοῦ. Πολιτικῷ* p. 309] 37

Τὴν τῶν καλῶν καὶ δικαίων πέρι καὶ ἀγαθῶν καὶ τῶν τούτοις ἐναντίων ὄντων οὖσαν ἀληθῆ δόξαν μετὰ βεβαιώσεως ὁπόταν ἐν ψυχαῖς ἐγγίγνηται, θείαν φύσιν ἐν δαιμονίῳ γίγνεσθαι γένει.

[*Τοῦ αὐτοῦ. Πολιτ. α΄.* p. 340 E.] 38

Ἐπιλιπούσης γὰρ ἐπιστήμης, ὁ ἁμαρτάνων ἁμαρτάνει, ἐν ᾧ ἐστι δημιουργός.

Πορφυρίου περὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν. 39

Ἐν ταῖς πρῴην ἡμῖν γεγονυίαις, Χρυσαόριε, πρὸς ἀλλήλους διαλέξεσι τὸν περὶ τῆς αἱρέσεως τῶν [368] *βίων ἀνακινήσαντες λόγον, ἣν ταῖς ἔξω ψυχαῖς ἀπονείμας ὁ Πλάτων κινδυνεύει τὸ ἐφ' ἡμῖν καὶ ὅλως τὸ αὐτεξούσιον λεγόμενον ἀναιρεῖν, εἴγε ἐκ τῶν προβεβιωμένων κατὰ τὴν προτέραν περίοδον καὶ ὧν ἠγάπησαν ἢ ἐμίσησαν ἢ ἐφ' ὧν ἥσθησαν ἢ ἐλυπήθησαν ἠθοπεποιημέναι ἐπὶ τὴν αἵρεσιν ἔρχονται, ταῦτα μὲν ἐδόκει ἐὰν ὡς εἰς ἀπολογίαν δυνάμενα παρασχεῖν τινὰς πιθανότητας, ἃ δὲ μετὰ τὸ ἑλέσθαι καὶ μέλλειν τοὺς κατὰ μέρος ἀνθρώπους ἀποφαίνειν, διὰ τῆς αὐτῶν εἰς τὰ σώματα εἰσκρίσεως παθεῖν αὐτὰς ἔφη, χαλεπὰ ἡμῖν ἐφαίνετο, ποτὲ μὲν λέγοντος ‛ὁ πρῶτος [λαχὼν πρῶτος] αἱρείσθω βίον ᾧ συνέσται ἐξ ἀνάγκης', ποτὲ δὲ ὅτι ὃν εἰλήχαμεν δαίμονα ἀναπόδραστός τις ἡμῖν φρουρός. τὴν γὰρ Λάχεσιν, ἥτις τῆς Ἀνάγκης ἐστὶ θυγάτηρ, τῷ λαχόντι καὶ ἑλομένῳ* (370) *τινὰ βίον συμπέμπειν φύλακά τε τοῦ βίου καὶ ἐκ παντὸς ἀποπληρωτὴν τοῦ αἱρεθέντος· ὃ δὲ παραλα-*

βὼν αὐτὸν καὶ πρὸς τὴν Κλωθὼ ὑπὸ τὴν ἐκείνης χεῖρα καὶ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἀτράκτου ἀγαγὼν, καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς τὴν Ἄτροπον τὴν τὰ ἐπικλωσθέντα ποιοῦσαν ἀμετάτροπα, ἐντεῦθεν ἤδη ἀμεταστρεπτὶ ἄγει ὑπὸ τὸν τῆς Ἀνάγκης θρόνον, καὶ δι᾽ ἐκείνου διεξελθεῖν ποιήσας ἅμα τοῖς ἄλλοις ἀπάγει εἰς τὸ τῆς Λήθης πεδίον παρὰ τὸν Ἀμέλητα ποταμόν, ἀφ᾽ οὗ μέτρον μὲν ἀναγκαῖον εἶναι πιεῖν, τοὺς δὲ πιόντας πάντων ἐκλανθάνεσθαι. οὕτω δὲ τούτων ἐπικεκλωσμένων καὶ κατηναγκασμένων καὶ ἐπικεκυρωμένων ὑπὸ Μοιρῶν τε καὶ Λήθης καὶ Ἀνάγκης, ἑπομένου καὶ παραφυλάττοντος τὴν εἱμαρμένην τοῦ δαίμονος, τίνος ἂν εἴημεν κύριοι, ἢ πῶς ἔτι ἡ ἀρετὴ ἀδέσποτος, ἣν τιμῶν καὶ ἀτιμάζων πλέον καὶ ἔλαττον αὐτῆς ἕκα-
(201) *στος ἕξει;*

ἐπεὶ τοίνυν τὰ τοῦ Πλάτωνος εἰς τὰς χεῖρας λα-
[272] *βὼν μακρὰν ἡμᾶς ἀπεσφάλθαι τῆς τοῦ φιλοσόφου γνώμης κατεῖδον, ἐθαύμασα μὲν τοὺς ἀπορήσαντας. βίους γὰρ αὐτοὺς μόνον λέγειν ἡγησάμενοι, καὶ καθάπερ οἱ τὰ περὶ βίων πραγματευσάμενοι μέμνηνται γεωργικοῦ τινὸς βίου καὶ πάλιν πολιτικοῦ καὶ ἄλλου στρατιωτικοῦ, οὕτω καὶ τὸν Πλάτωνα, πολλῶν καὶ διαφόρων ἐν ἀνθρώποις θεωρουμένων βίων, καὶ τούτων τῆς αἱρέσεως ἐφ᾽ ἡμῖν ἐν πολλοῖς οὔσης καὶ πάλιν τῆς ἐξ αὐτῶν μεταθέσεως, εἰκότως θαυμάζουσι πῶς ὁ τούτων ἑλόμενός τινα κατηνάγκασται ἐκ παντὸς τοῦτον ἀποπλῆσαι μόνον. οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς στοᾶς βίον λέγεσθαι ὑπολαμβάνουσι καθ᾽ ἕν τι σημαινόμενον λογικῆς ζωῆς, διέξοδον αὐτῷ ἀποδιδόντες ἐξ ἐνεργειῶν καὶ σχέσεων καὶ ποιήσεων καὶ παθημάτων συνεστῶσαν, ὁ δὲ Πλάτων καὶ τὰς τῶν ἀλόγων ζωὰς λέγει βίους. βίος γὰρ κατ᾽ αὐτὸν καὶ ἡ τοῦ κύ-*

κυου ζωή, καὶ πάλιν ἄλλος βίος ὁ λέοντος, καθ' ὃ λέων, καὶ ἄλλος ὁ ἀηδόνος· βίος δὲ καὶ ὁ ἀνθρώπειος, καὶ τούτου ὃ μέν τις γυναικεῖος ὃ δὲ ἀνδρεῖος· λέγει γὰρ εἶναι παντοδαπὰ τῶν βίων τὰ παραδείγματα. ἓν μὲν οὖν τοιοῦτον παρ' αὐτῷ σημαινόμενον βίου, ἕτερον δὲ ὃ παρίστησι συμβεβηκώς τι τούτων καὶ δεύτερόν τινα χαρακτῆρα ἐπὶ προηγουμένῳ τῷ ῥηθέντι βίῳ. προηγούμενος μὲν γὰρ βίος κυνὶ ὁ κατὰ τὴν [374] κυνὸς ζωήν· ἐπισυμβαίνει δὲ τῷ τοιούτῳ βίῳ ἢ τῶν θηρευτικῶν κυνῶν ἢ τῶν ἰχνευτικῶν ἢ τῶν περὶ τράπεζαν ἢ τῶν οἰκοφυλάκων, καὶ δεύτερος ἂν εἴη καὶ οὗτος βίος. ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀλόγοις ἀφῃρημένοις τοῦ αὐτεξουσίου ἢ διὰ φύσεως ὁ χαρακτὴρ οὗτος ἐπισυνίσταται, ἢ διὰ κατατάξεως τοῦ κτησαμένου· ἐπὶ δὲ τῶν ἀνθρώπων τὸ μὲν ἢ ἐκ προγόνων γενέσθαι ἀγαθῶν ἢ κάλλους τυχεῖν σωματικοῦ διὰ φύσεως ἐπορίσθη ἢ τύχης, πλὴν ὅτι τούτων οὐδὲν ἦν ἐφ' ἡμῖν δῆλον. τὰς δέ γε τῶν τεχνῶν ἀναλήψεις καὶ τὰς τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐπιστημῶν τε καὶ τὰς τῶν πολιτικῶν βίων ἀρχῶν τε διώξεις καὶ ὅσα τοιαῦτα ἐκ τοῦ ἐφ' ἡμῖν ἠρτῆσθαι συμβέβηκεν, εἰ καί τινα δυσεπίτευκτα, τῷ καὶ τῆς ἔξωθεν προσδεῖσθαι συλλήψεως, δι' οὗ εἰς τὸ τυχεῖν δύσκολα καὶ ἀποθέσθαι οὐ ῥᾴδια, ὥσπερ ἀρχὰς καὶ τυραννίδας καὶ δημαγωγίας. πάντα μὲν οὖν τὰ τοιαῦτα ἠρτῆσθαι συμβέβηκεν ἐκ τῆς προαιρέσεως, ἡ δὲ τεῦξις αὐτῶν οὐ πάντως ἐφ' ἡμῖν, ἀφ' οὗ δ' ἄν τινος τύχωμεν, τῇ τάξει αὐτοῦ ἕπεσθαι ἀνάγκη. δέδοται μέντοι ἐπὶ πάντων σχεδὸν τῶν ἐχόντων μεσότητα καὶ μὴ ἤδη εἰς κακίαν ἀνηγμένων τὸ χρήσασθαι τοῖς βίοις ὃν τις μέτεισιν ἢ κακῶς ἢ καλῶς. καὶ γὰρ ἐπὶ τυραννίδας τινὲς προαχθέντες [376] ἤπιοι καὶ πρᾶοι γεγόνασι, καὶ βασιλείαις πονηρῶς

ἐχρήσαντο. τούτων οὕτως ἐχόντων ἡ μὲν αἵρεσις τῶν βίων ταῖς ἔξω ψυχαῖς προηγουμένων τῶν πρώτων ἐστί, καὶ ἐπὶ τὸν αἱρεθέντα ἥ τε ἀνάγκη τὸ ἀπαραίτητον ἐκύρωσεν ὅ τε δαίμων ἐπηκολούθησεν, ὡς ἂν δὴ τοῦ βίου προστάτης ὢν καὶ ἐπόπτης ἕκαστος ἑκάστου, συναναγκάσων ἐμμένειν τὰς ψυχὰς τῷ αἱρεθέντι καὶ μὴ προβλέπειν, αἵ τε Μοῖραι τὸν τοιοῦτον ἐπένησαν ἑκάστῳ βίον, τά τε γιγνόμενα διὰ παντὸς μαρτυρεῖ τοῦ χρόνου. οὔτε γὰρ ἀνήρ, κἂν σφόδρα δι' ἀσέλγειαν μαλακίζηται καὶ πάντ' αὐτῷ ἡ προαίρεσις μετασχηματίζῃ τὰ ἔξωθεν εἰς τὰ τῆς θηλείας συνήθη, γυνή ποτ' ἂν γένοιτο, οὔτε γυνὴ τὰ ἀνδρῶν ἐγχειροῦσα δρᾶν ἀνήρ ποτ' ἂν γένοιτο. ζῶσι μὲν οὖν τοῦτον τὸν βίον αἱ ψυχαὶ μετ' ἀνάγκης, διὰ λήθης αὐτὸν διεξάγουσαι καὶ ὅτι ἐπ' αὐταῖς ἡ αἵρεσις αὐτοῦ ποτὲ γέγονε παντελῶς ἐπιλελησμέναι.
[378] ἄρχεται δὲ ἐπ' ἀνθρώπου μάλιστα ἀνειμένον [ἐλεύθερον] τὸ ἐθελούσιον πρὸς μὲν τὰ τῆς ψυχῆς ὡς καθ' ἑαυτὴν καὶ μὴ ἐν σώματι δεδεμένην καὶ πεπεδημένην, πρὸς δὲ τὰ τοῦ ζῴου καὶ συναμφοτέρου πρὸς αὐτεξούσια ἔργα λελυμένον. σὺν γὰρ τούτῳ διεξάγει
(202) τὸν ἀνθρώπειον βίον ἕκαστος ἡμῶν, σὺν τῷ ἔχειν πρὸς τὰ τοῦ συναμφοτέρου αὐτεξούσια ἔργα τὴν ὁρμὴν προσήκουσαν.

40 Ἐν ταυτῷ.

Διοικεῖται γὰρ τὸ ζῷον ἕκαστον κατὰ τὴν τῇδε προσήκουσαν αὐτῷ διάζησιν. ἔχει δὲ ὁ βίος ὁ τοῦ ἀνθρώπου τὸ κατάλληλον τῷ ἀνθρώπῳ αὐτεξούσιον ἐφ' ἑαυτῷ, δι' ὃ κἂν ἄγηται ὑπὸ προθυμιῶν φυσικῶν πρός τινα τῶν ἐνταῦθα ἐν αἱρέσει πιπτόντων βίων, ἀλλ' ἐφ' αὐτῷ ἔχει τὸ μὴ ἐμπεσεῖν, κἂν πάντως ἐμπέσῃ. ὡς γὰρ τῇ πιθανῇ φαντασίᾳ συγκατα-

τιθέμεθα διὰ τὸ πιθανόν, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ἡμῖν καὶ τὸ μὴ [380] συγκατατίθεσθαι, ὅτι μὴ ἡ φαντασία σύρει ἡμᾶς καὶ νευροσπαστεῖ πρὸς αὑτήν.

Ἐν ταυτῷ. 41

Τὸ γὰρ ὅλον βούλημα τοιοῦτ᾽ ἔοικεν εἶναι τὸ τοῦ Πλάτωνος· ἔχειν μὲν τὸ αὐτεξούσιον τὰς ψυχάς, πρὶν εἰς σώματα καὶ βίους διαφόρους ἐμπεσεῖν, εἰς τὸ [τοῦτον] ἢ τοῦτον ἑλέσθαι τὸν βίον, ὃν μετὰ ποιᾶς ζωῆς καὶ σώματος οἰκείου τῇ ζωῇ ἐκτελέσειν μέλλει· καὶ γὰρ λέοντος βίον ἐπ᾽ αὐτῇ εἶναι ἑλέσθαι καὶ ἀνδρός. κἀκεῖνο μὲν τὸ αὐτεξούσιον ἅμα τῇ πρός τινα τῶν τοιούτων βίων πτώσει ἐμπεπόδισται· κατελθοῦσαι δὲ εἰς τὰ σώματα καὶ ἀντὶ ψυχῶν ἀπολύτων γεγονυῖαι ψυχαὶ ζῴων, τὸ αὐτεξούσιον φέρουσιν οἰκεῖον τῇ τοῦ ζῴου κατασκευῇ, καὶ ἐφ᾽ ὧν μὲν εἶναι πολύνουν καὶ πολυκίνητον, ὡς ἐπ᾽ ἀνθρώπου, ἐφ᾽ ὧν δὲ ὀλιγοκίνητον καὶ μονότροπον, ὡς ἐπὶ τῶν ἄλλων σχεδὸν πάντων ζῴων. ἐξηρτῆσθαι δὲ τὸ αὐτεξούσιον τοῦτο τῆς κατασκευῆς, κινούμενον μὲν ἐξ αὑτοῦ φερόμενον δὲ κατὰ τὰς ἐκ τῆς κατασκευῆς γιγνομένας προθυμίας.

Ἐν ταυτῷ. 42

Πανταχοῦ δὲ τὰς ὑπερβολὰς φεύγειν προσήκει, [382] διώκειν δὲ τὸ μέσον, ἂν μὴ ἤδη τὸ ἐφ᾽ ἡμῖν πάθεσι κακίας ἀνηκέστοις δεδεμένον δουλεύῃ καὶ ὑποτεταγμένον ᾖ τούτοις. ἀρέσκει καὶ τὸ μὴ ἀτάκτως κληροῦσθαι τὰς ψυχὰς τοὺς βίους καὶ λαμβάνειν αὐτούς, ἀλλὰ τάξει καὶ ὡς ἄγει αὐτὴν ἡ περίοδος. ἡ μὲν γὰρ πρώτη παυσαμένη ἐν τῇ πρώτῃ περιόδῳ πρώτη ἥξει, ἡ δὲ δευτέρα ἐν τῇ δευτέρᾳ κληρωσομένη· στρεφομένας γὰρ ὑπὸ τοῦ παντὸς καὶ καταληγούσας τῇ τούτου φορᾷ περιάγεσθαι ὡς εἰς τάξιν, κλήρων σημαι-

νόντων τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον. δι' ὃ καὶ τῆς Λαχέσεως οἱ κλῆροι λαμβάνονται τῷ προφήτῃ, ἥτις ἀπὸ τοῦ λαγχάνειν [καὶ κληροῦσθαι] κέκληται· Λάχεσιν δὲ τὴν τοῦ παντὸς περιστροφὴν πολλοὶ εἶναι εἰρήκασιν. ἀρέσκει καὶ τὸ χραίνεσθαι τὸ μὲν ἐπὶ ταῖς ψυχαῖς αὐτεξούσιον ὑπὸ τῆς ἐγγινομένης ἐνταῦθα προβιοτῆς, τὸ δ' ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις αὐτεξούσιον ἐκ τῆς πρός τινα τῶν τῇδε βίων τῆς ἔξω ἔτι οὔσης ῥοπῆς, ἣν αἵρεσιν ὁ Πλάτων λέγει. ἀρέσκει καὶ τὸ τοι-
[384] *αύτην εἶναι τὴν εἱμαρμένην, ἐοικυῖαν ταῖς τῶν νόμων διαγορεύσεσι, νόμον οὖσαν καὶ αὐτὴν καὶ*

θεῶν ψήφισμα παλαιὸν
ἀίδιον πλατέεσσι κατεσφραγισμένον ὅρκοις,

φησὶν Ἐμπεδοκλῆς. οἵ-τε γὰρ νόμοι οὐκ ἀναγκάζοντες διαγορεύουσιν ὡς ἐὰν ληστεύσῃς τάδε πείσῃ, ἐὰν δὲ ἀριστεύσῃς τῶνδε τεύξῃ, οἵ τε καθ' εἱμαρμένην θεσμοί, ἐὰν βίον ἕλῃ ἀνδρός, οὕτως ζήσῃ, οὐ μὴν ἔτι καὶ ἑλοῦ ἐκ παντὸς ἀναγκάζουσι· καὶ ἐὰν ἐν ἀνδράσι γενόμενος βίον ἕλῃ στρατιώτου, τάδε σε παθεῖν καὶ δρᾶσαι ἀνάγκη, οὐ μὴν ἔτι βίον σε ἀνάγκη ἑλέσθαι στρατιώτου καὶ τάδε παθεῖν [καὶ δρᾶσαι] ἐξ ἀνάγκης. δι' ὃ κεῖται μὲν τὰ παραδείγματα καὶ τῶν πρώτων καὶ δευτέρων· ἐπὶ δὲ ταῖς ψυχαῖς ἐστι τούς τε πρώτους ἑλέσθαι βίους καὶ ζῆσαι φέρε βίον ἀνθρώπου, τῶν τε δευτέρων ἑλέσθαι βίον τινά· ἑλομένῳ δὲ καὶ ζῶντι κατὰ τοῦτον ἀνάγκη τἀκόλουθα καὶ δρᾶσαι καὶ παθεῖν. εἰ μέντοι ἐνδέχεται καταμαντευσά-
[386] *μενον τῆς Πλάτωνος γνώμης [ἐπιτυχὼν] στοχάσασθαι*
(203) *πόθεν ταῦτα λαβὼν Πλάτων περὶ αὐτῶν διελέχθη ὡς τοῖς γιγνόμενοις ὄντων συμφώνων, φαίην ἄν, οἶμαι, ὅτι τῶν παρ' Αἰγυπτίοις σοφῶν τοὺς βίους ἐκ τῶν ὡροσκόπων σημειουμένων καὶ τῆς ἐν ταῖς γενέσεσι*

τῶν ἀστέρων πρὸς τὰ ἐν τῷ ζῳδιακῷ ἄστρα διαθέσεως, ὡς ἀκολούθως τῇ τοῦ ὡροσκόπου ἀνατολῇ ἀναγκάζειν μὲν τὴν ποιὰν διάθεσιν τῶν σχηματισμῶν ποιοὺς εἶναι τοὺς βίους ταῖς διὰ τῆς ὡροσκοπούσης μοίρας ἰούσαις ψυχαῖς εἰς τὴν γένεσιν, πῶς ἐχόντων τότε τῶν σχηματισμῶν, μὴ συντίθεσθαι αὐτὸν τοῖς Αἰγυπτίοις· τῶν δὲ ψυχῶν κατὰ τὰς ἐνούσας διαθέσεις ἐπὶ τοὺς ὡροσκόπους φερομένων, καὶ βιους, οὓς σημαίνουσιν οἱ σχηματισμοί, βλεπουσῶν γεγραμμενους τὰς ἑλομένας, ὥσπερ ἐν πίνακι γεγραμμένα, ἐν τῇ οὐρανίᾳ γῇ, διὰ μὲν τὸ αὐτεξούσιον δύνασθαι καὶ μὴ βιῶναι οὕτω, ἑλομένας δέ, τὰ ἐν τῇ στροφῇ κατὰ στιγμὴν τοῦ χρόνου τῆς ἀναφορᾶς τοῦ ὡροσκόπου ἐναλλατόμενα, ἀνάγκῃ ἐκτελεῖν τὰ γεγραμμένα. διὰ [388]
τί οὖν ἐν τῇ αὐτῇ ἀναφορᾷ φέρε καὶ κύων γεννᾶται καὶ ἀνὴρ καὶ γυνὴ καὶ πολλοὶ ἄνδρες, καὶ πάντων οὔτε ὁ πρῶτος βίος ὁ αὐτὸς οὔτε ὁ δεύτερος; πρῶτον μὲν οὖν εἴποιμ᾽ ἂν οὐχ οὕτως ταχυτέραν ταῖς ψυχαῖς πορείαν πάσαις, ὡς μὴ φθάσαι τὴν ἀναφορὰν τοῦ ὡροσκόκου τὴν ἐκείνων εἴσοδον· προλαμβανούσης δὲ ἀεὶ τῆς φορᾶς, καὶ ἑκάστης κατὰ κλῆρον διαφορᾶς ἄλλο παράδειγμα βίου φερούσης, ἀνάγκη μηδέποτε συντρέχειν πάντῃ τοὺς δοκοῦντας ἐν τῇ αὐτῇ ὥρᾳ εἰς τὸν κόσμον ἐμβάλλειν. ἔπειτα ὁ μὲν κλῆρος ἔξω πρὶν εἰς τὸν τῆς σελήνης ὑποκάτω τόπον πεσεῖν, τοῦ πρώτου βίου ἡ διέξοδος διὰ τῶν ἑπτὰ σφαιρῶν γιγνομένη, ἄλλως ἄλλης κατ᾽ αὐτὰ κινουμένης κατὰ τὰς προθυμίας πρός τινας τῶν δευτέρων βίων, οὐχ ὁμοίως προσέχειν πάσας ποεῖ τοῖς γεγραμμένοις. ἤδη οὖν ἡ μὲν ἑλομένη κυνὸς βίον ἔρχεται ἐπὶ τόνδε τὸν ὡροσκόπον, ἡ δὲ ἀνθρώπου κατὰ τὴν παράκλισιν τῆς στιγμῆς ἐπὶ τόνδε· φέρει δ᾽ αὐτὴν [390]

ἡ Δίκη κατὰ τῆς ἠθοποιίας ἰδιότητα ἐπὶ τὴν μοῖραν τῆς περιφορᾶς, ἢ βίον ἔχει γεγραμμένον πρόσφορον ταῖς αὐτῆς προθυμίαις. ἡ δὲ Δίκη Τύχη λέγεται, αἰτία οὖσα ἄδηλος ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ. ζῳδίων δὲ ὄντων δώδεκα, δι᾽ ὧν ἡ ὁδὸς ταῖς ψυχαῖς πεπίστευται τοῖς Αἰγυπτίοις γίγνεσθαι τῇδε πανταχοῦ σχεδόν, αἱ μὲν πρῶται τοῦ ζῳδιακοῦ μοῖραι ὡς ἂν αὐτῷ νενεμημέναι τῷ κυρίῳ τοῦ ζῳδίου, παρεδόθησαν εἶναι ἀμφιλαφεῖς· αἱ δὲ τελευταῖαι ἐπὶ πάντων τοῖς κακοποιοῖς λεγομένοις ἀστράσιν ἀπενεμήθησαν. ἐντεῦθεν οὖν ἡ τῶν πρώτων κλήρων εὐμοιρία ἀποδοχῆς ἠξίωται, καὶ ἡ τῶν ὑστέρων ἐστενοχωρῆσθαι λέγεται. σημαίνειν μὲν οὖν τὰ ποιὰ σχήματα τοὺς βίους τίθεται Πλάτων· ἀναγκάζειν δὲ οὐκ ἔτι, ἀλλὰ τοὺς ἑλομένους ζῆν καθὰ σημαίνει, ἐξ ἀνάγκης ἔχειν τὸν εἱρμὸν τῶν γεγραμμένων. αἰτία τοίνυν ἑλομένων ἢ γυναικὸς ἢ ἀνδρὸς βίον, ἢ ἄλλου τινὸς ζῴου ἐκ τῆς
[392] εἰς τὸν ὡροσκόπον φορᾶς· αἰτία δὲ καὶ τῆς ἐνεχθείσης εἰς τόνδε τὸν ὡροσκόπον τὸ ἑλέσθαι τὸν δεύτερον βίον, ὃν γεγραμμένον δεικνύει ἡ κατὰ τὸν ὡροσκόπον τεταγμένη διακόσμησις τῶν ἀστέρων. εἰ μή τις τὴν μὲν κατὰ τὴν σπορὰν ὡροσκοπίαν τοῦ ἀνθρώπου ἢ κυνὸς ἑλέσθαι ἐμφαίνειν τὸν κλῆρον εἴποι, τὴν δὲ κατὰ τῆς ἐκ γαστρὸς ἐκτροπῆς ὡροσκοπίαν τοῦ δευτέρου βίου καὶ ἐπὶ τῷ προαιρεθέντι ἐνδεικνύναι τὴν αἵρεσιν. ἀλλ᾽ ὅτι μὲν ἐκ τῶν παρ᾽ Αἰγυπτίοις παραδεδομένων ἡ τοῦ μύθου πλάσις ἐσκευώρηται, συγχωρήσειεν ἄν τις· εἰ δὲ κατ᾽ αὐτὰ τὰ νοήματα κατὰ μέρος τῷ Πλάτωνι διεσκευάσθη, χαλεπὸν τὸ ἀποφαίνεσθαι. ἐπεὶ δὲ καὶ Ὁμήρου τυγχάνεις ὢν ἐραστής τε καὶ ἐπαινέτης, ὅρα μοι μὴ καὶ αὐτὸς πρὸ τοῦ Πλάτωνος τὸ διττὸν οἶδε τῶν βίων, τὸν μέν

τινα ἀκίνητον, ὃν ἑλέσθαι ἡ ψυχὴ ἢ μὴ ἑλέσθαι δύναται, ὅταν δ' ἕληται ἀφύκτως ἔχουσα μεταβάλλειν ἢ δι' ἀρετῆς αὐτὸν διοικεῖ ἢ κακίας· τούτου γὰρ με- (204) μνημένος φησί

μοῖραν δ' οὔ τινά φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν
οὐ κακὸν οὐδὲ μὲν ἐσθλόν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται. [394]

τοῦτο μὲν οὖν περὶ τοῦ πρώτου καὶ ἀπαραβάτου εἴη ἂν λέγων βίου· περὶ δὲ τοῦ δευτέρου, ὅτι ἐστὶν ἐφ' ἡμῖν, τί οὖν φησιν Ὅμηρος;

οἷον δή νυ θεοὺς βροτοὶ αἰτιόωνται·
ἐξ ἡμέων γάρ φασι κάκ' ἔμμεναι· οἳ δὲ καὶ αὐτοὶ
σφῇσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσιν.

διὰ τί οὖν „οἳ δὲ καὶ αὐτοί;" δηλοῖ γὰρ ὅτι καὶ ἀπὸ θεῶν τι ἔρχεται εἰς αὐτούς, εἰ καὶ τὸ πλέον δι' αὐτούς. ἢ ὅτι τὰ παραδείγματα τῶν βίων παρὰ θεῶν, οὐδὲ αὐτοὺς ἔξω τῆς αἰτίας τοῦ εἰς κακὰ ἐμπίπτειν; ἀλλ' ἀπολύεται αὐτοὺς τῷ αὐτεξουσίους ποιῆσαι τὰς ψυχὰς καὶ αὐταῖς ἐπιτρέψαι ἑλέσθαι βίους, οἳ δὲ ἐξ ἐπιδρομῆς καὶ ἀμαθίας 'σφῇσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσιν'.

Ἐκ τῆς Ἰαμβλίχου ἐπιστολῆς πρὸς 43
Μακεδόνιον περὶ εἱμαρμένης.

Οὐσία ἐστὶν ἄυλος ἡ τῆς ψυχῆς καθ' ἑαυτὴν ἀσώματος, ἀγέννητος πάντῃ καὶ ἀνώλεθρος, παρ' ἑαυτῆς [396] ἔχουσα τὸ εἶναι καὶ τὸ ζῆν αὐτοκίνητος παντελῶς, καὶ ἀρχὴ τῆς φύσεως καὶ τῶν ὅλων κινήσεων. αὕτη δὴ οὖν καθ' ὅσον ἐστὶ τοιαύτη, καὶ τὴν αὐτεξούσιον καὶ τὴν ἀπόλυτον περιείληφεν ἐν ἑαυτῇ ζωήν. καὶ καθ' ὅσον μὲν δίδωσιν ἑαυτὴν εἰς τὰ γιγνόμενα καὶ ὑπὸ τὴν τοῦ παντὸς φορὰν ἑαυτὴν ὑποτάττει, κατὰ τοσοῦτον καὶ ὑπὸ τὴν εἱμαρμένην ἄγεται καὶ δουλεύει ταῖς τῆς φύσεως ἀνάγκαις· καθ' ὅσον δὲ αὖ τὴν νοε-

ρὰν ἑαυτῆς καὶ τῷ ὄντι ἄφετον ἀπὸ πάντων καὶ αὐθαίρετον ἐνέργειαν ἐνεργεῖ, κατὰ τοσοῦτον τὰ ἑαυτῆς ἑκουσίως πράττει καὶ τοῦ θείου καὶ ἀγαθοῦ καὶ νοητοῦ μετ᾽ ἀληθείας ἐφάπτεται.

44 Ἐν ταυτῷ.

Τὸν κατὰ νοῦν ἄρα βίον καὶ τὸν ἐχόμενον τῶν θεῶν διαζῆν μελετητέον· οὗτος γὰρ ἡμῖν μόνος ἀποδίδωσι τὴν ἀδέσποτον τῆς ψυχῆς ἐξουσίαν, ἀπολύει τε ἡμᾶς τῶν ἀναγκαίων δεσμῶν, καὶ ποιεῖ ζῆν οὐκ ἀνθρώπινόν τινα βίον, ἀλλὰ τὸν θεῖον καὶ τῇ βουλήσει τῶν θείων ἀγαθῶν ἀποπληρούμενον.

45 Τοῦ αὐτοῦ.

Καὶ γὰρ ἤδη τὸ ὅλον εἰπεῖν, αἱ μὲν κινήσεις αἱ
[398] περὶ τὸν κόσμον τῆς πεπρωμένης πρὸς τὰς ἀΰλους καὶ νοερὰς ἐνεργείας καὶ περιφορὰς ἀφομοιοῦνται, ἡ δὲ τάξις αὐτῆς πρὸς τὴν νοητὴν καὶ ἄχραντον εὐταξίαν ἀπείκασται· τὰ δ᾽ αἴτια τὰ δεύτερα τοῖς προηγουμένοις αἰτίοις συνήρτηται, καὶ τὸ ἐν γενέσει πλῆθος περὶ τὴν ἀμέριστον οὐσίαν, καὶ πάντα οὕτω τὰ τῆς εἱμαρμένης συνῆπται πρὸς τὴν προηγουμένην πρόνοιαν. κατ᾽ αὐτὴν τὴν οὐσίαν ἄρα ἐπιπλέκεται ἡ εἱμαρμένη τῇ προνοίᾳ, καὶ διὰ τὸ εἶναι τὴν πρόνοιαν ἔστιν ἡ εἱμαρμένη καὶ ἀπ᾽ αὐτῆς καὶ περὶ αὐτὴν ὑφέστηκε.

τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων καὶ ἡ τῶν ἀνθρώπων ἀρχὴ τοῦ πράττειν ἔχει μὲν συμφωνίαν πρὸς ἀμφοτέρας ταύτας τὰς τοῦ παντὸς ἀρχάς, ἔχει δὲ καὶ ἀφειμένην ἀπὸ τῆς φύσεως καὶ ἀπόλυτον ἀπὸ τῆς τοῦ παντὸς κινήσεως ἐν ἡμῖν τῶν πράξεων ἀρχήν· διὰ τοῦτο οὐκ ἔνεστιν ἐν τῇ τοῦ παντός. διότι μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς φύσεως παράγεται οὐδὲ ἀπὸ τῆς τοῦ παντὸς κινήσεως, πρεσβυτέρα καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ παντὸς ἐνδι

δομένη προτέτακται· διότι γε μὴν ἀφ' ὅλων τῶν τοῦ κόσμου μερίδων καὶ ἀπὸ πάντων στοιχείων μοίρας τινὰς κατενείματο καὶ ταύταις πάσαις χρῆται, [400] περιέχεται αὐτὴ καὶ ἐν τῇ τῆς εἱμαρμένης διατάξει συντελεῖ τε εἰς αὐτὴν καὶ συμπληροῖ τὴν ἐν αὐτῇ κατασκευὴν καὶ χρῆται αὐτῇ δεόντως. καὶ καθ' ὅσον μὲν λόγον καθαρὸν αὐθυπόστατον καὶ αὐτοκίνητον ἀφ' ἑαυτοῦ τε ἐνεργοῦντα καὶ τέλειον ἡ ψυχὴ συνείληφεν ἐν ἑαυτῇ, κατὰ τοσοῦτον ἀπόλυτός ἐστι πάντων τῶν ἔξωθεν· καθ' ὅσον γε μὴν καὶ ζωὰς ἄλλας προβάλλει ῥεπούσας εἰς τὴν γένεσιν καὶ ἐπικοινωνεῖ τῷ σώματι, κατὰ τοσοῦτον ἔχει συμπλοκὴν καὶ πρὸς τὴν τοῦ κόσμου διάταξιν.

Ἐν ταυτῷ. (205) 46

Εἰ δέ τις ταὐτόματον καὶ τὴν τύχην ἐπεισάγων ἀναιρεῖν οἴεται τὴν τάξιν, μαθέτω ὡς οὐδέν ἐστιν ἐν τῷ παντὶ ἄτακτον οὐδ' ἐπεισοδιῶδες οὐδὲ ἄνευ αἰτίας οὐδὲ ἀόριστον οὐδὲ εἰκῇ οὐδὲ ἀπὸ τοῦ μηδενὸς ἐπεισιὸν οὐδὲ κατὰ συμβεβηκός. οὔκουν ἀναιρεῖται ἡ τάξις καὶ συνέχεια τῶν αἰτιῶν καὶ ἡ τῶν ἀρχῶν ἕνωσις καὶ ἡ δι' ὅλων διατείνουσα τῶν πρώτων ἐπικράτεια. βέλτιον οὖν ἀφορίζεσθαι, ἡ τύχη τῶν [402] πλειόνων τάξεων ἢ καὶ ἄλλων δή τινων ἐστὶν ἔφορος καὶ συναγωγὸς αἰτία, πρεσβυτέρα τῶν συνιόντων, ἣν τοτὲ μὲν θεὸν ἐπικαλοῦμεν [τοτὲ δὲ δαίμονα] παρειλήφαμεν. ἡνίκα μὲν γὰρ ἂν τὰ κρείττονα αἰτία τῶν συνιόντων ᾖ, θεός ἐστιν αὐτῶν ἔφορος, ὁπόταν δὲ τὰ ἐν τῇ φύσει, δαίμων. ἀεὶ οὖν μετ' αἰτίας πάντα ἐπιτελεῖται, καὶ οὐδ' ὁτιοῦν ἄτακτον ἐν τοῖς γιγνομένοις ἐπεισέρχεται.

Ἐν ταυτῷ. 47

Διὰ τί οὖν παρ' ἀξίαν αἱ διανομαὶ ἀποδίδονται;

ἢ τοῦτο οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἀμφισβητεῖν ὅσιον; οὐ γὰρ ἐπ' ἄλλῳ τινὶ κεῖται, ἐπ' αὐτῷ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ καὶ τῇ τοῦ ἀνθρώπου αἱρέσει τἀγαθά· καὶ ταῦτα ἐν τῇ
[404] προαιρέσει μόνον κυριώτατα δὴ ἀφώρισται, τὰ δὲ ἀπορούμενα παρὰ τοῖς πολλοῖς δι' ἄγνοιαν ἀμφισβητεῖται. οὐκ ἄλλη οὖν ἐπικαρπία τῆς ἀρετῆς ἐστὶν ἢ αὐτὴ ἑαυτῆς. οὐ μὴν οὐδὲ ἐλαττοῦται ὅστις σπουδαῖος ὑπὸ τῆς τύχης· κρείττονα γὰρ αὐτὸν πάσης συντυχίας ἡ μεγαλοψυχία ἀπεργάζεται. οὐδὲ γὰρ παρὰ φύσιν γίγνεται· ἐξαρκεῖ γὰρ ἡ τῆς ψυχῆς ἀκρότης καὶ τελειότης τὴν ἀρίστην φύσιν συμπληρῶσαι τοῦ ἀνθρώπου. καὶ μὴν τά γε ἐναντία εἶναι δοκοῦντα γυμνάζει καὶ συνέχει καὶ συναύξει τὴν ἀρετήν, καὶ οὐχ οἷόν ἐστι χωρὶς αὐτῶν καλοὺς κἀγαθοὺς γίγνεσθαι. καὶ αὕτη τοίνυν ἡ διάθεσις τοῦ σπουδαίου τὸ καλὸν προτιμᾷ τε διαφερόντως καὶ τὴν τοῦ λόγου τελειότητα μόνην ἐν μακαρίᾳ ζωῇ τίθεται, τὰ δὲ ἄλλα ἐν οὐδενὸς μέρει περιορᾷ καὶ ἀτιμάζει. ἐπεὶ τοίνυν ἐν ψυχῇ μέν ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ἡ δὲ ψυχὴ νοερά τε ἐστὶ καὶ ἀθάνατος, καὶ τὸ καλὸν ἄρα αὐτῆς καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ τέλος ἐνυπάρχει τῇ θείᾳ ζωῇ, τῶν δὲ θνητοειδῶν οὐδὲν κύριον ἢ συμβάλλεσθαί τι πρὸς τὴν τελείαν ζωήν ἐστιν ἢ παραιρεῖν αὐτῆς τὴν εὐδαιμονίαν. ὅλως γὰρ ἐν νοερᾷ μὲν ζωῇ τὸ μακάριον ἡμῖν ὑπάρχει, ταύτην δὲ οὐδὲν τῶν μέσων οὔτε ἐπιδιδόναι ποιεῖ οὔτ' ἔστιν ἀφαιρεῖσθαι.
[406] μάτην ἄρα αἱ τύχαι καὶ τὰ ἄνισα δῶρα τῆς τύχης διατεθρύληται παρὰ τοῖς ἀνθρώποις.

Κεφ. η΄.

ΟΤΙ ΟΥΔΕΙΣ ΕΚΩΝ ΠΟΝΗΡΟΣ.

Δημοκρίτου. 1

Ἀπ᾽ ὧν ἡμῖν τἀγαθὰ γίνεται, ἀπὸ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ τὰ κακὰ ἐπαυρισκοίμεθ᾽ ἄν, τῶν δὲ κακῶν ἐκτὸς εἴημεν. αὐτίκα ὕδωρ βαθὺ ἐς πολλὰ χρήσιμον, καὶ δ᾽ αὖτε κακόν· κίνδυνος γὰρ ἐναποπνιγῆναι. μηχανὴ ὦν εὑρέθη νήχειν διδάσκεσθαι.

Τοῦ αὐτοῦ. 2

Ἀνθρώποισι κακὰ ἐξ ἀγαθῶν φύεται, ἐπήν τις τἀγαθὰ μὴ ᾽πίστηται ποδηγετέειν μηδὲ ὀχέειν εὐπόρως. οὐ δικαιον δὲ ἐν κακοῖσι τὰ τοιάδε κρίνειν, ἀλλ᾽ ἐν ἀγαθοῖσι χρεών· τοῖσί τε ἀγαθοῖσι οἷόν τε [408] *χρῆσθαι καὶ πρὸς τὰ κακά, ᾧ τινι βουλομένῳ ἂν ἔῃ.*

. . . 3

Ὁ μὲν εὔθυμος ἐς ἔργα ἐπιφερόμενος δίκαια καὶ νόμιμα καὶ ὕπαρ καὶ ὄναρ χαίρει τε καὶ ἔρρωται καὶ πανακήδης ἐστί· ὃς δ᾽ ἂν καὶ δίκης ἀλογέῃ καὶ τὰ χρέοντα μὴ ἔρδῃ, τούτῳ πάντα τὰ τοιάδε ἀτερπίη ὅταν τευ ἀναμνησθῇ, καὶ δέδοικε καὶ ἑωυτὸν κακίζει.

. . . 4

Οἱ θεοὶ τοῖσι ἀνθρώποισι διδοῦσι τἀγαθὰ πάντα καὶ πάλαι καὶ νῦν, πλὴν ὁκόσα κακὰ καὶ βλαβερὰ καὶ ἀνωφελέα. τάδε δ᾽ οὔτε πάλαι οὔτε νῦν θεοὶ ἀνθρώποισι δωρέονται, ἀλλ᾽ αὐτοὶ τοῖσδεσι ἐμπελάζουσι διὰ νόου τυφλότητα καὶ ἀγνωμοσύνην.

. . . 5

Τύχη μεγαλόδωρος ἀλλ᾽ ἀβέβαιος, φύσις δὲ αὐτ- (206) [410] *άρκης· διόπερ νικᾷ τῷ ἥσσονι καὶ βεβαίῳ τὸ μέζον τῆς ἐλπίδος.*

Εὐσεβίου. 6

Θεοῦ ἐξ ἀρχῆς φήναντος τῷ γένεϊ τῶν ἀνθρώπων [412]

κατὰ τὰ φατιζόμενα ὄψι ἐοῦσαι διαφανέες ὁδοὶ διφάσιαι προκέαται βίου ψυχῇσι ἀνθρώπων, ἀδαμαντίνῃ αἱμασίῃ παχυτάτῃ καὶ ἐς πολλὸν ὕψος ἀνηκούσῃ, κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ ἐξ ἀρχῆς φήναντος, ἀπ' ἀλληλέων τὰ πρῶτα διειργόμεναι. καὶ ἣ μὲν αὐτέων ἐστί, ὁκοῖα δὴ τὴν τιμιωτέρην τάξιν λαχοῦσα, ἐκ δεξιῆς χερὸς ἐσιόντων· αὕτη ἐπὶ τὴν ἀρετὴν αὐτῇσι ἡγέεται· ἑτέρη δὲ λαιὴ ἐοῦσα ἐπὶ τὴν κακίην ἐστὶ παραπέμπουσα. φατίζονται δὲ εἶναι τοιαίδε· ἡ μὲν τῆς ἀρετῆς τὰ πρῶτα οὐκ εὐήλατά κως παρέχειν δοκέει, οἷά τε μέν-
[414] τοι εὐτυχέϊ πόνῳ ἀνυσθῆναι· ἅμα καὶ τοὺς κατηγεομένους ἔχει καὶ παραπέμψαντας ἀκινδύνως· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἐστὶ ὁδὸς ἰθέη τε καὶ εὐρέη μέχρι τῆς ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν αὐτοῦ τοῦ καλοῦ· ἐπ' ἣν ἀνελθὼν ἐν τοῖσι καλλίστοισι ἔσεαι καὶ θέῃ ἄλλων τε μυρίων ἀγαθῶν καὶ τῶν εὐδαιμονεστάτων, ἀτὰρ δὴ καὶ φωτὸς παντὸς τοῦ λοιποῦ κάλλεϊ μυρίῳ προήκοντος καὶ αὐγοειδεστάτου. πέριξ δὲ καὶ ἐπὶ πᾶσαν γῆν ἀναπεπταμένην αἱ πόλιες ἔασι καὶ οἱ τὴν γῆν κατοικέοντες καὶ ἐργαζόμενοι, περὶ τῶν ὡς ἕκαστα ἔχει ὁ ἐπὶ συμβουλίῃ τῶν ψυχέων προπεμφθεὶς ἐρέει λόγος. καὶ
416] ἥδε μὲν ὧδέ κως ἔχει· ἡ δὲ ἐπὶ τὴν κακίην ἄγουσα ἐστὶ οἵη τὰ μὲν κατ' ἀρχὰς ὀλίγου πάγχυ καὶ τούτου οὐ γνησίου, ἀπατηλοῦ δὲ καὶ ἐπὶ παραγωγῇ τῶν προσιόντων, γεῦσαι τοῦ ἡδέος . . . ὥστε καὶ μηδενὸς μετὰ ταῦτα ἡγεμόνος εὑρισκομένου εὐθὺς ἄγει ἐς ὁδὸν σκολιὴν σκόλοπάς τε ἔχουσαν, οἵτινες δὴ ὀξέες μεγάλοι καὶ πυκνοὶ καταπεπήγασι, καὶ χαράδρας καὶ κρημνὰ κατὰ κεφαλῆς ὠθέοντα τοὺς εὑρισκομένους
[418] κατὰ τοῦ συμψήσοντος καὶ παρασυρέοντος τοὺς κατενεχθέντας ἐς αὐτὸν ποταμοῦ κάτω βορβόρῳ καὶ λίθοις ῥέοντος· ὥστε πολλοὺς εὐθὺς οὕτω διαφθείρε-

σθαι, οἱ δὲ λοιποὶ τύχῃ, οὔ τἄρ᾽ οἰκείῃ προμηθείῃ, ἐπὶ τὰς αὐτόθι ἐούσας πόλιας διασκεδαννύαται ἄλλοι ἄλλοσε καὶ ἐπὶ πᾶσαν πολλὴν ἐοῦσαν τὴν χώρην, περὶ τῶν δὴ καὶ αὐτῶν ὁ προειρημένος ἄγγελος ἀπηγήσεται. τουτέων ἐουσέων τῶν ὁδῶν τοιουτέων, ἄγει ὁ προειρημένος καὶ ἔστι ἐν μέσῳ θεοῦ μεγάλου κῆρυξ σύμβουλός τε λόγος, ὃς ψυχῇσι τῇσι μελλούσῃσι κατιέναι τοιάδε προφωνέει ʽψυχαὶ ἀνθρώπων, φύσιν ἔχουσαι θνηταί τε εἶναι καὶ ἀθάνατοι, καὶ ζωῇ μὲν τῇ ἐπὶ τῆς γῆς νομιζομένῃ θανάτῳ ἐγκυρέουσαι, θανάτῳ δὲ τῷ δοκέοντι αὐτόθι ζωὴν ἀπολαμβάνουσαι, ἐπεὰν χρόνου τοῦ τεταγμένου ὑμῖν ἀνυσθέντος αὖτις ἀπολυθῆτε σώματος τοῦ ἐν τῷ αὐτόθι θανάτῳ ὑποδεξαμένου ὑμέας, διαδέξονται αὖτις ὑμέας τρόπον [420] τῆς ἐπὶ γῆς ζωῆς βίοι οἱ ὀφειλύμενοι, καὶ διὰ τοῦτο παραινέω, θεοῦ μεγάλου Ἑρμέω καὶ θεῶν τῶν λοιπῶν προφήτης τε καὶ σύμβουλος λόγος, καὶ ἀπειθεούσῃσι μὲν προλέγω θνητὰ κακά, πειθομένῃσι δὲ ἀγαθὰ ἔσεσθαι τοῖσι τῶν θεῶν ὁμοιεύμενα. οὐ χρὴ ὦν βραχυτάτης κιβδήλου τε καὶ εὐδιασκεδάστου τῆς ἡδονῆς ἕνεκα κακὰ μεγάλα καὶ τὰ παραμενέοντα τὸν πάντα χρόνον αἱρέεσθαι καὶ βίῳ τῷ βραχυτάτῳ βίον βλάψαι τὸν μετὰ ταῦτα μακρότατον, οὐδ᾽ αὖ πόνον ὀλίγον καταδεισάσας ἀγαθὰ μεγάλα καὶ τὰ παραμενέοντα τὸν πάντα χρόνον καὶ εὐδαιμονίην βιοτῆς μηκίστης τῆς μετὰ ταῦτα προίεσθαιʼ.

Ἱεροκλέους ἐκ τοῦ τίνα τρόπον θεοῖς χρηστέον. 7 (207)

Πολὺ δέ μοι δοκεῖ συμβάλλεσθαι πρὸς τὸ καλῶς χρῆσθαι θεοῖς καὶ τὸ διειληφέναι ὡς οὐδενός ποτε κακοῦ γίγνεται θεὸς αἴτιος, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκ τῆς κακίας ἀπαντᾷ μόνης, οἱ δὲ θεοὶ τὸ ἐφ᾽ ἑαυτοῖς ἀγα-

θῶν τέ εἰσιν αἴτιοι καὶ τῶν εὐχρήστων, ἡμεῖς δ'
[422] ἐσμὲν οἱ τὰς εὐεργεσίας αὐτῶν οὐ προσιέμενοι, περιβάλλοντες δ' ἑαυτοὺς κακοῖς αὐθαιρέτοις. ἤδη καιρὸν ἔχειν μοι τὸ ποιητικὸν ἐκεῖνο δοκεῖ κατὰ τὸν τόπον τοῦτον, ὡς δὴ οἱ βροτοὶ τοὺς θεοὺς αἰτιῶνται ὡς ἐξ αὐτῶν ἐπιπεμπομένων τῶν κακῶν, 'οἳ δὲ καὶ αὐτοὶ σφῇσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσιν'. ἐπείτοιγε ὡς ὁ θεὸς οὐδαμῇ οὐδαμῶς κακῶν αἴτιός ἐστιν ἐκ πολλῶν νοήσει τις, πρὸς δὲ τὸ παρὸν ἀποχρήσειεν ἂν ἴσως ὁ Πλάτωνος ἐκεῖνος λόγος. οὐ γὰρ θερμοῦ φησὶ τὸ ψύχειν ἀλλὰ τοὐναντίου, οὐδὲ ψυχροῦ τὸ θερμαίνειν ἀλλὰ τοὐναντίου· οὕτως οὖν οὐδὲ ἀγαθοποιοῦ τὸ κακοποιεῖν ἀλλὰ τοὐναντίου. καὶ μὴν ἀγαθὸς ὁ θεός, πεπληρωμένος εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς ταῖς ἁπάσαις ἀρεταῖς, ὥστ' οὐκ ἂν κακοποιητικὸς ὁ θεὸς εἴη οὐδέ τινι κακῶν αἴτιος, πάντα δὲ τοὐναντίον παρέχων ἀγαθὰ τοῖς λαβεῖν βουλομένοις ἅπασι, χαριζόμενος δὲ σὺν τοῖς ἀγαθοῖς καὶ τῶν μέσων ὅσα κατὰ φύσιν ἡμῖν ἐστὶ τὰ ποιητικά τε τῶν κατὰ φύσιν. ἓν δὲ καὶ μόνον αἴτιον τῶν κακῶν.

7a Ταῦτα χρὴ διειληφέναι, ὡς τῶν μὲν ἀγαθῶν
[424] αἰτίων ὄντων τῶν θεῶν, τῶν δὲ κακῶν τῆς κακίας. τίνα οὖν ἡμῖν τοῦ κακῶς πάσχειν αἴτια; ἐπεὶ δὲ τῶν μέσων ἐστί τινα παρὰ φύσιν καὶ δύσχρηστα ἢ νὴ Δία ποιητικὰ τῶν τοιούτων, ἄξιον καὶ περὶ τούτων τὴν νυνὶ διάληψιν ἔχειν, οἷον νόσου λέγω πηρώσεως θανάτου πενίας δόξης καὶ τῶν παραπλησίων. πολλὰ τοίνυν πέφυκεν αὐτῶν περαινειν καὶ ἡ κακία· καὶ δὴ δι' ἀκρασίαν καὶ λαγνείαν πολλαὶ μὲν γίνονται νόσοι πολλαὶ δὲ πηρώσεις· διά τε ἀδικίαν πολλοὶ μὲν ἐχειροκοπήθησαν καὶ ἄλλας τοιαύτας ἀνεδέξαντο λώβας, πολλοὶ δὲ καὶ ὅλως ἀπέθανον. ἐμποδίζεται δὲ

πυκνὰ καὶ ἡ φιλάνθρωπος ἰατρικὴ πρὸς τὴν ἑαυτῆς πρόθεσιν ὑπὸ τῆς κακίας· ἄπρακτα γὰρ γίνεται τὰ βοηθήματα τῆς τέχνης δι' ἀπείθειαν καὶ ἀκρασίαν καὶ φυγοπονίαν τῶν νοσούντων. καὶ μὴν πολλοὺς μὲν ἀπειργάσατο πτωχοὺς καὶ ἀπόρους ἀσωτία καὶ πολυτέλεια, πολλοὺς δὲ ἀδόξους αἰσχροκέρδεια καὶ μικροπρέπεια. μετά γε μὴν τὴν κακίαν δευτέρα τῶν τοιούτων πρόφασις ἡ ὕλη· τὰ μὲν γὰρ μετέωρα καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς ὡς ἂν ἐκ τῆς εἰλικρινεστάτης οὐσίας γεγονότα δι' ὁμαλοῦ πορεύεται, πάντων ἐν αὐτοῖς κατὰ τοὺς τῆς φύσεως λόγους περαινομένων, τὰ δ' ἐπίγεια καθάπερ ὑποστάθμην καὶ ἰλὺν ἔχοντα τὴν ὅλων οὐσίαν ....

Μουσωνίου. 8

Πάντες, ἔφη, φύσει πεφύκαμεν οὕτως ὥστε ζῆν [426] ἀναμαρτήτως καὶ καλῶς, οὐχ ὃ μὲν ἡμῶν ὃ δ' οὔ· καὶ τούτου μέγα τεκμήριον ὅτι πᾶσιν ὁμοίως οἱ νομοθέται καὶ προστάττουσιν ἃ χρὴ ποιεῖν καὶ ἀπαγορεύουσιν ἃ μὴ χρή, οὐχ ὑπεξαιρούμενοι οὐδένα τῶν ἀπειθούντων ἢ τῶν ἁμαρτανόντων ὥστε ἀτιμώρητον εἶναι, οὐ νέον οὐ πρεσβύτην οὐκ ἰσχυρὸν οὐκ ἀσθενῆ οὐχ ὁντιναοῦν. καίτοι ἐρχῆν, εἰ ὅλον ἐπείσακτον τὸ τῆς ἀρετῆς ἦν καὶ μηδὲν αὐτοῦ φύσει ἡμῖν μετῆν, ὥσπερ οὐδ' ἐν τοῖς ὑπὸ τὰς ἄλλας τέχνας οὖσιν ἔργοις οὐδεὶς ἀπαιτεῖται εἶναι ἀναμάρτητος μὴ μεμαθηκὼς τὴν τέχνην, οὕτως μηδ' ἐν τοῖς κατὰ τὸν βίον μηδένα ἀπαιτεῖσθαι εἶναι ἀναμάρτητον ὅστις ἀρετὴν μὴ ἐξέμαθεν, ἐπείπερ ἀρετὴ μόνη ποιεῖ μὴ ἁμαρτάνειν ἐν βίῳ. νῦν δὲ ἐν μὲν θεραπείᾳ καμνόντων οὐδεὶς ἀναμάρτητον ἀξιοῖ εἶναι ἄλλον ἢ τὸν ἰατρόν, καὶ ἐν χρήσει λύρας οὐδένα ἄλλον ἢ τὸν μουσικόν, καὶ ἐν χρήσει πηδαλίων οὐδένα ἄλλον ἢ τὸν κυβερ- [428]

νήτην· ἐν δὲ τῷ βίῳ οὐκέτι μόνον ἀναμάρτητον εἶναι τὸν φιλόσοφον ἀξιοῦσιν, ὃς δοκεῖ μόνος ἐπιμελεῖσθαι ἀρετῆς, ἀλλ' ὁμοίως ἅπαντας καὶ τοὺς μηδεμίαν ἐπιμέλειαν ταύτης πεποιημένους. δῆλον οὖν ὡς οὐδὲν ἕτερον τούτου αἴτιον ἢ τὸ πρὸς ἀρετὴν γεγονέναι τὸν ἄνθρωπον. καὶ μὴν κἀκεῖνο μέγα τεκμήριον τοῦ μετεῖναι ἀρετῆς φύσει ἡμῖν τὸ πάντας οὕτως διαλέγεσθαι περὶ ἑαυτῶν ὡς ἐχόντων ἀρετὴν καὶ ὄντων ἀγαθῶν. οὐδεὶς γάρ ἐστι τῶν πολλῶν, ὃς ἐρωτώμενος πότερον ἄφρων ἢ φρόνιμος τυγχάνει ὢν ἄφρων ὁμολογήσει εἶναι· οὐδ' αὖ ἐρωτώμενος πότερον ἄδικος ἢ δίκαιος τυγχάνει ὢν φήσει ὅτι ἄδικος. ὁμοίως δὲ κἂν ἐρωτᾷ τις πότερον σώφρων ἢ ἀκόλαστος, εἶθ' οὕτως ἀποκρίνεται ἐρωτηθεὶς ὅτι σώφρων· καὶ ἁπλῶς ἂν ἐρωτηθείς τις πότερον ἀγαθὸς εἴη ἢ φαῦλος, φαίη ἂν ἀγαθός, καὶ ταῦτ' οὐκ ἂν ἔχων εἰπεῖν οὔτε διδάσκαλον αὑτοῦ καλοκαγαθίας οὔτε μάθησιν ἀρετῆς ἢ ἄσκησιν ἣν τυγχάνει πεποιημένος. τοῦτ' οὖν τίνος ἄλλου τεκμήριόν ἐστιν ἢ τοῦ φυσικὴν εἶναι ὑποβολὴν τῇ τοῦ ἀνθρώπου ψυχῇ πρὸς καλοκαγα-
[430] θίαν καὶ σπέρμα ἀρετῆς ἑκάστῳ ἡμῶν ἐνεῖναι; διὰ δὲ τὸ πάντως ἀγαθοὺς ὑπάρχειν προσήκειν ἡμῖν οἳ μὲν ἀπατώμεθα ὡς καὶ δὴ ὄντες ἀγαθοί, οἳ δὲ αἰσχυνόμεθα ὁμολογεῖν ὡς οὐκ ἐσμέν. ἐπεὶ διὰ τί πρὸς θεῶν γράμματα μὲν ἢ μουσικὴν ἢ παλαιστρικὴν οὐδεὶς μὴ μαθὼν εἰδέναι φησίν, οὐδὲ ἔχειν τὰς τέχνας ταύτας προσποιεῖται μὴ καὶ διδάσκαλον παρ' ὃν ἐφοίτα ἔχων εἰπεῖν, ἀρετὴν δὲ ἔχειν πᾶς ὑπισχνεῖται; ὅτι ἐκείνων μὲν οὐδὲν φύσει τῷ ἀνθρώπῳ μέτεστιν, οὐδὲ ἥκει τις εἰς τὸν βίον ἔχων ὑποβολάς....

*) Verglassen sind v. d. indd. b. Gaisford (Ed. Oxon. 1850): ind. titulorum s. capitum — initiorum — u. d. index graecolatinus a Heerenio conscriptus voces tum rariores tum philosophico maxime sermoni proprias exhibens.

INDICES.*)

I. INDEX LEMMATUM. = Gaisford. Oxon. 18..

INDEX NOMINUM ET RERUM.*)

*) Confectus hic index est ab Heerenio; numeri indicant paginas ed. Heer. in margine huius editionis positas rectisque signis inclusas.

F.

I.

L.

Q.

R.

Z.

D

ADNOTATIO CRITICA

AD

STOBAEI PHYSICA ET ETHICA.

ADNOTATIO CRITICA

AD

LIBRUM I.

P. 1. *ΦΥΣΙΚΑ*] Retinui inscriptionem codicis A. *Ἰωάννου Στωβαίου βιβλίον πρῶτον περὶ ἀριθμητικῆς* V. F. E. OM. T. VIII p. 582. Canterus: *Ἰωάννου Στωβαίου φυσικῶν γνωμῶν ἐκλογή*. Rectius scribendum *Στοβαίου* per ο docet Holstenius ad Stephanum p. 304. GAISFORD. Recepi *Στοβαίου*.

Primum caput de laudibus philosophiae prooemii loco a Stobaeo libro suo esse praemissum testatur Photius Cod. CLXXVII (p. 1172b Bekk.) qui recensu capitum operis Stobaei exhibito haec subiungit: *ἐν μέν τοι τούτῳ τῷ βιβλίῳ πρὸ τοῦ τοῖς εἰρημένοις κεφαλαίοις ἐπιβαλεῖν περὶ δύο κεφαλαίων διαλαμβάνει, ὧν τὸ μὲν ἔπαινός ἐστι φιλοσοφίας, καὶ οὗτος ἐκ διαφόρων αὐτῷ συνηρμοσμένος, τὸ δὲ περὶ τῶν κατ' αὐτὴν συνεστηκυιῶν αἱρέσεων, ἐν ᾧ καὶ περὶ γεωμετρίας καὶ μουσικῆς καὶ ἀριθμητικῆς δόξας παλαιὰς συναναγράφει.* HEEREN.

P. 1, 4. *ἄνευ*] *ἄτερ* Canterus, et sic, ut videtur, codd. omnes praeter A. OM., ex quo Gaisfordo praeeunte *ἄνευ* edidi; revocandum *ἄτερ*.

— 9—12. Separavi a praecedentibus et Hermanno auctore praefixi *Εὐριπίδου Παλαμήδους*.

— 13 sqq. Haec Porphyrii esse videntur.

P. 2, 1. *ἠδ' ὅσ' ἀνάρσιοι — ἐπὶ χέρσου*] Homeri versus est Od. κ, 459. ex quo correxit librorum scripturam *ἠέσαν ἄρσιοι* Heerenius.

P. 2, 2. τὸν] Ita correxi editum τό. ἄρθμιον] Libri ἀρίθμιον, correcti ab Heerenio, qui idem reposuit l. 3. pro ἄρσιοι, et l. 6. ubi codd. ἀριθμήσαντε.

— 3—6. Haec transposui. Vulgo ᾗ μὲν — ἀρθμήσαντε. καὶ πάλιν· ἤκαχε — ᾖσαν. Homerici versus sunt Od. π, 427 et Il. η, 308.

— 9. δὴ] Vulgo δὴ δεῖ, seclusit δεῖ Gaisfordus.

— 11. ἡ μονὰς γονὴ] Theolog. Arithm. p. 8. ὅτι Ἀνατόλιος γονὴν αὐτήν φησι καλεῖσθαι καὶ ὕλην, ὡς ἄνευ αὐτῆς μὴ ὄντος μηδενὸς ἀριθμοῦ. Attulit Heerenius.

— 18. θεωρεῖν] Malim θεωρέν. — ἐσσίαν] Codd. οὐσίαν, Heerenius ὠσίαν, correxit Boeckhius in Philolao p. 139. τῶ ἀριθμῶ κattàν] Vulgo τῶν ἀριθμῶν κατάν. Sequutus sum Boeckhium.

— 19. ἐστὶν] Sine dubio et hic et in sqq. restituendum ἐντί.

— 20. οὐρανίω] Malim ὠρανίω, ut voluit etiam Boeckhius.

— 21. καὶ ἁγεμὼν κοινωνοῦσα δύναμις καὶ τᾶς δεκάδος] Haec corrupta et mutilata esse vidit Heerenius. Codd. V. E. post κοινωνοῦσα lacunam indicant. δύναμις om. OM. σ tantum habet A. Heerenius conicit ἁγεμὼν κοινῶς ἐοῦσα φαίνεται δύναμις ἁ τᾶς δεκάδος, *patet vim eius omnibus praeesse*. Badhamus ad Platonis Phil. p. 99. suspicatur κοινωνίας ἁ δύναμις ἁ τᾶς δεκάδος. Fort. καὶ ἁγεμὼν καὶ κανὼν ἁ οὐσία (ἐσσία) καὶ δύναμις α τᾶς δεκάδος.

— 22. ἄπειρα] Iacobsius ἄπορα.

— 23. ἀφανῆ] Malim ἀφανέα. γνωμονικὰ] Vulgo γνωμικά, A. OM. νομικά, unde Iacobsius effecit γνωμονικά. Malim nunc κανονικά.

— 25. παντί] Badhamus πάρεντι. ᾗς] εἷς A. OM. correxit Koenius ad Gregorium Cor. p. 259. Lips. ἐντί Heerenius, nescio unde.

— 26. οὐδενὶ οὐδὲν] Boeckhius οὐθενὶ οὐθέν. αὐτῶν] αὐτοῖς A. OM.

— 27. αἴ] Vulgo εἰ. ᾗς] εἷς ante Koenium.

— 28. τούτω ἐσσία] τούτω ὠσία Heerenius, τούτοις οὐσία A. OM., τούτω ἐσσία Boeckhius. κattàν] κατὰν ante Boeckhium. ἁρμόσδων] Vulgo ἁρμόζων.

P. 2, 29. *αἰσθήσι*] Vulgo *αἰσθήσει*. *ποτάγορα ἀλλάλοις*] Polus apud Stobaeum Flor. IX, 54. (vol. I p. 197) *ομόφρονα καὶ ποτάγορα ἀλλάλοις*. Iamblichus infra p. 263, 24. *σύμμετρα καὶ προσήγορα* et Porphyrius p. 331, 3. *καθ' ἡδονὴν διώκουσα τὸ πρόσφωνον καὶ οἰκεῖον ὁμοιότητι*. Sic enim scribendum.

— 30. *σωματῶν*] Ante Boeckhium *σωμάτων*.

— 31. *τὼς λόγως — ἑκάστως*] Vulgo *τοὺς λόγους — ἑκάστους*.

— 32. *ἴδοις δέ κα*] Vulgo *ἴδοις δὲ καί*, quod mendum aliquoties sustuli e fragmentis doricis in Florilegio servatis.

P. 3, 1. *τῶ ἀριθμῶ*] *τῶν ἀριθμῶν* OM.

— 2. *ἰσχύουσαν*] Malim *ἰσχύοισαν*.

— 3. *ἀνθρωπίνοις*] Vulgo *ἀνθρωπικοῖς*. *παντᾷ*] Ante Boeckhium *πάντα*. *καττὰς*] Vulgo *κατὰ τάς*, ut statim *κατὰ τάν*.

— 4. *μουσικὰν*] *μοῦσαν* A. E. *μουσίαν* V. OM. correxit Heeren.

— 5. *ἁ τῶ*] Ante Iacobsium *αὖ τῶ*.

— 6. *οὐ γὰρ*] *οὐδὲ γὰρ* recte Badhamus. *οἰκεῖον*] *οἰκῶν* A. fort. *οἰκῆον*. *ἐστι*] Imo *ἐντι*, ut l. 8.

— 7. *ἀνοάτω*] Vulgo *ἀνοήτω*.

— 8. *ψεῦδος — γενεᾷ*] Haec separavit a reliquis Boeckhius p. 145. *φθόνος*] *θόλος* Badhamus. an *φθόρος*?

— 9. *ἐμπίτνει*] Codd. *ἐπιπνεῖ*. Heerenius *ἐμπίπτει*, Iacobsius *ἐμπίτνει*, nisi quod *ἐμπιτνεῖ* scripsit. *τᾷ φύσι*] Vulgo *τᾷ φύσει*, correxit Boeckhius, qui praeterea *αὐτῶ* ante *τᾷ* addit.

— 12. *κὰν τῷ αὐτῷ*] Vulgo *καὶ τὰ*, A. *καὶ τῷ ἐν τῷ*, unde correxi. *ἐντί*] Libri addunt *τὰ ἐν τᾷ σφαίρᾳ*, quae delenda esse vidit Heerenius.

— 13. *ἁ*] Hoc pro *ὁ* dedere OM. *τᾶς σφαίρας ὁλκάς*] Difficile est divinare quid sub hac voce lateat. Forte intelligenda de *aethere*, qui inter *σώματα στοιχειώδη* quinto interdum loco numeratur. Cf. Theolog. Arithm. p. 28. *ὅτι τῆς ἀνοικείας* (leg. *ἀνεικείας* coll. Meurs. de Denar. Pyth. Op. T. IV p. 43) *προσηγόρευον τὴν πεντάδα, ἐπειδὴ τὸ πέμπτον καὶ κατ' αὐτὸ τεταγμένον στοιχεῖον ὁ αἰθὴρ κατὰ ταὐτὰ ἔχων*

διατελεῖ. Quare autem aetheri hoc nomen tribuerint, non additur, unde quoque obscurum est, num in nomine vel articulo mendum lateat, et legendum sit *ἁ ὁλκάς*, vel *ὁ ὅλκος*, vel forte *ἁ ὁλκά*, vel aliud nomen, a litterarum ductu longius recedens. Probabile tamen videtur rescribendum esse *ὁ ὅλκος*, quod de motu vel vi motrice mundi forte explicari possit, etsi haec inter principia vix locum habere potuit. Varia pentadis nomina diligenter collegit Meurs. l. c., sed nullum in iis reperitur, quod ad n. l. referri possit. HEEREN. De aethere seu quinto elemento scriptorem dicere nullum plane dubium est. Librorum scripturam *ἁ ὁλκάς* ita tuetur Boeckhius in Philolao p. 161, ut mihi quidem non satis fecerit; scribendum potius videtur *ἁ τᾶς σφαίρας κυκλάς*, quod de aethere, sive limbi sive vestis instar sphaeram ambiente, aptissime dictum est. Nosti floridum Pythagoreorum dicendi genus, simillima imagine usus est Democritus apud Stobaeum Ecl. Phys. p. 135, 5. *χιτῶνα καὶ ὑμένα περιτείνει τῷ κόσμῳ.* Doctrinam de quinto corpore postea Aristotelem expolivisse neminem fugit, quam in rem afferre iuvat Attici locum apud Eusebium Praep. Ev. X, 7. *προσκατηρίθμησεν (Ἀριστοτέλης) τοῖς φαινομένοις τέτταρσι σώμασι τὴν πέμπτην οὐσίαν, πάνυ λαμπρῶς καὶ φιλοδώρως τῇ φύσει χρησάμενος* (leg. *χαρισάμενος*), et §. 8. *παρεῖχε δὲ κἀνταῦθα αὐτῷ (Ἀριστοτέλει) τὸ καλὸν εὕρημα τοῦ σώματος*, ubi ante *σώματος* excidit numerus *ε.* i. e. *πέμπτου.*

P. 3, 16. *δοκέει*] Vulgo *δοκεῖ.* *λογιστικὰ*] OM. *λογικά.*

— 17. *τῶν μὲν ἄλλων τεχνῶν*] Haec tanquam spuria seclusi.

— 18. *τᾶς γαμετρικᾶς*] Codd. *τὰς γεωμετρικάς*, Heeren. *τᾶς γεωμετρικᾶς.* Scripsi *τᾶς γαμετρικᾶς*, qua forma utitur Archytas infra p. 197, 23. et p. 224, 14. ubi genuinam scripturam servarunt codd., Canterus autem *γεωμετρίᾳ* dedit.

— 19. *καὶ ἃς ἐκλείπει αὖ ἁ γαμετρικὰ ἀποδείξιας*] Ita emendavi vulgatam scripturam *καὶ ἃ ἐκλείπει αὖ ἁ γεωμετρία καὶ ἀποδείξεις*, quae Heerenius, quem Gaisfordus sequutus est, ita edidit: *καθ' ἃ ἐκλείπει γὰρ ἁ γεωμετρία τὰς ἀποδείξεις.* Pro *ἀποδείξεις* OM. habent *ἀπόδειξις.*

— 20. *ἐπιτελέει*] Vulgo *ἐπιτελεῖ.* *καὶ ὅμως — τοῖς εἴδε-*

σιν] Heeren. conicit *καὶ ὁμοῦ ἐντι μὲν εἰδέων τε ἁ πραγματεία καὶ τῶν περὶ τὰ εἴδη*, *arithmeticam continere simul doctrinam de speciebus rerum* (quatenus omnia vel ad paria vel ad imparia referenda sunt) *et de iis quae hisce speciebus conveniunt*, ut magnitudo, quantitas et reliqua universalia rerum attributa. Nescio an scribendum sit: *καὶ ὁμῶς, αἱ μην εἰδέων ἐντὶ (ἁ) πραγματεία, καὶ τὰ ἐπὶ τοῖς εἴδεσιν [πραγματεύεται]*.

P. 3, 23. *ἀρχὴ τῶν ὄντων*] De variis nominibus, quibus Pythagorei monadem celebrare solebant, Heeren. attulit Theolog. Arithm. p. 5—9. et Meurs. de Denar. Pythag. c. III.

— 24. *ἀγέννητον*] Ante Heerenium *γεννητόν*, pro quo *γεννατόν* habent OM.

— 25. *καὶ μόνον*] Theolog. p. 19. *ἔστι γὰρ ποσόν τι ἡ μονὰς καὶ μονώτατον περαῖνον — σὺν γὰρ ἑτέρῳ μόνον οὐκ ἄν ποτε εἴη*. Attulit Heerenius. *ὃ*] Forsan *δι᾽ ὅ*.

— 27. *μαθεῖν αὐτὸ μηδ᾽ ἄλλο διορισάμενος*] Heerenius *μαθεῖν [ἔξεστιν] αὐτὸ μηδὲν ἄλλο διορισαμένῳ*. Malim *μαθεῖν [ἔστιν] αὐτὸ μηδ᾽ ἄλλο τι διορισαμένους*.

— 28. *ὃ μόνον ἐστὶν εἰλικρινές αὐτὸ δηλοῦν*] *ὅ*, cuius loco V. A. lacunam indicant, accessit ex OM. Locus corruptus est.

— 29. *τελεώτερος*] *τελειότερος* OM.

— 31. *ἐστέρηται*] Vulgo *στερεῖται*. *καὶ ὃ μέν, ὁπότ᾽ ἂν γεννῶνται*] Haec obscuriora sunt. Pro *γεννῶνται* legendum est *γεννᾶται*, in *τούς* autem latere videtur *τόπους*. nisi post *περιεχομένους* nomen substantivum exciderit. Quidquid id sit, summa disputationis ad hoc redit. Distinguebant Pythagoraei numeros pares et impares. Hos vocabant perfectos et finitos, illos imperfectos et infinitos. Argumentum autem eius rei petebant ex geometria. Duabus enim lineis nullam linearum figuram terminari, tribus terminari: unde h. l. quoque dicitur numerus impar comprehendere spatia lineis circumscripta. Parem vero, *ἐν οἰκείᾳ* scil. *χώρᾳ γενόμενον*, si ipse per se sit, semper esse infinitum, quatenus autem in impari lateat, v. c. dyas in numero ternario, finitum esse. HEEREN. Pro *γεννῶνται* scripsi *γένωνται*, sed locus nondum persanatus est.

P. 4, 3. *γένηται*] Vulgo *γεννῆται*, A. OM. *γένηται*.

P. 4, 5. τὸ ἓν] Male codd. habent τῇ ἐν, etsi τὸ ἓν legendum esse, ultima verba εἴδωλα τοῦ ἑνὸς γιγνόμενα postulant. De laudibus quae monadi h. l. tribuuntur cf. Meurs. et Theol. Arithm. ll. cc. HEEREN. πλήρωμα] Codd. μήρωμα, quod non intelligo; πλήρωμα autem postulant sequentia. Nam πλήρεις dicuntur Pythagoreis numeri impares, adeoque ipsa monas, quippe qui principium finem et medium habent. Plutarchus de vit. Hom. p. 161. ed. Opor. ὁ Πυθαγόρας τὸν μὲν ἄρτιον ἐνδεῆ καὶ ἀτελῆ, τὸν περισσὸν πλήρη τε καὶ τέλειον ἀπέφηνεν. HEEREN.

— 13. προαγαγεῖν] Vulgo προάγειν, A. προσαγαγεῖν, hinc correxi προαγαγεῖν.

— 17. Αἰγύπτιοι δὲ Ἑρμοῦ φασὶν] Apertum est ante haec excidisse aliquid, e. c. καὶ Ἕλληνες μὲν Προμηθέως.

— 23. οὕτως ἐν περισσαῖς] Etiam ante haec complura aut excidisse aut ab epitomatore omissa esse videntur.

— 26. ἐχόμενα] Praestare opinor ἐχόμεναι, id ut ad κρίσεις καὶ μεταβολαὶ referatur.

P. 5, 12. Μοδεράτου πυθαγορείου] A. Μοδεράστου πυθαγορίου.

— 13. ἔστι δὲ] A. ἔστιν.

— 15. καταλήγων] Ita V. A. ceteri καταλλήλων.

— 16. περαίνουσα] ἐστιν addidit Heerenius, sequente Gaisfordo. ποσότης] V. μεσότης.

— 20. κατὰ ταὐτὰ ὡσαύτως] Ante Heerenium κατὰ ταῦτα, qui κατὰ ταὐτὰ ex V. E. dedit. ὡσαύτως fort. delendum, nisi καὶ interponere malis, ut est p. 46, 9. 111, 13 et 116, 6. Item apud Sextum Empir. p. 586, 25. Ac Plato quoque Legg. IV p. 709. c. habet ὡσαύτως καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, at idem in Timaeo p. 31. d. κατὰ ταὐτὰ ὡσαύτως.

— 24. τὴν μονάδα — τὸ ἓν] Distinctionem inter unum et unitatem explicat Anonymus de Vit. Pythag. p. 44 ed. Holst. ὅτι διαφέρειν ἔλεγον οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου μονάδα καὶ ἕν. μονὰς μὲν γὰρ παρ᾽ αὐτοῖς ἐνομίζετο ἡ ἐν τοῖς νοητοῖς οὖσα, ἓν δὲ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς (leg. ἀριθμητοῖς)· ὁμοίως καὶ δύο τὸ ἐν τοῖς ἀριθμητοῖς. Differunt nempe ita ut *unitas* sit notio abstracta, *unum* concreta. HEEREN.

— 29. νεώτεροι] Plato cum suis asseclis. Eum enim hoc

systema sequutum esse, quo monas et dyas principia rerum ponuntur, testis est Aristoteles Phys. 1, 6. HEEREN.

P. 5, 30. *πυθαγόρειοι*] Ante Gaisfordum *πυθαγορικοί*, A. *πυθαγόριοι*. *παρὰ τὸ ἑξῆς*] Malim *κατὰ τὸ ἑξῆς*.

— 32. *νοοῦνται*] Sensus mihi videtur esse, Pythagoricos non monadem et dyadem, sed omnino parem atque imparem numerorum rationem pro principiis habuisse. Nam *αἱ τῶν ὅρων ἐκθέσεις, δι᾽ ὧν οἱ ἄρτιοι καὶ περιττοὶ νοοῦνται*, sunt placita Pythagoricorum quibus paris et imparis numeri natura explicatur. HEEREN.

P. 6, 5. *ἐπωνόμαζεν*] *ἐπωνομάζομεν* A., *ἐπωνομαζόμενος* OM. De deorum nominibus Heerenius affert Plutarchum Is. et Osir. II p. 354 F. Nicomachum apud Phot. cod. 187. et Theol. Arithm. passim, et ex recentioribus Meursium Denar. Pyth. et Tiedemannum *Aelteste Philos. Griechenl.* p. 392.

— 6. *Ἄρτεμιν δὲ τὴν δυάδα*] Forsan *Ἄρτεμιν δὲ* [*καὶ Τόλμαν*] *τὴν δυάδα*. Cf. Etym. M. p. 289, 46. In sequentibus excidere triadis tetradis et pemptadis nomina, quare lacunam indicavi.

— 8. *Ἀσφάλιον δὲ Ποσειδῶνα*] Scripsi *Ἀσφάλειον* et *καὶ* addidi ante *Ποσειδῶνα*. Eadem forma restituenda Plutarcho Thes. 36. *θεοῦ, ὃν Ἀσφάλιον καὶ γαιήοχον προσωνομάζομεν*, et Anatolio in Theolog. Arithm. p. 56. *ἡ ὀγδοὰς Ἀσφάλεια καλεῖται*, leg. *Ἀσφάλειος*, non *Ἀσφάλιος*, ut voluit Heeren.

— 9. *ὀγδοάδα*] Post hoc deest nomen *τῆς ἐννεάδος*. *Παντέλειαν*] *Παντέλειον* OM. *αὐτοῦ δὲ πάλιν*] Haec et squ. iisdem paene verbis apud Plutarchum V. Hom. c. 146. legi adnotavit Heerenius.

— 11. *ἀπεφήνατο*] Hoc ex A. dedit Gaisfordus, vulgo *ἀπέφηνε*.

— 17. *ὁ ἑξκαίδεκα*] Probabiliter Heerenius *ὀκτωκαίδεκα*. *ὁ* om. A.

— 18. *οὐδείς*] *οὐθείς* Gaisfordus ex A.

— 20. *ἔτι δὲ*] Explicanda haec sunt ex antiqua Pythagoricorum terminologia. *Γνώμονες* nempe, de quibus hic loquitur auctor, vocabantur apud eos omnes numeri impares. Joh. Philop. ad Aristot. Phys. III. p. 131. *Καὶ οἱ ἀριθμητικοὶ δὲ γνώμονας καλοῦσι πάντας τοὺς περιττοὺς ἀριθμούς*. Causam adiicit Simplic. ad eundem locum, *γνώμονας δὲ ἑκά-*

λουν τοὺς περιττοὺς οἱ Πυθαγόρειοι, διότι προστιθέμενοι τοῖς τετραγώνοις τὸ αὐτὸ σχῆμα φυλάττουσι, ὥσπερ καὶ οἱ ἐν γεωμετρίᾳ γνώμονες. Quae nostro loco leguntur iam satis clara erunt. Vult nempe auctor, monade addita ad primum gnomonem, ad sequentes autem summa, quam proxime antecedentes numeri efficiunt, semper prodire numeros quadratos. v. c. positis gnomonibus 3. 5. 7. 9. primum $1 + 3 = 2^2$. tunc porro $1 + 3$ (i. e. 4) $+ 5 = 3^2$. $9 + 7 = 4^2$. $16 + 9 = 5^2$. et sic porro. cf. Tiedem. *Geist der speculat. Philos.* p. 107. 108. Reliqua expedita sunt. HEEREN.

P. 7, 6. *δὲ ποιεῖσθαι*] Vulgo *γε ποιεῖσθαι*, correxit ex A. Gaisfordus. Nisi mavis *πεποιῆσθαι.*

— 9. *καὶ γῆν*] *τὸν γῆν* Musgravius, qui recte delet *καὶ*; sed fortasse praestat scribere *γαῖαν.*

— 25. *νόμος*] Ita A. V. reliqui, ut videtur, *μόνος.*

— 27. *πάντων*] Sic Grotius cum MS. Paris. *πάντως* A. cum Cantero. GAISFORD.

P. 8, 3. *Ζεὺς ὁ καὶ ζωῆς*] Si lyrici poetae versus est, ut non temere suspiceris, *ζωᾶς* scribendum est.

— 5. *οὔτις*] In hoc Simonidis loco nihil contra cdd. novavi, nisi quod *ἀρετὰν* scripsi pro *ἀρετὴν* et *βροτός* addidi. V. Bergkii PL. p. 891.

— 11. *Ζεῦ*] *Ζεὺς* Gaisford. ex A.

— 12. *καὶ πᾶσι*] Libri *πᾶσι*, Scaliger *πάντεσσι*, alii addidere *καὶ*, quos sequutus sum.

— 13. *ἐκ σοῦ γὰρ γένος ἐσμέν, ἤχου μίμημα λαχόντες*] Reliqui codd. scripturam quamvis corruptam. Scaliger *ὄχου* tentabant, corpus enim esse *ὄχημα ψυχῆς*, Brunckius *ἰῆς*, Ahlwardt *ὅου*, Petersen *ὃ σοῦ*, Mullach *ἑνός*. His omnibus praestat quod Bergkius Progr. Hal. 1861. coniecit *ὅλου*, in quo tamen hoc moram facit, quod Stoici non solum hominis, sed etiam animalium animas ex divino fonte delibatas existimabant. V. Diog. Laert. VII, 156. Ipse conieceram *ἐκ σοῦ γὰρ γενόμεσθα, λόγου* (*rationis*) *μίμημα λαχόντες*, et *γένος ἐσμὲν* ex noto Arati loco illatum suspicabar. Cf. Didymus Eusebii P. Ev. XV, 15. Stoicorum doctrinam referens: *κοινωνίαν δ' ὑπάρχειν πρὸς ἀλλήλους* (inter deos hominesque) *διὰ τὸ λόγου μετέχειν, ὅς ἐστι φύσει νόμος.*

— P. 8, 15. ἀείσω] ἀΐδω A. OM. Futurum ἀείσω, quo ne Theognis Eleg. 4. quidem abstinuit, in Cleanthe nihil offensionis habet.

— 16. σοὶ δὴ] Ante Scaligerum σοὶ δέ.

— 17. σεῖο] σοῖο A. σοῖο OM.

— 18. ἔχεις] A. OM. ἔχοις. ἐνὶ] Ante Brunckium ὑπό, potest etiam μετὰ corrigi.

— 19. πυρόεντα ἀειζώοντα] Hiatum sibi concessit Cleanthes etiam l. 27. περισσὰ ἐπίστασαι, l. 28. τὰ ἄκοσμα et φίλα ἐστίν et p. 9, 7. ἄλλοτε ἄλλα, quamquam hoc quidem etiam meliores sibi sumpsere. ἀεὶ ζώοντα cur scriberem nihil causae erat.

— 20. ἐρρίγασιν] ἔρηγα A. OM. versus nondum persanatus. Finis fortasse fuit πάντ' ἔρριγεν.

— 21. ᾧ σὺ] Ante haec lacunam indicat A. κοινὸν λόγον] λόγον κοινὸν A.

— 22. φοιτᾷ] Ante h. v. lacuna est in A. qui pergit μιγνύμενος μεγάλων μικροῖσι φάεσσιν. Heerenius post Brunckium μεγάλοις μικροῖς τε φάεσσιν. GAISFORD. Post hunc versum lacunam indicavi cum A.

— 23. ὡς τόσσος] ὃς τόσσος Ursinus.

— 24. δαῖμον] δαίμῶν V. δαίμων A.

— 25. ἐνὶ πόντῳ] Ante Brunckium ἐπὶ πόντῳ.

— 26. σφετέρῃσιν ἀνοίαις] σφετέραισιν ἐννοίαις A. OM. nec male si scribas σφετέραις ἐννοίαις vel σφετέραις ἐπινοίαις; at Cleanthes imitatus est homericum σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν.

— 28. κοσμεῖν] Ita A. OM. κοσμεῖς ceteri.

— 29. πάντα] ἅπαντα alii, πάντα A.

— 30. γίγνεσθαι] γίνεσθαι A. ἐόντων] Ita A. OM. ἐόντα ceteri.

P. 9, 2. ᾧ κεν] οἵ κεν A. OM.

— 3. αὖθ'] αὖ A. scil. post αὖ litera videtur periisse. Mox κακοῦ A. OM. καλοῦ Ursinus. GAISFORD.

— 5. κερδοσύνας] κερδοσύνης OM.

— 7. ἐπ' ἄλλοτε ἄλλα φέρονται] Ante haec lacunam habet A. ἐπ' ἄλλατε OM. male Gaisfordus cum Ursino dedit ἐπ' ἄλλοτε δ' ἄλλα. Tum φέρονται scripsi pro φέροντες.

P. 9, 9. Ζεῦ] Ζεὺς A. OM. ἀρχικέραυνε] Scribendum ἀργικέραυνε. V. ad p. 10, 24.

— 10. μὲν] Hoc addidit Scaliger.

— 18. θεοῦ θέλοντος μέτα πάντα γίγνεται] Pro μέτα (A. μετὰ) Iacobsius ἔργα, Nauckius ἄνυτα. Malim μεγάλα vel κεδνά.

— 19. θεοῦ γ' ἐφιέντος τύχῃ] Libri θεοῦ ἐφιέντος et τύχη, quorum hoc Gaisfordus correxit, γ' interposuit Nauckius.

— 20. ξὺν τῷ θεῷ — κὠδύρεται] Sophoclis versus est Ai. 376.

— 21. δωρήματα] Sic A. non δωρήματος, quod in codd. se reperisse profitetur Heerenius. Idem in contextu edidit διὰ ῥήματος ex Heynii monitu. Perperam. GAISFORD.

— 23. οὐδὲ εἷς ἀνὴρ σθένει] Si tragici versus est, scribendum fuerit οὐδ' ἂν εἷς ἀνὴρ σθένοι, vel οὐδὲν ἄνθρωπος σθένει.

P. 10, 2. τὰ πάντ' ἀεὶ θεός] Ita correxi librorum scripturam πάντα θεός.

— 4—6. Θεοῦ γὰρ οὐδεὶς — προθυμίας] Haec Nauckius Fr. trag. p. 534. Euripidi tribuit.

— 5. μεῖον] Scribendum cum Valckenario μεῖζον.

— 6. προθυμίας] Nescio an scripserit poeta προμηθίας; atque hoc etiam Valckenarius coniecit.

— 9. ὁκοίην] ὁκοίην E. V., οἰκοίην A.

— 10. Σοφοκλέους] Alii Simonidi tribuunt, Nauckius Euripidi, cuius v. Fragm. 401.

— 13. θνητοῖσιν — θεοί] Coniunxit haec cum sequentibus ad unum fragm. Nauckius Fr. poet. trag. p. 714. versum καὶ τἀμπλακήματ' ἔρχεται θεοὺς ἔπι tanquam suspectum uncis includens.

— 15. θεοὺς ἔπι] Ante Iacobsium θεὸς ἔπι.

— 19. ἔτι] Libri ἔστι, corr. Heeren.

— 20. φάτις ἔσθ'] Haec supplevi, quae post ἀσαφὴς facilius excidere potuerunt quam quae addidit Bergkius λόγος ἔσθ'. καὶ τὰ βρότεια] καὶ τὰ βροτοῖς libri, καὶ τὰν βροτοῖς Bergkius; scripsi βρότεια et pro καὶ τὰ conicio πάντα.

— 22. ἐξαείρων] ἐπαείρων Heeren.

P. 10, 24. ἀϱχικέϱαυνος] Recte ἀϱγικέϱαυνος Aristoteles de Mundo p. 401, 28. Eusebius Praep. Ev. III, 9.

— 25. τέτυκται] τέτεκται Eusebius.

— 27. πυθμὴν] λιμὴν A. OM. πυθμήν ex Arist. de Mundo c. 7. et Eusebio dedit Heeren.

— 28. 29. Ζεὺς — σελήνη] Haec ex Aristotele addidit Heeren.

— 31. εἷς δαίμων] om. E. A. OM.

— 32. ἓν δὲ δέμας βασίλειον] om. δὲ A. OM. ἓν δέμας ἓν βασίλειον Heringa Observ. p. 95.

P. 11, 2. πϱῶτος γενέτωϱ] Codd. πϱωτογενέτωϱ, neque aliter MSS. Eusebii, sed editiones πϱῶτος γενέτωϱ, ut Proclus. v. Lobeck. Aglaoph. p. 495.

— 4. τοῦ δή τοι] Sic Eusebius, τοῦ δὲ τὸ A., τοῦ δὲ τὴν OM., τοῦ δ' ἤτοι Hermannus.

— 5. χϱύσεαι] Erat χϱύσιαι, A. χϱύσεαι.

— 6. ἠεϱέθονται] Codd. ἠγεϱέθονται et ἠγεϱέθοντο, correctum ex Eusebio.

— 7. ταύϱεα] A. ταύϱια.

— 9. ἀντιόωσα] Heringa ἀνταυγοῦσα.

— 10. νοῦς δέ οἱ ἀψευδὴς] Scribendum οὖς δέ οἱ ἀψευδὲς cum Heringa.

— 11. κλύει] κυκλεῖ Eusebius et codd. praeter A. OM.

— 12. οὐδὲ κτύπος] οὐδ' αὖ κτύπος codd. ut videtur praeter A. OM. οὐδὲ μὲν ὄσσα] οὐδὲν οὐ μένος codd. correcti ex Eus.

— 14. ἔχει] Vulgo ἔχεν, correxi ex Eusebio. ἠδὲ νόημα] Ita Eusebius, ἡ δ' ἔνι σημα A. OM. ᾧ δ' ἐνὶ σῆμα V. E. Heringa ἠδ' ἐπίσημον, malim ὧδε νόημα.

— 15. σῶμα] σῆμα codd. correcti ex Eusebio.

— 20. παμμήτωϱ] Vulgo παμμήτηϱ, παμμήτοϱ A., παμμήτωϱ OM., παμμήτειϱ' ex Eusebio Gaisfordus.

— 22. ῥίζαι] Codd. ῥῆξαι et ῥῆξ, correcti ex Eusebio.

— 23. εὐϱώεντα] A. εὐϱόεντα, OM. εὐϱυόεντα.

— 24. πάντα δ' ἀποκϱύψας] Codd. παντάδα κϱύψας, emendate Eusebius.

— 25. μέλλει] Vulgo μέλλεν, OM. μέλλει. πάλι] codd. πάλαι, correcti ex Eusebio.

— 28. τοῦτον] A. τοῦτο. τὸ ζῆν] A. om. τὸ.

P. 11, 30. Ζεὺς οὖν] Eusebius Praep. Ev. III, 9. p. 102. d. ὁ δὲ τῶν ἐπῶν ἐξηγητὴς ἀρξάμενος μὲν τοῖς ἔπεσιν ἀκολούθως λέγει ‘Ζεὺς οὖν ὁ πᾶς κόσμος, ζῷον ἐκ ζῴων, θεὸς ἐκ θεῶν’.

P. 12, 4. δι᾽ αὐτὸν πάντα] Vulgo τὰ πάντα, om. articulum V. A.

— 6. οἱ μὲν γὰρ Ζῆνα] Explicat Platonis sententiam Arist. de Mundo c. VII. καλοῦσι δὲ αὐτὸν Ζῆνα καὶ Δία, παραλλήλως χρώμενοι τοῖς ὀνόμασιν, ὡς ἂν εἰ λέγοιμεν δι᾽ ὃν ζῶμεν. cum quo cf. maxime Proclum de Theol. Plat. V. c. 22. HEEREN. Eadem Chrysippi etymologia, v. p. 12, 2. Cf. Arius Eusebii P. Ev. XV, 15.

— 12. Porphyrii nomen recte addidisse videtur Heeren.

— 14. τοῦ τε] Ita A. E. pro τοῦτο. Διὸς] Ante Διὸς inserui τό. Suspicor tamen Διὸς ex margine in contextum venisse, eoque excluso legendum esse φημὶ κατ᾽ ἀμφοτέρων λέγεσθαι τοῦ θεοῦ τὸ ὄνομα, τοῦ τε δημιουργοῦ καὶ τοῦ κόσμου, ut τοῦ θεοῦ ad Iovem referatur. HEEREN.

— 16. χρήσεσθαι] Ita V. A. pro χρῆσθαι.

— 18. τὸν μὲν — τοιῷδε] Ita V. A. pro τὸν δὲ — τῷδε.

— 23. τῷ δ᾽ ἕπεται στρατιὰ θεῶν] Haec e Platonis Phaedr. p. 344 d. adieci. Cf. Wyttenbach, ad Plutarchum de S. N. V. p. 27.

— 30. Ὀνάτας] οὖν ἄτας V. A. E. Canterus Ὀνᾶτος, Heeren. Ὀνάτας. Locus Onatae plenior infra legitur p. 25, 24.

P. 13, 2. κατὰ ταὐτὰ δὲ Πλάτων] Legebatur κατὰ ταῦτα οὐδὲ Πλάτων, Canterus sequente Gaisfordo κατὰ ταῦτα ὁ δὲ Πλάτων, quae non intelligo.

— 3. ἐν τῇ — ἐπιστολῇ] P. 323. ἐπομνύντας — τὸν τῶν πάντων θεὸν ἡγεμόνα, τῶν τε ὄντων καὶ τῶν μελλόντων, quae si cum n. l. conferantur, patet scriptorem nostrum apud Platonem pro θεὸν legisse θεῶν. HEEREN.

— 7. συναπτομένους] An συναψομένους? ἐν δὲ τῷ Τιμαίῳ] P. 34.

— 9. οἰκίστορος] οἰκητόρου V. A. ceteri, ut videtur, οἰκητέρου, Gaisfordus οἰκιστῆρος; scripsi interim οἰκίστορος, vox recte formata est, quamquam magis placeret κτίστορος,

— 10. οὗτος] Ante Heerenium οὕτως. ἀεὶ] Vulgo αἰεί ut 13.

P. 13, 13. Ὅμηρος] Il. α, 423 sqq.

— 14. ἐπ᾽ ὠκεανὸν] Codd. ἐς ὠκεανόν.

— 18. τό τε πλῆθος] Vulgo τὸ δὲ πλῆθος.

— 21. κατὰ τὴν διαφορὰν ἑτέρου λεγομένου] Heeren. λεγόμενον, *indicant dictum hoc esse a poeta.* Praestat καὶ scribere pro κατά.

— 23. χρῆν] χρὴ A., χρῆν V., ἔχρην vulgo.

— 27. ἐπὶ τῷ νώτῳ] Ex Platonis Phaedro p. 247. c.

— 30. Sequuntur hic breves philosophorum sententiae, quae partim leguntur apud Plut. de Plac. Phil. 1, 7. et qui eum exscripserunt Euseb. Praep. Ev. p. 747 et Pseudo-Gal. Hist. phil. c. 5. partim in solo Stobaeo supersunt. HEEREN.

— 32. θεός. ἀγέννητον γάρ] Idem Thaletis responsum legi apud Plutarchum Conv. Sap. p. 153. adnotavit Heeren.

P. 14, 1. τὸ ἀθάνατον] Respici forsan ad Socratis verba apud Plat. in Phaedone c. 56. ὁ δέ γε θεὸς ἔφη οἶμαι ὁ Σωκράτης καὶ αὐτὸ τὸ τῆς ζωῆς εἶδος καὶ εἴ τι ἄλλα ἀθάνατόν ἐστι, παρὰ πάντων ἂν ὁμολογηθείη μηδέποτε ἀπόλλυσθαι, parum probabilis est Heerenii opinio.

— 5. νοῦν τοῦ κόσμου τὸν θεὸν] Eadem Plutarchus Plac. phil. I, 7. apud quem cetera desiderantur. Eadem vero tradunt Diog. Laert. I, 27. ἀρχὴν δὲ τῶν πάντων τὸ ὕδωρ ὑπεστήσατο καὶ δαιμόνων πλήρη et Arist. de An. 1. 8. καὶ ἐν ὅλῳ δέ τινες ψυχὴν μεμίχθαι φασίν, ὅθεν ἴσως καὶ Θαλῆς πάντα πλήρη θεῶν εἶναι ᾠήθη. Explicat autem hanc Thaletis de daemonibus sententiam Plut. Plac. Phil. 1, 8. Θαλῆς δαίμονας ὑπάρχειν οὐσίας ψυχικάς, εἶναι δὲ καὶ ἥρωας τὰς κεχωρισμένας ψυχὰς τῶν σωμάτων. HEEREN.

— 9. τοὺς ἀπείρους οὐρανοὺς θεούς] Apud Plut. l. c. τοὺς ἀστέρας οὐρανίους θεούς, quam lectionem non deerunt qui apud Stobaeum quoque admittendam ducant. Attamen sine codicum auctoritate nil hic mutandum censeo, maxime cum lectioni nostrae aliunde quoque praesidium parari possit. Primo enim eandem lectionem habuisse videtur Pseudo-Galenus l. c. Ἀναξ. δὲ τοὺς ἀπείρους νοῦς θεοὺς εἶναι· ubi νοὺς ex οὐρανοὺς compendio lectionis scripto ortum esse, nemo facile dubitabit. Tum vero eandem lectionem tueri videtur Cic. de N. D. I. 10. Is enim: *Anaximandri enim opinio est, nativos esse Deos,*

longis intervallis orientes occidentesque, eosque innumerabiles esse mundos. Anaxagoram nempe in ea opinione fuisse, plures mundos sese invicem excipere, eosque pro diis habendos esse. Unde ap. Stob. pro *οὐρανοὺς* non male *κόσμους* legeretur, etsi sensus ad idem rediret. HEEREN.

P. 14, 11. *δεῖ*] *χρὴ* V. A. *ὑπακούειν*] Dicendi usus *ἀκούειν* postulat. Simili acyrologia *ἐξακούειν* dixit Diog. Laert. VII, 89.

— 12. *ἐνδιοικούσας*] Sic V. A. *ἐνδιηκούσας* Cant. cf. ad p. 15, 26.

— 17. *ἐν πυρὶ σφαιροειδεῖ*] *σφαιροειδῆ* V. A. fortasse recte, sed ut simul *ἔμπυρον* scribatur pro *ἐν πυρί.*

— 22. *τἀγαθὸν*] *ἀγαθὸν* V. A. *τοῦ ἑνὸς*] Hoc e Plutarcho et Galeno posui pro *νοός*, quod frustra tuetur Heeren. *ὁ αὐτὸς*] articulum om. V. A.

— 23. *ἄριστον*] Recte *ἀόριστον* dedere V. A. atque ita habent etiam Plut. et Galenus. Sic autem dyada vocasse Pythagoreos constat e Sexto Emp. p. 156, 29. 158, 15. 529, 2. ed. Bekk. *δαίμονα*] Exciderat hoc e libris Stobaei, ex Plutarcho revocavit Heeren.

— 29. *τὸν αὐτὸν*] *τὸν θεόν* A.

P. 15, 4. *οὐσίαν ἔχοντα ἐπὶ πνεύματος*] Scribendum videtur *ἀπὸ πνεύματος*, ut p. 14, 30. *νοῦν ἀπ' αἰθέρος*, *mentem ab aethere ductam.*

— 11. *ὕλην δὲ αὐτῆς*] Pro *αὐτῆς* Heeren. rescripsit *αὐτά.* *τέσσερα*] Corrige operarum errorem *τέσσαρα.*

— 12. *φιλίαν*] Sic correxit Heeren. ineptam librorum scripturam *φιλονεικίαν.*

— 13. *πρὸς ταῦτα ἀναλυθήσεται τὸ μονοειδές*] Ita V. pro *προσταναλυθήσεται.* A. *πρὸς τηναλυθήσεται.* Heeren. suspicatur *εἰς ταῦτα ἀναλυθήσεται*, quod sane linguae lex postulat, nisi aliquid reconditius latet; at pro *τὸ μονοειδές*, quod illi *τὸ πολυειδές* scribendum videtur, reponendum esse suspicor *τὸ ὁμοειδές.*

— 18. *Καλχηδόνιος*] *ἀλχηδόνιος* A. scripsi *Χαλκηδόνιος.*

— 22. *μητρὸς θεῶν δίκην*] Haec lacunosa sunt; supplendum videtur *μητρὸς* [*τάξιν ἔχουσαν, ἣν προσαγορεύει δίκην*] *θεῶν.*

— 23. *λήξεως*] *λέξεως* V. Xenocrates ionice dixerat *λάξιος.*

P. 15, 26. ὑποσελήνους δαίμονας ἀοράτους] Plutarchus de Is. et Osir. p. 261. εἶναι φύσεις ἐν τῷ περιέχοντι μεγάλας μὲν καὶ ἰσχυράς, δυστρόπους δὲ καὶ σκυθρωπάς, αἳ χαίρουσαι τοῖς τοιούτοις (sacrificiis festisque) καὶ τυγχάνουσαι πρὸς οὐθὲν ἄλλο χεῖρον τρέπονται. Attulit haec Heeren. Ad ὑποσελήνους δαίμονας cf. Stobaeum Flor. 48, 64. et Sextum Emp. p. 408, 6—14.

— 27. ἀρέσκεται δὲ καὶ αὐτὸς . . . . καὶ ἐνδιοικεῖν] Insusitatum dicendi genus sic potest emendari ἀρέσκει δὲ καὶ αὐτῷ. Lacuna in V. A. indicata fortasse in hunc modum supplenda δυνάμεις τινὰς ὑπάρχειν ἐν τῷ ὅλῳ. Pro ἐνδιοικεῖν, quod A. habet, alii libri habent ἐνδιήκειν. Eadem varietas cum alib tum p. 14, 12. τὰς ἐνδιοικούσας ἐν τοῖς στοιχείοις, ut ibi edidi pro ἐνδιηκούσας, fortasse iniuria. Cf. p. 16, 20. πνεῦμα ἐνδιῆκον δι' ὅλου τοῦ κόσμου. Sextus Emp. p. 296, 19. Bekk. αἱ ἐνδιήκουσαι ἐν τοῖς κατὰ μέρος κοινότητες.

— 28. τὴν μὲν . . . ἀειδῆ προσαγορεύει] Haec praeeunte Heerenio Gaisfordus ita scripsit τὴν μὲν δι' ἀέρος Ἥρην προσαγορεύει. Apertum est plura excidisse, conieci τὴν μὲν [δι' ἀέρος ἐνεργοῦσαν] δύναμιν [Ἥραν] προσαγορεύει. Interim lacunam indicavi non modo post τὴν μέν, ubi vacuum spatium V. A. habent, sed etiam post ἀειδῆ, quod ex δύναμιν corruptum putabam.

— 30. Δήμητρα] Vulgo Δήμητραν, qua forma neque Xenocrates usus est, neque scriptor oraculi apud Eusebium P. Ev. V, 36. εἰς πάτρην φυγάδας κατάγων Δήμητραν ἀμήσεις, ubi emenda Δημῆτερ' ἀμήσεις.

P. 16, 2. ὄν, τὸ ἀγαθὸν] Sic vulgo, ὄντ' ἀγαθὸν A. unde edidi ὄν, τἀγαθόν.

— 5. συμπεπλεγμένον] Libri συμπεπνιγμένον vel συμπνιγόμενον, corr. e Plut. et Galeno.

— 6. τῷ παθητῷ] τῷ πάθει τὸ A., possis igitur τῷ πάθει τῷ.

— 7. ἔκγονα] Legebatur et hic et l. 11. ἔγγονα, quod correxi.

— 8. ὅ τε] Ante Heerenium ὅτι.

— 10. εἰσὶ κἀσώματοι] Vulgo εἰσὶν ἀσώματοι, Heerenius εἰσὶ καὶ ἀσώματοι.

— 14. χωριστὸν] Supplevit ex Plutarcho Heerenius.

P. 16, 18. *γενέσει*] *γενέσεις* Lipsius de Phys. Stoic. I, 6. bene editum tuetur Heerenius cll. Diog. Laert. VII, 156.

— 20. *ἐνδιῆκον*] Sic V. A. Canterus *μὲν ὃν διῆκον*, Plutarchus *μὲν διῆκον*.

— 22. *διὰ τὰς τῆς ὕλης — παραλλάξεις*] Codd. *δι᾽ ὅλης τῆς ὕλης παραλλάξαν*, emendate Galenus.

— 27. *θεωρητοὺς*] *διαρήτους* libri, corr. e Plutarcho.

P. 17, 1. *Ἑρμοῦ Κρατῆρι*] Haec addidi Canterum sequutus, qui in marg. posuit *Mercurii Cratere*. Hermeti tribuit etiam Patritius Nov. Univ. Philos. XII. p. 26. et Heerenius, sed omisso *Κρατῆρι*. De titulo v. Lobeckium Aglaoph. p. 736.

— 2. *τοιοῦτο*] Ante Heerenium *τοῦτο*.

— 6. *μόνος μόνῳ*] Vulgo *μόνῳ*, quod ad sensum loci non sufficere mihi videbatur.

— 8. De hoc fragmento hymni incerti auctoris dixi in Fleckeiseni Annal. Phil. 1863 p. 372.

— 9. *Ἡρακλέος κρατεροῦ*] Ante Grotium *Ἡρακλέος* (*Ἡρακλέους* V. *Ἡρακλέως* A.) *τοῦ κραταιοῦ*. *ἐκάθαρεν*] Ita V. A. pro *ἐκάθηρεν*.

— 10. *πετροβάτα*] Codd. *πρόβατα*, emendavit Grotius, *ἀκροβάτα* Cant. marg.

— 11. *θνατῶν*] Codd. *θεῖα τῶν* et *θειατῶν*. Emendavit Salmasius; atqui permira est Aesculapii significatio *θνητῶν ἰατήρ*. Forsan igitur scribendum *θείω τ᾽ ἰατῆρος*. Praeterea incredibile est *Ἀσκληπιὸς* prima brevi elatum esse a poeta; scribendum videtur:

θείω ἰατῆρός τ᾽ Ἀσκληπιῶ ὀλβιοδώτα.

ὀλβιοδώτα] Codd. *ὀλαιοδότα* et *ὀραιοδῶα*, correxit Grotius.

— 12. *πρεσβίστας τε θεοῖς*] Correxi *θεᾶς*. *μειλιχοδώρου*] Praestat *μειλιχοδώρω*, vel *μελλιχοδώρω*. Codd. enim *μελιχοδώρου*.

— 13. *ναυσί τ᾽ ἐπ᾽*] Vulgo *ναυσί τ᾽ ἐν*, at non in navibus sed supra naves Dioscurorum signa apparent. *ἐπιφάντων*] Hoc Grotius dedit, pro quo *ἐπιφανέντα* vel *ἐπιφάντα* codd. habent, unde corrigendum videtur *ἐπιφαντᾶν* ab *ἐπιφάντης*.

— 15. *ἔργῳ παντὶ*] Ante Grotium *παντὶ ἔργῳ*. *μέγιστον*] Latere videtur *dulcium* Gratiarum epitheton; an *μελιστᾶν*?

— 16. *Ὡρᾶν*] Libri *ὥραν* et *ὡρῶν*, *αἳ πάντα φύοντι*]

Ante Grotium ἅπαντα φύονται. Praeterea malim et hic et vs. sequente ταὶ pro αἵ.

P. 17, 17. Νυμφᾶν τ' ὠρειᾶν] Ante Piersonum νύμφαν τ' ἀρείαν, rectius fuerit οὐρειᾶν; neque enim doricum est ὦρος dicere pro οὖρος. Hactenus praestat quod Iacobsius coniecit νυμφᾶν τ' ἀγρειᾶν. κάλ' ἐφέποντι] Codd. κάλ' ἔφερον, Iacobsius κάλ' ἐφορῶντι, cui praetuli κάλ' ἐφέποντι.

— 18. ὑμνέωμες] ὑμνέομες Canterus, ὑμνέωμας V. A., ὑμνέωμες P. perquam incerta huius versus emendatio est, Hermannus Opusc. II. p. 248. dedit ὑμμέων τ', ὦ Μοῖσαι, Διὸς ἔκγονοι, ἄφθιτοι ᾠδαῖς, vel ἀφθιτάοιδοι. Fortasse carminis initium fuit ὑμνέωμες μάκαρας, Μοῖσαι, Διὸς ἔκγονοι ἁγνοῦ, ἄφθιτ' ἀείδοισαι. Si tamen Hermanni vestigiis insistendum, malim ὑμμέων τ', ὦ μάκαρες Μοῖσαι Διὸς ἔκγονοι ἁγνοῦ, ἄφθιτ' ἀείδοισαι. Nisi ἀφθίτοις ἀοιδαῖς ex ἄφθιτοι αἰεί corruptum est et poeta scripsit:

ὑμμέων τ', ὦ Μοῖσαι, Διὸς ἔκγονοι, ἄφθιτοι αἰεί.

— 20. Φιλήμονος] Huic enim vindicavi hoc fragmentum contra Cobeti dubitationes in Fragm. Com. IV. p. 875.

— 22. οὐδ' αὖ] Ante Cobetum οὐδ' ἄν.

— 30. οἶδε πανταχοῦ] Praestat οἶδ' ἁπανταχοῦ.

P. 18, 1. Ἐπικτητείου] Vulgo Ἐπικτητίου.

— 3. ἐφ' ἑκάστου] Sic vulgo; correctum ex Arriano.

— 6. ἑκάστῳ] Forsan ἑκάστων.

— 7. εὐχρηστίαν] Libri ἀχρηστίαν, corr. ex Arriano.

— 8. ἴδῃ] Vulgo εἰδῇ.

— 9. πεποιήκει] Scripsi ἐπεποιήκει, idemque restitui 10. 12. 14. sequentia καὶ καθόλου πάντα ὁρατὰ apud Arrianum e Stobaeo supplenda sunt.

— 11. οὐδὲ ἀνάπαλιν] Arrianus ἀλλ' ἀνάπαλιν.

— 14. φῶς δὲ μὴ ἐπεποιήκει] Haec ex Arriano revocavit Heerenius.

— 24. ἡ δύναμις] Articulum adieci.

— 27. οὔπω] Hoc posui pro οὕτω, quod apud Arrianum desideratur.

— 28. ὑποπίπτοντες] Vulgo ἐπιπίπτοντες. Schweighaeuserus dedit περιπίπτοντες, cui praetuli ὑποπίπτοντες, quod confirmant quae supra leguntur l. 12.

P. 18, 30. προστίθεμεν] Codd. προστιθέαμεν. Sequentia καὶ συντίθεμεν ex Arriano accesserunt. τάδε τινὰ] Fortasse τάδε καὶ τάδε τινὰ scribendum est.

— 32. οὕτω] Fortasse τούτοις.

P. 19, 1. ἀπολιπεῖν] Hoc ex Arriano rescripsi pro ἀπολείπειν.

— 4. ταυτομάτου] Vulgo τοῦ αὐτομάτου.

— 15. ὅτ' ἂν ἀποβάλλειν — καὶ αὐτὰ] ἀποβάλλειν ἀποβάλλει· καὶ φϋλλοροει, καὶ αὐτὰ εἰς αὐτὰ συνειλούμενα μένειν ἐφ' ἡσυχίας καὶ ἀναπαύεσθαι μένει καὶ αὐτὰ A. ὅταν πάλιν ἀποβάλλειν καὶ φυλλοροεῖν καὶ αὐτὰ Arrianus, e Stobaeo emendandus.

— 16. φυλλορροεῖν, φυλλορροεῖ] Vulgo φυλλοροεῖν, φυλλοροεῖ.

— 22. φυτὰ] φύλλα Arrianus.

— 23. ἐνδέδεται] συνδέδυται A.

P. 20, 1. ἀνανευστικῶς] Codd. ἀναπνευστικῶς et ἀναπευστικῶς, corr. ex Arriano. τε] Arrianus δέ.

— 8. ἴσχειν διάδοσιν] Ita Arrianus, codd. ἴσχυν δίδωσιν.

— 10. ἐπέχεσθαι] Codd. ἀπέχεσθαι, corr. ex Arriano.

P. 21, 10. ὅπου] An ὅπῃ?

— 17. διαιτησόμενος] Aristoteles σιτησόμενος.

— 23. τοῦ ποιήσαντος] Soph. Oed. R. 4. ὅτι] Aristoteles ὄντως, eo sensu quem Gaisfordus Wyttenbachium ad Plutarchum p. 95 C. aperuisse dicit.

P. 22, 1. ὁμοίως] Excidit apud Aristotelem.

— 3. συκέαι τε γλυκεραὶ καὶ ἐλαῖαι] Hom. Od. η, 116. ubi ante Bekkerum συκαῖ edebatur.

— 5. κλῶνές τε] Om. Aristoteles, nec sine vitio est.

— 7. κλήθρη — κυπάρισσος] Hom. Od. ε, 64.

— 10. ὄχναι — ἀγλαόκαρποι] Od. η, 115.

— 14. τὴν γῆν νέμεται] A. E. πληγῇ νέμεται, quam unice veram scripturam esse docuit Bergkius Progr. Hal. 1862 p. IV. cll. Platon. Critia p. 109. Hoc igitur reponendum.

— 16. εἷς δὲ ὢν] Libri εἰς δέον, corr. ex Aristotele.

— 17. γὰρ] Aristoteles δέ, ex Stobaeo corrigendus.

— 19. ὡς κἂν εἰ λέγοιμεν] Usitatius esset ὡς ἂν εἰ λέγοιμεν, et sic e cdd. Bekkerus. δι' ὃν ζῶμεν] cf. ad p. 12, 6.

P. 22, 20. δὲ παῖς] Codd. αἶσα, corr. ex Aristoteles.

— 22. ἀστέριος] αἰθέριος Aristoteles, quod reponendum.

— 24. κάρπιος] Rectius Aristoteles ἐπικάρπιος. cf. schol. Arati apud Buhlium vol. II. p. 439 (Philol. Gott. XIV. p. 20.) λέγεται γὰρ καὶ βουλαῖος Ζεὺς ὡς (leg. καὶ) ξένιος καὶ ἑταιραῖος καὶ φίλος (leg. φίλιος) φυτάλμιος ἐπικάρπιος.

— 26. πατρῷος] Hinc corrige Aristotelem, qui πάτριος habet.

P. 23, 27. συμφύειν] Ita recte A. vulgo φυτεύειν.

P. 25, 2. ὁ μὲν — ἐπιστρωφάσιες] Retinui scripturam ed. Heerenianae. Editum est a Cantero cui in plerisque consentit A. ὁ μὲν θεὸς τὰ τῶν ἄλλων ζώων ἐπαΐει, οὔτε νοητῶς οὔτε ἐπαϊστῶς, εἰ μή τισι πάγχυ (πᾶγχυ A. an πάνυ?) ὀλίγοις τῶν ἀνθρώπων. καὶ δυνάμεις (δυνάμιες A.) δ' αὐτῷ ἀλήθεια, ὧν οἶμαι νομεύς τε (εἰ A.), ἐναργέα τε καὶ ἐπαϊστά. αὐτὸς μὲν γὰρ (γὰρ ὁ A.) θεός ἐστι νόος καὶ ψυχῆς (ψυχὰ A.) καὶ τὸ (τῷ A.) ἁγεμονικὸν τῶ σύμπαντος κόσμω. τὰ (τῷ A.) δὲ δυνάμει (δυνάμιες A.) αὐτῷ τ' ἀλήθεια· ὧν οἶμαι νομεὺς (νομεῖς A.) τά τ' ἔργα καὶ (τὰ add. A. V.) πράξιες, καὶ τὰ κατὰ τὸν σύμπαντα κόσμον ἐπιστροφώσιες. GAISFORD.

— 2. ἐπαΐει] Forsan post ἐπαΐει excidit καὶ ὁρῇ, αὐτὸς. Mox pro ὧν scribendum ἐών et αἰ μὴ pro εἰ μὴ.

— 4. ὁ θεὸς] Vulgo θεός, restitui articulum ex A.

— 6. ὧν οἶμαι νομεὺς] Haec vereor ne vitium traxerint.

— 8. ἐπιστρωφάσιες] Codd. ἐπιστροφώσιες et ἐπιτρωφώσιες. corrigunt ἐπιστροφάσιες, cui praetuli ἐπιστρωφάσιες.

— 11. πάντεσι] Puto πάντεσσι.

— 12. δοκέει] Vulgo δοκεῖ, V. δοκείη, A. δοκεΐει, forsan δοκίει, quae usitata doricis scriptoribus forma est.

— 13. θεὸς] Vulgo ὁ θεός.

— 14. τοὶ δ'] Vulgo οἱ δ'. πολλοὶ διαφέροντες] Scribendum videtur πολλῷ διαφέροντες. Mox βασιλεύεν dedi pro βασιλεύειν.

— 16. μέζων] Vulgo μείζων. οὗτος δέ κα εἴη] Vulgo δέ κ' εἴη, A. δὲ καὶ εἴη.

— 18. ἐντὶ] Ante Heerenium εἰσί. σὺν τᾷ τῶ] A. σύν τε τῷ.

— 19. περιαγήσι] Vulgo περιαγήσει.

P. 25, 23. τῶν ὁμοίων] cf. Badhamus ad Plat. Phil. p. 99.

— 27. συντεταγμένοι] Vulgo ἐντεταγμένοι.

— 28. ἔχοντες φύσιν] τάξιν mavult Heerenius, quae inutilis mihi esse videtur suspicio.

— 29. ξυνὸν] Vulgo κοινόν, V. A. ξοινόν, correxit Gaisfordus.

— 31. οὔ κα ἔτι] Vulgo οὐκ ἔτι, Badham οὔ κά τοι.

P. 26, 1. ἀοιδοὶ] Ita V. teste Heerenio, ubi χορευταὶ A. Cant. GAISFORD. στραταγίαν] Sic Cant. in marg. στρατηγὸν A. qui mox ἀποληφθέντες ἁγεμόνες τοὶ μέν. GAISFORD.

— 4. ποτιδεῖται] Vulgo προσδεῖται.

— 5. ἐκ δυοῖν ἅρμοσται] Libri ἐκ δύο (δύω) συνάρμοσται, correxit Badhamus; praeterea scribendum ἅρμοκται.

— 6. καὶ γὰρ] Vulgo οἵ γὰρ, Badhamus ὅς γα, cui praetuli καὶ γάρ. διόλω ἐντὶ] Ante Heerenium δι' ὅλων ἐστί.

— 8. ἅ δέ γα] Vulgo ἅ δέ γε.

— 9. ἀκήρατος καὶ θεῖος] θεῖον A. Cant. quare scribendum puto ἀκήρατον καὶ θεῖον.

— 10. θολομιγές] θολομογὲς A., θομολογές. Correxit Heeren.

— 11. μόλυβδος] Recte μόλιβδος A. τὸ τᾷ φύσι] Vulgo τό γε (τε A.) φύσει. nimirum τε ex ται corruptum. Cf. ad p. 25, 18.

— 13. φύσι] Vulgo φύσει.

— 16. πρᾶτον] Vulgo πρῶτον.

— 17. δινεύμενα] Ante Heerenium δινούμενα. ὡς ὁμοίως] ὡς fort. expungendum. δὲ] Heerenius τε. Idem mox ἐντὶ pro ἐστί.

— 19. τούτω δέ] Heeren. τούτω γε. δεῖ ὦν] Vulgo δι' ὧν. correxit Badham.

— 20. διαιρὲν] Ante Heerenium διαιρεῖν.

— 22. Ἐπικτητείου] Vulgo Ἐπικτητίου.

— 24. μηδὲ] Vulgo μηδέν, correxi ex Arriano.

— 26. τρίτοι — τέταρτοι] Ita ex Arriano scripsi pro τρίτον — τέταρτον.

— 28. δ'] Vulgo deest.

— 31. οὐδέ σε λήθω] Hom. Il. κ, 279.

P. 27, 3. ὑγιῶς] Sic vulgo. Corr. ex Arriano.

— 7. καλος καγαθός] Vulgo καλὸς καὶ ἀγαθός.

— 21. εἴτ᾽ οὖν] Propius vero A. εἴτ᾽ οὐ. scribendum igitur εἴ τοι, ut est apud Sophoclem.

— 25. φάος] Turpiter totum locum praeeunte Grotio interpolavit Gaisfordus; nil mutandum erat quam φάος in φῶς.

P. 28, 2. οὐ δῆκταί γέ πως κύνες θεοί] Libri οὐ δῆκται πῶς κύνες οἱ θεοί. Blomfieldus οὐ λαθροδῆκταί γ᾽ εἰσ᾽ ὅπως κύνες θεοί.

— 3. κατὰ σκότους] κατασκόπους A., unde Nauckius Fragm. Trag. p. 715. κατασκότους. Malim κατὰ σκότου.

— 5. θεοῦ δὲ πληγὴν οὐχ ὑπερπηδᾷ βροτός] Nescio quis ὑπεκπηδᾷ, recte; nisi pro πληγὴν malis πηκτήν; rete.

— 11. πρόσω] Ante Huschkium πόρρω.

— 13. οὐδὲ χρημάτων ὑπεργέμων] Libri οὔτε χρ. ὑπεργεγώς. Correxit primus Erfurdtius, non Wagnerus.

— 14. γηράσεται] Ante Grotium γηράσκεται.

— 28. ὁ πᾶς ἂν] Ante Grotium ὁπωσοῦ, A. ὁποσοῦν, Cant. m. ὁ πᾶς οὖν.

P. 29, 2—4. Separavit haec a praecedentibus Nauckius. 2. λύπας] Libri ταύτας et αὔτας. Correxit Nauckius Fragm. Trag. p. 715. 3. τοῖσιν] Libri τοῖσι. Nauckius πᾶσιν. quicquid est, non recipi debebat a Gaisfordo Grotii correctio ταύτας μὲν — τίσεις.

— 5. ὅστις δὲ θνητῶν] De hoc loco v. Nauckium Fragm. Trag. p. 496.

— 12. ἔστι πάνθ᾽] Libri ἐς vel εἰς τὰ πάνθ᾽. Recte Nauckius ἔσθ᾽ ἅπανθ᾽.

— 14. ὁρώμενον] ὁρώμενος et 15. προσδοκώμενος V. quae servari possunt, si 16. pro δαιμόνιον ᾧ scribas δαίμων ὅτῳ.

— 16. τί] τὰ Heerenius.

— 18. ὧδέ τις κακοῦργος ὢν] Libri ὥστε τῆς ἐπικουρίας, corr. ex Euripide.

— 20. πέλας] Libri τέλος, corr. ex Euripide.

— 31. οὔτοι] Ante Grotium οὔτι. πώποτε] μὴ τρέσῃς Plutarchus, v. Nauckii Euripidis fragm. 969.

P. 30, 1. σῖγα] Ante Grotium σιγῇ.

P. 30, 2. μάρπτει] V. A. μάρπει i. e. μάρψει. V. Nauckium.

— 7. γὰρ αὐτίκ'] Sic V. γὰρ παραυτίκ' A. Cant.

— 9. θεοὺς ἂν ηὖξον] Vulgo θεοὺς ἂν ηὔξαντο. Correxi in Bergkii Diario Ant. Litt. 1844 p. 13. Locus etiam I. H. Vossium ad Hom. h. Cer. p. 151. frustra exercuit.

— 11. φωραθῶσιν ὀφθέντες κακοὶ] Haec interpolata sunt; suspiceris φωραθῶσιν ἔρξαντες κακά, vel φωραθῶσι δράσαντες κακά. Nisi forte sufficit φωραθῶσι ληφθέντες κακοὶ cll. Sophocle Ant. 402. κἀπίληπτος εὑρέθη (ἡρέθη), quamquam huius loci paulo diversa est ratio.

— 13. Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας] Euripidi sine fabulae nomine tribuere videtur A. ubi ad latus vers. sequ. apponitur ἀνδρομάχ. In eodem codice n. 24. cum n. 23. arcte iungitur. GAISFORD. Cfr. Nauckii Eurip. fr. 150.

— 16. Εὐριπίδου] Αἰσχύλου A.

— 17. τοι] A. τι.

— 20. ὅταν ἴδῃ] Vulgo ὅταν ἔχῃ, quod non recte ἕλῃ scripserunt.

— 21. Αἰσχύλου] Εὐριπίδου Ἀντιόπῃ A. Aeschylo assignat Theophilus ad Autol. II p. 257. ed. Wolf. Ceterum fr. 26—30. coniuncte exhibentur in A. et Theophilo. GAISFORD. V. Nauckii Aesch. fr. p. 90.

— 22. τό τοι] τῷ τοι V. A. In fine versus dele virgulam.

— 23. καὶ τοὐπίκλημα] καὶ τἀμπλάκημα vulgo, καὶ τὰ ἀμπλάκημα Theophilus, κατ' ἀμπλάκημα Hermannus, quem Nauckius sequitur; ego dubitanter edidi καὶ τοὐπίκλημα.

— 25. ὁρᾷς δίκην ἄναυδον οὐχ ὁρωμένην] Scribendum suspicor ἄναυδον εἰσορμωμένην, causa in propatulo est. Cf. quae scripsi in Fleckeiseni Annal. phil. 1863, p. 383.

— 27. ὀπαδεῖ] Vulgo ὀπηδεῖ, corr. Nauckius, quem vide Trag. graec. fr. p. 716. ἄλλοθ'] ἄλλο δ' A.

— 29. τῶν] νύξ Theophilus; si recte Stobaeus, in fine praecedentis versus χρόνος fuerit.

— 30. ὅ τι δ' ἂν — τινά] Theophilus ὅ τι ἂν ποιῇς δεινόν, νόμιζ' ὁρᾶν τινα, ex quo τινὰ pro τινάς recepi. Hermanno Menandri hi versus esse videbantur. Sunt fortasse duo fragmenta, quorum primum tragici, alterum comici poetae fuerit.

P. 31, 3. αἴσιμα] Codd. ἴσασιν, ex Homero correctum.

P. 31, 4. Σοφοκλέους] V. Nauckium Fragm. Trag. p. 257.

— 8. ἔστ' ἢ] Codd. ἔστι, corr. Porsonus ad Arist. Plut. 885.

— 9. Ἀρχιλόχου] Αἰσχύλου A. V. Bergk. P. L. p. 556.

— 10. Ζεῦ, σὸν μὲν] σὸν adiecit Grotius.

— 12. λεωργὰ κἀθέμιστα] v. Bergk. l. l.

— 15. τὰ γὰρ] Ad latus huius fr. Ἀντιλόχου ponit A. quod ex Ἀρχιλόχου corruptum existimo, et ad antecedens fr. pertinere. GAISFORD.

— 19. βλάπτῃ — φυγεῖν] βλάπτειν — φύγοι A. Cant.

— 21. τᾶς δίκας] Sic Nauckius, codd. τῆς δίκης, praeter A. et Cant. qui τὰς δίκας.

— 31. δοκεῖς] δοκεῖ codd. δοκεῖς cod. A. Floril. 28, 12. cf. Nauck. Fragm. Trag. p. 537.

P. 32, 2. ἢ παισὶν] ἢ τοῖσιν Valckenarius, ἢ καὶ σὺν Boissonadus. Fortasse scripsit Euripides ἢ 'ταισιν i. e. ἢ ἔταισιν.

— 3. ἦτἄρα] Sic scribendum cum Nauckio pro ἦ τἆρα; idem l. 4. pro εἰ recte ἢ revocavit ex A.

— 6. μόνη 'στὶν ἀπαραίτητος ἀνθρώποις δίκη] Pro ἀνθρώποις Iacobsius Ep. crit. ad Heeren. p. 228. mavult ἐν θνητοῖς, quo non opus est. Ceterum simillimus versus Menandri est μόνος ἔστ' ἀπαρηγόρητον ἀνθρώποις ἔρως apud Stobaeum Flor. 64, 3.

— 8. μὴ μουσοποίει] μηδὲν σὺ ποίει Grotius, μή που σὺ ποίει Heerenius, cui praestaret μή μοι σὺ ποίει.

— 9. πόρρω] Imo πρόσω, male apud Plutarchum Mor. p. 1124. F. legitur πέλας.

— 11. κακὰ φρονῶν] κακᾶν A. Gaisfordus κάκ' ἀφρονῶν, Nauckius κάκ' εὖ φρονῶν.

— 16. Ab hoc versu A. V. E. novum fragmentum incipiunt.

— 17. τᾶς ἀδίκου βιοτᾶς] τὰς ἀδίκους βιωτὰς A. ἀφανὲς] om. A.

— 23. Εὐριπίδου Ἀρχελάου] V. Nauckium Fr. Trag. p. 345.

— 24. θεῶν σὺ] σὺ om. A. recte Orion τῶν θεῶν.

— 25. μακρὰν] Vulgo που μάκρ', A. που μακράν. ἀπῳκίσθαι] Ante Gaisfordum ἀποικεῖσθαι, Orion ἀποκεῖσθαι.

— 28. ἄφνω μολοῦσα] Ante Grotium ἀμφωμολοῦσα.

P. 32, 29. *Αἴαντι*] Hoc solus Canterus habet.

— 31. *ἐξέλαμψε θεῖον*] Libri *ἐξέλαμψε ὅσιον*, correxit Cobetus.

P. 33, 2. *οὐ γάρ*] *ἀλλὰ γάρ ἐστιν* A. *οὐ γάρ ἐστιν* Cant. *καὶ ψευδ.* in A. post *κτήσασθαι*. GAISFORD. 4. *ἀλλὰ*] Om. A. qui mox *ἤλπισεν* pro *ἤνθησεν* et *ἐὰν* pro *ἄν*. GAISFORD.

— 10. *καλοὺς καὶ ἀγαθούς*] Imo *καλοὺς κἀγαθούς*.

— 20. *πολὺ διαφέρειν*] Libri *πολὺ αἳ διαφέρειν*, *πολὺ ἂν διαφέρειν* cum Heerenio Gaisfordus, qui ipse suspicatur *πολὺ νὴ Δία διαφέρειν*. Apertum est *ΑΙ* ex sequenti *ΔΙ* natum esse, quare delevi.

— 30. *πάντα περ ὁρῶσα*] Scribendum *πάντα περιορῶσα*.

— 31. *καθάπερ γὰρ*] Vulgo *καθάπερ οὖν*, om. *οὖν* A. quod Heerenius demum addidisse videtur.

P. 34, 2. *ἐκείναις*] Vulgo *ἐκείνοις*, quod revocandum est. *ἐκείνη*] *ἐκεῖνα* A. recte.

— 5. *ἀναμαρτεῖν*] I. e. *ἀναμάρτητον εἶναι*, fallitur Heerenius.

— 6. *ἁμαρτανόντων. ἀνθρώπων γὰρ γένος*] Vulgo *ἁμαρτανόντων ἀνθρώπων. γένος γάρ*.

— 8. *συνεστὸς*] Post h. v. lacunam indicavi, nisi scriptor anacolutho usus est.

— 9. *ὀλισθάνειν*] Vulgo *ὀλισθαίνειν*, quod ferendum erat.

— 25. *ἂν διοικοῖεν*] Vulgo *διοικοῖεν*.

— 28. *μετ᾽ οὐδενὸς λόγου λέγειν*] *λόγου* quod abest vulgo adieci.

— 29. *ποιητικὴ*] Homerus Il. *ι*, 495.

P. 35, 1. *στρεπτοί*] Homerus Il. *ι*, 493.

— 4. *οὐ μὴν*] Vulgo *οὐ μέν*.

— 8. *δυσχρηστίας*] Corr. *δυσχρηστίαις*.

— 15. *σωματικαῖς τ᾽ — καὶ ταῖς τῶν ἐκτὸς*] Vulgo *σωματικαῖς — καὶ ταῖς ἐκτός*.

P. 36, 8. *παντί τ᾽*] Vulgo *παντὶ δ᾽*.

P. 37, 23. *Πορφυρίου*] Hunc locum ediderunt Schottus Obs. Hum. p. 229 ex ms. Ant. Augustini et Holstenius inter Opusc. Porphyrii Romae 1630, p. 148. ex ms. Vat. HEEREN.

— 24. *Ἰνδοὶ*] Libri *ἰδοὺ*, corr. in marg. cod. Par. *Ἀντω-*

νίνου] Hunc Heliogabalum esse, ex Emesa urbe oriundum, adnotavit Heerenius.

P. 37, 25. *Ἐμισῶν*] Ita A. *Ἐμεσῶν* V. E. *εἰς τὴν Συρίαν ἀφικομένου*] *ἀφικομένου* seclusit Heerenius; secludendum fortasse etiam *εἰς τὴν Συρίαν*, quod more seriorum pro *ἐν τῇ Συρίᾳ* dictum a glossatore ad *ἐξ Ἐμισῶν* adscriptum esse videtur.

— 28. *δοκιμαστηρίαν*] Legebatur *δοκιμαστηρίου*, A. *δοκιμαστηρίον*.

— 30. *εἰσάγεται*] Hoc supplevi; post *ἀρνῆται* pone virgulam.

P. 38, 1. *θέλοντα*] Ante Holstenium *θέλοντος*. A. *θέλον*.

— 2. *παραδεχόμενον*] *περιδεχόμενον* A.

— 5. *συκοφαντῶσι*] Malim *συκοφαντοῦσι*.

— 6. *ἐστὶν ἄχρι*] Ita A. V. pro *ἐστὶ μέχρι*.

— 7. *ὁτονοῦν*] Sic A., *οὕτως* V. *ἐπιβαίνοντος*] Ita A. pro *καταβαίνοντος*.

— 8. *δ' ὁ*] Vulgo *δὲ*. — 12. *ἐνάγουσι*] Ante Schottum *ἀνάγουσι*. — 14. *τῷ*] Sic A., *τὸ* alii.

— 15. *ἔλεγχον γιγνόμενον*] Sic A., vulgo *γενόμενον ἔλεγχον*.

— 17. *ὁμοῦ*] Addunt A. et Par.

— 26. *δεξιὸν*] Hoc cur adderem nulla fortasse causa erat.

— 28. *σύγκρασιν*] Post h. v. spatium circiter quatuor literarum haberi A. adnotavit Gaisfordus. *ἀδιαιρέτως*] An *ἀδιαίρετον*?

— 31. *μαζὸν*] Ita A. pro *μαστὸν*.

— 32. *βραχιόνων τέχνῃ*] Inter haec spatiolum habent A. V. E. Par. *θαυμαστῇ* excidisse suspicatur Heeren.

P. 39, 2. *τουτέστιν*] Ita A. pro *τουτέστι καὶ*. *ποταμὸν*] Malim *ποταμοὺς*.

— 5. *θεατὸν*] Ante Heerenium *θυτόν*. Holstenius vertens *exemplum sibi propositum* Heerenio legisse videtur *θετόν*. Fortasse fuit [*αἰσ*]*θητόν*.

— 6. *ἐζήτησα*] *ἐξήτασα* A.

— 7. *Σανδάλης*] Fuit, opinor, *Σανδάνης*, ut *Βαρδισάνης*, *Ἀριοβαρζάνης* alia.

P. 39, 9. ἐκεῖνος· οὔτε γὰρ] οὔτε γὰρ ἐκεῖνος A. χρύσεος] χρύσιος A. i. e. χρύσειος. ἀργύρεος] Vulgo ἀργύριος.
— 16. κεφαλῇ τούτου] τούτου add. A.
— 18. καθημένου] καθήμενον A.
— 20. παύεσθαι τοὺς ἱδρῶτας] Heeren. τοῦ ἱδρῶτος.
— 21. φέρειν ἱδρῶτα] Fort. ῥέειν ἱδρῶτα.
— 22. ἐνδοτέρω] ἐνδότερον A.
P. 40, 4. νηστεύουσι] νηστεύσωσι A. — 5. φησὶν] φασίν A. τοὺς] Addidit Heeren.
— 18. Ἀπολλώνιον] V. Olearium ad Philostratum V. Apoll. III, 32. p. 123. a Gaisfordo laudatum.
— 21. Ταντάλειον] Vulgo Ταντάλιον.
— 22. Ταντάλου] Vulgo Ταντάλιον, A. V. Τάνταλον.
— 23. ἐπὶ] Vulgo ὑπό.
— 27. ΓΙΝΕΤΑΙ] ΓΙΝΕΣΘΑΙ A.
— 30. Μοῖρ᾽ ὦ] Ante Grotium Μοῖρα.
P. 41, 1. πάντολμ᾽ ἀνάγκη] Libri πᾶν τὸ λῆμ᾽ ἀνάγκης. Correxit Porsonus ad Eurip. Phoen. 1622.
— 3. τῆσδε] Ante Ruhnk. ad h. Cer. 207. τῆς τε.
— 7. Σιμωνίδου] Deest lemma mss. vid. Heindorf ad Platonis Protag. p. 345. Steph. GAISFORD.
— 10. ὁσίᾳ] ὁσία vulgo, correxit Nauckius. Cobetus θεία. Tum πολεμιωτάτη V. A.
— 23. Λικυμνίῳ] διδύμῳ libri, correxit Gaisfordus.
— 26. Quae hic sequuntur partim leguntur apud Plut. de plac. Phil. 1, 25. (p. 884. E.) et Galeni Hist. Phil. c. 10 (T. XIX p. 261. ed. Kühn.), reliqua vero ex eodem Plutarchi opere, etsi non amplius in eo leguntur, a Stobaeo hausta esse nemo facile dubitaverit. HEEREN.
— 27. κρατεῖν γὰρ] Libri τί γὰρ. Emendate Plutarchus.
P. 42, 2. δίκην] δίνην Beckius e Diog. Laert. IX, 45. πάντα τε κατ᾽ ἀνάγκην γίνεσθαι, τῆς δίνης αἰτίας οὔσης τῆς γενέσεως πάντων. Revocavi δίκην cll. Stobaeo Ecl. Phys. I, p. 41, 32. Parmenidis placita componente ἥντινα καὶ δαίμονα καὶ κυβερνῆτιν καὶ κληροῦχον ἐπονομάζει δίκην τε καὶ ἀνάγκην, nisi hic quoque δίνην scribendum. Adde Hermen supra p. 33, 29 sqq.
— 9. ἀνάγκην] Post h. v. delevit Gaisfordus αἰτίαν χρη-

στικὴν τ. ἀ. κ. τ. σ. quae suo loco leguntur paulo infra. ἐν τῷ Τιμαίῳ] P. 48. A.

P. 42, 20. ἀσχημάτιστον] Praestare videtur ἀσχήματον.

— 22. ἃς] Addidit Heerenius.

— 26. δημιουργοῦ] Post h. v. nonnulla exciderunt. Desideratur alterum genus rerum incorporeorum. Nam cum primum modo indicasset, subito sequitur tertium. Suppletur hoc, saltem quod nomen, ex iis quae infra sequuntur, in quibus τὸ ἄλογον, nulla tamen ampliori explicatione addita, pro altero incorporeorum genere ponitur. Brutorum tamen animas innui, verisimile est. HEEREN.

— 27. ἀσωμάτων] ἀσωμάτῶς A. ἀσώματον Patritius.

— 29. διαφοραὶ] Ante Patritium διάφορα, quod fortasse revocandum.

P. 43, 3. τούτων] τούτω V. A. σωμάτων suspicatur Heerenius, *haec per se incorporea esse.*

— 5. σώζουσα] σώζουσαν A. Cant. Patr. ἐπείγ'] Vulgo ἔπειτ', A. ἔπειθ' quare possis etiam ἐπεί. αὐτὴ ἡ οὐσία] Libri αὐτὴ (A. αὐτὴ) ἡ οὖσα. correxit Patritius.

— 7. αἱρεῖται] Libri αἵρεται vel αἴρεται, quod correxi.

— 8. τοῦτο δὲ τοῦ κόσμου] Haec qui corrupta esse vidit Heerenius seclusit.

— 22. δαιμόνιον] δαιμόνιος A.

— 23. μοῖραν] Libri μοίρα, Grotius μοίρας, scripsi μοῖραν.

— 24. στρέφει] στρέφεις A. Cant. ἄλλοτ' ἄλλως] Hoc dedi pro ἄλλους ἄλλως, rectius fortasse quam Hermannus, qui ἄλλους ἄλλοσ' scripsit.

— 26. θνατοῖσι] Libri θνητοῖς, correxit Neue.

— 27. Ἄρης] Post h. v. plene interpungit A. sic: — deinde exhibet litteris rubris pro lemmate εὐριπι^δ ἀνδρο^{μεδ}. βακχυλι^θ. μένανδροσ^{δ'}. ἡσιο θεογο^ν. Tum tanquam novus articulus οὔτε π. GAISFORD. πάμφθερσις] Sic V. A. πανφθέρσις E.

— 30. γαῖαν] Vulgo γᾶν, corr. Boeckhius.

P. 44, 2. ἅπαντι] ἅπαντ' ὁ codd. corr. Grotius.

— 7. γινομένοισι] Vulgo γεινομένοισι, illud A.

P. 44, 13. *βουκολικῶν*] *βουκολίων* A. Cant.

— 15. *τὸν Φοῖβον ἕλεν*] *τὸν βίον ἕλεν* V. A.

— 16. *ἐπεβώσετο*] *δ' ἐθέρεντο* V. *ἐπεβένετο* E. *ἐπεβέν̓ετο* A. *ἐπεμαίετο* Vulcanius.

— 17. *χρῖεν*] *χρεῖεν* bis A. *ἀμβροσίῃ*] A. *ἀμβροσία*, scribendum igitur *ἀμβροσίᾳ*.

— 18. *μοιραῖα* — *τραύματα*] *μοραῖσι* (*μοίρασι* A.) — *φάρμακα* ante Hermannum. *ἀναλθέα*] *ἀναλθία* V. A.

— 25. *κλύετ' ὦ Μοῖραι*] *κλύτε Μοῖραι* ante Seidlerum.

— 32. *Κλωθὼ* — *συντυχιᾶν*] Simonidis vel Bacchylidis videtur fragmentum esse. Tragici an lyrici sit dubitant Heeren et Bergkius P. L. p. 1073. tragici esse non puto.

P. 45, 1. *ἐπακούσατ'*] Ante Bergkium *ἐπακούσατε*.

— 3. *ἄμμιν*] Corrige operarum errorem *ἀμμὶν*.

— 4. *ἀδελφὰς*] Scripsi *ἀδελφεὰς* L. Dindorfium sequutus.

— 10. *Ἑρμοῦ*] Sic A. non ut ex eo codice enotavit Heerenius *περὶ εἱμαρμένης Ἑρμοῦ*. Ita vero Canteri margo. Versus qui sequuntur leguntur etiam in Append. ad Anthol. Pal. p. 768. n. 40. Vid. Iacobsii annotatio p. 898. GAISFORD. Si Hermae locus est, certe diversus hic Hermes est ab eo, cuius plurima fragmenta prosa oratione scripta servavit Stobaeus.

— 12. *μετα τοῖσι δ' ἀεὶ*] Vulgo *μετὰ τοῖσιν ἀεὶ δ'*, corr. Iacobsius. *ἐπινίσσεται*] Vulgo *ἐπινήσεται*, Iacobsius *περινίσσεται*.

— 13. *στυγνὸς*] *νυκτὸς* A. V. *στυγνὸς Κρόνος* marg. Cant.

— 14. *παστοφόρος*] An *παστοπόλος*? i. e. *παστοστόλος*. *εὔπτερος*] Ita Anthologia, *εὔσπερος* libri, *εὔσπορος* Grotius.

— 18. *μεμερίσμεθα*] Corrigendum suspicor *μεμορήμεθα*.

— 25. Philosophorum decreta quae sequuntur partim extant quoque apud Plut. plac. phil. I, 27 et 28. et apud Gal. II. Phil. c. x. multo tamen auctiora ap. Stobaeum. HEEREN.

— 25. *οἱ στωικοὶ*] Haec supplevit Heerenius cll. Plut. plac. ph. I, 27. *οἱ στωικοὶ τὴν εἱμαρμένην αἰτιῶν τεταγμένην*.

P. 46, 2. *εἱμαρμένη*] *εἱμαρμένα* A.

— 14. *τάξει*] Forsitan *τάξεως*.

— 16. *ὅρων*] Libri *ὡρῶν*, correxit Heerenius.

P. 46, 27. ὅτι οἷα] Ante Heerenium οἷον sine ὅτι. Eidem debetur quod mox legitur ἕκαστοι pro ἕκαστα.

— 28. Ἄτροπον] Ἄτροπος V. A. recte, si scripseris supra Λάχεσις, ut scriptor in rectam orationem transeat.

— 31. γεννώμενα] Recte γενόμενα A. tum pro κλωθωμένοις repone κλωθομένοις.

P. 47, 2. συμπαρισταμένων ἀχρήστως] Heerenius εὐχρήστως, quod *probe* vertit; aptius ad sententiam fuerit ἀχωρίστως, *ut non divellantur*, vel εὐχαρίστως.

— 10. πρῶτος γὰρ αὐτῆς τυγχάνει] Heerenius πρώτως γὰρ αὕτη τυγχάνει, quod significare vult, *primum locum obtinet providentia.* Apertum est aliud quid latere.

— 13. εἱμαρμένη δέ, διότι καὶ ἀνάγκη] Heerenius εἱμαρμένη δὲ [μετὰ τοῦτο], διότι etc. *fatum nempe, adeoque etiam necessitatem, locum habere post providentiam.*

— 14. ἡ εἱμαρμένη] Addidi articulum.

— 20. αὐτὸ τὸ πρῶτον] αὐτὸς τὸ πρώτως V. A.

— 21. τὰ ὅλα] Haec absunt a V. τὰ ὄντα A. (ὅπλα typographicum vitium est). τὸ] τὶ A.

— 23. συναναφέρεται] Ita A. reliqui, ut videtur, συναφέρεται. Heerenius συμφέρεται.

— 25. αἰτίων] Vulgo αἰτιῶν, illud etiam l. 30. restituendum.

— 27. ἐκκρέμαται] ἐκκρεμμαται A.

— 29. τῆς αἰτίας] τῆς σοφίας V. A.

— 30. εἱργμὸς] Scribendum εἱρμός. Cfr. p. 110, 15.

P. 48, 2. αὐτῷ] αὐτῶν A. τῶν αἰτιῶν] Ita Heerenius, τῆς αἰτίας V. A.

— 4. μονοειδῶς] Intelligerem si ὁμοειδῶς scriptum esset.

— 24. 25. χὤπερ — ἀνάγκα] Lyrici poetae hoc fragmentum esse indicavi in Philologo Gott. XIV. p. 34. χὤπερ] Cant. ὅσπερ, V. A. ὤπερ, E. ὥσπερ, Gaisfordus χῷπερ. νεύσῃ] Vulgo νεύσει. τούτῳ] τοῦτο V. τοῦτοι A. τούτω apud Cant. quod verum videtur. κέκλωστ'] Vulgo κέκλωτ', A. κέκλϋ τ'.

— 26. εἱμαρμένην καὶ ἀδράστειαν καλοῦσι] Plutarchus de Stoic. repugn. p. 1056. τὴν εἱμαρμένην — αὐτὸς (Chrysippus) ἄτροπον καλεῖ καὶ ἀδράστειαν καὶ ἀνάγκην. Aristoteles de Mundo p. 401, 15. Iovem dici νέμεσιν ἀπὸ τῆς ἑκά-

στῳ διανεμήσεως, ἀδράστειαν δὲ ἀναπόδραστον αἰτίαν οὖσαν κατὰ φύσιν. Arius Didymus apud Eusebium Praep. Ev. XV. 15. p. 818 [a]. *Ἀδράστειαν δέ (καλοῦσι τὸν Δία), ὅτι οὐδὲν ἔστιν αὐτὸν ἀποδιδράσκειν.*

P. 50, 7. *ὅπερ αἰνίττεται καὶ ὁ μῦθος*] Mirabili varietate Aristoteles *περαίνεται δὲ καὶ ὁ μῦθος οὐκ ἀτάκτως*, e Stobaeo fortasse corrigendus.

— 10. *Πλάτων*] Legg. IV p. 715.

— 11. *εὐθέα*] Cant. *εὐθέως*, V. A. *εὐθέα*, Plato et Aristoteles *εὐθείᾳ*, quod reponendum.

— 16. *οὐδὲν γάρ, Κλέων, ἀνθρώπινος νοῦς ἐστὶν ἄλλο τῆς τύχης*] Ita correxi librorum scripturam *οὐδὲν γὰρ πλέον ἀνθρώπινος κ. τ. ἑ.* cui tutandae afferri non potest Philemo Fragm. inc. 26, 2. *πλέον οὐδὲν ἄλλο τοῦ ζητεῖν ἔχεις.*

— 17. *ἄλλο τῆς τύχης*] A. Cant. *ἀλλ' ὁ τῆς τύχης*, Dobraeus Adv. II, p. 278. *ἀλλὰ τὸ τῆς τύχης.*

— 18. *εἴτ' ἐστὶ τοῦτο πνεῦμα θεῖον εἴτε νοῦς*] Postremorum loco nescio an scribendum sit *εἴτε μή.*

— 19. *ἅπαντα*] Hoc adiecit Grotius. *στρέφον*] Suspicor scribendum esse *τρέφον.*

— 22. *πάνθ' ὅσα*] Ante Grotium *ἅπανθ' ὅσα. νοοῦμεν ἢ λέγομεν*] Libri *ποιοῦμεν ἢ γέγονεν.* Correxit Canterus in marg.

— 23. *τύχη 'στὶν*] Ante Grotium *τύχης ἐστὶν. ἐπιγεγραμμένοι*] Male de militibus conscriptis explicat Gaisfordus. V. quae dixi ad Menandri Reliquias p. 169.

— 25—27. Haec a praecedentibus separanda esse monui iam olim, et separari in A. adnotavit Gaisfordus.

— 26. *τὴν θεὸν*] Scribendum erat *τὴν θεῶν*, ut voluit Bentleius.

P. 51, 1. *Ἀρχιλόχου*] Archilochi nomen supplendum esse acute vidit Liebelius Fragm. Archil. p. **.

— 10. *ἐπισκοποῦσ' ἀεί*] Libri *ἐπισκοποῦσα* et *ἐπισκοπεῖ.* correxit post Iacobsium Ep. crit. ad Heer. p. 229. Gaisfordus.

— 12. *μερίδα*] Delendum esse probabiliter suspicatur Iacobsius.

— 15. *πράγματ'*] Om. V. A.

— 20. *πολλὰ*] *πολλοὺς* A.

P. 51, 22. οὐ παντὸς — κρίνων ἂν ὀρθῶς ὑπολαβεῖν τίς μοι δοκεῖ] Forsitan ὁ παντὸς — κρίνων ἄρ' οὐκ ὀρθῶς ὑπολαβεῖν μοι δοκεῖ. Cf. Fragm. Com. vol. IV. p. 219.

— 24. ἔνια] Ita V. A. vulgo ἐνίοτε, fortasse ἐνίοις scribendum.

— 27. πρῴην] Ante Bentleium πρώτη.

— 28. γινώμεθ'] Libri γίνωντ', emendavit Bentleius.

— 32. τὸν εὐτυχοῦντα] τὸν ἐντυχοῦντα A.

P. 52, 1. Βακχυλίδου] Legebatur Αἰσχύλου. Bacchylidi locum vindicare conatus sum Philol. Gott. XIV. p. 4. nec muto sententiam, quamvis Heerenius in Var. Lect. Stob. vol. II. p. 12. ex V. A. E. hoc lemma enotaverit Αἰσχύλου Ἀριστοτελ., postquam in adnotatione p. 198. haec scripserat: *splendidos, qui sequuntur, versus, codd. V. A. E. Aeschylo tribuunt*, de Aristotelis nomine ne verbum quidem adiiciens. Atque in Aug. certe cod. nullum esse eius vestigium docet Gaisfordi, qui accuratissime illum cod. contulit, silentium. Aristoteli locum assignavit Bergkius P. L. p. 521.

— 2. τύχα τε καὶ] Vulgo τύχα (A. τύχαν) καὶ.

— 3. τέρμα, τὺ] Ita pro τέρματι vel τέρμα dedit Grotius. θακεῖς ἕδρας] Hoc l. l. posui pro librorum scriptura ἄκος δρᾶς, nescius idem restituisse Iacobsium Epist. crit. ad Heer. p. 230.

— 9. ἄγαγες] ἤγαγες A. E.

— 10. προφερεστάτα] προφερέστατα V., προφανέστατα A., προφανέστατον E.

— 18. μὴ θελούσης τῆς τύχης] Si Charemonis locus est, scribendum μὴ θελησάσης τύχης. At fortasse Philemoni hoc fragmentum assignandum est.

— 22. διοικεῖν οὖν] διοικεῖν γοῦν Nauckius Trag. Fragm. p. 718.

— 24. Excerpta quae hic sequuntur partim leguntur quoque apud Plut. de plac. philos. I, 29. partim apud Galenum hist. phil. X. 12. ita tamen ut [pleraque] apud Stobaeum longe pleniora sint. HEEREN. Ἀριστοτέλης] Ἀριστοτέλους Cant. et sic A. ubi non in contextu, sed in margine pro lemmate legitur. Plutarchus et Galenus plenius Ἀριστοτέλης αἰτίαν κατὰ συμβεβηκὸς ἐν τοῖς καθ' ὁρμὴν ἕνεκά τινος γινομένοις, ἄδηλον καὶ ἄστατον· διαφέρειν δὲ etc. Vide paullo infra. GAISFORD.

Petita haec esse Aristolelis placita ex Phys. II, 6. adnotavit Heerenius.

P. 52, 27. *ἐν τοῖς ἔξω πράξεως*] I. e. casus tantum tribuitur iis, quae non habent *πρᾶξιν*, i. e. actionem liberam. Id enim vocat Aristoteles *πρᾶξιν*. cf. Phys. l. c. HEEREN.

P. 53, 1. *Πλάτων*] Copiosius de hac Platonis explicatione et de omni hoc loco disputare Plutarchum de Fato Op. vol. II. p. 572. monuit Heeren.

— 5. *Ἀριστοτέλης*] Hausta haec sunt ex Aristotele Phys. II, 5. 6. ita tamen, ut verba philosophi subinde paulum mutata et quae ipse fusius disputat, arctius contracta sint. HEEREN.

— 12. *τελεῖσθαι δὲ*] Ante Heerenium *τελεῖσθαι γάρ*.

— 23. *ἀκαιρία*] *σκεωρίαι* A., i. e. *σκαιωρίαι*, quae notabilis est lectionis varietas ac fortasse Platoni restituenda.

P. 54, 1. *καιρῷ*] *καιρὸν* A. et mox *κυβερνητικόν*.

— 6. *προσδιαρθροῖ*] *προσιαρθεῖ* Cant. *προσδιαρθρεῖ* V. A. E. correxit Heerenius.

— 9. *φύσεως*] Hoc suasu Heerenii adieci, qui affert Theophrastum in fragmento de Metaph. ed. Opor. p. 267. *ἡ δὲ φύσις — δῆλον ὡς αἰτίαν θετέον ταύτην τῆς κινήσεως*. Ad quae conferri possunt quae Heerenius vol. II, p. 442. edidit incerti scriptoris verba: *φύσις ἐστὶ σχεδὸν ὀφθαλμοῖς μὲν ἀθέατος, νῷ δὲ θεωρητή, τοῖς σώμασιν ἐγκατεσπαρμένη παρὰ θεοῦ, ἀρχὴ γενήσεως καὶ ἐρημίας*, ubi corrige *κινήσεως καὶ ἠρεμίας*.

— 24. *βλάστοιεν*] Libri *βλάπτοιεν* et *βάπτοιεν*. Correxit Wyttenbachius apud Mahnium de Aristoxeno p. 110.

— 25. *εὐθυβολοῖεν*] Libri *εὐθύβουλοι εἶεν*, *εὐθυβόλοι εἶεν* Wyttenbachius l. l., perfecit emendationem Iacobsius Epist. crit. ad Heeren. p. 230.

— 27. *καὶ ταρασσομένης*] An *διαταρασσομένης*? certe *καὶ* superfluum.

— 28. *ἀτυχίαν*] *εὐτυχίαν* V. A.

— 30. *δοκεῖ*] *οὐ δεῖ* V. *ὁ δεῖ* A. E. *τύχα*] Ante Heerenium *τάχα*.

P. 55, 1. *ἀτέραις*] Hoc pro *ἑτέραις* posui ex V. *ἅ τύχα*] Ante haec omisit nonnulla excerptor.

— 2. *ἐντὶ*] *ἐν τινα* Cant. *ἔν τιν'* V. A. Gaisfordus *ἔντιν*, praetuli *ἐντὶ*.

P. 55, 4. *τὸ ἐπισυμβαῖνον*] Ante Heerenium *ἐπὶ τὸ συμβαῖνον*.

— 5. *ἀπροαισθήτως*] Ita A. et Cant. *ἀπροαιρέτως* V.

— 7. *ταυτᾶν*] Vulgo *τούτων*.

— 8. *ἔχουσα*] Ita scripsi cum Heerenio pro *ἔχοντα*, A. *ἔχοντι*.

— 9. *σύνταξιν ἔχουσα, αὐταυτόθεν*] Vulgo *σύνταξιν ἔχουσα αὐτά, αὐτόθεν*.

— 10. *τῷ αυτομάτῳ*] Imo *τωὐτομάτῳ*.

— 14. *τὰ πράγματα*] Haec fortasse delenda.

— 15. *ἐπικρατευσάσας*] Ante Heerenium *ἐπικρατεύσασα*.

P.56, 8. *οὐ χρῆται νόμοις καθ' οὓς κρίνει τὰ πράγματα*] Hunc versum utpote aliunde illatum uncis inclusit Meineke. GAISFORD.

— 14. *τόν θ' ὃν*] Ante Grotium *τόνδ' ὃν*, quod qui retinet Musgravius vs. 1. scripsit *ταῖς βροτῶν τύχαις. ὅστις ἐστὶ δή*] Porsoni et Blomfieldi ed. Aeschyli Ag. 155. emendatio est, vulgo *ᾧ τάδ' ἐστὶ δή*.

— 15. *ἐκλάμπει*] Bene Nauckius *ἐκπέμπει*, quod proprium in hac re verbum est. Cf. Cleomedes Theor. IV, p. 80. *ἡ σελήνη μέχρι γῆς ἐκπέμπει τὴν ἀπ' αὐτῆς λαμπηδόνα*.

— 19. *συννέφει*] Ita A., vulgo *συννεφεῖ*. V. Cobetum V. L. p. 134.

— 21. *φθίνουσ' ἐτείοις προσφερεῖς*] Libri *φθίνου δ' αἰτίοις προσφέροις*, Emendavit Valckenarius, sed pro *προσφερεῖς* malim *προσφόρως*.

— 23. *ἀσύστατον*] Vulgo *ἄστατον*, correxi e Plutarcho de Plac. Phil. I, 29. et Galeno hist. Phil. 10.

— 30. *Διωτογένεος*] Vulgo *Διοτογενέος*. De hoc similibusque nominibus dixi Praef. ad Flor. vol. IV. p. 69.

— 31. *ὁσιότατος*] Vulgo *ὁσιότητος*.

— 32. Locum hunc Diotogenis apposuit Stobaeus etiam Flor. XCIII, 130. (vol. II. p. 135, 6—17.) ubi initio legitur *ἔπειτα γάρ. τέτορες*] Vulgo *τέτταρες* ut Par. A. in Flor. ubi Trinc. *τέτορες*, Gesn. *τέττορες*.

P. 57, 1. *ἐπὶ τέλος ἐπιτίθεντι*] *ἐπὶ* delet Heerenius, fort. scribendum *ἐπιτελέοντι*; nisi haec prorsus eicienda sunt.

— 2. *ἐξ ἄθεος*] Post haec indicavi lacunam, in qua quae

φύσεως vis esset dictum erat, rectius facturus, si lacunae signa post *τῶν μὲν* posuissem, ut fecit Heerenius et Iacobsius Epist. crit. ad Heer. p. 231. qui recte supplere videtur *καὶ τῶν μὲν [ἐξ ἀνάγκας φύσις ἁγεμών, τῶν δ'] ἐξ ἄθεος*. male de his statui etiam Praef. Flor. II, p. XIV.

P. 57, 3. *ἐπιστάτας καὶ δαμιοεργὸς*] Vulgo *ἐπιστάτης* (A. *ἐπίστατος*) *καὶ δημιουργὸς*.

— 4. *τελεωθέντων*] *τελεθέντων* V. A. *τελεωθάντων* Cant. *τελεθόντων* Flor. correxit Heerenius.

— 5. *τέχνα κα*] Addidi *κα*. *μάτηρ*] *μάταρ* A.

— 6. *ὡς ἔτυχεν*] Haec fortasse delenda. *τῶ αὐτομάτω*] Vulgo *τοῦ αὐτομάτου*. Scribendum *τωὐτομάτω*.

— 8. *ταύταν*] Libri *ταῦτα*, corr. e Flor.

— 9. *τεταγμέναν*] *τεταγμένως* Cant. *τεταγμένα* V. *τεταγμέναν* A. et Flor. *πεφρονημένως*] *πεπρωνημένως* V., *πεπρονμ^{ει}ς* A, *πεφρονημένως* cod. Par. Florilegii. *πεφροντισμένως* dubitanter Heerenius.

— 10. *ποιέν*] *ποῖεν* A., *ποιεῦν* male Flor. *γεννηθεῖσα δὲ ἡ*] Ad dialectum rectius *γενναθεῖσα δὲ ἁ* Flor. *γένεος*] Ita F. et Flor. *γενέως* A., *γένος* Cant.

— 14. *ΑΝ*] Vulgo om.

— 16. *τὸ φῶς*] Ante Grotium *φῶς*.

— 18. *θνητοῖς παρέδειξαν*] Flor. XXIX, 41. *ὑπέδειξαν*, A. *ἔδειξα*^{αν}. An *θνητοῖσιν ἔδειξαν*?

— 19. *ἐφευρίσκουσιν*] Libri *ἐφεύρισκον*. corr. e Flor.

— 23. *Χαιρήμονος*] Ita Cant. ceteri om.

— 30. *δάκνων*] Libri *δανθανὼν* vel *δαδανὼν*. Correxit Grotius.

P. 58, 1. *τεθηγμένῳ νῦν· ἀλλ' ὁ μυρίος χρόνος*] Libri *τεθηγμένον· ἐν* (*σὺν* V.) *ἄλλοις μυρίοις χρόνοις*. Feliciter emendavit Nauckius.

— 4. *χρήσασθαι χρόνοις*] Ita correxi editum *τρόποις*.

— 8. *ἄξι' ἐστὶ*] Libri *ἄναξ ἐστὶ*, quod *ὦναξ ἐστὶ* scripsit Heerenius, ego L. Dindorfium Thes. L. G. v. *σκοπεῖσθαι* sequutus sum.

— 10. *Κριτίου*] Male Gaisfordus ex A. dedit *Κριτία*.

— 11. *ὁ χρόνος ἁπάσης ἐστὶν ὀργῆς φάρμακον*] *ὀργῆς*

ἐστι φάρμακον V. Tragicos numeros restituere licebit transponendo *ὀργῆς ἁπάσης ὁ χρόνος ἐστὶ φάρμακον.* Sed res incerta est; ac fortasse lemma *Κριτίου* ex *Κρατίνου* corruptum est.

P. 58, 14. *Νικοστράτου*] Nicostrato h. v. tribuit cum Cant. Grotius. In codd. V. A. E. Nicostrati nomen ad proximum trahitur. Legitur autem is in codd. continuo cum nostro, unde probabile est, utrumque Nicostrati esse. HEEREN.

— 17. *δυσαρεστότερον*] *δυσαρεστότατον* V. *δυσαρεσκότατον* A. *δυσάρεστον* Cant. *δυσαρεστότατον* Heeren. *οὐδὲ ἓν*] Ante Grotium *οὐδέν.*

— 19. *Λακώνων*] *Λακόνων* A. Cratini vel Eupolidis esse suspicatur Gaisfordus. Fort. *Λαοκόωντι*, ut Sophoclis locus sit; ac bene convenit cum no. 17.

— 21. *Σιμωνίδου*] Citare hos versus *ἐκ τῶν ἐπιγραμμάτων* Iohannem Stobaeum in libro *ἐκλογῶν φυσικῶν γνωμῶν* testis est Ursinus Carm. Nov. illustr. fem. p. 335. Grotii lemma *Incertus Caco* pertinere videtur ad praecedens fragmentum, quod ipsi *ἀδέσποτον* est. Simonidi tribuitur in Anthol. Pal. App. 84.

— 24. *Ἀγάθωνος*] *Ἀγάθονος* A. *Ἀγάθων. μόν* (sic) Cant.

— 31. *ἅμα κραταιᾷ τλαμοσύνᾳ*] Hoc scripsi ex emendatione Heerenii, in quam postea etiam Ellendtius incidit, libri habent *τερμοσύναι*, pro quo nescio an scripserit Sophocles *χρημοσύνᾳ*, *egestate.* Cf. Theocritus XXI, 1. *πενία τὰς τέχνας ἐγείρει.*

P. 59, 7. *λάλος ἐστὶν οὗτος, οὐκ ἐρωτῶσιν λέγει*] *λάλος* pro *ἄλλος* Canteri emendatio est; ceterum scripsisse suspicor Euripidem *λάλος γάρ ἐστι κοὐκ ἐρωτῶσιν λέγει*, sive *λάλος γὰρ οὗτος, οὐδ' ἐρωτῶσιν λέγει.*

— 12. *ὅ τοι*] Ita Bergkius, Cant. *οὗ τοι*, at recte V. A. *ὅτι*, quod revocandum.

— 13. *καὶ πάντα ψήχει*] Bergkius *πάντα καταψήχει.*

— 16. *ποιεῖ*] Imo *φύει*, ut apud Sophoclem est.

— 17. *κοὐκ*] Ante Heerenium *οὐκ.*

— 24. *πάντα εἰς φάος ἄγει*] Fort. *πάντα πρὸς τὸ φῶς ἄγει*, vel *πάντ' ἂν εἰς τὸ φῶς ἄγοι.*

— 28. *Χαιρήμονος*] Sic A. Philemoni tanquam ex eo codice et V. E. tribuit Heeren. GAISFORD.

P. 59, 31. *χρόνῳ τὰ πάντα γίγνεται καὶ κρίνεται*] Chaeremoni tribuit Canterus. Suspectum mihi est *κρίνεται*, quod recte habet in Menandri Monost. 368. *νόμῳ τὰ πάντα γίνεται καὶ κρίνεται*, unde in h. v. illatum videtur, in quo scripserim *φθείρεται*, ut est apud Aristot. Phys. IV, 13. p. 222, 16. *ἐν δὲ τῷ χρόνῳ πάντα γίνεται καὶ φθείρεται.* Quamquam possis etiam *κραίνεται* conicere, ut tempore omnia et nasci et perfici dicantur.

P. 60, 2. *ἀφικνοῖτ' ἂν ποτε*] Ita scripsi nescio meam an alius coniecturam sequutus. *ἀφικνεῖτ' ἂν* V. *ἀφικνεῖται τάν* A., *ἀφικνεῖται τάν* Cant., *ἀφικνοῖτο ἂν* Heerenius. Fortasse *ἐκφανεῖ τὸ πᾶν.*

— 9. *χρόνῳ*] *χρόνῳ γε* V. A. E.

— 10. *Χαιρήμονος*] *Φιλήμονος* A. Chaeremoni recte dedit Grotius.

— 13. *Λάχης*] Ante Grotium *Λάγης*. V. *λάτης*, A. E. *λάτίς*.

— 16. *ὁ πολὺς*] *ὀπὸ πολὺς* A., ubi in margine pro lemmate esse *ἀναγενέους* annotavit Gaisfordus.

— 17. *Ἑρμίππου*] Falsum est quod ait Heerenius cod. A. in marg. habere *ἀναγενέως Ἑρμίππου*, in quo hoc fragmentum praecedenti iungitur. Quod si ita legatur in V. non male eum coniecisse arbitror *Ἀθηνᾶς γοναῖς*. Et Heerenium secutus est Meineke Fr. Com. II, p. 380. GAISFORD. In Var. Lect. p. 15. Heerenius non *ἀναγενέως* ex V. enotavit, sed *ναγενεους*.

— 18. *ἐστὶ στρογγύλος τὴν ὄψιν*] Libri *ἐστὶν τὴν ὄψιν στρογγύλος*, quod correxi.

— 19. *τὰ πάνθ' ἑαυτοῦ*] *τὰ παρ' ἑαυτῷ* V., *παρ' ἐν αὐτῶ* A., *τὰ περὶ ἐν αὐτῷ* Cant., *τὰ περὶ ἑαυτοῦ* Gaisfordus. Corrigebam olim *τὰ πάντ' ἐν αὐτῷ*, cui nunc fortasse iniuria praetuli *τὰ πάνθ' ἑαυτοῦ*, ut *ἑαυτοῦ* ab *ἐντὸς* pendeat.

— 20. *ἁπαξάπασαν*] Ante Grotium *ἅπαξ ἅπασαν*. Idem l. 22. *ἀρχὴν ἔχει* addidit in codd. omissum.

— 25. *δύο καὶ δέκα*] Cant. *δὲ δώδεκα*, Codd. *δώδεκα*, correxi ex Diog. Laert. I, 91.

— 26. *κοῦραι ἑξήκοντα*] Ita ut videtur codd. nisi quod A. *κάρα* habet; Diogenis codd. *παῖδες τριήκοντα*, pro quo Cobetus ex Gudii coniectura dedit *παῖδες δὶς τριάκοντα*.

P. 60, 28. δέ τ' ἐοῦσαι] Vulgo δέ τε οὖσαι.

— 32. ἦν ποθ' ἡνίκα] Ante Nauckium ἦν ὁπηνίκα.

P. 61, 2. δυσαυλίους] Revocanda codd. scriptura δυσηλίους.

— 4. λαΐνοις] Codd. λαγγήνοις et λογίνοις, correxit Canterus.

— 8. εὐιώτιδος] Ante Grotium εὐγώτιδος.

— 9. ὀρχάτους ἐτημέλει] ὀρχάτους μένει apud Cant. ὀρχάτουσε τη μελλει V, ὀρχάτουσε τημέλεϊ A. correxit Salmasius.

— 10. κωφὰ χηρεύουσα] Libri κωφεύουσα ῥέουσα, in quibus forsan aliud quid latet quam quod ego posui. Heerenius tentabat κωφά τ' ἐκφύουσα, Iacobsius κωφά τ' ἐκτρώσασα, Nauckius κώφεσιν βρύουσα, alius κωφά τ' ἐκφέρουσα.

— 13. Διΐ] Codd. νηΐ et νηδία, Canterus δίκη, Διΐ Grotius.

— 14. ἀμεινόνων] Nauckius ἀρειόνων: Cf. Homerus ἡμεῖς τοι πατέρων μέγ' ἀμείνονες εὐχόμεθ' εἶναι.

— 15. τρέφων] στρέφων malebat Nauckius.

— 17. σπάσας] Codd. πᾶσαν, in quo aliud quid latet. Fort. πλάσας.

— 24. ἄστη] Codd. αὕτη, quod primus omnium Wesselingius correxit. ἐπυργώσαντο] Probabiliter ἐπύργωσάν τε Valckenarius et Piersonus.

— 29. νεκροῖς ἀθάπτοις] Ita mutata interpunctione correxi. Edebatur κόνιν, νεκρούς τ' ἀθάπτους μηδ' ἐν ὀφθαλμοῖς ἐᾶν, τῆς πρόσθε — δυσσεβές.

— 30. δυσσεβὲς] Valckenarius δυσσεβοῦς.

— 32. φθινοπώρου] Imo φθινοπώρῳ, ut in lemmate Gaisfordus praeeunte Brunckio.

P. 62, 2. ἦ θέρος] Vulgo ἢ θέρος.

— 3. ὅτ'] Rectius ὅκ', quod in lemmate habet Gaisfordus.

— 5. θέλγονται] Libri θάλποντας, correxit Ursinus, τέρπονται Grotius. ἀεργείᾳ] Vulgo ἀεργείῃ.

— 6. εὔαδε] Post hoc nescio an aliquid ad veris laudem dictum exciderit; vix enim dubitari potest, quin parem versuum numerum poeta utrique cantatori tribuerit.

— 7. λαλέεν] Ita V, λαλέον Cant. λαλέειν alii rectius.

— 12. νόσον] νοσέρ' Ahrens.

P. 62, 13. *φέρει νιφετῶν κρύος, ὥστε*] Vulgo *φέρειν νιφετὸν κρυμούς τε* ex correctione Ursini. Cant. *φέρειν νιφετὸν κρυμνόν τε*, A. E. *φέρειν νίφετον κριμός τε*, V. *φέρειν κρύος τε*.

— 15. *μήϑ᾽ — ἄμμε*] *μήτ᾽ — ἄμμϊ* A. pro *ἄμμε* praestat fortasse *ἅμε*.

— 16. *βλαστῇ*] Vulgo *βλάστη*, Brunckius *βλαστῇ*. Exemplis formae apud antiquos perrarae adde Empedoclem apud Clementem Alex. Strom. p. 632. Pott. *ἔνϑεν ἀναβλαστοῦσι ϑεοὶ τιμῇσι φέριστοι*.]

— 18. Ex brevibus hisce philosophorum sententiis perpaucae tantum leguntur apud Plut. de Plac. I, 21. 22. et Galen. X, 5. reliqua Stobaeus solus sibi vindicat. HEEREN.

— 19. *Θαλῆς*] Primum hoc Thaletis placitum servavit quoque Diog. Laert. I, 35. *σοφώτατον χρόνος, ἀνευρίσκει γὰρ ἅπαντα*. Paulo aliter tamen Plutarchus Conv. Sept. sap. vol. II. p. 153. *χρόνος· τὰ μὲν γὰρ ἐξηύρηκεν ἤδη, τὰ δὲ ἐξευρήσει*. Ad quod Thaletis responsum respicit Aristot. Phys. IV, 13. HEEREN.

— 22. *ὁ χρόνος*] Post *χρόνος* dubitari non potest quin exciderint verba *αὐτοῦ γὰρ οὐδέν ἐστιν αἴτιον*. Docent hoc Thaletis sententiae.

— 23. *Θαλῆς*] Praeter Thaletem eadem sententia tribuitur Simonidi ap. Simplicium ad Phys. Arist. p. 179. Unde Thaletis nomen male ex superioribus repetitum vel cum Simonide vel cum alio nomine permutatum esse suspicari licet. HEEREN.

— 26. *Εὐρυφῶν*] Vulgo *Εὐριφῶν*. Verba haec *Εὐρυφῶν — ἔφη* desunt V. A. E.

— 28. *τοῦ περιέχοντος*] Obscuram Pythagorae sententiam optime illustrat Simplicius ad Phys. p. 165. Patet itaque *τοῦ περιέχοντος* dictum esse pro *τοῦ οὐρανοῦ*. Apud Galenum legitur *τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς οὐρανοῦ*. HEEREN. V. Boeckhium Philol. p. 99.

P. 63, 6. *Στράτων*] Sextus Emp. Pyrrh. Hyp. III, p. 137. et adv. Phys. II, 177. *Στράτων ὁ φυσικὸς ἔλεγε χρόνον ὑπάρχειν μέτρον πάσης κινήσεως καὶ διαμονῆς*. Quod enim ibi *μέτρον*, id h. l. est *τὸ ποσόν*. Copiosius tamen hanc senten-

tiam explicat praeter Sextum l. c. Simplicius ad Arist. Phys. p. 168. b. HEEREN.

P. 63, 7. *συμπτωμάτων*] Hoc e Sexto adv. Phys. II, s. 238. addendum esse animadvertit Heerenius.

— 9. *Ἀντιφῶν*] Ita correxi librorum scripturam *Ἀντιφάνης*, cuius inauditum est nomen inter graecos philosophos, at non infrequens Antiphontis, cuius de sole et luna placitum servavit Stobaeus Ecl. phys. I. p. 143, 23 et 153, 1. et Laurentius Lydus de Mens. III, 8. p. 106. cf. Aristot. Phys. I, 2. II, 1. Plutarch. Plac. phil. II, 28.

— 11. *Ἀιστοτέλης*] Ita A. in marg. pro lemmate. Petita haec esse ex Arist. Phys. IV, 11. 13. ostendit Heerenius.

— 14. *εἶναι δὲ*] *εἶναι δὴ* A. Cant.

— 15. *γὰρ αὐτοῦ*] Ante Heerenium *παρ' αὐτοῦ*.

— 19. *τὸ νῦν*] Codd. *τὰ νῦν*. correxit Heerenius.

— 21. *ἄνευ κινήσεως*] *ἄνευ* addidit Heeren. laudato Arist. Phys. IV, 10. et 11. *ὅτι μὲν τοίνυν οὐκ ἔστι κίνησις* (*ὁ χρόνος*) *φανερόν, — ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἄνευ γε μεταβολῆς*.

— 24. *χρόνῳ*] Ante Heerenium *χρόνος*.

— 28. *κινήσεως διάστημα*] Diogenes Laert. VIII, 141. *χρόνον εἶναι διάστημα τῆς τοῦ κόσμου κινήσεως*. Cf. p. 64, 23. et p. 65, 13.

P. 64, 2. *ὡς καὶ*] Patritius *ὥστε καὶ*, fort. *ὥς ἔστι καί*.

— 4. *ἐὰν γὰρ*] *γὰρ* add. Heeren.

— 6. *ἐνεστάναι — ἐνεστὸς*] Libri *συνεστάναι — συνεστός*. corr. Heeren.

— 14. *χρόνος*] Ante Heerenium *χρόνου*.

— 20. Nova hic incipit paragraphus, etsi in Cant. ed. male sequentia prioribus iunguntur. HEEREN.

— 21. *Ἀπολλόδωρος*] Apollodorus hic commemoratus est Atheniensis Stoicus a grammatico diversus. Scripta eius passim laudat Diogenes et inter ea quoque artem physicam, ex qua haec desumta sunt. Temporis definitio, quam hic exhibet Apollodorus, ex Stoicorum disciplina petita est, et supra iisdem verbis Zenoni tribuitur. HEEREN.

— 29. *ἀπαρτιζόντως*] Ante Heerenium *ἀπαρτίζοντος*.

— 30. *Ποσειδώνιος*] Diogenes Laert. VII, 141. *Ποσειδώνιος ἐν δευτέρῳ τοῦ φυσικοῦ λόγου — ἔτι δὲ καὶ τὸν χρόνον*

ἀσώματον, διάστημα ὄντα τῆς τοῦ κόσμου κινήσεως. τοῦτον δὲ τὸν μὲν παρῳχηκότα καὶ τὸν μέλλοντα ἀπείρους, τὸν δὲ ἐνεστῶτα πεπερασμένον.

P. 65, 8. χρόνου] Seclusit Heeren.

— 14. καθ' ὅ] Ante Heerenium καθ' ὅν.

— 18. θάλαττα] Sic A. pro θάλασσα. καὶ τὰ] τὰ om. Heeren.

— 22. ἐμφανέστατα] Sic dedi ex A. pro ἐκφανέστατα.

— 27. φησὶ] φασὶ V. A.

— 28. ὑφεστάναι] Vulgo ἐφεστάναι sine sensu, ὑφεστάναι V. ὑεστάναι A. Cfr. Chrysippus Plutarchi Mor. p. 1081. T. τὸ μὲν παρῳχημένον τοῦ χρόνου καὶ τὸ μέλλον οὐχ ὑπάρχειν ἀλλ' ὑφεστηκέναι, μόνον δὲ ὑπάρχειν τὸ ἐνεστηκός.

— 29. εἰ μὴ] Sic nescio quis scripsit pro εἰσι. Sensum declaravit Heeren. tempus futurum et praeteritum latiori tantum sensu dici ὑπάρχειν, ut ea quoque attributa, quae non ad hominis naturam pertinent, sed casu interdum ei competunt ut decumbere, ambulare, rel. existere dicuntur. καὶ] om. A.

— 31. κατακέκλιμαι] Vulgo κατακέκλισμαι. A. κατακεκλϊσμαι i. e. κατακέκλιμαι.

— 32. ὑπάρχει] Post hoc lacunam indicavi.

P. 66. 3. ὑφ' ἡλίου] Vulgo ἀφ' ἡλίου.

— 6. τὴν περὶ γῆν ἀέρα] τῷ περὶ γῆν ἀέρι bene correxit Heeren.

— 14. ἀνωτέρω] Sic V. A. pro ἀνώτερον, hinc etiam l. 15. κατωτέρω posui pro κατώτερον. Legi haec minus plane apud Plut. Plac. II. 32. et Euseb. Praep. Ev. XV, 54. adnotavit Heeren.

— 21. ἐπὶ τοὺς ἀφ' ὧν] Vulgo ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς ἀφ' ὧν, in quibus αὐτοὺς cum V. A. P. delevi.

— 24. ἐννεαδεκαετηρίδι] Vulgo ἐννέα καὶ δεκαετηρίδι. A. om. καὶ.

— 25. ἑξήκοντα ἑνὸς δέοντος] Verba ἑνὸς δέοντος (sive mavis ἑνὸς δέουσιν) excidisse vidit Heeren. allato Aeliano V. H. X, 17. Οἰνοπίδης ὁ Χῖος ἀστρολόγος ἀνέθηκεν ἐν Ὀλυμπίοις τὸ χαλκοῦν γραμματεῖον, ἐγγράψας ἐν αὐτῷ ἀστρο-

λογίαν τῶν ἑνὸς δεόντων ἑξήκοντα ἐτῶν, φήσας τὸν μέγαν ἐνιαυτὸν εἶναι τοῦτον. Cf. Boeckhium Philol. p. 34.

P. 66, 28. *ἐπὶ ταυτῇ ἡμέρᾳ*] Libri *ἐπὶ ταύτας ἡ μία*, corr. Heeren., eandem anni magni explicationem Cicer. N. D. II, 18. habere adnotans.

P. 67, 4. Si scazontibus scriptus est Scythini locus (v. Diog. Laert. IX, 16. Heeren vol. II p. 216), priora sic restitui possut *χρόνος ἐστὶ πάντων ὕστατόν τε καὶ πρῶτον ἔχει τ' ἐν αὑτῷ πάντα κἠστὶν εἷς αἰεί.* Sed reliqua non expedio.

— 8. *τὸ δὲ χθὲς*] Vulgo *τὸ δ' ἐχθές.*

— 13. *Ῥωμαίους*] Male om. ap. Plutarchum, *Ῥωμαίοις* A. V.

— 17. *οἱ ταύτην*] *νεωτάτην* Plutarchus.

P. 68, 25. *οὐρανοῦ γέγονεν*] *οὐρανὸν γέ''ῒν* A.

P. 69, 13. *πάρεργος*] *πάρεργον ὂν* A.

P. 70, 5. *ὅθεν*] *ὅθεν καὶ* A. V.

— 8. *οἱ μὲν κακῶν*] Ante Grotium *οἱ μὲν τῶν κακῶν.*

— 12. *Μοίσας*] Sic V. A. *Μοῖσας* vulgo.

— 17. *μῶρον*] Vulgo *μωρόν.*

— 18. *ἀλλ' ἐστὶ δὴ*] Ante Grotium *ἀλλ' οὐκ ἔστι δὲ.*

— 21. *οἵτινες*] *εἵτινες* V.

— 30. *πρώτιστον*] Vulgo *πρώτιστα*, corr. e Platonis Symp. p. 278. ubi tamen 2 mss. *πρώτιστα* habere adnotavit Gaisfordus.

— 32. *μοῦνον*] Sic ex A. Gaisfordus pro *μόνον.*

P. 71, 2. *ὁ ἔρως*] Dele articulum, qui operarum errore accessit. *τὴν ἀρετὴν τελεσίδρομον εἶναι ποιεῖ*] *τὴν τῆς ἀρετῆς* (*ἀρετήν* A.) *τελεσίδρομον* (*πελεσίδομον* A.) *εἶναι ποιεῖ* V. A. Corrigendum igitur videtur *τὴν τῆς ἀρετῆς* [*ὁρμὴν*] *τελεσίδρομον εἶναι ποιεῖ*, sive *τελεσιδρομεῖν ποιεῖ.*

— 10. *ἐπιπέμπεται*] Vulgo *ἐκπέμπεται*, corr. e Platone.

P. 76, 4. *ἓν δὲ δέμας*] Hic etiam om. libri *δέ.* V. ad p. 10, 32.

— 8. *Λίνου ἐκ τῶν περὶ Φύσεως κόσμου*] V. Lobeck. Aglaoph. p. 337.

— 9. *ἔριν*] *ἔρις* A. V.

— 10. *ἐκ πάντων πᾶν ἐστι*] Ita Grotius, pro *πᾶν* libri *τὸ πᾶν.* Scribendum igitur *ἐκ πάντων τόπαν ἐστί.* De *τόπαν* v. Boeckhium Praef. Pindari vol. I. p. 37.

P. 76, 11. *ἑνὸς μέρος, εἶν ἑνὶ πάντα*] Vulgo *εἶν ἕν'* (sic) *ἅπαντα* ex corr. Grotii, libri *εἶναι ἅπαντα*. Praeterea pro *ἑνὸς μέρος* libri *οὖν μέρος*. Scribendum erat *ὅλου μέρος*.

— 13. *ἑνός ποτ' ἐόντος*] Vulgo *ἑνός ποτε ὄντος*. *τάδε πάντα*] *πάντα τάδ'* A. V.

— 15. *αἰὲν ἓν*] Codd. *ἀεὶ ἓν*, corr. Grotius. *κοὐ πολλὰ*] Cant. *καὶ πολλὰ*. *ἀθρῆσαι*] Ante Heerenium *ἀθροῖσαι*.

— 16. *πολλάκι δ' ἔσται ταῦτα*] Ante Heerenium *πολλάκις δ' ἔ. τ.* quo corruptus versus non sanatur. Iacobsius tentat *πολλὰ δ' ἰδέσθαι ταυτά*, quod verum videtur.

— 17. *ἔχον*] Codd. *ἔχων*. *ποῖον*] Ante Grotium *πήϊον*, sed latet aliud quid. *τοῦτ' ὄν*] Codd. *τοῦτ' ὤν*, Cant. *τούτων*. Heeren. *τοῦτ' ὄν*. Fuit opinor *ταὔτ' ὄν*, sed cetera non expedio.

— 18. *ὧδε*] Codd. *ᾧδε*, Cant. *ὡδί*.

— 19. *θνητὸς ἐὼν*] Heeren. dubitanter *θνητὸν ἐόν*, sequentibus haec iungens, cuius vestigiis insistens Iacobsius conicit *οὐ θνητόν περ ἐὸν θνήσκει*.

— 20. *ἀλληλοτρόποις*] Ita Canterus, codd. *ἀλλοτρόποις*, praestat sine dubio *ἀλλοιοτρόποις*. *σχήμασι*] Ante Grotium *σχήματι*.

— 21. *ἀλλάσσει*] Ante Grotium *ἀλλάξει*. *τρόπον*] *τρόπων* V. A. *τρόπῳ* E. *ὡς ἀποκρυπτέμεν*] Ita Grotius, codd. *ἀποκρυπτόμενα*.

— 22. *ἔσται, ἐόν τ'*] *ἐσσείοντ'* V. *ἐς σείοντ'* A. E. correxit Grotius; malim *ἔσσετ' ἐόν τ'*. Iacobsius tentabat *ἄφθορόν ἐστι νέον τ' αἰεί* —

— 28. *ἐκ πυρὸς*] Plutarch. de Plac. 1, 3. *Ἡράκλειτος καὶ Ἵππασος ἀρχὴν τῶν ὅλων τὸ πῦρ. ἐκ πυρὸς γὰρ τὰ πάντα γίνεσθαι, καὶ ἐς πῦρ πάντα τελευτᾶν λέγουσι.*

— 31. *πρῶτος καλλίρροος*] Cant. *πρώτιστα καλίρροος*, A. *πρῶτος καλλίρρους*, corr. ex Plat. Crat. p. 402.

P. 77, 7. *οὐδ' αὖ*] Vulgo *οὐδ' ἄν*.

— 15. *οἶδ', ἁπανταχοῦ*] Vulgo *οἶδε πανταχοῦ*.

— 19. *θ', ἣ*] Codd. *τ' ἦν*, corr. ex Plutarcho.

— 21. *καὶ*] Hoc e Plutarcho additum.

— 22. *Ἥρην*] *Ἥραν* libri.

P. 77, 24. *καταλάμπεται*] Codd. *καταλαμβάνεται*, corr. Canterus.

P. 78, 1. *συνερχόμενα τάδε πάντα*] Recte apud Simplicium adv. Phys. p. 310. *συνερχόμεν' εἰς ἓν ἅπαντα.*

— 2. *δ' αὖτε ἕκαστα*] Recte *δ' αὖ δίχ' ἕκαστα* apud Simpl. *φορούμενα*] Vulgo *φρουρούμενα*, Simplicius *φορεύμενα.*

— 3. *Ὅμηρος*] Il. ξ. 201.

— 4. *αἰνίττεται*] *αἰνίσσεται* A.

— 9. *Θαλῆς*] Quae sequuntur partim extant ap. Plut. de Plac. phil. I, 3. Galen. c. V. et Euseb. PE. XIV, 14. HEEREN.

— 11. *ἀεὶ* deest ap. Plut. et Euseb. qui habent *στοχάζεται δ' ἐκ τούτου πρῶτον.* Iacobsius in *ἀεὶ* putat *πρῶτον* latere. GAISFORD.

— 13. *οὐσία*] *οὖσα* Plutarchus.

— 14. *ὅτι*] Ex Plutarcho add. Heeren.

— 17. *ὑδάτων*] *θυμιαμάτων* V. A. E.

— 19. *Πραξιάδου*] Ante Heeren. *Προυξιάδου.*

— 20. *τὴν*] Add. ex Plutarcho Heeren.

— 23. *γίνεται*] *γίγνονται* Heeren.; at fort. in iis quae praecedunt pro *πάλιν* scribendum *πᾶν*. *ἀπέραντον*] Ita omnes Eusebii codd. habere adnotavit Gaisfordus, Cant. *ἀπείρατον*, Heeren. *ἀπείραντον.*

— 26. *τὸ ἄπειρον*] Plutarchus addit: *πότερον ἀήρ ἐστιν ἢ ὕδωρ ἢ γῆ ἢ ἄλλα τινὰ σώματα· ἁμαρτάνει οὖν τὴν μὲν ὕλην ἀποφαινόμενος, τὸ δὲ ποιοῦν αἴτιον ἀναιρῶν. τὸ γὰρ ἄπειρον* etc. Aberravit ab his forte Stobaei oculus ob similes vocum terminationes. HEEREN.

— 27. *ὑποκέηται*] Vulgo *ὑπόκειται*, correxi e Plutarcho.

— 29. *ἀενάου, ἀέναον*] Vulgo *ἀεννάου, ἀένναον.*

P. 79, 1. *ἐκ γαίης γὰρ πάντα, καὶ εἰς γῆν πάντα*] Vulgo *γῆς γὰρ τὰ πάντα καὶ εἰς γῆν τὰ πάντα*, corr. e Sexto Emp. p. 539. Bekk.

— 2. *Εὐρυστράτου*] Ita Heeren. dedit e Diog. Laert. II, 3. pro *Εὐρυστάτου*, at fort. Diogenes e Stobaeo corrigendus.

— 9. *μίαν τὴν*] Libri *μίαν ἢ τὴν*, corr. e Plutarcho.

— 14. *Κλαζυμένιος*] Vulgo *ὁ Κλαζομένιος.*

P. 79, 20. *αὔξεται*] Post *αὔξεται* supplent nonnulla a Plutarcho omissa: *καὶ ἐν ἐκείνῃ ἔτι τῇ τροφῇ μόρια αἵματος γεννητικά, καὶ νεύρων καὶ ὀστέων καὶ τῶν ἄλλων, ἃ ἦν λόγῳ θεωρητὰ μόρια. οὐ γὰρ δεῖ πάντα ἐπὶ τὴν αἴσθησιν ἀνάγειν, ὅτι ἄρτος καὶ τὸ ὕδωρ ταῦτα κατασκευάζει, ἀλλ' ἐν τούτοις ἐστὶ θεωρητικὰ μόρια* etc. Patet in Stob. librariorum negligentia lacinias plenae lectionis superesse omnemque adeo hunc locum ex Plutarcho supplendum esse. HEEREN.

P. 80, 3. *τὸ θερμόν*] Libri omittunt, supplevit Fabricius ad Sextum Pyrrh. Hyp. III, 32.

— 7. *τὰ δ'*] Ante Heeren. *τά*.

— 10. *ἀίδιον*] Libri *ἴδιον*, Plutarchus *εἰδικόν*, corr. Heeren.

— 11. *ὑλικόν*] Libri *ἴδιον*, correctum ex Plutarcho.

— 12. *τοῦ ἀριθμοῦ*] Hoc accessit ex Plutarcho.

— 15. *φησίν*] *φασὶν* A.

— 17. *ὑπερβάλῃ*] *ὑπερβάλλῃ* A. Mox *τὴν τῆς* libri. *τις τῆς* Heeren. *ὑπερβάληται τὸν τῆς* Plutarchus. GAISFORD.

— 19. *ὅρκου*] E Plutarcho add. Heeren.

— 22. *ἀενάου*] Vulgo *ἀεννάου*. *φύσιος*] *σοφίαν* A. V.

— 24. *καὶ συχνοὺς*] *λέγεν* praefigit Cant. quod fortasse e *λόγου* corruptum et cum titulo operis, ex quo haec excerpta sunt, coniungendum est: *ἐκ τοῦ περὶ εὐσεβείας λόγου*. *πέπυσμαι*] Ita correxi editum *πέπεισμαι*.

— 25. *οὗτος*] Ante Heerenium *αὐτός*.

— 26. *ἀπορησίας ἔχεται*] Vulgo *ἀπορήσας ἔρχεται*, Heeren. *ἀπορίαν παρέχεται*, Gaisfordus *ἀπορίας ἔχεται*, qui recte *ἔχεται* dedit, at pro *ἀπορήσας* scribendum *ἀπορησίας*, de quo nominum genere a Lobeck. ad Phryn. p. 514.

— 27. *ἐπινοεῖται καὶ γεννᾶν. ὃ δὲ*] Vulgo *ἐπινοεῖται καὶ ἁ γέννα δὲ*, Heeren. *ἐπινοεῖται γεννᾶν; ὁ δὲ*, quod partim sequutus sum.

— 32. *Ἵππασος*] *Ἱππάλους* Cant. in textu. *Hippasus* in versione, secundum Plutarchum. *Ἵππαλος* A. GAISFORDUS.

P. 81, 2. *εἰς αὑτὸ*] Imo *εἰς αὐτό*. *γίγνεται γῆ*] *γῆν γίγνεσθαι* Plutarchus.

— 10. *Μνασέου*] Legebatur *Μνασαίου*, quae imperitorum lapidariorum scriptura est. Cf. C. Keil Phil. Gott. Suppl. II. p. 573.

P. 81, 16. ἀδιάφθαρτα] ἀίδια ἄφθαρτα Plutarchus.

— 17. θρανσθῆναι] Ita e Plut. scripsi, libri στρωθῆναι, Cant. τρωθῆναι.

— 19. τμηθῆναι] τιμηθῆναι A. ἀπαθὴς — κενοῦ] ἀπαθεῖς οὖσαι καὶ ἀμέτοχοι κενοῦ V. A.

— 23. καὶ ἀρχὴ] οὖσα addit Patritius.

— 24. ἀλλ'] ἢ Patritius. εἴγε] ἐπείγε Patritius.

— 25. ἑτέρων] Patritius addit αὐτὴ γὰρ ἐστιν, ἐπεὶ μὴ ἄλλης ἀρχῆς ἔτυχεν οὖσα. μονὰς οὖσα οὖν] Malim μονας οὖν οὖσα, vel delendum μονάς.

P. 82, 2. Συρακόσιος] Vulgo Συρακούσιος.

— 3. ἀρχὰς] Addidit Heeren.

— 7. ὁ δὲ] ὁ μὲν Heeren.

— 8. τοῦ κόσμου] Om. Plutarchus.

— 13. αἰθέριον] Ita Plutarchus, libri τὸ αἰθέριον. Copiose Aristoteles sententiam hanc exponit Phys, I, 6. 7. de elementis autem disputat de Caelo II, 4. 5. et de corrupt. et gen. I, 3. HEEREN.

— 17. Διόδωρος] Sextus adv. Math. IX, 363. p. 462. Bekk. Διόδωρος δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Κρόνος ἐλάχιστα ἀμερῆ σώματα.

— 18. τὰ δ' αὐτὰ] δ' αὖ V.

— 22. πλεῖστον — στοιχεῖα] Haec e Plutarcho p. 875. C. addenda esse animadvertit Heerenius.

— 27. τοῦτο] Accessit e Plutarcho.

— 30. Τιμαίῳ] p. 30.

— 31. φαῦλον] φαῦλον A. cum φρᾶυλὸν in marg. i. e. φλαῦρον, ut apud Platonem est.

P. 83, 7. ἐξ ὧν] Haec addidi, pariter 8. γίνεσθαι et πάλιν, quamquam pro hoc ταυτά scribere sufficit pro ταῦτα.

— 9. πῦρ] Addidit Heeren.

— 15. ὥστε] ἔστι A. ἀφ' αὐτοῦ] Vulgo ἀπ' αὐτοῦ.

— 18. τοῦ πυρὸς στοιχείου] Editum erat apud Canterum nullo sensu τοῦ πυρὸς στοιχεῖον κατὰ δὲ τὸν πρότερον οὐ μετ' ἄλλου γὰρ καὶ μετ' ἄλλων συστατικὸν εἶναι. — στοιχείου pro στοιχεῖον exhibent codd. V. A. Reliqua sananda erant verborum transpositione ita ut ea in contextu exhibuimus. Vult enim auctor altero sensu ignem solum, priori vero (κατὰ

τὸν πρότερον λόγον) ignem simul cum tribus reliquis elementum dici. HEEREN.

P. 83, 22. ἔτι] Ante Heerenium ἔστι.

— 25. δευτέρα] Vulgo δεύτερον.

— 26. λέγεσθαι δὲ] δὲ addidit Heeren.

P. 84, 6. τρίτον δὲ] Abest vulgo δέ.

— 7. ἀφ' αὑτοῦ] Vulgo ἀπ' αὐτοῦ.

— 11. καὶ ὁ λόγος] Vulgo καὶ λόγος.

— 14. εἰς αὑτὴν] Vulgo εἰς αὐτήν.

— 15. καὶ τὸ αὑτῆς] An κἀπὸ αὑτῆς vel κἀφ' αὑτῆς?

— 20. ὕλη — μεταβολαῖς] Leguntur haec etiam apud Plut. I, 9. et Euseb. PE. XIV, 4. Pro πάσῃ, quod Eus. omittit, Plut. habet πρῶτον.

— 24. τρόπος] Codd. τόπος, corr. Heeren, qui mox sine causa προνοοῦντος dedit.

— 27. ἔσχε] Vulgo εἶχε.

P. 85, 11. ὁ αὐτὸς] Plato Tim. p. 50.

P. 86, 6. ποιῶν ἦν] Malim ποιῶν ἂν ἦν.

— 14. ὄντων] πρώτων V. A. E.

— 22. δὲ ἀΐδιον] καὶ ἀΐδιον V. A.

— 30. οἱ δὲ τἀμερῆ] Libri οὐδὲ οἱ τὰ μέρη, corr. a Plutarcho et Eusebio.

P. 87. 4. τὴν οὖσαν] Seclusit Heeren. Mox ὑπόθεσιν pro ὑπόστασιν V.

— 18. Ἰδέα] Apud Plutarch. II, p. 882. D. Galen. c. 6. Euseb. p. 846. A. αἰτία — ὑποστάσεως] Om. Plut. Eus. GAISFORD. τοιούτων ὄντων] Haec vulgo omittuntur; addenda esse res ipsa ostendit docentque ea quae leguntur p. 89, 4.

— 19. παράδειγμα τῆς τῶν κατὰ φύσιν ἐχόντων αἰσθητῶν ὑποστάσεως] Galen. ubi mox οὐχ ὑφεστῶσα ubi Plut. μὲν μὴ ὑφεστῶσα. Infra idem εἰκονίζουσα. V. Davis. Cic. Tusc. I, 24. GAISFORD.

— 22. διατάξεως] δείξεως Plut. Eus. Seqq. non agnoscunt Plut. Eus. Gal. GAISFORD.

— 29. Ἀριστοτέλης] Petita haec esse ex Phys. libr. I. et II. primis capitibus annotavit Heeren.

P. 88, 1. τὸ τί ἦν] Vulgo τό τι ἦν, ut l. 14.

— 3. τοσούτῳ] τοσοῦτο, V. A., quod reponendum.

P. 88, 4. διαφέρειν] διαφέρει V. A.

— 5. ἐπιπολαῖος] Vulgo ἐπιπολαίως, V. ἐπιπολαῖα, correxit Gaisfordus.

— 7. περὶ τὴν τοῦ γάλακτος οὐσίαν] Scribendum videtur παρὰ pro περί.

— 9. δ' αὐτὸ] Ante Heeren. αὐτό.

— 10. ἐντελεχῶς] Scribendum videtur ἐνδελεχῶς.

— 13. ἐντελέχεια] ἐνδελέχεια A.

— 21. ἠδύνατο] Ita A., Cant. ἀδύνατο, Heeren. δύναιτο.

— 22. εἰδοποιηθὲν] Leguntur apud Cant. (et A.) hic continuo verba quae infra s. f. cap. iterum repetuntur, τὰ ἐννοήματα — τὰς ἰδέας, librariorum negligentia alieno hic loco inserta. HEEREN.

— 23. Πλάτων] Platonis nomen recte quidem supplevit Heerenius, at totus hic de ideis Platonicis locus transscriptus est ἐκ τῶν Διδύμῳ περὶ τῶν ἀρεσκόντων Πλάτωνι συντεταγμένων apud Eusebium P. Ev. XI, 23.

— 28. ἵππους] Libri ἀνθρώπους, emendavit Canterus habetque hoc ipsum Eusebius. πάντα] Vulgo et Eusebius τά.

— 30. γίνεσθαι] Ante Heerenium γενέσθαι.

— 31. οὕτως καὶ] οὕτως ἐκ Eusebius.

P. 89, 1. τῆς δὲ ἵππων ἵππους ἅπαντας] Haec exciderunt e libris Stobaei et Eusebii; addenda esse docet vel particula μὲν in verbis τῆς μὲν ἀνθρώπων.

— 8. τοῦδε παράδειγμα — ἐκ τῆς πάσης οὐσίας] Haec addidi ex Eusebio.

— 12. Παρμενίδῃ] P. 132.

— 18. φησὶ] φασὶ V. A.

— 19. ὡσανεὶ ποιὰ] Ita Iacobsius pro ὡς ἂν εἴποι. Wyttenbachius ὡσανεὶ δή τις εἴποι.

— 23. κοινότερον εἰπεῖν] Vulgo κοινότερον εἶπε, in quibus Heerenio εἶπε delendum videbatur. Scribendum potius erat εἰπεῖν.

— 24. ταῦτα] Malim ταύτας.

— 26. πτώσεων] Pro πτώσεων legendum Heerenius censet περιπτώσεων et post τυγχάνειν excidisse suspicatur καὶ τὰς ἀλόγους ψυχάς.

P. 90, 6. Πλάτων] Sic Plut. Πλάτωνος A. in margine; om. Canterus.

P. 90, 8. *ἐν Τιμαίῳ*] P. 28.'

— 19. *Ἀριστοτέλης ἔφησε*] Heerenius scripsit *Ἀριστοτέλη δέ φασι*, in quibus *φασὶ* manifesto falsum est, magis placeret *Ἀριστοτέλη δέ φησι*, scil. scriptor, cui sua debet Stobaeus, quem Didymum esse non dubito.

— 20. *τοιούτῳ*] Ita Heeren. pro *τοιούτοις*. *τὸ ἐξ οὗ*] Ita V. A. vulgo *τό τε ἐξ οὗ*.

27. *ἔχει*] *ἔχειν* V. quod recte habebit, si in superioribus scripseris *Ὄκελλόν φησιν*, cf. ad p. 90, 19.

P. 91, 2. *καὶ αἴτιον ὅτι· οὗ δὲ*] Legebatur corrupte *καὶ αἴτιον ὅτι οὐδὲ αἴτιον*. Difficilis omnino est critica in his Stoicorum argutiis, cum ipsis eorum libris careamus. Si in reliquis sana est lectio, locum ita intelligo. Chrysippum primam caussam dixisse *τὸ ὄν*, quod nempe Stoici aeternam eam esse putarent; porro corpus. Sequens *αἴτιον* redundare videtur, quare illud uncinis inclusi. Dixit eam porro *τὸ ὅτι* i. e. *rationem quare aliquid existat*. *οὗ δὲ αἴτιον* i. e. *effectum*, *διά τι*. Discrimen quod iam ponitur inter *causam* et *causale* ad meras argutias redit, quibus dialecticam Stoicorum, Chrysippi maxime, redundasse constat. HEEREN.

— 10. *οἱ ἐφεξῆς*] *οἱ λοιποί* A.

— 16. *Ὄκελλος*] *Ἄγγελος* V. *Ἤκελλος* A. E.

— 18. *σκάνεα τῶν ζώων ζωά*] *τῶν ζώων* addidi ex V. A. *ζωά* pro *ζῶα* dedit Heeren. praeeunte Cantero, qui vertit *vita*.

— 19. *ὁ θεός*] Articulus fort. delendus. *τὼς δ' οἴκως*] Ante Heerenium *τοὺς δ' οἴκους*.

— 21. *ὦν*] Vulgo *οὖν*. *φύσις*] *φύσιν* A. *ἁρμόχθαι*] Vulgo *ἁρμόσθαι*, V. A. *ἁρμόχθαι*.

— 22. *μηδέποτ'*] Malim *μηδέποκ'*. *ἀκοσμίαν*] *ἀκοσμίας* A., recte si pro plurali habetur. *ἐκβαίνειν*] Fort. *ἐκβαίνεν*.

— 23. *τὼς οἴκως ὀλιγοχρονίως*] Doricas formas restituit Heeren. ex V. A.

— 24. *ἐξ ἇς*] Vulgo *ἐξ ἧς*.

— 25. *συνέστακε*] Legebatur *συνέστη*.

— 26. *μεταβαλλοίσας*] Sic V. vulgo *μεταβολίας*, A. *μεταβολλοίσας*, forsan igitur *μεταβολοίσας*. *γενναμένων*] Ita V. *γεννωμένων* A., *γενομένων* Cant. rectum videtur *γεννωμένων*.

P. 91, 27. *ἀπογέννασις*] Ita V. *ἀπογένεσις* Cant. *ἀπογέννεσις* A.

— 28. *κυβερνῇ — κυβερνῆται*] Ita scripsi pro *κυβερνεῖ* et *κυβερνεῖται*, quae sublestae fidei forma est. Apud Dionem Cass. 50, 29. Bekkerus rescripsit *κυβερνῶσι*. Suspectum item *κυβερνεόμενος* p. 119, 1. nisi ionica forma scriptor usus est.

— 29. *δυνάμι*] Vulgo *δυνάμει*.

— 31. *τὸ μεταβάλλον*] Recte seclusit Heeren. at post *ἄλογον* excidit sine dubio *καὶ ἄφρον*.

P. 92. 5. *εἶναι*] Vulgo *ἐστι*.

— 6. *ὄγκον ἀντίτυπον*] Varias corporis definitiones recenset Sextus Emp. adv. Math. 1, 21. *εἰ γὰρ σύνοδός ἐστι* (*τὸ σῶμα*) *κατ᾽ ἀθροισμὸν μεγέθους καὶ σχήματος καὶ ἀντιτυπίας, ὥς φησιν Ἐπίκουρος, ἢ τὸ τριχῇ διαστατόν, τουτέστι τὸ ἐκ μήκους καὶ πλάτους καὶ βάθους, καθάπερ οἱ μαθηματικοὶ λέγουσιν, ἢ τὸ τριχῇ διαστατόν, ὡς πάλιν ὁ Ἐπίκουρος, ἵνα τούτῳ διορίζῃ τὸ κενόν, ἢ ὄγκος ἀντίτυπος ὡς ἄλλοι.* Ex ultimis his verbis, simul ex Plut. 1, 12. *ὄγκος ἀντίτυπος ὅσον ἐφ᾽ ἑαυτῷ ἢ τὸ κατέχον τόπον*, emendandus videtur Stobaeus, apud quem pro *ὄγκος ἀντίτυπος* extat *ἶσον ἀντίτυπον*, ac sic iam rescribi iussit Fabricius ad Sextum l. l. Defendi tamen posse videtur lectio vulgata, si eam ita intelligas, ut *ἶσον ἀντίτυπον* sit id *quod ab omni parte aequaliter resistat*, adeoque nil mutandum censui. HEEREN. Non dubitavi recipere Sexti et Plutarchi scripturam; nimirum *ἴσον* ex *κον* natum est errore frequentissimo, *ογ* autem describentis negligentia exciderat. Praeterea malim *ἢ ὄγκον ἀντίτυπον*.

— 7. *Πλάτων*] Respici ea quae Plato disputat in Timaeo p. 62. 63. adnotavit Heeren.

— 12. *τὸ πῦρ*] *ἁπλῶς* addidit Heerenius eumque sequutus Gaisfordus, ex Plutarcho, ut ait, qui *ἁπλῶς* illud non post *τὸ πῦρ* habet, sed post *τὴν γῆν*. V. Plutarch. de Plac. I, 12, 3. *ἀέρα δὲ καὶ ὕδωρ*] Ita scripsi pro *ἀέρα δὲ καὶ πῦρ*, qui nil nisi operarum error esse videtur editionis Heerenianae, quem securus patiensque servavit Gaisfordus.

— 16. *μέγεθος ἔχοντα*] Distinguit Aristoteles magnitudines ipsas et ea quae magna dicuntur. Ante oculos habuit

auctor noster libros de Caelo I, 1. etc. ubi haec omnia exponuntur. HEEREN.

P. 92. 30. σῶμα] Heereniana editio πῦρ, contra sensum; hunc quoque errorem patienter tulit Gaisfordus.

P. 93, 6. οὔτε κενὸν οὔτε χρόνος] Haec addenda esse recte vidit Heeren.

— 8. φύσει κοῦφα — δύο δὲ βαρέα] Ita correxi quae vulgo sic eduntur κοῦφα — φύσει δὲ δύο βαρέα.

— 9. νεύσει] νεύει A. cum Plutarcho.

— 10. καὶ τὸ μὲν — περιφερῶς κινεῖται] Haec ab h. l. aliena esse animadvertit Heeren.

— 14. μὲν] Libri δὲ, correctum a Reiskio.

— 15. τότε μὲν — τότε δὲ] V. πότε μὲν — πότε δὲ. Malim ποτὲ μὲν — ποτὲ δέ.

— 17. καὶ ἀποπαλμόν] Ita Heerenius cll. Diogene Laert. X, 44. Libri καὶ ὑπὸ παλμόν, Plutarchus καὶ κατὰ παλμόν.

— 21. τἀμερῆ] Ante Heerenium τὰ μέρη.

— 23. Στράτων] De Stratonis sententia Heerenius affert Simplicium ad Arist. de Caelo I, p. 62, b. ταύτης δὲ τῆς δόξης — γέγονε καὶ Στράτων καὶ Ἐπίκουρος, νομίζοντες ἅπαν σῶμα βάρος ἔχειν καὶ ἐπὶ τὸ μέσον φέρεσθαι, τῷ δὲ τὰ βαρύτερα ὑφιζάνειν, τὰ δ' ἧττον βαρέα ὑπ' ἐκείνων ἐκθλίβεται (leg. ἐκθλίβεσθαι) βίᾳ ἐπὶ τὸ ἄνω. ὥστε εἴ τις ἀφέλοιτο τὴν γῆν, ἀφίκοιτο ἂν τὸ ὕδωρ ἐπὶ τὸ κέντρον, κἂν εἴ τις τὸ ὕδωρ, ὁ ἀήρ, κἂν εἰ τὸν ἀέρα, τὸ πῦρ κατ' αὐτούς.

— 26. Θάλητος] Vulgo Θάλεως, poteram lenius Θάλεω corrigere. Cf. p. 85, 2. ubi ex A. scripsi Θάλητος, quum vulgo esset Θάλεω, quod in V. Θάλεως scriptum est.

— 29. Ἐμπεδοκλῆς] Additur vulgo περὶ ἐλαχίστου (A. περὶ ἐλαχίστον), quae suasu Heerenii omisi; eadem verba apud Plutarchum pro inscriptione sunt. Scribendum autem videtur περὶ ἐλαχίστων, quo ducit A.

— 30. πρὸ] Plutarchus Plac. I, 13. πρὶν. Seclusi πρὸ, cfr. p. 100, 28.

P. 94, 5. Ἡρακλείδης θραύσματα] Non θραύσματα Heraclides atomos dixerat, sed ὄγκους teste Dionysio apud Eusebium P. E. XIV, 23.

— 6. σῶμα] Corporis definitionem quae sequitur servavit

quoque Sextus Emp. adv. Math. I, 21. ubi eam ex Mathematicorum schola petitam esse addit, copiosius autem eam exponit III, 19. HEEREN.

P. 94, 7. πλέον] ἄλλως addunt V. A. probabiliter πλεοναχῶς corrigit Heerenius.

— 21. πέλεναι χρεὼν] πέλεν ἄχρεον Cant. et fere A. ubi om. τι. pro πέλεναι Platonis Soph. p. 244. cod. vetustiss. πελεναι absque accentu. Dindorfius in Th. L. G. v. Πέλω reponit πέλεμεν. GAISFORD.

— 27. Παρμενίδου] Addieci ex V. cf. Stein. ad Emped. 138.

— 28. ἶσος] ἶσον A. ἐὼν] Addidit Grotius.

— 29. μονίη] Libri μιμίης, corr. e Simplicio. περιηγέϊ] περιτεθῆ A. περιτείθη Cant.

P. 95, 7. αὑτῷ] Vulgo αὐτῷ ut 9 et 12.

— 23. δίκαιος] δίκαιον A.

— 27. πῇ] ποῖ A.

P. 96, 7. κωνοειδές] V. Boeckhii Philol. p. 99.

— 18. μετὰ τὸ συστῆναι τὸν κόσμον καὶ τὰ ζῷα ἐκ τῆς γῆς ἐξαγαγεῖν] Heerenius haec ita interpretatur *postquam constitisset et animantia ex terra produxisset*; atqui mundus animantia produxisse dici non potest. Galenus pro ἐξαγαγεῖν habet συμφῦναι, bene ad grammaticam, minus bene ad dicendi usum. Recte habet ἐξαγαγεῖν, ut Diogenes et Anaxagoras, qui animantia ex terra producta esse statuerant, ipsi ea e terra produxisse dicantur. Non infrequens haec dicendi ratio est, ut p. 100, 26: Ξενοκράτης ἐκ μικροτέρων ὄγκων τὰ στοιχεῖα συγκρίνει. Floril. vol. IV. p. 245, 2. Σέλευκος κινεῖ καὐτὸς τὴν γῆν. Cf. Hemsterhusius ad Thomam Mag. p. 187 et Heindorfius ad Platonis Theaet. p. 419. Ac fortasse etiam pro συστῆναι vel σύστημα, ut V. habet, scribendum est συστῆσαι, quamquam id non necessarium est.

— 20. ἐγκλινῆναι] Casu sic edidi pro ἐγκλιθῆναι, ut l. 27. ἐπικλινῆναι pro ἐπικλιθῆναι. τοῦ αὐτομάτου] Imo ταυτομάτου.

— 29. τὸν ὅλον] τὸν ἄλλον V.

P. 97, 2. κινήσεως] Quae his adduntur in libris διὰ τὰς ἀνατολάς, ea recte Heerenius cum Plutarcho omisit. τὰ δυτικὰ] Male hic apud Canterum repetita erant verba Ζήνων

ἔφασκε τὸ πῦρ κατ' εὐθεῖαν κινεῖσθαι, quae supra iam affuere. Turbatur iis simul sententiarum nexus, nam ea quae sequuntur, iungenda sunt cum prioribus, a quibus Cant. male ea separavit. HEEREN.

P. 97, 2. *οὔθ' ὕψος*] Vulgo *οὐδ' ὕψος*.

— 3. *φασιν*] Hoc deletis illis verbis pertinet iam ad Platonem et Aristotelem. Plato in mundo supra vel infra aliquid dici posse negat in Tim. p. 62. *τοῦ δὴ κόσμου ταύτῃ πεφυκότος τι τῶν εἰρημένων ἄνω τις ἢ κάτω τιθέμενος οὐκ ἐν δίκῃ δόξει τὸ μηδὲν προσῆκον ὄνομα λέγειν*, et mox infra: *τὸ γὰρ ὅλον, καθάπερ εἴρηται, νῦν δὴ σφαιροειδὲς ὄν, τόπον τινὰ κάτω, τὸν δὲ ἄνω λέγειν ἔχειν, οὐκ ἔμφρονος.* Aristol. de Cael. II, 2. idem ostendit: *ἅμα δὲ εἰώθαμεν λέγειν τὰ πλάγια ἐν τῷ κόσμῳ οὐ τὰ ἄνω καὶ τὰ κάτω, ἀλλὰ τὰ περὶ τοὺς πόλους* etc. HEEREN.

— 4. *λέγεται*] *λέγεσθαι* A.

— 8. *ταυτὸ*] Ante Heerenium *τοῦτο*.

— 10. *ἄχρι τοῦ μέσου*] Intelligo *quod attinet ad medium*, quo sensu *μέχρι* et *ἄχρι* saepius poni notatum est iam lexicographis. Philolai enim hanc sententiam fuisse, formationem mundi inde a centro initium cepisse, clare docent sequentia. HEEREN. De verbis *ἄχρι τοῦ μέσου* cf. Boeckhium Philol. p. 91. Fortasse tamen scribendum est *ἀπὸ τοῦ μέσου*.

— 24. *χλωρόν*] Vulgo *ὠχρόν*.

— 28. *χρῶμα τοῖς πόροις τῆς ὄψεως ἐναρμόττον*] Plato in Men. p. 76. *οὐκοῦν λέγετε ἀπορροάς τινας τῶν ὄντων κατὰ Ἐμπεδοκλέα; — σφόδρα γε — καὶ πόρους, εἰς οὓς καὶ δι' ὧν αἱ ἀπορροαὶ πορεύονται; — πάνυ γε. — καὶ τῶν ἀπορροῶν τὰς μὲν ἁρμόττειν ἐνίοις τῶν πόρων, τὰς δὲ ἐλάττους τὰς δὲ μείζους εἶναι; — ἔστι ταῦτα. — οὐκοῦν καὶ ὄψιν καλεῖς τι; — ἔγωγε. — ἐκ τούτων δὲ σύνες ὅ τοι λέγω, ἔφη Πίνδαρος. ἔστι γὰρ χρόα ἀπορροὴ σχημάτων ὄψει σύμμετρος καὶ αἰσθητός.* Cf. ad p. 290, 4.

— 29. *τὰς δὲ διαφορὰς — ποικιλίας*] Verba haec e superioribus temere repetita neque Plutarchus habet neque Galenus; seclusit Heerenius.

P. 98, 3. *χλωρὸν*] Ita Schneiderus Saxo et Burckhardus de Democriti doctrina de sensibus p. 22. Vulgo *ὠχρόν*.

P. 98, 4. *Πλάτων*] Plato Tim. p. 67. *τέταρτον δὴ λοιπὸν ἔτι γένος ἡμῖν αἰσθητικὸν, συχνὰ ἐν ἑαυτῷ ποικίλματα κεκτημένον· ἃ ξύμπαντα μὲν χρόας ἐκαλέσαμεν, φλόγα τῶν σωμάτων ἀπορρέουσαν, ὄψει σύμμετρα μόρια ἔχουσαν πρὸς αἴσθησιν.*

— 11. *φύσει*] Vulgo *φύσιν*. *χρῶμα, τὰ μὲν*] Libri *χρώματα μὲν*, corr. Canterus in marg.

— 12. *ἄποια*] Ante Heerenium *ποιά*.

— 13. *κεχρῶσθαι*] *κέχρωσται* V. A.

— 14. *ῥυθμῷ*] Democritus *ῥυσμῷ* scripserat. *προτροπῇ*] Nescio quae huius compositi vis sit. An *τροπῇ*? cf. Aristot. de Gener. et Corr. I, 2. *χροιὴν οὔ φησιν εἶναι* (Democritus), *τροπῇ γὰρ χρωματίζεσθαι*. *ὃ δὲ σχῆμα*] Legebatur *ἡ δὲ σχῆμα*.

— 17. *χλωροῦ*] Vulgo *ὠχροῦ*. v. Burckhardus l. l.

— 18. *τὰ ἐν σκότῳ*] Articulus forsan delendus, cf. l. 23.

— 21. *διαφανὲς*] Heeren. *διαφανῆ*.

— 27. *ποιότητος*] Ante Heerenium *ποιότητα*, quod servari posse videtur.

— 28. *τῷ λόγῳ*] Libri *τῶν λόγων*, corr. Heeren.

— 32, *αἰσθητικὸν*] *αἰσθητὸν* A.

P. 99, 4. *ἐν τοῖς*] *τῆς* Canterus. statim pro *αὐτὸ* apud Platonem est *αὐτῶν*.

— 6. *μάλιστ' εἰκὸς πρέποιτ' ἂν*] *πρέπει ἂν* Canterus. Corrigendum videtur *μάλιστα πρέποι τἂν τὸν ἐπιεικῆ λόγον διεξελθεῖν*, eiecto *εἰκός* et recepta Stobaei scriptura *τὸν ἐπιεικῆ λόγον*, pro qua apud Platonem est *ἐπιεικεῖ λόγῳ*.

P. 100, 24. *οἱ περὶ Ἀναξαγόραν καὶ Δημόκριτον*] Haec addidi ex Plutarcho Plac. I, 17. et Galeno Hist. phil. c. 10.

— 26. *μικροτέρων*] Malim *μικροτάτων*.

P. 101, 1. *ἀμετάβλητον*] Ita e Plutarcho rescriptum est pro *τῶν ἀμεταβλήτων*.

— 5. *εἴ τινές εἰσι λόγοι*] Haec Heerenio non dubium est quin glossatori debeantur, de quo tum demum iudicari poterit, si quis quosnam dicat *λόγους* docuerit. Fortasse *ὄγκους* scribendum est. Mirabile illud *λόγοι* iterum habes p. 101, 28. ubi item *ὄγκοι*, *particulae*, ad sensum non incommodum esset.

Nisi forte recte comparari posse dicas *τοὺς σπερματικοὺς λόγους* Stoicorum. *συγκρίνασθαι*] Praesens requiro, nec tamen *συγκρίνεσθαι* scribendum puto, sed *συγκίρνασθαι*.

P. 101, 9. *τροπὴ*] Sic Heeren. tanquam ex A. atqui hunc cum ceteris habere *τροπῇ* adnotat Gaisford. Fortasse igitur, deleto *γένηται*, scribendum *τραπῇ*, ut est apud Diogenem Laert. VII, 142. *ὅταν ἐκ πυρὸς ἡ οὐσία τραπῇ δι' ἀέρος εἰς ὑγρότητα.*

— 13. *πῦρ ἐξάπτειν*] Scribendum erat *πῦρ ἐξάττειν*, *ignem emicare*. V. quae scripsi ad Sophoclis Oedipum Col. p. 169.

— 15. *τινὸς*] *τίνας* A. *τινὰς* V.

— 17. *συνίζειν*] *συνιζεῖν* A. Cant.

— 21. *τρεπόμενον*] *τρεπομένου* V. A.

— 22. *τοιαύτην*] Vulgo *τοσαύτην*. *ἀεί*] Vulgo *αἰεί*.

— 23. *τοῦ — τόνου*] Suspicabar *τὸν — τόνον* vel *τοὺς — τόνους*. Desidero enim subiectum ad *παύεσθαι*.

— 29. *γενομένων*] Vulgo *γεινομένων*, Cant. *γινομένων*.

— 30. *τε*] Ante Heerenium *τι*.

P. 102, 3. *ἑαυτὸ*] *αὐτὸ* add. A.

— 5. *ἔπειτα*] Ante Heerenium *κἄπειτα*, in quo aliud quid latere videtur.

— 8. *σύγχυσιν*] Libri *χύσιν*, correxit Heeren.

— 13. *ἐπὶ τῶν σωρῶν*] Hoc ineptum est, scribendum erat *ἐπὶ τῶν σιρῶν*. Cf. Hesychius *Ῥογοί· ὅροι σιτικοί, σιτοβολῶνες*, ubi pro *ὅροι* item scribendum *σιροί*.

— 14. *φακοὶ*] *φακαὶ* A.

— 19. *δι' ὅλων*] Ita scripsi pro *ὅλων*, V. A. *ὅλου*, sufficiebat fortasse *δι' ὅλου*.

— 26. *καὶ τὴν μὲν*] Vulgo *τὴν μὲν*, Heeren. *τὴν μὲν οὖν*.

— 29. *τῶν κράσεων*] Ita V. *τῆς κράσεως* vulgo.

P. 103, 3. *ἐὰν γοῦν*] Vulgo *ἐὰν οὖν*; statim pro *ἐλαιούμενον* scribendum *ἠλαιωμένον*.

— 4. *ἀποχωρίσει*] *ἀποχωρίσῃ* V. A. recte habet *ἀποχωρίσει*, sc. ille qui spongiam vino aqua mixto immersit. Male intellexit Heerenius. Atticus scriptor posuisset *ἀποχωριεῖ*.

— 6. *δύο ἢ καὶ*] Vulgo *δύο καί*.

P. 103. 9. *φαρμάκων*] Sequitur hic vulgo locus Posidonii, qui infra legitur p. 46, 4. Cant.

— 11. *ΚΑΙ ΧΩΡΑΣ*] Haec e Photio addidit Heeren.

— 13. *μέχρι Πλάτωνος*] Addidi e Plutarcho.

— 16. *κενεὸν*] Ante Heerenium *κένον*.

— 25. *ἐπεισιέναι αὐτὸ*] *ἐπεισιέναι* Heerenius posuit ex Aristot. Nat. Ausc. IV, 6. Libri *ἐτήσιον*.

— 26. *αὐτὸ*] Ita A., *αὐτῷ* V. A., *ἐν ταυτῷ* reliqui, ut videtur.

— 28. *τὸν μὲν οὐρανὸν*] Legebatur *τὸν δὲ οὐρανὸν*.

P. 104, 5. *μηδὲν*] *μηθ' ἓν* A.

— 8. *ἐντελέχειαν*] Libri *ἐνδελέχειαν*, male servatum a Gaisfordo, corr. Heeren.

— 11. *ἀντιπεριισταμένων*] Vulgo *ἂν καὶ* (*ἄν τι* V.) *περιισταμένων*, A. *ἀντιπεριισταμένας*, Heerenius *ἂν καὶ περιισταμένων*.

— 12. *οὐδὲν*] *οὐθὲν* A.

— 27. *τὸ ἐν ᾧ κινεῖται ἢ τὸ*] Ita Patritius, libri *ἐν ᾧ κινεῖται τὸ*.

P. 105, 14. *ποταπὸν τὴν φύσιν*] V. Analecta Sophoclea ad Oed. Tyr. 240.

— 18. *παμμεγεθὲς*] Novi fragmenti initium in A. praeposito lemmate *ἐν ταυτῷ*. GAISFORD.

— 22. *ἢ θεῖον*] Malim *ἢ τὸ θεῖον*.

— 26. *οὐδὲ ἓν — τὸ δὲ ὂν*] Patritius *οὐδὲν τῶν ὄντων ἐστὶ κενόν. μόνον δὲ τὸ μὴ ὂν κενόν ἐστι καὶ ξένον τῆς ὑπάρξεως. τὸ δὲ ὂν* etc.

— 31. *οἷον — καὶ τὰ ἄλλα τὰ παραπλήσια*] Patritius *οἷον κάδδος κενός, καὶ κέραμος κενός, καὶ φρέαρ κενόν, καὶ ληνὸς καὶ τὰ ἄλλα. κάδος*] *κάδδος* V. A. *κέραμος*] *κέραμος κενὸς* V. A. P.

P. 106, 2. *μᾶλλον*] Recte om. Patritius. *ταῦτα*] Om. Patritius.

— 10. *φῄς*] Post *φῄς* Patritius addit *κενά*, non male. In proximis *ὑπάρχει γὰρ καὶ μεστά ἐστιν* correxi e Patritio pro *ὑπάρξει γὰρ μετά ἐστι*, quod ap. Cant. sine sensu legitur. HEEREN.

— 21. *Τρισμέγιστε*] Ante Heerenium *Ἀσκληπιέ*.

— 22. *τὸ οὖν ἀσώματόν τί ἐστιν; ΑΣΚΛ. ὁ νοῦς καὶ*

λόγος] Ita haec adiecto Aesculapii nomine correxi, quae vulgo sic eduntur: τὸ οὖν ἀσώματόν ἐστι νοῦς. Postrema verba καὶ λόγος ex Patritio adieci.

P. 106, 27. πνεύματος] Patritius φῶς.

— 29. ὁ οὖν θεὸς τίς ἐστιν] Ita Patritius, libri ταῦτ' οὖν τί ἐστι. Dedi autem haec verba Hermeti, et sequentia Aesculapio.

— 30. ὢν] Patritius ὑπάρχων.

— 31. αἴτιος] Ante Heerenium αἴτιος ὤν. ὄντων πάντων] Heerenius ὄντων sine πάντων.

P. 107, 6. εἶναι κενόν] Nempe extra mundum; in mundo enim Stoici vacuum negabant. Plutarch. I, 18. οἱ στωικοὶ ἐντὸς τοῦ κόσμου οὐδὲν εἶναι κενόν, ἔξωθεν δ' αὐτοῦ ἄπειρον. Ponere enim debebant vacuum extra mundum, ut esset in quod mundus in communi conflagratione resolvi posset. Infinitum tamen illud negasse dicitur Posidonius. HEEREN.

— 7. ἄπειρος ὢν] Heeren. ἄπειρον ὄν.

— 14. Τιμαίῳ] P. 32 sq.

— 22. ἀπηκρίβωτο] Imo ἀπηκριβοῦτο.

— 23. ὁρατόν τε γὰρ] Delendum τε.

— 25. περιεστώς] Imo περιεστός, ut recte habet A.

— 27. τὸ κατεχόμενον] Cfr. Sextus Emp. Pyrrh. Hyp. III, p. 149. οἱ στωικοί φασι κενὸν μὲν εἶναι τὸ οἷόν τε ὑπὸ ὄντος κατέχεσθαι μὴ κατεχόμενον δέ, ἢ διάστημα ἔρημον σώματος, ἢ διάστημα ἀκαθεκτούμενον ὑπὸ σώματος, τόπον δὲ διάστημα ὑπὸ ὄντος κατεχόμενον καὶ ἐξισαζόμενον τῷ κατέχοντι αὐτόν, νῦν ὂν καλοῦντες τὸ σῶμα, χώραν δὲ διάστημα κατὰ μέν τι κατεχόμενον ὑπὸ σώματος κατὰ δέ τι ἀκαθεκτούμενον, ἐνίων χώραν εἰπόντων εἶναι τὸν τόπον τοῦ μεγάλου σώματος.

— 30. οὔτε] Additum a Cantero in versione.

— 32. ἀγγείοις] Sic emendavit Canterus. Libri αἰτίοις: et paullo post αἴτιον iidem, non ἀγγεῖον. GAISFORD.

P. 108, 17. διαφορότης] Ante Heerenium διαφερότης, Plutarchus διαφορά τις.

— 20. κατὰ παλμὸν] Male κατὰ πλάγιον Plutarchus Plac. phil. I, 23. cf. Diog. Laert. X, 43 sq.

— 23. παρέγκλισιν] Excidisse aliquid videtur de tertio motus genere.

P. 109, 5. *Ἀριστοτέλης*] Desumta haec sunt ex Aristot. Phys. III, 1. V, 4, et VIII. 7, ubi de motu in universum singulisque eius generibus copiose agitur. Definitionem motus quam Stobaeus habet ipsis his verbis apud Aristotelem non quidem invenio, convenit tamen cum iis quae Arist. ll. cc. tradit. HEEREN.

— 12. *ἣν δὴ*] Vulgo *ἣν ἄν*. Frequenti errore *ΔΗ* et *ΑΝ* permutantur.

— 13. *τρεῖς διαφορὰς*] Heeren. affert Arist. Phys. VIII, 8. *πᾶν γὰρ κινεῖται τὸ κινούμενον ἢ κύκλῳ ἢ εὐθεῖαν ἢ μικτήν*.

— 18. *κατ' ἔγκλισιν*] Libri *κατάλυσιν*, corr. Canterus in versione.

— 20. *πυρὸς μὲν οὖν*] Ante oculos habuisse videtur Arist. de Cael. IV, 4, ubi nonnulla saltem ex iis quae hic ponuntur docet philosophus, reliqua unde hausta sint non reperio. HEEREN.

— 21. *γῆς δὲ*] *δὲ* vulgo abest. *τοῦ δὲ ὅλου*] Nempe *κίνησιν εἶναι*, quod praecedentia flagitant, rescripsi pro *τὸ δὲ ὅλον* apud Cant. In corrupto *κληροῦσθαι* quid lateat nescio. Fort. *πληροῦσθαι impleri*. Vertit Cant. *perfici*, qui voluisse videtur *τελειοῦσθαι*. HEEREN.

— 27. *ἀδύνατον ὂν*] *ὂν* addidi de coniectura. Heeren. et Gaisford. e Patritio scripserunt *ἀδύνατον [γὰρ αὐτῷ] συγκινεῖσθαι*.

— 29. *κινοῦσιν*] Patritius *κινουμένοις*.

— 32. *ἐναντίωσις*] Libri *ἐναντίως*, correcti e Patritio.

P. 110, 7. *οἴει κινεῖσθαι ἢ*] Libri *ποιεῖ κινεῖσθαι καὶ*, corr. e Patritio.

— 11. *ἀναστρεφομένην*] *ἀεὶ στρεφομένην* Patritius.

— 14. *εἰ ἔστη εἰς τὸ περὶ αὐτὸ*] Haec Heerenius e Patritio adiecit.

— 16. *ἀεὶ*] Accessit e Patritio.

— 17. *ἐμπῖπτον — ζῷα*] Libri *ἐπιπίπτον φράσω, τὰ γὰρ ἐπίκηρα ζῶα*. Locus e Patritio correctus et suppletus.

— 18. *λέγω. θεώρει νηχόμενα. φερομένου γὰρ τοῦ ὕδατος*] Sic Patritius, nisi quod *νηχόμενον* et *φορουμένου* habet, codd. *λέγω, νηχόμενον θεώρησον. τοῦ γὰρ ὕδατος* —

P. 110, 20. τοῦ μήτε] Vulgo τοῦ μή.

— 21. μήτε δῦναι ὑπ' αὐτὸ] Haec e Patritio accesserunt.

— 25. τοῦ κόσμου] Hoc recte habet Patritius pro τοῦ σώματος, de universo enim mundo sermo est, nisi utrumque malis τοῦ κόσμου ἢ τοῦ σώματος, ut ultimum ad τοῦ ὑλικοῦ ζῴου referatur. HEEREN.

— 27. τῶν νοητῶν] Deest ap. Patritium. Sapit fere glossema sequentium ψυχῆς καὶ πνεύματος. HEEREN.

— 31. τὰ ἄψυχα] τὰ πάντα ἄψυχα Heeren. et Gaisf. e Patritio.

— 32. τὰ κινοῦντα] Addita e Patritio.

P. 111, 5. ἔμψυχον τὸ κινοῦν ἐπεὶ κινεῖ] Haec etiam solus servavit Patritius.

— 6. καταβαρυνομένην] Ita Patritius pro καὶ βαρυνομένην.

— 9. μεταλλαγὴν] Heerenius μεταβολήν, errore opinor scriptorio. (post τόπου dele punctum.)

— 11. φορὰν δ' ἐκ μετεώρου] Vulgo φορὰν δὲ μετεώρου.

— 24. πάντα τὰ μέρη] πάντα om. V. A. recte, ut videtur.

— 27. τῆς γῆς] Ante Heerenium τῇ γῇ.

— 29. ἀλλ' ἀβαρῆ] Ita Heeren. pro ἀλλὰ βάρη. A. ἀλλ' ἀβαρεῖ.

— 30. γίγνεσθαι] Nescio an κινεῖσθαι scribendum sit.

P. 112. 1. ἀνώφοιτα] Ita Canterus in marg. qui in textu ἄνω τὰ φυτά. V. A. E. ἀνώφυτα.

— 23. ἐγκύκλιον] Codd. ἔγκυκλον, corr. Heeren.

— 31. συντυγχάνειν] Ita emendavi librorum scripturam οὖν τυγχάνειν, in quibus Heerenius et Gaisfordus οὖν secluserunt.

P. 113, 6. Πλάτωνος] Vulgo τοῦ αὐτοῦ.

— 10. ἥβᾳ] Imo ᾗ ex Platone.

— 32. ἔκγονα] Vulgo ἔγγονα, correxi e Platone. η οὐ] Vulgo ἢ, A. ἦὖ correxi e Platone.

P. 114, 3. μὴ οὐ] Vulgo μή, A. μὴ ὥς, corr. e Platone.

— 12. πῶς δ' οὔ;] πῶς δ' ἂν A.

— 16. κτᾶταί τε] Vulgo κατά τε, A. κτᾶται.

— 20. ἔοικεν] Ita Gaisfordus e Platone, vulgo ἐοικέναι.

P. 115, 2. *ΓΕΝΗΣΕΩΣ*] Operarum error pro *ΓΕΝΕΣΕΩΣ*.

— 8. *ἐς τὸν*] Vulgo *εἰς τὸν*, Canterus *ἱστόν*.

— 10. *Πλάτων*] Respici quae Plato disputat in Timaeo p. 37. adnotavit Heerenius.

— 16. *εἰσάγουσι*] Libri *ἄγουσι*, correcti e Plut. et Galeno.

— 22. *γενέσεως καὶ φθορᾶς*] Seclusit Heerenius.

— 25. *οἷον εἰς σπέρμα τὸ πῦρ*] Gaisfordus Heerenio obsequutus edidit *οἷον εἰς σπέρμα εἰς τὸ πῦρ*, quod ferrem si scriptum esset *εἰς πῦρ μεταβάλλειν οἷον εἰς σπέρμα*, ut est apud Numenium Eusebii P. E. XV, 18.

— 28. *νομίζει*] *φησί* coniicit Lynden de Panaetio p. 69. Paulo probabilius Heeren. ad *ἀρέσκουσαν* supplet *λέγει*, quod qui sequuntur, *αὑτῷ* scribere debebunt pro *αὐτῷ*.

— 31. *Ἀριστοτέλης*] Arist. de Mundo c. 11. *μετὰ δὲ τὴν αἰθέριον καὶ θείαν φύσιν, ἥντινα τεταγμένην ἀποφαίνομεν ἔτι δὲ ατριπτόν τε καὶ ἀπαθῆ, συνεχής ἐστιν ἡ δι' ὅλων παθητή τε καὶ τρεπτή, καὶ τὸ σύμπαν εἰπεῖν φθαρτή τε καὶ ἐπίκηρος*.

P. 116, 2. *Ξενοφάνης Παρμενίδης*] Xenophanis et Parmenidis nomina desunt in codd. V. A. E. in contextu, in cod. tamen V. margini adscripta sunt. HEEREN.

— 4. *καὶ*] Seclusit Heeren. *αἰώνιον*] *ἀίδιον* V.

— 10. *Λεύκιππος*] *Χρύσιππος* Mullach ad Democritum p. 389. quod refutant sequentia.

— 15. *τὸν κόσμον*] Propter sequentia malim *τοὺς κόσμους*. Cf. Hippolytum Ref. haer. I, 13.

— 17. *πλείστοις τρόποις*] Quod nempe haec omnia, quae sunt mundi partes, atomis constant, dissolutione et compositione perpetuis mutationibus obnoxiis. HEEREN.

— 19. *Φιλόλαος*] *ὁ στωικὸς* addunt A. E. Philolai hoc placitum legitur quoque apud Plut. Plac. phil. II, 5. Verba ipsa apud Plut. l. c. et in codd. V. A. melius servata sunt quam apud Canterum. Legitur ibi: *Φιλόλαος διττὴν εἶναι τὴν φθορὰν τοῦ κόσμου, τὸ μὲν ἐξ ὑγροῦ πωρὸς ῥυέντος. τότε δὲ ἐξ ὕδατος σεληνιακοῦ περιστροφὴ τοῦ ἀέρος ῥυέντος*. In quibus *τότε μὲν* suppeditant codd. A. P. postulat vero illud sequens *τότε δέ*. Pro *ὑγροῦ* ex Plut. scripsi *οὐρανοῦ*, pro

πωρὸς autem recte codd. V. A. E. habent πυρός. Mox pro τοῦ ἀστέρος bene V. A. E. cum Plut. τοῦ ἀέρος, denique ἀποχυθέντος ex Plut. rescripsi pro ῥυέντος, oscitantia librarii temere ex superioribus repetito. HEEREN. V. Boeckhii Phil. p. 111. quo auctore τὸ μὲν — τὸ δὲ scripsi.

P. 116, 22. Πυθαγορείου] Vulgo Πυθαγορίω.

— 26. ἀκαταπόνατος] οὐκ ἀταπείνωτος V. A. i. e. οὐ καταπόνατος.

— 28. αὐτᾶς] αὐτὰς V. A.

— 29. ἧς] Ita Boeckh. pro ἦν. Mox idem ἐς pro εἰς. ὅδε] ὧδε V.

— 30. διαμένει] διαμένων V. A. τῶν συγγενέων] Vulgo τῶ συγγενέω, A. τῶ συγκενέω, τῶ ξυγγενέος Boeckhius, τῶν συγγενέων Badhamus ad Platonis Phil. p. 99.

— 31. ἀνυπερθέτω] ἀνυπερθάτω tacite Heeren. qui voluit ἀνυπερβάτω. κυβερνώμενος] κυβερνόμενος A. Cf. ad p. 119, 1.

— 32. καὶ τὰν] τὰν V. A. κινάσιος] Cant. κινήσεως, A. κινήσιος.

P. 117, 1. φύσι διαπνεόμενος] Cant. φύσις συνδιαπνεόμενος, V. A. φύσει διαπνεόμενος. Scripsi φύσι.

— 2. περιαγεόμενος] Ita A. V. Revocandum e Cantero περιαγόμενος. ἐξ αἰδίω] Ita correxi editum ἐξ ἀρχιδίου. Cf. Boeckhium Philol. p. 170. ἀμετάβλατον] ἀμετάβλαστον Boeckhius, quam formam codd. habent infra l. 16.

— 3. αὐτοῦ] Imo αὐτῶ.

— 4. περιεχούσας] Scribendum περιεχοίσας.

— 5. τᾶς σελάνας] Addendum fuisse articulum sequentia ostendunt. περαιοῦται] περαιοῦνται A.

— 6. γα] Vulgo γε. ἐς] Vulgo εἰς.

— 8. διατίθεται] Libri διατίθεσθαι, sequutus sum Heerenium; librorum scripturam tamen fortasse recte tuetur Boeckhius p. 169.

— 9. εἶμεν] ἦμεν A. νῶ] νόω Boeckhius, et sic fere solent hi doricae philosophiae auctores; νῶς tamen habet Theocritus Id. XI, 74. XIV, 21. ἀνάκωμα] *regnum* interpretatur Boeckhius p. 173. nisi ἀνακώναμα scribendum sit; latet sine dubio aliud quid.

— 10. τα̣] Ante Boeckhium τε.

P. 117, 11. *δυνάμι*] Vulgo *δυνάμει*. *τὸ δὲ ὕστερον*] An *τὸ δὲ δεύτερον*?

— 12. *τῶ μὲν*] Vulgo *τοῦ μὲν* et mox *θείου, τοῦ δὲ — γεννατοῦ κόσμού*, in quibus *κόσμος* pro *κόσμου* scribendum esse vidit Heeren.

— 14. *ἔχει λέγεν*] Sic Badhamus, vulgo *ἔχειν ἔλεγε*. *εἶμεν*] Sic pro *ἦμεν* dedi propter l. 9.

— 15. *γενέσιος*] *γενέτορος* Badhamus, quod verum puto.

— 16. *μεταβλατικᾶς*] Sic Canterus, *μεταβλαστικᾶς* V. A. quod revocandum putavi, non tamen ut ad *μεταβάλλειν* referendum credam, ut Boeckhius fecit *ἀμφίβληστρον* comparans, sed ut ad *μεταβλαστάνειν* revocem, *ad analogiam regenerantis naturae*.

— 17. *ἔχων*] *ἔχον* A. *τὰ δὲ καὶ*] *καὶ* om. Badham.

— 18. *φθορᾷ ὄντα καὶ φύσει καὶ μορφὰς σώζεται*] Ita haec exhibet Canterus. pro *φθορᾷ* V. A. habent *φθορὰ* et V. *μορφᾶς* pro *μορφάς*. Heerenius *φθαρέντα κατὰ φύσεις καὶ μορφάς*. Quod ego posui, ita nunc scribi malim *τὰ μὲν ἐν φθορᾷ ἐόντα καὶ φύσι καὶ μορφᾷ σώζεται*.

— 19. *τᾷ γονᾷ*] Cant. *καὶ γοῦν*, V. A. P. *καὶ γονή*, Heerenius *τᾷ γονᾷ*.

— 20. *γεννάσαντι*] Vulgo *γεννήσαντι*, A. *γενὓόσαντι*. *δαμιουργῷ*] Vulgo *δημιουργῷ*. Fort. *δαμιοεργῷ*.

— 23. *ἐν τοῖς*] *ἐν τῆς* V.

— 24. *τᾶς τῶ*] Vulgo *τῆς τοῦ*. *φύσιος*] Sic A. reliqui, ut videtur, *φύσεως*.

— 25. *ἔτι δὲ*] Seqq. communi dialecto scripta leguntur in Galei Opusc. Myth. p. 514. Et in A. reperio *ἀτελεύτητος, κίνησις, τοῦ βελτίονος μεταβάλλειν*, et fr. seq. *ἐναντιώσεις*. GAISFORD. Apud Mullachium p. 158, 17. *τὸ ἄναρχον*] Hoc recepi ex Ocello.

— 26. *κινάσιος*] Ita V. A. E. *κιναοῦς* Cant. Fort. *κινοῦς*.

P. 118, 1. *λαμψεῖσθαι*] *λάμψεις ὃ δὴ* V. A. P. *λάμψειν* Cant. Correxit Valckenarius ad Herod. III, 42. *ὠσία*] Vulgo *οὐσία*.

— 3. *ἐπὶ*] Sic apud Ocellum pro *εἰς*.

— 4. *πεφυκὲν*] Sic Badhamus ad Philebum p. 101. *πέφυκεν* vulgo. Recte Ocellus *πεφυκέναι*.

— 8. *περὶ*] *ποτὶ* A. *ὅτι περὶ* recte apud Ocellum.

P. 118, 9. *ποιεῖν — κινεῖν*] *ποιέν — κινέν*? ante *κινεῖν* addidi *τὸ* ex Ocello.

— 10. *πάσχεν*] Vulgo *πάσχειν*.

— 13. *πράτως*] Leguntur haec apud Mullach. p. 162, 1.

— 14. *ὥστε*] Libri *ὥσπερ*, illud Ocellus. *δυνάμι*] Vulgo *δυνάμει*. *αἰσθητὸν*] *αἰσθητὴν* A.

— 15. *ἀρχὰ*] Ita V. *ἀρχὰν* Cant.

— 17. *δὲ*] *αἱ οὐσίαι* additur apud Ocellum.

— 18. *παντελὴς*] Leguntur haec apud Mullach. p. 169, 10. *οὐ*] Om. libri, additur ap. Ocellum.

— 21. *ἐσεῖται*] Vulgo *ἔσται*. *λεγόντεσσι*] Libri *λέγοντες*. Correxit Koenius ad Gregor. Cor. §. 145.

— 24. *πράτας*] Vulgo *πρώτας*. *κατ' αὐτὸν*] Vulgo *κατ' αὐτὰν*, recepi emendationem Iacobsii.

— 26. *γινομένα*] Vulgo *γιγνομένα*.

— 27. *μετανάστατος*] Sic apud Ocellum. Cant. *μετανάστασις*, V. *μεταναστάσεσιν*.

— 29. *ποθ' ἁμέ*] Libri *πόθεμε*, Heeren. *ποτ' ἐμέ*, Gaisford. *ποθ' ἁμέ* Ocellus *πρὸς ἡμᾶς*. *λαμβανούσας*] Imo *λαμβανοίσας*.

— 30. *τῶ ὅλω*] Vulgo *τοῦ ὅλου*. *φθάρσιος*] Ita scripsi pro *ἀφθαρσίας*. Apud Ocellum editur *φθορᾶς*. Vox aliunde non cognita sua se analogia tuetur.

— 31. *τᾶς ἐν αὐτῷ γενομένας*] Vulgo *τὰς* (*τὰ* V. A.) *ἐν αὐτᾷ γιγνομένας*. *ὥς τ' ἔχει ὥς θ'*] Ocellus *ὡς οὕτως ἔχει καί*. *ἑξεῖ*] Vulgo *ἕξει*.

P. 119, 1. *καὶ τᾶς*] Sic Ocellus pro *τᾶς*. *κυβερνεομένας*] *κυβερνεωμένας* A. Malim *κυβερνωμένας*; cf. p. 116, 31. et ad p. 91, 28.

— 2. *ἄνω — περὶ τούτων*] Scribendum ex Ocello *ἱκανῶς — διὰ τούτων*.

— 4. *Ἀρισταίων*] *Aristaeus* Canterus in marg. vers. latinae, et sic appellatur Iamblicho V. Pyth. 36.

— 6. *ἀρχὰ ἅτε δὴ οὖσα ἀρχὰ*] Pro *ἀρχὰ*, quae Canteri correctio est, libri *ἀρχὰς* vel *ἀρχᾶς* vel *αρχᾶς*. Praeterea malim *ἁ ἀρχά* et *ἔασα* pro *οὖσα*. Nisi scribendum *ἅτε μὴ δέουσα ἀρχᾶς*.

— 7. *εἰ μεθ' ἕτερόν τι ἧς*] Libri *εἰμὲ* (*εἰ μὲν* V.) *μεθ'*

ἒξ ϑέροντι εἶς. Heerenius εἰ μὲν μεϑ' ἅτερόν τι ἦς, in quibus ἦς debetur Koenio ad Greg. Cor. p. 118. Fort. εἰ (αἰ) μετὰ μεϑεξάτερόν τι ἦς.

P. 119, 8. ὑπάρχοι κα] Vulgo ὑπάρχοι ἄν.

— 8. 9. οὔτε γενομένα ποκὰ] Vulgo οὔτε γινόμενός ποκα καὶ.

— 9. ἔκ τινος ἀγέννατός κα εἴη] Ita corrigere tentavi librorum scripturam ἔκ τινος οὔτε γὰρ ἀγέννητος ἂν εἴη. οὐδὲ μὰν] Vulgo οὔτε μήν. Heerenius obsequente Gaisfordo ἀλλὰ μὰν.

— 10. γενομένων] Ante Heerenium γινομένων. οὔτε γὰρ] γὰρ deleverim.

— 11. ἁτέρω] Vulgo ἑτέρω. ποτιδεηϑήσεται] Vulgo ποτε δεηϑήσεται. σώσοντος] Vulgo σώζοντος.

— 12. αὐτὰν] Ante Heerenium αὐτὰ. κινάσοντος] Vulgo κινάσαντος. δῆλον δὴ] Ante Heerenium δῆλον δ'.

— 14. 15. κινέουσα] Vulgo κινοῦσα. Mox pro φύσις Heerenius conicit κίνασις. παρεχομένη] Imo παρεχομένα.

— 17. φύσι] Hoc pro φύσει dedi ex A.

— 18. τὸ ἀκάματον] Articulus fortasse delendus.

— 19. τὸ δὲ ἀκάματον τὸ μὴ κάμνον] Haec seclusit Heerenius, qui sic e codd. dedisse videtur, nam Cant. habet τὸ μὴ κάμνον, P. τοῦτο δὲ τὸ μὴ κάμνον. ὁ δὲ] δὲ add. Heeren.

— 20. γε] Vulgo τε, debebam γα. κα] Vulgo ἂν.

— 21. εἰ — λήψεται] An αἰ — λαψεῖται?

— 22. ἅμπαυσιν ἔλαβεν] ἔλαβεν de coniectura adieci, quae mihi probabilior emendandi ratio videtur ea quam Heerenius iniit, qui ἀνέπαυσε scripsit pro ἄμπαυσιν.

— 23. κάμνοι] Ante Heerenium κάμνον. Ib. pro εἰ δέ γε malim αἰ δέ γα.

— 24. ἑξεῖ] Vulgo ἕξει.

— 25. τὸ ὅλον] Vulgo τὸ ὅλον δέ, correxi ex A. πᾶν] Vulgo τὸ πᾶν, quod revocandum.

— 26. ἢ γεννᾶν] Fort. καὶ γεννᾶν. ἐκ τῶ] ἐν τῷ V. A.

— 27. καταλείπεται] Sic Valckenarius ad Eur. Hippol. 370. Cant. κατάλιπέτε, A. κατέλιπέτε.

— 28. λέγοιτο δέ κα] Vulgo λέγοιτο δὲ καὶ.

— 29. τὸν ταύτας] τὸ πάντας Cant. τῶ ταύτας V. A.

ποταλλήλως] Vulgo ποτ' ἀλλήλως, locus nondum persanatus est. ὡς] Heerenius καὶ ὡς, malim ὥς θ'.

P. 119, 30. ποτὶ τὰν τέχναν] ποτὶ παντέχναν V. πόκα παντέχνας A. sequentia οὕτως — τέχνα om. A.

— 31. ἐστὶ] V. ἔτι. γινομένων] Ante Heerenium γενομένων.

— 32. ἁ φύσις] Adieci articulum. τὸ μὲν] τὸ μὲν ὦν Heeren. ἁμαρτάνεται ἐν] Ante Heerenium ἁμαρτάν τι ἐν. Idem delet ἐν.

P. 120, 1. ὅκκα] Vulgo καὶ ὅκα, V. ὅκα, A. καὶ ὅκκα. Male Gaisf. ὅκα.

— 2. φύσι] Vulgo φύσει, A. φύσις.

— 3. ὅκκα] Hic etiam recte A. habet ὅκκα, Gaisfordus male ὅκα cum Cantero.

— 4. Ποσειδωνίου] Sequitur hic apud Canterum Posidonii de ortu et interitu sententia, quae iisdem verbis iam supra a Stobaeo exposita erat c. XVII. (p. 37, 50. ed. Cant.) Eam tamen ad hoc caput pertinere ibi iam adnotatum erat a Cantero; quare ne idem bis exhiberemus, huc potius referre placuit. Leguntur tamen ex ea apud Canterum prima tantum verba usque ad λεγομένην κατάλυσιν. Corruptelae quibus laborat, tum utriusque loci collatione, tum codd. ope maximam partem tolli possunt. HEEREN.

— 5. δὲ φθορὰς] Ita loco primo A., pro quibus h. l. V. A. ὁ φθορεὺς habent.

— 6. φησὶν] φασὶν A. h. l. om. Heeren.

— 8. ἀπέγνωσαν] ἀπέσωσαν libri h. l. ἐπέγνωσαν loco primo. Correxit Heerenius.

— 11. ἐξ ὅλων] Heeren. supplet τῶν μερῶν. Scribendum videtur δι' ὅλων. nihil harum praepositionum permutatione in libris frequentius. κατ' ἀνάλυσιν] κατάλυσιν A. h. l.

— 14. τοὺς ἐπὶ τῆς οὐσίας γιγνομένους] V. Trendelenburg. in *Geschichte der Kategorienlehre* p. 225. 227.

— 16. πρόσθεσιν] Ante Heerenium πρόθεσιν.

— 19. καὶ Δίωνος] Delendum videtur καὶ.

— 21. ὡς] Addidit Heerenius.

— 22. δεχομένων] ἐπιδεχομένων A. quod probum est.

— 22. et 23. καὶ τῶν] om. A. fort. recte.

P. 120, 24. *δύο μὲν εἶναι φησὶ*] Libri *φασὶ δύο εἶναι*, illud Gaisfordus cum Heerenio; sufficiebat *φησὶ δύο εἶναι*.

— 25. *δέ τι*] Ante Heerenium *δέ*.

— 26. *λέγομεν*] Praestare opinor *ἐλέγομεν*.

— 30. *τῆς οὐσίας*] Ita V., ceteri *τὴν οὐσίαν*.

P. 121, 3. *ταυτὰ*] Ante Heerenium *ταῦτα*.

— 7. *τό τε*] Ante Heerenium *τὸ δὲ*, A. habet *τὸ δὲ καί*. *καθόλου*] *οὖν* addit Heeren.

— 12. *μετὰ τὴν*] Male Heeren. et Gaisf. *μετὰ μὲν τὴν*.

— 15. *ὅτι*] Superscriptum est huic loco in Cant. ed. *ὅτι τὰ στοιχεῖα εἰς ἄλληλα μεταβάλλεται*, quae inscriptio in cod. A. in textum migravit. Omnino credo inscriptionem hanc grammatico deberi, cum et supra iam de elementorum permutatione dictum sit, et in Photii capitum recensu nil tale extet. HEEREN.

— 17. *λέγοιμεν*] Vulgo *λέγωμεν*.

— 22. *ἀέρος*] Libri *δὲ ἀέρος πῦρ*, correxi e Platone.

— 31. *λέγειν· ἀεὶ ὅ*] Vulgo *λέγειν ἀεὶ· ὅ*, corr. e Platone.

P. 122, 14. *ξυμφύσαντος*] *ξυμφήσαντος* Cant. *ξυμφύσαντος* Gaisford., *ξυνδήσαντος* recte Plato.

— 24. *γιγνόμενα*] *γενόμενα* Plato. *θέλοντος*] *μὴ θέλοντος* Plato.

P. 123, 6. *ἔννουν*] Vulgo *ἐννοῦν*.

— 27. *οὐδέν*] om. Plato.

P. 124, 2. *ἄπειρον*] Cant. *ἀπείρατον*, V. A. *ἀπίερον*, Gaisford. *ἄπειρον*. *ἀπείρατον* ex *ἀπέρατον* corruptum.

— 12. *οἱ μὲν ἄλλοι*] Restitui haec verba e Plutarcho, apud Cant. enim legitur *ἄλλοι πάντες ἔ. τ. κόσμον, προνοίᾳ δ.* Codd. V. A. E. *οὐδὲν ἄλλοι* etc. pro quo cum Plutarcho rescribendum esse *οἱ μὲν ἄλλοι* etc. docent sequentia. *καὶ* ante *προνοίᾳ* item addidi ex Plutarcho. HEEREN.

— 24. *ἦτοι*] Versus Homerici sunt Il. *ο*, 190.

— 28. *νέμησιν*] *νέμεσιν* A.

— 31. *ἐν τούτῳ*] Il. *Θ*, 23.

P. 125, 6. *ὡς τῆς κατωτάτω εἰς*] Libri *ὡς τὴν κατωτάτω ὡς*. Correxit Heeren., nisi quod scripsit *ὡς ἐκ τῆς κ. εἰς*, quo non opus erat, coniungenda enim *ἐξ ἕδρας τῆς ὡς ἀνωτάτω*. At fortasse scribendum *ὡς τὴν ἀνωτάτω εἶναι τὴν κατωτάτω*.

P. 125, 15. *μὲν*] Ita Cant. in marg. pro *καί*.

— 20. *ἰσχὺν*] Suspectum.

— 22. *ταύτας μὲν*] Vulgo *ταύτας δέ*, possis etiam *ταύτας δή*. Heerenius *ταύτας γε*.

— 26. *σφαιρικῶς καὶ*] Rei accommodatius erit *καὶ σφαιρικῶς*. Cf. l. 19.

— 27. *ἀραιότατόν τε καὶ*] Fort. *ἀραιότατον ὄντα καί*.

— 30. *ὑπερφερόμενον αὐτοῦ*] Sic correxi vulgatum *περιφερόμενον αὐτοῦ*, nisi mavis *αὐτῷ* pro *αὐτοῦ*.

— 32. *ταπεινότερα τῶν ἀπλανῶν*] Ita correxi vulgatam scripturam *ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν εἶναι*.

P. 126, 3. *ἄστρων*] Vulgo *ἀστέρων*.

— 4. *ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν εἶναι*] Ita correxi vulgatam scripturam *ταπεινότερα τῶν ἀπλανῶν*.

— 6. *ἐπ' ἄλλης*] Ante Heerenium *ἀπ' ἄλλης*.

— 9. *τῶν ἀπλανῶν*] Deest vulgo articulus.

— 17. *κειμένης*] Ante Heerenium *κειμένην*.

— 21. *ἀτόμων*] *ἀδίμων* A.

— 25. *κοινωνεῖν*] Ante Heerenium *κοινωνεῖ*.

— 29. *ἀλλὰ μὴν οὐδεμιᾶς δεῖται τροφῆς*] Inepte legebatur *ἀλλὰ μηδὲν* (Cant. *μηδενὸς*) *οὐδεμιᾶς δ. τ.*

P. 127, 3. *στοιχείου*] Post *στοιχείου* lacunam indicant V. A.

— 7. *τὸ ὕδωρ, ἐκ δὲ τοῦ δωδεκαέδρου*] Haec e Plutarcho supplevit Heeren., omnia haec e Platonis Tim. 55 sq. ducta esse admonens.

— 9. *Φιλόλαος ἔφησε*] V. Boeckhii Philol. p. 111.

— 13. *τρόπεως*] Sic A. V. Cant. nisi quod *τροπέως* habent. Heeren. sequente Gaisf. *τρόπιος*. *τῆς τοῦ παντὸς*] *τῆς* nihil habet ad quod referri possit. Supplendum videtur *σφαίρας*, quod uncinis inclusum addidi. Sic Philolaus supra cap. I. fr. 3. *τὰ ἐν τῇ σφαίρᾳ σώματα*, *corpora quae in mundo sunt*. Placitum ipsum lucem lucrabitur ex iis quae Stobaeus infra tradit p. 134, 19. et quae Aristot. habet de Coel. II, 13. HEEREN.

— 14. *θεὸς*] Hoc addunt V. A. pro glossemate habet etiam Boeckh. Phil. p. 96.

— 15. *Κλεάνθης — κόσμου*] Haec desunt, nomen Cleanthis in marg. quoque desideratur V. HEEREN.

P. 127, 17. Ἀρχίδαμος] Ἀρχέδημος A. Recte autem A. habere videtur Ἀρχέδημος, quod Stoici nomen est. Vid. Ecl. phys. vol. II. p. 39, 12.

— 21. Ἐπίδικος] Ἐπίδεκτος Cant.

— 22. θερμοῦ] Sic pro θεοῦ scripsit Heerenius, cuius haec est annotatio 'Novimus ex Diog. II, 16. Archelaum physicum non deum et animam, sed *calorem* et *frigus*, θερμὸν καὶ ψυχρόν, causas ortus posuisse. Dubitari itaque nequit, in nostro θεοῦ latuisse θερμοῦ; alterum vero ἐμψυχίας vertendum esse non *animam*, sed *refrigerationem*. Quod ad formam vocis attinet, ea quidem insolita est, nihil tamen mutare audeo cum rite derivata sit ex ἐμψύχω, *refrigero* eandemque vim habeat, quae alias vocibus ἔμψυξις et ἀναψυχὴ tribuitur.' Pro ἐμψυχίας fort. ἐμψυχρίας reponendum.

— 23. κόσμον] Male hic iterum in cdd. adiciuntur verba eaque mutila, quae supra iam adfuere cap. XX. fr. 10. ἰωνικὴν ἐκπληροῦσι φιλοσοφίαν οὕτω προσαγορευθεῖσαν, διότι Μιλήσιος ἀνὴρ ὁ Θαλῆς αὐτῆς κατῆρξεν, ἀπὸ τῆς τῶν Ἰώνων μητροπόλεως. Eiecimus ea ex contextu, cum aperte alieno hic loco inserta sint. HEEREN.

— 24. ἐκ τοῦ Φιλολάου περὶ κόσμου] Sequitur hic iam insignis Philolai Pythagorei locus, cuius apud Cant. prima tantum verba usque ad ἀριθμὸν ἔχει extant. Integrum locum exhibemus e codd. V. A. E. Petitus est h. l. ex Philolai Physicorum libro primo, auctore Nicomacho in Harmon. p. 17. ed. Meib. qui et ipse ultima nostri loci descripsit. An vero omnia in Philolai opere continua serie lecta fuerint, dubitaverim; etsi enim sic in codd. Stobaei scribuntur, vix tamen satis inter se cohaerere, atque e diversis potius libri illius partibus petita videntur. In primis autem verbis habemus ipsum initium libri Philolai teste Diog. Laert. VIII, 85. HEEREN.

— 27. οὔ κα εἴη] Ita correxi quod libri habent οὐκ ἀεί, praeivit Heeren qui οὐκ ἂν εἴη. Vidit etiam Badhamus ad Platonis Phil. p. 100.

— 28. δῆλόν τἆρα] Vulgo δῆλόν τ' ἄρα.

— 31. 32. περαίνοντα] περαίνοντι V. A.

P. 128, 1. φανέονται] Sic V. φαινέονται A. φαίνονται Cant.

P. 128, 4. *οἷόν τε*] Vulgo *ὁτιῶν τι*, melius Boeckhius *ὁτιῶν οἷόν τε*.

— 6. *εἴδεα*] Vulgo *εἴδη*.

— 7. *ἀρτιοπέρισσον*] Vulgo *ἀρτιοπέριττον*.

— 8. *αὐταυτὸ*] Ante Gaisfordum *αὖ ταὐτό*. *δημαίνει*] corruptum est, *σημαίνει* dubitanter Heeren.

— 9. *ὧδε*] Ante Heerenium *οὖδε*. *ἐστὼ τῶν*] Vulgo *ἐστώτων*, correxit Boeckhius p. 62.

— 10. *αὐτὰ μόνα*] Ante Badhamum *αὐτὰ μὲν ἅ*.

— 11. *θεία ἐντὶ*] Ante Badhamum *θεῖάν τε*. *ἀνθρωπίναν*] Libri *ἀνθρωπίνην*. *πλάν γα*] *πλέον γα* A et Cant. *πλήν γ'* Heeren, *πλάν γα* Boeckhius.

— 12. *τ' ἧς*] Ante Heerenium *τήν*.

— 13. *γνωσθῆμεν*] Libri *γεγνέσθαι* et *γενέσθη*, Boeckhius *γνωσθῆμεν*. *ὑπαρχοίσας*] Vulgo *ὑπαρχούσας*. *τᾶς ἐστοῦς*] *αὐτὰς ἐντὸς* Canterus, *τὰς ἐντοὺς* A, *τᾶς ἐστοῦς* Badhamus.

— 15. *ταὶ ἀρχαὶ*] Ante Badhamum *τε ἀρχαί*.

— 17. *ἧς κα*] Libri *ἦν ἂν καί*, correxit Badhamus. *κοσμηθῆμεν*] Libri *κοσμηθῆναι*. *αἰ μὴ*] Ante Badhamum *εἰ μή*.

— 18. *ᾡτινιῶν τρόπῳ*] Vulgo *ᾧ τινι ἂν τρόπῳ*, A. *ᾧ τινι ὃν ἂν τρόποι*, Badham *ᾧ τινι ἄρα τρόπῳ*, cui praetuli *ᾡτινιῶν τρόπῳ*. *ὅμοια*] *ὁμοῖα* Boeckhius.

— 19. *οὐθὲν*] Ante Boeckhium *οὐδέν*.

— 20. *ἰσολαχῆ*] Cant. *ἰσοτελῆ*, A. E. *ἰσοταχῆ*, hinc scripsi *ἰσολαχῆ*, possis etiam *ἰσοπαλῆ*. *τᾳ̃ τοιαύτᾳ ἀνάγκᾳ*] Sic Badhamus, libri *τὰ τοιαῦτα ἀνάγκαις*.

— 21. *αἰ*] Vulgo *εἰ*, A. *ἢ εἰ*.

— 22. *ἐντι*] Vulgo *ἐστι*, ut 24.

— 23. *δι' ὀξειᾶν*] Ante Boeckhium *δι' ὀξεῖαν*.

— 29. *ἐπόγδοα καὶ δύο διέσιες*] Vulgo *ἐπογδόων καὶ δυοῖν διέσεων*, A. *ἐπ' ὀγδόῳ καὶ διέσιος*. Correxit Boeckhius e Nicomachi Harm. I, 17.

P. 129, 1. *ἁρμοσθέν*] Imo *ἁρμοχθέν*.

— 9. *σὺ δὲ νόει*] Legebatur *εὖ* (A *οὖ*) *δὲ νόει*, quod correxi.

— 11. *τοῦ καὶ ζῳοφόρου*] Vulgo *καὶ τοῦ ζωοφόρου*, male Heerenius, quem Gaisfordus sequutus est, dedit *ἢ τοῦ ζωο-*

φόρου. Fortasse autem haec verba ut e glossemate orta expungenda sunt.

P. 129, 12. τοῦ ἑκάστου] A. τῶν ἑκάστου, quod probavit Gaisfordus.

— 14. βούλομαί σε νοεῖν] Ante Heerenium pro σε erat σοι.

— 15. μεμνημένον] Vulgo μεμνημένος, quod fort. revocandum.

— 16. γένοιτο] Scribendum γένηται.

— 18. ἔφαμεν] Vulgo φαμέν.

— 19. αὐτοῦ] Vulgo αὐτό.

— 21. νοῶ] Ante Heerenium νῦν. Idem mox l. 23. τούτου scripsit pro τούτους et l. 25. addidit καί.

— 31. ἐν τῷ πάσχειν] Haec corrupta sunt, uncis inclusit Heeren.

P. 130, 3. καὶ αὐτῶν τῶν ἑπτὰ καὶ τοῦ παντὸς τοῦ κύκλου] Sic Heerenius refinxit librorum scripturam καὶ τὰς τῶν ἑπτὰ καὶ πάντα τὸν κύκλον. Malim καὶ τῶν ἑπτὰ καὶ παντὸς τοῦ κύκλου.

— 20. Dele lacunae signa.

— 23. ἀμπώτεις] Vulgo ἄμπωτις.

— 29. τίς ἂν αὐτοῖς] Vulgo τίς αὐτοῖς.

— 32. οὔτε] Vulgo οὐδέ.

P. 131, 20. καὶ περὶ αὐτὸ] καὶ addidit Heeren. quo non opus est; pro αὐτὸ autem scribendum αὐτήν.

— 21. κύκλωσιν] Vulgo κύκλου, Heerenius sequente Gaisfordo κύκλου [περιφοράν].

— 25. μιμησάμενοι μὲν καὶ αὐτοὶ προσηγορίας τούτοις θήσονται] μὲν delendum, pro αὐτοὶ scribendum αὐτοῖς, deleto τούτοις, quod om. A.

P. 132, 21. ἐν τῷ ἀπηλιώτῃ] Non opus est ἄλλοι ἐν τῷ ἀπηλιώτῃ scribi, at recte statim Heerenius ἄλλοι scripsit pro αλλα.

— 26. συμφερόμενα δὲ τῷ] Vulgo δ' ἐν τῷ, male Heeren. et Gaisf. δέ εἰσι τῷ.

— 29. ἔξεστι] Hoc supplevi, sufficit ἔστιν, quod etiam facilius post εἰπεῖν excidere potuit.

P. 133, 6. ὁδοῦ] Hoc corruptum videtur, fort. σκοποῦ, nisi sensus est *ne frustra illuc abierit*.

P. 133, 16. *στεφάνας εἶναι*] Ante *εἶναι* excidisse videtur *ε̄* i. e. *πέντε*.

— 18. *ἐκ φωτὸς*] *ἐκ* accessit e Plutarcho Plac. phil. II, 7. Paullo ante scribendum *τὰς ἄλλας* pro *ἄλλας*.

— 21. *πασῶν περὶ ὃν*] Inter haec Karsten. Parm. p. 246. excidisse conicit *κέντρου τάξιν ἔχειν* vel simile quid, *ὃν* mutato in *ᾧ*. Non expedio.

— 22. *τοκέα*] Ante Davisium *τε καί*.

— 23. *καὶ κυβερνῆτιν*] *καὶ* om. V. A. *κυβερνήτην* Heeren.

— 24. *κληροῦχον*] Karsten. *κληδοῦχον*. *δίκην*] Num *δίνην*? Cf. Diog. Laert. IX, 45. *πάντα κατ' ἀνάγκην· τὴν δ' αὐτὴν εἶναι εἱμαρμένην καὶ δίνην καὶ πρόνοιαν καὶ κοσμοποιόν*. Vide tamen ad p. 42, 1.

— 26. *πίλησιν*] Sic V. A. mire Cant. *πήλυγιν*.

— 29. *περιστάντος*] An *περιϊστάντος*?

P. 134, 2. *ὑφ' ᾧ*] Vulgo *ὑφ' οὗ*.

— 10. *θεοὺς ταύτας*] Malim *ταύτας θεούς*.

— 14. *οὔτε φθαρτόν*] Sic aequabilitatis causa scripsi pro *ἢ φθαρτόν*; neque aliter est p. 138, 5.

— 19. *Φιλόλαος*] V. Boeckhium p. 94.

— 21. *θεῶν;*] Dele interrogationis signum.

— 26. *περὶ τὰ κέντρα*] Vulgo *ἐπὶ τὰ κέντρα*.

P. 135, 3. *τῆς ἀταξίας*] *τὴν ἀταξίαν* V. A. cf. Böckh. p. 95. 102.

— 5. *χιτῶνα καὶ ὑμένα*] Vide Diog. Laert. IX, 31. et ad p. 3, 13.

— 6. *διὰ τῶν ἀγκιστροειδῶν ἄστρων*] Corruptum esse *ἄστρων* intellexit Heeren. coniciens ille *ἀτόμων*. Scribendum *διά τινων ἀγκιστροειδῶν αἰτίων*, cf. p. 136, 26. *αἴτια δὲ ἤτοι αἱ ἄτομοι ἢ τὰ στοιχεῖα*. Quod sequitur *συμπεπλεγμένον* scripsi pro *ἐμπεπλεγμένον*.

— 8. *κόσμων*] Libri *κόσμον*, emendati e Plutarcho.

— 15. *ἐν Τιμαίῳ*] P. 32.

— 25. *Ὅμηρος*] Il. *ξ*, 287. alter locus est *ρ*, 424. tertius *α*, 497. quartus Od. *ζ*, 42.

P. 136, 17. *τὸ σωματικόν*] Sic Plutarchus pro *τὸν σωματικόν*.

— 24. *ὧν ὅδε*] Sic Plutarchus pro *ὧν δέ*. Mox l. 25. *πάντα* om. A.

P. 137, 6. *Τιμαίῳ*] P. 31.

P. 137, 24. ἐν ἑκατέρῳ] ἐν e Plutarcho accessit.

P. 138, 2. οὐρανοῦ] Libri αὐτοῦ, correxit Spengel Münchner Gel. Anz. 1850 p. 249.

— 15. ὑποβέβληται] Sic Plutarchus, ὑποκέκληται libri, ὑποκέκλιται Heerenius.

— 27. αἰθὴρ] Sic Plutarchus pro ἀήρ. Ex eodem mox ἐξέθλιψε dedi pro ἐξανέθλιψε.

P. 139, 6. ἠστερωκέναι] ἠστερικέναι Plutarchus.

— 8. κισηροειδῆ] Male Gaisfordus Heerenium sequutus dedit κισσηροειδῆ. διαπνοίας] Malim ἐκπνοίας.

— 30. περιέχειν] Sic scripsi pro παρέχειν. cf. p. 140, 29.

P. 140, 3. Πλάτων] Heerenius laudat Epin. p. 981. μέρους] Sic Plutarchus pro γένους.

— 6. φαίνοντα] Libri φαίνωνα, correctum e Plutarcho. Similiter p. 141, 9. στίλβωνα cod. A. pro στίλβοντα.

— 25. Διοσκούρους] Recte A. διοσκόρους.

— 29. ἀέρα τε] Sic Plutarchus pro ἀέρα.

P. 141, 4. οἱ δ' ἄλλοι στωικοὶ] Nimirum Stoicorum quorumdam decretum attulerat, nisi Xenocratis nomen vitiosum est, vel οἱ δὲ στωικοὶ scribendum. Nihil in edita scriptura mutat Eusebius P. Ev. XV, 46.

— 6. Πλάτων] Sic Plutarchus pro πλατεῖαν.

— 19. στωικοὶ] Hoc e Plutarcho accessit.

— 29. ὁ διακρίτιος] In Διακρίτιος quid lateat difficile dictu est. Scripserat Diotimus de veritatis criteriis. cf. Sextus Emp. VII. 140. Fieri inde potuit ut ipsi cognomen ὁ διακριτικός vel simile adhaeserit. HEEREN. Haec parum verisimilia sunt. Cod. A. habet ὁ διοκρίτιος, in quo latet haud dubie patris nomen Διοκράτους vel Διοκρίτου, quod ipso viri nomine, Διότιμος, confirmari videtur.

P. 142, 1. ἄστρων] ἀστέρων A. Ἄρατος] Phaen. 10.

— 5. οἵ κε μάλιστα τετυγμένα σημαίνοιεν] κε om. V. A. iidem et E. σημαίνουσιν habent, unde conicere possis οἵ τε μάλιστα τετυγμένα σημαίνουσιν.

— 15. κρύψιν] καὶ κρύψιν Cant. in quo latet fortasse κατάκρυψιν. Pro κρύψιν V. A. κρίσιν.

— 16. ἄλλους τε καὶ ἄλλους] Usitatius esset ἄλλους καὶ ἄλλους.

P. 142, 21. ὑπὸ γῆν] Vulgo εἰς γῆν, quod ineptum est. Cf. p. 146, 24.

— 24. πυθαγορείαν τὴν περὶ τοῦ τὸν αὐτὸν εἶναι — δόξαν] Ita Heerenius, libri pro τὴν habent τὸ, quod servari potest, si πυθαγορείων scribas, ut δόξαν sit participium. Nisi forte cum Heynio τὸ delere malis.

— 31. ἐκ νεφῶν πεπυρωμένον] νέφος πεπυρωμένων Plutarch. Plac. II, 20. Cf. Euseb. P. E. XV, 23. Galenus ἀναπτομένην νεφέλην. Heerenius suspicatur ἐκ νέφους πεπυρωμένου.

P. 143, 4. ἐντελῆ] Ita Plutarchus, apud Canterum ἐντέλειν, libri ἐν τέλει.

— 5. Θεόφραστος] Quae hic e Theophrasti Physicis desumta dicuntur, a Plutarcho Gal. et Eus. adhuc tribuuntur Xenophani; habent enim illi: Ξενοφάνης ἐκ πυριδίων etc. ἢ νέφος πεπυρωμένον. Theophrasti quae sententia fuerit, non amplius constat; fieri sane potuit, ut ille ipse eo loco non suam, sed alterius sententiam proposuerit. Clariora quam nostra sunt quae habet Galenus: Ξενοφάνης ἐκ τῶν ξηρῶν ἀτμῶν πυρίδιά τινα συνέρχεσθαι, ἃ εἰς τὸ ἓν σῶμα καθεστηκότα τον ἥλιον συνιστῶσι. Apud Stobaeum τῶν dedi pro τήν ex codd. V. A. ἐκ autem flagitante sensu addidi ex Plutarcho. Eusebius plenius legit ἐκ πυριδίων τῶν φαινομένων, συναναθροιζομένων. HEEREN.

— 6. τῶν συναθροιζομένων] Sic V. A. pro τὴν σ.

— 16. ἀποκλειομένου] ἀπεκλειομένου A. an ἀποκεκλειμένου?

— 23. Ἀντιφῶν] Cf. infra ad 151, 8.

— 25. ἐπικαιόμενον] ἐπικείμενον V. A. ἀεί] Vulgo αἰεί.

— 27. ἄναμμα] Libri ἄναλμα, correxit Heerenius. Cf. ad p. 145, 21.

— 30. τοῦ σκαφοειδοῦς] Sic e Plutarcho editum est pro σκαφοειδῆ.

— 32. ἀνθρωπείου] Repetunt hic codd. verba Μητρόδωρος πύρινον ὑπάρχειν τὸν ἥλιον, quae quum supra iam affuerint, Heerenius delevit.

P. 144, 8. φερόμενος] Post haec repetitur in codd. Antiphontis (p. 143, 23) sententia de natura solis; delevit Heerenius.

P. 144, 11. ἀνταπώσει] Sic e Plutarcho correctum est pro ἀνταποδόσει (ἀνταποδῶσει A).

— 12. ταῖς ἄρκτοις] Libri τοῖς ἄρκτοις, correcti e Plutarcho.

— 17. ὑποτιθέμενον] Plutarchus ὑποτιθεμένῳ. Probabiliter Wyttenbachius conicit βλέπεσθαι δὲ αὐτὴν κατοπτρικῶς ὑποτιθεμένην τῷ δίσκῳ.

— 18. κισηροειδῆ] Ita correxi editum κισσηροειδῆ ex A. quam falsam esse formam constat.

— 26. τρίτον] Ante Heerenium τρίτην.

— 30. πεπληρωκὸς] Ita Plutarchus, libri πεπληρωκότος.

— 31. ἀεὶ] Vulgo αἰεί.

P. 145, 3. κρυσταλλοειδῆ] κρυσαλουδῆ A. i. e. κρυσταλλώδη.

— 5. συντεμόντι] Vulgo συντεμόντα.

— 10. σελήνης] ἡλίου A.

— 12. κισηροειδῶς] Vulgo κισσηροειδῶς, ut Plutarchus quoque habet. V. ad p. 144, 18. Ceterum rectius apud Plutarchum legi videtur κισ(σ)ηροειδές. Idem omittit σπογγοειδῶς, pro quo Eusebius habet σπογγοειδές.

— 13. τηλικοῦτον δὲ ἡλίκος] τηλικοῦτον δὲ ἥλιος A. τηλικαύτα δὲ ἡλίκα P. Cfr. Diogenes Laert. X, 90. τὸ δὲ μέγεθος ἡλίου καὶ τῶν λοιπῶν ἄστρων κατὰ μὲν τὸ πρὸς ἡμᾶς τηλικοῦτόν ἐστιν, ἡλίκον ὁπότε φαίνεται.

— 21. ἄναμμα] Ita P. ἄναλμα V. A. ἔναλμα Cant. Cf. p. 143, 27. Idem ἔξαμμα dicitur p. 147, 22. Sed ἄναμμα habet etiam Diog. Laert. VII, 145 e Posidonio, et Stobaeus iterum p. 151, 7.

— 22. στροφῶν] Sic V. A. τροφῶν Cant. τροπῶν Bakius Posid. p. 67. GAISFORD.

— 23. καὶ ἡ γῆ] Haec accesserunt e Plutarcho.

P. 146, 4. οἰκουμένην] Libri οἰκουμένης, correcti e Plutarcho.

— 14. οὔτε δὲ τὸν ἥλιον] Ita correxi librorum scripturam οὔτε διὰ τὸν ἥλιον.

— 21. τινὸς] πυρός V. A.

— 28. ἐν ἐνιαυτῷ] ἐν addit Heerenius.

P. 146, 29. *τὸν αὐτοῦ*] Libri *τὸν αὐτόν*, correcti ab Heerenio.

— 30. *ἡμετέραις*] *ἡμέραις τε* V. A. in qua scriptura tria puncta super *α* posita pertinent ad *τε*. *ἀντιπραττούσης*] *ἀντιφραττούσης* probabili coniectura restituit Bakius ad Cleomedem p. 445.

P. 147, 4. *κλίμα*] Rectius *κλῖμα*, sed fuit haec serioris graecitatis *τόνωσις*, ut praeter alios docet Scymnus Chius Per. 521. *τὸ πρὸς μεσημβρίαν τε καὶ νότον κλίμα.*

— 8. *καὶ φρόνιμον*] Habet Canterus *καὶ φρόνιμον πύρινον πῦρ ὡς τεχνικοῦ.* Vocem *πύρινον* delent codd. V. A. Ferri tamen illud potest, dummodo in proximis, quae corruptela laborant, pro *πῦρ ὡς* scribas *πυρός*. Sic vero emendandum esse, recte colligas ex cap. proximo, ubi Zenonis sententia de luna, iisdem verbis repetita, sic legitur. HEEREN.

— 9. *καὶ πύρινον*] Recte deesse videtur in V. A. cf. Bake ad Posidonium p. 66.

— 29. *Ὅμηρος*] Il. *χ*, 133.

P. 148, 9. *ἐκ Βακχῶν*] Sic A. *Βακχαῖς* V. E. F. cfr. Boeckh. Philol. p. 34.

— 11. *ποικίλλοιτο*] *ποίκιλον τὸ* V. A. E. *ποικίλα* P.

— 13. *ἁπάντῃ*] *ἅπαντι* V.

— 14. *βουλύσιος*] *βουλήσιος* V. A. E.

— 15. *ἀνέφελος*] Vulgo *ἀννέφελος*.

— 17. *περιτέλλῃ*] *περιτέλλοι* V. A. E.

— 19. *φαείνῃ*] *φανείη* Cant.

— 22. *σκοπιαὶ καὶ ἄρισται*] Pro *καὶ* A. habet *εἰσίν*, ut codd. nonnulli Arati, unde scribendum *σκοπαί εἰσιν ἄρισται.*

— 24. *ἐρυθαίνεται*] *ἐρυθραίνεται* V. A. E.

P. 149, 3. *κεχρημένος*] Vulgo *κεχρωσμένος*, A. E. *κεκτημένος* i. e. *κεχρημένος*, ut C. M. apud Bekkerum.

— 6. *ἴησιν*] Imo *ἵησιν*.

— 8. *ὠχρήσῃ*] Male Gaisfordus *ὠχρήσαι* ex A. V. qui *ὠχρήαι* habet.

— 10. *καδδὴ*] Libri *καὶ δή*, correxi ex Arato.

— 16. *ἀποιχομένοιο*] Libri *ἔτ' οἰχομένοιο*, correxi ex Arato.

— 31. *δνόφος*] *γνόφος* V. A. E.

P. 150, 21. *Ἀναξίμανδρος*] Laurentius Lydus de Mens. p. 104. *Ἀναξιμένης κύκλον τῆς σελήνης εἶναι βούλεται ἐννεακαιδεκαπλασίονα τῆς γῆς.* Corrige *Ἀναξίμανδρος.* Cf. Plutarchi Plac. II, 25.

— 26. *στροφὰς*] *τροπὰς* V. A.

P. 151, 7. *κισηροειδὲς*] Vulgo *κισσηροειδὲς*, correxi e V. et A. qui *κισηροῦδὲς*; voluit opinor *κισηρῶδες*. Cf. ad p. 144, 18. et p. 145, 12.

— 8. *Ἴων*] *῞ ῶν* A. et fortasse V. E. Poetam tragicum dici non credo. Fort. [*Ἀντιφ*]*ῶν*. De Antiphonte physico v. p. 63, 9. 143, 23. 153, 1. Plutarch. Mor. p. 891. d.

— 10. *Βηρωσσὸς*] *Βόσορος* V, qui in margine *Βήσορος*, *῞ησορος* A. E. Cf. ad 152, 8.

— 11. *Ἡρακλείδης*] Fort. *Ἡράκλειτος*. Cf. Schleiermacheri Heracl. p. 398. et Laurentium Lyd. de Mens. p. 104. Plutarch. Plac. II, 25. *Ὄκελλος*] Ita A. V. Male Gaisfordus *Ὤκελλος.* *ὁμίχλῃ*] Ita pro *ὁμίχλην* e Plutarcho Heerenius. *περιεχομένην*] Scribendum *περιειλουμένην* ex Galeno. Laurentius et Plutarchus *περιειλημμένην.*

— 14. *Ἐμπεδοκλῆς*] Plutarchus de Fac. in Luna p. 932. *καὶ γὰρ Ἐμπεδοκλεῖ δυσκολαίνουσι, πάγον ἀέρος χαλαζώδη ποιοῦντι τὴν σελήνην ὑπὸ τῆς τοῦ πυρὸς σφαίρας περιεχόμενον.* Attulit Heerenius.

— 17. *ἐκ πλείονος τοῦ πυρός*] Eusebius *ἐκ πλείονος τοῦ γεώδους.* Cum Stobaeo facit Plutarchus.

— 19. *ἐν μεθορίοις τοῦ ἀέρος*] Fortasse post *ἀέρος* addendum *καὶ τοῦ αἰθέρος*, quod quam facile excidere potuerit apertum est.

— 20. *μετέχουσαν*] *ὑπάρχουσαν* V. A.

— 25. *πιλοειδῆ*] Libri *πηλοειδῆ.* Correxit Lipsius de Phys. Stoic. II, 13.

— 29. *σχηματίζεσθαι δ' αὐτὴν (σελήνην) πολλαχῶς, καὶ γὰρ πανσέληνον γιγνομένην καὶ διχοτόμον*] Syntaxis postulat ut aut *γίγνεσθαι* scribatur aut *γὰρ* deleatur.

P. 152, 4. *μεὶς*] Vulgo *μεῖς.*

— 5. *ἢ σελήνη*] Ita V. A. Ante Heerenium *ἡ σελήνη.* Idem adscripsit Diogenem Laert. VII, 145. *γεωδεστέραν δὲ*

τὴν σελήνην — τρέφεσθαι δ' ἐκ ποτίμων ὑδάτων, ἀερομιγῆ τυγχάνουσαν καὶ πρόσγειον οὖσαν.

P. 152, 8. Βηρωσσὸς] Βησωρὸς V. Βήρὄσος A. E. Vera huius nominis scriptura esse videtur Βηρωσός. Cf. ad p. 151, 10. Infra l. 30. est Βηρωσσός, ubi A. habet Βήρωσσος.

— 17. πρῶτος ἔφησε] ἔφη πρῶτον V. πρῶτον ἔφη A.

— 18. Ἐμπεδοκλῆς] Empedoclis versum, quo illud docuit, servavit Plutarchus de Facie Lun. p. 929. ἀπολείπεται τοίνυν τὸ τοῦ Ἐμπεδοκλέους, ἀνακλάσει τινὶ τοῦ ἡλίου τὴν σελήνην γίνεσθαι τὸν ἐνταῦθα φωτισμὸν ἀπ' αὐτῆς, et mox addit Empedoclis versum ὡς αὐγὴ τύψασα σεληναίης κύκλον εὐρύν. Parmenidis versum de luna dicentis, αἰεὶ παπταίνουσα πρὸς αὐγὰς ἠελίοιο, servavit Plutarchus II, p. 929. A. HEEREN.

— 20. ταυτὸ] ταυτὸν A.

— 25. θολωτέρῳ] θολερωτέρῳ Plutarchus, quod reponendum erat.

— 28. στομίου] στομαίου A.

P. 153, 1. Ἀντιφῶν] Ita certa emendatione correxit Heerenius, cui mirum est non obsecundasse Gaisfordum. Vulgo Ἀντίφαντος. De Antiphonte vide quae supra attuli ad p. 151, 8.

— 3. Ἀριστοτελικὴν] Ἀριστοτέλιον A. i. e. Ἀριστοτέλειον. Aristotelis librum de Pythagoricis commemorat Diogenes Laert. V, 25.

— 4. Φιλίππου τοῦ Ὀπουντίου] Hoc etiam debetur Heerenio, ante quem legebatur τοῦ Ποντίου. 'Philippum Opuntium novimus e Diog. Laert. III, 25. Conscripserat ille librum de Solis et Lunae defectu, teste Suida v. φιλόσοφος, ubi Philippi nostri nomen supplendum esse bene ostendit Kusterus. Ex hoc itaque libro haec quoque petita esse dubitari non potest.' HEEREN.

— 6. νεωτέρων] Libri μεθ' ἑτέρων. correctum e Plutarcho. 'Iuniores hi qui sint non additur; videntur tamen haec a Stobaeo vel ex Aristotelis historia vel ex Philippi Opuntii libro hausta esse; quare non de recentissimis hic Pythagoricis cogitandum est, sed de iis, qui vel Aristotelis vel Philippi saltem aetatem praecesserunt.' HEEREN.

— 8. ἕως ἂν] Vulgo ἕως.

— 10. τελείως] Libri τελείωσιν. correxit Canterus, atque sic Plut. II, 29.

P. 153, 15. *συνοδεύουσαν*] Operarum errore legitur *συνοδούουσαν*.

— 18. *τῇ σελήνῃ*] Haec e Plutarcho addidit Heerenius.

— 22. *αὐτῇ*] Ita rescripsi pro *αὐτὴν*; Diog. Laert. VII, 145. de Stoicorum decretis: *ἐκλείπειν δὲ τὸν ἥλιον, ἐπιπροσθεούσης αὐτῷ τῆς σελήνης — τὴν δὲ σελήνην ἐμπίπτουσαν εἰς τὸ τῆς γῆς σκίασμα.* Petita haec sunt ibi ex Posidonio, cui adeo in his cum Chrysippo convenit. HEEREN.

— 23. *ἐμπίπτουσαν*] Libri *ἐμπιπτούσης*, correxit e Diog. Laert. l. l. Bakius ad Cleom. p. 468, habetque hoc Plutarchus.

— 26. *γεωφανὲς*] Vulgo *γαιοφανὲς*, quam formam ubique tollendam arbitror. P. 154, 4. propius vero V. habet *γαιῶδες*. P. 158, 19. vulgo est *γαιομιγοῦς*, at A. habet *γαιωμιγοῦς*. In oraculo apud Eusebium P. Ev. IV, 9. legitur *ὅσσοι δ' ἀμφὶ γαίην πωτώμενοι αἰὲν ἔασιν* (fort. *αἰθύσσουσιν*) scribendum *ἀμφὶ γέην*, eademque forma restituenda in alio oraculo ib. V, 9. *ἄρατε φῶτα γέηθεν ἀναστήσαντες ἑταῖροι*, ubi vulgo editur *γαίηθεν*.

— 30. *περιττωματικὸν*] *σωματικὸν* Plutarchus, *κοινὸν* addit Galenus. *ἡμέραν*] Libri *ἡμετέραν*. Correctum e Galeno et Plutarcho. V. Böckhii Philol. p. 130. sq.

P. 154, 1. *τῆς πέραν*] *τοῦ πέραν* V. *διακεκαυμένου*] *διακειμένου* V.

— 4. *ἐχούσης*] *ἔχοντος* malit Heerenius, ut ad *συγκρίματος* referatur. Apud Plutarchum est: *Ἀναξαγόρας ἀνωμαλότητα διὰ τοῦ συγκρίματος, διὰ τὸ ψυχρομιγὲς ἅμα καὶ γεῶδες· παραμεμίχθαι τῷ πυροειδεῖ τὸ ζοφῶδες, ὅθεν ψευδοφανῆ λέγεσθαι τὸν ἀστέρα.*

— 6. *σκιερὸν*] *σκιαρὸν* A.

— 7. *ψευδοφανῆ*] Nescio an *ψευδοφαῆ* praestet. *ἀστέρα*] Libri *ἀέρα*, Canterus *stellam*, Plutarchus *ἀστέρα*.

— 9. *ἄγκη*] Libri *ἀνάγκη* (A. *ἀνάγη*). Correxit Canterus.

— 16. *ἀερώματα*] Parum probabili emendatione Gaisfordus cum Heerenio scripsit *περιττώματα*. Suspicor *ἀπεράματα*, ab *ἀπεράω*, *excrementa*.

— 21. *φαίνεται*] *φαίνεσθαι* A, non male.

— 29. *τῆς γῆς*] Vulgo *γῆς*.

P. 155, 3. *ἕως οὐρανοῦ*] Canterus *οἷον οὐρανοῦ*, A. *οἷον*

οὐρανόν, atque ita, ut videtur, etiam ceteri, ἕως οὐρανοῦ Heerenius, quem Gaisfordus sequutus est. Corrigendum videtur εἰς οὐρανόν.

P. 155, 7. Βοηθὸς] Rectius Βόηθος, ut alibi scribitur.

— 12. πρώτη] πρῶτον codd. Arati. IHVossius πρώτην.

— 17. ἐοῦσα] ἰοῦσα V. A.

— 18. εὖ μάλ'] οὐ μάλλ' A.

— 21. ἠὲ νότῳ ἀμβλύνετ'] Vulgo ἢ νότῳ ἀμβλύνεται. Correxi ex Arato.

— 22. ἐπ' ἀμφοτέρων] Codd. ἀπ' ἀμφοτέρων, corr. ex Arato.

— 23. νευστάζῃ] Ita V. E. νευστάζει (η) A, νευσάζοι Cant. φαείνῃ] Vulgo φαείνοι.

— 24. ὀρθὰς] Ita A, ὀρθὰ V, vulgo ὀρθαί. περιγνάμπτουσα κεραίας] Vulgo περιγνάμπτωσι κεραῖαι.

— 25. κ'] γ' Stobaei codd. praeter V. qui δ', κ' Aratus.

— 26. ἀγινοῖ] ἀγινεῖ V. A. E.

— 27. διδάσκοι] διδάσκει V. A. E.

— 28. ἐπινεύῃ] Vulgo ἐπινεύοι, A. V. E. ἐπινεύει.

— 30. ἐπὴν] Ita V. A. ἐπεὶ vulgo. ὅλος — κύκλος] ὅλον — κύκλον V. A. E. ἑλίσσῃ] ἑλίσσει V. A.

P. 156, 1. δ' ἐς] δ' εἰς V. δ' εἰ A.

— 4. μὲν] γὰρ Aratus. κε] τε Aratus.

— 5. κελεύθους] κέλευθον V. A. E.

— 7. οὐ μάλα πᾶσιν] οὔτ' ἂρ πᾶσιν Aratus.

— 9. διχαζομένης] διχαιομένης Aratus.

— 10. διχομήνου] Cant. διχομηνής, Aratus διχομήνης.

— 11. δέχεται μὲν αὐτίκα τετρὰς] Legitur apud Aratum ἔχεται δέ οἱ αὐτίκα τετρὰς μηνὸς ἀποιχομένου, τῇ δὲ τριτάτῃ ἀνιόντος, *succedit autem huic* (διχάδι) *tetras luna decrescente, huic autem trias*, ubi autem pro τριτάτῃ saltem legendum foret τριτάτη casu primo. Stobaei quidem lectio non minus obscura, quin et aperte corrupta est; attamen in re incerta nil in ea mutare ausus sum, cum nos ad verum inveniendum fortasse ducere possit. Quid enim si legas δέχεται δέ μιν αὐτίκα τετράς eodem sensu? quamvis vel sic ultima obscura manere profiteor. Nec Grotii lectionem expedio δέχε-

ται δέ οἱ αὐτίκα τετράς. Relinquenda itaque haec potius futuris poetae interpretibus. HEEREN.

P. 156, 17. *ταὶ*] *τὰς* A. *περιτροχάοιντο σελήνην*] In Arat. ed. *σελήνῃ.* Sed nostram lectionem cum Cant. exhibent V. A. E. P. Num *σελήνην* tertio vel quarto casu legas, ad idem redit; sed *περιτροχάοιντο* grammatica ratio postulat. HEEREN.

— 21. *ΓΑΛΑΞΙΟΥ*] Hoc recepi e Plutarchi Plac. II, 1. et Galeno XVII. Vulgo *ΓΑΛΑΚΤΟΣ*, quod quum praeter Parmenidem etiam Aristoteles Meteor. I, 8. de circulo lacteo dixerit, non impedio quo minus servetur.

— 28. *ἐπὶ τοῦ κατὰ Φαέθοντα ἐμπρησμοῦ*] Ita corrigendum erat quod libri habent *κατὰ Φαέθοντος*, cum sensus sit *Phaëthontis aetate.* Apud Aristotelem Meteorol. I, 8. est *κατὰ τὴν λεγομένην ἐπὶ Φαέθοντος φθοράν.*

P. 157, 9. *ὑπὸ τὴν γῆν*] Inepte libri *περὶ τὴν γῆν*, quod quamvis ex Aristotele Meteor. I, 8. correxerit iam Heerenius, tamen servavit Gaisfordus.

— 11. *Δημόκριτος*] Ex Plutarcho et Galeno restituit Heerenius.

— 14. *Ἀριστοτέλης*] Vid. Meteor. I, 8. *ξηρᾶς*] *μικρᾶς* V. A.

— 21. *πυρὸς σύστασιν, ἄστρου μὲν*] Libri *πρὸς σύστασιν μὲν ἄστρου.* Correxit e Plut. Plac. III, 1. Canterus.

— 27. *τῶν πυθαγορείων*] Pythagoricorum de cometis sententias servavit quoque Aristot. Meteor. I, 6. *τῶν δ' Ἰταλικῶν τινὲς καὶ καλουμένων Πυθαγορείων, ἕνα λέγουσιν αὐτὸν εἶναι τῶν πλανητῶν ἀστέρων, ἀλλὰ διὰ πολλοῦ τε χρόνου τὴν φαντασίαν αὐτοῦ εἶναι, καὶ τὴν ὑπερβολὴν ἐπὶ μικρόν, ὅπερ καὶ συμβαίνει περὶ τὸν τοῦ Ἑρμοῦ ἀστέρα.* Alteram opinionem, qua cometa solaris luminis refractio esse dicitur, Aristoteles tribuit Hippocrati. Copiose et erudite de utraque disputant Olympiod. ad Meteorol. p. 12. et Joh. Philoponus fol. 94. ed. Ald. HEEREN.

P. 158, 3. *Ἀναξαγόρας*] Aristoteles Meteor. I, 8. *Ἀναξαγόρας μὲν οὖν καὶ Δημόκριτός φασιν εἶναι τοὺς κομήτας σύμφασιν τῶν πλανητῶν ἀστέρων, ὅταν διὰ τὸ πλησίον ἐλθεῖν δόξωσι θιγγάνειν ἀλλήλων.*

— 6. *σύστασιν*] *σύστημα* A.

— 12. *ἄστρου*] *ἄστρων* A.

P. 158, 19. *ἀναφορᾷ*] Plutarchus et Galenus *ἀναφοράν*. *γεωμιγοῦς*] Vulgo *γαιομιγοῦς*. Vero propius A. *γαιωμιγοῦς*. Cf. supra ad p. 153, 26.

— 24. *αἰθέρος*] Hinc corrigendus videtur Diogenes Laert. II, 9. *τούς γε διάττοντας οἷον σπινθῆρας ἀπὸ τοῦ ἀέρος ἀποπάλλεσθαι*, nisi malis *τοῦ πυρὸς*, *tanquam ab igne scintillae*. Sed *αἰθέρος* commendat etiam Seneca Quaest. Nat. II, 12.

— 27. *σπινθηρίζειν*] Sic e Plut. et Galeno editum est. Cant. *σφὶν τήρησιν*, A. E. *σφιντήρισιν*. Scribendum fortasse *σφινθηρίζειν*, ut *σφόγγος* dicitur et *σπόγγος*, *σφονδύλη* et *σπονδύλη*, alia.

— 30. *Χαλδαίους*] Haec fortasse Arriani physici sunt.

— 32. *ὅτε*] Recte apud Canterum *ὅτι*.

P. 159, 2. *ὤφθησάν που ὡσεὶ ξένοι ἐνεχθέντες*] Canterus *ὤφθησαν οὕτως ξυνενεγκόντες*, V. A. *ὤ. οὕτως ξυνενέγκοντες*, Esc. *ὤ. ουτως ἐξενεγκόντες*, Heerenius *ὤ. οὕτως πως ξένοι ἐνεχθέντες*, cuius vestigiis insistens perfeci inchoatam ab eo emendationem, quamquam possis etiam *οὕτως ὡς ξένοι ἐνεχθέντες*.

— 7. *οἱ*] *οἷα* V. A. E.

— 8. *τινα*] Ante Heerenium *εἴς τινα*.

— 9. *γεώδη*] Vulgo *γαιώδη*. *καὶ ταῦτα*] *κἀνταῦθα*?

— 10. *καὶ εἰς*] Recte *καὶ* V. om.

— 13. *δὴ*] Vulgo *δέ*, Heerenius *γε*.

— 20. *Ἀρριανοῦ*] Plane diversus fuit hic Arrianus ab Arriano Stoico. Memoriam eius servavit Photius p. 1378. ubi eum librum de cometis reliquisse dicit, ex quo haec descripta esse debent. Alium eius librum *περὶ τῶν μετεώρων* laudat Philoponus ad Arist. Phys. p. 24. qui num ab illo de cometis diversus fuerit, vel potius locus de cometis tantum pars illius fuerit, dubitari potest. Attamen cum cometae non proprie ad meteora, sed potius ad coelestia pertineant, diversi fuisse videntur. Certe ex illo de Meteoris quoque locum servavit Stobaeus infra cap. 29. fr. 2. HEEREN.

— 21. *τὰ μέν πως ξυμπεριφέρεσθαι*] Sic scripsi pro *τὰ μὲν ὡς ξυμπεριφέρεσθαι*. In sequentibus *τὰ δὲ — πλανώμενα* desidero verbum quale est *κινεῖσθαι*.

— 25. *καθ' ὁμοιότητα ἑκάστη ἰδέᾳ τῆς ἐπωνυμίας λέ-*

γοντα] Haec codicum est scriptura, nisi quod pro *λέγοντα* A. habet *λέγωντα*, V. *λεγόμενα*. Gaisfordus dedit *καθ' ὁμοιότητα ἕκαστα τῇ ἰδέᾳ τῆς ἐπωνυμίας λεγόμενα*, quae non sufficere apertum est. Seclusis verbis *τῆς ἐπωνυμίας* dedi *καθ' ὁμοιότητα ἕκαστα τῆς ἰδέας λεγόμενα*, *ad similitudinem quaeque speciei, quam repraesentant, nominata.* Cf. p. 160, 23. *καὶ ταῦτα ἀπὸ τῆς ἰδέας ἐπικλήζεσθαι ἕκαστον*, et ib. 29. *καθ' ὁμοιότητα τοῦ εἴδους ὅτῳ ἐπιφημίζεται.* Canterus tentabat *τῆς ἐπωνυμίας λαχόντα.*

— P. 159, 28. *πρόσκαιρος*] *πρόσκαιρα* V. A. P.

— 30. *ξυνίσταται*] Vulgo *συνίσταται*, ut 32. *σύστασις*, contra Arriani usum.

— 31. *καὶ τούτῳ ἔτι αὐτῶν μέρει*] Ante Canterum *καὶ τοῦτο ἐπ' αὐτὸν φέρει.* Recepi Canteri emendationem, quamvis singula praestare nolim.

— 32. *πρὸς γῆν*] Ante Heerenium *πρὸς οὐ τήν.*

P. 160, 3. *ἐφομαρτοῦντες*] *ἐφαμαρτοῦντες* V, *ἐφαρμοῦντες* A. *μορφῇ*] Vulgo *ἀρχῇ*, recepi quamvis dubitanter emendationem Wyttenbachii.

— 4. *ἐς*] Vulgo *εἰς* contra usum huius scriptoris. *σφαῖραν*] Ante Canterum *φέρον.*

— 6. *ἐπ' εὐθὺ ἰοῦσα*] Vulgo *ἐπ' εὐθὺς οὖσα.* *ἐς τὸ*] Ita Cant. *εἰς τὸ* V. A.

— 7. *ἀστέρος*] Vulgo *ἀέρος*, quod incommodum est.

— 10. *ἡ περὶ*] Vulgo *περί.*

— 14. *ἔφθησαν*] *ἔφθισαν* V.

— 17. *αὐγῶν καταλαμπόμενοι*] Libri *αὐτῶν καταλαμπανόμενοι*, correxit in marg. Canterus.

— 20. *ἐς*] Vulgo *εἰς.*

— 21. *υπάρχῃ*] Vulgo *ὑπάρχοι.*

— 24. *ἐπικλήζεσθαι*] Vulgo *ἐπικληίζεσθαι.* *κόμη*] Ante Heerenium *κόμης.*

— 25. *αὐγὴ ἢ πυρός*] Scribendum *αὐγὴ πυρός.* pro *αὐγή*, quod Heerenius posuit, Canterus non *αὐτῆς* habet (ut narrat Heer.) sed *αὐτή.*

— 26. *ἀφ' ὅτων*] Cant. *ἄφοτα*, V. A. *ἀφότῳ*, Heerenius sequente Gaisfordo *ἀφ' ὅτου*, scribendum erat *ἀφ' ὅτων.* *ἐς*] Vulgo *εἰς.* *αὐγὴ ἐς*] Ante Heerenium *αὐτῆς εἰς.*

P. 160, 28. *ἕν σφισιν ἐξέφηνε*] Haec etiam corrupta sunt; intelligerem *ἕν σφισιν* [*ἔχοντα*] *ἐκπέφηνε*.

— 29. *ὅτῳ*] Ante Heerenium *τῷ*. *ἐπιφημίζεται*] Aut *ἐπιφημίζονται* scribendum, aut excidit *ἕκαστον*.

P. 161, 11. *ταυτὰ τούτῳ*] Ante Heerenium *ταῦτα τοῦτο*.

— 16. *σχισμῷ*] Libri *σεισμῷ*, corr. e Plutarcho et Galeno, Canterus *discidio*.

— 19. *περιίστησιν*] Ita V. A. *περίστησιν* E. et Cant.

— 20. *τὸ θερμὸν*] Vulgo *θερμόν*. De Anaxagorae placito cf. Schaubach. Anax. p. 171.

— 27. *ταυτὸ*] Heerenius et Gaisfordus *ταυτὸ τούτῳ*, qua correctione non opus est.

P. 162, 4. *ἀνθεστῶτα*] *καθεστῶτα* V.

— 6. *τόνον*] *γόνον* V. *πόνον* A.

— 7. *ἔμπτωσιν*] Libri *ἐμπύρωσιν*, correxit Canterus.

— 20. *πολυκένων*] *πολυκέρων* V.

— 21. *εἰς τὸ αὐτὸ συναλιζόμενα*] Ita correxi librorum scripturam *συναυλιζόμενα*.

— 22. *διηθεῖται*] *διαθεῖται* A. E.

— 25. *βιάσηται*] Ante Gaisfordum *βιώσηται*.

P. 163, 5. *ὅταν δ' ἔτι ἧττον ᾖ πεπυρωμένον*] Vulgo *ὅταν δέ τι ἧττον ἦ πεπυρωμένον*, correxi ut res postulabat.

— 9. *παραβιάζηται*] Libri *παραβιβάζηται*, correcti e Plutarcho.

— 10. *ἐξάψει*] Sic e Plutarcho correctum quod libri habent *ἐμφάσει*.

— 17. *παχυτέραν*] *ταχυτέραν* A.

— 21. *τυφῶνα μὲν*] Ita V., *τυφῶνας δ'* reliqui, ut videtur, *τυφῶνας* tuetur l. 29. *πρηστῆρας*, nisi ibi *πρηστῆρα* scribendum.

— 22. *καταφέρηται*] Heerenius ex Arist. Met. III, 1. mavult *κάτω φέρηται*.

— 23. *ἢ πάχος*] Cant. *ἢ τάχος*, A. *ἢ πάχος ἢ τάχος*.

— 29. *πρηστῆρας*] Fortasse *πρηστῆρα*. Cf. ad l. 21.

— 30. *συνεμπίμπρασθαι*] Vulgo *συνεμπίπρασθαι*.

P. 164, 3. *ἐκθλιφθῇ*] Cant. *ἐκλυφθῇ*, V. A. *ἐκληφθῇ*, Heerenius ex Aristotele *ἐκθλιφθῇ*.

P. 164, 5. τοῦτο οὐκ] Sic Heeren. ex Arist. τούτου Cant. τοῦτο καὶ V. τούτου καὶ A. unde possis τοῦτ' οὐχί.

— 6. κατὰ τοὺς ποιητὰς] Quae de poetarum loquendi usu adiicit, nescio qua fide dixerit. Certe apud Homerum Od. ψ, 225. κεραυνὸς ψολόεις vocatur fulmen quo Iupiter Ulyssis navem disiecerat. HEEREN.

— 9. οἷα] Vulgo οἷον, A. οἵ. καὶ βραδύτερον] Libri κατὰ βαρύτερον, correxit Heerenius ex Aristotele l. c. ὁ δὲ βραδύτερος ἔχρωσε μέν, ἔκαυσε δ' οὔ, ἀλλ' ἔφθασε διιών.

— 10. ἀπ' αἰθάλου] Hoc posui ex A., vulgo ἐπ' αἰθάλου.

— 17. ὁμοίως] εὐθέως A. P.

— 20. ὅσοι] ἄϊ A. ἀτμοὶ] ἀτμὴ A.

— 21. ἀποληφθέντες] Vulgo inepte ἀπολειφθέντες.

— 23. ἐκπίπτοντες] Vulgo contra sensum ἐμπίπτοντες, correxit Heerenius, quem Gaisfordus sequi noluit.

— 27. κλῄζονται] Vulgo κληίζονται. οὐδὲν ἴσον] Vulgo οὐδὲ ἶσον.

— 28. καὶ αἵ ἐπ'] καὶ ἐπ' Cant. αἵ ἐπ' V. A. P. correxit Gaisfordus. βρονταὶ] βροντὰς ante Heeren.

— 32. ὀξύτερον] Heeren. ὀξυτέρα, quo non opus est. καθότι] Vulgo καὶ ὅτι sine sensu.

P. 165, 3. ἔστιν ἃ] Libri ἔς τινα, male Gaisfordus cum Heerenio dedit ἔστι τινά. Scribendum erat ἔστιν ἅ.

— 4. περιδινηθῆναι οἷά τε] Haec corrupta sunt, fortasse περιδινηθῆναι ποιεῖ. διικνεῖται] Vulgo διοιχνεῖται, quod nihil est. διοικνεῖται A., in quo apertum est latere διικνεῖται.

— 8. ἐδήλωσεν. ἐπιφλέγει] Vulgo ἐδήλωσε. περιφλέγει. ἔστιν ἃ] Vulgo ἔς τινα, hic quoque Gaisfordus ἔστι τινά dedit praeeunte Heerenio.

— 12. κλῄζεται] Vulgo κληίζεται.

— 13. κώλυμα] Libri κάλυμμα, nisi quod V. κάλυμα habet, quod Heerenius et Gaisfordus κοίλωμα scripserunt. κώλυμα scribendum esse ostendi Philol. Gott. XIV. p. 36. ἐγχριμφθῇ] Ita scribendum erat. ἐγριφθῇ Canterus, ἐγκριφθῇ V. ἐκριφθῇ A., male Heeren. et Gaisf. ἐκτριφθῇ, quod significare volunt *si nubium sinus* (κοίλωμα) *perforati sunt*, *ut turbini incluso exitus pateat*.

— 14. τὸ] Hoc recepi ex A., male vulgo τῷ.

P. 165, 15. ἐς] Ita A., vulgo εἰς.

— 18. πρὸς ἄλλοτε ἄλλον] Sic scripsi pro πρὸς ἄλλοτε ἄλλῃ, propius vero V. A. πρὸς ἄλλοτε ἄλλοι.

— 19. ἐπειδὰν ἐγχρίμψας ὁ τόνος τῆς γῆς] Ita corrigere tentavi quae vulgo sic leguntur ἐπειδὰν δὲ ἐγκρίψας τόπος τῆς γῆς. Heerenius ἐπειδάν γε ἐκρίψας τόπος τις γῆς. V. Philol. Gott. l. l. p. 37.

— 21. καὶ αἱ δῖναι] Ante Heerenium καὶ δῖναι. Fortasse χαἱ δῖναι. ποταμοῖς] Delevit ὕδατος, quod libri post ποταμοῖς habent, Heerenius. Fortasse tamen praestat δῖναι [τοῦ] ἐν τοῖς ποταμοῖς ὕδατος. τοῦτό εἰσι] An ποιοῦσι?

— 24. ἀναστρέφεται] Vulgo ἀναστρέφει, quod fort. tenendum est.

— 25. ἐπὶ τῇ ῥύμῃ] Fortasse scribendum ἐπὶ τὴν ῥύμην.

— 27. ἐπάγουσιν] Melius fuerit ἀπάγουσιν.

— 28. ἀναρπάζουσιν — ἐντύχωσιν] Haec fortasse l. 30. post ἀναστρέφεσθαι transponenda.

— 31. ἐμπεσόντες] Libri ἐκπεσόντες. Dubitanter sed recte correxit Heerenius.

— 32. οἳ μὲν] Malim οἳ μὲν γάρ.

P. 166, 2. ἐν συστροφῇ πυρὸς] Pro πυρὸς nescio an ἀέρος scribendum sit.

— 4. καὶ πάντῃ] Fortasse καὶ μὴ πάντῃ, vel καὶ μὴ πάνυ τι, negationem sequentia requirere videntur.

— 6. αὐτῷ] Recepi Heerenii coniecturam, libri αὐτοί. Sed praeterea scribendum suspicor κἂν pro καὶ, nisi forte gravius mendum subest.

— 8. ὑπολελεῖφθαι] Cant. ὑπελῆφθαι, Gaisfordus cum Heerenio ὑπελείφθη, A. ὑπολῆφθαι cum ει super ῆ, hinc scripsi ὑπολελεῖφθαι.

— 9. ἀπ' αὐτῶν] Haec addidi ex V.

— 10. ἐξεργάσασθαι] ἐξειργάσασθαι V. A. Forsitan ἐξειργάσθαι.

— 11. ἔφθησαν] Vulgo ἔφθασαν, V. A. ἔφθησαν.

— 12. πελάσειαν] Vulgo πελάσειεν.

— 13. ἐνσχεθέντες] Vulgo ἐνεχθέντες contra sensum.

— 24. πρὸς ἴσον γωνίαν] Malim ἴσην.

— 25. κατέσκηψαν] Inter κατέσκηψαν et πλεῖστοι lacu-

nam indicavi ita supplendam: *κατασκήπτουσι δὲ πολλοὶ μὲν θέρους καὶ χειμῶνος.*

P. 166, 31. *ὅσαι αὖ*] Vulgo *ὅσοι ἂν.* *ὑπὸ ἡλίῳ οὐ*] Vulgo *ὑπὸ ἡλίου*, Heeren. *ὑπὸ ἡλίου οὐ.* Dicendi usus, quem Arrianus sequitur, requirebat quod posui. V. Philol. l. l. p. 38.

— 32. *δ' ἐν θαύματι ἀναφέρονται*] Malim *ἐν θαύμασι*, *in miraculis habentur.* *δὲ* addidit Heeren.

P. 167, 3. *Φίλωνος*] Sic V. A. E. *Μίλωνος* Cant. Simili cod. usus Photius *Μήλωνος* habet in catalogo scriptorum.

— 6. *οὐ*] Ante Heerenium *ὡς*.

— 20. *Πλάτων*] Theaet. p. 155. d. *καὶ ἔοικεν ὁ τὴν Ἶριν Θαύμαντος ἔκγονον φήσας οὐ κακῶς γενεαλογεῖν.*

— 21. *Ὅμηρος*] Il. *ρ*, 547. ubi *ἶριν* pro *νεφέλην.* At Plutarchus Plac. III, 5, 1. ut apud Homerum.

— 25. *ὁρῶμεν*] Libri *ἐροῦμεν*, correcti e Plutarcho Plac. III, 5, 2.

— 27. *ἀνακλωμένας. γραμμὰς δὲ λέγω θεωρητὰς*] Plutarchus *ἀνακλωμένας γραμμὰς ἀδήλους, λόγῳ θεωρητάς.*

P. 168, 9. *ἐν δυσμαῖς*] *εἰς δυσμὰς* Plutarchus. *πᾶσα*] Ante Heerenium *πᾶσαν.*

— 12. *οὐ σχήματος μορφαὶ ἀλλὰ χρώματος*] Vitiose vulgo *οὐ χρώματος μορφαὶ ἀλλὰ σχήματος.* Correxit e Plutarcho Heerenius.

— 15. *μήποτ' οὖν τὸ μὲν*] Libri *μήποτε μὲν*, correcti e Plutarcho. *φοινικοῦν*] Vulgo *φοινίκεον*, ut l. 17.

— 16. *προσπεσοῦσα*] *προπεσοῦσα* A.

— 18. *τὸ δὲ*] *δὲ* male exciderat in Stobaei cdd. In proximis iidem *ἐκκαιόμενον* exhibent pro *ἐκλυόμενον* apud Plutarchum. HEEREN.

— 20. *ἄνεσις — ἐπιθολούμενον*] Haec e Plutarcho accesserunt.

— 22. *ἔστι δὲ τοῦτο διορίσαι δι' ἔργων*] Apud Plut. *ἔστιν οὖν τοῦτο δοκιμάσαι δι' ἔργων.* Ultimum *δι' ἔργων* inde recepi; nam apud Stobaeum *διείργων.* HEEREN.

— 23. *ἀντικρὺ στὰς τοῦ ἡλίου*] Plutarchus *ἀντικρὺ τῶν ἡλίου ἀκτίνων.* *πτύσῃ*] *πιτύσοι* A.

— 25. *εἰσγιγνομένην*] Male apud Plutarchum *γινομένην.*

— 27. *Ἀριστοτέλους*] Aristotelica haec petita sunt ex Me-

teorol. III, 2—5. nullo tamen in iis exscribendis certo ordine a scriptore observato. HEEREN.

P. 168, 31. *τοῖς τρόποις*] Haec revocavi ex Aristotele, apud quem l. c. cap. 2. *διαφέρουσι δὲ τοῖς τρόποις, καὶ ἀφ' ὧν καὶ ὡς συμβαίνει τὴν ἀνάκλασιν γενέσθαι πρὸς τὸν ἥλιον.* HEEREN.

P. 169, 1. *περὶ ἥλιον*] Vulgo *παρήλιον.* Correxit ex Arist. Gaisfordus.

— 4. *ἐλαττονάκις*] Codd. Stobaei *ἔλαττον πολλάκις*, correcti ex Arist. *δύσιν*] *δύσιν δείλην* V. A.

— 20. *διὰ τὸ παχὺν αὐτῇ καταμεμῖχθαι καπνόν*] Aristoteles *διὰ τὸ τῷ καπνῷ πολλῷ μεμῖχθαι τὸ πῦρ*; Canterus *πολὺν* pro *παχύν*, quod habent V. A. E.

— 22. *ἐμφαίνειν*] Ante Heerenium *ἐμφαίνει.*

P. 170, 2. *οὐδὲ μὴν*] Vulgo *οὔτε μήν.*

— 16. *περὶ τὰς ἀνατολὰς — καὶ περὶ δύσεις*] V. A. post primum *περὶ* addunt *τε*, quare malim *περί τε ἀνατολὰς — καὶ περὶ δύσεις.*

— 23. *ΠΕΡΙ ΝΕΦΩΝ — ΧΑΛΑΖΗΣ*] Hic inserenda sunt excerpta ex Anaximene, Anaxagora, Metrodoro, Xenophane, Epicuro, Empedocle, ignoto scriptore, Chrusippo et Arriano, quae e MS. Flor. Ioannis Damasc. edidit Gaisfordus p. 691. sive vol. IV. p. 150—155. nostrae edit. Floril.

— 27. *κυλινδόμενον*] Vulgo *κυλινδούμενον.*

P. 171, 19. *Πλάτων*] Sex motus genera hic commemorata habet Plato Tim. p. 83. Reliqua petita videntur ex Phaedone p. 109. HEEREN.

— 20. *ἐπὶ δεξιὰ καὶ θάτερα*] Codd. *ἐπὶ δεξιὰ καὶ καθ' ἕτερα.* Ex Plutarcho ipsoque Platone correxit Heerenius.

— 21. *δὲ*] Additum ex Plutarcho.

— 22. *ἰσωτάτῳ*] *κατωτάτην* Plutarchus.

— 23. *μένειν*] *μένειν μὲν* Plutarchus, *μένειν μὲν οὖν* Heeren.

— 24. *ῥέψαι*] *ῥέπειν* Plutarchus.

P. 172, 2. *ΠΕΡΙ ΣΕΙΣΜΩΝ ΓΗΣ*] Inscriptionem ex Photio in latina versione addidit Canterus,

— 3. *Ἀριστοτέλης*] Scriptorem ante oculos habuisse Meteor. II, 7, 8. adnotavit Heerenius.

P. 172, 5. *καὶ τῆς γῆς ῥυείσης*] Post *καὶ*, nisi particulam hanc omnino delere malis, vox excidisse videtur, v. c. *κοιλότητας*, vel *ὕπαντρα*, vel tale quid. Apud Aristotelem ipsum verba haec non extant. HEEREN. Fortasse scribendum est *κατὰ τῆς γῆς ῥυείσης*.

— 6. *ἀθρόας*] Heerenius *ἀθρόους*. *τρόμους*] *ἐντρόμους* A., praepositione ex praecedente *ἐμπτώσεις* temere repetita.

— 10. *ἀπολειφθῇ*] Imo *ἀποληφθῇ*, qui frequens error est.

— 14. *τροπῆς*] Probabiliter Heerenius *ὁρμῆς*, nisi malis *ῥοπῆς*.

— 21. *γὰρ*] Addidit Heerenius, qui statim *τὸν δέ* dedit pro *τὸ δέ*.

— 23. *τὸ μὲν*] Ante Heerenium *τὸν μέν*.

P. 173, 17. *συρίγγων*] *συράγγων* V., unde Gaisfordus *σηράγγων*.

— 21. *περιλειφθέντος*] *περιληφθέντος* A.

— 28. *Λιπαραίων*] Ita Aristoteles, codd. *Λιπαρῶν*.

— 29. *ποντίους*] *ποντίας* A. recte, et sic Aristoteles.

— 30. *σείεσθαι*] *γενέσθαι* V. A.

P. 174, 2. *ἠχοῦντος*] Iungendum *ἀπὸ τοῦ προσημαίνειν*, *ἠχοῦντος*, *cum sonitum edat*. Aristot. *ἠχοῦσι γὰρ οἱ τόποι δι᾽ ὧν γίνεται τὰ ἀναφυσήματα*. HEEREN.

— 12. *συμπεριφέροντος*] Ita Plutarchus, libri *περιφέροντος*.

— 14. *κατασκευάζειν*] *παρασκευάζειν* Plutarchus.

— 17. *Πλάτων*] Phaed. p. 111. e. *ταῦτα δὲ πάντα κινεῖν ἄνω καὶ κάτω ὥσπερ αἰώραν τινὰ ἐνοῦσαν τῇ γῇ. ἔστι δὲ ἄρα αὕτη ἡ αἰώρα διὰ φύσιν τοιάνδε τινά· ἕν τι τῶν χασμάτων τῆς γῆς ἄλλως τε μέγιστον τυγχάνει ὂν καὶ διαμπερὲς τετρημένον δι᾽ ὅλης τῆς γῆς.* *αἰώραν*] Plutarch. Plac. III, 17. *ἑώραν*, de qua forma recte iudicat Heerenius (cfr. quae dixi ad Sophoclis Oed. Col. p. 182); sed male idem *αἰώραν* explicat de vasculo pensili aqua impleto.

— 24. *τὰς δὲ*] *τὰς δὴ* A.

— 27. *δι᾽ οὗ*] Sic V. A. *δι᾽ ὃν* Cant. *δι᾽ ἣν* Heerenius.

— 28. *νιτρῶδες*] Nonne *νιτρώδη*?

P. 175, 6. *τὴν γῆν*] Si lectio sana est, accipienda haec

vox est non de solo, sed de regione seu de aeris temperie, qua aqua varie afficitur. De hoc enim agit philosophus. Potius tamen aliquid excidisse putaverim: v. c. *θερμότητας* [*μὲν*] *γὰρ καὶ ψυχρότητας*, [*καὶ παρὰ τοῦτον*] *καὶ παρὰ τὴν γῆν γίνεσθαι*. HEERENIUS. Haec parum probabilis emendatio est. Fortasse scribendum *θερμότητας γὰρ καὶ ψυχρότητας* [*καὶ οὗτος ποιεῖ*]. *καὶ παρὰ τὴν γῆν μὲν* etc., quibus verbis redit scriptor ad p. 174, 26.

P. 175, 7. *ἐν οἵᾳ γίνεται*] *γίνεσθαι* A. Fort. *ἐν οἵᾳ ἂν γίνηται*. Cf. p. 174, 27.

— 10. *τοὺς ναματιαίους*] Excidisse videtur *τόπους*. Mox *τοὺς* addidit Heerenius.

— 13. *τά τ' ἐν*] Ante Heerenium *τοῦ τ' ἐν*.

— 14. *καὶ τὰ*] *καὶ τοῦ* V.

— 21. *καὶ μᾶλλον*] Sine sensu habet hic Cant. *καὶ μᾶλλον ὁ τοιοῦτος εἰδὼς ὑπὲρ γλυκὺ πᾶν ὕδωρ*. Pro *εἰδὼς* codd. V. A. bene habent *ἡδύς*, pro *ὑπὲρ* iam Cant. in marg. coniecit *ὥσπερ*, quo tamen sensus nondum restituitur. Venit mihi in mentem *ψυχρὸς γὰρ ὁ λίθος, καὶ μᾶλλον ὁ τοιοῦτος ἡδύς. ὥσπερ οὖν γλυκὺ πᾶν ὕδωρ, οὕτω καὶ ψυχρόν*. *Solum lapidosum frigidum simul esse, et dulcedinem simul continere, unde aquae illud perfluentis eadem natura sit.* Manca tamen videntur priora ac potius ob homoeoteleuton pauca excidisse putaverim, v. c. *καὶ ὅσῳ ἂν μᾶλλον ὁ τοιοῦτος ἡδύς, τοσούτῳ γλυκύτερον καὶ τὸ ὕδωρ. ὥσπερ οὖν γλυκὺ* etc. eodem quidem sensu, quem antea exposui, sed luculentiore sermone. HEEREN.

P. 176, 5. *φερέσβιος*] Praefigendus articulus, et sic est apud Arist. *δεσπόζουσα*] Rectius *ἑστία τε οὖσα* apud Arist.

— 7. *πεπερατωμένον· ἧς τὸ ἄνω*] Sic scribendum ex Arist.

— 10. *ἐν περιαγωγῇ καὶ ἐν κύκλῳ συγχορεύει*] Arist. *μιᾷ περιαγωγῇ καὶ κύκλῳ συναναχορεύει*, sed ut Stobaeus etiam cod. O., nisi quod *συαχορεύει* habet.

— 13. *ἐξ ἀνάγκης ἀκίνητα*] *ἀκίνητα ἐξ ἀνάγκης* Arist.

— 14. *ἀλλήλοις*] *ἀλλήλων* Arist.

— 15. *κυκλοφορουμένης σφαίρας*] Stobaei codd. *κυκλοτερουμένη σφαίρα*. *παραμένοντα*] *στερεὰ μένοντα* Arist.

P. 176, 17. εἰ νοήσαιμεν] Stob. codd. ἐννοήσομεν et νοήσομεν.

— 23. ὃ δὲ — καλούμενος] Haec accessere ex Aristotele.

— 24. οὐρανοῦ δὲ] οὐρανοῦ τε V.

— 25. καλοῦμεν] Accessit ex Aristotele.

— 26. πλεῖστον] πλείστου Heerenius.

— 30. ἀπλανῶς] ἀπλανῆ Arist. Mox pro τοσαύτας ex Arist. repone τὰς αὐτάς.

— 32. μέσος δὲ] ὧν μέσος Arist. ὧν] Om. Arist.

P. 177, 1. κατὰ μέρη] κατὰ μέρος Arist.

— 4. ὥστε] ὥστε αὐτῶν Arist.

— 8. παντὸς] σύμπαντος Arist.

— 13. συνεχῆ — σώματα] Haec auctius leguntur apud Arist. p. 392, 23. Bekk.

— 17. ἀναλλοίωτον] ἀνετεροίωτον Arist.

— 21. αἰθερίου] φύσεως additur apud Aristotelem, sed om. duo cdd.

— 24. δοκίδες δέ] Scribendum δοκίδες τε, ut est apud Arist.

— 27. ὑπὸ δὲ ἐκείνης] Vulgo ὑπ᾽ ἐκείνης, Arist. ὑπὸ δὲ κινήσεως.

— 28. 29. λαμπρότερος] λαμπρὸς V. A. E. ἐν τούτῳ τῆς παθητῆς ὄντι καὶ αὐτῷ] ἐν δὲ τούτῳ καὶ αὐτῷ τῆς παθητῆς ὄντι Aristoteles. καὶ παντοδαπῶς] καὶ ex Arist. add. Heeren.

P. 178, 9. ἐναλίοις] καὶ ἠπείροις add. apud Arist.

— 13. ἄλλας τῇδε] ἄλλας εἰκὸς τῇσδε Arist. ἀντιπόρθμους ἄπωθεν κεῖσθαι] ἀντιπορθμοῦσαι ἀπωκεῖσθαι Cant. ἀντιπορθμούσας ἀποκίσθαι V. αντπορθμοῦσα ἀπωκεῖσθαι A., ἄποθεν (R. ἄπωθεν) κεῖσθαι Arist. ἀπῳκίσθαι recte Gaisfordus.

— 16. οἰκουμένη] πρὸς τὴν Ἀτλαντικὴν θάλατταν add. Arist.

— 17. καὶ] καὶ γὰρ Arist.

— 19. πελάγεσι] τισι add. cod. Q. Arist.

— 20. κατὰ τὰς τοῦ ὑγροῦ ποιότητας καὶ τὰ κοιλώματα

τὰς καλουμένας ἀναπεφυκυῖα οἰκουμένας] κατά τινας τῆς γῆς σπίλους τὰς καλουμένας ἀναπεφυκυῖα οἰκουμένας Arist.

P. 178, 23. ταῦτα] ταύτην Arist.

— 24. ἐρηρεισμένη] συνερηρεισμένη Arist. Quod statim sequitur γῆ, accessit ex Arist. ubi inter γῆ et συνέστηκεν additur καὶ πεπιεσμένη.

— 26. σφαιρικῶς] Apud Arist. additur ἐγκείμενα, περιεχομένης ἀεὶ τῆς ἐλλάττονος τῇ μείζονι.

P. 179, 3. καθάπερ οὖν πᾶσα ἡ οἰκουμένη] καθάπερ σύμπασα ἥδε οἰκουμένη Arist.

— 4. πολλοῖς τε ἑτέροις — περιρρεομένη] πολλαί τε ἕτεραι — περιρρεόμεναι Arist.

— 5. αἳ δὲ ἐλάττους] αἳ δ' εἰσὶν ἐλάττους Arist.

— 8. καὶ Πελοπόννησος] Om. Arist. De septem insulis v. ad Com. gr. fragm. III. p. 508.

— 9. Κυκλάδες] αἳ δὲ Κυκλάδες Arist.

— 13. ἐντὸς δὲ πρὸς δύσεις] ἐν δὲ τῷ πρὸς δύσιν Arist.

— 14. ταῖς ἡρακλείαις λεγομέναις στήλαις] κατὰ τὰς ἡρακλείας λεγομένας στήλας Arist. Pro ἡρακλείαις A. habet ἡρακλείοις, quae forma fortasse ubique restituenda.

— 17. συναφεῖς] Apud Arist. additur πῇ μὲν κατὰ στενοπόρους αὐχένας ἀνεστομωμένος, πῇ δὲ πάλιν πλατυνόμενος.

— 23. τὸ ἄδριον] τὸ om. V. A. et Cant. qui habet ἀδρίονας. Scribendum aut τὸν Ἀδρίαν aut om. articulo Ἀδρίαν, ut est apud Arist.

— 24. συνεχὲς δ' αὐτοῦ] Codd. συνεχὲς αὐτοῦ, cum τὸ Κρητικόν coniunctum.

— 26. αἰγαῖόν τε καὶ τὸ] αἰγαῖόν τε καὶ Cant. αἰγέονται καὶ, Heeren. αἰγεῖόν τε καὶ τὸ. ἀντιπαρῆκε] Imo ἀντιπαρήκει, ut Arist.

— 27. ὧν] δ' ὧν codd.

— 28. πυμαίτατον] Imo μυχαίτατον.

— 30. ἀνασχέσεσι] Sic ex Aristotele scripsit Heerenius pro ὑποσχέσεσι. Mox ante ἀναφαίνει Arist. addit συνεχῆ.

P. 180, 1. καταστενοῦται καὶ ἐπιμήκη διιὼν εἰς αὐχένα] κατὰ στενόν τε καὶ ἐπιμήκη διήκων αὐχένα Arist.

— 6. καλούμενον] Om. Arist.

P. 180, 7. ἡρακλείους] ἡρακλείας A.

— 9. βρεταννικαὶ] βρεττανικαὶ A. et Regius Aristotelis.

— 10. Ἄλβιον] Libri λαβεῖον, λάβιον fere cdd. Aristotelis, ἄλβιον Reg. in marg. Ἰέρνη] ἱέρνη V. A. E.

— 11. ἐλάττους] οὐκ ἐλάττους Arist.

— 12. καὶ ἡ] καὶ ex Arist. additum est.

— 13. Φοβέα] Φαβὸλ Aristoteles, qui καὶ Εὔβοια om.

— 17. βραχὺ ἀποδέον] Libri βραχὺν ἀποδέοντα, correcti ex Arist.

— 22. στῆλαί τε] Post τε male apud Stob. additur καί. Mox autem idem ἀντὶ τοῦ ἰσθμοῦ recte legit pro ἀπὸ τοῦ ἰσθμοῦ, quod ed. Arist. nullo prorsus sensu exhibet. HEEREN.

— 24. στενώτατος] στενότατος A., quam formam sunt qui tueantur exemplo Scymni Chii vs. 710. ἔπειτα Σηστὸς καὶ Μάδυτος αἳ κείμεναι ἐπὶ τοῦ στενοτάτου, Λεσβίων οὖσαι κτίσεις, ubi quum cod. στενωτάτου habeat, dubitari non potest quin ἐπὶ τοῦ στενωποῦ scribendum sit, quod de freti angustiis recte dici praeter Aeschylum Prom. 363. docet Hesychii glossa Στεινωπός· τὸν ὑπὸ (περὶ?) τὴν Σκύλλαν καὶ Χάρυβδιν τόπον στενὸν ὄντα.

— 29. περιεχόμενος] περιεσχημένος V. A.

— 30. μέχρι Νείλου τίθενται] μέχρι Νείλου στομάτων τίθενται τὸν τῆς Ἀσίας Arist.

P. 181, 2. περιχεομένην] περιρρεομένην Arist.

— 6. τοίαν πη] Libri τε (om. A.) οἵαν πη, Arist. τοιάνδε τινὰ, Heerenius τοίαν πη.

— 8. ὑπὲρ αὐτῆς] ὑπὲρ ταύτης codd. περὶ αὐτὴν Arist. correxit Heerenius.

— 9. λέγομεν] λέγωμεν scribendum ex Arist.

— 12. παντάπασιν ἔκ τε τῶν κατὰ τὰς ἠόνας τόπων ἔκ τε ποταμῶν] παντάπασιν, εἴ τι μὴ κατὰ τὰς ἑώας ἐστίν, αἵ τε διὰ ποταμῶν Arist.

— 15. ἀπὸ] καὶ ἀπὸ libri correcti ex Arist.

— 19. πνεύματα διάφορα] πνευμάτων διαφοραὶ Arist.

— 22. ἄγονος] Sic Arist. pro ἀγόνου. Heerenius offert Meteor. I, 9. ἔστι γὰρ ἡ ὁμίχλη οἷον νεφέλη ἄγονος.

— 24. ἐξ ἀρχῆς] ἐξ ἀραιώσεως ἀρχῆς Arist.

P. 181, 25. *αὐτῇ*] Libri *αὕτη*, corr. Heeren. ex Arist. *αἰθρία*] Sic Arist. pro *αἴθριος*.

— 27. *λεπτὴν*] *λεπτὸν* Arist.

— 29. *πάχνη — δρόσος*] *πάχνη δὲ δρόσος πεπηγυῖα· δροσοπάχνη δὲ ἡμιπαγὴς δρόσος* Arist.

— 30. *πάχος*] Suppletum ex Arist.

— 32. *πεπαχυσμένου*] Sic Arist. pro *πεπαχυμμένου*. Heeren. tacite *πεπιασμένου*.

P. 182, 2. *καὶ τοῦτο — φερόμενα*] *καὶ τοῦτο καλοῦμεν ὑετόν, ὄμβρου μείζω καὶ συνεχῆ συστρέμματα ἐπὶ γῆς φερόμενα* Arist.

— 15. *συμπίπτειν*] *συνεκπίπτειν* Arist.

— 19. *καλεῖται*] *λέγεται* Arist.

— 22. *ἀέρι*] Sic Arist. pro *θέρει*.

— 24. *νενοτισμένης*] Sic corrige operarum errorem.

— 25. *διεξάττοντες*] Malim *ἐξάττοντες*.

— 26. *ἀνάλογόν τι ἔχουσιν*] Sic Arist. pro *ἀνάλογον* (*ἕνα λόγον* V. A. E.) *ἐπέχουσιν*.

— 29. *ἀθρόου*] Sic Heerenius dedit pro *ἄρθρου*. Fortasse *ἄθρου* praestat. Apud Arist. est *ἐκραγέντος ἀθρόως*.

— 31. *δυσμῶν*] *δύσεως* Arist. *νότιοι δὲ*] *νότιοι οἱ* Arist. Fort. *νότοι δέ*.

— 32. *ἀπαρκτίας*] *καικίας* Arist.

P. 183, 2. *ῥέων*] *πνέων* Arist. *δὲ*] Arist. addit *ὁ ἀπὸ τοῦ περὶ τὰς ἰσημερινάς, εὖρος δὲ ὁ*.

— 5. *ἰσημερινῆς*] Arist. addit *λὶψ δὲ ὁ ἀπὸ τῆς χειμερινῆς*.

— 6. *βορείων*] Male apud Arist. *βορεῶν* scribi animadvertit Heerenius, quo auctore *τῶν*, quod apud Arist. deest, seclusi; scribendum fortasse *ὧν* vel *πνέων*.

— 7. *δὲ καὶ*] Hoc seclusi, nec habet Arist. *δὲ ὁ*] Vulgo *διὸ*, correxi ex Arist. *αὐτῶν καθεξῆς*] Haec vel corrupta vel omnino delenda sunt. Habet Apuleius *qui septem stellarum regione generatur*, unde *τῶν ἑπτὰ ἀστέρων* vel *πλειάδων* vel tale quid in iis latere suspicari possis. HEEREN.

— 8. *μεσημβρινὸν*] *πνέον* add. Aristoteles.

— 12. *τούτου*] *νότου* Aristoteles.

— 15. *διεκθέουσι*] *διεκπνέουσι* Aristoteles.

P. 183, 16. εἰσὶν] om. Aristoteles. καθάπερ] ὥσπερ Aristoteles.

— 20. ἐαρινοί τινες ὄντες] Libri εἰσὶν (οἴσιν A.) οἱ πνέοντες, correcti ex Aristotele.

— 22. καταιγὶς] Hoc edidi ex Arist. pro corrupto κατα γῆς apud Stobaeum. Ceterum apud nostrum omnis h. l. fere mutilus videtur; plenius enim legitur ap. Arist. Καταιγὶς μέν ἐστι πνεῦμα ἄνωθεν τύπτον ἐξαιφνῆς· θύελλα δὲ, πνεῦμα βίαιον, καὶ ἄφνω προσαλλόμενον· Λαίλαψ δὲ καὶ στρόβιλος, πνεῦμα εἰλούμενον κάτωθεν ἄνω. Attamen recte dubitari potest, num verba θύελλα δὲ etc. ab ipso scriptore, vel potius a glossatoris manu profecta sint. Insignem sane lectionis varietatem iam antiquitus in Aristotelis codd. obtinuisse, patet vel ex Apuleio, qui in versione nec Aristotelis nec Stobaei lectiones accurate expressit. HEEREN.

— 26. πολὺ φέρηται εἰλούμενον] Hoc ex Arist. revocavi pro πολὺς φέρηται εἰλούμενος. Pendet enim a πνεῦμα. Vestigia verae lect. servavit cod. A., qui habet εἰλούμενον. HEEREN.

— 27. εἰληθὲν] Libri εἰληφὲν, correcti ex Arist.

— 28. νοτίῳ] νοτερῷ Arist. qui in sequentibus habet καὶ ἔξωθεν δι' αὐτοῦ ῥηγνύον βιαίως τὰ συνεχῆ πιλήματα.

P. 184, 6. ἀερῶδες] ὂν add. Arist.

— 7. καὶ ἄχρι] καὶ om. Arist.

— 9. σφοδρὸν ἄλλως] σφόδρα δὲ ἄλλως Arist.

— 13. οἱ γραμμοειδῶς] οἱ γραμματοειδῶς Cant. ἡ γραμ-ματοειδεῖς (ως superscr.) A. correxi ex Arist.

— 16. τὰ δὲ — μὲν] Haec accesserunt ex Arist.

— 20. τμήματος ἢ σελήνης ἐν νέφει νοτερῷ] Sic Arist. pro τμήματι γῆς μόνης ἐν στενότητι, nisi quod pro στενότητι A. habet στενωτέρῳ. (νοτέρῳ pro νοτερῷ operarum error est.)

— 22. περιφάνειαν] περιφέρειαν Arist.

— 24. ἄστρου, περὶ κύτος] Imo ἄστρου περίαυγος ex Arist. qui statim habet διαφέρει δὲ ἴριδος pro διαφέρουσα τῇ ἰδιότητι. Ex eodem ὅτι additum.

— 26. κύκλῳ] Libri κύκλου, emendati ex Arist.

P. 184, 30. *μήκους*] Ita Arist. pro *μή*. *καταφαίνοντος*] *ἐμφαίνοντος* Arist.

P. 185, 3. *φασμάτων*] *φαντασμάτων* Arist.

— 5. *καὶ πωγωνίαι καὶ πίθοι*] Vulgo *καὶ πωγωνίαι*, Arist. *καὶ πίθοι*, utrumque coniunxi.

— 7. *ἀμφιφανῆ*] *ἀμφιφαῆ* Bekkerus e codd. dedit apud Aristotelem. Cf. Arrianus apud Stobaeum p. 160, 31. *ἀμφιφανῆ κλήζουσιν ὅσα περὶ πρῶτα τῆς νυκτὸς φανέντα πρὸς δύσει ἔπειτα ἐν τῇ αὐτῇ νυκτὶ πρὶν ἡμέραν ἐπιλαβεῖν ἔφθη ἀνασχόντα.*

— 8. *πάντα δὲ*] Libri *πάντα γὰρ*, correcti ex Arist.

— 9. *οὔτε γάρ ποτε*] Scribendum *οὐδὲ γάρ ποτε*, vel cum Arist. *οὐδέποτε γάρ*. *ἱστορεῖται*] Scribendum *ἱστόρηται* ex V. A. E.

— 15. *καὶ Αἰόλου νῆσοι*] *καὶ Αἰόλου νῆσος* A., *καὶ τὰ ἐν Αἰόλου νήσοις* Arist. quem scripsisse suspicor *καὶ Ἱερὰ ἐν Αἰόλου νήσοις.*

— 16. *αἳ δ' ἐκρέουσι*] *αἳ δὲ καὶ ῥέουσι* Arist.

— 17. *ἀναρριπτοῦσι*] Scribendum ex V. *ἀναρρίπτουσι*, quod etiam Aristoteli ex O. restituendum.

— 18. *πηγαὶ*] *πηγαίων* Arist.

— 21. *στόμια*] *στόματα* V. *στόμενα* A.

— 22. *ἐμπελάζοντας*] *τὰ δὲ ἀτροφεῖν* add. Arist.

— 23. *Δέλφοις*] Imo *Δελφοῖς*.

— 26. *σήραγγας*] Sic Cant. cum Arist. *σύραγγας* (η superscr.) A. *σύραγγας* V. E. *σύριγγας* Heeren. GAISFORD. *σύριγγας* Aristotelis cod. Q.

— 28. *ἐξωσθὲν ἐν τοῖς*] *ἔξωθεν ἐγκατειλήθη τοῖς* Arist.

— 31. *σεισμοὺς*] *σεισμὸν* Arist.

— 32. *εἰς τὰ*] *εἰς* Arist.

P. 186, 3. *καὶ τὰ κοῖλα χωματίαι*] *εἰς τὰ κοῖλα χασματίαι* Arist.

— 6. *πρότερον*] Libri *προτέρας*, correcti ex Arist.

— 7. *τινὲς — διορθοῦντες ἀεὶ*] Codd. *οἵ τινες ἀποτρέπονται κατὰ μίαν πρόεισιν, οὓς καλοῦσιν καὶ ἀπὸ πάλσεσι διορθοῦντες ἀεὶ*, correcti ex Arist.

— 11. *μυκῆται*] *μυκητίαι* Arist. Mox *βρόμου* ex Arist. receptum est, libri *τρόμου*.

P. 186, 14. *σείειν*] Ita Arist. pro *σεῖον*. *εἱλούμενον*] *ἐνειλούμενον* Arist. *ἐν*] Ita Arist. pro *ἐπ'*.

16. *τὰ σείοντα*] *τὰ εἰσιόντα* Arist. Idem mox ante *ὑπὸ* addit *καί*.

— 18. *γίνονται γὰρ χάσματα*] Ita Heeren. pro *γίνονται χάσματα*, A. *χάσματα γίνονται*, Arist. *χάσματά τε γὰρ γίνονται*.

— 24. *ταῖς τῶν*] *ταῖς* ex Arist. suppletum.

— 25. *αἳ μὲν — αἳ δὲ*] Sic Arist. pro *ἃ μὲν — ἃ δέ*.

— 29. *συγκεκραμένων*] Minus bene apud Arist. *ἐγκεκραμένων*.

P. 187, 3. *ἐθαύμαζε*] *ἐθαύμασε* Arist. *ἐκ — συνεστηκὼς*] *εἰ ἐκ — συνέστηκεν* Arist.

— 4. *λέγω δὲ*] *λέγω δὴ* Arist.

— 7. *διαμένοι*] *διαμενεῖ* A. Repone *διαμένει*.

— 8. *νέων γερόντων*] *νέων καὶ γερόντων* Arist. qui ex Stobaeo corrigendus est.

— 10. *ὁμονοίας*] *ἡγεμονίας* V.

— 11. *τὸ μίαν — ἀποτελεῖν — ὑποδεχομένην*] *ὅτι μίαν — ἀποτελεῖ — ὑποδεχομένη* Arist.

— 13. *τύχην*] *τέχνην* A.

— 19. *τὸ αὐτὸ*] *τοῦτο* Arist.

— 22. *συμφώνως*] Ita Arist. pro *συμφώνους*.

— 28. *συνάψειας*] Codd. V. A. *συλλάψει εἰς*, Cant. *συλλήψειες*, correctum ex Arist. *οὖλα καὶ οὐχὶ οὖλα*] Sic Arist. *ὅλα καὶ οὐχ ὅλα* codd. Stob.

P. 188, 2. *ψυχρόν τε θερμῷ μιγὲν*] *θερμὸν δὲ ψυχρῷ* Arist. *βαρεῖ τε κοῦφον*] *βαρεῖ τε κοῦφον μιγὲν* Arist.

— 3. *πᾶσαν*] *καὶ θάλασσαν* add. Arist.

— 5. *μία*] *μία ἡ* Arist.

— 11. *αἰτία — ἰσομοιρία*] Sic Arist. pro *αἰτία δὲ ταύτης ἡ τῆς ὁμολογίας ἰσομοιρία*.

— 12. *ἕτερον ἑτέρου*] Cant. *ἕτερον*, codd. *ἑτέρου*, emendati ex Arist.

— 13. *ἀντίτασιν*] Hinc corrigendus Arist. apud quem est *ἀντίστασιν*. Apud eundem mox minus bene legitur *τὰ* pro *τά τε*.

P. 188, 17. *γεννήτορος*] *γενετῆρος* Arist. qui om. *τε*.

— 25. *ἥν τινα*] Sic Arist. pro *ἥν*.

— 29. *ἀνυπέρτατος*] *ἀνυπέρθετος* V. A. E. quod probum est, *παννυπέρτατος* Arist.

P. 189, 1. *ἐμπνεῖται*] *ἐμπνεῖ τε* Arist. apud quem O. R. *ἐμπνεῖται*.

— 3. *συνταραττόντων*] *συναραττόντων* Arist.

— 5. *διὰ δὲ*] Sic Arist. pro *διά τι* vel *διά τε*.

— 8. *κοσμηθεῖσα*] Seclusit Heeren., nec habet Arist.

— 9. *περιβρύουσα*] *περιβλύζουσα* Arist. corrigendus fortasse e Stobaeo.

— 11. *πόας*] *πάθη* Arist.

— 13. *καθ' ἡμέραν*] *κατὰ μέρος* Arist.

— 14. *πάντα δὲ ἔοικεν*] *ταῦτα δὲ πάντα ἔοικεν* Arist.

— 17. *κατὰ τὰ*] Sic Arist. pro *κατά.*

— 18. *καθαιρομένη*] *καθαιρομένης* Arist.

— 19. *περιπνεομένη*] *περιπνεομένης* Arist. *ὑπ' αὐτὴν*] Sic Arist. pro *ὑπ' αὐτῆς*.

— 23. *ἀνασηκοῦσι*] *ἐπαναστέλλουσι* Arist. Cui longe praestat scriptura a Stobaeo servata.

— 25. *διὰ τέλους*] *δὲ διατέλους* codd. *διατελεῖ* Arist.

— 26. *ἀντιπαρισταμένων*] *ἀντιπεριισταμένων* Arist. *καὶ το μὲν — περικρατούμενον*] *καὶ τοτὲ μὲν κρατούντων, τοτὲ δὲ κρατουμένων* Arist.

P. 190, 6. *τόδε*] *τόγε* A., *τάδε* Heeren.

— 7. *δικαιοτέρα*] Sic Patritius pro *δικαιοτάτη*, Canterus *verior*.

— 8. *τοῦ νοῆσαι*] Libri *ἢ τοῦ νοῆσαι*, Patritius *ἢ τὸ νοῆσαι*.

— 11. *διαγάγοι*] Ante Heerenium *διαγάγει*.

— 25. *τοῦ ἀγαθοῦ δύναται*] *δύναται τοῦ ἀγαθοῦ* A.

— 25. *τοῦτ', ὦ τέκνον, τοῦτο*] Ita correxi librorum scripturam *τό τε, τέκνον, τοῦτο*.

— 26. *ἀφικνούμενος*] Malim *ἀφικόμενος*.

— 28. *ποῖ αὐτὴν*] Vulgo *ποῦ αὐτὴν*.

P. 191, 11. *ἑαυτῶν*] Libri *ἑαυτῷ*, correxit Heeren.

— 28. *ψυχῆς τὸ μὲν αἰσθητὸν θνητὸν*] Pro *αἰσθητὸν* scribendum videtur *αἰσθητικόν*.

P. 191, 30. *μεταβλητή*] Aut *ἀμετάβλητος* corrigendum cum Heerenio, aut *οὐ μεταβλητὴ* scribendum cum Patritio.

— 32. *αἰσθόμενον*] *αἰσθανόμενον* V. Relinquenda videtur pessimi commatis forma huic scriptori.

P. 192, 4. *λογισμὸς*] Patritius *λόγος*, forsitan recte.

— 10. *οἱ θεοὶ τὰ ἀγαθὰ αἱροῦνται ὡς ἀγαθὰ*] Addendum videtur *οἱ ἄνθρωποι τὰ κακὰ αἱροῦνται ὡς ἀγαθά*.

— 11. *ἡ εὐνομία μεγάλου, εὐνομία· ἡ εὐνομία ὁ νόμος*] Pro *μεγάλου* V. A. E. habet *μεγάλη*. Probabilem sensum restituit Heerenius: *ἡ εὐνομία μετὰ τοῦ θείου* (quidni *μετὰ θεοῦ?*), *ἡ ἀνομία ἀνθρώπινος*. Non expedio.

— 12. *τροφή*] *τρυφή* V. A. E. P.

— 13. *πᾶν τὸ ἐν οὐρανῷ*] Vulgo *πᾶν ἐν οὐρανῷ*.

— 16. *τὰ ἐν οὐρανῷ*] Fort. addendum *κοινωνεῖ τοῖς ἐπὶ γῆς τὰ ἐν οὐρανῷ*, vel *οὐ κοινωνεῖ τοῖς ἐπὶ γῆς τὰ ἐν οὐρανῷ*. Utraque sententia habet quo defendatur.

— 26. *ἀνθρώπου φθορᾶς*] Ita emendavi quod vulgo editur *φθορά*; sic demum dicitur quod dici debebat, *φθορᾶς* pendet ab *ἀρχή*.

— 28. *καὶ ἐπιγίγνεται, τὸ ἐπιγιγνόμενον καὶ*] Haec supplevit Heeren.

P. 193, 7. *τὰ ἐν οὐρανῷ ὑπόκειται, τὰ ἐπὶ γῆς τῇ γῇ ἐπίκειται*] Heerenius tentabat *τῷ οὐρανῷ ὑπόκειται τὰ ἐπὶ γῆς, τῇ γῇ ἐπίκειται ὁ οὐρανός*. Iacobsius Epist. crit. ad Heer. p. 235. *τὰ ἐν οὐρανῷ τῷ νῷ ὑπόκειται, τὰ ἐπὶ τῇ γῇ τῇ ἀνοίᾳ ὑπόκειται*. Praestat fortasse *τὰ ἐν οὐρανῷ οὐχ ὑπόκειται τοῖς ἐπὶ γῆς, τοῖς ἐπὶ γῆς ἐπίκειται ὁ οὐρανός*, non tamen ut *ὑποκεῖσθαι* et *ἐπικεῖσθαι* proprio sensu accipienda putem. Cf. p. 213, 30.

— 11. *τί θεός*] *τί ὁ θεός* V. recte si mox scribitur *ἄνθρωπος*.

— 14. *εὐθέως*] Sic V. A. E. *εὐκόλως* apud Canterum.

— 22. *τοὺς*] Heeren. et Gaisf. *τοὺς γάρ*.

— 31. *οὐ πολλῷ*] *Non diu* explicat Heeren. nescio quam recte. *οὐ πολλῷ* (superscr. *ῦ*) A.

— 32. *καταφρονῆσαν*] *καταφρονῆσαι* libri, corr. Cant.

P. 194, 1. *ἀναφέρον*] Sic Cant. pro *ἀναφέρειν*, V. A. *ἀναφέρων*.

— 6. *εἶμεν*] Hanc formam, quam habet hic et saepe infra A., constantiae causa ubique reposui.

— 7. *συστοιχίαν*] *συστοιχεῖαν* A., qui mox *συστοιχίαν*.

— 8. *ἔχοισαν*] Hanc quoque formam pro *ἔχουσα* ubique restitui.

— 10. *συνέχεν* — *ὁρίζεν* — *συντάσσεν*] Vulgo *συνέχειν* etc. Pro *ὁρίζεν* malim *ὁρίσδεν*.

— 12. *εὐρύθμως*] Sic Canterus in marg. pro *ἀριθμῶς*. *ἀνάγεν*] Vulgo *ἀνάγειν*, V. A. *ἀνάγκη*. *τῷ*] Sic Badhamus ad Plat. Phil. p. 102. vulgo *τό*.

— 13. *ὠσίας*] Vulgo *οὐσίας*.

— 15. *δὲ*] *τε* Heerenius. *διαλύεν*] Vulgo *διαλύειν*.

— 16. *αὐταυτᾷ*] Vulgo *αὖ ταῦτα*, *αὐτᾷ ταῦτα* Heeren., *αὔταυτα* Gaisfordus, *αὐταύτα* Badham.

— 17. *ἀντιδιαιρεόμεναι*] Vulgo *ἀντιδιαιρούμεναι*.

— 18. *εἶμεν*] *εἶναι* codd. Om. Badham.

— 19. *δύο λόγως*] Vulgo *δύο λόγους*, vero propius apud Cant. *δύο λόγος*.

— 21. *φύσι*] Vulgo *φύσει*.

— 22. *δεῖ* — *μετειληφέν*] Libri *δύο* — *μετείληφεν*, corr. Badham. *μορφῶς*] Ante Badhamum *μορφῶ*.

— 23. *ὠσίας*] Vulgo *οὐσίας*. *ἐντι*] Vulgo *ἐστι*. *ἁ αἰτία*] Articulum addidit Badham. *τῶ τόδε τι*] Ante Heerenium *τοῦτο δέ τι*.

— 25. *ἐντὶ μορφῶς*] Vulgo *ἐστὶ μορφᾶς*.

— 26. *αὐτᾷ*] Ante Heerenium *αὐτά*.

— 27. *ἀνάγκα ἁτέραν*] Sic Badhamus pro *ἀναγκαιοτέραν*. Heerenius *ἀναγκαῖον ἑτέραν*.

— 29. *ταύταν*] Ante Heerenium *ταῦτα*. *δυνάμι*] Vulgo *δυνάμει*.

— 30. *ὀνομάζεσθαι*] Malim *ὀνυμαίνεσθαι*. *αὐτὰν*] Ante Heer. *αὐτά*.

— 31. *ποθάκει*] Ita Badhamus, *ποθήκει* V. A. *ποθῆκα* apud Cant.

P. 195, 2. *κινεόμενον*] Ante Heer. *κινούμενον*.

— 3. *ποθ᾽ ἂν*] Libri *ποθ᾽ ἓν*, corr. Koenius ad Greg.

Cor. p. 194. ed. Lips. ἁ ἐστώ] Sic Heeren. Libri δὲ ἐστώ, apud Cant. ἑστώ.

P. 195, 4. δυνάμιας] Ante Heeren. δυνάμεις.

— 5. ἁπλόων] Vulgo ἁπλῶν.

— 6. ἀνάγκα] Vulgo ἀνάγκη.

— 7. ἀριθμοῖς] Malim ἀριθματικοῖς. γεωμετρικοῖς] Ante Heer. γεωμέτροις, A. γεωμετροις sine accentu; reponenda autem est dorica forma γαμετρικοῖς, de qua vide ad p. 3, 18.

— 8. παραλαμβάνεν] Vulgo παραλαμβάνειν. συναρμόσαι] Imo συναρμόξαι.

— 9. τὰν ἐναντιότατα] Libri τὰ ἐναντιώτατα, corr. Badham. δυνασεῖται] Ante Koenium et Valckenarium τῷ δυνάσει τε, pro quo V. τᾷ δυνάμει τε, A. τῶ δυνάσεί τε. ἐν τᾷ ἐστοῖ τῶν] ἐν τῷ ἑστώτων V. A. ἐν τὰ ἑστὼ τῶν apud Cant. Corr. Badham.

— 10. ποττὰν] Ante Badhamum ποτάν.

— 12. ἔχοισα] Libri ἔχουσα.

— 13. τὸ δι' ὃ κινέεται] Corrupte libri partim τὸ δυσκινέετον, partim τὸ δὶς κινίεται, Cant. τὸ δισκιάνεται. Scripsi quod sententia postulat τὸ δι' ὃ κινέεται. frustra locus exercuit Iacobsium Epist. crit. ad Heer. p. 235. Praeterea fortasse ex A. scribendum κινίεται. Cf. ad p. 25, 12. Mox libri ἔστι, ut 20. et 21.

— 16. αὑτῶ] Ante Heeren. αὐτῶν. πρᾶτον] Libri ἀόρατον, corr. Badhamus. δυνάμι] Vulgo δυνάμει.

— 18. ἐντὶ] Vulgo ἐστὶ. ὀνομάζομεν] Malim ὀνυμαίνομεν. θεόν· ὅθεν φανερὸν ὅτι ὁ μὲν] Libri φανερῶς (Cant. φανερὸν) ὁ μέν, correxit Badham.

— 21. ἁ ἐστώ] Libri δ' ἐστώ, corr. Gaisfordus.

— 24. ἐκ τῶν Πορφυρίου] Legitur h. l. in Opusculis Porphyrii ab Holstenio Romae 1630. editis p. 78. ex Stobaei codd. descriptus. HEEREN.

— 29. τὸ καθ' αὑτὸ αὐτὸ] τὸ καθ' αὑτὸ οὐκ αὐτὸ Heerenius, rectius fuerit τὸ οὐ καθ' αὑτὸ αὐτό.

— 30. ὅσα] Ita edidi pro θέα, quod nullo sensu in codd. legitur. Nullam enim fere videbis esse mutationem, si utram-

que vocem literis maiusculis scripseris. Holst. edidit *οἷα*. HEEREN.

P. 195, 32. *ὡσαύτως τὸ κατὰ ταυτὰ*] Fort. *τὸ ὡσαύτως καὶ κατὰ ταυτά*. Cf. ad p. 46, 9.

P. 196, 3. *ἐν τόπῳ εἶναι*] V. addit *κατ' οὐσίαν* ex praecedentibus repetitum. *διαπεφορῆσθαι*] Vulgo *διαπεφορεῖσθαι*.

— 5. *μηδὲν ἐπαλλάττοντας*] Libri *μηδὲ ἐπάλλοντας*, correxit Heeren.

— 22. *φύσει*] Sic e Patritio Heeren.; *φυσικὴ* apud Cant. *φυσικῇ* A. Scribendum potius *φυσικῶς*, vel supplendum [*κινήσει*] *φυσικῇ*.

— 29. *οὐχί*] Male hic ac nullo prorsus sensu inseritur *συστατόν*. Eiciendum illud esse clare docent sequentia: *τὸ γὰρ σῶμα ᾗ σῶμα μένει σῶμα*, quibus sensus l. n. explicatur: *corporum quidem affectiones mutari, ipsam autem* *οὐσίαν manere*. Omisit illud quoque Patritius. HEEREN.

P. 197, 7. *τὰ αὐτὰ αὐτόθεν*] Seclusi *αὐτὰ*. Gaisfordus *τὰ αὑταυτόθεν*, quod mihi ab h. l. alienum videtur.

— 11. *ὁ νόος*] Libri omnes *ὁ κόσμος*, quod quomodo cum reliquis vel cum rei veritate conciliari possit non perspicio; cf. p. 364, 25. Scripsi igitur *ὁ νόος*. Vidit etiam Iacobsius Epist. ad Heer. p. 236.

— 16. *εἶμεν*] Nescio unde infinitivus pendeat; excidisse videtur *φαμί*. Pro *εἶμεν* A. habet *οἵ μέν*.

— 18. *τούτω*] Vulgo *τούτου*.

— 19. *ὀκὰ*] Vulgo *ὅκα* ut l. 20.

— 20. *ποτιβάλλων*] Vulgo *ἐπιβάλλων*. Illud reponendum esse sequentia docent. *ὅκκα*] Libri *ὅκα* ut l. 22. Cant. *ὅκαν*.

— 24. *ἀριθμὼς*] Vulgo *ἀριθμούς* ut l. 30.

— 29. *δὲ τοὶ*] Vulgo *δέ τοι*.

— 30. *νοατὰ*] Vulgo *νοητά*. *ποτιβάλλοντι*] Vulgo *ποτιβάλλονται*.

— 32. *καθόλω*] Vulgo *καθόλου*.

P. 198, 3. *ἐντὶ*] Vulgo *ἐστιν*.

— 4. *αἰσθάσι*] Vulgo *αἰσθάσει* ut l. 6. *ὅκκα*] Vulgo *ὅκα* ut l. 6.

— 5. *διὰ*] Sic Heeren. scripsit pro *ἅ*.

P. 198, 10. ἔφης] ἔρος A.

— 11. νῦν δ' εἰ] Vulgo νῦν δέ, nisi l. 13. δῆλον οὖν ὅτι scribendum.

— 19. τοῦ χειμῶνος] Scribendum videtur πρὸ τοῦ χειμῶνος, nisi χειμῶνος τροφὰς coniungere velis.

— 20. συντιθέντα] Sic Patritius pro συντεθέντα, A. συντεθέντας.

— 22. οὐδὲ τέχνῃ] Vulgo οὐ τέχνῃ.

— 23. διδακτικὰ] διδακτὰ Patritius, recte, ut opinor.

— 24. οὐδεὶς] Miror masculinum.

— 26. τὰ δ'] Ante Heerenium τῇ δέ.

— 27. πᾶσι] φύσει Patritius.

— 28. βλέπουσιν] Fort. addendum πάντες, quod Heerenius post οἷον poni voluit.

P. 199, 4. οὐδὲ τέχνῃ] καὶ τέχνῃ V.

— 17. ταῦτα] ὄντα Heeren.

— 20. γίνεσθαι] Ante Heerenium γενέσθαι.

— 23. ἡλικίας] Sic Heeren. ex V. pro ἡσυχίας. συνεργοῦσιν] Sic Patritius et ut videtur V. pro συνεργοῦσαι.

— 24. ἀπὸ τῶν σωμάτων — ἠρτημέναι] Addidi ἀπό. cf. p. 207, 7. τὸ δὲ πάθος καὶ αἴσθησις ἀπὸ μιᾶς κορυφῆς ἤρτηνται. Idem vitium plus semel sustuli.

P. 200, 14. ἐλεύθερον ὂν] ὂν addidit Heerenius. ἄγεται] Vulgo φέρεται.

— 15. αἱ μὲν οὖν] ουν ab Heerenio additum est.

— 17. καρποφοροῦσαι] Suspicor corrigendum esse καρποφορ[εῖν ποι]οῦσαι.

— 20. ἄψυχα] Delet hoc Heerenius.

— 22. καὶ πολλά] καὶ Heerenius delevit; fort. excidit ἀπόλλυσθαι post καί.

— 24. κυίσκει] κυήσει V. A. E.

— 25. οὐδέποτε ἀπολειφθησόμενα αὐτοῦ τῆς φθορᾶς] Heerenius αὖθις scripsit pro αὐτοῦ. Pro φθορᾶς Canterus voluit φορᾶς, vertit enim *motum suum nunquam deserentes.*

— 29. εἰδικαί] Sic pro ἰδικαί scripsi etiam p. 201, l. 11. αἳ] Ante Heeren. καί.

— 31. ἀίδια] Sic Cant. in marg. pro ἴδια.

P. 201, 26. σωματική] Seclusit Heeren.

P. 201, 31. *πᾶσιν*] *ἐν πᾶσιν* Heeren.

P. 202, 1. *καὶ τοῖς*] Vulgo *καί*.

— 8. *ὑπὸ δὲ τῶν ἐνεργειῶν*] Om. Patritius, quem Heerenius sequutus est.

— 13. *ἰδέας*] Om. cum Patritio Heerenius.

— 14. *μὲν οὖν*] *οὖν* add. Heeren.

— 19. *τῷ παθόντι*] Sic Patritius pro *τὸ παθόν τι*.

— 22. *δ' ἂν*] Ante Heerenium *ἄν*.

P. 203, 2. *δεῖ*] Sic Canterus in marg. pro *ἀεί*.

— 12. *γενέσεις*] Sic Patritius pro *γένεσις*.

— 16. *ἡ γῆ*] Additur apud Patritium.

P. 204, 2. *οἰκειότητα*] Sic scripsi ex V. vulgo *ἰδιότητα*, A. *οὐσιότητα*.

— 3. *καθειμαρμένην*] Vulgo *καθ' εἱμαρμένην*. *ἔρως ἐστὶν αὐτῇ*] Ita Patritius pro *ἐρώτων ἐστὶν αὕτη*.

— 6. *παρεισέρπει*] An *συμπαρεισέρπει*?

— 15. *τῆς*] Om. Patritius, quem Heerenius sequutus est.

— 20. *ἀδύνατον ὄν*] Adieci *ὄν*.

— 23. *εἰκότως οὖν κατὰ τὸν ὀρθὸν*] Pro *κατὰ* V. habet *καί*. Fort. *καὶ κατὰ τὸν ὀρθόν*.

P. 205, 1. *ὥστε*] Fortasse *οἵγε*, nisi aliquid excidit.

— 5. *ἀντέσχομεν*] V. *ἀντέσχωμεν*. Fort. *ἀντίσχοιμεν*.

— 6. *προυπιστάμενος*] Ita ex V. rescriptum pro *προεπιστάμενος*.

— 7. *μέγιστον*] Libri praefigunt *ὄν*; delevit Heerenius. *θελκτήριον*] Hoc supplevit Heeren.; possis etiam *φάρμακον*.

— 8. *ἐπισότητα ἔταξεν ἑκάστῳ χρόνῳ*] Sic Patritius, libri *ἐπισότητος*, Heerenius *ἔπισον ἔταξεν ἑκάστῳ χρόνῳ*. Recte *ἑκάστῳ χρόνῳ*, *utrique tempori*, i. e. nocti dieique, nisi scribendum *ἑκατέρῳ*. Ad *πλείονα* supple *χρόνον*.

— 11. *ἐλάττω δ' ἐκείνης*] Vulgo *ἔλαττον ἐκείνης*. Heeren. *ἐλάττονα δὲ ἐκείνης*.

— 13. *ἄφεσις*] Malim *ὕφεσις*.

— 17. *τοῖς ὀστέοις*] Addidi articulum.

— 19. *ταύτην ἐνεργοῦντος τὴν ἡδονήν*] Scribendum opinor *τοσαύτην* (*τοιαύτην*) *ἐνεργοῦντι τὴν ἡδονήν*.

— 22. *σμικρόν τις*] Codd. *σμικρότης*, correcti e Platone.

P. 205, 23. *σῆμα*] De Platonica hac vocis *σῶμα* etymologia cf. Theodoretum Therap. T. IV. p. 821.

— 24. *ἐν τῷ παρόντι καὶ νῦν*] *ἐν τῷ νῦν παρόντι καὶ* Plato.

— 26. *μέντοι*] *μοι* additur apud Platonem.

— 31. *σώματα*] *τὸ σῶμα* Plato.

P. 206, 2. *ὡσαύτως*] Iunguntur haec verba in cdd. V. A. E. continuo loco Platonis, nullo in margine scriptoris nomine addito, ac si apud ipsum Platonem legerentur. Cohaerent sane cum Platonicis; nam cum Plato vocem *σῶμα* derivasset a *σῆμα*, quasi corpus esset sepulcrum, pergit noster, ipsum quoque Homerum id confirmare, quippe qui *σῶμα* de *funere* usurpet, cum corpus vita praeditum *δέμας* appellare soleat. Quae cum ita sint, vix dubitaveris verba haec antiquum continere Platonis scholion, quod iam in codice, quo utebatur Stobaeus, in ipsum textum irrepserat. Ab ipso enim Stobaeo ea profecta esse, vix verisimile videtur, cum ille pro consilio suo aliorum tantum laciniis suam collectionem ditaverit. HEEREN. Homerici loci sunt Il. *α*, 115. et *η*, 79.

— 3. *ζώντων*] *ζώων* A.

— 4. *οὐχ ἕθεν*] Scribendum *οὗ ἕθεν* ex V. A.

— 13. *πρὸ ὂν*] Ita V. A. Patritius. Cant. *πρώην*.

— 14. *ὄντων· πρὸ ὂν γὰρ*] *ὄντων πρὸ ὂν· οὐ γὰρ* Cant. *ὄντων πρὸ ὂν· ὂν γὰρ* A.

— 15. *κοινὴ νοητῶν*] *κοινὴ καὶ τῶν νοητῶν* Heerenius.

— 18. *φύσις δ'*] *δὲ* addidit Heerenius.

— 20. *νοηματικὰ τὰ*] Haec addenda esse vidit Heerenius.

— 25. *καὶ τῶν πνευμάτων πρυτανεύει*] Haec om. V. A.

P. 207, 8. *τιθασῶς*] Vulgo *τιθασσῶς*.

— 15. *ἀλγεῖν*] Imo *ἀλγεινῆς* ex Platone.

— 26. *ἐξαφιδρουμένον*] Sequutus sum Schneiderum Saxonem sic corrigentem quod libri habent *ἐξαφεδρουμένου*, pro quo Cant. habet *—εδρομένου*. Nihil est quod Heerenius dedit *ἐξαφεδρευμένου*. *γένεσις*] Malim *γέννησις*.

— 28. *μελῶν*] Tacite delevit Heerenius. *ὡς τοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου γινομένου*] Nihil proficitur Heerenii coniectura *γειναμένου* scribentis, quae ne ferri quidem potest propter aoristum; credo verba ista imperiti glossatoris additamentum esse.

P. 207, 30. *εἰκὸς*] Sic Canterus in marg. pro *εἰς τό*. *οὖν*] Tacite addidit Heeren.

— 31. *ἄθικτον*] *ἄτηκτον* edidit Patritius, quod non sufficit.

P. 208, 1. *μητέρι*] *μητρὶ* A. *ἔτι δὲ*] Haec supplevit Heerenius.

— 2. *καθυπέρθεσις*] Patritius *καθυπέρτερσις*, voluit fortasse *καθυπερτέρησις*.

— 3. *παραβάλλει*] Ante Heerenium *παραβάλλειν*.

— 5. *δεκανοῦ*] Vocari decanos daemones sive angelos, qui pro constellationis qua quisque natus est ratione mortali custodes adduntur, adnotavit Heerenius, laudato Petito Observ. Misc. II, 16.

— 7. *Ἀριστοτελικῶν*] Leguntur haec quoque apud Plut. de Plac. V, 18. et Galen. c. 34. Aristotelis locus quem ante oculos habuit scriptor est H. A. VII, 4. Sub Hippocratis autem nomine integrum adhuc librum de partu septimestri circumferri constat. HEEREN.

— 9. *μήτρα*] codd. *ἡμέρα*, correcti e Plutarcho.

— 11. *στρέφηται*] Sic est apud Canterum, V. A. *τρέφηται* receptum ab Heeren. et Gaisfordo.

— 12. *αὐτῷ*] *αὐτὸ* A. Cant. *αὐτὴν* Plutarchus. *κῦμα*] Heeren. *κύημα* ex Plutarchi ed. Xyl. ubi codd. *κρῖμα*, unde ego *κῦμα* edidi; Stobaei codd. om. *τὸ ἔμβρυον*] Fort. *τότε τὸ ἔμβρυον*, ut l. 14. est *τότε ὁλόκληρόν ἐστι*.

— 18. *Πλάτων*] V. Tim. p. 77. *Ἀριστοτέλης*] Decerpta sunt eius placita ex libro deperdito *περὶ ζῴων*, de quo Plut. l. l. initio capitis: *ἔστι πραγματεία Ἀριστοτέλους ἐν ᾗ τέσσαρα γένη ζῴων φησί, χερσαῖα, ἔνυδρα, πτηνά, οὐράνια* etc. HEEREN.

— 20. *καὶ αὐτὸν τὸν κόσμον ἔνθεον*] Sic ed. Heeren. *τὸν κόσμον καὶ τὸν ἔνθεον* A. *τ. κ. καὶ τὸ ἐ. θ.* Cant. *καὶ τὸν κόσμον καὶ τὸν θεὸν* in Plutarcho ed. Wyttenbach. Galenus: *Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης δ' εἶναι ζῴων γένη λέγουσι, καὶ τὸν αὐτὸν κόσμον ζῷον, χερσαῖα, ἔνυδρα, πτηνά, οὐρανία. καὶ γὰρ τὰ ἄστρα ζῷα εἶναι καὶ αὐτὸν τὸν κόσμον ζῷον λογικὸν ἀθάνατον.* GAISFORD.

— 24. *Πλάτων καὶ Θαλῆς*] *καὶ Θαλῆς* om. A. Cant. h. l.

Ἐμπεδοκλῆς Plut. Verba Πλάτων — λογικὰ desunt V. GAISFORD.

P. 208, 26. ἐκτεταμένους] Libri ἐντεταμένους, correxit Beckius.

P. 209, 3. αἰσθητικὰ] Sic A. et Cant. h. l. Heerenius et Gaisfordus αἰσθητά.

— 23. συνετρίβησαν] Reponendum συνέτρησαν ex Platone.

P. 210, 29. συνεθλίφθησαν] συνελήφθησαν Stobaeus.

P. 212, 11. ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους φυσιογνωμικῶν] P. 805. Bekk.

— 13. ἀνθρώποις] σώμασι Arist.

— 14. μένουσαι] Arist. οὖσαι, cui μένουσαι recte praefert Heerenius.

— 15. τοῦτο] τοῦτο δὲ Arist. ἐν ταῖς μέθαις καὶ] ἔν τε ταῖς μέθαις καὶ ταῖς Arist.

— 19. συμπάσχειν] συμπάσχον Arist. ἐστι] γίνεται Arist.

— 20. φόβους] φόβους τε Arist.

— 21. γιγνομένοις] γινομένοις Arist. ut l. 23.

— 24. που] πώποτε Arist. qui in sequ. ἔσχεν habet pro ἔχει.

— 26. ἡ ψυχὴ] τὴν ψυχὴν Arist. ὡς] ὥστε Arist.

— 27. διάνοιαν] διάθεσιν Arist.

— 30. κυνηγετικοὶ] Arist. κυνηγέται, cui praestat κυνηγετικοί, quod Aristoteli restituendum. εἰ δὴ] εἰ δὲ Arist. ἐστιν ἀληθῆ] ἀληθῆ εἴη apud Arist.

— 31. ἀληθὴς ἂν εἴη ἡ φυσιογνωμομία] ἀεὶ δὲ ταῦτα ἀληθῆ ἐστιν, εἴη ἂν φυσιογνωμονεῖν apud Arist.

P. 213, 8. ταραχθέντα] τραχυθέντα A.

— 9. σάρκας] Vulgo σάρκα, corr. e Platone.

— 21. καθάπερ] καθά πως A.

— 22. τό τι κινεῖν] Vulgo τῶν τι κινεῖν, corr. e Platone.

— 25. ψυχῶν] ψυχῆς V.

— 29. ἀλόγων ζῴων] Nescio an ζῴων delendum sit. Cf. l. 27.

— 32. καθάπερ αἱ ἀκτῖνες] Malim καθαπερεὶ ἀκτῖνες et in sequentibus αἱ ἀκτῖνες delerim.

P. 214, 7. τοῦ ἑνὸς] τοῦ addidit Heerenius praeeunte Patritio.

— 8. οὗ οὐδέν ἐστι] Sic Patritius pro ὁ δὲ νοῦς ἐστι.

P. 214, 11. *ἢ ἡ*] Ante Heerenium *ἡ*.

— 12. *κενωτάτη*] Patritius *κενή*.

— 17. *οὔτε — δύναται*] Theognis 177. indicante Gaisfordo.

— 22. *τῷ σώματι*] Ante Heerenium *ἐν τῷ σώματι*.

— 23. *καὶ ὑπ' αὐτοῦ*] Codd. *κατὰ πάντα* correcti ex Patritio.

P. 215, 4. *τὸν δ' ἐνουράνιον θεὸν*] Sic correxi quod libri habent *τὸν δὲ οὐρανὸν θεόν*, Heeren. *τὸν δ' ἐν οὐρανῷ θεόν*. Sed idem suspicatur *τοὺς δ' οὐρανίους θεοὺς ἀθανάτους ἀνθρώπους*.

— 10. *θνητῶν*] Post *θνητῶν* pauca hic inseruntur ap. Patritium: *τῶν μὲν ἄλλων ζῴων τὸ ἔμψυχον ἔχει. οὐκ ἔτι δὲ μόνον οὐκ ἀγαθός, ἀλλὰ καὶ κακός, ὡς θνητός. ὁ μὲν γὰρ κόσμος οὐκ ἀγαθός, ὡς κινητός, οὐ κακὸς δέ, ὡς ἀθάνατος. ὁ δὲ ἄνθρωπος καὶ ὡς κινητός, κακός· ψυχὴ δὲ ἀνθρώπους* etc. Cant. priora a sequentibus separando lacunam indicavit; in codd. tamen continuo statim post *θνητῶν* legitur *ψυχὴ δὲ* etc. HEEREN.

— 13. *ἐν τῷ — πνεῦμα*] Haec a Patritio supplevit Heerenius.

— 14. *ὥσπερ τρόπον τινὰ*] Aut *ὥσπερ* delendum aut *τρόπον* corruptum est.

— 17. *ὅτι — παγῆναι*] Patritius *ὅτι πρῶτον δεῖ τὸ πνεῦμα ἀναχωρῆσαι εἰς τὴν ψυχήν, καὶ τότε τὸ αἷμα παγῆναι*.

— 18. *καὶ τὰς ἀρτηρίας*] Corrupte extat ap. Cant. *καὶ ἀρτηρίας κενωθείσας τὸ ζῶον καταλείπειν*. Pro *καταλείπειν* Patrit. habet *καθελεῖν*, quo nihil proficimus. Rescripsi *ἐκλείπειν*, *tunc demum animal deficere adeoque interire*. Reliqua emendavi ex Patritio. HEERENIUS. Pro *ἐκλείπειν* (A. *καταλίπειν*) dedi *ἐκλιπεῖν*.

P. 219, 28. *ἔνδυμα*] Sic Patritius pro *δύναμιν*.

P. 220, 1. *δεῖ*] *δὲ* codd. praeter A. qui *δή*, emendate Patritius.

— 5. *γυμνὸν*] Om. Heerenius.

— 7. *ἀθανασίαν*] *εὐεργεσίαν* V.

— 8. *αὐτῇ παθητὸν σῶμα. ἔλαβεν οὖν*] Haec codd. sic habent *αὐτῇ· παθητὸν σῶμα ἔλαβεν*, emendate Poemandri ed. Turn.

P. 220, 11. διοικεῖ] Heerenius διήκει.

— 12. οὖν] Addidit Turnebus.

— 18. ὀξύτατος] ὀξύτερος Turnebus.

— 19. νοημάτων ὢν] Addidi ὤν.

— 25. ἀνθρώπου ὢν τῇ οἰκήσει] Corrupta verba seclusit Heerenius; suspicatur tamen ἐν τῇ ἀνθρώπου ὢν οἰκήσει, *dum in homine habitat.* Turnebus dedit ἀνθρώπινος ὢν τῇ διοικήσει. Apertum est nihil horum satisfacere.

— 30. λυτὰ ἂν εἴη] Ita correxi editum scripturam αὐτὰ (A. αὐτοὶ) ἂν εἴη. Veram esse emendationem ostendunt sequentia.

P. 221, 5. ἁπλῶς γεννητά] Addidi ἁπλῶς, quod addendum fuisse sensus monstrabat.

— 8. νοητὰ] Hoc adieci, neque eo careri posse videtur.

— 9. ἀπ' αἰτίου ἠρτημένα] Male vulgo et contra usum abest ἀπό.

— 12. πολλὰ γὰρ] Malim πολλὰ μὲν γάρ.

— 14. νοητὰ] Hoc commodius mihi visum quam quod libri habent νοήματα.

— 18. ἤτοι ἐν ἑαυτῷ ἔχειν] Ita correxi editum ἢ τὸ ἐν ἑαυτῷ ἔχον, quod vulgo sine sensu legitur.

— 25. πάντῃ] Hoc ex Holstenii coniectura positum est, vulgo πάντα, A. πάντᾰ, itaque praestat fortasse πᾶν. προσχρώμενον] προσχόμενον A.

— 26. οὐχ ἑνούμενον] Apud Cant. est οὐ χινούμενον, quod esse videtur οὐχ ἡνωμένον.

— 31. κἂν] Vulgo καί. Scribendum esse κἂν ostendit optativus φθαρείη.

P. 222, 5. αὐτῇ τῇ πρὸς τὸ] Habet Cant. et cum eo Holst. ἡ αὐτὴ πρὸς τό etc. quod sensui adversatur. Vult enim scriptor *imaginationis eam vim esse, ut vel imaginem ut praesentem sibi sistat, vel ipsa sua, in rem extra se positam, intensione, imaginem eius extra se positam cernat.* Deleto itaque ἡ ante αὐτὴ rescripsi αὐτῇ. In proximis clare apparet excidisse post ἐνδεικνυμένου vocem, ad quam praecedens τὴν referri possit. Supplendum est sensu postulante αἴσθησιν vel simile verbum; nisi forte in ἐνδεικνυμένου latere malis ἐν-

δειξιν. HEEREN. Qui ἐνδεικνυμένου dedit pro ἐνδεικνύμενον. τῇ ante πρὸς add. V. A.

P. 222, 13. οὐσῶν τὸ] Holstenius οὐσιῶν τε.

— 14. ἐστὶν ὁ νοῦς] Vulgo ἐστι νοῦς.

— 16. ἐν τῇ ὕλῃ] ἐν addidit Heerenius.

— 17. οὐδαμῇ] Libri εἰ δὲ μὴ, correxit in marg. Canterus. Praestat forsan οὐδὲ μήν.

— 18. ὀνόματος] Scribendum videtur μόνον ὀνόματος.

— 20. ἐδέδοκτο] Vulgo δέδοκτο.

— 23. ἀπαρτᾶν] Vulgo ἀναρτᾶν. νοῦς] Addidit Heerenius.

— 24. πού τοίνυν] Male hic habet Cant. ποῦ τοίνυν κειμένας καταλήψεται αὐτὰς ἔξω δεόντων ὕλης; οὐδαμοῦ ἂν εἴη ταῦτα. Sed priora pro interrogatione accipere vetat particula δέ. Clara sunt omnia modo pro ποῦ legas που, *alicubi*. Post δῆλον addidi οὖν, ut nexus constaret. HEEREN.

— 27. νοερὰ εἰς τὸν νοῦν] Hoc pro ἐν τῷ νῷ positum putat Heerenius, quae parum verisimilis est opinio. Fortasse scribendum χωρεῖ εἰς τὸν νοῦν, vel νοερὰ [χωρεῖ] εἰς τὸν νοῦν.

P. 223, 1. πρὸ] Ante Holstenium πρὸς, et sic Cant. in versione.

— 3. νόω καὶ αἰσθάσιος] Vulgo νοῦ καὶ αἰσθήσιος.

— 5. γίνεται] Vulgo γίγνεται.

— 6. ἃ δὲ] Vulgo τὸ δέ, quod fortasse servari poterat; sed cf. l. 13. et 14. ὃ μὲν — ἃ δέ.

— 8. ῥοπᾶς δὲ καὶ σταθμᾶς] Sic V. A. ῥοποῦ δὲ καὶ σταθμοῦ Cant. unde scribendum ῥοπᾶς δὲ καὶ σταθμῶ.

— 9. καὶ στάθμα, ὀρθὰ γωνία] ὀρθὰ γωνία delendum suspicor.

— 10. αἰσθατῶν] Legebatur σωμάτων, quod etsi quodammodo ferri potest, multo tamen probabilius est scripsisse Archytam quod reposui, nisi in sequentibus νοαμάτων malis pro νοατῶν. ἀρχὰ καὶ] Haec supplevi.

— 11. ἐντί] Vulgo ἐστί.

— 12. καὶ φύσι] Vulgo φύσει. καὶ addidit Heeren. πράτων] Ante Heerenium πρώτων. ἁ δὲ αἴσθασις] Legitur apud Canterum nullo sensu: ἁ δὲ αἴσθασις ἀμῖνον μὲν γάρ ἐστιν ἀρχὰ τᾶς ψυχᾶς, quae corrupta simul et muti-

lata esse nemo facile dubitaverit. Neque tamen quid exciderit difficile intellectu est. Docet hoc membrorum sibi oppositorum ratio. Nam cum mens dicatur principium intelligibilium et natura sua primum, sequitur ut sensus esse debeat principium sensibilium et natura sua secundum. Uncis itaque inclusa quae desiderantur inserui; simulque proxima ordine verborum restituto et vestigiis antiquae lectionis insistens emendavi rescribendo ὃ (sc. νοῦς) μὲν γὰρ ὑμῖν ἐντι ἀρχὰ etc. HEEREN. ἁμῖν· τὸ μὲν γὰρ pro ἁμῖνον μὲν γὰρ dedere V. A.

P. 223, 15. τιμιαιτάτων] Vulgo τιμιωτάτων. V. A. τιμαιετάτων, E. τιμιετάτον, Gaisfordus τιμαεστάτων.

— 16. ἕνεκεν] ἕνεκε A. Cant.

— 18. τᾶς ψυχᾶς ἕνεκεν] Haec supplevi; fort. addendum etiam συνέστακε. τᾶς ἐς ταύτας] Vulgo consentientibus libris τὰν ἐς ταύτας, Heerenius sequente Gaisfordo dedit τᾶς ἐς ταῦτα, quod non intelligo. Fortasse scribendum τᾶν ταύτας (animae) et statim πολυφραδμοσυνᾶν. Cf. quae scripsi in Philol. Gott. XV. p. 41.

— 19. ἐντὶ — ἐπιστάμας] Vulgo ἐστὶ — ἐπιστήμας.

— 22. κινάσιος μεταβλάσιός τε κοινανέοντα] Ita correxi librorum scripturam κινάσιος μεταλαμβάνοντα κοινὰ ἐόντα. Verum hoc esse ostendit opposita sententia.

— 23. νοατὰ στάσιος] Cant. νοατὰ στάσεως, V. A. E. ἔνθα τὰς στάσιος. ἀιδιότατος] Vulgo contra sensum ἰδιότητος.

— 25. τῶ αἰσθατῶ] Vulgo τῷ αἰσθατῷ, addendum suspicor γνωστικά.

— 26. κινέεται] Vulgo κινεῖται, et mox ἀτρεμεῖ. οὐδέποκα] Vulgo οὐδέποτε.

— 28. τὸ αἰσθατόν] Hoc perspicuitatis causa addendum erat et ut membrorum parallelismo satis fieret; eandem ob causam etiam l. 29. post ὠσίας aliquid excidisse suspicor. Cf. Philol. l. l. p. 42. τῶ νοατῶ] Vulgo τῷ νοατῷ.

— 29. ὠσίας] Vulgo οὐσίας.

— 30. ἐντὶ νοὲν] Vulgo ἐστι νοεῖν.

— 31. καὶ] Addidit Heerenius. ὁ νόος] Adieci articulum.

— 32. καὶ τὸ δεύτερον] Haec fortasse sic transponenda τὸ δεύτερον καὶ τὰν εἰκόνα.

P. 224, 1. ἄνθρωπον] Fortasse ἄλιον, nisi plura exciderunt; ἀνθρώπων V. idemque A. sine accentu.

— 2. 3. χειροτεχνατῶν] χειροτεχνῶν Heerenius; debebat χειροτεχνᾶν. Addendum fortasse εἰκόνας vel cum Heerenio ἐργασίας. ἔτι ὁ μὲν] Vulgo ἔτι μὲν.

— 4. στιγμά· παραπλασίως] Vulgo στιγμή· παραπλησίως.

— 5. ἐντι] Vulgo ἐστι, ut l. 6, ubi vulgo ὄντος et ὄν.

— 6. ᾇ] Ante Heerenium ᾗ.

— 7. καθάπερ δυὰς καὶ γραμμά· παραπλασίως δὲ καὶ τὸ αἰσθατὸν] Haec ut adderentur postulabat membrorum parallelismus. Priora καθάπερ δυὰς καὶ γραμμὰ me invito exciderunt. Ceterum cf. Philol. l. l.

— 8. ἐντὶ] Vulgo ἐστὶ ut l. 10, A. ἐπί. αἰσθατὰ] Vulgo αἰσθητά.

— 12. τὸ τὶ τρίγωνον] Post τὸ addidi τί, quod sensus simul et praecedens τὶς ἄνθρωπος postulat. Distinguit nempe Archytas triangulum vel hominem datum a triangulorum vel hominum specie. HEEREN.

— 14. γαμετρίᾳ] Sic V. A. pro γεωμετρίᾳ.

— 16. αὐτὸς ὁ κύκλος] ὁ fortasse recte om. V. A.

— 17. νώσιες] Sic scripsi pro γνώμιες, rectius fortasse Dindorfius in Thesauro γνώσιες.

— 19. τέλεα] Vulgo τέλη.

— 21. ὅθεν] Tacite addidit Heerenius, at forsan post φανερὸν excidit ὧν.

P. 225, 9. τὸν μὲν] Exciderunt verba τὸν μὲν et τὸν δέ, quae sensu flagitante uncis inclusa addidi. Expressit ea iam in versione Canterus. HEEREN.

— 14. ὁ κατὰ δύναμιν] Articulum om. V.

— 23. αὐτὸν] Sic Plutarchus Plac. phil. IV, 2. pro αὐτήν.

— 25. Ξενοκράτης] Sic V. A. E. Ξεναγόρας apud Cant. Ἀναξαγόρας P. Heerenius affert Plutarchum de Procr. An. p. 1012. Ξενοκράτης τὴν ψυχῆς οὐσίαν ἀριθμὸν αὐτὸν ὑφ᾽ ἑαυτοῦ κινούμενον ἀποφηνάμενος. Adde Iamblichum infra a Stobaeo illatum p. 263, 10.

— 26. Ἀλκμαίων] Tribuit hanc Alcmaeoni sententiam Aristot. de Anima I, 2. Ἀλκμαίων — φησὶν αὐτὴν ἀθάνατον

εἶναι, διὰ τὸ ἐοικέναι τοῖς ἀθανάτοις. τοῦτο δ' ὑπάρχειν αὐτῇ ὡς ἀεὶ κινουμένῃ, κινεῖσθαι δὲ καὶ τὰ θεῖα ἅπαντα συνεχῶς ἀεί, ὡς σελήνην ἥλιον ἀστέρας καὶ τὸν ὅλον οὐρανόν. Patet simul ex his quomodo explicandum sit Laërtii illud VIII, 83. Ἔφη δὲ καὶ τὴν ψυχὴν ἀθάνατον, καὶ κινεῖσθαι αὐτὴν συνεχῶς ὡς τὸν ἥλιον, in quo frustra haeret Bruck. I. p. 1133. Nempe quod anima ita ut sol ad coelestia pertinet, quae per se ipsa moventur, ponere potuit Alcmaeon, animam solis instar moveri. HEEREN.

P. 226, 3. συγγυμνασίαν] γυμνασίαν A. V. E. αἰσθήσεων] ἀθλήσεων A.

— 5. Ἀριστοτέλης] Ante h. v. exhibet A. in rubrica, πόσα καὶ τίνα περὶ ψυχῆς προβλήματα· deinde in atramento, περὶ οὐσίας· περὶ δυνάμεως (δυνάμεων Cant.)· περὶ ἐνεργειῶν· περὶ ἔργων· περὶ μέτρου· περὶ καθόδου· περὶ διακληρώσεως· περὶ τοῦ ἐν τῷ σώματι βίου· (περὶ κρίσεως add. A.) περὶ ἀποκαταστάσεως· περὶ πολυμερίας· περὶ μετεμψυχώσεως. Et similiter fere Canterus. HEEREN.

— 5. ἐντελέχειαν] ἐνδελέχειαν A.

— 12. Ἵππασος] Πήγαθος Cant. in textu, *Leucippus* in vers. Πήγασος V. A. E. Sequutus sum Wyttenbachium.

— 13. λόγῳ θεωρητῶν] Canterus corrupte ἐκ τῶν λόγων θεωρικῶν, pro quo codd. V. E. θεωρητικῶν, A. θεωρατικῶν. Attamen cum Plutarcho legendum esse ἐκ τῶν λόγῳ θεωρητῶν, plane dubitari non potest. Sunt τὰ λόγῳ θεωρητά atomi, quibus omnia acta esse docuit Democritus. Confirmat plane haec Aristot. de An. I, 2. Δημόκριτος ταυτὸ εἶναι ψυχὴν καὶ νοῦν. τοῦτο δὲ εἶναι ἐκ τῶν πρώτων καὶ ἀδιαιρέτων σωμάτων· κινητικὸν δὲ διὰ μακρομέρειαν καὶ τὸ σχῆμα. τῶν δὲ σχημάτων εὐκινητότατον τὸ σφαιροειδὲς λέγει. τοιοῦτον δ' εἶναι τόν τε νοῦν καὶ τὸ πῦρ. HEEREN.

— 20. Ἵππων ἐξ ὕδατος τὴν ψυχὴν] Desunt V. teste Heeren. Habet A. nisi quod ibi ππ (superscr. ων) sine Ἵ initiali. GAISFORD.

P. 227, 12. γὰρ] Bene addit hic Patritius; statim tamen post παντί nexus sententiarum postulat δέ pro γάρ. HEEREN.

— 15. κατὰ] E Patritio addidit Heeren.

P. 228, 1. συγκράσεως] Sic Patritius pro συγκρατή-

σεως. Ex eodem Heerenius statim εἵμαρται dedit pro εἴργασται.

P. 228, 16. παρέχεται] In παρέχεται corruptela latet, ac manca videtur esse oratio. Ponit scriptor mentem sibi assumere iram et concupiscentiam, quarum altera si rationi pareat, fieri fortitudinem, sin minus, ignaviam; altera si pareat, continentiam, sin minus, libidinem. Quibus positis patet verba haec ἡ δὲ ἐπιθυμία παρέχεται alterum esse membrum, oppositum priori καὶ ο μὲν θυμὸς ὑπάρχει ὕλη. Iudicent lectores num auctor scripserit ἡ δὲ ἐπιθυμία ὕλη ὑπάρχει καὶ αὐτή. αὕτη etc. Patritius pro παρέχεται edidit παράγεται, nexu sermonis aperte repugnante. HEEREN.

— 20. ποιήσῃ] ποιήσηται A.

— 24. ἑαυτῇ οὖσα] ἑαυτὴν οὖσα A. Scribendum ἑαυτῆς οὖσα.

— 25. ἄγει] Codd. ἄρχει, emendavit Heerenius.

— 26. αὐτῆς] Codd. αὐτῶν, corr. Heerenius e Patritio.

P. 229, 8. γινόμενον] Malim γενόμενον propter γεγενῆσθαι, et habet hoc ipsum A.

— 9. ὅσων] Sic Patritius pro ὅσον.

— 19. ἐν ῳ] Additum e Patritio.

— 26. καὶ αὐταὶ] Codd. καὶ αὗται αἵ, correcti e Patritio.

P. 230, 1. λόγου] Sic Patritius pro ἀλόγου.

— 17. ἡ δὲ μερικωτέρα] Haec e Patritio accesserunt. καὶ ἡ μὲν] Abest vulgo μέν.

P. 231, 9. περὶ τοῖς σώμασιν] Corrigendum videtur ἐπὶ τοῖς σώμασιν.

— 19. διαπτομένη] Vulgo διιπταμένη, correxi e Platone.

P. 232, 1. — 246, 19. Haec e Platone excerpta multis partibus foede corrupta sunt, quorum potiora tacite emendavi.

P. 246, 28. ἀπ᾽ αὐτοῦ] Ante Holsten. ὑπ᾽ αὐτοῦ. Idem in sequentibus supplevit πάλιν et ἀπ᾽ αὐτοῦ.

— 32. ἐκκαλουμένη] Libri ἐκκαλουμένου, emendavit Heerenius.

P. 247, 3. ἀποδίδωσιν] Holst. εἰσάγειν δίδωσιν. εἰσιοῦσα] εἰσδῦσα Holst.

— 4. καὶ οὔτε — ζῴου αἰσθητικοῦ] Haec apud Holstenium sic leguntur: οὔτε οὖν (αἵ) αἰσθήσεις ἔξω φαντασίας

οὔτε αἱ νοήσεις, εἴπῃ τις· ὡς τῷ ζῴῳ οὐκ ἄνευ πάθους τῶν αἰσθητικῶν ὀργάνων αἱ αἰσθήσεις, οὕτω καὶ αἱ νοήσεις οὐκ ἄνευ φαντασίας. εἰ μὴ τὸ ἀνάλογον ὡς τύπος παρακολούθημα ζῴου αἰσθητικοῦ.

P. 247, 5. ἔτι] Ante Heerenium ποτέ.

— 8. τύπος] Recte ὁ τύπος V. A. E.

— 19. τῶν σωμάτων ἀεὶ] τῶν σωμάτων Heerenius addidit ex versione Canteri, male autem scripsit ἀεί, pro quo recte apud Cant. est πάντως, nec e codd. quidquam varietatis enotatum video. Corrige igitur πάντως pro ἀεί.

— 25. κινούσῃ] Ante Holst. κινοῦσιν. τῇ δὲ — τὸ σῶμα] Haec supplevi ex Holstenio. Nam apud Cant. et in codd. post ἡρμοσμένας nullo sensu tantum additur ἁρμονίᾳ ἀχωρίστῳ. HEEREN.

— 30. οὐδ'] Vulgo οὔθ'.

P. 248, 2. λεγούσης] Fortasse θελούσης scribendum.

— 6. ζωῆς καθάπαξ] Ante Holst. ζωῇ καθάπερ. ὅτι — ἐπ' αὐτῆς] Holstenius ὅτι μηδὲ πάθος ἢ ὁδός ἐστι πάντῃ πρὸς τὸ μὴ ζῆν, ἡ ἀζωία ἢ ἐν αὐτῇ.

— 21. γὰρ] Addidit Holstenius.

— 28. τομὴ] τὸ μὴ ante Holstenium.

— 29. ἦν μενούσης] Libri σημαινούσης, emendate Holstenius. εἰ δ' ἐπὶ τῶν σωμάτων, ἐφ' ὧν ἡ ἑτερότης] εἰ δὲ ἐφ' ὧν σωμάτων, ἐφ' ὧν ἡ ἑτερότης V. A. hinc legendum videtur εἰ δὲ ἐφ' ὧν σωμάτων ἡ ἑτερότης.

P. 249, 8. εἰδικῆς] Ita Holsten. pro εἰδητικῆς.

— 14. πάλιν] πᾶν Holsten. τοῦ] τοῦ ὅλου mavult Heeren.

— 18. καθ' ὃ εἶδος] Vult, si quid video, animam quae corpori vel materiae iungitur, etsi ei subiiciatur, retinere tamen vim animae propriam, atque a corporis vinculis liberare sese posse. καθ' ὃ εἶδος ῥέψαν dictum est pro κατὰ τοῦτο τὸ εἶδος καθ' ὃ ῥέψαν, secundam eam speciem cui sese *iungit*. Holstenius omnem h. l. mutilatum, nec ullo, quantum video, sensu sic edidit: τὸ δὲ πρὸς ὕλην ῥέψαν, κρατῆσαι μέν, καθ' ὃ εἶδος ἔρρεψε, καὶ ἐπιτηδείως ἔσχε προσομιλεῖν ἀΰλῳ εἴδει, εἰ καὶ ἐντυγχάνει οὔσῃ ἐν αὐτῷ etc. HEEREN.

— 21. ἐπεὶ] Restitui h. l. ex Holsten. Nam Cant. et cum

eo codd. nullo prorsus sensu habent: ἐπεὶ δὲ πρὸς μὲν ὕλην ῥέπουσαν ἀπορία ἁπάντων, καὶ τ. οἰκ. δ. κένωσις. HEEREN.

P. 249, 25. οἷ τοῦτο πρῶτον] Libri ὅπου τὸ πρῶτον, emendate Holstenius.

— 30. ἐπεξελθόντι] Legebatur ἐπεξελθὼν τῇ, me quidem quo nominativus referendus sit ignorante. In sequentibus sequutus sum Heerenium, codd. enim habent τῇ τε παρὰ τοῖς παλαιοῖς καὶ τῇ ὕστερον ἐπικριθείσῃ. praeterea nescio an post παλαιοῖς exciderit δοξασθέντα vel simile quid.

— 32. Ἀρίστων] Nexus causa addiderim μὲν οὖν.

P. 250, 1. τὸ μέν τι μέρος] Vulgo τὸ μέν τοι μέρος, quod e codd. correxit Heerenius, servavit tamen Gaisfordus.

— 5. ἀλόγων] Ante Heerenium ἄλλων, qui statim ὠνομάσθαι dedit pro ὀνομάσθαι. V. A. ὠνόμασται.

— 7. ἐν οἷς] Turbato verborum ordine habent Cant. et cum eo cdd. ἐν οἷς δὴ μάλιστα μόνοις νοῦν φαίνεται προσαγορεύεσθαι, omisso simul ἢ quod salvo sensu abesse nequit. HEEREN.

— 9. τὴν δ'] Sic scripsi pro τὴν.

— 10. ἄνευ ὀργάνου] Probabiliter Heeren. coniicit ἢ μετ' ὀργάνου.

— 16. πλάσεως] Periisse videntur nonnulla post πλάσεως; sine quibus quae sequuntur cum prioribus vix cohaerent. Secundum sententiarum nexum merito expectaveris ὁ νοῦς δὲ οὐσίας ἐστὶν ἀντιληπτικός, quae in exemplo de equo et homine vix latere possunt, vel si in iis laterent, male tamen ἄλλου dictum foret pro τοῦ νοῦ. HEEREN.

— 22. μετὰ φαντασίας] Addendum videtur ἢ αἰσθήσεως.

— 26. δυνάμεις] δύο δυνάμεις? an διαφόρους δυνάμεις? μήποτε ἄτοπον ἦν] Ita scripsi pro ᾖ. ἥ τε] Vulgo ἥ γε.

— 28. τοῦ νοῦ] Fort. addendum καὶ τὴν τῆς αἰσθήσεως.

— 29. καὶ δεῖ] Ante Heerenium καὶ εἰς. Malim καὶ ἔδει.

— 30. πάντας τοὺς ἐφ' ἑκατέρας] Haec corrupta sunt, excidisse suspicor αἱρέσεως, manifesto enim respicit scriptor ad ea quae l. 20. et l. 23. dixerat; quae si vera est suspicio, praeterea ἀφ' ἑκατέρας malim.

— 32. πάντῃ] πάντως] V.

P. 251, 5. καλούμενον, ἐπιστάσεως οὔσης πότερον —]

Vulgo *καλούμενον ἐπιστάσεως οὔσης· πρότερον* — Ac *πότερον* dedere codd. V. A. E. Ceterum totum hoc tmema multis adhuc magnisque laborat difficultatibus.

P. 251, 12. *οὐ μὴν ἔργον τε*] Scribendum *οὐ μὴν ἔργον γε.*

— 20. *ἀκαδημείας*] Vulgo *ἀκαδημίας.*

— 23. *ἥδε*] Imo *ἥ γε.*

— 24. *ῃ αἴσθησις*] Vulgo *ἡ αἴσθησις.* Male Gaisfordius cum Heerenio dedit *εἴη* ex V. quo duce nunc video scribendum fuisse *ῃ̃ ἡ αἴσθησις.*

— 27. *διαπεφώνηται*] Seiungere videtur A. a praecedentibus, lemmate *ἐν ταυτῷ* posito. GAISFORD.

— 29. *ψυχῆς, καὶ ὅλως — διενήνοχεν.*] Sic interpungendum erat.

P. 252, 5. *Ἀριστοτέλει*] Respici ad ea quae Aristoteles docet in Eth. VI, 2. adnotavit Heeren.

— 10. *καὶ τὸ νοερὸν*] Libri *κατὰ τὸ νοερόν*, correxit Cant. in marg.

— 27. *ἑτερομερὲς*] *Quod plures partes habet*, rescripsi pro *ἑτερόμενον.* In proximis *εἰσάγειν*, quod sequens *ἐνίστασθαι* postulat, dedi pro *εἰσάγει.* HEEREN.

— 29. *ἐνίστασθαι*] Malim *συνίστασθαι.*

— 30. *τὸ τοῦ Πλάτωνος*] *κατὰ τὸ τοῦ Πλάτωνος* inutili coniectura cum Heerenio edidit Gaisfordus.

— 32. *εἰ δὲ οὐ*] Sic V. dedit pro *οὐδὲ ὁ.*

P. 253, 2. *ἓν ἀμερὲς*] Vulgo *ἦν ἀμερές.*

— 3. *θέντας ὅρον*] Sic Canterus in marg. pro *θέντα σάρον.*

— 9. *κατακλείουσι πολυμερῆ δὲ ταύτην, ἢ*] Sic corrigenda est interpunctio.

— 11. *ἢ πλειόνων ψυχῶν ἡ σύνοδος*] Scribendum videtur *ἢ εἰ πλειόνων ψυχῶν ἦν σύνοδος.*

— 16. *ταύτῃ*] Ante Heerenium *ταύτης.*

— 23. *αἱ γὰρ δυνάμεις*] Haec adieci, similiter Heerenius *ὅτι αἱ δυνάμεις.*

— 25. *ἐν ἄλλῳ καὶ ἐν ἄλλῳ*] Seclusi alterum *ἐν.* cf. p. 254, 8.

— 26. *ἀπολαμβάνει*] Ante Heerenium *ἀπολαμβάνειν.*

— 31. *ὁλικωτέραν*] *Magis integram quantitatem*, sic Cant. bene in marg. emendavit pro *ὀλιγωτέραν.* HEEREN.

P. 254, 4. *κατὰ τὸ ποσὸν*] *Secundum quantitatem;* hoc rescripsit Heerenius pro *καὶ τὸ πόσον.*

— 11. *καὶ τρίτον ἧπαρ*] *Ac tertio loco iecur*, satis certa ni fallor emendatione rescripsi pro *καὶ τοῦτο τὸ ἧπαρ*, quod Canterus habet. Codd. V. A. *τοῦ ποτ' ἧπαρ* nullo sensu. In proximis verba *ἀλλ' αἵ* plane interiere apud Cant. Codd. V. A. supplent *ἅμ' αἵ*, ex quo veram lectionem restitui. HEEREN. Dubitanter sequutus sum, omisi tamen articulum *τὸ* ante *ἧπαρ*. Pro *ἀλλ' αἵ* A. habet *αμ'*.

— 12. *μερισμῶν*] Libri *μεριστῶν*, correxit Heeren.

— 22. *οὔτε τι*] Ante Heerenium *οὔτε τε.*

— 24. *ἀπόν τι μέρος*] Sic recte Canterus in marg. pro *ἀπό τι μέρος*. Heeren. et Gaisf. *ἀπόντος μέρους.*

— 25. *καί τοι*] Codd. *καὶ τό*, correxit Roeperus Lect. Albupharag. p. 40. qui affert Aristot. de An. I, 5. II, 2, 3. IV, 9.

— 28. *τὸ γὰρ*] *γὰρ* addidit Heeren.

P. 255, 5. *αἵ ζωτικαὶ*] Vulg. *καὶ ζωτικαί*, Heeren. *καὶ αἵ ζωτικαί.*

— 6. *ἔνδοσιν δεχόμεναι*] Sic Cant. in marg. pro *ἐχόμεναι*, A. *ἔνδον συνεχόμεναι.*

— 7. *προσανέθησαν*] Imo *προσανέθεσαν.*

— 17. *ἐπιβαλλόμενον*] Vulgo *συμβαλλόμενον.*

— 24. *Ἀρέσα πυθαγορείου*] *Ἰσάρας πυθαγόρου* V. A. E. *Αἰσάρας Πυθαγόρου* Cant. qui in versione habet *Aresae Pyth.* i. e. *Ἀρέσας*, ut vocatur Iamblicho V. Pyth. 36. Veram nominis formam *Αἰσάρας* fuisse idemque etiam Iamblicho restituendum esse puto. *Αἴσαρος* notissimi apud Crotonem fluvii nomen est, ac saepe indigenarum nomina fluviorum nominibus assimulata esse multis constat exemplis. *Λευκανοῦ*] *Λευκάνας* V. A. E. Cant. *Λευκανοῦ* Salmasius.

— 25. *ἀνθρώπω φύσιος*] Vulgo *ἀνθρώπων φύσεως.*

— 26. *δοκέει*] Vulgo *δοκεῖ.*

— 28. *εὕροιτό κα*] Ante Gaisfordum *εὕροιτο καί.*

— 29. *αὑτῷ*] Imo *αὐτῷ.*

— 30. *ὑπάρχοισα*] Ante Heerenium *ὑπάρχουσα.*

— 31. *γνώμαν καὶ φρόνασιν*] Haec sic leguntur apud Canterum *γνώμαν καὶ φρόνασιν ἐργαζομέναν καὶ ἀρκὰν καὶ ἀλκὰν καὶ δύναμιν καὶ ἔρωτα καὶ φιλοφροσύναν, ἃ ἐπιθυμία.*

Codd. nihil praesidii afferunt nisi quod in V. A. deest *καὶ ἀρκάν.* Tractavit h. l. Salmasius qui ita rescribi iubet *γνώμαν καὶ φρόνασιν ἐργαζομένας ὁ λογισμός, ἀλκὰν καὶ δύναμιν ὁ θυμός, ἔρωτα καὶ φιλοφροσύναν ἁ ἐπιθυμία.* Recte quidem ad sensum, attamen in verbis passim a vero aberravit. Ponit enim tres animi partes Aresas, *τὸν νοῦν, τὴν θύμωσιν* et *τὴν ἐπιθυμίαν,* quae nomina in sequentibus expressa invenies, pro quibus praeter *ἐπιθυμίαν* Salmasius male ponit *τὸν θυμὸν* et *τὸν λογισμόν.* Ex tribus autem hisce partibus provenire tres animae virtutes principes, ex mente prudentiam et intelligentiam, ex ira fortitudinem ac robur, ex cupiditate denique amorem atque humanitatem. Hisce positis facile probabit sese lectoribus lectio a nobis vulgata. Nam in *ἐργαζομέναν* latet *ἐργαζόμενος ὁ νόος.* In proximis recte *καὶ ἀρκὰν* omittunt cod. V. A. utpote male bis scriptum, post *δύναμιν* vero inserendum est *ἁ θύμωσις,* quod prioris similitudine periit; reliqua iam sana erunt. HEEREN.

P. 256, 3. *χεῖρον*] Reponendum *χέρειον,* quam formam in his doricae philosophiae monumentis compluribus locis servatam ubique restituendam arbitror.

— 4. *ἐπέχεν*] Libri *ἐπέχειν.*

— 5. *ἐν τᾷ ἐκτυπώσι*] Vulgo *ἔν τε ἐκτυπώσει.*

— 7. *ἐνοάσατο*] Vulgo *ἐνοήσατο.*

— 9. *κοινωνίας*] Scribendum *κοινανίας.* *γένοιτό κα*] Libri *γένοιτο ἦν.* Gaisfordus cum Heerenio *γένοιτο ἄν.* Hac forma dorici scriptores nunquam usi sunt. Et quantillum distant *HN* et *KA*? Ceterum excidisse nonnulla videntur, quibus huius sententiae ratio reddita erat.

— 12. *διαφόρως*] Vulgo *διαφόρους.* Corrige operarum errorem *διαφόρω.* *καὶ ἐπὶ τῶ σώματος*] Haec manca et mutila videntur; suspicor *καὶ ἐπὶ [τῶν] τῶ σώματος [αἰσθατηρίων].*

— 13. *καὶ ἅψιος*] Haec supplevi praeeunte Salmasio.

— 14. *οὔτε*] Sic tacite Heeren. pro *οὐδέ.*

— 16. *μάντοι γε*] Notanda haec forma, nec scribendum opinor *μέντοι γε.*

— 17. *ἐκπλάρωσιν*] Vulgo *ἐκπλήρωσιν.* *τυχόντων*] Libri *τευχόντων,* tacite correxit Heeren.

P. 256, 18. *ἐς*] Ita scripsi e V. pro *εἰς*.

— 20. *εἰκαίων*] Fortasse *εἰκαίως*.

— 22. *ἐφέρετο*] Vulgo *ἐφέροντο*.

— 23. *χερείονα*] Sic V. pro *χείρονα*.

— 24. *οὔ κα ἐδύνατο*] Sic correxi; libri *οὐκ ἀδύνατον*, Heeren. et Gaisford. *οὐκ ἂν δύναιτο*, Valcken. ad Theocr. II, 46. *οὐκ ἐδύνατο*. *κοινωνία*] Imo *κοινανία*.

— 25. *συνομασθῆμεν*] Libri *εὐνομασθῆναι μέν*, Valckenarius *συναρμοσθῆμεν*, quod nunc praefero, quamquam *συνομάζω*, i. e. *συνομοιάζω*, recte formatum est. *αἵ τε*] Vulgo *αἱ δέ*. *ἀνίσαν*] Ante Heerenium *ἴσαν*.

— 26. *χερείονα*] Vulgo *χείρονα*.

— 27. *κα*] Hoc ut adderetur syntaxis postulabat.

— 28. *αἴτε τὰν κάρρονα μὲν τὰ μείζονα, τὰν χερείονα δὲ τὰ μείονα*] Libri *οὔτε τὰ κάρρονα μὲν τὰ μείζονα, τὰ χερείονα δὲ τὰ μείονα*. Correxit Heerenius.

— 29. *οὔ κα ἐδύνατο*] Sic correxi, *οὐκ ἂν δυνατός* Cant. *οὐκ ἂν δύνατο* V. A. E.

— 31. *ὧν*] Sic V. A. *ὧν* Cant. an *ὧ* i. e. *οὗ*, *ubi?*

— 32. *ἁρμόζοντα*] Imo *ἁρμόσδοντα*.

P. 257, 1. *ὁπαδεῖ*] Malim *ὁπαδέει*.

— 2. *διατάξι*] Vulgo *διατάξει*. *κα*] Ante Gaisfordum *καί*.

— 3. *ἐκ τῶ*] Ante Heerenium *ἐκ τῶν*.

— 4. *τᾶς ἀρετᾶς*] *τὰς ἀρετὰς* V. fort. *ταῖς ἀρεταῖς*.

— 5. *καὶ φιλία δὲ*] Heerenius *τε* pro *δέ*.

— 6. *ἐκ τούτων*] A. *ἐτούτων* i. e. *τούτων*, ac facile caremus praepositione.

— 7. *ἔραται*] Apud Cant. *ἄραται*, V. A. *ἐρᾶται*, quae suspectae fidei forma est in scriptore prosaico; scripsi igitur *ἔραται*. V. ad Theocr. p. 211.

— 9. *ζέοισα*] Vulgo *ζέουσα*. *ἁρμόξας*] Vulgo *ἁρμόσας*.

— 10. *συγκατακρεόμενος*] Satis mira haec forma est, —*κρεώμενος* V. A. —*κερώμενος* Heeren. An *συγκατακεραίων μέρος*? praeterea excidisse videtur verbum finitum.

— 15. *ὁραυγαθεῖσιν*] *ὁραγασθεῖσιν* A., *ὁραγανθεῖσιν* P.

— 17. *ἐφαρμόσδει*] Vulgo *ἐφαρμόζει*.

— 18. *ἀποδιδοῖσα*] Vulgo *ἀποδιδοῦσα*. *συννόῳ μέρει*] Vulgo *συνόλῳ μέρει*, quod nihil est.

P. 257, 19. ὁ βίος ὁ κατ' ἀνθρώπων] Non credo hoc recte dictum esse de vita humana, sed scribendum puto κατ' ἀνθρώπους.

— 21. ἁ ἁδονὰ] Abest vulgo articulus.

P. 262, 27. ἐπὶ τοῖς σώμασιν] Vulgo περὶ τοῖς σώμασιν.

— 30. ἡ τὴν συνδρομὴν] Vulgo ἥ τε συνδρομή. Heeren. ἥ τε συνδρομήν. (Operarum error est ἦ pro ἡ.)

P. 263, 2. καταλέγω διευκρινημένως] Sic ex A. dedit Gaisfordus. V. E. habent καταλέγω δὲ εὐκινημένως, Cant. καταλέγωμεν εὐκριμένως.

— 5. Σεβῆρος] Σευῆρος A.

— 11. αὐτοκίνητον] Heerenius affert Plut. de An. procr. p. 1012. Ξενοκράτης τῆς ψυχῆς τὴν οὐσίαν ἀριθμὸν αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ κινούμενον ἀποφηνάμενος. Adde p. 225, 25.

— 12. περιέχουσαν] Heerenio περιέχοντα verum videtur nempe ἀριθμόν, *numerum certas rationes comprehendentem.*

— 16. καὶ πλάτους] Haec probabili coniectura addidit Heerenius ex Aristot. de An. I, 2. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἐν τῷ Τιμαίῳ Πλάτων — αὐτὸ μὲν ζῷον ἐκ τῆς ἑνὸς ἰδέας, καὶ τοῦ πρώτου μήκους καὶ πλάτους καὶ βάθους. τὰ δ' ἄλλα ὁμοιοτρόπως. ἔτι δὲ καὶ ἄλλως, νοῦ μὲν τὸ ἕν, ἐπιστήμην δὲ τὰ δύο· μοναχῶς γὰρ ὑφ' ἕν· τὸν δὲ τοῦ ἐπιπέδου ἀριθμὸν δόξαν, αἴσθησιν δὲ τοῦ στερεοῦ.

— 22. ταύτης] Vulgo ταύτην.

— 27. Τιμαῖος] Disputat de hisce Timaeus in libro de Anima mundi inter Platonis opp. T. III. p. 99. HEEREN. Scribendum Τίμαιος.

P. 264, 5. ἐν ὁτῳοῦν αὐτῆς] Ante Heerenium ἐντωοῦν αὐτῶν.

— 14. διατεταγμένως] Nescio an scripserit διατεταμένως.

— 22. χωρίζει] Sic Cant. in marg. pro μερίζει.

— 29. ἢ ὅλου] Ante Heerenium ὅλου.

P. 265, 1. μεγάλως] Ante Heerenium μεγάλα.

— 6. ψυχροῦ] Hoc addidit Heerenius.

— 8. ἀπὸ] Sic Canterus edidit, codd. ut videtur ὑπό.

— 11. μὲν ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς] Libri μὲν ἐν τοῖς φυσικοῖς. Heerenius ediderat μὲν ἐν τοῖς παρὰ Ὀρφέως ἐν τοῖς φυσι-

κοῖς, motus loco Aristot. de An. I, 5. *τοῦτο δὲ πέπονθε καὶ ὁ ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς καλουμένοις λόγος· φησὶ γὰρ τὴν ψυχὴν ἐκ τοῦ ὅλου εἰσιέναι, ἀναπνεόντων φερομένην ὑπὸ τῶν ἀνέμων*, qui hoc potius docet pro *φυσικοῖς* scribendum esse *Ὀρφικοῖς*, ut fecit Gaisfordus. Praeterea delendum videtur *μέν*.

P. 265, 12. *ὡς εἰσιέναι*] Apud Cant. *ὡς εἰσίν*, quod recte in marg. *εἰσιέναι* scriptum est, firmante E. qui habet *ὡς εἰσιέναι* et A. in quo *ὡς εἰσὶν ἐν* est; *ὡς* fortasse *πως* scribendum, nisi delere malis.

— 22. *θειοτέρων γενῶν*] Eadem *κρείττονα γένη* vocat supra p. 264, 16. 275, 4.

— 23. *ὥσπερ ἄν τις νεωτερίσειεν ἐν τοῖς ἐπινοίαις*] Tangere videtur Iamblichus philosophum aliquem coaevum, cuius nomen nescio quam ob causam retinuit; *ἐπίνοιαι* fortasse libri titulus fuit. Eundem fortasse respicit p. 268, 13. 270, 23.

— 26. *ὥσπερ τὸ ἐμψυχῶσθαι*] Nisi reconditius aliquid latet, scribendum *ὡσπερεὶ ἐψυχῶσθαι* vel *ἐνεψυχῶσθαι*.

— 28. *Δικαιάρχῳ*] Disputationem, ad quam hic respexit Iamblichus, servavit Cicero Quaest. Tusc. I, 10. *Dicaearchus autem in eo sermone, quem Corinthi habitum tribus libris exponit, — nihil omnino esse animam, et hoc esse nomen totum inane, frustraque animalia et animantes appellari: neque in homine inesse animum, vel animam, neque in bestia; vimque omnem eam, qua vel agamus quid, vel sentiamus, in omnibus corporibus vivis aequaliter esse fusam, nec separabilem a corpore esse, quippe quae nulla sit, nec sit quidquam nisi corpus unum et simplex, ita figuratum, ut temperatione naturae vigeat et sentiat.* Quae si cum Iamblichi nostri verbis contuleris, merito non corrupta modo, sed mutila quoque ea esse, suspicaberis. Primum *ἢ τὸ τῇ φύσει συμμεμιγμένον*, quod dicit Cicero, *ita figuratum ut temperatione naturae vigeat et sentiat*, bene se habet. In proximis *ἢ τὸ τοῦ σώματος ὂν* si Ciceronem audias, excidisse intelliges *ἀχώριστον*, *nec separabilem a corpore esse.* Post haec lacuna esse videtur; nam verba *ὥσπερ τὸ ἐμψυχῶσθαι* nihil habent ad quod referantur. Latet in iis procul dubio illud Ciceronis, *vim vitalem in omnibus corporibus vivis aequaliter*

esse fusam; ipsa tamen verba restitui nequeunt. Nam in codd. nihil praesidii. In proximis αὐτῇ pro αὐτὴ bene quidem exhibere videntur codd. V. A. attamen vel sic de integritate loci difficile est pronuntiare, cum verba haec aperte pendeant ex antecedentibus, quae mutila sunt. Sensus esse videtur *vim vitalem* (τὸ ἐμψυχῶσθαι) inesse corpori, non autem adesse animae, ut aliquid ipsi proprium ac per se subsistens, (ὑπάρχον). HEEREN.

P. 265, 29. *δυνάμεως*] Imo *δυνάμεων*, ut recte codd.

P. 266, 1. *σύνθετον*] *ἀσύνθετον* Wyttenbachius, quod recipiendum erat.

— 10. *αὗται τοίνυν αἱ δυνάμεις*] Ante Heerenium *ταῦτα τοίνυν ἢ αἱ δυνάμεις.*

— 12. *ζῴου*] Comma posui pro puncto; coniungenda enim *δυνάμεις πάρεισιν.*

— 15. *ὡς*] Addidit Heerenius.

— 17. *δούσης ὅλης τὴν ἑαυτῆς ζωὴν εἰς τὸ κοινὸν ζῷον*] In *δούσης* mendum latere videtur indicante scriptura cod. A. *δὄύσης*, quod *λυούσης* scribendum videri possit. Pro *ὅλης* autem scribendum videtur *ὅλην.*

— 20. *αὐτῶν*] *αὐτῆς* mavult Heerenius, quo non opus esse videtur, si *αὐτῶν* ad *δυνάμεις* referas.

— 21. *κεκρᾶσθαι*] Suspicor *συγκεκρᾶσθαι* propter l. 16.

— 25. *ἄλλα καὶ ἄλλα*] Heerenius sequente Gaisfordo *ἀλλὰ εἰς ἄλλα.* Sufficere opinor *ἄλλα κατ᾽ ἄλλα.*

— 29. *ἑαυτῷ*] Revocanda librorum scriptura *ταυτῷ.*

— 32. *κατὰ μὲν τὴν οὐσίαν*] Verba haec corrupta sunt, forte et mutila, neque quid rescribendum sit facile dixeris. Vertit Cant. *iuxta naturam vires, iuxta firmas functiones;* qui quid legerit, aut voluerit, non intelligo. Patet opposita sibi esse, *κατὰ μὲν οὐσίαν* et *κατὰ δὲ εἴδη*; sed obscura maxime sunt verba *ὧν δύνανται ποιεῖν*, et difficile omnino de loco nostro est iudicium, cum quos ex Peripateticis ante oculos habuerit, ignoremus. Iudicium itaque sit apud lectores num forte Iamblichus plenius sic scripserit: *κατὰ μὲν τὴν οὐσίαν ἀμέρισται αἱ δυνάμεις, κατὰ δὲ εἴδη μερισταὶ καθ᾽ ἃ δύναται ποιεῖν.* HEEREN.

P. 267, 1. *κατὰ δὲ Πλάτωνα*] Vult Iamblichus, si quid video, Platonem cum tres animas ponat, triplicem quoque iis vitam pro naturae varietate tribuere; ac sic animam apud eum tripartitam vocari; alio tamen sensu *πολυδύναμον*, quia vires eius non in singularum partium vita fundum habeant, sed potius communes omnium qualitates putandae sint. HEEREN.

— 6. *ἢ*] Ante Heerenium *ἤ*.

— 10. *διαδοξάζουσι*] Heerenius *δοξάζουσι*.

— 11. *περὶ τὰς δυνάμεις εἶναι πλείονας*] Pro *περὶ* Heerenius scripsit *ἐν ἑνὶ δέ*, quae parum verisimilis coniectura est, facilius credam aliquid excidisse, e. c. [*ἐν ἑκάστῳ δὲ*] *μέρει τὰς δυνάμεις εἶναι πλείονας*.

— 12. *συγκαταθέσεως*] Post h. v. sequitur in A. tanquam lemma rubris litteris, *ἑρμῆς λόγου*, ubi teste Heerenio V. habet *ὁρμῆς λόγου*, unde ipse edidit *καὶ ὁρμῆς καὶ λόγου*, citato Diog. VII, 159. *ἡγεμονικὸν δὲ εἶναι τὸ κυριώτατον τῆς ψυχῆς, ἐν ᾧ αἱ φαντασίαι καὶ αἱ ὁρμαὶ γίνονται, καὶ ὅθεν ὁ λόγος ἀναπέμπεται*. GAISFORD.

— 20. *Ἀριστοτέλης*] V. de Anima II, 3. indicante Heerenio.

— 23. *περὶ τῶν κατ᾽ οὐσίαν*] *περὶ τῆς οὐσίας* Heerenius, praeeunte Cantero *de animae natura*. Cf. ad lib. II. p. 13, 30.

— 31. *οἱ δὲ περὶ Δημόκριτον πλατωνικοί*] Seclusi praeeuntibus Heerenio et Gaisfordo *πλατωνικοί*. Fortasse tamen scribendum est *ἀτομικοί*.

P. 268, 4. *καθ᾽ ἑκατέραν*] Sic Cant. in margine pro *καθ᾽ ἑτέραν*, V. *καθ᾽ ἑτέραν ἑτέραν*.

— 6. *προβάλλεσθαι*] Vulgo *προβαλέσθαι*, correxi ex A.

— 8. *οἱ περὶ Πορφύριον καὶ Πλωτῖνον πλατωνικοὶ*] Seclusit haec Heerenius.

— 10. *τοῖς ἀπὸ τοῦ σπέρματος*] Locum Porphyrii ad quem respexerit supra servatum habes ab ipso Stobaeo fr. 23. Plotinum autem de hisce disputantem invenies ex Ennead. III, 8. HEEREN.

— 12. *τάχ᾽ ἂν*] Vulgo *τάχα ἄν*.

— 24. *ἀπὸ τῆς ψυχῆς*] Seclusi cum Heerenio.

— 26. *κατά τε*] *κατά γε*? an *κατά*?

P. 269, 2. *αὐτὸν διττή*] Libri *αὐτὸν ἡ διττή*, male Heerenius et Gaisfordus *αὐτὸν ᾗ διττή*.

P. 269, 16. *τοῦ συνθέτου ζῴου*] Sic Canterus, libri *τὸ σύνθετον ζῷον.*

— 17. *ἀπολελυμέναι*] Cant. *ἀπολυόμεναι*, V. A. E. *ἀπολλυόμεναι*, unde scripsi *ἀπολελυμέναι.* *αὐταὶ καθ' αὑτὰς ἀπόλυτοι*] Delevit Heerenius sequente Gaisfordo; sufficit delere *ἀπόλυτοι*, pro quo A. habet *ἀπόλλυτοι.*

— 26. *πάντες*] Ante Heerenium *πάντα*, V. *πάντας.*

— 31. *ἕκασται*] Ante Heerenium *ἕκαστοι.*

— 32. *ὡς μὲν*] Male Gaisfordus cum Heerenio *ὡς μὲν οὖν.*

P. 270, 5. *μίαν*] *ἐνίοτε* Canterus in marg.

— 8. *γένοιτο δὲ κἂν*] Vulgo *γένοιτο δὲ καί.*

— 19. *ἐνεργεῖν*] Heerenius *ἐνεργεῖ.*

P. 271, 1. *παρευρεθεῖσα*] Sic scripsi pro *παρεβρεθεῖσα*, quod Canterus edidit. V. A. *πορευθεῖσα*, mirifice Heerenius *παραβρυθεῖσα.*

— 9. *καθαρωτέρας δὲ*] Ita margo Cant. qui in textu habet *καὶ προτέρας μέν*, V. A. *καὶ πρότερον μέν.*

— 14. *καὶ τὰ*] Ante Heerenium *κατά.*

P. 272, 16. *Πλούταρχον*] Heeren. affert Plut. de gen. an. p. 1059.

— 22. *ἀπὸ τοῦ θεοῦ φυγῆς*] V. Creuzer. ad Plotinum de Pulcr. p. 81, 11.

P. 273, 9. *θηρείοις*] Vulgo *θηρίοις.*

— 12. *μέτρων*] Canterus *μέτρου*, Gaisfordus *μέτρων*, nescio unde.

— 14. *ἢ*] Addidit Heerenius, sine causa, ut opinor.

— 16. *ἀναχέοντες*] Sic A. Cant. *ἀνασχέοντες.*

— 17. *ἀποθεμένης*] Ante Lobeckium Aglaoph. p. 756. *ἀποθεμένας.*

— 20. *ἀπολήψεως*] Libri *ἀποδιαλήψεως*, sequutus sum Heerenium.

— 25. *ἀπὸ τῶν τοιῶνδε στοιχείων*] Seclusit haec Heerenius.

— 31. *ἄπειρον*] Sic Cant. in marg. pro *ἄπορον.*

P. 274, 3. *ἀειγενεσίαν*] *ἀειγεννησίαν* V.

— 4. *ἐν τῷ ἀεὶ πλεῖον γίγνεσθαι*] Seclusit praeeunte Cantero Heerenius, qui *πλείους* pro *πλεῖον* dedit.

— 8. *δένδρον*] Ante Heerenium *δένδρων.*

P. 274, 17. *ἐν ταυτῷ*] Deest lemma in codd. quod rectius scripsissem *ταυτοῦ*. Canterus in versione *de descensu animarum*.

— 23. *ὅλα τε*] Ante Heerenium *ὅλα δέ*. Idem mox l. 30. *αἴ* dedit pro *καί*.

P. 275, 7. *τιθεμένη*] Ante Heerenium *τιθεμένην*.

— 10. *λεπτοτέρων*] Ita V. A. E. *λεπτέρων* apud Cant. *λεπτοδέρμων* conicit Gaisfordus. Forsitan *λεπτομερῶν*.

— 24. *ὁδόν τε*] Libri *ὀδόντες*, correxit Heerenius.

— 27. *πέμπεσθαι*] *πέμπουσι* V. A. E. recte, si deleas *λέγουσιν*.

— 30. *ἐν τῷ κόσμῳ*] Fortasse *ἐν τῷ* [*αἰσθητῷ*] *κόσμῳ*.

— 31. *θείας*] Libri *εὐθείας*, emendavit Lobeck. Aglaoph. p. 1095.

P. 276, 2. *εἰς ἐμφανὲς*] *εἰς τὸ ἐμφανές*?

— 13. *αὐτῇ*] Ante Heerenium *ἑαυτῇ*.

— 14. *πρόσεισι*] Ante Heerenium *πρόεισι*.

— 21. *ὀχήματα*] Hoc recte iam Cant. in marg. coniecerat pro *σχήματα*. Nempe quod anima corpus regens aurigae comparatur, corpora ipsa vocantur vehicula, *ὀχήματα*. Fundum comparationis constat esse Platonem Phaedro p. 246. etc. in qua exornanda mire sibi placent Neoplatonici. HEEREN.

— 24. *δὲ καὶ ἄλλοις πλατωνικοῖς*] Haec necessario supplenda videntur, nam apud Cant. male extat *Ἀττικῷ ἢ πλατωνικοῖς*, quod ferri nequit, cum ipse Atticus Platonis assecla fuerit. HEEREN. Sufficit fort. *Ἀττικῷ καὶ πλατωνικοῖς*, quod dictum est ut *Ζεὺς καὶ θεοί*.

— 25. *καθ' ἕνα δὲ τρόπον*] Libri *καθ' ἓν δὲ πρῶτον*. correxere Cant. et Heerenius.

P. 277, 7. *τινὲς δὲ τῶν νεωτέρων οὐχ οὕτως*] Haec adieci Heerenium sequutus.

— 20. *ὑπὸ*] Vulgo *ἀπό*, quod ferri non potest. *ἀναπεπλησμένοι* est *commaculati*. V. Ruhnkenium ad Tim. p. 31.

— 21. *ἄλλων*] Fortasse *ἄλλως*.

— 31. *κατὰ καιροὺς δὲ ἄλλοτε ἄλλως, εἴπερ ἂν ἐπιτηδείως ἔχῃ*] Suspicor *κατὰ καιροὺς δὲ ἄλλοτε ἄλλους εἰσκρίνεσθαι, ἂν ἐπιτηδείως ἔχῃ*.

P. 278, 3. *τοσαῦτα καὶ*] *τοσαῦτα γὰρ καὶ* cum Heerenio Gaisfordus; malim *τοσαῦτα γάρ*.

— 6. *τρόπῳ*] Ante Heerenium *τόπῳ*.

— 7. *πῶς*] *καὶ πῶς*?

— 10. *μήτρας*] *μητρὸς* cum Heerenio Gaisfordus; fortasse *μήτρας* delendum est utpote ex interpretatione natum. *μητρὸς* aperte falsum est.

— 13. *συγκινουμένης*] *συγκρινομένης* ed. Heer. tanquam ex V. in quo tamen legi videtur *συγκρινουμένης*. GAISFORDUS.

— 15. *αὐτοκίνητον*] Num excidit *δύναμιν*?

— 20. *γένεσιν*] Nescio an *γέννησιν* praestet.

— 24. *λέγουσι νεὼς κυβερνήσει*] Sic manifesto corrigendum erat quod vulgo legitur *λέγουσιν ὡς κυβερνήσει*.

— 27. *προσοικειοῦσιν*] Sic apud Canterum est, V. *προσοικοῦσιν*, A. E. P. *προσοιχοῦσιν*.

P. 279, 10. *ἄλλοι*] *καὶ ἄλλοι* tacite Heeren.; videntur aliqua omissa esse.

— 18. *κατὰ δὲ Δημόκριτον εὐσχημοσύνῃ*] *εὐσχημοσύνη* haec Democriti eadem est, quam vulgo *εὐθυμίαν* vocare solebat. Cicero Fin. V, 8: *Democriti securitas, quae est animi quaedam tranquillitas, quam appellavit εὐθυμίαν.* Variis tamen nominibus eum illam insignivisse testis est Diog. Laert. IX, 45. *καλεῖ δ' αὐτὴν καὶ εὐεστώ, καὶ πολλοῖς ἄλλοις ὀνόμασι*, inter quae adeo *εὐσχημοσύνης* quoque nomen fuerit. HEEREN. Corrigendum videtur *εὐθημοσύνη*, quo nomine Democritus ad eandem rem designandam usus fuerit; *εὐσχημοσύνη* ad externum habitum spectaret. De *εὐθυμίᾳ* Democriti vide Mullachium p. 121.

— 20. *καθ' Ἱερώνυμον*] De Hieronymi sententia Heerenius affert Ciceronem Fin. V, 5. *Praeterea multos, in his doctum hominem et suavem, Hieronymum, quem iam cur peripateticum appellem nescio, summum enim bonum exposuit vacuitatem doloris.*

P. 280, 5. *παριεμένου — εἰς τὰ εἴσω*] Haec ita vulgabantur *παριεμένου τοῦ θερμοῦ ἢ ἐναποσβεννυμένου πως εἰς τὰ εἴσω*, quae corrupta sunt. Primum quid sit *παρίεται τὸ θερμόν* non intelligitur, tum *εἰς τὰ εἴσω* pro *ἐν τοῖς ἐντός* dici non potest. Correxi locum ita ut *παριεμένου* ad *τόνου* refe-

ratur, tum ἢ transposui ante τοῦ θερμοῦ et post ἐναποσβεννυμένου adieci, quae propter homoeoteleuton exciderunt verba τοῦ δὲ ψυχροῦ ἐγγινομένου.

P. 280, 12. οὐδὲν] Vulgo οὐδέ.

— 15. ὥσπερ δὴ καὶ ἔστιν ὅτε ἐστὶν] Verba haec explicant illud quod modo dixerat, οὐ διὰ κινήσεως. Vult scriptor, si anima sit harmonia, eam in morte subito esse desinere, ita ut nullam antea mutationem subeat, sed in ipso interitu talis adhuc sit qualis fuerit cum existeret. Ante oculos forte hic habuit Aristoxenum, quem sententiam a Platone Phaed. p. 91. refutatam fovisse auctor est Cicero Tusc. I, 10. HEEREN.

— 16. ἐκλαμπούσης] Vulgo ἐλλαμπούσης. τὰ ζῷα] Heerenius, quem Gaisfordus sequutus est, τῷ ζῴῳ.

— 20. παρέσπαρται] Sic V. E. προέσπαρται A. προσπᾶται Cant.

Ib. Respicit hic Iamblichus ad atomorum defensores ac maxime Epicurum, qui animam per corpora disseminatam esse contendit. Cf. Diog. X, 63. ὅτι ἡ ψυχὴ σῶμά ἐστι λεπτομερές, παρ' ὅλον τὸ σῶμα παρεσπαρμένον. v. ib. sect. 66. 67. ubi quoque de eius de interitu animae sententia exponitur. Cf. Lucret. III, 418. HEEREN.

— 21. καθάπερ ἐν ἀσκῷ] Malim καθαπερεὶ ἀσκῷ.

— 22. ξύσματα διὰ τῶν θυρίδων φαινόμενα] V. Aristot. de Gener. anim. I, 3.

— 26. ἀποφαίνονται] Post hoc lacuna esse videtur; accusativi enim qui sequuntur, nihil habent unde pendeant, lineolis quoque additis indicat eam cod. V. Quid tamen supplendum sit incertum est. Respicere videtur ad ea, quae Plotinus Enn. p. 889. tradit, ubi de animarum ratione destitutarum et rationalium, quas corpori magis quam inesse putat, varietate disserit. HEEREN.

— 32. ἢ καὶ ὅτι μάλιστα] Sic Heerenius dedit pro ἢ καί. Praestat fort. εἰ καὶ ὅτι μάλιστα.

P. 281, 12. ἕνεκεν] λέγουσιν addidit Heerenius, quod ex verbo συνοικίζουσιν, i. e. συνοικίζεσθαι λέγουσιν, assumendum.

— 19. γλυκύ] Ante Heerenium γλυκύν.

— 21. ἀπὸ θεῶν] Sic est apud Patritium pro θεῶν.

P. 281, 21. *ἄρχεται*] *Ἶσις* addunt Cant. et A.

— 23. *πολυστεφοῦς*] Heerenii esse videtur coniectura. Codd. V. A. E. *πολυστέρους*, Cant. *πολυστέφου*, Lobeck. Aglaoph. p. 462. *πολυαστέρου*. Recte habere videtur *οὐρανὸς πολυστεφής*, *multum ornatus*, quemadmodum *γαῖα πολυστέφανος* a nescio quo dictum memini.

— 24. *στερουμένου*] V. Addenda ad p. VII.

P. 282, 4. *ὀξεῖ δὲ προφορουμένην φωτί*] Affectato dicendi generi, quo hic scriptor utitur, convenientius fuerit *πορφυρουμένην*, *purpurea luce splendentem.*

— 12. *αὐγήν*] Sic Cant. in marg. pro *αὐτήν*.

— 19. *ὁ πάντα γνοὺς Ἑρμῆς*] Libri *ὁ πάντα νοῦς*, quod *ὁ πάντων νοῦς* Patritius, *ὁ πάντα νοῶν* Heerenius scripsit sequente Gaisfordo. Apertum est scribendum fuisse *ὁ πάντα γνούς*.

— 25. *δορυφορεῖν*] *κελεύσας* addidit Heerenius, praetuli *εἰπὼν* supplere, quod inter *δορυφορεῖν* et *ἀνέβαινε* facilius excidere potuit quam *κελεύσας*.

— 26. *υἱὸς ὁμοῦ καὶ παραλήπτωρ τῶν μαθημάτων τούτων*] Aut *Ἑρμοῦ* pro *ὁμοῦ* aut *τούτου* pro *τούτων* scribendum suspicor.

— 28. *Πανὸς καὶ Ἡφαιστοβούλης*] Codd. *σπανὸς καὶ Ἡφαίστου βουλαῖς*. Emendate Patritius. Gaisfordus affert Iablonskium Panth. Aeg. p. 193—196. Voc. Aegypt. p. 94.

P. 283, 1. *νεοειδές*] Sic Patritius pro *θεοειδές*. *ἐμοὶ δὲ — γενομένης*] Ante Heerenium *ἐγὼ δὲ — γενόμενος*.

— 3. *θεωρήσαντι ἀειδῆ*] Ante Heerenium *θεωρῆσαί τι ἀεὶ δεῖ* (A. *ἀειδεῖ*). *ἐπισκοποῦντι*] Ante Heerenium *ἐπισκοτοῦντι*.

— 6. *ἐπικατευξάμενος — εἰπὼν*] Libri *ἐπικατευξάμενον* et *εἰπόντα*; emendate Patritius.

— 8. *ταύτην με*] Vulgo *ταύτην μέν*.

— 11. *τῶν ἀφθάρτων αἳ τετεύχατε τῶν ἐμοῦ χειρῶν, τῷ τῆς ἀφθαρσίας φαρμάκῳ χορείας ἐπικρατῷ*] In his *τῶν ἐμοῦ χειρῶν* pro *τῶν μου χείρονας* scripsi cum Heerenio, qui verba *χορείας ἐπικρατῷ* tanquam insanabiliter corrupta seclusit. Totum locum nunc ita refingendum esse video: *τῶν ἀφθάρτων αἳ τετεύχατέ μου χειρῶν, ἃς τῷ τῆς ἀφθαρσίας*

φαρμάκῳ χρίσας ἐπικρατῶ, ἀσαπεῖς etc. quae interpretatione non indigent. *παντὸς αἰῶνος*] Male Gaisfordus praeeunte Heerenio *διὰ* ante *παντὸς* infersit.

P. 283, 13. *χρόνῳ*] Ante Heerenium *χρόνους*.

— 14. *τὰ γῆς ταύτης*] Libri *τὰ τῆς ταύτης*. Heerenius et Gaisfordus *τὰ τῆς γῆς ταύτης*. Imo *τὰ γῆς ταύτης*.

— 16. *τεκνώσεται*] Sic scripsi ex A., vulgo soloece *τεκνώσηται*.

— 18. *καὶ τοῖς*] Abundat *καὶ* recteque delevit Heeren.

— 19. *τεμενίζεται*] Parum probabili coniectura Heerenius scripsit *τελαμωνίζει*, *fasciis involvit*. Fortasse *ταινιάζεται* corrigendum. *ἤρκει*] Ante Heerenium *ἤργει*. Idem mox *καὶ* ante *ἐκέκρυπτο* addit; locus ne sic quidem persanatus est.

— 26. *διασκέψαι*] Imo *διάσκεψαι*, neque enim credibile est *διασκέπτειν* pro *διασκέπτομαι* unquam dictum fuisse.

— 30. *φύσεως πόματι*] Haec intelligi nequeunt, scribendumque conicio *φύσεως ὀνόματι*. Patritius *φύσιν πόματι*.

— 31. *αὐτῇ*] Sic Heeren. pro *ταύτης*, sufficit *ταύτῃ*, Patritius *ταύτην*. Mox *γεννητικὴ* pro *γεννητικὴν* Heeren. et Gaisfordus, fort. *γεννητικῇ*.

P. 284, 11. *μένῃ*] Malim *μείνῃ*. *εἰς ταῦτα ἤρξατο*] Heerenius *εἰσαῦθις ἤρξατο*, *iterum coepit producere*, fort. *εἰς ταῦτα ἤρχετο*, *opus adgressus est*, ab *ἔρχομαι*.

— 12. *ὡς*] Ante Heerenium *οὔσαις*.

— 14. *νοερῶς τοῦτο πυρὶ μίξας*] Fortasse *νοερῷ* et statim *ἀγνώστοις* pro *ἀγνώστως*. Frequens Neoplatonicis est *πῦρ νοερόν*, velut Porphyrio apud Eusebium P. Ev. XV, 11. 16.

— 27. *ψυχῶν*] Figmenta haec de animarum creatione ex Platonis Tim. p. 41. adumbrata esse adnotavit Heerenius.

— 31. *αὐτὰς*] Vulgo *ἑαυτάς*.

— 32. *κινήσεως*] *κράσεως* mavult Heerenius.

P. 285, 3. *δεύτερον*] Ante *δεύτερον* et *μεῖζον* male inseritur vulgo *τό*, quod delevi. Imitatur illud Platonis Tim. p. 141. *ταῦτ' εἶπε καὶ πάλιν ἐπὶ τὸν πρότερον κρητῆρα, ἐν ᾧ τὴν τοῦ παντὸς ψυχὴν κεραννὺς ἔμισγε, τὰ τῶν πρόσθεν ὑπόλοιπα κατεχεῖτο, μίσγων τρόπον μέν τινα τὸν αὐτόν, ἀκήρατα δ' οὐκέτι κατὰ ταυτὰ ὡσαύτως, ἀλλὰ δεύτερα καὶ τρίτα.* HEEREN.

P. 285, 7. ἧς μόνος αὐτὸς εἴδη τελειῶ] Haec corrupta sunt, nec quid in iis lateat assequor. HEEREN. Scripsi τελειοῖ, ita clara omnia et perspicua.

— 8. οὐρανοῦ] Seclusi hoc praeeunte Heerenio.

— 20. πράξετε] Sic Gaisfordus cum Patritio, Cant. πράξαιτε, codd. πράξητε.

— 23. δεσμὸν] δεσμοὺς apud Canterum.

— 27. εὖ τε κινήσας] Libri εὐτεκεῖν ἴσας, Cant. in marg. αὐτὰ κινήσας. Absolvit emendationem Heerenius.

P. 286, 2. μετακεκλημέναις] Sic Patritius pro μετακεκλημένας.

— 5. παραθήσομαι δ' ἔτι] Vulgo παραθήσομαι δέ τι.

— 12. ὁρατὸν] Canterus *obscurum*, i. e. ἀόρατον, recte.

— 14. αὐτῷ] Sic Heerenius, Cant. et ut videtur codd. αὐτῷ αὑτοῖς. An igitur αὐταυτῷ? αὐτά τε] Fort. αὐταί τε, scil. ψυχαί, propter ἔχουσιν.

— 20. συμπεπλεγμένον] Alius scripsisset συμμεμιγμένον.

— 29. ὑγρᾶς οὐσίας] ὑγρασίας ὑγίας apud Canterum, ὑγράσίας οὐσίας V. ὑγρασίας vel ὑγρᾶς οὐσίας Heerenius.

P. 287, 5. μονῆς] Ante Heerenium μόνης.

— 6. ὡς κάμοῦ λέγων] ὡς κάμοὶ ἔλεγεν Heerenius; ὡς κάμοὶ λέγων Patritius; non expedio.

— 8. ἐλάνθανεν] ἐλάνθανον suspicatur Heeren.

— 11. σύστημα] Sic Patritius, συστήματι codd.

— 18. οἱ δ' ὡς ἦλθον] ὡς addidit Heeren.

— 27. ἀνωφελῆ μνήμην] Si ἀνωφελῆ vera est lectio, memoriae epitheton illud ideo tributum videtur, quod animae nullam status, antequam in corpora immigraverint, reminiscentiam habent. Malim tamen μεγωφελῆ, ut sit imitatio Platonici illius dicti in Critia p. 108. ubi memoriam utilissimam deam vocat philosophus. HEEREN. Scripsi πανωφελῆ.

P. 288, 6. εὐφυῆ] Libri ἔφη, correxit Heerenius.

— 10. τινὰ] Ante Heerenium τά.

— 11. ἔμφρονά τε] Vulgo ἔμφρονά γε.

— 29. μαθοῦσαι] πολλὰ ὠδύραντο excidisse suspicatur Heerenius; possis etiam ἐστέναξαν supplere, quod ante ἐθαύμασα facile excidere potuit.

P. 288, 31. *Καμήφις*] Rectius fuerit *Κάμηφις*. De hoc nomine v. laudatum a Gaisfordo Iablonskium Panth. Aeg. I. p. 96.

P. 289, 1. *ἐγὼ δὲ*] Haec Canterus addenda esse vidit in versione latina.

— 2. *τῷ τελείῳ μέλανι*] *τὸ τέλειον μέλαν* Cant. accipit de atramento seu scriptione, qua libri Hermetici consignati erant, quo posito sensus esse videtur: cum me librorum illorum communicatione dignum haberet. HEEREN.

— 6. *ἐν δεσμοῖς*] Adiecit haec Heerenius. Eidem sequentium verborum, quae sic in codd. leguntur *δούλοις πονηρῶν*, debetur emendatio, quamquam ne sic quidem locus emendatus est. Pro *πονηρῶς* aptius foret *ὀκνηρῶς*.

— 9. *μάχεσθαι*] *μάχεσθαι δὲ* Heerenius recte; post *στασιάζειν* dele comma.

— 12. *πλέον*] *παλαιῶν* V. A. in quo *λιβυκῶν* vel simile quid latere videtur.

— 20. *ἀποσπώμενα,*] Scribendum *ἀποσπώμεναι* deleta virgula. *ἐνάθλια*] Cant. *ὡς ἐνάθλια*. om. *ὡς* V. A., *ὡς ἂν ἄθλια* Heeren. Fort. *πανάθλια*.

— 26. *ὅσαι τὰς δειλαίας ἡμᾶς ἁμαρτίαι*] Sic Heerenius edidit pro *ὃ καὶ τ. δ. ἡ. ἁμαρτίας*.

— 29. *γὰρ*] Sic Heerenius rescripsit pro *τὰς*. *τὰς τοῦ*] *τὰς* sine causa addidit Heeren.

— 30. *ὀλίγως καὶ παντελῶς μικρὸν τοῖς τοιούτοις ὑγροῖς κύκλοις τὸν ἑαυτῶν πρόγονον οὐρανὸν ὁρῶντες στενάξομεν*] Libri *ὀλίγοι καὶ παντελῶς μικρὸν τῶν ἐν τούτοις ὑγρῶν καὶ κύκλων τὸν ἑαυτῶν πρόγονον οὐρανὸν ὁρῶσαι στενάξομεν ἀεί*. Restituit utcunque sensum loci Heerenius; malim vero *ὀλίγον καὶ π. μικρὸν ἐν τούτοις ὑγρῶν καὶ* [*ἀμυδρῶν ὀμμάτων*] *κύκλοις τὸν* — *ὁρῶσαι στ. ἀεί*.

P. 290, 1. *ἔνθ' Ὀρφεύς*] Orphicum hunc versum ex margine importune in contextum illatum esse animadvertit Heeren. Scribendum autem *ἔνθεν Ὀρφεύς*.

— 4. 5. *ὀπαὶ τοίνυν καὶ οὐκ ἔτι εἰσὶν ὀφθαλμοί*] Ante Heerenium *τόποι* legebatur pro *ὀπαί*, quem inconsulto cum Gaisfordo sequutus sum. Scribendum *πόροι*. Cf. Plato Men. p. 76. *οὐκοῦν λέγετε ἀπορροάς τινας — καὶ πόρους, εἰς οὓς καὶ δι' ὧν αἱ ἀπορροαὶ πορεύονται, καὶ τῶν ἀπορροῶν τὰς μὲν*

αρμόττειν ἐνίοις τῶν πόρων; *foramina* vocat Seneca Quaest. Nat. IV, 9. Cf. supra p. 97, 29.

P. 290, 5. *ὡς δὲ καὶ*] Scribendum *πῶς δὲ καὶ*.
— 9. *σὺ*] Ante Heerenium *ἀεί*.
— 10. *ἀπολεῖ*] An *ἀπόλλυ*?
— 24. *κἂν μὲν ᾖ*] Vulgo *κἂν μὲν ἦν*.
— 30. *λοιπὸν*] Sine causa Gaisfordus *τὸ λοιπόν*.
— 32. *ἀλλ' οὐδὲ*] Libri *ἄλλους δέ*, correxit Cant. in marg. Idem mox *ἀλλ' ὡς* pro *ἄλλως*.

P. 291, 1. *διαβολὰς*] *διαβουλὰς* Cant. *καταβολάς*, *pensiones, praemia*, Heerenius, quod non sufficit. Fort. *διανομάς*, *quae vobis impertiuntur*, vel quod praefero *μεταβολάς*.
— 3. *βουλεύεσθε*] Malim *βουλεύσεσθε*.
— 4. *ἐπόπτης αὐτὸς καὶ ἐπίσκοπος*] Verba *καὶ ἐπίσκοπος* forsan delenda.

— 16. *μάντεις οἱ ἀληθεῖς*] Malim *μάντεις παναληθεῖς*, nisi *οἱ* delendum. Apud Canterum *μάντεις ἡ ἀληθεῖς*.
— 21. *ἐκσοβήσουσιν*] Sic Cant. in marg. pro *ἐκβοήσουσιν*.
— 23. *ἐνδικωτέρα*] Si *μετελεύσεται* sincera est lectio, *ἐνδικώτερα* (sic Patrit.) neutraliter accepto, iungendum erit: *ἢ τῶν αἰετῶν φύσις μετελεύσεται τὰ ἐνδικώτερα*, i. e. *iustitiam colet.* Ordo tamen verborum flagitare videtur ut *ἐνδικωτέρα* iungatur cum *φύσις*, quo posito *μετελεύσεται* vel plane redundat, vel legendum est *γενήσεται* vel simile verbum. HEEREN. Scribendum *ἐνδικώτερα*.
— 29. *ὁπωστιοῦν*] Ante Gaisfordum *οὕτως τε οὖν*.
— 30. *ἐάσει δὲ καὶ γηράσαν*] *γηράσας* V. A. *γηράσκειν* Patritius. Locus corruptus.
— 31. *νήχουσι*] Vulgo *νηχοῦσι*.

P. 292, 3. *φιλοβορωτάτου*] Sic enim volebam, non quod per errorem impressum est *φιλοβορωτοτάτου*. Vulgo *φιλοβρωτοτάτου*, quod fortasse *φιλοβρωτάτου* scribendum est, a *φιλοβρώς*. Potest vero etiam *φιλοβρωτοτάτου* defendi a *φιλόβρωτος*, ut *ὠμόβρωτος* activo sensu dicitur pro *ὠμοβρώς*.
— 8. *ὑπάρχον*] An *ὑπερέχον*? Sequentia lacunosa sunt. *εἰδὼς*] Sic Cant. in marg. pro *εἶδος*. Statim corrige *ὑπὲρ* pro *ὕπερ*.

P. 292, 9. *καὶ τύπον*] *κατὰ τύπον* Heerenius, quod verum videtur.

— 11. *ἤδη δὲ — θεωρήσας*] Ante Heerenium *ὃ δὴ — θεωρήσαι ἄν.*

— 13. *θεῶν,*] Dele comma.

— 16. *μέλλοντα*] Sic Cant. in marg. pro *μᾶλλον.*

— 22. *τὰς ἑαυτοῦ*] Ante Heerenium *τὰ σεαυτοῦ.*

— 25. *ἀνατεμοῦσι*] Sic Heerenius dedit pro *ἀνατέμνουσι.* Idem l. 27. *ἐκτενοῦσι* pro *ἐκτείνουσι*, et l. 29. *διαπορθμεύσουσι* pro *διαπορθμεύουσι.*

— 28. *πέραν*] *πέρα* A. *ἀλλήλους*] Heerenius *ἀλλήλων.*

— 31. *οὐρανοῦ*] Sic Cant. in marg. pro *οὖν.*

P. 293, 2. *τῷ θέλειν*] Heerenius *τῷ τέλει*, quo locus non restituitur.

— 3. *ἀλλὰ τῷ τῆς ἀλυπίας ἀγαθῷ μυηθῶσι*] Scribendum videtur *ἵνα τῷ — ἀγαθῷ μυηθῶσι*, et in fine sententiae *τρυφήσωσι*, quod codd. habent pro *τρυφήσουσι.* Pro *ἀλυπίας* V. A. E. habent *ἀληθείας*, quod non spernendum est, si *ἀληθείας ἀγαθὸν* ironice accipitur.

— 7. *ἐπὶ καὶ τὰ*] Ante Heerenium *ἐπεὶ τά.*

— 13. *ἐλπίσι πλάνοις*] Ante Heerenium *ἐλπίσι πλάνης.*

— 15. *ἀτευκτοῦσαι*] Codd. *ἀπευκτοῦσαι*, quod Heerenius, quem Gaisfordus sequutus est, parum probabiliter *ἀποτυχοῦσαι* scripsit. Posui *ἀτευκτοῦσαι*, quamquam possis etiam *ἀποτευκτοῦσαι.*

— 27. *ἐπόπτειρα*] Sic scripsi pro *ἐποπτετῆρα.* Heerenius et Gaisfordus dederunt *ἐποπτήρ.* *ταγῆς*] Ante Heerenium *τὰ γῆς.*

P. 294, 2. *ἐγὼ δὲ*] Seclusit Heerenius.

— 16. *δὲ δοξάτω*] Num *δοξάτω*?

— 20. *ἡλίου λάμψαντος*] Rei accommodatius fuerit *ἐκλάμψαντος.*

— 21. *συγκεκοσμημένοις*] Fortasse *συγκεκοσμημένη* vel *συγκεκομισμένοις.*

P. 295, 11. *κατὰ τῶν ἀδύτων*] Seclusit Heerenius, rectius forsan facturus, si reliquisset haec verba auctori, l. 19. autem *καὶ τῶν ἱερέων* scripsisset pro *καὶ κατὰ τῶν ἱερῶν.*

— 21. *προαίρεσιν*] Ante Heerenium *πρὸς αἵρεσιν.*

P. 295, 25. ἁμαρτήσει] Libri ἐκαρτήσει, corr. Cant. in marg. Praestare videtur ἐγκακήσει.

— 30. παρὰ θυσίαις] Seclusit Heerenius, nisi fuit καὶ θυσίαις.

P. 296, 6. ὅσα μὴ θέμις] Sic Heerenius pro ὅσα με θέμις.

— 9. αὐτόγονε] Cdd. αὐτόγενε, quod correxi.

— 14. ἄρξασα τοῦ ἀπολόγου] Sic feliciter Heerenius correxit librorum scripturam τάξομαι τῆς ἀπὸ τῶν λόγων.

— 15. πρύτανι,] Dele comma.

— 20. ἀπ' ἀνθρώπων] Om. ἀπ' Heerenius. ἐπέστη] Vulgo ἔπεστι.

— 21. αὕτη] Malim αὐτή.

— 23. ὁ ἐπὶ πάντων] Heerenius ὁ γὰρ πάντων, Patritius ὁ ἀπὸ πάντων. Fort. ἤδη ὑπὸ πάντων· ὁ ἐπιχθόνιος —

— 31. σαυτοῦ τινὰ] Malim σαυτοῦ γέ τινα.

P. 297, 7. ἀργὸν] ἀργεῖν V. quod probum est.

— 8. καταλείπετε] καταλείπητε V. A. quod καταλίπητε scribendum est.

— 13. διὰ γένους] Forsan δι' αἰῶνος.

— 32. κατασχῶσιν] More seriorum dictum videtur pro καθέξουσιν. v. Lobeck. ad Phrynichum p. 723.

P. 298, 10. ἔχον] Ante Heerenium ἔχουσαν.

P. 299, 2. εἴ τι] Malim εἴ τι ἔτι.

— 6. ἐπεὶ γὰρ] Legendum aut εἰσὶ γὰρ deleto quod l. 7. habes εἰσίν, aut delendum est quod l. 9. ante ἄνω est καί.

— 13. δαιμόνιαι] Cant. μόναι, V. δὲ μόναι, A. δαϊμόνων cum δὲ μόναι in marg. Correxi δαιμόνιαι.

— 25. παρ' ἀνθρώπους] Vulgo παρ' ἀνθρώποις, contra sensum.

P. 300, 9. αὐτὴν καταστάσει] Sic scripsi pro αὐτῆς τὴν κατάστασιν. αὐτὴν pendet a verbo δορυφορῆσαι. Heerenius edidit αὐτῇ καταστάσει.

— 27. ἅπαντά μοι] ἐδήλωσας addidit sequente Gaisfordo Heerenius, male; ἅπαντα pendet a διηγήσω.

P. 301, 5. καὶ ταῦτ' ἔχει] Haec tria verba (non tantum ταῦτ' ἔχει) inserui praeeunte Heerenio; sed apertum est excidisse plura.

— 13. στοιχεῖον] στοιχείων Heerenius.

P. 301, 27. ἀμβλυωπεῖ] Sic Canterus in marg. correxit pro ὀξυωπεῖ; possis etiam μυωπεῖ, idque etiam probabilius videri potest.

P. 302, 2. βλέπει] Vulgo βλέπουσιν.

— 3. παρὰ ποσίν] Libri παρὰ πᾶσιν, correxit Canterus in marg.

— 5. οὐκ ὄντως] οὐχ οὕτως Heerenius.

— 8. καὶ ὅσα ὅσα] Sic A. quod casu retinui; vulgo καὶ ὅσα. Scribendum videtur τόσα ὅσα, deleto καί.

— 13. πρὸς — εὐώνυμον] Haec supplevit Heeren., cui etiam sequentia τὸν — οὐρὰν debentur.

— 14. ὑπὸ τῆς ἄρκτου] Ante Heerenium ὑπὸ τοὺς (A. P. τὰς) ἄρκτους.

— 20. τοξικοὺς] τοξιανοὺς V. A. E. P. quae paragoga forma est nominis gentilicii pro Τόξιοι (Lobeck. Prol. Path. p. 248), sed qua non incredibile est scriptorem nostrum etiam pro τοξικὸς usum esse.

— 25. πρωτεύοντας τοὺς πόδας] Libri πρός τινα τοὺς πόδας, emendavit Heerenius. Mox idem ἄλλως pro ἄλλους.

— 27. τὸ νῦν ἰταλικὸν] κατὰ cum Heerenio praefixit Gaisfordus; malui post ἑλλαδικὸν lacunam indicare; apertum enim est aliqua excidisse, in quibus etiam οἰκοῦντας vel similis potestatis participium fuerit. κλῖμα] Vulgo κλίμα. A. κλῆμα.

— 28. εὐπωγωνότεροι] Sic vulgo, inepte. εὐπωγονέστεροι V. Barthius Adv. p. 808. assentiente Heerenio εὐπυγότεροι, quae valde improbabilis emendatio est. Scripsi presse sequens librorum scripturam εὐκοχωνέστεροι, sive malis εὐκοχωνότεροι, *lumbis praestantiores*.

— 32. ἀπ' αὐτῶν] Libri ἐπ' αὐτῆς, Heeren. ἐπ' αὐτῶν, quod fortasse praestat.

P. 303, 2. ἡμῖν] ἡμῶν Heerenius, qui l. 5. οἱ ante ἐνταῦθα addidit.

— 7. νοερώτεροι] νοεροί τε? an statim σωφρονέστεροι?

— 8. γεννώμενοι] Libri γενάμενοι, Heerenius et Gaisfordus γεννάμενοι, qui quo iure aeolicam formam intulerint, ipsi viderint. Malim nunc γενόμενοι.

— 10. νεφῶν] Indicavi lacunam, quae neminem fallere potest, qui quid dici debeat consideraverit.

P. 303, 12. *καὶ τὸν ἡμέτερον ποταμόν, λυομένης*] Sic emendandus erat hic locus, qui corruptissime et sine sensu scriptus erat apud Heerenium et Gaisfordum *ὡς τὴν* (Gaisf. *τὸν*) *ἡμέτερον, πυκνουμένης*. Cod. A. cum Cantero consentiens *καὶ τὸν ἡμέτερον πολυομένης*. In *πολυομένης* nihil aliud latet quam *ποταμὸν λυομένης*. Quod Heerenius ex V. pro *πολυομένης* affert *πυκνουμένης*, nullius pretii est. Nilus enim (hunc enim dicit scriptor *τὸν ἡμέτερον ποταμὸν*) non nivium condensatione sed nivium solutione augeri dicendus erat. Ac *ποταμόν*, quod etiam in Stephani Byz. codice Rehdigerano plus semel *πō* et *π*ᵗ*ο* scriptum est, legit hic etiam Patritius.

— 14. *τρόπον τινὰ καπνοῦ*] Aut *τινὸς* scrib. aut excidit *δίκην* post *καπνοῦ*, *quodammodo fumi instar.*

— 15. *ὀμμάτων*] Hoc Cantero debetur sic librorum scripturam *ὀνομάτων* emendanti.

— 24. *προλέγει*] Non sufficit quod Heerenius conicit *προνοεῖ*. Sed totus locus obscurus et corruptus est.

— 26. *ἐπισταμένως*] Ante Heerenium *ἐπιστάμενον*; forsan *ἐφιστάμενον*, quod ad comparationem cum satrapa refero.

— 28. *ἐπιδίδωσι*] Fortasse *ἀποδίδωσι.*

— 32. *ζώντων*] Fortasse *ζῴων.*

P. 304, 8. *ὑψιπετέστερα*] Sic Gaisfordus dedit pro *ὑψιπέτερα*; fort. *ὑψίπτερα*, ut dicitur *ὠκύπτερος*.

— 12. *ἐν ᾧ καὶ πολιτεύεται*] Haec verba, in quibus *ἐν ᾧ* pro *ἐν οἷς* cum Heerenio scripsi, seclusi fortasse iusto calidius.

— 13. *ἔχει*] Addidit Heerenius.

— 22. *ὅσ' ἂν*] Ante Heerenium *ὅσα.*

— 23. *σωμάτων*] Usitatius fuerit *σώματι.*

— 24. *ὡσπερεὶ βυθῷ ἀνθέρικος ἐπικυμαίνεται*] Sic emendavi quod codd. inepte habent *ὥσπερ ἐν βυθῷ ἄνθρωπος ἐπικυμαίνεται.* cf. Callimachum H. in Del. 193. *παλιρροίῃ ἐπινήχεται ἀνθέρικος ὥς.*

— 25. *ἑστάμενον*] Imo *ἑσταμένον*. A. *ἐνστάμενον.*

— 30. *καὶ γαῖα γενηθὲν*] *καὶ ἀγεννηθέν* libri, correxit Heerenius. Grotius *καὶ γῆ γεννηθέν.*

— 32. *κενὴ κόνις, ἣ δὲ πρὸς αἶθραν*] Libri *κενῆς, ἡ δὲ*

πρὸς αἴθραν. Heeren. κόνις, ψυχὴ δὲ πρὸς αἴθραν. Ego Grotium sequutus sum. Pro αἴθραν malim αἴθρην.

P. 305, 1. σκίδναται ὁππόθεν ἦλθε μετήορος εἰς αἰθέρ' ἁπλοῦν] Sic V. A. εἰς αἰθέρα πλοῦς Canterus, Grotius αἰθέρ' ἐς ἁπλοῦν sequente Gaisfordo. Sed haec post πρὸς αἴθραν ferri non possunt. Scribendum haud dubie μετήορος εἰς αἰθέρ' ἄχλουν, *aridae spicae instar*, notissimo usu praepositionis εἰς ad indicandam similitudinem.

— 2. ἀναβλαστών] ἀναβλαστῶν A. ἐναβλαστῶν Cant. Scripsi ἀναβλαστών, nulla tamen mutandae codd. scripturae necessitas erat. V. ad p. 62, 16.

— 18. τῆς εἰς Πλούτωνος ὁδοῦ] τοῖς — ὁδοῦσι A. correxi e Platone, non male tamen Gaisfordus conicit τοῖς — ὁδεύουσι.

— 31. ἀποχορήγητοι] Imo αὐτοχορήγητοι cum Platone.

P. 306, 12. ὑδρίαι] Vulgo ὑδρεῖαι.

— 21. ἀπονενεμημέναι] Ante Gaisfordum ἀπονενεμηκέναι.

— 27. ἴσχουσαι] Vulgo ἴσχουσιν, Patritius ἔχουσαι. μεταβάλλουσιν] Vulgo μεταβάλλουσαι, Patritius μεταβάλλονται.

— 28. εἶθ' οὕτως] Ita Patritius, cdd. εἶτ' ἄν. Scribendum potius εἶτ' αὖ. χορὸν] χῶρον cdd. χορὸν Patritius. Eodem modo statim erratum erat.

— 31. ἀνθρώπους] ἀνθρώπου σῶμα Patritius.

— 31. τεύξεται ἀθανασίας] Patritius γεύσεται ἀθ. οὔτε (οὐδὲ?) τοῦ ἀγαθοῦ μεταλαμβάνει.

— 32. παλίσυρτος] Hoc e Patritio reposui pro παλίσσυτος.

P. 307, 7. οὐκέτ' ἄρχουσα] Vulgo οὐ κατάρχουσα.

— 8. κακία] Apud Canterum καταδίκη, codd. κατά, Patritius κακία, quod sensu postulante recepi.

— 25. ἀρκτέον] Quae sequuntur ἀρκτέον etc. si ea iam pro Apollodori verbis accipias, nihil habent ex quo pendeant. Recte itaque iudicat Heynius, vel hic nonnulla excidisse, vel ea quae sequuntur usque ad κατωνομάκασι Porphyrii adhuc verba esse, parentheseos loco habenda. Attamen vel sic vix patet quomodo ab iis quae sequuntur Porphyrius initium exscribendi facere potuisset. Praefero itaque prius atque ante ἀρκτέον nonnulla periisse puto, in quibus se de Styge ac reli-

quis locorum inferorum fluviis eorumque nominibus verba facturum esse promiserat. HEEREN.

P. 307, 27. πιθανῶς] Ante Heerenium πιθανῶν.

— 32. ἄχεα] Sic Grotius pro ἀχεοῖσι, Cant. ἀχαιοῖσι.

P. 308, 2. παγαῖς] Libri πάσαις, Cant. in marg. παγαῖς.

— 6. τοῦ] τὴν τοῦ Heerenius, τὴν Nauckius. In sequentibus Sophoclis versibus cum aliis probavi transpositionem verborum, quae partim Grotio partim Heynio placuit, libri enim sic: λιποῦσα λίμνης Ἀχέροντος ὀξυπλῆγας ἠχοῦσα γόους ἦλθον ἄρσενας χοάς.

— 8. ἀκτὰς] Sic Heynius coniecit pro ὢ τὰς, idem postea Iacobsius.

— 9. χοὰς] ῥοὰς recte opinor scripsi ad S. Oed. Col. p. 203.

— 10. ἠχούσης] Hoc inconsulto retinui ex Heerenii et Gaisfordi editione. Apud Cant. est ἤχουσα, A. habet ἐχούσας, recte alii ἠχούσας.

— 11. ἀπαίωνας ἀκτὰς] Haec ante τὰς addenda esse res ipsa docet, non sufficit supplere ἀκτάς.

— 12. χοὰς] Hoc supplevi Heerenium sequutus; debebam ῥοάς, si recte id in Sophoclis loco restitui.

— 14. ἔλεγον τῷ τὸ μὲν] Vulgo ἐλέγοντο τὸ μὲν, Heerenius ἐλέγοντο διὰ τὸ μὲν. παρέχειν] Ante Heerenium παρέχον.

— 18. τὰν τῷ ζῆν] Vulgo τὰ τῷ (τὸ A.) ζῆν. ὑπερῆρται] Sic ex Heynii correctione editur pro ὑπερήρηται. Scribendum potius ὑφήρηται vel παρήρηται.

P. 309, 4. Ὅμηρος] Odyss. λ, 218.

— 16. οἱ πλείους] Sic Cant. *plerique* vertens, codd. οἱ πάντες.

— 20. Ἡρόδοτος] Leguntur haec ap. Herod. L. VI. c. 74. Evanuerunt ap. Stobaeum Ionicae dialecti vestigia, forte ab ipso Porphyrio de industria deleta. Apud Herod. post προσάγων additur σφι, ἦ μὲν ἕψεσθαι σφέας αὐτῷ τῇ ἂν ἐξηγῆται. Mox ἀγινεῖν bene habet Stob. pro ἀγινέων in ed. Herod. Adscribimus reliqua quae Porphyrius omisit: ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλει λέγεται εἶναι ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων τὸ Στυγὸς ὕδωρ· καὶ δὴ καὶ ἔστι τοιόνδε τι· ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον ἐκ πέτρης στάζει ἐς ἄγκος, τὸ δὲ ἄγκος αἱμασιῆς τις περιθέει κύκλος·

ἡ δὲ Νώνακρις ἐν ᾗ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει ἐοῦσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίης πρὸς Φενεῷ. HEEREN.

P. 309, 22. ἀπικόμενος] Vulgo ἀφικόμενος et statim εἰς Ἀρκαδίαν.

— 25. προεστῶτας] προστάτας Herodotus.

— 26. ἀγινεῖν] Imo ἀγινέειν et statim ἐξορκέων.

— 27. πρὸς Νύμφιν] Legebatur περὶ νυμφῶν, quod nescio ex mea an alius emendatione correxerim. Hoc certum est falli Hemsterhusium ad Callimachi Fragm. p. 451. Ern.

— 28. ἐν Νωνακρίνῃ τῆς Ἀρκαδίας] A. Νωνάκρινῃ. Heerenius edidit ἐν Νωνάκρι κρήνῃ τῆς Ἀρκαδίας ἧς, receptum a Gaisfordo. Non video iustam novandi causam. Νωνακρίνη est ditio Nonacris urbis.

P. 310. 16. περὶ μὲν] μὲν delendum videtur. In sequentibus τιμωρίᾳ scripsi pro τιμωρίαν, quod pro τιμωρίην dedit Heeren.

— 19. κληρώσας] Sic scripsi ex A. pro πληρώσας. Respicere videtur quae de mundi sortitione narrat Homerus Il. ο, 185 sqq.

— 28. σοὶ δ' οὐ] Hom. Od. δ, 561.

P. 311, 11. ὁμοίως] Heerenius ὅμως.

— 14. τῶν περὶ] τῶν πρὶν Valckenarius, quod verum videtur.

P. 312, 16. καθὰ — ὑπέλαβον] Aut haec abundant aut quae l. 19. leguntur ἐπεὶ — πιστοῦνται, nisi l. 17. κατ' αὐτὸν scribendum est pro μετ' αὐτόν; video tamen quid obstet.

— 20. ὅτι] Ante Heerenium ὅπερ. ὑποθερμανθὲν] ὑπερθερμανθὲν Valckenarius, recte opinor.

— 22. οὕτω φαίνεται] αὐτοῦ μέμνηται Valckenarius. Aut hoc scripsit Porphyrius aut οὕτω φαίνεται μεμνῆσθαι.

— 24. ἀντιθρῶντος] Recte Scaliger ἀντιθορόντος. Cf. Henr. Stein Fragm. Emped. p. 72. quem vide etiam de reliquis.

P. 313, 3. καλέσας] θεοὺς δὲ καλέσας probabiliter Heeren. Idem sequentia seclusit.

— 4. κατ' αὐτὸν] Haec etiam delevit Heeren. et ὄντος ὃν scripsit pro ὅσον τόσον.

— 20. Στύγα] Addidit Heerenius.

— 27. ἁμαρτημάτων] Heeren. εἱμάτων. Praetulerim ἀμ-

φιεσμάτων vel ἀμφιασμάτων, quod melius cum τοῦ σώματος coniungitur quam εἵματα.

P. 314, 2. εἴρηται] In iis quae hic sequuntur aperte ap. Cant. et in codd. turbatus est verborum et sententiarum ordo. Legitur ibi: *Εἴρηται δὲ ὅτι τὰ ἔνδον τοῦ ποταμοῦ ἀΐδα προσαγορεύει· Οὐδέ μέ πως (τὰ ἐπω- A.) μίσγεσθαι ὑπὲρ ποταμοῖο ἐῶσι. Καλεῖται δὲ καὶ τὰ ἔξω τοῦ ποταμοῦ ὡς ἐνδείκνυμεν (ἐδείκνυμεν A.) ἐν ᾅδου δόμοι· τί οὖν πάσχουσί φησιν. Ἀλλ' αὔτως ἀλάλημαι ἀν' εὐρυπυλὲς (εὐρηπελὲς A.) Ἀΐδος δῶ.* In quae si accuratius inquiras, facile videbis versum *οὐδέ μέ πως μίσγεσθαι ὑπὲρ ποταμοῖο ἐῶσι* alienam plane sedem occupasse. Neque enim probat id quod probare deberet, regionem trans fluvium Homero Haden appellari; neque omnino probationem eius hic exspectabis, cum ea iam supra a se exposita esse dicat Porphyrius. Versu autem hoc remoto optime procedit oratio. Nec minus in sequentibus perversum locum obtinuerunt verba *τί οὖν πάσχουσί φησιν*, nam versus qui sequitur continet probationem eius quod praecesserat, regionem cis fluvium quoque Haden appellari. Patrocli enim anima, quae flumen nondum traiecerat, tamen ita de se queritur: *ἀλλ' αὔτως ἀλάλημαι ἀν' εὐρυπυλὲς Ἀΐδος δῶ.* Vix itaque dubium supererit, recte a me restitutum esse sententiarum et verborum ordinem, cum verba *τί οὖν πάσχουσί φησιν* post illa collocarem, ac hisce subiungerem versus, qui aperte ad ea pertinent: *τῆλέ με εἴργουσι ψυχαὶ εἴδωλα καμόντων, Οὐδέ μέ πως μίσγεσθαι ὑπὲρ ποταμοῖο ἐῶσιν.* HEEREN.

— 4. ἐν ᾅδου δόμοι] Malim ᾅδου δόμοι.

— 5. ἀΐδος] Imo ἄϊδος et l. 2. ἄϊδα.

— 10. ἐξουσίαν] Ante Heerenium ἐξουσίας.

— 16. οὕτω δι' αἰῶνος] οὕτω fortasse delendum.

— 18. ᾄσέ με] Od. λ, 61.

— 28. συνελάλει] *Inter se collocuti sunt;* sic scripsi pro συνεκάλει. Cf. Od. λ, 466. Expresserat illud iam in versione Canterus. Posses tamen suspicari Porphyrium scripsisse, *πῶς δὲ συνεκάλει Πάτροκλος καὶ Αἴαντα καὶ Ἀντίλοχον*, una enim ap. Homerum apparent Ulyssi. HEEREN.

P. 315, 3. ἐν Φιλήβῳ] P. 39.

P. 315, 5. *συνεκλιπόντος*] Vulgo *συνεκλείποντος*.

— 6. *συνεξῆρται*] Ante Heerenium *συνεξήρτηται*. V. *συνέξηρται*.

— 11. *ἔφη*] Od. *κ*, 495.

— 16. *ψυχὴ*] Il. *ψ*, 100.

— 20. *εἶεν*] Sic Cant. in marg. pro *ἢ ἐν*. Scribendum *εἶεν ἄν*. *ἡ γοῦν*] Vulgo *ἤγουν*. At fortasse verba *ἤγουν Ἀντίκλεια* ex margine irrepserunt, vel scribendum *ἡ γοῦν Ἀντίκλεια* ʻ*ἀκέουσ' ἧσται — προτιμυθήσασθαι*.' Homeri locus est Od. *λ*, 141.

— 23. *ὁλκὸν*] Ne quis *ὁλκικὸν* vel *ἑλκτικὸν* malit, *ὁλκὸς* h. l. adiectivi vim habet.

— 25. *συναγερμὸς*] Concinnius esset *συναγερτικός*.

— 27. *ἔσω*] Ante Heerenium *ἔξω*. Idem *ἡ ψυχή*. Sequentia spectare Od. *κ*, 513. monet Gaisf.

— 32. *ἐπεύχεται*] Od. *λ*, 47.

P. 316, 2. *ὡς αν*] Malim *ὡς δή*.

— 5. *διάγουσι*] Ante Cant. *διὰ τοὺς*. mox *ὄντων* Heeren. pro *ὄντας*.

— 12. *ψυχῇ ἐστιν, οὐ τὸ*] Ante Holst. *ψυχή ἐστιν οὕτω*.

— 16. *σκοτώδη δὲ*] Sic Heerenius, libri *σκότει δέ*. Corr. operarum errorem *σκοτειώδη*.

— 23. *ποιὸν*] Vulgo *τοιόν*.

P. 317, 2. *ὡς γὰρ ἂν διατεθῇ*] Legebatur *ὡς γὰρ ἂν διετέθη*.

— 23. *ὑφίστησιν*] Codd. *ἀφίστησιν*, correxit Heeren.

— 25. Quae abhinc sequuntur Platonica intacta reliqui prout ad Canteri exemplar et ex cod. A. a Gaisfordo edita sunt, paucis locis exceptis quae e Platone tacite correxi.

P. 330, 17. *ὡς ἀποδημίαν οὖσαν τὴν τελευτὴν*] Heerenius corrupit sanam lectionem scribendo *ὡς ἀποδημίας οὔσης τῆς τελευτῆς*. V. Emsleium ad Heracl. 693. et in addendis.

— 25. *παρ' Ὁμήρῳ*] Sic Gaisfordus, *παρ' Ὅμηρον* Heerenius, scribendum *παρ' Ὁμήρου* ex A. et Cant. Mox *τῶν* pro *τὴν* posuit Heeren. Locus Homeri est Od. *κ*, 239.

P. 331, 3. *πρόσφορον*] *πρόσφονον* A., quod *πρόσφωνον* scribendum videtur. Sic *προσήγορον* dicitur Iamblicho Stobaei p. 263, 24. Cfr. ad p. 2, 29.

P. 331, 5. ἀναμνημονεύουσα] Legebatur ἂν μνημονεύουσα et mox δύνηται pro δύναται.

— 8. αὐτῇ] Ante Heerenium αὐτῆς. Idem mox εὐφυοῦς pro ἀφυοῦς.

— 24. φαεσίμβροτος] φαεσίβροτος A. Locus est Od. κ, 190.

— 27. κυκεῶνα] Cant. κυκεωνῶ, quod ex κυκεῶ corruptum videtur.

— 29. θελγόμεναι καὶ μαλασσόμεναι] Vulgo θελγόμενα καὶ μαλασσόμενα.

— 31. εὐτυχίας] Nescio an praestet εὐψυχίας.

P. 332, 1. ἐπισπώμεναι] Corrigendum ἐπισπόμεναι, ut recte habet Canterus; neque aliter, ut videtur, codices; ἐπισπώμεναι tacite dedit Heerenius, quem sequutus est Gaisfordus, ex quo error in nostram edit. propagatus est. συνενδοῦσαι] Cant. συνδοῦσαι. Expectabam ἐνδοῦσαι.

— 10. εἰς ὀνώδη καὶ] Canterus edidit ισον (sic) ὠθῇ καὶ, in marg. coniecit εἰς ὀνώδη καί. Recte vero Heerenius ex V. A. E. dedit εἰς νωθῇ. Praeterea delevi cum Heerenio καὶ male a Gaisfordo servatum.

— 13. φονικαῖς] Vulgo φοινικαῖς.

— 17. βαρυφρόνης] Heerenius dedit βαρυφροσύνης, quod Gaisfordus sequutus est; illud tuentur similiter formata substantiva, εὐφρόνη = εὐφροσύνη, καλλονὴ = καλλοσύνη et multa id genus alia.

— 19. διὸ δεῖ] Sic Cant. in marg. pro διὸ δή.

— 21. φαύλου] Ante Heerenium φαύλην.

— 24. τοῦ φρονοῦντος] Apud Cant. τοῦ φρονοῦν, V. A. P. τοῦ φρονοῦντος, Heerenius et Gaisfordus τοὺς φρονοῦντας. Debebant certe τὸν φρονοῦντα. Nil impedit quominus τοῦ φρονοῦντος ad τὸ φρονοῦν revocetur et genetivus ab ἄπωθεν τιθέμενον pendeat.

— 24. χρυσόρραπις] Od. κ, 227.

— 26. ἀπέχει] Ante Heerenium ἀνέχει, in quo latet fort. ἀναχαιτίζει; fortius enim post εἴργει requiritur verbum.

— 27. κυκεῶνος] Fortasse excidit τὴν ψυχήν.

— 32. εἰπὼν] Od. δ, 563.

P. 333, 4. ὅτ' ἀέξεται ἁλίου αὐγαῖς] Vulgo ὅτ' αὔξεται

ἡλίου αὐγαῖς. Dixi de hoc Timothei lyrici fragmento in Philologo Gottingensi.

P. 338, 9. *Iamblichi de Anima* inscripsit hoc tmema in versione Canterus. Πλωτίνου καὶ ἑτέρων A.

— 13. ἀπόστασιν] ἀπότασιν nescio an casu Heerenius.

— 20. δεῖσθαι] Sic Heerenius, ἔδεσθαι V. A. ἔσεσθαι ap. Canterum.

— 26. ὑπὸ] Deerat ante Heerenium.

P. 340, 11. πεπληρωμέναι τῶν θεῶν] Malim τῶν θείων.

— 24. συνάπτονται] συνέπονται V. A. E. quod fortasse e συνείρονται corruptum est.

— 32. ἔλθωσι] Aut hoc addendum aut δὲ post ἀγγέλους delendum, nisi sufficit cum Heerenio ἀγγέλους τε scribere.

Ibid. et p. 341, 1. δὴ τοῦτο] Heerenius Canteri versionem sequutus διάδουσαν. Praetuli lacunam indicare post πρεσβύτεροι.

— 3. παλαιότεροι] Πλατωνικοὶ Heerenius, *reliqui* Canterus, voluit igitur ἕτεροι.

— 6. τοῦτο] Ante Heerenium τούτους.

— 9. ἐξεύροι] Male nec scio unde Gaisfordus ἐξευρῇ.

— 17. τάξεως] Addidit Heeren.

P. 342, 3. θεωροῦσιν] Heerenius probabiliter τηροῦσιν scribendum esse conicit.

— 11. ποῖ] Vulgo ποῦ.

— 16. λόγος ἐμός] Adduntur statim post ἐμός verba ποῦ τῶν σωμάτων ἀπολυθεῖσαι διατρέχουσιν αἱ ψυχαί, quae aperte ex margine in contextum immigrarunt, quo augetur merito suspicio, omnino hunc locum interpolationibus deformatum esse, ac verba ἀλλ' ὧδε γὰρ λέγει λόγος ἐμός vel plane delenda esse vel falsam sedem occupasse. HEEREN.

— 19. ἀναλύονται] Recte ut videtur ἀναχύνονται V. A.

— 20. ὥστε] Ante Heerenium εἶτα.

— 22. χῶρον] Ante Heerenium εἶναι.

— 25. ἐπιχεῖν] Vulgo ἐπέχειν quod servari potest, si in praecedentibus τοὺς αὐτοὺς τόπους scribas pro εἰς τοὺς αὐτοὺς τόπους.

— 26. λαμβανόμενον] καὶ χεόμενον add. A. ἰδίαν λαμβάνει] ἰδίαν ἀναλαμβάνει?

P. 343, 11. πάσχει, παρὰ] Sic Heerenius pro πάσχει γὰρ

παρά. Recte vero Gaisfordus *πάσχει, πάσχει γὰρ παρά.* *πεπαχυμμένη*] Vulgo *πεπαχυμένη.*

P. 343, 14. *ἐγκεκλεῖσθαι*] *ἐκκεκλεῖσθαι* A. i. e. *εἰσκεκλεῖσθαι.*

— 21. *συσχετηρίου, οὐ*] Abest vulgo *οὐ.*

— 25. *οὐχ ᾗ*] Cant. *οὐχὶ ὅπου*, V. A. *οὐχί.* correxit Gaisfordus.

P. 344, 1. *οἵ λαγωοὶ δ' εἰς δρυμοὺς*] Vulgo *λαγωοὶ δὲ δρυμούς.* *καὶ*] *χαί?*

— 2. *βόες εἰς*] Abest vulgo *εἰς.*

— 3. *αἵ φῶκαι*] Abest vulgo articulus.

— 9. *ὅποι*] Vulgo *ὅπου.*

— 10. *τυφωνικῶν*] Vulgo *τυφωνίων.*

— 11. *ἐν δ' ἀέρι*] Apud Cant. *ἐν ἀέρι*, codd. *καὶ ἐν ἀέρι.* interposui *δ'*.

— 12. *σαρκικαὶ*] Vulgo *σαρκί.*

— 15. *κολάσεως*] Indicavi lacunam, excidit fort. *χωρισταί.*

— 29. *εἰδικῶν*] Vulgo *ἰδικῶν.* Mox *ἑξήκοντα* pro *ἕξ* Canterus in versione.

— 31. *ὡς τὴν γῆν*] Vult scriptor: *terram eatenus montium iuga extollere.* Legendum itaque videtur *ἕως γὰρ τούτου τὴν γῆν* etc. HEEREN.

P. 345, 2. *χωρῶν ὀκτώ*] *ὀκτώ*, quod excidit in codd. hic supplendum esse res ipsa docet. HEEREN. Sane res ipsa docet; nec vero excidit in codicibus. A. habet *χωρῶν ἥ* i. e. *η'.*

— 6. *οὔτε ἀὴρ*] Malim *ἀὴρ οὔτε.*

— 9. *ὥστε καὶ ἐν ταῖς ἰδίαις ῃ χώραις*] Pudet relicti soloecismi. Pro *ῃ* scribendum *η'* i. e. *ὀκτώ.* Cod. A. *ἥ.*

— 11. *μὴ*] Addidit Heeren. praeeunte versione Canteri.

— 24. *αἵ*] Hoc etiam addidit Heerenius, qui mox *λείπει* dedit pro *λείπειν.*

P. 346, 3. *αἵ τε*] Vulgo *αἵ γε.*

— 5. *χώραν*] Ante Heerenium *χῶρον* legebatur. *ὥστε*] Vulgo *ὥς γε.*

— 7. *κατὰ τιμὴν*] Codd. *κατατεμεῖν*, correxit Canterus. Heeren. malebat *κατωτέρω μεῖναι.*

— 9. *ἐν τῇ*] Abest vulgo *ἐν.*

— 12. *τινές τι*] Vulgo *τινὲς ἔτι.* Statim *παρὰ* add. Heeren.

P. 346, 17. *ἐκ γὰρ*] Coniungenda sunt haec cum praecedentibus, et *γὰρ* aut delendum est aut, quod praestat, pro eo *χωρῶν* scribendum.

— 18. *δύο*] Addidit Heerenius, praeeunte Cantero in versione.

— 19. *ὧν ὃ μὲν — ἀποστολεύς*] Haec sic apud Cant. leguntur *ὧν ὁ μέν ἐστι ψυχοταμίας ψυχῶν ὁ δὲ ψυχοπομπὸς ἀστολεύς*, in codd. autem sic: *ὧν ὁ μέν ἐστι ψυχοταμίας ψυχῶν* (*ψυχῶν* om. V.) *ὁ δὲ ψυχοπομπός· καὶ ὁ μὲν ψυχοταμίας· ὁ δὲ ψυχοπομπὸς ἀποστολεύς*.. Recte V. et fortasse etiam alii codd. *ψυχῶν* om. Post *ψυχοταμίας* l. 20. lacunam indicavi cum Heerenio; excidisse videtur *ψυχῶν οὐκέτι ἐνσεσωματωμένων τηρητής ἐστι*, nec obstant quae l. 22. leguntur *καὶ ὃ μὲν τηρεῖ* etc. Pro *διατάκτης* Cant. habet *διατάκτως*, in quo latet fort. *διάκτωρ*, quod etiam melius convenit cum *ψυχοπομποῦ* officio quam *διατάκτης*.

— 22. *ἐνσεσωματωμένων*] Vulgo *ἐνσωματωμένων*. *προίησι*] Legebatur *πρόεισι*; confirmat emendationem nostram V. in quo est *προισι*.

— 25. *ἐστιν . . . . ἡ φύσις*] Mancam hic esse orationem res ipsa docet. Pro *ἔστιν ἡ* V. A. habent *ἔστι μή*. Legendum forte *ἔστιν ἴση*, quod voluisse videtur Cant. vertens: *hanc rationem superiorum natura in inferioribus imitatur*. HEEREN.

— 25. *πλάστρια*] Frustra Heerenius *πλάστειρα*.

— 26. *σκηνοποιὸς*] Indicavi lacunam, tum *ἀγγείῳ* scripsi pro *ἀγγείων*, Heerenius *ἀγγείοις*.

— 28. *μνήμη*] Sic duce Cant. Heerenius pro *γνώμη*.

— 30. *τοῦ ἄνω γίγνεται*] Male Heer. *ὡς ἄνω γίγνεται*. Scribendum opinor *τοῦ ἄνω γίγνηται* [*εἰκών*], *ut caelestis mixturae imago evadat*.

— 32. *εἰς τὸ σωματισθῆναι*] Heerenium sequutus sum. Libri *εἰς τὸ σώματι κτισθῆναι*. Gaisfordus dedit *εἰς τὸ σώματι ἐγκτισθῆναι*. Fort. praestat *εἰς τὸ ἐνσωματισθῆναι* cll. p. 348, 13. *ὅθεν εἰς τὸ ἐνσωματισθῆναι καθάλλονται αἱ ψυχαί*. *ἐνεργές*] Vulgo *ἐνεργεῖ*, V. *ἐνεργῆ*, unde Heer. et Gaisf. ediderunt *τὰ πλάσματα ἐνεργῆ*; tanto molimine opus non erat. Si tamen altius vitium latet, pro *ἐνεργῆ γένηται* malim *ἐνεργῆται*.

P. 347, 1. ὀξέσι] Notandum hoc ut statim βραδέσι pro ὀξείαις et βραδείαις.

— 2. ἐνεργέσιν] ἐναργέσιν A. E.

— 9. ἕρποντα] Heeren. ἑρπετά. εὐχαίτοις] Expectabam εὐκάμπτοις. Quid enim reptilibus cum capillis rei est?

— 10. μηδὲ] Vulgo μήτε.

— 16. ἐνεργεῖν ἰσχύει· ἐν γάρ] Ante Heerenium edebatur ἐνεργεῖν· ἰσχύειν γάρ —

— 18. ἀκάνθαις] Excidisse videtur στεγασθέν vel similis potestatis participium.

— 23. τὰς ἀκρίτους] Articulum adiecit Heeren.

— 30. καταρκούμενον] Legebatur καταχρώμενον, quod sensu destitutum est. Hoc enim ut opinor dicere debuit: *in omni animalium genere reperiri etiam, quae suae naturae fines excedant.*

— 31. πῶς πάλιν] πάλιν ad εἶπεν trahendum, nisi ante εἶπεν transponendum est. Cf. p. 348, 19.

P. 348, 10. τὰς δὲ βαναύσους] Excidit oppositum, e. c. τὰς δὲ ἐλευθερίους. Quare lacunam indicavi.

— 12. ἄλλας] Vulgo ἄλλως.

— 14. καθάλλονται] καὶ θάλλοντα A. V. καὶ βάλλονται apud Canterum, corr. Heeren.

— 15. ἀπὸ βασιλικοῦ διαζώματος] διάζωμα explicandum videtur de regione ubi animae regiae habitant. Est enim διάζωμα proprie quidem *cingulum*, tum vero id quod cingulo oblique dividitur, adeoque *regio, plaga*. Codd. V. A. E. habent ἀποβατικοῦ, nullo sensu. Pro βασιλικῆς iidem legunt βασιλευούσης, attamen vel sic verba haec nec cum praecedentibus cohaerent nec cum iis quae sequuntur. Fortasse scripserat Hermes: *αἳ μὲν γὰρ ἀπὸ βασιλικοῦ διαζώματος καταπηδῶσι, αὗται καὶ ἐνταῦθα ὁμοιοπαθεῖς οὖσαι βασιλεύουσι ψυχαί· πολλαὶ δὲ βασιλεῖαι.* HEEREN. Recepi ἀπὸ βασιλικοῦ, in ceteris aliam rationem sequutus. Canterus edidit τῆς ὁμοιοπαθοῦς βασιλικῆς ψυχῆς, codd. autem habent τῆς ὁμοιοπαθοῦς βασιλευούσης ψυχῆς, unde scripsi τῆς ὁμοιοπαθοῦς βασιλεύουσι (sic iam Heerenius) τύχης, *quae regio diazomate desiliunt animae, eae congruae regalis fortunae participes fiunt.*

— 17. εἰσι] Ante Heeren. εἰς.

P. 348, 18. *αἳ δὲ αὐτῶν*] Gaisfordus *ἑαυτῶν*, quo corrupta non emendantur; varia tentat Heerenius, nullo cum fructu.

— 20. *οἷον ὦ τέκνον Ὧρε ἀπογεγονότων*] Ita correxi librorum scripturam *οἷον ὦ τέκνον ὡς ἐπιγεγονότων*.

— 25. *Ἀρνεβεσχῆνις*] Apud Canterum *Ἀρνεβασκῆνις*.

— 26. *ὁ Ἰμούθης*] *Ἰμοὺθ* A. Articulum addidi. cf. p. 282, 28.

— 31. *τιμὴν*] *τὴν* ante Heerenium, cui etiam sequentia supplementa debentur, nisi quod l. 32. *ἀπὸ* pro *ἐκ* et p. 349, 1. *ἀπὸ τοῦ πυρώδους* pro *ἐκ πυρὸς* posui.

P. 349, 2. *διαζῶσιν*] Sic Canterus in marg. pro *διαζώμασιν*.

— 3. *ἀπὸ τοῦ*] Abest vulgo articulus. *τεχνιτικοῦ*] Vulgo *τεχνίτου*.

— 4. *ἀπὸ τοῦ ἀργοῦ*] Vulgo *ἀπ' ἀργοῦ*.

— 13. *ὃ πνέομεν*] Ante Heerenium *ὡς τὸ μὲν* (*μὴ* A.). Praestare opinor *ᾧ ζῶμεν*.

— 16. *φῦσαι*] Vulgo *φύσαι*. Ibid. *μύσωσι* Canteri est emendatio pro *μισῶσι*.

— 25. *ἐν τῷ σώματι*] Abest vulgo articulus.

— 26. *τουτέστι τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ*] Haec seclusi, manifestum enim glossema sunt.

— 28. *ἐναλλοιώσεων*] Ita rescripsi ex V. A. pro *ἀναλλοιώσεων*.

P. 350, 5. *τῇ μὲν ψυχῇ γίγνεται εὔχρουν*] Hoc nihil est, suspicor *εὔρουν*, *agile*, ut dicitur *εὔρους τὴν διάνοιαν*.

— 17. *τόπον*] Ante Heerenium *τοῦ*. *πεπαχυμμένων*] Vulgo *πεπαχυμένων*.

— 22. *σύστασις*] Vulgo *στάσις*. Cf. p. 351, 18.

— 24. *δὲ εἰς θῆξιν*] Sic correxi pro *δι' ἐσθῆξιν* Canteri, V. A. E. *διαθῆξιν*, Heeren. ex Patritio *δὲ εἰς πῆξιν* edidit. Vox alibi non obvia, sed recte formata et ad sensum perapta est.

— 29. *ἀπηνθρώπισται*] Praestare opinor *ἀπηνθρώπωται*.

— 31. *διαδύνειν — ἐπίσταται*] Ante Heer. *διαδύνει — καὶ ἐπίσταται*, quod revocandum videtur indicata post *καὶ* lacuna. Pro *κατὰ* Gaisfordus tacite edidit *διά*.

P. 351, 2. *ταῦτα τεθηρίωται*] Malim *ταῦτ' ἀποτεθηρίωται*.

— 4. *ἴσων*] Apud Canterum *ἴσον*. *ἀφηρπετώθη*] Lege-

batur ἐφειρπώθη, quod nihil est; ab ἑρπετὸν formatur ἀφερπετῶ, ut ab ἄνθρωπος fingitur ἀπανθρωπῶ, ἀπορνεῶ ab ὄρνεον etc. Propius vero V. habet ἐφηρπώθη.

P. 351, 8. εἰ προαιρέσει] Nonne εἰ ἐν προαιρέσει?

— 10 sq. δειλά ἐστι καὶ ἄδυτα] Pro ἄδυτα, quod non intelligo, scribendum suspicor ἀδύνατα. V. ὕδατα.

— 15. τὰ λοιπὰ ζῷα] Locum hunc intactum reliqui quod vanis coniecturis indulgere nolim. Sensus quidem in universum satis clarus est, pendere durationem corporis ex eorum compositione, quatenus haec vel illa elementa in iis vel abundent (κατὰ περιοχὴν) vel deficiant (κατὰ ὀλιγομετρίαν). Sed haereo in verbis τὰ λοιπὰ ζῷα, quae quomodo alteri τὰ σώματα opponantur, non assequor. Praeterea ultimum οὐσιομετρίαν nullum sensum fundit. Legendum forte pro eo ἐνοῦσαν, scil. τὴν ἐνέργειαν, *vis quae iis inest*, terminatione μετρίαν ex praecedentibus male repetita. HEEREN.

— 21. μηδὲ] Vulgo καί, quod fort. revocandum. Heeren. ἤ dedit. Statim addidi πνεῦμα, quod membrorum parilitas postulare videbatur.

— 25. ἐφ᾽ οἷς ἔσχεν] ἔσχεν om. V. A. E. recte, si scribas ἐπὶ τοῖς.

— 26. ἤτοι πλεονάσῃ] Aperte excidit ἢ μειονεκτήσῃ vel ἐλαττωθῇ. ἐνεργείᾳ λέγω] Libri ἐνεργεῖ ἀλλ᾽ ἐγὼ, correxit Cant. in marg. Praeterea malim τῇ κατὰ pro κατά.

— 31. το τηνικαῦτα] Vulgo τηνικαῦτα. Nunquam aliter hic scriptor. οὕτως, quod statim sequitur, melius abesset.

P. 352, 5. ἡ ἐν] Vulgo καὶ ἐν, V. A. ἡ ἐν. τὸ δὲ] Vulgo τὸ γάρ.

— 7. ὥσπερ οὖν] ὥσπερ non habet quo referatur. Fortasse ὥσπερ οὖν .... [οὕτως] ὁ ἐκ τῆς πρώτης.

— 10. αὐτὴν] Vulgo ἑαυτὴν. ὡς ἂν ἔχῃ] οὕτως ἂν ἔχῃ Heeren., debebat igitur ἔχοι. Mox σπουδαῖος retinui e Cantero, Heeren. fort. recte σπουδαίας, A. σπουδαῖας.

— 15. τότε καὶ] Legebatur τε καὶ, male Heeren. τε delevit.

— 20. ὁμοιέδρῳ ὄντι] Apud Cant. ὡμωέδρῳ ὄντι, V. ἐμῷ ἐδρόεντι, A. ἐμῶεδρόοντι, Heeren. et Gaisf. ὁμωέδρῳ ὄντι. Reposui ὁμοιέδρῳ ὄντι.

P. 352, 24. Titulum huius capitis et sequentium (43. 44. 45. 47. 49.) ex Photio supplevit Heeren.

— 29. *Φιλήβῳ*] P. 34. *τὸ δὲ ἐν ἑνὶ*] Sic Gaisfordus e Platone, *τὸ δ' ἑνὶ* vulgo, *τῶδε δ' ἑνὶ* A. cfr. Excerpta in Floril. vol. IV. p. 232.

P. 353, 4. Disputat de his Aristot. de Anim. III, 2. Quae autem statim Pythagorae simul et Platonis sententia affertur, hausta est ex Tim. p. 66. HEEREN.

P. 356, 9. Verba uncis inclusa revocavit Heerenius ex p. 150, 13 ed. Cant. Eadem omittit Plut. de Plac. IV, 10. ubi *δείκνυται* post *κινήσεως* additur.

P. 357, 1. Hoc caput et sequentia nonnullis augeri possunt ex Appendice ad Florileg. vol. IV. p. 237. edit. nostrae.

— 8. *αὕτη*] Sic Plutarchus Plac. phil. IV, 13. vulgo *ταύτῃ*.

P. 363, 31. *τὸ ἀπὸ τούτου*] Heeren. *τοῦ ἁπτομένου*.

P. 364, 24. *εἶναι*] *μὲν εἶναι* Heeren. qui mox *εἰς* ante *πάσας* inseruit.

P. 266, 12. *περὶ ἀναπνοῆς καὶ παθῶν*] H. e. *καὶ τῶν αὐτῆς παθῶν*. Nodum in scirpo quaerit Heerenius.

ADNOTATIO CRITICA

AD

LIBRUM II.

P. 1. *ΕΙΗ ΑΝΘΡΩΠΟΙΣ*] Scribendum *ΕΙΗ ΑΝ ΑΝΘΡΩΠΟΙΣ*. Quod sequitur *ΑΚΑΤΑΛΗΠΤΟΣ* ex Photio adiecit Heerenius.

— 4. *πλεῖον*] Rectius *πλέον*.

— 8. *θάκοις*] Vulgo *θώκοις*. Reposui formam, qua sola usi esse videntur veteres Attici; idem fecit Nauckius Fragm. P. T. p. 486. *ἀρχικοῖς*] Ante Valckenarium Diatr. p. 116. erat *ἀργικοῖς*. Nauckius *μαντικοῖς* dedit, satis probabiliter.

— 10. *ἄνθρωποι*] Sic vulgo legitur, scripsi *ἀνθρώποις* sensumque esse opinor *qui talium sermonum mortalibus architecti (auctores) estis.* Nauckius totum locum ita edidit *τὰ δαιμόνων; οὐ τῶνδε — λόγων.*

— 12. *πείθει*] *πείθειν* Nauckius, quo locus vix persanatur.

— 13. *Ἀναξανδρίδης*] Sic Cant. in versione. *Ἀλεξανδρίδης* A. *Ἀλεξανδρίδου ἀνηφόρῳ* Cant. ad latus contextus graeci. GAISFORD.

P. 2, 4. *Φιλήτου*] Sic A. *φιλήτα* Cant. Philemoni tribuit Heeren. post Grotium. GAISFORD.

— 7. *εἴτ' ἔστιν*] Apertum est neque h. v. ab eo scribi potuisse, qui duo priores, neque vs. 8. et 9. ab eo, qui tertium fecit.

— 9. *τί ἐστὶν*] Si cohaeret hic versus cum praecedente, scribendum erit *τί δ' ἐστίν.*

— 15. *τί*] *ἔτι* V. fort. *ε' τι*, ut *ε'* cum *παιάνων*, *quinto*

Paeanum, coniungatur. ἔμμεναι, ἅ τ'] Vulgo εἶναι ἅ, corr. Boeckhius.

P. 2, 17. ἐρευνῆσαι] Recte ἐρευνάσει Boeckhius.

— 25. Δημώνακτος] Hoc recepi ex marg. cod. E. qui in textu habet Δημῶναξ. om. A. Cant.

— 28. ἑαυτῶν] Sic Heerenius. V. σαυτῶν, A. Cant. αὐτῶν. ἀκοσμίας] ἀκοσμησίας A.

P. 3, 17. νενόμικεν] Vulgo ἐνόμισεν, A. νενίμηκεν, unde scripsi νενόμικεν. Et sic habet Damascenus.

— 18. Διδύμου ἐκ τοῦ περὶ αἱρέσεων] Hoc lemma, quod vulgo l. 23. verbis ἡ μὲν γὰρ etc. praefigitur, hoc loco posui. Pro eo in A. quem Gaisfordus sequitur, hic legitur Ξενοφάνους. Verum iam viderat Heerenius, qui etiam pro αἱρέσεως pluralem restituendum esse intellexit.

— 20. τάς τε] Vulgo τάς γε.

— 21. τὴν αὑτοῦ] Vulgo τὴν αὐτοῦ.

— 23. δόκος δ' ἐπὶ πᾶσι τέτυκται] V. Karsten. Xenoph. Rel. p. 51.

— 24. θήρα τῆς ἀληθείας] Malim θήρα τις ἀληθείας. καὶ τῶν] καλῶν coniecit Karstenius l. l. p. 189.

— 26. εἰ δὲ ναύτην] Sic Canterus in marg. pro εἶδεν αὐτὴν (V. αὐτῇ). στρατιώτην] στρατιώτης V. στρατιώτῃ A. E.

— 28. πότερον οὖν] Separavi hoc tmema a superioribus. Potest Hermetis esse. Cf. Stobaeus Flor. vol. III. p. 104. ἐφ' αὑτοῦ] Vulgo ὑφ' αὑτοῦ, correxit Cobetus Mnemos. II. p. 398.

— 29. ζῷον] Hoc delet Heerenius, supplendum suspicor ζῷον [ἐκ ζῴου]. Mox Heeren. addidit alterum πρὸς κοινωνίαν.

— 31. ποίας] Vulgo πῶς. διοικούσης] διηκούσης V. A. καὶ πότερον] καὶ fort. delendum.

P. 4, 1. θεοῦ οὔσης] θεοῦ addidit Cobetus. Excidisse aliquid, e. c. ἀκαταλήπτου, suspicatus iam erat Heerenius; atque hoc nunc mihi etiam probabilius videtur, nisi quod malim καταλήπτου.

— 6. ἐσήμηναν] Ante Heerenium ἐσήμαναν, quae forma scriptori, qualis Porphyrius est, relinquenda erat.

— 10. τῶν γοῦν] τῶν οὖν Heerenius.

P. 4, 12. ἀπεργάσασθαι] Legebatur ἀπειργάσασθαι, quod nihil est; scripsi ἀπεργάσασθαι, nisi mavis ἀπειργάσθαι.

— 13. ἄλλα τε] Gaisfordus ἄλλ' ἄττα, quod recepi.

— 14. οὐ τοῖς] Articulum addidi praeeunte Heerenio; idem pro οὐ vel καὶ οὐ vel οὐδέ scribendum esse vidit; at fort. l. 16. πεφιλοτιμημένος ponendum est vel l. 13. ἐφαρμόζων.

— 15. τοῖς] Sic recte Heerenius pro ταῖς, quod male servavit Gaisfordus.

— 17. Ξενοφῶντος] Haec in Xenophonte frustra quaeres, nisi quod quodammodo ea accedant quae Memorab. IV, 3, 14. leguntur: ἐννόει δὲ ὅτι ὁ πᾶσι φανερὸς δοκῶν εἶναι ἥλιος οὐκ ἐπιτρέπει τοῖς ἀνθρώποις ἀκριβῶς ὁρᾶν, ἀλλ' ἐάν τις αὐτὸν ἀναιδῶς θεάσηται, τὴν ὄψιν ἀφαιρεῖται. Olim tamen in Xenophonte ea lecta fuisse dubitari nequit; bis enim ex eo citata sunt a Clemente Alex. in Protr. p. 61. et Strom. V. p. 714. ed. Pott. ubi in notis ostenditur alios quoque scriptores ita in Xenophonte legisse. Desiderantur tantum ibi prima verba δαίμονες — ἀποφαίνονται, quae Stobaeus sibi solus vindicat. HEEREN. V. ad Xenophontis locum notam L. Dindorfii.

— 19. ἐπιφαίνονται] Heerenius calami opinor errore ἀποφαίνονται.

— 20. φανερόν] Heerenius e Clemente φανερός.

— 21. ἀφανής] Malim ἀφανές, si φανερόν sanum est. παμφανὴς] Clemens παμφαής.

P. 5, 4. *ΠΕΡΙ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗΣ*] Titulus accessit e Photio.

— 13. ἐναργεστέρου] Libri ἐνεργεστέρου.

— 17. θριγκὸς] Hoc revocavi e Cantero pro θριγγός.

P. 6, 26. παντᾷ] Vulgo πάντα. δοκέοντι] Ante Heer. δοκοῦντι. ἁμαρτάνεν] Vulgo ἁμαρτάνειν.

— 27. λόγως] Sic V. A. E. pro λόγους. ναμαρτέας] ἢ praefigunt A. et Cant. quod ex ἦμεν corruptum videri potest, sed ut simul λεγομένως scribatur pro λέγεσθαι. ναμαρτέας pro Canteri ναμερτέας dedere A. V.

— 29. ἐναντίως εἶμεν] Ante Heerenium erat ἀντίως ἐν μέν; male hunc cum Gaisfordo sequutus sum. Scribendum

erat aut ἐναντία εἶμεν, aut quod verum puto ἐναντίως ἔχεν (vel ἐχέμεν?), ut ἐναντίως adverbium sit.

P. 6, 31. ἀλλ' ἐντὶ] Vulgo ἀλλά ἐστι. καὶ τὸ] Vulgo καί.

— 32. ἀντία] Sic A. E. ἐναντία Cant. ναντία V. οὕτω] Vulgo οὕτω δέ, om. δὲ V.

P. 7, 1. ναμαρτὲς] Vulgo ναμερτές. φαμέν] Scil. ἐναντίως ἔχειν. Praeterea dialectus postulat φαμές.

— 2. λέγεσθαι] περὶ ταὐτοῦ (τωυτῶ) addi vult Heeren. ἀλαθέα] Vulgo ἀληθῆ.

— 3. ὃ] Sic Heeren. pro οὐ. ἐπαινέων] Vulgo ἐπαινῶν.

— 4. οὔ κα περὶ τωυτῶ λέγοι τι] Codd. οὐχ ὑπὲρ τώτω λέγοι τι, Heerenius οὐχ ὑπὲρ ταυτῶ λέγοι τι. Particula ἂν omitti non potest, sed dubius sum utrum quod edidi verum sit an sufficiat οὔ χ' ὑπὲρ τωυτῶ. at περὶ reliqua commendant.

— 5. εἰ μὴ καὶ εἴ τι] Pro εἴ τι Cant. ἔτι. Malim αἰ μὴ καὶ αἴ τι.

— 6. τωυτόν] Vulgo ταυτόν. οὐχ ἓν ὄνομα . καί τι] Sic Cant. καὶ om. V. A. E. unde locum emendavit Cobetus V. L. p. 145.

10. τωυτῶ πράγματος] Vulgo τούτω πρᾶγμα, Heeren. ταὐτὸ πρᾶγμα.

— 13. ΠΕΡΙ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ] Inscriptionem e Photio revocavit Heeren. Platonica fere intacta reliqui ut a Cantero edita sunt.

P. 8, 13. λέγοντα, εἶπεν] λέγοντος ἔφη A.

P. 9, 2. ΠΕΡΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ] Hanc quoque inscriptionem ex Photio supplevi. Supplendum nempe est τοῦ λόγου, *de sermonis charactere.* HEEREN.

P. 12, 16. ἀδωναϊκοῖς] Sic apud Canterum est, pro quo tacite Heer. dedit Ἀδωνιακοῖς, quo utitur Epict. IV, 8, 36. Inusitata forma si recte habet, ad Ἀδωναῖος revocanda fuerit, quod legitur apud Plutarchum Erot. 13. quamquam huius quoque formae suspecta fides est. Cf. Bergk. Comm. de Ant. Com. p. 254.

— 19. ΠΕΡΙ ΤΟΥ — ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ] Inscriptionem Heerenio praeeunte posui qualem Photius exhibet. Cant. περὶ ἠθικῆς καὶ τῶν ἀκολούθων.

— 20. Διδύμου] Huius enim nomen supplendum esse

ostendi in Mützelli Zeitschrift f. d. Gymnasialwesen a. 1859. vol. XIII. p. 563—65. Ducta autem est haec tota de morali Stoicorum et Peripateticorum doctrina disputatio ex satis amplo opere, quo Didymus Areus totam Graecorum philosophiam explicuerat; ex eodem pleraque eorum derivasse Stobaeum, quae passim de philosophorum graecorum decretis auctorum nominibus omissis in medium protulit, haud vana opinor coniectura est quam l. l. proposui. Vixit autem Didymus Areus temporibus imperatoris Augusti, quem eo praeceptore usum esse constat e Suetonio V. Aug. 89. et Dione Cass. LII, 36.

P. 12, 25. ἐθιζομένου] Malim εἰθισμένου, ut est l. 26. 27. 30.

— 27. λόγῳ] λογικῷ V., quod revocandum. Idem sequentia ἢ πάθος — τῷ λογικῷ om.

P. 13, 1. ψυχῆς πρακτική] Sic ut videtur V., ψυχικῆς πρακτικῆς A., πρακτικὴ ψυχῆς πραγματικῆς Cant.

— 7. ἦθός ἐστι] Ante Heerenium ἦθος τὶ, Gaisfordus ἦθος τί;

— 8. Ἀριστοτέλης] Heerenius comparat Eth. Nicom. II, 4. suspicatur tamen has explicationes ex Aristotelis libro περὶ παθῶν a Diog. Laert. V, 1, 23. laudato haustas esse.

— 10. 11. τὸ γὰρ — καθ᾽ ὅ] Libri τὸν γὰρ — καθ᾽ ὅν, correxit Hermannus Meurer De Peripateticorum philos. mor. (Vimar. 1859) p. 12, 28.

— 12. τῷ λογικῷ] τοῦ λογικοῦ V. A.

— 18. ὁρμὴ πλεονάζουσα] Diog. Laert. VII, 110. ἔστι δ᾽ αὐτὸ τὸ πάθος· κατὰ Ζήνωνα ἡ ἄλογος καὶ παρὰ φύσιν ψυχῆς κίνησις ἢ ὁρμὴ πλεονάζουσα. Attulit Heeren. Adde Cicer. Tusc. IV, 6.

— 21. ποτά] Libri ποιά, Cant. *volatus*, unde ποτή scripsit Heerenius, paulo probabilius mihi visum est doricum ποτά.

— 29. παρεμπεσοῦνται] περιπεσοῦνται V.

— 30. ἀπ᾽ αὐτοῦ τοῦ κατὰ διαφορὰν ἐνδεικνυμένου] Haec clara erunt, si ἐνδεικνυμένου sensu passivo acceperis: *declarato a me hoc loco pro rerum diversitate, statim ad reliqua procedendum est.* Est nempe τὸ ἐνδείκνυσθαι κατὰ διαφορὰν genus declarandi rem per diversas notiones quas continet. HEEREN. Non credibile est scriptorem verbum ἐν-

δείκνυσθαι alio hic sensu posuisse quam p. 14, 14. Quare scripsi ἐνδεικνυμένους, nam χωρητέον non differt a χωρεῖν δεῖ. Cfr. p. 18, 10. ἀρκτέον δὲ τῶν προβλημάτων προτάττοντα τὰ γένη. Possis igitur etiam ἐνδεικνύμενον. Heerenii interpretationi adversatur etiam participium praesentis. Ad ἐνδεικνυμένους supplendum τὴν διαίρεσιν. τὸ κατὰ διαφορὰν autem vix differt a διαφορά, ut infra p. 267, 23. τὰ κατ' οὐσίαν est pro οὐσία.

P. 14, 2. Λαρισαῖος] Sic recte Canterus, cui male Gaisfordus ex V. A. substituit Λαρισσαῖος. ἀκαδημικός] Expectes ἀκαδημιακός vel ἀκαδημαϊκός, de quibus formis disputavit Dindorfius Praef. ad Lucianum p. XXII. Retinui tamen ἀκαδημικός, quam formam Didymus Romae docens ex latino sermone assumpsisse videtur. Eadem usus est noster p. 16, 6.

— 4. λόγοις] Sic Canterus dedit pro λοιποῖς vel λειποῖς. Fort. λογικοῖς.

— 6. περὶ ἧς ὁ λόγος] Haec eiecit Heerenius.

— 20. τοῦ μὲν θεραπευτικοῦ] Haec quoque delenda esse vidit Heeren.

— 21. αἰτίων] Vulgo αἰτιῶν. ἐν] Fort. delendum.

— 22. ὑγιείας] Vulgo ὑγείας ut p. 15, 4.

— 25. διὰ] Seclusit Heerenius, nisi legendum sit δή vel νὴ Δία.

— 28. τὸ δὲ] Ante Heerenium τὸν δέ.

— 29. ἐφ' ὧν καὶ δι' ὧν] Sic Heeren. scripsit pro ἐφ' ὃν καὶ δι' ὃν. Malim ἐφ' ἃ καὶ ἀφ' ὧν.

— 32. ὑγίεια] Vulgo ὑγεία.

P. 15, 2. ἐπὶ γάρ τε τῆς ἰατρικῆς] Heeren. edidit ἔτι γάρ τε τῇ ἰατρικῇ, qui in notis suggerit ἐπεὶ γὰρ τῇ ἰατρικῇ. GAISFORD. Imo respondent sibi ἐπὶ γάρ τε τῆς ἰατρικῆς et καὶ δὴ κἀπὶ τοῦ βίου.

— 11. συμβιωτέον] συμβουλευτέον V. fort. συμβιοτευτέον.

— 12. τὰ πρὸς ἅπαντας] Vulgo πρὸς ἅπαντας. οἷόν ἐστι] Vulgo οἷον ἐκ τοῦ.

— 25. τὰς] Ante Heeren. τά.

— 29. διεκείμην] διακείμην V. quod esse potest διακεοίμην.

— 30. ἑξαμερείας] *Divisionis in sex partes*, seu *capita*.

Talem enim fuisse Philonis divisionem clarum ex praecedentibus, cum duo capita contineret ὁ προτρεπτικός, duo ὁ θεραπευτικός, nempe τὸν ὑπεξαιρετικὸν et τὸν ἐνθετικόν, duo denique τὸ περὶ εὐδαιμονίας et περὶ βίων, qui etsi iterum in duo dividatur, nempe in eum de vita privata et publica, hunc tamen, quod nimis late pateat, per se tractandum esse, supra dictum est. HEEREN.

P. 16, 14. τὸ] Ante Heeren. τά, qui uncis inclusa de coniectura adiecit. Idem in sequentibus dedit ταῦτ' ἐστὶ γὰρ τριμερῆ pro librorum scriptura ταῦτ' ἐστὶν ἀνδρομερῆ. Malim vero ταῦτ' ἐστὶ τὰ τριμερῆ. Infeliciter Valckenarius ταῦτ' ἐστὶν ἁδρομερῆ.

— 19. οἷον ἐπίκρισις] Nescio an pro ἐπίκρισις scribere praestet πρόκρισις.

— 26. ἢ τῶν] Libri καὶ τῶν, corr. Heeren.

— 28. τὸ μέν ἐστι — καὶ κακιῶν] Haec verba Heeren. suspectat; non offenderem si scriptum esset τοῦτ' ἔστι.

P. 17, 9. ὑπάγει] Scil. Eudorus. Scribendum videtur ἐπάγει.

— 10. ὅμως] ὅμῶς A. Fort. igitur ὁμοίως vel ὁμοῦ, neque recte coniungi credo ὅμως cum particulis οὐ μὴν ἀλλά.

— 13. εἰδικῆς] Vulgo ἰδικῆς ut l. 27.

— 18. αἰτίων] Vulgo αἰτιῶν.

— 26. παθολογικὸς] Post παθολογικὸς commemoranda erat divisio locorum περὶ τῶν αἰτιῶν et περὶ τῆς ἀσκήσεως, siquidem plura utriusque capita fuerint. Videtur itaque aliquid hic periisse. HEEREN.

— 27. περὶ τῆς ὁμωνύμως λεγομένης πράξεως] Pro ὁμωνύμως ante Heerenium erat ὁμωνυμίας, i. e. ὁμωνυμίᾳ, quare fortasse ἐν ὁμωνυμίᾳ scribendum cll. infra Lib. II. p. 83, 20. ἐν ὁμωνυμίᾳ γὰρ ἐκφέρεσθαι τἀγαθόν.

P. 18, 1. ἐπεὶ] Ante Heerenium ἐπί.

— 6. τὸν τῆς πράξεως τόπον] Mancam esse hanc locorum repetitionem quae ad πρᾶξιν pertinent, clarum erit si eam cum praecedentibus contuleris. Desideratur enim locus προτρεπτικός. Praeterea locus παθολογικός, cum idem sit ut supra dictum est cum παραμυθητικῷ, patet vocem παθολογικὸν, quam uncis inclusi, vel prorsus eiiciendam, vel legendum esse ἢ παθολογικὸν, nisi potius, ut plena sit enume-

ratio, praeferas *παραμυθητικὸν*, *προτρεπτικὸν*, *περὶ ἀσκήσεως* etc. HEEREN.

P. 18, 10. *τέμνοιτ' ἂν μέρη*] Cant. *τέμνοιτ' ἂν μέν*. Om. *μὲν* V. A. quod ego *μέρη* scripsi, possis etiam *γένη*.

— 16. *τὸ φορικὸν*] Deerat articulus.

— 17. *αὐτοτελής τε*] Pro *τε* Heeren. malebat *τις*. Statim pro *εὐτελὴς* A. habet *ἀτελής*. Pro *αὐτοτελὴς* aptiore uti potuisset exemplo, v. c. *λυσιτελής* vel *πολυτελής*; nil tamen novandum.

— 23. *Εὐριπίδῃ*] Bacch. 385.

— 27. *τῶν πολιτικῶν ἀρχαί*] *πολιτειῶν* V. quod recipere debebam, quamvis praeferrem *πολιτῶν*.

— 28. *εἰ τύχοι*] *εἰ* om. V. *Ὁμήρῳ*] Il. *κ*, 470. Ceterum verba *παρὰ δ'* — *ἔναρχον τάγμα* spuria esse credo propter ea quae leguntur p. 19, 18—21.

P. 19, 2. *βραχιόνως*] Hoc posui pro *Κρατῖνος*, cui *Κράτης* substitui voluit Heerenius cynicum intelligens, cuius auditor Zeno fuit. Equidem philosophi nomen ab h. l. alienum puto. Similiter in re diversa loquutus est Cicero Tusc. IV, 6. *Est igitur Zenonis haec definitio, ut perturbatio sit, quod πάθος ille dicit, aversa a recta ratione, contra naturam animi commotio. quidam brevius, perturbationem esse appetitum vehementiorem.* Ad formam comparari possunt adverbia *καλλιόνως*, *κακιόνως* alia. *αὐτὸ δ' οὐδενός*] Delevi quod vulgo post *οὐδενός* additur *ἕνεκα*. Cf. infra p. 78, 30. *ἀκολουθητέον τῇ τῶν ἀρχαίων συνηθείᾳ καὶ λεκτέον τέλος εἶναι οὗ χάριν πάντα πράττομεν, αὐτὸ δ' οὐδενός.*

— 5. *ἐπ' οὐδέν*] Libri *ἐπ' οὐδενός*, emendavit Lipsius Manud. Stoic. II, 13. recteque probavit Davisius ad Cicer. de Fin. I, 9.

— 15. *πρακτικόν*] Ante Heerenium legebatur *πρακτέον*.

— 17. *διατεθεῖσθαι*] Libri *διατιθέναι*, correxit Madvigius ad Cicer. de Fin. p. 144.

— 18. *ἀγούσης*] Sic Madvigius pro *ἁπάσης*; possis etiam *ἀπα[γού]σης*. Tum *ἐπιβολῆς* Heerenius dedit pro *ἐπιβουλῆς*.

— 19. *Ομήρῳ*] Od. *ι*, 5.

— 21. *δημοτελὲς εἰσήγαγε τὸ τέλος*] Nescio an *δημωφελές* scribendum sit.

— 23. *κἀν*] Hoc ex Cant. revocavi, *καί* V. A. Respici ea

quae Plato disputat in Protagora p. 350. et in Timaeo p. 64. adnotavit Heerenius.

P. 19, 28. ὑποτελὶς] Sic Madvigius ad Cicer. de Fin. p. 219. 837. et hic et p. 20, 3. correxit librorum scripturam ὑποτελές.

P. 20, 6. ὑγίεια] Vulgo ὑγεία.

— 9. εὐφυΐα] εὐποιΐα V. A. Heerenius affert Diog. Laert. VII, 61.

— 22. λέγων,] Dele virgulam. τουτέστιν ἐν ἀρετῇ κείμενον] Seclusit haec Heerenius.

— 24. εἴποι δ' ἂν τις ἂν κἀκείνως] Alterum ἂν delevit Heerenius, retinuit Gaisfordus; scripsi αὖ.

— 30. λέγωμεν] Ante Heerenium λέγομεν, V. λέγω μέν.

P. 21, 17. Ὅμηρον] Od. ε, 193. Ante ὅπερ Wyttenbachius ad Plutarchum S. N. V. p. 27 lacunam statuit, cuius necessitatem video nullam. Statim pro vulgato ὑπ' αὐτὸν sensu postulante scripsi μετ' αὐτόν, Wyttenbachius ἐπ' αὐτόν, Heeren. ἐπ' αὐτό, quorum neutrum intelligo.

— 20. ἁρμονικῷ] Ante Wyttenbachium ἁρμονικῶς.

— 23. σημαίνοντος — προεπίνοιαν] Verba σημαίνοντος ἀφθόνως τὴν ἐκείνου προεπίνοιαν obscura sunt; nec sensum eorum satis assequor. Ad σημαίνοντος, si sanum est, subintelligendum foret τοῦ Πλάτωνος, *Platonem abunde in Timaeo indicasse* τὴν ἐκείνου nempe *Pythagorae* προεπίνοιαν. Sed quid sit προεπίνοια merito dubitaveris. Positum esse deberet, si sanum est, omnino pro ἐπίνοιαν, *cogitationem, commentum* seu *placitum*. Attamen vel sic turbatum videri verborum ordinem, cum σημαίνοντος non satis concinne positum sit, facile apparet. In codd. tamen nihil praesidii. HEEREN. Sensus est: *abunde Platonem indicasse, iam ante se* (Platonem) *Pythagorae hanc fuisse sententiam, ut in similitudine dei bonorum finem positum esse statueret.* Voce προεπίνοια etiam Stephani thesaurus caret.

— 24. ἐν τῇ πολιτείᾳ] P. 716 (600).

— 27. οὐ πολύδοξον] Haec addidit Heerenius cll. p. 25, 5.

— 30. εἰς] Codd. εἰ, correxit Heeren.

P. 22, 2. Locus Platonis est p. 90. unde Heerenius correxit quae apud Stobaeum sic ferebantur ὁμοίως ἂν τὸ δέ, propius vero A. ὁμοίως ἂν τάδε.

P. 22, 5. μέλλοντα] ἔπειτα χρόνον apud Platonem.

— 10. ᾗ] Codd. ἡ ut l. 13. et 15. correxit Rassow Observ. crit. in Aristot. (Berol. 1859) p. 25.

— 14. ταύτην] Heeren. ταύτῃ.

— 18. ἐνέργειαν] Heeren. et Gaisf. οἷον ἐνέργειαν, coniectura inutili. Cf. p. 26, 26. ubi item Heeren. οἷον ante ὕπαρξις additurus erat.

— 21. προηγουμένης] Sic Gaisfordus. προηγουμένοις Cant. προηγουμένην V. A. προηγούμενος E. προηγουμένως Heeren.

— 23. τοῦ τὴν] Codd. ταύτην, correxit Heeren.

— 25. Πλάτωνος] Heeren. affert Euthyd. p. 288.

— 30. καλὸν] Libri τὸ καλὸν, correxit Rassow l. l. καθ' ὃ] Heeren. καὶ τό.

— 31. καὶ τὸ] ἢ τὸ V. A. παρέχον] Ante Heeren. παρέχειν.

P. 23, 1. ἔννοια] Ante Heerenium εὔνοια.

— 5. Τιμαίῳ] P. 64. τὸ μὲν παρὰ φύσιν καὶ βίαιον γιγνόμενον ἀθρόον παρ' ἡμῖν πάθος ἀλγεινόν· τὸ δ' ἐναντίον τούτοις ἐναντίον.

— 6. νικομαχείων] Vulgo νικομαχιῶν.

— 10. εὐδαιμονίη ψυχῆς καὶ κακοδαιμονίη] Temere Heerenius ἐν τῷ περὶ εὐδαιμονίης καὶ κακοδαιμονίης.

— 11. βοσκήμασι οἰκέει] Libri βοσκήμασιν οἰκεῖ.

— 12. εὐδαιμονίαν καὶ] Haec adieci.

— 17. κατὰ ταὐτὸ] Ante Heerenium κατὰ τοῦτο, quod servari potest.

— 19. δέδωκεν ὁ θεὸς] Libri δέδωκεν ὅθεν, Heeren. δέδωκεν ὁ θεὸς ὅθεν. Imo ὅθεν ex ipso illo ὁ θεὸς corruptum est.

— 23. δύο γὰρ] Platonica leguntur Legg. I. p. 636.

— 25. ὧν ὁ μὲν ἀρυτόμενος, ὅθεν — ὁπόσον εὐδαιμονεῖ] E Platone supplevit et correxit Gaisfordus. Codd. corrupte ὧν ὁ μὲν ἀρυτοδαίμονι.

— 29. καὶ ὅπῃ καὶ ὅπως] Platonis libri καὶ ὁπότε καὶ ὁπόσον, quo nihil deterior est Stobaei lectio.

— 32. ἐν μὲν] μὲν ἐν vulgo.

P. 24, 4. ἀλλήλοις διαφέρονται] Haec adicienda fuisse apertum est, nec sufficit quod Heeren. supplevit διαφέρουσι. Adde quod aliud est διαφέρειν aliud διαφέρεσθαι.

P. 24, 9. ἢ τὸ] Vulgo καὶ τό.

— 11. τῇ ἐκείνου] τῇ κείνου i. e. τῇ 'κείνου A.

— 13. δι' αὑτὸ] Haec vulgo desunt.

— 17. καθορασθήσεται τῶν κατὰ μέρος] Heerenius καθὸ κρατήσει τῶν μερῶν, in quibus praeter καθὸ nihil verum est.

— 20. πρώτου τῶν νόμων] P. 631.

— 21. διττὰ] διπλᾶ apud Platonem.

— 23. καὶ ἐὰν — ἐλάττονα] Apud Platonem καὶ ἐὰν μὲν δέχηταί τις τὰ μείζονα πόλις, κτᾶται καὶ τὰ ἐλάττονα.

— 24. παρίσταται] Vulgo παρίστασθαι, apud Platonem πόλις κτᾶται, cui fortasse παρίσταται reddendum est.

— 26. ὑγίεια] Vulgo ὑγεία.

— 32. κραθέντων] Codd. κριθέντων, correctum e Platone.

P. 25, 4. ἐνδιαστελοῦμαι] Vulgo ἐνδιαστέλλομαι, A. ἐνδιατελοῦμαι.

— 7. τῶν γὰρ ἀγαθῶν] Vulgo τῶν ἀγαθῶν. Cf. lin. 11. Pravam loci distinctionem (τῷ γένει τῶν ἀγαθῶν· τὰ μὲν) corr. Meurer l. l. p. 15. qui διττῶς dedit pro διχῶς.

— 11. τὰ μὲν — τὰ δὲ] Ante Heer. τὰς μὲν — τὰς δέ.

— 12. ἀρετὰς] ἃ ἀρετὰς Heer. et Gaisf. In sequentibus vulgo εὐπορίας καὶ εὐεξίας. Transposui propter lin. 9. 10.

— 14. τἀγαθὸν] ἀγαθὸν ante Heeren.

— 16. ἐνίοις] ἐν οἷς ante Heeren.

— 22. Φιλήβῳ] P. 55.

P. 26, 2. τόπους] Libri τρόπους, emendavit Heeren. In seqq. corrige typoth. vitium εἱρετά.

— 5. αὐτῶν] Recte Meurer l. l. p. 14, 70. αὑτῶν.

— 9. τῶν σωματικῶν ἡδοναὶ] ἡδονῶν Meurer.

— 11. αὐτὰ δι' αὑτὰ] δι' αὑτὰ addidi, sufficit δι' αὑτὰ scribere ut voluit Meurer l. l.

— 16. 17. τὴν ἐφ' ἃ] ἐφιετὰ (?) Meurer p. 14, 70. fort. τῶν ἐφ' ἅ.

— 20. τὴν καθ' ἑκάστην ἕξιν] I. e. *singulas quasque* ἕξεις. Fallitur Heerenius ad ἑκάστην subaudiens ἀρετήν.

— 21. ὠνομάσθη] Cant. ὠνόμασθαι i. e. ὠνομάσθαι, quod sine dubitatione verum. Respicit scriptor ad Platonicam τοῦ καλοῦ etymologiam in Cratylo p. 416. cf. infra p. 55, 29. καλὸν ὅτι πρὸς ἑαυτὴν καλεῖν πέφυκεν (ἀρετὴ) τοὺς ὀρεγο-

μένους αὐτῆς, et p. 72, 22. *ἐξ αὐτοῦ προσκλητικόν τι ἔχει τὸ κάλλος.*

P. 26, 25. *ὡς τὸ οὗ ἕνεκα*] Libri *ὥστε τοῦ οὗ ἕνεκα*. Heeren. et Gaisf. *ὥστε τὸ οὗ ἕνεκα*, in quibus *ὥστε* falsum est. Scribendum erat *ὡς τὸ οὗ ἕνεκα*. Statim *δὲ* ante *δι'* addidit Heeren.

— 30. *κεχώρικεν*] *Distinxit*, sic enim scribendum putavi; vulgo *κεχώρηκεν*.

— ib. *τοῖς ἠθικοῖς*] Post *ἠθικοῖς* subiungitur tum in Cant. ed. tum in codd. nova paragraphus, inscripta *περὶ δόξης*, *de opinione*, locum Platonis continens ex libris de Republ. III. Op. II. p. 413. *Φαίνεταί μοι δόξα* rel. usque ad *ὀρθῶς λέγεις*. Verum caput *περὶ δόξης* supra iam affuit libro I. [p. 154, 6. ed. Cant.] ubi idem quoque locus Platonis iam exhibitus est. Male itaque ea hic repetita esse (forte cum casu margini adscripta essent, in contextum recepta,) satis patet; excludenda itaque putavi. HEEREN.

P. 27, 8. *τὰ μὲν*] *τὰ μὲν εἶναι* sine idonea causa Heer. et Gaisfordus.

— 11. 12. *ἀδικίαν ἀκολασίαν*] Vulgo *ἀκολασίαν ἀδικίαν· δειλίαν*, quod recte apud Cant. ultimo loco positum est, ante *ἀδικίαν* habet A. sequente Gaisfordo.

— 15. *ὑγίειαν*] Vulgo *ὑγείαν*.

— 17. *καὶ δικαιοσύνην*] Haec necessario adicienda erant.

— 19. *θάρρος*] Vulgo *θάρσος*. Cf. ad p. 29, 30.

— 22. *δικαιοσύνην καὶ ἀνδρείαν*] Vulgo *ἀνδρείαν καὶ δικαιοσύνην*.

— 27. *ἀδυναμίαν*] Excidit aliquid quod *ἰσχύι ψυχῆς* respondeat, e. c. *ἀσθένεια ψυχῆς*, nisi l. 24. *καὶ ἰσχὺν ψυχῆς* delere praestat.

P. 28, 4. *καὶ ἀεὶ*] Ante Heeren. *καὶ τῶν ἀεί*.

— 7. *περιπάτησιν*] In enumeratione malorum infra legimus *ἄφρονα ἀπόκρισιν*, quare *ἐρώτησιν* h. l. reponere velit Heeren. Sed vide Rossium in Comment. Laert. p. 138. 139. qui recte monet *περιπάτησιν* significare *sermones* quos philosophi habebant in porticu deambulantes. Vid. infra p. 167, 22. ed. Cant. (p. 29, 31). GAISFORD.

— 12. *καὶ ἀεί*] *καὶ* add. Heeren.

P. 28, 14. οὔτ᾽ ἐν] Vulgo οὔτε. Cf. lin. 8.

— 15. χρηστὰ] Malim εὔχρηστα, cui melius respondet δύσχρηστα lin. 18. Cfr. Diogenes Laert. VII, 59.

— 19. καὶ ἀνοίκεια] Haec vulgo ante καὶ εὐπρεπῆ posita sunt.

— 21. ἀποδίδοσθαι] Sic dedi ex A. ἀποδιδόσθαι Cant. ἀποδεδόσθαι Heeren.

— 22. τὸ δὲ πρῶτον εἶναι αἴτιον] πρώτως V. A. male verba haec spuria statuit Heerenius.

— 22. ἀφ᾽ οὗ — ἢ ὑφ᾽ οὗ] Sic Heeren. pro ἀφ᾽ οὗ — καὶ ὑφ᾽ οὗ, laudato Sexto Emp. c. Mathem. XI, 21. (p. 550 Bekk.) λέγεται γὰρ ἀγαθόν, φασί, καθ᾽ ἕνα μὲν τρόπον τὸ ὑφ᾽ οὗ ἢ ἀφ᾽ οὗ ἔστιν ὠφελεῖσθαι, ὃ δὴ ἀρχικώτατον ὑπῆρχε καὶ ἀρετή· ἀπὸ γὰρ ταύτης ὥσπερ τινὸς πηγῆς πᾶσα πέφυκεν ἀνίσχειν ὠφέλεια. καθ᾽ ἕτερον δὲ τὸ καθ᾽ ὃ συμβαίνει ὠφελεῖσθαι· οὕτως οὐ μόνον αἱ ἀρεταὶ λεχθήσονται ἀγαθά, ἀλλὰ καὶ αἱ κατ᾽ αὐτὰς πράξεις, εἴπερ καὶ κατὰ ταύτας συμβαίνει ὠφελεῖσθαι. κατὰ δὲ τὸν τρίτον καὶ τελευταῖον τρόπον λέγεται ἀγαθὸν τὸ οἷόν τε ὠφελεῖν, ἐμπεριλαμβανούσης τῆς αποδόσεως ταύτης τάς τε ἀρετὰς καὶ τὰς ἐναρέτους πράξεις καὶ τοὺς φίλους καὶ σπουδαίους ἀνθρώπους. His similia idem habet Pyrrh. III. 169. p. 160. Bekk. adde Diog. Laert. VII, 94. ἀγαθὸν δὲ κοινῶς μὲν τὸ οὗ τι ὄφελος, ἰδίως δ᾽ ἤτοι ταυτὸν ἢ οὐχ ἕτερον ὠφελείας, ὅθεν αὐτήν τε τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ μετέχον αὐτῆς τριχῶς οὕτως λέγεσθαι, οἷον τὸ ἀγαθὸν ἀφ᾽ οὗ συμβαίνει, ὡς τὴν πρᾶξιν τὴν κατ᾽ ἀρετήν· ὑφ᾽ οὗ δέ, ὡς τὸν σπουδαῖον τὸν μετέχοντα τῆς ἀρετῆς. Sed totum de hoc triplici Stoicorum bono et malo locum nemo plenius illustrat quam Schol. Luciani p. 209. Iac. (vol. VII. p. 338. Lehm.), qui dubitari non potest quin sua ex antiquo fonte vel e pleniore Stobaeo, quam nunc habemus, derivaverit. Sic autem scribit: τριχῶς ἔλεγον οἱ στωικοὶ τὸ ἀγαθόν· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον καὶ οἷον πηγῆς ἔχον χώραν, ὃ καὶ ἀφορίζονται ἀγαθὸν εἶναι λέγοντες, ἀφ᾽ οὗ συμβαίνει ὠφελεῖσθαι τῷ πρώτως εἶναι αἰτίαν καὶ ὑφ᾽ οὗ. δεύτερον καθ᾽ ὃ συμβαίνει ὠφελεῖσθαι, ὥσπερ εἰ θερμαινόμενός τις ψύχους [τῆς νόσου] ἀπαλλάττεται· οὐ γὰρ τὸ θερμαῖνον ἀλλὰ τὸ θερμαίνεσθαι αἴτιον τῆς ὠφε-

λείας. καὶ τρίτον ἔλεγον ἀγαθὸν κοινότερον καὶ ἐπὶ τὰ εἰρημένα διατεῖνον, τὸ οἱονεὶ ὠφελοῦν, ὅπερ οὐ τοῦ ὄντως ὄντος περιδράττεται ἀλλὰ τοῦ ἐν ὑπολήψει. ὁμοίως τούτοις καὶ τὸ κακὸν εἶναι τριττόν, τό τε ἀφ' οὗ (add. *ἢ ὑφ' οὗ*) *συμβαίνει βλάπτεσθαι, ὡς ὁ καιόμενος ἀπὸ* (*ὑπὸ*?) *πυρός, καὶ τὸ καθ' ὅ, ὡς ὁ χειμῶνος ὕπαιθρος διανυκτερεύσας, καὶ κοινότερον καὶ ἐπὶ τὰ ὄντως* (add. *ὄντα*) *ἀναφερόμενον, ὡς εἰ φάσκοι τις πρὸς τὴν αἴσθησιν ἀποβλέπων, τὸν σωφροσύνης ἕνεκεν πόνοις αὐτὸν ἐκδόντα ἀνιαρῶς διακεῖσθαι.*

P. 28, 23. *τὸ δὲ δεύτερον*] Vulgo *τὸ δεύτερον.*

— 24. *κοινότερον*] Vulgo *κοινότατον.* praeterea addendum opinor *τούτων.* cf. l. 28. Sequentia melius leguntur apud schol. Luciani *καὶ ἐπὶ τὰ* (*προ*)*ειρημένα διατεῖνον.*

— 25. *οἷον ὠφελεῖν*] Gaisfordus e Sexto *οἷόν τε ὠφελεῖν* et hic et l. 29. *οἱονεὶ ὠφελοῦν* schol. Luciani.

— 26. *τῶν ἀγαθῶν*] Scribendum videtur *τοῦ ἀγαθοῦ.*

— 28. *καθ' ὅ*] Vulgo *καθ' οὗ.*

— 29. *τούτων*] Propter definitionum parallelismum, quem constanter hic scriptor sequitur, addenda suspicor *καὶ ἐπιδιατεῖνον καὶ ἐπὶ τὰ προειρημένα.*

— 30. *τῶν δ' ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι*] Haec et sequentia ita leguntur apud schol. Luciani l. l. p. 339. *τούτων δὲ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι περὶ ψυχὴν τὰ δὲ ἐκτός, εἴτε περὶ σῶμα εἴτε περὶ τὰ κυρίως ἐκτός, τὰ δὲ οὔτε κατὰ ψυχὴν οὔτε ἐκτός, ὥσπερ ὅσοι φιλίαν μὲν πρὸς ἡμᾶς ἤ τινα σχέσιν οὐκ ἔχουσιν, τῷ μηδὲ γνωστοὶ ἡμῖν εἶναι, ἄλλως δὲ σπουδαῖοί εἰσι καὶ ἔχοντες ἀρετάς. ἀναλόγως τούτοις καὶ τὰ κακὰ τριττὴν ἔχει διαφοράν. καὶ ἔτι τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναί φασι διαθέσεις, ὡς τὰς ἀρετάς, τὰ δὲ ἕξεις, ὡς τὰ ἐπιτηδεύματα, τὰ δὲ οὔτε ἕξεις οὔτε διαθέσεις, ὡς αἱ κατὰ τὰς ἀρετὰς ἐνέργειαι, οἷον ἡ φρονίμευσις, ἡ δικαίωσις· ἀναλόγως καὶ αἱ περὶ ψυχὴν κακίαι, ὡς φθόνος καὶ φθόνησις.*

P. 29, 3. 4. *τοὺς τὰς ἀρετὰς*] *τοὺς* Heeren. addidit, fort. *πάντας τοὺς τὰς ἀρετάς.*

— 6. *τάς τε κακίας σὺν ταῖς μοχθηραῖς ἕξεσι*] Pro *σὺν ταῖς* V. habet *καὶ ταῖς*, A. *καὶ ταῖς* i. e. *τάς*, quae ad hanc scripturam ducunt *τάς τε κακίας καὶ τὰς μοχθηρὰς ἕξεις.*

P. 29, 8. *οὔτε δὲ*] Vulgo *οὔτε*.

— 9. *καὶ πάντας*] Supplendum videtur *καὶ* [*καθόλου*] *πάντας*.

— 11. *εἶναι διαθέσεις τὰ δ' ἕξεις, τὰ δ' ἕξεις μὲν*] Codd. *εἶναι διαθέσεις, τὰ δὲ ἕξεις μέν.* Corrigunt *εἶναι ἕξεις, τὰ δὲ διαθέσεις, τὰ δὲ ἕξεις μέν.* Verum esse verborum ordinem quem ego posui, sequentia ostendunt.

— 14. *ὡς*] Sic Heeren. pro *καὶ*, Bakius *οἷον*.

— 16. *ἀρετὰς*] Vulgo *αὐτὰς*, correxi e schol. Luciani, qui statim pro *φρόνησιν* recte habet *φρονίμευσιν*, quae Stoica vocis forma est, comparanda illa cum *φρονίμευμα* p. 53, 12. *σωφρονίμευμα* ib. 14. *ἀδίκευσις* et *ἀφρόνευσις* p. 29, 26.

— 18. 19. *διαθέσεις τὰ δ' ἕξεις, τὰ δ' ἕξεις μὲν*] Vulgo *διαθέσεις, τὰ δ' ἕξεις μέν.* Minus recte Gaisfordus voluit *ἕξεις, τὰ δὲ διαθέσεις, τὰ δ' ἕξεις μέν.*

— 21. *καὶ οὐ διαθέσεις*] Haec addenda fuisse intelligitur e lin. 13.

— 24. *οὔτε δ' ἕξεις*] Vulgo *οὔθ' ἕξεις*.

— 27. *τῶν δ'*] Ita Spengel. pro *τῶν τε*.

— 30. *θάρρος*] Vulgo *θάρσος*, qua forma non credibile est usum esse scriptorem, qui constanter dixit *θαρραλέος*. Tum lacunam indicavi. Excidit aliquid quod *τῇ κλοπῇ* respondeat p. 30, 6. e. c. *εὐεργεσία*.

P. 30, 6. Indicavi lacunam propter p. 29, 30. Excidit *δυσφροσύνη*.

— 7. *τελικὰ*] Parallelismi causa addendum videtur *μόνον ἐστὶν ἀγαθά.* *πᾶσαι*] Vulgo deest.

— 11. — p. 36, 29. Quae hic de virtutibus traduntur, suo loco mota et in eam disputationis partem transponenda esse, qua de virtutibus et vitiis agitur (p. 27 seq.), animadvertit Spengelius in *Münchner Gel. Anz.* 1850. p. 263.

— 14. *ἀρετῶν*] *αἱρετῶν* V. A. P.

— 15. *δ' εἶναι*] Ante Heeren. *δὲ καί.*

— 22. *ἀδικίαν — ἑκάστῳ*] Addidit Heerenius.

P. 31, 1. *περὶ τὰς ὑπομονάς, τὴν δὲ δικαιοσύνην*] Haec apud Heerenium exciderunt, quod fefellit Spengelium p. 263.

— 13. *ἀνταναιρετικὴν καὶ μὴ κεφαλαιωτικὴν*] *ἅμα διαιρετικὴν καὶ ἀνακεφαλαιωτικὴν* non male Wyttenb. ad Plut.

II. p. 103. A. Fortasse tamen sufficit ἀναιρετικὴ καὶ δὴ καὶ, *et vero etiam;* εὐλογιστία enim turbat et tollit rationes ductas, sed eadem etiam colligit summam rationum.

P. 31, 25. ἐμμενετικὴν] Vulgo ἐμμενητικήν.

— 26. ὅτι — μὴ περιπέσωμεν] Haec singulariter dicta sunt pro ὅτι οὐδενὶ δεινῷ περιπεσούμεθα,

P. 32, 5. τούτου] Ante Heerenium τούτων.

— 10. κατὰ τὸ σύμφωνον] Sic Heeren. pro καὶ τὸ σύμφωνον.

— 15. ἐπὶ τῆς ἀσκήσεως περιγιγνομένας] Scribendum ἀπὸ vel ἐκ τῆς ἀσκήσεως.

— 16. ὑγίειαν] Vulgo ὑγείαν, ut I. 18. 21.

— 22. ἰσχὺς] ἡ ἰσχὺς Heeren.

— 24. καὶ πράττειν καὶ μή] Meurer p. 15. καὶ πράττειν [ὡς δεῖ] καὶ μή, quae vera esse videtur emendatio.

— 25. ὥσπερ τε] Ante Davisium ὥσπερ γε.

— 26. αὐτῷ] αὐτὸ Heeren.

— 28. μερῶν] Vulgo μελῶν.

— 29. αὐτοῦ] αὐτὸν Davisius.

P. 33, 9. τὰ] Ante Heeren. τάς.

— 21. διὰ τὸ ὑποτάξαι] Sic vulgo. Wyttenbachius apud Lyndenum de Panaetio p. 75. locum sic constituendum existimabat ἤδη δ' ὃ μέν, διὰ τὸ ἀποτοξεῦσαι εἰς τὴν λευκὴν γραμμήν, ἐπιτύχοι, *tum alius quidem sagitta in albam lineam emittenda scopum feriret.* Rescripsi quod omnium simplicissimum erat διὰ τὸ πατάξαι εἰς τὴν λευκήν. Ad ὃ μὲν e praecedentibus subintelligendum τύχοι, nisi id ipsum vel simile verbum post ἤδη δ' ὃ μὲν excidit. Verbum πατάξαι de sagittae ictu non infrequens est.

— 29. κατ' ἄλλην] Sic V. A. κατ' ἄλλα P. κατ' ἄλλον Cant.

— 31. τὰ μὲν ἐν] Ante Heerenium τὰ ἐν.

P. 34, 7. πνεῦμα — ἔνθερμον ὃν ψυχὴν ἡγοῦνται] Diogenes Laert. VII, 157. Ζήνων ὁ Κιτιεὺς καὶ Ἀντίπατρος ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς καὶ Ποσειδώνιος πνεῦμα ἔνθερμον εἶναι τὴν ψυχήν. Schol. Luciani p. 339. σῶμα δ' ἐδόξαζον καὶ τὴν διάνοιαν καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὰς ἀρετάς· ψυχὴν μὲν τὸ συμφυὲς καὶ ἔνθερμον ἐν ἡμῖν πνεῦμα λέγοντες, καὶ ζῷον εἶναι

αὐτὴν καὶ ζῆν καὶ αἰσθάνεσθαι, μάλιστα τὸ ἡγεμονικὸν αὐτῆς μέρος, ὃ καὶ διάνοιαν καλοῦσιν.

P. 34, 14. *ἀκολουθεῖ*] Ante Heerenium *ἀκολουθεῖν.*

— 17. *ἡμιαμβειαίων*] Dedi cum mss. *ἡμιαμβειαίων.* Cant. *ἡμιομβειαίων.* Valckenarius 'an *ἡμιτυμβίων?*' quod non intelligo. Suspicor nonnulla intercidisse, versiculum fortasse proverbialem, metro iambico dimetro catalectico conscriptum, quod genus grammatici *ἡμιάμβια* nuncupant, vel *ἡμίαμβοι*, veluti schol. Nicandri Ther. 377. GAISFORD. Vera sine dubio nominis huius scriptura est *ἡμιαμβείων*, ad *ἰαμβεῖον* illa revocanda. Sed Gaisfordo lacunam statuenti et proverbialem versum excidisse suspicanti accedere dubito. Videant alii an forte Cleanthes *μιμιαμβείων* scripserit, quo nomine scazontes designari ostendi Anal. Alex. p. 390. De hoc versuum genere idem dici potest quod Stoici de hominibus dicebant, habere eos *ἐκ φύσεως ἀφορμὰς πρὸς ἀρετήν*, i. e. ad absolutam iambici trimetri perfectionem. Sed vereor ne haec quoque loci expediendi ratio claudicare dicatur.

— 20. *κατὰ*] Inseruit Heeren.

— 21. *μηδεμιᾶς*] Sic Heerenius pro *μηδεμίαν.*

— 22. *ἀκολούθως γὰρ*] Nonne *ἄρα*? *ὁ κατὰ νοῦν ποιῶν*] Sic scripsi pro *κατὰ νοῦν ἔχων.*

— 23. *διαλεκτικῶς*] *In colloquendo vel disputando*, rescripsi pro *διαδεκτικῶς.* convenit hoc cum iis quae sequuntur; Stoicos vero solos sapientes tantum eloquentes vocasse, et testatur Diog. Laert. VII, 122. et infra ipse tradit Stobaeus *μόνον τὸν σοφὸν διαλεκτικόν.* HEEREN.

— 25. *κατ' ἀρετὴν*] Vulgo *κατὰ τὴν ἀρετήν.*

— 26. *ἐρωτομανῆ τινα*] Cant. *ἐνωτομανῆτι τινά*, V. A. *ἐρωτομανῶν τινα*, Heeren. *ἐρωτομανοῦντα.* *ἔτι δ'*] Ante Heerenium *εἰ δ'.*

— 26. *τόν γ'*] Sic Heerenius. Cant. *τὸν*, A. *τόν τ'.*

— 32. *τοῦ*] Ante Heeren. *τὸ.* *ἐξάγεσθαι*] Wyttenbachius *διεξάγεσθαι*, malim *διάγεσθαι.*

P. 35, 2. *τέρψιν*] Canterus *τρέψιν.*

— 3. *οὖσαν ἐπὶ τὴν κατ' ἀρετήν*] Fortasse *ἄγουσαν ἐπὶ τ[ὸ ζ]ῆν κατ' ἀρετήν.* Cf. l. 28.

— 4. *ἐρασθήσεσθαι τὸν νοῦν ἔχοντα*] Diog. Laert. VII,

129. *καὶ ἐρασθήσεσθαι τὸν σοφὸν τῶν νέων, τῶν ἐμφαινόντων διὰ τοῦ εἴδους τὴν πρὸς ἀρετὴν εὐφυΐαν, ὥς φησι Ζήνων ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ Χρύσιππος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ βίων καὶ Ἀπολλόδωρος ἐν τῇ ἠθικῇ.* De re ipsa cf. Lipsius Manud. Stoic. III, 16. HEEREN. Cf. Stobaeus Flor. LXIII, 31. *εἰπόντος τινὸς 'οὐκ ἐρασθήσεται ὁ σοφός· μαρτυρεῖ γοῦν Μενέδημος Ἐπίκουρος Ἀλεξῖνος', 'τῇ αὐτῇ' ἔφη Χρύσιππος 'χρήσομαι ἀποδείξει· εἰ γὰρ Ἀλεξῖνος ὁ ἀνάγωγος καὶ Ἐπίκουρος ὁ ἀναίσθητος καὶ Μενέδημος ὁ λῆρος οὔ φασιν, ἐρασθήσεται ἄρα.* Ad Stoicorum amores spectat item Batho comicus apud Stobaeum Flor. VI, 29.

P. 35, 9. *ἃ ποιεῖ· δῆλον· ὃν τρόπον γὰρ*] Ita distinxi, vulgo *ἃ ποιεῖ δῆλον. ὃν τρόπον γάρ.*

— 13. *πάντ' εὖ*] Vulgo *πάντα εὖ.* A. *πᾶν τ' εὖ.*

— 20. *δὲ καὶ*] Ante Heerenium *τήν.*

— 21. *τὰς*] Ante Heerenium *καὶ κατά,* Cant. in marg. *πάσας τάς.*

— 23. *ἔν τε*] Ante Heerenium *ἐν.* Valckenarius *ἐν δέ.* *καταλείπουσι*] Valckenarius *καταλέγουσι,* nescio quam ob causam.

— 26. *ὑπογράφουσι*] Libri *περιγράφουσι,* corr. Wyttenbachius. Cfr. p. 36, 14. 28.

— 27. *τὸ ζῆν*] Haec inserui. Cf. ad l. 3.

— 31. *εἴς τινα*] Ante Heerenium *εἴ τινα,* fort. tamen praestat *ἔτι τινά.* idem mox *ἀναλήψεως* dedit pro *ἀναλήψεων.*

P. 36, 7. *ἄλλων*] Libri *ἄλλους,* corr. Heeren.

— 9. *μηδὲν δὲ τούτων ὑπάρχειν τῷ φαύλῳ*] Sic emendavi librorum scripturam *μηδενὶ τ. ὑπ. τῶν φαύλων,* cuius loco Gaisfordus praeeunte Heerenio edidit *μηδενὶ δέ τι τ. ὑπ. τῶν φαύλων.*

— 16. *πολλὰ τῶν πρὸς θεοὺς δικαίων*] Sic corrigendum erat quod libri habent *πολλὰ τῷ πρὸς θεοὺς δικαίῳ,* non ut Heeren. et Gaisfordus voluerunt *πολλὰ τὸ πρὸς θεοὺς δίκαιον.*

— 22. *συγκαθεικέναι*] Hoc recepi ex A. vulgo *συγκαθηκέναι,* quod etsi pro *συγκαταβεβηκέναι* dictum defendi potest ex usu sequiorum (v. Lobeck. ad Phryn. p. 744. et quae dixi Praef. ad Scymnum p. 6.), praetuli tamen cod. scripturam,

quae ad eundem sensum redit. V. Hemsterhusium ad Thomam Mag. p. 815. et Heindorfium ad Platonis Theaet. p. 369.

P. 36, 27. πτοιώδεις] Libri ποιώδεις, corr. Canterus in marg.

— 31. δι' αὑτὰ αἱρετὰ — ποιητικά] Quae Stobaeus δι' αὑτὰ αἱρετὰ et ποιητικὰ vocat, apud Diog. VII, 96. τελικὰ et ποιητικὰ vocantur, ubi tamen tertium genus subiungitur a nostro neglectum, τὰ δὲ τελικὰ καὶ ποιητικά. HEEREN.

P. 37, 2. τῷ ἑτέρων] Ante Heerenium τῶν ἑτέρων.

— 8. καθ' ὃ δὲ . . . δοκιμαστόν] Parenthesi inclusa addenda fuisse, res ipsa docet; quid praeterea post ὃ δὲ exciderit, alii fortasse reperient.

— 10. ἐπαινετῶν] Sic Cant. in margine pro ἀπ' ἀρετῆς.

— 23. ἐκλεκτικὴν] Libri ἐκλεκτήν. Correxit Meurer l. l. p. 15.

— 26. ἔτι] Libri ἐπεὶ, correxit in marg. Canterus.

P. 38, 3. φαντασιῶν δεκτικὴν] Davisius ex Diog. Laert. VII, 47. ἐν φαντασιῶν προσδέξει.

— 4. ἐν τόνῳ] V. Salmasium ad Simpl. p. 95. Heerenio laudatum. φιλίαν] Ante haec complura videntur excidisse.

— 10. ἐρωτικὴν] Ante Heeren. ἐρωτικῶν.

— 14. τέκνων — ἔχουσα] Ante Heeren. τέκνοις — ἔχουσι.

— 16. γήρατος] Ante Heeren. γῆρα, qui mox ἔχουσα pro ἔχοντι.

— 17. εὐζωίαν] Post hoc lacunam indicavi sequutus Spengelium p. 263.

— 21. φανερὸν δὲ διὰ τούτων] Ita edidi pro φανερὸν δὲ ἀεί τι τούτων. Heerenius φανερὸν δ' ἔσται ἐκ τούτων.

— 25. ληπτὸν δὲ τὸ ἀξίαν ἔχον] Haec supplevi praeeunte Heerenio.

— 26. ληπτοῦ] Ante Heerenium ληπτικοῦ. τὸ αὐθαίρετον] τὸ δι' αὑθ' αἱρετόν?

— 29. φασὶ καὶ τὴν ἀρετὴν] Schol. Luciani p. 340. ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρετὴν πᾶσαν τὴν περὶ ἄνθρωπον καὶ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὸ τέλος λογικὰ εἶναί φασι. καὶ τὴν μὲν εὐδαιμονίαν ζωὴν ἀκόλουθον εἶναι καὶ ὁμολογουμένην τῇ φύσει, τὸ δὲ τέλος ὁμοίως τὸ ὁμολογουμένως ζῆν, τοῦτο δέ ἐστι τὸ κατὰ ἕνα λόγον καὶ σύμφωνον ζῆν, ὡς τῶν μαχομένως ζών-

των κακοδαιμονούντων· Διογένης δὲ αὐτὴν εὐλόγιστον ζωὴν ἐν τῇ τῶν κατὰ φύσιν ἐκλογῇ καὶ ἀπεκλογῇ. Sic enim haec scribenda sunt.

P. 39, 2. μαχομένως ζώντων] Hoc rescripsi ex schol. Luciani. Idem coniectura assecutus erat Davisius ad Cic. de Fin. II, 12. Vulgo μαχομένων ζῴων.

— 11. εὐλογιστίαν] Davisius εὐλογιστεῖν, schol. Luciani l. l. εὐλόγιστον ζωήν.

— 16. καθ' αὑτὸν] Vulgo κατ' αὐτόν.

— 18. τὸ δὲ τέλος] Schol. Luciani p. 340: τριχῶς δὲ τὸ τέλος φασί· τὸ τελικὸν ἀγαθόν, ὡς ἐν τῇ φιλοσυνθεσίᾳ τὴν ὁμολογίαν λέγουσι τέλος εἶναι, καὶ τὸν σκοπόν, οἷον τὸν ὁμολογούμενον βίον· καὶ τρίτον τέλος, τὸ ἔσχατον τῶν ὀρεκτῶν, ἐφ' ᾧ (lg. ἐφ' ὃ) πάντα τὰ ἄλλα ἀναφέρεται.

— 20. τό τε γάρ] Scribendum τὸ γάρ, nisi in sequentibus potius structura turbata est.

— 21. ἐν φιλολόγῳ συνηθείᾳ, ὡς τὴν ὁμολογίαν λέγουσι τέλος εἶναι] Mirabili varietate pro ἐν φιλολόγῳ συνηθείᾳ, *in docta confabulatione*, schol. Luc. l. l. habet φιλοσυνθεσίᾳ, cui si quid tribuendum est, conicere possis ἐν φιλολόγῳ συνθεσίᾳ, *in verbosa pactione*. Praeterea pro ὡς aut ἧς scribendum est, aut ὡς ante ἐν φιλολόγῳ transponendum.

— 26. ἐφ' ὃ] Ante Heeren. ἐφ' ᾧ.

— 29. στοχαζομένους] Libri σκεπτομένους. Recepi emendationem Wyttenbachii, quamquam aliud quid latere puto.

P. 40, 4. κακοδαιμονίαν] Ante Heeren. εὐδαιμονίαν, quod vide an δυσδαιμονίαν scribendum sit.

— 12. ταυτοῦ ὄντος] Libri τοῦ ὄντος, corr. Heeren.

— 22. πᾶν] Hoc mea sententia melius hic abesset, nisi πάλιν scribendum.

— 24. πᾶν τὸ ἀγαθόν] Aut πᾶν ἀγαθόν scribendum est aut in sequentibus πᾶν τὸ αἰσχρόν; alterum praeoptavit Heeren.

— 25. στωικὸν] στωικῶν A.

— 28. μὲν] μὲν γὰρ Heeren. et Gaisfordus.

— 32. εἰ ἄρα] Sic scripsi pro ἢ ἄρα. Heeren. et Gaisfordus ἄρα.

P. 41, 1. πάντα ἐστὶν] Ante Heerenium πάντα ἐστὶ πάντα.

P. 41, 2. *καὶ κατὰ λόγον*] Sic libri, Heerenius et Gaisfordus *καὶ κατὰ λόγον τὸν αὐτόν*, malim *καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον* propter l. 4. *αἱρετῶν*] Ante Heerenium *αἱρετῶν ἐστι*.

— 3. *κατωνομάσθαι*] Hoc recepi ex V. A. *κατ' ὠνόμαστον* Cant., *κατωνόμασται* Heeren. et Gaisfordus.

— 5. *τῶν κατὰ τὰς οἰκείας*] Heeren. et Gaisf. *κατὰ τὰ οἰκεῖα*. Excidit fortasse *τάξεις*.

— 25. *ὑγίειαν*] Vulgo *ὑγείαν*.

— 29. *ψυχῆς κατάστασιν*] Schol. Luc. l. l. *παράστασιν*. *καθ' ἣν*] Ante Heeren. *καθ' ἃς*. Scribendum potius e schol. Luciani p. 340. *καθὸ*. Mox pro *φαντασιῶν* apud schol. *φάσεων* est. Post *δεκτική* ex eodem inserenda sunt haec *ὡς ἐπὶ τῶν ἀλογίστως ἐνισταμένων καὶ καρτερούντων*. Ib. pro *τρωμάτων*, quae ionica forma est, cave reponas *τραυμάτων*, verissime enim apud schol. Luciani scriptum est *τρωτόν*.

P. 42, 4. *ἐν ᾧπερ ἐστὶ*] Vulgo *ἐν ᾧ πάρεστι*.

— 14. *ἀξίαν μήτε*] Haec addidit Heeren.

— 15. *περὶ ψυχὴν μὲν εἶναι τοιαῦτα*] De *προηγμένοις* et *ἀποπροηγμένοις* circa animam et corpus quae disputat scriptor, ea apud schol. Luciani p. 340. non sine insigni varietate sic leguntur: *καὶ τῶν προηγμένων τὰ μὲν περὶ ψυχὴν εἶναι, ὡς εὐφυΐαν προκοπὴν γνώμην ὀξύτητα διανοίας καὶ τὰ παραπλήσια, τὰ δὲ περὶ σῶμα, ὡς ὑγίειαν ἰσχὺν εὐαισθησίαν καὶ τὰ ὅμοια· ἐκτὸς δέ ἐστι τέκνα κτῆσις σύμμετρος ἀποδοχὴ παρὰ ἀνθρώπων καὶ τὰ ὅμοια. τριχῶς δὲ καὶ ἀποπροηγμένα φασὶν ἀναλόγως τοῖς προηγμένοις, καὶ ἀπονέμουσιν ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν τριῶν τῶν ἐπ' ἐκείνοις ἀποδοθέντων τὰ ἀντικείμενα· οἷον περὶ ψυχὴν ἀποπροηγμένα ἀφυΐαν ἀπροκοπίαν δυσμάθειαν νωθρότητα διανοίας καὶ τὰ ὅμοια· περὶ δὲ σῶμα καχεξίαν ἀσθένειαν δυσαισθησίαν· περὶ δὲ τὰ ἐκτὸς πήρωσιν τεκνοποιίαν καταφρόνησιν παρὰ ἀνθρώπων καὶ τὰ ὅμοια· οὔτε δὲ προηγμένα οὔτε ἀποπροηγμένα, περὶ ψυχὴν μὲν φαντασίαν καὶ συγκατάθεσιν καὶ ὅσα τοιαῦτα, περὶ σῶμα* (add. *δὲ*) *λευκότητα καὶ χαροπότητα καὶ ἡδονὴν πᾶσαν καὶ πόνον· ἐκτὸς δὲ ὅσα εὐτελῆ ὄντα — μικρὰν παντελῶς παρέχεται χρείαν, ὡς ἡ καὶ παρὰ τῶν ἀνοήτων ἀποδοχή*.

P. 42, 16. μνήμην] Schol. Luc. γνώμην.

— 17. ὀξύτητα διάνοιαν] Egregie placet ὀξύτητα διανοίας, quod sch. Luc. habet, apud quem opponitur νωθρότης διανοίας. ἐπιμένουσιν] Hoc posui pro ἐπιμόνοις εἰσίν. Heeren. sequente Gaisfordo ἐπίμονοί ἐσμεν. Sero video sufficere ἐπίμονοί εἰσιν.

— 18. τέχνας] Ante Heeren. τέχναις.

— 20. ὑγίειαν] Vulgo ὑγείαν. εὐαισθησίαν] Sequutus sum Heerenium sic corrigentem quod libri habent αἰσθητηρίαν; fortasse tamen scribendum est αἰσθητηρίων [ἀρτιότητα]. Sed εὐαισθησίαν confirmat schol. Luciani.

— 25. ἀντιτιθέμενα] ἀντετιθέμενα V. A. quod quid sit nescio, et tamen sic edidit Gaisfordus, ἀντιθέμενα male Heer. cum Cantero. Scripsi ἀντιτιθέμενα, at codd. lectio ducere videtur ad ἀντιτεθειμένα.

— 26. οὔτε δὲ] Vulgo οὔτε δὲ τά.

— 27. ψυχὴν μὲν] Sic volebam pro ψυχήν, μὲν vulgo abest.

— 29. ἡδονὴν πᾶσαν] Sic scripsi pro ἡδονὴν τίς ἄν, in quibus Heerenio, qui τὶς ἄν sequente Gaisfordo uncis inclusit, substantivum, e. c. ἡδυπάθειαν, latere videbatur. Nostrum confirmat schol. Luc.

— 31. οὔτε ἀποπροηγμένα] Haec addidit Heerenius.

P. 43, 1. ἀπ' αὐτῶν] Rectius ἀφ' αὐτῶν. Pro ἔχει τὴν ἀπ' αὐτῶν χρείαν schol. Luc. habet παρέχεται χρείαν, quibus addit ὡς ἡ καὶ παρὰ τῶν ἀνοήτων ἀποδοχή. Tum sic pergit: τῆς δὲ ψυχῆς οὔσης κυριωτέρας πρὸς τὸ κατὰ φύσιν ζῆν, δῆλον ὅτι καὶ τὰ περὶ ψυχὴν κατὰ φύσιν ὄντα καὶ προηγούμενα τὴν ἀξίαν ἔχει τῶν περὶ τὸ σῶμα καὶ τῶν ἐκτός, οἷον εὐφυΐα πρὸς ἀρετὴν ὑπερέχει τῆς τοῦ σώματος εὐφυΐας, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. ἔτι τῶν ἀδιαφόρων ὁρμῆς μὲν κινητικὰ ὅσα κατὰ φύσιν, οἷον ἰσχύς, ἀφορμῆς δὲ τὸ παρὰ φύσιν, ὡς νόσος. τὰ δὲ οὔθ' ὁρμῆς οὔτε ἀφορμῆς, ὡς περιττὰς ἢ ἀρτίους ἔχειν τὰς τρίχας. καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ φύσιν ἀδιαφόρων τὰ μέν ἐστι πρῶτα κατὰ φύσιν, ὡς κίνησις ἢ σχέσις κατὰ τοὺς σπερματικοὺς λόγους γινομένη, οἷον ὑγίεια καὶ αἴσθησις, λέγω δὲ τὴν κατάληψιν καὶ ἰσχύν. κατὰ μετοχὴν δὲ ὅσα μετέχει κινήσεως καὶ σχέσεως κατὰ τοὺς σπερ-

ματικοὺς λόγους, οἷον χεὶρ ἀρτία καὶ σῶμα ὑγιεινὸν καὶ αἴσθησις μὴ πεπηρωμένη. πάντα δὲ τὰ κατὰ φύσιν ληπτά ἐστι, φασίν, τὰ δὲ παρὰ φύσιν ἄληπτα. καὶ τῶν κατὰ φύσιν δι' αὑτὰ εἶναι ληπτὰ ὅσα ὁρμῆς ἐστι κινητικὰ καταστρεπτῶς ἐπ' αὐτά, ἢ ἐπὶ τὸ ἀνέχεσθαι αὐτῶν, οἷον ὑγίεια εὐαισθησία ἀπονία κάλλος σώματος, τὰ δὲ δι' ἕτερα ὅσα ὁρμῆς ἐστι κινητικά, ἀνεκτικῶς ἐφ' ἕτερα, καὶ μὴ καταστρεπτικῶς, οἷον πλοῦτος καὶ δόξα καὶ τὰ ὅμοια.

P. 43, 6. ὑπεράγειν] ὑπερέχειν schol. Luciani.

— 11. τὰ] Ante Heerenium τὰς.

— 12. ἀρτίας] ἀρτίους V. A. et schol. Luc. ἀρτίας Diog. Laert. VII, 104.

— 14. πρῶτα κατὰ φύσιν] V. Madvig. ad Cicer. de Fin. p. 831, 1.

— 16. ὑγίεια] ὑγεία V. A. propius vero Cant. ὑγείαι.

— 19. ὑγιαῖνον] Scribe ὑγιεινόν, e schol. Luciani.

— 20. μὴ] Ante Heeren. μήτε, et sic schol. Luc.

— 21. πάντα δὲ τὰ κατὰ] Vulgo πάντα δὲ κατά.

— 22. πάντα τὰ παρὰ] Vulgo ἅπαντα τὰ, Heeren. ἅπαντα παρὰ, schol. Luc. τὰ δὲ παρὰ.

— 25. κινητικὰ καὶ κατατρεπτικῶς] καταστρεπτικῶς hic et l. 28. schol. Luc. καὶ recte om. Heeren. neque habet sch. Luc. Nisi excidit aliquid. Fort. κινητικά, [μὴ ἀνετικῶς ἐφ' ἕτερα] καὶ κατατρεπτικῶς. ἐπὶ τὸ] Libri ἐπὶ τῶν, Heeren. ἐπὶ τῷ, schol. Luciani ἐπὶ τό.

— 27. ποιητικὰ δὲ] δὲ ab Heeren. additum, τὰ δὲ δι' ἕτερα schol. Luc. ἐστὶν] Vulgo εἰσίν.

— 28. ἀνετικῶς] Sic E. ἀνεκτικῶς ceteri et schol. Luciani, ἀνεκτῶς Cant. κατατρεπτικῶς] Addendum videtur ἐφ' ἑαυτά.

— 29. καὶ τὰ] καὶ om. A. V. fortasse recte. ὅμοια] Post ὅμοια schol. Luciani addit haec: οὐδὲν γὰρ τούτων δι' αὑτὸ αἱρετόν ἐστιν, ἀλλ' ὁ μὲν πλοῦτος διὰ τρυφὴν ἢ εὐεργεσίαν τοῦ πέλας, ἡ δὲ δόξα δι' ἀλαζονείαν, η δὲ ὑγίεια καὶ εὐαισθησία δι' ἑαυτὰ αἱρετά. Quod non spernendum supplementum est.

— 30. ἄληπτα] Ante Heeren. ληπτά, qui idem vitium in sequentibus sustulit, ubi libri ληπτῶν habent pro ἀλήπτων.

P. 44, 3. *τήν τε δόσιν καὶ τιμὴν καθ' αὑτὸ*] Sic rescripsi pro librorum lectione *τὴν δὲ δόσιν καὶ τὴν*, Heeren. *τήν γε δόσιν ἢ τὴν*. Praeterea *καθ' αὑτὸ* ostendit post *τιμήν*, *pretium*, excidisse *πράγματος*. Fortasse tamen *τήν τε δόσιν τὴν καθ' αὑτὴν* scribendum est.

— 6. *τάδε τινὰ*] Vulgo *τὰ δέ τινα*, Heeren. *τάγε τινά*.

— 7. *ὑγίειαν*] Vulgo *ὑγείαν*.

— 13. *δοκιμαστικὸν*] *δοκιμαστὸν* V. A. Si quid in his argutiarum tenebris dispicio, legendum puto *δοκιμαστοῦ*.

— 16. *φασὶ*] Heeren. e V. *φησὶ*, sc. *Διογένης*, cuius doctrinam refert scriptor.

— 18. *τινα*] Ante Heerenium *τινας* et h. l. et 19. *καὶ ἀξίαν*] An *κατ' ἀξίαν*?

— 27. *τῶν*] Ante Heerenium *τὴν*. Idem l. 28. addidit *οὖν*, et l. 32. *ὅν*.

P. 45, 1. *ἄρα λόγον*] Sic edidi pro *ἀνάλογον* (nisi forte praeferas *τὸ δ' ὅμοιον ἀνάλογον* eodem sensu) et statim *τῶν ἀποπροηγμένων* pro *τὸ ἀποπροηγμένως* apud Cant. HEEREN. *τὸ ἀποπροηγμένων* V. A.

— 6. *οὐδὲ γὰρ ἐν αὐλῇ τῶν προηγμένων — τοὺς μετ' αὐτὸν τεταγμένους*] Ita haec correxerunt Cant. Davisius ad Cic. de Fin. III, 16. Wyttenb. apud Bakium ad Posid. p. 280. Madvig. ad Cic. de Fin. p. 439. Libri *οὐδὲν γὰρ ἂν αὐλητῶν προαγόμενον* (*προηγούμενον* V.) — *τοῦ μὲν ταυτὸν* (*μετ' αὐτὸν* V. A.) *τεταγμένου*.

— 9. *τινὶ*] Ante Davisium *τινὰ*. *συνεργεῖν τε*] Vulgo *συνεργεῖν τι*, Davisius *ἢ συνεργεῖν τι*.

— 14. *πραχθὲν*] Sic Menagius et Heerenius pro *παραχθέν*.

— 17. *φύσει· ἐπὶ δὲ τῶν*] Sic Lyndenus de Panaetio p. 95. pro *φύσει ἐπὶ τῶν*.

— 21. *τὰ — ἐνεργήματα*] Sic pro *τὸ — κατέργημα* Davisius.

— 25. *τὰ τούτοις ὅμοια*] *καὶ τὰ τούτοις ὅμοια* Davisius, quo non opus est.

— 26. *ὧν χρὴ*] I. e. *ἃ χρήσιμα* Lyndenus de Pan. p. 98. GAISFORD.

P. 46, 1. *ἀδιαφόροις*] Ante Heeren. *διαφόροις*.

— 2. *καλουμένοις δὲ*] Pro *δὲ* Heeren. dedit *γε*. fortasse *μέν*.

P. 46, 3. εὐφυΐαν] Sic V. A. δὲ φυίαν Cant. δὲ χρείαν Lyndenus, paulo probabilius conicias εὐποιίαν. ὥστ' εἰ] Ante Lyndenum ὥστε.

— 4. διωθοίμεθα] V. A. διαθήμεθα.

— 8. κατὰ τὸ γένος ταύτης δ' ἐνὶ ἀεὶ] Sic codd. ut videtur, non quod ego repraesentavi. Cant. om. ταύτης edidit κατὰ τὸ γένος δ' ἄγι ἀεί. Corrupte quidem libri, sed relinquere malui vitiosam scripturam quam incertam Salmasii coniecturam κατὰ τὸ γένος δὲ ταύτην διττῶς cum Heerenio et Gaisfordo recipere. Fort. κατὰ τὸ γένος δὲ ταύτην δεῖ (vel δεῖν).

— 10. κατωνομασμέναι] Ita Salmasius, Cant. κατωνομασμένη, V. A. P. κατωνομασμένα, quod teneri potest, si pro duali habetur.

— 12. ἄν τις ἀφορίζοιτο] Ante Salmasium ἀνταφορίζοιτο, A. ἀνταφορίζοιντο.

— 14. ἀντιτίθεσθαι] Cant. ἂν τιθέσθαι, A. ἀντιθέσθαι, corr. Heeren. Sequentia διανοίας — φεύγειν supplevi praeeunte Salmasio.

— 17. εἶναι] Ante Salmasium εἰδέναι δέ.

— 18. τετραχῶς ὁρμὴν λέγεσθαι, διχῶς δ' ἀφορμὴν] Quattuor haec Stoicis ὁρμῆς genera statuuntur, ὁρμὴ λογική, ὁρμὴ ἄλογος, ὄρεξις et ὄρουσις. Sed de ἀφορμῇ nusquam in praecedentibus dictum est dupliciter eam intelligi. Semel quippe ἀφορμὴν apposuit τῇ ὁρμῇ, quae λογικὴ ipsi appellata est. Verum enimvero ita forsitan intelligebant; ut λογικὴ ὁρμὴ suam habet sibi contrariam ἀφορμήν, quae declinat ab his malis quae cum ratione metuuntur, ita et ἄλογος ὁρμὴ suam pariter ἀφορμὴν ἄλογον, quae vitare satagit quae sine ratione formidantur. Non puto tamen eos hoc voluisse, nec auctorem illum cuius ea verba sunt quae Stobaeus adduxit. Sed ut ὁρμῇ λογικῇ sua est opposita λογικὴ ἀφορμή, ita ὀρέξει, quae est ὁρμῆς λογικῆς species, opponitur ἔκκλισις, quae similiter est ἀφορμῆς εἶδος. Si enim ὄρεξις una est ex illis quattuor motibus quos ὁρμῆς nomine indigetant, certe et ἔκκλισις, quae ὀρέξει contraria est ut ὁρμῇ λογικῇ ἡ ἀφορμή, erit et ipsa ἀφορμῆς species. Sicut quadrifariam ipsis dicitur ὁρμή, ita et ἀφορμὴ bifariam. SALMASIUS.

P. 46, 19. *προστεθείσης*] *δέ* addunt V. A. P.

— 21. *ἀφ' ἧς*] Ante Heeren. *ἀφ' οὗ*.

— 21. *πανταχοῦ*] *πανταχῶς* V. A. quod probum est.

— 23. *αἵρεσιν*] Hoc excidisse vidit Salmasius.

— 26. *πρὸ*] Ante Salmasium *πρός*. A. *προς*.

— 27. *ἐν χερσὶν*] Libri *ἐγχείρησιν*, correxit Salmasius.

P. 47, 1. *ἄλλα*] Ante Salmasium *ἄλλο*. Idem mox *περιεχομένας* pro *τὰ περιεχόμενα*, quo locus non restituitur.

— 3. *αἱ συγκαταθέσεις*] Hoc fort. delendum, Heeren. *ἡ συγκαταθέσεις*.

— 5. *ὁρμὴν πλεονάζουσαν*] Laudant Diog. Laert. VII, 110. et Cicer. Tusc. IV, 6.

— 7. *τῆς ψυχῆς*] Libri *ἢ τῆς ψυχῆς*, Heeren. *ψυχῆς*.

— 8. *καὶ πᾶν πάθος*] *καὶ* add. Heerenius. Pro *πᾶν* legebatur *πάλιν*, quod correxi, nisi malis *πάλιν πᾶν*.

— 19. *ἐπὶ*] Heeren. *περὶ* sine causa. Mox *περὶ δόξας* dedi pro *ἐπὶ δόξας*.

— 20. *παραλαμβάνοντες*] Vulgo *παραλαμβάνεσθαι*, Heerenius coni. *παραλαμβάνουσι δέ*.

— 22. *ἢ ἐπάρσεως*] Ante Salmasium *ἐπάρσεως*.

— 25. *ὡς πολλάκις*] Libri *καὶ πολλάκις*, Salmasius *ὡς καὶ πολλάκις*. praetuli *ὡς* scribere pro *καὶ*, quarum particularum confusione nihil frequentius.

— 26. *οὐ ποιεῖν*] *εὖ ποιεῖν* V. A.

— 30. *θρυλούμενον*] Vulgo *θρυλλούμενον*. Versus qui sequitur Euripidis est. V. Nauckium Eurip. Fr. p. 499.

P. 48, 17. *ἐχούσης*] Hoc vulgo legitur post *τῆς δόξης*, transposui propter l. 21. Sequentia *τοῦ — εἶναι* inserenda esse vidit Salmasius.

— 19. *οὗ — ἀπαλλάξομεν*] Haec quoque supplevi praeeunte Salmasio.

— 24. *συστέλλεσθαι — ἐφ' ᾧ καθήκει*] Supplevi cum Salmasio.

P. 49, 7. *θυμὸς*] *θυμὸν* *excandescentiam* vocat Cicero, *ut sit ira nascens et modo existens, quae θύμωσις graece dicitur.* Suspicari inde possis apud Stobaeum quoque *θύμωσις* legendum esse, nisi obstaret Diogenis auctoritas, qui cum nostro, *ὁ δὲ θυμός*, inquit, *ὀργὴ ἀρχομένη*. HEEREN.

P. 49, 8. *ἀποτιθεμένη ἢ ἐναποκειμένη*] Cum *ἐναποκειμένη* melius conveniret *ἀποτεθειμένη*.

— 11. *φιλοποιίας*] Gaisfordus laudat Menagium ad Diogen. Laert. VII, 113.

— 12. *τοῦ ἔρωτι ἀπόντος*] Andronicus *τοῦ κατ' ἔρωτα ἀπόντος*. Heeren. edidit *τοῦ ἄρτι ἀπόντος*. GAISFORD. Nescio an scribendum sit *τοῦ ἐρωμένου ἀπόντος*.

— 17. *ἡδονῇ*] Ante Heerenium *δι' ἡδονῶν*. Gaisfordus affert Andronicum *γοητεία δὲ ἡδονὴ διὰ μαγείαν ἢ δι' ἀπάτην*.

— 19. *φόβος ἥττης*] Andronicus addit *ἢ φόβος ἐμποιητικὸς ἐναντίων ἐλπίδων, περὶ ὧν ὄρεξιν σφοδρὰν ἔχομεν*. GAISFORD.

— 26. *μακαρισμοῦ ἔνδειαν ἤτοι ἄλλου μίμησιν*] Sic e Davisii ad Cicer. Tusc. IV, 8. correctione editum est pro *μακαρισμὸς ἐνδεοῖς καί τι ἄλλως μίμησις*. Piersonus ad Moer. p. 169. *μακαρισμὸν ἐνίοις, καὶ ἔτι ἄλλως μίμησιν*. Fort. *μακαρισμοῦ ἐνδέησις ἤ τινος ἄλλου μίμησις*. Nominativi vix habent in quo offendas; *ἐνδέησις* pro *ἐνδεοῖς κ* verum puto; *κ* in *καὶ* ex IC natum est.

— 28. *ἐπιθυμεῖ*] Davisius *ἐπεθύμει*. Heerenius *ἐπιθυμεῖ* [*μόνος ἔχειν*] propter Diog. *ἐπὶ τῷ ἄλλῳ παρεῖναι ἃ καὶ αὐτὸς ἔχει*.

P. 50, 6. *εἰς πάθος ὥς τι*] Hoc posui pro *εἰς πάθως εἴς τι*. Minus recte Heeren. *εἰς πάθος ὡς εἴς τι*.

— 11. *μοιχοὶ καὶ ὑβρισταὶ*] Vulgo *ὑβρισταὶ καὶ μοιχοί*.

— 13. *ἐνεσκιρωμένην*] Sic dedi ex V. A. pro *ἐνεσκιρρωμένην*.

— 14. *φιλογυνίαν*] *φιλογυναικίαν* V.

— 15. *τούτοις*] Hoc addidit Heeren.

— 21. *ἁμάρτημά τε*] Ante Heeren. *ἁμαρτήματα*.

— 24. *ὠφελοῦντά τινα τῶν πλησίον*] *τινα* om. A. recte, si scribas *τὸν πλησίον*. cf. p. 51, 18.

P. 51, 3. *ἔτι*] Ante Heeren. *ἔστι*.

— 8. *ἐὰν ᾖ μετρία*] Vulgo *μέτρια*, quod mire Heeren. explicat *si res postulet*.

— 10. *ἐπιβλαβῆ*] Sic scripsi pro *ἐπὶ βλάβῃ* Heerenii, *ἐπίβλαβον* Cant. *ἐπὶ βλαβὴν* V. *ἐπιβλάβη* A.

P. 51, 14. ἕνεκ' ὠφελείας] Sic rescripsi pro ἕνεκα φιλίας. Male Heerenio praeeunte Gaisfordus edidit ἕνεκα χρείας.

— 16. ἐκ διεστηκότων] Hoc dictum esse admonet Heeren. pro ἀντικειμένων, *ex oppositis*, seu natura sua diversis. Bonum enim non provenire posse ex eo quod natura sua bonum non sit.

— 18. κατάσχεσιν] Sic Madvigius ad Cicer. de Fin. p. 469. correxit quod libri habent κατὰ σχέσιν.

— 20. τῶν πέλας] Malim τοῦ πέλας propter praecedentia.

— 21. καθ' ἕτερον] Libri κάτερον quod καθ' ἕτερον scripsit Heerenius. Apud Cant. est θάτερον, quod Chrysippum, cuius doctrinam Didymus proponit, pro ἕτερος dixisse constat ex Eustathio. V. ad Menandri Rel. p. 253. Reponendum igitur censeo θάτερον.

— 32. τῶν κατ' ἀγρὸν ἐργαζομένων] *Quae in agro fiunt*, sic rescribere non dubitavi pro τῶν κατ' αὐτὸν ἐργαζομένων, quod cum Cantero nullo sensu exhibent codd. HEEREN. Recte sine dubio Heerenius, sed male interpretatur, οἱ κατ' ἀγρὸν ἐργαζόμενοι sunt *operae rusticae*.

P. 52, 1. ἀφ' ὧν δέον] Sic scripsi pro ἀφ' ὧν δέος; male Heerenius et Gaisfordus ediderunt ἀφειδῶς.

— 2. ὁμολογουμένως] Ante Heeren. ὁμολογοῦμεν ὡς.

— 4. πρὸς εὐπορίαν] πρὸς ἐμπορίαν V. A.

— 7. οἰκουμένην παρασχεῖν] Hoc revocavi e Cantero, οἰκονομεῖν ex A. dedere Heeren. et Gaisf.

— 10. φασὶ δὲ] δὲ adiecit Heerenius. μηδὲ] Sic dedi ex V. A. pro μηδέποτε Canteri. μηδενὶ τὸν νοῦν ἔχοντα· τοῦ γὰρ αὐτοῦ συγγνώμην τε ἔχειν] Haec certa opinor coniectura ductus adieci propter ea quae leguntur l. 15—18.; excidere autem propter homoeoteleuton. Haec dudum scripseram; postea plane confirmatam repperi coniecturam meam Floril. LVI, 50. ubi totus hic locus 10—21. *Stoicorum* nomine praescripto repetitur. Quae ibi in Praef. p. XIX. de παρ' αὐτὸν et παρὰ τὴν ἰδίαν κακίαν et de τὸ abundante scripsi, ea pro non scriptis habeto.

— 14. μηδὲ] Vulgo μηδέν, possis etiam μηδενί, sed μηδὲ habet etiam Flor. l. l.

— 22. προστακτικὸν] προτρεπτικὸν V. A. ὧν ποιη-

τέον] Libri τῶν ποιητέων. Floril. XLIV, 12. partim rectius τῶν ποιητέον. Recte Spengel. p. 264. ὧν ποιητέον. Cf. infra p. 57, 4. προστακτικὸς ὧν ποιητέον, ἀπαγορευτικὸς δὲ ὧν οὐ ποιητέον.

P. 52, 24. ἂν εἴη] Libri ἄν sine εἴη, quod ἀνήρ scripsit Heerenius, quem sequutus est Gaisfordus, recte tamen coniciens ἂν εἴη. Idque ipsum habet Floril. XLIV, 12. ubi item Στωικῶν nomine praescripto hic locus inde a l. 21. usque ad 28. apponitur.

— 25. καὶ ἀκολουθητικὸν] Male Heeren. τὸν ἀκολ.

— 27. νόμου] Ita correxi editum νομίμου, cf. p. 57, 8. Hoc etiam confirmavit mihi postea Flor. l. l.

— 32. θαρρεῖν] Hoc addendum fuisse intelligitur ex opposito φοβεῖσθαι p. 53, 4.

P. 53, 4. κλέπτειν] Hic quoque exciderunt opposita τῷ εὐφραίνεσθαι et τῷ φρονίμως περιπατεῖν. Supplendum igitur καὶ τὸ δυσφραίνεσθαι καὶ τὸ ἀφρόνως περιπατεῖν. De περιπατεῖν, *disputare*, vide ad p. 28, 7.

— 10. εὐεπιτηδεύματα] Sic Heeren. dedit pro ἐπιτηδεύματα, quod dubitanter recepi. In A. est ἐπιτιδεύματα.

— 12. φρονιμεύματα] Heerenius φρονιμήματα. V. φρονημεύματα.

— 13. ὁμοίως] Ante Heerenium ὁμοιώσεως.

— 14. σωφρονιμεύματα] Cant. σωφρονήματα, V. σωφρονημεύματα, A. P. σωφρονικεύματα. Cf. ad p. 29, 16.

— 21. καὶ ἀποδεκτὰ — βουλητέα] Haec addenda esse intellexit Heerenius.

— 23. κατηγορήματα ὄντα, παρακείμενα δ'] Heerenius ἃ κατηγορήματα ὄντα παρακείμενά ἐστι τοῖς.

— 25. ὀρεκτέα] Addendum videtur καὶ ἀποδέχεσθαι ἀποδεκτέα.

— 32. κατηγορήματα] Perperam οὐ κατηγορήματα edidit Heerenius: nam et φρονεῖν et σωφρονεῖν sunt κατηγορήματα, et κατηγορήματα ut distincta ab ipsis rebus, sunt ἀσώματα, siquidem res ipsae et virtutes sunt σώματα. LYNDENUS Panaet. p. 97.

P. 54, 1. καὶ ἀνάλογον] κατ' ἀνάλογον V. A. P. κατὰ λόγον Cant. Correxit Heeren.

P. 54, 5. *εὐλαβητὰ*] Ante Heerenium *εὐλαβῆ*.

— 12. *ἐκείνων*] Hoc supplevit Heeren. qui infra l. 15. addidit *γὰρ* et l. 18. *ἀπ'* scripsit pro *ὑπ'*.

— 28. *τὸν μὲν*] Heerenius et Gaisf. *τὸ μέν*. *μέγαν*] Vulgo *μέγα*.

— 29. *μέγαν*] Vulgo *μέγα*.

— 31. *ηὐξημένος*] Heeren. et Gaisf. *ηὐξημένον*.

P. 55, 1. *καὶ ἰσχυρὸν δὲ*] Aut *δὲ* aut *καὶ* delendum videtur.

— 5. *οὔτε δεσπόζει*] Vulgo *οὐ δεσπόζει*.

— 7. *κακοῖς*] Libri *κακῶς*. Sequentia *οὔτ' ἄλλον ποιεῖ κακοῖς περιπίπτειν* de coniectura addidi, neque abesse possunt.

— 8. *οὔτ' ἐξαπατᾶται*] Vulgo *οὔτε ἀπατᾶται*.

— 19. *ἀλλὰ τῷ*] Heerenius *ἀλλ' οὕτω*.

— 21. *καὶ εὐδαίμονα*] Haec addenda fuisse opposita ostendit sententia.

— 24. *ὅτι ἄγει*] *ὅτι* addidit Heeren.

— 32. *συμβαίνειν*] Hoc dedi ex V. A. pro *συμβαίνει*.

P. 56, 24. *ὑποπτωτικὴν*] I. e. *subdititiam*. Raram vocem restituendam arbitror Hippodamo apud Stobaeum Floril. XLIII, 94. p. 102, 29. *πᾶς γὰρ ἄνθρωπος ἀναρχίας πλαρωθεὶς καὶ τὸν ὕποπτον ἀπωσάμενος φόβον σκιρτᾷ τε καὶ παρανομεῖ.* Scribendum *ὑποπτωτικόν*, de cuius emendationis veritate non dubitassent editores Thesauri, si Didymi exemplum cognitum habuissent.

— 27. *αὐτὸν ὠφελεῖσθαι*] Sic Cant. et A. Gaisfordus *ἑαυτόν* ex V. quod recte haberet si *ὠφελεῖν* legeretur pro *ὠφελεῖσθαι*. Ac fortasse hoc ipsum reponendum est propter sequentia *ἑαυτὸ βλάπτειν*.

— 30. *οὔτε εὐδοκίμους*] *οὔτε* addidit Heeren.

P. 57, 4. *προστακτικὸς μὲν*] Vulgo *μὲν προστακτικός*.

— 9. *ἀστείων δ' εἶναι καὶ τὴν ἀρχὴν κατανέμουσαν ἐπιστασίαν*] *ἀστεῖος* Canterus, *ἀστείως* A. quo in *ἀστείων* mutato sententiam loci utcunque restituisse mihi videor. Heerenius quem Gaisfordus sequutus est scripsit *ἀστείοις δ' ἔτι καὶ τὴν ἀρχὴν κατανέμουσιν ἢ ἐπιστασίαν*, quod probarem, nisi violentior esset mutatio. Nostrae scripturae hic sensus est: sapientium etiam imperium esse, magistratus distribuens, hu-

iusque (imperii) species; pro ἐπιστασίαν fort. praestat pluralis.

P. 57, 14. *καὶ πάντως*] Cant. πάντες. πάντως ni fallor A. pr. m. deinde mutat in πάντας vel πάντες. GAISFORDUS. *μόνος*] Ante Heer. μόνον.

— 23. *εὐμετάπτωτος*] Vulgo εὖ μετάπτωτος. *μεταμελείᾳ συνεχόμενος*] Sic Heeren. dedit pro μεταμελείας. Fort. μεταμελείαις, ut l. 27. Pro συνεχόμενος apud Cant. est συνερχόμενος, quod fortasse ex σπερχόμενος i. e. τειρόμενος corruptum est.

— 25. *παρ' αὐτοῦ*] Libri παρ' αὐτόν, Heer. παρ' αὐτοῦ. Sufficit παρ' αὐτόν scribere.

P. 58, 7. *ἐστιν οἰκητήριον κατασκεύασμα*] Heer. εἴ ἐστι δικαστήριον. Quod sequitur κατασκεύασμα fort. delendum aut interponendum ἤ. Cf. Didymus ap. Eusebium P. E. XV. p. 817. d. πόλις λέγεται διχῶς, τό τε οἰκητήριον καὶ τὸ ἐκ τῶν ἐνοικούντων σὺν τοῖς πολίταις σύστημα.

— 9. *δὴ πόλις*] δὲ πόλις V. malim δ' ἡ πόλις propter l. 6. 9. 10.

— 13. *τρίτον τὸ*] An τρίτον τῆς?

— 16. *ἀναφορὰν*] ἀναφοραν sine accentu A. Post h. v. lacunae signum posuit Heeren. GAISFORD.

— 18. *ᾗ πάντα*] Cant. καὶ πάντα, V. A. ἢ πάντα, scripsi ᾗ sc. ἀπειρίᾳ νόμων. Perperam Gaisfordus οἷς.

— 20. *διαγωγῇ*] Vulgo διεξαγωγῇ.

— 26. *μηδὲ — μηδὲ — μηδ'*] Malim μήτε — μήτε — μήτ'.

— 27. *μηδ' εὐμελετήτως*] ἀμελήτως Cant. μηδ' ἀμελετήτως V. A. μηδ' ἀμελλήτως Heeren., μηδ' εὐμελετήτως Gaisford. Quidni μηδὲ μελετήτως? an μηδὲ τημελήτως?

— 28. *ἀρχὴν*] Ante Heerenium ἄρχειν.

— 29. *ἀπηχοῦσαν*] ἀπήκουσαν Cant. ὑπήκουσαν V. A. correxit Valckenarius.

— 32. *προτρέποντα*] Vulgo προτρεπόμενον contra sensum. Mox δεῖν malim.

P. 59, 11. *ἂν ἐτέτραπτο*] Vulgo ἀνετέτραπτο.

— 12. *ὑγίειαν*] Vulgo ὑγείαν.

— 19. *φαύλων*] Libri σπουδαίων. Correxit Cant. in marg. Sufficit fortasse ἀσπούδων.

P. 59, 29. ἀπῳκονομεῖτο] Cf. Hierocles apud Stobaeum Floril. vol. II. p. 62, 17. ὧν οὕνεκά φημι δεῖν ἀποικονομεῖσθαι πᾶν πάθος, *procul habere*.

— 30. πᾶς δὲ] Vulgo πᾶς δέ τε.

P. 60, 11. καὶ καθ' ἕκαστον γὰρ] Incommodam esse h. l. particulam sensit Heerenius, male tamen corrigit γε. Aut delendum puto γάρ, aut scribendum καθ' ἕκαστον ἄρα, ut ἄρα concludentis sit.

— 18. πᾶν οὖν] οὖν ab Heer. additum.

— 20. τῶν] Fortasse περὶ τῶν cll. l. 23.

— 24. ἐπεὶ εἰ] εἰ addidit Heeren.

— 28. οὐκ ἔτι] Sic Canterus ex marg. pro οὐκ ἔστι.

— 32. μέσων] μέσων, quod ex τῶν pendet, rescripsi pro μέσον. Sunt nempe τὰ μέσα rationes, *secundum quas iudicia facimus*, quae sane in eadem re apud alios aliae esse possunt. HEEREN.

P. 61, 3. εἶναι] Hoc add. V. E. Moneo propter Gaisfordum.

— 5. τό τε γὰρ νύκτ' ἀεὶ εἶναι] Ante Heeren. νύκτα εἶναι. τε delendum videtur.

— 7. 8. οὖν εἰ] Sic scripsi pro οὐχὶ, Heeren. εἴγε.

— 9. καὶ ἁμαρτάνειν] Vulgo διαμαρτάνειν.

— 15. ἴσα τοίνυν ἐστὶ] Vulgo ἴσα τε νῦν ἐστι.

— 18. οἱ μὲν γὰρ] Nihil sequitur quod huic respondeat, quare in sequentibus post καθίσταται lacunam indicandam existimo.

— 20. τοὺς] Delendum opinor.

— 26. ἐκ γένους] Libri εὐγενοῦς, correxit in marg. Canterus.

— 27. τὸν δὲ σπουδαῖον] Malim τόν τε σπουδαῖον, vel ἔτι δὲ τὸν σπουδαῖον.

30. ὡς δυνατόν] Vulgo καὶ δυνατόν, minus bene Heeren. ὡς καὶ δυνατόν.

P. 62, 25. ἁμαρτητικόν τι] Abest vulgo τι. περὶ τὸν οἶνον] Malim παρὰ τὸν οἶνον.

— 28. προηγορευμένους] Heerenium sequi malim προηγουμένους corrigentem.

— 31. τόν τε] Fort. τὸν μὲν, propter δεύτερον δέ. ἢ] Fort. εἰ.

P. 62, 32. μοναρχικῶς] Vel sic vel μοναρχικῶν Heeren. pro μοναρχικοῖς.

P. 63, 1. πολιτεύσεσθαι] Vulgo πολιτεύεσθαι.

— 4. φύσει] Additum ab Heerenio, qui mox post ἀκολουθεῖν add. γάρ.

— 6. ὄντων] Post hoc excidit fortasse aliquid quod ad fructus ex eruditione capiendos spectabat, e. c. τρίτον δὲ τὸν ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης . . .

— 21. γίγνεσθαι] Hoc Heerenius addendum esse vidit.

— 22. μόνην] Davisius ad Cic. de Fin. III, 18. μονὴν. Cfr. Madvig. ad Cicer. Fin. p. 452.

— 30. αὑτῷ] Ante Heerenium αὐτῶν.

P. 64, 6. τὸν νοῦν ἔχοντα] ἔχοντα add. Heeren., nisi forte τὸν ἔννουν sufficere dicas, quamquam non memini dici alias sic ὁ ἔννους de Stoico sapiente; similiter tamen noster de stulto semel dixit item contra usum Stoicum ὁ ἠλίθιος. Mox l. 8. οἷόν ἐστι Heeren. dedit pro οἷον μή τι et l. 9. lacunam indicavit.

— 16. συγχρήσεσθαι] Vulgo συγχρήσασθαι.

— 24. δὲ ἀσθενῆ] Ante Salmasium ad Simplic. p. 53. καὶ ἀσθενῆ, qui l. 29. καὶ ante συγκατατίθεσθαι adiecit.

— 30. φαύλου] Sic Salmasius pro μᾶλλον.

— 32. λήθην] Ante Heerenium λύσιν.

P. 65, 1. ἀποφαντικὴν] Ante Heerenium ἀποφαντικοῦ. Idem mox οὔτ' pro οὐκ, debebat οὐδ'.

— 5. ἀμετάπτωτον] Sic Heerenius pro μετάπτωτον.

— 7. οὔτε] Vulgo μήτε.

— 8. διαιτᾶσθαι] διαπατᾶσθαι Heerenius, δεκάζεσθαι Wyttenbach. ad Plutarchum vol. II. p. 78. F. Aliud quid latet, suspiceris διατιμᾶσθαι vel ἀτιμᾶσθαι.

— 12. οἰκίας] οἰκείας V. οἰκίας A. οἰκείαν Cant.

— 16. τῶνδε ψευδῶν] Scribendum videtur τῶν ψευδῶν, nisi τῶνδε delere praestat.

— 20. ψεύδους] Scribendum haud dubie ψευδοῦς.

— 21. ὡς ἂν] ὡς ab Heerenio additum.

— 26. τινὰ σοφὸν] τινὰ σοφῶν V.

— 28. οὔτε νομίζειν βουλόμενον, ἔν τινι τῶν ἐν τῷ βούλεσθαι ἰδικῶν ὄντα] οὔτε βουλόμενον ἕν τι τῶν ἐν τῷ βού-

λεσθαι ἰδικῶν ὄντων Wyttenbach. l. l. pro ἔν τινι τῶν, quod V. A. habent, Cant. edidit ἔν τινι τόν. Non expedio; pro ἰδικῶν, quod libri habent, scripsi εἰδικῶν.

P. 65, 32. ἔτι πάντων] Ante Heeren. ἐκ πάντων.

P. 66, 17. τὰ λυτικὰ] Heeren. λυτικά.

— 23. ἐκ θεῶν] ἐς θεῶν V. A. E. ὥς θεῶν Cant. ἐκ θεῶν Heeren.

— 30. ὅσον] ἴσον vulgo, ἴσον ὄν Valckenarius, sequutus sum Madvig. ad Cicer. de Fin. p. 465. τῷ κυνισμῷ ἐμμένειν] Vulgo τῷ ἐπιμένειν τῷ κυνισμῷ, A. τῷ κυνισμῷ ἐπιμένειν.

— 31. ὄντ' ἂν ἄρξεσθαι] Ante Madvig. ὄντα ἐνάρξασθαι.

P. 67, 4. ἐπιβολὴν] Libri ἐπιβουλὴν, correxit Meurer l. l. p. 15.

— 14. ἐπὶ πάντων φαύλων] Vulgo περὶ πάντων φαύλων, Heeren. conicit περὶ πάντα φαῦλον.

— 17. καὶ τῷ] Ante Heeren. καὶ τό. possis etiam καὶ κατὰ τὸ vel διὰ τό.

— 27. Ἡσίοδον] Ἔργ. 408. 411.

P. 68, 1. τῆς ἀναβολῆς] Vulgo repugnante sensu τῆς δὲ ἀναβολῆς. Minus bene Heer. τῆς γε ἀναβολῆς.

— 5. καὶ γὰρ] γὰρ melius abesset.

— 6. ὑπογραφῇ] Sic Heer. pro ὑπογραμμῇ cll. Diog. Laert. VII, 199.

— 7. Haec Antiochi esse suspicatur Madvigius. Sed v. Spengelium l. l. p. 250.

— 14. φησὶν] Nempe Aristoteles. Respicit ad ea quae Stagirita disputat Eth. II, 1. et Magn. Mor. I, 5. 6. HEEREN.

— 22. 23. κατὰ τὸν λόγον δὲ] Ante Spengel. λόγον δέ.

— 25. τοῦτο δὲ] Ante Heeren. τοῦτο.

— 28. ἀίδια] Libri ἴδια, correxit Spengel. l. l. p. 251.

— 29. καὶ τὰ] Excidisse θνητά vel φθαρτά monuit Spengel, qui statim πρακτικὸν restituit pro πρακτικά.

— 31. ἐφ' ἡμῖν] Vulgo ἐν ἡμῖν. correxit Meurer p. 15.

P. 69, 2. κατὰ] καὶ ante Spengel. Quod sequitur κατὰ per errorem remansit ex ed. Gaisfordi, qui id ex Heer. coniectura receperat.

— 8. τῶν θνητῶν] Recte Spengel. τῶν [ἀλόγων] θνητῶν.

— 10. 11. καὶ κατὰ λόγον] Ante Speng. κατὰ λόγον.

P. 69, 13. *ἀσμενίζειν μὲν*] Vulgo *μὲν ἀσμενίζειν.*

— 16. *τῆς ἡδονῆς πόθον ἔχειν*] Sic Cant. edidit, at quum V. A. pro *πόθον* habeant *φύσιν*, id ex *ἔφεσιν* corruptum putavi. *ἀντιποιεῖσθαι*] Ante Heerenium *ἀναποιεῖσθαι.*

— 17. *καὶ δι' αὔθ' αἱρετὰ*] Vulgo *καὶ αὐθαίρετα.* Emendavit Spengel. *τὰ δ' ἐναντία*] Vulgo *κατὰ δὲ τἀναντία.* Correxit Spengel.

— 19. *παρακλίνειν*] Vulgo *περικλίνειν.* Correxit etiam Spengel.

— 20. *δι' αὑτὰ*] Vulgo *διὰ ταῦτα.*

— 21. *ἡμῖν*] Vulgo *ἡμῶν.* Correxit Meurer.

— 27. *ἐπήβολοι*] *ἐπίβολοι* A. V. quod perperam praeoptavit Heerenius.

— 28. *ἐπεξητήσαμεν*] Heerenius *ἐπιζητήσαιμεν.*

— 30. *ἀπατώμεθα*] V. A. *ἠπατώμεθα*, i. e. *ἠπατήμεθα.*

— 31. *ὡς κακὰ*] Haec adieci.

P. 70, 3. *ἀρετὴν προσηγορεύσαμεν καὶ μόνοι ὡς θαυμάσαντες ἐπετιμήσαμεν πρὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων*] Locus graviter corruptus. Pro *μόνοις ὡς*, ut Canterus edidit, V. A. habent *μόνοι ως*, Heeren. *μόνως ὡς*, Spengelius *νόμοις ὡς* coniecit; idem pro *ἐπετιμήσαμεν*, quod sensui obest, scripsit *ἐτιμήσαμεν.* Dubitari non potest quin verum sit quod ipse conieci *καὶ [δαι]μονίως θαυμάσαντες εἶτ' ἐτιμήσαμεν πρὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων*, notissimo usu, quo *εἶτα* post participium infertur. Doleo operas, quae *καὶ μόνως* reliquerunt, monenti non paruisse.

— 14. *θηριώδη*] Post *θηριώδη* turbata omnia videntur in codd. A. V. E. P. sequuntur enim quae in editis leguntur infra p. 188, 10. Cant. *καὶ περὶ τὴν κτῆσιν* etc. Verum oscitantiae haec librariorum debentur, qui transpositione paginarum facta, quae illuc sequuntur huc transposuerunt, et quae hic sequi debuissent post illa reiecerunt, certissimumque inde argumentum duci potest codd. A. V. E. F. (non vero P. in quo verus ordo servatus est) ex eodem fonte fluxisse. HEEREN.

— 16. *ἐπανάγειν*] Hoc quo sensu hic positum sit nescio. Intelligerem *ἐπιδιάγειν* i. e. *ἐπιβιῶναι.*

— 17. *οὖν*] Sic ex A. dedi pro *γοῦν.*

P. 70, 19. ἀπολείποντας] Vulgo ἀπολιπόντας. Mox καὶ ante παρακαλοῦντας melius abesset.

— 21. μὴν] Vulgo μέν.

— 32. δι' αὑτὴν αἱρετὴν] Sic Heerenio teste V. A. habent. Canterus αἱρετὴν, pro quo Gaisfordus ex A. αἱρετὴν δ' enotavit, omittit. Verba ἀναγκαῖον εἶναι, quae vulgo sequentibus iunguntur, praecedentibus continuavit Spengel.

P. 71, 4. μὴ τὰς πράξεις] Heerenius μὴ κατὰ χρήσεις, credibilius est χρείας ἕνεκα vel simile quid excidisse, v. Spengel p. 253.

— 7. τίνα δ' οὐκ ἂν — μηνύσειν] Notandum ἂν futuro iunctum, nisi μηνῦσαι scribendum, quo oratio similis fieret praecedentibus τίνα δ' οὐκ ἂν ἐξελέσθαι. Atqui eadem constructio in sequentibus ter redit, ut temerarium esse videatur aliquid mutare. Adde p. 79, 24. ἕνα στίχον μὴ ἂν συστήσειν ὑπόκρισιν.

— 14. ἐμοῦ θανόντος] Putantur hi versus esse Euripidis atque a Barnesio inter fragmenta ex incertis fabulis poetae relati sunt ed. Lips. II. p. 497. Primum versum citat Dio Cass. LVIII. 23. et Suetonius in Ner. 38. alludit vero ad eum Seneca de Clem. II, 2. Alterum versum Stob. solus servavit. HEEREN.

— 19. ἓν ἀνδρῶν] Pind. Nem. VI, 1. Ceterum quem scriptorem Stobaeus hic ante oculos habuerit miror. Plutarchi fere ingenium redolent quae hic legimus, certe ex Aristotelis scriptis petita esse non posse quilibet facile concedet, in iis vel mediocriter versatus. Verum ex Theophrasti libro de Felicitate maximam partem haustam esse non dubito. Consentit enim Stobaeus plerumque non in singulis modo locis, sed omni ordine disputationis cum Cicerone de Fin. V. Cicero autem se ibi Theophrastum maxime secutũm esse ipse profitetur c. 5. HEEREN.

— 22. φύσεως] πίστεως V. A. ἐπειδὴ δὲ] Vulgo ἐπεὶ δή. Potest etiam ἐπεὶ δὲ scribi.

— 24. φανερώτερον] Malim φανερόν.

— 25. δι' αὑτὸν αἱρετὸς] Sic Heerenius pro αἱρετόν.

— 27. τῶν πλείστων] Frustra Heerenius τῶν πλησίον, qui male intellexit verba πάντων τῶν τοῦ βίου κοινωνούν-

των. Dicit eos qui quotidianae vitae consuetudine nobiscum coniuncti sunt.

P. 72, 1. ταυτὶ] Libri ταύτην, Heeren. ταύτῃ, Spengel. ταῦτα, scripsi ταυτί. In seqq. ἔξω pro ἐξ ὧν dedit Heerenius, et διαυθαίρετα pro δὴ αὐθαίρετα Gaisfordus.

— 4. εἰ γὰρ ὁ ἄνθρωπος] Heeren. affert Cicer. de Fin. V, 13. *nam cui proposita sit conservatio sui, necesse est, huic partes quoque sui caras esse carioresque quo perfectiores sint et magis in suo genere laudabiles* etc.

— 9. οὐκ ἔτι] οὐκ ἔστιν sine causa Spengel.

— 13. ἀρεταὶ] Ante Canterum αἱρεταί.

— 17. τὰς ἀρετὰς] ἀρετὰς addidit Heeren., τὰς ego.

— 24. προσκλητικόν] Heerenius adiecit τι, nisi προσκλητικῶς scribendum.

— 26. εὖ ποιεῖν αὐτοὺς καὶ εὐεργετεῖν] Nescio quid interesse possit inter εὖ ποιεῖν et εὐεργετεῖν. quare pro εὖ ποιεῖν fort. scribere praestat εὐλογεῖν.

— 29. τῶν δι᾽ αὐτὰ αἱρετῶν] Vulgo δι᾽ αὐτὸ, ut mox δι᾽ αὐτὸ φευκτῶν, correxit etiam Spengel.

— 31. ἐπὶ ὑγιείας] Vulgo περὶ ὑγιείας. In hoc oppositorum recensu excidisse alicubi καὶ εὐεξίας καὶ καχεξίας animadvertit Spengel. p. 253.

P. 73, 2. δι᾽] Ante Gaisfordum καί.

— 8. καὶ αὐτὴ] Ante Madvig. ad Cicer. de Fin. V, 12. καὶ αὕτη. V. Spengel. p. 254.

— 12. τὰς τῆς] Ante Heeren. τῆς.

— 15. πολὺ] Vulgo καὶ πολύ. cf. l. 18.

— 17. ἡ σωματικὴ] Ante Heeren. ἢ σώματι.

— 18. ἡ ψυχικὴ] Sic Cant. in marg. pro ἢ ψυχῆς (A. ψυχὴ) καί.

— 25. τὸ γὰρ μηθὲν] Senarius est τὸ μηθὲν ἀδικεῖν καὶ καλοὺς ἡμᾶς ποιεῖ, quem Menandro tribuit Sextus Emp. Pyrrh. I, 108. GAISFORD. Post ποιεῖ excidisse mihi visa sunt verba διόπερ ἂν εἴη καὶ ἡ δικαιοσύνη δι᾽ αὑτὴν αἱρετή.

— 28. πέρὶ σῶμα] Vulgo περὶ σώματα, correxit Meurer p. 14.

P. 74, 2. πρὸς τὸν λόγον] Seclusi haec praeeunte Spengelio.

— 3. μὲν] μὲν οὖν sine causa Gaisfordus Heeren. sequu-

tus. Statim ante σώματι adieci articulum, et ὑγίειαν scripsi pro ὑγείαν.

P. 74, 6. καὶ τοῦτον] Haec quum codd. cum sqq. coniungant, κατὰ τοῦτο scripsit cum Heerenio Gaisfordus; recte Spengelius, qui etiam ὅπερ δὲ pro δὲ ὅπερ dedit.

— 7. ἀνδρείαν] Vulgo τὴν ἀνδρείαν ut mox τὴν ἀρχήν.

— 8. ὅπερ] Sic aequabilitatis causa scripsi pro ὅτι. Mox τῷ ante σώματι et τῇ ante ψυχῇ eandem ob causam adieci.

— 11. φιλίαν] Vulgo τὴν φιλίαν, recte articulum delevit Heeren.

— 13. τὴν ψυχὴν] Vulgo abest articulus ut l. 14.

— 19. δὲ καὶ] δὲ addidit Heeren.

P. 75, 6. ἐπειδὴ δὲ] δὲ add. Spengel. Possis etiam ἐπεὶ δέ.

— 26. φιλοικεῖος] Imo φιλοίκειος.

P. 76, 2. περὶ μὲν οὖν τὴν αἵρεσιν] Pro περὶ ante Spengel. erat παρά, pro αἵρεσιν codd. habent χρῆσιν correctum a Cant. in marg.

— 4. ᾗ δεῖ] Vulgo ἤδη, A. ἤδει. Correxit Gaisfordus.

— 7. περὶ] Ante Spengel. et hic et l. 9. παρά.

— 10. αὑτὴν] Ante Heeren. αὑτόν. Idem mox ἐν μὲν τῇ πρὸς ἑαυτὴν, pro quo codd. εἰ μὲν πρὸς ἑαυτόν.

— 14. ταῦτα] Sic Spengel. dedit pro αὑτά.

— 32. ὅτι μὲν] Heeren. ὅτι μὲν οὖν. τὸ ἄριστα] Ante Spengel. τὰ ἄριστα, qua emendatione concidunt dubitationes Meureri; sed recte idem mox ἀρετῆς, pro quo Cant. ἀρετή, A. ἀρετήν; viderat etiam Spengelius.

P. 77, 12. ἑαυτὸ] Sic Heeren. pro ἑαυτοῦ, qui l. 15. ἔχειν dedit pro ἔχει.

— 19. πάντ'] Sic V. A. πάντες Cant.

— 20. τὰ δὲ διὰ τοὺς πλησίον] Haec quae sint non exponitur in sequentibus. Quare excidisse suspicor τὰ μὲν διὰ τοὺς πλησίον, indicata post haec lacuna.

— 27. τὰς αὐτῶν χρήσεις] V. Spengel. p. 255.

— 28. καὶ τῶν ἐκτὸς — εἰρήνην] V. Hippolytum Refut. haer. p. 38, 20. τὰ δὲ ἐκτός, πλοῦτος εὐγένεια δόξα δύναμις εἰρήνη φιλία. Sic enim optime haec emendavit Roeperus pro ᾿ηρωμένη φίλων.

P. 77, 31. ἐκ τίνων ἡ εὐδαιμονία] Hoc tmema disertim Didymo tribuit Stobaeus Flor. CIII, 28.

P. 78, 2. ἐν τοῖς αὐλοῖς] In Flor. ἐν τοῖς ἄλλοις, ubi quod conieci Praef. p. VI. ἐν τοῖς αὐλοῖς, plane nunc confirmatur.

— 4. ἀρχῶν] Hoc addidi ex Flor.

— 9. οὐ χρὴ] οὐ om. Flor.

— 11. εἰρημένων] τεχνῶν excidisse suspicatur Spengel. ὡς δὲ] Sic e Flor. scripsi pro οὐδέ.

— 26. καὶ ὁ μὲν πλοῦτος — ὀνομάτων χάριν] Locus corruptus de quo v. quae dixerunt Spengel. p. 255. et Rassovius p. 25. Equidem hoc unum mihi intelligere videor, apodosin incipere a verbis τοῖς μὲν οὕτω διορίζουσι, et post χάριν praeter alia intercidisse quae illi μὲν respondeant.

P. 79, 6. αὐτῷ — ἐναντιούμενα] Haec addidit Spengelius, praeterea Rassovius in seqq. pro τῶν οὔτ' ἀγαθῶν οὔτε κακῶν conicit οὔτε τῶν ἀγαθῶν οὔτε τῶν κακῶν.

— 24. μὴ ἂν] Sic Gaisfordus correxit A. scripturam μίαν.

— 32. ἔσται] Ante Heerenium ἔστω. ἀποδείξαιτ' ἂν] ἀποδείξειεν ἂν recte Spengel., de re ipsa afferens Aristot. Polit. VIII, 13. et Eth. Nicom. VII, 14. quibus adde Atticum Eusebii P. Ev. XV, 4. p. 796. squ.

P. 80, 1. οὐ μήν γ'] Sic scribere debebam pro οὐ μήν. — εὐδαίμων ἔσται] Sic Heeren. scripsit pro εὐδαιμόνως.

— 9. οὕτω] οὔτε V. A. P. quod recepi.

— 11. οὔτε γὰρ] Malim οὐδὲ γάρ.

— 17. μαρτυρεῖν δὲ τοῦτο] τούτῳ V. A. τὸν βίον] Temere τὸν Βίαντα Heeren.; v. Casaubonum ad Athen. XV. p. 675. d. et Sextum Emp. p. 315, 20—32. Bekk.

— 20. ταύτην εὐδαίμονα] Iusto calidius εὐδαίμονα Heerenio auctore adieci, v. Spengel. ἔσθ' ὅτε μέσον] Sic codd. Male Gaisford. ἔσθ' ὅ τι μέσον.

— 24. ἐντελέχειαν] ἐντελεχείᾳ dubitanter, sed recte Rassovius. Cf. Meurer p. 14, 77. Statim pro γὰρ A. habet μέν, unde Heeren. μὲν γάρ.

— 25. ταύτῃ δὲ προστίθεσθαι] Codd. τοῦ τῇ προστίθεσθαι, Heeren. ταύτῃ δὲ δεῖ προστίθεσθαι, sufficit ταύτῃ δὲ προστίθεσθαι.

P. 80, 29. *μηδ' ἐξῳνηκότος*] Haec de coniectura addidi. In sequentibus enim pro *ὕπνον*, quod absurdum esse intellexit Rassovius p. 26. *οἶνον* scribendum erat. Cf. quae scripsi Philol. Gott. XIV. p. 34. Nihil horum nominum permutatione frequentius. Adde Hesychium *Ἔκστασιν· ὕπνον, φόβον.* ubi item scribendum *οἶνον* i. e. *μέθην*.

P. 81, 1. *ἀεὶ*] Vulgo *αἰεί*. Quae sequuntur *ἀλλὰ τότ' εἰ* in codd. *ἀλλὰ τοῦτο* scripta sunt. Heeren. *ἀλλὰ τοῦτο εἰ*. Spengel. *ἀλλὰ τότ' εἰ*.

— 11. *εἶναι*] Ante Heeren. *καὶ εἶναι*, quod fort. *καλεῖσθαι* scribendum est, idque propter *κυρίως* etiam necessarium videtur.

— 17. *θεὸν εἶναι*] Ante Spengelium *θεὸν δεῖ* (V. *δεῖν*) *εἶναι*.

— 25. *τῶν ἀρετῶν*] Vulgo *τῶν αἱρετῶν*, illud ex V. restituit Meurer p. 13.

— 30. *αἱρετῶν καὶ*] Haec seclusit Spengel.

— 32. *δι' ἕτερα*] Sic V. apud Heerenium, vulgo *δι' ἑτέρων*.

P. 82, 3. *οἷς ἂν χρήσαιτο*] Spengel. *οἷς ἂν εὖ χρήσαιτο*, Rassov. *ὡς ἂν χρήσαιτο*. *καὶ ἂν ζητήσειεν*] Vulgo *καὶ ἃς ζητήσειεν*, Spengel. *καὶ ἃ ζητήσειεν ἄν*, Rassov. *καὶ ὡς ζητήσειεν*.

— 4. *ἀγαθός, καθ' ἑαυτά*] Sic Spengel. pro *ἀγαθὰ καὶ καθ' ἑαυτά*.

— 7. *δι' ἕτερα*] Vulgo *δι' ἑτέρων*, quod operae me invito retinuerunt.

— 8. *τῶν αἱρετῶν*] Ante Heeren. *τῶν ἀρετῶν*.

— 9. *τὰ μὲν εἶναι τέλη τὰ δὲ οὐ τέλη*] Aristot. M. mor. *τῶν γὰρ ἀγαθῶν τὰ μὲν τέλη τὰ δ' οὐ τέλη, οἷον ἡ μὲν ὑγίεια τέλος· τὰ δὲ τῆς ὑγιείας ἕνεκεν οὐ τέλη*. Atticus apud Eusebium P. Ev. XV, 4. p. 796. *τί δ' εἰ λέγοις τὰ μὲν εἶναι τέλη τὰ δ' οὐ τέλη; τέλη μὲν ὀνομάζων ὧν χάριν τὰ ἄλλα, οὐ τέλη δὲ τὰ τῶν ἄλλων ἕνεκα λαμβανόμενα.*

— 11. *γινομένων κεκεφαλαιωμένα*] Vulgo *γενομένων καὶ κεφαλαιώμενα* (*κεφαλαιούμενα* V.), correxit Spengel.

— 12. *ὑγίειαν*] Vulgo *ὑγείαν*, ut l. 10.

— 13. *οὐ μὴν τό γε*] Vulgo *οὐ μὴν τό τε*, quo servato

Spengel. in sequentibus scribebat οὔτε τήν. ὑγιεινόν] Cant. ὑγιαῖνον, A. ὑγεϊειαῖνον A.

P. 82, 16. τελῶν] Ante Spengel. τελέων. πάντῃ] Vulgo παντί et hic et l. 17. 18. 19. Recte tuetur παντὶ Spengel. p. 259. qui l. 19. sic interpunxit, πάντῃ, πὼς (pro πῶς) οὖν ἀγαθά, καθ' ὅσον.

— 21. φαίνεσθαι δὲ ταῦτα καὶ ζητεῖν] Heeren. φ. δὲ ὡς δεῖ ταῦτα καὶ ζητεῖν, Meurer p. 14, 70. φαίνεσθαι δὲ ταῦτα καὶ δεῖν ζητεῖν. Trendelenburg φ. δὲ ταῦτα καὶ ζητεῖσθαι. Nihil horum omnium probari potest. Mihi ζητεῖν ex duplici compendio ζητ. εἶν. i. e. ζητητέον εἶναι, natum videtur. Similiter p. 109, 4. ποιεῖν ex ποι. εἶν. i. e. ποιοὺς εἶναι corruptum videtur.

— 22. χρωμένους] Sic pro χρωμένοις Spengelius, quem v. l. l.

P. 83, 4. καθάπερ] Vulgo καθάπερ γάρ, correxit Spengel.

— 5. τὰ δ' ἐξ] Ante Spengelium τὰ δ' ἑξῆς, Idem in sequentibus παραγίγνεσθαι pro περιγίγνεσθαι.

— 9. εἶναι] I. e. *licere*, ἐξεῖναι. Sine causa Heeren. ἡμᾶς.

— 11. εὐψυχίαν] Sic Spengel. pro εὐτυχίαν, nisi delendum sit; εὐβουλίαν Trendelenburgius ex Aristotele.

— 16. ἀοχλησία] Libri ὀχλησία, corr. Heeren. praeeunte Cant. qui vertit *molestiarum vacuitas*.

— 17. τὰ δὲ καὶ] Vulgo τὰ δέ.

— 22. κατὰ τοὔνομα] Vulgo κατὰ τ' ὄνομα. Cf. Meurer p. 14, 72.

— 23. δεύτερον] Sic V. A. E. ἕτερον Canterus, quod tuentur Aristotelis loca apud Meurer l. l.

— 30. λόγον ἔχουσαν] Libri λογικὸν ἔχουσα, corr. Heeren. Cf. Trendelenburg. Monatsb. der Berl. Akad. 1858. p. 157.

P. 84, 7. τῶν ἀφανῶν] ὑπὲρ τῶν ἀφανῶν Spengel., quod receptum oportuit.

— 9. πλειόνων τε γινομένων καὶ ἐλαττόνων] Sic codd. πλειόνων γινομένων ἢ ἐλαττόνων Spengel. cf. Aristot. M. Mor. p. 1185, 19.

— 19. ὁμολογουμένως] Ante Cant. ὁμολογοῦμεν ὡς.

— 20. ταὔτ' ἄρα] Sic Rassovius et post Rassovium Meurer l. l. p. 13, 50. pro ταῦτ' ἄρα.

P. 85, 5. *δυνάμεις*] *Δυνάμεις δὲ* Heeren. et Gaisford. Ad sequentia cf. Meurer p. 12.

— 12. *μηδὲ*] Ante Speng. *μήτε*.

— 17. *πρακτῶν*] Ante Spengel. *πρακτικῶν*.

— 21. *ἐν πᾶσι δὴ*] Vulgo *ἐν πᾶσι δέ*. Mox *ἥ τ' ἐπιστήμη* dedi pro *ἡ ἐπιστήμη*.

— 24. *τόπον*] Heeren. *τρόπον* conicit. In seqq. idem *τῷ οὕτω* dedit pro *τὸ οὕτω*.

— 32. *ὁδὶ μὲν πολλὰ — τὸν καιρὸν ἔλαβε*] His verbis non iudicium de Theophrasto, sed exemplum *τοῦ μέσου* contineri intellexit Torstrick, v. Trendelenburg. l. l. *ὁδὶ*] *ὁδὲ* A. *μακρῶς ἀδολεσχήσας*] Pro *μακρῶς*, quod cum *ἀδολεσχεῖν* coniunctum moleste abundat, scribendum videtur *ἄκρως*, *summo opere*.

P. 86, 1. *καὶ*] Sic V. A. *μὲν* P. *οὗτος*] Sic V. A. *οὗτοι* P.

— 2. *μὴ τὸν καιρὸν ἔλαβε*] Pro *μὴ τὸν* P. *μέσον* habet, *μόνον τὸν* probabiliter coni. Spengel.

— 2. 3. *πρὸς ἡμᾶς ἀρίστη, αὐτὴ γὰρ*] Vulgo *πρὸς ἡμᾶς, αὕτη γάρ*. Correxit Meurer p. 13, 50.

— 5. *καὶ ὡς ἂν*] Sic Heeren. ex Arist. Eth. Nicom. II, 6. *δὲ ὅταν* V. *δὲ ὡς ἂν* A., *δ' ὅσ' ἂν* Cant. Cf. Meurer p. 13.

— 7. *σκοπῶν ἐπὶ τὰ καθ' ἕκαστα ἐπάγειν*] Ita correxit librorum scripturam *σκοπεῖν ἔπειτα καθ' ἕκαστα ἐπάγων* Spengelius. Aliter Trendelenburgius l. l. p. 157.

— 11. *δικαιοσύνη*] Post *δικαιοσύνη* lacuna est; desunt enim duo postrema. Aristoteles nempe iustitiam in eo differre docet a reliquis virtutibus, ut etsi *τὸ δίκαιον* medium sit inter duo extrema, nempe *τὸ κέρδος* et *τὴν ζημίαν*, tamen iustitia ipsa non sit medietas ut reliquae virtutes, sed tantum quatenus medium observet, cum ab utraque parte ei opposita sit iustitia. Eth. V, 9. *ἡ δὲ δικαιοσύνη μεσότης ἐστὶν οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον ταῖς πρότερον ἀρεταῖς, ἀλλ' ὅτι μέσον ἐστίν, ἡ δὲ ἀδικία τῶν ἄκρων.* Quare nostro loco quoque *iustitia* male intrusa esse videtur, cum membra sibi opposita non habeat. HEEREN.

— 16. *σώφρονα μὲν*] Vulgo *σώφρονά τε*.

P. 86, 20. ὡς δεῖ] Libri ᾧ δεῖ, Spengel. ὡς δεῖ, Trendelenb. l. l. οὐ δεῖ, Meurer p. 15, 90. ων δεῖ.

— 23. πρᾶον δὲ] Ante Spengel. πρᾶόν τε. eodem auctore sequentia οὔτε — ὀργιζόμενον ex Arist. M. Mor. I, 22. adieci, et l. 26. 31. 32. δὲ scripsi pro τε.

— 31. ἐλευθέριον] Hoc supplevit Heeren.

— 32. οὔτε τὸν . . . . . ἀπροαίρετον] Iterum clarum est nonnulla hic excidisse, cum ἀπροαίρετον non respondeat alteri. In codd. quidem V. A. legitur οὔτε τὸν προαιρετικὸν ἀλλὰ τὸν ἀπροαίρετον, sed facile patet ex correctione insulsi librarii haec orta esse, cum ne sensum quidem praebeant. Supplendum forte et legendum: ἐλευθέριόν τε, οὔτε τὸν προετικὸν ὅπως ἔτυχεν, οὔτε τὸν [μηδὲν δαπανῶντα, ἀλλὰ τὸν μηδὲν] ἀπροαίρετον. De natura τῆς ἐλευθεριότητος et vitiorum oppositorum abunde agit Arist. Eth. IV, 1. 2. Praeterea ad nostrum confer M. Mor. I, 24. HEEREN. Spengelius locum ita corrigit οὔτε τὸν [μηδέποτε μηδενὸς] προετικόν. V. ipsum p. 260. et Trendelenb. l, l. p. 157.

P. 87, 2. μηθενὸς] μηδὲν V. ὅλως] Libri ὅμως, correxit Rassovius.

— 3. μεγαλοπρεπῆ δὲ] Pro δὲ ante Spengel. erat τε.

— 10. ὃ μὲν] Libri ὅτι μὲν, corr. Spengel.

— 18. θάρσος] Imo θάρρος.

— 32. δεῖν] Vulgo δεῖ, corr. Spengel.

P. 88, 6. διά τι τούτων ἢ διὰ πάντα] Fortasse δι᾽ ἅ τι τούτων, i. e. δι᾽ ἕν τι τούτων.

— 18. διὰ τοῦτο δὲ] Sic Gaisfordus dedit pro διὰ τοῦδε.

— 19. ὁ βίος] Inepte Heerenius ὁ Βίας. cf. ad p. 80, 17. κατεφήμισε] Sic scripsi pro κατεφήμησε Canteri, V. A. κατ᾽ εὐφήμισε, Heeren. κατηυφήμησε.

— 24. εἴτε βασιλεῖ] Libri εἴτ᾽ ἐπὶ βασιλεῖ, corr. Spengel.

— 30. χρήσεσθαι] Ante Heeren. χρῆσθαι a Gaisf. retentum.

— 31. διὰ δὲ τὸ] Ante Heerenium διὰ δὲ τόν.

P. 89, 4. μενεῖν] Vulgo μένειν.

— 8. βίων δὲ τριττὰς ἰδέας εἶναι, πρακτικὸν θεωρητικὸν σύνθετον ἐξ ἀμφοῖν] V. Archytam apud Stobaeum Flor. vol. IV, 207. δύο μὲν ὦν ἐντὶ βίοι ἀντίπαλοι τοὶ τῶν πρα-

τήων ἀντιποιεύμενοι, πρακτικός τε καὶ φιλόσοφος· πολὺ δὲ κάρρων δοκέει εἶμεν ὁ ἐξ ἀμφοτέρων κεκραμένος ποτὶ καιρὼς τὼς ἁρμόσδοντας συντεταγμένος καθ' ἑκατέραν διέξοδον.

P. 89, 11. πολιτεύσεσθαι δὲ] Libri πολιτεύεσθαί τε, correxit Meurer l. l. p. 14.

— 14. μὲν εἶναι] Sic scripsi pro codd. lectione μὲν οὖν. Canterus οὖν omittit.

— 17. φευκτὸν] Vulgo φευκτέον, Spengel. φευκτόν.

— 30. ᾗ καλόν] Libri ἢ καλόν, Canterus *quatenus honestum*, qui idem vitium vertendo sustulit p. 90, 5.

P. 90, 1. καὶ τοῦ] Sic V. A. pro Canteri ἐκ τοῦ. Cf. Meurer p. 15.

— 3. πρακτικὴν] Post πρακτικὴν in A. τῶν ἐν ταῖς πράξεσι καλῶν cum παρέλκει in marg. GAISFORD. σοφίαν δὲ] Sic apud Canterum est, σοφίαν δὲ καὶ A.

— 6. θάρρεσι] Cant. θάρσει, V. A. θαρρήσει, hinc scripsi θάρρεσι coll. Aristot. Eth. Nicom. III, 9. et M. Moral. I, 20.

— 12. μεσότητα ἀλαζονείας — νέμεσιν δὲ] Haec ex Arist. M. Moral. I, 27. supplevit Heerenius.

— 17. κολακείας] Libri καλοκαγαθίας, quod ex Arist. emendavit Heerenius.

— 25. αὐταρκείας] Post h. v. Spengel. p. 259. supplet εὐψυχίας, φιλοπονίας.

— 29. κατοιχομένους] Libri κατοιχομένων, corr. Heeren. praeeunte versione Canteri.

— 32. ἐκείνων] Sic Cant. in marg. pro οἰκείων.

P. 91, 6. ἀκριβοδίκαιον] Trendelenburgium sequutus sum ἀκριβοδίκαιον rescribentem ex Eth. Nicom. V, 4. p. 1138.[a]. pro ἀκροδίκαιον.

— 26. τέκνων γεννήσει] Ante Spengel. τέκνων γενέσει.

— 29. αὔξομένου τοῦ γάμου] Fortasse παισὶν excidit, *matrimonio prole aucto*.

— 31. οἶκος ὑφίσταται] Forsan οἶκος συνίσταται, ut est p. 92, 16.

P. 92, 2. τῆς γενέσεως] Sic V. A. Apud Canterum est τῆς γνώσεως, quod fortasse τῆς τεκνώσεως scribendum est.

P. 92, 14. *συμφέρειν*] Ante Spengel. *συμφέρει.*

— 19. *δούλους δ'*] Vulgo *δούλους.*

— 20. *αὐτοῦ τε καὶ τῶν κατ' οἶκον*] Trendelenburgius *τῶν αὐτοῦ τε καὶ τῶν κατ' οἶκον.* Nescio an praestet *ἀγροῦ τε καὶ* etc. eandemque emendationem etiam p. 93, 17. adhibendam arbitror.

— 28. *ἐλευθέρων*] Sic Spengel. dedit pro *ἐλευθερίων.*

— 30. *δεῖν*] Hoc dubitanter supplevit Heeren.

P. 93, 4. *ἀπόχρη*] *Sufficit.* Canterus in versione, *atque haec quidem de re familiari dixisse sufficiat.* GAISFORD. Itaque supplebat Canterus [*καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς οἰκονομικῆς*] *ἀπόχρη.*

— 9. *ᾧ μέτεστι*] Ante Heeren. *ὧν μέτεστιν.*

— 11. *μήτε τὴν πόλιν*] Praestare opinor *τὴν πόλιν μήτε.* Tum Trendelenburg. cll. p. 95, 3. *ἀσύνοπτον* coniecit pro *ἀσυμπαθῆ.*

— 17. *αὐτοῦ*] Scribendum videtur *ἀγροῦ.* Vide ad p. 92, 20. Statim Heerenius lacunam indicavit et ante *τὸ περὶ* supplevit *στρατηγικὸν δέ.* Idem *στρατοπέδῳ* dedit pro *στρατοπέδων.*

— 24. *παρέκβασιν*] Ante Spengel. *παράβασιν.*

P. 94, 5. *ἄνισα*] Ante Canterum, qui sic in marg. scripsit, *ἴσα.* Nisi forte aliquid excidit, ut locus ita scribatur *ὅταν οἱ ἴσοι ὄντες* [*ἄνισα, οἱ δὲ ἄνισοι*] *ἴσα ἔχειν ἀναγκάζωνται·* Et sic etiam Spengelius coniecit.

— 6. *φιλαρχίαν*] *φυγαρχίαν* A. V.

— 8. *μονιμωτέρας*] Vulgo *μονιμωτέρους.*

— 15. *πρακτορίαν*] Sic A., vulgo *πρακτορείαν*, quod fortasse revocandum est, quippe ad *πρακτορεύω* referendum, ut *ῥητορεία* ad *ῥητορεύω* et alia huius generis multa.

— 21. *θῆτας*] Libri *θέτας*, correxit Gaisford.

— 23. *πᾶν*] Nescio an praestet *πάλιν.*

— 27. *ἁπάντων*] Vulgo *ἅπαν.*

— 29. *πολιτικῶν δὲ καὶ τῶν ἄλλων οὐχ ἧττον*] In his aliquid vitiosum videtur. Fort. delendum est *δὲ καί*, ut Aegyptii in rebus publicis ordinandis nullo populo inferiores fuisse dicantur.

P. 95, 2. *ἑνὶ ἑκάστῳ*] Hoc rescripsi pro *ἐν ἑκάστῳ.* Male Heerenius sequente Gaisfordo *ἐν* delevit.

P. 95, 12. τὰ κεφάλαια] V. A. τὰ ἀκεφάλαια, i. e. ut opinor τὰ πρῶτα κεφάλαια.

— 19. τὰ θεῶν] Libri τὰ τῶν θεῶν.

P. 96, 4. καὐτὸν] Sic Grotius pro καὶ τόν. Idem vs. 2. addidit χρή. Ibidem pro πάντως praetulerim πάντων, nisi vs. 1. scribendum est καὐτόν τι πράττειν· οὐ μὲν οὖν τὰς ἐλπίδας —

— 6. ὧν βούλεται] ὃ βούλεται A. Reliqua nondum persanata sunt.

— 11. τὸ μὲν διὰ τύχην γίγνεται] Cant. τὸ μὲν γὰρ διὰ τύχην γ. A. V. τὸ μὲν διὰ τύχην γὰρ γ. Fort. igitur τὸ μὲν τύχῃ γὰρ γίγνεται τὸ δ' αἱρέσει.

— 18. οὗτος ἀτυχεῖν] Sic scripsi pro τὸ δ' ἀτυχεῖν. ἐὰν δὲ μὴ] Ante Heerenium ἢ τὸ μή. διδῷ] Ante Grotium δίδωσιν.

— 19. τοῦ μὴ διδόντος] Haec Grotius supplevit. οὐ τρόπου 'σθ'] Libri οὐ τρόπου δ' ἔσθ'.

— 25. ἔρωτες — εἰσί] De hoc fragmento v. Nauckium Eurip. fr. 660.

— 28. πάτωρ] Sic Dindorfius correxit pro πατήρ.

P. 97, 12. ἵκωμι φίλην] Vulgo ἵκωμαι φίλην, ἵκωμεν φίλην V. ἵκοιμι φίλην Grotius, recte Bentleius ἵκωμαι ἐμήν. V. Bekker *Homerische Blätter* p. 218.

— 20. Δημοκρίτου] Democriti dictum de Fortuna, quocum apte compares Epicuri sententiam infra p. 100, 3. appositam, servavit etiam Dionysius apud Eusebium P. Ev. XIV. 27. p. 782 A. τῶν γοῦν Ὑποθηκῶν ἀρχόμενος λέγει ʽἄνθρωποι τύχης εἴδωλον ἐπλάσαντο πρόφασιν ἰδίης ἀνοίης· φύσει γὰρ γνώμη τύχῃ μάχεται᾽. ubi γνώμῃ τύχη coniecit Ruthius.

— 22. ἀβουλίης] ἀνοίης Dionysius. βαιὰ γὰρ φρονήσι τύχῃ μάχεται] In his βαιὰ pro βαιᾷ dedit Heerenius; servari tamen potest dativus (βαιῇ) hoc sensu *exigua cum sapientia fortuna pugnat* i. e. *operatur.* Nec displicet φύσει (φύσι) quod pro βαιὰ Dionysius habet, *suapte natura fortuna prudentiae adversatur.* Pro φρονήσι vulgo est φρονήσει.

— 23. εὐξύνετος ὀξυδερκέειν] εὐξύνετος ex Cantero recepi, εὐσύνετος ex A. Gaisfordus. Tum vulgo ὀξυδερκεῖν. Nescio tamen an ὀξυδερκείῃ (ὀξυδερκίῃ) scribendum sit.

P. 97, 27. κατωρθοῦμεν] Vulgo κατορθοῦμεν, propius vero Cant. κατώρθομαι.

— 28. Ἐπανδρίδου] Prorsus incognitum inter philosophos hoc nomen est, quare fuit cum de Euandri Phocaeensis nomine restituendo cogitarem, qui fuit Lacydae Cyrenaei successor teste Numenio apud Eusebium P. Ev. XIV, 7. p. 636 C. et Diogene Laert. IV, 60. Eundem commemorat Zenobius Prov. V, 78. Primum huius dictum, φρόνησις — οὐ ποιεῖ, omisso auctoris nomine servavit etiam Floril. Monac. in Stobaei Flor. vol. IV. p. 269, 10. In eo ποιέει scripsi pro ποιεῖ.

P. 98, 9. ἐνορούουσαν] Ita rescripsi pro ἐνορῶσαν, nisi praestat ἐνορμῶσαν. Homeri locus est Il. Θ, 299.

— 17. σοῦ] Sic Epictetus pro σῶν, quod σὸν scripsit Gaisford.

— 20. θέλε ὡς τὰ γιγνόμενα γίγνεται] Apud Epictetum θέλε γίνεσθαι τὰ γινόμενα ὡς γίνεται. εὐροήσεις] Sic ex Epicteto pro εὑρήσεις dedit Heerenius.

— 21. Κρίτωνος] Χαρίτωνος A. πυθαγορείου] Vulgo πυθαγορίου.

— 24. δηλούμενος] H. e. βουλόμενος, male intellexit Heeren. ἔχεν] Vulgo ἔχειν. ποττὰν] Apud Cant. ποτε ἂν, A. ποτ᾽ ἄν, correxit Gaisfordus.

— 28. ἦ] Scribendum ἔῃ. Mox ταῦτα Heeren. dedit pro ταύτας.

— 30. ὀπαδήσιος] ὁπαδόσιος A. ἀναθρέσκοντα αὐτὸν ἐποίησεν ἐς τὸν οὐρανὸν] Inepte vulgo legitur ἀναθρώσκοντα, *subsilientem*. Minus probabiliter ἀναθροῦντα coniecit Gaisfordus, pro quo quod ego posui verbum rectissime formatum est, comparandumque cum κορέω = κορέσκω, τελέω = τελέσκω. Cf. O. Schneider ad Nicandri Fragm. 74, 10. Ceterum praeter notissimum Platonis Cratyl. 399 C. locum: σημαίνει τοῦτο τὸ ὄνομα ὁ ἄνθρωπος ὅτι τὰ μὲν ἄλλα θηρία ὧν ὁρᾷ οὐδὲν ἐπισκοπεῖ οὐδ᾽ ἀναλογίζεται τοῦτο ὃ ὄπωπε· ἐντεῦθεν δὴ μόνον τῶν θηρίων ὀρθῶς ὁ ἄνθρωπος ἄνθρωπος ὠνομάσθη, ἀναθρῶν ἃ ὄπωπεν, inprimis huc pertinet locus Euryphami apud Stobaeum Flor. 103, 27. (vol. IV. p. 10, 19) τὸ ὀρθῶς ἀπὸ γᾶς ἀνακεκλίσθαι καὶ ἐς οὐρανὸν ἀναβλέπεν καὶ θεῶν τῶν ἀνωτάτω νοητικὸς ἦμεν, ταῦτα δὲ καὶ τᾶς ἐκ τῶν

θεῶν (leg. *ταῦτα δὴ ἐκ τᾶς τῶν θεῶν*) *ἐπικουρήσιος τέτευχεν.*

P. 98, 31. *αὐτὸν νοατικὸν*] Pro *αὐτὸν*, quod certissime corruptum est, suspicabar *αὐτῷ*, sc. *dei.* nunc scribendum censeo *ἄστρων.* Vide Ovidium Met. I, 85. *os homini sublime dedit caelumque tueri iussit, et arrectos ad sidera tollere voltus.* Nihil proficitur Gaisfordi coniectura *αὐτονόατον.* Pro *νοατικόν*, quod V. cum Cantero exhibet, A. habet *νοατόν.*

— 32. *ἐνέφυσε*] V. *ἐνεφύσησε*, Heeren. *ἐνεφύτευσε.*

P. 99, 1. *ὀψεῖται*] Canterus *ὄψηται.* V. A. *ὄψεται*, quod *ὀψεῖται* scripsi. Ac fort. etiam supra p. 98, 27. praestat *περιεξεῖ* scribere.

— 2. *ἦν*] Malim *ἧς.* *εὑρέν*] Vulgo *εὑρεῖν*, et statim *ἰδεῖν.*

— 4. *ταύταν*] Vulgo *ταῦτα.* A. *ταύτην.*

— 5. *ἐντι*] Vulgo *ἐστιν.* *ἀλλὰ*] Heeren. *ἀλλ' ἅ.*

— 11. *οὕτω νῦν*] Homerus Il. *K*, 192.

— 14. *ναύσταθμον;*] Sic Cant. in marg. pro *δύσταθμον.* Pro interrogationis signo pone virgulam. Statim *οὖν* addit Heeren.

— 24. 25. *Αἰσχίνου*] *αἰσχύνους* A. *δέ τοι*] Vulgo *δέ τε*, A. *δὲ τό.* *οὐκ ἄπορον*] Nescio an *οὐκ εὔπορον* scribendum sit, memor Simonidei *χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι.*

— 28. *ἂν*] *ἐὰν* ante Heeren. Statim *θελήσῃ* A.

— 30. *σε θέλῃ*] *σε* om. libri, ex Epict. addidit Heeren.

P. 100, 4. *βραχέα*] Vulgo *βραχεῖα — τύχῃ* quod Cicero legisse videri potest Fin. I, 19. *Epicurus exiguam dicit fortunam intervenire sapienti.* At Vitruvius Praef. VI. p. 146. Schn. *Epicurus ait pauca (parva?) sapienti fortunam tribuere.* *διῴκηκε κατὰ τὸν βίον καὶ συνεχῆ χρόνον*] Sic V. A. *διῴκηκε καὶ τὸν βίον ἡ συνεχῆ χρόνον* Canterus, *διῴκηκε κατὰ τὸν τοῦ βίου συνεχῆ χρόνον* Heerenius allato Diog. Laert. X, 144. *διῴκηκε καὶ κατὰ τὸν συνεχῆ χρόνον τοῦ βίου διοικεῖ καὶ διοικήσει.* Mihi haec verba, *κατὰ τὸν βίον καὶ συνεχῆ χρόνον*, quamvis etiam a Diogene hoc vel simili modo lecta, sententiam moleste onerare et adulterina esse videntur; nec ullum eorum apud Ciceronem vel Vitruvium vestigium est. Vitruvius enim sic: *quae autem maxima et necessaria sunt, animi mentisque cogitationibus gubernari.* Cicero autem hoc

modo: *maximasque ab eo et gravissimas res consilio ipsius et ratione administrari*, quibus quae subicit, ea ad aliam Epicuri *κυρίαν δόξαν* spectant, quae Diogeni Laertio est decima nona, quod moneo propter Heerenium.

P. 100, 12. *τὰ δ' οὔ*] Heeren. et Gaisf. *τὰ δ' οὐκ ἐφ' ἡμῖν*, quo additamento impune carebimus.

— 14. *τὴν χρῆσιν τῶν φαντασιῶν*] Est scilicet *ἡ χρῆσις τῶν φαντασιῶν* ex Stoicorum systemate *notionum nostrarum de rebus externis veroque eorum pretio ratio;* unde omnis fere vitae philosophia pendet. HEEREN.

— 23. *ὁτονοῦν*] Sic scripsi pro *ὁτιοῦν*. *ἀσμένους*] *ἀσμένως* V. A.

— 26. *διάνοια*] Post *διάνοια* add. *φέρεται δὲ ἐπὶ τὴν οὐσίαν* V. A. Sed ad priora in marg. A. adnotat: *ἴσως παρέλκει*. GAISFORD.

P. 101, 1. *ὑπερβάλλει καὶ ἐλλείπει*] Pro *ἐλλείπει* vulgo legitur *ἐκλείπει*.

— 21. *μόνιμον*] Ante Heeren. *νόμιμον*.

— 23. *ἐπίκηρον*] Libri *ἐπίκαιρον*, corr. Wyttenbachius. Statim *ὅ* Heeren. dedit pro *ᾧ*.

— 26. *λόγοι*] *λόγοι οἱ* Heeren. qui mox *ἀδιάφθορον* scripsit pro Canteri *ἀδιάφορον*. A. *διάφορον*.

— 29. *λέγοντας ἅ*] *ἅ* addidit Wyttenbachius.

P. 102, 4. *καὶ γενναῖον*] Haec addenda fuisse docent opposita *καὶ ἀγεννῆ*.

P. 103, 3. *ἐξεγρέσθαι*] *ἐξαγρεῦσθαι*. A. *ἐξαγρεύεσθαι* Cant. Correctum e Platone.

— 5. Lemma addidit Gaisfordus.

— 16. *ἣν ταῖς ἔξω*] Vulgo *ἐν ταῖς ἔξω*, Heeren. *ταῖς ἔξω* sequente Gaisfordo.

— 20. *ἐφ' ὧν ἥσθησαν*] Malim *ἐφ' οἷς* vel certe *ἀφ' ὧν*.

— 26. *λέγοντος ὁ*] Sic correxi vulgatum *λέγοντα ὁ*, male Heeren. et Gaisf. *λέγων ὅτι ὁ*.

— 27. *λαχὼν πρῶτος*] Haec e Platone Republ. X. p. 617. addidit Heerenius.

— 29. *ἥτις τῆς*] Vulgo *ἥ τις*, corr. Heeren. sufficit tamen *ἣ τῆς*.

— P. 104, 2. ἐπιστροφὴν] Nonne περιστροφήν?

— 3. ἐπικλωσθέντα] Hoc dedi ex V. pro ἐπικλωθέντα.

— 7. μέτρον] V. Platonem l. l. p. 721. a.

— 14. αὐτῆς] Male Heerenius δόξης conicit, v. Plat. l. l. p. 617. e.

— 29. αὐτῷ] Ante Heeren. αὐτόν. Cf. Plato l. l. p. 620. a. b. Idem mox κατ' αὐτὸν pro κατὰ ταυτόν.

P. 105, 23. δύσκολα] Legebatur δύσκολον, V. A. δύσκολος. Correxit Heerenius.

— 25. ἠρτῆσθαι συμβέβηκεν ἐκ τῆς προαιρέσεως] Vulgo abest ἐκ, cuius structurae quae passim reperiuntur exempla, corrupta sunt omnia.

— 30. ὅν τις] Codd. οὗ τις, Cant. οὕτοις. Corr. Heeren.

P. 106, 7. προβλέπειν] Hoc figurate dictum est; προλείπειν conicit Heeren., qui l. 8. ὃν ἐπένησαν scripsit pro ἐπαίνεσαν, l. 9. καρτερεῖν pro μαρτυρεῖν, l. 10. μαλακίζηται pro μαλακίζεται, l. 11. εἰς τῆς pro τῆς, l. 15. ἐπ' αὐταῖς pro ἐπὶ ταύταις.

— 17. ἀνειμένον ἐλεύθερον] Seclusi ἐλεύθερον ut ex glossemate natum. Heerenius ἀνειμένον ἐλεύθερόν τε.

— 19. δεδεμένην καὶ πεπεδημένην] καὶ solus A. habet, alterum participium delendum videtur.

— 21. λελυμένου] Ante Heeren. λελυμένον.

— 31. ἐφ' αὑτῷ] Vulgo ἐπ' αὐτῷ.

— 32. ὡς γὰρ] Scribendum videtur καὶ γάρ.

P. 107, 8. εἰς τὸ τοῦτον ἢ τοῦτον] Sic scripsi pro εἰς τὸ ἢ τοῦτον. Heeren. εἰς τὸ τοῦτον ἢ ἄλλον.

— 11. μὲν] μέντοι Heeren., qui mox κατελθοῦσαι γάρ dedit et ψυχαὶ pro καὶ ψυχαί.

— 13. ἀπολύτων] Ante Canterum ἀπὸ αὐτῶν.

— 18. ἐξηρτῆσθαι] Vulgo ἠρτῆσθαι.

— 23. ὑπερβολὰς φεύγειν προσήκει] V. Platon. Rep. X. p. 619. a. qui etiam ad reliqua comparandus est.

— 24. πάθεσι κακίας] Heeren. πάθεσι καὶ κακίαις.

— 25. ὑποτεταγμένον] Vulgo κατατεταγμένον.

— 28. αὐτὴν] Fortasse αὐτάς, vel ἑκάστην.

P. 108, 3. λαγχάνειν καὶ κληροῦσθαι] καὶ om. A. hinc

κληροῦσθαι, quod ex interpretatione accessit, seclusi. Cf. Hesychius *Λαγχάνειν· κληροῦσθαι.*

P. 108, 7. *προβιοτῆς*] Heeren. *προβιότητος.*

— 8. *τῆς ἔξω*] Heeren. *τῆς ψυχῆς ἔξω* vel certe *ψυχῆς ἔξω.*

— 17. *οὐ μὴν*] Sic Heeren. e codd. pro *οὐ μέν*, quod male retinuit Gaisf.

— 18. *ἐν ἀνδράσι*] Ante Heerenium *ἀνδράσιν.*

— 21. *καὶ δρᾶσαι*] Haec de coniectura adieci.

— 26. *κατὰ τοῦτον*] Vulgo *κατὰ ταυτόν.* Heer. et Gaisf. *κατ' αὐτόν.*

— 27. *καταμαντευσάμενον*] *καταμαντεύσασθαι μόνον* A. In sequentibus *ἐπιτυχὼν* inexplicabile est; itaque seclusi, nisi forte scribendum *περὶ ψυχῶν.*

— 31. *ὅτι*] Hoc, nisi scriptor *ἀνακολούθως* loquutus est, delendum videtur.

P. 109, 2. *ὡς ἀκολούθως*] A. V. *ἀκολούθου.* Cant. *ἀκηλόθου.* Heeren. *ὡς ἀκολούθως*, malim *ὡς ἐξ ἀκολούθου*, ut supra est p. 24, 3. *ἐξ ἐπακολουθήματος.*

— 3. *μὲν*] Huic nihil in sqq. respondet, ut aliquid excidisse videatur.

— 4. *ποιοὺς εἶναι*] Ante Heeren. *ποιεῖν*, quod non videtur servari posse. Idem l. 8. addidit *οὓς*, l. 10. *τὰς ἑλομένας* transposuit post *οὐρανίᾳ γῇ*, et l. 24. *αὐτῇ* addidit praeeunte Cantero.

— 5. *πῶς ἐχόντων*] Malim *πὼς ἐχόντων* i. e. *ὁπωσοῦν ἐχόντων.*

— 25. *ἔξω*] Heerenius *ἐξιών*, addito infra *τε* inter *τοῦ* et *πρώτου*, *ut sors prosiliens priusquam animae ad inferiora loca perveniant, et via per sphaeras animarum attentionem turbet*, quo locus non persanatur.

P. 110, 1. *ἐπὶ τὴν μοῖραν*] Vulgo *ἐπί τινα μοῖραν.*

— 7. *αὐτῷ*] *ἀγαθῷ* Heeren., qui l. 10. *καὶ* ante *καθὰ* recte omittit, l. 16. *ἑλομένῳ* scripsit pro *ἑλομένων*, l. 17. *ἐκ* ante *τῆς* addidit, l. 18. *τῆς ἐνεχθείσης* in dativos mutavit, l. 19. *τοῦ* scripsit pro *τό*, l. 23. *κυνὸς* pro *κύνα*, l. 24. supplevit *κατά* et *ὡροσκοπίαν* posuit pro *ὡροσκοπίας*, et l. 25. *ἐνδεικνύναι* pro *ἐνδεικνύντι.*

P. 110, 4. ζωδίων] Corrige ζῳδίων.

— 15. καθὰ] Vulgo καὶ καθά.

P. 111, 2. ἀφύκτως ἔχουσα μεταβάλλειν] Contrarium dicitur eius quod expectatur, addendum videtur καὶ ἀδυνατοῦσα, quod propter homoeoteleuton facile excidere potuit. Statim Heeren. ἢ δι' dedit pro καὶ δι'. Homeri locus est Il. Z, 488. alter Od. α, 32.

— 17. τῷ] Ante Heeren. τό.

— 28. καὶ καθ' ὅσον] Vulgo καθ' ὅσον. Cf. infra p. 113, 6.

— 32. αὖ τὴν νοερὰν] Vulgo αὐτὴν νοερὰν, Heerenius et Gaisf. αὐτὴ τὴν νοεράν.

P. 112, 7. τῶν θεῶν] Malim τῶν θείων.

— 10. καὶ τῇ βουλήσει τῶν θείων ἀγαθῶν ἀποπληρούμενον] Non intelligo cuius βούλησιν dicat, quare suppleverim καὶ τῇ βουλήσει τῶν [θεῶν] θείων ἀγαθῶν ἀποπληρούμενον. cf. Iamblichus supra Vol. I. p. 20, 29. τὰ κάλλιστα διασώζεται, τῇ βουλήσει τῶν θεῶν συνυπάρχοντα. et p. 276, 1.

— 14. τῆς πεπρωμένης] Heerenius τῇ πεπρωμένῃ.

— 22. τῇ προνοίᾳ] Sic Heerenius pro τὴν πρόνοιαν. καὶ διὰ τὸ] Adieci διὰ, quod saepe post καὶ excidit, Heeren. dedit καὶ τῷ.

— 32. οὐκ ἀπὸ τοῦ παντὸς ἐνδιδομένη] Haec interpretatur Heeren. *quatenus universum in eam non influit.* Qui non potest verborum sensus esse. Vitium latere videtur in ἐνδιδομένη.

P. 113, 1. διότι γε μὴν] Vulgo διότι γε μέν.

— 4. περιέχεται αὐτὴ καὶ] περιέχεται ταύτῃ καὶ libri, περιέχεται αὐτὴ Heeren.

— 5. συντελεῖ τε εἰς αὐτὴν] Vulgo συντελεῖται εἰς αὐτὴν, Heeren. et Gaisfordus καὶ συντελεῖται εἰς αὐτήν; medio vel passivo nullus hic locus.

— 11. τῷ σώματι] Ante Heerenium τὸ σῶμα.

— 15. τύχην] Libri ψυχήν, corr. in versione Canterus.

— 22. ἡ τύχη τῶν πλειόνων τάξεων ἢ καὶ ἄλλων δή τινων, ἥ ἐστιν — τῶν συνιόντων] Tentavi ἡ τύχη ἡ τῶν κρειττόνων τάξις, ἢ καὶ ἄλλων δή τινων — ᾗ ἔστιν — τῶν συνιόντων. *Fortunam esse ordinem rerum et meliorum quae a deo proficiscuntur, et aliarum, quibus praeest qua-*

tenus eventuum coniunctione oriuntur, τῶν συνιόντων, quod adeo pro συμβαινόντων dictum foret. Attamen nondum me in his acquiescere, et in verbis maxime ἄλλων δή τινων mendum latere videri, quod tamen aliis indagandum relinquo, non negaverim. HEEREN. Pro πλειόνων scribendum videtur λῳόνων; in verbis ἢ καὶ ἄλλων δή τινων, quae τοῖς λῴοσιν opponuntur et res sequiores vel adversas significant, nihil difficultatis inest. Dicere videtur Fortunam bonorum malorumque causam esse eamque iis rebus antiquiorem dicit, quas coire (συνιέναι) oportet, ut eventus aliquis sive bonus sive malus inde nascatur.

P. 113, 23. ἐστὶν ἔφορος] Vulgo ἥ ἐστιν ἔφορος.

— 25. τοτὲ μὲν θεὸν ἐπικαλοῦμεν ἣν παρειλήφαμεν] Sic codd. Correxit et supplevit Canterus in versione *quam nunc deam nunc daemonem nuncupamus.*

— 26. ἡνίκα μὲν γὰρ ἂν] μὲν add. P. A. ἂν revocavi e Cantero. αἰτία τῶν συνιόντων ᾖ] Hoc rescripsi pro Canteriano αἴτια τῶν συνίῃ, A. αἴτια τῶν συνΐῃ, Heeren. αἴτια τῶν συνιόντων. Fortasse tamen praestat αἴτια ᾖ ὧν συνίῃ.

P. 114, 8. ὑπὸ τῆς τύχης] Vulgo ἀπὸ τῆς τύχης.

— 9. οὐδὲ γὰρ παρὰ φύσιν γίγνεται] Haec om. V.

— 16. προτιμᾷ τε] Vulgo προτιμᾶται.

— 28. διατεθρύληται] Vulgo διατεθρύλληται.

P. 115, 2. *ΟΤΙ ΟΥΔΕΙΣ ΕΚΩΝ ΠΟΝΗΡΟΣ*] Etsi nihil nec in ed. nec in codd. hic notatur, novum tamen hic caput incipere nullus dubito. Pertinent enim quae sequuntur ad cap. IX. apud Photium ὅτι οὐδεὶς ἑκὼν πονηρός, *neminem sua voluntate malum esse.* Extat ibi tantum male ἑκών. sed pro eo ἄκων legendum esse, sensu modo explicato, satis docent ipsa loca. HEEREN. Notus versus incerti auctoris est apud Platonem περὶ τοῦ δικαίου p. 374[a]. οὐδεὶς ἑκὼν πονηρὸς οὐδ' ἄκων μάκαρ. De ἄκων restituendo Heeren. fallitur.

— 4. ἀπ' ὧν] Libri ἀφ' ὧν et statim γίγνεται.

— 5. ἐπαυρισκοίμεθ' ἂν] Vulgo ἐπαυρισκοίμεθα. Mox vulgo εἰς pro ἐς.

— 7. ἐναποπνιγῆναι] Sic correxi quod libri habent ἀποπνιγῆναι.

P. 115, 8. ὧν] Libri οὖν. νήχεσθαι διδάσκειν] Hoc subabsurde dictum est, non dubitavi rescribere νήχειν διδάσκεσθαι.

— 11. μὴ ἐπίστηται] μὴ πίστηται V. A. unde μὴ 'πίστηται edidi praeeunte Gaisfordo. ποδηγετέειν] Vulgo ποδηγετεῖν, ποδηγεῖν Floril. IV, 53. ὀχέειν] ὀχεῖν Cant. ὀχλεῖν, i. e. ὀχέειν, A. V.

— 12. δίκαιον δὲ] Vulgo δὲ abest.

— 13. ἐν ἀγαθοῖσι χρεών] ἐν ἀγαθοῖσιν ἐν Canterus, ἐν ἀγαθοῖσιν ὤν A. hinc scripsi ἐν ἀγαθοῖσι χρεών. τοῖσί τε ἀγαθοῖσι] τοῖς τε ἀγαθοῖσιν Cant. A.

— 14. ᾧ τινι βουλομένῳ ἂν ἔῃ] Libri εἴ τινα βουλομένῳ ἄλκην (Cant. ἄλην). Correxi viam monstrante Koenio ad Greg. Cor. p. 376. Lips. εἴ τινι βουλομένῳ ἂν ᾖ coniciente.

— 16. ἐς] Vulgo εἰς. ἐπιφερόμενος] Hoc pro φερόμενος dictum dubito num sanum sit.

— 18. πανακήδης] Ante Dorvillium ad Charit. p. 215. Lips. ἀνακύδης, in quo vereor ne aliud lateat. ἀλογέῃ] Libri ἀλογῇ.

— 19. τὰ χρέοντα] Sic Heerenius scripsit pro τὰ χρηέοντα. Cf. Democritus apud Stob. Flor. 44, 14. Gaisfordus χρὴ ἔοντα (sic). ἀτερπίῃ] Cant. ἀτερπείῃ, A. ut videtur ἀτερποίῃ, Gaisfordus ἀτερπίῃ.

— 22. τἀγαθά] Hoc nescio an melius abesset.

— 24. οὔτε πάλαι] Vulgo οὐ πάλαι.

— 25. δωρέονται] Vulgo δωροῦνται. ἐμπελάζουσι] Libri ἀμπελάζουσι, corr. Valckenarius. Mox libri νοῦ.

— 29. αὐτάκρης] Addendum videtur καὶ βέβαιος. Tum male Heerenius τῷ ἥσσονος καὶ ἀβεβαίῳ. Mox vulgo μεῖζον.

P. 116, 1. φατιζόμενα] Sic Iacobsius pro φωτιζόμενα. ὄψι ἐοῦσαι διαφανέες ὁδοὶ διφάσιαι] ὄψεις (οὔεις P.) οὖσαι ἀφανέες· ὁδοὶ διαφανέες, ὁδοὶ διαφασίαι A. οἴεις οὖσαι ἀφανέες ὁδοὶ διφασίαι Cant. ὄψεις οὔσας διαφανέας ὁδοὶ διφάσιαι Heerenius. Correxi locum ut potui; nisi quod ὄψεϊ ἐοῦσαι volui. Koenius ad Greg. Cor. p. 510. Lips. οὐκ ἐοῦσαι ἀφανέες.

— 2. ψυχῇσι] Vulgo ψυχαῖς. ἀδαμαντίνῃ αἱμασίῃ πα-

χυτάτη — ἀνηκούσῃ] ἀδαμαντίνη αἱμασίη παχυτάτη — ἀνηκούσῃ ante Iacobsium et Koenium ad Greg. Cor. p. 510.

P. 116, 4. κατὰ τὰ] Koenio φωτιζόμενα addendum videtur vel scribendum κάρτα. GAISFORD. Vellem haec omnia, κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ ἐξ ἀρχῆς φήναντος, abessent; ac videntur ex initio loci nescio quo errore repetita esse.

— 5. ὁκοῖα] Vulgo ὁκοία, usitatius esset οἷα.

— 6. χερὸς] Vulgo χειρός. In sequentibus pro ἑτέρῃ malim ἡτέρῃ.

— 7. αὐτῇσι] Vulgo αὐταῖς.

— 8. λαιὴ] Sic L. Dindorfius pro λαιία. Statim libri οὖσα.

— 10. κως] Vulgo πως. οἱά τε] Vulgo οἵα τε.

— 11. εὐτυχέϊ] Vulgo εὐτυχεῖ, εὐτυχῆ V. An εὐψύχῳ? *forti labore* requiritur, non *felici*.

— 12. παραπέμψαντας] παραπέμψοντας?

— 13. ἰθέη τε] Codd. θέητε, correxit Koenius.

— 14. ἐπ᾽ ἥν] Ante Koenium ἐπήν. Mox libri τοῖς καλλίστοις.

— 16. καὶ τῶν] Malim τῶν.

— 18. αὐγοειδεστάτου] Ante Iacobsium αὐγοειδεστάτῳ. ἐπὶ πᾶσαν] Vulgo περὶ πᾶσαν.

— 20. περὶ τῶν] Libri περὶ ὧν.

— 21. συμβουλίῃ] Vulgo συμβουλίην, A. συμβουλίη.

— 22. ἄγουσα] Ante Koenium ἔχουσα.

— 23. ἐστιν οἵη] ἐστι λείη Iacobsius. ὀλίγου] ὡς ὀλίγου Iacobsius.

— 25. γεῦσαι] αὐτοὺς addit Iacobsius. ἡδέος] Indicavi lacunam.

— 26. εὐθὺς] Fortasse ἰθὺς et hic et l. 32. scribendum.

— 27. οἵτινες δή] Ante Heerenium οἵτινες δέ.

— 29. κρημνὰ] Hoc revocavi ex V. A. et ὠθέοντα scripsi pro ὠθέοντας. Vulgo κρημνούς. Si recte librorum scripturam reduxi, notanda est forma κρημνόν. εὑρισκομένους] ἁλισκομένους coni. Koenius, σφαλλομένους Iacobs., πορευομένους Heeren. GAISFORDUS. Nihil horum probabile est, nec sufficit quod ipse conieci ἐπικομένους, vel νοῦ (νόου) στερισκομένους.

— 31. ἐς αὐτὸν] Vulgo ἐπ᾽ αὐτόν.

P. 117, 4. *τῶν δὴ — ἀπηγήσεται*] Vulgo *ὧν δὴ — ἀφηγήσεται.*

— 7. *λόγος, ὃς*] *ὃς* vulgo abest; tum restitui ionicas formas pro *ψυχαῖς ταῖς μελλούσαις.*

— 8. *προφωνέει*] Vulgo *προφανέει*; nullus hic, quantum video, futuro locus est.

— 14. *τρόπον*] Ante Heeren. *τρόπου.*

— 18. *ἀπειθεούσῃσι*] Libri *ἀπειθεούσαις* et mox *πειθομέναις.*

— 20. *ὧν*] Vulgo *οὖν.*

— 21. *παραμενέοντα*] Ante Gaisfordum *παραμένοντα.*

— 32. *ἀπαντᾷ*] Sic Cant. in marg. *ἅπαντα* libri.

P. 118, 9. *νοήσει τις*] Sic libri, Heeren. et Gaisf. *ἂν νοήσει τις*, debebant certe *ἂν νοήσειέ τις.*

— 11. *τοὐναντίου*] Vulgo *τοῦ ἐναντίου*, cfr. l. 13. et 17.

— 20. *κακῶν*] Addendum sine dubio *ἡ κακία.* Proxima separavi a superioribus, suntque haud dubie plura omissa.

— 21. *χρὴ*] Post *χρὴ* desinunt Canteri edita, ultimo folio, ut videtur, abscisso. In codd. vero V. A. E. sequentia adhuc leguntur, quibus non Hieroclis modo locus absolvitur, sed alius adhuc Musonii additur. HEEREN.

— 28. *καὶ δι' ἀκρασίαν*] *καὶ γὰρ δι' ἀκρασίαν* Heeren. Scripsi *καὶ δὴ δι' ἀκρασίαν.*

P. 119, 12. *καθάπερ ὑπὸ σταθμὴν καὶ ὕλην ἔχοντα*] Nempe *πορεύεται*, *terrestria ita procedunt, ut sub imperio ac materiae subiecta esse pateat.* HEEREN. Locum corruptum sic emendavi *καθάπερ ὑποστάθμην καὶ ἰλὺν ἔχοντα*: Haec demum *τῇ εἰλικρινεστάτῃ τῶν μετεώρων οὐσίᾳ* recte opponuntur; *ὑποστάθμην καὶ ἰλὺν* coniungit etiam Plutarchus de Facie in luna c. 25. p. 940. e. Praeterea in fine lacunam indicavi quae verbum finitum absorpsit.

— 13. *ὅλων*] *ὅλην* Heerenius; fortasse *ὑλῶν.*

— 17. *τούτου*] Ante Heerenium *τοῦτο.*

— 32. *καὶ ἐν χρήσει*] Vulgo *ἐν χρήσει*, minus bene Heeren. *ἐν χρήσει τε.*

P. 120. 12. *φήσει*] Vulgo *φησί.* In sequ. malim *κἂν ἐρωτᾶταί τις.*

P. 120, 14. εἶθ'] Sic Gaisfordus scripsit ex OM. reliqui fere ἦθ', A. ἦθ'.

— 15. ἐρωτηθείς τις] Hoc posui ex OM. pro ἐρωτᾷ τις.

— 18. ἦν] Sic V. ἢ A. E. Fortasse εἰ.

— 24. ὡς οὐκ ἐσμέν] ὡς supplevit Heeren.

— 29. ὑπισχνεῖται; ὅτι] Sic distinguendum erat. Gaisfordus praeeunte Heerenio edidit ὑπισχνεῖται [ἢ] ὅτι, non videntes illi verbis ὅτι etc. responderi ad ea quae praecesserunt.

— 30. τις εἰς] Vulgo εἰς. Quae exciderunt in fine, eorum sententiam certa coniectura ita redintegrare licebit: οὐδὲ ἥκει τις εἰς βίον ἔχων ὑποβολὰς [πρὸς αὐτὰ φυσικάς, τὸ δὲ τῆς ἀρετῆς πᾶσιν ἐμπέφυκεν.]

INDEX CODICUM.

A. Augustanus, nunc Monacensis.
V. Vaticanus.
E. Escurialensis.
P. Parisinus.
OM. Excerpta cod. Augustini in Observ. Miscell. Belg. vol. VII. p. 181—196. edita.

ADDENDA ET CORRIGENDA.

AD VOLUMEN I.

P. 89, 12. corrige ἔμοιγε.

P. 90, 7. τοῦτο δὴ τὸ ποιοῦ] Scribendum δ' ἦν τὸ ποιοῦν, ut habet Damascenus.

P. 91, 25. συνέστακε] Sic scripsi pro συνέστη, confirmat Damascenus qui συνέστηκε habet.

— 26. γενναμένων ἀπογέννασις] γεννωμένων (sic conieci) ἀπογένεσις Damascenus. Mox idem γενέτορος pro γενάτορος.

— 29. τὸ μὲν πρᾶτον τᾷ δυνάμι, τὸ δὲ ὕστερον] Malim τὸ δὲ δεύτερον propter p. 118, 15. πρᾶτον μὲν τὸ δυνάμι σῶμα αἰσθατὸν ἀρχά, δεύτερον δὲ αἱ ἐναντιώσιες.

P. 101, 31. ἐξ ἑνός τε πάντα γίγνεσθαι καὶ ἐκ πάντων εἰς ἓν συγκρίνεσθαι] Haec si quid video inepte dicta sunt; delendum existimo εἰς.

P. 104, 25. ὑπὸ τινὸς] Corr. ὑπό τινος.

P. 105, 18. παμμεγεθές τι] Corrige παμμέγεθές τι.

P. 214, 18. πολλάκις γὰρ ἐξίπταται ὁ νοῦς τῆς ψυχῆς] Pro ἐξίπταται scribendum est certa coniectura ἐξίσταται.

P. 280, 3. ἀρτηρίων] Imo ἀρτηριῶν.

— 9. εἰ δὲ ὡς δύναμις] Sic distingue.

— 27. Ante τοὺς δὲ περὶ Πλωτῖνον lacunae signa ponenda cum Heerenio.

P. 290, 9. σὺ δ' ἀπολύσας] Ita Heerenius, codd. ἀεὶ δ' ἀπολύσας. Malim igitur ἀλλ' ἀπολύσας. Neque sequentia ἀφ' ὧν εἰς ὅλα sana sunt.

— 19. μόναρχος] Imo ὁ μόναρχος, ut iam Heerenius vidit.

P. 296, 10. *ἤδη ποτέ, ὦ δαῖμον, ἀεὶ ῥεῖθρα ποταμῶν καθαρὰ πρόσταξον εἶναι*] Non intelligo quid *ἀεὶ* sibi velit; corrigendum videtur *τὰ ῥεῖθρα*.

— 15. *τῶν οὐρανίων πρύτανι καὶ δέσποτα ἁψίδων*] Sic haec distinguenda sunt, ut *τῶν οὐρανίων ἁψίδων* coniungantur.

— 16. *στοιχείων ἡμῶν ἡγεμών, πάτερ τῶν σοι παριστώτων*] Scribendum *ἡγεμὼν καὶ πάτερ*. Cf. p. 348, 22. *ὁ πατὴρ πάντων καὶ καθηγητής*.

P. 299, 31. *αἱ γὰρ καλῶς καὶ ἀμέμπτως δραμοῦσαι τὸν ἴδιον αἰῶνα*] Pro *αἰῶνα* scribendum videtur *ἀγῶνα*.

P. 303, 13. *ὅπου δ' ἂν ἐμπέσῃ νεφέλῃ*] Nonne *νεφέλη*?

P. 347, 29. *γίγνεται μὲν οὖν*] Pro *μὲν οὖν* expectes *μέν τοι*.

P. 351, 15. *μεμετροποίηται*] Malim *μεμετριοποίηται*.

— 22. *τὸ ἀερῶδες πνεῦμα ἕτερον*] Post *ἕτερον* supplevi *πνεῦμα*, sufficit opinor verborum transpositio *τὸ ἀερῶδες ἕτερον πνεῦμα*.

— 25. *ἐπὰν γὰρ μὴ οὕτως μένῃ*] Scribendum *μείνῃ*.

AD VOLUMEN II.

P. 2, 28. *ἀκοσμίας*] Damascenus *ἀκοσμησίας*, quod non spernendum. Cf. ad vol. I. p. 80, 26.

P. 4, 12. *ἀπεργάσασθαι*] Sic etiam Damascenus.

P. VII, 24. *ἐστέρηται*] Revocanda librorum scriptura *στερεῖται*, quod non est *privatur*, sed *privatum est, caret*. Cf. vol. I. p. 281, 24. *οὐρανοῦ κατ' οὐδένα τόπον στερουμένου τινός*. Eadem ratio praesentis *τητᾶσθαι*, de quo dixi ad Sophoclis Oed. Col.

P. XVI, 3. a. f. corrige *μητρὸς [τάξιν ἔχουσαν, ἣν προσαγορεύει] θεῶν δίκην*.

P. XLVIII, 2. scrib. 'e Plutarcho' pro 'a Plutarcho'.

P. LV, 2. a. f. ad vol. I. p. 101, 5. *τοὺς δ' ἀσωμάτους λόγους, εἴ τινές εἰσι λόγοι*] Recte me comparasse *τοὺς σπερματικοὺς λόγους* Stoicorum nec quidquam mutandum esse in librorum scriptura, clarissime ostendit Ocellus Lucanus de Nat. Univ. p. 161. Mull. *διαφέρουσι δὲ αὗται (αἱ οὐσίαι) τῶν*

δυνάμεων· αἱ μὲν γὰρ οὐσίαι ἐν τόπῳ φθείρονται ἐξ ἀλλήλων, αἱ δὲ δυνάμεις οὔτε φθείρονται οὔτε γίνονται· λόγοι γὰρ ἀσώματοι εἰσὶ τούτων. Hinc apparet *ἀσωμάτους λόγους* esse *causas rerum incorporeas.* Adde Chrysippum Stobaei vol. I. p. 91, 3. *αἰτίαν δ' εἶναι λόγον αἰτίου, ἢ λόγον τὸν περὶ τοῦ αἰτίου ὡς αἰτίου* et Cleanthem Stobaei I. p. 101, 28. *ὥσπερ τινὲς λόγοι τῶν μερῶν εἰς σπέρμα συνιόντες μίγνυνται,* quae male intellexit Heerenius *partium quaedam in semine miscentur,* debebat *causae quaedam ad semen coeuntes miscentur.*

P. LIX, 21. Recte Heerenius *πληροῦσθαι,* idque ipsum est quod Canterus voluit *perfici* vertens.

P. XCVII, 16. *νέων γερόντων*] Sic apud Aristotelem e cdd. edidit iam Bekkerus.

INDICES.

I. INDEX SCRIPTORUM.

II. INDEX LATINUS.

o*

III. INDEX VERBORUM.
